

ဒုတိယ ကျော်အောင်ခံထားဆရာတော်

အရှင်ဂုဏာဝရ

မြို့စောစော

ဝေါဟာရဥပကာသနိ

(အပရမုဂ္ဂါ ကျော်အောင်ခံထား ဆရာတော် နှင့် ၂၀၀ ပြည့် အထိမ်းအမှတ်)

နှလုံးလှစာတည်းအဖွဲ့

စီစဉ်သူတို့သစ်တည်းဖြတ်သည်

တတိယအကြိမ်

မြန်မာ့ဝေါဟာ၊ အဖြာဖြာကို
ဤစာ တံသား ထစ်စေသော်။

(ဤကျမ်းစာကို ဖတ်ရှုလေလား၍ မြန်မာမှု
ဝေါဟာရအထွေထွေ၌ မိမိတို့၏ ဉာဏ်ဖြင့်
နှိုင်းချိန်နိုင်ကြပါစေသတည်း။)

ပိုက်ထုပ်ရှည်ကြာ၊ မျိုးလေးဖြာဝယ်
ဤစာ ကြံအား သစ်စေသော်။

(နောင်လာနောက်သား မျိုးလေးပါးတို့
သည် ဤကျမ်းစာဖြင့် အကြံအား၊ ဉာဏ်
အား ထွန်းသစ်ကြပါစေသတည်း။)

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ
ဂမ္ဘီဩဇာ၊ နှုတ်သညာသည်
ဤစာ စံထား ရစ်စေသော်။

(ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ မည်သော ဤ
ကျမ်းစာသည် မြန်မာစာ၊ မြန်မာမှုအတွက်
စံတခုအဖြစ် တည်ရစ်ပါစေသတည်း။)

ငါ့အား မှန်စွာ၊ နန်းခေမာကို
ဤစာ တံခါး လှစ်စေသော်။

(ဤကျမ်းစာ ပြုစုရမှုကြောင့် ငါ့အား
နိဗ္ဗာန်တံခါးသည် ပွင့်ပါစေသတည်း။)

ရင့်သန်ပညာ၊ လှူသမ္မာဝယ်
ဤစာ ထံပါး ချစ်စေသော်။

(ပညာဉာဏ် ရင့်သန်သူတို့သည် ဤကျမ်း
စာကို လက်သို့ပြုကာ အနီး၌ထား၍ ချစ်
နှစ်သက် နိုင်ကြပါစေသတည်း။)

ဤကား ကျမ်းပြုဆရာတော်၏ အာသိသ
ဖြစ်သော ကျမ်းပြီးနိဂုံး လင်္ကာ ၅ ပုဒ် ၏
အချပိုဒ်များပေတည်း။

စက္ကူစာရေးကိရိယာ၊ စာအုပ်နှင့် မီဒီယမ်များ
 ကုန်သွယ်ရေးကော်ပိုရေးရှင်း
 ဗဟိုကုန်လှောင်ရုံ
 စာကြည့်တိုက်

နေရာစဉ် ၅၈၉၃

ကျွမ်းကျင်မှုအမျိုးအစား ၅၀.၂၂.၀၂

ပြီးနိုင်စွာ၏။ (မစာ ၁၁၀)

ပညာပြည့်ဝ၊ နှလုံးလှဆော်
 ကိစ္စကြီးဝမ်း၊ ဆောက်သဖွယ်လှစွာ
 ကျဉ်းကျယ်ထွင်းဖောက်၊ ပြတ်ထောက်လိုရာ
 ပြီးနိုင်စွာ၏။ (မစာ ၁၁၀)

ဒုတိယကျော်အောင်စံထား ကျေးဇူးကျောင်းအရာတော်

အရှင်ဂုဏာဘဝာရ

ပြုစုတော်မူသော

ကုန်သွယ်ရေးကော်ပိုရေးရှင်း
ဗဟိုကုန်ထောင်နှင့်
စာကြည့်တိုက်

အမှတ်စဉ် ၅၈၆၃

ပညာအမှတ်

မြန်မာ့သဒ္ဒါ၊ မြန်မာ့ရေးထုံး၊ မြန်မာ့ဓမ္မဗျူဟာရ အဘိဓာန်
မြန်မာ့ဝေါဟာရ သမိုင်းတဆူဖြစ်သည်။

ဝေါဟာရဌာပနာသင်္ဂြိုဟ်

နှလုံးလှ စာတည်းအဖွဲ့က စီစဉ်သုတ်သင်
တည်းဖြတ်သည်

နှလုံးလှစာပေ ဖြန့်ချိရေး၊ စာတိုက်ယေဘွာ အမှတ် ၈၇၊
အမှတ် ၅၊ လမ်း ၁၀၀၊ ကန်တော်ကလေးစာတိုက်၊
ရန်ကင်းမြို့။ [ဖုန်း - ၇၂၉၇၁]

ပုံနှိပ်ခြင်း

တတိယအကြိမ်၊ ၁၉၈၂ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ အုပ်စု ၁၂၀၀။

ပျက်နှာဖုံးပန်းချီ

စံတို

ဘလောက်

ဘသစ်

အဖုံးရိုက်

လုပ်အား

စာအုပ်ချုပ်

မင်းမင်းစိုး

စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် [၀၈၂]

ပျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် [၁၂၁၄]

ဦးချစ်အောင် (၀၂၀၇) လုပ်အားပုံနှိပ်တိုက်နှင့် (၀၁၅၂၂) နှလုံးလှစာပေတိုက်၊
အမှတ် ၅၊ လမ်း ၁၀၀၊ ကန်တော်ကလေး၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်း

နိဒါန်း

မြန်မာစာပေနှင့် ဘာသာစကားကို လေ့လာသင်ကြား မှတ်သား ဆည်းပူး လိုသူတိုင်း လက်မလွတ်စတမ်း လေ့လာနည်းယူရမည့် ကျမ်းတစောင်မှာ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိ ကျမ်း ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ လူတို့ခေါ်တွင်ပြောဆိုသော စကားလုံး များ၏ အနက်ဆိုလိုရင်း သဘောကို ဖွင့်ဆိုပြသော ကျမ်းဟူ၍ပင် အနက် ထွက်ပေ သည်။

ကျမ်းအမည်

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်းကို အချို့သော ပေမူကမ္ပည်း၌ ဝေါဟာရတ္ထဗေဒ ဟူ၍ ရှိပေသည်။ သို့ရာတွင် ကျမ်းပြုဆရာတော်ကိုယ်တိုင် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိဟူ၍ပင် အမည်ပေးခဲ့ကြောင်းကို နိဂုံးလင်္ကာ၌

လူတို့ဝေါဟာ၊ များလှစွာလည်း၊ အက္ခရာအန္တ၊ ချက်ကျ သိမ်းဆည်း၊
ကုန်ချာတည်းက၊ အနည်းမျှသာ၊ ကျန်လွယ်ရာဟု၊ စိတ်မှာယူသိ၊ ဆင်ခြင်
မိ၍၊ ကဝိဖက်ရဲ့၊ ကစွဲဆရာ၊ မိန့်မှာကျမ်းထွက်၊ သင့်ရာစွက်၍၊ လိုက်ပက်
ရာရာ၊ နည်းနာယူဟန်၊ ထုံးပန်မွန်သား၊ ဂန္ထန္တရာ၊ ကျမ်းထိုမျှမှ၊ ခူးရသွယ်
ပြောင်၊ ယူဆောင်ထုတ်ပြ၊ သဘောချသား၊ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိ၊
ဂမ္ဘီဩဇာ၊ နုတ်သညာသည်၊ ဤစာစံထားရစ်စေသော်

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့တော်မူခဲ့သည့်အပြင် ပဏာမဂါထာ၌လည်း

မြမ္မာဘာသေသု၊ မြန်မာဘာသာတို့၌။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိ၊ ဝေါဟာရ၊
ဝေါဟာရအနက်ကို ပြရာပြကြောင်းဖြစ်သောကျမ်းကို၊ ယထာဗလံ၊ အစွမ်း
အားလျော်စွာ။ ကထေသာမိ၊ ဆိုပေအံ့။

ဟူ၍ ပဋိညာဉ်ပြုထားခဲ့ပေသည်။

ကျမ်းရည်ရွယ်ချက်

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းသည် ထူးခြားသော ဂုဏ်ရည်တို့နှင့် ပြည့်စုံပေသည်။ ထိုကျမ်း၏ ပဓာနရည်ရွယ်ချက်မှာ နိဒါန်းဂါထာ၌ ပါရှိသည့် အတိုင်းပင် ရှေးစာဟောင်းတို့၌ သေးသေးတင် စသော အန္တတို့ကိုပြဆိုရာ၌ သရအန္တ၊ ဗျူအန္တတို့သည် ပြီးပြည့်စုံခြင်း မရှိသေးသောကြောင့် ပင့်ခြင်း၊ ရစ်ခြင်း၊ သေးသေးတင်၊ နသတ် စသော မြန်မာ့ဘာသာအရေးအသားကို ခြားနားစိတ်ဖြာ၊ သိလိမ္မာစေရန် ဖြစ်ပေသည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီသည် ဗျည်းသရမှစ၍ ဝေါဟာရဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် ဘာသာစကား အခြေခံကို ဖော်ပြထားသော ကျမ်းဖြစ်ပေရာ၊ ဘာသာဗေဒ၊ ဝါစသရဗေဒ၊ ဝေါဟာရဗေဒ ဟူသော ကျမ်းအဖြစ်နှင့်လည်း သတ်မှတ်နိုင်ပေသည်။ သဒ္ဒါအနေအထား၊ နာမ်နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကတ္တား၊ ကာရက စသည် ပိုင်းခြားဝေဖန် ဖော်ပြထားသဖြင့် ရှေးဦးကျသော မြန်မာသဒ္ဒါကျမ်းအဖြစ်နှင့်လည်း သတ်မှတ်နိုင်ပေသည်။ ပင့်၊ ရစ်၊ နသတ်၊ မသတ် စသည့် ရေးထုံးများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ပြထားသဖြင့် သတ်ပုံရေးထုံးကျမ်းအဖြစ်လည်း သတ်မှတ်နိုင်ပေသည်။ ဝေါဟာရများ၏ အခြေအမြစ်ကို ရှင်းလင်း ဖွင့်ဆို ထားသဖြင့်လည်း အဘိဓာန်ကျမ်းအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပေသည်။ ဤသို့အားဖြင့် မြန်မာဂန္ထဝင်လောကတွင် စာပေနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ကျမ်းဦးတစောင်ဖြစ်ရုံသာမက အချင်းအင်္ဂါအရပ်ရပ်နှင့် ဘက်စုံပြည့်လျှမ်း ကြွယ်ဝသော ကျမ်းတစောင်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ကျမ်းအစီအစဉ်

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကို ပြုစုထားပုံ အစီအစဉ်မှာ ကျမ်းဦးပမာဏကို ပြဆိုပြီးနောက် ဗျည်းနှင့် သရ နှစ်မျိုးကွဲပုံနှင့် အက္ခရာတို့ကို စိစစ်ဝေဖန်၍ ပြပေသည်။ ထိုနောက် အသံမှ အနက်ရပုံနှင့် အနက်ကြောင့် အသံဖြစ်ပေါ်ပုံတို့ကို အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းပြပေသည်။ ထိုနောက်မှ မြန်မာစာ၏ အခြေခံဖြစ်သော သရရှိပုံ၊ ရှိပုံ၊ သံယုတ်ပါငြိဆင့် တွဲစပ်ပုံ၊ ကင်းစီးပေါ်ပေါက်ပုံ၊ သံတိုသံရှည် သရဗျည်းများ၊ အက္ခရာအစုခွဲပုံ၊ ရွတ်ဆိုပုံများ၊ အက္ခရာအသံပေါ့ပုံ၊ လေးပုံ၊ ကွဲပြားပုံ၊ အက္ခရာ ရွတ်ဆိုရာ နှုတ်အာ လျှာထားပုံများကို တဆင့်စီ ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပေသည်။ ထိုနောက်မှ ပါဠိ သဒ္ဒါလော ဗျူနဗုဒ္ဓိ ဆယ်ပါးနှင့် မြန်မာဘာသာ ဗျူနဗုဒ္ဓိဆယ်ပါးတို့ကို ခွဲခြားပြဆိုပေသည်။

နိဂါန်း

မြန်မာသဒ္ဒါသည် ပါဠိသဒ္ဒါ၊ ပါဠိရေးထုံးတို့ကို အမြဲတစေ ထပ်တူလိုက်သည် မဟုတ်ပဲ ကွဲပြားခြင်းရှိပုံများကို သဘောထိမိအောင် ခွဲခြား ရှင်းပြ ထားပေသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာစာ အခြေခံဖြစ်သော ဌာန်း၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ် စသည်တို့အပြင် အက္ခရာရေးသားမှုဖြစ်သော ရေးချ၊ လုံးကြီးတင်၊ လုံးကြီးတင်ဆံ့စပ်၊ တချောင်းငင်၊ နှစ်ချောင်းငင်၊ သဝေ၊ သဝေရေးချ၊ တမ်းခွန်၊ နိဂ္ဂဟိတ် စသည့် ရေးသားပုံများကို အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်း ပြဆိုပေသည်။

ဒုတိယပိုင်းနှင့် တတိယပိုင်းတွင် ဗျည်းအက္ခရာ၊ သရအက္ခရာတလုံးစီကို ရှင်းလင်း ပြဆို၍ ရေးသားပုံနှင့်တကွ တလုံးချင်း အနက် ဆိုက်ပုံများကို ဖော်ပြထားပြီး စတုတ္ထပိုင်း၊ ပဉ္စမပိုင်း၊ ဆဋ္ဌမပိုင်းတို့တွင် ဗျည်းသရတို့ကို အခြေခံသရများနှင့် တွဲစပ် ရာ၌ ပေါ်ထွက်လာသော အသံနှင့် ဝေါဟာရတို့ကို စိစစ်ပိုင်းခြား ပြပြန်လေသည်။ ထိုနောက်မှ သတ္တမပိုင်း၊ အဋ္ဌမပိုင်းနှင့် နဝမပိုင်းတို့၌ အပင့်၊ အရစ်နှင့် အသတ် ဆယ်ပါးဆိုက်သမျှ ဝေါဟာရတို့၏ ရေးထုံးနှင့် အနက်များကို စိစစ် ဝေဖန်ပြပြန် ပေသည်။ ဤသို့ ဖော်ပြရာတွင် ယျှို၊ ကဗျာလင်္ကာတို့မှ ရေးထုံး၊ အကိုး သာဓက တို့ဖြင့် ပြဆိုထားပေသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်းသည် အပိုင်း ၉ ပိုင်းပါရှိသော ကျမ်းကြီး တဆူ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပေသည်။

ကျမ်းပြုဆရာ

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်းကို ပြုစုတော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဒုတိယ ကျော်အောင် စံထားဆရာတော် ဖြစ်ပေသည်။ အများအားဖြင့် ကြေးနီကျောင်းဆရာတော် ဟူ၍ လည်း သိမှတ်ကြလေသည်။ ဘွဲ့မည်မှာ အရှင်ဂုဏာစာရ ဖြစ်ပေသည်။

ဆရာတော် အလောင်းအလျှာကို သက္ကရာဇ် ၁၀၈၀ ပြည့်နှစ်၊ တပို့တွဲ လဆန်း ၆ ရက်၊ တနင်းလာနေ့တွင် အင်းဝနယ်၊ ငစရိုင်း (ငစင်ရိုင်း) ရွာ၊ ဦးမြတ်သာ၊ ဒေါ်နှင်းမို့တို့မှ ဖွားမြင်ခဲ့လေသည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်ညိုထွေး ဖြစ်၍ အင်းဝမြို့ရှိ ယံသာဝတီ၊ မင်းတရားကောင်းမှု ကျောင်းတော်ကြီးတွင် ရှင်ဂုဏာစာရဘွဲ့ဖြင့် သာမဏေဘောင်သို့ တက်ရောက်ကာ ထိုကျောင်းရှိ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော် အရှင် ဉာဏာဝရထံတွင် စာပေပရိယတ္တိ သင်ကြား ဆည်းပူးတော်မူလေသည်။

ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်ကြီးမှာ စာပေကျမ်းဂန် နှစ်စပ်တော်မူ၍ ပထမကျော် အောင်ပန်းကို ဆွတ်လှမ်းတော် မူနိုင်သဖြင့် အင်းဝဘုရင် လောကသရဗူ စေတီတော် ဒါယကာ မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ (ယံသာဝတီ ရောက် မင်းတရား) က ကျောင်းဆောက်တင်လှူ ကိုးကွယ်တော်မူသော ဆရာ တော် ဖြစ်သည်။ မင်းကြီးသည် ကိန်းခန်းအရ စစ်တောင်းမြေကို ယူစေ၍

နိဂါန်း

စစ်တောင်းနှင့် နိတူသည့် ဆင်တဲအရပ်တွင် ယာယီနန်းတော် ဆောက်လုပ်၍
ကျော်အောင်စံနန်းဟု သမုတ်ကာ စံတော်မူသည်။ ထိုနောက်မှ စံနန်းတော်ကို
ဖျက်၍ ကျောင်းရန်တရာနှင့်တကွ ကျောင်းကြီး ဆောက်လုပ် တင်လှူတော်
မူရာ ကျော်အောင်စံထားတိုက်ဟု တွင်ခဲ့သည်။

အရှင် ဂုဏာစာရသည် ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးသော် (အလောင်း
ဘုရား၏ ဒုတိယ သားတော် ရတနာပူရ တတိယ မြို့နန်းတည် ကုန်းဘောင် ဆင်ဖြူ
ရှင်မင်း လက်ထက်တွင် ကျွန် သီးတော်များကို အုပ်ချုပ်ရသည့် အရွပ်ဝန် ဖြစ်လာ
မည့်) ဒါယကာတဦးက အင်းဝမြို့ အရှေ့မျက်နှာတွင် ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသည့်
ကြေးနီကျောင်းတွင် သီတင်း သုံးတော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၅ ခုနှစ်တွင် ဆရာရင်းဖြစ်သော (ပထမ) ကျော်အောင်စံထား
ဆရာတော် အရှင် ဉာဏာဝရ ဘဝနတ်ထံ ပျံလွန်တော်မူသဖြင့် သက်တော် ၃၅ နှစ်၊
ဝါတော် ၁၅ ဝါအရတွင် ကြေးနီကျောင်း ဆရာတော် အရှင် ဂုဏာစာရသည်
ကျော်အောင်စံထား ကျောင်းတိုက်သို့ ပြောင်းရွှေ့ သီတင်း သုံးတော်မူလေရာ
ဒုတိယ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်အဖြစ် ထင်ရှားခဲ့ပေသည်။

ဆရာတော်သည် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်း အပြင် အဘိဓာန် ဋီကာနိဿယ
(၁၁၄၈)၊ ဝုတ္တောဒယ ဆန်းနိဿယနိကာယ်(၁၁၅၁)၊ သာသနဝံသ ကျမ်းတို့ကို
လည်း ပြုစုတော် မူခဲ့ပေသည်။

ဆရာတော်သည် ၁၁၄၅ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော် မင်းတရားကြီး ဆောက်လုပ်
လှူဒါန်းတော်မူသော ဘုံလေးဆင့်နှင့် ကျောင်းကြီး လေးကျောင်း၊ ကျောင်းငယ်
လေးဆယ်အရန်ရှိသော အမရပူရ ရွှေကျောင်းတော်ကြီးသို့ ပြောင်းရွှေ့ သီတင်း
သုံးတော်မူရာ အမရပူရမြို့တွင်လည်း ကျော်အောင်စံထားတိုက် ဟူ၍ ပေါ်လာခဲ့
ပေသည်။

ဆရာတော်ကြီးသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၆၉ ခုနှစ်၊ တပေါင်းလကွယ်နေ့၌ သက်
တော် ၈၉ နှစ်၊ ဝါတော် ၆၉ ဝါအရတွင် ဘဝနတ်ထံ ပျံလွန်တော် မူလေသည်။

ကြေးနီကျောင်း

ဒုတိယ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော် အရှင် ဂုဏာစာရအား အချို့စာများတွင်
ကြေးနီချောင်း ဆရာတော်ဟု ရေးသားလျက် အရွပ်ဝန်လောင်းသည် အင်းဝမြို့
အရှေ့မျက်နှာ ကြေးနီချောင်းအနီးတွင် ကျောင်းဆောက် ကိုးကွယ်တော် မူသော
ကြောင့် ကြေးနီချောင်း ဆရာတော်တွင်ကြောင်း ဖော်ပြတတ်ကြပေသည်။ ဤ

နိဒါန်း

အချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ၁၂၆၆ ခုနှစ်၊ ဧရာဝတီတိုက်ရိုက် ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီ ပုံနှိပ်မှု စာအုပ်တစ်အုပ်ကို စာရေးဆရာ မြဒေါင်းညို (ဒေါက်တာ အောင်သိန်း)ထံမှ ရရှိရာတွင် ကံအားလျော်စွာပင် ထိုစာအုပ်တွင် ပုဂံ ဝန်ထောက်မင်း ဦးတင်က ပုံနှိပ်မှား အချို့ကို ဘေးဘက်၌ မင်နှင့် ပြင်ဆင်ချက်များ ပြုလုပ်ထား၍ ကြေးနီ ချောင်းဟူသော စာလုံး၏ ဘေးဘက်၌ “အင်းဝတွင် ကြေးနီချောင်းဟူ၍ မရှိ။ ကျောင်းကို ဆောက်ရာ၌ အမိုးကို ကြေးနီပြားများ အုပ်မိုး လှူဒါန်း၍ ကြေးနီ ကျောင်း တွင်သည်” ဟူသော မှတ်ချက်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ထိုမှတ်ချက်သည် စာပေ အထောက်အထားနှင့်လည်း ညီညွတ်ပေသည်။ စာပေ အထောက်အထားများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေသည်။

(က) ၁၁၉၂ ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့တွင် ရေးသားပြီး၍၊ ၁၂၆၁ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့ မြန်မာ့ဘာရာ ပုံနှိပ်တိုက်မှ ရိုက်နှိပ်သော လှေသင်းဝန် မဟာ ဇေယျသံ ဦးချိန် (၁၁၅၈-၁၂၁၇) ပြုစုသည့် ဝေါဟာရလိနတ္ထ ဒီပနီ၊ စာမျက်နှာ ၇၃၊ တပို့တံ့ပုဒ် အဖွင့်တွင်

ကြေးနီကျောင်း ဆရာတော် ၁၁၃၁ ခုနှစ်၊ စီရင်ပြီးသည့် ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီကျမ်း ပဉ္စမတွဲမှာ

စသည်ဖြင့် ကိုးကားပြီးနောက်

ထို ကြေးနီကျောင်း ဆရာတော်ကား အကြားအမြင်များသော ဂန္ဓိန္ဒရ သုတရေ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တည်းဟု မှတ်ချက် ပြထားပေသည်။

(ခ) ၁၂၂၇ ခုနှစ်၊ နယုန်လဆန်း ၉ ရက်နေ့တွင် ရေးသား ပြုစုပြီး၍ ၁၂၈၅ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်မှ ရိုက်နှိပ်သော မြောင်လှမြို့စား မင်းကြီး သီရိမဟာဇေယျသူ ဦးခြိမ် (၁၂၀၀ ခန့်ဖွား) ပြုစုသည့် ကဝိလက္ခဏ ဒီပနီကျမ်း စာမျက်နှာ ၃၀၂၊ ကရိုကျိုးကျိန်အစချီ သံပေါက်အဖြေ၌

ကြေးနီကျောင်း ဆရာတော်ကြီး ၁၁၃၁ ခုနှစ် စီရင်၍ပြီးသည့် ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီ စတုတ္ထတွဲတွင်

စသည်ဖြင့် ကိုးကားသည့်ပြင်

(ဂ) ၁၂၅၀ ပြည့်နှစ်၊ နတ်တော်လဆန်း ၁၁ ရက်နေ့တွင် ရေးသားပြုစုပြီး၍ ၁၂၆၇ ခုနှစ်တွင် သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်မှ ရိုက်နှိပ်သော မိုင်းခိုင်းမြို့စား မင်းကြီး မဟာသီရိဇေယျသူ ဦးယမ် (၁၁၇၇-၁၂၅၄) ပြုစုသည့် ပိဋကတ်သမိုင်း စာတမ်း စာမျက်နှာ ၂၀၄ တွင်

စာခန်း

ဝံသဒီပနီ ၁၆၆၊ ကျော်အောင်စံထား၊ ဒုတိယ ကြေးနီကျောင်းနေ ကျော်
အောင်စံထား ဆရာတော် စီရင်သည်။

ဟူ၍ ဖော်ပြထားပေသည်။

ကျမ်းနှင့်ခေတ်မြိုင်

ဒုတိယ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်သည် ကုန်းဘောင် ခေတ်ဦးတွင် ထင်ရှားခဲ့
သော ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တပါး ဖြစ်ပေသည်။ ပထမ ကျော်အောင်စံထား ဆရာ
တော်၊ ဇိနစက္ကရာဇ်ရာမ၊ ရာဇာဓိရာဇဂုရု ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ အရှင်ဉာဏာဝရထံတွင်
(နောင်အခါ စိန္တကျော်သူဘွဲ့ခံ၊ကဝိလက္ခဏသတ်ပုံဆရာ) ဦးဩနှင့် အတူ ပညာ
သင်ဖက် ဖြစ်ပေသည်။

ဆရာတော်၏ခေတ်တွင် နန္ဒိသေနပျို့ဆရာ လက်ဝဲသူနွရ ဦးမြတ်စံ၊ ပြုကန်ဘွဲ့
မော်ကွန်းဆရာ နေမျိုးမဟာကျော်ထင်၊ ဝေဿန္တရာပျို့ဆရာ ဦးနိုး၊ ပလလဲ
ဆင်မင်းပျို့ဆရာ အရှင်ဝရကိတ္တိစသော ကဗျာစာဆိုများနှင့် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်၍ ဆရာ
တော်သည် ကဗျာလင်္ကာ ရေးမည်ဆိုပါက လျှင်းလျှမ်းတောက် စာဆိုဖြစ်နိုင်သော
အရည်အချင်းရှိပေသည်။ ရှေးဟောင်း ပျို့ကဗျာလင်္ကာ၊ ချောင်း မော်ကွန်းတို့ကို
မွေ့နှောက်ကိုးကားနိုင်သည်ကို ထောက်၍လည်းကောင်း၊ ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီ
နိဂုံးပိုဒ်တွင်

- ဤစာတံသား ထစ်စေသော်၊
- ဤစာကြံအား သစ်စေသော်၊
- ဤစာစံထား ရစ်စေသော်၊
- ဤစာတံခါး လှစ်စေသော်၊
- ဤစာထံပါး ချစ်စေသော်

ဟူ၍ ကဗျာဉာဏ်ရင့်ကျက်စွာ ဖွဲ့နွဲ့ပုံကို ထောက်၍လည်းကောင်း၊ ဝေါဟာရတ္ထ
ပကာသနီ၌ပင် သဒ္ဒါမှည့်အခြေစွဲရန်၊ မြန်မာမှည့်အနေကဲ့ဟန် စသည့် ကာရန် နဘေ
ထပ် အသုံးအနှုန်းမျိုးကို ထောက်၍လည်းကောင်း ဆရာတော်သည် ကဗျာလင်္ကာ
များကို ပြုစုနိုင်စွမ်းသော်လည်း မပြုစုခဲ့ချေ။

ထဖန် စကားပြေကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များဖြစ်သော မိလိန္ဒပဉ္စာဝတ္ထု ဆရာ
ဒန်တိုင်ဆရာတော်၊ လက်ဝဲနော်ရထာလျှောက်ထုံးဆရာ ခင်ကြီးပျော်၊ နန်းစဉ်ပုစ္ဆာ
အပြေဆရာ အတုလယသဆရာတော် အရှင်ယသ၊ မဏိရတနာပုံဆရာ အရှင်စန္ဒ
လင်္ကာစသော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်လည်း ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် အခြား
စကားပြေကျမ်းမျိုးကို မပြုစုခဲ့ချေ။

နိဂါန်း

ဟူ၍ နိဂုံးပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း စာပေ၏ ဟာကွက်ကို ဖြည့်တင်းပေးခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ စာပေသည် အလွန်ကျယ်ဝန်းလှသည်ကို ဆရာတော်ကောင်းစွာ သိတော်မူပေသည်။ သို့ရာတွင် မိမိတတ်စွမ်းသမျှကို ကြိုးစားပြုစုတော်မူလိုပေသည်။ ထိုသို့ ပြုစုတော်မူရာ၌လည်း မိမိဆိုသမျှသာ မှန်ကန်သည်ဟု အတ္တ၊ မာန မထားရှိ။ မည်သူ့ကိုမျှ မပုတ်ခတ်ပဲ မိမိထင်မြင်သမျှကို ပညာရှိလက္ခဏာ ပီသစွာ သုံးသပ် တင်ပြတော်မူပေသည်။

မြန်ဘာသာ၌၊ ယထာရဟ၊ ဉာဏအလျောက်၊ သင့်ရာထောက်၍၊ ခွဲကောက် ရုံးစု၊ မှတ်သားပြုအံ့၊ ဗာဟုသစ္စ၊ သုဇနတို့၊ အရအမိ၊ သင့်ရာညို၍၊ တတ်သိ ယူစေကုန်သတည်း။

ဟူ၍ ပဏာမတွင် အစတင်၍ မှာ ဘားတော်မူလေသည်။ မိမိနှင့် အယူမတူသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အား အမည်နာမ မဖော်ပြပဲ ကေစိဆရာဟူ၍လည်းကောင်း၊ အချို့ ဟူ၍ လည်းကောင်း ညွှန်းလေ့ရှိပေသည်။

ခေပြိုင်စာသင်ဖက်ဖြစ်သော ဦးဩက ကဝိလက္ခဏသတ်ပုံတွင် နသတ် ကာရန်၊ အိန်၊ မိန်၊ ထိန်သုံးလုံးသာရှိကြောင်း၊ ထိုထက် ပို၍ ပြနိုင်လျှင် ဆရာ တင်မည်ဟု ပုဒ်ရေ ၈၆၅၊ ၈၆၉ တွင်

ချိုလေးသာ အိန်၊ နှုတ်တော် မိန်၊ ထိန်ထိန်ကျော်သံဝေ။
နသတ်တင်မြစ်၊ ငါနည်းစစ်၊ အသစ်ရတတ်စေ။
ယင်းသည်အပ၊ ထူး၍ရ၊ လူများခေါင်ချုပ်နေ။
အင်္ဂါမချို၊ စုံမျိုးမျိုး၊ ငါတို့ဆရာပေ။
ပညာရှိများ၊ ထိုသူအား၊ ဉာဏားကိုးကွယ်လေ။

ဟူ၍ စိန်ခေါ်ကြုံးဝါးခဲ့ပေသည်။ သို့ရာတွင် ဆရာတော်က မိမိကျမ်း၌ လုံးကြီးတင်နသတ်အမြစ်ကား သံမြတ်သာအိန်၊ ဤသို့မိန်၏၊ ကျော်ထိန် အံ့ပွယ် စသည်ဖြင့် ညှင်းညှင်းအိန်အိန်ဆိုသော အရာထင်၏။ လုံးကြီးတင် နသတ်အမြစ်ကား ဤလက်စပ်သည်နှင့်အညီ မူလအားဖြင့် အိန်သည်၊ မိန်သည်၊ ထိန်သည်ဟူသော ဝေ၊ ဟာရ သုံးချက်သာ အချို့ ဆိုကုန်၏။ လိန်လက်၍ လိန်သည်ဆိုသော ဝေ၊ ဟာရနှင့် လေးချက်ဖြစ်၏။ ဤထက် အလွန်ကား မထင်မီ။

ဟု ရိုးသားစွာပင် နောက်ထပ် အိန်ကာရန် ဝေ၊ ဟာရ တလုံး ထုတ်ပြခဲ့ပေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဆရာတော်သည် မှန်စီ သတ်ပုံ၌

ချာချာရိုက်လိန်၊ တလိန်လိန်၊ ထိန်ထိန်မြည်သံကျော်။
ပျာဒိတ်မြက်မိန်၊ ကြောက်တိုင်းစိန်၊ ဇနိန် ရှင့်ဘုန်းတော်။

ဟူ၍ စပ်ဆိုရာတွင် စိန်၊ (ပါဠိ စိန်) ဇနိန်၊ (ပါဠိ ဇနိန်)နှင့် ဝန်တောင်လယ်ရတုတွင်

နိဂါန်း

ရိုက်ထူးထိန်ထိန်၊ ခိုးစည်အိမ်သော်၊ ဖိန်ဖိန်တုန်လှုပ်
တွင် ဖိန်(ပါဠိ၊ ဖန္ဒန)တို့ကို တွေ့ရှိမည်ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာပုဒ်ရင်း မဟုတ်ခြင်း
ကြောင့် လေးချက်ထက်ပို၍ မပြခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်။

ဆရာတော်၏ တင်ပြချက်များတွင်

ယူသင့်သည်ဖြစ်။
ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။
ဆိုလိုက်သည်။ ဆင်ခြင်ဦး။
သဘောရင်းကဲ့သို့ ရှိသည်။
ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။

စသည်ဖြင့် မယုတ်မလွန် အဆိုအမိန့်ပြုလေ့ ရှိပေသည်။ နှစ်ချက်သင့် ရေးတို့၌လည်း
ဤသို့ လင်းသင့်ရာသည်။
အတ္တနောမတိဖြစ်သည်မဟူရာ၊ ယုတ္တိသာအကြောင်း။
အရသဘောကို ဆင်ခြင်လျှင် သိသာလေအံ့။

စသည်ဖြင့် လေ့လာသူနှင့် အခြားအဆိုအမိန့်တို့ကို အရေးထား၍ မျှတစွာ ဆုံးဖြတ်လေ့
ရှိပေသည်။ ဆရာတော်သည် ရေးထုံး၊ ဝေဟာရတို့နှင့်ပတ်သက်၍ တင်ပြသမျှတွင်
အကိုးအထောက်၊ ယုတ္တိ ယုတ္တာကို ထောက်ပြီးမှ အကြောင်းဆိုက်သမျှ တင်ပြခြင်း
ဖြစ်ပေသည်။ ပညာရှင်တို့ကို လေးစားခြင်းနှင့် မာန် မာန ကင်းပခြင်းမှာ ထင်ရှား
လှပေသည်။

ကျမ်းဆရာ ၏ တင်ပြပုံ

ဆရာတော်သည် ဝေဟာရတ္ထပကာသနီကိုပြုစုရာတွင် သုတေသီတို့အား အကြောင်း
ယုတ္တိနှင့်ချိန်ညှိဆင်ခြင်ပုံကို သင်ပြပေးလေသည်။ ဝေဟာရတို့ကို ဦးဆောင်ကြံဆ၍
တင်ပြထားရာ၌ သုတေသီတို့၏ အမြင်ဉာဏ်ထက်သန်စေမှုကို အထူးအာရုံပြုပေသည်။
မိမိ တင်ပြချက်များကို လေ့လာသူက မိမိ ရှုမြင်ပုံ အတိုင်း ရှုမြင် သုံးသပ်မိအောင်
ရှင်းပြလေ့ ရှိပေသည်။ စဉ်းစား နှိုင်းထောက်ဖွယ်များကို စေ့စုံစွာ တင်ပြပေသည်။
တပါးသော အယူအဆများကို မချန်မဂှက်တင်ပြ၍ မိမိမြင်သမျှ ချေဆိုရှင်းလင်းပေ
သည်။ စောဒကတက်ဖွယ်ရှိလျှင် မိမိကိုယ်တိုင်စောဒကကိုထုတ်၍ တဖန် သောဒနာ
အဖြေကို စီခင်း ပြပေသည်။ အကြောင်းအချက်များကို စောဒကတက်ဖွယ် မကျန်
အောင် တပါတည်း ရှင်းဖွင့်တော်မူပေသည်။

နိဂါန်း

ဟူ၍သော်သည်း သင်္ကာဖွယ်ရှိ၏။

မသင့်ပါလော ဟူအံ့။

အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား

စသော စကားတို့ဖြင့် ရှင်းလင်း ပြဆိုရန် ရှိသမျှကို ထောင့်စေ့အောင် ဖြေရှင်း ဖော်ပြသဖြင့် သူတေသိတို့ ကျေနပ်ဖွယ် ဖြစ်ရပေသည်။ အခြား အဆိုအမိန့်တို့ကို သွင်းညှပ်ဝေဖန်ပြခဲ့သော် ထိမိစွာဝေဖန်၍ ပယ်သင့်က ပယ်လေသည်။ လက်ခံသင့် ကလည်း နည်းကဲ့၊ မူကဲ့အဖြစ် ဆင်ခြင်ရန် ဖော်ပြပေသည်။

ဆရာတော်တင်ပြပုံသည် မိမိအယူအဆကို တင်ပြသည်ထက် လေ့လာသူက လက် ခံနိုင်အောင်၊ စဉ်းစားတတ်အောင် အရေးထား၍ တင်ပြပေသည်။ မိမိဉာဏ်အလိုက် တွေးခေါ် စဉ်းစားခြင်းကို အထူး အားပေးတော် မူလေသည်။

အလျဉ်းတော်၍ ဖော်လိုက်သည်။

စူးစားစေလို၍ ဆိုလိုက်သည်။

အဓိပ္ပာယ်ကို မသိလျှင် ရခက်အံ့ တကြောင်း၊ ပညာဝခုနု ဖြစ်စိမ့်သည် တကြောင်း ထောက်၍ရေးလိုက်သည်။ စကားမခဲသော်လည်း လူပြိန်းတို့အား ပညာ လိုက်စေခြင်းငှာ၊ ရေးလိုက်သည်ဟု သတိရစေခြင်းငှာ ထပ်၍ မှာပြ သည်။

ထူးခြားဟန်ကို အရိပ်မျှ ရေးလိုက်သည်။

တစိတ်ထူး၏။ ထူးဟန်ကား

စောကြော စူးစားစေလို၍ အခဲမဟူ၊ အလွယ်မဟူ ရေးလိုက်သည်။

စသည်ဖြင့် မိမိ မူလရေးရင်းထက်ပို၍ မိမိကောက်ယူပုံနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဗဟုသုတကို အမြင်ကျယ်စေရန် လို့လထုတ်၍ ရေးသားတော်မူလေသည်။ ထို့ပြင် သူတေသိတို့ ဉာဏ်ကျက်စားမှု ဝေးခေါင်လွတ်ကွာခြင်း မရှိစေရန်

လူပြိန်းတို့ နားယွက်အံ့စိုး၍

အင်တန်ရုံ ဆိုလတ္တံ့

သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ထင်ရှားစွာ မိန့်အပ်ပြီးဖြစ်၍

သဒ္ဒါတတ်သောဆရာတို့၌ ဆွေးနွေးလျှင် သိလေအံ့ဖြစ်၍

အရာမဟုတ်သဖြင့်

စသောစကားတို့ဖြင့် ချန်လှပ်တော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ၏ တင်ပြပုံသည် ဝေါဟာရ အနက်ကိုသာမက အနက် ကြံဆနည်း၊ အနက် ဖွင့်နည်း၊ သုတေသနပြုနည်းတို့ကိုပါ ထင်လင်း သိသာအောင် တင်ပြ ရေးသားထားပေသည်။

နိဒါန်း

မြန်မာဆန်ဆန် ယူဆခြင်း

ဆရာတော်သည် သက္ကတ သဒ္ဒါကျမ်း၊ ပါဠိ သဒ္ဒါကျမ်းများကို နှံ့စပ်တော်မူ၍ ပိဋကတ်အရာ၊ မြန်မာ စာပေတွင်ပါ လေ့ကျွမ်းတော်မူပေသည်။ ပါဠိ ကျမ်းဂန်ကို အလေ့ အလာ များသော်လည်း မြန်မာမှုကို အားပေးတော်မူ၍ အနက် အဓိပ္ပာယ်၊ သဒ္ဒါသဘော ကောက်ယူရာတွင် မြန်မာဆန်ဆန် တွေးကြံစဉ်းစားတော်မူလေသည်။

ဝေါဟာရရင်းမြစ် အသုံးအနှုန်းကိုဖော်ပြရာ၌ သိသာထင်ရှားပြီးသော ဗျူဟာ၊ ဂုဏ်၊ စိတ်၊ ပကတိ၊ စုတေ့စသော ပါဠိစကားလုံးများ၊ စကြာ၊ သင်္ကြန်၊ ကြန် စသော သက္ကတ စကားလုံးများ၊ ဂေါသဇင်၊ စလထာ(စလတ္တာ)စသော မွန်စကားလုံးများ၊

ကို ဘာသန္တရ ရင်းမြစ် အတိုင်း ဖော်ပြထားပေသည်။ ဆရာတော်သည် အခြား ဘာသာကို လေ့လာ ပြုမ်းတီးမှု ရှိသည်သာ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။

သို့ရာတွင် ရင်းမြစ် မပေါ် မထင်၊ နှစ်ငုပ် ဝေးခေါင်သော ဝေါဟာရတို့ကို ပါဠိ၊ သက္ကတဘက်သို့ ဆွဲစပ် ဖော်ယူခြင်း မပြုပဲ မြန်မာ စကားလုံး အနေဖြင့်သာ ဆက်စပ် ကြံစည်၍ အနက် ဖော်လေ့ ရှိပေသည်။ ပါဠိနှင့် နီးစပ်သယောင် ထင်ရသော ဝေါဟာရမျိုးကိုပင် မြန်မာ ဆန်ဆန် ကောက်ယူ ကြံဆထားပေသည်။ သာဓက အားဖြင့်

ဆည်းဈာ ကို သဉ္စာ ဟူသော ပါဠိသို့ မဆွဲပဲ ထက်မြက်သော နေ အရှိန်အဝါ ကို သိမ်းဆည်းသော အရောင် ရှိသည် ဟူသော အနက်ကို ယူ၍ ဆိုဆည်း၊ သိမ်းဆည်းသော အရောင်၊ အမြိတ် အဆာဟု ယူသင့်သော အရာကို ဆည်းဆာ ဟူ၍ ဆိုသည် ယူသင့်၏ လည်းကောင်း၊

စည်းခုံ ကို ဇေယျုခုံ ဟူသော ပါဠိသို့ မဆွဲပဲ စဲခုံ၊ ရေယာဉ်ပြက်စဲအံ့သည်ကို ထောက်၍ စဲ ခေါ်သည်ဟု ယူသင့်၏။ ထို စဲ အဉ္စ၊ အပြင်သည် ခုံပလ္လင် မြင့်၏သို့ စွင့်စွင့် မားမား ဖြစ်သည်ကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် လည်း ထင်၏ဟု လည်းကောင်း။

စင်ရော် ကို စင်္ကောရ ဟူသော ပါဠိသို့ မဆွဲပဲ ရင့်ရော်သည် ဟူသော အရာကို စွဲ၍ ရင့်ရော် ကြေးကြော်တတ်သည် ဟူသော အနက်ကို ယူသင့်၏ဟု လည်းကောင်း

မြန်မာ ဆန်ဆန် တွေးကြံ ဖော်ထုတ်တော် မူခဲ့လေသည်။ ထိုမှ တပါး အချို့သော ဝေါဟာရတို့ကိုလည်း

နိဂါန်း

ဤကား ဝေါဟာရမျှသာဟု ယူသင့်၏။

ဤကား ပညတ်အမည် မျှသာဟု ယူသင့်၏။

ဤကား ဝါစာသီလိဋ္ဌမျှသာ ယူသင့်၏။

ဤကား သုတိ သာယာမှု အတွက်သာဟု ယူသင့်၏။

ဤကား တိုင်း တပါး ဝေါဟာရ ဖြစ်မည် ထင်၏။ ဆင်ခြင်လော။

စသည်ဖြင့် သုံးသပ်ချက်များ ပြုထားပေသည်။ ပါဠိ အမှီပုဒ်လည်း မထင်၊ မြန်မာ အနက်လည်း ကြံ၍ မရသာသော အခါတွင်ကား

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း၌ကား အသုတ် အသင် ခက်၏။ ပါဠိမှီလည်း မထင်။

မြန်မာမှုလည်း သဘော မမြင်။ မြန်မာမှု သက်သက်ဝယ် ဗထက်ချိုက်။

ဒဇ္ဇေးတို့လည်း မတွင်သောကြောင့် အသုတ်သင် ခက်၏။ (ဗျာဒိတ်ပုဒ်)

ဟူ၍ အဆုံးအဖြတ် မပေးပဲ ထားတော်မူလေသည်။

အမှီပြုရာ ကျမ်းများ

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်းကိုပြုစုရာတွင် ဆရာတော် အမှီပြုသောကျမ်းများ ရှိပေသည်။ ဆရာရင်းဖြစ်သော ပထမကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၏ အက္ခရာအရေးအဖွဲ့နှင့်ပတ်သက်၍ရှင်းပြသော ဒုဋ္ဌက္ခရာဂဏ္ဍိကိုလည်း ထောက်ဆကိုးကားဖွယ် ရှိပေသည်။

သဒ္ဒါကျမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍

သဒ္ဒတ္ထဇာလိနိဋ္ဌိကာ၊ ကေကွရကောသ၊ မောဂ္ဂလာနံ၊ ချာသ၊ တစ္စာယနဝဏ္ဏနာ၊ ကစ္စာယနဘေဒ၊ သဒ္ဒနိတိ၊ ရူပသိဒ္ဓိစသည်တို့ အပြင် ဝိနယသင်္ဂဟ၊ ဋီကာကျော်၊ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာစသောကျမ်းများကိုပါ ကိုးကားခဲ့ပေသည်။ သဒ္ဒါကျမ်း၊ ပိဋကတ်ကျမ်းများပင် ဖြစ်ပေသည်။

ပျို့လင်္ကာများ နှင့် ပတ်သက်၍

ကိုးခန်းပျို့ (စတုမေဓသာရပျို့)၊ ဘူရိဒတ် လင်္ကာ၊ သံဝရပျို့၊ ဘူရိဒတ် ဇာတ်ပေါင်းပျို့၊ ဂမ္ဘိသာရပျို့၊ လောကသာရပျို့၊ ငဆန်ပြန်ပျို့၊ မနော်ပျို့၊ နေမိနိက္ခမခန်းပျို့၊ နေမိဘုံခန်းပျို့၊ နေမိ ငရဲခန်းပျို့၊ သုဝဏ္ဏသျှပျို့ (ရှင်အဂ္ဂသမာဓိ)၊ သုဝဏ္ဏသျှပျို့ (ရှင်ကရဝိက)၊ တေမိပျို့၊ ပညာဗလပျို့၊ မဏိကက်ပျို့၊ ဝေဿန္တရာပျို့၊ ဇနကပျို့၊ ပုံတောင်နိုင် မော်ကွန်း၊ တန်တား ဦးတည် မော်ကွန်း၊ ပြည်စုန် မော်ကွန်း၊ ဥတ္တမဗုဒ္ဓ မင်းသမီး ချောင်း၊ သဗ္ဗညုဏချီသတ်ပုံ၊ ဣဝိလက္ခဏသတ်ပုံ သံပေါက်

နိဂါန်း

စသည်တို့ကို ကိုးကားခဲ့ပေသည်။ ရေးထုံးများတွင် စပ်အင်ကိုကိုးကားရာ၌ နှုတ်တက်ဆောင်၍ ကိုးကားလေ့ရှိသည့်အတိုင်း ပုဒ်ရေကို ဖော်ပြလေ့ မရှိပေ။ အချို့နေရာ၌ 'ပါရမီခန်းတွင်'၊ 'ဟတ္ထိပါလတွင်' စသည်ဖြင့် ကျမ်းကို ကိုး၍ လည်းကောင်း၊ အချို့နေရာ၌ 'ရှင်သီလဝံသ၊ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၊ ရှင်အဂ္ဂသမာဓိ' စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကိုး၍လည်းကောင်း ဖော်ပြလေ့ရှိပေသည်။ 'ဆရာမြတ်တို့ ဟူ၍ မိမိအထက်ကိုးစားရာ ပုဂ္ဂိုလ်များကိုဖော်ပြ၍ အဆိုကွဲကေစိဆရာတို့ကိုမူ အချို့ဆရာတို့ဟူ၍ ဖော်ပြပေသည်။ အင်းဝခေတ် ပျို့ကဗျာများကို စပ်ထုံးစပ်အင်နှင့် ဝေါဟာရအတွက် အားကိုးအားထား ပြုကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

ဥပဒေသ ကျမ်းများ

ဆရာတော်သည် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်းတွင် မြန်မာစာနှင့် ပတ်သက်၍ အမြဲအစဉ် လေ့လာ နှလုံးသွင်းရန် အချက်များနှင့် လက်စွဲပြုရန် ဥပဒေသများကိုလည်း ပေးတော်မူသည်။ ထို ဥပဒေသများသည် စာပေကို လေ့လာသူတို့ အတွက် အဖိုးမဖြတ်နိုင်သော မီးရှူးတန်ဆောင် အလင်းရောင်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ မြန်မာစကားကို မိမိ ရရ မှတ်တမ်းတင်သော ကျမ်းတစောင် ဖြစ်ပေသည်။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိမူဥပဒေသအချို့ကို သာဓကဆောင်လိုပေသည်။

- က။ သုဒ္ဓဝံ၊ ကာရိက်သံယုဉ်းကံ၍ ဆိုမိန့်သောဝေါဟာရတို့သည် အရစ်၊အပင့်၊ အသတ်အလတ် မကဲ့သည်သာ။ (ဗျည်းအက္ခရာနှင့် ယှဉ်ဗျည်းတို့သာကဲ့၏)။
- ခ။ ပညတ်မျှသောအရာရောက်သဖြင့် ရစ်၍ရေးလည်း သင့်ရာသည်။
- ဂ။ မြန်မာမူသက်သက်ဝယ် တပါးသော ဝင်ဗျည်းတို့၌ ဃအက္ခရာ၊ ဈအက္ခရာ စသော တေတ္ထကွရာတို့ကို အသုံးနည်းသည်။
- ဃ။ အာမေဓိတ်အနက်ဖြစ်က နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် ထပ်၍ ဆိုမြဲ။
- င။ သတ်သောဗျည်းသည် သရမရှိလေ။
- စ။ အနက်ကို သိခြင်းသည်သာလျှင် မူလဖြစ်၏။
- ဆ။ သရမခြားသောဗျည်းသည် သံယုတ် မည်၏။
- ဇ။ အာ၊ ဧ၊ ဩ ဟူသော ဒိဗ္ဗသုံးလုံးတို့နှောင် သံယုတ်နှောင်းကောင်း၏။
- ဈ။ လုံးကြီးတင်နှောင် နိဂ္ဂဟိတ် အန္တ ဟူ၍ မြန်မာမူ၌ မထင်။
- ည။ ပညတ်သည့်အရာတိုင်း သဘောအနက် ရသည်ချည်း မဟုတ်။
- ဋ။ အစွဲအကိုင်မရသာလျှင် သဘောယုတ္တိကို ဆင်ခြင်၍ မှီခိုရမည်ပင် ဖြစ်သည်။
- ဌ။ ဥပမာဟူက ရှေ့ဖြစ်စေ၊ နောက်ဖြစ်စေ အလည်လည်အပတ်ပတ် ရှိစေကာမူ မထင်သောအရာကို ထင်သောအရာဖြင့် ညွှန်း၍ တင်းခြင်အကျိုးရှိလျှင် ဆရာတို့ နှစ်သက်သည်ချည်း ဖြစ်၏။

နိဂါန်း

၃။ သုဒ္ဓါကြိယာကို ကာရိုက်သံဆိုလတ်သော် ပထမက္ခရာဖြစ်သော သုဒ္ဓါကြိယာကို ခုတ်ယက္ခရာသံ၊ ဝဂ္ဂန္တအဝဂ် အက္ခရာဖြစ်မှုကား ဟဆွဲအသံ ဆိုမြဲ။

၄။ အရတူလျက် ဝေါဟာရကဲ့သော အရာများ ရှိသည်။

၅။ အက္ခရာတူသော် အသံတူအံ့ဖြစ်၍ ပင့်ခြင်း၊ ရစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် အသံကဲ့ စေလျက် စပ်အင်ပြုသည် များသည်။

၆။ သဘောဝတ္ထု တစုတပြားတည်းသာ စိတ်ဖြာ ကဲ့ပြား၍ အရအနက် မထွက် ကောင်းသဖြင့် ဆင့်၍ ရှေးသူဟောင်းတို့ ရေးလေ့ပြုကုန်သည်။

ထိုဥပဒေများသည် မြန်မာစာကို ဘာသာဗေဒ အနေဖြင့် လေ့လာ ရာတွင် အလွန်အကျိုးပြုသော စနစ်များ၊ အနှစ်သာရများ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကျမ်းတစောင် ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာဘာသာကို ပြုမ်းတီးခေါက်မိစေမည်မှာ မလွဲပေ။

ဝေါဟာရစွမ်းအင်

ဆရာတော်သည် မြန်မာဝေါဟာရကို အထူးတလည် ပြုမ်းတီး နှစ်စပ်၍ ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်း ကြွယ်ဝလှသည်ပြင် မြန်မာစကားလုံးများကို နိုင်နင်းတိကျစွာသုံးနှုန်း နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ဖြစ်၍ မြန်မာစကားကိုလေ့လာသူတိုင်းလည်း ဝေါဟာရထွ ပကာသနီကို လက်မလွှတ်နိုင်ကြပေ။

ဆရာတော်သည် အချို့သောနေရာတို့၌ ရေးရိုးအတိုင်း ကြိယာလုံးချင်းဖြင့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ပေါ်အောင် ရေးသားလေသည်။

- ရေ စသည် အရည် လင် သောအရာ၊ (ကြည်လင်)
- လူပြိန်းတို့ နား ယှက် အံ့ စိုး၍လည်းကောင်း၊ (ယှက်ထွေး)
- ဗျည်းတို့၏ အသွင် ဖောက် ၏၊ (ဖောက်ပြန်)
- အရမူလ မပြား ဆိုသင့်အံ့သို့ ထင်၏။ (ကဲ့ပြား)
- အ မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ကဲ့၏။ (ကဲ့လဲ့)
- အထူးထင်စေလိုသော အရာမျှ (ထင်မြင်)

သို့ရာတွင် စကားအဓိပ္ပာယ်ကို တွဲဖက်၍ သုံးနှုန်းဖော်ပြရန်လိုသည့် အခါတွင်ကား မျက်စိဖြင့် ထင်မြင် ထိပါးတွေ့ခိုက်လွယ် သည်။
 ဝပ်ယှက်ဖက်ယှဉ် ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။
 အလုံးအဖန် ဖွံ့ဆန်ပြည့်ဝ သည်။
 အရသဘော နှီးနှောလျဉ်းစပ် သည့် အကြောင်းအကျိုး၊
 ကောက်ကျစ်ကျေ့ လိမ် မာခြင်းသောသူ
 အနက် တိုက်ရိုက် မထင်၊ လှည့်ပတ်ပျောင်းညွတ် ၍ ဟူမှုကား

နိဒါန်း

စသည်ဖြင့် စကားလုံး ကြယ်ကြယ်ဝဝ ပေါင်းစပ် သုံးနှုန်းပေသည်။ ဆရာတော် သည် စကားလုံးများကို တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဖော်ရာတွင် စွမ်းမြောက် လှသော အဘိဓာန်ပညာရှင်ကြီး တပါး ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းသော အနက်ကို ပေါ် အောင် ဖော်နိုင်ပေသည်။ သာဓကအားဖြင့် (ဆံသပ်၊ ဖျန်းသပ်၊ သုံးသပ်၊ ပွတ်သပ်၊ သွယ်သပ်၊ သပ်ရပ်) စသော ဝေါဟာရများတွင် ပါဝင်သည့် သပ် ၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဝေါဟာရအားလုံးနှင့် အကျုံးဝင်အောင် အနက်ပေးရာ၌

လိုအပ်သည်နှင့်လျော်စွာ ပညာဖြင့် ဆန်းဆ၍ ပြုပြင်သည်။

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ထို့အတူပင် မြန်မာစကား၌ တိမ်ငုပ်နေသော စကားလုံး များကို တလုံးချင်း အနက်ပေးရာ၌

- ပြည်တဲ မှ တဲ
- ရွယ်တော မှ တော
- တံလင်း မှ လင်း
- ထူးတင်း မှ ထူး
- ပန်းဖဲ မှ ဖဲ
- မေး ဆော့ မှ ဆော့

တို့ကို ပိုင်ပိုင်မိမိ တွေးကြံ ဖော်ပြနိုင်စွမ်း ပေသည်။ ဝေါဟာရများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုရာ၌လည်း စကား ကြယ်ဝလှစွာ ရစ်ဝိုက်၍ လိုရင်းအနက်ကို ဖော်ရာ၌ မူလ ဝေါဟာရ မပါစေဘဲ ကွင်းရှောင်ကာ အဓိပ္ပာယ် ထပ်တူရအောင် ဖော်ထုတ် နိုင်ပေ သည်။ သာဓကအားဖြင့်

- ထုံကျဉ် - ထူရိယာပုတ် မလှည့်မပြောင်း ညောင်းညာလောက်အောင် သွားလာ ထိုင်နေခြင်း ရှိလေသော် သွေးလေလူးလာ မကြည်မလင်၊ ရပ်တံ့စုပုံ၍ အခဲအကျဉ် ဖြစ်လေသည်လျှင် မခံချိုရှိသည်။
- ဟပ် - ထိခိုက် ပူးယဉ်အပ်သော ဝတ္ထုနှစ်ရပ်တို့၏ ယဉ်စပ်ခြင်း။
- ရှု - ပက်ပါတူရှု မူသော အာရုံ၌ မလှည့်မကွက် တည့်မတ်စွာ ပသာဒ စက္ခုဖြင့် ဆန္ဒ အားကြီးစွာ အာရုံယူခြင်း။
- စော - လိုအပ်သောအချိန် မရောက်မီ မဆွကာလ။
- တက် - နှိမ့်နင်းလျက် မြင့်မားသောအရာသို့ ရွှေ့ခြင်း။
- ကြီး - အလျားအနံ အတင်တန်၍ အတိုင်းအရှည် အလုံးစုံ လောက်လေ့သည်။
- စူးစူး - မယိမ်းမဖီ၊ မငဲ့မကွက်၊ နှောင့်ယှက် ထွက်ဝင်ခြင်း မရှိ။ ဖြောင့်မတ် စွာ။

နိဒါန်း

စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုတော် မူပေသည်။ စကားအနက် မပျက်မငုပ်အောင် ကြံဆောင် ဖွင့်ဆိုရာတွင်လည်း ဝေဟာရ၏ မူရင်းအနက် ပေါ်ထွက်အောင် ဖော်ပြတော် မူလေ သည်။ သာဓကအားဖြင့်

ကြိုးကြာ - တွန့်မြည်သော အသံကိုစွဲ၍ ထိုအသံ၊ ထိုတိရစ္ဆာန်ကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။

ကာ - မြား စသည်တို့ကို ကာတတ်သောကြောင့် ကာဟူသော အမည် ဖြစ်၏။

ပိန်းကော - သောင်း၊ လက်သင်၊ စပ်တင်တို့ကဲ့သို့ ဦးပဲ့ကွေးညွတ်ခြင်း၊ မပျဉ်း စကား ရှက်ပြွန် ထွက်စေခြင်း မရှိ။ သတိသာ၊ ပိန်းသာလျှင်မျှဖြစ်၍ ပိန်းကော ဆိုသည်။

ခြီးရန်း - တင်တယ်သဖြင့် ခြီးမွမ်းဖွယ် ဖြစ်စေခြင်းငှာ ရန်တားလျက် စီဆင် အပ်သော ကျောင်းအိမ်တို့၏ တန်ဆာအထူး။

တီ - မြေကို ချင်းနင်းတီထွင်၍ သွားတတ်၊ စားတတ်သဖြင့် တီ။

စသည်ဖြင့် ကြံဆ ဖော်ထုတ်ခဲ့ပေသည်။ စကားလုံးတိုင်း ရင်းမြစ် မရအရ ကြံစည် ခြင်းမျိုး မပြုပဲ “ပညတ်မျှသာ”၊ “စကား ပြေပြစ်ရုံမျှသာ” စသည်ဖြင့် မလို အပ်လျှင် ဖယ်ချန်ခဲ့ပေသည်။

စကား ဝေဟာရ ပြောင်းလဲ ကူးလှယ်ပုံများကိုလည်း ကျွမ်းကျင် နှံ့စပ်တော် မူပေသည်။ သာဓကအားဖြင့်

ရန်ခူး	မှ	ရန်ငူး
မျက်မှင်	မှ	မျက်မှောင်
တစေ	မှ	စတေ
ပြကတိ	မှ	ကြပတိ
စန္ဒကူး	မှ	ဒန်စကူး
တပို့ဆွဲ	မှ	တပို့တွဲ

စသည်ကူးပြောင်းပုံကို သာဓကယုတ္တိနှင့် တင်ပြထားရာ ဉာဏ်ကျက်စားဖွယ် ဖြစ်ပေ သည်။ ယခုအခါ အသုံးတိမ်၍ ဝေဟာရရှာမရဖြစ်တတ်သော စကားအနှုန်းများစွာ ကိုလည်း ထုတ်ဖော်သုံးနှုန်းခဲ့၍ ရှေးဟောင်း ဝေဟာရ ဘဏ္ဍာတိုက် တခုလည်း ဖြစ်ပေသည်။ သာဓကအားဖြင့်

စင်းလင်းပမာဏ (မြေပြင်နှင့်တပြေးတည်း၊ အလျားလိုက်)
မတ်လတ်ပမာဏ (အထက်နှင့်အောက်၊ ဒေါင်လိုက်)

ဟူသော ဝေဟာရမျိုးမှာ များစွာတန်ဖိုးရှိပေသည်။

နိဂါန်း

လေးနက်ခေတ်မီခြင်း

ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနိကျမ်း ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်ခဲ့ ပေပြီ။ သို့ရာတွင် ထိုကျမ်း၌ ဖော်ထုတ်ခဲ့သော အတွေးအခေါ် များမှာ ယနေ့ ဘာသာဗေဒပညာရပ်တွင် နည်းမီအခြေပြုစရာ အကြောင်းအချက်များ ပြည့်နှက် နေပေသည်။ ဘာသာစကားဖွဲ့စည်းပုံကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသော အတတ်ကို ဝေါဟာ ရတ္ထ ပကာသနိတွင် နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်က ဖော်ထုတ် ပြထားခဲ့ပေသည်။ ဤအတတ်ပညာသည် အနောက်တိုင်းတွင် ခေတ်စားလာသည်မှာ မကြာသေးပေ။

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိက ဖော်ထုတ်ခဲ့သော သုဒ္ဓ ကာရိက် တွဲပုံ၊ လှယ်ပုံများ ထက် ပို၍ ယနေ့တူးဖော်ဖွေထုတ်ခြင်း မပြုနိုင်ခဲ့သေးပေ။ ယနေ့ အနက် မဖော်နိုင် တော့သည့် အခြေရောက်အောင် ဝေါဟာရ အသုံးအတွေ့ ကျဉ်းမြောင်း လာခဲ့ သော ဝေါဟာရ အများအပြားသည် ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနိ၌ အဖွင့်နှင့် တကွ တည်ရှိနေခဲ့ပေသည်။ သတ်ပုံရေးထုံးအရာတွင် ဆရာတော် တွေးကြံကိုးကားခဲ့သည် များကို ယနေ့တိုင် အထောက်အထားပြုနေကြရပေသည်။ ယနေ့ မြန်မာဘာသာဗေဒ လေ့လာမှုတွင် ဆရာတော်သုံးသပ်ခဲ့သော နည်းနိဿယများကို မစွန့်လွှတ်နိုင်ကြပေ။ ဆရာတော်၏ တွေးပုံ၊ ကြံပုံ၊ ဆင်ခြင်ပုံများသည် ယနေ့တိုင် နမူနာယူရသော နည်း နိဿယများဖြစ်၍၊ ဆရာတော်၏ အတွေးအကြံ၊ အမြော်အမြင်နက်နဲပုံမှာ အံ့မခန်း ဖြစ်သည်။

သာကေတရုပ်မျှ ပြလိုပေသည်။ မြန်မာစကားတွင် “ပုဒ်တခုသည် ကြိယာသော် လည်းကောင်း၊ နာမဝိသေသနသော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ (သော)နှင့် (သည်) ပြောင်းပေးလျှင် ပြီးသည် ဟူ၍ နှစ်ကာလကြာရှည် အယူမှားခဲ့ကြပေသည်။ နာမ ဝိသေသနနှင့် ကြိယာသည် ပင်ကိုအားဖြင့် သဘောအနေချင်း ကွဲပြားကြောင်း အခြားဘာသာစကား သင်ကြားသူတို့ နားလည်ခဲ့ကြသော်လည်း မြန်မာ ဘာသာ တွင် ကွဲပြားချက်ကို ထုတ်ဖော်ခြင်း မပြုနိုင်ခဲ့ကြပေ။ ယခု အခါတွင်မူ သဘော တထပ်တည်းမဟုတ်ကြောင်း အထောက်အထားများနှင့် နားလည်လာခဲ့ကြပေသည်။ အထောက်အထားအကြောင်းပြ များစွာအနက်

- ၁။ နာမဝိသေသန တလုံးချင်းကို နှစ်ထပ်ပြုလျှင် ကြိယာ ဝိသေသန ဖြစ်သည်။ ကြိယာတွင် ထိုသို့ မဖြစ်။
- ၂။ နာမဝိသေသနသည် လှုပ်ရှားမှုဆောင်ရွက်မှုကို မပြ။ ဂုဏ် အရည် အသွေး သဘောကိုသာ ပြသည်။
- ၃။ နာမဝိသေသနကို နာမ်ပုဒ်နောက်က အရည်အချင်းပြ အဖြစ် တွဲ၍ နာမ်ပေါင်းပြုလုပ်နိုင်သည်။ ကြိယာကို ထိုနည်းတူ မပြုလုပ်နိုင်။

နိဒါန်း

စသည်ဖြင့် သဒ္ဓါဆရာ၊ ဘာသာဗေဒဆရာတို့ ပိုင်းခြားသိမြင်လာကြသည်မှာ ကာလ မကြာမြင့်သေးပေ။ သို့ရာတွင် ထိုအချက်ကို ဝေါဟာရတ္ထ ပကသနီတွင် လွန်ခဲ့ သော နှစ် ၂၀၀ ကျော်ကပင် အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းပြဆိုထားပြီးဖြစ်သည်ကို တတိယတွဲ၌ တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။

“ဂုဏ်သဘောမျှဆိုသော ဝေါဟာရသည် ဟက္ခန္ဓာအားဖြင့် ကတ္တာ၊ ကံ စသည်မဖြစ်၊ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့်သာ ခြပ်သို့လည်းကောင်း၊ ကြိယာသို့လည်း ကောင်း ရောက်သင့်သည်”။

စသည်ဖြင့် အကျယ်တဝင့် ဘောဒက၊ သာဓကတို့ဖြင့် ဝေဝေဆာဆာ ပြဆိုထားခဲ့ သည်မှာ အမြင်အယူအဆ မည်မျှ စူးရှနက်နဲ၍ ခေတ်မီသည်ကိုတွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။

အနှစ်သာရများ

ဝေါဟာရတ္ထပကသနီကို ခြုံ၍လေ့လာမည်ဆိုလျှင် အကျိုးကျေးဇူး အဘက်ဘက်က ထုတ်ယူနိုင်ပေသည်။ ဆွတ်ယူ၍မကုန်သော ပဒေသာပင်ကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။ အကျဉ်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် ဤကျမ်းသည်

- ၁။ မြန်မာအက္ခရာတို့၏ အရင်းအမြစ်၊ အခေါ်အဝေါ်၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် ဖြစ်လာပုံများကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပြသည်။
- ၂။ အပင့်၊ အရစ်၊ သဝေ၊ ညသတ်၊ နသတ်၊ မသတ်၊ တသတ်၊ ပသတ် စသည်တို့၏ ရေးထုံးကွဲပြားခြားနားပုံကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပြသည်။
- ၃။ ဝေါဟာရအဆင့်ဆင့် ရွှေ့လျော့ပြောင်းလဲပုံ၊ ဖောက်ပြန်ပုံ များကို လည်း ဖော်ထုတ်ပြသည်။
- ၄။ မြန်မာဝေါဟာရတို့၏ ရင်းမြစ်များကိုလည်း ကြံဆဖော်ထုတ်ပြသည်။
- ၅။ အက္ခရာချင်းလဲလှယ် ကူးပြောင်းပုံ ယေဘုယျစနစ်များကိုလည်း ဖော် ထုတ်ပြသည်။
- ၆။ ပျို့ကဗျာတို့မှ အခိုင်အမာစပ်ထုံး အကိုးအကားများကိုလည်း ဖော် ထုတ်ပြသည်။
- ၇။ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဥပဒေသများကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပြသည်။
- ၈။ အကြောင်းယူတ္တိနှင့် ဆန်းစစ် လေ့လာနည်းများကိုလည်း ဖော်ထုတ် ပြသည်။
- ၉။ ရှေးက အရေးအသားတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အမှားအမှန်၊ သင့်မသင့်ကို သုံးသပ်ဝေဖန်လျက် ဖော်ထုတ်ပြသည်။
- ၁၀။ စကားလုံးသစ်များ တီထွင်ကြံဆသုံးစွဲရန် အခွင့်အလမ်း၊ အလားအလာ ကိုလည်း သင်ကြားဖော်ထုတ်ပြသည်။

နိဒါန်း

၁၁။ စကားလုံးများကို ထိမိအကွက်စေ့အောင် အဓိပ္ပာယ် ထုတ်ဖော်နည်း
ကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပြသည်။

၁၂။ မြန်မာစကားကို မြန်မာဆန်ဆန် တွေးခေါ်ကြံဆ စဉ်းစား နည်းကို
လည်း ဖော်ထုတ်ပြသည်။

ဤသို့လျှင် အကျိုးထူးတဆယ့်နှစ်ပါးကိုပေးစွမ်းနိုင်သောကျမ်းဖြစ်သည်ကိုလည်း
တွေ့ရပေမည်။

မူကွဲများ

ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနိကျမ်းကို ၁၁၃၁ ခုနှစ်တွင် ရေးသား ပြီးစီးခဲ့သည့်နောက်
တွင် လေ့လာလိုသော သုတေသီတို့က ပေနှင့်ရေးကူး၍ အဆင့်ဆင့် မူပွားခဲ့ကြပေ
သည်။ နောက်ဆုံး ရှာဖွေ တွေ့ရှိရသော ပေမှာမူ သုံးစောင်သာ ရှိပေသည်။

၁။ (ဗားနပ် ပိဋကတ်တိုက်) အမျိုးသား စာကြည့်တိုက် ပေမူ။ ထို ပေ မူကို
၁၂၅၅ ခုနှစ်
ပထမဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၇ ရက်နေ့တွင် ပထမတွဲကို ရေးကူးပြီးလေပြီ။ ဒုတိယတွဲကို
ထိုနှစ် ဒုတိယ ဝါဆို လဆန်း ၂ ရက်၊ တတိယတွဲကို ထိုနှစ် ဒုတိယ ဝါဆို လဆန်း
၁၃ ရက်၊ စတုတ္ထတွဲကို ထိုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၂ ရက်၊ ပဉ္စမတွဲကို ထိုနှစ်
ဝါခေါင် လပြည့်ကျော် ၇ ရက် စသည်ဖြင့် ရေးကူးပြီးကြောင်း ပေ ကမည်း တွေ့ရ
ပေသည်။ နဝမတွဲကို တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့တွင် ရေးကူးပြီး၍
၁၁ ကြောင်းရေး ပေ၊ ၂၂ အင်္ဂါနှင့် ၉ ချပ် ရှိပေသည်။

၂။ ဟင်္သာတမြစ်ကွေ့ဆရာတော် ပေမူ။ ထို ပေမူကို ရှာဖွေ မတွေ့ရှိ ရတော့ပေ။
သို့ရာတွင် ဦးဖိုးစိန် (ဝဇီရဗုဒ္ဓိ) တည်းဖြတ်
စဉ်က တွေ့ရှိရ၍ ဒုတိယတွဲမှပဉ္စမတွဲအထိ တည်းဖြတ်ရာ၌ တိုက်ဆိုင်ခွင့် ရရှိခဲ့ကြောင်း
သိရှိရပေသည်။ ဟင်္သာတ မြစ်ကွေ့ဆရာတော် အရှင် ပညာဝံသ ထံမှ ရရှိခြင်း ဖြစ်၍
ထို ပေမူကို မြန်အောင်မြို့နေ ဦးမြတ်မင်း ဇနီး မောင်နှံတို့က ရေးကူးစေ၍ လူဒါန်း
ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို ပေမူကို ၁၂၃၂ ခုနှစ်တွင် ရေးကူးပေသည်။ (အမျိုးသား
စာကြည့်တိုက် ပေမူထက် ၂၃ နှစ် စောပေသည်)။ ထို မူကို ရေးကူးရာ၌ တတိယတွဲ
ကို ၁၂၃၂ ခုနှစ် နယုန် လဆန်း ၅ ရက်၊ စတုတ္ထတွဲကို နယုန် လပြည့်နေ့၊ ပဉ္စမတွဲ
ကို ဝါဆို လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့များတွင် အသီးသီးပြီးကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။
(ဦးဖိုးစိန် ပုံနှိပ် မူတွင် တတိယတွဲ ပြီးချိန် ၁၂၁၂ ခုနှစ်စုပါရှိနေသည်မှာ စတုတ္ထ၊
ပဉ္စမတွဲများနှင့် နှစ် ၂၀ ခန့် ကွာခြားနေသဖြင့် ပေကူး ချွတ်ဖယ် ရှိသည်)။

နိဂါန်း

ထူးခြားသည်မှာကား ပေ ကမ္မည်းတွင် ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနိတု မခေါ်ပဲ
လောက ဝေါဟာရ နိဿယ ဟူ၍ ရေးထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အတူတိုင်းတွင် နိဂုံး၌
ဤ အတိုင်း ရေးထားပေသည်။

၃။ အင်းလေးပေမှု၊ အင်းလေး ပေမှုတွင် ပေ ကမ္မည်း၌ ဝေါဟာရ ဘေဒ ဟူ၍
ရေးသားထားပြီး အတွင်း၌မူ ရေးသားဖော်ပြခြင်းမပြုပေ။
ပေမှု စိစစ် စာရင်း တင်သူများက အကြောင်း အရာကို ထောက်၍ အမည်ပေးဟန်
တူပေသည်။ ထို မူကို ၁၂၃၁ ခုနှစ် တပေါင်း လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့တွင် ရေး
ကူး ပြီးစီးလေသည်။ (ဟင်္သာတပေမှုထက် တနှစ်ခန့်သာစောပေသည်။ အမျိုးသား
စာကြည့်တိုက် ပေမှုထက် မူကား ၂၄နှစ် စော၍ တွေ့ရသမျှတွင် အစောဆုံးပေမှုပင်
ဖြစ်ပေသည်။)

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းများ

၁။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်းသည် ရေးသား ပြီးစီးချိန်မှ စ၍ ပေမှု အဖြစ်နှင့်
သာ ရှိခဲ့ရာမှ ကျောက်စာဝန်တော်စိန်ခို၏ လျှောက်ထားတောင်းပန်ချက်အရ
၁၂၆၆ ခုနှစ် (ပြုစုပြီးသည်မှ ၁၃၅ နှစ် အကြာ) တွင် ရန်ကုန်မြို့ သရက်တော
ကျောင်းတိုက်၊ တောင်ပလ္လု ဆရာတော် ဦးပညာက ဗားနပ်ပိဋကတ်တိုက်ရှိ ပေမှုမှ
ကူးယူ၍ ကြီးကြပ်ကာ ရန်ကုန်မြို့ စဉ့်အိုးတန်း အောက်လမ်း အမှတ်ဟောင်း ၇၀၊
အမှတ်သစ် ၁၀၀ ရှိ ဆရာတော် ပုံနှိပ်တိုက်က ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ စာအုပ်
အရွယ်မှာ ၅ လက်မခွဲ ၉ လက်မ ဖြစ်၍ စာမျက်နှာ ၇၀၀ ပါရှိပေသည်။ ထိုစဉ်က
ပါဠိ ဆရာများ ဖြစ်သော ဆရာမြင့်၊ ဆရာ ဦးဖိုးသိန်း (မှော်ဘီ ဆရာသိန်း)၊ ဆရာ
ကြင်တို့ ပါဝင်တည်းဖြတ်ခဲ့ကြပေသည်။

၂။ ထို့နောက် ၅၉ နှစ် အကြာတွင် အငြိမ်းစား ပညာဝန် ဝဇီရဗုဒ္ဓိ ဦးဖိုးစိန်က
ဆရာတော်ပုံနှိပ်တိုက်မှ အခြေပြုရာ ဗားနပ်ပိဋကတ်တိုက် ပေမှုကို ၁၂၉၇ ခုနှစ်
သီတင်းကျွတ် လတွင် စတင် တည်းဖြတ်၍ ရိုက်နှိပ်ခဲ့လေသည်။ ပထမတွဲမှ တတိယတွဲ
အထိ ပထမအုပ် အဖြစ် ၁၂၉၈ ခုနှစ် နယုန် လပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်
မြို့ အရှေ့ပိုင်း ကရိလမ်း၊ တိုက် အမှတ် ၂၅၃၊ တိုး ပုံနှိပ်တိုက်က ရိုက်နှိပ်လေသည်။
စတုတ္ထတွဲနှင့် ပဉ္စမတွဲကို ဒုတိယအုပ် အဖြစ် ယင်း ပုံနှိပ်တိုက်ကပင် ရိုက်နှိပ်ရာ ထို
အတွဲကို တည်းဖြတ်သူသည် ၁၂၉၈ ခုနှစ် သီတင်းကျွတ် လပြည့်ကျော် ၁၁၊ ရက်
စနေနေ့တွင် ပြီးစီးကြောင်း ဖော်ပြထားပေသည်။ ထို စာအုပ်များ ရိုက်နှိပ်စဉ် ဦးဖိုး
စိန်သည် ဟင်္သာတ ပေ မူကို ရရှိ သဖြင့် ဒုတိယတွဲ အဆုံးလောက်မှ စ၍ တိုက်ဆိုင်
တည်းဖြတ်ခွင့် ရရှိခဲ့ပေသည်။ သို့ရာတွင် ဒုတိယ ကမ္ဘာ စစ်ကြီး ဖြစ်လာသောကြောင့်

ကျန် အတွဲများ ဆက်လက် ရိုက်နှိပ်ခြင်း မပြုနိုင်ခဲ့ပေ။ (ဦးဖိုးစိန်သည် စစ် အတွင်း မှာပင် ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပေသည်)။

၃။ ထိုနောက် လွတ်လပ်ရေးရပြီးကာလတွင် ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနပေါ်ပေါက်လာ၍ ရှေးဟောင်း စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာန ဖွဲ့စည်းသောအခါတွင် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကို ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ရန် ယဉ်ကျေးမှု အထက်တန်းအရာရှိ ဦးလှတင် (လှသမိန်)က စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသည်။ ထိုအခါတွင် အင်းလေးပေမှုကိုပါ ရရှိတိုက်ဆိုင်ခွင့် ရရှိခဲ့ပေသည်။ ထိုနောက် ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အကြံပေးအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက် အရ ရှေးဟောင်း သုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန် သီရိပျံချို ဦးလှဖေဝင်းအား တည်းဖြတ် ရိုက်နှိပ်ရန် လွှဲအပ်ခဲ့၍ ၁၃၁၉ ခုနှစ်တွင် တည်းဖြတ်၍ တတဲလျှင် အုပ်ငယ်တစောင်ကျ ရိုက်နှိပ်ခဲ့ရာ ပထမစာစောင် ပထမတွဲကို ၁၃၂၀ ပြည့်နှစ် (၂၉၊ ၃၊ ၅၈) တွင်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယစာစောင် ဒုတိယတွဲကို ၁၃၂၁ ခုနှစ်၊ (၁၂၊ ၁၀၊ ၅၉) တွင်လည်းကောင်း၊ တတိယစာစောင် တတိယတွဲကို ၁၃၂၁ ခုနှစ်၊ (၂၆၊ ၁၁၊ ၅၉) တွင်လည်းကောင်း (အစိုးရ ပုံနှိပ်တိုက်) ဗဟိုပုံနှိပ်တိုက်မှ ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့ပေသည်။ သို့ရာတွင် ဆက်လက်၍ ထုတ်ဝေနိုင်ခြင်း မရှိပေ။

၄။ ထို အချိန် ကာလမှာပင် လယ်တီမဏ္ဍိုင် ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်ပိုင်ရှင် ဦးထွန်းလှိုင်က ဧရာဝတီမူကို အခြေခံလျက် တကျမ်းတည်း အပြည့်အစုံ ရိုက်နှိပ်ရန် ဆန္ဒရှိသည့်အတိုင်း ၁၃၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ၄၇ လမ်း၊ အမှတ် ၁၆၈ လယ်တီမဏ္ဍိုင် ပုံနှိပ်တိုက်က ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပေသည်။ ထိုစာအုပ် ရိုက်နှိပ်ရာတွင် ဦးတင့်ဆွေ (သာကီဆွေ)နှင့် ပါဠိဆရာများ ကြီးကြပ်ရိုက်နှိပ်၍၊ ဦးအုန်းရွှေက အမှာ ရေးသားခဲ့ပေသည်။ ထိုစဉ်က စာမူရရှိရေးနှင့် အကြံဉာဏ် ပေးခြင်းများကို ဦးလှတင် (လှသမိန်)နှင့် ဦးအောင်သိန်း (နန်းညွန့်ဆွေ)တို့က ကူညီ မစခဲ့ပေသည်။

၅။ ၁၃၂၇ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်က ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီမှ ကောက်နုတ်၍ ဗျဉ္ဇနဗဒ္ဒိ ၁၀ ပါးအမည်ဖြင့် အခန်း ၃၀ မှ ၃၇ အထိ ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့ပေသည်။

၆။ ၁၃၂၈ ခုနှစ်တွင် လယ်တီမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်ကပင် အဆိုပါမူကို ဒုတိယအကြိမ် ပြန်လည် ရိုက်နှိပ်ပြန်ပေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဒဂုန် ဦးထွန်းမြင့်က တည်းဖြတ်၍ တည်းဖြတ်သူအမှာကို ထည့်သွင်း ထားလေသည်။ တည်းဖြတ်ရာတွင် အချိန်လုံလောက်စွာ မရသဖြင့် ပေမူများနှင့် တိုက်ဆိုင်ခြင်း မပြုနိုင်ခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် ပျို့ကဗျာ လင်္ကာများမှ အကိုးများအတွက် ရမိသမျှ ပိုဒ်ရေအညွှန်းကို ဖြည့်သွင်း ပေးခဲ့ပေသည်။

နိဂါန်း

တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေခြင်း

ဤသို့ အဆက်ဆက် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးနောက် ပျောက်ကွယ်လုနီး ဖြစ်နေပြန်သော ဝေါဟာရတ္ထ ပကသနိကျမ်းကို ကျော်အောင်စံထား ကျောင်းတိုက်ကြီးမှ ပေါ်ထွန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တပါး၏ လက်ရာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ စာပေလောက အတွက် မီးရှူးတန်ဆောင်အဖြစ် လည်းကောင်း ပြန်လည် ထုတ်ဖော်ရိုက်နှိပ်ရန် အခွင့်ပေါ်ပေါက် လာပြန်ပေသည်။

ယခုအကြိမ်တွင် (ဗားနပ်ပေမှု) အမျိုးသားစာကြည့်တိုက် ပေမှု၊ အင်းလေးပေမှု၊ ဧရာဝတီ ပုံနှိပ်မှု၊ ဦးစိုးစိန် ပုံနှိပ်မှုတို့နှင့် အကြိမ်ကြိမ် အခါခါ တိုက်ဆိုင် တည်းဖြတ်ရင်း ရှိခဲ့သည့်အတိုင်း တတ်နိုင်သမျှ မူရင်းအာဘော် ကျနစေရန် အသစ်တဖန် ပြန်လည် တည်းဖြတ်ထားပေသည်။

ပေမှု ပုံနှိပ်မှုသို့ ကူးပြောင်းသည့်အခါတွင် ပမာဒချွတ်ချော်၍ မွားယွင်းတတ်ပေသည်။ သာဓက အချို့အားဖြင့်

- (က) ဝဒန္တ၊ သုဏန္တ၊ ပြောသူ၊ ကြားသူကို ဆိုသည့် ဆိုသူ၊ နာသူ ကို အိုသူ၊ နာသူ ဟူ၍ လည်းကောင်း။
- (ခ) တစိတ်ထူး ပြန်၏ ဟူ၍ ကွဲပြား ခြားနားကြောင်း ဆိုရာတွင် တစိတ်တူ ပြန်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း။
- (ဂ) အိမ်စျီး ကို အိမ်ချီး ဟူ၍လည်းကောင်း။

နေရာများစွာတွင် အမှတ်အယူ၊ အရေးအကူး ချွတ်ယွင်းတတ်ပေသည်။ ကျမ်းပြု ဆရာတော်ကိုယ်တိုင်

ပညာကြီး ပညာကျယ်တို့သည် ပေတွင် ရေးတိုင်း၊ သူပြတိုင်း ယူတော်မမူကုန်။ အရေးပျက်၊ အဖတ်ပျက်၊ အဖြတ်ပျက်၊ အစပ်ပျက်၊ ဗန္ဓုပျက်၊ အနက်ပျက်၊ ဤ အပျက် ၆ ပါးနှင့် ဆင်ခြင်၍ သဘောမိမူ ယူကုန်သည်။ ဟူ၍ မှာထားတော်မူသည့်အတိုင်း ယုတ္တိသာဓက၊ မူကွဲတို့ကို ထောက်ဆ၍ တတ်နိုင်သမျှ စိစစ် သုတ်သင်၍ တည်းဖြတ်ထားပေသည်။

ရေးထိုးသတ်ပုံ

ဆရာတော်၏ ဝေါဟာရတ္ထပကသနိကျမ်းတွင် အနက်ကိုခွဲ၍ ရေးထိုးများ ဖော်ပြရာ၌ အခြားသော သတ်ပုံကျမ်း အချို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ယခုအခါ လက်ခံသုံးစွဲသော ရေးထိုး သတ်ပုံကျမ်းနှင့်လည်းကောင်း ကွဲလွဲသည်များ ရှိပေသည်။ သာဓက အားဖြင့်

တတိယအကြိမ်

နိဒါန်း

ခေတ်သုံး

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ

ခြကောင်
သွားချေ
သုချည်း
ပြုချိမ့်
ဆည်းကျံကျံ
ငွေကျပ်
မိုးချုပ်
ချုပ်ချယ်
စွဲလမ်း
လှည်းဘီး
ဆိုးဖြတ်
ဆိုးရှုံး
ခေါင်းဖီး

ချကောင်
သွားခြေ
သုခြည်း
ပြုခြိမ့်
ဆည်းကြံကြံ
ငွေကျတ်
မိုးရှုပ်
ခြွတ်ခြယ်
စွဲလမ်း
လှည်းပီး
ဆုန်းဖြတ်
ဆုန်းရှုံး
ခေါင်းဖီး

စသည် ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် ဤကျမ်းကို ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေရာ၌ ဆရာတော်၏ ကျမ်းကို ဆရာတော်၏ ရေးထုံးသတ်ပုံနှင့်အညီ ရိုက်နှိပ်သင့်စေကာမူ သာမန်အားဖြင့် ယခုလူအများ အမှတ်အယူ မှားယွင်းရှုပ်ထွေးမည်စိုးသဖြင့် အဆုံးအဖြတ် ပေးထားသည့် နေရာများတွင်မှတစ်ပါး သာမန် စာသားရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေရာ၌ လက်ရှိလိုက်နာ သုံးစွဲသော ရေးထုံးအတိုင်းသာ လက်ခံ သုံးစွဲထားပေသည်။ ဆရာတော်၏ အဘော်အဆုံးအဖြတ်ကို သက်ဆိုင်ရာအညွှန်းအတိုင်းဖော်ပြထားရာ၌သာ ထောက်ဆ မှတ်သားရန် မေတ္တာရပ်ခံလိုပေသည်။

‘မြန်မာ’ ရေးထုံးနှင့်ပတ်သက်၍ ပေမူ၊ ပုံနှိပ်မှုများတွင် မြေမာ ဟု တွေ့ရပေသည်။ ရှေးခေတ် ပေ၊ ပုရပိုက်တို့တွင် အတိုနည်း ရေးသည် ဖြစ်၍ မြန်မာတွင် အဆင့်ရေးသည့်အခါ (န)နှင့်(မ)ကို မဆင့်နိုင်သဖြင့် (န)ကို ဝဂ်တူအဖြစ် (မ)သို့ ပြောင်း၍ မှ,နှစ်လုံးဆင့်ခြင်းပင်ဖြစ်၍ သင့်ပေသည်။ ဆရာတော်၏ အဆုံးအဖြတ် အပိုဒ် ၂၉၃ မြန်အဖွင့်တွင်

မြန်မာ ဟူသော ဝေါဟာရသည် မြန်သည်။ မာသည်ဟူသော အကြောင်းဂုဏ်ကို စွဲ၍ မြန်မာ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏ ဟူသော စကားဟောင်းကို ထောက်လျှင် နသတ်ရေးသင့်သည် ဖြစ်၏။ အချို့ကား ‘မြေမာ မနုဿာ ဝေါဟာရန္တိ၊ မြေဓိဝသဒယဋ္ဌာနေ’ စသည်ဖြင့် ကလျာဏီ ကျောက်စာတွင် မဆင့်လျက် ရေးသည်ကိုလိုက်၍ မြေမာဟု မအက္ခရာဆင့်လျက် ရေးကုန်၏။ သဘောကိုထောက်သော် စွဲရင်းမူလအတိုင်း နသတ်သည်မှာ သင့်ဘိမည်။

နိဂါန်း

ကျောက်စာမှ ဆင့်၍ ရေးသည်ကား မာဂဓ ရေးရိုးမှာ တံခွန်ပြလိုသည့် အတွက် ထိုနောက်ဗျည်း၌ သံယုတ်ဖြစ်စေသည်များသည်။ မာဂဓ ရေးရိုး မှန်အောင် ကြံဆောင်သောအရာ ဖြစ်လေသည်။ ထိုကိရိယာကြမ်းမရှိ၊ ပကတိ မူလ နသတ် သဘောရင်းကို နင်းမိအောင် ရေးသည်မှာ သင့်မြတ်သည်။

ဟူ၍ နသတ် ရေးသင့်ကြောင်း အထင် အရှား တွေ့ရပေသည်။ ထိုကြောင့် ဆရာ တော် နှစ်သက်သည့် မြန်မာမူ ရေးထုံးအတိုင်း ယခုလည်း လက်ခံ သုံးစွဲသည်နှင့် အညီ 'မြန်မာ' ဟုသာ လက်ခံဖော်ပြထားပေသည်။

ဆရာတော်သည် မိမိခေတ်ကာလ မတိုင်မီ ရှေးအထက်က သုံးစွဲခဲ့သော ရေးထုံး များကို သုံးသပ်ဝေဖန်ထားသည်ဖြစ်ရာ၊ ဝေါဟာရသမိုင်းအနေဖြင့် ဆရာတော်၏ အဆုံးအဖြတ်၊ အကြောင်းယုတ္တိ၊ စဉ်းစား ဆင်ခြင်ပုံများကို လေ့လာနိုင်ရန် မူလ ဖြစ်ထုံးအတိုင်း ဖော်ပြထားပေသည်။ ဆရာတော်၏ နောက်ကာလ ခေတ်သုံး စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ သို့ နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ခန့်အတွင်း အဆင့်ဆင့် ရေးထုံးသတ်ပုံ ပြောင်းလဲခဲ့သည်မှာ ဖာရုခေတ်သုံး စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံ သို့ တိုင်ခဲပြီဖြစ်၍ ကဲ့လဲ့မှု များကို တွေ့ရှိရမည်မှာ မလွဲပေ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ယခုလက်ရှိ ပြဋ္ဌာန်းသော ရေး ထုံး သတ်ပုံ နှင့်ကဲ့လဲ့ရာတို့တွင် အောက်ခြေမှတ်ချက် ပြထားသည် ဖြစ်၍ မထွေး မယှက် လွယ်ကူစွာ သိမြင်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ ကျမ်းကို ထုတ်ဝေပြီးမူတို့၌ ပမာဒလေခ ကျပေါက် ယွင်းမှားချက်များကို တတ်နိုင်သမျှ မစသုတ်သင်၍ တည်းဖြတ်ထားပေသည်။

ဤဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းကို အကြိမ်ကြိမ်အခေါက်ခေါက် လေ့လာဖတ်ရှု ကြခြင်းအားဖြင့် မြန်မာဝေါဟာရတို့၏ သဘောစနစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် ရေးထုံးဟောင်းများကို နည်းမှီမှတ်သားနိုင်၍ ဗဟုသုတ တိုးပွားမည်သာ ဖြစ်ပေ သည်။ အချို့သော ဝေါဟာရ ရင်းမြစ် တို့ကိုလည်း ဘာသန္တရ ဗဟုသုတ ကြွယ်ဝီ ကျယ်ပြန့်သည့်အတိုင်း ဖြည့်စွက်ဆင်ခြင်နိုင်ကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဆရာတော်၏ကျမ်း နိဂုံး လင်္ကာအတိုင်း

“ရှေးရိုးယူငင်၊ ဖွေသုတ်သင်လျက်၊ ပြုပြင်ခန့်ရန်၊ စီကုံးဖန်ရှင်၊ အမှန်နေကျ၊ ဆုံးမရသား၊ မြန်မာ့ဝေါဟာ၊ အဖြာဖြာကို၊ ဤစာတံသားထစ်စေသော်” ဟူ၍ပင် ဆိုရမည် ဖြစ်ပေသတည်း။

မာတိကာ

ပိုဒ်ခရ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၂၃။	ဂီတဖြစ်ခြင်းနှင့် မကြာဖွဲ့ခြင်း	၂၆
၂၄။	ရထားအသံနှင့် ဒီဃအသံ	၂၉
၂၅။	ဒီဃ၊ ရထားကို မကြာဖြင့်ဆုံးဖြတ်ခြင်း	၃၁
၂၆။	ကရက၊ သင်္ဘော၊ ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တတို့ကို ဖော်ပြခြင်း	၃၅
၂၇။	ကတ္တာနှင့်ကိရိယာ	၃၈
၂၈။	ဝဂ်နှင့် အဝဂ်အက္ခရာများ	၄၀
၂၉။	နိဂ္ဂဟိတ်ဗျည်း	၄၄
၃၀။	အက္ခရာတို့၏ဌာန်ကို ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း	၅၄
၃၁။	သောသ၊ အသောသ အက္ခရာတို့တွင် သိထိလာ ဓနိတ ကဲ့ပြားပုံ	၆၁
၃၂။	သမ္ပန္နနှင့် ဝဝတ္ထိတ၊ နိဂ္ဂဟိတနှင့် ဝိမုတ္တ ခွဲခြားခြင်း	၆၂
၃၃။	မြန်မာမှု၌ သဒ္ဒါဆယ်ပါးဖြစ်ပုံ	၆၄
၃၄။	သိထိလာ ဓနိတ အက္ခရာတို့၏ ဌာန်ဖြစ်ပုံ	၆၆

ဒုတိယပိုင်း

၃၅။	ကရိုဏ်း၊ ပယတ် ကဲ့ပြားခြင်း	၇၃
၃၆။	ဌာန်နှင့်ကရိုဏ်း ယှဉ်၍ဝေဖန်ခြင်း	၇၃
၃၇။	၄၁ လုံးသော အက္ခရာတို့တွင် ကရိုဏ်း၊ ပယတ် ခွဲပြခြင်း	၇၅
၃၈။	အက္ခရာတို့၏ အသံဖြစ်ခြင်း	၇၇
၃၉။	သင်္ဘောကရိုဏ်မှ မြန်မာကယူသော သရနှင့်ဗျည်း	၈၁
၄၀။	နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် ဝိဇ္ဇသနီ	၈၇
၄၁။	က, ဃ, ဏ, ဋ	၉၂
၄၂။	ခ	ရေးပုံနှင့်အနက်ထွက်ပုံ ၉၄
၄၃။	ဂ	။ ၉၆
၄၄။	င	။ ၉၇
၄၅။	စ, ဆ	။ ၉၉
၄၆။	ဇ	။ ၉၉
၄၇။	ဈ	။ ၁၀၀
၄၈။	ည	။ ၁၀၁
၄၉။	ဋ	။ ၁၁၀
၅၀။	ဌ	။ ၁၂၀
၅၁။	ဍ	။ ၁၂၁
၅၂။	ဎ	။ ၁၂၁

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၅၃။ က, တ, ထ
 ၅၄။ ဒ
 ၅၅။ ဓ
 ၅၆။ န
 ၅၇။ ပ
 ၅၈။ ဖ
 ၅၉။ ဗ

ရေးပုံနှင့်အနက်ထွက်ပုံ ၁၂၂
 ။ ၁၂၂
 ။ ၁၂၂
 ။ ၁၂၃
 ။ ၁၂၄
 ။ ၁၂၄
 ။ ၁၂၄

စာတိယပိုင်း

၆၀။ ဘ
 ၆၁။ မ
 ၆၂။ ယ
 ၆၃။ ရ
 ၆၄။ လ
 ၆၅။ ဝ
 ၆၆။ သ
 ၆၇။ ဖ
 ၆၈။ အ
 ၆၉။ အာ
 ၇၀။ ဩ
 ၇၁။ ဩ
 ၇၂။ ဩ
 ၇၃။ ဩ
 ၇၄။ ဩ
 ၇၅။ ဩ
 ၇၆။ ဩ

၁၂၇
 ။ ၁၂၈
 ။ ၁၂၉
 ။ ၁၃၀
 ။ ၁၃၁
 ။ ၁၃၂
 ။ ၁၃၂
 ။ ၁၃၃
 ဝေါဟာရများ ၁၃၄
 ။ ၁၅၀
 ။ ၁၅၄
 ။ ၁၅၄
 ။ ၁၅၅
 ။ ၁၅၆
 ။ ၁၇၁
 ။ ၁၇၅
 ။ ၁၇၈
 ။ ၁၈၀

စတုတ္ထပိုင်း

၇၇။ က
 ၇၈။ ဩ
 ၇၉။ ဩ

ဝေါဟာရများ ၁၈၃
 ။ ၁၉၂
 ။ ၁၉၉

တတိယအကြိမ်

မာတိကာ

ပိုဒ်ခရ	အကြောင်းအရာ	ဝေါဟာရများ	စာမျက်နှာ
၈၀။	ကျ၊ကြ	ဝေါဟာရများ	၂၀၉
၈၁။	ကာ၊ကျာ၊ကြာ၊ကွာ	။	၂၁၀
၈၂။	ကိ၊ကျိ၊ကြိ	။	၂၁၇
၈၃။	ကီ၊ကျီ၊ကြီး၊ကြီး	။	၂၁၈
၈၄။	ကု၊ကျု၊ကြု	။	၂၁၉
၈၅။	ကု၊ကူး၊ကျု၊ကျူး၊ကြု၊ကြူး	။	၂၂၁
၈၆။	ကော၊ကျော၊ကျေး၊ ကြေ၊ကြေး၊ ကွေ၊ကွေး၊ ကျွေး၊ကြွေ၊ ကြွေ့၊ကြွေ့	။	၂၂၅
၈၇။	ကဲ၊ကဲ့၊ကြဲ၊ကွဲ၊ကျွဲ	။	၂၃၂
၈၈။	ကော၊ကော့၊ကျော့၊ကျော့၊ ကြော့၊ကြော့	။	၂၃၅
၈၉။	ကော်၊ကျော်၊ကြော်	။	၂၃၈
၉၀။	ခ၊ချ၊ခွ	။	၂၄၁
၉၁။	ခါ၊ချာ၊ခြာ၊ခွာ	။	၂၄၄
၉၂။	ခိ၊ချိ	။	၂၄၅
၉၃။	ခီ၊ချီ၊ခြီး	။	၂၄၆
၉၄။	ခု	။	၂၄၇
၉၅။	ခု၊ခုး၊ချု၊ခြု၊ခြူး	။	၂၄၇
၉၆။	ခေ၊ချေ၊ချေး၊ခြေ၊ခွေ၊ခွေ့၊ခွေး၊ချွေး၊ ခြွေ့၊ခြွေ့	။	၂၄၉
၉၇။	ခဲ၊ခဲ၊ချဲ၊ခွဲ၊ချွဲ	။	၂၅၆
၉၈။	ခေါ၊ချော၊ချော့	။	၂၆၃
၉၉။	ခေါ်၊ချော်	။	၂၆၄

ပဉ္စမပိုဒ်

ပိုဒ်ခရ	အကြောင်းအရာ	ဝေါဟာရများ	စာမျက်နှာ
၁၀၀။	ခ၊ဃ	ဝေါဟာရများ	၂၆၉
၁၀၁။	င၊ငှ	။	၂၇၁
၁၀၂။	ငါ၊ငှာ၊ငြာ	။	၂၇၂
၁၀၃။	ငိ၊ငှိ၊ညိ	။	၂၇၈
၁၀၄။	ငီး၊ငှီး၊ညီး	။	၂၇၈
၁၀၅။	ငု	။	၂၇၉
၁၀၆။	ငူ၊ငူး	။	၂၇၉
၁၀၇။	ငေး၊ငွေ၊ငွေ	။	၂၈၀

ပိုဒ်ရေ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၁၀၈။	ငဲ့၊ ငဲ့	ဝေါဟာရများ	၂၈၁
၁၀၉။	ငေါ၊ ငေါ	။	၂၈၃
၁၁၀။	ငေါ	။	၂၈၃
၁၁၁။	စ၊ စူ	။	၂၈၃
၁၁၂။	စာ၊ စူာ	။	၂၈၆
၁၁၃။	စိ	။	၂၈၈
၁၁၄။	စိ၊ စီး	။	၂၉၁
၁၁၅။	စု	။	၂၉၂
၁၁၆။	စူ၊ စူး	။	၂၉၃
၁၁၇။	စေ၊ စေ့၊ စေး၊ စေ့၊ စေ့၊ စေ့	။	၂၉၄
၁၁၈။	စဲ၊ စဲ၊ စဲ့	။	၃၀၀
၁၁၉။	စော၊ စော့	။	၃၀၂
၁၂၀။	စော်	။	၃၀၄
၁၂၁။	ဆ၊ ဆူ	။	၃၀၄
၁၂၂။	ဆာ	။	၃၀၇
၁၂၃။	ဆိ၊ ဆိ၊ ဆီး	။	၃၀၈
၁၂၄။	ဆု	။	၃၁၀
၁၂၅။	ဆူ၊ ဆူး	။	၃၁၀
၁၂၆။	ဆေ၊ ဆေး၊ ဆေး၊ ဆေး	။	၃၁၁
၁၂၇။	ဆဲ၊ ဆဲ၊ ဆဲ့	။	၃၁၄
၁၂၈။	ဆော၊ ဆော့	။	၃၁၅
၁၂၉။	ဆော်	။	၃၁၆
၁၃၀။	ည	။	၃၁၉
၁၃၁။	ညာ၊ ညာ	။	၃၁၉
၁၃၂။	ညံ၊ ညံ	။	၃၂၀
၁၃၃။	ညံ၊ ညံ၊ ညံ	။	၃၂၁
၁၃၄။	ည၊ ည၊ ညး	။	၃၂၂
၁၃၅။	ညေ၊ ညံ	။	၃၂၂
၁၃၆။	ညော၊ ညော်၊ ညော်	။	၃၂၂
၁၃၇။	တ၊ တူ	။	၃၂၃
၁၃၈။	တ၊ တျာ	။	၃၂၄
၁၃၉။	တိ	။	၃၃၀

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၄၀။	တီ, တီး	၃၃၂
၁၄၁။	တု	၃၃၄
၁၄၂။	တူ, တူး	၃၃၇
၁၄၃။	ဘေ, ဘေး, ဘွေ, တွေ, တွေး, တွေ့	၃၃၉
၁၄၄။	ထဲ, ထဲ့, ထွဲ, ထွဲ့	၃၄၁
၁၄၅။	တော့, တော့့	၃၄၄
၁၄၆။	တော်	၃၄၇
၁၄၇။	ထ	၃၄၇
၁၄၈။	ထာ, ထွာ	၃၄၈
၁၄၉။	ထိ	၃၄၉
၁၅၀။	ထီ, ထီး	၃၅၀
၁၅၁။	ထု	၃၅၁
၁၅၂။	ထူ, ထူး	၃၅၂
၁၅၃။	ထေ, ထေး, ထွေ, ထွေး, ထွေး	၃၅၃
၁၅၄။	ထဲ, ထဲ့	၃၅၅
၁၅၅။	ထော့, ထော်	၃၅၆
၁၅၆။	န	၃၅၆
၁၅၇။	နာ	၃၅၆
၁၅၈။	နီ, နီး, နှီး	၃၅၇
၁၅၉။	နု	၃၅၈
၁၆၀။	နှံ, နှီး, နှူး	၃၅၈
၁၆၁။	နေ, နေ့, နွေ, နွေး, နှေး, နှေး	၃၅၉
၁၆၂။	နဲ, နဲ့, နှဲ, နှဲ့, နှဲ	၃၆၀
၁၆၃။	နော့, နော့့	၃၆၄
၁၆၄။	နော်	၃၆၅

ဆဋ္ဌမပိုင်း

၁၆၅။	ပါ, ပျာ, ပြာ, ပွ	၃၆၇
၁၆၆။	ပါ, ပျာ, ပြာ, ပွာ	၃၇၀
၁၆၇။	ပိ, ပြီ	၃၇၁
၁၆၈။	ပီ, ပြီး	၃၇၂

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၆၉။	ပု၊ ပြု	ဝေါဟာရများ ၃၇၄
၁၇၀။	ပူ၊ ပူး၊ ပြူ၊ ပြူး	။ ၃၇၅
၁၇၁။	ပေ၊ ပေး၊ ပြေ၊ ပြေး၊ ပေ့၊ ပေး့၊ ပွေ၊ ပွေ့	။ ၃၇၇
၁၇၂။	ပဲ၊ ပဲ့၊ ပြဲ၊ ပြွဲ၊ ပွဲ	။ ၃၈၀
၁၇၃။	ပေါ၊ ပေါ့၊ ပျော၊ ပျော့၊ ပြော	။ ၃၈၃
၁၇၄။	ပေါ်၊ ပျော်	။ ၃၈၅
၁၇၅။	ဖ၊ ဖျ၊ ဖြ၊ ဖွ	။ ၃၈၅
၁၇၆။	ဖာ၊ ဖျာ၊ ဖြာ၊ ဖွာ	။ ၃၈၆
၁၇၇။	ဖိ	။ ၃၈၇
၁၇၈။	ဖိ၊ ဖီး၊ ဖျိုး၊ ဖြီး	။ ၃၈၈
၁၇၉။	ဖု	။ ၃၈၉
၁၈၀။	ဖူ၊ ဖြူ၊ ဖြူး	။ ၃၉၀
၁၈၁။	ဖေး၊ ဖြေ၊ ဖွေး	။ ၃၉၂
၁၈၂။	ဖဲ၊ ဖဲ့၊ ဖြဲ၊ ဖွဲ့၊ ဖွဲ့	။ ၃၉၃
၁၈၃။	ဖော့၊ ဖော့၊ ဖျော့၊ ဖျော့	။ ၃၉၅
၁၈၄။	ဖော်၊ ဖျော်	။ ၃၉၆
၁၈၅။	မ၊ မြ၊ မှ၊ မှ၊ မျ	။ ၃၉၈
၁၈၆။	မာ၊ မျာ၊ မြာ	။ ၄၀၂
၁၈၇။	မိ	။ ၄၀၄
၁၈၈။	မိ၊ မီး၊ မြိ၊ မြီး၊ မှိ၊ မှီး	။ ၄၀၄
၁၈၉။	မု၊ မူ	။ ၄၀၆
၁၉၀။	မူ၊ မူး၊ မြူ၊ မြူး၊ မှူး	။ ၄၀၆
၁၉၁။	မေး၊ မော့၊ မြေ၊ မြေး၊ မြေ၊ မေ့၊ မေး့၊ မွေ၊ မြေ၊ မှေး၊ မြေး၊ မေ့၊ မေး့၊ မွေ့	။ ၄၀၇
၁၉၂။	မဲ့၊ မဲ့၊ မြဲ၊ မြဲ၊ မှဲ့	။ ၄၀၁
၁၉၃။	မော့၊ မော့၊ မျော့၊ မြော့၊ မျော့၊ မျော့	။ ၄၁၃
၁၉၄။	မော်၊ မြော်၊ မျော်	။ ၄၁၆
၁၉၅။	ယ	။ ၄၁၇
၁၉၆။	ယာ	။ ၄၁၈
၁၉၇။	ယိ၊ ယီ	။ ၄၁၈
၁၉၈။	ယု	။ ၄၁၈
၁၉၉။	ယူ၊ ယူး	။ ၄၁၉

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၂၀၀။	ယေး	ဝေါဟာရများ ၄၁၉
၂၀၁။	ယဲ	။ ၄၂၀
၂၀၂။	ယော	။ ၄၂၀
၂၀၃။	ယော်	။ ၄၂၀
၂၀၄။	ရ၊ ရှ၊ ရှ	။ ၄၂၁
၂၀၅။	ရာ၊ ရှာ၊ ရှား၊ ရှာ	။ ၄၂၂
၂၀၆။	ရိ၊ ရှိ	။ ၄၂၆
၂၀၇။	ရိ၊ ရိုး	။ ၄၂၆
၂၀၈။	ရ၊ ရှ	။ ၄၂၇
၂၀၉။	ရှု၊ ရှု၊ ရှိ၊ ရှိ	။ ၄၂၈
၂၁၀။	ရှေ့၊ ရှေး၊ ရှေး၊ ရှေး၊ ရှေ့၊ ရှေ့	။ ၄၂၉
၂၁၁။	ရှဲ၊ ရှဲ၊ ရှဲ၊ ရှဲ၊ ရှဲ၊ ရှဲ၊ ရှဲ	။ ၄၃၅
၂၁၂။	ရှော	။ ၄၃၉
၂၁၃။	ရှော်၊ ရှော်	။ ၄၃၉
၂၁၄။	လ၊ လျ၊ လှ၊ လှ၊ လှ	။ ၄၄၀
၂၁၅။	လာ၊ လျာ၊ လှာ	။ ၄၄၁
၂၁၆။	လိ၊ လီ၊ လှိ၊ လှီး	။ ၄၄၃
၂၁၇။	လှ၊ လှ	။ ၄၄၃
၂၁၈။	လှူ၊ လှူး၊ လှူ	။ ၄၄၄
၂၁၉။	လေ့၊ လေး၊ လေ့၊ လှေ့၊ လှေး၊ လှေ့၊ လှေ့၊ လှေ့	။ ၄၄၇
၂၂၀။	လဲ၊ လဲ၊ လှဲ၊ လှဲ	။ ၄၅၀
၂၂၁။	လော့၊ လော့၊ လျော့၊ လျော့၊ လျော့၊ လျော့	။ ၄၅၃
၂၂၂။	လော်၊ လျော်၊ လှော်၊ လျော်	။ ၄၅၄
၂၂၃။	ဝ	။ ၄၅၄
၂၂၄။	ဝါ	။ ၄၅၅
၂၂၅။	ဝေါ၊ ဝေး၊ ဝေ၊ ဝေး၊ ဝေ	။ ၄၅၅
၂၂၆။	ဝဲ၊ ဝဲ	။ ၄၅၇
၂၂၇။	ဝေါ၊ ဝေါ	။ ၄၅၈
၂၂၈။	ဆ	။ ၄၅၈
၂၂၉။	ဆာ	။ ၄၅၉
၂၃၀။	ဆိ	။ ၄၆၀
၂၃၁။	ဆိ၊ ဆိ	။ ၄၆၀

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၂၃၂။	သူ	ဝေါဟာရများ ၄၆၁
၂၃၃။	သူ	။ ၄၆၂
၂၃၄။	သေ, သေး, သေ့၊ သွေ, သွေး, သွေ့	။ ၄၆၂
၂၃၅။	သဲ	။ ၄၆၅
၂၃၆။	သော, သော့	။ ၄၆၆
၂၃၇။	သော်	။ ၄၆၈
၂၃၈။	ဟ	။ ၄၆၉
၂၃၉။	ဟာ	။ ၄၆၉
၂၄၀။	ဟိ, ဟီ	။ ၄၇၀
၂၄၁။	ဟု	။ ၄၇၀
၂၄၂။	ဟူ	။ ၄၇၀
၂၄၃။	ဟေ, ဟေ့၊ ဟွေ	။ ၄၇၁
၂၄၄။	ဟဲ၊ ဟဲ့	။ ၄၇၃
၂၄၅။	ဟော	။ ၄၇၄
၂၄၆။	ဟော်	။ ၄၇၄

သတ္တမပိုင်း

၂၄၇။	ဗျည်းသတ်များ	၄၇၅
၂၄၈။	အံ, အံ့၊ အန်, အန်း၊ အမ်	ဝေါဟာရများ ၄၇၆
၂၄၉။	ကံ၊ ကန်	။ ၄၇၈
၂၅၀။	ကျံ	။ ၄၈၁
၂၅၁။	ကျန်	။ ၄၈၂
၂၅၂။	ကြံ	။ ၄၈၂
	သံတူကြောင်းကဲ့ ခွဲထားစုံများ	၄၈၄
၂၅၃။	ကြန့်	ဝေါဟာရများ ၄၈၆
၂၅၄။	ကွန့်	။ ၄၈၇
၂၅၅။	ကွန့်	။ ၄၈၇
၂၅၆။	ကျွန့်	။ ၄၈၈
၂၅၇။	ကျွန့်	။ ၄၈၈
၂၅၈။	ကံ့၊ ကံ့	။ ၄၈၉
၂၅၉။	ကြန့်၊ ကျန့်၊ ကျန့်	။ ၄၉၀

ပိုမိုခရ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၂၆၀။	ကန်း၊ ကမ်း	ဝေါဟာရများ	၄၉၁
၂၆၁။	ကျန်း၊ ကျမ်း	။	၄၉၃
၂၆၂။	ကြမ်း	။	၄၉၄
၂၆၃။	ကွန်း၊ ကွမ်း	။	၄၉၄
၂၆၄။	ကျွန်း၊ ကျွမ်း	။	၄၉၆
၂၆၅။	ကြွမ်း	။	၄၉၇
၂၆၆။	ခံ၊ ခန်	။	၄၉၈
၂၆၇။	ချံ၊ ချန်၊ ခြံ၊ ခြန်	။	၄၉၉
၂၆၈။	ခံ၊ ခွန်	။	၅၀၀
၂၆၉။	ချံ၊ ချွန်၊ ချွန်း၊ ချွန်	။	၅၀၁
၂၇၀။	ခံ၊ ခန့်၊ ခြံ	။	၅၀၂
၂၇၁။	ငန်း၊ ငန်း၊ ငမ်း	။	၅၀၃
၂၇၂။	ငြမ်း၊ ငှန်း၊ ငံ	။	၅၀၄
၂၇၃။	စံ၊ စံ့၊ စွံ	။	၅၀၅
၂၇၄။	စွန်း၊ စွန်း၊ စွန်	။	၅၀၆
၂၇၅။	စမ်း၊ စွမ်း	။	၅၀၈
၂၇၆။	ဆံ၊ ဆန်	။	၅၀၉
၂၇၇။	ဆန်း၊ ဆမ်း	။	၅၁၀
၂၇၈။	ဆံ၊ ဆန်၊ ဆွဲ	။	၅၁၁
၂၇၉။	ဆွန်း၊ ဆွန်း၊ ဆွမ်း၊ ဆွံ၊ ဆွန်	။	၅၁၂
၂၈၀။	ညံ၊ ညက်၊ ညမ်း၊ ညံ၊ ညန်၊ ညွန်၊ ညွန်၊ ညန်း	။	၅၁၃
၂၈၁။	တံ၊ တန်	။	၅၁၅
၂၈၂။	တန်း၊ တမ်း၊ တံ၊ တန်	။	၅၁၆
၂၈၃။	တွန်း၊ တွန်း၊ တွန်	။	၅၁၈
၂၈၄။	ထံ၊ ထန်၊ ထန်း၊ ထွန်၊ ထွန်း၊ ထွန်	။	၅၁၉
၂၈၅။	နံ၊ နန်၊ နန်း၊ ဏန်း၊ နမ်း၊ နံ၊ နွန်း	။	၅၂၁
၂၈၆။	နံ၊ နွန်း၊ နွမ်း၊ နံ့၊ နွံ၊ နွမ်း၊ နွံ	။	၅၂၂
၂၈၇။	ပံ၊ ပန်၊ ပန်း၊ ပမ်း၊ ပံ	။	၅၂၄
၂၈၈။	ပျံ၊ ပျံ၊ ပြန်၊ ပြန်း၊ ပြန်	။	၅၂၆
၂၈၉။	ပွန်း၊ ပွန်း	။	၅၂၇
၂၉၀။	ပြံ၊ ပြန်၊ ပြွမ်း	။	၅၂၈
၂၉၁။	ဖန်း၊ ဖန်း၊ ဖွန်၊ ဖမ်း	။	၅၂၉

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ	အခကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၂၉၂	ဗျံ၊ ဖြန့်၊ ဖြန့်၊ ဖြန့်၊ ဖြမ်း	၅၃၀
၂၉၃	မံ၊ မန်၊ မာန်၊ မန်း၊ မံ၊ မြံ၊ မြန်၊ မြန်း၊ မြမ်	ဝေါဟာရများ ၅၃၂
၂၉၄	မုန်၊ မုန်း၊ မှန်၊ မှန်း၊ မှန်၊ မှန်း	၅၃၅
၂၉၅	ယံ၊ ယာမ်၊ ယန်၊ ယမ်း၊ ယံ့၊ ယွန်	၅၃၇
၂၉၆	ရံ၊ ရံ၊ ရန်၊ ရန်း၊ ရမ်း	၅၃၈
၂၉၇	ရွံ၊ ရွံ၊ ရွန်၊ ရွမ်း၊ ရှမ်း၊ ရှံ၊ ရှန်း၊ ရှမ်း၊ ရှံ	၅၄၁
၂၉၈	လံ၊ လမ်း၊ လန်၊ လန့်၊ လန်း	၅၄၃
၂၉၉	လှန်၊ လှန့်၊ လှန်း၊ လှံ၊ လှန်၊ လှန့်၊ လှန်း၊ လှမ်း၊ လှံ့၊ လှမ်း၊ လှန်၊ လှံ့၊ လှမ်း	၅၄၅
၃၀၀	ဝံ၊ ဝံ၊ ဝန်၊ ဝန်း၊ ဝမ်း၊ ဝှန်၊ ဝှန့်၊ ဝှမ်း	၅၄၉
၃၀၁	သံ၊ သံ၊ သန်၊ သန့်၊ သန်း၊ သမ်း	ဝေါဟာရများ ၅၅၂
၃၀၂	သွံ၊ သွန်၊ သွန်း၊ သွမ်း	၅၅၆
၃၀၃	ဟံ၊ ဟန်၊ ဟန့်၊ ဟန်း	၅၅၈

အဋ္ဌမပိုင်း

	ညံ၊ ညံ	၅၆၁
၃၀၄	ကျည်၊ ကြည်	၅၆၁
၃၀၅	ကြည်၊ ကြည်း၊ ကြည့်	၅၆၃
၃၀၆	ချည်၊ ချည်း၊ ချည့်၊ ခြည်၊ ခြည်း	၅၆၅
၃၀၇	စည်၊ စည်း၊ စည့်	၅၆၇
၃၀၈	ဆည်၊ ဆည်း	၅၆၉
၃၀၉	ညည်၊ ညည်း	၅၇၀
၃၁၀	တည်	၅၇၁
၃၁၁	တည်း၊ တည့်	၅၇၂
၃၁၂	ထည်၊ ထေရ်၊ ထည်း၊ ထည့်	၅၇၄
၃၁၃	နည်၊ နည်း၊ နည်း၊ နည်	၅၇၅
၃၀၄	ပည်း၊ ပျည်း၊ ပြည်၊ ပြည်း၊ ပြည့်	၅၇၇
၃၁၅	ဖည်၊ ဖည်း၊ ဖည့်	၅၇၉
၃၁၆	မည်၊ မည်း၊ မြည်၊ မြည်း၊ မြည့်	၅၇၉
၃၁၇	ရည်၊ ရည်း၊ ရည့်	၅၈၀
၃၁၈	လည်၊ လည်း၊ လှည်း၊ လှည့်	၅၈၂
၃၁၉	သည်	၅၈၅

မာတိကာ

ပိုဒ်အရ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၃၂၀။	ဆည်း	၅၈၆
၃၂၁။	ဟည်း	၅၈၇
၃၂၂။	အည်း, အည့်, ၎်	၅၈၈
၃၂၃။	ကျဉ်, ကျဉ်း, ကြဉ်, ကြဉ်း	၅၈၉
၃၂၄။	ချဉ်, ချဉ်း, ချဉ်း	၅၉၀
၃၂၅။	စဉ်, စဉ်း, စဉ်း	၅၉၀
၃၂၆။	ညဉ်, ညာဉ်, ညဉ်း ညဉ်း	၅၉၂
၃၂၇။	ထဉ်း	၅၉၂
၃၂၈။	ပျဉ်, ပျဉ်း	၅၉၃
၃၂၉။	ဖျဉ်, ဖျဉ်း	၅၉၄
၃၃၀။	မျဉ်, မျဉ်း, မျဉ်း	၅၉၄
၃၃၁။	ယဉ်, ယဉ်း, ယဉ်း	၅၉၅
၃၃၂။	ရှဉ်, ရှဉ်း	၅၉၇
၃၃၃။	လျဉ်, လျဉ်း, လျဉ်း	၅၉၇
၃၃၄။	(-ဉ်)	၅၉၈
၃၃၅။	ကယ်, ကာယ်, ကျယ်, ကြယ်, ကွယ်, ကြွယ်	၅၉၉
၃၃၆။	ခယ်, ခြယ်	၆၀၁
၃၃၇။	ငယ်	၆၀၂
၃၃၈။	စယ်, စွယ်	၆၀၂
၃၃၉။	ဆယ်, ဆွယ်	၆၀၃
၃၄၀။	တယ်, တွယ်	၆၀၃
၃၄၁။	ထယ်	၆၀၄
၃၄၂။	နယ်, နွယ်, နှယ်, နွယ်	၆၀၄
၃၄၃။	ပယ်, ပါယ်, ပြယ်, ပွယ်	၆၀၆
၃၄၄။	ဖယ်, ဖွယ်	၆၀၇
၃၄၅။	မယ်	၆၀၈
၃၄၆။	ယာယ်, ယယ်	၆၀၉
၃၄၇။	ရယ်, ရာယ်, ရွယ်, ရှယ်	၆၀၉
၃၄၈။	လယ်, လွယ်, လှယ်	၆၁၀
၃၄၉။	ဝယ်	၆၁၁
၃၅၀။	သယ်, သွယ်	၆၁၂
၃၅၁။	ဟယ်	၆၁၃

ပိုဒ်ရေ

အကြောင်းအရာ

စေ့မျက်နှာ

ပိုဒ်ရေ	အကြောင်းအရာ	စေ့မျက်နှာ
၃၅၂။	အယ်	၆၁၅
၃၅၃။	(-ည့်, +ယ်)	၆၁၆
၃၅၄။	ကတ်	၆၁၇
၃၅၅။	ကပ်	၆၁၈
၃၅၆။	ကျတ်, ကျပ်, ကျစ်, ကြပ်, ကွပ်	၆၁၉
၃၅၇။	ကျွတ်, ကြွတ်, ကျွပ်, ကြွပ်	၆၂၀
၃၅၈။	ခတ်, ခပ်, ချတ်, ချပ်, ခွတ်, ခွပ်, ချွတ်	၆၂၂
၃၅၉။	ငတ်, ငပ်	၆၂၅
၃၆၀။	စတ်, စပ်, စွတ်, စွပ်	၆၂၅
၃၆၁။	ဆတ်, ဆပ်, ဆွတ်, ဆွပ်	၆၂၇
၃၆၂။	ညွတ်, ညပ်, ညွတ်, ညွတ်, ညွပ်	၆၂၈
၃၆၃။	တတ်, တပ်, တွတ်, တွပ်	၆၂၉
၃၆၄။	ထတ်, ထပ်, ထွတ်	၆၃၂
၃၆၅။	နတ်, နပ်, နွတ်	၆၃၃
၃၆၆။	ပတ်, ပပ်, ပျပ်, ပြတ်, ပွတ်, ပွပ်, မြွတ်, မြွပ်	၆၃၄
၃၆၇။	ဖတ်, ဖပ်, ဖျပ်, ဖြတ်, ဖွတ်, ဖွပ်	၆၃၆
၃၆၈။	မတ်, မပ်, မပ်, မြတ်, မြွပ်, မွတ်, မွတ်, မွတ်	၆၃၉
၃၆၉။	ယတ်, ယပ်, ယွတ်	၆၄၁
၃၇၀။	ရတ်, ရပ်, ရွတ်, ရွပ်, ရှပ်, ရှပ်	၆၄၃
၃၇၁။	လတ်, လပ်, လွတ်, လွတ်, လှပ်, လျှပ်	၆၄၅
၃၇၂။	ဝတ်, ဝပ်	၆၄၈
၃၇၃။	သတ်, သာတ်, သာဒ်, သပ်, သွတ်, သွပ်	၆၅၀
၃၇၄။	ဟတ်, ဟပ်	၆၅၃
၃၇၅။	အတ်, အင်္ဂ်, အပ်	၆၅၃
၃၇၆။	ကျိတ်, ကြိတ်, ကျိပ်	၆၅၅
၃၇၇။	ချိတ်, ချိပ်	၆၅၆
၃၇၈။	ငြိတ်, ညိတ်	၆၅၇
၃၇၉။	စိတ်, စိပ်	၆၅၇
၃၈၀။	ဆိတ်, ဆိပ်	၆၅၈
၃၈၁။	တိတ်, ဒိတ်	၆၆၀
၃၈၂။	ထိတ်, ထိပ်	၆၆၁
၃၈၃။	နိတ်, နိစ်, နိပ်, နိပ်	၆၆၂

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၃၈၄။	ပိတ်၊ ပိပ်၊ ပြိတ်	ဝေါဟာရများ ၆၆၃
၃၈၅။	ဖိတ်	။ ၆၆၃
၃၈၆။	မိတ်၊ မြိတ်၊ မှိတ်	။ ၆၆၄
၃၈၇။	ရိတ်၊ ရိပ်	။ ၆၆၅
၃၈၈။	လိတ်၊ လိပ်	။ ၆၆၅
၃၈၉။	သိတ်၊ သိက်၊ သိသ်၊ သိပ်	။ ၆၆၆
၃၉၀။	ဟိတ်	။ ၆၆၇
၃၉၁။	အိတ်၊ အိပ်	။ ၆၆၈

နဝမပိုင်း

၃၉၂။	ကိန်း၊ ကျိန်၊ ကျိန်း၊ ကြိမ်၊ ကြိမ်း၊ ခြိမ်း	ဝေါဟာရများ ၆၆၉
၃၉၃။	ချိန်၊ ချိန်း၊ ခြိမ်	။ ၆၇၁
၃၉၄။	ငြိမ်၊ ငြိမ်၊ ငြိမ်း	။ ၆၇၂
၃၉၅။	စိန်၊ စိမ်၊ စိန်၊ စိမ်၊ စိန်း၊ စိမ်း၊ ဇိန်	။ ၆၇၄
၃၉၆။	ဆိန်၊ ဆိမ်၊ ဆိမ်	။ ၆၇၇
၃၉၇။	တိန်၊ တိမ်၊ တြိန်း၊ တိမ်း	။ ၆၇၈
၃၉၈။	ထိန်၊ ထိမ်၊ ထိန်း၊ ထိမ်း	။ ၆၈၁
၃၉၉။	နိန်၊ နိမ်၊ နိမ်၊ နိမ်	။ ၆၈၃
၄၀၀။	ပိန်၊ ပိက်၊ ပိန်း၊ ပြိန်း၊ ပိမ့်	။ ၆၈၄
၄၀၁။	ဖိန်း၊ ဖိမ်း၊ ဖိမ်	။ ၆၈၆
၄၀၂။	မိန်၊ မိန်း၊ မိန်၊ မြိန်၊ မှိန်	။ ၆၈၆
၄၀၃။	ယိမ်း၊ ရိန်၊ ရိမ်၊ ရှိန်၊ ရှိမ်း	။ ၆၈၈
၄၀၄။	လိန်၊ လိန်၊ လိန်း၊ လိမ်၊ လိမ်၊ လိမ်း၊ လှိမ်	။ ၆၈၉
၄၀၅။	ဝိန်၊ ဝိန်း	။ ၆၉၄
၄၀၆။	သိန်၊ သိန်၊ သိန်း၊ သိမ်၊ သိမ်၊ သိမ်း၊ ဟိမ်း	။ ၆၉၉
၄၀၇။	အိမ်၊ အိမ်၊ အိန်	။ ၆၉၇
၄၀၈။	ကုတ်၊ ကုဋ်၊ ဂုတ်	။ ၆၉၈
၄၀၉။	တ သတ်၊ န သတ်၊ မ သတ်တို့နှင့် သဘောတူ အသတ်များ	၆၉၅
၄၁၀။	ကုပ်	။ ၇၀၁
၄၁၁။	ကျုတ်၊ ကြုတ်၊ ကြုပ်	။ ၇၀၃

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၄၁၂။	ခုတ်၊ ခုပ်	ဝေါဟာရများ ၇၀၅
၄၁၃။	ချုတ်၊ ချုပ်၊ ခြုတ်၊ ခြုပ်	၇၀၆
၄၁၄။	ငုတ်၊ ငုပ်	၇၀၈
၄၁၅။	စုတ်၊ စုပ်	၇၀၈
၄၁၆။	ဆုတ်၊ ဆုပ်	၇၁၀
၄၁၇။	တုတ်၊ တုပ်၊ ချုတ်၊ ချက်၊ ဒုက်	၇၁၀
၄၁၈။	ထုတ်၊ ထုပ်	၇၁၂
၄၁၉။	နုတ်၊ နုပ်၊ နှုတ်	၇၁၃
၄၂၀။	ပုတ်၊ ပုတ်၊ ပုဒ်၊ ပုမ်၊ ပြုတ်၊ ပြုပ်	၇၁၄
၄၂၁။	ဖုတ်၊ ဘုတ်၊ ဖြုတ်၊ ဖြုပ်	၇၁၆
၄၂၂။	မုတ်၊ မုက်၊ မုဒ်၊ မုဒ်၊ မှုတ်၊ မြုပ်၊ မြုပ်	၇၁၈
၄၂၃။	ယုတ်၊ ယုပ်	၇၁၉
၄၂၄။	ရုတ်၊ ရုပ်၊ ရှုတ်၊ ရှုပ်	၇၂၁
၄၂၅။	လုတ်၊ လုပ်၊ လှုပ်	၇၂၃
၄၂၆။	ဝုတ်၊ ဝုတ်	၇၂၄
၄၂၇။	သုတ်၊ သုပ်	၇၂၅
၄၂၈။	ဟုတ်၊ ဟုပ်	၇၂၆
၄၂၉။	အုတ်၊ အုပ်	၇၂၇
၄၃၀။	ကုန်၊ ကုမ်၊ ကုန်း၊ ကုံး၊ ကုန်း၊ ကျ၊ ကျမ်၊ ကျိုး၊ ကျမ်း ကြံ၊ ကြမ်း၊ ကြုံး၊ ကြမ်း	၇၂၈
၄၃၁။	ခုန်၊ ခုံ၊ ခုမ်၊ ခုန်း၊ ခုံး၊ ခုမ်း၊ ချုံ၊ ချမ်း၊ ချန်း၊ ချိုး ချမ်း၊ ခြုံ၊ ခြမ်း	၇၃၂
၄၃၂။	ဂုံ၊ ဂုတ်၊ ဂုမ်	၇၃၅
၄၃၃။	ငုံ၊ ငုံး၊ ငုမ်း	၇၃၆
၄၃၄။	စုန်၊ စုံ၊ စုမ်၊ စုံး၊ စုမ်း	၇၃၇
၄၃၅။	ဆုန်၊ ဆုံ၊ ဆုမ်၊ ဆုန်း၊ ဆုံး၊ ဆုမ်း၊ ဖုန်၊ ညုန်း	၇၃၈
၄၃၆။	တုန်၊ တုံ၊ တုမ်၊ တုန်း၊ တုံး၊ တုမ်း၊ ဒုံ၊ ဒုန်၊ ဒုမ်	၇၄၀
၄၃၇။	ထုန်၊ ထုံ၊ ထုမ်၊ ထုံး၊ ဌ၊ ဝုံ	၇၄၁
၄၃၈။	နုန်း၊ နုံး၊ နုမ်း၊ နုန်း	၇၄၃
၄၃၉။	ပုန်း၊ ပုံ၊ ပုမ်၊ ပုန်း၊ ပုံး၊ ပုမ်း၊ ပြုံ၊ ပြမ်း၊ ပြန်း၊ ပြုံး၊ ပြမ်း	၇၄၃
၄၄၀။	ဖုန်၊ ဖုန်း၊ ဖုံး၊ ဖုမ်း၊ ဖြုန်း	၇၄၅

မာတိကာ

ပိုဒ်ရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၄၄၁။	မုန့်၊ မုံ၊ မုမ်၊ မုန်း၊ မူန့်၊ မူန်း၊ မြ၊ မြမ်၊ မြး	ဝေါဟာရများ ၇၄၆
၄၄၂။	ယုန်၊ ယုံ၊ ယုမ်	။ ၇၄၉
၄၄၃။	ရုန်၊ ရုံ၊ ရုမ်၊ ရုန်း၊ ရုံး၊ ရုမ်း၊ ရှုန်း၊ ရှုံး	။ ၇၅၀
၄၄၄။	ဠုန်၊ လုံ၊ လုမ်၊ လုံး၊ လှုံ	။ ၇၅၂
၄၄၅။	ဝုံ၊ ဝုန်၊ ဝုမ်	။ ၇၅၅
၄၄၆။	သုန်၊ သုန်း၊ သုဉ်း၊ သုံး၊ သုမ်း	။ ၇၅၆
၄၄၇။	ဟုန်၊ ဟုံ၊ ဟုမ်၊ ဟုန်း၊ ဟုံး၊ ဟုမ်း	။ ၇၅၈
၄၄၈။	အု၊ အုမ်၊ အုန်း၊ အုံး၊ အုမ်း	။ ၇၅၉
၄၄၉။	-ြုန်၊ -ြုံ၊ -ြုမ်	။ ၇၆၀
၄၅၀။	နိဂုံးဂါထာ	၇၆၄
၄၅၁။	နိဂုံးရတု	၇၆၅

ဒုတိယ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်ဘုရား
စီရင်တော်မူသော

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဏာမ

- ၁။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ၊ ဗုဒ္ဓံ ဓမ္မဉ္စ တဒ္ဓရံ။
အဘိဝနိယ သံသဉ္စ၊ ကထေသာမိ ယထာဗလံ။
  - ၂။ ပေါရာဏေဟိ အသမ္ပတ္တံ၊ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနံ။
အန္တိပိ ပါဠိဝတ္ထာယ၊ သုတေသိန မိဒနဟိ။
  - ၃။ သာဓုကံ မြမ္မဘာသေသု၊ အက္ခရန္တောပလက္ခိတံ။
ဒက္ခန္တိ ဂေါရသမ္ပာ၊ နာနူပဒေသနိသိတံ။
- [သုံးဂါထာ ပထျာဝတ္ထချည်း]

၁။ အဟံ၊ ငါသည်။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ၊ ဝေါဟာရ ဝေါဟာရ အနက်ကို ပြတော်မူတတ်သော။ ဗုဒ္ဓဉ္စ၊ မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း။ ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီ၊ ဝေါဟာရ ဝေါဟာရအနက်ကို ပြရာပြကြောင်းဖြစ်သော။ ဓမ္မဉ္စ၊ တရားတော်ကိုလည်းကောင်း။ တဒ္ဓရံ၊ ထိုဝေါဟာရ ဝေါဟာရအနက်ဟု ဆိုအပ် သော ပိဋကတ်သုံးပုံကို ဆောင်တတ်စသော။ သံသဉ္စ၊ သံသာတော်ကိုလည်း ကောင်း။ အဘိဝနိယ-အဘိဝနာမိ၊ ရှိသေစွာရှိခိုးပါ၏။ အဘိဝနိယ- အဘိဝနိတွာ၊ ရှိသေစွာ ရှိခိုးဦး၍။ * မြမ္မဘာသေသု၊ မြန်မာ့ဘာသာတို့နှိုက်။ ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီ၊ ဝေါဟာရ ဝေါဟာရအနက်ကို ပြရာပြကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်းကို။ ယထာဗလံ၊ အစွမ်းအားလျော်စွာ။ ကထေသာမိ၊ ဆိုပေအံ့။

* မြန်မာကိုပင် အဆင်ရေးရာ၌ ဝဂ်တူအက္ခရာ ဆင့်မြဲဖြစ်၍ ဓမ္မသို့ ပြောင်းသည်။ အပိုဒ် ၁၀၆ ၌ ရှင်းပြထားသည်။ အပိုဒ် ၂၉၃ ၌ နသတ်ပင်ရေးသည်မှာ သင့်မြတ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ထားသည်။

၂။ ပေါရာဏေဟိ၊ သေးသေးတင်စသော အန္တတို့ကိုပြသော ရှေးစာဟောင်းတို့ဖြင့်။
 အန္တိပိ၊ သရအန္တ ဗျဉ္ဇနအန္တသည်မျှလည်း။ ဟိယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။
 အသမ္ပတ္တိ၊ မပြည့်စုံ။ (တနည်းကား မပြီးမပြေသော်လည်း ဟူ)။ တသ္မာ၊ ထို
 ကြောင့်။ သုတေသိနံ၊ အကြားအမြင်ကိုရှာသော အမျိုးသားတို့အား။ မြေဗ္ဗဘာ
 သေသု၊ ပင့်ခြင်း၊ ရစ်ခြင်း၊ သေးသေးတင်၊ န သတ် စသော မြန်မာဘာသာတို့နှိုက်၊
 ပါဠိဝတ္ထာယ၊ ခြားနားစိတ်ဖြာ သိလိမ္မာစေခြင်းအကျိုးငှာ။ အက္ခရန္တောပလက္ခိတံ၊
 အ စသော အက္ခရာအဆုံးရှိသော ဝေါဟာရဖြင့် မှတ်အပ်သော။ နာနူပဒေသနိဿိတံ၊
 အထူးထူးသောအရာနည်းကိုလည်း မိုးထသော။ ဣဒံပကရဏံ၊ ဤကျမ်းကို။ သုတေ
 သကော၊ အကြားအမြင်ကိုရှာသောအမျိုးသားတို့သည်။ ဝေါစရာ၊ အလေ့အကျက်။
 သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ဒက္ခန္တု၊ ရှုစေကုန်လို့။ (၂ ပုဒ်တွဲ၍ အနက်သမ္ပန်ထားသည်)။

ရာနာသုံးမည်၊ ညွတ်နူးကြည်လျက်၊ ရှိရည်ဝန္တနာ၊ ပြုပြီးခါမှ၊ သတ်ရာ
 ထူးထွေ၊ သဝေနောက်ပစ်၊ စိစစ်ယူငင်၊ သေးသေးတင်က၊ စသည်များစွာ၊
 မြန်မာဘာသာနှိုက်၊ ယထာရဟ၊ ဉာဏအလျောက်၊ သင့်ရာထောက်၍၊
 ခွဲကောက်ရုံးစု၊ မှတ်သားပြုအံ့၊ ဗဟုသစ္စ၊ သုတေသတို့၊ အရအမိ၊ သင့်ရာ
 ည့်၍။ ။ တတ်သိ ယူစေကုန်သတည်း။

၁။ မြန်မာသရဆယ်လုံး ဖြစ်ပေါ်ထာပုံ

မြန်မာတို့ဘာသာ ခေါ်ဝေါ်ရေးမှတ်ရာနှိုက် သက်သက်သော မြန်မာတို့ဘာ
 သာ၊ မဂစေသော ဘာသာတပါးတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်သော ဘာသာဟူ၍၊ များစွာ
 အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် သက်သက်သော မြန်မာဘာသာနှိုက် အန္တသည် **သရအန္တ၊**
ဗျဉ္ဇနအန္တ ဟူ၍၊ နှစ်ပါးအပြား ရှိ၏။ ထိုတွင် ကစွည်းကျမ်းမှ လာသော အ၊
 အာ စသော သရရှစ်လုံးတွင် သသံကရိဋ် ကျမ်းမှလာသော အဲး၊ ဩြာ် ဟူသော
 သရနှစ်လုံးထည့်သော် သရဆယ်လုံး ဖြစ်၏။ ဤ သရဆယ်လုံးတို့တွင် တလုံးတလုံး
 သော သရ အဆုံးရှိသော ဝေါဟာရသည် သရအန္တမည်၏။ ထို သရအန္တသည်
 သက်သက်သော သရအန္တ၊ ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တဟူ၍၊ နှစ်ပါးအပြား ရှိ၏။
 ထိုနှစ်ပါးသော သရအန္တတို့သည် အသီးသီး သရတဆယ် ရှိသောကြောင့် သရ
 အားလျော်စွာ တဆယ်စီ ရှိကုန်၏။

၂။ သရအန္တ ဆယ်ပါး

ထိုတွင် သက်သက်သော သရအန္တတဆယ် ဖြစ်ဟန်ကား ဆွံ့အသည်ဟူသကဲ့သို့
 အ အက္ခရာ အဆုံးရှိသော အကာရန္တ။ ကျီးငှက်အာသည်၊ ကွဲအာသည်၊ နှုတ်အာ

သည်ဟူသကဲ့သို့ အာအက္ခရာ အဆုံးရှိသော အာကာရန္တ။ ပျောင်းဣသည်ဟူသကဲ့သို့၊ ဣအက္ခရာ အဆုံးရှိသော ဣကာရန္တ။ နားမထောင် ဤ ဟူသကဲ့သို့ ဤကာရန္တ။ ရှေ့ဥ၊ ငွေဥ ဟူသကဲ့သို့ ဥကာရန္တ။ အဆောက်အဦ ဟူသကဲ့သို့ ဦကာရန္တ။ အငြိမ် အေးဟူသကဲ့သို့ ဧကာရန္တ။ အံ့အဲးသည်ဟူသကဲ့သို့ အဲးကာရန္တ။ ဥဩဟူသကဲ့သို့ ဩကာရန္တ။ အုတ်ဩတ်တနာဟူသကဲ့သို့ ဩကာရန္တ။ ဤသို့လျှင် တဆယ်ဖြစ်၏။

၃။ (က)ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တ

ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တ တဆယ် ဖြစ်ဟန်ကား က၊ ခ စသော ပျဉ်း ၃၃ လုံးတို့တွင် တလုံးတလုံးသော ပျဉ်းသည် သရဆယ်လုံးတို့တွင် တလုံးလုံးနှင့် စပ်၍ ဆင်က၊ မြင်းက၊ ခုန်က ဟူသကဲ့သို့ အကာရန္တ။ အကွယ်အကာ၊ အနှစ် အကာ ဟူသကဲ့သို့ အကာရန္တ။ ဆေးကသည် ဟူသကဲ့သို့ ဥကာရန္တ။ အထောက် အကူ ဟူသကဲ့သို့ ဦကာရန္တ။ အလှန်အကဲ ဟူသကဲ့သို့ အဲးကာရန္တ။ အဝှမ်းအကော ဟူသကဲ့သို့ ဩကာရန္တ။ ရက်ကော်သည် ဟူသကဲ့သို့ ဩကာရန္တ။ ဤကား 'က' ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တတည်း။

၄။ (ခ)ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တ

ခ-ပျဉ်းနှင့်စပ်သည်မှာလည်း ညွတ်ခသည်၊ ကိုယ်ခ၊ လက္ခ ဟူသကဲ့သို့ အကာရန္တ။ အချိန်အခါ ဟူသကဲ့သို့ အကာရန္တ။ တခု၊ နှစ်ခု၊ အခံအခု ဟူသကဲ့သို့ ဥကာရန္တ။ သုံးသော့၊ တိရစ္ဆာန်ခု ဟူသကဲ့သို့ ဦကာရန္တ။ အလုံးအခဲ ဟူသကဲ့သို့ အဲးကာရန္တ။ အစွယ်အသွားခေါသည် ဟူသကဲ့သို့ ဩကာရန္တ။ အတွေးအခေါ် ဟူသကဲ့သို့ ဩကာရန္တ။ ဤကား 'ခ' ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တတည်း။

ဤ က-ပျဉ်း၊ ခ-ပျဉ်းတို့ အရာနှိုက် အပင့်အရစ်မပါ။ သက်သက် (ကိ)(ကိ) (ကေ)၊ (ခိ) (ခိ) (ခေ)ဟူ၍၊ ဣသရ၊ ဤသရ၊ ဒေသရတို့နှင့်စပ်သော မြန်မာမှု မထင်။ အပင့်အရစ်ရှိသော အရာသာ ထင်၏။

၅။ (င)ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တ

င-ပျဉ်းနှင့်စပ်ရာနှိုက်ကား အကုန်အင ဟူသကဲ့သို့ အကာရန္တ။ တံငါ၊ သူငါ ဟူသကဲ့သို့ အကာရန္တ။ စေ့ငသည်၊ သစ်ပင်င ဟူသကဲ့သို့ ဥကာရန္တ။ တိရစ္ဆာန်င၊ အမော်အင ဟူသကဲ့သို့ ဦကာရန္တ။ ရှင့်သည် ဟူသကဲ့သို့ အဲးကာရန္တ။ ချီငေါ်သည် ဟူသကဲ့သို့ ဩကာရန္တ။ ဤကား 'င' ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တတည်း။

ဤ င-ပျဉ်းအရာနှိုက်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ဣသရ၊ ဤသရ၊ ဒေးသရတို့နှင့် စပ်သော ငိ-ငိ-ငေဟူသော အန္တသည့်လည်းကောင်း၊ ငေါ ဟူသော ဩကာရန္တသည့် လည်းကောင်း မြန်မာမှူးနှိုက် ကောင်းစွာမထင်။ (ကိုးထပ်ငေါနှင့်၊ ဆင်တောဟူက) စသည်ဖြင့်ဆိုသော အရာနှိုက်ကား အမော်အငူဆိုသော အရာတွင် အင်္ဂေါဆိုမည့် အတွက်ကို အင်္ဂေါဟူ၍ ဆိုလိုသည်ပင် ယူသင့်၏။ ဤနည်းအတူ စ-ပျဉ်း၊ ဆ-ပျဉ်း စသော ပျဉ်းတို့နှင့်စပ်၍ ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရသည် ပျဉ်းနှင့် စပ်သော သရအန္တမည်၏။

၆။ ပျဉ်းအန္တ အသတ်ဆယ်ပါး

ပျဉ်းအန္တ ဟူသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော သက်သက်သော သရ၊ ပျဉ်းနှင့်စပ် သော သရတို့ နှောင်းမှ ဖြစ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ နှောင်းကုန်သော နိဂ္ဂဟိတ် ဝိသဇ္ဇနီ တို့သည် လည်းကောင်း၊ က သတ်၊ င သတ်၊ စ သတ်၊ ည သတ်၊ တ သတ်၊ န သတ်၊ ပ သတ်၊ မ သတ်၊ ယ သတ်၊ ဝ သတ် ဟူသော ဆယ်လုံး သော အသတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သရ၏ အဆုံးနှိုက်တည်၍ ထင်ခြင်း၊ ကျောက်ခြင်း၊ သတ်ခြင်းကို ပြုအပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပျဉ်းဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း ပျဉ်းအန္တ ဟူသည်ကား ပျဉ်းအဆုံးရှိ၏ ဟူ၍ ဆိုလို သည်။

၇။ အက္ခရာ အမည်တွင်ပုံ

ဤနှိုက် လူ့ပြိုန်းတို့အား သရ၊ ပျဉ်း စသည်တို့၏ လက္ခဏာကို သတိရှိစေ ခြင်းငှာ အမြက်မျှ ရေးလိုက်အံ့။

အအာ၊ ဣဤ၊ ဥဥ၊ ဩဩ၊ ကခဂဃင။ စဆဇဈည။ ဋဋဉဇဏ။ တထဒနန။ ပဖဗဘမ။ ယရလဝ။ သဟဠအံ။

ဤ ၄၁လုံးသော ဝဏ္ဏတို့သည် (နက္ခရန္တီတိအက္ခရာ၊ ပမာဏတော ဧကစတ္တာလီ သမတ္တာ ဝဏ္ဏာဝါစကဘာဝေန ပိဋကတ္ထယံ ပတွာပိ နဒိယန္တီတိ အတ္ထော)ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ အတိုင်းအရှည်အားဖြင့် ၄၁ လုံးမျှသာဖြစ်သော ဝဏ္ဏတို့သည် အနက်ကို ဟောသောအဖြစ်ဖြင့် ပိဋကတ်သုံးပုံသို့ ရောက်၍ သော်လည်း မကုန် တတ်သောကြောင့် အက္ခရာ မည်ကုန်၏။

ပိဋကတ်သုံးပုံသို့ ရောက်၍ မျှ မကုန်တတ်ဟန်ကား ၄၁ လုံးသော ဝဏ္ဏတို့တွင် တလုံးတလုံးသော ဝဏ္ဏမျှ မဟောစွမ်းသော အနက်ဟူ၍ ပိဋကတ်သုံးပုံနှိုက်သော် လည်း မရှိ။ အကြင်မျှလောက်သော အနက်သည် ရှိ၏။ ထိုမျှလောက်သော အနက်ကို ဟောနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ စေတနာ ဟူသော

ကံသည် တရုတရသောဘဝနှိုက် ခံစားထိုက်သော အကျိုးပေးခြင်း သတ္တိကုန်သည်ကို ကမ္မက္ခယ၊ ရက်၊လ၊နှစ် စသည်ဖြင့် အပိုင်းအခြားကာလကုန်သည်ကို အာယုက္ခယဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထမင်း၏ သတ္တိကုန်၍ ဆာမှုတ်ခြင်း၊ မီး၏ သတ္တိကုန်၍ မစွဲငြိခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း အက္ခရာတို့၏ ဟောစွမ်းသော သတ္တိသည်ကုန်၍ မဟောစွမ်းသော အနက်ဟူ၍ အနန္တနယဖြစ်သော ပိဋကတ်သုံးပုံနှိုက်သော်လည်း မရှိ။ ဤသို့လျှင် အကြွင်းမဲ့ သိစင်ပြီးသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ဟောအပ်သော ပိဋကတ်သုံးပုံသို့ ရောက်၍ သော်လည်း အက္ခရာတို့၏ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် မကုန်သေးတုံလျက် အကြွင်းရှိ၍ သိမြင်ရာသမျှသာ သိမြင်သော မြန်မာစသော လူမျိုးတို့၏ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အရာသို့ ရောက်၍ သော်ကား အဘယ်သို့ ကုန်တတ်အံ့နည်း ဟုလိုသည်။ (ဤကား ပတွာပိန္နဲက ပိ-ကို(သိနေရမပိဝိဇ္ဇေယျ)နှိုက်ကဲ့သို့ သမ္ဘာဝနာ အနက်ယူ၍ ဆိုလိုက်သည်)။

၈။ အက္ခရာ အမည်တွင်ပုံ တနည်း

တနည်းကား လေးဆယ့်တလုံးမျှသာဖြစ်သော ဝဏ္ဏတို့သည် အနက်ကို ဟောသောအဖြစ်ဖြင့် ပိဋကတ်သုံးပုံသို့လည်းကောင်း၊ ပိဋကတ် မဟုတ်သော ဗေဒင်ဗာဟိ စသော လောကီကျမ်း၊ မြန်မာ စသော လူမျိုးတို့၏ ဘာသာသို့လည်းကောင်း ရောက်၍ မကုန်တတ်ကုန်သောကြောင့် အက္ခရာ မည်ကုန်၏။

(ဤသို့သော်လည်း ပတွာပိန္နဲက ပိ-ကို အဋ္ဌာနပယုတ်အားဖြင့် အဝုတ္တသမုစ္စည်း ကြံသော်လည်း သင့်ကောင်း၏။ ယခင်ပါဌ်နှိုက်မှုကား ပတွာပိ နဒိယန္တိတိ အတ္ထော ဟူ၍ သမ္ဘာဝနာ အနက်မျှတိုသာ မိန့်တော်မူသည်။ ရသင့်အံ့ထင်၍ သမုစ္စည်းအနက်ကိုလည်း ကြံလိုက်သည်။ ဆင်ခြင်ပါ။)

၉။ အက္ခရာ အမည်တွင်ပုံ တနည်း

တနည်းကား “ခရန္တိ ဝိနသန္တိတိခရာ။ နခရာအက္ခရာ။ နတ္ထိခရမေတေသန္တိ အက္ခရာ” ဟူသော ပါဌ်နှင့်အညီ မရုန်းကြမ်းတတ်သောကြောင့် အက္ခရာမည်၏ ဟူ၍ သော်လည်း ဆိုရာ၏။ ဤနှိုက် မရုန်းကြမ်းတတ်ဟန်ကား အထူးထူးသော အနက်သို့ ညွတ်သောအားဖြင့် မရုန်းကြမ်းတတ်။ ဟောလိုသော ဆန္ဒအားလျော်စွာ ဟောသည်သာ ဖြစ်၏။ က အက္ခရာသည် မြန်မာမှုနှိုက် သီကသည်ဟူသော အနက်ကို ငါဟောပြီး ဆင်ကံ၊ မြင်းက ဟူသောအနက်ကို ငါမဟောပြီ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ခ အက္ခရာသည်

ကိုယ်ခါ လက္ခ ဟူသော အနက်ကို ငါ့ဟောပြီး ညွတ်ခသည်ဟူသော အနက်ကို ငါ့မဟောပြီ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မဂဘောသာနိဋ္ဌိကား က အက္ခရာသည် ကုမ္ဘသဒ္ဓါနိဋ္ဌိ ရေကို ငါ့ဟောပြီး ကုရုသဒ္ဓါနိဋ္ဌိ ချမ်းသာကို ငါ့မဟောပြီဟူ၍ လည်းကောင်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောလိုသောဆန္ဒသို့ မလိုက်ပဲ ရှုန့်ကြမ်းသည် ဟူ၍ မရှိ။ ဆန္ဒအားလျော်စွာ ပြေပြစ် နူးညံ့သည်သာဖြစ်၏ ဟုလိုသည်။

၁၀။ သရနှင့်ပျဉ်း၊ နိဿယနှင့်နိဿိတ

ထို ၄၁ လုံးသော အက္ခရာသည်ပင်လျှင် “ဝဏ္ဏိယတိ အတ္ထောဇေတဟိတိ ဝဏ္ဏာ” ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ အနက်ကို ဖွင့်တတ်သောကြောင့် ဝဏ္ဏလည်း မည်ကုန်၏။ ဤနိဋ္ဌိ ဝိညဟိ စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တားလာမှု ဇေတဟိကို ကရိုဏ်း ပြု၍ ဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝဏ္ဏမည်၏ ဟူ၍ ဆိုရာ၏။ ဤ ၄၁ လုံး သော ဝဏ္ဏတို့တွင်၊ အအာ။ ပ။ ဩ။ ဤ ရှစ်လုံးသော အက္ခရာတို့သည် သရ မည်ကုန်၏။ ကခဂဃင။ ပ။ သဟဋ္ဌအံ။ ဤ ၃၃ လုံးသော အက္ခရာတို့သည် ပျဉ်း မည်ကုန်၏။ ထိုတွင် သရသည်ကား ပျဉ်း၏ စွဲမှီရာဖြစ်သောကြောင့် နိဿယ မည်၏။ ပျဉ်းသည် သရကို စွဲမှီတတ်သောကြောင့် နိဿိတ မည်၏။ ပျဉ်းကား သရနှင့်စပ်၍ ဖြစ်သည်။ သရကား ပျဉ်းနှင့် မစပ်ပဲလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်-

နိဿိတ ကာလတေဒတိန္ဒာ ဧကစတ္တာလီသက္ခရာ နိဿယ နိဿိတ ဘာဝေန ဒုဝိဓာ။ တတ္ထစ သရာနိ နိဿယာ။ ပျဉ္ဇနာနိ နိဿိတာ။ တထာဟိ သရ ပဋိပန္နဝတ္ထိနော ပျဉ္ဇနာ၊ နပျဉ္ဇနပန္နဝတ္ထိနော သရာ။ ဟူ၍ နျာသဆရာ အမိန့်ရှိသည်။

၁၁။ မြန်မာ အသတ် တံခွန်

မြန်မာမှု၌ သတ်သော ပျဉ်းသည်ကား သရကိုမမှီ သက်သက်သာဖြစ်၍ အထက်၌ အရေးကို ပြုခြင်းသည် ပျဉ်း၌ သရမရှိသည်ကို သိစေခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ ဥပမာကား ပျောက်တတ်သောနွားကို သိသာစေခြင်းငှာ ဦးချို၌ မြက်သစ်ညှန်တို့ ဖြင့်ဖွဲ့၍ အမှတ်မဲ့သကဲ့သို့ သရမရှိသည်ကို သိစေခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်-

ဥပရိလေခကရဏံ နိဿယဘာဝညပနတ္ထံ။ ယထာ နဋ္ဌဂေါဏသ နဋ္ဌဂေါဏဘာဝညပနတ္ထံ သိဂေ တိဏပလ္လဝ ဗန္ဓနံ ဝိယ။

ဟူ၍ ကစွာယနဝဏ္ဏနာဆရာ မိန့်လေသည်။ ယင်းသို့သောကြောင့် သတ်သော ပျဉ်းသည် သရ မရှိလေ။ သရမရှိသော ပျဉ်းတို့သည်လည်း မရွတ်စကောင်းသည်။

ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် (ကကာရာဒိသကာရော ဥစ္စာရဏတ္ထော) ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိဆရာ မိန့်လေသည်။ ထိုသို့ မရွတ်စကောင်းသည်ဖြစ်က ဗျည်းကို မညွှန်မပြသာသည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ မပြသောကြောင့် ဗျည်းကို ညွှန်ပြလိုသောအရာ၌ ရှေးဦးစွာတည်သော အသရကိုယှဉ်၍ ဗျည်းတို့ကို ညွှန်ပြရသတည်း။ ထို့ကြောင့်-

နိယမဘာဝေ သတိပိ သရေနဝိနာ နိဒ္ဓိသိတုံ အသက္ကုဏေဇျတ္တာဝ
လဒ္ဓသညေန ပဌမံ နိဒ္ဓိဋ္ဌေန အကာရေန နိဒ္ဓိဋ္ဌံ။

ဟု နျာသဆရာ မိန့်လေသည်။ ယင်းသို့သောကြောင့် ဗျည်း သက်သက်သည် မညွှန်မပြသာသည် ဖြစ်၏။ မရွတ်စကောင်းသည်သာ ဖြစ်၏။ မရွတ်စကောင်း ဟူသည်လည်း ရွတ်သော် တစုံစာခွ အပြစ်ဖြစ်၏။ မဟူလို၊ အသံမရကောင်းသည် ဖြစ်၍ ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်ကို ဆိုသည်။

၁၂။ သရ တို-ရှည်နှင့် ရွတ်ရာကာလ

အဘယ့်ကြောင့် အသံမရရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသနည်း ဟူမူကား သရ တို့တွင် ဒိသသရကို နှစ်မတြာ အခန့်ကာလဖြင့်၊ ရသသရကို တမတြာ အခန့်ကာလ ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ရွတ်အပ်၏။ ဗျည်းတို့ကား ထက်ဝက်ခွဲမျှသော ကာလအခန့်ဖြင့် သာ ပိုင်းခြား၍ ရွတ်အပ်၏။

ထို့ကြောင့် (တေနမတ္ထေန ဧကမတ္တာရဿာ။ ဒိမတ္တာဒိဗံ။ အခုမတ္တာ ဗျဉ္ဇနာ) ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိဆရာ မိန့်လေသည်။ နျာသ၊ ကစွာယနဝဏ္ဏနာနိက်လည်း ဤနည်းအတူ လာ၏။ ယင်းသို့လျှင် ဗျည်းတို့သည် တမတြာမျှ မပြည့်။ ခွဲမျှသော ကာလဖြင့်သာ ရွတ်အပ်သောကြောင့် အသံမရ။ မရွတ်စကောင်းသည် ဖြစ်၏။ ယင်း သို့လျှင် ရသသရကို ရွတ်အပ်သော ကာလသည် တမတြာကာလအခန့် ကာလမျှသာ ဖြစ်၍ ပေါ့သောလျှင်သော ကာလရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဧကမတ္တာ ရဿာနာမ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လဟုမတ္တာတယောရဿာ ဟူ၍ လည်းကောင်း အမိန့်ရှိလေသည်။

ထိုတမတြာဟူသော အခန့်ကာလသည် အဘယ်သို့လျှင် ပေါ့သောကာလ၊ လျှင် သောကာလ ရှိလေသနည်းဟူမူကား မတ္တသဒ္ဓါသည် လက်ပစ်တတိုက်၊ လျှပ် တပြက်၊ မျက်စိတမှိတ်ဟု ဆိုအပ်သော အခန့်ကာလကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့်-

မတ္တသဒ္ဓေါစေတ္ထ အတ္ထရသံသာတသင်္ခါတံဝါ ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒသင်္ခါတံဝါ
အက္ခိန္နိမ္မိလနသင်္ခါတံဝါ ကာလံဝဒတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဟူ၍ နျာသဆရာ မိန့်လေသည်။ ယင်းသို့လျှင် မတ္တသဒ္ဓါသည် လက်ပစ်တတိုက်၊ လျှပ်တပြက် အခန့်ကာလမျှကို ဟောသောကြောင့် တမတြာဟူသည်ကား ပေါ့သော လျှင်သော ကာလရှိ၏။ ထိုသို့ တမတြာ၏ အခန့်ကာလပင် သော်လည်း လက်ပစ်

တတူကံ၊လျှပ်တပြက်၊ မျက်စိတမိတ်မျှသာ အပိုင်းအခြားဖြစ်၍ လျင်မြန်ခြင်း ရှိပြီး သည်ကို တမတြာမျှမပြည့်၊ ထက်ဝက်မျှခွဲမျှသာ ကာလအခန့်ဖြင့် ရွတ်အပ်သော ဗျည်း၏ အသံသည်ကား အလွန်လျင်မြန်သည် ဖြစ်ပေအံ့။ ထို့ကြောင့် ဗျည်းသက် သက်ကို ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း။ အသံမရကောင်းသည် ဖြစ်၏။

၁၃။ ဗျည်းယှဉ်သရနှင့် ရွတ်ရာကာလ

ထိုဗျည်းသည် သက်သက်မဟုတ်၊ ရဿသရနှင့်ယှဉ်ကာ ရဿ၏ တမတြာ၊ ဗျည်း၏ မတြာခွဲ ကာလ ရှိသည်ဖြစ်၍ တမတြာနှင့် ခွဲမျှသော ကာလဖြင့် ရွတ် အပ်သော အသံရှိ၏။ ထိုဗျည်းသည် ဒီဃသရနှင့်ယှဉ်ကာ ဒီဃ၏ နှစ်မတြာ၊ဗျည်း၏ မတြာခွဲ ကာလနှင့်သော် နှစ်မတြာနှင့် ခွဲမျှသော ကာလရှိ၏။ ဗျည်းမယှဉ်သော ရဿသရ သက်သက်ကား တမတြာ၊ ဒီဃသရသက်သက်ကား နှစ်မတြာ၊ ဗျည်းနှင့် ယှဉ်သောအခါ မတြာခွဲထည့်၍ ရဿသရနှိုက် တမတြာခွဲ၊ ဒီဃသရနှိုက် နှစ် မတြာခွဲ ဖြစ်လေ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်သောကြောင့် တမတြာမျှကိုသာ ရဿ၊နှစ်မတြာ မျှကိုသာ ဒီဃဟူ၍ မမှတ်အပ်။ တမတြာမျှကိုလည်းကောင်း၊ တမတြာနှင့်ခွဲကို လည်းကောင်း ရဿ၊ နှစ်မတြာကိုလည်းကောင်း၊ နှစ်မတြာနှင့် ခွဲကိုလည်းကောင်း ဒီဃဟူ၍ မှတ်အပ်၏။

ထို့ကြောင့် အရှင်ကစွည်းမဟာထေရ်သည် (ဧကမတ္တာတယောရဿာ) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ (ဒွိမတ္တာဒီဃာ)ဟူ၍ လည်းကောင်း သုတ်ကို မတည်မူ၍ တမတြာ နှင့် ခွဲသည်လည်း ရဿမည်၏ ဟု သိစေခြင်းငှာ(လဟုမတ္တာတယောရဿာ)ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နှစ်မတြာနှင့် ခွဲသည်လည်း ဒီဃမည်၏ ဟု သိစေခြင်းငှာ (အညေဒီဃာ) ဟူ၍ လည်းကောင်း သဒ္ဒန္တရဖြင့် သုတ်ကို တည်တော်မူလေသည်။ ထိုသုတ်တို့နှိုက် ခွဲနှင့်တကွသော တမတြာသည်လည်း ရဿမည်၏ ဟု ယူစေခြင်းငှာ (လဟုမတ္တာ) ဟူ၍ ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့်-

ဣဒိပန ဧကမတ္တာရဿာတိ အဝတ္တာ ဝေဝစနံ ဒွိယဗုမတ္တိကာနမ္ပိ သံဂဟဏတ္ထံ ဧကမတ္တာရဿာတိ ဝုတ္တေဟိ သင်္ချာဝသေန နိယ မေတွာ ဝုတ္တတ္တာ ယေ ဒိယဗုမတ္တိကာ တေ အသင်္ဂဟိတာ ဘဝေယျံ။ တသ္မာ လဟုမတ္တာ တယောရဿာတိ သင်္ချာဝသေန အနိယမေတွာ ဝုတ္တံ။ ဝေဉ္စိသတိ ဒိယဗုမတ္တိကာနမ္ပိ လဟုမတ္တတ္တာ သင်္ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ။

ဟူ၍ နျာသဆရာ မိန့်လေသည်။ ယင်းသို့လျှင် တမတြာနှင့် ခွဲသည်လည်း ရဿ မည်ပါသောကြောင့် ဆန်းကျမ်းနှိုက် (ရဿ ညောမတ္တိကောလုဇ) ဟူ၍ ရဿ

သည် လဟုမည်၏။ ဟု သာမန်သာ ဆိုလေသော်လည်း ရဿသရ သက်သက်ဖြစ်၍ တမတြာမျှသည် လည်းကောင်း၊ ဗျည်းယှဉ်သော ရဿဖြစ်၍ တမတြာနှင့် ခွဲသည် လည်းကောင်း ရဿမည်၏။ ထိုရဿသည် လဟုမည်၏။ ထိုလဟုသည် အရေးဖြင့် ပြောင့်၏။ ဟူ၍ မိန့်လေသည်။ ထိုပြောင့်သောအရေး ဟူသည်ကား ဧကဂဏန်း ခြေကိုရည်၍ ဆိုသည်။ ထိုကြောင့် ပညာရှိတို့သည်လည်း (ဧကနှင့်အဋ္ဌကို မတ် လှစေ) ဟူ၍ မိန့်ကုန်သည်။

၁၄။ ဂရုနှင့်လဟု

လဟုကို ဧကဂဏန်းခြေဖြင့် မှတ်ရာနှိုက် ဧကဟူသော သင်္ချာ၏ သင်္ချေယျာသည် အဘယ်နည်းဟုမူကား တမတြာသည်လျှင် သင်္ချေယျာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် လဟုကို ဧကဂဏန်းခြေဖြင့် မှတ်ရာနှိုက် တမတြာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဂရုကို ခွေးဂဏန်း ခြေဖြင့် မှတ်ရာနှိုက် နှစ်မတြာ ဟူ၍ လည်းကောင်း သိရာ၏။ ထို့ကြောင့် အရိယာ စသော မတ္တာဝတ္တိဂါထာမျိုးနှိုက် လဟုကို တမတြာ၊ ဂရုကို နှစ်မတြာဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ နဂိုဏ်းနှိုက် လေးလဟု၊ မဂိုဏ်းနှိုက် နှစ်ဂရုကို ဂိုဏ်းဖွဲ့၍ လေးမတြာ စေ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လေးမတြာ စေ မရသာသော ရဂိုဏ်း၊ တဂိုဏ်း၊ ယဂိုဏ်း ဟူသော သုံးဂိုဏ်းတို့ကိုလွှတ်၍ လေးမတြာစေ ဖြစ်သင့်သော ဘဂိုဏ်း၊ ဇဂိုဏ်း၊ သဂိုဏ်း၊ မဂိုဏ်း၊ နဂိုဏ်းဟူသော ငါးဂိုဏ်းတို့ကိုသာ ယူ၍ လည်းကောင်း ဂိုဏ်း မတြာတို့ကို စီစစ်ရလေသည်။ ထိုကြောင့်-

ဘဇေသာ သဗ္ဗဂလဟူ၊ ပဉ္စမေ သဏ္ဍိတာဂဏာ။
အရိယာဒိမ္ပိဝိညေယျာ၊ ဂဏော ဣစေတုက္ကလော။

ဟူ၍ ဆန်းဆရာ မိန့်လေသည်။ ဤသို့လျှင် မတြာကိုရည်၍ ဧကဂဏန်းခြေ၊ ခွေးဂဏန်းခြေတို့ဖြင့် မှတ်သည်ဖြစ်သောကြောင့် မတြာသည်လျှင် ဧကဂဏန်းခြေ၊ ခွေးဂဏန်းခြေတို့ဖြင့် မှတ်အပ်သောသင်္ချာ၏ သင်္ချေယျာ ဖြစ်၏။

ထိုသို့ မှတ်ရာနှိုက်လည်း သရသက်သက်ဖြစ်သော်သာ တမတြာ၊ နှစ်မတြာ မှန် အံ့သည်။ ဗျည်းနှင့်ယှဉ်လေသော် အခွဲလွန်မည် မဟုတ်ပါလောဟူအံ့။ လွန်သည် မှန်၏။ လွန်သော်လည်း မရေတွက်ကောင်း၊ မရေတွက်လောက်။ အဗ္ဗောဟာရိက ဖြစ်၍ ဗျည်းယှဉ်သော ရဿနှိုက် ခွဲနှင့်တကွသော တမတြာသည်လည်း လဟု မည်၏။ ထိုကြောင့်-

လဟုဂ္ဂဟဏံ ဆန္ဒသိ ဒိယဓမ္မတ္တဿာပိ သဗျဉ္ဇနဿ သရဿ
ဂဟဏတ္ထိ။

ဟူ၍ ကစွာယန ဝဏ္ဏနာန္တိ မိန့်အပ်သည်။ ရူပသိဒ္ဓိန္တိလည်း ဤနည်းအတူ လာ၏။ နှစ်မကြာမျှသာ ဒီဃမမည်။ ပျဉ်းယှဉ်သော ဒီဃသရ၏ နှစ်မကြာနှင့် ခွဲ၍သော အသံသည်လည်း ဒီဃမည်၏။ ဟု သိစေခြင်းအကျိုးငှာ အညေ့သဒ္ဓါဖြင့် မိန့်လေသတည်း။ ထို့ကြောင့် “အညေ့ဂ္ဂဟဏံ တိယစုမတ္ထိကာနမ္ပိ ဂဟဏတ္ထံ” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိ၊ နျာသ၊ ကစွာယနဝဏ္ဏနာတို့နှိုက် မိန့်အပ်သတည်း။

ယင်းသို့သော ဆရာမြတ်တို့၏ အမိန့်ကိုထောက်၍ ပျဉ်းနှင့်ယှဉ်သော ဒီဃမည် နှစ်မကြာခွဲ၊ ဒီဃသရသက်သက်သာ နှစ်မကြာ၊ ပျဉ်းနှင့်ယှဉ်သော ရဿဆရကား တမကြာနှင့်ခွဲ၊ ရဿသရ သက်သက်ကား တမကြာသာ၊ ပျဉ်း လက်သက်ကား ခွဲမျှသာ ဖြစ်သော ကာလအခန်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော အသံ ရှိ၏။ ထိုတွင် တမကြာ၏ ကာလသည် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း လက်ပစ်တတိုက်မျှသာ ဖြစ်၍ လျင်မြန်ရကား ထိုလက်ပစ်တတိုက် အခန်းကာလကို ဝက်ပြန်ရလတ်သော် အလွန်လျင်မြန်စွာသည် ဖြစ်ပြန်အံ့။ ပျဉ်းသက်သက်၏ ရွတ်အပ်သော ကာလသည် ထိုလက်ပစ်တတိုက်မျှ အခန်းကို ဝက်ပြန်ရသော် ခွဲမျှသော ကာလသာ ဖြစ်ခဲ့၍ အလွန် လျင်မြန်လှသောကြောင့် ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း၊ အသံမရကောင်းသည် ဖြစ်လေ၏။ ထိုသို့ အသံမရကောင်း၊ ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း သောကြောင့် သရကင်းသော ပျဉ်းတို့နှိုက် သရကင်းသည်ကို သိစေခြင်းငှာ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အထက်နှိုက် အသတ်ဟူသော အရေးဖြင့် အမှတ်မူလေသတည်း။ ထိုသို့ သရကင်းသည်ကို အသတ်ဟူသောအရေးဖြင့် အမှတ်မူလေသောကြောင့် **သတ်သောပျဉ်းသည် သရမရှိလေ** ဟု သိအပ်၏။

ထိုသို့ သတ်သော ပျဉ်းသရအမှီမရှိ၊ သက်သက်သာ ဖြစ်လေသည်ကား မြန်မာမှု နှိုက်သာ မဟုတ်။ မဂဓ စသော ဘာသာတို့နှိုက်လည်း သတ်သောပျဉ်းသည် သရ မရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်

အပ္ပဿကဏ်၊ သရေအန်၊ ကဒ်ကုဿ၊ သမူဟတ္ထေကဏ်ဏာ၊ ရမဏိ
ယာဒိတောကဏ်၊ အညေ့ကိတ်၊ ကိတ်ဗိဓာနကပ္ပေ၊ တံကိတ်စာသိဋ္ဌေ၊
ကတ္တရိကိတ်၊ နျာဒိဟိမရ်စတောဝါ၊ ဘဝိဿတိဂမာဒိဟိဏိသိဏ်၊
ဆဒါဒိဟိတတြဏ်၊ ချပတိတောဟိဿ ဟေရဏ် ဟိရဏ်။

ဟူသော သုတ်တို့နှိုက်သတ်၍ ရှိသောအရာသည်လည်း သရမရှိသည်ချည်း ဖြစ်၏။ အချို့သော စာနှိုက်မှုကား ကဏ္ဍာဟူသည်တွင် ဏ-သံယုတ်၊ ကိဗ္ဗိဟူသည်တွင် ဗ-သံယုတ်၊ ကိစ္စာဟူသည်တွင် စ-သံယုတ်၊ ကိတ်ဟူသည်တွင် ကိတ်ဘဲ၊ သိဏ်ဟူသည်တွင် သိဟူ၍ ရှိကြ၏။ ယထာရဟမဟာပဒေသ သုတ်တို့ဖြင့် ရုပ်ပြီးကို ဆင်ခြင်နိုင်သည်သာ အကြောင်း။ အသတ်ပင်ရေးသော်လည်း “နိဿယဘာဝဉာပနတ္ထံ” ဟူသည်နှင့်အညီ သင့်ရာသည်။ ဤကဲ့သို့ **သတ်၍ ရှိသောအရာသည် ပါဠိ အဋ္ဌကထာ**

စသည်တို့နှိုက်ကား မထင်။ သုတ်ကိုစီရင်ရာနှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ကစွည်း ကျမ်းနှိုက်လည်းကောင်း၊ မောဂ္ဂလန်နှိုက်လည်းကောင်း ထင်၏။ သင်္သကရိဋ္ဌိဘာသာ၊ မြန်မာဘာသာ စသည်တို့နှိုက်လည်း ထင်ကုန်၏။ သရကင်းတန်၊ မကင်းတန်ကို နှလုံးသွင်း၍ သရကင်းလျှင် ယခင်ပါဌ်နှင့်အညီသတ်၍ ရေးသင့်သည်။ သရကင်း လျှက် မသတ်ချေသော် သရကင်း၏ ဟူသော အမှတ်နိမိတ်ကို အစွဲမရ။ သရရှိထင်၍ ဖတ်မိသဖြင့် မသင့်သည်ပင် ဖြစ်ခဲ့အံ့။ ထို့ကြောင့် သရကင်းသည်မှန်လျှင် သတ်၍ ရေးရာမှာ သဘောရှိပေသည်။

ဤသို့လျှင် သတ်သောဗျည်းသည် သရမရှိလေ။ ထိုသို့ သရမရှိသဖြင့် အသံမရ။ ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည် ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ဗျည်းတို့သည် သရကိုမရှိသော် သာ အသံရကောင်း၏။ မမရှိသော် အသံမရကောင်း။ အသံမရလျှင် အနက်ကိုလည်း မဟောနိုင်။ သရကို မှီရမှုကား အသံလည်းရကောင်း၏။ အသံရသဖြင့် အနက်ကို လည်း ဟောနိုင်လေ၏။ ဤသို့လျှင် သရတို့သည် ဗျည်းတို့အား အသံအနက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည် ဖြစ်သောကြောင့် သရတို့သည် ဗျည်းတို့၏ မှီရာဖြစ်၍ နိဿယ မည်ကုန်၏။ ဗျည်းသည်ကား သရကိုမှီ၍ သာ အသံအနက် ဖြစ်နိုင်သဖြင့် မှီတတ် သောကြောင့် နိဿိတ မည်ကုန်၏။

၁၅။ ဗျည်းတို့သည် သရကိုအမှီရမှ အသံဖြစ်ခြင်း

ဤနှိုက် ဗျည်းတို့သည် သရကိုမှီရမှ အသံဖြစ်၏။ ဟူသည်ကိုကား ဆိုအပ်ပြီ။ အသံဖြစ်မှ အနက်ကို ဟောနိုင်၏။ ဟူသည်ကား က-အစရှိသော ဗျည်းသည် သရ ကင်းလျက် သက်သက်သာဖြစ်မှု ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း တစုံတခုသောအသံကို မရ။ အ- ဟူသော သရနှင့် ယှဉ်မှုကား က- ဟူသော ဗျည်းသည် လည်ချောင်းဟူသော ဌာန်ကို ထင်စေလျက် တမတြာခွဲမျှသော အသံကို ဖြစ်စေ၏။ အာ- သရနှင့် ယှဉ် မှုကား ထို့အတူ ဌာန်ကို ထင်စေလျက် နှစ်မတြာခွဲမျှသော အသံကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုသို့ဖြစ်စေသောအခါ က- ဟူသော စိတ္တပစ္စယဥတုဇ အသံကို အာရုံပြု၍ သုဏန္တ ပုဂ္ဂိုလ်အား သောတဒ္ဓါရ တဝီထိ၊ ထို့နောင် ထိုအာရုံကို အာရုံပြု၍ တဒန္တဝတ္ထက မနောဒ္ဓါရ တဝီထိ ဖြစ်၏။ ဤဝီထိဖြင့် အ- သရနှင့် ယှဉ်သော က- ဟူသော တမတြာခွဲမျှသော အသံကို ကြား၏။ ထို့နောင် ထိုက-ဟူသော နာမပညတ်ကို အာရုံပြု၍ မနောဒ္ဓါရ တဝီထိ ဖြစ်ပြန်၏။ ဤဝီထိဖြင့် က- ဟူသော နာမပညတ် ကို သိ၏။ ထို့နောင် ထိုနာမပညတ် အနက်ကို အာရုံပြု၍ မနောဒ္ဓါရ လည်း ကောင်း တဝီထိ ဖြစ်ပြန်၏။ ဤဝီထိဖြင့်ကား “ကောဗြဟ္မတ္တနိလက္ကဝိ၊ မောရ ပုမေသု ဘူမိယံ” ဟူသော ကစွာယနသာရပါဌ်နှင့်အညီ ဗြဟ္မာ၊ ကိုယ်၊ လေ၊ နေ၊ မီး၊ ဥဒေါင်း၊ ယောက်ျား၊ မြေ ဟူသော အနက်ကို သိ၏။ မြန်မာ့ဘာသာ ဖြစ်

မူကား ဆင်က၊ မြင်းက၊ သီက ဟူသော အနက်ကို သိ၏။ ဤသို့လျှင် ကေကွရ ဖြစ်သော ဝေါဟာရ ပညတ်နှိုက် လေးဝီထိ၊ ဒွကွရဖြစ်မှု ခြောက်ဝီထိ၊ တျကွရ ဖြစ်မှု ရှစ်ဝီထိကျမှ ပညတ်၏ အနက်ကို သိ၏။ ထို့ကြောင့်-

ထွေစ သောတဝိညာဏဝီထိယာ အနန္တရတာဝိနိ မနောဒွါရိက
ဝီထိပိ သောတဝိညာဏဝီထိဂဟဏေနေဝ သံဂဟေတွာ သောတ
ဝိညာဏဝီထိယာတိ ဝုတ္တံ။ ဘဒ္ဒာဒိသဒ္ဓဟိ သုဏန္တဿ ကေမေကံ
သဒ္ဓိ အာရပ္ပ ပစ္စုပ္ပန္နာတိတာရမ္မဏဝသေန ဒွေဒွေ ဇဝနဝါရာ
ဗုဒ္ဓိယာ ဂဟိတံနာမ ပဏ္ဏတ္တိဘူတံ အက္ခရာဝဋ် အာရပ္ပ ဧကော
တိ ဧဝံ သောတဝိညာဏ ဝီထိယာ အနန္တရာယ အတိတသဒ္ဓါ
ရမ္မဏာယ ဇဝနဝီထိယာ အနန္တရာ နာမပဏ္ဏတ္တိယာ ဂဟဏံ။
တတောပရံ အတ္ထာဝပောဓောတိ အာစရိယာ။

ဟူ၍ ဋီကာကျော်နှိုက် မိန့်အပ်သည်။ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာနှိုက်လည်း

ထွေ သောတဝိညာဏ ဝီထိယာတိ ဣမိနာ တဒနုဝတ္ထကမနောဒွါရ
ဝီထိပိ သင်္ဂဟိတာတိ။ တသ္မာ ဂေါဏောတိ ဒွိသုသဒ္ဓေသု ဧကေကံ
သဒ္ဓိ အာရပ္ပ သောတဝိညာဏဝီထိ တဒနုဝတ္ထက မနောဒွါရ
ဝီထိဝသေန ပစ္စုပ္ပန္နာ တိတာ ရမ္မဏာ ဒွေဒွေဇဝနဝါရာ။ တတော
ပရံ အက္ခရာဝဋ်ဘူတံနာမ ပညာပကော ဧကော။ တတောပရံ
အတ္ထပောဓကောဧကော ဇဝနဝါရာတိဆဝီထိယော လာန္တိ ဧဝံပိ
မပ္ပဗဟူကွရဝသေန ဝီထိဂဏနာ ဝေဒိတဗျာ။ ဣမိနာနယေန
ဂ္ဂပဂန္ဓာဒိအာရမ္မဏေသုပေကာ ဝိညာဏဝီထိ။ ကောတဒနုဝတ္ထက
ဝီထိ။ တတော နာမညပကဝီထိ။ တတော အတ္ထပောဓနကဝီထိတိ
စတဿောဝီထိယော လဗ္ဗန္တိတိ ဝေဒိတဗျာ။

ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ထိုပါဌ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကား ဆိုအပ်ပြီးသော စကားပင်
တည်း။ ဤသို့လျှင် က- ဗျည်းသည် သရနှင့် ယှဉ်၍ က- ဟူသော အသံ ဖြစ်လာမှ
ထိုအသံကို အာရုံပြု၍ နာခံလိုသောသူ၏ နာခံခြင်း ကိစ္စ ဖြစ်အံ့သည်။ ထိုသို့နာခံ
သည် ဖြစ်မှလည်း ထိုအသံကိုကြားအံ့သည်။ ကြားသည် ဖြစ်မှလည်း က- ဟူ၍
ပညတ်ခြင်း ဝေါဟာရကို သိအံ့သည်။ ဝေါဟာရကို သိမှလည်း ဝေါဟာရ၏
သဘောအနက်ကို သိအံ့သည်။ ထိုသို့ အနက်သိမှ ထို က- ဟူသော ဗျည်းသည်
နာခံသောသူအား ဆိုခွဲပြီးသော က- ၏ အနက်ကို ဟောနိုင်သည် ဖြစ်၏။ ထို့
ကြောင့် အသံဖြစ်ဦးမှ အသံနှင့် လျော်သော အနက်ကို က- စသော ဗျည်းတို့သည်
ဟောလေသတည်း။ ဤကား သုဏန္တကိုရည်၍ ဆိုသည်။

၁၆။ ပြောသည့် ဉာဏ်ပေါ်ခြင်း

ဝဒန္တနိုင်သော်ကား အနက်ရှိမှ အနက်ကိုစူး၍ ဉာဏ်ဖြစ်၏။ ဉာဏ်ဖြစ်မှ ထို ဉာဏ်သည် နာမ်၊ ဇာတ်၊ ခြမ်း၊ ကိရိယာ၊ ဂုဏ် ဟူသော ပဝတ္တန်မိတ်ကိုစူး၍ ယထာရဟ သဒ္ဓါ ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် -

ပဌမံဇာယတေဉာဏံ၊ ပစ္စာသဒ္ဓေါတုဇာယတေ။
နာမာဒိသုနိမိတ္တေသု၊ ပဉ္စသုတိပဝုစ္စတိ။
ဉာဏန္တုဒုပ္ပိမံဟောတိ၊ ဝဒသောသုဏတောပိစ။
ဝဒန္တဿေဝေတ္ထ ဉာဏံ၊ ဣစ္ဆိတပ္ပိတံတာဝိနာ။
တာဝဇာတျာဒိကေဉာဏံ၊ ဟောတိပစ္စာဂဝါဒိကေ။
သဒ္ဓေါဇာတျာဒိကံဝတုာ၊ ဇာတျာဒျာဇာရမာဝဒေ။

ဟူ၍ သဒ္ဓဝတ္တိနိုက် မိန့်အပ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် အကျဉ်းကား ဉာဏ်သည် ရှေး ဦးစွာ ဖြစ်၏။ သဒ္ဓါသည်ကား နောက်မှ နာမ်စသော သဒ္ဓါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးကြောင့် ဖြစ်၏ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤကား ပဌမ ဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်တည်း။

ဉာဏ်သည် နာခြင်း၊ ဆိုခြင်း ဟူသော အကြောင်း နှစ်ပါးကြောင့် ဖြစ်သည် ဖြစ်၍ နာသောသူ၏ ဉာဏ်၊ ဆိုသောသူ၏ ဉာဏ် ဟူ၍ နှစ်ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဉာဏ်သည် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်၏ ဟူသော ဤစကားနှိုက် ဆိုသောသူ၏ ဉာဏ် ကို ပညာရှိ တို့သည် လိုအပ်သည် ဟုလိုသည်။ ဤကား ဒုတိယ ဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်။

ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ထိုဉာဏ်သည် ဇာတ်အစရှိသော အကြောင်းကြောင့် နောက်မှ ဖြစ်သော သဒ္ဓါသည် ဇာတ် အစရှိသည်ကို ဟောဦး၍ ဇာတ်၏တည်ရာ ခြမ်းကို ဟော၏ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤကား တတိယဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်။

ဤနှိုက် “ပဌမံဇာယတေဉာဏံ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်အား ဉာဏ်သည် ရှေးဦးဖြစ်၏ ဟူသော စကားကိုသာ ဆိုသည်။ အနက် ဖြစ်သည်ကို မဆိုတကား ဟုအံ့။ မှန်၏။ ထိုသို့သော်လည်း အနက်ကား အာရုံ၊ အကြောင်း၊ ပစ္စည်း၊ နိမိတ်၊ ဉာဏ်ကား အာရမ္မဏိက၊ အကျိုး၊ ပစ္စယုပ္ပန်၊ နိမိတ္တဝန် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် အာရုံ ကား အာရမ္မဏပစ္စည်းတပ်၍ စူးလမ်းရာ အကြောင်းဖြစ်၏။ အာရမ္မဏိကကား ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်၍ စူး၍ ဖြစ်တတ်သော အကျိုးတရားတည်း။ စူးလမ်းရာ အာရုံရှိ လင့်မှ စူးလမ်းတတ်သောတရား ဖြစ်အံ့သည်။ အာရမ္မဏပစ္စည်းတပ်ဟန် ဥပမာ ဆောင်သည်မှာလည်း အာရုံကား တောင်ဝေး၊ လှံတံသဖွယ်၊ အာရမ္မဏိက တရား ကား တောင်ဝေးစွန်းကို ဆွဲကိုင်သော သူ၏ သဖွယ် ဟူသည်ကို ထောက်လျှင်လည်း

တောင်စောင်းလှိုတံ ရှိသည်ဖြစ်မှ ဆုံးကိုင်ခြင်း ကြိယာ ဖြစ်နိုင်အံ့သည်။ ထို့ကြောင့် အာရုံရှိသည်ဖြစ်မှ အာရမ္မဏိက ဖြစ်နိုင်ရာသည်။ တကြောင်းလည်း ရူပါရုံ စသည် တို့ကား အတိတဘဝင်၏ ဥပါဒ်ကစင် ဖြစ်လင့်ရင်း ထို ရူပါရုံ စသည်ကို အာရုံပြု သော ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဇွန်း စသော စိတ်တို့ကား နောင်မှ ဖြစ်အံ့သည်။ မနောဒ္ဓါရ ဖြစ်၍ ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုရာနှိုက်ပင်သော်လည်း ကာလဝိမုတ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန် ပညတ်မှုတပါး ပသာဒဿရမ စသော ဓမ္မာရုံတို့သည် ရှိဦးမှ ထိုကို အာရုံမူသော မနောဒ္ဓါရဇဇွန်း စသည်တို့သည် နောင်မှ ဖြစ်အံ့သည်။ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးလုံး အာရုံဖြစ်၏။ ဟူသော်လည်း အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်တို့မှာ ထင်လတ္တံ့၊ ထင်ဆုံးကိုသာ ရည်သည်။

ထိုအာရုံ၏ သဘောကိုပင် ဖြစ်လတ္တံ့သည် ဟူ၍ မဖြစ်သေး၊ အာရုံမရှိသေး သည်ကို မယူလို။ ဓမ္မာရုံ၏ သတ္တရသာယုက ပြည့်သော စိတ္တက္ခဏသည် ပုရိမ စိတ္တက္ခဏနှိုက် ဥပါဒ်သော ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုလသော် ဓမ္မာရုံကား ရှေးဖြစ်လင့်မှ အဆုံးသတ္တရသာယုက စိတ္တက္ခဏသို့ရောက်ကာ သတ္တရသာယုကဖြစ်နိုင်အံ့သည်။ သတ္တရ သာယုက မပြည့်ကောင်းသော ရုပ်တို့မှာပင်သော်လည်း ထိုရုပ်တို့သည် ဖြစ်လတ္တံ့ ဟူသော အနာဂတ်အာရုံ မရရာ။ ဖြစ်ဆုံးဟူသော ပစ္စုပ္ပန်သာ ရရာသည်။ စူးလမ်း ခြင်း ကြိယာသည် စူးလမ်းရာရှိမှ စွမ်းနိုင်အံ့သည်။ ဤသို့သော အရာများကို ထောက်၍လည်း အာရုံဖြစ်မှ အာရမ္မဏိက ဖြစ်အံ့သည်။ အာရုံ၊ အာရမ္မဏိကတို့ သည် အာရုံရှေးရှိသည်ကား ထင်စွာ၏။ ပြိုင်လျက်သော်လည်း ရှိရာ၏။ အာရုံ ကား နောင်၊ အာရမ္မဏိကကား ရှေးဟူ၍ မရှိသင့်လေ။

ယံယံဓမ္မံ အာရပ္ပ ယေယေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ပ။ တေတေ ဓမ္မာ တေသံတေသံ ဓမ္မာနံ။

ဟူသော ပါဠိတော်ကို ထောက်သော်လည်း ယံယံဓမ္မံ တေတေဓမ္မာတို့၏ အရ ကား အမှတ်မဲ့သောအာရုံ၊ ယေယေဓမ္မာ တေသံတေသံဓမ္မာနံ တို့၏ အရကား ပစ္စုပ္ပန် အာရမ္မဏိက ဖြစ်၏။ ထိုတွင် အာရုံကို ဟောသော ယံယံဓမ္မံ ဟူသော ကံပုဒ်ကား အာရပ္ပ ဟူသော ပုပ္ဖကာလ ကိရိယာတွင်သာ ရောက်ကောင်း၏။ အာရမ္မဏိကကို ဟောသော ယေယေဓမ္မာ ဟူသော ကတ္တားကား အာရမ္မိသို့ လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိသို့လည်းကောင်း ရောက်ကောင်း၏။ ဤသို့သော သဒ္ဓန္တရိုက် ကို ထောက်သော် အာရမ္မဏတရား ဖြစ်လင့်သည်သာလည်းရှိရာ၏။ ဖြစ်ဆုံးသော် လည်း ရှိရာ၏။ ဖြစ်လတ္တံ့ဟူ၍ မရှိရာလေ။ ထို့ကြောင့်လည်း အာရမ္မဏိကကား ရှေး၊ အာရုံကား နောက်ဟူ၍ မဖြစ်သင့်လေ။ ထိုသို့မဖြစ်သင့်လျှင် အာရုံဟူသော အနက်ရှိမှ အာရမ္မဏိက ဟူသော ဉာဏ်သည် ဖြစ်ရာသတည်း။ ဤသို့သော အရာ များကို ထောက်၍ အနက်ကို အာရုံပြု၍ ဉာဏ်ဖြစ်သည်။ ဉာဏ်ဖြစ်လျှင် နာမ်

စသော ပဝတ္တနိမိတ်နှင့်လျော်စွာ သဒ္ဓါဖြစ်၏။ ဟု သိအပ်၏။ ဤကား ဝဒန္တကို ရည်၍ ဆိုလိုက်သည်။

၁၇။ ကြားရသည့် အနက်ပေါ်ခြင်း

သုဏန္ဒနိဂ္ဂဟကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း က- စသော အသံကိုစူး၍ နာခံခြင်း ကိစ္စ ဖြစ်၏။ နာခံခြင်းရှိမှ ကြားခြင်း၊ နားသို့ရောက်ခြင်း ဖြစ်၏။ ကြားသည်ဖြစ်မှ လည်း က- ဟူသော ဝေဟာရ- ပညတ်ကို သိအံ့သည်။ ပညတ်ကို သိမှလည်း ပညတ်၏ အနက်ကို သိအံ့သည်။ ပညတ်၏ အနက်ကို သိခြင်းသဘော ဖြစ်သော် ကား ထို က- စသော အသံသည် ဟောသည် မည်၏။ အနက်ကို မသိသောသူအား က- စသော သဒ္ဓါသည် ဟောသည် မမည်။ အကျဉ်းအားဖြင့်ကား ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်အား အနက် ရှေးဖြစ်၏။ အနက်ဖြစ်ဦးမှ အနက်နှင့်လျော်စွာ က-စသော သဒ္ဓါ ဖြစ်၏။ အနက် မရှိလင့်သော် သဒ္ဓါကို ထားခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း။ အနက်ရှိလင့်သော် သဒ္ဓါကို ထားခြင်းငှာ တတ်ကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် -

အဝိဇ္ဇမာဏကေ အတ္ထေ၊ နတံသက္ကာ ဌပေတဝေ။
ဝိဇ္ဇာမာနေ ပနတ္ထမ္ပိ၊ သက္ကာ သဒ္ဓိ ဌပေတဝေ။

ဟူ၍ ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာနိဂ် မိန့်သည်။ သုဏန္ဒ ပုဂ္ဂိုလ်အား က- စသော အက္ခရာ တို့၏ အသံဖြစ်ဦးမှ အက္ခရာ အသံကို လျှောက်၍ အနက်ကို သိသည်။ အနက်ကို သိသော်သာ က- စသော အက္ခရာတို့သည် ဟောသည် မည်ကုန်၏။ အနက်ကို မသိသော် ဟောသည် မမည်။ အနက်ကို မသိသောသူအား အက္ခရာသည် မယွင်း မပျက် မှန်သည်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ထိုသူအား အက္ခရာသည် မဟောသည်ပင် မည်၏။ ထိုသို့ မည်သောကြောင့် အနက်ကို သိခြင်းသာလျှင် မူလ ဖြစ်၏။ အနက်ကို သိလျှင် အနက်နှင့်လျော်စွာ အက္ခရာကို ထားနိုင်လေ၏။ အနက်ကို မသိ သော် အနက်နှင့်လျော်စွာ အက္ခရာကို မထားနိုင်သောကြောင့် အနက်ကို မသိခြင်း သည်လည်း အက္ခရာကို မသိသည် မည်၏။ အက္ခရာ ယွင်းသည်၊ ပျက်သည်ပင်လည်း မည်လေ၏။ ထို့ကြောင့် -

“အက္ခရာဝိပုတ္တိယံ အက္ခရာဘိဇ္ဇနေ အက္ခရာဇောနနေဝါ”

ဟူ၍ နိဒ္ဒေသနိဂ် ဖွင့်အပ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် အကျဉ်းကား အက္ခရာဝိပုတ္တိယံ ဟူသော်လည်း က-အက္ခရာလိုရာနိဂ် ခ- အက္ခရာ ရေးမှား၍ လည်းကောင်း၊ က- အက္ခရာပင် ကြေပျက်၍ လည်းကောင်း ယွင်းလေ ပျက်လေသည်ကိုသာ မယူလို။ က- အက္ခရာနိဂ် က- အက္ခရာပင် အမှန်ရေး၍ မယွင်းမပျက်သော်လည်း ထို က- စသော အက္ခရာ၏ အနက်ကို မသိသော် အနက်နှင့်လျော်စွာ က- စသော အက္ခရာ

ရေးသင့်သည်ကို မသိသည် ဖြစ်၏။ ထို က- စသော အက္ခရာရေးသင့်သည်ကို မသိခြင်းသည်လည်း အက္ခရာ ယွင်းသည် ပျက်သည်ပင် မည်လေ၏ ဟူလိုသည်။

ဤနှိုက် အက္ခရာ ရေးသင့်သည်ကို မသိလျှင် မသိသော သူအားသာ အက္ခရာကို မသိသည်ဟူ၍ ဆိုသင့်သည်တကား။ အက္ခရာကို ပျက်လေသည်ဟူ၍ မဆိုကောင်း တကားဟူအံ့။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သိအပ်သော အက္ခရာ၏ အနက်ကို ထိုသူသည် မသိလေသဖြင့် အနက်ကို အက္ခရာသည် ထိုသူအား မသိစေတတ်၊ မဟောတတ်သည် ဖြစ်၍ နိရတ္တက ဖြစ်လေ၏။ ထို နိရတ္တက ဖြစ်လေသဖြင့် ထို အက္ခရာသည် ထို သူအား ပျက်သည်၊ ယွင်းသည်၊ ကွယ်သည်ပင် ဖြစ်လေ၏။ ဤနှိုက် အက္ခရာ၏ အနက်ကို ကွယ်သည်၊ ပျက်သည်၊ ယွင်းသည်ကို အက္ခရာ ကွယ်သည်၊ ပျက်သည်၊ ယွင်းသည် ဟူ၍ ဥပစာရအားဖြင့် ဆိုလေသည်။ နာခံသောသူ အနက်ကို မသိတတ် လျှင် အက္ခရာကို မသိစေတတ်သည် မည်၏။ မသိစေတတ်က မဟောတတ်သည် ပင်။ မဟောတတ်က အနက် ကွယ်သည်၊ အနက် ပျက်သည် မည်၏။ အနက်ကွယ် သည်၊ အနက်ပျက်သည်ဖြစ်က အက္ခရာကွယ်သည်၊ အက္ခရာပျက်သည် မည်လေ၏။ ထို့ကြောင့် “အက္ခရာဘိဇ္ဇနေ အက္ခရာအဇာနနေဝါ” ဟူ၍ မိန့်လေသည်။ ဤသို့ လျှင် က- စသော သဒ္ဒါဖြစ်မှု သုဏန္တ ပုဂ္ဂိုလ်အား အနက်ကို သိစတည်း။

ထို့ကြောင့် က- စသော ဗျည်းသည် သရမရှိ သက်သက်သွာဖြစ်မှု အသံမျှသော် လည်း မရ။ သရကိုမရှိသော အခါကား အသံလည်း ရ၏။ အသံရသဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီး သော အနက်တို့ကိုလည်း ဟောနိုင်စတည်း။ ဗျည်းသက်သက် သရကင်းသည်ဖြစ်မှု ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အသံမရသင့်လျက်ကို တံခွန်အရေးဟူသောနိမိတ် မပြ ချေသော် သရရှိ ထင်မှတ်၍ ဖတ်မိခဲ့ရာ၏။ ထိုသို့ ဖတ်မိသည်ရှိသော် သရကင်း၊ သရရှိလည်း ထွေးယှက်လေအံ့သည်။ ထွေးယှက်သဖြင့် ဂိုဏ်း၊ မကြာ မစိစစ်သာ ရှိလေအံ့။ ဗျည်းကို နိဿိတ၊ သရကို နိဿယ ဟူ၍ လည်း မဆိုကောင်းသည်လည်း ဖြစ်လေအံ့။ သရကိုသာ “သယံရာဇေန္တိ” မဆိုကောင်းသည်လည်း ဖြစ်လေအံ့။ ဤသို့သော အရာများကို ထောက်၍ သရကင်းသည်မှန်လျှင် “အကာရောဥစ္စာရ ဏတ္ထော” ဟူ၍ မဆိုကောင်းသည်လည်း ဖြစ်လေအံ့။ သတိ၍ ရေးရာမှာ သဘော ရှိသည်။ သရရှိတန်၊ မရှိတန်ကို ဆင်ခြင်နိုင်သည်သာ အကြောင်း။

၁၈။ ဗျည်းအက္ခရာတို့၏ လရ ရှိသင့် မရှိသင့်

သရ ရှိတန်၊ မရှိတန်နှိုက် ဆင်ခြင်ရမည်ကို အမြင်မျှ ရေးလိုက်ဦးအံ့။ အသံမရ ကောင်းသော အဖြစ်ကိုထောက်၍ သံယုတ်ဖြစ်ရာနှိုက် အောက်အထက်ဆင့်၍ ရှိရာတွင် အောက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရွှေ့နောက် နှစ်ပါးတွင် နောက်ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်သော ဗျည်းတလုံးသာလျှင် သရကိုမရှိသောကြောင့် သရရှိ

သည်မည်၏။ ဆင့်ရာတွင် အထက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရွှေ့နောက်တွင် ရွှေ့ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်သော ဗျည်းတို့သည် သရကိုမမီ၊ သရမရှိသည် မည်၏။

ထိုဗျည်းကား တလုံးသော်လည်း ရှိရာ၏။ နှစ်လုံးသော်လည်း ရှိရာ၏။ ဟောန္တု ဟူသောပုဒ်နှိုက် န-ဗျည်းကို ရှေးဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အထက်ဟူ၍ လည်းကောင်း မှတ်ရာ၏။ တ-ဗျည်းကို နောက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အောက်ဟူ၍ လည်းကောင်း မှတ်ရာ၏။ ထိုတွင် အထက်နေသော န-ဗျည်းနှိုက်ကား သရမရှိ၊ အောက်နေသော တ-ဗျည်းနှိုက်ကား သရ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် န-၏ အသံမရ။ တ-၏ အသံကား ရ၏။ ဤကား သံယုတ်နှစ်လုံးသာဖြစ်၍ သရရှိတလုံး၊ သရမရှိတလုံး ဖြစ်၏။

“သ္မိာ” စသည်ဖြင့် သုံးလုံးရှိရာနှိုက်ကား အထက်နေသော ဇ-ဗျည်း၊ သ-ဗျည်း တို့နှိုက် သရမရှိ။ နောက်နေသော ဂ-ဗျည်းနှိုက်သာ သရရှိ၏။ ဤနှိုက် ဇ-ဗျည်း၊ သ-ဗျည်းတို့၏အသံ မပျောက်တကားဟူအံ့။ ဝဂ်ကွဲသံယုတ် ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ “ဇောစ သောစ ဂေါစ ဇသဂါ” ဟူ၍ ဒွန်ဝါကျဖြင့် သုံးပုဒ်ချဉ်း၍ အနက်နှင့် လျော်စွာ သဒ္ဓါ မပျောက်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သ-ဗျည်း၊ ဇ-ဗျည်းတို့၏ အသံကို ထင်စေသည်သာ။ သရရှိလျှင်သောကြောင့် အသံကိုထင်စေ သည် မဟုတ်ဟူ၍ ယူရာ၏။ ယင်းသို့သော် “ဘန္တ၊ ဟန္တ၊ ရန္တ” ဓာတ်တို့ကို ဖတ်ရာနှိုက် ဝဂ်ကွဲ သံယုတ်ပင် ဖြစ်သင့်လျက် အထက်နေသော န-ဗျည်း၏အသံ မထင်တကား ဟူအံ့။ ဤနှိုက်ကား ယခင်ကကဲ့သို့ ပုဒ်ချဉ်းချဉ်း၍ ကပ်ရသဖြင့် သံယုတ်ဖြစ်၍ အနက် နှစ်ပါးသုံးပါး ရှိသည်တွင် တပါးပါး ပျောက်ကောင်း သော အနက်ဟူ၍ မရှိသင့်။ ဓာတ်ဖြစ်၍ တခုခုသော အနက် တပါးတည်းသာ ဖြစ်၍ ပျောက်ကောင်းသော အနက်တပါး မရှိ။ ဝါကျပြုရသော သံယုတ် မဟုတ်သောကြောင့် ဝဂ်ကွဲမျှဖြင့် သရကင်းသော န-ဗျည်း၏ အသံကို ထင်စေ၍ မဖတ်လေသည် ဟူ၍ ဖြေအပ်၏။

ယင်းသို့သော် “ဗြဟ္မာ၊ ဥသ္မာ၊ အာယသ္မာ၊ တသ္မာ” အစရှိသော ပုဒ်တို့မှာ ဓာတ်မဟုတ်၊ အနက်နှစ်ပါး စသည်ဖြင့် အကွဲ မရှိတကား ဟူအံ့။ ဤနှိုက်ကား ဓာတ်မဟုတ်၊ အနက်ကွဲ မရှိလေသော်လည်း ကပ်၍ သံယုတ် ဖြစ်ကောင်းသော အရာ ဖြစ်၏။ ကပ်ရဟန်ကား အာယသ္မာ ဟူသော ပုဒ်၌ အာယုပုဒ်နောင် “မန္တ” ပစ္စည်းဆင့်၍ ယု အ-စိတ် ဥကို အသံပြုပြီးလျှင် သ,နှင့် မ,ဗျည်း ကပ်ရသတည်း။ ဗြဟ္မာ,ဟူသည်မှာလည်း ဗြူဟ, ဓာတ်နောင် မ,ပစ္စည်း ဆင့်၍ ကပ်ရသည်ပင်။ ဥသ္မာ, ဟူသည်မှာလည်း ဥသ, ဓာတ်နောင် မ, ပစ္စည်းနှင့် ကပ်ရသည်ပင် ဖြစ်၍ အသံမပျောက် ဖတ်ရလေသည်ဟု ဖြေအပ်၏။ ယင်းသို့သော် “ဣေသ၊ ပဒ္ဒ” ဟူ သော ပုဒ်တို့မှာ ပစ္စည်းဆင့်နှင့် မကပ်ရတကား ဟူအံ့။ ဤနှိုက်လည်း ကိလိသ၊

ပဒုမ ဟူသော နေရင်းတွင် က- ဗျည်း၊ ဒ-ဗျည်းနှိုက် ရှိရင်းသရတို့ကိုချေ၍ ကပ်ကြရာသည်ပင်။ ဤသို့သော အရာများကို ထောက်သဖြင့် ကပ်၍ သံယုတ် ဖြစ်ရာ နှိုက် ဝဂ်ကုံးသောအသံကို ထင်စေ၏။ ဤသို့လျှင် “ရန္တ၊ ဘန္တ၊ ဟန္တ” ဟူသည် တို့မှာကား သဘောအားဖြင့် ဓာတ်ရင်းကပင် သံယုတ် ဖြစ်သည်။ ကပ်၍ဖြစ်သော သံယုတ် မဟုတ်သောကြောင့် ဝဂ်ကုံးသောအသံကို မထင်စေပဲ ဆရာမြတ်တို့ ဖတ်လေ့ ပြုတော်မူကုန်သည်ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။

၁၉။ သံယုတ်ဖြစ်သင့်သော ဗျည်းအက္ခရာများ

သံယုတ်ဖြစ်ဟန် လက္ခဏာကား သဘောအားဖြင့် ဓာတ်ရင်းကဖြစ်သည်။ ဝိဘတ် ပစ္စည်းက ပါရင်းဖြစ်သည်။ ရွှေ့နောက်စဉ်သော ဗျည်းကိုကပ်၍ ဖြစ်သည်။ * ခွေးဘော်ပြု၍ ဖြစ်သည်။ ဝဂ္ဂန္တစသော ကာရိယအားဖြင့် ဖြစ်သည်။ ဝဂ်ဗျည်းချင်း ဖြစ်သည်။ အ-ဝဂ်နှင့် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ်စိတ်ဖြာဖြာ ဆင်ခြင်ရာ၏။

ဤနှိုက် ဉာဏ်သက်ပါသမျှရေးလိုက်အံ့။ ရန္တ-ဟူ၍ ဝဂ်ကုံးလျက် အထက် န-ဗျည်း၏ အသံကိုပျောက်၍ ဖတ်လေသည်ကား ကပ်၍ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ မူလဓာတ်ရင်းက ပါသော သံယုတ် ဖြစ်လေသည်။ သွာ၊ သွိ ဟူ၍ အထက် သ-ဗျည်းအသံ မပျောက်သည်ကား မူလဝိဘတ်ရင်းက ပါသည်ဖြစ်လျက် အ-ဝဂ်နှင့် ဝဂ်ဗျည်း သံယုတ်ဖြစ်၍ အသံမပျောက် ဖတ်ရလေသည်။ တွာ၊ တွာ၊ မှ၊ မှ၊ မေ ဟူသော ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့နှိုက်လည်း အ-ဝဂ်နှင့် ဝဂ်ဗျည်း လည်းကောင်း ဖြစ်၍ အသံ မပျောက်သည်ပင်။ ဝေ၊ ဝံ၊ ဝေ ဟူသော ဝိဘတ်တို့နှိုက်ကား အ ဝဂ် အဖြစ်သာ ဟူ၍ သုတိမဟူကြသောကြောင့် အသံပျောက်သည်ပင် ဖြစ်၏။ သတိ၊ သန္တိ၊ ယေ၊ ယေ၊ ဟူသည်တို့နှိုက်ကား အ-ဝဂ် သုတိတူ ဖြစ်၍ အသံပျောက်လေသည်။ သုတိတူ ဖြစ်က ဝဂ်ဖြစ်စေ၊ အ-ဝဂ်ဖြစ်စေ အသံပျောက်၏။ ဣ၊ ဣာ ဟူသော ဝိဘတ်တို့နှိုက်ကား သုတိ မတူသော်လည်း ဝဂ်တူ ဖြစ်၍ အသံပျောက်လေသည်။ ဝဂ်နှိုက်ကား သုတိ မတူသော်လည်း ဝဂ်တူသော် အသံပျောက်၏။ ထိုကြောင့် ပါရင်းသံယုတ်သည် ဝဂ်တူသော်လည်းကောင်း၊ သုတိတူသော်လည်းကောင်း အသံပျောက်၏။ ဤကား ဓာတ်ပစ္စည်း ဝိဘတ်တို့က ပါရင်းသံယုတ်ကို ဆိုသည်။

အာဒေသ ခွေးဘော်ဖြစ်သော အရာတို့၌လည်း ဤနည်းအတူ အသံပျောက် မပျောက်ကို ဆင်ခြင်ရာ၏။ အာဒေသနှိုက်ကား ဝဂ္ဂန္တပြုခြင်းသည် ဝဂ်ဗျည်းနိမိတ် ရှိကာမျှကို မပြုရ။ နိမိတ်နှင့် ဝဂ္ဂန္တသည် ဌာန်တူသာ ဖြစ်ကောင်း သောကြောင့်

* ခွေဘာဝ၊ ခွေဘော်ကို မြန်မာမှု၌ ခွေးဘော် ဟု ဝိသုဒ္ဓိနှင့် အရေးများသည်။

ဝဂ်တူသာဖြစ်၍ ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း သုတိမတူသော်လည်း ဝဂ်တူဖြစ်၍ အသံ
 ပျောက်၏။ ဒွေးဘော်ပြုရာနှိုက်ကား သန္နိစပ်ရာနှိုက် စီရင်ရသော ဒွေးဘော်သာ
 သံယုတ် ဖြစ်၏။ အာချာတ်နှိုက် ဓာတ်ကို ဒွေးဘော်ပြုရာနှိုက်ကား သရလည်း
 မကင်း၊ သန္နိလည်းမဖြစ်။ သရမကင်းဟန်ကား ဒွေးဘော်ပြုပြီးလျှင် အဘာသမုည့်၍
 အစိတ်သရကို ရသာပြုခြင်း၊ ဒီဃပြုခြင်း။ ဤပြုခြင်းတို့ကို ထောက်၍ သိရသည်။
 သန္နိမဖြစ်ဟန်ကား နယေဖြင့် နောက်အက္ခရာသို့ မဆောင်ရသောကြောင့် သိရသည်။
 သန္နိကျမ်းနှိုက်စီရင်သော ဒွေးဘော်တို့ကား သန္နိလည်း ဖြစ်၏။ သရလည်းကင်း၏။
 သန္နိဖြစ်ဟန်ကား နယေဖြင့် နောက်အက္ခရာသို့ ဆောင်ရသောကြောင့် သိရသည်။
 သရ ကင်းဟန်ကား ဒွေးဘော် ပြုရသော ဗျည်းကို ခွင်း၍ သရကို မချေလေပဲ
 နောက်ဗျည်းသို့ ကပ်ရကာသာဖြစ်၍ သိရ၏။ မူလဗျည်း၊ ရှေ့ဗျည်းကို ခွင်း၍
 ကပ်သောခါ၊ ရှေ့ဗျည်းကို မှီရင်းသရသို့ ကပ်ရသည်တခါ၊ ဒွေးဘော်ပြုလို၍ လာ
 သော ဗျည်းကို ဒွေးဘော်ပြုရာ မူလဗျည်းသို့ ကပ်ရသည်တခါ၊ ဒွေးဘော် ပြုပြီးလျှင်
 မှီရင်းသရသို့ ကပ်ရသည်တခါ ဖြစ်၍ နှစ်ခါခွင်း၊ သုံးခါကပ် ဟူ၍ နန်းကျောင်း
 အရှင်ဘုရား မှာတော်မူသည်။ “ပုဗ္ဗသရမှာ ပရဿ အတ္တနော သရမှာ ပုဗ္ဗဿ
 ဗျဉ္ဇနဿ ဒွေတာဝေါဟေဒတိ” ဟူ၍ နျာသ ကစွာယနတို့နှိုက် လာသည်နှင့်အညီ
 မှာတော်မူသည်။

ယင်းသို့သော် ရှေးဗျည်း၊ မူလဗျည်းတို့ကိုမခွင်းပဲ ဒွေးဘော်ပြုလို၍ လာသော
 ဗျည်းကိုသာ နောက်အက္ခရာသို့ ကပ်ပါရလျှင် ပုဗ္ဗသရမှာ ပါဌ်နှင့် မညီပါပြီလော
 ဟူအံ့။ ညီ၏။ ထိုသို့သော်လည်း ပုဗ္ဗသရ၊ ပရသရကို ထင်ပါစေသည်။ အကြိမ်
 များစွာ ခွင်းရ ကပ်ရသော်လည်း အပြစ်မရှိသောကြောင့် နှစ်ခါခွင်း၊ သုံးခါကပ်
 ဟူ၍ မှာတော်မူသည်ဟု ဖြေပေအပ်၏။ ဤသို့သော အရာကိုထောက်၍ သန္နိ
 စပ်ရာနှိုက် ရောက်သော ဒွေးဘော်ဗျည်းတို့သည် သရကင်း၏။ နောက်သို့ဆောင်ရ
 သောကြောင့် သန္နိလည်း ဖြစ်၏။ အာချာတ်နှိုက်ပြုသော ဒွေးဘော်ကား ဆိုခဲ့ပြီး
 သောအတိုင်း သရလည်း မကင်း၊ ပုဒ်လည်း မစပ်။ ထိုကြောင့် ထိုဒွေးဘော်သည်
 သံယုတ်မမည်။ သံယုတ်မည်ရာသည်ကား **သရမခြားသော ဗျည်းသည် သံယုတ်
 မည်၏။**

ထိုကြောင့် “သရာနန္တရိကာနိ ဗျဉ္ဇနာနိ သံယောဂါနာမ” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိ၊
 ကစွာယနတို့နှိုက် မိန့်အပ်သည်။ ဤသို့သော အရာများကို ထောက်၍ အာချာတ်
 ဒွေးဘော်မှာ သရ မကင်းသောကြောင့် သံယုတ် မမည်သင့်။ ဗျည်းနှင့် တကွသော
 သရကို နိဂ္ဂဟိတ် မှီရာနှိုက်ကား သရ တလုံးတည်းကို နိဂ္ဂဟိတ်တလုံး၊ က-စသော
 ဗျည်းတလုံး ဟူ၍ ဗျည်းနှစ်လုံးရှိလျက်ပင် နိဂ္ဂဟိတ်သည် မှီရာ သရ၏ နောက်မှ
 တည်၍ မှီလေသောကြောင့် သရနှင့် ခြား၍ ရှိသည်။ ထိုကြောင့်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်

နှင့်တကွ ပျဉ်းနှစ်လုံး ရှိလျက်ပင် သံယုတ်မမည် ဖြစ်၏။ သဒ္ဓါသ ခွေးဘော် ပြုပြီး သော် ပျဉ်းနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်နှင့်သော် သုံးလုံးဖြစ်၍ သုတိတူ ပျဉ်းတလုံး ကျေ ကောင်းလျက်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း နိဂ္ဂဟိတ်ကို မယူမူ၍ သုတိတူလျက်ပင် မချေရ ရှိလေ၏။ ထိုကြောင့်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်သည် သံယုတ် မမည်သည်သာ ဖြစ် လေ၏။ ထိုသို့ သံယုတ်မမည်သော အရာကို ဤနှိုက် မလိုအပ်။ သံယုတ်မမည်ရာသော ခွေးဘော်ကား သန္တိ ဖြစ်ရာနှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုကြောင့် သဒ္ဓါသ ခွေးဘော်နှိုက် ပဌမက္ခရာချင်း၊ တတိယက္ခရာချင်း၊ င- ဝဂ္ဂန္တမ္ပ တပါးသော ဝဂ္ဂန္တချင်းဖြစ်ရာသော ကြောင့် ဝဂ်ပျဉ်းနှိုက် ၁၄ ချက် ရသင့်၏။ အ- ဝဂ်နှိုက်ကား ယ,လ,ဝ,သ ဟူ၍ လေးချက် ထင်၏။ အသဒ္ဓါသခွေးဘော်နှိုက်ကား ဝဂ္ဂေ ဟူသောကြောင့် ဝဂ်ပျဉ်းတွင်သော ပဌမက္ခရာနှင့် ဒုတိယက္ခရာ၊ တတိယက္ခရာနှင့် စတုတ္ထက္ခရာ ဖြစ် သင့်သောကြောင့် ၁၀ ချက်သာရ၏။ သဒ္ဓါသတွင် ၁၀၊ အသဒ္ဓါသတွင် ၁၀ အားဖြင့် ခွေးဘော်ပြုခြင်းသည် ၂၀ ချက်သာ ဖြစ်သင့်သည်။

ဤသို့လျှင် အာဒေသ ခွေးဘော်တို့နှိုက် အထက်နေသောပျဉ်းသည် ဝဂ္ဂန္တ ပြုရာ နှိုက်လည်းကောင်း၊ အသဒ္ဓါသခွေးဘော်နှိုက်လည်းကောင်း ဝဂ်တူသာ ဖြစ်ခဲ့ရကား အသံပျောက်ရာသည် ဖြစ်၏။ အသဒ္ဓါသခွေးဘော်နှိုက် အ-ဝဂ်မှာ ယ,ဝ,လ,သ တို့ကို ခွေးဘော်ပြုရာနှိုက်သော်လည်း အ-ဝဂ်သော်ကား ဖြစ်တော့သည်။ သဒ္ဓါသ ဖြစ်၍ သုတိတူပြန်ခဲ့ရာကား အသံပျောက်သည်လည်းကောင်းပင်ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် လည်း ဤသို့သော အရာကို ဆရာမြတ်တို့သည် အထက်ပျဉ်းသံပျောက်၍ ဖတ်လေ့ ပြုတော်မူကုန်သည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ်စိတ်ပြားပြား ဆင်ခြင်ရာ၏။

၂၀။ သံယုတ်ဖြစ်သော ပျဉ်းတို့၏ အစ၊ ရှေး၊ အထက်၊ အောက် ဟူသော အခေါ်အဝေါ်

ဤသို့လျှင် သံယုတ်ဖြစ်ရာနှိုက် အထက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အစဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ ရှေး ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်သော တလုံးလည်းကောင်း၊ နှစ်လုံး လည်းကောင်း ရှိသော ပျဉ်းတို့နှိုက် သရ မရှိ။ အောက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နောက် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အဆုံး ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်သော တလုံးသော ပျဉ်း သာလျှင် သရ ရှိ၏။ သံယုတ်နှိုက် သရ မရှိသောပျဉ်းကို အထက်ဟူ၍ ဆိုသည်ကား သုတိတူ ပျဉ်းတလုံးကိုချေ ဟူရာ၌ “ဥပရိ သရူပလောပပျဉ်း” ဟူ၍ ဥပရိ သဒ္ဓါ ဖြင့် ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာနှိုက် လာသည်ကို ထောက်သည်။ အစဟူ၍ ဆိုသည်ကား “အာဒိဿ လောပံ ကတော” ဟူ၍ နျာသလာသည်ကို ထောက်သည်။ “နိဂ္ဂဟိတ် သံယောဂါဒိနော” ဟူသော သုတိကို ထောက်လျှင်လည်း အထက်ပျဉ်းကို အစပြု

၍ပင် ဆိုသင့်၏။ ရှေးဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကား ဗျည်းတို့သည် သရကိုမီရာ၌ ရှေ့မှ တည်၍ မှီသောကြောင့် ပုဗ္ဗာသရဟူ၍ ဆိုအပ်သည်။ ဤ သံယုတ်ဗျည်းသည်ကား သရကိုမှီသော မိမိယှဉ်ဖက်ဗျည်းနှင့် ထောက်သော် ရှေးလည်းကောင်း ဖြစ်ပြန်၏။ ထိုသို့ ရှေးလည်းကောင်းဖြစ်ပြန်သော်သာ မိမိ၏ နောက်နှိုက် တည်သော ဗျည်းသည် ထိုဗျည်း၏ နောက်မှဖြစ်သော သရကို ရှေးအဖို့ပြု၍ မှီရအံ့သည်။ သရမှထောက် လျှင် သရကိုမှီသော နိဂ္ဂဟိတ်မှ တပါးသော ဗျည်းသည် ရှေးမည်၏။ ထိုဗျည်းမှ ထောက်သော် သံယုတ်ဗျည်းသည် ရှေးမည်ပြန်၏။ “ဝါပရော အသရူပါပရောဝါ သရောပုဗ္ဗောစပုဗ္ဗောဘာသော” ဟူသောသုတ်တို့နှိုက် ရှေ့ဆိုသည်၊ နောက်ဆိုသည်နှင့် အညီဖြစ်၏။ အကယ်၍ သရကင်းသော သံယုတ်ဗျည်းသည် ရှေ့မဟုတ်၊ နောက် ဖြစ်ငြားအံ့။ တလုံးသော ယှဉ်ရာဖြစ်သော သရကိုမှီသော မူလဗျည်းသည် ရှေ့မှ တည်သည် ဖြစ်လေရာ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်လျှင် နောက်နှိုက်ဖြစ်သော သရကို သံယုတ် ဗျည်းခြား၍ မမှီနိုင်သည် ဖြစ်ခဲ့ရာ၏။

ထိုကြောင့် “ပုဗ္ဗောစ” အစရှိသော သုတ်တို့နှိုက် လာသောနည်းဖြင့် သရကင်း သံယုတ်ဗျည်းကို ရှေးဟူ၍ လည်း ဆိုအပ်ပါ၏။ ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း အစဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အထက်ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်ပါ၏။ ဤနှိုက် သရကင်း ဗျည်းကို အထက်ဟူ၍ ဆိုသည်ကား ဆင့်သည်ကို ရည်၍ ဆိုသော လက္ခဏာရှိ၏။ “ပုဗ္ဗမဓော” ဟူသော သုတ်မှားကား နောက်နှိုက် တည်သော သရကိုပင် အထက် ဟူ၍ ဆိုလေသည်။ “သရဉ္စ ဥပရိကတံ” ဟူသည်တွင် သရမှ ဗျည်းကိုခွင်းလျှင် သရကား တည်မြဲအတိုင်း နောက်မှတည်၏။ ဗျည်းကား ခွင်းသော်လည်းကောင်း၊ မခွင်းသော်လည်းကောင်း ရှေ့မှတည်၏။ ထိုသို့ သရသည် နောက်မှတည်လျက်ကိုပင် “သရဉ္စ ဥပရိ” ဟူ၍ ဆိုလေသတည်း။ ဤနည်းကား “အထက်မှာမှ၊ အစကကို၊ သိမ်း၍ ဆိုပိမံ” ဟူသကဲ့သို့ နောက်မှ ဆိုအပ်သော အရာ ဖြစ်လျက် သစ်ပင်တက် သော နည်းဖြင့် ဆိုလေသည်ဟူသော် သင့်၏။ ဤသို့သော အရာကို ထောက်၍ သံယုတ်ဖြစ်သော ဗျည်းကို အရာသို့ လိုက်၍ အထက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရှေ့ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အစဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်ပါ၏။

၂၁။ ကင်းစီးနှိုက် သရကင်းခြင်း

ထိုသံယုတ်ဗျည်းသည်ကား တံခွန်အရေးမပြသော်လည်း သရကင်းသည် ဖြစ်၏။ ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဤသို့ သံယုတ်ဖြစ်ရာနှိုက် တံခွန်အရေးကို သုံးဆောင်သည် ကား က-ဝဂ္ဂန္တဖြစ်သော င- အက္ခရာတလုံးနှိုက်သာ ထင်၏။ ထို င-ဝဂ္ဂန္တရောက် ခဲ့သည်ကို မြန်မာမှိုနှိုက် ကင်းစီးသည်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။ ထိုကင်းစီးမှ တပါး သော သံယုတ်တို့နှိုက် အထက်ဗျည်းသည် သရကင်းလျက်ပင် တံခွန်မလွှား။ ကင်းစီး

နှိုက်သာ တံခွန်လွှားလေသော အကြောင်းကိုကား ဆရာတို့ အမိန့်အမှားကို မတွေ့ဖူးချေ။ သဘောကိုထောက်သော် ထိုကင်းစီးသော အရာသည် ဓာတ်၊ ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်းတို့မှလာသော အရင်းမူလ ဟူ၍ လည်း မထင်။ က-စသော ကဏ္ဍဇဝဂ္ဂလေးလုံးတွင်သာ ထင်သောကြောင့်လည်း ဝဂ္ဂန္တ ပြု၍ ဖြစ်သော အရာကိုသို့သာ ရှိ၏။ ဝဂ္ဂန္တ ပြုသည်မှာလည်း တံခွန်လွှားရမည်ကို ဆရာတို့ အထူးမဆို။ ထို့ကြောင့် ဆရာ အဆက်ဆက်တို့ သုံးစွဲသော အစဉ်မျှသာ ဖြစ်ရာသည်။

ထိုသို့ အစဉ်အဆက် တံခွန်လွှား၍ သုံးပေသောကြောင့်မူကား ထိုဝဂ္ဂန္တ-စသည် သရကင်းဟူ၍ နှလုံးသွင်းရပေ၏။ ဇ-ဝဂ္ဂန္တ သရကင်းလျှင် ကြွင်းသော ဥ-ဝဂ္ဂန္တ စသည်ပြုရာနှိုက်လည်း သရကင်းသည်ချည်း ယူသင့်၏။ ဝဂ္ဂန္တတို့ကို သရကင်း၏ ဟု ယူရလျှင် သံယုတ်တို့နှိုက် ဝဂ္ဂန္တကိုသို့ အထက်ပျဉ်းတို့သည် တံခွန်မလွှားသော်လည်း သရကင်းဟူ၍ ယူသင့်၏။ ဤသို့ ယူသင့်သော အရာကို အလုံးစုံသော သံယုတ်နှိုက် မပြသော်လည်း သရကင်း ဟူ၍ နှလုံးသွင်းရသော အကျိုးမူကား ရှိရာပေ၏။ ဤထက် အလွန်ကိုလည်း ဆင်ခြင်ပါ။

၂၂။ သရကင်းသော ပျဉ်းကို တံခွန်လွှားခြင်း

ဤသို့လျှင် ပျဉ်းတို့သည် သရကို မေ့၊ သက်သက်ဖြစ်လျှင် တံခွန်လွှားသည်မှာ သဘောရှိဘိမည်။ ထို့ကြောင့်လည်း “နိဿယဘာဝဥပနတ္ထိ” ဟူ၍ ဆိုလေသည်။ သံယုတ်နှိုက်ကား တံခွန်လွှားရမည်ကို အထူးမဆို။ သရကင်းဟန်ကိုကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သိရာ၏။ သရကင်းလျက် သံယုတ်နှိုက် တံခွန်မလွှားသည်ကိုကား ဆရာတို့ အထူးမဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သိသာ ပါသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သုံးစွဲစဉ်မရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း တံခွန်မလွှားသော်လည်း သရကင်း၏ ဟူ၍ သိအပ်၏။ သံယုတ် မဟုတ်ရာနှိုက်ကား သရကင်းဟူ၍ မသိသာသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ “ဥပရိလေခကရဏံ” ဟူသော ပါဠိကို ထောက်၍ လည်းကောင်း တံခွန်လွှားရာ၏။ ထိုသို့ တံခွန်လွှားသည်ကား သရကင်းဖြစ်၍ အသံမရ၊ မရွတ်စကောင်းသည်ကို သိစေသတည်း။ ထိုသို့ သိစေသဖြင့် ပျဉ်းသည် သရကို မှီရမှသာ အသံရကောင်း၏။ အနက်ကို ဟောနိုင်၏။ ဟူသော စကားသည်လည်း ပြီးပါ၏။

ဤသို့လျှင် ပျဉ်းတို့သည် အသံရခြင်း၊ အနက်ကို ဟောနိုင်ခြင်းသည်ကား သရကို မမှီရသော် မဖြစ်၊ မှီရသော်သာ ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပျဉ်းသည် နိဿိတမည်၏။ သရတို့သည်ကား ပျဉ်းမယှဉ်၊ မိမိချည်းသက်သက်ပင် အသံလည်း ရ၏။ အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ပျဉ်းကို မှီရပြီ။ ပျဉ်း၏ မှီရာသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သရသည် နိဿယမည်၏။

ထို ရှစ်လုံးသောသရတို့တွင် အ,ဣ,ဥ-ဟူသော သရ သုံးလုံးတို့သည် ဆိုအပ်ပြီး သောအတိုင်း တမတြာမျှ အခန့်ဟူသော တိုသောကာလဖြင့် ရွတ်အပ်သောကြောင့် ရဿ မည်ကုန်၏။

အာ, ဤ, ဦ, ဧ, ဩ ဟူသော သရ ၄လုံး တို့သည်ကား နှစ်မတြာမျှသော ရှည်သော ကာလဖြင့် ရွတ်အပ်သောကြောင့် ဒီဃ မည်ကုန်၏။ တနည်းကား ရဿ သည် ဒီဃအောက် တိုသောကာလဖြင့် ရွတ်အပ်သောကြောင့် ဒီဃမှ ထောက်၍ အဝတ္ထာဘေဒအားဖြင့် ရဿ မည်၏။ ဒီဃသည်လည်း ရဿထက်ရှည်သော ကာလ ဖြင့် ရွတ်အပ်သောကြောင့် ရဿမှထောက်၍ အဝတ္ထာဘေဒ၊ ဂေါဗလိဗဒ္ဒ နည်း အားဖြင့် ဒီဃ မည်၏။

ထို့ကြောင့် ရဿသည် တမတြာမက၊ တမတြာနှင့် ခွဲသည်လည်းကောင်း၊ နှစ်မတြာသည်လည်းကောင်း ရှိရာ၏။ ဒီဃသည်လည်း နှစ်မတြာမက၊ နှစ်မတြာခွဲ သုံးမတြာ၊ လေးမတြာပင်သော်လည်း ရရာ၏။ ရဿဟူသော်လည်း အရှည်မှ ထောက်သော်သာ တိုသည်ဖြစ်၏။ ထိုရဿအောက် တိုသောဝတ္ထုမှထောက်သော် ရှည်သည်ပင်ဖြစ်၏။ ဒီဃဟူသော်လည်း အတိုမှထောက်သော်သာ အရှည်ဖြစ်၏။ ထိုဒီဃထက် အရှည်မှထောက်သော် အတိုဖြစ်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်၍ ဒီဃရဿ ဟူ သော အမည်သည် အခိုက်အတန့်မျှသာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဒီဃရဿာဒိအဝတ္ထာ” ဟူ၍ ကဗျာယနဘေဒနိုက် မိန့်အပ်သတည်း။

ထို ဇီကာနိုက်လည်း -

ဒီဃ ရဿာဒိ အဝတ္ထာ သဗ္ဗနာမံနာမ၊ အဝတ္ထမတ္ထမေဝ ဥပါဒါယ
ပဝတ္ထနတော ဂေါဗလိဗဒ္ဒဗျာယေန။

ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ယင်းသို့ ရဿလည်း တမတြာမက၊ တမတြာနှင့်ခွဲ သည် လည်းကောင်း၊ နှစ်မတြာသည်လည်းကောင်း၊ နှစ်မတြာခွဲ သည် လည်းကောင်း၊ ဒီဃသည်လည်း နှစ်မတြာမက၊ နှစ်မတြာခွဲ၊ သုံးမတြာ လေးမတြာပင် အသံဖြစ်ခဲ့ သည်ရှိသော် “ကေမတ္တာရဿာနာမ၊ ဒွိမတ္တာဒီဃမုစ္စတေ” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော အပိုင်းအခြားသည် အဘယ်သို့ သင့်တော့အံ့နည်းဟူအံ့။ သင့်၏။ သင့်ဟန်ကား “တိမတ္တာတုပျူတာဉေယျာ။ ပျူနာတုဗ္ဗမတ္တိကာ” ဟူသည်ကို ထောက်သော် သုံးမတြာစဉ် ဖြစ်ခဲ့က ပျူတာပေါက်၏ဟု ဆရာမြတ်တို့ အမိန့်ရှိသည်။ ပျူတာ ပေါက်၏ဟူသော စကားကိုလည်း “ဂီတအသံသို့ရောက်၏” ဟူ၍ မိန့်ကုန်သည်။ ထိုသို့ ဂီတအသံသို့ရောက်သော် သုံးမတြာဟူ၍လည်း အသံရရာသည်ပင်။ ရရာ သော်လည်း ဂီတအသံရောက်ခဲ့၏။ ဂီတအသံကို မသာယာအပ်သည်ဖြစ်၍ “သွာ ဒွိမတ္တ ဒီဃမုစ္စတေ” ဟူ၍ ဒီဃကို နှစ်မတြာဖြင့်သာ ဆုံးစေအပ်ကြောင်းကို ဆို

သည်။ နှစ်မကြာမက သုံးမကြာရောက်ခဲ့သော် ဂီတသံဖြစ်၍ မသာယာအပ်သော အသံရောက်ခဲ့၍ မရွတ်အပ်ပါသည်သာ။ ဒီဃ၏ အသံသည် သုံးမကြာရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသောကြောင့် ဆိုသည်မဟုတ်။ သုံးမကြာဟူ၍ အသံ မရရာသည် ကိုလည်း တိမထွာ ဟူ၍ မဆိုတန်ပြီ။ ထို သုံးမကြာသည် ဂီတအသံဖြစ်၏ ဟူလျှင် ဂီတနှိုက် သုံးမကြာသောအသံ ရှိလေ၏ ဟူသောစကားလည်း ပြီး၏။ ထိုသုံးမကြာ ရှိသော ဂီတ၏ အသံဟူသည်လည်း ဒီဃ၏ အသံပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဒီဃ သည် ဂီတအသံရောက်က သုံးမကြာလည်းကောင်း၊ ထိုထက် အလွန်လည်းကောင်း ရရာလေသည်။ ဒီဃသရကိုလည်းကောင်း၊ ဂီတအသံကို လည်းကောင်း ခပ်သိမ်း သော လူမျိုးတို့၏ ဘာသာတို့နှိုက်ပင် ရအံ့သည်။ ထိုသို့ ရသည်ဖြစ်ကလည်း သုံးမကြာ၊ လေးမကြာ စသည်ဖြင့် ရှည်စွာဖြစ်မည်ပင်။ ထိုသို့လျက်ကို ဒီဃကို နှစ်မကြာ ရွတ်အပ်၏ ဟူသည်ကား ဂီတအသံ ရောက်အံ့သောကြောင့် နှစ်မကြာ အခန့်ကာလဖြင့်ပင် ဒီဃအသံဖြစ်ပြီဟူ၍ ဆိုလိုသည်သာ။ ယင်းမျှသာလျှင် ဆိုဖွယ် မဟုတ်။ ဗျည်းယှဉ်လျှင် နှစ်မကြာခွဲရှိပြီ။ ထိုခွဲမျှဖြင့် သုံးမကြာမပြည့်ခြင်းကြောင့် ဂီတအသံ မဆိုပါရသည်သာ။ နှစ်မကြာက ရှိလင့်ပြီ။

ရဿမ္မာလည်း ဤနည်းအတူ။ ဗျည်း၏ အသံခွဲလွန်သော်လည်း ကေမထွာဟူ၍ သာ ဆိုသည်ပင်။ ဤနှိုက်လည်း သုံးမကြာသို့ မပေါက်၍ သာ ဂီတအသံ မဆိုပါ ရသည်။ ဗျည်း၏ အသံနှင့်သော် တမကြာမက ရှိလင့်ပြီ။ ဤရဿနှိုက်ကား ဂီတ မ္မာလည်း ရဿဟူ၍ ရှိမည်ပင်။ ထိုဂီတနှိုက် ရဿသည်လည်း တမကြာ လည်း ကောင်း၊ တမကြာခွဲလည်းကောင်း အသံတို့စွာရွတ်သောအရာလည်း ရှိအံ့သည်။ ယင်းသို့လျှင် ပါဠိတော်နှိုက် ရဿ၏ တမကြာခွဲအသံနှင့် ဂီတနှိုက် တမကြာ၊ တမကြာခွဲအသံ တူလေအံ့။ ထိုသို့တူသော်လည်း ဂီတနှိုက်ကဲ့သို့ မသာယာပါသည် တကြောင်း၊ သုံးမကြာလွတ်ပါသည်တကြောင်းဖြစ်၍ ရွတ်အပ်သည်သာ ဖြစ်၏။

ယင်းသို့လျှင် ဂီတသို့ရောက်သောအခါ ရဿလည်း တမကြာ မကသည်ပင် ဖြစ် သင့်၏။ ယင်းမျှသာလည်း မဟုတ်။ ရဿသည် အရာသို့လိုက်၍ တမကြာ လွန် သော အရိပ်ထင်၏။ ထင်ဟန်ကား “ဒုမ္ပိဂရ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “သံယော ဂါဒိစဒိဗောစ၊ နိဂ္ဂဟိတပရောစယော။ ဂရုဝကောပါ ဒန္တောဝါ” ဟူ၍ လည်း ကောင်း ဆိုရာနှိုက် သံယုတ်နှောင်းရာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်မှီရာ၊ ပါဒန္တဖြစ်ရာ ရဿပင် ဖြစ် ဖြစ်သော်လည်း ဂရုမည်၏။ ထိုဂရုသည် အရေးကောက်၏ ဟူလျှင် ဒွေးဟူသော ဂဏန်းခြေပင် ရေးရအံ့။ ထိုဂဏန်းခြေဖြင့်လည်း နှစ်မကြာဟူသော သင်္ချာကို မှတ်ရအံ့။ ထိုနှစ်မကြာကိုယူ၍ လည်း မထွာဝတ္တိမျိုးနှိုက် ၅၇ မကြာ စသည်ဖြင့် ရေတွက်ရအံ့။ ထိုသို့ နှစ်မကြာယူအံ့သော ရဿသည် သက်သက်သောသရဖြစ်၍ သံယုတ်နှောင်းရာ ပါဒန္တကြိုက်ရာနှိုက် “ကေမထွာရဿာ” ဟူသည်နှင့် အညီ

တမတြာသာဖြစ်လျှင် ဂရုဟူသော ဒွေးသင်္ချာ အမှတ်ဖြင့် မတြာကို မယူရ ရှိအံ့။ ထိုသို့ မယူရရှိလျှင် ၅၇ မတြာစသည်ဖြင့် အရေအတွက် မစေ့ရာပြီ။ ထို့ကြောင့် သံယုတ်နှောင်းရာ၊ ပါဒန္တကြိုက်ရာ သက်သက်ရသာ၏ တမတြာအသံတွင် တမတြာ လွန်ဦးမှ နှစ်မတြာဖြစ်မည်။ နှစ်မတြာရမှ ၅၇ မတြာစသည် အရေအတွက် စေ့မည်။ ဒွေးဟူသော ကောက်သော အရေးဖြင့်လည်း ဂရုဟူ၍ မှတ်ရမည်။ ဂရုဟူ၍ မှတ်ရမှလည်း “ဝိနာဝဏ္ဏေဟိမတ္တာဂါ” ဟူသော ဂါထာတို့ဖြင့် ဂရုလဟု စစ်ရာနှိုက်လည်းကောင်း၊ “ပတ္တာရေသဗ္ဗဂေ” စသော ဂါထာတို့ဖြင့် ဆပုစ္စယနည်း တွက်ရာနှိုက်လည်းကောင်း မှန်နိုင်အံ့သည်။

ထို့ကြောင့် ရသာသရ သက်သက်သည် ပါဒန္တကြိုက်ရာ၊ သံယုတ်နှောင်းရာ နှစ်မတြာရှိသော အရိပ်ထင်၏။ ထိုသို့မဟုတ် က-စသော ဗျည်းနှင့်ယှဉ်သော ရသာ သည် ထိုအတူ နိဂ္ဂဟိတ်လည်းကောင်း၊ သံယုတ်လည်းကောင်း နှောင်းရာ ပါဒန္တ ကြိုက်ရာဖြစ်အံ့။ ရသာသရသက်သက်၏ တမတြာရင်းတွင် က-စသောဗျည်း၏ ခွဲကို ထည့်လျှင် တမတြာခွဲဖြစ်၏။ ထိုတွင် သံယုတ်နှောင်းခြင်း၊ ပါဒန္တကြိုက်ခြင်း ကြောင့် ယခင်ကကဲ့သို့ တမတြာလွန်လျှင် နှစ်မတြာခွဲရှိ၏။ ထိုသို့ နှစ်မတြာခွဲ သည်လည်း ဂရုပင်မည်၏ ဟူသော စကားကိုကား “အညေဂ္ဂဟဏံ တိယစု မတ္တိကာနမ္ပိ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။

နိဂ္ဂဟိတ်မှီရာနှိုက်လည်း ဤနည်းအတူ။ က-စသောဗျည်း၏ အသံနှင့်ပေါင်း၍ တမတြာခွဲတွင် နိဂ္ဂဟိတ်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် တမတြာထည့်လျှင် ရှေးအတူ နှစ်မတြာခွဲ ဖြစ်၏။ ဂရုလည်း မည်လေ၏။ ဤနိဂ္ဂဟိတ် မှီရာနှိုက် က-စသောဗျည်းနှင့် ရသာ ၏အသံ ရှိလင့်သည်တွင် နိဂ္ဂဟိတ်လည်း ဗျည်းလည်းကောင်းဖြစ်၍ ခွဲမျှသာ ထည့်ကောင်း၏ ဟူ၍ ခွဲသာထည့်လျှင် နှစ်မတြာသော်ကား ပြည့်တော့အံ့။ အရာတိုင်း မသင့်ချေ။ မသင့်ဟန်ကား ဗျည်းနှင့်မယှဉ်၊ သက်သက်သော ရသာသရ နှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်မှီကာ ရသာသရ သက်သက်၏ တမတြာတွင် နိဂ္ဂဟိတ်၏ အသံခွဲမျှ သာ ထည့်ချေသော် တမတြာခွဲသာ ဖြစ်အံ့။ ထိုသို့ တမတြာခွဲသာ ဖြစ်ခဲ့လျှင် “လဟုဂ္ဂဟဏံဆန္ဒသိ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း လဟုသာမည်၍ တမတြာ ဖြစ်လေသဖြင့် ၅၇ မတြာ စသည် မစေ့ရှိခဲ့ရာ၏။ ထို့ကြောင့် အရာတိုင်း ခွဲသာ လွန်၏ ဟူ၍ ယူသော် မသင့်ဖြစ်၏။ မသင့်သော်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်နှောင်းရာနှိုက် ဗျည်းယှဉ်သော ရသာဖြစ်၍ တမတြာခွဲ ရှိသည်တွင် နိဂ္ဂဟိတ်၏ အသံခွဲသာ လောင်း၍ နှစ်မတြာ ပြည့်ရုံသာ ဖြစ်စေတော့အံ့။ သက်သက်သော ရသာဖြစ်၍ တမတြာရှိသည်တွင်ကား တမတြာလောင်း၍ နှစ်မတြာပြည့် ဖြစ်စေတော့အံ့ဟု ယူသော် မသင့်ပါပြီလောဟူအံ့။ ဗျည်းယှဉ်သော ရသာတွင်ကား တမတြာခွဲ ရှိသင့် သည်နှင့် နိဂ္ဂဟိတ်လည်း ဗျည်းလည်းကောင်းဖြစ်၍ “ဗျဉ္ဇနာအစုမတ္တိကာ” ဟူသည်

နှင့်အညီ ခွဲလောင်းသည်မှာ နှစ်မကြာပြည့်၍၊ ဂရုချသင့်သောကြောင့် သင့်ပေ
 တော့မည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ သက်သက်ရသာမှာ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း နှစ်မကြာ မရ
 ရာခွဲသောကြောင့် တမကြာ စဉ်လွန်ပြန်ရခဲ့သည်။ “နိဂ္ဂဟိတ်သည် ဗျည်းဖြစ်သော
 ကြောင့် ခွဲမျှသာ ရှုတ်အပ်၏” ဟူသည်နှင့်အညီ ခွဲသထည့်၍၊ မသင့်ရာသော
 ကြောင့် တမကြာ လွန်ရလေပြီ။ တမကြာလွန်မှ သင့်ရာသည်ကား ဤနိဂ္ဂဟိတ်
 နှောင်းရာနှိုက်သာ မဟုတ်။ သံယုတ်နှောင်းရာ၊ ပါဒန္တကြိုက်ရာတို့နှိုက်လည်း ရသာ
 သက်သက်၏။ တမကြာတွင် တမကြာလည်းကောင်း လွန်ဦးမှ နှစ်မကြာပြည့်၍၊
 ဂရုချရမည်။ ဂရုချရမှ နှစ်မကြာဟူ၍၊ တွက်ရမည်။ ထိုသို့ တွက်ရမှလည်း ပထွာရ
 စသော ဆပစ္စယဝိဘာဂနှိုက် သင့်ရာသည်။

၂၃။ ဂီတဖြစ်ခြင်းနှင့် မကြာဖွဲ့ခြင်း

ယင်းသို့သော် ရသာနှိုက် သံယုတ် နှောင်းခြင်းကြောင့် တမကြာလွန်၍၊ ရသာ
 သက်သက်တွင် နှစ်မကြာ၊ က စသော ဗျည်းယှဉ်ရာနှိုက် နှစ်မကြာခွဲ ဖြစ်ခဲ့လျှင်
 ဤအတူ ဒီဃနှိုက်လည်း လွန်ပြန်ခဲ့ရကား ဒီဃ သက်သက်၏ နှစ်မကြာ၊ က စသော
 ဗျည်းယှဉ်ကာ နှစ်မကြာခွဲ ရှိလင့်သည်တွင် တမကြာ လွန်ပြန်သဖြင့် သုံးမကြာလည်း
 ကောင်း၊ သုံးမကြာခွဲလည်းကောင်း မဖြစ်ခဲ့ပြီလောဟူအံ့။ ဖြစ်ကောင်း၏။ ဂီတ
 အသံ ရောက်ပါသည်သာဟူ၍၊ ဖြေပေအပ်၏။ ယင်းသို့သော် ထိုသို့သော အရာ
 သည် ပါဠိတော်နှိုက်လည်း ရှိအံ့သည် ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ထိုသို့ ဂီတအသံ ရောက်ခဲ့
 သည်ကို အသို့ မှတ်ကောင်းတော့အံ့နည်းဟူအံ့။ ဤသို့ ဖြေပေအပ်၏။ ဒီဃနှောင်
 နိဂ္ဂဟိတ်ကား မနှောင်းရာ၊ ရသာသရနှောင်သာ ယှဉ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့်-

နိဿာယဂယုတိတိနိဂ္ဂဟိတံ၊ ကိနိဿာယာတိရဿာသရိနိဿာယံ။
 ဟူ၍၊ နျာသဆရာ မိန့်အပ်သည်။
 “ရသာသရိ နိဿာယ ဂယုတိ သရဏံ နိဂ္ဂဟိတွာ ဂယုတိတိ နိဂ္ဂဟိတံ”
 ဟူ၍၊ ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် မိန့်အပ်သည်။

ဤသည်များနှင့်အညီ နိဂ္ဂဟိတ်သည် ရသာနှိုက်သာ ယှဉ်လေသည်ဖြစ်၍၊ ဒီဃ
 နှောင် နိဂ္ဂဟိတ်မနှောင်းရာလေ။ ပါဒန္တကြိုက်ရာနှိုက်ကား ဒီဃ၏ အသံဖြစ်၍၊
 နှစ်မကြာ ပြည့်ရင်းဖြစ်သောကြောင့် လွန်ရဖွယ်မရှိပြီ။ သံယုတ်နှောင်းသော ဒီဃ
 နှိုက်သော်ကား “အ၊ ဣ၊ ဥ၊ ဧ၊ ဩ” တေသု သံယောဂပုဗ္ဗာ ရဿာပဒိဿန္တိ ဒေပ
 နန္တိမာ” ဟူ၍၊ မောဂ္ဂလာန်နှိုက် မိန့်အပ်သည်ကို ထောက်သော်။ ဧ၊ ဩ ဟူသော
 ဒီဃ နှစ်လုံး နှောင်လည်း သံယုတ်နှောင်းကောင်း၏။ ထို မောဂ္ဂလာန်ပါဠိ၏၊

အဓိပ္ပာယ်ကား အ, ဣ, ဥ, ဇ, ဩ ဟူသော ဒီဃသရတို့တွင် အဆုံးဖြစ်သော ဇ, ဩ ဟူသော သရနှစ်လုံးကို သံယုတ်၏ ရှေးရှိသော ရဿဟူ၍ ရှုအပ်ကုန်၏ ဟူလိုသည်။

ဤနှိုက် အ, ဣ, ဥ တို့ကား ရဿစင်စစ် ဖြစ်ပြီ။ အာ, ဤ စသော ဒီဃတို့တွင် ဇ, ဩ ဟူသော ဒီဃနှစ်လုံးကိုသာ သံယုတ်၏ ရှေးရှိသော ရဿ မည်၏ ဟု ဆိုသည်။ အာ, ဤ, ဥ ဟူသော ဒီဃတို့ကိုလည်း ဤနည်းတူ သံယုတ်၏ ရှေးရှိသော ရဿ မည်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒီဃပင် မည်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆို။ ထိုသို့ အာ, ဤ, ဥ တို့နောင် သံယုတ်ကို မဆိုသောကြောင့် ဇ, ဩ တို့ နောင်သာ သံယုတ် နှောင်း ကောင်း၏ ဟူသော စကားသည် ရောက်၏။ “ယထာက္ကမံ၊ ပါဿစန္ဒော၊ ပြာဟ္မဏော၊ ဗာလျံ” စသည်ဖြင့် အာကာရန္တနောင်လည်း သံယုတ်ရှိသည် ထင်သောကြောင့် ဇ, ဩ နောင်သာ မဟုတ်၊ အာဒီဃနောင်လည်း နှောင်းကောင်း၏။ အာဏာက္ခေတ္တံ၊ သညာက္ခန္ဓော စသော ပါဠိတို့လည်း အာဒီဃနောင် ခွေးဘော် ဖြစ်သောကြောင့် သံယုတ်နှောင်းသည်ပင်။ ခွေးဘော်ဖြစ်ရာသည်ကား ရဿသုံးလုံး နောင်လည်းကောင်း၊ အာအက္ခရာနောင်လည်းကောင်း နှောင်းသော ဗျည်းသည် ခွေးဘော် ဖြစ်သင့်သော အရာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် -

ဌာနေတိစေတ္တ ရဿသရတောစ အာကာရတောစ ပရံ ပဿတိ
 ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အာကာရတော အက္ခာတော၊ တဏှာက္ခယော၊
 အာဏာက္ခေတ္တံ၊ သညာက္ခန္ဓော၊ အာစ္ဆာဒယတိ၊ အာဇ္ဈာဝသတိတျာဒိ
 ဝေံ ဗဟု ပယောဂေါ။

ဟူ၍ ကစွာယနန္တိုက် မိန့်အပ်သည်။ ဤသို့သော အရာများကို ထောက်၍ အာ, အက္ခရာနောင်လည်း နှောင်းကောင်းသောကြောင့် အာ, ဇ, ဩ ဟူသော ဒီဃသုံးလုံး တို့နောင် သံယုတ်နှောင်းကောင်း၏ ဟု သိရာ၏။ ယင်းသို့သော် မောဂ္ဂလာန်ဆရာ သည် ဇ, ဩ နောင် သံယုတ်ကိုသာ အတယ့်ကြောင့် မိန့်အပ်သနည်း ဟူမှုကား ခွေးဘော်ကား သန္နိဖြစ်ထိုက်ရာသာ ဖြစ်သောကြောင့် သန္နိ၏ သဘော ဖြစ်သည်။ သန္နိ၏ သဘောလည်း ဝါစာသိလိဋ္ဌ အကျိုးမျှသာ ဟူသောကြောင့် အရာဒပ်သိမ်း ခွေးဘော်မရောက်။ ခွေးဘော်ရောက်သော်သာ သံယုတ်ဟုဆိုရအံ့သည်။ အာကာရန္တ နောင် သံယုတ်လည်း ခွေးဘော်ရောက်၍ ဖြစ်သည်သာ ထင်သည်။ ခွေးဘော် မရောက်ရာ သံယုတ် မဟူရသောကြောင့် နည်းလည်း နည်းအံ့သည်။ အမြီးလည်း မဟုတ်လေ။ ထို့ကြောင့် အာကာရန္တနောင် သံယုတ်ကို အထူး မဆိုလေသည်ဟု ယူသင့်၏။

ယင်းသို့ ဇ, ဩ တို့နောင် သံယုတ်ကား သန္နိစပ်၍ ရှိသည်မဟုတ်ပါလောဟူအံ့။ သန္နိစပ်၍ ဖြစ်သည်လည်း ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့် မူလလည်း ရှိ၏။ သေယျ၊ ဇေယျ၊ သေဋ္ဌ၊ ဇေဋ္ဌ စသည်ဖြင့် သံယုတ်နှင့်တကွ တဒ္ဒိတ် ပစ္စည်း။ ကရေယျ၊

ကရေယျံ၊ ဘာဇေယတိ၊ အာနေယတိ စသည်ဖြင့် အာချာတ်ဝိဘတ်၊ ယောတြံ၊
 သောတြံ စသည်ဖြင့် ကိတ်ပစ္စည်း သက်၍၊ မူလသံယုတ်လည်း ထင်၏။ သန္နိစပ်၍၊
 ဖြစ်သော သံယုတ်လည်း ထင်၏။ အာကာရန္တနောင်ကား သန္နိစပ်၍ ဖြစ်သော
 အရာသာ များစွာထင်၏။ ယင်းသို့လျှင် အာကာရန္တနောင် သံယုတ်ဖြစ်သည်ကား
 သန္နိစပ်သော အရာတင်သာ။ သန္နိစပ်၏ ဟူသည်လည်း ဝါစာသိလိဋ္ဌ ဆန္ဒာနုရက္ခ
 အရာတင်သာ ဖြစ်၍၊ မမြီးရာသောကြောင့် နည်းလည်း နည်းအံ့သည်။ ထိုသံယုတ်
 နှောင်းသော အာကာရန္တသည် ရဿကဲ့သို့ ဖတ်အပ်သည်လည်း မြီးအံ့သည်။ ထို့
 ကြောင့် ဖြစ်၍လည်း အထူးမဆိုလေသည် ယူသင့်၏။

တကြောင်းလည်း ဧ၊ဩ နောင် သံယုတ်နှောင်းရာ ရဿ မည်၏ ဟု မောဂ္ဂလာန်
 ဆရာ မိန့်သည်ကား အစုံအစုံ သဝဏ္ဏတင် ဖြစ်ဟန်ကိုပြလို၍ - ဧ၊ဩ ကိုသာ အထူး
 ဆိုလေသည်။ အ၊ အာ ဟူ၍ သဝဏ္ဏတင် အစုံ ရှိပြီ။ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ တို့မှာလည်း
 စုံပြီ။ ဧ နှင့် ဩ နှိုက်ကား အစုံမရှိ။ အသဝဏ္ဏ ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် -

နတ္ထိ ဧတေသံ သဝဏ္ဏောတိ အသဝဏ္ဏာ၊ ဧကေတေ ဧကောရော
 ကာရာဝ၊ ဣတရေ၊ ပန အာကာရာဒယော သဝဏ္ဏာတိဝုစ္ဆန္တိ။

ဟူ၍၊ နျာသန္တိကံ မိန့်အပ်သည်။ ဤသို့ လာသည်ကိုထောက်၍ ဧ၊ ဩ တို့ကိုသာ
 အစုံဖြစ်အောင် ဧ၊တေ၊ ဩ၊ဩတ် ဟူ၍ ရဿငါးလုံး၊ ဒီဃ ငါးလုံး ပြုလေသည်
 ဟူ၍ လည်း ဟူအပ်၏။ ယူသင့်၏။ တကြောင်းလည်း ထို ဧ၊ဩတို့ကို အာအက္ခရာ
 ကဲ့သို့ သံယုတ်နှောင်းတိုင်း တိုသော အသံဖြင့် မရွတ်ရ။ အချို့ သဖြင့်သာ ရွတ်ရ
 သည်။ ထို့ကြောင့် -

ကုစိသံယောဂပုဗ္ဗာ ဧကောရောကာရာ ရဿ၊ ယထာ ဧတ္ထ၊
 သေယျော၊ ဩဋ္ဌော၊ သောတ္ထိ၊ ကုစိတိ ကိမဉ္ဇေတွံ နိက္ခမံဝနေ၊
 ပုတ္တော တျာဟံ မဟာရာဇ။

ဟူ၍၊ ရူပသိဒ္ဓိ၊ သဒ္ဓနိတိတို့နှိုက် မိန့်အပ်သည်။ ဤသို့သော အရာများကိုထောက်၍၊
 သံယုတ်နှောင် ဧ၊ ဩ တို့ကို အရာခပ်သိမ်း ရဿကဲ့သို့ မရွတ်ရ။ အာကာရန္တ
 ကိကား ဝဂ္ဂန္တ အ၊ဝဂ် သံယုတ်မှတပါး သံယုတ်နှောင်းတိုင်း ရဿကဲ့သို့ ရွတ်ရ၏။
 ထိုသို့ ဧ၊ ဩတို့နှိုက်သာ သံယုတ်နှောင်းလျက်ပင် ရဿကဲ့သို့ မဖတ်ရ သည်လည်း
 ရှိ၏။ ဖတ်ရသည်လည်း ရှိ၏။ ထိုသို့ အထူးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဧ၊ဩ
 တို့ကိုသာ မောဂ္ဂလာန်နှိုက် မိန့်လေသည် ဟူ၍၊ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ဤထက်
 အလွန်ကိုလည်း ဆင်ခြင်ပါ။

ဤသို့လျှင် သံယုတ်နှောင်းရာ၌ ဒီဃကား အာ၊ဧ၊ဩ ဟူသော ဒီဃသုံးလုံးသာ
 ရှိရာ၏။ ထိုဒီဃတို့နှိုက် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ဒီဃသရ၏ နှစ်မကြာခွဲ က-

စသောဗျည်းယှဉ်ကာ နှစ်မကြာခွဲ၊ ရှိလင့်သည်တွင် သံယုတ်နှောင်းရာ တမကြာလွန် ပြန်ခဲ့က သုံးမကြာခွဲ၊ ဖြစ်ခဲ့အံ့သောကြောင့် “ကွစိ သံယောဂပုဗ္ဗာ ကောရောကာရာ ရဿာဝ ဝတ္တဗ္ဗာ” ဟူသော ယခင်ဂါဠိကို ဆရာတို့ မိန့်အပ်သည်။ ထိုပါဠိနှိုက် သံယုတ် နှောင်း ဧ၊ ဩ တို့ကို ရဿကဲ့သို့ ဖတ်အပ်၏။ ဟူသောကြောင့် ရဿမှာ တမကြာ၊ က-စသောဗျည်း၏ အသံနှင့်သော် တမကြာခွဲတို့တွင် သံယုတ်နှောင်းရာ တမကြာ လွန်ပြန်၍၊ နှစ်မကြာခွဲ ဖတ်ရ၏။ သို့၊ ဤ ဒီဃသရကို သံယုတ် နှောင်းလတ်သော် ရဿကဲ့သို့ သက်သက် တမကြာ၊ က- စသော ဗျည်း၏ အသံနှင့်ခွဲတွင် သံယုတ် နှောင်း ဖြစ်၍၊ တမကြာလွန်ပြန်လျှင် ရဿမှာကဲ့သို့ နှစ်မကြာခွဲ ဖြစ်ပြန်၏။ ဟူ၍၊ သိစေခြင်းငှာ သံယုတ်နှောင်း ဧ၊ ဩ တို့ကို ရဿကဲ့သို့ ရွတ်အပ်၏။ ဟူ၍၊ မိန့်လေ သည်။

ယင်းသို့လျှင် သုံးမကြာခွဲသို့ ရောက်၍၊ ဂီတအသံ ရောက်ကောင်းလျက် “ပုတ္တောတျာဟံ” စသည်ဖြင့်ဖြစ်၍၊ ရဿမရွတ်ရသည်မှာလည်း ဒီဃအသံ ဖတ်မြီး ဖြစ်၍၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ ရဿအသံ မရောက်စေရသော အကြောင်းကို ဆရာတို့ မိန့်၍ ရှိပြီ။ ထိုကြောင့် ရဿမှာကဲ့သို့ သရသက်သက်တွင် သံယုတ်နှောင်းမှု နှစ် မကြာ၊ က- စသော ဗျည်းယှဉ်မှု နှစ်မကြာခွဲဖတ်လျှင် ပါဠိတော်နှိုက် ဂီတအသံ လည်း လွတ်ပါ၏။ ထိုသံယုတ်နှောင်းကို ရဿဖြစ်စေ၊ ဒီဃဖြစ်စေ ဂရုမှတ်သည်နှင့် လျော်စွာ နှစ်မကြာ ယူသည်နှင့် အသင့်လည်း ဖြစ်လေ၏။ ထို့ကြောင့် သံယုတ် နှောင်းရာ ရဿတို့နှိုက် တမကြာလွန်၏။ သို့၊ ဒီဃနှိုက် လွန်ပြန် ကောင်း၏။ ဟု မယူ သာ။ ဤသို့လျှင် ရဿသည် အရာသို့ လိုက်၍၊ တမကြာ လွန်သော အရိပ်ထင် သတည်း။ ဉာဏ်သို့ လိုက်ဆိုသည်။ ဆင်ခြင်ပါ။

ယင်းသို့သောကြောင့် ရဿလည်း တမကြာ၊ တမကြာခွဲမက နှစ်မကြာ၊ နှစ် မကြာခွဲရွတ်ကောင်းသော အရာသည် ပါဠိတော်နှိုက်ပင်သော်လည်း ထင်၏။ ဂီတ သို့ရောက်မှုကား သုံးမကြာလည်းကောင်း၊ ထိုထက် အလွန်လည်းကောင်း ဖြစ်လေ ရ၏။ ရွတ်ခြင်းငှာ တတ်အားသည်သာ အကြောင်းဖြစ်လေအံ့သည်။ ဒီဃလည်း ဤအတူ။ နှစ်မကြာ၊ နှစ်မကြာခွဲ၊ ရဿကဲ့သို့ ပါဠိတော်နှိုက် သုံးကြော မပြည့် ရွတ်ရလေ၏။ ဂီတဖြစ်မှုကား သုံးမကြာ၊ လေးမကြာ၊ ငါးမကြာ မကပင်သော် လည်း တတ်ကောင်းသမျှ ဖြစ်ရလေ၏။

၂၄။ ရဿအသံနှင့် ဒီဃအသံ

ယင်းသို့သော် ပါဠိတော်နှိုက် ရဿလည်း နှစ်မကြာခွဲ၊ ဒီဃလည်း နှစ်မကြာခွဲ၊ ဖြစ်ခဲ့လျှင် ဒီဃဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ရဿဟူ၍၊ လည်းကောင်း မထူးပြီတကားဟူအံ့။

ထူး၏။ ထူးဟန်ကား ရဿသက်သက်ဖြစ်၍ နိသံယောဂနိက် တမတြာမျှသာ။ ဒီသဖြစ်မှု နှစ်မတြာ။ ထိုတွင် ဗျည်းယျဉ်မှု ရဿနိက် တမတြာခွဲ၊ ဒီသနိက် နှစ်မတြာ နှစ်မတြာခွဲမျှသာ။ ဤသို့ ထူးပါ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သံယုတ် နှောင်းရာသာ “ရဿာဝ ဝတ္တဗ္ဗာ” ဟူသည်နှင့်အညီလည်းကောင်း၊ သုံးမတြာ မရောက်စေအပ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း နှစ်မတြာ၊ နှစ်မတြာခွဲစီသော ကာလဖြင့် ရွတ်အပ်သော ကြောင့် ထူးလေသည်။ ထူးမှလည်း ဂရုမှတ်၍ နှစ်မတြာစီ ပတ္တာရ စသောနည်းဖြင့် ပိုင်းခြားရာနိက် သဘောရှိအံ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရဿနိက်လည်း တမတြာ၊ တမတြာခွဲမက၊ ဒီသနိက်လည်း နှစ်မတြာ၊ နှစ်မတြာခွဲမက ရွတ်ခြင်းငှာ တတ်ကောင်းအံ့သည်ပင်။ သုံးမတြာရောက်သော်သာ ဂီတဖြစ်၍ ဓမ္မနိက် မရွတ်သင့်ဟူကောင်းအံ့သည်။ ထို့ကြောင့် သုံးမတြာလည်း ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းမဟုတ်။ ဂီတအသံဖြစ်သည်ဟူ၍ ဆိုပါရသည်သာ။ ရွတ်သော် အသံဖြစ်ကောင်းအံ့သည်ပင်။

ယင်းသို့သော် ရဿအသံ၊ ဒီသအသံ အဘယ်သို့ အထူးဖြစ်ကောင်းအံ့ ဟူမူကား ရဿအသံသည် သဘောအားဖြင့် သက်သက်သာဖြစ်သော် တမတြာသာ ဖြစ်၏။ ထို တမတြာအောက် လျော့၍ ခွဲသဖြစ်မှု ဗျည်း၏ အသံဖြစ်၏။ ထိုဗျည်း၏ အသံသည် မရွတ်စကောင်းဟူ၍ ဆိုသည်။ မရွတ်စကောင်းသောကြောင့်လည်း ကစသော ဗျည်းတို့ကို ညွှန်လိုလသော် အမှီသရနှင့်တကွ ညွှန်အပ်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အ-အက္ခရာကား ရွတ်ရခြင်း အကျိုးဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုခဲ့ပြီ။ ယင်းသို့လျှင် ဗျည်းလည်း ခွဲမျှသာဖြစ်၍ ရွတ်ရခြင်းအကျိုး မရှိသောကြောင့် ရွတ်ခြင်းငှာ သရကိုယျဉ်စေ၏ ဟူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အ-စသော သရတို့နိက်ကား ဗျည်းမယျဉ်သော်လည်း “သုယျမာနတံ ဂစ္ဆတိ” ဟူသည်နှင့်အညီ နားကြားကောင်းသော အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ “သယံရာဇေန္တိ” ဟူသည်နှင့်အညီ မိမိချည်း တင့်တယ်အပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရဿ သက်သက်ပင်သော်လည်း အသံရသည်ဖြစ်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ထို ရဿသည် “ဧကမတ္တာ ရဿာ” ဟူသည်နှင့်အညီ တမတြာမျှ ရွတ်အပ်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ဗျဉ္ဇနာနိ သရာဗေန္တိ၊ သုယျမာနတံ ဂမာပေန္တိ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဗျည်းတို့ကို အသံကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏။ ဗျည်းတို့၏ အသံကို နားကြားကောင်းသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေတတ်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “အကာရော ဥစ္စာရဏတ္ထော” ဟူသည်နှင့်အညီ အ-သရသည် ရွတ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏ ဟူသောကြောင့်လည်းကောင်း တမတြာပြည့်သော ရဿ၏ အသံသို့ ရောက်မှသာလျှင် ရွတ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ နားကြားကောင်းသောအဖြစ် ရွတ်ခြင်းငှာ တတ်ကောင်းသော အဖြစ်သို့ ရောက်၏။

ထို့ကြောင့် ရဿ အသံသည် လျှင်စွာအဆုံး တမတြာမျှသည် လည်းကောင်း၊ ဗျည်းယျဉ်ကာ တမတြာခွဲသည် လည်းကောင်း၊ သံယုတ်ယျဉ်ကာ နှစ်မတြာခွဲသည်

လည်းကောင်း ဖြစ်ရာ၏။ ဂီတအသံသို့ ရောက်မှုကား ထိုထက် အလွန်ပင်သော် လည်း ရကောင်း၏။ ဤရထား၏ အသံသည် လျင်စွာအဆုံး တမတြာအောက်က မလျော့ရာလေ။ လျော့သော် ပျဉ်း၏အသံဖြစ်၍ မရွတ်ကောင်းသည် ဖြစ်လေ ၏။ ထို့ကြောင့် ရထား၏အသံသည် တမတြာလျော့၍ ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ် ကောင်းသည်ဖြစ်၏။ ဤကား ရထားအသံကို ဆိုသည်။

ဒီဃ၏အသံသည် သဘောအားဖြင့် သက်သက်သာဖြစ်မှု နှစ်မတြာသာ ဖြစ်၏။ ထိုအောက် လျော့၍ တမတြာခွဲသာဖြစ်မှု ပျဉ်းယှဉ်သောရထား၏အသံနှင့် မထူး သည် ဖြစ်လေအံ့။ ထို့ကြောင့် ဒီဃအသံ တမတြာခွဲဟူ၍ မရှိလေကောင်း။ ပျဉ်း ယှဉ်သော ရထား၏အသံနှင့်မထူးသော် မသင့်သလောဟူအံ့။ မသင့်။ မသင့်ဟန်ကား အကယ်၍ ဒီဃအသံ တမတြာခွဲဟူ၍လည်း ဖြစ်သည်ရှိသော် တမတြာခွဲ ရွတ် ကောင်းသောဒီဃ၊ နှစ်မတြာပြည့် ရွတ်ကောင်းသော ဒီဃဟူ၍ ပြားပြန်လေအံ့ သည်။ ပြားစေတော့လောဟူအံ့။ ယင်းသို့ပြားခဲ့သော် တမတြာခွဲ ဒီဃ၊ နှစ်မတြာ ပြည့် ဒီဃဟူ၍ အစွဲမရသဖြင့် သိခက်အံ့။ ဂိုဏ်းမတြာ မှတ်ရာနှိုက်လည်း မခန့်မတွက် သာ ရှိလေအံ့။ ယင်းမျှသာ မဟုတ်သေး။ တမတြာခွဲတွင် ပျဉ်းယှဉ်ကာ နှစ် မတြာသာ ရှိလေသဖြင့် “အညေဂုဟဏံ တိယဗုမတ္တိကာနမ္ပိ” ဟူသော ဆရာမြတ် တို့၏ စကားနှင့် လျော်သော ဒီဃ၊ မလျော်သော ဒီဃဟူ၍ ရှိလေအံ့။ ထို့ကြောင့် ဒီဃ၏ အသံသည် တမတြာခွဲဟူ၍ မဖြစ်သင့်လေ။

ထို့ကြောင့် ဒီဃ၏အသံသည် နှစ်မတြာအောက် မလျော့မှု၍ နှစ်မတြာပြည့် သာ ဖြစ်သင့်လေသည်။ ပျဉ်းယှဉ်မှုကား နှစ်မတြာခွဲ ဖြစ်ရာ၏။ ထိုတွင် သံယုတ် ယှဉ်လေသော် မထူးမှု၍ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ရထားသို့ နှစ်မတြာခွဲလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ခွဲကိုလွှတ်၍ နှစ်မတြာကိုသာ ရေတွက်သဖြင့် ဂိုဏ်းမတြာ စစ်ရ လေ၏။ တမတြာခွဲ၊ နှစ်မတြာခွဲတွင် ခွဲကို မရေတွက်သည်ကား အဗ္ဗေဟာရိက ယူကောင်း၏။

၂၅။ ဒီဃ၊ ရထားကို မတြာဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း

ယင်းသို့လျှင် ရထားသရ၊ ဒီဃသရတို့သည် သံယုတ်နှောင်းရာ၊ ပါဒန္တကြိုက်ရာမှ တပါး ထူးသည်သာ ဖြစ်၏။ သံယုတ် နှောင်းရာနှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အာ၊ ဧ၊ ဩ ဟူသော သုံးလုံးနှောင် သံယုတ် ရှိကောင်းသောကြောင့် သံယုတ် မနှောင်းကောင်းသော ဤ၊ ဥ ဟူသော ဒီဃတို့သည် ရထားအသံမှ အချင်းခပ်သိမ်း ထူးသည်သာ ဖြစ်၏။ “ပရေပါဒါဒိ သံယောဂေ” ဟူသော ဂါထာနှင့်အညီ သံယုတ်ပင် နှောင်းသော်လည်း အချို့အရာနှိုက် လဟုမည်၏ ဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် သံယုတ်နှောင်းသော အချို့သော ရထားသည် တမတြာရှိသော လဟုအသံပင်ဖြစ်၍

ဒီဃ၏ နှစ်မကြာ အသံရှိသော ဂရုဟူ၍ မချရသဖြင့် ရဿသည် သံယုတ်နှောင်း လျက်ပင် ဒီဃကဲ့သို့ ဂရု၏အသံ နှစ်မကြာမရ။ ထူးသည်ပင် ဖြစ်၏။ ပါဒန္တ ကြိုက်ရာနှိုက်လည်း “ပါဒန္တောဝါ” ဟူ၍ ဝါ-သဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ‘သမာနိကာ’ စသော ဂါထာနှိုက် ရဿသည် ပါဒန္တကြိုက်လျက်ပင် ဂရု မချရ။ လဟုချရသဖြင့် ရဿသည် ရဿ၏ တမကြာအသံ လည်းကောင်း ဖြစ်၍ ဂရု၏ နှစ်မကြာအသံမှ ထူးသည်ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ဒီဃ ရဿ၏ အသံသည် သံယုတ်နှောင်းရာပါဒန္တကြိုက်ရာ နှစ်မကြာစီ ရသောအားဖြင့် မထူးအံ့ဟူသော်လည်း အချို့သော အရာနှိုက်ကား ထူးသည်ပင် ဖြစ်သင့်၏။

သံယုတ်မနှောင်းရာ၊ ပါဒန္တ မကြိုက်ရာ နှိုက်ကား ရဿ၏ အသံ တမကြာ၊ ဒီဃအသံ နှစ်မကြာမှ မလျော့သည်ဖြစ်၍ ကေန္တ ထူးသည်ပင် ဖြစ်၏။ နိဂ္ဂဟိတ် နှောင်းရာနှိုက်ကား ရဿနောင်သာ နှောင်းရာသောကြောင့် အချင်းခပ်သိမ်း မထူး သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ ယင်းသို့သောကြောင့် ရဿ၏ အသံနှင့် ဒီဃ၏ အသံသည် ထူးသည်သာများ၏။ မထူးရှိရာသည်ကား အနည်းမျှသာ ဖြစ်ရာလေသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရာသောကြောင့် ဒီဃ ရဿ၏ အသံသည် မထူးပြီတကား ဟူ၍ မဆိုသင့်သည် ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် အရာ အရာလိုက်၍ ရဿဟူသော်လည်း တမကြာမက၊ ဒီဃဟူသော် လည်း နှစ်မကြာမက အသံရကောင်းသောကြောင့် “ကေမတ္တာ ရဿာ၊ ဒိမ္မတ္တာ ဒီဃာ” ဟူသည်နှင့်အညီ ရဿကား တမကြာသာ၊ ဒီဃကား (နှစ်မကြာ ဟူ၍ မမြဲ) မယူသင့်။ ထို့ကြောင့် ရဿမှ ထောက်၍သာ ဒီဃ၊ ဒီဃမှ ထောက်၍သာ ရဿ ဟူ၍ အဝတ္ထာဘေဒအားဖြင့် မည်သင့်သတည်း။

ယင်းသို့ အဝတ္ထာဘေဒ ယူရသည်ရှိသော်၊ ခွဲမျှသာ ဖြစ်သောဗျည်းမှ ထောက် သော် တမကြာသာ၊ ဒီဃကား နှစ်မကြာသာ ဟူ၍ အမြဲပြည့်သော ရဿသည် ဒီဃ မည်ရာခွဲ၏။ ဂီတအသံ သုံးမကြာမှထောက်သော် နှစ်မကြာမျှသာ ဖြစ်သော ဒီဃ သည် ရဿမည်ရာခွဲ၏ ဟူ၍ မယူသင့်ခဲ့ပြီလော ဟုအံ့။ ထိုသို့ မယူသင့်။ အဘယ့် ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ဗျည်းမှ မထောက်သင့်။ ဗျည်းကား တမကြာမျှ မပြည့်၊ ခွဲမျှသာဖြစ်သောကြောင့် တညီတညွတ် ရွတ်အပ်သော ကာလရှိသဖြင့် အသံမရ ကောင်း၊ မရွတ်စကောင်းသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒီဃ၊ရဿ ဟူ၍ ကာလ အတို အရှည် မမှတ်ရပြီ။ သရနိုက်သာလျှင် ရဿကား တမကြာသာ၊ ဒီဃကား နှစ်မကြာ ဟူ၍ ကာလမညီ၊ အတိုအရှည် ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အသံရ ကောင်း၊ ရွတ်စကောင်းသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒီဃ၊ ရဿဟူ၍ ကာလ အတို အရှည်ကို မှတ်ရသည် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့သောကြောင့် ဗျည်းမှ မထောက်သင့်လျှင်

တမတြာပြည့်သော ရဿ၏ အသံသည် ဒီဃ မည်ရာခွဲ၏ ဟူ၍ မဆိုသင့်သည် ဖြစ်၏။

ယင်းသို့သော် ဗျည်းယှဉ်သော ရဿသရ၏ တမတြာခွဲမျှသော အသံသည် ရဿ သက်သက်၏ တမတြာမှ ထောက်သော် ဒီဃမည်ရာခွဲ၏ ဟူအံ့။ ယင်းသို့လည်း မဆိုသင့်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ထိုခွဲလွန်ကာမျှသည် အဗျောဟာရိက လည်း ဆိုလေသည်။ ဗျည်း၏ အသံမျှသာလည်း အလွန် ဖြစ်လေသည်။ သရ၏ အသံအဖြစ်ဖြင့် လွန်သည်မဟုတ်ဖြစ်၍ ရဿဟူ၍ သာ ယူအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “လဟုဂ္ဂဟဏံ ဆန္ဒသိ” စသော စကားကို ဆိုခဲ့ပြီ။ ဝိတအသံ သုံးမတြာမှ ထောက် သော် ဒီဃအသံ နှစ်မတြာသည် ရဿမယူသင့်ခဲ့လော ဟူရာနှိုက်လည်း သရရှစ်လုံး တို့တွင် တမတြာရှိသော အ၊ ဣ၊ ဥ တို့ကို ရဿ၊ နှစ်မတြာမှစ၍ မတြာများစွာ ရှုတ်သင့်သည်ကို ဒီဃ ဟူ၍ နှစ်စုသော သညာဖြင့် သရကို ကုန်စေသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်မတြာမှ သာလွန်၍ နှစ်မတြာခွဲ၊ သုံးမတြာ စသည်ဖြင့် ယှဉ်လေသော်လည်း ဒီဃသာ မည်ရာလေ၏။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူကား အသင်္ချေကိုတစုပြု၍ အသင်္ချေတဆယ်၊ အသုင်္ချေ တရာ၊ အသင်္ချေထောင်၊ သောင်း၊ သိန်း၊ သန်း စသည်ဖြင့် ရေတွက်၍ တဖန် အသင်္ချေပင် ပြည့်ပြန်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုအတူ ရေ၍ အကြိမ်ကြိမ်ပင် အသင်္ချေ ပြည့်လေသော်လည်းကောင်း အသင်္ချေဟူ၍ သာ ဆိုအပ်၏။ တပါးအမည်နှင့် မဆို အပ်ပြီဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နောက်နောက် ပြည့်ပြန်သော အသင်္ချေမှ ထောက်၍ ရှေးပြည့်လင့်သော အသင်္ချေသည် “န၊ သင်္ချေယျ၊ အသင်္ချေယျ၊ သင်္ချေ နတ္ထိ ဧတဿာတိ အသင်္ချေယျ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ အသင်္ချေ မမည်ပြီ ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုသင့်။ အသင်္ချေထက် အသင်္ချေ ဆင့်၍ အရေအတွက် ရှိသော ဝတ္ထု ရကောင်းသော်လည်း နောက်မှထောက်၍ ရှေးရသော အမည်သည် မပျက်ပြီ။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ခု၊ ဆယ်၊ ရာ မှစ၍ အစဉ်အတိုင်း ရေတွက်၍ အသင်္ချေယျ မပြည့်မီ ရေတွက်သော သင်္ချေကို ရေတွက်အပ်သည်ဖြစ်၍ သင်္ချေယျ၊ အသင်္ချေယျ ပြည့်သည်မှတဖန် အသင်္ချေလည်းကောင်း၊ အကြိမ်များစွာ ရှိပြန်သော် လည်း ထိုအရေအတွက် အသင်္ချေယျပင် လည်းကောင်း ဆိုအပ်လေ၏။ ဤသို့ ရေတွက်ခြင်း သင်္ချေ၏ အမည်ကို သင်္ချေယျ၊ အသင်္ချေယျ ဟူ၍ နှစ်စုသာ စုသဖြင့် အသင်္ချေယျမှသည် အထက်ကို အသင်္ချေယျဟူ၍ သာ ဆိုအပ်၏။ ထိုအမည် မပျက် ရာပြီ။ ထိုကဲ့သို့ တမတြာ မပြည့်မီကား အသံမရသောကြောင့် ဒီဃ၊ ရဿ မပိုင်း ခြားရ။ တမတြာ ပြည့်သည်လည်းကောင်း၊ ဗျည်း၏ အသံနှင့်တကွ တမတြာခွဲ သည်လည်းကောင်း ရဿမည်၏။ နှစ်မတြာသည်လည်းကောင်း၊ ထိုထက် အလွန် သည်လည်းကောင်း ဒီဃမည်၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား တမတြာကိုလည်း

ကောင်း၊ ခွဲနှင့်ကိုလည်းကောင်း ရဿ၊ နှစ်မကြာကိုလည်းကောင်း၊ ထိုထက် အလွန်ကိုလည်းကောင်း ဒီဃဟူ၍ နှစ်စုဖြင့်သာ သညာကို ကုန်စေသောကြောင့် နှစ်မကြာခွဲ၊ သုံးမကြာ စသည်ဖြင့် ယှဉ်လေသော်လည်း ဒီဃသာ မည်လေ၏။

ယင်းသို့သော် အဝတ္ထာဘေဒအားဖြင့် ဒီဃ၊ ရဿ သညာဖြစ်၏ ဟူရာနှိုက် တမကြာ ပြည့်မှထောက်၍ တမကြာခွဲသည်လည်း ဒီဃမမည်။ သုံးမကြာစသော ရှည်သော အသံမှထောက်၍ နှစ်မကြာမျှသာဖြစ်သော အသံသည်လည်း ရဿ မမည်သည်ရှိသော် ရဿ၊ ဒီဃ ဟူသော အမည်သည် အမြီးပင်ဖြစ်၏။ ဒီဃမှ ထောက်၍ ရဿ၊ ရဿမှထောက်၍ ဒီဃဟူသော အဝတ္ထာဘေဒ လက္ခဏာ မရှိ တကား ဟူအံ့။ ယင်းသို့မဆိုသင့်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား တမကြာ၊ တမကြာခွဲဟူ၍ ရဿ အမည်ချည်းနှင့်နှိုက် တစုမှတစုဟူ၍ မထောက်သင့်။ နှစ် မကြာမှစ၍ မကြာ အရာအထောင်ကိုပင် ရွတ်ခြင်းငှာ တတ်အားသော်လည်း ဒီဃ အမည်ချည်းနှင့်နှိုက် တစုမှတစုဟူ၍ မထောက်သင့်။ ထို့ကြောင့် ဒီဃတစု၊ ဒီဃ ရဿတစုဖြင့် ကုန်စေ၏ဆိုပြီ။ ဒီဃချင်းချင်း၊ ရဿချင်းချင်းကို ထောက်၍ အဝတ္ထာဘေဒမဆို။ ဒီဃမှထောက်၍ ရဿ၊ ရဿမှထောက်၍ ဒီဃဟူ၍ နှစ်စု ကွဲတွင်သာ ထောက်ရအံ့သည်။

ထို့ကြောင့် ရဿဟူရာနှိုက်လည်း ဒီဃမှ ထောက်၍ သာ ရဿမည်သည်။ ဒီဃ ဟူသည်မှာလည်း ရဿမှထောက်၍ သာ ဒီဃမည်သည်။ “ဧကမတ္တာ” ဟူသည်နှင့် အညီ တမကြာကို မလွန်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ဒိမတ္တာ” ဟူသည်နှင့်အညီ နှစ် မကြာကို မလွန်ပြီဟူ၍ လည်းကောင်း မယူသင့်။ တကြောင်းလည်း ရဿသက်သက် ကား တမကြာ၊ ဒီဃသက်သက်ကား နှစ်မကြာဖြစ်၍ သရသက်သက်ကို ရည်၍ ဆိုသည်ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ တကြောင်းလည်း ရဿဟူက တမကြာက မလျော့၊ ဒီဃဟူက နှစ်မကြာအောက် မလျော့သည်ကို ရည်၍ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ တကြောင်းလည်း ဓမ္မနှိုက် ရဿကို တမကြာ၊ ဒီဃကို နှစ်မကြာသာ ရွတ်အပ်၏။ ထိုတွင် ဗျည်းယှဉ်၍ ခွဲလွန်သော်လည်း အဗျောဟာရိက ဖြစ်၏။ သုံးမကြာဟူ၍ မရသင့်။ ဤသို့သော သဘောကိုရည်၍ “ဧကမတ္တာ” စသည်ကို ဆိုသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်၏။

ယင်းသို့သော အရာများကိုထောက်၍ ရဿလည်း တမကြာမက အသံရကောင်း သည်ပင်။ ဒီဃလည်း နှစ်မကြာမက အသံ ရကောင်းသည်ပင်။ ထိုသို့လျက် ဆိုအပ် ပြီးသော နည်းကိုထောက်၍ သာ “ဧကမတ္တာရဿာ” စသော ဂါထာကို ဆရာ မြတ်တို့ မိန့်လေသည်ဟူ၍ ယူရာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဧကမတ္တာရဿာ” ဟူသော အပိုင်းအခြားသည် အဘယ်သို့ သင့်အံ့နည်းဟု မဆိုသာသည် ဖြစ်၏။

၂၆။ ကာရက၊ သာဓေ၊ ဝုတ္တ-အဝုတ္တတို့ကို ဖော်ပြခြင်း

က၊ ခ (လ) ဣ အံ ဟူသော ၃၃ လုံးသော အက္ခရာတို့သည် “ဗျူဟတိ အတ္ထောဒေတဟိတိဗျူနာ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ အနက်ကို ဖွင့်တတ်သော ကြောင့် ဗျည်းမည်၏။ တနည်းကား ဖွင့်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဗျည်းမည်၏။ ဤ၌ ဒေတဟိသည် “ကတ္ထုကရဏပဒေသေသုစ” ဟူသော သုတ်နှိုက် ကတ္ထု ဟူသော ဝိသယနှင့်အညီ ယု ပစ္စည်းသည် ကတ္တားအနက်နှိုက် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိပုဗ္ဗ၊ အဗ္ဗ၊ ဗျတ္တိဂတိသု၊ ကတုတ္ထေယုပစ္စယော” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက် မိန့်အပ် သည်။ ထိုသို့ ယုပစ္စည်းသည် ကတ္တားအနက်နှိုက် ကျသောကြောင့် ကတ္ထုသာဓန မည်၏။ ထို ကတ္ထုသာဓနသည် ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တ ဟူ၍ နှစ်ပါးပြား၏။ “ဗျူဟတိတိ ဗုဒ္ဓေါ” ဟူသည်ကား ဝုတ္တကတ္ထုသာဓန၊ “နိဿယနံဝသတိတိနိဿယော” ဟူသည် ကား အဝုတ္တ ကတ္ထုသာဓန မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝုတ္တာ ဝုတ္တာဝသာ ကတ္ထု၊ ဒိဓာဗုဒ္ဓေါတုနိဿယော” ဟူ၍ ကစ္စာယန ဘေဒနှိုက် မိန့်အပ်သည်။

ဤ ကစ္စာယနဘေဒ အလိုသော် ဝါကျအခိုက်နှိုက် ဝသတိဟူသော အာချာတ် ဝါစကသည် နံဟူသော ကံပုဒ်ကို မဟောလျက် နိဿယောဟူသော နိပ္ပန္နအခါ ထိုနံဟူသော ကံပုဒ်၏ အရ ဆရာကို ရသောကြောင့် ဝါကျအခိုက်နှိုက် မဟော ကာမျှကို ရည်၍ အဝုတ္တ အယူတော်ရှိ၏။ ထိုသို့ ယူခြင်းသည် ဝါကျအခိုက်နှိုက် မဟောသောအခါကား နံဟူ၍ ကံပုဒ်၊ နိဿယောဟူ၍ နိပ္ပန္နအခါ ရသည်ကား ကတ္တား ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ကာရက လှည်းလုံးရှိခဲ့၏။ ဆရာမြတ်တို့ အမိန့်ရှိသည် ကား “ဗျူဟတိ အတ္ထော ဒေတဟိတိ ဗျူနာ။ သံဝဏ္ဏိယတိ အတ္ထော ဒေတဟိတိ သံဝဏ္ဏနာ” စသည်ဖြင့် အဝုတ္တကတ္ထုသာဓန၏ ပြယုဂ်ကို အမိန့်ရှိကုန်သည်။ ဆရာ မြတ်တို့ အလိုကား အကျဉ်းအားဖြင့် ကိတ်ပြီးလတ်သော် ကတ္တား၊ ကံတို့ကို ရလျက် ပင် ဝါကျအခိုက်နှိုက် မဟောမူ အဝုတ္တ၊ ဟောမူကား ဝုတ္တမည်၏။ နိဿယော ကိုလည်း ဝါကျအခိုက်နှိုက် နံဟူသော ကံကို မဟောလျက် ကိတ်ပြီးလတ်သော် ထိုကံကိုလည်းကောင်း ရသောကြောင့် အဝုတ္တကမ္မသာဓနဟူ၍ မိန့်ကုန်သည်။ ဝါကျ အခိုက်နှိုက် နိပ္ပန္နအခိုက်ဟူ၍ ကတ္တား၊ ကံဟူသော ကာရက လှည်းလုံး မရှိ။ ဝါကျအခိုက် ဟောသည် မဟောသည်သာ ထူးသည်။

ယောဝါကျောကာရကော ကတ္တာ၊ ပသိဒ္ဓေသောဝ လဗ္ဗတိ။
ကတ္ထုသာဓနမိရန္တိ၊ သေသေသုပိ အယံ နယော။

ဟူသော ကစ္စာယနဘေဒဆရာ အမိန့် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါကျအခိုက်နှိုက် ကတ္တား၊ ကံတို့ကိုပင် ကိတ်ပြီးလျှင် ဟောသော သာဓနသည် ကတ္ထုသာဓန၊ ကမ္မသာဓနမည်၏ဟူ၍ မိန့်ကုန်သော ဆရာမြတ်တို့၏ စကားသည်လည်းကောင်း၊

ဝါကျနှိုက် ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တ မရှိကားဟူသော ကံ၊ ကတ္တားကိုရည်၍ မိန့်အပ်သည် ဖြစ်သင့်၏။

အချို့သော ဆရာမြတ်တို့ကား ဝါကျအခိုက်နှိုက် ကတ္တား၊ ကံတို့ကို ဟောလျက် ပင် ကိတ်ပြီးသောအခါ မရသည်ကို အဝုတ္တ၊ရသည်ကို ဝုတ္တဟူ၍ မိန့်အပ်ကုန်၏။ ဤနောက် ဆရာတို့၏ အလိုသော် “နိဿယော” ဟူသော ပုဒ်နှိုက် ဝါကျအခါ ဝဇာတိ ဟူသော အာချာတ် ဝါစကသည် ယောသိသော ဟူသော ကတ္တားကို ဟောလျက်ပင် နိဿယောဟူ၍ ကိတ်ပြီးလတ်သော် ဝါကျအခိုက် မဟောသော နံဟူသော ကံပုဒ်ကိုရည်၍ ဝါကျအခိုက် ဟောသော သတ္တာဟူသော ကတ္တား ကိုကား မရ ရှိလေ၏။ ဤသို့လျှင် ဝါကျနှိုက်ဟောသော ကတ္တားကို ကိတ်ပြီးကာ မရသည်ကို အဝုတ္တကတ္တား ဟူသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤသို့ယူမူ ယခင် ကစွာယနဘေဒ အယူနှင့်ညီ၏။ နိပုန္ဒအခါ ရှုမရကို ပမာဏမပြု။ ဝါကျအခိုက်နှိုက် ဟောမဟောကို စွဲ၍ အဝုတ္တ၊ဝုတ္တ ယူသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤနှင့်လျော်စွာ ပျဉ္ဇနာစသော ပြယုဂ်နှိုက် လည်း ဝါကျအခိုက် ပျဉ္ဇိယတံ၊ သံဝဏ္ဏိယတံ ဟူသော အာချာတ် ဝါစကသည် အတ္ထော ဟူသော ကံကို ယောလျက်ပင် ပျဉ္ဇနာ၊ သံဝဏ္ဏနာဟူ၍ ကိတ်ပြီးသော် ဝါကျက မဟောသော ယော၊ ဧတေဟံ ဟူသော ကတ္တားကိုရ၍ ဝါကျက ဟောသော အတ္ထော ဟူသော ကံပုဒ်ကို မရရှိ၏။ ဤသည်ကား အဝုတ္တ ကမ္မသာ ဓန ယူကောင်း၏။ ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တသာဓနတို့၏ လက္ခဏာသည် ရှေးအယူနှိုက် ဝုတ္တ ယူသည်ကို နောက်အယူနှိုက် အဝုတ္တ၊ ရှေးအယူနှိုက် အဝုတ္တကား နောက်အယူနှိုက် ဝုတ္တဖြစ်၍ အယူ နှစ်ပါး လှည်းလှီးရှိ၏။

ထိုတွင် ယူပေသည်ကား ကိတ်ပြီးသောအခါ ရအပ်သော ကတ္တား စသော အနက်ကို ဟောသည်ကို ရည်၍ သာ ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် ကတ္တုသာဓန စသော အမည်ကို ရပါသည်။ ကိတ်ပြီးသောအခါ မဟောတပြီးကား ထို သာဓနဟူသော အမည်ကို မရရာ။ သာဓန ဟူသည်ကား ကိတ်ပစ္စည်း၏ အမည်။ ယင်း ဝါကျ အခိုက်နှိုက်ကား ထို ကတ္တား စသည်ကို ဟောအံ့သော ပစ္စည်းမျှ မကျသေး။ ထို့ကြောင့် ဝါကျအခိုက်နှိုက် ကတ္တား စသည်ကို ထိုအခိုက်ရှိသော ပစ္စည်းဝိဘတ် တို့သည် ဟောသည်ဖြစ်စေ၊ မဟောသည်ဖြစ်စေ သာဓနမည်သော ကိတ်ပစ္စည်း မသက်သောကြောင့် သာဓနဟူသော အမည်မျှသော်လည်း မရသေး။ ကိတ်ပြီး သော်သာ ပစ္စည်းကျ၍ ထိုပစ္စည်း ဟောသော အနက်နှင့် လျော်စွာ ကတ္တုသာဓန စသော အမည်ဖြစ်ရာသည်။ ပစ္စည်း သာဓနမည်လျှင် ထိုပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်သော ဓာတ် ဝိဘတ်နှင့်တကွ တခုသော နာမ်ပုဒ်သည် ကတ္တုသာဓန စသည် မည်ပါလေသည်။ ဤသည်ကိုထောက်လျှင် ဝါကျအခိုက် ကံ၊ ကတ္တား စသည်ကို ဟောသည်ဖြစ်စေ၊ မဟောသည်ဖြစ်စေ ကိတ်ပြီး၍ ကိတ်ပစ္စည်းဟောက ရအပ်လေသည်ချည်း။ ထို

ပစ္စည်း မဟောကလည်း ဝါကျအခိုက် ဟောသည် တပုံ ဟူ၍ မရရာ။ ထို့ကြောင့် ကိတ်ပစ္စည်း ဟောနိုင်သော အနက်ကိုစွဲ၍ သာ ကတ္ထုသာဓန စသော အမည်ကို ရသည်။ ထိုပစ္စည်းသည် ကတ္တား စသော အနက်တွင် ယထာရဟ ဟောအံ့သည် ချည်း။ မဟောသည်ဟူ၍ ရှိတပြီးကား သာဓနဟူသော အမည်ကိုမျှလည်း မရရာ။

အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား သာဓန ခုနစ်ပါးမှ လွတ်သော ကိတ်ပစ္စည်းဟူ၍ မရှိလေကောင်း။ “ဘာဝကဓမ္မသုယော” ဟူသော သုတ်ဖြင့် ယ-ပစ္စည်းကို တေ-ဝိဘတ်ရှိလျက် သက်သည်မှာ ရူပသိဒ္ဓိမျှသာ ဟူသကဲ့သို့ ကိတ်ပစ္စည်းကို ရုပ်ပြီးမျှသာ တစုံတခုသော သာဓနကို မဟောဟူ၍ ဆိုသော အရာမထင်။ ထို့ကြောင့် သာဓန ခုနစ်ပါးမှလွတ်သော ကိတ်ပစ္စည်းဟူ၍ မရှိလေကောင်း။

ဤကိုထောက်လျှင် ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် ကတ္တားစသော အနက် တခုခုကို ဟော သည်ချည်းဖြစ်၍ ကိတ်ပြီးပုဒ်မှာ ပစ္စည်းကို ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တ မစစ်ကောင်း။ ဝုတ္တသာ ဆိုကောင်း၏။ ဝါကျအခိုက်နှိုက်လည်း ‘ကရောတိတေနာတိ’ စသည်ဖြင့် သာဓန စစ်ကောင်းသော ကိတ်ပစ္စည်း မသက်မီဖြစ်၍ ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တ သာဓန ဆိုရအံ့သော ပစ္စည်း မရှိသေး။ ထို့ကြောင့် ဝါကျအခိုက်နှိုက်လည်း ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တ ဟူ၍ သာဓနကို မစစ်ကောင်း။ ထိုဝါကျ အခိုက် တည်သော တေန- ဟူသော ပုဒ်နှိုက် နာ- ဝိဘတ်လည်း ကရိုဏ်းကို ဟောသည်ကား မှန်၏။ ပစ္စည်း မဟုတ်၊ နာဝိဘတ် ဖြစ်၍ ဝိဘတ္တဝါစကသာဖြစ်သောကြောင့် ကာရကသာဆိုကောင်းသည်။ သာဓန မဆိုကောင်း။ ကတ္တားကိုဆိုသော အရာတွင် ဖြစ်၍လည်း မလိုအပ်။ ကရောတိနှိုက် တိဝိဘတ်သည်လည်း ကတ္တားကို ဟောသည်ကား မှန်၏။ ကိတ်ပစ္စည်း မဟုတ်။ အာချာတ်ဝိဘတ်ဖြစ်၍ အာချာတ် ဝါစကသာ ဆိုကောင်းသည်။ သာဓန မဆို ကောင်း။ ကရဓာတ်နှောင်သက်သော သြပစ္စည်းလည်း ကတ္တားအနက်နှိုက် သက် သည်ကား မှန်၏။ ထိုအနက်ကိုလည်း တိ-ဝိဘတ်ဟူသော အာချာတ်ဝိဘတ် ဟော လေသောကြောင့် ထိုသြ-ပစ္စည်းကား ရူပသိဒ္ဓိမျှသာ ဖြစ်လေသည်။ အာချာတ် ပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်လည်း သာဓန မဆိုလေကောင်း။ ဤကိုထောက်၍ ဝါကျ အခိုက်နှိုက် သာဓနစစ်ရအံ့သော ကိတ်ပစ္စည်း မရှိ ဖြစ်၍ အဝုတ္တ၊ ဝုတ္တ သာဓန မစစ်ကောင်းသည် ဖြစ်၏။

ယင်းသို့ ကိတ်ပြီးမှလည်း ကတ္တား စသော ခုနစ်ပါးတို့တွင် ယထာရဟ တပါး ပါးကို ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် ဟောသည်ချည်းဖြစ်၍ ဝုတ္တသာ ဖြစ်၏။ ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တ စစ်ခွင့် မရှိ။ ဝါကျအခိုက်နှိုက်လည်း သာဓနမျှ မဆိုရသောကြောင့် ဝုတ္တသာဓန၊ အဝုတ္တသာဓန စစ်ခွင့်မရှိသည် ဖြစ်ခဲ့လျှင် ကတ္ထုသာဓန ဝုတ္တ၊ အဝုတ္တဟူ၍ ဆရာထို့ စစ်သည်မှာ အဘယ်အခိုက်နှိုက်ကိုရည်၍ စစ်သနည်းဟူအံ့။ ကိတ်ပြီးစဉ်အခါ ပစ္စည်း ကို ထောက်၍ စစ်သည်ဟု ဆိုအပ်၏။

ထိုကိတ်ပစ္စည်း ကတ္တားစသော အနက်ကို ဟောသည်ချည်းဖြစ်၍၊ ဝုတ္တသာ ဆို
 ကောင်း၏။ ဟူသည် မဟုတ်ပါလောဆိုအံ့။ ဝုတ္တသာ ဆိုသည် မှန်၏။ ထိုသို့သော်
 လည်း ဝါကျအခိုက်နှိုက်ဖြစ်သော နှာမိဝိဘတ်၊ အာချာတ်ဝိဘတ်၊ မိမိမှတပါးသော
 ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် မဟောသည်ဖြစ်လျက် ကိတ်ပြီး ပစ္စည်းတည်း ဟောလမူကား
 ထိုပစ္စည်းသည် ဝုတ္တသာနေ မည်၏။ ဤသို့ ကိတ်ပြီး ပစ္စည်းသည် ဝါကျ အခိုက်
 မိမိမှ တပါးသော ဝါဇကတို့ မဟောသည်ကို မဟောရာနှိုက် အဝုတ္တ၊ ဟောသည်ကို
 ဟောရာ၌ ကတ္တားဝု ဟူ၍ စစ်ကောင်း၏။ ဤသို့သော အရာတို့ကို ကဝေမြောက်
 သော ဆရာမြတ်တို့၏ အယူချည်းဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါ-အဆုံး အဖြတ်သည်
 အလွန်သိမ်မွေ့လှသောကြောင့် လည်းကောင်း ဤသော အဆင့်ဟူ၍ ယူခက်သည်။

၂၇။ ကတ္တားနှင့် ကိရိယာ (ကြိယာ)

ဤ ပျဉ္ဇနာပုဒ်နှိုက် ဇေတေဟိ ကို 'ကတ္တုကရဏ ပဒေသေသစ' သုတ်နှိုက် ကရဏ
 ဟူသော ဝိသယနှင့်အညီ ယု- ပစ္စည်းကို ကရိုဏ်းဟော ကရဏသာနေ ဟူ၍ သော်
 လည်း ကတ္တား လာကောင်း၏။ ဤသို့လျှင် 'သဒ္ဒါကရိုဏ်းနေရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တား
 လာမြီး' ဟူသည်နှင့်အညီ ကတ္တားကိုကား ဝိညူဟိ ဟူ၍ လာရာ၏။ ထိုသို့လာသော်
 လည်း ထိုကတ္တားကို မရ။ ကရဏသာနေ ဖြစ်၍ ဇေတေဟိ၏ အရ ဗျည်းဟူသော
 ကာရိုက်အနက်ကိုသာ ရရာ၏။

ယင်းသို့ ဝိညူဟိ ဟူသော အဝုတ္တကတ္တား လာရလျှင် ယခင် ဆရာမြတ်တို့၏
 အယူနှင့်လျော်စွာ ဝါကျ အခိုက်နှိုက် မဟောသော ဝိညူဟိ ဟူသော ကတ္တားကို
 သော်လည်းကောင်း၊ အဗဟာ ဟူသော ဝါကျနှိုက်ဟောသော ကံကိုသော် လည်း
 ကောင်း၊ အဝုတ္တ ကတ္တုသာနေ၊ ဝုတ္တကမ္မသာနေ အဖြစ်ဟူ၍၊ ပညာရှိကို လည်း
 ကောင်း၊ အနက်ကိုလည်းကောင်း ရလေသဖြင့် ဗျည်းဟူသောဝတ္ထု မလွတ်ခဲ့ပြီလော
 ဟူအံ့။ ယင်းသို့ မဆိုသင့်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ကတ္တု ကာရကသည်
 ကိရိယာ ခပ်သိမ်းနှိုက် နှံစေ၏။ ဟူသည်နှင့် အညီ ကတ္တား မကင်းရာသောကြောင့်
 ကတ္တား လာသင့်သည်ကိုသာ ဆိုသည်။ ယု- ပစ္စည်း ဟောသောကြောင့် လာသည်
 မဟုတ်။ ဝါကျနှိုက် ကိရိယာသို့ ရောက်ကောင်းတိုင်းယူလျှင် အတ္ထော ဟူသော
 ကံပုဒ်ကိုလည်း ယူရသဖြင့် ဝတ္ထု လွတ်ရာလေသည်ပင်။

ထို့ကြောင့် ဗျည်းဟိ ဟူသော ကိရိယာသည် ကတ္တား၊ ကံ ရရာသည်ကို ရည်၍
 သာ ဝိညူဟိ၊ အတ္ထော ဟူသော ပုဒ်တို့ကိုယှဉ်သည်။ ယုပစ္စည်း ဟောသောကြောင့်
 မယှဉ်ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် "ကရောတိတေနာတိ ကရဏံ၊ ရဇတိ တေနာတိ
 ရာဂေါ" စသော ကရဏသာနေ စသည်တို့နှိုက်လည်း ယော-စသော ကတ္တားကို
 လည်းကောင်း "ကမ္မံ၊ အာရမ္မဏံ" စသော ကံကိုလည်းကောင်း ကိရိယာနှင့်လျော်
 စွာ ယှဉ်ရာလေသည်ပင်။ ထိုကတ္တားကံကို ယု-ပစ္စည်း မဟော။ တေန ဟူသော

ကရိုဏ်းကိုသာ ဖော၍ ယတ္ထရာဂ ဟူသော အနက်ကိုသာ ဖောလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေတဟိ၏ အရ ဝဏ္ဏဗျည်း မလွတ်ခံပြီလော ဟူ၍ မဆိုသင့်သည်သာ ဖြစ်၏။

ယင်းမျှသာလျှင် မဟုတ်သေး။ ဒေတဟိကို ဝဏ္ဏကိုစွဲ၍ အဝုတ္တ ကတ္တားပင် ရှိစေကာမူ ကရိုဏ်းနှင့် မကင်းရာ။ အချို့ ဆရာတို့ကား **သဒ္ဓါကရိုဏ်းနေမူ ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တားနေမြူး။ သဒ္ဓါကတ္တားနေမူ ကရိုဏ်းဆိတ်၏**” ဟု မိန့်ကုန်၏။ အဓိပ္ပာယ် အကျဉ်းကား ‘ဖရသုနာရုက္ခံဆိန္ဒတိ’ ဟူသည်နှိုက် ဖရသုနာကို ကရိုဏ်းကြံလျှင် ပုရိသောဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တားနေ၏။ ဖရသုနာကို ကတ္တားကြံလျှင် ကရိုဏ်းဆိတ်၏ ဟူလိုသည်။ ဝါသဒ္ဓေနနိဝါရိတတ္တာ ဟူသည်၌လည်း ဝါသဒ္ဓေနကို ကရိုဏ်းကြံလျှင် မယာ ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တား လာရာ၏။ ဝါသဒ္ဓေနကို ကတ္တား ကြံလျှင် မယာ ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တားလည်း မလာရ။ ကရိုဏ်းလည်း ဆိတ်၏ ဟူလိုသည်။ ဤကို ရည်၍ “သဒ္ဓါကရိုဏ်းနေမူ ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တား နေမြူး။ သဒ္ဓါကတ္တား နေမူ ကရိုဏ်းဆိတ်၏” ဟု မိန့်ကုန်၏။ ထိုစကားသည် အရာတိုင်းသင့်မည် လက္ခဏာ မရှိ။ မရှိဟန်ကား ကာရကခြောက်ပါးတို့သည် * ကိရိယာတခုတည်းနှိုက် မစုံဆိုသည်ကား အကမ္မကဖြစ်သော သဒ္ဓကိရိယာဖြစ်မှု ကမ္မကံရက မရှိလေအံ့။ ကတ္တား စသော ကာရကငါးပါးတွင်ကား အာဓာရရှိသော် အပါဒါန်၊ အပါဒါန်ရှိသော် အာဓာရ မလိုသင့်သောကြောင့် တပါးပါးမရ ရှိပြန်လေအံ့။ ကတ္တားသည် ‘သဗ္ဗာကိရိယာ ဗျာပိ’ ဟူသောကြောင့် မကင်းရာသည် ဖြစ်၏။ ကရိုဏ်း၊ သမ္ပဒါန် တို့ကိုကား မည်သည့် ကိရိယာနှိုက်သော်လည်း မရသင့်ဟူ၍ မရှိရာလေ။ ဆရာတို့ အမိန့်မှာလည်း အထူးမထင်။

တဒတ္ထ၊ တုမတ္ထ၊ ကမ္မာဓိပ္ပေတ၊ ကြိယာဓိပ္ပေတ၊ ကာယပုဗ္ဗက၊ ဝိတ္တပုဗ္ဗက၊ အနိယျာကရဏ၊ အာဓာရဏ၊ အပ္ပာနုည စသော များစွာသော သမ္ပဒါန်မျိုးတို့တွင် တပါးပါးသည် ဖြစ်ထိုက်ရာ ရသင့်သည်သာ ဖြစ်ကောင်း၏။ ကရိုဏ်းလည်း ဤနည်း အတူ အဇ္ဈတ္တိက၊ ဗာဟိရအပြား၊ စက္ခု၊ သောတ စသော အပြားတို့တွင် သင့်ရာ ကြံသော် မရသင့်ဟူ၍ မဆိုသင့်လေ။ ရသင့်သည်သာ ဖြစ်အံ့သည်။ ကရိုဏ်း သမ္ပဒါန်ဆိတ်၏ ဟူ၍ ဆိုသောအရာလည်း မထင်။ ထို့ကြောင့် ကရိုဏ်းမကင်းရာ။ ‘သဒ္ဓါကတ္တားနေလျှင် ကရိုဏ်းဆိတ်၏’ ဟူသော်လည်း ထိုသဒ္ဓါ၏ သတ္တိကရိုဏ်း ကြံလျှင် ရမည်ပင်။ ဝါသဒ္ဓေနကို ကတ္တားကြံလျှင် သတ္တိယာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အတ္တနောသဘာဝေန ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဗလေနဟူ၍ လည်းကောင်း သတ္တိကို ကရိုဏ်းကြံလျှင် သင့်မည်ပင်။ ဖရသုနာကို ကတ္တားကြံလျှင်လည်း ဤနည်းအတူ။

* ယခုအခါ ကြိယာဟု ရေးသည်။ ဆရာတော်သည် ပါဠိရင်းအတိုင်း ကိရိယာဟုသာ ရေးသည်။

သတ္တိကို ကရိုဏ်းကြံလျှင်မသင့် ရှိမည်မဟုတ်။ ‘ရူပါယတနံ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော’ ဟူရာနှိုက် ရူပါယတနံ ဟူ၍ ကတ္တားနေသဖြင့် ရူပါရုံ၏ အာရမ္မဏ သတ္တိသည် အာရမဏ ပစ္စယေန ဟု ကရိုဏ်းနေသည်ပင်။ ထို့ကြောင့် အချို့သော ဆရာတို့သည် ‘ဓမ္မကတ္တားနေလျှင် သတ္တိကရိုဏ်း ဖြစ်၏’ ဟူ၍ မိန့်ကုန်၏။

ဤနောက် စကားသည် သဘော ရှိပေသည်ပင်။ အတယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူ ကရိုဏ်းဆိတ်သော ကိရိယာ ဟူ၍လည်း မရကောင်း။ သတ္တိ ကင်းသော သဒ္ဓါ၊ သတ္တိကင်းသော ဓမ္မ ဟူ၍လည်း မရှိလေကောင်း။ သတ္တိ ရကောင်းသည်ချည်း၊ ကရိုဏ်းရကောင်းသည်ချည်းသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဧတေဟိကို ဝဏ္ဏကိုစူး၍ ကတ္တားပင် ကြံသော်လည်း ကရိုဏ်းမကင်းရာ။ ဧတေဟိနှိုက် သဒ္ဓါ ကတ္တားနေလျှင် အတ္တနောသဘာဝေန စသည်ဖြင့် သတ္တိကရိုဏ်းထည့်လျှင် ကိရိယာသို့ မရောက်သင့် သည်လည်း မဟုတ်။ သတ္တိ မရသင့်သည်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် သင့်မည်ပင်။ သင့်သည်နှင့် အညီ သတ္တိကရိုဏ်းထည့်လျှင် ထို သတ္တိကရိုဏ်းကို ယူပြန်ရသဖြင့် ဧတေဟိ၏ အရ ဝဏ္ဏဖြစ်သော ကတ္တား မလွတ်ရာခွဲပြီလော့ဟူ၍လည်း ဆိုရလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ မဆိုရာ။ ဝါကျအချိန်နှိုက် ကိရိယာနှင့် ဆက်ဆံ ကောင်းသော ကာရကဖြစ်၍သာ ဆိုသည်။ ရကောင်းသောကြောင့် ဆိုသည် မဟုတ်။

ထို့ကြောင့် သဘာဝေန စသော သတ္တိကရိုဏ်း ထည့်လေသော်လည်း ထို သတ္တိကရိုဏ်းကိုရ၏ မဆိုသာ။ ဧတေဟိ ဟူသော ကတ္တား၏ အရ ဝဏ္ဏကိုသာ ရသင့်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဧတေဟိကို ဝဏ္ဏကိုစူး၍ ကရိုဏ်းအနက် ကြံလျှင် ဝိညုဟိဟူ၍ ကတ္တားလာသည်ကား ‘သဒ္ဓါကရိုဏ်းနေမှု ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တား လာရာ၏’ ဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း ယှဉ်ပါစေသည်သာ။ ထို ကတ္တားကိုမရ။ ကရိုဏ်းဖြစ်သော ဝဏ္ဏကို ယုပစ္စည်း ဟောလေသောကြောင့် ကရိုဏ်းကိုပင် အရ ယူသင့်၏။ ဤသို့ အရယူသင့်သောကြောင့် ကတုတ္ထေ ယုပစ္စယော ဟူသည်နှင့်အညီ ကတ္တုသာနေ ဖြစ်သင့်မည် မဟုတ်။ ကရဏ သာဓနလည်း ကြံကောင်းပါ၏။ ဟူပေ သည်။ ဤသို့လျှင် အနက်ကို ဖွင့်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖွင့်ကြောင်းဖြစ် သောကြောင့် လည်းကောင်း က- အစ၊ အံ- အဆုံးရှိသော ၃၃လုံးသော အက္ခရာ တို့သည် ဗျည်းမည်ကုန်၏။

၂၇။ ဝဂ်နှင့် အဝဂ် အက္ခရာများ

ယင်းသို့သော် ဤဗျည်း ၃၃လုံးတို့သာလျှင် အနက်ကို ဖွင့်တတ်သည်။ အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သည် ဟူသောကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော အ, အာ စသော သရရှစ်လုံး တို့ကား အနက်ကို မဖွင့်တတ်။ ဖွင့်ကြောင်း မဟုတ်ပါသလော့ ဟူအံ့။ သရရှစ်လုံး တို့သည်လည်း အနက်ကို ဖွင့်တတ်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်တတ်သည်ရှိသော်

သရတို့သည် ပျဉ်းဟူသော အမည်ရကောင်း၏ တကား ဟူအံ့၊ မရကောင်း။ မရကောင်းဟန်ကား သရတို့သည် သရဟူသော အမည်ထူးကိုရပြီး ဖြစ်၍ ပျဉ်းဟူသော အမည်ကို မရ။ ဥပမာကား “ဂစ္ဆတိတိဂေါ။ မဟိယံ သေတိတိ မဟိသော။ အာသံ ဂစ္ဆတိတိ အသော။ ရတ္တိဒိဝံ အသတိတိ အသော” ဟူသည်နှင့် အညီ နွားသည် သွားတတ်သောကြောင့် ဂေါ၊ ကျွေးကား မြေနှိုက်အိပ်တတ်သောကြောင့် မဟိသ၊ မြင်းကား လျင်စွာသွားတတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နေ့ညှို့ ပတ်လုံး စားတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း အဿ မည်၏ ဟူရာနှိုက် နွားမှ တပါး ကျွေး စသော သတ္တဝါတို့သည် သွားတတ်ပါလျက် ဂေါ မမည်။ ကျွေးမှ တပါး နွား စသည်တို့လည်း မြေနှိုက်အိပ်တတ်ပါလျက် မဟိသ မမည်။ မြင်းမှ တပါး နွား၊ ကျွေး စသည်တို့လည်း လျင်စွာသွားခြင်း၊ နေ့ညှို့ စားခြင်းရှိပါသော်လည်း အဿ မမည်။ နွားလည်း ဂေါ ဟူသော အမည်ထူး၊ ကျွေးလည်း မဟိသ ဟူသော အမည်ထူး၊ မြင်းလည်း အဿ ဟူသော အမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်၍ တပါးသော သတ္တိရှိပါလျက် နွားလည်း ဂေါမှတပါး မဟိသ စသော အမည်၊ ကျွေးလည်း မဟိသမှ တပါး ဂေါ စသော အမည်ကို မရသကဲ့သို့ ထို့အတူ သရတို့သည် သရ ဟူသော အမည်ထူးကို ရကုန်ပြီး ဖြစ်၍ ပျဉ်း စသော အမည် မရကောင်းဟူ၍ ဖြေပေအပ်၏။ ထို့ကြောင့်-

သရာပန ကိဉ္ဇာပိ အတ္တံ ပျဉ်းယန္တိ ပဋိလဒ္ဓိ ဝိသေသ နာမတ္တာ ပန ပျဉ္ဇနာတိ ဣဓ နဂဟိတာတိ ဒဠဗ္ဗာ။ ယထာပန အာသံ ဂမနတ္တာ အသောတိ ဝုတ္တေ ကိဉ္ဇာပိ ဂဝါဒယော အာသံ ဂစ္ဆန္တိ၊ ပဋိလဒ္ဓိဝိသေသနာမတ္တာ ပန နတဗ္ဗောဟာရံ လဗ္ဗတိ ဝေမိဓာပိ ဒဠဗ္ဗံ။

ဟူ၍ နျာသန္တိက်လည်းကောင်း၊ “သရာပန ပဋိလဒ္ဓိ ဝိသေသနာမတ္တာ တေဝ ပျဉ္ဇနာ။ ယထာ အသောတိ” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာန္တိက်လည်းကောင်း မိန့်အပ်သည်။

ဤ ၃၃ လုံးသော ပျဉ်းတို့တွင် က- အဝ၊ မ- အဆုံးရှိသော ၂၅ လုံးသော ပျဉ်းတို့သည် ဝဂ်မည်ကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဝဂ်မည်ကုန်သနည်း ဟူမူကား က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒု၊ ဒြ၊ ဋ၊ ဌ၊ ဏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ ဟူ၍ လည်းကောင်း အစု အစု ရွတ်အပ် သောကြောင့် ဝဂ်မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “ဂုဗ္ဗဂုဗ္ဗ ဝဂ္ဂိယန္တိ ဥစ္စာရိယန္တိတိ ဝဂ္ဂါ” ဟူ၍ နိဒ္ဒေသန္တိက် မိန့်အပ်သည်။

ယင်းသို့သော် ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ စသော ကြွင်းသော ပျဉ်းတို့ကိုလည်း ဤနည်းအတူ လေးလုံး၊ ငါးလုံး စသည်ဖြင့် အစု အစု ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းပါ။

သလော ဟူအံ့။ ဌာန်တူ မဟုတ်သောကြောင့် ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ စသည်ဖြင့် လေးလုံး
 ငါးလုံး အစဉ်သဖြင့် ရွတ်လေသော်လည်း အချန်မဲ့ရွတ်သည်သာ မည်၏။ အစု
 အစု ရွတ်သည် မမည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား ယ-ကား တာလုဇ ဖြစ်၍
 အာစောက်နှိုက် ဖြစ်လေသည်။ ရ-ကား မုဒ္ဒဇဖြစ်၍ လျှာထိပ်နှိုက် ဖြစ်လေသည်။
 လ-ကား ဒန္တဇဖြစ်၍ သွားနှိုက်ဖြစ်လေသည်။ ဝ-ကား ဒန္တောဌဇဖြစ်၍ သွား
 နှုတ်ခမ်းနှိုက် ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့လျှင် ဌာန်တူမဟုတ်၊ ဌာန်ကွဲဖြစ်သောကြောင့်
အစု အစု ရွတ်သည်မမည်။ က-စသော ပျဉ်းတို့သည်ကား ဌာန်တူသည်၏ အစွမ်း
 အားဖြင့် တခု တခုသော ဌာန်နှိုက် တပေါင်း တပေါင်းတည်း ရွတ်အပ်၏။ ထို့
 ကြောင့် “တမို့ သဒိသဌာ နဝသေန ဥစ္စာရိတဗ္ဗတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဧကေကသ္မိံ ပယောဂေ
 ဧကတော ဥစ္စာရိတတ္တာ” ဟူ၍ နိဒ္ဒေသနှိုက်လည်းကောင်း မိန့်အပ်သည်။ တကြောင်း
 လည်း မိမိ မိမိတို့၏ ဌာန်နှိုက်စု၍ ရွတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် ‘သကသကဌာနေ
 ဥစ္စာရိယန္တေတုတ္ထော’ ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက် မိန့်အပ်သည်။

အဓိပ္ပာယ်ကား- က-စသောပျဉ်းတို့သည် မိမိ မိမိတို့၏ ဌာန်နှိုက်အဖြစ်ဖြင့်
 တူသော တခုသောဌာန်နှိုက် တပေါင်းတည်း အစုပြု၍ က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င စသည်
 ဖြင့် ရွတ်အပ်သောကြောင့် ဝဂ်မည်ကုန်၏ ဟုလိုသည်။ ဤနှိုက် ဝဂ္ဂသဒ္ဓါကား
 ဝဂ္ဂဓာတ်ပင် ရွတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထိုဝဂ္ဂဓာတ်နောင် အပစ္စည်းသက်၍
 ရုပ်ပြီးသတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝဂ္ဂိယန္တိတိ ဝဂ္ဂါ။ ဝဂ္ဂဓာတု ဥစ္စာရဏေ
 အပစ္စယော” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက် မိန့်အပ်သည်။ တနည်းလည်း ထို က၊ ခ၊ ဂ၊
 ဃ၊ င စသော ငါးလုံး ငါးလုံးသော အက္ခရာတို့သည် တခု တခုသော ကဏ္ဍစသော
 ဌာန်၌ အပေါင်းအစု အဖြစ်ဖြင့် တည်တတ်သောကြောင့် ဝဂ်ဟူသော အမည်ကို
 ရကုန်၏။ ဤသို့ကြံမူ ဝဂ္ဂသဒ္ဓါသည် ရွတ်ခြင်းအနက်ကို မဟော၊ အပေါင်းအစု
 ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့်-

“တ္ထေစ ဝဂ္ဂသဒ္ဓေါ သမူဟဝါစကော ဧေန ပဉ္စပဉ္စအက္ခရာ
 ဧကေကသ္မိံ ပယောဂေ ဌိတတ္တာ ဧကေကသ္မိံ ကဏ္ဍာဒိဌာနေ
 ဝဂ္ဂဘာဝေန ဇာတတ္တာ” ဟူ၍ နိဒ္ဒေသနှိုက်လည်းကောင်း။
 “ပဌမန္တော ဝဂ္ဂသဒ္ဓေါ သမူဟဝါစကော” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက်
 လည်းကောင်း။ “ဝဂ္ဂေါတိသမူဟော” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် လည်း
 ကောင်း မိန့်အပ်၏။

ဤသို့လျှင် က-အစ၊ မ-အဆုံးရှိသော ၂၅ လုံးသော ပျဉ်းတို့သည် မိမိ၏
 ဌာန်၌စု၍ ရွတ်အပ်သည်။ စု၍လည်း တည်တတ် ဖြစ်တတ်သည်။ ထို့ကြောင့်
 ဝဂ်မည်ကုန်သည်။ ကြင်းသော ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ စသည်တို့ကား တခုသောဌာန်နှိုက်
 စု၍ ရွတ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်၊ ထိုသို့စု၍ မရွတ်အပ်၊ စု၍လည်း မတည်တတ်။

ဖြစ်လည်းမဖြစ်တတ်သောကြောင့် ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ သ၊ ဟ၊ ဌ၊ အံ- ဟူသော ကြွင်းသော ဗျည်းရှစ်လုံးတို့သည် အဝဂ်ဟူသော အမည်ကို မဆိုသော်လည်း အဝဂ္ဂတ္ထ သိဒ္ဓိ နည်းအားဖြင့် အစု မဟုတ်သောကြောင့် အဝဂ်ဟူသော အမည် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “အဝဂ္ဂတ္ထသိဒ္ဓိ နယတော အဝဂ္ဂသညာပိ ဒဿေန္တော” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာ နှိုက် မိန့်အပ်သည်။

တနည်းလည်း ယ၊ ရ စသော အဝဂ် ဗျည်းတို့သည် ကြဉ်အပ်သောကြောင့် ဝဂ်မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝဇ္ဇန္တိ ယကာရာဒယောတိ ဝဂ္ဂါ” ဟူ၍ မောဂ္ဂလာန် နှိုက် မိန့်အပ်သည်။ ဤနှိုက် ယ၊ ရ စသော အ- ဝဂ် ဗျည်းတို့ကို ကြဉ်တတ်၏ ဟူ၍ ကတ္တားအနက်လည်း ရသင့်၏။ ဤအလိုသော် ယ၊ ရ စသော ဗျည်းတို့ကို ကြဉ်အပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဗျည်းတို့ကို ကြဉ်တတ် သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ က၊ ခ စသော ဗျည်း ၂၅ လုံးတို့သည် ဝဂ်မည်သကဲ့သို့ က၊ ခ စသော ဗျည်းတို့သည် ကြဉ်အပ်သောကြောင့်၊ ထိုဗျည်းတို့ကို ကြဉ်တတ်သောကြောင့် ယ၊ ရ စသော ဗျည်း ရှစ်လုံးတို့သည် ဝဂ် မည်ကောင်း၏ ဟူအံ့။ အကုသိုလ်သည် ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် ပယ်အပ် သောကြောင့် အကုသိုလ်သည် ပဟာတဗ္ဗ မည်၏ သို့၊ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် ပယ်အပ်သည်လည်းကောင်းဖြစ်၍ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်လည်း ပဋိပက္ခအားဖြင့် ပဟာတဗ္ဗဟူကောင်းလျက် အကုသိုလ်ကိုသာ ပဟာတဗ္ဗဟူ၏ သို့၊ ဤနှိုက်လည်း ဝဂ်ဗျည်း ၂၅ လုံးတို့သာ ကြဉ်အပ် ကြဉ်တတ်သောအဖြစ်ကြောင့် ဝဂ္ဂ ဟူသော အမည်ကိုရလျှင် ကြွင်းသော ယ၊ ရ စသည့် ရှစ်လုံးတို့ကား အဝဂ္ဂ ဟူသော အမည်ကို ရကုန်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အဝဂ် မည်ကြောင်းကို “နဝဂ္ဂေါ အဝဂ္ဂေါ၊ ဝဂ္ဂေါ နတ္ထိ ဧတေသန္တိ အဝဂ္ဂေါ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့် အညီ အစု မဟုတ်၊ အစုပြု၍ မရွတ်အပ်၊ ကြဉ်အပ် ကြဉ်တတ်ကုန်သည် မဟုတ်သောကြောင့် အဝဂ်မည်၏ ဟု သိအပ်၏။ “နာမနတ္ထိ ဧတေသာတိ အနာမိကံ” ဟူသော ဝစနတ္ထ နှင့် အညီ အမည် မရှိသော လက်ချောင်းကို အမည်မရှိဟူ၍ ဆိုသော ဝေၤဟာရပင် အနာမိကဟူ၍ အမည် ဖြစ်ပြန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ “နတ္ထိတုလော ဧတေသာတိ အတုလော” ဟူသည်နှင့်အညီ အတုမရှိဟူ၍ ဆိုသော ဝေၤဟာရပင် အတုလဟူ၍ အမည်ဖြစ်ပြန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အမည်ကို မသိသော သစ်ပင်ကို မသိဟူ၍ ဆိုသော ဝေၤဟာရပင် အမည်ဖြစ်ပြန် သကဲ့သို့လည်းကောင်း အစု အစု မရွတ်အပ် ဟူသော ဝေၤဟာရသည်ပင် အမည် ဖြစ်ပြန်၍ အ-ဝဂ် ဟူသော အမည် ဖြစ်ပြန် ၏။ ထို့ကြောင့် ‘အဝဂ္ဂသညာပိ’ ဟူ၍ ဆိုအပ်သတည်း။

ထို အဝဂ်ကို အဘယ်သုတ်ဖြင့် အမည်ပေးအံ့နည်းဟူမူကား ဝဂ်ဟူသော အမည် ကိုပေးသော “ဝဂ္ဂါ ပဉ္စပဉ္စသောမန္တာ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်ပင် အဝဂ် ဟူသော အမည်ကို ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “ကာရိကာယံဝဂ္ဂသညက သုတ္တေန အဝဂ္ဂါပိ ကထိယတေ” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက် မိန့်အပ်သည်။ ‘ဝဂ္ဂါ ပဉ္စပဉ္စသောမန္တာ’ ဟူသော

သုတ်ဖြင့် က- အစ၊ မ-အဆုံးရှိသော ဗျည်းတို့၏ ဝဂ်ဟူသော သညာကိုသာပြုသည်
 စကား ဟူအံ့။ မ- အဆုံးရှိသော ဗျည်းသည် အစု အစု ဖြစ်၍ ဝဂ်ဟူသော အမည်
 ရလျှင် အစုအစု မဖြစ်သော ကြွင်းသော ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ စသော ဗျည်းတို့သည်
 အဝဂ် မည်ကုန်၏။ နိစ္စ အတ္တရ မှတ်အပ်သည်ကို အနိစ္စ အနတ္တဟူ၍ မဆိုသော်
 လည်း ပြီးသကဲ့သို့ အဝတ္တသိဒ္ဓိ နည်းအားဖြင့် စု၍ ဖြစ်သည်ကို ဝဂ်ဟူလျှင် စု၍
 မဖြစ်သည်နိုင် အဝဂ်ဟူသော အမည်သည် မဆိုသော်လည်းပြီး၏။ ထို့ကြောင့်
 “အဝတ္တသိဒ္ဓိ နယတော” ဟူ၍ ဆိုအပ်သည်။

၂၉။ နိဂ္ဂဟိတ်ဗျည်း

ထို ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ သ၊ ဟ၊ ဠ၊ အံ ဟူသော အဝဂ် ရှစ်လုံးတို့တွင် အဆုံး
 နှိုက်တည်သော အံ ဟူသော ဗျည်းတလုံးသည်ကား နိဂ္ဂဟိတ် မည်၏။ အဘယ်
 ကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ် မည်သနည်းဟူမူကား မှီ၍ ရွတ်အပ်သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်
 မည်၏။ ထို့ကြောင့် “နိဿာယ ဂယုတိတိ နိဂ္ဂဟိတ်” ဟူ၍ နှာသ မိန့်အပ်သည်။
 အဘယ်ကို မှီသနည်းဟူမူကား သရကိုမှီ၏။ ထို့ကြောင့် “ကိ နိဿာယာတိ၊
 သရနိဿာယ” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ အဘယ်သရကို မှီသနည်း။ ရှစ်လုံးသော
 သရကိုပင် မှီသလောဟူမူကား ရဿသရ သုံးလုံးကိုသာ မှီ၏။ ထို့ကြောင့်
 “ကိ နိဿာယ၊ ရဿသရနိဿာယ” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက်လည်းကောင်း၊ “ရဿသရ
 နိဿာယ ဂယုတိတိ” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိနှိုက်လည်းကောင်း မိန့်အပ်သည်။ ရဿသရကို
 အဘယ်မှ မှီသနည်း။ ရှေးအဖို့မှ မှီသလော၊ နောက်အဖို့မှ မှီသလော ဟူအံ့။
 နောက်အဖို့မှ မှီ၏။ ထို့ကြောင့် “အဗ္ဗတိယံ အကာရတော ပရဝတ္တံ ဗိန္ဒု
 စံနိဂ္ဂဟိတ်နာမ ဟောတိ” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် မိန့်အပ်သည်။

တနည်းကား နှိပ်၍ ရွတ်အပ်သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ် မည်၏။ ထို့ကြောင့်
 “နိဂ္ဂယုဂယုတိတိ နိဂ္ဂဟိတ်” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက် မိန့်အပ်သည်။ အဘယ်ကို နှိပ်၍
 ရွတ်အပ်သနည်းဟူမူကား ကရိုဏ်းကိုနှိပ်၍ ရွတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် နိဂ္ဂယုတိ
 ကရဏန္တိ ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက်လည်းကောင်း၊ “ကရဏ်နိဂ္ဂဟိတော ဂယုတိဥစ္စာရိယ
 တိတိ နိဂ္ဂဟိတ်” ဟူ၍ နိဒ္ဒေသနှိုက်လည်းကောင်း၊ “ကရဏ်နိဂ္ဂဟေတွာ ဂယုတိတိ ဝါ
 နိဂ္ဂဟိတ်” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိနှိုက်လည်းကောင်း မိန့်အပ်သည်။ အဘယ် ကရိုဏ်းကို
 နှိပ်၍ ရွတ်အပ်သနည်း။ ဗီဇာမဇ္ဈ စသော လေးပါးသော ကရိုဏ်းကိုပင် နှိပ်၍
 ရွတ်အပ်သလော ဟူမူကား နှာသိက ကရိုဏ်းကိုနှိပ်၍ ရွတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့်
 “နှာသိကသင်္ခါတိ ကရဏံ” ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက် မိန့်အပ်သည်။ နှာသိက ကရိုဏ်းကို
 အဘယ်သို့ နှိပ်၍ ရွတ်အပ်သနည်း။ ခံတွင်းကိုပိတ်၍ တည်း ရွတ်အပ်သလော၊

ဖွင့်၍ တည်း ရွတ်အပ်သလော။ အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာဖြင့် ရွတ်အပ်သနည်း ဟူမူကား မဖွင့်သော ခံတွင်းဖြင့်နှိပ်၍ ရွတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့်-

“နိဂ္ဂယျာထိ နိဂ္ဂဟိတွာ ဝုတ္တန္တကရဏံ နိဂ္ဂဟိတွာ န မုခေန ဝိဝဋ္ဌေန
ယံ ဝုစ္စတေ နိဂ္ဂဟိတန္တိဝုတ္တိ ပိန္နဲသရာနဂံ”

ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာ၊ ရူပသိဒ္ဓိနှိုက်လည်းကောင်း မိန့်အပ်သည်။

ဤ နိဂ္ဂဟိတ်ဟူသည်ကား မြန်မာမှုနှိုက် သေးသေးကင် ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်
သော အပေါ်နှိုက် ရေးသော အပေါက်အစက်မျှကိုသာ ယူအပ်၏။ ထို သေးသေး
တင်၏ မှီရာဖြစ်သော အ-အစရှိသော အက္ခရာကို မယူသင့်။ အ-အက္ခရာကား
ရွတ်ခြင်းအကျိုးမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အ-ကာရော ဣဟုစွာရကတ္ထော”
စသည်ဖြင့် အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။ ရွတ်ခြင်းအကျိုးရှိသော အ-အက္ခရာနှင့်ကင်း၍
တမူကား ပြုခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသောကြောင့် အ-အက္ခရာဖြင့် ညွှန်ပါသည်သာ။
ထို့ကြောင့် “ဧစ္စစ ဣတိသဒ္ဓေန” စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ ယင်းသို့
သောကြောင့် မိမိ၏ အချန်မဲ့နှိုက် ရွတ်အပ်သော အပေါက်အစက်မျှသာ နိဂ္ဂဟိတ်
မည်၏။ အ-အက္ခရာကား နိဂ္ဂဟိတ် မမည်။ ဤသို့သော အနက်ကို “အံဇ္ဇတိနိဂ္ဂဟိတံ”
ဟူသော သုတ်နှိုက် ဣတိ-သဒ္ဓါဖြင့် ပြအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဣတိသဒ္ဓေါ အတ္တနော
အနန္တရ ဝုတ္တပိန္နဲယေဝ နိဂ္ဂဟိတံနာမ၊ နအကာရေတိ ဒီပေတိ” ဟူ၍ နိဇ္ဈေသ
နှိုက် မိန့်အပ်သည်။ အချန်မဲ့နှိုက် ရွတ်အပ်သော ပိန္နဲဟူရာနှိုက် သ၊ ဟ၊ ဌ၊ အံ
ဟူ၍ နိဂ္ဂဟိတ်ကို အဆုံးပြု၍ ပြသော “အက္ခရာပါဒယော ဧကစတ္တာလိသံ” ဟူသော
သုတ်ကို ဤ “အံဇ္ဇတိနိဂ္ဂဟိတံ” သုတ်မှထောက်၍ အချန်မဲ့နှိုက် ရွတ်အပ်သော ပိန္နဲ
ဟူ၍ လည်း မယူလို။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား “တတ္ထောဒန္တာ၊ လဟုမတ္တာ၊
အညေဒိဿာ၊ သေသာဗျဉ္ဇနာ၊ ဝဂ္ဂါပဉ္စ” ဟူသော ငါးသုတ်တို့ကို ရွတ်ပြန်ရသော
ကြောင့် အခြားရှိ၍ အနန္တရဝုတ္တဟူ၍ မယူလိုသည် ဖြစ်၏။

ထိုအတူ “သေသာဗျဉ္ဇနာ” သုတ်ကိုလည်း သ၊ ဟ၊ ဌ၊ အံ ဟူ၍ ရွတ်ခဲ့ပြီ။
သည်ကိုထောက်၍ ထိုသုတ်ကိုလည်း အနန္တရ မယူလို။ ထိုသုတ်ကို ယူလျှင်လည်း
ဝဂ္ဂါပဉ္စ ဟူသော သုတ်ခြား၍ ရွတ်ပြန်ရလေသည်။ ဝဂ္ဂါပဉ္စ ဟူသော သုတ်ကို
လည်း အံဇ္ဇတိ ဟူသော ဤသုတ်မှထောက်၍ အနန္တရဝုတ္တ မယူလို။ အဘယ်
ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ထို ဝဂ္ဂါပဉ္စ ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဝဂ္ဂါအက္ခရာကိုသာ ပြသည်
ဖြစ်၍ မ-အက္ခရာကို အဆုံးပြု၍ ရွတ်လေသည်။ သ၊ ဟ၊ ဌ၊ အံ ဟူသော ပိန္နဲကို
အဆုံးထား၍ မရွတ်အပ်သောကြောင့် ဝဂ္ဂါပဉ္စ သုတ်ကိုလည်း အနန္တရဝုတ္တဟူ၍
မယူလို။ ထို ဝဂ္ဂါပဉ္စ သုတ်နှိုက် တိုက်ရိုက် မပြသော်လည်း အဝုတ္တသဒ္ဓိ နည်းအား
ဖြင့် ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ သ၊ ဟ၊ ဌ၊ အံ ဟူသော အဝဂ်ကိုလည်း ပြသည် မည် သော

ကြောင့် သ၊ ဟ၊ ဌ၊ အံ ဟူ၍ ရွတ်သည်ပင် ဆိုရအံ့။ ထိုကြောင့် ဝဂ္ဂါပဉ္စ သုတ်ကိုယူသော် မသင့်ပါလော့ဟူအံ့။ အဏ္ဍတိ ဟူသောသုတ်၏ အချန်မဲ့နှိုက် ရွတ်ပြီးသောသုတ်ပင်တကား ဟူအံ့။ ထိုသုတ်ကိုရည်၍ လည်း အနန္တရဝတ္ထ မယူလို။ အံ ဟူသော သေးသေးတင် ဗိန္ဒုသည် မိမိ၏ မှီရာသရ၏ နောက်မှ အချန်မဲ့ တည်သည်ဖြစ်၍ အချန်မဲ့ ရွတ်အပ်သည်မည်သောကြောင့် အဖို့ဖြစ်သော အသရ၏ အချန်မဲ့ဟူ၍ သာ ယူအပ်၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား “အတ္တနော အနန္တရဝတ္ထ ဗိန္ဒုယေဝ နိဂ္ဂဟိတံ နာမ” ဟူသော ပါဠိနှိုက် နိဂ္ဂဟိတံနာမ ဟူသောပုဒ်သည် ဗိန္ဒုယေဝ ဟူသောပုဒ် နှင့်တူလျက် လိင်္ဂိတံအဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပကတိ ဝိကတိ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ အဝဓာရဏကမ္မရည်း ဝါကျဖြစ်၍ အနက်အားဖြင့် သမာသ်ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း စပ်သည်ဖြစ်၍ ဗိန္ဒုဟူသည်လည်း နိဂ္ဂဟိတံပင်၊ နိဂ္ဂဟိတံ ဟူသည်လည်း ဗိန္ဒုပင် ဟူ၍ အရတူဖြစ်၏။ ထို ဗိန္ဒုသဒ္ဒါသည်လည်း ဝုတ္တသဒ္ဒါနှင့် ဝုတ္တိဗိန္ဒု၊ ဝုတ္တိဗိန္ဒု ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တဉ္စတံ ဗိန္ဒုစာတံ ဝုတ္တိဗိန္ဒု ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒကမ္မရည်း သမာသ်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဝိသေသ ဝိသေသုစပ်ကြသည်ဖြစ်၍ ဝုတ္တနှင့် ဗိန္ဒုလည်း အရတူလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ထို ဝုတ္တိဗိန္ဒုဟူသော သမာသ်ပုဒ်နှိုက် ဝုတ္တသဒ္ဒါနှင့် အနန္တရ ဟူသော ပုဒ်သည်လည်း အနန္တရ ဝုတ္တိဗိန္ဒု၊ အနန္တရ ဝုတ္တိဗိန္ဒု ဟူ၍ သတ္တမိတပုဂံဝသမာသ်၏ အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနန္တရကား ကာလအာဓာရ၊ ဝုတ္တကား အာဓေယျဖြစ်၍ အာဓာရ၊ အာဓေယျ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း စပ်သည်ဖြစ်၏။

ထို အာဓာရကား ဗျာပိကာဓာရ စသော လေးပါးတို့တွင် ဝေသယိကာဓာရ၊ ဝိသယာဓာရ နှစ်ပါးတွင် ပါဓေသုပတိတွာ ဟူသကဲ့သို့ ဒေသန္တရာဝစ္စေဒ ဝိသယာဓာရ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အာဓေယျ၊ အာဓရ ဖြစ်သောကြောင့် ဌာနဌာနီ အဖြစ် ဖြင့် စပ်သည်လည်း ဖြစ်၏။ အနန္တရသဒ္ဒါသည်လည်း အတ္တနော ဟူသောပုဒ်နှင့် သမ္ပန် သမ္ပန္နိ အဖြစ်ဖြင့် စပ်သည်လည်း ဖြစ်၏။ ဆဋ္ဌိတပျူရိသံ ဝါကျဖြစ်၍ အနက်အားဖြင့်လည်း သမာသ် ဖြစ်၏။ သမ္ပန်အများတွင် သံ၊ သာမိ၊ ဇနကဇည အဖြစ်ဖြင့် စပ်၏။ ဤသို့ အချင်းချင်း စပ်ကြသောကြောင့် အတ္တနော ဟူသော ပုဒ်၏ အရဖြစ်သော အ-သ်ရနှင့် အချန်မဲ့ဖြစ်၍ ဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏသည် ဗိန္ဒုလည်း မည်၏။ နိဂ္ဂဟိတံလည်း မည်၏ ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် အတ္တနော၏ အရသည် အဘယ်နည်းဟူမူကား အ-သရတည်း။ ဤနှိုက် နိဂ္ဂဟိတံကို ဆိုသော အရာဖြစ်၍ နိဂ္ဂဟိတံသာ အတ္တနော မည်သင့်သည်ကို အသရ သည် အတ္တနော မမည်သင့်တကား ဟူအံ့။ နိဂ္ဂဟိတံသည် အတ္တနောမည်သည် မှန်၏။ ထိုသို့သော်လည်း နိဂ္ဂဟိတံမှထောက်၍ ထို နိဂ္ဂဟိတံ၏ မှီရာ အသရသည်

အတ္တနော မည်ပြန်၏။ အဓိပ္ပာယ် အဖြောင့်ကား ထို နိဂ္ဂဟိတ်သည် မိမိ၏ မိရာ ဖြစ်သော အသရ၏ အချန်မဲ့နှိုက် ရွတ်အပ်သည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ အမိဖြစ်သော အသရ၏ အချန်မဲ့နှိုက် ရွတ်အပ်သော ဗိန္နုဟု ဆိုအပ်သော မိမိ သည်ပင် နိဂ္ဂဟိတ် မည်၏။ ဤသို့သော အဓိပ္ပာယ်ကို ယူရာ၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဤသို့ ယူရာသနည်းဟူမူကား အနန္တရ ဟူသောပုဒ်၏ သမ္ပန်ကို အခြား မရှာကြံ သာပြီ။ အတ္တနောဟူ၍ ကျမ်းဆရာပင် ဆိုခဲ့သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အနန္တရ ဟူရာနှိုက် မိမိနောက် အချန်မဲ့ကို မယူလို။ ရှေးအဖို့မှ အချန်မဲ့ကိုသာ ယူလိုသော ကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်၏ ရှေးအဖို့ အချန်မဲ့သည်ကား အ၊ ဣ၊ ဥ ဟူသော ရဿ သုံးလုံးသာ ရှိရာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထို ရဿသုံးလုံးတွင်လည်း အံဇ္ဇတိဟူ၍ အ-အက္ခရာနှင့် ယှဉ်လျက် ရွတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ရဿ သုံးလုံးတွင် နိဂ္ဂ ဟိတ်၏ ရှေးအဖို့မှ အချန်မဲ့ ဟူသည်ကား အ သရသာ ဖြစ်၏။ ထို အ-သရ သည်လည်း မိမိ၏ ရှေးအဖို့မှ အချန်မဲ့ဖြစ်၏။ ထို မိမိ၏ မိရာ အသရမှ ထောက် သော် မိမိသည် နောက်အဖို့ အချန်မဲ့ဖြစ်၏။ ယင်းသို့သောကြောင့် မိမိမိရာ အ-သရသာလျှင် မိမိနှင့် စပ်သည်ဖြစ်၍ အတ္တနော မည်လေသည်။ မိမိနှင့် မစပ် မယှဉ်သော ဒိဃသရတို့သည်လည်း အံဇ္ဇတိ ဟူ၍ အ- သရကိုမှတ်၍ ပြသော ကြောင့် ဣ၊ ဥ ဟူသော ရဿတို့သည်လည်းကောင်း၊ မိရာအားဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင် သော ဗျည်း ချင်းချင်းတို့သည်လည်းကောင်း နိဂ္ဂဟိတ်မှထောက်၍ အတ္တနော မမည်ရာ။ ထို့ကြောင့် အနန္တရ၏ သမ္ပန်ကို အခြား မရှာကြံသာ။ အတ္တနော ဟူ၍ ကျမ်းဆရာ မိန်ဆို၍ရှိပြီ။ အတ္တနော မည်သင့်သည်မှာလည်း အကြောင်း မစပ်သည်ကို မယူရာ။

ဤနှိုက် အနန္တရ ဟူ၍ သာမန်ဆိုသည်ကို ရှေ့အချန်မဲ့ နောက်အချန်မဲ့ နှစ်ပါးကို ပင်ယူသော် မသင့်ပါလော ဟူအံ့။ ရှေးအဖို့ဖြစ်စေ၊ နောက်အဖို့ဖြစ်စေ အချန်မဲ့ကို အနန္တရဟူ၍ သာမညအားဖြင့် ဆိုသင့်သည်ကား မှန်၏။ ထိုသို့သော်လည်း များ သောအားဖြင့် ရှေးမှထောက်၍ နောက်ကို အနန္တရ ဆိုသည်သာထင်၏။ အနန္တရ သမန္နန္တရ ပစ္စည်းတပ်၏ ဟူရာနှိုက်လည်း ရှေးရှေးဖြစ်ပြီးသော တရားမှထောက်၍ နောက်နောက်ဖြစ်သော တရားသည် အနန္တရမည်၏။ ထိုထို နောက်နောက်ဖြစ်သော တရားသည် ရှေးရှေးမှထောက်၍ အနန္တရလည်းဖြစ်၏။ ကျေးဇူးပြုတတ်သောပစ္စည်း သည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အနန္တရ ပစ္စယောကို အနန္တရလည်းဖြစ်၊ ပစ္စည်းလည်း ဖြစ်သော တရားဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အနန္တရဖြစ်၍ ပစ္စည်းဖြစ်သော တရားဟူ၍ လည်းကောင်း ဆရာကျော်တို့ အနက်သမ္ပန်တော်မူကြကုန်သည်။ ဤနှိုက် နောက် နောက် ဖြစ်သော တရားသည် ရှေးရှေးဖြစ်သော တရားမှ ထောက်၍ သာ အနန္တရ သည် ထိုနောက်နောက် တရားတို့၏ နောက်နောက်မှ ဖြစ်လတ္တံ့သော တရားမှ ထောက်၍ အနန္တရ မဆိုလေ။

“အထပုဗ္ဗာနိ” ဟူသော သုတ်နှိုက် အထသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ဆိုရာနှိုက်လည်း ရှေးဖြစ်သော တဒ္ဓိတ်ကျမ်းမှ ထောက်၍ အာချာတ်ကျမ်းသည် အနန္တရ ဖြစ်၏ဟု နှလုံးသွင်း၍ အထကို တဒ္ဓိတ်ကျမ်း၏ အချန်မဲ့နှိုက်သာဟူ၍ အနက်သမ္မန်လေသည်။ နောက်ဖြစ်သော ကိတ်ကျမ်းမှထောက်၍ အထကို ကိတ်ကျမ်း၏ အချန်မဲ့နှိုက်ဟူ၍ အနက်သမ္မန်လေ။ ထို့ကြောင့် ရွှေမှထောက်၍ နောက်ကို အနန္တရ ဆိုသည်များ၏။ ဤနှိုက်ကား နိဂ္ဂဟိတ်ကို မိမိဟူ၍ ယူလျှင် နိဂ္ဂဟိတ်၏ ရှေးဖြစ်သော အမှီသရကိုသာ ယူသင့်၏။ နိဂ္ဂဟိတ်၏ အမှီမဟုတ်သော နောက်အက္ခရာကို ယူချေလျှင် မဗ္ဗမမလံဂဏတူမည စသည်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်နောင် ပျဉ်းနှောင်းလေသော် လံ ဟူသော ပုဒ်နှိုက် လ-၏ နောက်ကား အ-သရ၊ ထို၏ နောက်ကား နိဂ္ဂဟိတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်နောက်ကား ဂ-ပျဉ်း၊ ထို ဂ-ပျဉ်း၏ နောက်ကား ထိုဂ-ပျဉ်းကိုမှီသော အ-သရ ဟူ၍ အစဉ်အတိုင်း တည်သော အရာနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်၏ နောက်နှိုက် တည်သော ဂ-ပျဉ်းသည် အနန္တရ မည်လေအံ့။ ထို ဂ-ပျဉ်းသည် အနန္တရ သော်ကား မည်အံ့သည်။ မိမိနှင့် အကြောင်းမစပ်သည် ဖြစ်၍ မူကား အတ္တနောလည်း မမည်သာ။ အတ္တနောပင် မည်သော်လည်း ဂ-ပျဉ်းကို ရွတ်သည်၏ အချန်မဲ့ ဗိန္ဒုကို ရွတ်အပ်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဗိန္ဒုကိုရွတ်သည်၏ အချန်မဲ့ ဂ-ပျဉ်းကို ရွတ်အပ်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း အနက်ကျ၏။ ထိုသို့ အနက်ကျလျှင် ဂ-ပျဉ်းသက်သက်ပင် ရွတ်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်လေအံ့။ ဂ-၏ အမှီ အ-သရသို့ ကပ်၍ ရွတ်သည်ကို ယူအံ့ဟူ၍ ဖင် ဆိုသော်လည်း ဂ-ပျဉ်းခြား၍ အနန္တရ မမည်သည် ဖြစ်ပြန်၏။ ယင်းသို့သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို မိမိဟူ၍ ယူလျှင် နိဂ္ဂဟိတ်မှထောက်၍ ရှေးနှိုက်တည်သော အမှီ အ-သရသည် အနန္တရ မည်၏။

ဤကဲ့သို့ နောက်မှ ထောက်၍ ရွှေကို အနန္တရ ဆိုသော အရာကား နည်းအံ့သည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှထောက်၍ အနန္တရမယူလို။ နိဂ္ဂဟိတ်၏ အမှီဖြစ်သော သရသည် နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် စပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မှီရာဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း အတ္တနော မည်၏။ ထို အတ္တနောဟူ၍ ဆိုအပ်သော အ-သရ၏ နောက်အမှီမှ ရွတ်အပ်သော ဗိန္ဒုဟူ၍ ယူသင့်၏။ အ-သရနှင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို စပ်၏ ဟူသည်ကား နိဂ္ဂဟိတ်လာသည်ကိုလျက် နိဂ္ဂဟိတာဂမသန္နိ မည်၏ ဟူသည်ကို ထောက်၍ စပ်၏ဟု ဆိုသည်။

မှီရာဖြစ်၏ ဟူသည်ကား သရကား နိဿယ၊ ပျဉ်းကား နိဿိတ ဟူရာနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်လည်း ပျဉ်းလည်းကောင်းဖြစ်၍ မှီတတ်သောအရာဖြစ်၏ ဟူသည်။ ထို့ကြောင့် အတ္တနော၏ အရသည် အမှီဖြစ်သော အ-သရကိုသာ ယူသင့်၏။ တပါးအက္ခရာကို မယူသင့်။ အက္ခရာတပါးလွဲကာမျှကို မယူသင့်တုံလျက် သ၊ ဟ၊ ငှ၊ ဆီ ဟူ၍ ရွတ်အပ်ပြီးသည်ကို ထောက်၍ သေသာဗျူနာ စသော သုတ်တို့ ကိုကား

အဘယ်သို့ ယူသင့်ကောင်းအံ့နည်း။ နိဂ္ဂဟိတံ၏ အမှီ အ-သရကိုသာလျှင် အတ္တနော ဟူ၍ ဆိုအပ်လေသည်။ ယင်းသို့သောကြောင့် အ-အက္ခရာ၏ နောက်နှိုက် အချန်မဲ့ ရှုတ်အပ်သော ဗိန္ဒုသည် နိဂ္ဂဟိတံ မည်၏။ ဤသို့သော အနက်ကို လူတိ သဒ္ဒါဖြင့် ပြ၏ ဟူလိုသည်။ ဤသို့လျှင် နိဂ္ဂဟိတံသည် မိမိ၏ အမှီဖြစ်သော သရ၏ နောက်မှ သာတည်၍ မှီတတ်သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတံကို ကလာမ်ကျမ်းနှိုက် အနုသ္မာဒရ ဟူ သော အနက်ကို ဆိုအပ်၏။ ထိုကလာမ်ကျမ်းနှိုက် အနုသ္မာဒရ ဟူ၍ ဆိုသည်ကား သရ၏ နောက်အဖို့မှ မှီ၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် အနုသ္မာဒရ မည်၏ ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့်-

ကလာပ ပကရဏေ ပန အံဏုတျာနုသ္မာရာတိ အနုသ္မာဒရသညာ
ဝုတ္တာ။ တတ္ထ သ္မာရတော အနုပစ္စာ နိဿိယတိတိနိဗ္ဗစနံ ကာတဗ္ဗံ၊
သရတော ပရံ နိဿိယတိတိအတ္ထော။

ဟူ၍ နိဗ္ဗေသနှိုက် မိန့်အပ်သည်။ “အကာရတောပရံ ဝုတ္တံဗိန္ဒု တံနိဂ္ဂဟိတံနာမ” စသည်ဖြင့်လည်း အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။ ထို နိဂ္ဂဟိတံသည် အမှီသရ၏ နောက်အဖို့မှ တည်သည်ဖြစ်၍ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော သရကိုသာ မှီတတ်သောကြောင့် ပုပ္ဖသရ မည် ကြောင်းကိုလည်း အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။ ထို နိဂ္ဂဟိတံသည် နောက်အဖို့မှ တည်သည် ဖြစ်၍ ပုဒ်၏ အဆုံးသာ မည်သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတံ အဆုံးရှိသော ဝေဟာရ သည် ဗျဉ္ဇနအန္တ မည်ကြောင်းကိုလည်း * အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

ထိုသို့ ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့် လျော်စွာ နိဂ္ဂဟိတံသည် သရ၏ နောက် တည်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဿိတဖြစ်သော ဗျည်းအက္ခရာဖြစ်၍ မှီရာသရနှင့် မကင်းရာ သောကြောင့် လည်းကောင်း ပုဒ်တို့၏ ရှေးဦးအစနှိုက် တည်သည်ဟူ၍ မဖြစ်ရာ။ ပုဒ်တို့၏ အလယ်နှိုက်သော် လည်းကောင်း၊ အဆုံးနှိုက်သော် လည်းကောင်း တည် သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။

ပုဒ်တို့၏ အလယ်နှိုက် တည်ဟန်ကား အံသ၊ ဝံသ၊ ဥကံသ စသော ပုဒ်တို့နှိုက် အလယ်ဖြစ်၏။ ဖြစ်ဟန်ကား အံသ ဟူရာနှိုက် အသရကား ရှေးဦး၊ ထို့ နောက်မှ နိဂ္ဂဟိတံ၊ ထို့ နောင် သ-ဗျည်း၊ ထို့ နောင် သမိုသော အသရဖြစ်၏။ ဝံသ ဟူရာ နှိုက်လည်း ဝ-ဗျည်းရှေးဦး၊ ထို့ နောင် ဝ-ဗျည်း၏ အမှီ အသရ၊ ထို့ နောင် နိဂ္ဂ ဟိတံ၊ ထို့ နောင် သ-ဗျည်း၊ ထို့ နောင် အသရ ဖြစ်၏။ ဥကံသ ဟူရာနှိုက် ဥ၊ ကားအဝ၊ ထို့ နောင် က-ဗျည်း၊ ထို့ နောင် က-ဗျည်းအမှီ အသရ၊ ထို့ နောင် နိဂ္ဂ

* ဗပဉ္စ ဖတ်ပြီး ရှေးဦးသော အချုပ်ကို အောက်၌ ချမြဲဖြစ်၍ အောက်၌ဆိုသည်။ စာ အုပ်တွင် ရှေ့၌ ဆိုသည်နှင့် တူသည်။

ဟိတ်၊ ထို့နောင် သ-ဗျည်းနှင့် အသရ ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် အံသ ဟူသောပုဒ်တွင် အသရ၊ နိဂ္ဂဟိတ်၊ သ-ဗျည်း၊ အသရ ဟူ၍ အက္ခရာလေးလုံးတွင် နိဂ္ဂဟိတ်ကား ရှေးအက္ခရာ တလုံး၏နောက်၊ နောက် အက္ခရာနှစ်လုံး၏ ရှေးဖြစ်၍ အလယ် ကျ၏။ ဝံသ ဟူရာနှိုက်ကား ဝ-ဗျည်း၊ အသရ၊ နိဂ္ဂဟိတ်၊ သ-ဗျည်း၊ အသရဟူ၍ ငါးလုံးရှိသည်တွင် ရှေ့နှစ်လုံး၊ နောက်နှစ်လုံးဖြစ်၍ အလယ်ကျ၏။ ဥက္ကံသ ဟူရာ နှိုက် ဥသရ၊ က-ဗျည်း၊ အသရ၊ နိဂ္ဂဟိတ်၊ သ-ဗျည်း၊ အသရဟူ၍ ခြောက်လုံး တွင် နောက်နှစ်လုံးဖြစ်၍ အလယ်လည်းကောင်း၊ က-ဒွေးဘော် ရှိမှုကား ခုနစ်လုံး ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် နိဂ္ဂဟိတ်သည် ပုဒ်၏ အလယ်နှိုက် ဖြစ်သည်။

နိဂ္ဂဟိတ်သည် ပုဒ်၏ အဆုံးနှိုက် တည်ဟန်ကား ယံ ဟူသောပုဒ်နှိုက် ယ နောင် အသရ၊ ထို့နောင် နိဂ္ဂဟိတ် အဆုံးဖြစ်၏။ အယံဟူသော ပုဒ်နှိုက်ကား အ နောင် ယ-ဗျည်း၊ ထို့နောင် အသရ၊ ထို့နောင် နိဂ္ဂဟိတ် အဆုံးဖြစ်၏။ မယံ ဟူသော ပုဒ်နှိုက် မ နောင် အသရ၊ ထို့နောင် ယ-ဗျည်း၊ ထို့နောင် အသရ၊ ထို့နောင် နိဂ္ဂဟိတ် အဆုံးဖြစ်၏။ အရဏံ ဟူသော ပုဒ်နှိုက် အသရ၊ ရ-ဗျည်း၊ အသရ၊ ဏ-ဗျည်း၊ အသရ၊ ထို့နောင် နိဂ္ဂဟိတ်အဆုံး ဖြစ်၏။ သရဏံ ဟူသော ပုဒ်နှိုက် သ၊ အ၊ ရ၊ အ၊ ဏ၊ အ၊ ထို့နောင် နိဂ္ဂဟိတ်အဆုံး ဖြစ်၏။ ဤ အံဟူသော ပုဒ် နှိုက် အတလုံး၊ နိဂ္ဂဟိတ်တလုံးတွင် နိဂ္ဂဟိတ်အဆုံး ဖြစ်၏။ ယံ-ဟူသောပုဒ်တွင် ယ၊ အ၊ နိဂ္ဂဟိတ် ဟူ၍ သုံးလုံး။ အယံ-ဟူသောပုဒ်တွင် အ၊ ယ၊ အ၊ နိဂ္ဂဟိတ် ဟူ၍ လေးလုံး။ မယံ-ဟူသောပုဒ်နှိုက် မ၊ အ၊ ယ၊ အ၊ နိဂ္ဂဟိတ် ဟူ၍ ငါးလုံး။ အရဏံ ဟူသောပုဒ်နှိုက် အ၊ ရ၊ အ၊ ဏ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ဟူ၍ ခြောက်လုံး။ သရဏံ ဟူသောပုဒ်နှိုက် သ၊ အ၊ ရ၊ အ၊ ဏ၊ အ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ဟူ၍ ခုနစ်လုံး ရှိသည်။ ထိုတွင် နိဂ္ဂဟိတ်သည် အဆုံးသာဖြစ်၏။

ယင်းသို့သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်သည် ပုဒ်တို့၏ အစနှိုက် မတည်ရာ။ နှစ်လုံး မြောက်၊ သုံးလုံးမြောက် စသည်ဖြင့် အလယ်နှိုက်လည်းကောင်း၊ အဆုံးနှိုက်လည်း ကောင်း တည်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ “ဝိဘတုန္တိ ပဒိနာမ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော “ပဇ္ဇတေအတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒိ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဃဋ၊ ပဋ စသော အနက်ကို သိကြောင်း၊ သိအံ့သည်၏ အကြောင်းဖြစ်သော သိ စသော ဝိဘတ်နှင့်ယှဉ်၍ အိုး၊ ပုဆိုး စသော အနက်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော ပုဒ်စင်စစ်ကို မဆိုလင့်ဦး။ ဝိဘတ်မယှဉ်၊ အိုး၊ ပုဆိုး စသော တစ်စုံတစ်ခုသော အနက်မရ၊ အသံမျှ သာဖြစ်သော က၊ ခ စသောဗျည်းကို ရွတ်ကာမျှနှိုက်သော်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်သည် အစနှိုက်မတည်ရာ။ အလယ်၊ အဆုံးနှိုက်သာ တည်လေရာ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမှုကား က စသောဗျည်းတို့ကို ရွတ်သောအခါ ဗျည်းသက်သက် မရွတ်စကောင်း။ မှီရာသရနှင့်သာတကွ ရွတ်ရအံ့။ ထိုသို့ ရွတ်သောအခါ က စသော ဗျည်းတို့ကား မှီရာသရ၏ ရှေ့မှတည်လေသောကြောင့် အစနှိုက် တည်သည်ဖြစ်၏။ နိဂ္ဂဟိတ်

မူကား မှီရာသရ၏ နောက်မှတည်၍သာ မှီလေသောကြောင့် မှီရာသရကားရှေး၊
နိဂ္ဂဟိတ်ကား နောက်ဖြစ်၍ ဝဏ္ဏ၏ အစွဲနိုင်သော်လည်း မတည်ရာ။ ယင်းသို့
သောကြောင့် မုဒိ မဆိုသင့်သော အရာနှိုက်ပင်သော်လည်း အစွဲနိုင်မတည်ရာ။ ပုဒိ
နှိုက်သော်ကား စင်စစ်အားဖြင့် အစွဲနိုင် မတည်ရာသည်သာ ဖြစ်၏။ အလယ်၊
အဆုံးနှိုက်သာ တည်ရလေသည်။ ထို့ကြောင့်-

ပဒမဇ္ဈေ ပဒန္တေ ဝါ၊ ဌိတံဗိန္ဒူ သရာနဂံ။
ဥတ္တိယံ ကမ္မဝါစာယံ၊ ဘဏေ နိဂ္ဂဟိတန္တကံ။

ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒေသနှိုက်လည်းကောင်း မိန့်အပ်သည်။ ဤပါဌ်
နှိုက် ဥတ္တိယံကမ္မဝါစာယံ ဟူသောကြောင့် ဥတံကမ္မဝါစာနှိုက်သာ ဆိုသည်တကား
ဟူအံ့။ ဥတံကမ္မဝါစာနှိုက်သာ မဟုတ်။ သရဏဂုံ ပေးရာယူရာနှိုက်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်
အဆုံး၊ မ-အက္ခရာ အဆုံးရှိသော ရုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဤ
သရဏဂုံ အရာနှိုက် ဗုဒ္ဓံသရဏံ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံသရဏံ၊ သံဃံသရဏံ ဟူ၍
လည်းကောင်း၊ ဒွနောင်၊ မ္ဗနောင်၊ ခနောင် နှောင်းသော နိဂ္ဂဟိတ်တို့သည် သရဏံ
ဟူသောပုဒ်နှိုက် သ-ဟူသော အဝဂ်အက္ခရာ နှောင်းလေသောကြောင့် င-ဝဂ္ဂန္တ
မရောက်။ ဗုဒ္ဓင်၊ဓမ္မင်၊သံဃင် ဟူ၍ မဖြစ်ရာ ဟူလိုသည်။ အဘယ့်ကြောင့် မဖြစ်ရာ
သနည်း ဟူမူကား င-အပြုသည် ပိဋကတ်သုံးပုံနှိုက် မရှိလေသောကြောင့် မဖြစ်ရာ
သတည်း။ ထို့ကြောင့်-

သရဏဂမနာဒါနေ၊ ဗိန္ဒူန္တံ မန္တကံ ကတာ။
အ ဝဂ္ဂေယျ င-ကာရန္တံ၊ ငါဒေသော နတ္ထိ သာသုနေ။

ဟူ၍ ကစ္စာယန ဝဏ္ဏနာနှိုက်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒေသနှိုက်လည်းကောင်း မိန့်အပ်
သည်။ ဤနှိုက် သံဃံ-ဟူသည်တွင် သ-နောင် နိဂ္ဂဟိတ်ကို လည်းကောင်း၊ သရဏံ
ဂစ္စာမိ ဟူသည်တွင် ဏ-ထက် နိဂ္ဂဟိတ်ကို လည်းကောင်း မယူလို။ အဘယ့်ကြောင့်
နည်း ဟူမူကား သ-ထက်၊ ဏ-ထက်ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်သည် အဝဂ်မနှောင်း၊ ဗ-
ဗျည်း၊ ဂ-ဗျည်း နှောင်းလေသောကြောင့် ဝဂ်အက္ခရာပင် ဖြစ်သည်။ င-ဝဂ္ဂန္တလည်း
ရောက်ကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် သဃံ စသည်ဖြင့်ပင် ရှိသော်လည်း သင့်ရာတော့
သည်။

ဤ ဂါထာနှိုက် အ ဝဂ္ဂေယျ င-ကာရန္တံ ဟူ၍ မဆိုအပ်ပြီတကား။ ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ
ဝဂ္ဂေ ဟူသောသုတ်နှိုက် ဝဂ်အက္ခရာ နှောင်းသောကြောင့်သာ ဝဂ္ဂန္တံပြုရသည်။ ဝဂ်
အက္ခရာမနှောင်း၊ အဝဂ်နှောင်းလေသည်မှာ ဝဂ္ဂန္တံ မဖြစ်သင့်ဟန်ကို ဝဂ္ဂေ ဟူသော
ပါဌ်ဖြင့်ပင် သိရပြီးသည်ဖြစ်၍ အဝဂ္ဂေယျ င-ကာရန္တံ ဟူသော ပါဌ်ကို မဆိုသင့်ပြီ။
အဝဂ်နှောင်းလျှင် င-ကာရန္တံမျှသာလျှင် မဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်။ ဥ-ကာရန္တံ

စသော ဝဂ္ဂန္တတို့လည်း မဖြစ်ကောင်းသည်ချည်းတကား။ ယင်းသို့လျက်ကို င-ကာရန္တ
 သာ မဖြစ်၍၊ ဥ-ကာရန္တ စသည် ဖြစ်လေကောင်း သကဲ့သို့ င-ကာရန္တ မဖြစ်ဟူ၍၊
 ဝိသေသန မဆိုအပ်ပြီတကား ဟူအံ့။ ဤသို့ ဖြေအပ်၏။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တပြုရာ
 နှိုက် ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေမှာ ဝဂ်ဗျည်း နှောင်းသည်။ ဝဂ္ဂန္တပြုသည်မှန်၏။ ထိုသုတ်မှ
 တပါး သယေစ သုတ်မှာလည်း ယ-ဗျည်းနှောင်းရာနှိုက် ယ-နှင့်တကွ ဝဂ္ဂန္တ ဥ-
 ပြုသည်။ မဒါသရေ သုတ်မှာ သရနှောင်းရာ ဝဂ္ဂန္တ မပြုလေသည်။ ဤသို့သော
 အရာများမှာ ဝဂ်အက္ခရာ မှ နှောင်းသောကြောင့် ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေ သုတ်ဖြင့်ပင် မပြီး
 သော်လည်း ဝဂ္ဂန္တ ပြုသောအရာ ရှိသည်။ ဤကဲ့သို့ င-ဝဂ္ဂန္တပြုသော ကာရိယသည်
 ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေ သုတ်မှတပါး မထင်။ ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေ ဟူသော သုတ်နှိုက်သာလျှင်
 င-ဝဂ္ဂန္တ အပြုသည်ထင်၏။ ထိုသုတ်ဖြင့် င-ဝဂ္ဂန္တ ပြု၏ ဟူသော်လည်း ဝဂ်နှောင်း
 သော်သာ ပြုရ၏။ မနှောင်းသော် မပြုရ။ ဤသို့သော အနက်ကို သိစေခြင်းငှာ
 “အဝဂ္ဂေသု င-ကာရန္တ” ဟူ၍ ဆိုလေသည်။

အဓိပ္ပာယ် အဖြောင့်ကား အဝဂ်နှောင်းရာ င-ကာရန္တ မဖြစ်၊ ဥ-ကာရန္တ၊
 မ-ကာရန္တတို့သော်ကား ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေ သုတ်ဖြင့်ပင် မပြီးသော်လည်း ဧဟေဉ္စ၊
 သယေစ၊ မဒါသရေ စသော သုတ်တို့ဖြင့် ဝဂ်မဟုတ်သော ဟ-ဗျည်း၊ ယ-ဗျည်း
 သရနှောင်းရာနှိုက်သော်လည်း ဖြစ်၏။ င-ကာရန္တနှိုက်သော်ကား ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေ
 ဟူသောသုတ်၏ အရာသာထင်၏။ ထိုသုတ်ဖြင့်လည်း အဝဂ်နှောင်းသောကြောင့်
 မစီရင်သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် င-ကာရန္တသည် ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေ သုတ်၏ ဝိသယသာ
 ဖြစ်သင့်၍ ထူးလေသောကြောင့် ဝိသေသကို ဆိုအပ်လေသည်။ ထိုသို့ ဝိသေသကို
 ဆိုအပ်သည်နှင့်အညီ ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေ သုတ်ဖြင့်လည်း မပြီးသာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်၏
 ကာရိယ၏ စီရင်သော မဒါသရေ စသော သုတ်တစ်ပါးတို့ဖြင့်လည်း မပြီးသာသည်
 ဖြစ်၍ စင်စစ်အားဖြင့် ပိဋကတ်သုံးပုံနှိုက် အဝဂ်နှောင်းရာ င-အပြု မရှိသည်သာ
 ဖြစ်၏ ဟု နှလုံးသွင်း၍ ဝအဝဂ္ဂေသု င-ကာရန္တ၊ ငါဒေသောနတ္ထိ သာသနေ” ဟူ၍၊
 မိန့်အပ်လေသည်ဟု ယူသင့်၏။

တနည်းလည်း ထိုသို့ အဝဂ်နှောင်းရာ ဝဂ္ဂန္တ မရောက်သင့်လျက် “ဗိန္နန္တံ မန္တကံ
 ကတာ” ဟူသော ပါဠိဖြင့် သရဏဂုံ အရာနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်အဖြစ်ဖြင့် ရွတ်ရမည်ကိုသာ
 မဆို။ မ-ကာရန္တလည်း ရွတ်အပ်၏ ဟူ၍ ဆိုပချေသောကြောင့် မ-ကာရန္တ မဖြစ်
 သော်လည်း မ-ကာရန္တ ရွတ်ရသကဲ့သို့ င-ကာရန္တလည်း ရွတ်ရအံ့လော ဟူ၍ လည်း
 ကောင်း၊ “ပဒမုဓေသုနုဿာရော သဟယေသု ငေးကာရိဝ” စသည်ဖြင့် သ၊ဟ၊ယ၊
 နှောင်းရာ နိဂ္ဂဟိတ်ကို င-အက္ခရာကဲ့သို့ ရွတ်အပ်၏ ဟူ၍ ကျမ်းမိုးနှိုက် မိန့်အပ်
 သည်နှင့်အညီ သင်သရာ၊ ဥကင်သ၊ ဟင်းသာဟူ၍ ဖတ်သည်မှာကဲ့သို့ င-ဝဂ္ဂန္တ
 မရောက်သော်လည်း င-ကာရန္တ ရွတ်ရအံ့လော ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “တ္ထေစ
 မဒါတိယောဂဝိဘာဂေန ဗျဉ္ဇနေပိ မကာရော တေန ဗုဒ္ဓမိသရဏဂစ္ဆာမိတိအာဒိ

သိဇ္ဇတိ” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် မဒါဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဗျည်းနှောင်းရာ မပြု၍ ပြီး၏ ဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် ထိုနှင့် လျော်စွာ င-လည်း ဝဂ္ဂန်၊ မ-လည်း ဝဂ္ဂန် သဘောတူဟူ၍ င-ဝဂ္ဂန္တလည်း ဖြစ်ကောင်းအံ့လော့ ဟူ၍ လည်းကောင်း စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဤသရဏဂုံအရာ၌ ဗုဒ္ဓင်ဟူ၍ င-ကာရန္တ မရွတ်သင့်။ ဗိန္ဒန္တမန္တကံကတာ ဟူသောပါဠိနှင့်လျော်စွာလည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟိတန္တံ မကာရန္တ ဟူ၍ လာသောပါဠိနှင့် လျော်စွာလည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓံဟူ၍ နိဂ္ဂဟိတန္တံသော်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓမ် ဟူ၍ မ- ကာရန္တသော်လည်းကောင်း ရွတ်သင့်၏။ ဤသို့သော အနက်ကို သိစေခြင်းငှာ အဝဂ္ဂေယျ င- ကာရန္တ ဟူသော ပါဠိကို ဆိုပါသတည်း။ ဤသို့သော်လည်း ဖြေအပ်၏။ ဤထက် အလွန်ကိုသော်လည်း ဆင်ခြင်ပါ။

ဤသရဏဂမနာဒါနေ စသော ပါဠိနှိုက်လည်း သရဏဂုံ အရာနှိုက်သာ နိဂ္ဂဟိတန္တံ နိဂ္ဂဟိတ်ကို အဆုံးပြု၍ ရွတ်အပ်ကြောင်းကို ဆိုသည်။ သရဏဂုံအရာမှတစ်ပါး အခြားသော အရာနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်ကို အနန္တအဖြစ် အဆုံးပြု၍ ရွတ်အပ်သည်ကို မဆိုတကား ဟူအံ့။

ဒုတိယာဒေါ မကာရန္တံ ဥပဇ္ဈာ ဂဟဏာဒိယ၊
ဝဂ္ဂန္တံ နိဂ္ဂဟိတန္တံ၊ မထာရဗမုဒိရယေ။

ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာ၊ နိဒ္ဒေသကျမ်းတို့နှိုက် မိန့်အပ်သည်။ ဤ ပါဠိနှိုက် ဥပဇ္ဈာယ်ယူခြင်း စသည်နှိုက်ဟူ၍ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဆိုပြီးသော အတိုင်း နိဂ္ဂဟိတ်သည် ဗျည်းဖြစ်၍ မှီရာသရနှင့်လည်း မကင်းသင့်။ မှီသောအခါ လည်း နောက်မှသာ တည်၍ မှီလေသောကြောင့် အဆုံးနှိုက်သာ တည်သည်။ အဆုံးနှိုက်သာ ရွတ်အပ်သည် မည်၏။ ဤသို့ အဆုံးနှိုက်သာ တည်သောကြောင့် မိမိနှင့်စပ်သော အ-သရကား ရှေးအဖို့မ ဖြစ်၏။ ထိုနိဂ္ဂဟိတ်မှ ထောက်၍ အ-သရ သည် အနန္တရသော်ကား ဖြစ်၏။ နောက်မှ ထောက်၍ ရှေ့ကို အနန္တရဟူ၍ ဆိုသော အရာကား နည်းအံ့သည်။ ထို့ကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှ ထောက်၍ အ- သရကို မိမိမှီရာ စပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ‘သာနံအက္ခာဝါသော’ ပြယုဂ်ကဲ့သို့ ဌာန ဌာနိ သမ္ပန် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ သမ္ပန် သမ္ပန္နိအဖြစ်ဖြင့် စပ်သောကြောင့် မှီရာဖြစ်သော အ- သရသည် အတ္တနောမည်၏။ ထို့ကြောင့် အတ္တနော၏ အရသည် အမှီသရ ကိုသာ ယူလို၏။

အမလိဂဏမုတ္တမ္ဘ စသည်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်အမှီဖြစ်သော လ- ဗျည်းနှိုက် အ-သရကို မယူမူ၍ နောက်အဖို့နှိုက် အချန်မဲ့တည်သော ဂ ဗျည်းကို ယူချေသော် အနန္တရ သော်ကား ဆိုရအံ့။ ဗျည်းအချင်းချင်း ဖြစ်၍ မှီရာ စပ်ရာ မဟုတ်သောကြောင့် အတ္တနော မမည်ခံ့ ရှိ၏။ ထို ဂ-ဗျည်း၏ အမှီ အ-သရကို ယူလျှင်လည်း သရ

ဖြစ်၍ မှီရာသော်ကား ဟုတ်၏။ ထိုသရနှင့်လည်း မစပ်။ ထိုသရကို မမှီ ဖြစ်၍ အတ္တနောလည်း မမည်သာ။ ဂ-ဗျည်းခြား၍ သန္တိ မစပ်လေသောကြောင့် အနန္တရလည်း မမည်လေ။

ထို့ကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှထောက်၍ နောက်အက္ခရာကို အတ္တနောဟူ၍ မယူလို။ ရှေးအက္ခရာကိုသာ အတ္တနော ဆိုသည် ဟူ၍ ယူလို၏။ ထိုသို့ နိဂ္ဂဟိတ်မှထောက်၍ ရှေးဖြစ်သော အမှီသရကို အနန္တရဟူ၍ ဆိုသော အရာသော်ကား နည်းအံ့သည်။ မှီရာစပ်ရာဖြစ်၍ အတ္တနောသော်ကား ဆိုသင့်၏။ ထိုသို့ အတ္တနော ဆိုအပ်သော မှီရာ သရမှထောက်၍ နောက်အဖို့ခိုက် အချန်မဲ့ဖြစ်၍ တည်သော နိဂ္ဂဟိတ် သည် ကား အနန္တရ၊ သမနန္တရ ဟူရာနှိုက် ရှေးရှေးမှ ထောက်၍ နောက်နောက်သည် အနန္တရ၊ သမနန္တရ မည်၏။ ဟူသော စကားနှင့် လည်းကောင်း၊ အထပုဗ္ဗာနိဋ္ဌိက အထသဒ္ဓါကို တဒ္ဓိတ်ကျမ်း၏ အချန်မဲ့ခိုက်ဟူ၍ တဒ္ဓိတ်ကျမ်းကို ဟောခြင်းကြိယာနှင့် ပြည့်စုံသော ကာလကို ရှေ့ပြု၍၊ ဟောပြီးသော နောက်ကာလ အာချာတ်ကျမ်းကို ဟောအံ့သည်၏ အစအခါကို နောက်ပြု၍ အနန္တရသဒ္ဓါ၏အနက်ကို သမ္မန်သည်နှင့် လည်းကောင်း လျော်စွာ အ-သရ ဟူသော အတ္တနော သဒ္ဓါ၏ အနက်သည် ရှေးမှတည်၍ နိဂ္ဂဟိတ်သည် နောက်အဖို့ ဖြစ်သောကြောင့် အနန္တရလည်း မည်လေ၏။ ထိုသရနှင့် မှီသည်၊ ထိုသရနှင့် စပ်သည် ဖြစ်၍ အတ္တနောလည်း မည်လေ၏။ ထို့ကြောင့် အမှီ အ-သရကို အတ္တနောဟူ၍ ဆိုအပ်သတည်း။ အတ္တနော သဒ္ဓါ၏ အရသည် အမှီ အ-သရ ဖြစ်လေသတည်း။ ဤသို့လျှင် အသရ၏ နောက်မှ အချန်မဲ့ရွတ်အပ်သော ဗိန္ဒုသည် နိဂ္ဂဟိတ်မည်၏ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။

၃၀။ အက္ခရာတို့၏ ဌာန်ကို ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်း

ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသော က-အစ နိဂ္ဂဟိတ် အဆုံးရှိသော ၃၃ လုံးသော ဗျည်းတို့သည် ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း သရတို့ကို မှီ၍ အသံ ဖြစ်သောအခါ ၃၃ လုံးသော ဗျည်းတို့၏ အသံသည် ရဿသရကိုမှီခိုက် တမတြာခွဲမျှသာ အညီ အညွတ် ဖြစ်၏။ ဒိဿသရကိုမှီခိုက် နှစ်မတြာခွဲမျှသာ အညီအညွတ် အသံ ဖြစ်ကြ၍ ထင်သော အသံ၊ မထင်လှန်းသော အသံ၊ အပြင်း အညံ့ စသည်ဖြင့် မကွဲပါပြီလောဟူအံ့။ က၊ ခ၊ စ၊ ဆ၊ ဋ၊ ဌ၊ ထ၊ ထ၊ ပ၊ ဖ၊ သ။ ဤ ၁၁ လုံးသော ဗျည်းတို့သည် မထင်သော အသံသည် ဖြစ်၍ “အစောသ” မည်ကုန်၏။ ဂ၊ ဃ၊ င၊ ဇ၊ ဈ၊ ည၊ ဋ၊ ဌ၊ ဘ၊ ဃ၊ င၊ ဇ၊ ဈ၊ န၊ ပ၊ ဘ၊ မ၊ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ ဟ၊ ဌ။ ဤ ၂၁ လုံးတို့ကား ထင်သော အသံရှိသည်ဖြစ်၍ “စောသ” မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်-

တတ္ထဝဂ္ဂါနံ ပဌမ ဒုတိယာစ သကာရောစ အသောသာ၊ ဝဂ္ဂါနံ တတိယ စတုတ္ထ ပဌမာ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ ဟ၊ ဋ္ဌာစာတိ ဧက ဝိသတိသောသာနာမ။

ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိ ကဏ္ဍာယန ဝဏ္ဏနာတို့နှိုက် မိန့်အပ်သည်။ သန္တိ စာကိုယ်တွင်ပင် လည်းရှိ၏။ ဆောင်လွယ်သောပါဠိဖြစ်၍ သွင်းလိုက်သည်။ ထိုသောသ၊ အသောသ ဟူသော အမည်ကို “သောသော ဧတဿ အတ္ထိ။ နတ္ထိ ဘောသော ဧတဿာတိ” စသော ဝစနတ္ထနှင့်ညီစွာ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် အသံရှိသည် မရှိသည် ဟူ၍ မယူလို။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား အသောသပင် ဖြစ်သော်လည်း ရသ္မနှင့် ယှဉ်ခါ တမကြာခဲ၊ ဒိသနှင့်ယှဉ်ခါ နှစ်မကြာခဲ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း အသံ ရှိသည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ရှိသော်လည်း ထိုအသံသည် မထင်လွန်းသည်ဖြစ်၏။ အသောသ ကား ထင်သောအသံဖြစ်၏။ ဤသို့ ထင်သည် မထင်လွန်းသည်ကိုသာ ယူသင့်၏။ ထို့ကြောင့် -

တ္ထေစပဉ္စသုဝဂ္ဂေသု၊ ဝဂ္ဂါနံ ပဌမာ ပရာ။
ဝဂ္ဂါနံ ဒုတိယာယဉ္စ၊ သကာရောစ တထာပရော။
အပျုတ္တနာဒ ယုတ္တတ္တာ၊ အသောသိတာ ပကာသိတော။
ဝဂ္ဂါနံ တတိယာစေဝ၊ စတုတ္ထပဉ္စမာ တထာ။
ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ ဟ၊ ဋ္ဌာစေဝ၊ ဧကဝိသတိ ပျုဉ္ဇနာ။
ပျုတ္တနာဒေနယုတ္တတ္တာ၊ သောသာဇ္ဇတိ ပကာသိတာ။

ဟူ၍ ဝဏ္ဏနာနှိုက် မိန့်အပ်သည်။ ထိုသို့ မိန့်အပ်သောကြောင့် အသောသ ဟူသောပုဒ်နှိုက် အ- အက္ခရာသည်

ပဋိသေဓေ၊ ဝုဒ္ဓိ၊ တဗ္ဗာဝေ၊ အညတ္ထေ၊ သဒိသေပိစ။
ဝိရုဒ္ဓေ၊ ဂရဟေ၊ သုညေ၊ အ- ကာရေ ဝိရဟပုဂ္ဂေ။

ဟူသော နျာသပါဠိနှင့်အညီ ပဋိသေဓ စသော ဆယ်ပါးသော အနက်တို့တွင် အ- ကုသလာ ဟူသည်နှိုက်ကဲ့သို့ ဝိရုဒ္ဓအနက်သော်လည်းကောင်း၊ အနုဒရာကညာ ဟူသကဲ့သို့ အပွက် အနက်သော်လည်းကောင်း ကြုံရာ၏။ ထိုတွင် အပွက အနက် သည် အတိယုတ္တကဲ့သို့ရှိ၏။ ဤသို့လျှင် ထင်သည် မထင်လွန်းသည်ဟူသော အသံ ကို စွဲ၍ သောသ၊ အသောသ ဟူသော အမည်ဖြင့် ကွဲကုန်၏။

ထိုမှတပါးလည်း ဖြစ်ရာဌာနအားဖြင့် မတူကြသည်ဖြစ်၍ ဌာန်နှင့် လျော်စွာ အသံကွဲသည်လည်း ဖြစ်၏။ အဘယ်သို့ဖြစ်ရာ ဌာန်အားဖြင့် ကွဲသနည်း ဟူမူကား လည်ချောင်းစသော ဌာန်တပါးတည်း နှိုက်သာ ဖြစ်၍ ဌာန်တပါး မရောသော

ကေဇ အက္ခရာ၊ လည်ချောင်း အာစောက် စသည်ဖြင့် ဌာန်နှစ်ပါးရောသော ဒွိဇ အက္ခရာ ဟူ၍ ဖြစ်ရာ ဌာန်နှင့် လျော်စွာလည်း ကွဲသည် ဖြစ်၏။

ထိုတွင် အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဥိ ဟူသော သရ ၆ လုံး၊ ဝ- ဗျည်း ကြည့်သော ဗျည်း ၃၂ လုံး၊ ဤ ၃၀ လုံးသော အက္ခရာတို့သည် ဌာန်တပါးစီသာဖြစ်၍ “ကေဇ” မည်ကုန်၏။ ဧ၊ ဩ ဟူသော သရနှစ်လုံး၊ ဝ-ဗျည်း၊ ဤ သုံးလုံးသော အက္ခရာတို့သည် ဌာန်နှစ်ပါးနှိုက်ရော၍ ဖြစ်သောကြောင့် “ဒွိဇ” မည်ကုန်၏။

ကေဇအက္ခရာ ၃၀ လုံးတို့တွင် အ၊ အာ၊ က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊ ဟ၊ ဤရှစ်လုံးတို့ကား လည်ချောင်းဌာန် နှိုက် ဖြစ်၏။ ဣ၊ ဤ၊ စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည၊ ယ၊ ဤရှစ်လုံးကား အာစောက်ဌာန် နှိုက် ဖြစ်၏။ ဋ၊ ဌ၊ ဍ၊ ဎ၊ ထာ၊ ရ၊ ဌ၊ ဤခုနစ်လုံးတို့ကား လျှာထိပ်ဌာန် နှိုက် ဖြစ်၏။ တ၊ ထ၊ ဒ၊ မ၊ န၊ လ၊ သ၊ ဤခုနစ်လုံးတို့ကား သွားဌာန် နှိုက် ဖြစ်၏။ ဥ၊ ဥိ၊ ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ၊ ဤ ခုနစ်လုံးတို့ကား နှုတ်ခမ်းဌာန် နှိုက် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် -

အဝဏ္ဏ တဝဂ္ဂ ဟကာရာ ကဏ္ဏဇော။ ဣဝဏ္ဏ စဝဂ္ဂ ယကာရာ တာလုဇော။ ဋဝဂ္ဂ ယကာရ ဌကာရာ မုဒ္ဒဇော။ တဝဂ္ဂ လကာရ သကာရာ ဒန္တဇော။ ဥဝဏ္ဏ ပဝဂ္ဂါ ဩဋ္ဌဇော။

ဟူ၍ နျာသ ရူပသိဒ္ဓိတို့နှိုက် မိန့်အပ်သည်။

အဝဏ္ဏောစေဝ ကဝဂ္ဂေါ၊ ယကာရောတျဋ္ဌ ကဏ္ဏဇော။
ဣဝဏ္ဏောစေဝ စဝဂ္ဂေါ၊ ယကာရောတျဋ္ဌ တာလုဇော။
ဋဝဂ္ဂ ရဋ္ဌကာရာတိ၊ သတ္တ မုဒ္ဓိမ္ပိ ဇာယရေ။
တဝဂ္ဂ လသကာရာတိ၊ သတ္တ ဒန္တေသု ဇာယရေ။
ဥဝဏ္ဏောစေဝ ပဝဂ္ဂေါ၊ သတ္တ ဩဋ္ဌဇေသု ဇာယရေ။

ဟူ၍ နိဒ္ဒေသ၊ ကစွာယနဝဏ္ဏနာတို့နှိုက်လည်း မိန့်အပ်သည်။

ဤသို့လျှင် လည်ချောင်းတူသော ကဏ္ဏဌာန်၊ အာစောက်ဟူသော တာလုဌာန်၊ လျှာထိပ် ဟူသော မုဒ္ဒဌာန်၊ သွားဟူသော ဒန္တဌာန်၊ နှုတ်ခမ်းဟူသော ဩဋ္ဌဌာန်၊ ဤသို့ဌာန်ငါးပါးရှိသည်ကိုရည်၍ “တထာဟိ ပဉ္စဌာနာနိကဏ္ဍတာလု မုဒ္ဒ ဒန္တောဋ္ဌဝသေန” ဟူ၍ နျာသနှိုက် မိန့်အပ်သည်။

ပဉ္စနိပန ဌာနာနံ၊ ပဋိပဂ္ဂိဋ္ဌိဝသာပိစ။
နိဿယာဒိ ပဘေဒေဟိ၊ ဝုတ္တောတေသမနုက္ကမော။

ဟူ၍၊ နျာသန္တိန် လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏနာ နိဗ္ဗေသန္တိန် လည်းကောင်း မိန့်အပ်
 သည်။ တခုခုသောပါဌ်ကိုရေးလျှင် ပြီးကောင်းလျက် ဆန္ဒရှိရာ ပါဌ်ကို ဆောင်စေ
 လိုသောကြောင့် ရေးလိုက်သည်။ ဤကဏ္ဍစသော ဌာန်ငါးပါးတို့၏ နိဂ္ဂဟိတ်
 သည် မဝင်လေ။ ထိုနိဂ္ဂဟိတ်သည်ကား နှာခေါင်းဟု ဆိုအပ်သော နှာသိကဌာန်
 ၏ ဖြစ်၏။ ထိုနှာသိကဌာန်နှင့်သော် ဌာန်ခြောက်ပါး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
 “တတ္ထ ဆဌာနာနိ ကဏ္ဍ တာလု မုဒ္ဒ ဒန္တ နှာသိကာနံ ဝသေန” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိ
 ၏ မိန့်အပ်သည်။ ထိုခြောက်ပါးသော ဌာန်တို့၏ ကဏ္ဍဖြစ်သော ဟ-အက္ခရာ
 သည် င၊ ဥ၊ ဏ၊ န၊ မ၊ ယ၊ လ၊ ဝ ဟူသော ရှစ်လုံးသော ဗျည်းတို့နှင့် ယှဉ်
 သောအခါ ရင် ဟူသော ဥရ ဌာန်၏ ဖြစ်၏။ ထိုဗျည်းတို့နှင့် မယှဉ်မူကား မိမိ၏
 ကဏ္ဍဌာန်၏ လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် -

ဟကာရိပဉ္စမေဟေဝ၊ အန္တဌာဟိစ သံယုတ္တံ။
 ဩရသန္တိ ဝဒန္တေတ္ထ၊ ကဏ္ဍံ တဒသံယုတ္တံ။

ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိ၏ မိန့်အပ်သည်။ နိဗ္ဗေသ ကဏ္ဍာယန ဝဏ္ဏနာတို့၏ လာသော
 ပါဌ်ကား အန္တဌာဟိ အတွက်ကို ယဝလေဟိ ဟူ၍ ရှိသည်သာထူး၏။ ဤ၏
 ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ တို့ကို ကလာပ်ကျမ်း၏ အန္တတ္ထိ၊ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ ဟု သုတ်တည်၍
 အန္တတ္ထိ မည်လေသည်။ ထိုဥရဌာန်နှင့်သော် ဌာန်ခုနစ်ပါး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် -

သတ္တဌာနာနိ ဝဏ္ဏာနံ၊ ဥရော ကဏ္ဍောစ တာလုစ။
 မုဒ္ဒ ဒန္တာစ ဩဌာစ၊ နှာသိက ဌာနမေဝစ။

ဟူ၍ နိဗ္ဗေသ၏ မိန့်အပ်သည်။ ဤသို့လျှင် ကေဇအက္ခရာ ၃၀လုံးတို့၏ ဌာန်သည်
 ငါးပါး၊ ခြောက်ပါး၊ ခုနစ်ပါး ပြားသည် ဖြစ်၏။ ဒို့ ဖြစ်သော င၊ ဩ ဟူသော
 သရရှစ်လုံး၊ ဝ-ဗျည်း၊ ဤသုံးလုံးတို့တွင်ကား အက္ခရာ သည် ကဏ္ဍတာလု ဟု
 ဆိုအပ်သော လည်ချောင်း၊ အာစောက်ဟူသော နှစ်ပါးသော ဌာန်၏ ဖြစ်၏။
 ဩ-အက္ခရာ သည်ကား ကဏ္ဍ၊ ဩဌ ဟု ဆိုအပ်သော လည်ချောင်း၊ နှုတ်ခမ်း ဟူ
 သော ဌာန်နှစ်ပါး၏ ဖြစ်၏။ ဝ-ဗျည်းသည်ကား ဒန္တဩဌဟု ဆိုအပ်သော သွား၊
 နှုတ်ခမ်းဟု ဆိုအပ်သော နှစ်ဌာန်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ကောရောကဏ္ဍတာလုဇော၊
 ဩကာရော ကဏ္ဍဩဌဇော၊ ဝကာရော ဒန္တဩဌဇော” ဟူ၍ နျာသန္တိန် မိန့်အပ်
 သည်။ ရူပသိဒ္ဓိ၏လည်း နည်းတူလာ၏။ ကဏ္ဍာယန ဝဏ္ဏနာ၌လည်း

ကဏ္ဍ၊ တာလု ဘဝကာရော၊ ဩကာရ ကဏ္ဍ ဩဌဇော။
 ဒန္တောဌဇော ဝကာရောတိ၊ သိဒ္ဓေါ တေသမနုက္ကမော။

ဟူ၍ မိန့်အပ်၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ကေဇအက္ခရာ ၃၈-လုံးတို့တွင် ငါ ဥ၊ ဣ၊ န၊ မ၊ ဤဝဂ္ဂန္တအက္ခရာ ငါးလုံးတို့သည် “ပဉ္စမာနာသိကာဇာတာ၊ တေ သကဌာန ဇာပိစ” ဟူသော နိဒ္ဒေသပါဠိကိုလည်းကောင်း၊ “ငါ ဥ၊ ဣ၊ န၊ မ၊ သကဌာန နာသိကဌာနဇာ” ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိပါဠိကိုလည်းကောင်း ထောက်သော် ဝဂ္ဂန္တ ငါးလုံးတို့သည် မိမိဌာန်၊ နာသိကဌာန်အားဖြင့် နှစ်ဌာန်၌ဖြစ်၍၊ ဒွိဇကဲ့သို့ ရှိ၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်သည်ရှိသော် ကေဇအက္ခရာ ၃၃ လုံး၊ ဒွိဇအက္ခရာ ရှစ်လုံး ဖြစ်ကောင်း၏။

ဤသို့လျှင် ၃၃ လုံးသော ဗျည်းတို့သည် ဌာန်မတူကြသည်ဖြစ်၍ လည်း ဌာန်နှင့် လျော်စွာ အသံကွဲရာသည်ဖြစ်၏။ ကဏ္ဍစသည်ဖြင့် ဌာန်တူရာနှိုက် လည်းကောင်း၊ ဘောသ၊ အဘောသ အဖြစ်ဖြင့် ကွဲသတည်း။ က၊ ခ စသည်ဖြင့် အဘောသ၏ အဖြစ်၊ ဂ၊ ဃ၊ င စသည်ဖြင့် ဘောသ၏ အဖြစ် တူရာနှိုက်လည်း သိထိလ၊ ဓနိတ စသော သဒ္ဓါဆယ်ပါး၏ အသံအစူးဖြင့်လည်း ကွဲပြန်သတည်း။

ဆယ်ပါး ဟူသည်ကား သိထိလ၊ ဓနိတ၊ ဒိဃ၊ ရဿ၊ ဂရု၊ လဟု၊ သမ္ပန္န၊ ဝဝတ္ထိတ၊ နိဂ္ဂဟိတ၊ ဝိမုတ္တ ဟူ၍ ဆယ်ပါးပြား၏။ ထို့ကြောင့်—

သိထိလံ ဓနိတဉ္စ ဒိဃရဿံ၊ ဂရုကံလဟုကဉ္စ နိဂ္ဂဟိတံ။ သမ္ပန္န
 ဝဝတ္ထိတံ ဝိမုတ္တံ။ ဒသဓာ ဗျဉ္စနဗျဉ္စိယာ ပဘေဒေါတိဝုတ္တောအယံ
 သုဋ္ဌ၊ ဥပလက္ခေ တဗျော။

ဟူ၍ ဝိနယသင်္ဂဟနှိုက် မိန့်အပ်သည်။ ထိုဆယ်ပါးသော သဒ္ဓါတို့တွင် သိထိလ ဟူသည်ကား ဝဂ် ၂၅လုံးတို့တွင် ပဌမက္ခရာ၊ တတိယက္ခရာ၊ ဝဂ္ဂန္တအားဖြင့် ကဂ၊ စဉ္စ၊ ဒုဋ္ဌဏ၊ တဒန၊ ပဗမ၊ ဤ ၁၅လုံးတို့သည် သိထိလ မည်ကုန်၏။ ခ၊ ဃ၊ စု၊ ဆ၊ ဌ၊ ခ၊ ထ၊ ဓ၊ ဖ၊ ဘ၊ ဤဆယ်လုံးသော ဝဂ်တို့သည် ဓနိတ မည်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် “တ္ထေစ ဝဂ္ဂဒုတိယ စတုတ္ထာ ဓနိတာတိပိ ဝုစ္စတိ။ ဣတရေ သိထိလာတိ ဝုစ္စန္တိ” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ဝိနယ သင်္ဂဟနှိုက်ကား “တ္ထေဟိ သိထိလံနာမ ပဉ္စသုဝဂ္ဂေသု ပဌမတတိယံ။ ဓနိတံနာမတေသေဝ ဒုတိယစတုတ္ထံ” ဟူ၍ သိထိလတွင် ဝဂ္ဂန္တ အဝဂ်တို့ မပါလေ။ ပဌမ၊ တတိယသာ ဆိုသောကြောင့် က၊ ဂ၊ စ၊ ဇ၊ ဌ၊ ခ၊ တ၊ ဒ၊ ပ၊ ဗ ဟူ၍ သိထိလ ဆယ်လုံး သာ ဖြစ်၍ ဝဂ္ဂန္တ အဝဂ် လွတ်အံ့သို့ ရှိ၏။ ရူပသိဒ္ဓိနှိုက်ကား “ဣတရေသိထိလာ” ဟူသောကြောင့် ဓနိတဆယ်လုံးမှတစ်ပါး ကြွင်းသော ဝဂ်ဗျည်းသည် သိထိလ မည်ကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သိထိလ တဆယ့်ငါးလုံး ဟူကောင်း၏။ ဤသို့ယူရမှ ဝဂ္ဂန္တ မလွတ် ရှိအံ့သည်။

ကမ္မဝါစာရွတ်ခါ င-ဝဂ္ဂန္တမှတစ်ပါး ဥ၊ ဣ၊ န၊ မ ဟူသော ဝဂ္ဂန္တ လေးလုံး ကြိုက်အံ့သည် မချွတ်။ ထိုကဲ့ သိထိလ အဖြစ် ရွတ်ရအံ့လော၊ ဓနိတအဖြစ် ရွတ်ရအံ့

လော ဟူ၍ မဆုံးဖြတ်သာ ရှိအံ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဝဂ္ဂန္တပါယုမှ သင့်အံ့သည်။
 ယင်းသို့သော် ဝိနယသင်္ဂဟနို့က် အဘယ့်ကြောင့် ဝဂ္ဂန္တကိုသွင်း၍ မဆိုပါသနည်း
 ဟူမူကား ထိုဝဂ္ဂန္တသည် ဌာန်တူဖြစ်သော တပါးတပါးသော ဝဂ်နို့က် တလုံးစီသာ
 ဖြစ်၍ ဘောသ၊ အဘောသ လျဉ်းဖွယ်မရှိ။ ဘောသချဉ်းဖြစ်၍ ထင်သောအသံ
 ဖြင့် ရွတ်အပ်သည်ချဉ်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ထင်သော အသံဖြင့် ရွတ်အပ်သည်ချဉ်း
 ဖြစ်၍ ထိုဝဂ္ဂန္တ၏ လိုအပ်သောအသံ ပြည့်စုံပြီ။ ဌာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊
 ဝဂ်အားဖြင့် လည်းကောင်း တူရာ၌ တလုံးသာဖြစ်၍ သိထိလ၊ ဓနိတ မခွဲသာပြီ။
 က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ ဟူသော လေးလုံးသော ဗျဉ်းတို့သည်ကား ဌာန်တူ၊ ဝဂ်တူ
 သော်ကား ဖြစ်၏။ က၊ ခ နှစ်လုံးကား အဘောသ၊ ဂ၊ ဃ နှစ်လုံးကား ဘောသ
 ဖြစ်၍ ကွဲ၏။ ထို က၊ ခ ဟူသော နှစ်လုံးတွင်လည်း က-ဗျဉ်းကား သိထိလ၊
 ခ-ဗျဉ်းကား ဓနိတ ဖြစ်၏။ ဂ၊ ဃ ဟူသော နှစ်လုံးတွင်လည်း ဂ-ကား သိထိလ၊
 ဃ-ကား ဓနိတ ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် က-စသော ဗျဉ်း လေးလုံးတို့၌ အများ ဖြစ်၍ လျဉ်းဖွယ်ရှိ၏။
 ရှိသည်နှင့်လျော်စွာလည်း ဘောသ နှစ်လုံး၊ အဘောသ နှစ်လုံး ဖြစ်၍ ကွဲ၏။
 ထို ဘောသ၊ အဘောသတို့နို့က်လည်း နှစ်လုံးစီဖြစ်၍ သိထိလ ချဉ်းလော၊ ဓနိတ
 ချဉ်းလော။ သိထိလ၊ ဓနိတ ကွဲကောင်းအံ့လောဟု လျဉ်းဖွယ်ရှိ၏။ ရှိသည်နှင့်
 လျော်စွာလည်း တလုံး သိထိလ၊ တလုံး ဓနိတ ဖြစ်၍ ကွဲလေ၏။ ဤသို့လျှင်
 က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ ဟူသော ဗျဉ်းလေးလုံးတို့သည် ဌာန် တူသော်လည်း ဘောသ၊
 အဘောသအားဖြင့် နှစ်လုံးစီ ကွဲသည်။ ဘောသ၊ အဘောသချဉ်း တူရာနို့က်လည်း
 သိထိလ၊ ဓနိတ အားဖြင့် ကွဲပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ စသော
 အစဝဂ်ဗျဉ်း လေးလုံးကိုသာ သိထိလ၊ ဓနိတ စစ်လေသည်။ ဝဂ္ဂန္တသည်ကား
 ဌာန်ဝဂ်တူရာနို့က် တလုံးတည်းသာ ဖြစ်၍ သုတိတူ မရှိသောကြောင့် အသရူပ
 မည်၏။ ထို အသရူပမည်သော ဝဂ္ဂန္တနို့က်ကား တလုံးသာ ဖြစ်၍ သိထိလ၊ ဓနိတ
 ဟူ၍ အမည် နှစ်ပါး လျဉ်းဖွယ်မရှိ။ က၊ ခ စသော အစလေးလုံး တို့နို့က်ကား
 သုတိတူ ရှိသောကြောင့် သရူပ မည်၏။ ထိုသရူပနို့က်ကား သုတိတူ ရှိသည်ဖြစ်၍
 သိထိလ၊ ဓနိတ လျဉ်းဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အစလေးလုံးနို့က်သာ သိထိလ၊ ဓနိတ
 ဟူ၍ ကွဲကောင်း၏။ ဝဂ္ဂန္တနို့က်ကား တလုံးသာဖြစ်၍ မကွဲကောင်း။

က-စသော လေးလုံးသည် သရူပ၊ ဝဂ္ဂန္တသည် အသရူပ မည်၏ ဟူရာနို့က် ဗျဉ်း
 သက်သက်သည် တမတြာခွဲမျှသာ တညီတညွတ်သော အသံရှိပြီးသည်ကို အသံထူး
 ပြန်ကောင်းသကဲ့သို့ သရူပ၊ အသရူပ မကွဲကောင်းပြီ တကား ဟူအံ့။ ကွဲ၏။
 ကွဲဟန်ကား ဗျဉ်း၏အသံ တမတြာခွဲမျှချင်း တူလေသော်လည်း ထင်၊ ဖထင်
 ရွတ်ရသောအစွမ်းဖြင့် ဘောသ၊ အဘောသ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အတင်းအလျှော့

ရွတ်ရလောအစွမ်းဖြင့် ဓနိတ၊ သိထိလ ဟူ၍ လည်းကောင်း ကွဲ၏။ ယင်းသို့ ကွဲသောကြောင့် အသံထူးပြန်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ထူးသောကြောင့် အသံထင်သည်ကား ဖောသ၊ မထင်သည်ကား အစောသ။ ထင်ထင်ရွတ်အပ်သည်ကား ဓနိတ၊ လျော့လျော့ရွတ်အပ်သည်ကား သိထိလ မည်၏။ ထိုသို့ မည်သောကြောင့် က၊ ခ စသော ပျဉ်းလေးလုံးတို့တွင် ဖောသ နှစ်လုံး၊ အစောသ နှစ်လုံးဖြစ်၍၊ ဖောသ ချင်း သုတိတူ၊ အစောသချင်း သုတိတူ ရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဓနိတ၊ သိထိလ ခွဲရာနှိုက်လည်း ဓနိတ နှစ်လုံး၊ သိထိလ နှစ်လုံးဖြစ်၍၊ ဓနိတချင်း၊ သိထိလချင်း သုတိတူ ရှိသည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ သုတိတူရှိသောကြောင့် အစလေးလုံးသည် သရူပ မည်၏။ ဝဂ္ဂန္တိုက်ကား ဤကဲ့သို့ ဖောသချင်း၊ အစောသချင်း သုတိတူ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သိထိလချင်း၊ ဓနိတချင်း သုတိတူ ဟူ၍ လည်းကောင်း တလုံးတည်းသာ ဝဂ်တပါးနှိုက် ရှိခြင်းကြောင့် သုတိတူ မရှိသည်ဖြစ်၍၊ အသရူပ မည်၏။ တပါးဝဂ်နှိုက် ဝဂ္ဂန္တိုက်လည်း ဌာန်ကွဲဖြစ်၍ သုတိမတူသည်သာ ဖြစ်လေ၏။ ထိုကြောင့် ဝဂ္ဂန္တိုက် အသရူပ မည်လေသတည်း။

သရရှစ်လုံးတို့တွင်လည်း အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ ဟူသော ခြောက်လုံးကို သရူပ၊ ဧ နှင့် ဩ ကိုကား အသရူပ မည်၏။ အ၊ ဣ၊ ဥ ဟူသော ရသသုံးလုံးတို့ကား တမတြာမျှသောအသံ၊ အာ၊ ဤ၊ ဦ ဟူသော ဒီဃ သုံးလုံးတို့ကား နှစ်မတြာသောအသံဖြစ်၍ သုတိ မတူကြပေလျက် အ နှင့် အာ သည် ကဏ္ဍဇချင်း၊ ဣနှင့် ဤ သည် တာလုဇချင်း၊ ဥ နှင့် ဦ သည် ဩဋ္ဌဇချင်း ဖြစ်၍၊ ဌာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဧကဇချင်းဖြစ်၍ လည်းကောင်း တူကြသည်ဖြစ်၍၊ နှလုံး အစုံအစုံရှိသည်ကို ထောက်၍၊ အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ ဟူသော သရခြောက်လုံးကို သရူပ ဆိုလေသည်။ ဧ နှင့် ဩ ကိုကား ဒီဃချင်းဖြစ်၍ နှစ်မတြာ ရွတ်ကောင်းသော အသံအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဒွိဇချင်း ဖြစ်၍ တူကြပါလျက် ဧ ကား ကဏ္ဍတာလု၊ ဩ ကား ကဏ္ဍဩဋ္ဌ ဟူ၍၊ ဌာန်ကွဲချေသောကြောင့် အသရူပ ဆိုလေသည်။ အစုံမဖြစ်၊ တလုံးစီသာ ဖြစ်လေ၏။

ဤသို့လျှင် အစုံ အစုံ မရှိသော ဧ၊ ဩ တို့ကို အသရူပ ဆိုလေသည်ကိုကား “ဒသမာနာ” ဟူသော ကလာပ်သုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကုစာသဝဏ္ဏသုတ်၊ ဝါပရော အသရူပ၊ ဟူသော သုတ်တို့ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ သိရ၏။ ယင်းသို့လျှင် အစုံ မဟုတ်သော ဧ- သရ၊ ဩ- သရတို့ကို အသရူပ ဆိုသကဲ့သို့ ဝဂ္ဂန္တိုက် အကွရာတို့ကိုလည်း မိမိဝဂ်နှိုက် အစုံ မရှိသောကြောင့် အသရူပ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် နျာသန္တိက “ဝဂ္ဂအက္ခရာ ဒုဝိဇာ သရူပ၊ သရူပဝသေန” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ထို့ကြောင့် က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ ဟူသော အစလေးလုံးတို့သည် သရူပမည်၏။ ဝဂ္ဂန္တိုက် အသရူပ မည်၏။

ထိုသို့ အသရူပမည်သော ဝဂ္ဂန္တသည် တခုသော ဝဂ်နှိုက် တလုံးသာ ဖြစ်၍ သိထိလ၊ ခနိတ မစစ်။ က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ ဟူသော အစလေးလုံးကိုသာ ဝိနယသင်္ဂဟ နှိုက် စစ်စေသည်ဟူကောင်း၏။ ယင်းသို့လျှင် ဝိနယသင်္ဂဟနှိုက် ဝဂ္ဂန္တကို သုတိတူ မရှိ၍ သိထိလ၊ ခနိတ မစစ်သည်ရှိသော် သုဏာတု မေ နာဂေါသော ဥတ္တိ ဟူ သော ပါဠိနှိုက် ဣာ- အက္ခရာ၊ မေ- အက္ခရာ၊ နာ- အက္ခရာ၊ ဥ-အက္ခရာ ဟူသော ဝဂ္ဂန္တတို့နှိုက် တင်းတင်းရွတ်ကောင်း၊ လျော့လျော့ ရွတ်ကောင်းသည်ကို အဘယ်သို့ ပိုင်ခြားသောတော့အံ့နည်း။ အောက်ကဆိုပြီးသော အတိုင်း ကမ္မဝါစာနှိုက် ဝဂ္ဂန္တ ကြိုက်အံ့သည် မချွတ်ရာတကား။ ထိုဝဂ္ဂန္တကို သိထိလ၊ ခနိတ မမှတ်ရသဖြင့် သိထိလ ကို ခနိတ၊ ခနိတကို သိထိလ ရွတ်မှားခဲ့သော် -

သိထိလေ ကတ္တဗ္ဗေ ခနိတံ။ ခနိတေ ကတ္တဗ္ဗေ သိထိလံ။ ဝိမုတ္တေ
ကတ္တဗ္ဗေ နိဂ္ဂဟိတံ။ နိဂ္ဂဟိတေ ကတ္တဗ္ဗေ ဝိမုတ္တန္တိ ဣမာနိစတ္တာရီ
ဗျဉ္ဇနာနိ အန္တော ကမ္မဝါစာယံကမ္မိ ဒုသေန္တိ။

ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ ကံပျက်ရာသော အကြောင်းစဉ် ဖြစ်ခဲ့၏။ တကား ဟူအံ့။ ဤသို့ ဆိုအပ်ပေ၏။ ဤဝဂ္ဂန္တ ငါးလုံးတို့သည် ဘောသ၊ အဘောသ မကွဲ။ ဘောသ နှင်နှင်ဖြစ်၍ ထင်သော အသံချည်း ဖြစ်၏။ ထိုထင်သောအသံဖြင့် မိမိတို့၏ ဌာန် ကို ခိုက်၍ ရွတ်မိလေက ဘောသ၏ အသံ ပြည့်စုံ၏။ ထိုသို့ပြည့်စုံလျှင် မိမိတို့၏ ဌာန်နှိုက် သိထိလ၊ ခနိတ ဟူ၍ ဝဏ္ဏတူ မရှိသောကြောင့် မကွဲရာ။ ရူပသိဒ္ဓိလာ တိုင်း သိထိလ ဖြစ်လေအံ့သည်။ ရွတ်မှားဖွယ် မရှိသောကြောင့် ဝိနယသင်္ဂဟနှိုက် မစစ်လေသည်ဟု ဆိုအပ်၏။

၃၁။ ဘောသ၊ အဘောသ အက္ခရာတို့တွင် သိထိလ၊ ခနိတ ကွဲပြားပုံ

ယင်းသို့လျှင် မိမိဝဂ်နှိုက် သုတိတူမရှိ၍ အသံမပြားသင့်သည်ရှိသော် အောက်က ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သိထိလ၊ ခနိတ လျှင်းဖွယ် မရှိသောကြောင့် သိထိလ ဟူ၍ လည်း ဆိုအပ်တော့မည် မဟုတ်။ ထိုသို့လျက်ကို 'ဣတရာသိထိလာ' ဟူသော ရူပ သိဒ္ဓိပါဠိကိုထောက်၍ ဝဂ္ဂန္တပါ တဆယ့်ငါးလုံးယူသင့်အံ့သည်ဟူသော ရှေးစကား သည် အဘယ်သို့ သင့်တော့အံ့နည်းဟူအံ့။ သင့်၏။ သင့်ဟန်ကား ထို ဝဂ္ဂန္တသည် ဘောသမှတစ်ပါး အဘောသ ဟူ၍ မိမိဝဂ်နှိုက် သုတိတူ မရှိပဲလျက်လည်း "ဘောသ ဝန္တော နာမ၊ ဂဗ်ဇ၊ ဇဗျဉ္ဇ" စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ "ဝဂ္ဂါနံ တတိယ စတုတ္ထ ပဉ္စမာ ။ပ။ ဧကဝီသတိဘောသာ" ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝဂ္ဂန္တကိုလည်း ဘောသ မည်၏ဟု ဆိုလေသည်။ ဤနှိုက် ဝဂ္ဂန္တသည် ဘောသမှတစ်ပါး အဘောသ ဟူ၍ လျှင်းဖွယ်မရှိ။ မဟာဂုတ်၊ လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှိုက် အ-သောဘဏ ဟူ၍ လျှင်း

ဖွယ်မရှိလျက် “ကေုနသဠိ သောဘဏစိတ္တေသု” စသည်ဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်၊ လောကုတ္တရာ စိတ်တို့ကို ဝင်စေလျက် သောဘဏဟူ၍၊ မရှိပဲလျက် သောဘဏဟူ၍ ဆိုလေသည်။ ဤသို့ ဆိုသော အရာများမှာ အလျဉ်းရှိသောကြောင့် မဟုတ်။ -ဆရုပ်စေ့ ရေလိုသော အရာတွင်ဖြစ်၍၊ သရုပ် သိစေခြင်းငှာ ကျမ်းဆရာတို့ မိန့်ကုန်သည်။ ဤကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဂဂ္ဂန္တနိက် ဘောသ၊ အဘောသ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သိထိလ၊ ဓနိတ ဟူ၍ လည်းကောင်း အလျဉ်းမရှိလေသော်လည်း သရုပ်ကိုပြခြင်းငှာ မိန့်အပ်သော အရာဖြစ်၍၊ သရုပ်စေ့ယူလိုလသော် ရူပသိဒ္ဓိဆရာ မိန့်သောအတိုင်း ဂဂ္ဂန္တပါ တဆယ့်ငါးလုံးယူမှ သင့်အံ့သည်။

ယင်းသို့သော် ဝိနယသင်္ဂဟနိက် ကမ္မဘေဒပင် မဖြစ်သင့် သော်လည်း သရုပ်စေ့ရုံ အမည်မျှကို အမိန့်ရှိသင့်ပါလေသည်တကား ဟူအံ့။ ထိုဝိနယသင်္ဂဟနိက်ကား ကမ္မဘေဒ ဒုရုတ္တ အရာကို ဆုံးဖြတ်သော အရာဖြစ်၍၊ သိထိလ၊ ဓနိတ၊ နိဂ္ဂဟိတ၊ ဝိမုတ္တ ဟူသော လဒ္ဓါလေးပါးတွင် တပါးပါး ယွင်းသော် ကမ္မဘေဒ ဖြစ်၏။ ဒီဃ၊ ရဿ စသော အကြွင်းခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါး ယွင်းသော် ဒုရုတ္တသာ ဖြစ်၏။ ကမ္မဘေဒ မဖြစ်။ ဤသို့ ဒုရုတ္တ၊ ကမ္မဘေဒ ဖြစ်၊ မဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်ရသဖြင့် ထိုဆရာလိုအပ်သော “အနုသာဝနံ ဟာပေတိ” ဟူသော ပါဠိ၏ အရ ပြည့်စုံပြီ။ ဂဂ္ဂန္တကို သိထိလ၊ ဓနိတ မစစ်သော်လည်း သဘောကျကောင်းသော အရာဖြစ်၍ အမိန့် မရှိလေ။ ဂဂ္ဂန္တဖွဲ့နိက် သုတိတူ ရွတ်သံများဖွယ်မရှိ။ ဘောသ အသံချည်း ဖြစ်၍၊ ဒုရုတ္တမျှသော်လည်း မဖြစ်သင့်သောကြောင့် အမိန့်မရှိလေသည်ဟု ယူသင့်၏။ ဉာဏ်လိုက်၍ ဆိုသည်။ ဆင်ခြင်ပါ။

ဤသို့လျှင် ဓနိတ၊ သိထိလ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ဘောသအက္ခရာတွင် လည်းကောင်း၊ အဘောသ အက္ခရာတွင်လည်းကောင်း ကွဲပြန်လေသတည်း။ ဒီဃရဿ၏ အသံဖြင့် ကွဲဟန်ကို အောက်ကဆီခဲပြီးသောအတိုင်း သိရာ၏။ ဂရု လဟုအားဖြင့်အသံကွဲဟန်ကိုလည်း ဆီခဲပြီးသောအတိုင်း သံယုတ်နှောင်းရာ၊ ဒီဃယျဉ်ရာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ယျဉ်ရာ၊ အချိုသော ပါဒန္တအရာတို့၌ ဂရု၏ အသံ နှစ်မကြာစသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရဿ သရနှင့်ယျဉ်၍၊ နိဂ္ဂဟိတ် မမီသောအရာ၊ သံယုတ်ကင်းရာ၊ အချိုသော ပါဒန္တအရာ တို့၌ လဟု၏ အသံ တမကြာခွဲစသည်ဖြင့် လည်းကောင်း ကွဲဟန်ကို သိရာ၏။

၃၂။ သမ္ပန္နနှင့် ဝဝတ္တိတ၊ နိဂ္ဂဟိတနှင့် ဝိမုတ္တ ခွဲခြားပြခြင်း

သမ္ပန္န၊ ဝဝတ္တိတ အဖြစ်ဖြင့် အသံကွဲဟန်ကား “သမ္ပန္နန္တိ ယံ ပရပဒေန သမ္ပန္နိ တွာ တုဏှိဿာတိဝါ တုဏှိဿာတိဝါ ဝုစ္စတိ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ဝဝတ္တိ တန္တိယံ ပရပဒေန အသမ္ပန္နံ ကတာဝိစ္စန္တိတွာတုဏှိဿာတိ ဝုစ္စတိ” ဟူ၍ လည်းကောင်း ဝိနယသင်္ဂဟနိက် မိန့်အပ်သည်နှင့်အညီ တုဏှိဿာ၊ တုဏှိဿာ ဟူ၍ တုဏှိ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကို အဿ ဟူသော နောက်ပုဒ်နှင့် သန္တိစပ်၍ ရွတ်ခြင်းသည် သမ္ပန္န

မည်၏။ တုဏှိအဿ ဟူ၍၊ တုဏှိ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၊ အဿ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို မစပ်ပဲ ဖြတ်၍ ရွတ်ခြင်းသည် ဝဝတ္ထိတ မည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သန္နိစပ်၍ ရွတ်ခြင်းသည် သမ္ပန္န၊ သန္နိမစပ်ပဲ ပုဒ်ဖြတ်၍ ရွတ်ခြင်းသည် ဝဝတ္ထိတ ဟူသော စပ်ခြင်း၊ ဖြတ်ခြင်း အသံဖြင့် ကွဲသတည်း။

နိဂ္ဂဟိတ၊ ဝိမုတ္တ အဖြစ်ဖြင့် အသံကွဲဟန်ကား “နိဂ္ဂဟိတန္တိ ယံ ကရဏာနိ နိဂ္ဂဟေတွာ အဝိသဇ္ဇေတွာ အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန သာနုနာသိကံဝတ္ထဗ္ဗံ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ဝိမုတ္တန္တိ ယံ ကရဏာနိ အနိဂ္ဂဟေတွာ အဝိသဇ္ဇေတွာ ဝိဝဋ္ဋေန မုခေန အနုနာသိကမကတွာ ဝုစ္စတိ” ဟူ၍လည်းကောင်း ဝိနယသင်္ဂဟနိဂ္ဂဟိတ မိန့်အပ်သည်နှင့် အညီ အောက်က ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း နာသိက ကရိုဏ်းကိုနိဂ္ဂဟိတ မလွတ်မူ၍ မဖွင့်သောခံတွင်းဖြင့် သေးသေးတင် ဗိန္ဒုနှင့် ယှဉ်၍ ရွတ်ခြင်းသည် နိဂ္ဂဟိတ မည်၏။ ကရိုဏ်းကို မနိဂ္ဂဟိတ၍ ဖွင့်သော ခံတွင်းဖြင့် သေးသေးတင် ဗိန္ဒုနှင့် မယှဉ်သော ရွတ်ခြင်းသည် ဝိမုတ္တ မည်၏။ ဤသို့ ဝိမုတ္တအရာနှိုက် ကရိုဏ်းကိုမနိဂ္ဂဟိတ ရွတ်ကာမျှ၊ ခံတွင်းဖွင့်ကာမျှ၊ ဗိန္ဒုမယှဉ်ကာမျှသည် ဝိမုတ္တ မမည်။ အာ-ဒိဿသော ဒီဿ၏ အသံဖြင့်ရွတ်သော်သာ ဝိမုတ္တ မည်အံ့သည်။ သုဏာတု ဟူ၍၊ အာ-ဒိဿယှဉ်သော အရာကို သုဏန္တု ဟူ၍ နိဂ္ဂဟိတ၏ အသံရွတ်ခြင်းသည် ဝိမုတ္တကို နိဂ္ဂဟိတရွတ်သည် မည်၏။ ပတ္တကလ္လံ ဟူ၍ နိဂ္ဂဟိတယှဉ်သော အရာကို ပတ္တကလ္လာ ဟူ၍၊ အာ-ဒိဿ၏ အသံရွတ်ခြင်းသည် နိဂ္ဂဟိတကို ဝိမုတ္တ ရွတ်သည်မည်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိနယသင်္ဂဟနိဂ္ဂဟိတ-

သုဏာတု မေတိ ဝိဝဋ္ဋေန မုခေန ဝတ္ထဗ္ဗေ ပန သုဏံ တု မေတိဝါ။
သောဉတ္တိတိ ဝတ္ထဗ္ဗေ သေ ဉတ္တိတိဝါ အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန
အနုနာသိကံ ဝစနံ ဝိမုတ္တသနိဂ္ဂဟိတ ဝစနံနာမ။ ပတ္တကလ္လန္တိ
အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန အနုနာသိကံ ကတွာ ဝတ္ထဗ္ဗေ ပတ္တကလ္လာတိ
ဝိဝဋ္ဋေန မုခေန အနုနာသိက မကတွာ ဝစနံ နိဂ္ဂဟိတဿ ဝိမုတ္တ
ဝစနံနာမ။

ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ဤသို့သော အရာများကို စောက်၍ နိဂ္ဂဟိတ၊ ဝိမုတ္တအား ဖြင့်လည်း အသံ ကွဲရာလေသည်။ ဤသို့လျှင် သိထိလ စသောအားဖြင့် သဒ္ဒါ ဆယ်ပါး ဖြစ်သတည်း။

ထို သဒ္ဒါဆယ်ပါးတို့ကိုကား မာဂဘောသာ ပါဠိပုဂ္ဂိုလ်ကသာ ရကောင်းသည် မဟုတ်။ မြန်မာ စသော လူမျိုးတို့၏ ဘာသာနှိုက်လည်း ရအံ့သည်ပင်။ မြန်မာမှု နှိုက် ရသင့်ဟန်ကား သိထိလအက္ခရာ တဆယ့်ငါးလုံးတွင် မုဒ္ဒဇဝဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဂ် တတိယက္ခရာကို လည်းကောင်း က၊ ငါ၊ စ၊ ဉ၊ တ၊ န၊ ပ၊ မ ဟူသော

ရှစ်လုံးသော သိထိလ အက္ခရာကို ရေးမှတ်သုံးစွဲသည် များ၏။ ဓနိတ အက္ခရာ ဆယ်လုံးတွင်လည်း ခ၊ ဆ၊ ထ၊ ဖ ဟူသော ဒုတိယက္ခရာ လေးလုံးကို ရေးမှတ် သုံးစွဲသည် များ၏။ ကြွင်းသော ဓနိတ ခြောက်လုံးတို့ကို ရေးမှတ်သုံးစွဲသည်ကား နည်း၏။ အချို့သောသူတို့သည် မုဒ္ဒဇဝင် တတိယက္ခရာတို့ကို ရေးမှတ်သော အရာ ကား အချို့တွင်လည်း မြန်မာမှု သက်သက်မဟုတ်။ မာဂဓ စသော ဘာသာတပါး ကို စွဲမှီ၍ ရှိသော အရာသည်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ သတိလွတ်၍ ရေးမိသည်သော် လည်း ဖြစ်ရာ၏။ သဘောအားဖြင့် ရှေး သူဟောင်းတို့ ရေးမှတ်ရာနှိုက်ကား သက် သက် မြန်မာမှုနှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသော သိထိလ အက္ခရာရှစ်လုံး၊ ဓနိတနှိုက် လေးလုံးသာ ထင်၏။ အလျဉ်းသင့်ကာလည်း ရေးဦးအံ့ဖြစ်၍ တော်သင့်ရုံသာ ရေးလိုက်သည်။

၃၃။ မြန်မာမှုနှိုက် သဒ္ဒါဆယ်ပါး

ဒီဃရဿတို့၏ အသံ ဖြစ်ဟန်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ဒီဃ ငါးလုံးတွင် အဲ၊ ဩြာ် ဟူသော ဒီဃနှစ်လုံးထည့်၍ ခုနစ်လုံးသော ဒီဃအသံကို ဒီဃသဒ္ဒါဟူ၍ သိအပ်၏။ ရဿသုံးလုံး၏ အသံကိုလည်းကောင်း၊ အ-မြစ်ကောင်းသော သေရ၊ င-သတ်၊ ဥ-သတ်၊ န-သတ်၊ မ-သတ်၊ ယ-သတ်၊ ဝ-သတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်တို့၏ အသံကိုလည်း ကောင်း ရဿသဒ္ဒါဟူ၍ သိအပ်၏။

လဟု ဂရုအသံ ဖြစ်ဟန်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ရဿသဒ္ဒါသည်ပင် လဟုအသံ ဖြစ်၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဒီဃအသံသည်လည်းကောင်း၊ သံယုတ် မဟုတ်သော်လည်း သံယုတ်ကဲ့သို့ ဖတ်သော အသတ်နှောင်းသော အရာသည်လည်းကောင်း၊ အ-မမြစ် သည်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း ဖတ်သောအသံသည် ဂရုသံမည်၏။

သမ္ပန္န၊ ဝဝတ္ထိတ အသံ ဖြစ်သင့်ဟန်ကား အချို့သောအရာနှိုက် အက္ခရာနှစ်လုံးကို သန္နိစပ်၍ မ-အက္ခရာ၊ ဟ-အက္ခရာ တခြားမထင်စေပဲ ‘မဟုတ်’ ဆိုအံ့သောအရာကို ‘မရွာနှင့်ဦး ခါမှတ်ဘူး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘မရှိထသောဝန်’ ဟူ၍ ဆိုသင့် သောအရာကိုလည်း ထ-နှင့် ဝ-စပ်၍ ‘မရှိထန်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ဘေးဘ ယမ်း’ ဟူ၍ ဆိုအံ့သည်ကို ဘ-နှင့် ယ-အခြားမထင် ‘ဘေးဘျမ်း’ ဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ ယဝနပုပ္ဖ-သဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ယ-နှင့် ဝ-ကပ်ပြီးလျှင် န-ဗျည်းကိုသတ်၍ ‘ယုန်းပန်း’ ဟူ၍ မြန်မာမှုပြန်ရာနှိုက် စပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဝဏ္ဏချင်းစပ် သည်ဖြစ်၍ သမ္ပန္နအသံ ဖြစ်၏။ အချို့သောသူတို့ကား ဝဏ္ဏချင်းစပ်၍ မရွတ်ရပဲ လျက် ခရီးဟူသည်နှိုက် ခ-နှင့် ရ-ကပ်လျက် ‘ခြီး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မယား ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဇယား-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဘယက်-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နှစ်လုံးမခြားပဲ မ-နှင့် ယ-ကပ်၍ ‘များ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ဇျားဘျက်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆရာ တရားဟူရာနှိုက်လည်း တလုံးတည်းဖြစ်စေလျက် ရစ်၍

‘ကြာ-တြား’ ဟူ၍ ကပ်လျက် ရေးကုန်၏။ ထိုသို့ ကပ်သောအတိုင်း လုံး၍ တမူ ကား ဖတ်သည်လည်း ရှိ၏။ မဖတ်သည်လည်း ရှိ၏။ ဤသို့သောအရာနှိုက် စပ်၍ ဖတ်ခြင်းသည်လည်း သမ္ဗန္ဓအသံလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ ဝဏ္ဏချင်းပင် မစပ်သော်လည်း တလုံးတချက်တည်း လိုက်လျောစွာ မရပ်မဖြတ် ထွေးယှက်၍ ဖတ်သင့်သော “အိမ်ရှင်ဇနီး” ဟူ၍ ဖတ်သောအရာ -

“သဇင်မဉ္ဇူ၊ တအင်ခြည်မြူ၊ မထင်ရည်တူ”

“စက်ပြာသဒ်၊ သက်မဗ္ဗတ်၊ ဖက်အလွတ်”

“မိုးသိကြား၊ * ယိုးတယား၊ ဝိုးတဝါး”

စသည်ဖြင့် စပ်သောအရာနှိုက်လည်း မရပ်မဖြတ် လိုက်လျော၍ ဖတ်သင့်သော ကြောင့် သမ္ဗန္ဓအသံလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဝဝတ္ထိတ အသံနှိုက်ကား သန္ဓိစပ်သော ဝဏ္ဏကိုပင် မခွဲမဖြတ် ရသော်လည်း ခြားခြားနားနား ရပ်ဖြတ်၍ ဖတ်သင့်သော-

“တန်ဆောင်မီးလည်း၊ စနီးစပ်ကာ”

ဟူ၍ လည်းကောင်း-

“မြေကြီးကသာ၊ မြေကြီးကပင်”

“နေမီးလဝါ၊ နေမီးလသွင်”

“ဘဝဂ်ကပင်၊ ဘဝဂ်ကသာ”

“နှစ်ဟူလူဖယ်၊ ချစ်သူသူနွယ်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာများသည် ခြား နား ရပ် ဖြတ်၍ ဖတ်သင့်သော အရာများဖြစ်၍ ဝဝတ္ထိတ အသံ မည်၏။

နိဂ္ဂဟိတ၊ ဝိမုတ္တ အသံ ဖြစ်ဟန်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သေးသေးတင် အသံ သည် နိဂ္ဂဟိတ အသံ မည်၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ဒီသအသံသည်လည်းကောင်း၊ အမြစ်မရှိသော င-သတ်၊ ဥ-သတ်၊ န-သတ်၊ မ-သတ်၊ ယ-သတ်၊ ဝ-သတ် အသံ သည် လည်းကောင်း ကရိုဏ်းကို လွှတ်ကောင်းသောကြောင့် ဝိမုတ္တ အသံ မည်၏။ ဤသို့လျှင် မြန်မာမှုနှိုက် သုဒ္ဓါဆယ်ပါး ဖြစ်သတည်း။ သည်ကို ရည်၍ -

“ပုဒ်စပ်ချောမြေ့၊ သန္ဓေခြားဖြတ်၊ သံလွတ်ဖွင့်ဆို၊ ရှည်တိုလေးပေါ့၊
တင်းလျော့နိဂ္ဂဟိတ်၊ အစိတ်အဖြာ၊ အင်္ဂါဆယ်ခု”

* ယခု ယိုးဒယားဟု ရေးသည်။

ဟူ၍ ကိုးခန်းလင်္ကာနှိုက် စပ်တော်မူလေသည်။ ဤလင်္ကာနှိုက် ပုဒ်စပ်ချော့မြေ ဟူသည်ကား သမ္ဗန္ဓ သဒ္ဒါတည်း။ သန္ဓေခြားဖြတ် ဟူသည်ကား ဝဝတ္ထိတ သဒ္ဒါ တည်း။ သံလွတ်ဖွင့်ဆို ဟူသည်ကား ဝိမုတ္တတည်း။ ရှည် ဟူသည်ကား ဒီဃ၊ တို့ ဟူသည်ကား ရသတည်း။ လေး ဟူသည်ကား ဂရ၊ ပေါ့ ဟူသည်ကား လဟု တည်း။ တင်း ဟူသည်ကား ဓနိစ၊ လျော့ ဟူသည်ကား သိထိလတည်း။ နိဂ္ဂဟိတ် ဟူသည်ကား သေးသေးတင် ဗိန္ဒု၊ အသံတည်း။ အချိုသောစာတွင် ပုဒ်စပ်ချော့ပြေ၊ သန္ဓေခြားဖြတ် ဟူ၍ လည်း ရှိကုန်၏။ သဘောမပျက်ကောင်းပေ။

၃၄။ သိထိလ၊ ဓနိတ အက္ခရာတို့၏ ဌာန်ဖြစ်ပုံ

ဤ သဒ္ဒါဆယ်ပါးကို ဝေဖန်ရာ၌ သရအက္ခရာ၊ အဝဂ်အက္ခရာတို့ကို သိထိလ၊ ဓနိတအားဖြင့် ဆရာတို့ ခွဲဝေသော အရာကို မတွေ့။ သဘောကို ထောက်သော် သိထိလ၊ ဓနိတ ဟူ၍ မဝေဖန်သင့်သော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား သရကို သရူပ၊ အသရူပခွဲသော် နှစ်စုံဖြစ်၏။ ထိုတွင် အစခြောက်လုံးသည် သရူပ မည်၏။ ထိုသရူပခြောက်လုံးကို ဌာန်အားဖြင့်ခွဲသော် အ၊ အာ- ကဏ္ဍဇ၊ ဣ၊ ဤ- တာလုဇ၊ ဥ၊ ဦ- သြဋ္ဌဇ ဖြစ်၍ သုံးစုကွဲ၏။ ထိုတွင် အ- ကား ရသ၊ အာ- ကား ဒီဃ ဟူ၍ ခွဲပြန်သော် တလုံးစီ ရှိ၏။ တလုံးတည်းသာဖြစ်၍ ဓနိတ၊ သိထိလ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဧဝံ၊ အသောသဟူ၍ လည်းကောင်း လျဉ်းဖွယ် မရှိသည် ဖြစ် လေ၏။ အသရူပတွင်လည်း ဇ-ကား ကဏ္ဍဇတာလု၊ သြ-ကား ကဏ္ဍသြဋ္ဌ ဟူ၍ ဌာန်ကွဲသောကြောင့် သုတ်မတူကြ။ တလုံးစီသာဖြစ်၍ လျဉ်းဖွယ် မရှိသည် ဖြစ် လေ၏။

အဝဂ်အက္ခရာတို့တွင်လည်း ယ-ကား တာလုဇ၊ ရ-ကား မုဒ္ဒဇ၊ လ-ကား ဒန္တဇ၊ ဝ- ကား၊ ဒန္တောဋ္ဌဇ ဟူ၍ ဌာန်အားဖြင့်ပင်ကွဲ၍ တလုံးစီ ဖြစ်လေ၏။ သ- နှင့် လ ကား ဒန္တဇ အဖြစ် တူ၏။ တူသော်လည်း လ-ကား ဧဝံ၊ သ- ကား အ ဧဝံသာ ဖြစ်၍ ကွဲပြန်သောကြောင့် တလုံးစီဖြစ်ပြန်လေ၏။ ဟ-ကား ကဏ္ဍဇ ဖြစ်၍ ဌာန်အားဖြင့်ကွဲ၏။ ဋ- ကြီး အက္ခရာကား ရ- အက္ခရာနှင့် မုဒ္ဒဌာန်အဖြစ် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗျည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဝဂ်အဖြစ်ဖြင့် လည်း ကောင်း၊ ဧဝံသာအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း တူသည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့တူလေသော် လည်း ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် “လဋ္ဌာနမဝိသေသော” ဟူသည်နှင့်အညီ ဋ-ကြီး နှင့် လ-ငယ် သည် မထူးသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မထူး ဟူသည်နှင့် လျော် စွာလည်း “ယဝမဒနတရလာစာဂမာ- ဒဟဿ ဒေါလ်- လဒရာန- ပါတောလိ” စသော သုတ်တို့နှိုက်လည်း သာမန်သာဆိုသည်ကို ထိုသုတ်တို့ဖြင့်ပြီးသော ဆဋ္ဌာဘိည၊ သဋ္ဌာယတန၊ ဒဠ၊ သောဠသ၊ ပါဠိ ဟူသော ပြယုဂ်တို့နှိုက်ကား ဋ-ကြီး သုတ်နှိုက်

လ-ငယ်ရှိ၏။ လ-ငယ်ကို ငွေ-ကြီးပြု၍ ပြီး၏။ ဟူ၍ အမိန့် ရှိကြသည်လည်း သုတ်
ဝိသေသ မထင်။ နန်းကျောင်း အရှင်ဘုရားမူကား သုတ်ကြီးဖြင့် စီရင်တော် မူဟန်
ရှိ၏။ ထိုသုတ်ကြီးတို့၏လည်း တိုက်ရိုက်မထင်။ အမြင်ကို လိုက်၍ စီရင်တော်မူ
သကဲ့သို့ ရှိ၏။ အချို့ကား ဒေါဓာယစွန့်ကံ စ-ဖြင့် စီရင်အံ့ ဆိုကုန်၏။ ထို
ဒေါဓာယစွန့်ကံ စ-ဖြင့် စီရင်ရမည်ကိုလည်း ဉာဏ်၊ နိဒ္ဒေသ၊ ရူပသိဒ္ဓိ စသည်တို့၌
မထင်။ ‘လဠာနမဝိသေသော’ ဟူသည်နှင့် အညီ မထူးသည်ပင်။ ယူရအံ့ သကဲ့သို့
ရှိ၏။

ပစ္စယေ အာဂမေ လောတု၊ နိဂ္ဂဟိတဿ ကာရိယေ။
ရကာရ၊ ဒကာရာနဉ္စ၊ ကာရိယေ ဒေဝရာဇိနိ။
ဆန္ဒဂဏေ ဗျဉ္စနေစ၊ ဥကာရောဝါလုကေသုစ။
လာဓာတုယံ အာဒါနေစ၊ ပဝတ္ထေ ဂတိယံရပိ။

ဟူသော ကေက္ခရကောသပါဠိကို ထောက်မူကား တန္တိသိ တတ္ထေလော စသော
သုတ်ဖြင့် သက်သော လ-ပစ္စည်း၊ ယဝမဒနတရလာစာဂမာ စသောသုတ်ဖြင့် လာ
သော လ- အာဂုံ၊ ဝဂ္ဂန္တံဝါဝဂ္ဂေ၊ လဒရာနံ စသောသုတ်တို့ဖြင့်ပြုသော လ-ကာရိယ။
ဤသို့စသော အရာနှိုက် လ-ငယ်ဟူ၍ အထူးဆိုသည်ပင် ဖြစ်၏။

အထူးဆိုသည်ဟူ၍ အဘယ့်ကြောင့် သိရသနည်း ဟူမူကား ဒန္တဇ လ-ငယ်ကို
ဆိုသောအရာကိုထောက်၍ သိရ၏။ ထိုသို့ သိရသော်လည်း သဠာယတန၊ သောဠသ
စသော သုတ်တို့၏ ဥဒါဟရဏ်တို့မှာ ငွေ-ကြီး ရှိကြ၏။ ရှိသင့်ဟန်ကိုလည်းကောင်း၊
လ-ငယ်ကို ငွေ-ကြီးပြုရမည်ကို လည်းကောင်း ပုဒ် ပါဠိ မတွေ့။ ဓာတုမာလာ၊
ကေက္ခရကောသ စသော ကျမ်းတို့၏ လ-ငယ် ငွေ-ကြီး သီးခြား၍ လာသည်ကို
ထောက်သော် ငွေ-ကြီး လ-ငယ် အရာအားဖြင့် ကွဲအံ့သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ ကွဲအံ့
သည်ကို “လဠာနမဝိသေသော” ဟူ၍ ဆိုလေသည်ကား မညီကြသကဲ့သို့ ရှိ၏။
ရှိသော်လည်း ဉာဏ်လိုက်၍ ဆိုအံ့။

ဓာတုမာလာ စသည်တို့၏ လာသည်နှင့်အညီ လ-ကာရန္တ၊ ငွေ-ကာရန္တ ဟူ၍
ဓာတ်ကွဲလည်းကောင်း၊ လ-ငယ်ရှိသင့်သောအရာ၊ ငွေ-ကြီး ရှိသင့်သောအရာ ဟူ၍
အနက် အရာ ကွဲ၍လည်းကောင်း လာသည်ကို ထောက်သော် သဘောအားဖြင့်
မတူ ကွဲရာလေသည်။ ထိုသို့ကွဲလျက်ကို “လဠာနမဝိသေသော” ဟူ၍ ဆိုသည်
ကား ဣလဒနမဝိသေသော ဟူ၍ သာမန်သာ မဆို။ ‘ဆသချာဟိ’ ဟူ၍ ပုပ္ဖနိမိတ်
ကို ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ‘ဆဠာဘိည၊ ဆဠကံ၊ ဆဠာသိတိ၊ ဆဠသာ၊
သဠာယတနံ ဟူ၍ ပြအပ်သော ပြယုဂ်တို့ကို ထောက်သော်လည်းကောင်း မူလဖြစ်

သောဓာတ်၊ ဓာတ်၏ အနက်အားဖြင့် မကွဲပဲ သဘောအားဖြင့်ပင် အထူးမရှိဟူ၍ မဆိုလို။ အာဂမအရာတွင် ဆိုသောကြောင့် လ-ငယ်လာလည်းမထူး၊ ငွ-ကြီး လာလည်း မထူးဟူ၍ ဆိုလိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ လာသည်လည်း “သင်္ချာဟိ” ဟူသော သဒ္ဒန္တရကို ထောက်သော် သင်္ချာသဒ္ဒါမှတစ်ပါး သင်္ချာ မဟုတ်သော် သဒ္ဒါနောင် မလာရဟူ၍ လည်း သိစေသည်ပင် ဖြစ်၏။ သင်္ချာသဒ္ဒါနောင်မှ ဟူသော်လည်း ဆ၊ သ- သဒ္ဒါကို ဆိုသောကြောင့် ဆ၊ သမှတစ်ပါး၊ ပဉ္စ၊ စတု၊ သတ္တ၊ အဋ္ဌ စသော သင်္ချာသဒ္ဒါတို့နောင် မလာရ။ ဆ၊ သ ဟူသော သင်္ချာသဒ္ဒါနောင်သာ လာရအံ့ ဟူသော အနက်ကို သိစေ၏။ ဤသို့လျှင် ‘လဋ္ဌာနမဝိသေသော’ ဟူ၍ သာမန်သာ မဆို။ ဆ၊ သ ဟူသော သင်္ချာသဒ္ဒါနောင်သာ လ-အက္ခရာလာ၏။ ထိုသို့လာခြင်း နှိုက်ကား လ-ငယ် ငွ-ကြီး အထူး မရှိ။ လာသင့်သည်ချည်း ဖြစ်၏။ သောဋ္ဌလ၊ စတ္တာလိသ၊ ရဋ္ဌဟူသော ပုဒ်တို့နှိုက် လ-ပြုခြင်းသည်လည်း ငွ-ကြီး လ-ငယ် မထူး။ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် “သင်္ချာနံ ဒကာရ၊ ရကာရာနံ လကာရာဒေသော ဟောတိ ဝါ။ လဋ္ဌာနမဝိသေသော” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “လဋ္ဌာနမဝိသေသော ရုဋ္ဌော ရုက္ခောဝါ” ဟူ၍ လည်းကောင်း မိန့်အပ်သတည်း။ နိဒ္ဒေသနှိုက်လည်း “ဣဓေဋ္ဌာနံ အဝိသေသော၊ အညတ္ထပန ဥဋ္ဌာနံ အဝိသေသော စုတ္တော။ ဧဥတ္တာ၊ ဇဋ္ဌတ္တာ” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ဤသည်များကိုထောက်သော် ငွ-ကြီး လ-ငယ်သည် သဘော အားဖြင့် မထူးဟူ၏ မဆိုလို။ အာဂမ၊ အစဒေသ စသည်ဖြင့် သန္တိ ဖြစ်သော အရာတွင်သာ ငွ-ကြီးလာခြင်း၊ လ-ငယ်လာခြင်း၊ ငွ-ကြီးပြုခြင်း၊ လ-ငယ်ပြုခြင်း ဟူ၍ မထူး ဆိုလိုသည် ယူသင့်၏။ ထိုသို့ လာခြင်းပြုခြင်း၊ လာသည် ပြုသည်နှင့် လျော်စွာ ရွတ်မိလေသော်လည်း မထူးသည်ပင် ဖြစ်၏။ သဋ္ဌာယတန၊ သောဋ္ဌသ၊ ဒဋ္ဌ၊ ရဋ္ဌ စသည်ဖြင့် ငွ-ကြီးရှိသော ပြယုဂ် အရာနှိုက် “ယဝမဒနတရလာစာဝမာ၊ လဒရာနံ၊ ဒဟယဒေါလံ” ဟူ၍ သုတ်ကြီးကိုပြုသော အရှင်ကဏ္ဍည်းဆရာသည် လ-ငယ် နှင့် ရွတ်သည်ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် -

သုတ္တကာရောပန ဣသဌာနေ လကာရမေဝ၊ ပဋ္ဌတိ ဒိဿတိတိ
ယဝ ။ပ။ ဂမာ၊ ဒဟယဒေါလံ ဣဇ္ဇေဝမာဒိသံ။

ဟူ၍ နျာသဆရာ မိန့်အပ်သည်။ လောကီသဒ္ဒါကျမ်းနှိုက်ကား ဥ-အက္ခရာကို ဆို အပ်ပြီး ဖြစ်၍၊ ငွ-အက္ခရာကို အသီးမဆိုပြီ။ ထို ငွ-အက္ခရာကို ခပ်သိမ်းသောအရာ နှိုက် မခေါ်ဝေါ်ကုန်ပြီ။ အချို့သော ဆရာတို့ကား ထို ငွ-ကြီးအရာနှိုက် လ-ငယ် ကိုလည်းကောင်း၊ ဥ-အက္ခရာကိုလည်းကောင်း ရွတ်ကုန်၏ ဟူသောအနက်ကို သိစေ ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ရ နှင့် ငွ သည် မုဒ္ဒဇချင်း၊ ကောသချင်း တူသည် ဖြစ်၍ ရ-၏။ အချန်မဲ့ ငွ-ကို ဆိုအပ်လျက် အဆုံးနှိုက် ငွ-ကြီးကို ဆိုလေသည်။ ထိုကြောင့် နျာသနှိုက် -

သဒ္ဓသတ္ထေပန ဥကာရဿဝုတ္တပကာရမေဝ သန္ဓာယ န တဿဝိသုံ
ဝုတ္တံ။ တံပန နသဗ္ဗေ သဗ္ဗတ္ထဝေါဟာရန္တိ။ ကေစိပန ငွေဌာနေ
လကာရံ ပဋ္ဌန္တိ။ ကေစိ ဥကာရန္တိ ဉပနတ္ထိ မုဒ္ဒဇတ္တာဘောသတ္တာစ
ရကာရာနန္တရံ ဝတ္ထဗ္ဗေပိ ပစ္စိမံကတွာ ဝုတ္တောတိဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ယင်းသို့သောအရာများကို ထောက်၍ အာဂမ၊ အာဒေသ အရာ
နှိုက် ငွေ-ကြီး လ-ငယ် ရွတ်ခြင်းသည် မထူးသည်ပင် ဖြစ်သင့်၏။ “အညတ္ထပန
ဥဋ္ဌာနံ အဝိသေသော” ဟူသော နိဒ္ဒေသပါဌ်၊ “ကေစိ ဥကာရန္တိ” စသော နျာသ
ပါဌ်တို့ကို ထောက်သော် ငွေ-ကြီးအရာကို လ-ငယ်ရွတ်လည်း မမှား။ ဥ-သံကောက်
အက္ခရာရွတ်လည်း မမှားပင် ဖြစ်သင့်၏။ ဤစကားနှင့် လျော်စွာလည်း ဂရုဥ၊
ဂရုဋ္ဌ၊ ဇုတ္တာ၊ ဇုတ္တာ ဟူ၍ ဥ-သံကောက်အက္ခရာ၊ ငွေ-ကြီးအက္ခရာနှင့် နှစ်ထွေ
ရွတ်သည်လည်းထင်၏။ ရှိလည်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ငွေ-ကြီးကို လ-ငယ်လည်း
ကောင်း၊ ဥ-သံကောက်လည်းကောင်း ရေးခြင်းရွတ်ခြင်းသည် အထူးမရှိ။ ရေးသင့်
ရွတ်သင့်သည်ချည်း ဖြစ်သင့်၏။ ထိုသို့ အထူးမရှိခြင်းသည်လည်း ဥ-ကာရန္တံ၊
လ-ကာရန္တံ ဟူ၍ ဓာတ်စဉ်ကို ပြခြင်း၊ ဥ-ကာရော၊ လ-ကာရော၊ ငွေ-ကာရော
စသည်ဖြင့် ထိုအက္ခရာတို့ ဟောဟန်အရာကို လည်းကောင်း မှတ်၍ ပြသည်ကို
ထောက်လျှင် မူလသဘောအားဖြင့်ကား ထူးသည်ပင် ဖြစ်၏။ အာဂမ၊ အာဒေသ
အရာတွင်သာ မထူးသည်ကိုရည်၍ “လဋ္ဌာနမဝိသေသော” ဟူ၍ ဆိုသည်ကို
ယူသင့်၏။

အာဂမအရာတွင် ဆဋ္ဌာယတန စသည်နှိုက် ငွေ-ကြီး၊ ဆလံသာ စသည်နှိုက် လ-
ငယ်ရှိသည် များ၏။ အာဒေသအရာတွင် သောဋ္ဌဿ စသည်နှိုက် ငွေ-ကြီး၊ စတ္တာလီသ၊
ပုဂ္ဂလ စသည်နှိုက် လ-ငယ်ရှိသည် များ၏။ လဋ္ဌာနမဝိသေသော ဟူ၍ ယခင်
စကားကိုထောက်သော် တညီတညွတ် ငွေ-ကြီးလည်းကောင်း၊ လ-ငယ်လည်းကောင်း
ရှိသော်လည်း အထူး မဆိုသာသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ကာရဏ၊ ဂဟဏ၊ ပဏာမ စသော
ပုဒ်တို့နှိုက် န-ငယ်ကို ဏ-ကြီး ပြုရအံ့သည်ကို ဆိုသကဲ့သို့ လ-ငယ်ကို ငွေ-ကြီး၊
ငွေ-ကြီးကို လ-ငယ် ပြုရအံ့သည်ဆိုသော ပုဒ်ပါဌ်မူကား မတွေ့။ ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသော
အတိုင်း ပစ္စည်း၊ အာဂုံ၊ အာဒေသ ဖြစ်မှုကား ငွေ-ကြီး လ-ငယ် မထူးသာ၊ အသင့်
ချည်း ဟူကောင်း၏။ ထိုတွင်မူကား သုတ်နှင့်အညီ ရှိကောင်း၏။

အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း လ-ငယ်ကို ငွေ-ကြီး၊
ငွေ-ကြီးကို လ-ငယ် ပြုရအံ့သည်ကို သုတ်ဝိသေသလည်း မထင်။ စ-သဒ္ဓါ စသော
အစွမ်းဖြင့် စီရင်အံ့ဟု ဆိုသော အရာများသော်လည်း မထင်။ မဟာပဒေသသုတ်တို့
နှိုက်လည်း တိုက်ရိုက်မထင်။ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်း၊ အာဂုံ၊ အာဒေသတို့ဖြင့် ပြီးရင်း

အတိုင်းသာ ရှိရအံ့သို့ထင်၏။ ထိုသို့ ရှိရအံ့သည်မှာလည်း သုတ်နှိုက် ရှိသည်ကိုသာ အစူးမူကောင်း၏။ သုတ်နှိုက် ရှိဟန်ကိုကား “ပစ္စယေအာဂမေ” စသော ယခင် ဧကက္ခရကောသ အလိုကို ထောက်သော် လ-ငယ်ကို ဆိုသောအရာဖြစ်၍ လ-ငယ် လိုရင်းကဲ့သို့ရှိ၏။ လ-ငယ် လိုရင်းအတိုင်း ပစ္စည်း၊ အာဂုံ၊ အာဒေသကို ပြုပြီး လျှင် တဖန် ဋ္ဌ-ကြီး ပြုပြန်အံ့ဟူလျှင် ပြုအံ့သောသုတ်ကို ဆင်ခြင်နိုင်သည်သာ အကြောင်း ဖြစ်ရာ၏။ ယင်းသို့မဟုတ် သုတ်နှင့် ဥဒါဟရုဏ်ညီစွာ လဋ္ဌာနမဝိသေ သော ဟူသည်ကို သာမန်ဟူ၍ ဋ္ဌ-ကြီးပင် ရေးတော့အံ့ဟူလျှင်လည်း “ပစ္စယေအာ ဂမေ” စသော ယခင် ဧကက္ခရကောသပါဌ်၊ “သုတ္တကာရောပန” စသော ယခင် နျာသပါဌ်တို့ကို ပယ်စွန့်နိုင်သည်သာ အကြောင်း ဖြစ်ရာ၏။ ပါဠိ၊ သဒ္ဒါကို မောဂုလာန်နှိုက်ကား “ပါတောလံ” ဟူ၍ ဆို၏။ ဓာတုမာလာန်နှိုက်ကား “ပါလ ရက္ခဏေပါလံ” ဟူ၍ ဆို၏။ ဆရာနှစ်ပါးအလို လ-ငယ်ချည်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ တင်လဲး ဟော ဂဋ္ဌသဒ္ဒါကို ဆိုရာနှိုက် “လဋ္ဌာနမဝိသေသော” ဟူ၍ သဒ္ဒတ္ထဇာလိနိဋ္ဌိကာ ဆို၏။ သို့ ဂုသဒ္ဒုပ ပဒါ၊ ဂေါသဒ္ဒုပ ပဒါ၊ လာဓာတ်ကြံသည်ကို ထောက်သော် ပစ္စည်း၊ ဝိဘတ်၊ အာဂုံ၊ အာဒေသ အားဖြင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ဓာတ်ကိုရည်၍ အဝိသေသော ဆိုသည်မဟုတ်ပါလော ဟူအံ့။ ဓာတ်ကိုဆိုသည်ကား ဟုတ်၏။ ထို လာဓာတ်သည်ပင် ဋ္ဌ-ကြီး လ-ငယ် နှစ်ထွေ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “လာဓာတုယံ အာဒါနေစ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ဋ္ဌကာရော ဗျဉ္ဇနေ ဓာတုယာဒါနေ” ဟူ၍ လည်းကောင်း ဧကက္ခရကောသနှိုက် မိန့်အပ်၏။

ဤသို့ ဒန္တဇ-လ၊ မုဒ္ဒဇ-ဋ္ဌ နှစ်ထွေ ရှိသော်လည်း အာဒါန အနက်ချည်း ဆိုသင့် သောကြောင့် ဋ္ဌ-ကြီးလည်း ဤဝိဂြိုဟ် ဤအနက်ပင်။ လ-ငယ်ရှိလည်း ဤဝိဂြိုဟ် ဤအနက်ပင်။ မထူးပြီဟူ၍ ဆိုလိုသည် ဟူသင့်၏။ လ-ငယ်နှင့်ရှိသော ဓာတ်ကို ဋ္ဌ-ကြီး ရေးသော်လည်း မထူးဟူ၍ ဆိုလိုသည့် လက္ခဏာ မရှိ။ ဤသို့သော အရာ များကိုထောက်၍ “လဋ္ဌာနမဝိသေသော” ဟူသော်လည်း ဓာတ်ရင်း မူလကို ဆိုလိုသည့် လက္ခဏာ မရှိ။ ဓာတ်ရင်းမူလ မထူးသည်ဖြစ်မူ လကာရန္တ၊ ဋ္ဌကာရန္တ ဋ္ဌ-ကြီး၊ လ,ငယ်တို့၏ အနက်အရာ ခြားဟန်ကို ဓာတုမာလာ၊ ဧကက္ခရကောသ စသော ကျမ်းတို့နှိုက် အထူးမဆိုရာ။ တခုခုကိုသာမှတ်၍ ဆိုကောင်းလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဓာတ်ရင်းမူလကို မထူးဟူ၍ ဆိုလိုသည့် လက္ခဏာလည်း မရှိ။ အာဂုံ၊ အာဒေသတို့နှိုက်သာ မထူးသော်လည်း သင့်ဟန်ကို ဆိုလိုသည့်လက္ခဏာ ရှိသည်။ ထိုပစ္စည်း၊ အာဂုံတို့နှိုက်လည်းဆိုခဲ့ပြီးသော လ,ငယ်၏ လက္ခဏာရှိသည်ကို သောဋ္ဌသ၊ ဆဋ္ဌာဘိည၊ ဒဋ္ဌ၊ ရုဋ္ဌ စသည်တို့မှာ ဆရာ အဆက်ဆက် ဋ္ဌ-ကြီးရေးသည် များ၏။ စတ္တာလီသ၊ ဆလံသာ၊ ပုဂ္ဂလ။ ဤသည်မှာကား လ,ငယ်ပင်ရှိသည် များ၏။ ထိုတွင် ပစ္စည်း၊ အာဂုံ၊ အာဒေသကို စီရင်သည်ကာလ လ,ငယ်ကို ဋ္ဌ-ကြီး ပြုရအံ့သော ဥပဒေသကား အလွန် ရခက်သည်။ ဒိဋ္ဌာနဂတိ ဖြစ်၍လည်း အလွန် ပယ်ခက်သည်။ ဆင်ခြင်ပါ။

ယင်းသို့လျှင် ငွေကြီး အက္ခရာသည် လ,ငယ်နှင့် မထူးသင့်သော အရာဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်း၊ အာဂုံ၊ အာဒေသ အရာနှိုက် ကေက္ခရာ၊ နျာသဆရာတို့ ညွှန်သောအတိုင်း၊ ဓာတ်နှိုက် ရှိသည်နှင့် လျော့စွာလည်းကောင်း လ,ငယ်သာ ရှိသော်လည်းမသင့် မဆိုသာလျှင် ဓာတ်ရင်းမူလ ဖြစ်သောအရာ ပစ္စည်း၊ အာဒေသ၊ အာဂုံတို့နှိုက် ရသင့်သောအရာဖြင့် လ,ငယ်၏ အရာကား များသည်ဖြစ်ရာ၏။ ငွေကြီး၏ အရာကား ဓာတ်မူလ ဖြစ်သော်သာ ရှိရာ၏။ ထို့ကြောင့် ငွေကြီး၏ အရာကား နည်းသည်သာလည်း ဖြစ်ရာ၏။ “သဒ္ဒယတ္ထေပန” စသော နျာသပါဠိ နှင့်အညီ ဥအက္ခရာကို ဆိုပြီးဖြစ်၍ လအက္ခရာကို အသီးမဆိုဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထို ငွေကြီးအက္ခရာကို ခပ်သိမ်းသော အရာနှိုက် မခေါ်ဝေါ်ကုန်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အချို့သော ဆရာတို့သည် ငွေကြီးအရာကို လ,ငယ်လည်းကောင်း၊ ဥသံကောက် လည်းကောင်း ရွတ်ကုန်၏ဟူသည်ကို ထောက်လျှင်လည်း အသီးပင် မရှိသည် ဟူသော်လည်း ယူသင့်၏။ ရှိသော်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အရာနည်းသည်သာ လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ဤကဲ့သို့ လ,ငယ် အက္ခရာနှိုက်မှုကား မဆိုသောကြောင့် အရာ များသည်သာ ဖြစ်ရာ၏။

ဤသို့လျှင် ငွေကြီး၏ အရာသည် နည်းသော်လည်း နည်းရာ၏။ မရှိသော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ လ,အက္ခရာကိုကား မရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နည်းသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုသာ။ ဤသို့ အရာအားဖြင့် လ,အက္ခရာ၊ ငွေကြီးအက္ခရာသည် ကဲ့သည်သာ ဖြစ်၏။ လနှင့် ငွေသည် မုဒ္ဒဇချင်း၊ ဘောသချင်း၊ ဗျည်းချင်း၊ အဝဂ်ချင်း တူလေသော်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အရာအားဖြင့် ကဲ့၍ တလုံး စီဖြစ်လျှင် သိထိလ၊ ဓနိတ ဟူ၍ အလျဉ်းမရှိသည် ဖြစ်လေ၏။ အလျဉ်းကင်း လျှင် သရနှိုက်လည်းကောင်း၊ အဝဂ်နှိုက်လည်းကောင်း သိထိလ၊ ဓနိတ မဝေဖန် သင့်ပြီဖြစ်၍ မဝေဖန်လေသည်ဟူ၍ ယူရအံ့သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဉာဏ်လိုက်ဆိုသည်။ ဆင်ခြင်ပါ။ ဤသို့လျှင် သိထိလ၊ ဓနိတ စသော သဒ္ဒါဆယ်ပါး၏ အသံအားဖြင့် လည်း ဗျည်းတို့၏ အသံသည် ကဲ့ပြန်သတည်း။

ဤတွင် ဝေဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း ပထမပိုင်း ပြီး၏။

ဒုတိယပိုင်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

၃၅။ ကရိုဏ်း၊ ပယတ် ကွဲပြားခြင်း

ထိုမှတစ်ပါးလည်း ကရိုဏ်း ပယတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း ကွဲပြားသည် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ကရိုဏ်း ဟူသည်ကား ဇိဝှါမုလကရိုဏ်း၊ ဇိဝှါပဂ္ဂကရိုဏ်း၊ ဇိဝှါဂ္ဂကရိုဏ်း ဟူ၍ သုံးပါးပြား၏။ ထို့ကြောင့် ကစွာယန ဝဏ္ဏနာနိက် “ကရဏံ တိဝိမံ ဇိဝှါမဇ္ဈ ဇိဝှါပဂ္ဂ ဇိဝှါဂ္ဂဓယေန” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ထို သုံးပါးတို့တွင် တာလုဇဖြစ်သော အက္ခရာတို့၏ ကရိုဏ်းသည် ဇိဝှါမဇ္ဈကရိုဏ်း မည်၏။ မုဒ္ဒဇ အက္ခရာတို့၏ ကရိုဏ်းသည် ဇိဝှါပဂ္ဂကရိုဏ်း မည်၏။ ဒန္တဇအက္ခရာတို့၏ ကရိုဏ်းသည် ဇိဝှါဂ္ဂကရိုဏ်း မည်၏။ ဤသို့လျှင် တာလုဇ၊ မုဒ္ဒဇ၊ ဒန္တဇ ဟူသော ဌာန်သုံးပါးနှိုက်ဖြစ်သော အက္ခရာတို့သည် ကရိုဏ်းအားဖြင့်ကွဲ၍ ဌာန်တခြား၊ ကရိုဏ်းတခြား ဖြစ်ကုန်၏။ ထို သုံးပါးမှကြွင်းသော ဌာန်တို့ကား ကရိုဏ်းအသီး မရှိ၊ မိမိတို့၏ ဌာန်နှင့် တူကုန်၏။

၃၆။ ဌာန်နှင့် ကရိုဏ်းယှဉ်၍ ဝေဖန်ခြင်း

တာလုဇနှိုက် ဌာန်နှင့် ကရိုဏ်း မတူဟန်ကား လျှာရင်း၏ အထိပ်အပြင်သည် တာလုဇဌာန် မည်၏။ ထိုလျှာ၏ အလယ်ရပ်သည် ဇိဝှါမဇ္ဈကရိုဏ်း မည်၏။ ခံတွင်း၏ အတွင်းနှိုက် လျှာထိပ်၏ အဖို့သည် မုဒ္ဒဇဌာန် မည်၏။ ထို ခံတွင်း၏ အတွင်းနှိုက် လျှာဖျား၏ အနီးသည် ဇိဝှါပဂ္ဂကရိုဏ်း မည်၏။ အထက်နှိုက် သွားဌာန်၏ အနှောင့်အတွင်းသည် ဒန္တဌာန် မည်၏။ ထို ဌာန်၏ လျှာဖျားသည် ဇိဝှါဂ္ဂကရိုဏ်း မည်၏။ ထို့ကြောင့် ကစွာယန ဝဏ္ဏနာနိက်လည်းကောင်း-

တ္ထေဝ တာလု၊ မုဒ္ဒ၊ ဒန္တဌာနေသုယေဝ ဝိသု ဌာနဉ္စ ကရဏဉ္စ ဘဝတိ။ ကိံ ဘဝတိတာလုဌာန်ဇိဝှါမုလဿ ဥပရိတလံ တဿ မဇ္ဈဌာန်ပန ကရဏံ ဘဝတိ၊ မုဒ္ဒဗန္တရမုဒ္ဒိမုဒ္ဒိဌာန် တဿာဇိဝှါယ အဂ္ဂဿ သမိပံ ဥပရိတလံ ကရဏံ တံ ဇိဝှါပဂ္ဂန္တိ ဝုတ္တံ။ ဥပရိဒန္တ

ဌာနသု မဏိယာ အဗ္ဗန္တရံ ဒန္တဌာနံ တဿဇိဝှိယ အဂ္ဂံ ကရဏံ
ဇေဝံ တိသုဌာနေသု ဌာနဉ္စကရဏဉ္စ ဝိသုလဗ္ဗတိ။ သေသဌာနေသု
ကရဏံ ဝိသု နုလဗ္ဗတိ။

ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ထို တာလုဇ၊ မုဒ္ဒ၊ ဒန္တ ဟူသော သုံးပါးသော ဌာနတို့မှ
ကြွင်းသော ဩဠစသော ဌာနတို့သည်ကား ကရိုဏ်းဟူ၍ အသီးမရှိ။ မိမိတို့၏
ဌာနသည်ပင် မိမိတို့၏ ကရိုဏ်းမည်သောကြောင့် ထို ဩဠစသော အက္ခရာတို့ကား
သကဌာန ကရိုဏ်း မည်ကုန်၏။ ထိုကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် “ကရဏံ ဇိဝှိမဇ္ဈံ
တာလုဇာနံ၊ ဇိဝှိပဂ္ဂံ မုဒ္ဒဇာနံ၊ ဇိဝှိဂ္ဂံ ဒန္တဇာနံ၊ သေသာ သကဌာန ကရဏံ”
ဟူ၍ မိန့်အပ်၏။ ထို သကဌာန ကရိုဏ်းနှင့်သော် ကရိုဏ်းလေးပါး ဟူ၍ လည်း
ဆိုအပ်၏။ ထိုကြောင့်-

“စတုဓာ ကရဏံတုတ္ထံ၊ ဇိဝှိမဇ္ဈံ၊ ဇိဝှိပဂ္ဂံ။
ဇိဝှိဂ္ဂဉ္စ သကဌာနံ၊ ကရဏံ ဇနဟေတုကံ။

ဟူ၍ လည်းကောင်း-

ဇိဝှိမဇ္ဈံ တာလုဇာနံ၊ မုဒ္ဒဇာနံ ဇိဝှိပဂ္ဂံ။
ဒန္တဇာနဉ္စ ဇိဝှိဂ္ဂံ၊ သေသာနံ သကဌာနိကံ။

ဟူ၍ လည်းကောင်း နိဒ္ဒေသနှိုက် မိန့်အပ်သည်။ ဤသို့လျှင် ကရိုဏ်း၏ အစွမ်းဖြင့်
ကွဲသတည်း။

ဤ သက ကရိုဏ်းဟူရာနှိုက် ဌာနနှင့်ကရိုဏ်း မကွဲသည် ဖြစ်ခဲ့အံ့။ ဌာနဟူသည်၊
ကရိုဏ်းဟူသည်ကား အခေါ်အဝေါ် ပညတ်နာမမျှသာ။ သဘောမရ ဇိဝှိမဇ္ဈ
စသော အမည်သုံးပါး အသီးရသော ကရိုဏ်းတို့နှိုက်လည်း ဤနည်းတူ မကွဲ
ကောင်းပြီ။ လျှာရင်း၏ အထိပ်အပြင်သည် တာလုဇဌာန၊ လျှာ၏ အလယ်
အရပ်သည် ဇိဝှိမုလကရိုဏ်း ဆိုရာနှိုက် လျှာရင်း၏ အထိပ်အပြင် ဟူသည်လည်း
ဖြစ်ရပ်ပင်။ လျှာ၏ အလယ်အရပ် ဟူသည်လည်း ဖြစ်ရာဌာနလည်းကောင်းဖြစ်၍
ဌာနဟူ၍သာ ဆိုကောင်း၏။ ဇိဝှိမုလ ကရိုဏ်း စသည်ဖြင့် အခေါ်အဝေါ်
ပညတ် အမည်မျှ သာ။ သဘောကွဲမရ။ မထူးကောင်းပြီ တကား ဟူအံ့။ ထူး၏။
ထူးဟန်ကား ဌာနကား အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်ရာ ဖြစ်ရပ် ဌာနတည်း။ ကရိုဏ်းဟူသည်
ကွဲကား အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ ဤသို့လျှင် ဌာနဟူသည်ကား ဖြစ်ရာ၊
ကရိုဏ်း ဟူသည်ကား ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ရာ၊ ဖြစ်ကြောင်း၏ အစွမ်းဖြင့်

ထူး၏။ ဌာန် ဟူသည်ကိုကား အဓိကရဏသာနေ ပြု၍၊ ဖြစ်ရာအရပ်ကို ယူရအံ့သည်။ ကရိုဏ်း ဟူသည်ကိုကား ကရဏသာနေပြု၍၊ ဖြစ်ကြောင်းကို ယူရအံ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိကောဋိကံ-

“တိဠန္တိ ဧတ္ထ ဝဏ္ဏာ တဒါယတ္တဝိတ္တိတာယာတိ ဌာန် ကဏ္ဍာဒိ။
ကရိယန္တေ ဥစ္စာရိယန္တေ ဧတေနာတိ ကရဏံ ဇိဝှာမဇ္ဈာဒိ”

ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ နျာသန္တိကံလည်း “တိဠန္တိ ဥပဇ္ဇန္တိဧတ္ထ အက္ခရာနိ ဌာနိတိ ဝုတ္တာနိ”ဟူ၍ ဌာန်မည်ကြောင်းကို အဓိကရဏသာနေပြု၍ မိန့်အပ်သည်။ ယင်းသို့ သောကြောင့် ဌာန်ဟူသည်ကား အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်ရာဌာနဟူသော လည်ချောင်း စသော အရပ်တည်း။ ကရိုဏ်းဟူသည်ကား “ကရိယန္တေ ဥစ္စာရိယန္တေ ဧတေနာတိ ကရဏံ” ဟူသော ကရဏသာနေ ဝိဂြိုဟ်နှင့် အညီ အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းသည် ကရိုဏ်းမည်၏။ ထို့ကြောင့် ယခင်နိဒ္ဒေသပါဠိနှိုက် “ကရဏံ ဇနဟေတုကံ” ဟု မိန့်အပ်ပြီ။ ဤသို့လျှင် ဌာန်၊ ကရိုဏ်းတို့၏ သဘောအရ လက္ခဏာသည် ဖြစ်ရာ၊ ဖြစ်ကြောင်း၏ အစွမ်းဖြင့် မတူကြ။ ထူးသည်သာ ဖြစ်၏။

၃၇။ ၄၁-လုံးသော အက္ခရာတို့တွင် ကရိုဏ်း၊ ပယတ် ခွဲပြခြင်း

ပယတ် ဟူသည်ကား သံဝုဋ္ဌ၊ ဝိဝုဋ္ဌ၊ သံဖုဋ္ဌ၊ ဤသံဖုဋ္ဌ ဟူ၍ လေးပါးပြား၏။ ထို့ကြောင့် “ပယတနံ စတုပ္ပိဓံ သံဝုဋ္ဌ၊ ဝိဝုဋ္ဌ၊ သံဖုဋ္ဌ၊ ဤသံဖုဋ္ဌ ဝသေန” ဟူ၍ ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာဋိကံ မိန့်အပ်သည်။ ထိုတွင် အဘယ် အက္ခရာသည် သံဝုဋ္ဌ စသည် မည်သနည်း ဟူမူကား အ၊ အက္ခရာသည် သံဝုဋ္ဌ မည်၏။ ကြွင်းသော သရ၊ သ-ဗျည်း၊ ဟ-ဗျည်းတို့သည် ဝိဝုဋ္ဌ မည်ကုန်၏။ ဝဂ်ဗျည်းတို့သည် သံဖုဋ္ဌ မည်ကုန်၏။ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ တို့သည် ဤသံဖုဋ္ဌ မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိနှိုက် “သံဝုဋ္ဌ အကာရဿ။ ဝိဝုဋ္ဌ သရာနံ သကာရ၊ ဟကာရာနုဉ္စ။ သံဖုဋ္ဌ ဝဂ္ဂါနံ။ ဤသံဖုဋ္ဌ ယရလဝါနန္တိ” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ဤ ရူပသိဒ္ဓိအလိုသော် ဌကြီး နိဂ္ဂဟိတံ ကြွင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

သံဝုဋ္ဌတ္ထ မကာရဿ၊ ဝိဝုဋ္ဌ သဟာနုဉ္စ။
သံဖုဋ္ဌတ္ထ ဝဂ္ဂါနံ၊ ဤသံယရလဝါနုဉ္စ။
ဧဝံ ဌာနကရဏ ပ ယတနေဟျက္ခရာ သိယျံ။

ဟူသော ကစ္စာယန ဝဏ္ဏနာအလိုသော် အ၊ အက္ခရာသည် သံဝုဋ္ဌ၊ သ-ဟ သည် ဝိဝုဋ္ဌ၊ ဝဂ်ဗျည်းသည် သံဖုဋ္ဌ၊ ယရလဝတို့ကား ဤသံဖုဋ္ဌ ဟူသောကြောင့် အာ-စသော သရ-ဌကြီး နိဂ္ဂဟိတံ ကြွင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

ဤ ပယတ်ဟူသည်ကား အဘယ်သို့သော သဘောကို ဆိုသနည်း ဟူမူကား အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း အားထုတ်ခြင်းဟူသော ကရိုဏ်းသည်ပင် ပယတ်မည်၏။ ယင်းသို့သော် ကရိုဏ်းလည်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ပယတ်လည်း ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ခဲ့၏။ ဝေါဟာရမျှသာကဲ့သို့ တစုံတခုသော အကြောင်းဖြင့် မထူးပြီလော ဟူအံ့။ ထူး၏။ ထို့ကြောင့် “ပယတနံ သံဝုဋ္ဌာဒိ ကရဏဝိသေသော” ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိန္ဒြိန် မိန့်အပ်သည်။ ယင်းသို့သောကြောင့် ကရိုဏ်း အထူးသည် ပယတန မည်၏။ ကရိုဏ်းအထူး ဟူသည်ကား အဘယ်သို့သော အစွမ်းဖြင့် ထူးသနည်း။ ကရိုဏ်းချင်း အတူတူတွင် အဘယ်သို့ အကြောင်း ကွဲပြန်သနည်း ဟူအံ့။ ပိတ်ခြင်း၊ ဖွင့်ခြင်း၊ ပြင်းဝှာထိခြင်း၊ စံဗုံးငယ်ထိခြင်း ဟူသော အစွမ်းဖြင့် ဝဏ္ဏကို ရွတ်ခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း အထူးသည် ပယတန မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ပယတနံနာမ ဝဏ္ဏမုစ္စာရဏုဿာယော သံဝုဋ္ဌာဒိယေဝ” ဟူ၍ ကစွာယနဝဏ္ဏနာန္တိန် မိန့်အပ်သည်။ ယင်းသို့လျှင် ပိတ်ခြင်း ဖွင့်ခြင်း စသော အစွမ်းဖြင့် ဝဏ္ဏကို ရွတ်ခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း အထူး ဟူသော ဂုဏ်သည်ပင်လျှင် ပယတန မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ပယတနံပန ယထာရဟံ ဌာနကရဏာနံ သံဝုဋ္ဌာဒိဂုဏောတိ ဝုတ္တံ” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။

ပိတ်ခြင်း စသော အစွမ်းဖြင့် ဝဏ္ဏကို ရွတ်ခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း ဟူသော ထူးသော ဂုဏ်သည် ပယတန မည်၏။ ဟူရာန္တိန် အဘယ်၏ ဂုဏ်နည်း ဟူမူကား ဌာနကရဏာနံ ဟူသည်နှင့်အညီ ဌာနကရိုဏ်းတို့၏ ဂုဏ်ဟူ၍ သိအပ်၏။ ဤသို့လျှင် အက္ခရာဖြစ်ကြောင်း ဟူသောအစွမ်းဖြင့် ကရိုဏ်း၏ အဖြစ် တူလေသော်လည်း ရွတ်ခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း ဟူသော ဂုဏ်အားဖြင့် ပယတ်သည် ကရိုဏ်းအထူး ဖြစ်သတည်း။ ရဲမကံချင်း အတူတူကို အထူးသဖြင့် အားထုတ်ခြင်း၊ ရဲခြင်းရှိ၍ ရဲစု၊ ရွေးစု ဟူပြန်ရသကဲ့သို့ အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း ကရိုဏ်းချင်း အတူတူကို အထူးသဖြင့် ရွတ်ခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း ဂုဏ်ရှိ၍ ပယတ်ဟူပြန်ရ၏။ ဟူ၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။

သဒ္ဓတ္တဇာလိနိ ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့်ကား ကရိုဏ်းန္တိန်ပင် အတွင်းဝင်သည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပယတ်ကို အသီးမဆိုအပ်ပြီ။ ဤသို့သော အနက်ကို သိစေခြင်းငှာ ထိုဋီကာန္တိန် “ပယတနံ ကရဏေသေဝ အန္တောဂတာတိ၊ ဝိသု နဝုတ္တံ” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ထိုသို့ မိန့်အပ်သည်နှင့်အညီ “စတုဗ္ဗိဓန္တိ ကရဏံ ဖုသဋ္ဌံ အတိ ဖုသဋ္ဌံ” စသည်ဖြင့် ဖုသဋ္ဌ စသော ပယတ်အပြားကိုပင် ကရိုဏ်း၏ အဖြစ် လိုလေသည်။

ဖုသဋ္ဌံ အတိဖုသဋ္ဌံ၊ သံဝုဋ္ဌံပိ တထေဝစ။
 ဝိဝုဋ္ဌာပိ ဝဏ္ဏာနံ၊ ကရဏံ တံ စတုဗ္ဗိဓံ။
 ဖုသဋ္ဌကရဏာ ဝဂ္ဂါ၊ ယရလဝါတု ဤသကာ။
 ဒိဿ ဝိဝုဋ္ဌကာ သဗ္ဗေ၊ ရဿာ သံဝုဋ္ဌကာ ဣမေ။

စသည်ဖြင့် စူဠနိရုတ္တိ လာဟန်ကိုလည်း ညွှန်သည်။ ဤအလိုကို ထောက်သော် ပယတ်ဟူ၍ အသီးမရှိ။ ဖုသဠ စသော အမည်လေးပါးဖြင့် ပြသည်လည်း ကရိုဏ်း ပင် ဖြစ်၏။ ပယတ်ဟူ၍ သော်လည်း ဆိုအပ်၏။ အထူးမရှိ။ အမည်မျှသာ ကရိုဏ်း ပယတ်ဟူ၍ လည်း ကွဲလေသည် ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ပယတ်န မည်ကြောင်း ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုသော် “ပကာရေန ယတတိ ဝိရိယံ ကရောတိ ဧတေနာတိ ပယတနံ” ဟူ၍ ကရိုဏ်းကဲ့သို့ ကရဏသာနေ လည်းကောင်းပြု၍ ဝဏ္ဏကို အားထုတ်၍ ရွတ်ကြောင်းဖြစ်သော ပိတ်ခြင်း၊ ဖွင့်ခြင်း စသော ကရိုဏ်းအထူးကို အရယူသော် သင့်အံ့သည်။

ကရိုဏ်း၊ ပယတ် အသီးမရှိ ဟူသော ဆရာမြတ်တို့၏ အလိုအားဖြင့် သရုပ် ကား ဝဂ်၊ ဗျည်းကား သံဖုဠ၊ ယရလဝတို့ကား ဤသံဖုဠ၊ ရဿကား သံဝုဠ၊ ဒီသ ကား ဝိဝုဠ ဖြစ်၏။ ဤအလိုသော် သဟဠအံ ဟူသော အဝဂ်လေးလုံး ကြွင်းအံ့ သို့ ရှိ၏။ ဆရာမြတ်တို့၏ ဝါဒပင် မညီညွတ်ကြ။ ထိုသို့သော်လည်း ဆိုအပ်ပြီး သောအတိုင်း ဂုဏ်ထူးရာသာ အမည်ထူး ရကောင်း၏။ ဂုဏ်သာမန်နှိုက် အမည် သာမန် ရကောင်းသောကြောင့် ပယတ်နှိုက် မညီမညွတ် ကြွင်းကျန် လေသော်လည်း “သေသာ သကဋ္ဌာနကရဏာ” ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိပါဠိကိုမိ၍ သက ကရိုဏ်း ဟူ၍ ယူအပ်လျှင် ထိုကရိုဏ်းပင် ပယတ်မည်သောကြောင့် သကကရိုဏ်းကိုပင် သကပယတ် ဟူ၍ ပင် ယူသော်လည်း သင့်ရာတော့သည်။ ဉာဏ်လိုက်၍ ဆိုသည်။ ဆင်ခြင်ပါ။

ဤသို့လျှင် ကရိုဏ်း၊ ပယတ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ကွဲပြန်သည် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ သော အရာများကို နှလုံးသွင်း၍ ကခ-စသော ဗျည်းတို့၏ အသံသည် ရဿယှဉ် ခိုက် တမတြာခွဲ၊ ဒီသယှဉ်ခိုက် နှစ်မတြာခွဲ ဟူ၍ ရွတ်သံကာလအားဖြင့် တညီ တညွတ်သာ ဖြစ်သင့်သော်လည်း ဌာန်ကရိုဏ်း၊ ပယတ် အစွမ်းဖြင့် ကွဲပြန်သင့် သတည်း။ ဤကိုရည်၍ “ကရိုဏ်းပယတ်၊ ဌာန်မချွတ်တည်း” ဟူ၍ ဖော်ဆိုတော် မူလေသည်။ ဤသို့လျှင် ၄၁-လုံးသော အက္ခရာတို့နှိုက် သရ၊ ဗျည်း၊ ဒီသ၊ ရဿ၊ ဝဂ်၊ အဝဂ်၊ ဃောသ၊ အဃောသ၊ ဌာန်၊ ကရိုဏ်း စသော အစိတ်အပြာ လက္ခဏာ ကွဲပြားဟန်ကို ခြားနားရှင်းလင်းအောင် နှလုံးသွင်းရာ၏။

၃၈။ အက္ခရာတို့၏ အသံဖြစ်ခြင်း

ထို က-ခ အစရှိသော ၄၁ လုံးသော အက္ခရာတို့၏ အသံဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော အခြင်းအရာကိုလည်း နှလုံးသွင်းရာ၏။ အသံဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ် သော အခြင်းအရာကို အရိပ်မျှ ရေးလိုက်အံ့။

က- စသော အက္ခရာတို့၏ အသံသည် စိတ်၊ ဥတု ဟူသော အသံ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းနှစ်ပါးတွင် စိတ်ကြောင့်သာ ဖြစ်၏။ စိတ်အပြားတွင် ကာမဇော ၂၉၊ ဝုဋ္ဌော အဘိညာဉ်ဒွေးအားဖြင့် ၃၂-ခုသော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်၏။ အဘယ်ဘုံနှိုက် ဖြစ်ကောင်းသနည်း ဟူမူကား အသညသတ်၊ အရူပကြဉ်သော ၂၅ ဘုံနှိုက် ဖြစ်ကောင်း၏။ အဘယ်အခါနှိုက် ဖြစ်ကောင်းသနည်းဟူမူကား ပဝတ္တိ အခါနှိုက်သာ ဖြစ်ကောင်း၏။ အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်နှိုက် ဖြစ်ကောင်းသနည်း ဟူမူကား အရိယာ၊ ပုထုဇဉ်အားဖြင့် အလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှိုက်ပင် ဖြစ်ကောင်း၏။ အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သနည်း ဟူမူကား ပထဝီဓာတ်ချင်း ခတ်မိ၍ ဖြစ်၏။ ပထဝီဓာတ်အများတွင် ကမ္မဇပထဝီနှင့် စိတ္တဇပထဝီ ခတ်မိ၍ ဖြစ်၏။ အဘယ်သို့ ခတ်မိ၍ ဖြစ်သနည်း ဟူမူကား ခွက်ကွင်းနှစ်ခုတို့သည် ခတ်မိ၍ အသံ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော အသံပင် နားသို့ ရောက်သလော ဟူမူကား မရောက်ကောင်း။ အဘယ်ကြောင့် သိသနည်း ဟူမူကား သောတ ပသာဒဒ ရှိရာ သဒ္ဓါရုံ မရောက် ဟူသောကြောင့် သိရ၏။

ယင်းသို့သော် ပသာဒနှင့် အာရုံ အဘိမုခိဘူတသံဋ္ဌန ဖြစ်၏ ဟူသည့် မဟုတ်ပါ လောဟုအံ့။ အဘိမုခိဘူတသံဋ္ဌန ဖြစ်သော်လည်း ခွက်ကွင်းနှစ်ခု ခတ်မိ၏ သို့ ခတ်မိ ၏ မယူလို။ အာလောက၊ မနသိကာရ စသော အင်္ဂါညီ၍ ပသာဒနှင့် အာရုံ ကြုံသည်ကိုသာ သဋ္ဌန ဆိုသည် ယူကောင်း၏။ ထိုကြောင့်-

“ခြောက်ပါးအာရုံ၊ ကြုံလတ်သောခါ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
 “စသည်ခြောက်ဘော်၊ အာရုံတော်က” ဟူ၍ လည်းကောင်း စပ်
 တော်မူလေသည်။

ရုပ် ၂၈ ခုတွင် သုခမရုပ် ၁၆ ခုသည် အပုဋ္ဌိဿ၊ သြဋ္ဌာရိကရုပ် ၁၂ ခုသည် သပုဋ္ဌိဿ မည်သည်။ ထို သြဋ္ဌာရိကရုပ် ၁၂ ခုတွင်လည်း ရူပါရုံတခုသာ သနိဒဿန၊ ကြွင်းသော သြဋ္ဌာရိကရုပ် ၁၁ ခုကား အနိဒဿန မည်သည်။ ဤနှိုက် ပုဋ္ဌိဿ ဟူသည်ကား ထိပါးခြင်းရှိ၏ ဟူသည်။ ထိုသို့ ထိပါးခြင်းရှိ၏ ဟူသော်လည်း သြဋ္ဌာရိက ၁၂ လုံးဟူသော အာရုံသည် အာရမ္မဏိက ရှိရာသို့ရောက်၍ ခွက်ကွင်း နှစ်ခု ခတ်မိ၏ သို့ ထိလျှင်းသည်လည်း မဟုတ်။ အာရုံတော် ပါသည်သာ။ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတို့သာ ရောက်၍ ထိပါးခြင်း ဖြစ်သည်။ ရူပ၊ သဒ္ဓတို့ကား မရောက်။ တော်သည်ကိုသာ ထိပါး၏ ဆိုရသည်။ ယင်းသို့လျှင် သဒ္ဓါရုံသည် နားသို့ မရောက်ပဲ လျက်ကို “သဒ္ဓါယတနံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ” ဟူ၍ အဘယ်ကြောင့် ဟော တော်မူဘိသနည်း ဟူအံ့။ သဒ္ဓါရုံသည် သောတဝိညာဉ် စိတ္တပုဒ်အား အာရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူး ပြုဟန်ကိုသာ ဟောတော်မူသည်။ ရောက်၍ ကျေးဇူးပြု၏ ဟု

မယူလို။ ယင်းသို့ ယူသည်ဖြစ်မှ စက္ခု၊ သောတတို့ကား အသမ္ပတ္တ၊ သန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယတို့ကား သမ္ပတ္တဟူ၍ ဆိုသောစကားနှင့် ညီအံ့သည်။

အချို့ကား စိတ္တဇ အသံကား စိတ်နှင့် အဖြစ်အချုပ် တူလေအံ့ဖြစ်၍ မရောက် ကောင်းသည် ဖြစ်သင့်၏။ စိတ္တပစ္စယ ပရိပရ ဥတုဇသဒ္ဓါ သည်ကား အဆက်ဆက် အားဖြင့် ဖြစ်၍ ရောက်၏ အယူရှိသည်။ အချို့ကား ဥတုဇရုပ်ကို မချုပ်ယူ၍ ရောက်ကောင်း၏ အယူရှိသည်။ ထိုအယူကား သင့်အံ့သို့မရှိ။ မရှိဟန်ကား ဥတုဇသဒ္ဓါရှိသည် အဆက်ဆက်ဖြစ်၍ အာရမ္မဏသတ္တိ စွမ်းနိုင်လေသော်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း * ရှေးရှုတော်ကာသာ ရောက်၏ မယူလို။ ဥတုဇရုပ်ကို မချုပ်ယူသည်မှာလည်း မချုပ်သည်မှန်လျှင် ဥတုဇရုပ်သည် နိစ္စရူပ ဖြစ်ရာခဲ့၏။ “သဗ္ဗေသင်္ခါရာအနိစ္စာ” ဟူသည်မှာလည်း ဥတုဇရုပ် လွတ်လေအံ့။ ရူပတိဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်လည်း ထို ဥတုဇရုပ်သည် မသင့်ရာပြီ။ နိပ္ပန္နရုပ် ၁၈ ခုကို အနိစ္စ စသော လက္ခဏာဖြင့် သုံးသပ်အပ်သောကြောင့် သမ္ပသနရုပ် မည်သည်မှာလည်း မချုပ် မပျက်သည်ကို အနိစ္စ စသည်ဖြင့် မသုံးသပ်အပ်ပြီဖြစ်၍ ဥတုဇ အဋ္ဌကလာပ်သည် သမ္ပသနရုပ် မမည်သင့်ပြီ။ အလုံးစုံသောရုပ်ပင်။ သင်္ခတ ဟူသည်မှာလည်း ဥတုဇရုပ် သင်္ခတ မမည်သင့်ပြီ။ လက္ခဏာရုပ် လေးခု၊ ဝိညာတ်ရုပ် နှစ်ခု၊ ကြဉ်သော ရုပ် ၂၂ ခု တို့၏ အသက်ကို သတ္တရသစိတ္တက္ခဏ ဟူ၍ ပိုင်းခြားသည်မှာလည်း ဥတုဇရုပ် ၁၃ ခုကို မယူသင့်ပြီ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆန့်ကျင်သည် များအံ့ဖြစ်၍ ဥတုဇရုပ်ကို မချုပ်မယူလို။ ချုပ်သည်ကို ကျမ်းဆရာတို့ဆို၏ လော ဟူမှုကား တိုက်ရိုက်သော် ကား မထင်။ ချုပ်၏ ယူလျှင် ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့် မဆန့်ကျင်သည်ဖြစ်၍ သဘောယူတ္တိ သင့်သောကြောင့် အတ္တာပတ္တိအားဖြင့် ကျမ်းဆရာတို့ ချုပ်၏ ဆိုသည် ပင် ယူရအံ့။

အဘယ်သို့ သဘောယူတ္တိ သင့်သနည်းဟူမှုကား ဥတုဇရုပ်ချုပ်၏ ယူရမှု အနိစ္စ အရူပ ဖြစ်မည်။ အနိစ္စအရူပ ဖြစ်သည်မှန်မှ “သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာ” ဟူ၍ သုံးသပ်ရာနှိုက် ဥတုဇရုပ် ဝင်အံ့သည်။ ဝင်သည်ဖြစ်မှလည်း ထို ဥတုဇရုပ်ကို သမ္ပသနရုပ်အမည် ပေးရအံ့သည်။ ထို ဥတုဇရုပ် ချုပ်သည်မှန်မှလည်း ရူပတိ ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့် သင့်အံ့သည်။ သင့်မှလည်း အနန္တတ္ထအားဖြင့် ဥတုဇရုပ်သည် ရူပ မည်အံ့ သည်။ ရူပမည်လျှင် အနိစ္စလည်း မည်လေ၏။ အနိစ္စမည်လျှင် ခိယနတ္ထ မည်၏။ ခိယနတ္ထဟူလျှင် ချုပ်တတ်သော အနက်ပင် ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အသင့် ဖြစ်ဟန်ကိုလည်းကောင်း။

“မရဏကာလေပန ဗြဟ္မာနံ သရိရနိက္ခေပါဘာဝတော သဗ္ဗေသမ္ပိ တိသမ္ပဋ္ဌာ နာနိစ ဒ္ဓိသမ္ပဋ္ဌာနာနိစ သဟေဝ နိရုဇ္ဈန္တိ” ဟူ၍ ဋီကာကျော်နှိုက်မိန့်အပ်သည်ကို

* ရှေးရေးကား ‘ရှေးရှု’ ဟူသာ ရှေးသည်။

ထောက်သော် တိုက်ရိုက်ဆိုသည်လည်း ယူရ၏။ ထိုပါဠိနှိုက် အဓိပ္ပာယ် အကျဉ်း ကား ရူပ စသော ဘုံသား ဗြဟ္မာတို့အား စုတေသောအခါ အလောင်းအကောင် ကို စွန့်ပစ်ရခြင်း မရှိသောကြောင့် အသညသတ်မှတစ်ပါး ၁၅ ဘုံ ဗြဟ္မာတို့နှိုက် ကမ္မဇ၊ စိတ္တဇ၊ ဥတုဇ ဟူသော တိသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အသည သတ် ဗြဟ္မာတို့နှိုက် ကမ္မဇ၊ ဥတုဇ ဟူသော ဒွိသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း စုတေသည်နှင့်အမျှ ချုပ်ကုန်၏။ ဟူလိုသည်။ တိသမုဋ္ဌာနိက ဟူရာနှိုက်လည်းကောင်း၊ ဒွိသမုဋ္ဌာနိက ဟူရာနှိုက်လည်းကောင်း ဥတုဇ ဝင်သည်ချည်း။ ထို ဥတုဇရုပ်သည် လည်း စုတေသည်နှင့်အမျှ ချုပ်၏။ ဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် ဥတုဇရုပ် ချုပ်၏။ ဟူ၍ တိုက်ရိုက်ဆိုသည်ပင် ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်လာသော အရာများကိုထောက်၍ ဥတုဇရုပ် မချုပ်ဟူ၍ သောတရိုရာ ရောက်၏။ ယူခြင်းသည်လည်း မသင့်သည် ဖြစ်၏။ သောတရိုရာ သဒ္ဓါရုံမရောက်။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ရှေးရှုတော်သည်သာ ယူရမှ “စက္ခာဒိဒ္ဓယ အသမုတ္တဝသေန” ဟူသော ကျမ်းစကားနှင့် လျော်အံ့သည်။

ဤသို့လျှင် က၊ ခ စသော ၄၁ လုံးသော အက္ခရာတို့၏ အသံသည် စိတ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ ထိုစိတ္တဇအသံကို အစွဲပြု၍ ပရိပရ ဥတုဇအသံသည် လည်း အဆက်ဆက်အားဖြင့် စပ်၍ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်သော်လည်း ထိုစိတ္တဇ၊ ဥတုဇ အသံနှစ်ပါးလုံးပင် ခွက်ကွင်းနှစ်ခုထိ၏။ သို့ နားသို့ထိခိုက်၍ ရောက်သည် မဟုတ်။ သဝနကိုစွဲ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ မနသိကာရ စသော အကြောင်းအင်္ဂါ ညီလျက် ကြိမ်ကြိုက်ကာ တော်ကာမျှသာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ တော်ရာနှိုက်လည်း စိတ္တဇဖြစ်သောအသံသည် စိတ်နှင့်အတူချုပ်ရလေသောကြောင့် ထိုအာရုံသည် အလွန် လျှင်အံ့သည်။ နာသောသူ အာရုံယူခြင်းငှာ မခန့်သည်သာ ဖြစ်ကောင်း၏။ စိတ္တဇ ကို စွဲ၍ ပရိပရဥတုဇ အသံတစ်ကား ဆက်၍ များစွာ ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် အာရုံယူခြင်းငှာ တတ်ကောင်း၏။ ဤကိုရည်၍ လည်း-

“ထို ရော်မဆွ၊ ကြံခဏနှိုက်၊ စိတ္တပစ္စယ၊ ဥတုဇကြောင့်၊ သဒ္ဓါ မည်ခံ၊ အသံဖြစ်မှု၊ ဆက်ကာပြု၍၊ ချင်းစုအပေါင်း၊ တသောင်း ယူဇနာ၊ ကြားလေရာ၏။”

ဟူ၍ ပညာရှိတို့ အမိန့်ရှိကုန်သည်။

ယင်းသို့သောကြောင့် စိတ္တပစ္စယ ပရိပရဥတုဇ ဖြစ်သော က၊ ခ စသော အသံ သည် ခွက်ကွင်းနှစ်ခုထိ၏။ သို့ မရောက်သော်လည်း အာရုံတော်သည်ဖြစ်၍ နာသော သူအား ကြားသည်ဖြစ်၏။ ထို ကြားသောအသံကား ပရိပရ ဥတုဇအသံတည်း။ ထို ဥတုဇအသံကား ဆိုခဲ့ပြီးသော စိတ် ၃၂ ခုကြောင့် ဖြစ်၏။ ဖြစ်သော အခြင်း အရာကား အကြင်သူအား အကြင်စကားကို ဆိုအံ့ဟူ၍ ကြံသောစိတ်သည် ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်သည် ပြုအပ်သော ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဓါ ဒသကကလာပံ၊ ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဓါလဟု

တၢ်ဒိ တေရသကကလာပ်၊ ဤ နှစ်စည်းသော စိတ္တဇ ကလာပ်လည်း ထို စိတ္တဇ
 ကလာပ်နှိုက်ပါသော စိတ္တဇ ပထဝီဓာတ်နှင့် ကာမ ရူပ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ဟူသော
 စိတ် ၂၅ ခုတို့သည် ခဏသုံးပါးနှိုက် ပြုအပ်သော ယထာရဟ ကမ္မဇကလာပ်
 စည်းတို့နှိုက်ပါသော ပထဝီဓာတ်သည် ခွက်ကွင်းနှစ်ခု ခတ်မိ၍ အသံဖြစ်၏။ သို့
 အသံဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း ပဝတ္တိနှိုက်သာ ဖြစ်၏။ ပဋိသန္ဓေအခါ
 မရဏအခါ မဖြစ်။ ဘုံအားဖြင့်ကား အသညသတ်၊ အရူပမှတပါး ၂၅ ဘုံနှိုက်
 သာ ဖြစ်ကောင်း၏။ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်ကား အလုံးစုံသော အရိယာ ပုထုဇဉ်တို့
 အားပင် ဖြစ်ကောင်း၏။ ဖြစ်ဖက်ရုပ်ကား အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်ရစ်ခါ၊ လဟုတၢ်ဒိတ္တယ
 ဝစီဝိညတ်အားဖြင့် ၁၂ ခုတည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ၄၁ လုံးသော အက္ခရာတို့၏
 အသံ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အခြင်းအရာ၊ ကာလ၊ ဒေသတို့ကိုလည်း
 ခွဲခြမ်း၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။

၃၉။ သင်္သကရိုက်မှ မြန်မာကယူသော သရနှင့်ပျဉ်း

ဤ ၄၁ လုံးသော အက္ခရာတို့မှတပါး ရို၊ ရို၊ လို၊ လို စသော အက္ခရာတို့
 သည် သင်္သကရိုက် ဘာသာနှိုက် ရှိကုန်၏။ မာဂဓဘာသာ ပါဠိနှိုက်ကား မရှိ။
 ဆိုခဲ့ပြီးသော အက္ခရာ ၄၁ လုံးတို့သာ မယုတ်မလွန် ရှိကုန်၏။ မြန်မာဘာသာနှိုက်
 ကား ၄၁ လုံးသော အက္ခရာမှတပါး သင်္သကရိုက်ဘာသာနှိုက်ရှိသော အဲ၊ ဩ၊
 ဝိသဇ္ဇနီ ဟူသော အက္ခရာသုံးလုံးတို့သည်လည်း ရှိကုန်၏။ ဤ သုံးလုံးနှင့်သော်
 ၄၄ လုံး ဖြစ်၏။ သင်္သကရိုက် ဘာသာနှိုက်သော် မာဂဓဘာသာမှ ထူးသော
 အက္ခရာကား ရို၊ ရို၊ လို၊ လို၊ အဲ၊ ဩ၊ ဤ ခြောက်လုံးကား သရတည်း။ ဤ
 ခြောက်လုံးနှင့် အ၊ အာ စသော ပိဋကတ်မှလာသော သရရှစ်လုံးနှင့်သော် သင်္သ
 ကရိုက်နှိုက် သရ ၁၄ လုံး ဖြစ်၏။ ရှ၊ ရှရ၊ ဥပဓမ္မာနိယ၊ ဇိဝု၊ မုလိယ၊ ဝိသဇ္ဇနီ၊
 ဤ ငါးလုံးကား ပျဉ်းတည်း။ ဤ ငါးလုံးနှင့် က-အစ၊ ဟ-အ ဆုံးရှိသော ပျဉ်း
 ၃၂ လုံးနှင့်သော် ပျဉ်း ၃၇ လုံး ဖြစ်၏။ သရ ၁၄ လုံး၊ ပျဉ်း ၃၇ လုံး
 အားဖြင့် သင်္သကရိုက်နှိုက် အက္ခရာကား ၅၁ လုံး ဖြစ်၏။

ဆိုခဲ့ပြီးသော ဋ-ကြီးကြပ်သော အက္ခရာ ၄၀ တွင် ရို၊ ရို၊ လို၊ လို၊ အဲ၊
 ဩ၊ ရှ၊ ရှရ၊ ဥပဓမ္မာနိယ၊ ဇိဝု၊ မုလိယ၊ ဝိသဇ္ဇနီ၊ ဤ ၁၁ လုံးထည့်၍ ၅၁ လုံး
 ဖြစ်သတည်း။ ထို ၁၁ လုံးတို့တွင် အဲ၊ ဩဟူသော သရ နှစ်လုံး၊ ဝိသဇ္ဇနီ
 ဟူသော ပျဉ်းတလုံး၊ ဤသုံးလုံးသော အက္ခရာ၊ ဆိုခဲ့ပြီး ၄၁ လုံးသော အက္ခရာ
 အားဖြင့် မြန်မာဘာသာနှိုက် ၄၄ လုံးသော အက္ခရာတို့ကို အသုံးအစွဲ မှုကုန်၏။

သင်္သကရိုက်နှိုက် လာသော အက္ခရာတို့၏ သဏ္ဍာန်ကား ဥ-ဤကား ရို၊ အက္ခရာ၊
 ဒ-ဤကား ရိုအက္ခရာ၊ ဣ-ဤကား လို၊ အက္ခရာ၊ ဤ-ဤကား လိုအက္ခရာ၊

ခဲ-ဤကား အဲဒါအကွရာ၊ ဩ-ဤကား ဩအကွရာ၊ ဂ-ဤကား ရှအကွရာ၊
 ဖ-ဤကား ရှအကွရာ၊ ခ-ဤကား ဝိသဇ္ဇနီအကွရာ၊ ဣ-ဤကား ဥပမ္မောနိယ
 အကွရာ၊ က-ဤကား ဇိဝှါမူလိယ အကွရာတည်း။ ဤ ၁၁ လုံးသော အကွရာတို့
 တွင် ရှိ၊ ရှိ၊ လို့ လို့ ဟူသည်ကို အချို့ကား ရိရိ-လိလိ ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။ အဲဒါ
 ဟူသော အကွရာ ရေးဟန်ကို ခဲဒဝ၊ ခဲဒဝံ ဟူသော ပါဠိမှာ သဝေတွင် နောက်ပစ်
 ရှိသည်ကိုထောက်၍ ရေးလိုက်သည်။ အချို့ကား က-ကြီးအကွရာကို ယခင်အချနှင့်
 ရေးပြီးလျှင် နောက်ပစ်၍ ရေးကုန်၏။ အချိုးကား က-ကြီးမဟုတ်၊ ဣ-အကွရာကို
 နောက်ပစ်၍ ရေးလိုကုန်၏။ အစွဲမထင်။ ယင်းသို့သောကြောင့် ခဲဒဝ ခဲဒဝံ
 ဟူသော ပါဠိရှိဟန်ကိုထောက်၍ သဝေတွင် နောက်ပစ်သော်လည်းကောင်း၊ လူပြိန်း
 ဖတ်နိုင်အောင် အ-တွင်ပင် နောက်ပစ်သော်လည်းကောင်း ရေးရာမှာ သင့်အံ့သို့
 ရှိ၏။

ယင်းသို့ သဝေထိုးတွင်လည်းကောင်း၊ အ-တွင်လည်းကောင်း နောက်ပစ်သည်
 ရှိသော် သေရ၊ အသရတွင်ပင် အဲလည်း သရလည်းကောင်း ဖြစ်လျက် သရချင်း
 ချင်း ဒွေးဘော်ကဲ့သို့ မရှိခဲ့ပြီလောဟုအံ့။ အသရ၊ သေရတွင် မှီလျင်းသည်မဟုတ်။
 သင်္ကေတမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ “ခဲဒဝ ခဲဒဝံ” ဟူသည်မှာလည်း သေရတွင် ခဲသရ
 မဟုတ်။ သင်္ကေတ အမှတ်သဏ္ဍာန်မျှသာ ဟူ၍ ယူသင့်၏။ အဲဒါဟူ၍ လူပြိန်း
 သိသာအောင် အ-တွင် နောက်ပစ်သည်လည်း အသရတွင် အဲဒါသရယှဉ်သည်ဟူ၍
 မမှတ်အပ်။ ရေးလိုရင်းကား အမှီအစွဲကို မရေးပဲ နောက်ပစ် သက်သက်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ခဲဒဝ ခဲဒဝံ ဟူသည်နှင့်အညီ သဝေတွင် နောက်ပစ်၍ လည်းကောင်း
 ရေးလိုလျက် သဝေတွင် နောက်ပစ်၍ လည်း မြန်မာမှုနှိုက် မထင်ရှိခဲ့။ အမှီအစွဲ
 မပါ။ သက်သက် ရေးရအံ့သည်လည်း ကျေပျက်သည်သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ထူးလုံး
 ယှက်တင် မသိမသာ မခြားနားသော်လည်း ရှိရာ၏။ ထိုကြောင့် က-စသော
 ဗျည်းကို အစွဲမရ။ အဲဒါသရ သက်သက်နှိုက် အ-ကို အစွဲပြု၍ နောက်ပစ် ရေး
 သည်မှာလည်း သင့်ရာသည်။ အသရတွင် အဲဒါသရယှဉ်သည်ဟူ၍ မမှတ်အပ်။ အဘယ်
 ကဲ့သို့နည်း ဟူမူကား နိဂ္ဂဟိတ်ဖြစ်သော သေးသေးတင် ဗိဇ္ဇာအကွရာကို စူဠာမဏိ
 ကာရော ဟူ၍ သဏ္ဍာန်ကို ဆရာမြတ်တို့ အမိန့်ရှိသည်နှင့်အညီ ပတ္တမြားသဖွယ်
 တလုံးသော အပေါက်မျှသာဖြစ်သော သင်္ကေတဖြင့် ရေးမှတ်ရမည်ကို အသရနှင့်
 တကွ ရေးလေသကဲ့သို့ အသရနှင့် ရေးသည်ဟူ၍ ယူသင့်၏။

ယင်းသို့သော် နိဂ္ဂဟိတ်နှိုက်ကား ဗျည်းဖြစ်၍ အမှီသရနှင့် မကင်းရာသော
 ကြောင့် အသရကို အမှီပြု၍ ပြသည်တကား။ ဤ အဲဒါ-အကွရာကား သရပင်တကား။
 အမှီကိုပြု၍ မရှိဟူခြားအံ့။ နိဂ္ဂဟိတ်ကား ဗျည်းဖြစ်၍ အမှီသရနှင့်မကင်းရာ ဟူ
 သော်လည်း အသရတလုံးမျှကိုသာ မှီသည်မဟုတ်။ အ၊ ဣ၊ ဥ ဟူသော သရ

သုံးလုံးကိုပင် မှီသည်။ ထိုသို့ဖြစ်၍၊ ဣ ဥ တို့ကိုသော်လည်း ပြကောင်းလျက် အ-ကိုသာမှတ်၍၊ ပြလေသကဲ့သို့ အသရနှင့် ရေးသည်ဟူ၍၊ ယူသင့်၏။

ယင်းသို့သော် အ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဣ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဥ-ကိုလည်းကောင်း ပြသင့်သော်လည်း ဥပလက္ခဏ နည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဒဿနနည်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရသသုံးလုံးတွင် အ-သည် အစဖြစ်ပါ၍၊ လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထိစ္ဆာ အားဖြင့် လည်းကောင်း အ-ကို ပြသင့်သည်ပင် တကား။ အ-ကို မပြသော် နိဂ္ဂဟိတ်သည် ဗျည်းဖြစ်ခဲ့၍၊ ရွတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်။ ရွတ်ရခြင်း အကျိုးလည်း မရှိအံ့သည်တကား။ အဲဒီနိဂ္ဂဟိတ်ကား ဤကဲ့သို့ မရွတ်စကောင်းသည် မဟုတ်။ သရဖြစ်၍၊ ရွတ်ကောင်းအံ့သည်တကားဟူ၍၊ နိဂ္ဂဟိတ်နိဂ္ဂဟိတ် အ-ကို ဝတ္ထိစ္ဆာအားဖြင့် ပြ၏။ ဟူရာနိဂ္ဂဟိတ် အ-ကိုသာ လိုအပ်သည်မဟုတ်။ ဣ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဥ-ကိုလည်းကောင်း လိုအပ်သည်ချည်းပင် ဖြစ်ကောင်း၏။ အ-အက္ခရာသာ ရွတ်ရခြင်း အကျိုး ရှိမည်မဟုတ်။ ဣ ဥ တို့ကို ပြလျှင်လည်း ရွတ်ရခြင်း အကျိုး ရှိမည်ပင်။ အစနိဂ္ဂဟိတ် တည်သည်ဖြစ်၍၊ အ-ကိုပြ၏။ ဟူသည်မှာလည်း အစနိဂ္ဂဟိတ် တည်သော်သာ ပြကောင်းသည် မဟုတ်။ အလယ်၊ အဆုံးနိဂ္ဂဟိတ် တည်သည်ကိုလည်း မဇ္ဈဒီပက၊ အန္တဒီပကနည်းအားဖြင့် ပြသော် ပြအပ်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဝတ္ထိစ္ဆာ အားဖြင့် မှတ်၍၊ ပြသည်ပင် ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့လည်းကောင်း အဲဒီ-ကိုလည်းမှတ်၍၊ ပြသည်ပင် ယူသင့်၏။

နိဂ္ဂဟိတ်မှာကဲ့သို့ အမှီသော်ကား မယူအပ်။ ဤကဲ့သို့ မမှတ်ချေသော် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ပျက်သော်လည်း ပျက်ရာခဲ့၏။ ထွေးယှက်သော်လည်း ဖြစ်ရာခဲ့၏။ ထိုကြောင့် အသရနှင့် ပြသည်ယူသင့်၏။ ငံဒဝ ငံဒဝံ ဟူသကဲ့သို့ သဝေနှင့်ပြသော် မသင့်ပါလောဟူအံ့။ ထိုပါဌ် ရှိဟန်နှင့်သော်ကား လျော်၏။ မြန်မာမှုနိဂ္ဂဟိတ် သဝေတွင် နောက်ပစ်ရေးသော အရာမထင်။ ယင်းသို့သောကြောင့် အ-ရေး၍ ပင် နောက်ပစ်သော်လည်း သင့်ရာတော့သည်။ အသရ၊ အဲဒီသရ အားဖြင့် နှလုံးမူ၍ ကား မယူသာ။ သင်္ကေတမျှသာဟူ၍၊ နှလုံးသွင်းရာ၏။ အာ-သရကို ရေးသည်နှင့်အတူလည်း ယူသင့်၏။ အာ-သရကို ရေးသည်မှာ အ-သရ တလုံး၊ အချဖြစ်သော အာသရတလုံး ဟူ၍၊ မယူသင့်ပြီ။ အချဖြစ်သော သရသာ လျှင် ရေးလိုရင်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော်လည်း အ-ကို အစွဲအမှီပြု၍၊ ရေးလေသည် မှာ အ-ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း မပျက်စေခြင်း၊ မယှက်ထွေးစေခြင်းငှာ အမှတ် မျှသာဖြစ်၏။ ဩ-ဩ-ဩ တို့ကို ရေးသည်နှင့် အတူလည်း ယူသင့်၏။ ဩ-ကို ရေးသည်မှာ သ-ကို ရစ်ခြင်းသည် သ-ဗျည်း၊ ရ-ဗျည်း နှစ်လုံးကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ မယူသင့်ပြီ။ အမှတ်မျှသာ။ ဩ-ဟူသည်မှာလည်း ဤအတူ။ သ-ဗျည်း ရ-ဗျည်း ဟူ၍၊ မယူသင့်ပြီ။ ဤနိဂ္ဂဟိတ် အချိကား သ-ကို ရစ်ပြီးလျှင် တံခွန်လွှားကာသာ။

အချိုကား သဝေထိုး အချနှင့်ရေးပြီးမှ တံခွန်လွှားသည်။ ဤသို့ ရေးသော်လည်း သဝေထိုးခြင်း၊ ချခြင်း၊ တံခွန်လွှားခြင်း သည်လည်း အမှတ်မျှသာ လည်းကောင်း ဖြစ်၍ တံခွန်လွှားကာမျှဖြစ်သော်လည်း သင့်ရာသည်ပင်။

ဥ၊ ဦးကို ရေးသည်မှာလည်း ဥ-အက္ခရာကို အချိုလည်း ဥ-တွင် လုံးကြီးတင် ဆန်ခတ်ရေးသည်။ အချိုကား နောက်ပစ် ရေးသည်။ အချိုကား သေးသေးတင် ရေးသည်။ အချိုကား နှစ်ချောင်းငင်ပင် ငင်ပြန်သည်။ ဤသို့ ရေးသော်လည်း အမှတ်မျှသာ။ လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ် ရေးသည်ဟူ၍ လည်း ဤ-သရ၊ နောက်ပစ်သည် ဟူ၍ လည်း အဲ-သရ၊ နှစ်ချောင်းငင်သည် ဟူ၍ လည်း ဦး-သရ၊ သေးသေးတင် သည်ဟူ၍ လည်း နိဂုဟိတ်ယှဉ်ပြန်သည်ဟူ၍ မယူသင့်ပြီ။ သင်္ကေတ အထူးဖြစ်စေ လို၍ မှတ်ကာမျှသာ ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ အ-အက္ခရာကို နောက်ပစ် သော်လည်း အ-အက္ခရာတလုံး၊ အဲ-တလုံးဟူ၍ သရနှစ်လုံး မယူသင့်ပြီဟူ၍ နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ယင်းသို့သော် အာ-အက္ခရာရေးသည်မှာ အ-အက္ခရာကိုချ၍ သင်္ကေတအားဖြင့် ရေးသည်နှင့်အတူ အဲ-အက္ခရာမှာလည်း အ-ကိုနောက်ပစ်၍ ရေးရလျှင် အိ၊အီ၊ အု၊အူ၊ အေ၊အော၊ အော် ဟူသည်တို့မှာ အ- အက္ခရာကို လုံးကြီးတင်၍ လည်း ကောင်း၊ ဆန်ခတ်၍ လည်းကောင်း၊ တချောင်းငင်၊ နှစ်ချောင်းငင်၊ သဝေထိုးအချ နှင့်ပင် ရေးသော်လည်း သင့်ကောင်း၏ ဟူငြားအံ့။ သင့်ကောင်းသည်ကား မှန်၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဣ၊ဤ၊ ဥ၊ဦ၊ ဧ၊ဩ၊ ဩော် တို့မှာ သင်္ကေတ ဝိသေသကို ဆရာတို့ သုံးစွဲသော အရာထင်၍ ရှိလေပြီးသည်။ ဤကဲ့သို့ အ-သရ၊ အဲ-သရတို့မှာ သင်္ကေတ အထူးမထင်။ အာ-အက္ခရာမှာလည်း အ-ကို ချသည်မှတစ်ပါး မထင်။ အဲ-အက္ခရာ မှာလည်း က-တွင် ယပင်းအချနှင့် နောက်ပစ် ရောက်သော်လည်း အစူးလည်း မရ၊ အရာလည်း တွင်ဟန်မရှိ။ လူပြန်းတို့လည်း မသိသာ ရှိခဲ့၏။ သုဝေတွင် နောက်ပစ် ရေးသည်မှာလည်း မြန်မာမှု သဝေထိုး နောက်ပစ် ရှိသည် မထင်။ လူပြန်းလည်း အလွန်သိခက်အံ့သည်။ ယင်းသို့လျှင် သင်္ကေတ အထူး မထင်သောကြောင့် အာ-သရကို ရေး၏ သို့ အဲ-ကိုလည်း အ-ရေး၍ နောက်ပစ်သော်လည်း သင့်ရာတော့ သည်။

သဘောအားဖြင့်မူကား ဗျည်းယှဉ်သောအခါကဲ့သို့ အ-သရကို အပုဒ် အကန့် ကဲ့သို့ အရေးမျှသာ။ အာ-သရကိုကား ချကာမျှသာ၊ ဣ-သရကိုကား ဝ-ကဲ့သို့ အလုံးညီစွာ သေးသေးတင်သောထက် ကြီးဖွဲ့စေ၍၊ ဤ-သရကိုကား ယခင် ဣ-သရတွင် အဆန်ခတ်ကာမျှသာ၊ ဥ-သရလည်း တချောင်းငင်ကာသာ၊ ဦး-သရလည်း နှစ်ချောင်းငင်ကာသာ၊ ဧ-ကိုလည်း သဝေထိုးကာသာ၊ အဲ-ကိုလည်း နောက်ပစ် ကာသာ၊ ဩ-ကိုလည်း သဝေတွင် ချကာသာ၊ ဩော်-ကိုလည်း ယခင် ဩ-တွင် တံခွန်လွှားကာသာ ရေးလိုရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။

ထိုသို့ရေးမှု ပျဉ်းယှဉ်ရာနှိုက်ကား သင့်တော့အံ့။ သက်သက် သရဖြစ်မှု အ-သရလည်း ကျေပျက်သည်သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ရွှေ့နောက်ဖြစ်သော အက္ခရာတို့နှင့် ထွေးယှက်၍ သော်လည်း ရှိလေအံ့။ အာ-သရလည်း ကျေပျက်သည် သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ရွှေ့နှိုက်ရှိသော ဝ-နှင့်စပ်မှု တဝမ်းပူ မှတ်ဖွယ်လည်း ရှိလေအံ့။ က-စသော ရွှေ့ပျဉ်းတို့နှင့် စပ်မှုကား က-စသော ပျဉ်းတို့ အမိပြု ထင်မှတ်၍ သက်သက် သရဟူ၍ မမှတ်ရှိလေအံ့။ ဣ-သရနှင့် ရွှေ့နှိုက်လည်းကောင်း၊ နောက်နှိုက်လည်းကောင်း ရှိသော ဝ-နှင့်စပ်မှု ထဆင်ထူး မှတ်လေအံ့။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယုံမှားခြင်း၊ ကျေပျက်ခြင်း ဖြစ်ရှိခဲ့သောကြောင့် ပျဉ်းနှင့်စပ်၍ ရေးသကဲ့သို့လည်း မသင့်လေရာ။ ထို့ကြောင့် သင်္ကေတရှိတိုင်း ဣ-ဤ စသည်ဖြင့် ရေးသင့်သည်။

အ-အာကို ရေးရာနှိုက် အ-ကား သင်္ကေတရှိပြီ။ အာ-နှိုက်ကား ထိုအ-ကိုပင်ချ၍ ရေးခြင်းသည် ချကာသာရေးလျှင် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ထွေးယှက် ကျေပျက်ခြင်း ဖြစ်အံ့စိုး၍ အစူးပြုပါသည်သာ။ အ-သရတခြား၊ အာ-သရတခြား ဟူ၍ မယူသင့်။ အာ-ဟူသော သရ၏ သင်္ကေတ အစူးပင် ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ အဘယ်နှင့် တူအံ့နည်းဟူမှုကား ဩဝါ-သရနှိုက် တံခွန်လွှားသည်မှာ သရကင်းပျဉ်းကို သရကင်း၏ ဟု အမှတ် တံခွန်လွှားသကဲ့သို့ သရကင်းဟန် အမှတ် တံခွန်လွှားသည် မဟုတ်။ ဩဝါ-လည်း သရပင်ဖြစ်၍ တံခွန်အမှတ် မပြုကောင်းသော်လည်း ဩ-သရမှ အသွင်ထူးစေခြင်းငှာ မှတ်သည်သာ။ ဤကဲ့သို့ အ-ဟူသော သင်္ကေတမှ ထူးစေခြင်းငှာ ချ၍ ရေးသည်သာ။ အ-တခြား၊ အချတခြား သရနှစ်လုံးမဟုတ်ဟူ၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ထို့ကြောင့် အ-ကိုချ၍ ရေးသည်လည်း အသင့်ပင် ဖြစ်၏။

ဣ-သရကို ဝ-ကဲ့သို့ရေးမှုကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အသွင်တူရာ အက္ခရာ ထင်မှတ်အံ့ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ဣ ဟူသော သင်္ကေတ ဝိသေသရှိပြီး ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ သရသက်သက်ကို သင်္ကေတရှိတိုင်း ရေးရာမှာ သင့်အံ့သည်။ ပျဉ်းနှင့် ယှဉ်မှုကား လုံးကြီးတင်၏ ဟူသော ဝေဟာရနှင့်အညီ ဝ-ကဲ့သို့ အလုံးကြီး တင်ရာ၏။ ဤနှိုက် အလုံးကြီး ဟူသော်လည်း တပါးသော အက္ခရာထက် ကြီးသော်သာ ဟူ၍ မယူလို။ သေးသေးတင်ဟူသည်ကို ထောက်၍ နိဂ္ဂဟိတ်ထက် ကြီးပါလျှင် တပါးသော အက္ခရာထက် ကြီးသော်လည်းကောင်း၊ မျှသော်လည်းကောင်း၊ ငယ်သော်လည်းကောင်း သင့်ရာသည့်ပင် ဖြစ်၏။ လုံးကြီးတင်၏ ဟူသောကြောင့်လည်း ယှဉ်ဖက်ပျဉ်း၏ အထက်၌ တည်၏ ဟူသော စကားလည်း ပြီး၏။ ရွှေ၊ နောက်၊ အောက် အဖို့နှိုက် မတည်ဟူ၍ သိရ၏။ ယှဉ်ဖက်ပျဉ်း၏ အထက်နှိုက် တင်၏ ဟူသဖြင့် ယှဉ်ဖက်မရှိ သက်သက် သရဖြစ်မှု တင်ရာ မရှိ။ ဝ-ကဲ့သို့ ရွှေ့နောက် အက္ခရာတို့နှင့် အစဉ်ညီစွာ ရေးရအံ့။ ထိုသို့ရေးလျှင် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အက္ခရာတပါးနှင့် ဖပ်ယှက်၍ အသွင်တူရာ ဝဏ္ဏတပါး ထင်ဖွယ် ရှိလေသည်

စာကြောင်း၊ ဣ-ဟူသော သင်္ကေတ ဝိသေသရှိပြီ တကြောင်းဖြစ်၍၊ ဣသရသက်သက် ကို သင်္ကေတအတိုင်း ရေးသင့်လေသည်။

ဤသရသက်သက်ကိုလည်း ယခင် ၀-ကဲ့သို့ရေးသော ဣသရတွင် ဆန်ခတ်ကာ သာ ရေးသည်ရှိသော် အသွင်တူ ဝဏ္ဏထင်မှတ်ရာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤ-ဟူသော သင်္ကေတ ဝိသေသရှိပြီးဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ သင်္ကေတအတိုင်းသာ ရေး သင့်လေသည်။ ဗျည်းနှင့် ယှဉ်မှုကား ဆန်ခတ်ဟူသည်နှင့် အညီ ယခင် ၀-ကဲ့သို့ ဗျည်း၏ အထက်နှိုက် တည်သော ဝဏ္ဏတွင် ဆန်ခတ်၍ ရေးခြင်းသည်သာသင့်၏။ ဆန်ခတ်သော အရာနှိုက် လုံးကြီးတင်၏ အတွင်းအပဟူ၍ အထူးမဆိုသော်လည်း အဆန်ခတ်ရအံ့ဟူ၍ အတွင်းဖြစ်၏ ဟူသော စကား ပြီး၏။ လုံးကြီးတင်၏ ပြင်လွင်အပ ဟူ၍ မယူသာပြီ။

ဥ၊ ဥတို့ကို စာချောင်းငင်ကာသာ၊ နှစ်ချောင်းငင်ကာသာ ရေးသည်ရှိသော်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ကျေပျက် ထွေးယှက်ရာသည်တကြောင်း၊ သင်္ကေတ ဝိသေသ ရှိပြီး တကြောင်းဖြစ်၍ သင်္ကေတရှိတိုင်းသာ ရေးရာသည်။ ဗျည်းနှင့် ယှဉ်မှုကား တချောင်းငင်ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်အညီ တချောင်းလည်းကောင်း၊ နှစ်ချောင်း လည်းကောင်း ငင်၍ ရေးသင့်၏။

ဤ တချောင်းငင်၊ နှစ်ချောင်းငင် ဟူရာနှိုက် ရှေ့၊ နောက်၊ အောက်၊ အထက် မမှတ်။ ငင်လိုရာ ငင်အံ့သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း ငင်၏ ဟူသော ဝေါဟာရ သည် မိမိသို့ ရှေ့နှိုးစေခြင်း စသော အရာသာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်၍ သင်ပုန်း၊ ပေပြင် စသည်တို့ကို ရှေ့၊ နောက်၊ အောက်၊ အထက်ဟူ၍ အရပ်လေးပါးမှတ်သည်တွင် ရေးခဲ့ပြီးသော သင်ပုန်းခေါင်း၊ ပေခေါင်း စသည်တို့ကား ရှေ့၊ ရေးလတ္တံ့ သော သင်ပုန်းဖျား၊ ပေဖျား စသည်တို့ကား နောက်၊ တူရှုဖြစ်၍ မြင့်သောအရပ်ကား အထက်။ ဤသုံးမျက်နှာသို့ ငင်သည်ကိုကား ငင်၏ ဟု မဆိုသာ။ မိမိသို့ နိုးစေ၊ ချဉ်းစေသည် မဟုတ်၊ ကွာစေသည်သာ ဖြစ်၍ တွန်းသည် ပယ်သည်သာ ဆိုသင့် ၏။ မိမိနေရပ်အောက်အဖို့သို့ ငင်သော်သာ မိမိသို့ ရှေ့နှိုးစေ၊ ချဉ်းစေသည်ဖြစ်၍ ငင်သည်ဆိုရအံ့။ မိမိနေရပ်မှ အောက်သို့ လျှော့၍ ကွာဝေး ပြန်စေမှုကား တွန်း သည်လည်းကောင်း မည်ပြန်ကောင်း၏။

ထိုသို့မှုကား မိမိအောက် လျှောစေသည်မဟုတ်၊ နိုးသည်ထက် နိုးစေ၊ ချဉ်းစေ သည်သာ ဖြစ်၍ အောက်အဖို့ မိမိသို့ ရှေ့ရှုသာ ငင်ရအံ့ ဟူသော စကားကျဖြင့် တချောင်းငင်၍၊ နှစ်ချောင်းငင် ဟူရာနှိုက် အောက်အဖို့သို့သာ ငင်ရအံ့ ဟူသော စကားသည် ပြီး၏။ တကြောင်းလည်း ရှေ့သို့ နောက်သို့ ငင်ချေသော် ရေးပြီး ရေးလတ္တံ့ အကွာရာတို့နှင့် ထွေးယှက်ရာခဲ့၏။ အထက်သို့ ငင်ချေသော်လည်း

အသတ်တံခွန်လွှား၊ နောက်ပစ်တို့နှင့် မထူးသည် ဖြစ်ပြန်အံ့။ ထိုကြောင့်လည်း အောက်သို့သာ ငင်ရအံ့ ဟူသော စကားသည် ပြီးပါ၏။

နှစ်ချောင်းငင်ရာနှိုက် အမျှ မငင်သင့်ပါလော့ ဟူအံ့။ နှစ်ချောင်းငင်၏ လက္ခဏာ ထင်အောင် ရှည်စေ၊ ညွှန်စေသည် ယူသင့်၏။ အမှတ်မဲ့ ရှေ့ကို လည်းကောင်း၊ နောက်ကိုလည်းကောင်း ယှဉ်စေသော် မသင့်ပါလော့ ဟူအံ့။ ရှေ့ကို ရှည်စေ၊ ညွှန် စေသော် နောက်ငင်သည်နှင့် ထွေးယှက်အံ့။ နောက်ကို ရှည်စေ၊ ညွှန်စေသည်မူကား မထွေးမယှက် ရှင်းလင်းအံ့သည်ဟု ယူသင့်၏။ ရှည်စေကာသာ မညွတ်သော် မသင့် ပါလော့ဟူအံ့။ သာရပူ ရှိပါသည်ဟု ယူသင့်၏။ စကားမခဲသော်လည်း လူပြိန်းတို့ အား ပညာလိုက်စေခြင်းငှာ ရေးလိုက်သည်။

ဒေသရာ သက်သက်ကို သုဝေထိုးကာသာ ရေးရာနှိုက်လည်း နောက်ဗျည်း၏ အမှီသာ အမှတ်ရှိ၍ သေရာသက်သက် မမှတ်ရှိရာ ခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ကေတ ဝိသေသ ရှိပြီးဖြစ်၍ လည်းကောင်း သင်္ကေတရှိတိုင်း ရေးသင့်လေသည်။ သက်သက်မဟုတ် ဗျည်းနှင့်ယှဉ်မှုကား သုဝေထိုးကာသာ ရေးခြင်းသည် သင့်၏။ အသရာ သက်သက်ကို နောက်ပစ်ကာသာ ရေးလျှင်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ထွေး ယှက် ပျက်စီးခြင်း ဖြစ်ရာသောကြောင့် လည်းကောင်း သုဝေကို နောက်ပစ်ခြင်း၊ ထူကို နောက်ပစ်ခြင်း၊ က-ကြီးယပင်းတွင်ချ၍ နောက်ပစ်ခြင်း၊ ဤသို့ အထွေထွေ သင်္ကေတပြု၍ ရေးခြင်းသည်လည်း အစွဲမထင်။ သိလည်းသိခက်အံ့ ဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အ-တွင် နောက်ပစ်၍ ပင် ရေးသော် လည်း သင့်ရာတော့သည်။

ဩ-ဩဟူသော သရာ သက်သက်ကို သုဝေထိုး၍ ချကာသာ သုဝေထိုးအချ တွင် တံခွန်လွှားကာသာ ရေးရာနှိုက်လည်း သိခဲခြင်း ဖြစ်ရာသောကြောင့်တကြောင်း၊ သင်္ကေတ ရှိပြီးဖြစ်၍ တကြောင်း သင်္ကေတရှိတိုင်း ရေးသင့်အံ့သည်။

ဤသို့လျှင် ပိဋကတ်နှိုက်လာသော သရရှစ်လုံး၊ သင်္ကေတရိုက်နှိုက် လာသော ရှိ၊ ရှိ လုံး၊ လုံး၊ အေး၊ ဩဟူသော သရ ခြောက်လုံး၊ နှစ်စုပေါင်း သရ ၁၄ လုံး တို့ကို ဆိုရာနှိုက် ရှိ၊ ရှိ၊ လုံး၊ လုံး တို့ကား မြန်မာမှုနှိုက် အသုံးမထင်။ သရပုံစေရုံသာ ပြလိုက်သည်။ ကြွင်းသော အေး-ဩဟူသော သင်္ကေတရိုက်လာ သရရှစ်လုံး၊ အ-အာ စသော ရှစ်လုံး၊ ဤ ၁၀ လုံးသော သရတို့သည်သာလျှင် မြန်မာမှုနှိုက် ထင်သတည်း။

၄၀။ နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် ဝိသဇ္ဇနီ (—||—)

ဗျည်းတို့၏ သင်္ကေတတွင်ကား နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် ဝိသဇ္ဇနီကို ရှေးဦးစွာဆိုအံ့။ ထိုတွင် နိဂ္ဂဟိတ်၏ သင်္ကေတကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ပတ္တမြားသဖွယ် တလုံးတည်း

ပေါက်သင့်၏။ ထိုသို့ ပေါက်ခြင်းသည်လည်း အလယ်နှိုက် လပ်စေ၍၊ ပေါက်သည်ကိုသာရည်၍ အပေါက်မဆိုလို။ အပေါက်ဖြစ်စေ၊ အပိတ်ဖြစ်စေ အစက်မျှကိုသာ အပေါက်ဆိုသည် ယူသင့်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား ပတ္တမြားသဖွယ် ဟူသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗိန္ဒုဟူ၍ ဆိုသည်ကိုလည်းကောင်း ရှုရာ၏။ ပတ္တမြားဟူသဖြင့် အပေါက် အကွက် လပ်သည်ကို မယူလို။ တခဲးနက်သော အလုံးအပိတ်ကိုလည်း ယူသင့်သည်။ ဗိန္ဒုဟူရာနှိုက်လည်း ဥဒကဗိန္ဒုဆိုရာနှိုက် အကွက်လပ်၍ ရှိသည်ကိုသာ မယူရ။ သင်္ကန်းနှိုက် ကပ္ပဗိန္ဒု ထိုးရမည်မှာ ဥဒေါင်းမျက်လုံးပမာဏ၊ ကြမ်းပိုးကျောက်ကုန်း ပမာဏဖြင့် အမှတ်မဲ့သော အရပ်နှိုက် ကြေးညိုအညို၊ သစ်ရွက်အညို၊ တစုံတခု ညိုသောအဆင်း၊ ညွန်နှစ်တို့ဖြင့် မှတ်ကာမျှသည်ပင် အပ်၏။ ဟူသောကြောင့် အလယ်နှိုက် အကွက်လပ်သော် ပေါက်သော်သာဟူ၍ မယူရ။ အစက်အပေါက်ဟူ၍ သာ ယူရ၏။ ထိုကဲ့သို့လည်းကောင်း။

နိဂ္ဂဟိတ်ကိုလည်း ဗိန္ဒုဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ပေါက် ဟူရာနှိုက် အပေါက်အကွက်လပ်၍ ရေးသည်ကိုလိုက်၍ အကွက်အလပ်ပေါက်၍ ရှိသည်ကို မယူလို။ မိုးပေါက်၊ ရေပေါက် ဟူသကဲ့သို့ အစက်အပေါက်သာ ယူလို၏။ ကမ္မဝါစာနှိုက် သစ်စေးဖြင့် အပေါက်အစက် ချသကဲ့သို့ အပေါက်အစက် ချသည်ကိုလည်း ယူရာ၏။ တလုံးပေါက်၊ နှစ်လုံးပေါက် ဟူရာနှိုက်လည်း ဤနည်းအတူလည်းကောင်း ယူရာ၏။ အလယ် အကွက်လပ်၍ ပေါက်သည်ကိုဆိုလျှင် ဗိန္ဒုသဒ္ဒါဖြင့် မဆိုမူ၍ ဆိဒ္ဒသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုလေအံ့။ ထိုကြောင့် ပိတ်လိုလျှင်ပိတ်၊ ပေါက်လိုလျှင်ပေါက်၊ အစက်အပေါက်မျှပင် နိဂ္ဂဟိတ်မည်ပြီ။ ထိုတွင် ထင်မြင် သိသာစေလို၍ အပေါက်လပ်သည်ပင် ဖြစ်သော်လည်း သင့်၏ပင်ဟူ၍ ယူသင့်၏။

ထိုနိဂ္ဂဟိတ်ပေါက်ခြင်းကို အချို့သောသူတို့သည် လုံးကြီးတင်၍ အလယ်တွင် ပေါက်ကုန်၏။ ထိုသို့ လုံးကြီးတင်၏ အလယ်နှိုက် နိဂ္ဂဟိတ် ပေါက်ခြင်းသည်ကား ဆန်ခတ် လုံးကြီးတင်၏ အလယ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်လည်း အလယ်လည်းကောင်းဖြစ်၍ မထူးရှိရာသောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို အတွင်းနှိုက် ပေါက်ခြင်းသည် သင့်အံ့သို့ မရှိ။ ဆန်ခတ်ရာနှိုက်လည်း နိဂ္ဂဟိတ် မရှိသင့်။ နိဂ္ဂဟိတ် ရှိရာလည်း ဆန်မခတ်သင့်။ အရာကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် အတူတူ ရှိရာသည် မဟုတ်။ အရာထူး၍ ထူးပါကောင်း၏ ဟူအံ့။ နိဂ္ဂဟိတ်ရှိသင့်၍ နိဂ္ဂဟိတ်ပေါက်ခြင်း၊ ဆန်ခတ်သင့်၍ ဆန်ခတ်ခြင်းသည် အလယ်နှိုက်ချည်း ဖြစ်ခဲ့သော် ဤကား နိဂ္ဂဟိတ်၊ ဤကား ဆန်ခတ်ဟူ၍ အသွင်မထူးသောကြောင့် ယုံမှားရှိရာ၏။ ထိုသို့ ယုံမှားရှိခြင်းသည်လည်း မထူးသည်ပင် ဖြစ်၏ဟု ဆိုအပ်၏။

ယင်းသို့သော် နိဂ္ဂဟိတ်မှာ အဆန်ခတ်ဟူ၍ မဆို။ ပေါက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သေးသေးတင် ဟူ၍ လည်းကောင်း သာမန်သာ ဆိုသည်။ နိဂ္ဂဟိတ်လောခြင်း၊ အံ

ဝိဘတ် မ-အက္ခရာတို့ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြုခြင်း စသည်တို့မှာလည်း လာခြင်း၊ ပြုခြင်းကို သာမန် ဆိုသည်။ လုံးကြီးတင်၏၊ အတွင်းအပု ဝိသေသ မဆိုတကား။

ပေါက်လိုရာရာ ပေါက်ရကောင်း၏။ ဆန်ခတ်နှင့်မထူး၊ ယုံမှားဖွယ်ရှိရာ၏။ ဟူသည် မှာလည်း အရာကို ရှု၍ သာ ဆင်ခြင်ရအံ့။ နိဂ္ဂဟိတ်အန္တရှိလျှင် အာဂုံနိဂ္ဂဟိတ်လည်း ရှိ၏။ အဝိဘတ်လည်း ရှိ၏။ အဝိဘတ်၊ သဝိဘတ် စသည်တို့၏ ကာရိယလည်း ရှိ၏။ သယံဇာတလည်း ရှိကောင်း၏။ ထိုသို့ နိဂ္ဂဟိတ်အန္တ အများ အသွင်မထူး သော်လည်း အနက်ကို ရှု၍ သာ ဤကား အာဂုံ၊ ဤကား ဝိဘတ်၊ ဤကား ကာရိယ စသည်ဖြင့် သိရသည်။ ဤအတူ ဆန်ခတ်နှင့် ကာရိယ မထူးသော်လည်း အရာအနက်ကို ရှု၍ သာ ဆုံးဖြတ်ရအံ့သည်။ မထူးသည်တမို့ ဟူ၍ မသင့်။ မဆို ကောင်း။

နိဂ္ဂဟိတ်ကိုလုံးကြီးတင်၍ အပဉ္စိက်ပေါက်ကောင်း၏။ ဟူသော ဆရာတို့ ဥပဒေသ မရှိက ပေါက်လိုရာ မပေါက်ရချေလော။ ဆန်ခတ်နှင့် မထူးသည်ဟူ၍ သာဆိုသဖြင့် သဘောမရှိတကား ဟူအံ့။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို လုံးကြီးတင်၍ အပဉ္စိက် ပေါက်သင့်ဟန် ကို ဆရာတို့ ဥပဒေသ အရိပ်ထင်၏။ ထင်ဟန်ကား နိဂ္ဂဟိတ်ကို ပရာသရ ဆိုသော ကြောင့် မိမိမို့သော သရ၏။ နောက်နှိုက် တည်သည် ဖြစ်၏။ မိမိမို့သော သရကား ရှေး၊ မိမိကား နောက်ဖြစ်၏။ ဟူလျှင် မှီရာဖြစ်သော လုံးကြီးတင် ဟူသော သရ ကား ရှေး၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကား နောက်ဖြစ်၏။ ရှေး-နောက် ဟူ၍ မှတ်ရလျှင် မစပ် မယှက် သီးခြား၍ တည်၏။ အတွင်းသို့မဝင်၊ အပဟူသောစကား ပြီး၏။ သရ၏၊ နောက်မှ တည်၏။ ဟု မိမိသောကြောင့် လုံးကြီးတင် သရ၏။ ရှေးမှ လည်းကောင်း၊ အလယ်မှလည်းကောင်း၊ အောက်မှလည်းကောင်း၊ အထက်မှလည်းကောင်း နိဂ္ဂဟိတ် မပေါက်ရ။ လုံးကြီးတင်၏။ နောက်အဖို့မှ ပေါက်ရအံ့ဟူသော အရပ်ဝိသေသလည်း ပြီးပါ၏။ ယင်းသို့သော အရာကို ထောက်၍ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုမှီရာသရဖြစ်သော လုံးကြီး တင်၏။ အပဖြစ်သော နောက်အဖို့နှိုက် ပေါက်ခြင်းသည် သင့်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။

ဖင်းသို့သော် နိဂ္ဂဟိတ်ကို မှီရာသရ၏။ နောက်နှိုက် တည်၏။ ဟူသည်နှင့် အညီ အ၊ ဥ ဟူသော သရတို့ကို နိဂ္ဂဟိတ်မှီရာ ဤနှိုက်လည်း ဤကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အ၊ ဥ တို့၏ နောက်မှပင် ပေါက်ရအံ့လောဟူအံ့။ ဤသို့ တမူကား မဆိုသင့်။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား အ၊ ဥ တို့၏ နောက်၌ပေါက်ချေသော် အက္ခရာစဉ်နှင့် တညီတညွတ်ဖြစ်၍ နောက်မှရေးသော အက္ခရာတို့နှင့် ထွေးယှက်ခြင်းသည်လည်း ကောင်း၊ ကျေပျက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ရာ၏။ လုံးကြီးတင်၏။ နောက်နှိုက် တမူကား ဣသရသည် မိမိယှဉ်သောဗျည်း၏ အထက်နှိုက် တည်သည်ဖြစ်၍ အက္ခရာ စဉ်မှ အထက်သို့ လှန်၍ တည်လေသောကြောင့် နောက်အက္ခရာတို့နှင့် ထွေးယှက် ကျေပျက်ခြင်း မရှိရာ။ အ၊ ဥ တို့နှိုက်ကား ဤကဲ့သို့ မဟုတ်၊ အက္ခရာစဉ် အတိုင်း

တည်လေသောကြောင့် ထွေးယွက် ကျေပျက်ခြင်း ဖြစ်ရာ၏။ အ၊ ဥတို့၏ နောက်
နှိုက် မပေါက်ရာ။ အထက်သို့တင်၍ ပေါက်ရာ၏။

ယင်းသို့သော် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ပရာသရ ဟူသောကြောင့် အမှီ အသရ၏ နောက်
နှိုက်သာ ပေါက်အပ်သည်တကား။ ကျေပျက် ထွေးယွက်ခြင်းကိုထောက်၍ အထက်
နှိုက် ပေါက်ရာအံ့ ဟူရာနှိုက် ကျေပျက် ထွေးယွက်ခြင်း ကင်းစေလိုသော် သတိမူ
အပ်သည်သာတကား။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ပရာသရဟူ၍ မိန့်အပ်သော ဆရာတို့၏ ဥပဒေသ
ကို လွန်သည် မမည်ခံ့ပြီလော။ အထက်သို့တင်၍ ပေါက်အပ်၏ ဟူသော ဥပဒေသ
အထူးရှိပြန်သော်သာ တင်ရေးအံ့သည်တကား ဟူအံ့။ ဥပဒေသအထူးရှိသည်ပင် ဖြစ်
၏။ ရှိဟန်ကား

“လှစံနိဂ္ဂဟိတ်၊ လေးလုံးထိပ်ဝယ်”

ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“ဝ၏ အထိပ်၊ ဦးခေါင်းရိပ်ဝယ်၊ တံဆိပ်ကဲ့သို့”

ဟူ၍ လည်းကောင်း။

ဆိုသော အရာနှိုက် အထိပ်အထွတ်ဟူသော ဝေါဟာရသည် အထက်အရပ်ချည်း
ဖြစ်၏။ တင်၏ ဟူသော ဝေါဟာရသည် အထက်နှိုက် တည်စေသည်ပင် ဖြစ်၏။
ဤ အထိပ် ဟူသော စကား၊ တင်၏ ဟူသော စကားဖြင့်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်ကို အထက်
နှိုက် ပေါက်အပ်၏ ဟူသော စကားသည် ပြီးပါ၏။ ထိုကြောင့် သဒ္ဒတ္ထဇာလိနီ
ဋီကာနှိုက်လည်း “နိဂ္ဂဟိတ် ကေဝလမုပရိဋ္ဌိတ်” ဟူ၍ မိန့်အပ်သည်။ ဤသို့သော
အရာများကိုထောက်၍ မသာမယာသော အရာနှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း မပေါက်
သာသော်လည်း သာယာသော အရာနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်ပေါက်ခြင်းကို အတန်ငယ် နောက်
သို့ ယွန်းစေခြင်း၊ အထက်သို့ကပ်ခြင်းကို ဖြစ်စေသင့်၏။

ယင်းသို့သော် နောက်သို့ ယွန်း၍ အထက်နှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ပေါက်ရအံ့ဟူသည်
နှင့်အညီ ဣသရနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်ပေါက်သည်မှာလည်း ဤကဲ့သို့ပင် နောက်သို့ ယွန်း၍
အထက်နှိုက်တင်၍ ပေါက်အပ်သည်ပင်လောဟူအံ့။ ဤနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်ကား မတင်
သင့်ပြီ။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား လုံးကြီးတင်၏ နောက်အဖို့သည် အက္ခရာ
စဉ်မှ မြင့်၍ တည်သောကြောင့် နောက်နှိုက်ရေးသော အက္ခရာတို့နှင့် ထွေးယွက်ဖွယ်
မရှိ။ ရှင်းလွတ်သည်ဖြစ်၍ လုံးကြီးတင်၏ နောက်နှိုက်ပင် ပေါက်သော်လည်း
သင့်၏။ အထက်နှိုက် မတင်သင့်ပြီ။

ယင်းသို့သော် နိဂ္ဂဟိတ်ကို အထက်နှိုက် တင်အပ်၏ ဟူသော ဥပဒေသကို လွန်
သည် မမည်ခံ့ပြီလော ဟူအံ့။ လွန်သည် မမည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား
“လှစံနိဂ္ဂဟိတ်၊ လေးလုံးထိပ်ဝယ်” ဟူသည်မှာလည်း ဝဂ္ဂန္တမုတပါး ဝဂ်ဗျည်း
လေးလုံး၏ အထိပ်ကို ရည်၍ သာ လေးလုံးထိပ် ဟူ၍ ဆိုသည်။ လုံးကြီးတင်၏
အထိပ်ကိုရည်၍ မဆို။ ဝ-၏ အထိပ်ဟူသည်မှာလည်း ဝ-ဗျည်း၏ အထိပ် ဟူ၍

တိုက်ရိုက်ပင် ဆိုသည်။ ဣကာရန္တ ဖြစ်သော လုံးကြီးတင်ရာနှိုက် မဆို။ က-သေး
 သေးတင်သော်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကံတင်-ကိုင် ဟူ၍ လည်းကောင်း အကာရန္တ၊
 ဥကာရန္တနှိုက်သာ သေးသေးတင် ဟူသော ဝေဟာရကို ဆိုသော အရာထင်သည်။
 လုံးကြီးတင် နိဂ္ဂဟိတံသည်ကား မြန်မာနှိုက် ရှိသည်မျှသာ မထင်။ ရေးလွယ်သည်
 သို့ လိုက်၍ သာ အချို့ရေးကုန်သည်။ လုံးကြီးတင်နောက်ကား န-သတ်၊ မ-သတ်၊
 တ-သတ်၊ ပ-သတ်၊ တချောင်းငင်ပြန်မှုကား က-သတ်၊ င-သတ်၊ ဝ-သတ် ဟူ
 သော ဗျဉ္ဇနအန္တ ခနစ်ချက်သာ ရှိရာသည်။ လုံးကြီးတင်နောင် နိဂ္ဂဟိတံ အန္တဟူ၍
 မြန်မာမှုနှိုက် မထင်။ ထိုကြောင့် လုံးကြီးတင်ရာနှိုက် သေးသေးတင်ဟူသော ဝေ
 ဟာရသည် မြန်မာမှုစကားဖြစ်၍ မြန်မာမှုနှိုက် အကာရန္တ၊ ဥကာရန္တတို့နှိုက်သာ
 နိဂ္ဂဟိတံရှိသောကြောင့် အကာရန္တ၊ ဥကာရန္တနှိုက်သာ သေးသေးတင်ဟူ၍ ဆိုရိုး
 ပြုကုန်သည်။ ဣကာရန္တနှိုက်ကား မြန်မာမှု၌ နိဂ္ဂဟိတံရှိသည်မထင်။ ထိုနှင့် လျော်
 စွာလည်း လုံးကြီးတင်ရာနှိုက် နိဂ္ဂဟိတံကိုရည်၍ သေးသေးတင်ဆိုသော ဝေဟာရ
 မဖြစ်သင့်။ ဤသို့ ယူသဖြင့်လည်း လုံးကြီးတင်မှာကို ရည်၍ သေးသေးတင် မဆို
 ဟူသော စကားသည် ပြီးပါ၏။

“နိဂ္ဂဟိတံ ဧဝံလမုပရိဌိတံ” ဟူရာနှိုက်လည်း နိဂ္ဂဟိတံသည် သရသက်သက်
 ကိုသာမမို့၊ ဗျည်းနှင့်တကွသော သရကိုလည်း မှီ၏။ ထိုတွင် ဗျည်းယှဉ်သော သရ
 နှိုက် ဗျည်းမှထောက်၍ လည်းကောင်း၊ ရေးစဉ်အမြင်ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း
 ဥပရိဟူ၍ ဆိုလေသည်။ ဤနိဂ္ဂဟိတံကိုသာ ဤကဲ့သို့ ဆိုသည်မဟုတ်၊ သရ ဟူက
 ပုဗ္ဗာသရဗျည်း ဖြစ်လျက်ကို-

- က,က-ဣတျုတ္ထေ ဗျဉ္ဇနာ ပုဗ္ဗကာ သရာပရာ။
- ကိ,ကီ-ဣတျုတ္ထေ ဥဒ္ဒိသရာ။
- ကု,ကူ-ဣတျုတ္ထေ အစောသရာ။
- ကေ,ကဲ-ဣတျုတ္ထေ ပုဗ္ဗကာသရာ။
- ကော်,ကော်-ဣတျုတ္ထေ ဥဘယာ သရာ။
- ကံ,ကား- ဣတျုတ္ထေ ဗျဉ္ဇနာ ပရာ။

ဟူ၍ ဣ-ဤ ဟူသော သရတို့ကိုကား အထက်နှိုက်တည်ဟန်၊ ဥ-ဥိ ဟူသော သရ
 တို့ကိုကား အောက်၌တည်ဟန်၊ ဩ-ဩော် ဟူသော သရတို့ကိုကား ရှေ့ နောက်
 နှစ်ပါး တည်ဟန်ကို ဆိုသည်။ ဤသို့ တည်ဟန်ကိုရည်၍ “တတ္ထ အဋ္ဌသရာ ဥဒ္ဒိ
 အစောဌိတာ၊ နိဂ္ဂဟိတံ ဧဝံလမုပရိဌိတံ” ဟူ၍ ဆိုလေသည်။ သရ ၁၄ လုံး၊
 နိဂ္ဂဟိတံဝိသဇ္ဇနီတို့၏ သင်္ကေတကို ဆိုသည်ကား ပြီး၏။

(က၊ ဃ၊ ဏ၊ ဋ)

၄၁။ က-ကြီး၊ ဃ-ကြီး၊ ဏ-ကြီး၊ ဋ-ကြီးအက္ခရာ

စူဠာမဏာကာရာ စသည်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်စသည်တို့၏ သင်္ကေတကို ဆိုသကဲ့သို့၊ က-စသော ကြွင်းသောဗျည်းတို့၏ သင်္ကေတကို ဆိုသောအရာ၌ ဆရာတို့ ဥပဒေသ တိုက်ရိုက်မထင်။ အသွင်အားဖြင့်ကား ထင်ရှား သိသာ၏။ ထိုသို့သော်လည်း လူ ပြိန်းတို့ သတိရှိစေခြင်းငှာ ဟူသော ရှေးစကားနှင့်အညီ စိုးစဉ်းမျှသော ဥပဒေသကို လည်းကောင်း၊ အထူးထူးသော ဝေါဟာရပညတ် ဖြစ်ဟန်ကိုလည်းကောင်း ယူ၍ ဉာဏ်သက်သမျှ ရေးလိုက်ဦးအံ့။

ကကြီး၊ ဃကြီး၊ ဏကြီး၊ ဋကြီး ဟူသော ဗျည်းတို့၏ သင်္ကေတသည် အကြီး ဟူသည်ကိုလိုက်၍ ခပ်သိမ်းသော အက္ခရာထက် ကြီးမြတ်၏ မယူလို။ ကကြီး၊ ဃကြီး အက္ခရာတို့သည် မိမိတို့၏ ဝဂ်ဗျည်း အစု၌ ပမာဏ အရာအားဖြင့် ကျယ် သည်၊ ပြန့်သည်ကို သော်လည်း ယူသင့်၏။ ဂ-ငယ် ဟူသည်ကို ထောက်၍ ထို ဂ-ငယ်ထက် နှစ်ပြန်မျှသော အရာ၊ ပမာဏ ကျယ်သည်၊ ပြန့်သည်ကို ထောက်၍ က-ကြီး၊ ဃ-ကြီး ဤကကြီး၊ ဃကြီးမှထောက်၍ ထက်ဝက်မျှသော အရာ၊ ပမာဏ အပြန်ကျဉ်းသောကြောင့် ဂ-ငယ်ဟူ၍ စူဠပုဏ်၊ မဟာပုဏ်၊ စူဠပန်၊ မဟာ ပန် စသည်ကဲ့သို့ က-ကြီးဟူသော်လည်း ခပ်သိမ်းစုံထက် မကြီး။ ဂ-ငယ်ဟူသော် လည်း ခပ်သိမ်းစုံအောက် မငယ်။ တခုမှထောက်၍ သာ တခုကြီး၏။ တခုငယ်၏ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။

ထိုကဲ့သို့ က-ကြီးအက္ခရာကို အရေးအသား မကျွမ်းကျင်သောကြောင့် လည်း ကောင်း၊ အလျင်တဆော ရေးလွယ်သည်ကို လိုက်၍ လည်းကောင်း သင်္ကေတ မပီမပြင် ရှိသော်လည်း စိုးစဉ်းမျှသာ အသွင်ကွဲ၏။ အတင့်အတယ် ရှုသာအောင် ရေးမှုကား အသွင်အပြင်သင်္ကေတ မထူးပြီ။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား ခပ်သိမ်း သော ဗျည်းတို့သည် သံယုတ်ဖြစ်ရာ၌ အောက်အဖို့၊ နောက်အဖို့နှစ်သာ ဗျည်း တို့၏ အသွင်ဖောက်၏။ အထက်အဖို့၊ ရှေ့အဖို့တည်သော ဗျည်းတို့၏ အသွင်ကား မပေါက်။ ဤ က-ကြီးအက္ခရာသည်လည်း သံယုတ်ဖြစ်ခါ အထက်အဖို့၊ ရှေ့အဖို့ သာ တည်လေသောကြောင့် အရှုအသာ ရေးရာ၌ အသွင်မထူးပြီ။

ဤ က-ကြီးအက္ခရာသည် ဝဂ္ဂန္ထမှတပါး သံယုတ်ဖြစ်ခါ အထက်အဖို့၊ ရှေ့အဖို့ နှစ်သာ အဘယ့်ကြောင့် တည်လေသနည်း ဟူမူကား က-ကြီးအက္ခရာသည် က-ကြီးချင်း သဒ္ဓိသဒ္ဓေးဇာတ် သော်လည်းကောင်း၊ ခ-ခွေးအက္ခရာနှင့် အသဒ္ဓိသဒ္ဓေး

ဘော်သော် လည်းကောင်း ဖြစ်ရာ၏။ ထိုတွင် သဒိသနိက်ကား ဆိုဖွယ်မရှိ။ အသဒိသဒ္ဓေဘော်နိက်ကား အက္ခ၊ စက္ခ၊ လက္ခ၊ ဘက္ခ စသည်ဖြင့် ဒုတိယက္ခရာ ၁-ဒွေး၏ အထက်နိက် တည်သည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ က-ကြီးအက္ခရာသည် အထက်နိက်သာ တည်ခြင်းသည်သာ က-၁ ဟူ၍ ပျဉ်းစဉ်ရှိသည်နှင့် လျော်စွာသာ တည်သည်ဖြစ်၏။ အပင်၊ အရစ်၊ ဟဆုံး၊ ဝဆုံးတို့နိက်လည်း ပျဉ်းတို့၏ ရှေ့ နောက်အစဉ်သင့် အောက်၊ ထက် တည်သည်သာ ဖြစ်၏။

“သျှာစ ဝိခာဒိယျူရော သျှာဂတ ဗဟ္မာဗာဓ” စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အာလသျှ၊ ကလျာဏ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ရှေ့နောက် ပျဉ်းစဉ်ပြန်၍ ရှိရာ နိက်ကား အာဒေသပစ္စည်းတို့၏ တည်ဟန် အစဉ်ညီစွာ ဖြစ်လေသည်။ သျှာ၊ သွို့ စသော ဝိဘတ်တို့နိက် အက္ခရာစဉ် ရှေ့၊ နောက်ပြန်၍ သံယုတ်ထင်၏။ ထိုအရာနိက် ကား သဘောအားဖြင့် သံယုတ်ဖြစ်၏။ ဒွေးဘော်ရောက်ခြင်း၊ ပစ္စည်းအာဒေသတို့နှင့် ကပ်၍ ဖြစ်ခြင်းမဟုတ်။ မူလဖြစ်၍ လည်း အထူး မဆိုသာသည် ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ ပစ္စည်း၊ အာဒေသ၊ အာဂမအားဖြင့် သံယုတ်ဖြစ်ရာနိက် ပျဉ်းစဉ် ရှေ့၊ နောက်ပြန်သော အရာမထင်။ သျှာ၊ ထို့ စသည်ဖြင့် မူလသံယုတ်နိက် သော်လည်း အပ္ပကမ္ပသာ ထင် သည်။ ထိုမှကြွင်းသော် သံယုတ်တို့နိက်ကား ပျဉ်းစဉ်နှင့် ညီစွာသာ တည်လေ သောကြောင့်လည်းကောင်း “အန္တဉ္စယ၊ ရ၊ လ၊ ဝါ” ဟူသည်နှင့် လျော်စွာ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ တို့သည် ယှဉ်ဖက်ပျဉ်း၏ အောက်အဖို့နိက်သာ တည်ရာသောကြောင့်လည်း ကောင်း က-ကြီးအက္ခရာသည် ယှဉ်ဖက်ပျဉ်း၏ အထက်နိက်သာ တည်သည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့သောကြောင့် က-ပျဉ်းသည် ဝဂ္ဂန္တရောက်သည်မှတစ်ပါး သံယုတ်ဖြစ်ရာနိက် အထက်အဖို့နိက်သာ ဖြစ်၏ ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။

ဝဂ္ဂန္တအရာနိက်ဖြစ်၍ အောက်အဖို့နိက် တည်သဖြင့်လည်း သရကိုသာ မှီလေ သဖြင့် အသွင် မဖောက်သင့်။ သရကို မမှီသာသော် အရာနိက်သာ ပျဉ်းတို့၏ အသွင်ထူး၏။ ထူးဟန်ကား နောက်မှ ဆိုအံ့သည်။

“ဏကြီး” အက္ခရာကား မိမိပင် ဝဂ္ဂန္တဖြစ်၍ ယှဉ်ဖက်ပျဉ်း၏ အထက်နိက် သာ ဆင့်ရလေသည်။ အောက်အဖို့နိက် မဆုံးသင့်သောကြောင့် အရေးမကျမ်းသော အရာ၊ အလျင်တဆော ရေးသော အရာတွင်မျှသာ စိုးရဉ်းပေပြင်ရှိရ၏။ အတင့် အတယ်ရေးမှုကား အရာခပ်သိမ်း အသွင်မဖောက်သင့်။

“ဋကြီး” အက္ခရာကား ဆိုခဲပြီးသောအတိုင်း အက္ခရာခပ်သိမ်းထက် မကြီးသော် လည်း ဒန္တဇ လ-ကို လ-ငယ်၊ မဒ္ဒဇ-ဋကို ဋ-ကြီးဟူ၍ တခုကို အငယ်ဆိုသဖြင့် တခုကို အ-ကြီးဟူသော ဝေဝါဟာရသည် အဝတ္ထသိဒ္ဓိ နည်းအားဖြင့် မဆိုသော်လည်း ပြီးကောင်းသောကြောင့် ဋ-ကြီးဟူသော ဝေဝါဟာရ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့သော်

လ-ငယ်ထက် ငွေ-ကြီးသည် ကြီးသည်ပင်လောဟူအံ့။ ကြီးသည်ဖြစ်စေ၊ ငယ်သည် ဖြစ်စေ သင်္ကေတအားဖြင့် မှတ်လို၍ သာ ပညတ်ဖြစ်သည်။ “ထိုပညတ်သည် အရာ အတိုင်း သဘောအနက် ရ-သည်ချည်းမဟုတ်” သဘော-အနက်ရရာနှိုက် ပညတ် ခေါ်ဝေါ်သည်ကား အန္တတ္ထ၊ အနက်သဘော မရသာလျက် ခေါ်ဝေါ်လွယ်ကာ မျှသာ ပညတ်ခြင်းသည်ကား ရူဠိဟူ၍၊ အန္တတ္ထ၊ ရူဠိအားဖြင့် သညာနှစ်ပါးတွင် ရူဠိသညာ ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။

ထို ငွေ-ကြီးအက္ခရာသည်လည်း က-ကြီး၊ က-ကြီးထိုက်သို့ လည်းကောင်း သံယုတ် ဖြစ်ခါ အပေါ်နှိုက်သာ တည်ကောင်းသောကြောင့် အသွင်မဖောက်။ ဤ ငွေ-ကြီး သည် သံယုတ်ဖြစ်ခါ အပေါ်နှိုက်သာ တည်သင့်ဟန်ကား ယပင်း၊ အရစ်၊ ဝဆုံး ကြိမ်ရာနှိုက်လည်း အန္တတ္ထ၊ ဟူသော ယခင် ကလာပ်သုတ်နှင့်အညီ ယပင်း၊ အရစ်၊ ဝဆုံးတို့သည် အောက်အဖို့၊ နောက်အဖို့သာ တည်သင့်သောကြောင့် ငွေ-ကြီးကား အပေါ်နှိုက်သာ တည်လေ၏။ ဒဠ၊ ရူဠ စသည်ဖြင့် ဓာတ်ပစ္စည်း အစဉ်သင့်စွာ ဟ-အက္ခရာသည် အထက်နှိုက် နေသင့်ရာနှိုက်ပင် သော်လည်း “ဟစိပရိယာယော လောဝါ” သုတ်ဖြင့် ရှေ့နောက်ပြန်၍ ငွေ-ကြီးအပေါ် နေပြန်လေသည်။ ယင်းသို့ သောကြောင့် ငွေ-ကြီးအက္ခရာသည် သံယုတ်ဖြစ်ခါ အပေါ်နှိုက်သာ တည်လေသော ကြောင့် အရာခပ်သိမ်း အသွင်မဖောက် အရေးမကျွမ်းသဖြင့် လည်းကောင်း၊ အလေ့ အားဖြင့်လည်းကောင်း အချို့သောသုတ်တို့သည် ထိပ်အပြင်နှိုက် အတန်ငယ်ညွတ်စေ၍ ရေးရာနှိုက် စိုးစဉ်းအသွင် ကဲ့သော်လည်း ကဲ့၏။ ကဲ့၏ မဟူလောက်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိပ်အပြင် ညွတ်ကျေးရမည်ကို ဥပဒေသ မထင်သောကြောင့် လည်းကောင်း အရာခပ်သိမ်း အသွင်မဖောက်သည်ပင် ယူသင့်၏။

(၁)

၄၂။ ၁-အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“၁-ခွေ” အက္ခရာနှိုက် သင်္ကေတကား သံယုတ်ဖြစ်ခါ ပုရဒွေဘာဝေါ အရာသာ ထင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ က-ကြီးအက္ခရာနှင့်သာ သံယုတ် ထင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အက္ခရာစဉ်အတိုင်း အောက်အဖို့နှိုက်သာ တည်သင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း အောက်နှိုက်သာ ဆုံးရသည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဆုံး၍ ဖြစ်သော သံယုတ် အရာနှိုက် အချို့သဖြင့် အာ-အစရှိသော နောက်သရဖိုနှိုက် မှီသော အခြင်းအရာ သိထင်သာအောင် အထက်နှိုက်တည်သော က-ကြီး၏ နောက်အဖို့မှ အတန်ငယ် ခြားစေ၍ က-ကြီးအထက်စွန်နှင့် မျှရာအရပ်မှသည် အောက်သို့ငင်၍ ခွေညွတ်စေ လျက် ရေးကြ၏။ အချို့ကား ထိုသဘောသို့ မရောက်တတ်။ က-ကြီး၏ နောက်

အဖို့ အတန်ငယ်ခြား၍ မယူ။ က-ကြီး၏ နောက်အဖို့ အောက်အစွန်မှ တစပ် တည်းဆက်ကာသာ အောက်သို့ငင်၍ ခွေညှတ်စေ၏။ ထိုအရေးကား အာ-စသော နောက်သရရှိက် မှီဟန်လည်း မပီပြင်။ ခ-ခွေး၏ အသွင်လည်း သာရပူ မရှိသော ကြောင့် မသင့်နိုး။ အချို့သော သူတို့ကား သံယုတ် ဖြစ်ရာနှိုက်ပင် အသွင်မပျက်ရ။ “အက္ခရာညီဝန်း၊ မချွန်းမထောင့်” ဟူသော ဆရာနည်းနှင့် လျော်စွာ ရေးသား ကြ၏။

ထိုသို့ မချွန်းမထောင့် ညီညွတ်စွာဆွဲ၍ ရေးရာနှိုက် နောက်သရ အမှီနှင့် မစပ် မနှောဟူ၍ ဆိုပါရသည်သာ။ ထိုသို့သော်လည်း သံယုတ်ဖြစ်ခါ အောက်ဗျည်းဟူ သမျှ သရအမှီနှင့် စပ်နှောသည်ချည်း မဟုတ်ကြသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ “အက္ခရာညီဝန်း၊ မချွန်းမထောင့်” ဟူသော ဆရာနည်း ရှိပေသောကြောင့်လည်း ကောင်း သင့်သည်ပင် ယူသင့်၏။ သံယုတ်မရှိ သက်သက်နှိုက်ကား မချွန်းမထောင့် စေရ။ အောက်အစ၊ အထက်အစ မစပ်စေပဲ အတန်ငယ် အတွင်းသို့ ခွေညှတ်၍ ရေးခြင်းသည် သင့်၏။ ဤအရာနှိုက် အတွင်းသို့ ခွေညှတ်သည်ကိုထောက်၍ ဝိသဇ္ဇနိသံမပါပဲ ခ-ခွေဟူ၍ ပင် ဆိုရအံ့သော အရာဖြစ်လျက် ကဏ္ဍသုခ ဖြစ်စေ ခြင်းငှာ-

- “ဆိမ့်ဆိမ့်ချိုးချိုး၊ ကောင်းမွန်နိုးက” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
- “ကျောရေစိုးစိုး စိမ့်စိမ့်တည်း။ တောခြေ ငြိုးငြိုး ငြိမ့်ငြိမ့်တည်း။ ဟောထွေချိုးချိုး ဆိမ့်ဆိမ့်တည်း” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
- “သူငယ်မျိုးတို့၊ ရိုးရိုးသံဝေ” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

စပ်ဆိုသော အရာများမှာကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနိသံနှင့် ခ-ခွေးဟူ၍ ဆိုလေသည် ဟူသင့် ၏။ အစုစပ်ဘက်ကို မယှက်မထပ်၊ မစပ်မနှော၊ ထွေးရာ၊ ပျောင်းညွတ်၊ ရစ် ပတ်၊ ယှက်တင်ကာမျှ ကြိမ်ခွေ၊ ဇျော်ခွေ၊ နှယ်ခွေ၊ ဆံခွေ၊ လှည်းခွေ စသည် တို့ကဲ့သို့ ခွေညှတ်ကာမျှ၊ ကွေးကွေး ကောက်ကောက် ရှိကာမျှသော အရာနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံမပါပဲ ခွေသည်၊ ညှတ်သည်ဟူ၍ သာ ဝေဟာရထင်၏။ ဆေးအိုးခွေး၊ ဆေးတံခွေး ဟူသကဲ့သို့ ရှေ့ခွေ၊ ကြေးသံ စသည်တို့ဖြင့် အစအစပ်မထင်။ သမ္ပေဒ ဖြစ်သော အရာနှိုက်ကား အခွေးဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနိသံနှင့်ဆိုသော အရာသာထင်၏။ ဤသို့ ဝိသဇ္ဇနိသံနှင့် ဆိုသော အရာကား နှယ်ပင်၊ သစ်ပင်၏ အမည်၊ တိရစ္ဆာန်၏ အမည်၊ တိရစ္ဆာန်၏ အမည် စသော နာမပညတ် အရာနှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် လည်း ထိုသစ်ပင်၊ နှယ်ပင်တို့ကို ခွေညှတ်တတ်သောကြောင့်ဟူ၍ အနက်သဘော ယူရမည့် လက္ခဏာမရှိ။ ရဋ္ဌိသညာအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရကာမျှသာ ယူသင့်၏။

ခွေးတိရစ္ဆာန်နှိုက်မှုကား ခွေညှတ်၍ အိပ်နေတတ် သောကြောင့် ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါပဲ ခွေဟူ၍ ဆိုအပ်လျက် ယခင် ခွေးအက္ခရာမှာကဲ့သို့ ကဏ္ဍသုခ အကျိုးငှာ ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့် ဆိုလေသည် ဟူ၍ ယူသော်လည်း သင့်၏။ ညှတ်ခွေ၏ ဟူသော အနက်သဘော ရသင့်လျက် ခွေးဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့် ဆိုရိုးတွင်ရုန့်ကံ ကဏ္ဍသုခ အကျိုးငှာ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ထိုသို့ မရသင့်သောအရာနှိုက်ကား ရုဠိသညာဟူ၍ ယူသင့်၏။ ထိုတွင် ခွေး ဟူသော အမည်သည် ညှတ်ခွေ၏ ဟူသော အနက် ရသင့်လျက် ကဏ္ဍသုခ အကျိုးငှာ ခွေး ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့် ဆိုလေသည်။ ဤ ခွေး ဟူသော ဝေါဟာရသည် ဆေးအိုးခွေး၊ ဆေးတံခွေး စသော အခွေးမျိုး ဝေါဟာရကဲ့သို့ အနက် မရသင့်သည် မဟုတ်သောကြောင့် အန္တတ္ထသညာ ဟူသင့် ၏။ သဒ္ဓါနှိုက် အန္တတ္ထဖြစ်သင့်သည်ကား ဓာတ်ပစ္စည်းဖြင့် ပြုပြင်ရသော အရာ နှိုက်သာ ဖြစ်သင့်၏။ သဗ္ဗနာမ်၊ ရုဠိ၊ ပါဠိပဒိကသဒ္ဓါတို့နှိုက် မဖြစ်သင့်။ ထိုနှင့် တူစွာ ခွေညှတ်၏ ဟူရာနှိုက် ဓာတ်နက်ကြိယာ ဖြစ်သောကြောင့် ခွေညှတ်တတ် သည်။ ခွေညှတ်အပ်သည်။ ခွေညှတ်ကြောင်း၊ ခွေညှတ်ရာ၊ ခွေညှတ်ခြင်း စသည်ဖြင့် သင့်ရာ အန္တတ္ထ ဖြစ်သင့်၏။

ခွေး၏ ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီ အသံနှိုက် ဤကဲ့သို့ မရ။ တိဿ စသော သဒ္ဓါ အမည် မျှသာ ဖြစ်သော သဒ္ဓါကဲ့သို့ ဖြစ်၍ ခွေးပင်၊ ခွေးနွယ်စသော ခြိပ်ဝတ္ထု၏ အမည် မျှသာ ဖြစ်လေသည်။ မာဂဓ ဘာသာနှိုက်လည်း ညှတ်ခွေ၏ ဟူရာနှိုက် ခွေခြင်း အနက်ကို ‘ပလ္လင်္ဂ အာဘုဇိ၊ ဘုဇေနဂစ္ဆတိ’ စသည်တို့နှိုက် ဘုဇဗဒ္ဓါ ဟော၏။ ညှတ်ခြင်းအနက်ကို နမန၊ နဋ စသော သဒ္ဓါဟော၏။ ဤကဲ့သို့ ခွေး၏ ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံ ကိရိယာအနက်ကို ဟောသောအရာ မထင်။ ခွေးတိရစ္ဆာန်ကို ဟော ရာနှိုက် သုနခ၊ သောဏ စသည်ဖြင့် နာခြင်း အနက်ကို ဟောသော သု၊ ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော သဒ္ဓါထင်သည်။ ခွေးခြင်း ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီ အသံနှင့် မထင်။ ထိုကြောင့် ခွေး ဟူသော ဝေါဟာရသည် ခြိပ်၏ အမည် ရုဠိသညာမျှသာ။ အနက်သဘော မရ။ ထို့ကြောင့် ညှတ်ခွေ၏ ဟူသော အနက်ရသင့်လျက် ခွေး ဟူ၍ ဆိုရိုးပြုရာ နှိုက်ကား ကဏ္ဍသုခ ယူသင့်လေသည်။ ဤခွေးဟူသော အမည်ကဲ့သို့ ညှတ်ခွေ၏ ဟူသော အနက် ရသင့်လျက် ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့် ခွေးဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရ မူကား နည်းပေအံ့သည်။ ဆင်ခြင်ပ။

(ဂ)

၄၃။ ဂ-အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဂ-ငယ်” အက္ခရာနှိုက် သင်္ကေတကား သံယုတ် ခွေဘော် ဖြစ်လေသော်လည်း ခွေးအက္ခရာကဲ့သို့ ပရခွေဘော်အရာသာ ထင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခကြီး

အက္ခရာနှင့်သာ သံယုတ်ထင်သောကြောင့်လည်းကောင်း အက္ခရာစဉ်အတိုင်း အထက် အဖို့နှိုက်သာတည်သင့်သောကြောင့် အသင်မဖောက်သင့်ပြီ။ ကကြီးအက္ခရာ၏ ခွဲမျှ ထက်ဝက်မျှ အရာပမာဏအားဖြင့် အပြန် ကျဉ်းသည်။ ငယ်သည်ကို ထောက်၍ ဂ-ငယ်ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်အညီ ရေးမှတ်လျှင် သဘောပြေတော့သည်။ အသွင် အထူးဖောက်ပြားသည် မထင်။ အသွင်ဖောက်ရာသည်ကား သံယုတ်ဖြစ်ရာ အောက် အဖို့နှိုက် တည်သော်သာ ဖောက်ပြန်ရာသည်ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။

(ဃ)

“သကြီး”အက္ခရာနှိုက်လည်း သံယုတ်မဖြစ်။ သက်သက်နှိုက် အသွင် မဖောက်။ သံယုတ်ဖြစ်ရာနှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ဒွေးဘော် အရာသာ လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌ၊ အတ္တတ စသည်ဖြင့် ဂငယ်အက္ခရာနှင့်သာ လည်းကောင်း ထင်သောကြောင့် အက္ခရာစဉ်အတိုင်း အောက်အဖို့သာ တည်သောကြောင့် ခခွေးအက္ခရာကဲ့သို့ အာ စသော နောက်သရအမိနှင့် နှောစပ်မိအောင် အထက်နှိုက် တည်သော ဂငယ်၏ နောက်အဖို့မှ အတန်ငယ်ခွာ၍ နောက်အမြီးအဖို့ကို ချီချီကြွကြွ အချိုရေးကြ၏။ အချိုကား သရအမိကို မငဲ့။ မချွန်းမထောင့် သာရပုဂ္ဂိုလ်အောင် ရေးကြ၏။ ထိုသို့ သော်လည်း ရှေးနည်းအတူ အရာတိုင်း သရအမိနှင့် မနှောစပ်သည် တကြောင်း၊ သာရပု ဂ္ဂိုပေသည် တကြောင်းဖြစ်၍ မသင့် မဆိုသာသည်ပင် ဖြစ်၏။

(င)

၄၄။ င, အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“င”အက္ခရာ နှိုက် သင်္ကေတကား “ဝန်းရရန်းသည် ဝတကား၊ အရင်းစမူ ဝတကား” ဟူ၍ ရှေးသူယောင်းတို့ စကားထာ ဆိုသော အရာကို ထောက်၍ ဝ အက္ခရာကဲ့သို့ ညီဝန်းစွာ ရေးသည်တွင် နောက်အဖို့ကို ချောဖျက်၍ ထား၏။ သို့ ရေးလို၏။ သံယုတ်ဖြစ်သောအခါကား ဝဂ္ဂန္တဖြစ်၍ က စသော မိမိဝင် လေး လုံး၏ အထက်နှိုက်သာ တည်၏။ ဝဂ္ဂန္တတို့ကိုကား ရှေးသရနှိုက်မို့သော နိဂ္ဂဟိတ် သည် ဝက်အက္ခရာ နှောင်းလဲသော် ထိုနှောင်းသော ဝက်အက္ခရာနှိုက် မိမိ ဝဂ္ဂန္တ ဖြစ်ဟန်ကိုသာ ဥပဒေသထင်သည်။ နှောင်းသောဝင်ဗျည်း၏ အထက်အဖို့၊ အောက် အဖို့နှိုက် ဝဂ္ဂန္တပြုရအံ့ဟူ၍ တမူကား ဥပဒေသ အထူးမထင်။ ထိုသို့သော်လည်း ဂ၊ မ၊ ခ၊ န၊ ဟ၊ နာ၊ ဒီနံ စသော သုတ်တို့ဖြင့် ဓာတွာ မ စသည်ကို နပြုရာနှိုက် နှောင်းသောဗျည်း၏ အထက်နှိုက်သာ ပြုလေသည်။

ဒွေဘော် ပြုရာနှိုက်လည်း ဆောင်အပ်သော ဗျည်းသည် နှောင်းသောဗျည်း၏ အထက်နှိုက်သာ တည်လေသည်။ ဧဟေဉ် သုတ်နှိုက် ဟနောင်းရာ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥ ပြုသည်မှာလည်း နှောင်းသော ဟဗျည်း၏ အထက်နှိုက် တည်လေသည်။ ဒမ္မိဒမ္မ ဟူသော ပြုယုဂ်တို့နှိုက်လည်း နိဂ္ဂဟိတ် မပြုပြီးလျှင် မိဝိဘတ်၊ မဝိဘတ် ဟူသော နှောင်းသော မဗျည်း၏ အထက်နှိုက်သာ တည်လေသည်။ ဤသို့လျှင် ပရာသရ ဖြစ်သော နိဂ္ဂဟိတ်မှတစ်ပါး ပုဗ္ဗာသရဖြစ်သော ဆောင်ထိုက်သော ဗျည်းတို့သည် နှောင်းသောဗျည်း၏ အထက်နှိုက်သာ တည်သည်ကို ထောက်၍ ဝဂ္ဂန္တုပြုရာနှိုက် လည်းကောင်း၊ ဒွေဘော်ပြုရာနှိုက်လည်းကောင်း နှောင်းသောဗျည်း၏ အထက် နှိုက်သာ တည်သည်ကို သိရ၏။

တကြောင်းလည်း အာဒေသကို လုတ္တဟူ၍ မဆိုကာမျှဖြင့် မတိမတ္တ ဖြစ်အံ့သည် ကို ရည်၍ ‘တိပိ မတိမတ္တမေ၊ ကဒါပိ အာဒေသဿ လုတ္တာတိ အဝတ္တဗ္ဗတော’ ဟူသော ဟိတ်ပါဠိကိုလည်းကောင်း၊ ပဌမပါဒအစနှင့်ဒုတိယပါဒအဆုံး၊ တတိယပါဒ အစနှင့်စတုတ္ထပါဒအဆုံး သန္တိဖြစ်ဟန်၊ ဝဏ္ဏခြားရာယေဘုယျအားဖြင့် သန္တိဖြစ်ဟန်ကို မြင်ဖူးကာမျှဖြင့် “သန္တိဘူတဿ ဥဒါဟရဏဿ ဒဿနတော” ဟူသော ဟိတ်ပါဠိကို လည်းကောင်း၊ တပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် ယဗျည်း နှောင်းသောကြောင့် ရှေးသရ ဒီသဖြစ်ဟန်ကို မြင်ဖူးကာမျှဖြင့် “ဤဒိသဿ ပယောဂဿ ဒဿနတော” ဟူသော ဟိတ်ပါဠိကိုလည်းကောင်း၊ ဒွိကာဆရာတို့ မိန့်တော်မူကုန်သကဲ့သို့ ဝဂ္ဂန္တုပြုရာနှိုက် နှောင်းသောဝဂ်ဗျည်း၏ အောက်နှိုက် တည်သည်ကို မမြင်ဖူးသဖြင့်လည်းကောင်း၊ အထက်နှိုက်တည်သည်ကိုသာ မြင်ဖူးသဖြင့်လည်းကောင်း ဝဂ္ဂန္တုဖြစ်ရာနှိုက် မိမိ ဝဂ် ဗျည်း၏ အထက်နှိုက်သာ တည်၏ ဟု သိရ၏။ ဤသို့ ဝဂ္ဂန္တု အရာနှိုက် တံခွန် အရေးပြု၍ ကင်းစီးဟူသော အခေါ်အဝေါ်ကို ပြုကုန်၏။ ဤ ကင်းစီးနှိုက် တံခွန်အရေးပြုဟန်ကိုကား အောက်ကဆိုခဲ့ပြီ။ အသင့်အားဖြင့်ကား တံခွန်တမူဟူ၍ အသွင်မဖောက်ကောင်း။ က သတ် စသော များစွာသော မြန်မာမှု သက်သက် အသတ်၊ မာဂစ စသည်ကို စွဲးမှီသော အသတ်အက္ခရာတို့နှိုက် အသွင်မဖောက်သည် သာ ဖြစ်၏။

ဤ ကင်းစီးအရာနှိုက်ကား အရေးမကျမ်းသည့် တကြောင်း၊ အလျင်လိုသဖြင့် ရေးလွယ်ရာ လိုက်၍ တကြောင်း စိုးစဉ်း မညီမဝန်းသော်လည်း င-အက္ခရာ၏ အသွင် အရိပ် အရောင် မပျက်စေသင့်။ ပသတ်အက္ခရာကဲ့သို့ အချို့ ကင်းစီး ရေး သည်ကား သဘောရောက်အံ့သို့ မရှိ။

(၈၂)

၄၅။ ၈-အက္ခရာ၊ ဆ-အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“စလုံး” အက္ခရာ နှိုက် သင်္ကေတကား နိသံယောဂ၊ သံယောဂ ဟူ၍ အသွင် မဟောက်။ အချို့သောအုတ်တို့သည် ရွှေအဖို့အတွင်းနှိုက် ဝတ်ဆံထည့်မည့် အတွက်ကို အတွင်းသို့ အတန်ငယ် အကွေးအညွတ်ဝင်စေလျက် ရေးမှတ်ကုန်၏။ စလုံးဟူသော ဝေဟာရကို လိုက်လျှင် အလုံးညီစွာသာရေးရမည်ကို ညွတ်ပြန်၊ ရိုင်ပြန်သည် ဟူ၍ ဆိုပါရသည်။ ဆရာနည်း အထူးမထင်သောကြောင့် ကျွမ်းကျင်လေ့လာသည်သာ ပမာဏကဲ့သို့ ရှိ၏။

“ဆလိမ်” အက္ခရာ နှိုက်လည်း သင်္ကေတ အထူးမထင်။ ရွှေအဖို့နှိုက် အောက် အစွန်းမှ အတွင်းသို့ အတန်ငယ် လိမ်၍ ချောညွတ်ဝင်စေလျက် ရေးလျှင် ဆလိမ် ဟူသော ဝေဟာရနှင့်အညီ သဘော ကျေရာတော့သည်။

(၉)

၄၆။ ၉-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“၉-ကွဲ” အက္ခရာ နှိုက် သင်္ကေတကား ယေဘုယျအားဖြင့် ရှေးစာဟောင်းတို့ နှိုက် အောက်အစွန်းကို အတွင်းသို့ အတန်ငယ်သွင်း၍ အညွန့်အမြီးကိုလည်း အတန် ငယ် အောက်သို့ညွတ်၍ ဝင်စေသည်။ နောက်နောက်သော သူတို့ကား အထက် အစွန်းကို အတွင်းသို့ခွေလိပ်ပင်၍ ပြင်သို့ အညွန့်အမြီး ထွက်စေသည်။ မွန်တို့ကား အထက်အစွန်းကို အတွင်းသို့ အတန်ငယ်သွင်း၍ အညွန့်အမြီးကို အတန်ငယ်အောက် သို့ ညွတ်စေ၊ ဆင်းစေသည်။ ထိုတွင် ၉-ကွဲဟူသော ဝေဟာရနှင့်အညီ ကွဲသော အရိပ်သည် ရှေးစာဟောင်းတို့နှိုက် အရေး၊ မွန်တို့၏ အရေးနှိုက် ထင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သုံးစွဲရေးမှတ်သော အစဉ် ရှည်လျားအံ့ဖြစ်၍ လည်းကောင်း သင့် နှီးအံ့သည်။ လိမ်၍ ထုတ်သော အရေးကား ယုတ်လိမ်ရအံ့သော ဥပဒေသ ဝေဟာရ မထင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်နောက်သော သူတို့နှိုက် ဖြစ်၍ ပညာနည်းလျော့သောအခါ ရောက်ရာခွဲသောကြောင့်လည်းကောင်း လိမ်၍ ထုတ် သော အရေးသည် သင့်အံ့သို့ မထင်။

(၅)

၄၇။ ဈာန်အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ *ဈာန်-မြင်းဆွဲ” အက္ခရာ နှိုက် သင်္ကေတကား သံယုတ်ဖြစ်ခါ အောက် အဖို့ နှိုက် တည်သောကြောင့် အသွင်ဖောက်၏။ ပျဉ်းတို့၏ အသွင်ဖောက်ရာသည်ကား သံယုတ်ဖြစ်၍၊ အောက်အဖို့နှိုက်ယှဉ်သင့်သော အချို့သော ပျဉ်းတို့သာ နောက် သရ အမှီနှင့် ယှဉ်သော အခြင်းအရာကို ထင်စေလို၍ အချို့သော သူတို့သည် ပျဉ်း၏ အသွင်ကို ကဲ့ပြားစေသည်။ သံယုတ်ဖြစ်၍ အောက်အဖို့နှိုက် ယှဉ်လျက် ပင် အမှီသရနှင့် မယှဉ်သာသော် လည်းကောင်း၊ သံယုတ်ဖြစ်ခါ အထက် အဖို့၌ တည်လေသော်လည်းကောင်း၊ သံယုတ်မယှဉ်သော် လည်းကောင်း၊ သရကင်းသော် လည်းကောင်း အသွင်မဖောက်ရာ။ အသတ်တူသော တံခွန်အရေး ရှိရာနှိုက်ကား သရကင်းသည်ပင်။ သတ်သောပျဉ်း သရကင်းဟန်ကို အောက်ကဆီခွဲတိုင်း နှလုံး သွင်းရာ၏။ ဆိုလတ္တံ့ သည်များမှာလည်း အသွင်ဖောက်ရာသည်ကို ဤနည်းကိုမူ၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဤဈာန်-မြင်းဆွဲ အက္ခရာသည်ကား သံယုတ်ကင်းလျက်ပင်။ အချို့ ကား ဆလိမ်တွင် မတင်၏ သို့ ရေးကုန်၏။ အချို့ကား စလုံးကို ယပင့်၏ သို့ ရေးကုန်၏။ အချို့ကား စလုံးရေးပြီးလျှင် နောက်အဖို့နှိုက် ဥဦးခေါင်း ထုတ် သကဲ့သို့၊ သ-အက္ခရာနှိုက် နောက်ထက်ဝက် အဖို့ကဲ့သို့ ရေးကုန်၏။ ထိုသို့ရေးရာ နှိုက် ဆလိမ်ကို မအက္ခရာတင်၏ သို့ ရေးခြင်းသည် အက္ခရာနှစ်လုံးကဲ့သို့ ဇ-ကဲ့ သင့်ပြန်လျှင် သုံးလုံးကဲ့သို့ ထင်မှားဖွယ် ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရှေးရှေး နှောင်းနှောင်း အသုံးအစွဲနည်းရာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဈာန်-မြင်းဆွဲဟူသော ဝေဟာရနှင့် လျော်အံ့သို့ မရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း သင့်နှိုးအံ့မထင်။

စ-လုံးကို ယပင့်ရေးသည်မှာလည်း ယပင့်ကြိမ်လတ်သော် နှစ်ထပ်ပင်သကဲ့သို့ ရှိခဲ့ သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရစ်ရသောအရာနှိုက် ပင်လည်းပင်၊ ရစ်လည်းရစ် မရှိ ရာသော အရာကို ရေးဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထင်မှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် မသင့် နှိုး။ စ-လုံးရေးပြီးလျှင် ဥဦးခေါင်းထုတ်သကဲ့သို့ သ-၏ နောက်ထက်ဝက်ကဲ့သို့ ရေးသည်ကား ဈာန်-မြင်းဆွဲ ဟူသော ဝေဟာရနှိုက် စ-လုံး၏ အသွင် ရှေ့ထက်ဝက် အဝန်းသည်ကား မြင်းဆက် သံကွင်းသဖွယ် ဥဦးခေါင်း တပ်၏ သို့ ရေးသော နောက်ဝက်အဖို့သည်ကား မြင်းဆက် သံကွင်းဝယ် အစွဲပြု၍ ရှည်သော ချက်ကြိုး ကို လျော့လျော့ကျကျ အတင့်အထယ် အပြည့်အညင်း ဆွဲကိုင်သော အခါကဲ့သို့

* သခုအခါ ဈာန်-မြင်းဆွဲဟု ရေးထုံးပြုသည်။

အသွင်တူလေအံ့သည်ကို ထောက်သဖြင့် စျမ်းဆွဲ ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် လျော်အံ့ သို့ ရှိ၏။

သံယုတ်ဖြစ်လမှုကား ၉-တွဲအက္ခရာ၊ ၂-အက္ခရာ တို့နှင့်သာ ဖြစ်ရာ၏။ ထို သံယုတ်ဖြစ်ရာနှိုက် စျမ်းဆွဲအက္ခရာသည် နောက်အဖို့နှိုက်သာတည်ရာသောကြောင့် ခရော့၊ ဃကြီး အက္ခရာနှိုက် ဆိုသည်နှင့်အတူ ယပင့်ကဲ့သို့ နောက်သရ အမှီနှင့် စပ် သာအောင် အချို့ ရေးကုန်၏။ ထိုသို့ရေးခြင်းသည်လည်း သရနှင့် စပ်ဟန် ထင်ပေ သောကြောင့် သင့်သည်ပင်။ အဝန်းညီစွာ ၂-ဦးခေါင်း ထုတ်၏ သို့ ရေးသည်မှာ လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အမှီသရနှင့် စပ်ဟန် မထင်သော်လည်း သံယုတ်တိုင်း သရနှင့် စပ်ဟန် မရေးသာလေသည် တကြောင်း၊ သာရပူ ရှိလေသည်တကြောင်း၊ စျမ်းဆွဲဟူသော ဝေါဟာရနှင့် လျော်စွာ အသွင်ဖြစ်လေသည်တကြောင်းဖြစ်၍ သင့်သည် ဖြစ်၏။

(၂)

၄၈။ ၂-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ ပြခြင်းအကြောင်း

“ ၂ ” အက္ခရာနှိုက် သင်္ကေတကား ဦးခေါင်းရှိဦးခေါင်းမဲ့သာ ထူး၏။ ထိုတွင် ပါဠိပါကန်တို့နှိုက်ကား ဦးခေါင်းထုတ်သည် သံယုတ်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် သံယုတ် မလိုရာနှိုက် မသင့်။ ၂-ဦးခေါင်းထုတ် သံယုတ်ရှိရာသည်ကား ကညာ၊ ပညာ၊ သညာ စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှေ့နှိုက် တလုံးလုံးသော အက္ခရာရှိ၏။ စ၊ ဆ၊ ဇ၊ စျ ဟူသော စဝဂ် လေးလုံး၊ ဟဆုံး၊ ဝဆုံး စသည် မယှဉ်သော်သာ ၂-ဦးခေါင်း ထုတ်ရာ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော စဝဂ်လေးလုံး၊ ဟဆုံး၊ ဝဆုံး ရှိမှုကား သံယုတ်ဗျည်း သုံးလုံးတွင် သုတိတူ တလုံးကျေ၏။ ဟူသည်နှင့်အညီ ပဉ္စ၊ မုဉ္စ၊ ပုဉ္စ၊ သုဉ္စ၊ ယတိ၊ ဗျဉ္စ၊ ယတိ၊ ပဉ္စ စသည်တို့ကဲ့သို့ ၂-တလုံးကျေ၍ ဦးခေါင်းမဲ့ နိသံယောဂသာ ရှိလို၏။ ဤကဲ့သို့ သုတိတူဗျည်း သုံးလုံး၊ သံယုတ်မရှိသည်ကား မာဂဓဘာသာ ပါဠိပါကန်နှိုက်သာ မဟုတ်။ မြန်မာ ဘာသာနှိုက်သော်လည်း ဥာတာသည်၊ ဥတ် သည်၊ ဥတ်သည် စသည်ဖြင့် သုတိတူ ရှိသကဲ့သို့ တပါးသောအရာနှိုက် မထင်။ တုတ်ကူသည်၊ ကျီကြ၊ ဝေငှသည်၊ ကျေးကျွန်၊ ချီကြသည်၊ နိပ်နွသည်၊ ဝေမျှသည်၊ ခြီးမြှောက်သည် ဟူသကဲ့သို့ ဝဆုံး၊ ယပင့်၊ အရစ်၊ ဟဆုံး၊ ပင့်၍ ဝဆုံး၊ ရစ်၍ ဝဆုံး၊ ပင့်၍ ဟဆုံး၊ ရစ်၍ ဟဆုံးယှဉ်လျက် သုတိတုံးနှစ်လုံး၊ သုံးလုံး၊ လေးလုံး ရှိသည်မှတပါး စိစွေးရှုသည် ဟူသကဲ့သို့ သုတိတူ နှစ်လုံးရှိသော သံယုတ်မျှမထင်။ ယုံမှားသင်္ကာ ဟူသည်မှာကဲ့သို့ ဝဂ္ဂနှင့် သံယုတ်ဖြစ်သော အရာမျှသော်လည်း မြန်မာမှုသက်သက်နှိုက် မထင်။ ယုံမှားသင်္ကာ၊ မျက်မှောက်သင်္ကာ စသည်တို့နှိုက်

ကား မာဂဓေကို စူးမိုသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ကာ၊ ဣကာ၊ ဟူ၍၊ ဝဂ္ဂန် ရောက်လျက် သံယုတ် ဖြစ်လေသည်။

ထိုအကြောင်းကိုကား ဂ-ဗျည်း၊ သ-ဗျည်းတို့နှင့် ယှဉ်သော အာကာရန္တကို ဆိုသောအရာမှာ ဆိုလှတို့။

မာဂဓေကိုကား ဗျည်းသုံးလုံး သံယုတ်ဖြစ်လျှင် သုတိတူ ဗျည်းတလုံး ကျေသည် ကား မြူး၏။ မြန်မာမူသက်သက်နှိုက်ကား ညှာသည်၊ ညှတ်သည် စသောအရာနှိုက် ညှ-သံယုတ် ရှိ၏။ သို့ သုတိတူ နှစ်လုံးမျှသည်လည်းကောင်း၊ ညှတ်သည် ဟူသကဲ့သို့ သုတိတူ သုံးလုံးသည်လည်းကောင်း သံယုတ်ဖြစ်သည် မထင်။ ထိုသို့လျက်ကို “ညှာမျှ ဆင်ရွှေ၊ ညှတ်နှူးမရွှင်၊ ညှတ်ကျော့ကွင်း” စသည်တို့ဖြင့် ဆိုသောအရာများမှာ သုတိတူ ညှ-အက္ခရာနှင့်တကွ သံယုတ် နှစ်လုံးသုံးလုံးရှိသည်ကား သံယုတ် မဟူရ။ သရပုဗ္ဗမင်္ဂလာဟူ၍ ဥ-ဦးခေါင်း တပ်ပါသည်သာ ဆိုသော်လည်း ဆိုသင့်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ ညှာသည်၊ ညှတ်သည် စသည်ဖြင့် သရနှင့်တကွသော ညှ-ဗျည်း တွင်သာ မဟုတ်။ သရကင်းသော သတ်သော ညှ-ဗျည်းနှိုက်သော်လည်း ဦးခေါင်း တပ်သည်ပင်။ ဤ ဥသတ်မှာကဲ့သို့ က-စသော သတ်သောဗျည်းတို့နှိုက် သံယုတ် မရှိ။ ထိုကြောင့် မြန်မာမူနှိုက် မင်္ဂလာ သာရပုဗ္ဗသို့လိုက်၍ ခေါင်းတပ်ပါသည်သာ။ သံယုတ် မဟုတ်ဟု ဆိုသင့်သည်ဖြစ်၏။ ဦးခေါင်းထုတ်၍ သတ်ရမည်ကို “တသတ် လှည်းစည်၊ လှည့်ပတ်လည်သော်၊ ဒွေးဘော်သံယုတ်၊ * ညခေါင်းထုတ်လော့” ဟူသော လင်္ကာ၏ အရကို ထောက်၍ သိရ၏။

ထိုလင်္ကာနှိုက် လှည်းဟူသော အသံနှင့်တူသော-

ကုလားကျည်း၊ ကုန်းကြည်း၊ လှလှချည်းချည်း၊ ပြုသည်ချည်း၊ မူသည်ချည်း၊ ရိုးစည်းသည်၊ ကမ်ဆည်းသည်၊ ပတ်ပတ်ညည်းညည်း၊ ချုပ်တည်းသည်၊ ပြုသတည်း၊ မူသတည်း၊ တည်းတည်းရင်းရင်း၊ တည်းလည်းတင်းလင်း၊ ညှစ်တည်းသည်၊ လျော့နည်းသည်၊ ပေါ ပည်းသည်၊ ညှင်းဖြည်းသည်၊ နက်မည်းသည်၊ တင့်ရည်းသည်၊ လျော့လျည်းသည်၊ တုန်းလှည်းသည်၊ ထန်သည်သည်၊ အိမ်းအည်း၊ ဩအည်း ဆိုသည်။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီသံရှိသော အသံတူရာနှိုက် လည်းကောင်း။

* ဦးခေါင်းထုတ်၊ ညခေါင်းထုတ် ဟူသော စကားကို ရှေ့တွင်ခွဲပြထားသည်။

စည်ဟူသော အသံနှင့်တူသော-

ခိုင်ကျည်၊ ဆုံကျည်၊ ညွတ်ကျည်၊ အကွင်အခြည်၊ ရောင်ခြည်၊ စည်ပင်သည်၊ တားဆည်သည်၊ ကြောက်ညည်သည်၊ တည်တန့်သည်၊ မြူအနည်၊ မူနည်၊ ရွာပြည်၊ အမျိုးအမည်၊ ပြုမည်၊ မူမည်၊ မြည် တွန့်သည်၊ ခန့်ရည်သည်၊ ရှည်လံသည်၊ လည်ပတ်သည်၊ အသည် အလာပြုသည်၊ မူသည်၊ သည်ထွေ၊ သည်ခံ။

စသော အရာများမှာကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါသော အသံတူရာနှိုက်လည်းကောင်း။

လှည့် ဟူသော အသံနှင့်တူသော-

ရှုကြည့်သည်၊ ပျောင်းချည့်သည်၊ လင်းစည့်သည်၊ အသံညည့်သည်၊ တော်တည့်သည်၊ ထည့်စွက်သည်၊ ပြုထည့်၊ မူထည့်၊ ပြည့်ပြီးသည်၊ ဖြည့်တင်းသည်၊ ရွမ်းမူည့်သည်၊ အမည်မှည့်သည်၊ ဖက်ရှည့်သည်၊ နိုင်းရှည့်သည်၊ ပြုလှည့်၊ မူလှည့်၊ လှည့်ဖျက်သည်။

စသော အရာများမှာကဲ့သို့ အ မြစ်လျက် အသံတူရာတို့နှိုက်လည်းကောင်း ဦးခေါင်း ထုတ်၍ သတ်ရအံ့ဟူသော စကားဟောင်း ရှိသည်ပင်ဖြစ်၏။ “ဖျဉ်းပျဉ်းစဉ်ညို ဥကိုချည်းသတ်၊ ခေါင်းမတပ်နှင့်” ဟူသည်နှင့် အညီ ဖျဉ်းဟူသော အသံနှင့် တူသော-

ဆောင်ကြဉ်းသည်၊ ကျဉ်းမြောင်းသည်၊ ကပ်ချဉ်းသည်၊ ဖြတ်စဉ်းသည်၊ အစဉ်းအဝါ၊ ထဉ်းထဉ်းစုတ်စုတ်ပြေးသွားသည်၊ ပန်းတဉ်း၊ နှေး ဖျဉ်းသည်၊ ငြိုဖျဉ်းသည်၊ ဖျဉ်းဖျဉ်းနာသည်၊ ပျောင်းမျဉ်းသည်၊ မျဉ်းခတ်သည်၊ ခိုင်မျဉ်းသည်၊ ခေါင်းခဲးဥယဉ်း၊ လှေလင်းယဉ်း၊ ကျဲယဉ်းနှားယဉ်း၊ ရူးရူးရှဉ်းရှဉ်း-

စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီသံပါသော အသံတူရာတို့နှိုက်လည်းကောင်း။

ပျဉ် ဟူသော အသံနှင့် တူသော-

ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ထုံကျဉ်သည်၊ အချိုအချဉ်၊ ဖိတ်စဉ်သည်၊ တံစဉ်၊ ပြုစဉ်၊ မူစဉ်၊ ဘာဝနာညာဉ်၊ အခဲးအပျဉ်၊ တားဖျဉ်သည်၊ ယဉ်ရေး သည်၊ ရေယဉ်၊ ဆင်မြင်းယဉ်၊ စပ်ယဉ်သည်၊ အစီအလှဉ်၊ ကျိုင်းဆဉ်၊ အဉ်ဆဉ်သည်-

စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါ၊ အသံတူရာနှိုက်လည်းကောင်း။

စဉ် ဟူသော အသံနှင့်တူသော-

ခပ်ချဉ်ချဉ်ရှိသည်၊ နေ့ညဉ်၊ တိရစ္ဆာန်ရှိဉ်၊ ထိုးယဉ်၊ သီးသီးလျဉ်လျဉ်၊
ပြတ်ရဉ်သည်-

စသည်ဖြင့် အမြစ်သံ တူရာနှိုက်လည်းကောင်း၊ ဦးခေါင်းမပါ သတ်ရအံ့ ဟူသော
စကားဟောင်း အစဉ်ရှိသည် ဖြစ်၏။

ဤကိုထောက်၍ သရကင်းသော ဥ အက္ခရာနှိုက်ပင်သော်လည်း ဦးခေါင်းထုတ်
ရမည်ကို ရှေးသူဟောင်းတို့ ဆိုသည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင်သတ်သော ဥ ဗျည်းနှိုက်
ပင်သော်လည်း ဦးခေါင်းထုတ်ရအံ့ ဟူသည်ကို ထောက်၍ ဦးခေါင်း ထုတ်ရေး
သော်လည်း မြန်မာမှုနှိုက် သံယုတ်ဒွေးဘော် မဆိုရ။ သာရပုဗ္ဗမင်္ဂလာ ဖြစ်လိမ့် သာ
ဦးခေါင်းအညွန့်တပ်ပါသည်ဟူ၍ ယူသင့်၏။

ယင်းသို့သော် ထိုလင်္ကာတွင် “ဒွေးဘော်သံယုတ်၊ ဦးခေါင်းထုတ်လော့” ဟူ၍
ဥ ဦးခေါင်းထုတ်သည်ကို ဒွေးဘော်သံယုတ်ဟူ၍ ဆိုသည်ပင်တကား။ ထိုသို့လျက်ကို
ဒွေးဘော်သံယုတ် မဆိုရဟူ၍ ယူရမည်မဟုတ်တကားဟူအံ့။ ဤသို့ပြေပေအပ်၏။
‘ဦးခေါင်းထုတ်လော့’ ဟူသည်တွင် ဥ ဦးခေါင်းဟူသည်ကား ‘သမသိသံ သမပါဒ်’
ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ခေါင်းလည်းမျှထေ့၊ ခြေလည်းမျှစွာ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း
ဆိုသည်နှင့်အညီ အက္ခရာတို့၏ ဦးခေါင်း၊ အက္ခရာတို့၏ ခြေ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
တဝမ်းပူ၊ ခုရင်ကောက်ဟူသောသညာကိုထောက်၍ အက္ခရာတို့၏ ဝမ်း၊ အက္ခရာတို့၏
ရင် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဓအောက်ချိုက်၊ ဗထက်ချိုက်ဟူသော သညာကိုထောက်၍
အက္ခရာတို့၏ အောက်၊ အထက် ဟူ၍ လည်းကောင်း အမှတ်မသင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။
ဋသံလျှင်းချိတ်ကို ဋ ခြေဆင်းဟူ၍ အချို့လူဟောင်းတို့ခေါ်ဝေါ်သည်ကိုထောက်၍
အက္ခရာတို့နှိုက် ခြေ ဟူ၍ လည်းကောင်း အမှတ်ရှိသင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ဦးခေါင်း
ဟူသော အမှတ်ကိုကား အက္ခရာတို့၏ သညာ တိုက်ရိုက်မရှိ။ ထိုသို့သော်လည်း
ခုရင်ကောက် ဟူရာနှိုက် ရင် ဟူသည်မှ အထက်အဖို့သည်လည်းကောင်း၊ ဋ ခြေဆင်း
ဟူသော အမည်နှိုက် ခြေ ဟူသည်မှ အထက်အဖို့သည်လည်းကောင်း၊ ဦးခေါင်း
ဟူသော ဝေ၊ ဟာရ ဖြစ်ရာသောကြောင့် တိုက်ရိုက် မရှိသော်လည်း အက္ခရာတို့၏
အထက်အဖို့ကို ဦးခေါင်းဟူ၍ အစူးပြုသင့်သည်နှင့်အညီ ဋဝမ်းဘဲ၊ နေဝယ်၊ ရ၊ ဋကြီး
အက္ခရာတို့နှိုက် အထက်အဖို့ကို ဦးခေါင်းဟူ၍ မှတ်သင့်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထို
ဋဝမ်းဘဲ၊ စသည်တို့နှိုက် အထက်အဖို့ကို ဦးခေါင်းဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရိုး တွင်သဖြင့်
လည်းကောင်း အက္ခရာတို့၏ အထက်အဖို့ကို ဦးခေါင်းဟူ၍ အစူးပြုသင့်၏။

ဤနှိုက် အောက်၊ အထက် အဖို့ကား အနိမ့်၊ အမြင့် အားဖြင့် နှလုံးမသွင်းသာ
သော်လည်း ဓအောက်ချိုက်အက္ခရာနှိုက် ချိုက်ရာအရပ်သည် အောက် မည်သဖြင့်
ထိုချိုက်ရာမှ တူရူတဘက်သည် အထက် မည်ရာသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗထက်ချိုက်

အက္ခရာနှိုက် ချိုက်ရာ အရပ်သည် အထက်မည်သဖြင့် ထိုမျှပြန်သော အရပ်သည် အောက်မည်ရာသဖြင့်လည်းကောင်း၊ အောက်အဖို့၊ အထက်အဖို့ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ ထို အထက်အဖို့ကို ဦးခေါင်းဟူ၍ အစွဲမူသဖြင့် ဥ-အက္ခရာနှိုက် ဦးခေါင်း ထုတ် ယူလျှင် ထို ဥ-အက္ခရာ၏ အထက်အဖို့နှိုက် ဦးခေါင်းထုတ်ရအံ့လောဟူ၍ သင်္ကာ ဖွယ် ရှိ၏။

“သမသိသံ သဒပါဒိ” ဟူ၍လည်းကောင်း။

“ခေါင်းလည်းမျှထေ့၊ ခြေလည်းမျှစွာ” ဟူ၍လည်းကောင်း။

ဆိုရာနှိုက်ကား ဤကဲ့သို့ အထက်အဖို့ကို ဦးခေါင်း၊ အောက်အဖို့ကို ခြေ ဟူ၍ မမှတ်သင့်။ ရှေ့အဖို့ကို ဦးခေါင်း၊ နောက်အဖို့ကို ခြေဟူ၍ မမှတ်သင့်သည် ဖြစ်ရာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း အထက် အဖို့ကို ဦးခေါင်း၊ အောက်အဖို့ကို ခြေဟူ၍ မှတ်ချေသော် “ခေါင်းခြေမျှစွာ” ဟူရာနှိုက် က-၁ စသော အက္ခရာတို့မှာ ခေါင်း၊ ခြေ ဟူ၍ မမှတ်သာ ဖြစ်ခဲ့၏။ အထက်အဖို့ကို ဦးခေါင်း၊ အောက်အဖို့ကို ခြေ ဟူ၍ နှလုံးစသည်တို့ကိုသို့ပင် မှတ်တော့လောဟူအံ့။ နှလုံး၏ ခြေဖျားသည် ကကြီး၏ အောက်အစွန်းမှ မပြန်မထွက် ရေးလိုသည် ဖြစ်ခဲ့၏။ ရေးလိုသည်ပင်ဟူအံ့။ ဋခြေဆင်းဟူရာနှိုက် အက္ခရာစဉ်မှ ခြေမဆင်းသာသည်လည်း ဖြစ်ရာခဲ့၏။ ဝ စသော အက္ခရာတို့ သည်လည်း နှလုံး စသော အက္ခရာတို့၏ အောက်၊ အထက်နှင့် မျှသော အဝန်းရှိ၏ ဟူ၍ မရှုသာ။ ကြီးလွန်းသည် ဖြစ်ရာ ခဲ့၏။ ထိုသို့မဟုတ် နှလုံး၊ ဋသံလျှင်းချိတ်တို့နှိုက်သာ ခြေ၊ ခေါင်း မှတ်သာသည် နှင့် အညီ အောက်၊ အထက်၊ ခြေ၊ ခေါင်း မျှစေတော့အံ့။ ထိုမှ ကြွင်းသော က- စသော အက္ခရာတို့မှာ ခြေ ခေါင်း အထူး မမှတ်ပြီ ဟူအံ့။ ထိုသို့ မမှတ်သော် ထို က- စသော အက္ခရာတို့နှိုက် ရှေ့၊ နောက်၊ အောက်၊ အထက် အဖို့ မညီမျှ၊ ဆိတ်နှင့် ဆင် တွဲ၏ သို့ နိမ့်မြင့်ကြီးငယ် ရေးလေသော်လည်း မဆိုသာသည် ဖြစ်ရာခဲ့၏။ မဆိုသာသည်ပင် ဟူအံ့။

“အက္ခရာညီဝန်း၊ မချွန်းမထောင့်၊ ပြောင့်ပြောင့်သားသား”

ဟူသည်နှင့် လျော်စွာ မဖြစ်မူ၍ မညီဝန်း၊ မပြောင့်မသား၊ ချွန်းခြင်း၊ ထောင့်ခြင်း ရှိရာခဲ့၏။ ဆိတ်နှင့်ဆင် တွဲ၏ သို့ ရှေ့ နောက်အဖို့ မမျှ၊ ကြီးငယ် နိမ့်မြင့် တသီး တသန့်ကဲ့သို့ ရှိလေသော်လည်း မထောင့်မယွန်း စက်ဖြင့်သား၏ သို့ အသွားအဖြတ် ညီညွတ်ပါလျှင် မထောင့်မချွန်း ညီဝန်း သည်ပင်။ အထက်အစွန်းမျှသည် လည်း ကောင်း၊ အောက်အစွန်းမျှသည် လည်းကောင်း ညီညွတ်ဖြောင့်သားလျှင် ပြောင့် သည်၊ ညီသည်ပင်တကား ဟူအံ့။

“စာလုံးကျဉ်းကျယ်၊ ကြီးငယ်မရှိ” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
“ပြေပြစ်ချောမြေ၊ ရွှေရွှေလုံးညို၊ ပုလုံးသီသို့” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

ဆိုသည်နှင့်အညီ လုံးညိုရွေး၍ သိသော ပုလုံးကဲ့သို့ ပြေပြစ် ချောမြေခြင်း မရှိ။ အလုံးကြီးငယ် ကျဉ်းကျယ်ရှိစေလျက် ဆိတ်နှင့် ဆင် တွဲ၏ သို့ ရွှေနောက်အဖို့ မမျှ။ နိမ့်မြင့် ကြီးငယ် ရေးချေသော် ရှုသာ တင့်တယ်မရှိ ဖြစ်ခဲ့အံ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရွှေ နောက်အဖို့ ညီစေ၊ မျှစေသင့်၏။ ထိုသို့ ရွှေ နောက် ညီစေ သင့်သောကြောင့် က-စသော အက္ခရာတို့မှာ ခြေ၊ ခေါင်း အထူးမမှတ်ပြီဟူ၍ မဆိုသင့်ချေ။ ခြေ၊ ခေါင်း မှတ်ရအံ့သည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ခြေ၊ ခေါင်း မှတ်ရာ၌လည်း ဋုခြေဆင်း နငယ်တို့ကဲ့သို့ အထက်အဖို့၊ အောက်အဖို့ကို ဦးခေါင်း၊ ခြေ ဟူ၍ မှတ်ချေသော် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း မရှုမသာ ကြီးလွန်းသည် ဖြစ်ရာခဲ့သောကြောင့် ရွှေ နောက် အဖို့ကဲ့သို့ ခြေ ခေါင်း ဟူ၍ မှတ်ရာ၏။ ထို ရွှေနောက်နှစ်ပါးတွင်လည်း ရွှေ ဖြစ်သော ဝတ္ထုကို ခေါင်းဆိုသင့်သည် များ၏။ ခေါင်းတည်၏၊ ခေါင်းဆောင်၏၊ စသည်ဖြင့် ဆိုသည်များမှာလည်း ရွှေဦးတည်သည်ကိုပင် ခေါ်ဝေါ်သောအရာ ဖြစ် သောကြောင့် ရွှေအဖို့ကို ဦးခေါင်း၊ နောက်အဖို့ကို ခြေဟူ၍ မှတ်သင့်၏။

ထို့ကြောင့် “သမသိသံ သမပါဒ်” စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာနှိုက် ရွှေ နောက် အဖို့ကို ခေါင်း၊ ခြေ ဟူ၍ မှတ်သင့်သည် ဖြစ်ပြန်သတည်း။ ဤနှင့်လျော်စွာ “ဦးခေါင်းထုတ်လေ့” ဟူရာနှိုက် ဥ အက္ခရာ၏ ရွှေအဖို့မှ ထုတ်ရအံ့လော့ ဟူ၍ သော်လည်း သင်္ကာဖွယ်ရှိ၏။ ယင်းသို့လျှင် ဋုခြေဆင်း၊ ဋုဝမ်းဘဲ၊ နငယ်တို့မှာကဲ့သို့ အထက်အဖို့မှလည်းကောင်း၊ “ခေါင်းလည်းမျှထေ့၊ မြေလည်းမျှစွာ” ဟူသည်နှင့် အညီ တဝမ်းပူ၊ တဆင်ထူးတို့မှာကဲ့သို့ ရွှေအဖို့မှလည်းကောင်း ဦးခေါင်းထုတ်ရ မည်။ အရပ်အနေကိုသော်လည်း အစူးမရသာသည်ဖြစ်ခဲ့၏။ ဋုခြေဆင်း၊ ဋုဝမ်းဘဲ တို့မှာကဲ့သို့ နောက်သို့ မျက်နှာဝလှည့်၍ လည်းကောင်း၊ က-ကြီး အက္ခရာကဲ့သို့ အောက်သို့ မျက်နှာဝလှည့်၍ လည်းကောင်း၊ ယ၊ အက္ခရာကဲ့သို့ အထက်သို့မျက်နှာဝ လှည့်၍လည်းကောင်း ဥဦးခေါင်းထုတ်ရာနှိုက် ရွှေ နောက် အထက် မျက်နှာဝ လှစ်ဖွင့်၍ ဦးခေါင်းထုတ်ရအံ့လော့ ဟူ၍ သော်လည်း သင်္ကာဖွယ်ရှိ၏။ “ဝ-၏ အထိပ်၊ ဦးခေါင်းရိပ်တွင်” ဟူ၍ ဝ အက္ခရာနှိုက်ပင် အထက်အဖို့ ထိပ်အပြင်ကို ဝ-၏ ဦးခေါင်း ဟူသကဲ့သို့ မျက်နှာဝ မလှည့်မဖွင့်သော်လည်း အထက် အဖို့ ထိပ် အပြင်မျက်နှာဝ ဦးခေါင်းဆိုသည့်ဟူ၍ ပင်သော်လည်း သင်္ကာဖွယ်ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် ဤဥ အက္ခရာနှိုက် ဦးခေါင်းဟူသည်ကား ကကြီးစသော အက္ခရာတို့ ကဲ့သို့ ရွှေနောက် အောက်အထက် မျက်နှာဝ ဟင်းလင်းပြေ၍ ရေးအပ်သော ဦးခေါင်း ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝ အက္ခရာကဲ့သို့ အထက်အပြင်မျက်နှာဝ ဦးခေါင်းဟူ၍ လည်း

ကောင်း ဆိုရအံ့သော အခြင်းအရာ အသွင်အပြင်ကို အစွဲမရသည်ဖြစ်ခဲ့၏။ ယင်းသို့ လျှင် “ဦးခေါင်းထုတ်လော့” ဟုရာနှိုက် ဦးခေါင်းထုတ်ရအံ့သော အရပ်အနေ အသွင် အပြင်ကို အစွဲမရသာသောကြောင့် ပါဠိပါကန်တို့နှိုက် ထင်ရှား သိသာသော ဥ-သံယုတ် ခွေးဘော်၏ အနေအသွင်ကို ညွှန်၍ “ခွေးဘော်သံယုတ်၊ ညခေါင်း ထုတ်လော့” ဟူ၍ ဆိုသည်။ ခွေးဘော် သံယုတ်ကဲ့သို့ “ဦးခေါင်းထုတ်လော့” ဆိုရမည်ကို ကဗျာလင်္ကာ၏ ဖွယ်ရာအားဖြင့်ကဲ့သို့ သဒ္ဒါကြေ၍ “ခွေးဘော် သံယုတ်၊ ညခေါင်းထုတ်လော့” ဟူ၍ သာ ဆိုလေသည် ယူသင့်၏။ ယင်းသို့သော် “ဝ၏ အထိပ်၊ ဦးခေါင်းရိပ်တွင်” ဟူသည်နှင့်အညီ ဥ-၏ ထိပ်အပြင်၊ အထက် အဖို့ဟူ၍ ဦးခေါင်းထုတ်ရအံ့လော။ အရပ်အနေ၊ ဥပဒေသ အစွဲရှိ၏ တကား။ အသွင်အပြင်ကိုလည်း ဌဝမ်းဘဲ၊ စသည်တို့မှာကဲ့သို့ ရှေ့၊ နောက်၊ အောက်၊ အထက် သင့်ရာ မျက်နှာဝလှစ်၍ လည်းကောင်း၊ ဝ-အက္ခရာ၏ အထိပ် ဦးခေါင်း ဟူသကဲ့သို့ ထိပ်အပြင်မျှကို မှတ်၍ လည်းကောင်း ယူပါသော် အသွင်အပြင်ကိုလည်း အစွဲမရ သည်ပင်တကား ဟူအံ့။ ဌဝမ်းဘဲ၊ ဌသံလျှင်းချိတ်တို့မှာကဲ့သို့ အထက်အဖို့ကို အစွဲ ပြု၍ ဥ-အက္ခရာ၏ အထက်အဖို့နှိုက် ဌဝမ်းဘဲ စသည်တို့၏ ဦးခေါင်းကဲ့သို့ မျက်နှာဝလှစ်၍ ဦးခေါင်းထုတ်ချေသော် င-အက္ခရာဆင့်၏ သို့ ရှိရာ၏။ ဘကုန်း၊ သ-အက္ခရာကဲ့သို့ သင်ပုန်းခေါင်း၊ ပေခေါင်း ရှေ့မျက်နှာဝ လှစ်၍ ဦးခေါင်း ထုတ်ချေသော် ဒ-ခွေးအက္ခရာကို တချောင်းငင်၏ သို့ လည်းကောင်း၊ ခ-ခွေး အက္ခရာဆင့်၏ သို့ လည်းကောင်း ရှိရာ၏။ ယ-အက္ခရာကဲ့သို့ အထက်သို့ မျက်နှာဝ လှစ်၍ ဦးခေါင်းထုတ်ချေသော် ပ-စောက်အက္ခရာဆင့်၏ သို့ ရှိရာ၏။ သတိမဲ့ စပ်ယှက်၍ ရေးမိမှုကား ရှေ့၊ နောက်၊ အောက်၊ အထက် မျက်နှာဝပိတ်၍ လုံးကြီးတင်၏ သို့ သော်လည်း ရှိရာ၏။ ယင်းသို့သောကြောင့် ဌဝမ်းဘဲ စသော အက္ခရာတို့ကဲ့သို့ အထက်အဖို့ကို မှတ်၍ ရှေ့၊ နောက်၊ အောက်၊ အထက် မျက်နှာ ဝကိုလှစ်၍ ဥ-ဦးခေါင်းထုတ်ခြင်းသည် မသင့်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။

ဘကုန်း၊ သ-စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှေ့အဖို့ကိုမှတ်၍ ဥ-ဦးခေါင်းထုတ်ပါသော် မသင့်ပါလော့ဟူအံ့။ မသင့်။ မသင့်ဟန်ကား ဥ-အက္ခရာ၏ ရှေ့အဖို့မှ ရှေ့သို့ မျက်နှာလှစ်၍ ဦးခေါင်းထုတ်မှု ဥ-၏ အမြီးအညွန့်သည် ဦးခေါင်းထုတ်သည်နှင့် စပ်သဖြင့် သ-ကဲ့တချောင်းငင်၏ သို့ တချောင်းငင်ရာနှိုက် နှစ်ချောင်းငင်၏ သို့ နှစ်ချောင်းငင်ရာနှိုက် သုံးချောင်းငင်၏ သို့ ရှိအံ့သည်။ ပေ၊ ထန်းရွက်စသည်တို့၏ အဖျားတူ၍ မျက်နှာလှစ်၍ ဦးခေါင်းထုတ်မှု ပ-စောက်အက္ခရာ၊ ယ-အက္ခရာတို့နှိုက် တချောင်း၊ နှစ်ချောင်း စသည်ဖြင့် ငင်၏ သို့ ရှိရာ၏။ ပ-စောက်အက္ခရာကဲ့သို့ အထက်သို့ မျက်နှာလှစ်မှု ယ-အက္ခရာနှိုက် တချောင်း စသည်ငင်၏ သို့ ရှိရာ၏။ ဂ-အက္ခရာကဲ့သို့ အောက်သို့ မျက်နှာလှစ်မှု ယ-အက္ခရာနှိုက် တချောင်းငင် စသည် နှင့် တူလေအံ့။ သတိမဲ့ယှက်စပ်၍ ရေးမိမှုကား ဝ-စသော အက္ခရာကဲ့သို့ ရှိရာ၏။

ထို့ကြောင့် ဥ-အက္ခရာ၏ ရှေ့အဖို့မှ ဦးခေါင်းထုတ်ခြင်းသည်လည်း မသင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။

ယင်းသို့သော် ဥ-အက္ခရာ၏ ရှေ့၊ နောက်၊ အောက်၊ အထက် လေးမျက်နှာတွင် အဘယ်အရပ်အဖို့မှ ဦးခေါင်းထုတ်ရအံ့နည်း ဟူမှုကား ဥ-၏ နောက်အဖို့မှ ထုတ်ရာ၏။ ယင်းသို့ နောက်အဖို့မှ ဦးခေါင်းထုတ်ချေသော် “ဝ-၏ အထိပ် ဦးခေါင်းရိပ်” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “သမသီသံ သမပါဒ်” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အထက်အဖို့မှ ရှေ့အဖို့ကိုသာ ဦးခေါင်းဆိုသော ဥပဒေသနှင့်လည်းကောင်း၊ ရှေ့နောက် နှစ်ရပ်တွင် ရှေ့ဖြစ်သောအရာကို ခေါင်းတည်၏ ဆိုသော ဝေါဟာရများနှင့်လည်းကောင်း မညီတကား။ သဘောအားဖြင့်လည်း ဦးခေါင်းဟူသော ဝေါဟာရသည် ရှေ့အဖို့၊ အထက်အဖို့နှိုက်သာ တည်ရာသည်တကား။ ထိုသို့လျက် ဥ-အက္ခရာ၏ နောက်အဖို့နှိုက် ဦးခေါင်းထုတ်ရာ၏ မဆိုသင့်တကား ဟူအံ့။ မှန်၏။ ထိုသို့သော်လည်း အမြင်ကို ထောက်၍ ဆိုသည်။ ဥပမာကား-

- “စက်ပြာသာဒ်လျှင်၊ ဖလ်ပြာသာဒ်လျှင်” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း။
- “လပြာသာဒ်နှင့်၊ လရထားလျှင်” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း။
- “သူရိယဝိမာန၊ စန္ဒဝိမာန” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း။

နေ-လတို့၏ ပြာသာဒ်၊ ရထား၊ ဗိမာန် ဘုံဖြစ်ဟန်ကို ဆိုသည်။ လေးထောင့်၊ ရှစ်ထောင့် ခိုနန်းအမြောင့် စသည်ဖြင့် အဆန်းအကြယ်စီရင်သော လူမင်းတို့၏ နန်းပြာသာဒ်ကဲ့သို့သော နေဗိမာန်၊ လဗိမာန်တို့သည် ဝေးသောအရပ်မှ မြင်ကုန်သောသူတို့အား လှည်းဘီးစက်ကဲ့သို့ အချပ်အပြား အဝန်းညီစွာသာ ထင်ကုန်၏။ တောင်ထိပ်နှိုက် ထွန်းပသော မီးပုံကြီးသည် လေးထောင့်၊ ရှစ်ထောင့်၊ အမြောင့် ခိုနန်း စီရင်၍ ပြုသော်လည်း တောင်အောက်အဝေးမှ မြင်သော် သူတို့အား အဝန်းသာထင်ဘိသကဲ့သို့ နေ-လတို့ကို အဝန်းညီစွာ လှည်းဘီးသဖွယ် အချပ်အပြားသာ ထင်ကုန်၏ ဟူ၍လည်း ဆရာတို့ အမိန့်ရှိသည်ပင်။ ထိုသို့ နေ-လတို့သည် လူမင်းတို့၏ နန်းဆောင်ကဲ့သို့ လေးထောင့် စသည် ဖြစ်ငြားသော်လည်း အဝန်းအပြား လှည်းဘီးကဲ့သို့ ထင်ကာမျှကို လိုက်၍ “အဝန်းရောင်ပြီး၊ ရှေ့လှည်းဘီးသို့ ညီးညီး လက်လက်၊ နေစက်ရဲရဲ” ဟူ၍ စပ်တော်မူသကဲ့သို့ ဥ-အက္ခရာ၏ ဦးခေါင်းကို ရှေ့အဖို့ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အထက်အဖို့ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသင့်လျက် နောက်အဖို့မှ ထုတ်ရာ၏ ဟူသည်ကား အမြင်ကို ထောက်၍သာ ဆိုသည်။ သဘောအားဖြင့်ကား ဥ သံယုတ်ကဲ့သို့ ဟူသည်နှင့်အညီ ညသံယုတ်ကို ထောက်သော် ရှေ့အဖို့ပင် ဖြစ်၏။

ဖြစ်ဟန်ကား ဧညာ စသော ရုပ်တို့နှိုက် ထေ့ဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သော ဥ-အက္ခရာ နိသံယောဂသည် ဝဂ်မိနိတ် ဖြစ်၍ ရှိလင့်သည်တွင် နိဂ္ဂဟိတ်၏ ကာရိယ

ဖြစ်သော ဥအက္ခရာ နိသံယောဂသည် ရှေးအဖို့မှ ကပ်၍၊ ဧညာ စသော ရုပ်
 ပြီး၏။ ကာရုညံ စသော ရုပ်တို့နှိုက်လည်း ထျသဒ္ဓါ၏။ ကာရိယဖြစ်သော နိသံ
 ယောဂ ဥအက္ခရာနှိုက် ဒွေးဘော်ပြုရာအံသောငှာလာသော နိသံယောဂ ဥအက္ခရာ
 သည် ရှေးအဖို့မှလည်းကောင်း ကပ်၍၊ ကာရုညံ စသော ရုပ်ပြီး၏။ ထိုရုပ်နှိုက် ဥ
 အပြုကိုသာ ဆိုသည်။ ဦးခေါင်းမဲ့၊ ဦးခေါင်းရှိ မဆို။ နောက် ဥသို့ကပ်သာ ဆို
 သည်။ နောက်ဥ၏ ရှေးအဖို့ နောက်အဖို့စဉ်၍၊ ကပ်ရအံ့ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊
 နောက် ဥ၏ ရှေးအဖို့မှ ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ နောက်အဖို့မှ ဟူ၍၊ လည်းကောင်း
 မဆို။ နောက်ဥ၏ အထက်အဖို့၊ အောက်အဖို့ ဆင့်၍၊ ကပ်ရအံ့ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊
 နောက်ဥ၏ အထက်မှ ဆင့်ရအံ့၊ အောက်မှ ဆွဲရအံ့ဟူ၍၊ လည်းကောင်း အထူး
 မဆို။ ထိုသို့သော်လည်း ဥအပြုနှိုက် လည်းကောင်း၊ ဉာဓာတ်ဖြစ်သော မူလ ဥ
 အက္ခရာနှိုက်လည်းကောင်း နိသံယောဂသာ အရင်း ဖြစ်၏။

ထိုကြောင့် ဉာဏ်၊ ဉာဏဿ စသည်ဖြင့် ဝဏ္ဏတပါး ရှေးနှိုက်မရှိမူ နိသံယောဂ
 သာ လို၏။ ဥအက္ခရာ၊ သအက္ခရာတို့စဉ်၍၊ သံယုတ်ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း၊
 ပညာ၊ သညာ စသည်ဖြင့် ရှေးနှိုက်ဝဏ္ဏရှိမူကား အာဒေသ၊ အာဂမအားဖြင့် ကပ်
 လာသော ဥနှင့် မူလအားဖြင့် ရှိလင့်သော ဥသည် သံယုတ်ဖြစ်လေ၍၊ ဦးခေါင်း
 တပ် ရှိသည်သာ မြီး၏။ ထိုကြောင့် ဥအပြုသည် လည်းကောင်း၊ မူလဖြစ်သော
 ဉာဓာတ်သည်လည်းကောင်း ဦးခေါင်းမဲ့ နိသံယောဂသာ ဖြစ်ဆင့်၏။ နောက် ဥ
 သို့ ကပ်သည်မှာ ရှေးအဖို့၊ နောက်အဖို့စဉ်၍၊ ကပ်ရအံ့ဟူ၍၊ အထူးမဆိုသော်လည်း
 သံယုတ်ဖြစ်ရာနှိုက် မူလဖြစ်သော ရှိလင့်ရင်းဗျည်းသည် နောက်နှိုက်တည်၍၊ သရကို
 မှီရင်းဖြစ်၏။ သံယုတ်အလိုငှာ ဆောင်အပ်သော အာဂမ၊ အာဒေသ ဖြစ်သော
 ဗျည်းကား ရှိလင့်ရင်းဗျည်း၏ ရှေးအဖို့၊ အထက်အဖို့နှိုက်သာ တည်မြီး။ ထိုတွင်
 ရှေးအဖို့နှိုက် စပ်ကာသာစဉ်၍၊ ကပ်လိုရင်း ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား
 ရှိလင့်သော၊ နှောင်းသော ဗျည်းသာလျှင် မိမိ၏ နောက်နှိုက်တည်သော သရကို
 ရှေးအဖို့နှိုက်တည်၍၊ စပ်လျက်မို့သည်။ အာဂမ၊ အာဒေသ အားဖြင့် ကပ်လာ
 သော ဗျည်းကား သရကို မမှီ သက်သက်သာဖြစ်လေသည်။ ထိုသို့ သရကိုမမှီသော
 ကြောင့်လည်း ဝဂ်တူ သံယုတ်ဖြစ်ကာ ထို ကပ်လာသောဗျည်း၏ အသံ မရသည်
 ဖြစ်၏။ ဒွေးဘော် ပြုရာနှိုက် ပဗ္ဗဇ္ဇံ စသော ရုပ်မှာနှောင်းသော ဗ-ဗျည်းကို မှီရင်း
 အ-သရသို့ကပ်ပြီးမှ ဒွေးဘော်ပြုခြင်းငှာ လာသော ဗ-ဗျည်းကိုကား နောက် ဗသို့
 ကပ်ရသောကြောင့် ဗ-ကို အ-သို့ ကပ်။ ဗ-ကို ဗ-သို့ကပ် ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊
 မျာယံ၊ ဘျာဟံ၊ ဘျာဿ စသော ပြုယုဂ်တို့မှာလည်း ဖားကို အ-သို့ကပ်၊ မ-ကို ယာ
 သို့ကပ်၊ တ-ကို ယာသို့ကပ် ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ဒုဿ၊ သုဿ စသည်တို့မှာလည်း
 ဝ-ကို အ-သို့၊ ခ-ကို သ-သို့၊ ဝ- သို့ကပ် ဟူ၍၊ လည်းကောင်း ဆရာတို့ ဆိုရိုးပြုသည်
 ပင် ဖြစ်၏။

ဤကို ထောက်၍ အာဂမ၊ အာဒေသ ဖြစ်သော ကပ်လာသော ဗျည်းသည် နောက်ဗျည်းနှိုက်စပ်၍ သံယုတ် ဖြစ်လေသည်။ ထိုသို့ နောက်ဗျည်းနှိုက်သာ စပ် လေသောကြောင့် ထိုနောက်ဗျည်း၏ နောက်အဖို့နှိုက်တည်သော သရနှင့် မစပ်မမှီ သက်သက်သာ ဖြစ်၍ အသံမရကောင်းသည် ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ကပ်လာသော ဗျည်းသည် မူလရှိလင့်သော သရကိုမှီသော ဗျည်း၏ ရှေးအဖို့နှိုက် စဉ်လျက်သာ သံယုတ် ဖြစ်သင့်သည်။ ဆင့်၍ သံယုတ် မဖြစ်သင့်။ ဆင့်၍ သံယုတ် ရှိရမည်ကို လည်း ဆရာနည်း ဥပဒေသ မတွေ့။ ဆင့်၍ ရေးခြင်းသည် “ဝဏ္ဏန္တရိကော သံယောဂေါနာမ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဝဏ္ဏခြားသည် မမည်သင့်လေ။ အဘယ်ကြောင့် နည်း ဟူမူကား အထက်မှ ဆင့်လေသောကြောင့် ရှေ့ နောက် ဝဏ္ဏ နှစ်လုံး၏ အကြား မဆိုသာသည်ဖြစ်၍ ဝဏ္ဏခြား မမည်သင့်သည် ဖြစ်၏။

တကြောင်းလည်း ဆင့်သည် ဖြစ်စေ၊ စဉ်သည်ဖြစ်စေ သရ အမှီမရသည် ဖြစ်၍ တံခွန်လွှားသော် လည်းကောင်း၊ မလွှားသော် လည်းကောင်း၊ သံယုတ် မည်ဟန်ကို သက်ရိုက်ကျမ်းတို့နှိုက်လည်း ဆို၏။ ထိုသို့ သရမမှီ မရှိသောဗျည်းသည် သံယုတ် မည်သောကြောင့် မဆင့်မ၍ စဉ်ကာမျှပင် သံယုတ်မည်ပြီ။ ဝဏ္ဏခြားလည်း မည် လေ၏။ ထိုကြောင့် စဉ်၍ ရေးခြင်းသည် သရကို မှီဟန်နှင့် ထောက်သော် သဘော လည်း ရှိ၏။ “နိဂ္ဂဟိတသံယောဂါဒိနော” စသော သုတ်တို့နှိုက် အထက်ဆင့် သော န-ဗျည်းကိုပင် အထက်ဟူ၍ ကား မဆို။ အစဟူ၍ ဆိုသည်ကို ထောက်သော် ဆရာနည်း ဥပဒေသလည်း ရှိ၏။ ဆင့်၍ ရေးသည်မှာကား သရမှီဟန်နှင့် ထောက်သော် သဘောလည်း မရှိလွန်း။ အထက်နှိုက် ဆင့်လေသောကြောင့် ပုဗ္ဗာ ပရဝဏ္ဏတို့၏ အကြား ဆိုရအံ့သို့လည်း မထင်။ ဆင့်ရအံ့သည်ကိုလည်း ဆရာနည်း အမိန့်အမှာ အရိပ်အမြက် မထင်။ ထိုကြောင့် ရှေ့နောက်စဉ်၍ ရေးသည်မှာ သင့် သည်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ သင့်သည်နှင့်အညီ စဉ်၍ သံယုတ် ဖြစ်သည်ကား ဤ ည အက္ခရာနှင့် သ-အက္ခရာနှိုက်သာ ထင်၏။

သ-အက္ခရာနှိုက် ထင်ဟန်ကား ပုပ္ဖံသာ စသော ရုပ်တို့နှိုက် သသံယောဂ သ-ဗျည်းကို ဝိသံယောဂ ဗျည်းပြုခြင်းသည် သံယုတ်ရှိသောဆကို သံယုတ်မဲ့ ဖြစ်စေ သည်ပင်။ ထိုနှိုက် သ-အက္ခရာသည်လည်း သာအပြုနှောင်း၍ သလာသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် သ-အက္ခရာ နှလုံးထင်အောင် သသ ဟူ၍ ရေးသကဲ့သို့ ရှေ့ နောက်စဉ်လျက် လေးစုသောအဖို့ ပြု၍ စပ်လျက် ရေးလိုရင်းကို ရှေ့အစ တဖို့ကို ချေ၍ သုံးစုသော အဖို့ပြု၍ သာ ရေးကုန်၏။ ထိုသို့ သုံးစုသော အဖို့ဖြင့်သာ ရေးသည်ကို သကြီးဟူ၍ လည်း ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။

ထိုသို့ ခေါ်ဝေါ်ရာနှိုက်လည်း ကကြီး၊ ဂငယ်၊ ဏကြီး၊ နငယ်၊ ဋကြီး၊ လငယ် ဟူသကဲ့သို့ သကြီး၊ သငယ် ဟူ၍ ဝဏ္ဏကုံးမရှိ။ ထိုကြောင့် သဘောအားဖြင့် သကြီးဟူ၍ ဝဏ္ဏတခြား မရှိ။ သဟူ၍ တလုံးတည်းသော ဝဏ္ဏရှိသည်ကိုလျက်

သင်္ကြီးဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သည်ကား ပကတိသော နိသယောဂ သ-အက္ခရာထက် တဖို့မျှ အပြန်ကျယ်သည်ကို ထောက်၍ သာ သင်္ကြီး ခေါ်ဝေါ်သည် ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို သင်္ကြီးသည် သံယုတ် ခွေးဘော်ဖြစ်၍ သသနစ်လုံးစပ်သည်ပင် ဖြစ်၏။ သနစ်လုံး ဖြစ်ဟန်ကိုကား သဝိဘတ် သံ၊ သာ၊ အာဒေသတို့ကြောင့် သလာရဟန်ကို လည်းကောင်း၊ အဝိသန္တိစ စသော အာချာတ်ဝိဘတ်တို့နှိုက် သဘောအားဖြင့် သင်္ကြီးအက္ခရာ ရှိသည်မှာ “ဒုမ္ပိဂရ” သုတ်နှင့်အညီ၊ အက္ခရာနစ်လုံးဖြစ်ဟန် “သယောဂါဒိစ” ဟူသော ဆန်းဂါထာနှင့်အညီ သံယုတ် ဖြစ်ဟန်ကိုရှု၍ ရှေ့ ဝဏ္ဏနှိုက် ဂရုချသင့်သည်ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း သနစ်လုံး ဖြစ်ဟန်ကို သိရာ၏။ ထိုသို့ သနစ်လုံးစပ်၍ သာ ရေးသင့်လျက် ရှေ့အဖို့အစုကို မရေးလေသည် ကား သသဟူသကဲ့သို့ နှစ်လုံးထင်စွာ ရေးချေသော် ရှေး သ-အက္ခရာနှိုက်လည်း အမှီ သရ ရှိသည်ထင်မှတ်၍ ဖတ်မှားရာခဲ့၏။ ဖတ်သည်သို့လိုက်၍ လည်း ဂိုဏ်း၊ မတြာ စစ်ခြင်း၊ အနက်အထူး ကြံခြင်းကို ပြုမှားရာခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဖြစ်သော သ-အက္ခရာနှိုက် ရှေ့ထက်ဝက်မျှကို မရေးပဲ နောက်ထက်ဝက်မျှကိုသာ နောက် သ-ဗျည်းနှင့်စပ်၍ သုံးဖို့သော အစုမျှသာရေး၍ သံယုတ်၏ အဖြစ်ကို ထင်စေသည် ဟူ၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။

အချို့ကား သ-အက္ခရာ နှစ်လုံးဆင့်၍ ရေးကုန်၏။ ထိုသို့ အရေးကား က သံယုတ်၊ စ-သံယုတ် စသည်မှာ ဆင့်ပြီးဖြစ်၍ ထိုနှင့်တူစွာ ဆင့်လေသောကြောင့် အစူး မဆိုသည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် ရှေ့နောက်စဉ်၍ ရေးသော သံယုတ် သည် သ-အက္ခရာ၊ ဥ-အက္ခရာတို့နှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုသို့စဉ်၍ ရေးသည်တိုင်လည်း ရှေ့အဖို့မှသာ ဆောင်အပ်သော ဥ-ဗျည်း၊ သ-ဗျည်းတို့ကို ကပ်လိုရင်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ညသံယုတ်နှိုက် ရှေးအဖို့မှလာသော ဗျည်းနှင့် ကပ်လေသည်ကိုထောက်၍ ရှေ့မှ ညခေါင်းထုတ်ရအံ့သော သဘောဖြစ်လျက် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အမြင်ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း၊ ညသံယုတ် စင်စစ်မဟုတ်၊ ညသံယုတ်ကဲ့သို့ အသွင်တူစွာ ရေးအပ်သော ဦးခေါင်းထုတ်၏ ဟူသော မြန်မာမှု ဝေဟာရ ဖြစ်သည်ကိုထောက်၍ လည်းကောင်း နောက်အဖို့မှ ဦးခေါင်းထုတ်ရအံ့ဟူ၍ ဆိုပါသည်။

ဤအရာနှိုက် ည-အက္ခရာ၊ သ-အက္ခရာမှာကဲ့သို့ ကစသော သံယုတ်တို့နှိုက် ရှေ့နောက်မှ စဉ်ဆင့်၍ သာ သံယုတ်ခွေးဘော် ရေးရာနှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း ဆင့်ရမည်ကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့နှိုက်လည်း အထူးမထင်။ နောက်သရ အမှီနှင့် ထောက်သော်လည်း သဘော မရှိလှန်း။ ထိုသို့လျက် ကစသော သံယုတ်တို့မှာ ဆင့်၍သာ ဆရာတို့ ရေးလေသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သရရှိသည် ထင်မှတ် ခဲ့အံ့။ သရရှိ ထင်မှတ်၍ အနက်ကြံခြင်း၊ ဂိုဏ်း၊ မတြာ စစ်ခြင်း ပြုမိအံ့စိုး၍ ဆင့်သည်ဟု ယူသင့်၏။

ဤ ညအက္ခရာ၊ သအက္ခရာ သံယုတ်တို့နှိုက် သဘောဥပဒေသ ရှိသည်နှင့်အညီ ရှေ့နောက်စဉ်လျက် သံယုတ်ဖြစ်၏။ မသာမယာသော အရာနှိုက်လည်းကောင်း၊ အချို့သော သူတို့သည်လည်းကောင်း ဤ ညအက္ခရာကို ဆင့်၍ ရေးကုန်၏။ မသာမယာသော အရာနှိုက်ကား မသာယာလေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပွကမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း မဆိုသာသည် ဖြစ်၏။

က စသည်တို့မှာကဲ့သို့ ဆင့်၍ ချည်းရေးသည်မှာ မသင့်ပါလော့ဟူအံ့။ မသင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။ မသင့်ဟန်ကား သရရှိ ထင်မှတ်ဖွယ် သင်္ကာကို ပျောက်လို၍ ဆင့်လေသည်။ ဤညအက္ခရာနှိုက်ကား ရှေ့ည၏ အညွန့်အမြီး မပါသဖြင့် တပါးသော အက္ခရာ ထင်ဖွယ်ရှိသည်။ အမြီးအညွန့် နှစ်ဆင့်ရှိ၍ သာရပူလည်း မရှိ။ အဆင့်မြင့် မား၍ အောက်၊ အထက် ရေးပြီး ရေးလတ္တံ့ စာကြောင်းနှင့်လည်း ထွေးယှက်ဖွယ် ရှိ၏။ ထိုကြောင့် ဆင့်၍ မသင့်သည် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် ည အက္ခရာ သံယုတ် မှာ ရေး၏။ သို့ လှည်း စည် စသော မြန်မာမှုနှိုက် ညခေါင်းထုတ်သော အရေးသည် ည သံယုတ် မဟုတ်။ ည သံယုတ်ကဲ့သို့ ဦးခေါင်းထုတ်လော့ ဟူရမည်ကို “ဒွေးဘော်သံယုတ်၊ ညခေါင်းထုတ်လော့” ဟူ၍ သာ ကဲ့သို့ သဒ္ဒါကြေစေလျက် လင်္ကာ၏ ဖွယ်ရာဆိုလေသည် ဟူ၍ ယူသင့်၏။ ထိုကြောင့် ညခေါင်းထုတ်ခြင်းသည် သာရပူ မင်္ဂလာမျှသာဖြစ်၍ သံယုတ် မဟုတ်လေ။

တကြောင်းလည်း “ဦးခေါင်းထုတ်လော့” ဟူသော စကားနှိုက် ဦးခေါင်း ဟူသော ဝေါဟာရဖြင့်လည်း ဒွေးဘော် သံယုတ် မဟုတ်သည်ကို သိရ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ကိုယ်ဟူ၍ ဆိုသော တခုသော အပေါင်းအစုနှိုက် အစိတ်စိတ်ဟူသော အရပ်မျက် မှတ်၍ သာ ဦးခေါင်း၊ ခြေ၊ လက်၊ နားရွက်၊ အမြီး စသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်၏။ အပေါင်းအစုဟူသော ကိုယ်အပြားကိုရည်၍ တခုသော ကိုယ်ကား ခေါင်း၊ တခုသော ကိုယ်ကား ခြေ၊ လက် စသည်ဖြင့် အခေါ်အဝေါ် မဖြစ်။ ထိုကဲ့သို့ ဤ ညဦးခေါင်း ဟူရာနှိုက်လည်း ညအက္ခရာ ဟူသော သင်္ကေတ တခုတည်းနှိုက်ပင် ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့ စသည်ဖြင့် အရပ် အစိတ်ကို မှတ်၍ သာ ဦးခေါင်းကိုရသည်။ ဒွေးဘော်သံယုတ်ဖြစ်တပြီးကား အက္ခရာ နှစ်လုံး ဖြစ်၍ ကိုယ်နှစ်ခု ဖြစ်၏။ ကိုယ်နှစ်ခုတွင် တခုခေါင်း၊ တခု အမြီး ဆိုသကဲ့သို့ စကားကျ၏။ ထိုကြောင့် ညအက္ခရာ၏ ဦးခေါင်း ဟူသော ဝေါဟာရဖြင့်လည်း ဒွေးဘော် သံယုတ် မဟုတ်။ မင်္ဂလာသာရပူသို့ လိုက်၍ ဦးခေါင်း ထုတ်ပါသည် သာ။ ဒွေးဘော်သံယုတ် မဟုတ်ဟူ၍ သိရ၏။

ဤသို့လျှင် ညဦးခေါင်းထုတ်သော အရာသည် ယုတ်သုတ်တူ ဗျည်းသံသုံးလုံးသည် မြန်မာမှုနှိုက်သော်လည်း မထင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သတ်သော ဗျည်းသည် ဒွေးဘော်သံယုတ် မလိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဦးခေါင်းဟူသော

ဝေ ဂါတရကို ထောက်သဖြင့် လည်းကောင်း၊ ခွေးဘော် မဟုတ်။ ဦးခေါင်းထုတ် ပါသည်သာ ဖြစ်၏။ ဤညသံယုတ်နှင့် တူစွာသော ညသတ်အရာ၊ ညာတာသည်၊ ညွတ်သည် စသည်ဖြင့် ဟဆုံး၊ ဝဆုံး ယှဉ်သောအရာ ရှိလေသည်။ ထိုသို့သော အရာ သည် သာရပုဗ္ဗင်္ဂလာမျှသာဟူ၍ ယူသင့်၏။ ပါဠိပါကန်နှိုက်ကား ဦးခေါင်းထုတ် သော ညသည် ညနှစ်လုံးကပ်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ညနှစ်လုံးဖြစ်မှလည်း “ဒိန္နိဘာဝေ ဣဒ္ဓါဘာဝေ” ဟူသည်နှင့်အညီ အက္ခရာ နှစ်လုံးဖြစ်မှ ယှဉ်ခြင်း ကြံယာ ဖြစ်နိုင်အံ့ သည်။ “သံယုဇ္ဇတိတိ သံယောဂေါ” ဟူသည်နှင့်အညီ အက္ခရာနှစ်လုံးရှိမှ ယှဉ် တတ်သော သတ္တိ ဖြစ်အံ့သည်။ “သံယုဇ္ဇတိတိ ဧကေနာတိ သံယောဂေါ” ဟူသည် နှင့် အညီ ယှဉ်ကြောင်း ဗျည်းတပါးကို ရအပ်လေသည်။ “သံယုဇ္ဇတိ ဣတ္ထာတိ သံယောဂေါ” ဟူသည်နှင့်အညီ ယှဉ်ရာ ဗျည်းမူလကိုလည်း ရအပ်လေသည်။ “သံယောဂေါ ဧတဿ အတ္ထိတိ သံယောဂေါ” ဟူသည်နှင့်အညီ ယှဉ်ခြင်းကိရိယာ ၏ တည်ရာ ဗျည်းတပါးကိုလည်း ရအပ်လေသည်။

ဤနှိုက် သံယုဇ္ဇနံသံယောဂေါ ဟူသော ဘာဝသာနေအရကား ဗျည်းနှစ်လုံး တို့၏ ယှဉ်ခြင်း ကိရိယာမျှသည် သံယုတ် မည်၏။ သံယုဇ္ဇတိတိ ဟူသော ကတ္ထု သာနေနှိုက်ကား ဗျည်းနှစ်လုံးတို့၏ အချင်းချင်း ယှဉ်တတ်သော သတ္တိသည် သံယုတ် မည်၏။ သံယုဇ္ဇတိဧကေနာတိဟူသော ကရုဏာသာနေနှိုက် ယှဉ်ကြောင်း ဖြစ်သော အာဂန္တုကဗျည်းသည် သံယုတ် မည်၏။ သံယုဇ္ဇတိဣတ္ထာတိ ဟူသော အဓိကရုဏ သာနေနှိုက် ယှဉ်ရာဖြစ်သော ရှိလင့်ရင်း မူသဗျည်းသည် သံယုတ်မည်၏။ သံယော ဂေါ ဧတဿ အတ္ထိ ဟူသော တဒ္ဓိတ်ဝါကျနှိုက်ကား ယှဉ်ခြင်း ကိရိယာ ရှိသော ကိရိယာဝန် ဗျည်းနှစ်လုံးသည် သံယုတ် မည်၏။ ဤ တဒ္ဓိတ်ဝါကျနှိုက် လည်း ကောင်း၊ ကတ္ထုသာနေနှိုက်လည်းကောင်း၊ ဗျည်းနှစ်လုံးကိုချည်း ရသောကြောင့် ဧတေသံ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သံယုဇ္ဇန္တိတိ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဗဟုဝစနန္တ ဆို သင့်လျက် ဧာထျာပေက္ခအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သံယောဂေါဟူသော နိပ္ပန္နအား ဖြင့်လည်းကောင်း ကေဝစနန္တ ဆိုလိုက်သည်။

ယင်းသို့လျှင် သံယုတ်ဟူက ယှဉ်မြဲ။ ယှဉ်သည်ဟူက အက္ခရာနှစ်လုံး ရှိမြဲ ဖြစ် ၏။ ဒိန္နိဘာဝေ ဣဒ္ဓါဘာဝေ ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝါကျနှိုက်ကား ဗျည်း နှစ်လုံးတို့၏ အဖြစ်ဟူသော သင်္ချာဘောသည် ခွေးဘော်မည်၏။ ဤနှိုက်လည်း အက္ခရာနှစ်လုံး ယှဉ်သော်သာ ခွေးဘော်မည်၏။ ဤနှိုက် သံယောဂေါ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒိန္နိ ဟူ၍ လည်းကောင်း ယှဉ်ခြင်း သာမန်နှစ်ခု ဟူသော သင်္ချာသာမန်ကိုလိုက်၍ ယှဉ် ကာမျှ၊ နှစ်ခုဖြစ်ပါမျှကို မယူလင့်။ ဗျည်းချင်းယှဉ်သော်သာ သံယုတ်၊ ဗျည်းနှစ်လုံး ဖြစ်သော်သာ ခွေးဘော် မည်၏။ ဗျည်းချင်းယှဉ်၏။ ဗျည်းနှစ်လုံး ဖြစ်၏ ဟူ သော်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်မှ တပါးသော ခွေးဘော် ဖြစ်ထိုက်သော ဗျည်းကိုသာ သံယုတ် ခွေးဘော်ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ နိဂ္ဂဟိတ်မှတပါး ဖြစ်ထိုက်သော ဗျည်းချင်း

ယှဉ်သည်ကို သံယုတ်ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ ဟူသော်လည်း သရအမှီပြားလျက် ဖပ်ကော်
 ယှဉ်ကာ ရေးကာမျှကို သံယုတ် မဆိုသင့်။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း နောက်ဗျည်း၏
 အထက်နှိုက် ဆင့်၍ လည်းကောင်း၊ မဆင့်မူ၍ အသတ်တံခွန်ပြသော်လည်းကောင်း
 သံယုတ် မည်၏။ ဤသံယုတ် ဟူရာနှိုက် နောက်ဗျည်းနှောင်း၍ ကပ်ရဆင့်ရသည်
 ဖြစ်စေ၊ နှောင်းသောဗျည်း မရှိ၍ မဆင့် မကပ်ရပဲ သရကင်းဟန် နိမိတ်တံခွန်
 လွှားရသည်ဖြစ်စေ သံယုတ်မည်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ဤသရကင်း ဗျည်းကို အောက်
 နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သုတ်ကိုစီရင်သောအရာ သင်္သကရိုက်ဘာသာ၊ မြန်မာ
 ဘာသာ စသည်တို့နှိုက်လည်းကောင်း။

“ကတ္တာတိ ဝုစ္စတိ သည်ကား” “သည်ကားစ ပဌမာ ဝုတ္တာ”
 “စစ်ကိုင်း ပင်းယာစ၊ ပုရေသု”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် မြန်မာဘာသာကို ဂါထာစုတ္တိယပြု၍ ဖွဲ့ဆိုသော အရာတို့
 နှိုက် လည်းကောင်း ထင်၏။ ပါဠိတော် စသည်တို့နှိုက်ကား မထင်။ ဆင့်၍ ရှိသည်
 သာ ထင်၏။

သုတ်ကိုစီရင်သော အရာတို့နှိုက် တံခွန်အရေး ပြုခြင်းသည် ဗျည်းချဉ်း မယှဉ်၊
 မကပ်ရသောကြောင့် သံယုတ် မဆိုသင့်တကား ဟူအံ့။ သုတ်ကို စီရင်သော အရာ
 မြန်မာဘာသာ၊ သင်္သကရိုက်ဘာသာတို့နှိုက် ဗျည်းချဉ်းမယှဉ်၊ မကပ်ရသော်လည်း
 သတ်သောဗျည်း၏ အသံတစိတ်ယှဉ်၍ ဂရုသံဖြစ်လေသည်။ တစိတ်ယှဉ်ဟန်ကား
 သရနှင့်တကွသော က-အက္ခရာသည် ကဏ္ဍဌာန်နှိုက် က-ဗျည်း၏ မကြာခွဲ၊ အမှီ
 သရ၏ တမကြာ ပေါင်းသော် တမကြာခွဲရှိ၍ လဟုသံ ဖြစ်၏။ ထိုတွင် တသတ်
 ပြန်လသော် တဗျည်း၏ တမကြာခွဲယှဉ်၍ နှစ်မကြာပြည့် ဂရုသံ ဖြစ်လေ၏။
 ယင်းသို့လျှင် အသံတစိတ် ယှဉ်ပြန်လေသတည်း။ ထိုကြောင့်

“အကပ်ဣတင်၊ ဥင်ဆဝေ၊ ဖြစ်လေသည်မှ၊ ကျန်သမျှကား၊
 ဒီသနှင့်နှင့်၊ ဂရုလျှင်တည်း။

ဟူ၍ ရှေး ဆရာမြတ်တို့ မိန့်တော်မူကုန်သည်။ ဤကို ထောက်သော် အသရ
 သက်သက်နှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အသရ၏ တမကြာမျှ အသံထွင် သတ်
 သော ဗျည်း၏ အသံခွဲနှင့်သော် တမကြာခွဲမျှသာ ရှိသည်ကိုလည်း ဂရုပင် ယူ
 သင့်၏။ ဆင့်၍ ရေးသော ဗျည်းကိုရည်၍ ယှဉ်သည် မဆို။ ရှေးနှိုက်တည်သော
 ဝဏ္ဏ၏အသံတွင် နောက်နှိုက်သတ်၍ ရေးအပ်သော သရကင်းဗျည်း၏ အသံတစိတ်
 ယှဉ်သည်ကို ထောက်၍ သာ သံယုတ်ဆိုသည် ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ထိုသို့သော
 အရာကား သင်္သကရိုက်ဘာသာ၊ မြန်မာဘာသာ စသော အသတ်တံခွန်ပြု၍ စီရင်

သော အရာနှိုက်သာ ထင်သည်။ ထိုသို့သော အရာနှိုက်ကား သတ်သော ဗျည်း၏ နောက်နှိုက် ဝဏ္ဏမရှိသောကြောင့် ဝဏ္ဏခြားသည်လည်း မမည်ရာ။ ထိုကြောင့် ဤကဲ့သို့သော အရာသည် မာဂဘောသာမှ ထူးသည် ဖြစ်၏။ မာဂဘောသာနှိုက် ကား သတ်မည့်အတွက်ကို နောက်အက္ခရာနှိုက် ယှဉ်သည် ဖြစ်၍ ဆင့်သည်သာ ထင်၏။ ထိုသို့ ဆင့်ရသောကြောင့် သံယုတ် ခွေးဘော်ဟူက နိဂ္ဂဟိတ်မှတပါး ဖြစ် ထိုက်သော ဗျည်းနှစ်လုံးကပ်၍ ယှဉ်လျက်သာ တည်၏။

ခွေးဘော်ဟူသည်၊ သံယုတ်ဟူသည် ထူးအံ့လော ဟူမှုကား တစိတ်မျှ ထူး၏။ ထူးဟန်ကား ပရဒွေဘာဝေ၊ သုတံ၊ ဝဂ္ဂေဘောသသုတံ၊ ကုစာဒိဝဏ္ဏာနမေကသရာန သုတ်တို့ဖြင့် ပြီးသင့်သောအရာသာ ခွေးဘော် မည်သင့်၏။ ထိုမှတပါး ဗျည်း ဆင့်၍ ရှိတိုင်း ခွေးဘော် မမည်သင့်။ သံယုတ်ဟူသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း ဝဏ္ဏခြားမည်သော၊ သရကင်းသော ဗျည်းနှောင်းသမျှ သံယုတ်မည်သင့်၏။ ထို ကြောင့် ခွေးဘော်ဟူသည်ကား ပရဒွေဘာဝေ၊ စသော သုတ်တို့၏ အရာနှိုက်သာ မည်သောကြောင့် အရာကျဉ်း၏။ သံယုတ် ဟူသည်ကား သံယောဂါဒိစ အစရှိ သော ဂါထာနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏန္တရိကောသံယောဂေါနာမ ဟူသည်နှင့်လည်း ကောင်း လျော်စွာ ခွေးဘော် ဆိုသင့်သော အရာ၊ မဆိုသင့်သော အရာနှိုက်ပင် သော်လည်း သရကင်းသော ဗျည်းနှောင်းလေက သံယုတ်မည်သောကြောင့် အရာ ကျယ်၏။ ဤသို့ အရာကျဉ်း၊ အရာကျယ်ရှိသည်ကို ထောက်၍ ခွေးဘော်ဟူသည် သံယုတ်ဟူသည် တစိတ်မျှ ထူး၏။ ထူးသော်လည်း သံယုတ်ဟူရာနှိုက် ယှဉ်၏။ ဟူ သော်လည်း ယှဉ်ရာ ယှဉ်ဖက် နှစ်ရပ်ရှိမှ ခွေးဘော်ဟူသည်လည်း နှစ်ခုဖြစ်သော်သာ ဆိုသင့်သော သဘောတူသည်ကို ထောက်၍ အပြားမဲ့ ခွေးဘော် သံယုတ် ဟူသည် ကို အတူတူယူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။ ဤခေါင်းစဉ်အရေးကား ပါဠိတော်နှိုက် ခွေးဘော် ပြုရသည်လည်း ထင်၏။ အာဂုံအာဒေသတို့ဖြင့် ကပ်၍ သံယုတ်မျှသာ ဆိုသင့်သည်လည်း ထင်၏။

ထိုကြောင့် ပါဠိတော်နှိုက် ဦးခေါင်းတပ်သမျှသည် ခွေးဘော်သံယုတ် လိုရာ နှိုက်သာ ရှိသင့်သောကြောင့် ညနှစ်လုံး ဧကန္တ ဖြစ်၏။ မြန်မာမှုနှိုက်ကား ဆိုခဲ့ ပြီးသောအတိုင်း သဒ္ဒါသခွေးဘော် သံယုတ်မထင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခွေး ဘော်သံယုတ် မလို။ ဧကန္တဖြစ်သော သတ်သော ဗျည်းနှိုက်ပင် ညဦးခေါင်း တပ် ရမည်ကို ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း ညနှစ်လုံး ခွေးဘော်၊ သံယုတ် ဖြစ်သည် မဟုတ်။ သာရပုမင်္ဂလာသို့လိုက်၍ ခေါင်းတပ်ပါသည်သာ ဖြစ်၏။

ယင်းသို့သော် ဗျည်း၊ ပျဉ်၊ စဉ် ဟူသော အရာတို့နှိုက် ဦးခေါင်းမဲ့ သတ်သည် ကား သာရပုမင်္ဂလာကို မလိုအပ်ပါသလော။ အရာခပ်သိမ်းပင် မင်္ဂလာကို လိုအပ် ပါမည်တကား ဟူအံ့။ လိုအပ်သည်မှန်၏။ ထိုသို့သော်လည်း အသံကွဲမှတ်လို၍

ဆိုသည်ဟု ယူသင့်၏။ အဘယ်သို့ အသံကွဲးသနည်း ဟူမူကား က-သတ်၊ စ-သတ်၊ တ-သတ်၊ ပ-သတ်တို့နှိုက် အချင်းခပ်သိမ်း အသံတခုသာ ရသည်။ င-သတ်၊ ဥ-သတ်၊ န-သတ်၊ မ-သတ်၊ ယ-သတ်၊ ဝ-သတ်တို့နှိုက်ကား သက်သက်သောအရာ၊ အ-မြစ် သောအရာ၊ ဝိသဇ္ဇနိကျောက်သော အရာအားဖြင့် အသံကွဲး ရသင့်သည်။

“မျက်သုန်နှောင်အိမ်၊ တကြိမ်တဆစ်၊ ဤသည်ရှစ်လည်း၊ စင်စစ် မပျောက်၊ တလုံးပေါက်လော့”

ဟူသော လင်္ကာ၏ အရနှင့်အညီ ဆိုမူကား တလုံးပေါက်သောအရာ၊ နှစ်လုံး ပေါက်သောအရာ၊ အ-မြစ်သောအရာအားဖြင့် အသံကွဲး ရသင့်သည်။ ဤသို့လျှင် င၊ ဥ၊ န၊ မ-သတ်ရာနှိုက် သက်သက်လည်းကောင်း၊ တလုံးပေါက်လည်းကောင်း ရေးသောအရာ၊ ဝိသဇ္ဇနိ နှစ်လုံးပေါက်သောအရာ၊ အ-မြစ်သော အရာဟူ၍ အသံ သုံးကွဲး ရ၏။ ထိုတွင် ဥ-သတ်သော အရာနှိုက်ကား ပျဉ်း ဟူသော အရာကဲ့သို့ ဦးခေါင်းမဲ့ သတ်ရာနှိုက်လည်း တလုံးပေါက်၊ နှစ်လုံးပေါက် အမြစ်သံအားဖြင့် အသံကွဲးသုံးပါး၊ လှည်း ဟူသော အရာကဲ့သို့ ဦးခေါင်းရှိ သတ်ရာနှိုက်လည်း တလုံး ပေါက် စသည်ဖြင့် အသံကွဲးသုံးပါး သီးခြား၍ ရသည်ဖြစ်၏။ ရဟန်ကား စလုံး အက္ခရာကို ဥ ဦးခေါင်းမဲ့ သတ်၍ အမြစ်ဝိသဇ္ဇနိသံ မလိုရာနှိုက် အစီအစဉ်၊ တံစဉ်၊ ဖိတ်စဉ်သည် ဟူသောအသံ၊ ဥ ဦးခေါင်းတပ် သတ်မှုကား စည်ပင်သည်၊ ပတ် စည် ဟူသောအသံ၊ ဤသို့လျှင် အစီအစဉ်ဟူသည်နှင့် ပတ်စည် ဟူသော အသံကွဲး ၏။ ဝိသဇ္ဇနိ ကျောက်ရာနှိုက် ခုတ်စဉ်း၏ ဟူသည်နှင့် ရုံးစည်း၏ ဟူသည် အသံ ကွဲး၏။ အ-မြစ်ရာနှိုက်လည်း စဉ်ဖြူ၊ စဉ်ညို ဟူသည်နှင့် စည်စည်လင်း၏ ဟူသည် အသံကွဲး၏။ ဤသို့လျှင် အသံကွဲး သုံးပါးစီ သီးခြား၍ ရ၏။

ဤသို့လျှင် ဥ သတ်သော အရာနှိုက် အမြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနိမပါ သက်သက်ချင်းတူ လျက် အသံနှစ်ကွဲး၊ အမြစ်ချင်းတူလျက်လည်း အသံနှစ်ကွဲး၊ ဝိသဇ္ဇနိ ကျောက်ရာ နှိုက်လည်း အသံနှစ်ကွဲး ရသောကြောင့် ခေါင်းရှိ၊ ခေါင်းမဲ့သတ်၍ အသံကို မှတ် သည်ဟု ယူသင့်၏။ က-သတ်၊ စ-သတ်၊ တ-သတ်တို့ ပ-သတ်ကား အချင်း ခပ်သိမ်း အသံကွဲးမရ။ င-သတ်၊ န-သတ်၊ မ-သတ်တို့နှိုက်လည်း တလုံးပေါက်ချင်း၊ နှစ်လုံး ပေါက်ချင်း၊ အမြစ်ချင်း တူရာနှိုက် အသံကွဲးမရ။ ဥ သတ်ကား တလုံးပေါက်၊ အမြစ် စသည်တူလျက် အသံကွဲးနှစ်ပါး ရှိသောကြောင့် ဥ သတ်နှိုက်သာ ဦးခေါင်းရှိ ဦးခေါင်းမဲ့မှတ်၍ သတ်လေသည်ဟု ယူသင့်၏။

ယင်းသို့သော်လည်း လှည်း၊ စည် စသော အသံနှိုက်ကား သာရပ္ပမင်္ဂလာကို လိုအပ်သည်နှင့်အညီ ဦးခေါင်းထုတ်၍ သတ်လေသည်။ ဖျဉ်းဖျဉ်း ဟူသော အသံ နှိုက် ဥခေါင်းမဲ့ သတ်သည်ကား သာရပ္ပမင်္ဂလာကို မလိုအပ်သည့်၊ စကားကျခဲ့၏။

ဟူအံ့။ မင်္ဂလာကို လိုအပ်သည်မှန်၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဖျဉ်းဖျဉ်းစသော အသံသည် ပါဠိပါကန်နှိုက် ဆိုအပ်သောအသံ ဖြစ်၏။ ဖြစ်ဟန်ကား ပါဠိပါကန်နှိုက် စဉ် ဟူသော အသံကဲ့သို့ အမြစ်သံကိုလွှတ်၍ ဖျဉ်း ဟူသော အသံကဲ့သို့

တိကဉ္စ၊ စတုကဉ္စ၊ သုခဉ္စ၊ ဒုက္ခဉ္စ၊ သံသဉ္စ၊ သစ္စဉ္စ၊ သမ္ပဗညဉ္စ၊
သုဝဏ္ဏဉ္စ၊ ရတဉ္စ၊ ဗုဒ္ဓဉ္စ၊ သမဏာနဉ္စ၊ အနောတ္တပ္ပဉ္စ၊ သိပ္ပဉ္စ၊
စမ္ပဉ္စ၊ ဝဗ္ဗဉ္စ၊ ဓမ္မဉ္စ၊ အယဉ္စ၊ ဒွါရဉ္စ၊ ကုသလဉ္စ၊ နဝဉ္စ၊ ဒွါဒသဉ္စ၊
အဟဉ္စ-

စသည်ဖြင့် ရွတ်သော အသံထင်၏။

ပျဉ်းဟူသော အသံကဲ့သို့

ကဉ္စန၊ ခဉ္စ၊ ကတဉ္စလီ၊ အာကာသာနဉ္စယတန၊ ဝိညာနဉ္စယတန၊
ပဉ္စသတ၊ ပဉ္စဝိဝံ၊ ဝဉ္စဉ္စန-

စသည်ဖြင့် ရွတ်သော အသံထင်၏။ ထိုနှင့်တူစွာ မဉ္စူ ဟူရာနှိုက် ပျဉ် ဟူသည်နှင့် အသံတူဆိုသင့်လျက် သာရမဉ္စူ ဟူ၍ စည်ပတ်ဟူသော အသံနှင့်တူစွာ အချို့ဆိုသည်ကား အပွကမ္ပယာ ဖြစ်အံ့သည်။ ယင်းသို့လျှင် ဖျဉ်း၊ ပျဉ် ဟူသော အသံနှင့် တူသော အသံကား ပါဠိပါကန်နှိုက်ဆိုသော အသံနှင့် တူသည် ဖြစ်၏။ လှည်း၊ စည် ဟူသော အသံကဲ့သို့ကား ပါဠိပါကန်နှိုက် ရွတ်အပ်သောအသံ မထင်။ မြန်မာမှုသက်သက်နှိုက်သာ လှည်း၊ စည် ဟူဘော အသံကဲ့သို့ ထင်၏။

ထိုသို့ ပါဠိပါကန်နှိုက် ရွတ်အပ်သော အသံနှင့်တူသော အသံကို ဥ ခေါင်းမဲ့၊ မြန်မာမှု သက်သက်အသံကို ဦးခေါင်းရှိ သတ်လေသည် ဟူ၍ ယူသင့်၏။

ယင်းသို့ ပါဠိပါကန်နှိုက် အသံနှင့်တူသော အသံရှိသည်မှာ မင်္ဂလာကို မလိုက်အပ်သလော ဟူအံ့။ ပါဠိပါကန်နှိုက် မင်္ဂလာဟူ၍ အထူးမဆိုသင့်ပြီ။ သဒ္ဒါဆရာတို့ အမိန့်ရှိသည်နှင့်အညီသာ သုံးစွဲသင့်သည်။

ပါဠိတော်နှိုက် ဥ အက္ခရာသည် သံယုတ်မလိုရာနှိုက် ဦးခေါင်းထုတ်သော ဥ ကဲ့သို့မဟုတ်။ ရွှေထက်ဝက် အခန့်မျှသာ ရေးလို၏။ သတ်သော ဗျည်းဟူကလည်း မူလအတိုင်းသက်သက် ဥ ဖြစ်သော ရှေးထက်ဝက်မျှသာ ရေးလို၏။ သတ်သော ဗျည်းဟူက ဤကဲ့သို့ချည်း ဗျည်းမူလအတိုင်း တလုံးချည်းသာ ရေးလိုသည်ဖြစ်၏။ နောက်ဗျည်းနှင့် စပ်၍ လည်းကောင်း၊ ဆင့်၍ လည်းကောင်း သံယုတ် ဖြစ်ရာနှိုက်ကား မသတ်ပြီ။ ထိုဗျည်း မူလအတိုင်း စပ်ကာ၊ ဆင့်ကာသာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ နောက်ဗျည်းနှင့် မစပ် မဆင့် သတ်သော ဗျည်းဟူက သရကင်းသည်သာ ဖြစ်၏။

ထိုသို့ ဘရကင် ဗျည်းသည် နောက်ဗျည်းနှင့် မစပ် မဆင့်ပဲ သတ်၍ လာ ရှိသော် လည်း သံယုတ် မည်သည်ပင်။ ထိုသံယုတ်သည် သတ်သည်ဖြစ်စေ၊ နောက်ဗျည်း နှင့် စပ်သည်၊ ဆင့်သည်ဖြစ်စေ မူလအတိုင်း သက်သက်သာလို့၏။ ထိုသို့လိုသော ကြောင့် ဥသတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗျည်းစာပါးနှင့်စပ်သော၊ ဆင့်သော ဥသည် လည်းကောင်း သက်သက်မူလအတိုင်းသာ ပါဠိတော်နှိုက် ရှိသင့်သည်။ ထိုသို့ရှိသင့် သည်နှင့်အညီ ပါဠိတော်နှိုက် ဥသတ်အသံ၊ ဥဗျည်းနှောင်းသော အသံသည် မူလ အတိုင်း ဥသတ် သက်သက်လိုသည်နှင့် အညီ ဥသက်သက်သာ သတ်၍ ရေးလေ သည်။ ထိုကြောင့် ပါဠိတော်နှိုက် ရွတ်အပ်သော အသံနှင့်တူသော အသံမျိုးတို့ကို လည်း ပါဠိတော်အသံနှင့် ထူပါသောကြောင့် ထူရာလိုက်၍ ဥဦးခေါင်းမဲ့ပင် သတ်လေသည်။

ပါဠိတော်သံနှင့် မတူရာနှိုက်ကား လောကအလျောက် အရူအစာ မင်္ဂလာသို့ လိုက်လေသည်။ ထိုသို့ လိုက်သော်လည်း သံယုတ်မဟုတ်သောကြောင့် သံယုတ်ဗျည်း ကို သတ်တိ၏လည်း မဆိုသာ။ သုတိတူ သုံးလုံး သံယုတ်ဖြစ်၏လည်း မဆိုသာ၊ ဗျည်း၊ ပျဉ် စသည်နှိုက် ဦးခေါင်းမဲ့ သတ်သည်မှာလည်း အသတ်ဟူက နိသံယောဂ ဗျည်းသာ သဘောရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်နှိုက် ရွတ်အပ်သော အသံနှင့် တူသည်ဖြစ်၍ ပါဠိတော်နှင့်လျော်စွာ နိသံယောဂ ဥသတ်၏။ အသတ် ကိုလိုက်သည်ဟူလျှင် ဆိုသင့်သည်ပင် ဖြစ်၍ လည်းကောင်း အထူး မဆိုသာသည် ဖြစ်၏။

ယခု ရေးမှတ်ကြသည်မှာကား မြန်မာမှန်နှိုက် ဥဦးခေါင်းတပ်သည်သာ များ၏။ ထိုသို့တပ်သည်မှာလည်း ပါဠိတော်ပင် ဖြစ်စေကာမူ မြန်မာမှန်သို့ တင်ပြီး ဖြစ်၍ မင်္ဂလာ သာရပုဂ္ဂိုလ် လိုက်၍ သတ်သည်ဆိုသော် သင့်ရာ၏။ ထိုသို့ သော်လည်း ဥခေါင်းရှိ၊ ခေါင်းမဲ့ သတ်ရမည်ကို ရှေးဆရာတို့ဆို၍ ရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ပညာလိုက်စေလို၍ လည်းကောင်း ဆိုလိုက်သည်။ ယုတ္တိကို ဆင်ခြင်ပါ။

(၉)

၄၉။ ဒု-အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဋသံလျှင်းချိတ်” အက္ခရာ၏ သင်္ကေတကား ဋခြေစင်းဟူ၍ အချို့သော သူ ဟောင်းတို့ ခေါ်ဝေါ်သည်ကို လိုက်၍လည်းကောင်း၊ သံလျှင်းချိတ် ဟူသည်ကို လိုက်၍လည်းကောင်း၊ သံလျှင်းချိတ်သဖွယ် အက္ခေ အညောင်း ရေးပြီးလျှင် ခြေ စင်း ဟူသည်နှင့်အညီ အမြီး အခြေကို ရွှေ့ဆိုလည်းကောင်း၊ နောက်သို့လည်းကောင်း စင်းစင်း ရေးရအံ့သို့ ရှိ၏။ ခြေစင်း ဟူသည်တွင် စင်း၏ ဟူသည်ကား အစောက် မတ်လတ် ထောင်လျက် ရှိသည်ကို ဆိုသောအရာသည် နည်းအံ့သည်။ ပြန်ပြန်လျား

လျား စင်း၏ သို့၊ လည်းလျက်တည်သော အရာကိုသာ စင်းလျင်းဟူ၍၊ ဆိုသော အရာများ၏။ ထိုကိုထောက်၍၊ ရွှေ နောက် အမှတ်မဲ့ စင်းစင်း၊ ပြန်ပြန်၊ လျား လျား ရေးရအံ့သို့ ရှိသည်။ ထိုတွင် ရွှေနောက်အားဖြင့် စင်းလျင်း ရေးချေသော် ရွှေ နောက် အကွရာတို့ဖြင့် ထွေးယှက်ဖွယ် ရှိ၏။

ခြေဆင်းဟူ၍၊ ဆ-လိမ်အက္ခရာဖြင့် ခေါ်ဝေါ်မှုကား ကျစေသည်ကို ချသည်။ င-စေသည်ကို ငှသည်ဟူ၍၊ ဆိုသော အရာများကဲ့သို့ ခြေစင်းစေသည်ကို ခြေဆင်း သည်ဟူ၍၊ ဆိုလေသော စကားသည် ကာရိုက်သံမျှသာကွဲ၏။ ကျက်၏၊ ကျ၏၊ စသည်တို့နှိုက် သက်သက်သော ကြိယာ ပဌမက္ခရာဖြင့် ဆိုထင်သောအရာကို ကျက် စေ၏၊ ကျစေ၏၊ ဟူသော ကာရိုက်အသံ ဖြစ်လိုသော် ချက်၏၊ ချ၏၊ ဟူ၍၊ ဒုတိယက္ခရာဖြင့် ဆိုမြူး။ င၏၊ ညံ့၏၊ စသည်ဖြင့် ဝဂ္ဂန္တအရာ၊ လွတ်၏၊ လောက်၏၊ စသည်ဖြင့် အဝဂ်အရာတို့နှိုက် င-စေ၏၊ ညံ့စေ၏၊ လွတ်စေ၏၊ လောက်စေ၏၊ ဟူ၍၊ ကာရိုက်သံလိုသောအခါ ငှ၏၊ ညံ့ ၏၊ လောက်၏၊ လွတ်၏၊ ဟူ၍၊ ဟအုံး အသံကို ဆိုမြူးဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ အခြေစင်းလျင်း ရှိစေသည်ကို ခြေစင်း ဆိုသည် ဟူ၍၊ ယူသင့်၏။ ထိုခြေကို စင်းလျင်းဟူ၍၊ ရေးခြင်း၊ ခြေဆင်းဟူ၍၊ ရေးခြင်းသည် အနီးနှိုက်တည်သော အက္ခရာတို့နှင့် ထွေးယှက်ဖွယ်ရှိသည် တကြောင်း၊ ခြေဆင်း ဟူ သည်တွင် သစ်မြစ်ဆင်းသည်ဟူသကဲ့သို့ နိမ့်ရာအောက်အဖို့သို့ လျှောသည်၊ ကျသည် ကို ယူသင့်သောကြောင့်တကြောင်း၊ သာရပ္ပ ရှိပါသည်တကြောင်းဖြစ်၍၊ အောက် သို့ ယိမ်းလျက် အခြေထားသည်ဟု ယူသင့်၏။

ထိုနှိုက် ရွှေအဖို့ နောက်အဖို့ ယိမ်းသည်ကို အစွဲမရတကားဟူအံ့။ ခြေဆင်း၏၊ ဆိုသော အရာသည် မျက်နှာမူရာသာဟူ၍၊ စကားပြီး၏။ ရွှေနောက် မျက်နှာမူရ မည်ကိုကား သဘောသကန် ထုံးစံ ရခက်အံ့သည်။ ထိုသို့သော်လည်း ရေးစဉ် ထင် ရှား၏။ ထို ငှသံလျင်းချိတ် အက္ခရာ၏ အသွင်သည် သံယုတ်ဖြစ်ခါ ဣကြီး ဟူ သော ဝဂ္ဂန္တဝယ် အောက်အဖို့နှိုက်တည်သော်လည်း အသွင်မဖောက်သင့်။ သဒိသ နှိုက်ကား ဆိုဖွယ်မရှိ။ သာရပ္ပရှိအောင် အခြေအညွန့်ထားပါရမည်သာ။ ဒုတိယက္ခရာ ငှဝမ်းဘဲနှင့် ဒွေးဘော်ဖြစ်လမှုကား အခြေအညွန့် ရေးမြူးတိုင်း အချို့သူဟောင်း တို့ ရေးမှတ်ကုန်၏။ ထိုသို့ ရေးခြင်းသည် ငှသံလျင်းချိတ် အမြီးအညွန့် ရှိလျှင် တချောင်းငင်သကဲ့သို့ တချောင်းငင်မှု နှစ်ချောင်းငင်၏ သို့လည်း ရှိ၏။ အဆင့် ပိုခဲ့၍၊ သာရပ္ပလည်း မရှိလွန်းသဖြင့် ဦးခေါင်းဖြစ်သော အထက် အဖို့ကိုသာ ငှသံလျင်းချိတ် အရိပ်အသွင်ပြ၍၊ အောက်အဖို့ကို ငှဝမ်းဘဲ၏ အမြီးအခွေ ရေး ကုန်၏။ ထိုအရေးသည် သာရပ္ပရှိ၍၊ ဒွေးဘော် ထင်သာပြီသောကြောင့် သင့် သည်ပင်။

အချို့သောသူကား ငှသံလျင်းချိတ်၏ အသွင် ကွေးညွန့်သော လည်ရစ်မဖော်ပဲး ထိပ်အပြင် အထက်အဖို့ကို နိမ့်ညွတ်စေ၍၊ ရေးသည်မှာ အလေ့မျှသာဖြစ်၍၊ သဘော

ဆက်နိ ထုံးစံရှိဟန် မထင်။ ဤနှိုက် ထုံးစံဟူသည်မှာ သဘောရခက်၍ အစွဲအကိုင် မရသာသော အရာကို ပုံမာဏ မလောက်ဟူ၍ မဆိုသင့်။ သဘော မပျက်သော် အစွဲမူသင့်သည်ပင်။ ဟံသာဝတီရောက် မင်းတရား ခမည်းတော် ဆင်ဖြူသျှင် လက် ထက် “အောင်မြေစံလွတ်” ဆရာတော် ဘုရားသည် သင်္ဘောတော်တို့ကို “လူတို့ကိုယ် မှာရှိသည့် အမာရွတ်ကို အစပ်အဟပ် တွေ့စံ” မေးတော်မူလျှင် -

စေ့စေ့ပွတ်ပွတ်၊ အမာရွတ်သည်
လွတ်လိုလက၊ ပြည်ရွတ်တူ”

ဟူ၍ သူ့ဟောင်းတို့ တန္တုထိုက်သော စကားမျှကို ကြားဖူးပါသည်ဟု လျှောက် သည်ကို အစွဲပြု၍ သင့်၏ အမိန့်ရှိဖူးသည်။ ၎င်းလက်ထက်တွင် ရာဇဝတ်အလျောက် မျက်နှာကို အိုးမဲးသုတ်၍ မောင်းလည် ဟူသော စကားတွင် အိုးမဲး ဟူသည်ကို ညသတ်နောက်ပစ် စစ်ကြသော် ဝန်ရှင်နန္ဒကျော်ထင်က -

“ဆိတ်ဆုံးခင်ဆုံး၊ စပိုထုံးမှာ၊ အိုးမဲးအလူးလူး”

ဟူ၍ သူ့ဟောင်းတို့ တန္တု စကားစဉ်ကို အစွဲပြု၍ နောက်ပစ် သင့်ကြောင်းကို ဆိုဖူးသည်။ ဤသည်များကို ထောက်၍ မလောက်သော ဥပဒေသဟူ၍ မဆိုသင့်။ အစွဲအကိုင် မရသာလျှင် သဘောယုတ္တိကို ဆင်ခြင်၍ မှီခိုရမည်ပင်ဖြစ်၏။ “ထုံးရှိ သော်လည်း စံမျှ၊ စံမျှသော်လည်း သဘောရမှ” ဟူ၍ ဘုံကျော်တုလွတ် ဆရာ တော် အမိန့်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ “ယုတ္တယုတ္တံ စိန္တယန္တ၊ ယုတ္တဇ္ဇေ ဂဏန္တ၊ အယုတ္တဇ္ဇေဝိဇယန္တ” ဟူသော ကျမ်းစကားကို လည်းကောင်း ထောက်၍ ယုတ္တိရှိ သည်သာ အရင်းဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။

(၄)

၅၀။ ၄-အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“၄ဝမ်းဘဲ” အက္ခရာ၏ သင်္ကေတကား သံယုတ်ဖြစ်ခါ ၄သံလျှင်းချိတ်အက္ခရာ ကဲ့သို့ ဣကြီး၏ အောက်နှိုက် တည်သော်လည်း အသွင်မဖောက်သင့်။ ထိုသို့လျက်ကို အချို့သော သူတို့သည် ဣကြီးကို ဟဆုံး၏ သို့ ရေးသည်ကား မသင့်နိုး။ ၄ဝမ်းဘဲ ၏ အရိပ်အသွင်မျှ ဦးခေါင်း ထင်စေသင့်သည်။ ၄သံလျှင်းချိတ်၏ အောက်နှိုက် ဆုံး၍ ခွေးဘော်ဖြစ်ရာနှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ၄ဝမ်းဘဲ၏ အမြီးအခွေမျှ ရေးသော်လည်း သင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။ အချို့သော သူတို့သည် ထိပ်အပြင်နှိုက် အတန်ငယ် နိမ့်ညွတ်၍ ရေးသည်ကား သဘောထုံးစံ မထင်။ အလေ့မျှသာ ဖြစ်အံ့

သည်။ ငှပ်းဘဲး ဟူသည်နှင့် လျော်စွာ ဝမ်းဘဲး သဏ္ဍာန် သဘောရှိလျှင် သင့်
တော့သည်။

(၃)

၅၁။ ၃-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“**ဥသံကောက်**” အက္ခရာ၏ သင်္ကေတကား သံယုတ်ဖြစ်ခါ ဣကြီး၏ အောက်
နှိုက် တည်သော်လည်း အသွင်မဖောက်သင့်။ သာရပုဂ္ဂိုလ်အောင် အကွေးအညွတ်ကို
ပြုပြင်သော်လည်း ဦးခေါင်းမျက်နှာ နောက်သို့မူသော အသွင်ကို မပျက်စေပဲ ရေး
လို၏။ အချိုသောသူတို့ ဦးခေါင်းမျက်နှာ မထင်စေပဲ ရေးသည်ကား အလေ့
ဖြစ်၍ တကြောင်း၊ သိသာပြီ ဖြစ်၍ တကြောင်း ရေးလေသည်။ သဘောအားဖြင့်
ကား အသွင်မပျက် ရေးသော်လည်း ဆိုဖွယ်မရှိ။ ဗရေမှတ်၏ အထက်နှိုက်ဆင့်၍
ဒွေးဘော် ဖြစ်သော်လည်း အထက်ဆင့်အက္ခရာဖြစ်၍ အသွင်မဖောက်ပြီ။ ဤနှိုက်
ဥသံကောက်ဆိုသည်ကို **ဥရင်ကောက်**ဟူ၍ အချို့ ဆိုကုန်၏။ နောက်သို့ မျက်နှာ
ပြုသော အက္ခရာဖြစ်၍ မျက်နှာမူရာ ညွတ်လာသော အကွေးကို ရင်ဟူ၍ ရင်
ကောက် ဆိုသင့်၏။

(၁)

၅၂။ ၁-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“**ဗရေမှတ်**” အက္ခရာ၏ သင်္ကေတကား ဣကြီးအက္ခရာနှင့် သံယုတ်ဖြစ်သော
အခါ အောက်နှိုက် ဆွဲရသော်လည်း အသွင်မဖောက်သင့်။ ထိုသို့လျက် အချိုသော
သူတို့သည် ဣကြီး၏ အောက်အစွန်ကိုဆက်၍ အောက်သို့ ဝင်ပြီးလျှင် ရွှေသို့
ခွေပတ်ခါမျှသာ။ အချို့ ဟဆွဲ၏သို့ ရေးကုန်သည်ကား မသင့်နိုး။ နောက်အပို
အမြီးကို ခွေရစ်သောအသွင် မထင်စေပဲ ဣကြီး၏ နောက်အစွန်နှင့် မစပ်လေ
သော်လည်း ရွှေအဖို့နှိုက် ဦးခေါင်း၏ အသွင် ထင်စေသင့်သည်။ ဣကြီးတွင် ဗရေ
မှတ်ဆွဲ၊ ဟဆွဲ၊ ငှပ်းဘဲးဆွဲကို အသွင်မတူစေပဲ အချို့ ရေးသည်ကား သဒ္ဓါမူကို
မကျမိုးသသူတို့ အလွန် ခြားနားခက်ပေအံ့ဖြစ်၍ အသွင်အရပ် မပီပြင်လှသော်
လည်း အရိပ်အရောင်မျှ ထင်စေသင့်သည်။ ဥသံကောက်နှင့် ဒွေးဘော်ဖြစ်မှုကား
အမှီဖြစ်သော နောက်သရနှင့် စပ်စေလို၍ အမြီးကို ချီချီကြွကြွ ရေးပါသည်မျှသာ
အသွင်မဖောက် ဟူရ၏။ အောက်အဖို့ကို အတန်ငယ် ညွတ်စေ၊ ဝင်စေ၍ ရေးကြ
သည်ကား သဘောထုံးစံ မထင်။ တင်တယ်စနိုးအံ့ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အလေ့
ဖြစ်၍ လည်းကောင်း ရေးသည်သာ ဖြစ်၏။

(၈၁ တ၊ ၈)

၅၃။ ၈၁ တ၊ ၈ အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဏကြီး” အက္ခရာကိုကား အောက်က ဆိုခဲ့ပြီ။

တဝမ်းပူ အက္ခရာ၏ သင်္ကေတကား သံယုတ်ရှိ၊ သံယုတ်မဲ့ မထူး။ “သမသိသံ သမပါဒ်” ဟူသည်ကိုလည်းကောင်း၊ “အက္ခရာညီဝန်း၊ မချွန်းမထောင့်” ဟူသည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ ရှေ့နောက်ညီမျှလျက် မထောင့်မချွန်း ဝန်းစက် သိသာ အောင်ရေးလျှင် သဘော ရောက်တော့သည်။

ထဆင်ထူး အက္ခရာ၏ သင်္ကေတကား ထို့အတူ သံယုတ်ရှိ၊မဲ့ မထူးပြီ။ ဆင်ထူး သဖွယ် ညီဝန်းစေလျှင် သင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။

(၉)

၅၄။ ၉-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဒဒွေး” အက္ခရာနှိုက်လည်း သံယုတ်ရှိ၊ မဲ့ မထူး။ အထက် မျက်နှာအစကို ခွေရစ်၍ ရေးကြသည်မှာ အလေ့သာဖြစ်၏။ ကျောက်အဖို့ နောက်အပြင်ကို မညွတ်မချိုးပဲ ရေးခြင်းသည်ကား သင့်အံ့သို့မထင်။ ဒဒွေးဟူရာနှိုက် ဒအက္ခရာသည် အထက်အဖို့၊ အောက်အဖို့ အကွေးအငယ် နှစ်ခုဆင့်၍ တည်၏။ သို့ နှစ်ဆင့်တည် ဟန် အသွင်ကိုလိုက်၍ ဒဒွေးဆိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤကိုထောက်လျှင် မခွေမညွတ်၊ မချိုး မတွန့် ရေးကြသည်ကား မသင့်လွန်း။ ခပ်သိမ်းသော မြန်မာမှု ဝေါဟာရ သည် ရူဠိ၊ အနုတ္တ နှစ်ပါးပင် ရှိသည်ကိုထောက်၍ ဆိုလိုက်သည်။

(၁၀)

၅၅။ ၁၀-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဓအောက်ချိုက်” အက္ခရာနှိုက်လည်း သံယုတ်ရှိ၊ မဲ့ မထူး။ အချိုသောသူတို့ သည် အောက်ချိုက် ဟူသည်နှင့်လျော်စွာ အောက်အပြင်ကို ညွတ်ဝင်စေလျက် ချိုက်၍ ရေးကုန်၏။ အချိုသော သူတို့ကား မ-အက္ခရာ၏ မျက်နှာဝ အထက် အပြင်ကို ပိတ်စပ်သော အသွင်ဖြင့်သာ ရေးကုန်၏။ ထိုထွင် အောက်အပြင်ကို ဝင်ညွတ်စေသည်မှာ ဓအောက်ချိုက်ဟူသော အမည်နှင့်လည်း လျော်၏။ ရှေး

သူဟောင်းတို့ အသုံးအစွဲလည်းများ၏။ မ၏ မျက်နှာဝကို ပိတ်၏။ သို့ ရေးသည် မှာလည်း အမည်နှင့်မလျော် ဆိုပါရသည်သာ။ တပါးအက္ခရာ အသွင်တူ မရှိသော ကြောင့် ထွေးယှက်ဖွယ်မရှိ။ သိသာလေသောကြောင့် နှစ်သက်သည်။ ရေးလွယ် သည်သာ အကြောင်းဖြစ်၏။

(န)

၅၆။ န-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“နငယ်” အက္ခရာနှိုက်လည်း သံယုတ်ရှိ၊ မဲ့ မထူးသင့်ပြီ။ အချို့ကား ဦးခေါင်းမဲ့ အခွေအလိပ်တွင် အမြီး၊ အခြေထွက်ကာသာ ရေးကုန်၏။ အချို့ကား နဒွေးဘော် တွင် အောက်ဆုံးသည်ကိုသာ အပိုဆင့် မြင့်မားလွန်းအံ့ထင်၍ ဦးခေါင်းမဲ့ ရေး ကုန်၏။ ညအက္ခရာနှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း မင်္ဂလာယူရဖွယ် ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရှေးသူဟောင်းတို့ ခေါင်းတပ်၍ သာ အသုံးအစွဲများသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သရပုဂ္ဂိုလ်သောကြောင့် လည်းကောင်း မသာမယာသောအခါ ရေးရ လသော်လည်း အသာအယာ အတင့်အတယ်လိုရာနှိုက် ဦးခေါင်းရှိ ရေးရာမှာ သင့်နိုး၏။ ဦးခေါင်းတပ်သော အရာတွင် ငအက္ခရာကဲ့သို့ နောက်သို့ မျက်နှာဝ အကွေးအငယ် ထင်စေ၍ ရေးရမည်အတွက်ကို ပဌမဗိန္ဒု၊ မေဝစ ဟူသော စကားကို လိုက်၍ ဝအက္ခရာကဲ့သို့ အချို့ ရေးကုန်၏။ ထိုဗိန္ဒုကဲ့သို့ ရှေးဦးစ၍ ရေးခြင်း နှိုက် ထိုဆိုတိုင်း ရေးသောကြောင့် အကျိုးမဲ့ ရေးသော်လည်း အပြစ် အထူးမထင်။

အချို့သော သူတို့ကား ပဌမဗိန္ဒု၊ မေဝစ ဟူသော စကားနှင့်မညီသော နငယ် ကား န-ကန်း၊ ညီမူကား န-ကောင်းဟူ၍ န-ကန်း၊ န-ကောင်းခွဲ၍ ဆိုကုန်၏။ ထိုစကားလည်း ကန်းသောအခြင်းအရာ၊ ကောင်းသော အခြင်းအရာ သဘော အထူး မထင်။ သဒ္ဒါတတ်သော ဆရာတို့ မိန့်ပါသည်ကား နမော စသောပုဒ်နှိုက် န-ကား န-ကန်း၊ နတ္ထိ စသောပုဒ်နှိုက် န-ကား န-ကောင်းဟူ၍ မိန့်ကုန်၏။ ထိုစကား နှိုက် နမော စသောပုဒ်ဝယ် နကား နမုဓတ်ဖြစ်၍ ဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ရှိခိုး ခြင်း ကိရိယာဟူသော နမု ဟူသော န-ဗျည်း၊ မ-ဗျည်းပုဒ်လုံး၏ အနက်သာထွက်၍ န၏ အနက်ခြား၍ မထွက်သောကြောင့် နအက္ခရာနှိုက် အနက်မပြစ်။ ကန်းလေ သည်။ နတ္ထိ စသောပုဒ်ဝယ် နကား နတ္ထိကို နအတ္ထိ ပုဒ်ဖြတ်သောအခါ အတ္ထိ ပုဒ်၏ ရှိခြင်းဟူသော ဓာတ်နက်ကို မရှိဟူ၍ မြစ်နိုင်သော ပဋိသေခ အနက်သည် နအက္ခရာနှိုက် မြင်သည်ဖြစ်၍ န-ကောင်းဖြစ်၏။ မကန်းလေ။ ဤသို့ နအက္ခရာ နှိုက် အနက်မြင်သည်ကို န-ကောင်း၊ မမြင်သည်ကို န-ကန်းဟူသော စကားသည် သဘောယုတ္တိ ရှိသည်ဖြစ်၏။

(၀)

၅၇။ ပ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ပစောက်” အက္ခရာနှိုက်ကား သံယုတ်ရှိမဲ့ မထူးသည်သာ များ၏။ အချို့သော သူတို့သည် သဒ္ဒါသတ်ဖြစ်သော ပဒွေးဘော်တွင် အောက်နှိုက်တည်သော ပကို ခဒွေးအက္ခရာမှကဲ့သို့ အထက်ပ၏ နောက်အဖို့ အတန်ခြား၍ အောက်သို့ငင်ပြီးမှ ရွှေသို့ခွေပတ်၍ ရေးသည်ကား မသင့်နိုး။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ပစောက် အက္ခရာ ရွှေအစွန်းသည် ခွေ၍ ဝင်သည် မဟုတ်သောကြောင့် မသင့်လေ။

(၀)

၅၈။ ပ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဖအုပ်ထုပ်” အက္ခရာနှိုက်ကား ဒွေးဘော်ဖြစ်သောအခါ ပစောက်အက္ခရာ၊ မအက္ခရာတို့၏ အောက်နှိုက်သာ ဆွဲသင့်သောကြောင့် အချို့သဖြင့် အသွင်ဖောက် ရာ၏။ ထို ပစောက်အက္ခရာ၏ အောက်နှိုက် ဆွဲသောအခါ ပစောက်အက္ခရာ မှကဲ့သို့ အောက်သို့ ငင်၍ ခွေပတ်ခြင်းသည် မသင့်။ မသင့်ဟန်ကား ပစောက် အက္ခရာနှင့်အတူ ရွှေအစွန်းခွေပတ်၍ ဝင်လိုသည် မဟုတ်သောကြောင့် မသင့် ဖြစ် ၏။ ပစောက်ဆွဲရာနှိုက်လည်းကောင်း၊ ဖအုပ်ထုပ်ဆွဲရာနှိုက်လည်းကောင်း အထက် ဗျည်း၏ နောက်အဖို့ အတန်ခြား၍ အောက်သို့ငင်မှ ရွှေသို့ခွေပတ်၍ ရေးလိုသော ပစောက်၏ ရွှေအစွန်းကဲ့သို့ အထက်သို့ ပတ်မိရုံသာ မခွေမဝင်မှုကား သင့်အံ့သည်။ ထိုတွင် ဖအုပ်ထုပ်ဖြစ်မှု နောက်အဖို့ အတန် ခြား၍ ငင်သည်တွင် အစဖြစ်သော အထက်အစွန်းကို ခွေပတ်ရစ်ဝင်၍ ရေးလိုသည်။

(၀)

၅၉။ ဗ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဗထက်ချိုက်” အက္ခရာနှိုက်ကား အချို့သော သူတို့သည် ဗလုံး ဟူ၍ ခေါ် ဝေင်္ဂီကုန်၏။ ထိုသို့ ခေါ်ဝေင်္ဂီခြင်းသည်ကား ဝအက္ခရာကဲ့သို့ အလုံးတွင် အထက် အဖို့ အတန်ငယ် နိမ့်ညွတ်ရွိုက်ဝင်၍ ရေးကာမျှသာ လုံးသောအသွင် မဖောက်လွန်း သည် ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ပါဠိပါဏ်နှိုက် ကာရီ၊ ကာရီယ၏ အဖြစ်ဖြင့် ဝ နှင့် ဗ သည် အချို့သော အရာနှိုက် မထူးသောကြောင့်လည်းကောင်း ဗလုံး ဆိုလေသည် ယူသင့်၏။

ဝ နှင့် ဗ သည်ကား ကာရီ၊ ကာရိယ ဖြစ်ဟန်ကို ဆိုလိုက်ဦးအံ့။ ဗောဝဿ ဟူသည်ကိုထောက်၍ လည်းကောင်း၊ ဝ ကို ဗ ပြုသော အရာသာ ထင်၍ ဗလ၊ ဗဟု စသည်ဖြင့် ဗ ကို ဝ ပြုသော အရာမထင်သောကြောင့်လည်းကောင်း “အနိဋ္ဌိတံ ပဒံ ကာရီ၊ နိဋ္ဌိတံ ကာရိယံ ဘဝေ” ဟူသည်နှင့် အညီ ဝ ကား ကာရီ၊ ဗ ကား ကာရိယ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဝ ကို ဗ ပြု၏ ဟူသော်လည်း သန္နိကား သုခုတ္တာရဏ အကျိုးငှာသာ ဟူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝန၊ ဗန စသည်ဖြင့် ဝ ကို ဗ ပြု သောအရာ မထင်သောကြောင့် လည်းကောင်း အချို့သဖြင့်သာ ဝ ကို ဗ ပြု၏ ဟု ယူသင့်၏။ ဝေဒ၊ ဗေဒ၊ ဒုဝိဓာ၊ ဒုဗ္ဗိဓ စသည်ဖြင့် ဝ ကို ဗ ပြုသော အရာများ သည်ကို လိုက်၍ ပါဠိမဂ်နန္နိကံ ဝ နှင့် ဗ သည် ကာရီ၊ ကာရိယ၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသည်ဖြစ်၍ ဝ အက္ခရာ၏ လုံးသော အသွင်ကိုယူ၍ ဗလုံး ခေါ်သည်ဟူ၍ သော် လည်း ယူသင့်၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဗထက်ချိုက် ဟူသည်နှင့် အညီ အထက်နှိုက် ချိုက်၍ ရေးရသောကြောင့် အသွင်အားဖြင့် ဝ နှင့် မတူသည်ကို ဗလုံးဟူ၍ ခေါ် ဝေါ်ခြင်းသည် အသွင် မလုံးသောကြောင့် သင့်နိုးအံ့မထင်။ ထို ဗထက်ချိုက်သည် ခွေးဘော် ဖြစ်သောအခါ အောက်နှိုက် ဆုံးသော ဗသည် အချို့သဖြင့် ခွေး အက္ခရာများကဲ့သို့ အထက်ဗျည်းမှ အတန်ခြား၍ အောက်သို့ ငင်ပြီးလျှင် ရှေ့သို့ ခွေပတ်၍ ရေးကုန်၏။ ထိုသို့ ရေးခြင်းသည် မသင့်နိုး။ ခွေပတ်သည်တွင် အစကို အတန်ငယ်ချိုက်ခွဲ၍ ဗထက်ချိုက်၏ အသွင်အရိပ်ထင်စေလျက် အထက်ဗျည်းသို့ စပ်ပါလျှင် သင့်နိုးအံ့သည်။

ဤတွင် ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီကျမ်း ဒုတိယပိုင်း ပြီး၏။

တတိယပိုင်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

(၁၅)

၆၀။ ဘ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဘကုန်း” အက္ခရာနှိုက် သံယုတ်ရှိမဲ့ အသွင်မထူး။ နောက်အဖို့ ကုန်းသည်ကို စွဲ၍ ဘကုန်းဆိုသည် ယူသင့်၏။ ယင်းသို့သော် တဝမ်းပူ အက္ခရာလည်း ဤကဲ့သို့ နောက်အဖို့ ကုန်းသည်ပင်တကား ဟူအံ့။ ထို တဝမ်းပူနှိုက် အမည်ထူး ရပြီး ဖြစ်၍ ဘကုန်းဟူသော အမည်ဖြင့် မမှတ်ပြီဟူ၍ ဆိုသင့်၏။ ထို တဝမ်းပူဟူရာနှိုက် ဝမ်း၏ သဖွယ်ဖြစ်သော ရွှေအဖို့ အောက်အပြင်သည် ဖူးဖူးပူပူ ရှိသည်ကိုလိုက်၍ ဝမ်းပူဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အဝူထွက်၍ မို့မို့ပြည့်ပြည့် ရှိသည်ကိုလိုက်၍ ဝမ်းပူဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသင့်လျက် ခရုဝမ်းပူဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လူတို့၏ ဝမ်းပြည့်ဖိုးကြီးဖို့သည်ကို ဝမ်းပူဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုဘိသကဲ့သို့ တဝမ်းပူဆိုသည် ယူသင့်၏။

ယင်းသို့သော် ဝမ်း၏ သဖွယ်ဖြစ်သော အရပ်အစိတ်မျှသာ ပြည့်ဖိုးကြီးဖို့သည် ကို နောက်အဖို့၊ ရွှေအဖို့၊ အောက်အထက်အဖို့နှင့်တကွ တစုလုံးသောဗျည်း၏ အသွင်ကို ဝမ်းပူမဆိုသင့်တကား ဟူအံ့။ မြင်ကောင်းသော အပေါ်ရေ တစိတ်မျှသာ ဖြူ၍ အရိုးအသွေး မဖြူပဲလျက် ငဖြူ၊ အရိုးအသွေး မမည်းပဲလျက် ငမည်းဟူ၍ ယောက်ျားခြပ် တကိုယ်လုံးကို ငဖြူ၊ ငမည်း ခေါ်ဝေါ်ဘိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မြင်ကောင်းသော အရပ်တစိတ်မျှကိုသာ မြင်သည်ကို သမုဒြား၊ ဟိမဝန္တာအလုံးကို မြင်ဘိသကဲ့သို့ သမုဒြား၊ ဟိမဝန္တာကို မြင်၏ ဟူဘိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဝမ်း၏ သဖွယ် ရွှေအဖို့၊ အောက်အပြင်မျှကိုစွဲ၍ တဝမ်းပူ၊ နောက်အဖို့မှာ အထက်အပြင် မျှကိုစွဲ၍ ဘကုန်း၊ ရင်၏ သဖွယ်ဖြစ်သော အရပ်တစိတ် ကောက်သည်ကိုစွဲ၍ တလုံးလုံးကို ခုရင်ကောက်ဟူ၍ ဧကဒေသုပစာရ အားဖြင့် ဆိုလေသည်ဟု ယူသင့်၏။

(မ)

၆၁။ မ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“မ” အက္ခရာနှိုက်လည်း သံယုတ်ရှိ၊ မဲ့ အထူးမထင်။ ထိုတွင် အချို့သောသူတို့သည် မလိမ်ဟူ၍ ဆုံးကုန်၏။ ထို မလိမ်ကိုကား ထုံးစံသဘော မထင်။ ပါဠိပါကနိနှိုက်ကား သွား၊ သို့ ဟူသော ဝိဘတ်နှိုက်လည်း အထူး မပြုပြင်ရသောကြောင့် မအက္ခရာ ဆုံးသော်လည်း မသင့်မဆိုသာ။ အာယသွား၊ ဗြဟ္မာ စသော ပုဒ်တို့မှာလည်း အထူးမထင်။ အာယသွားနှိုက် မန္တပစ္စည်းသက်သည်ကား မအက္ခရာပင်။ ဗြဟ္မာဟူသည်မှာလည်း မပစ္စည်းပင်။ အာယသွားနှိုက်ကား တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း၊ ဗြဟ္မာနှိုက်ကား ကိတ်ပစ္စည်းဖြစ်၍ မအက္ခရာပင် သက်သည်ကို ရုပ်ပြီးအခါသာ အချို့မလိမ်ရေးကြသည်။ ပဒ္ဒ စသော ပုဒ်တို့မှာလည်း မအက္ခရာပင်။ ရုပ်ပြီးသောအခါသာ အချို့ မလိမ်ဆုံးသည်။ ဤကိုထောက်၍ မအက္ခရာပင် ပီပီဆုံးသော်လည်း သင့်ရာသည်ပင်။

ထို မလိမ်ကို မရေးကျမ်းသော သူတို့ကိုကား နငယ်ဆုံး၏ သို့ သ၏ နောက်အဖို့၊ အောက်အဖို့စပ်၍ ရှေ့သို့ ခွေပတ်လျက် နောက်သို့ အညွန့်ထုတ်၏။ ထိုသို့ ဆုံးခြင်းသည် နငယ်ဆုံးသည်နှင့်အတူ ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို မလိမ်ကို ရှေးဆရာတို့ ရေးလေသည်။ အကျိုးကို ဆင်ခြင်သော် အာယသွား၊ ဗြဟ္မာ၊ ပဒ္ဒ စသည်ဖြင့် မအက္ခရာဆုံးရာနှိုက် အထက်အဖို့သည် အထက်နှိုက်တည်သော အရာ၏ အောက်အဖို့နှင့် စပ်သ ဖြင့် လည်း ကောင်း၊ ခွေဝိုက်လှန်းသဖြင့် လည်းကောင်း စပ်ယှက်ခဲ့သော် ဓအောက်ချိုက် ဆုံးသည်ထင်အံ့သော သံသယကို ပယ်ရခြင်းအကျိုး ရှိရာ၏။ ထိုကြောင့် ဆုံးလိုသော် နောက်သရအမိနှင့် စပ်သာအောင် အတန်ငယ်မျှ နောက်သို့ ခွာပြီးလျှင် အောက်တူရှုငင်၍ ရှေ့သို့လည်၍ နောက်သို့လာသောအညွန့်ကို ရှေ့သို့ တဖန် သာရပုဂ္ဂိုလ်အောင် ကွေးညွတ်၍ ရေးရာ၏။ ထိုသို့သော်လည်း မကျမ်းသသူ ရေးခက်၏။ ထိုကြောင့် ကျမ်းသသူ၊ မကျမ်းသသူ နှစ်ဦးပင် မအက္ခရာဆုံးသော်လည်း အပြစ်မရှိရာ။

ဤ မဗျည်းကား မိမိစင်နှိုက် ဝဂ္ဂန္တအားဖြင့် သံယုတ်ဖြစ်သည်သာ မဟုတ်။ အာယသွား၊ ကသွား၊ တသွား၊ ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် ဗျည်းတပါးနှင့်လည်း သံယုတ်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အောက်နှိုက် ဆုံးရသည်သာ ထင်၏။ ဝဂ်ကွဲဖြစ်၍ အသံမပျောက်သည်သာလည်း ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ အောက်နှိုက်ဆုံးသော အခါ မလိမ်အချို့ ရေးကုန်၏။ ထို မလိမ်၏ သဘောထုံးစံကား အလွန် ရခက်၏။ အမှတ်နိမိတ်မျှသာကဲ့သို့ ရှိ၏။ မဗျည်းမှတပါး ငါ၊ ည၊ ဏ၊ န ဟူသော ဝဂ္ဂန္တလေးလုံး

တို့ကား မိမိတို့ဝင်၌သာ ဝဂ္ဂန္တဖြစ်၍ အပေါ်နှိုက် ဆင့်ရသည်ချည်း ဖြစ်၏။ ထို
တွင် အထူးကား ဥ၊ ဣ၊ န ဟူသော ဝဂ္ဂန္တ လေးလုံးတို့သည် သဒ္ဓိသ ဖြစ်သော
ဥ၊ ဣ၊ န နှောင်းရာ ဝဂ္ဂန္တဖြစ်သော အရာထင်၏။ င အက္ခရာနှောင်း၍ င ဝဂ္ဂန္တ
မူကား မရှိရာ။ ပါဠိတော်နှိုက် ဝဂ္ဂန်ရောက်သည်မှတပါး သရအမှီရှိကောင်းသော
င အက္ခရာမထင်။ မြန်မာမူနှိုက်ကား ဝဂ္ဂန္တငါးလုံးပင် သံယုတ်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဆင့်၍
ရှိသင့်ကောင်းသည် မထင်။ ဒွေးဘော်ပြု၍ ဆင့်ကောင်းသော အရာလည်း မထင်။
ပါဠိတော်နှိုက် သရနှင့်ယှဉ်သော င အက္ခရာ မရှိကောင်းသည်ကိုရည်၍။

“ဝဂ္ဂန်ငါးကောင်၊ ခြံထဲလှောင်၊ တကောင်ဝင်ကား ပွဲမှစား”

ဟူ၍ ပညာရှိတို့ မိန့်ကုန်သည်။ အောက်နှိုက်ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားတို့နှင့်ညီ၍ နှလုံး
သွင်းရာ၏။

(ယ)

၆၂။ ယ-အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ယ” အက္ခရာနှိုက်ကား သံယုတ်ဖြစ်ရာ အောက်၌တည်သော ယ-သည် အသွင်
ဖောက်သည်သာများ၏။ ထိုသို့ဖောက်ရာ၌ ယ ပင့်သည် ဟူ၍ လည်း ခေါ်ဝေါ်
ကုန်၏။ ထို ယ ပင့်အသွင် ရေးလိုရင်းကား အထက်နှိုက်တည်သော ပင့်အံ့သော
ဗျည်း၏ အောက်အဖို့နှိုက် ဆင့်၏သို့ ရေးပြီးလျှင် ယ ၏ နောက်အစွန်းကို နောက်
သရနှင့် စပ်သာအောင် အထက်သို့ပင့်၍ အထက်ဗျည်း၏ အဖို့ အတန်ငယ် ကွာစေ
လျက် ထို အထက်ဗျည်းနှင့် အထက်အပြင်မျှပုံ ပင့်လို၏။ ထိုသို့ ပင့်လိုသည်ကို
အောက်နှိုက် ယ ဆုံး၏ သို့ မရေး၊ ယ ၏ အသွင်အရိပ်၊ အကွေးအညွတ် မထင်
စေပဲ ဇ ကဲ့၏ အောက်နှိုက်ဆွဲသော ဈ-မြင်းဆွဲ အက္ခရာနှိုက် ပင့်၏ သို့ ပင့်ကုန်
၏။ သို့သာမျှမက အထက်ဗျည်း၏ အောက်အစွန်းမှ တကြောင်း၊ အတန်ငယ်
နောက်သို့ ခြား၍ တကြောင်း နှစ်ကြောင်း အောက်သို့ငင်၍ ရေးကုန်၏။ ထိုသို့
ရေးသော်လည်း သိသာပြီဖြစ်၍ မသင့် မဆိုသာသည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ သော်လည်း
သဘောရင်းကို လူပြုန်းတို့သိစေခြင်းငှာ ဆိုလိုက်သည်။

ယ-ဟူသော ဝေ ဝါဟာရ ဖြစ်ဟန်ကိုကား ကြိုးကြာ ဟူသောအသံဖြင့် တွန်မြည်
သော ငှက်၏ အမည်ကို ထိုအသံကိုပင် စွဲ၍ ကြိုးကြာ ဟူသောအမည်၊ ဖိုးခေါင်
ဟူသော ငှက်၏ အမည်၊ တောက်တဲ့ ဟူသော အမည်၊ ဤသို့စသော အမည်တို့သည်
လည်းကောင်း၊ တဟုံဟုံပြုတတ်သောသူ၏ အမည်ကို ဟုံဟုံက ဟူသော ဝေ ဝါဟာရ
ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယ-ဟူ၍ ရွတ်သောဗျည်း၏ အမည်ကို ဝေ ဝါဟာရ

တပါး မမူညှိပဲ၊ ယ-ဟူ၍ ရွတ်အပ်သော အသံကိုပင်စူး၍ ယ-ဟူသော အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်၏။ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယုယုယ ညက်ပျော့ပျောင်းပြသော အသံဖြင့် ရွတ်အပ်သောကြောင့် ယ-ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်၏။ တကြောင်းလည်း မဂဓနိက်လည်းကောင်း၊ မြန်မာမူနိက်လည်းကောင်း ခပ်သိမ်းသော သညာတို့သည် အန္တတ္ထချည်း မဟုတ်၊ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှသော ရုဠိသညာလည်း ရှိသောကြောင့် ခေါ်ဝေါ်လွယ်ရုံ ပညတ်သော ရုဠိသညာ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ သ၊ ယ၊ ငှ ဟူသော အဝဂ်ခုနစ်လုံးတို့ကား အနာမိက၊ အံ ဟူသော နိဂ္ဂဟိတ်တို့ကား သနာမိက ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်သည်ကို ထောက်၍ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ စသည်တို့ကား အမည်မဟုတ်၊ ရွတ်သံမျှသာဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ထိုရွတ်သံကိုစူး၍ အမည်ဖြစ်၏။ ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်၏။

(၇)

၆၃။ ၇-အက္ခရာ ရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“၇” အက္ခရာနိက်ကား သံယုတ်ဖြစ်ခါ အောက်နှိုက် အမြီး တည်သင့်သောကြောင့် အသွင်ဖောက်ပြန်သည်ချည်း ဖြစ်၏။ ယ-အက္ခရာနိက်ကား ယ-ချင်းသဒိသ သံယုတ်ရှိ၏။ ဤ၇-အက္ခရာနိက်ကား ၇-ချင်း သဒိသသံယုတ် မရှိ၊ ထို၇-အက္ခရာသည် အက္ခရာ တပါးနှင့် သံယုတ် ဖြစ်လေသော် အောက်၌သာ တည်၏။ စိုးစဉ်းသော အက္ခရာတို့နှိုက် အထက်ဆင့်၍ တည်သည်ဖြစ်မှုကား ရှေ့နောက်တည်သော ပုဒ်ကို လည်းကောင်း၊ အာဒေသကိုလည်းကောင်း လိုက်၍ စပ်လေသောကြောင့် ၇-အက္ခရာ အထက်နှိုက် တည်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ ဝုတ္တောဒယကျမ်းနှိုက် ဝဏ္ဏ တမတြာ မလှန်စေခြင်းငှာ ဝ္လ္လ၊ မ္ဗ၊ ဘ္ဗ၊ သ္ဗ စသည်ဖြင့် သံယုတ် ဖြစ်သကဲ့သို့ ပုဒ်စဉ်၊ ဒေသစဉ် ညီစွာစပ်လေ၍ ဖြစ်သော သံယုတ်မျိုးတို့ကား ရှေ့နောက်၊ အောက်အထက် မမြီး။ ပုဒ်အာဒေသတို့၏ နေဟန်သာ ပမာဏဖြစ်၏။ သဘောအားဖြင့် ကား “ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ အန္တတ္ထာ” ဟူသော ကလာပ်သုတ်နှင့်အညီ ဗျည်းတပါးနှင့် သံယုတ်ဖြစ်လေသော် ဤ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ တို့သည် အောက်နှိုက် တည်သာသာ ဖြစ်၏။

ထို ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ တို့တွင် လအက္ခရာကား သဘောအားဖြင့် လချင်းသဒိသ ဒွေးတော် ဖြစ်သော်သာ အောက်နှိုက် ဆုံးရ၏။ ဣသ စသည်တို့နှိုက်ကား ပုဒ်နှိုက်တည်သော အက္ခရာစဉ်တည်း။ ထို ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ တို့သည် မိမိတို့ အချင်းချင်း သံယုတ် ဖြစ်မှုကား ဗျည်းစဉ်အတိုင်း ယ၊ ရ၊ လ ဟူသော သုံးလုံးတို့နှိုက် ဝအက္ခရာကို ဆုံးသည်ဖြစ်၏။ ယနှိုက် ရအက္ခရာသော်လည်း ဆုံးရာ၏။ ထိုသို့

ယနှင့် ရစပ်သော အရာတမူကား မထင်။ ထိုသို့မဟုတ် ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ တို့၏ အစဉ်သင့် မယှဉ်မူ၍ ဝနိုက် ပင့်ခြင်း၊ ရစ်ခြင်း၊ လနိုက် ပင့်ခြင်း ရစ်ခြင်း၊ ရနိုက် ပင့်ခြင်း ရစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် ကမောက္ကမ သံယုတ် ဖြစ်ရာနိုက်ကား သဘောရင်း မဟုတ်။ ပုဒ်အာဒေသ အနေသို့လိုက်၍ ဖြစ်သည်သာ များအံ့သည်။ ဤ ရအက္ခရာ ဆုံးရာနိုက် ရရစ်သည်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။

ထို ရစ်သောအသွင် လိုရင်းကား အထက်နိုက်တည်သော ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော အက္ခရာ၏ နောက်အဖို့ အတန်ငယ်ခြား၍ ရအက္ခရာ၏ ဦးခေါင်းရေးမြီး အရစ် အကွေး ရေးပြီးလျှင် အောက်သို့ဝင်သော အမြီးညွန့်ကို နောက်သို့ ကွေးညွတ်၍ တက်စေမှု ယှဉ်ဖက် အက္ခရာ၏ နောက်အဖို့ဖြင့် ခွေပတ်၍ ရစ်လို၏။ ထိုသို့ ယှဉ်ဖက်အက္ခရာကို ခွေရစ်၍ ရေးသောကြောင့်လည်း ရစ်သည်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ် ကုန်၏။ ဤသို့ ရေးလိုလျက် ရစ်ပတ်သည်ကား မှန်၏။ ရအက္ခရာ၏ ဦးခေါင်း အသွင် ခွေရစ်၍ တည်ခြင်း၊ ယှဉ်ဖက်အက္ခရာ၏ နောက်အဖို့နိုက် တည်ခြင်းကို မပြုမူ၍ ယှဉ်ဖက်အက္ခရာ၏ နောက်အဖို့ အောက်အစွန်းနှင့် စပ်လျက် အစ ထား၍ ရစ်ကုန်၏။ ထိုသို့ ထားခြင်းသည် နောက်နိုက် ယှဉ်ဖက်သရကို မငဲ့ပဲ အောက်နိုက် အစွန်းနှင့် စပ်လျက်သာယူ၍ ရစ်ခြင်းသည် သဘောမရောက်ချေ။ ထိုသို့သော်လည်း ဤနှင့်တူသော အရေးမရှိ။ သိသာပြီဖြစ်၍ တမူကား အပြစ် မဆိုသာပြီ။ ရ-ဟူသော ဝေဟာရ ဖြစ်ဟန်ကိုကား အရအမိ ရင့်မာကြပ်တင်း သော အသံဖြင့် ရွတ်အပ်သောကြောင့် ရ-ဟူသော အမည်ဖြစ်၏ ဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ ယအက္ခရာမှာကဲ့သို့ ရဋ္ဌိဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အသံမျှသာ သညာမဟုတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထိုအသံကိုစွဲ၍ ထိုအမည်ဖြစ်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်၏။

(လ)

၉၄။ လ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်တူကိပုံ

“လ” အက္ခရာနိုက်ကား တပါးသော အက္ခရာနှင့် သံယုတ်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ သဒိသဒွေးဘော် ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ အောက်နိုက်တည်သော်လည်း ဈ-မြင်းဆုံး အက္ခရာ၊ ယ-အက္ခရာကို အောက်နိုက် ဆုံးသောအခါ ပင့်၍ ရေးသကဲ့သို့ နောက် နိုက်တည်သော အမှီသရနှင့် စပ်သာအောင် နောက်အမြီးကို ပင့်ချီ၍ ရေးသား၏။ ထိုသို့သော်လည်း အတင့်အတယ်၊ သာရပုဂ္ဂိုလ်အောင်သာ ရေးကုန်၏။ အသွင် မဖောက်ပြီ။ ဝေဟာရ ဖြစ်ဟန်ကိုကား ယ-အက္ခရာမှာ ဆိုသကဲ့သို့ နှလုံး သွင်း ရာ၏။

(၀)

၆၅။ ဝ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဝ” အက္ခရာနှိုက်ကား သံယုတ်ဖြစ်ခါ အထက်နှိုက်လည်းကောင်း၊ အောက်နှိုက်လည်းကောင်း ယှဉ်ရာသောကြောင့် အောက်နှိုက် ဆွဲသောအခါသာ အသွင်ဖောက်သည် ဖြစ်၏။ “အန္တညွှာ၊ ရ၊ လ၊ ဝါ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဝသည် အောက်နှိုက်သာ တည်၏။ ဟူသော်လည်း ဝဆွဲ၊ ဟဆွဲ၊ ယပင့်၊ အရစ်တို့သည် အရာအားဖြင့် ရှိသည်ထင်၏။ ထိုအခါ ဝအက္ခရာသည် အထက်နှိုက် တည်လေသဖြင့် အသွင်မဖောက်။ ထို ဟဆွဲ၊ ယ-ပင့်၊ အရစ်မှတစ်ပါး က စသော ကြွင်းသော အက္ခရာတို့နှင့် ယှဉ်မှု ကွယ်၊ ခွယ် စသည်ဖြင့် ဝအက္ခရာကို အောက်နှိုက် ဆွဲသည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဆွဲရာနှိုက် အသွင်ဖောက်၏။ ထိုသို့ အသွင်ဖောက်ခြင်းသည် ပင်သော အရာများမှာ သရအမှီနှင့် စပ်လိ၍ အသွင်ဖောက်၏။ ထိုသို့ သရအမှီနှင့် စပ်လိ၍ အသွင်ဖောက်သည် မဟုတ်၊ အရအမှီနှင့် စပ်လိုသည်တို့ ဟူ၍လည်း အသွင်မဖောက်မပြားသာ။ ထိုသို့လျက် ဝဆွဲသောအရာကို ဝအက္ခရာ၏ အသွင် ပီပြင်အောင် အဝန်းညီစွာသာ မရေးပဲ အထက်အဖို့ကို ချွန်းစေ၊ ငယ်စေ၍လည်းကောင်း၊ အောက်အထက် အတန်ငယ်လျားယောင်၊ ရှည်ယောင်ပြု၍လည်းကောင်း ရေးမှတ်ခြင်းသည် ဝအက္ခရာ၏ မသွင်မပျက်။ အဝန်းညီစွာရေးလျှင် အောက်ကြောင်း အက္ခရာနှိုက် တင်သော လုံးကြီးတင်အရေးနှင့် ဆွဲရာခွဲသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲမဟုတ် ယိုယွင်းကျန၍ ထည့်သကဲ့သို့ ထင်ဖွယ်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း အတန်ငယ်လျားစေခြင်း၊ အထက်အဖို့ ချွန်းစေ၊ ညွှန်စေခြင်း၊ ထိုအညွှန်ဖြင့် ယှဉ်ဖက်ဗျည်းကို စပ်ထိစေ၍ ရေးလေသည်ဟူ၍ ယူသင့်၏။ ဝအက္ခရာဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်ဟန်ကိုကား ပအက္ခရာနှိုက်ကဲ့သို့ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ပြည့်ဝ၊ ညီဝန်းစွာ ရေးအပ်သည်ကိုလိုက်၍ ဝဟူ၍ ဆိုသည် ယူသင့်၏။

(သ)

၆၆။ သ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“သ” အက္ခရာနှိုက်ကား သံယုတ်ရှိ၊ မဲ့ မထူး။ ဥ အက္ခရာကို ဆိုရာနှိုက် ဆိုပြီးသည်နှင့် လျော်စွာ သ-ငယ်ဟူသည်သာ အထူးဖြစ်၏။ ရှေ့နောက်၊ အောက်အထက် ညီဝန်း၍ မယှက်မထွေး ခြားနားသိသာလျှင် သင့်တော်သည်။ ဝေါဟာရမူကား ယ-အက္ခရာမှကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်သော အသံမျှသာ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ထိုအသံကို စွဲ၍ ထိုအမည် ဖြစ်၏။ ဟူ၍လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းရာ၏။

(၈)

၆၇။ ဟ-အက္ခရာရေးပုံနှင့် အနက်ထွက်ပုံ

“ဟ” အက္ခရာနှိုက်လည်း သံယုတ်ဖြစ်ခါ အထက်နှိုက်လည်းကောင်း၊ အောက်
 နှိုက်လည်းကောင်း ယှဉ်ရာ၏။ ထိုတွင် အောက်နှိုက်ယှဉ်သောအခါ အသွင်ဖောက်
 ၏။ အချိုကား အသွင်မဖောက်။ ဟအက္ခရာ အသွင်ပီအောင် ဆုံး၏။ အချို
 ကား အသွင်ဖောက်၏။ ထိုသို့ ဖောက်သည်ကား နောက်အမှီ သရနှင့် စပ်သည်သာ
 မဟုတ်ပဲလျက် ဆုံးလိုသော အက္ခရာ၏ အနောက်အဖွဲ့ အောက်အစွန်းမှ စပ်၍
 သာ ရှေ့သို့ညွတ်ကွေး၍ ရေးကုန်၏။ ထိုသို့ရေးရာနှိုက် သဘောအားဖြင့်ကား
 ဟအက္ခရာ၏ အသွင် မပီပြင်လှသော်လည်း ဟ-၏ နောက်ထက်ဝက် အောက်သို့
 ကွေးညွတ်သောကြောင့် အောက်သို့ ကွေးညွတ်သောအသွင်ကို တစိုးတစိမ့် နောက်
 အဖွဲ့နှိုက် ထင်စေ၍ အောက်တူရှင်ပြီးလျှင် ရှေ့သို့ ကွေးညွတ်ပါမူကား ဟ-၏
 အသွင် စိုးစဉ်းထင်သောကြောင့် သဘောရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း အရေးတွင်သည်
 တကြောင်း၊ သိသာပြီတကြောင်း ဖြစ်၍ အထူး မဆိုသာသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဟတွင်
 ဝဆုံး၊ ယပင့်၊ အရစ် စသည်ဖြင့် ရှိသည်ကား ဟအက္ခရာသည် အထက်နှိုက် တည်
 ဖြစ်၍ အသွင်မဖောက်လေ။

ဟ-ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်ဟန်ကိုကား ယအက္ခရာနှိုက် ဆိုအပ်သကဲ့သို့လည်း
 ကောင်း၊ ပ-ဝဂ်မှတပါး ခံတွင်းဟ၍ ဆိုအပ်သော အက္ခရာအပေါင်းတို့တွင် ခံတွင်း
 ဟူသော အသံ အထူးသဖြင့် ထင်သည်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း ဟ-ဟူသော ဝေါဟာရ
 ဖြစ်၏။ ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။

ဠကြီးအက္ခရာ၊ အံဟူသော နိဂ္ဂဟိတ် အက္ခရာတို့၏ သင်္ကေတကိုကား အောက်
 နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။ ဤအက္ခရာ အပေါင်းတို့တွင် ရို့၊ ရို၊ လို့၊ လို၊ ရှ၊ ရှရ၊ ဇိဝှာမူလိယ၊
 ဥပဓမ္မာနိယ၊ ဝိသဇ္ဇနိ တို့သည်လည်းကောင်း၊ မုဒ္ဒဇဖြစ်သော ဠဝဂ်၊ ရ၊ ဠကြီး
 အက္ခရာတို့သည် လည်းကောင်း၊ မြန်မာမှုနှိုက် အသုံးအစွဲမထင်။ ထိုသို့သော်လည်း
 အရာရောက်ခါ သတိ ရှိပါစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သရုပ်အားဖြင့် မကုန်၊ မစုံလေ
 ရှိအံ့စိုးသောကြောင့်လည်းကောင်း သရုပ်စေ့ ဆိုလိုက်သည်။ ယုတ္တိကိုဆင်ခြင်၍ နှလုံး
 ထားရာ၏။

ဤရှေ့ကား လှပြန်တို့အား သတိ ရှိစေခြင်းငှာ အက္ခရာတို့၏ လက္ခဏာတို့ကို
 ဆိုပေအံ့ဟူသော ဝန်ခံစကားနှင့်အညီ အက္ခရာတို့၏ ဌာန၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ် ရွတ်အပ်
 သော ကာလ အပိုင်းအခြားဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ဟန်၊ အသွင်၊ အမည်တို့ကို စိစစ်၍ ဆိုသည်
 ကား ပြီးပြည့်စုံပြီ။

(အ)

၆၈။ အ ဝေါဟာရများ

ယခုအခါကား အောက်နှိုက်ဆိုအပ်သော သရအန္တ၊ ပျဉ်အန္တတို့တွင် သရအန္တကို သက်သက် သရအန္တ၊ ပျဉ်းနှင့်စပ်သော သရအန္တဟူ၍ ခွဲခွဲသည်နှင့်လျော်စွာ သက်သက်သော သရအန္တကို ရှေးဦးစွာဆိုအံ့။ ထိုသက်သက်သော သရအန္တနှိုက် လည်း သက်သက်သော မြန်မာဘာသာ၊ မာဂဓ စသော ဘာသာတပါးနှင့် ရော သော ဘာသာဟူ၍ နှစ်ပါးပြား၏။ ထို နှစ်ပါးတို့တွင် သက်သက်သော မြန်မာ ဘာသာကို အရင်းတည်၍ ဆိုခဲ့ပြီးသော အန္တတို့ကို အစဉ် အားလျော်စွာ “မိုးသည် အစွတ်အခြောက်မရွေး အနှံ့ ရွှာ၏ သို့” ပဇ္ဇနန္ဒဂတိကနည်း၊ “မြေသည် အစဉ် အတိုင်း သွား၏ သို့” ယထာနုပဗ္ဗိကနည်း၊ “လှေ၊ လှည်းတို့သည် အစဉ်အတိုင်း သွား၏ သို့” နာဝါသကဋနည်းအားဖြင့် အခဲအလွယ်မဟူ ဉာဏ်သက်သ်မျှအရ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြလျက် အညွှန်းအပြသာရာ သတ္တိရှိသမျှ သွတ်သွင်း၍ ဆိုအံ့ သည်။ အ-ဟူသော သက်သက်သော အကာရန္တကား သမ္မုတိဖြစ်သော အ-ဟူသော ဝဏ္ဏကို ရည်၍ -

“အ-နှောင်း အာကျေ၊ ရကပ်လေ” ဆိုသော အရာကဲ့သို့ အ-ဟူ၍ ဆိုသော ဝေါဟာရတရပ်၊ “တခွန်းမဟ၊ အ-ဘိသောလား” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “မပီမသ၊ အ-တလူလူ” ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသော အရာနှိုက်ကဲ့သို့ ဆွံ့အသည်ဆိုသော ဝေါဟာရတရပ်။ ဤမျှသာ အကာရန္တ ရှိသည်ထင်၏။

ထိုတွင် အ-အက္ခရာကို အ-ဟူ၍ ဆိုသည်ကား အောက်နှိုက် ယ-အက္ခရာမှာ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ရဇ္ဇိအားဖြင့် သမုတ်အပ်သော တလုံးသော ဝဏ္ဏ၏ အမည် သညာ ဟူ၍ လည်းကောင်း ရွတ်သံမျှသာ၊ ထိုအသံဖြင့် ရွတ်ကောင်းသော ဝဏ္ဏ၏ အသွင်ကံမှတ်၍ ပြုကာမျှသာဖြစ်၍ အ-၏ အရ အနက် အဓိပ္ပာယ် အထူးမရှိဟူ၍ လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းရာ၏။

ဆွံ့အသည် ဟူရာနှိုက် အ-၏ အရကား တိတ်ဆိတ်၏၊ စဲးညံ့၏၊ တိမ်းအောင်း၏ ဟူသော အနက် သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် “အ-၏” ဟူလျှင် အသံမထွက် တိတ်ဆိတ်သည်၊ စဲးညံ့သည်၊ တိမ်းအောင်းသည်ပင် ဖြစ်၏။ အသံထွက်လျက် မပီကာမျှကို အ-၏ ဆိုရာနှိုက်လည်း လိုအပ်သော သဘောအနက် တိတ်ဆိတ်၊ စဲးညံ့၊ တိမ်းအောင်းသည်ပင် ဖြစ်၏။ လိုအပ်သော သဘောအနက် မိမိ၏ နှလုံးနှိုက် ရှိလျက်ပင် သူတပါး၏ နားနှလုံးသို့ ကူးရောက်အောင် မပီလသော် ထို လိုအပ်သော သဘောအနက်သည် မိမိ၏ နှလုံးနှိုက်သာတည်၍ သူတပါး၏ နားနှလုံးသို့ မရောက်သဖြင့် မိမိ၏ စိတ်နှိုက် ထို သဘောအနက်တည်၍ တိတ်

ဆိတ်၊ စဲးညံ့၊ တိမ်းအောင်းလေသည်ဖြစ်၍၊ တိတ်ဆိတ်၊ စဲးညံ့၊ တိမ်းအောင်း၏၊ ဟူသည်လည်း မရှိလျှင်သည်ကို မဆို။ ရှိသောသဘောသည် ရှိမြဲးတင်သာ တိတ်လေ၊ ဆိတ်လေသည်၊ စဲးညံ့လေသည်၊ တိမ်းပေလေသည်၊ အောင်းလေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုကြောင့် အ-၏ ဟူလျှင် လိုအပ်သော သဘောမရှိလျှင်သည် မဟုတ်။ သူတပါး သိစေလိုသည်နှင့်အညီ သူတပါး မသိရသဖြင့် မိမိကိုယ်နှိုက်သာ တည်လျက်၊ စဲးညံ့၊ တိတ်ဆိတ်သည်သာဟူ၍၊ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ခပ်သိမ်းသော ဝေ ဂါဟာရနှိုက် ခေ ဂေ ဂေ ပညတ်ခြင်းသည်ကား-

တစုံတခု ပညတ်၏၊ တည်ရာဝတ္ထု ဖြစ်ကို အကြောင်းမဲ့ပဲ ခေ ဂေ ဂေ ရှိမျှ ပညတ်သော ဝေ ဂါဟာရမျှလည်း ရှိသည်။

တစုံတခု အဖြူအညို စသော ဂုဏ်အနက်ကို ခေ ဂေ ဂေ သော ဝေ ဂါဟာရ။

ထိုဂုဏ်၏ တည်ရာ ဝတ္ထုဖြစ်ကို ခေ ဂေ ဂေ သော ဝေ ဂါဟာရ။

သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော ကိရိယာ (ကြိယာ) အနက်မျှကို ခေ ဂေ ဂေ သော ဝေ ဂါဟာရ။

ထို ကိရိယာ၏ တည်ရာ ကိရိယာဖြစ်ကို ခေ ဂေ ဂေ သော ဝေ ဂါဟာရလည်း ရှိသည်။

တည်ရာ၊ အထည်၊ ဝတ္ထုဖြစ် မရှိပဲလျက် အခေ ဂေ ဂေ အသံမျှသာရှိ၍၊ ထိုအသံကို စောင့်ခြင်းငှာ အသွင်သဏ္ဍာန်မှတ်၍၊ ဖြစ်ဝတ္ထုကို စီရင်ပြီးလျှင် ထိုဖြစ်ကို ထိုစောင့်လိုသော အသံဖြင့် ခေ ဂေ ဂေ ကာမျှသော ဝေ ဂါဟာရ။

ရှိုလင့်သော ဝတ္ထုဖြစ်နှိုက် ထင်သော အသံမျှကိုစဲး၍၊ ထိုအသံဖြင့် သာ ထို ဝတ္ထုဖြစ်ကို ခေ ဂေ ဂေ သော ဝေ ဂါဟာရ။

ပြေပြစ်ရုံမျှ တက်ဆိုသော ဝေ ဂါဟာရ-

ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ်စိတ်ဖြာဖြာ သဘောရင်းကို ဆင်ခြင်၍၊ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ထိုတွင် ပညတ်၏၊ တည်ရာဝတ္ထုကို အကြောင်းမဲ့ပဲ ခေ ဂေ ဂေ ရှိမျှ ပညတ်သော ဝေ ဂါဟာရ ဟူသည်ကား ကွမ်းဟူသော နွယ်ပင်ကို ကွမ်းစသည်ဖြင့် ခေ ဂေ ဂေ ရှိနှိုက် စားခြင်း၊ သွားခြင်း ဟူသကဲ့သို့ ကွမ်းခြင်းဟူ၍၊ ကိရိယာအနက် ဝေ ဂါဟာရသည် မြန်မာနှိုက် မထင်။ ဖြူ၏၊ ညှိ၏ ဟူသကဲ့သို့ ကွမ်း၏ ဟူသော ဂုဏ်အနက် ဝေ ဂါဟာရလည်း မထင်။ ထိုနွယ် ဝတ္ထုဖြစ်ကို ခေ ဂေ ဂေ လွယ်ရုံမျှ ပညတ်သည်သာ ဖြစ်၏။

အဖြူ အညို စသော ဂုဏ်အနက်မျှကို ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရကား ဖြူသည်၊ ညိုသည်၊ ဖြူကုန်သည်၊ ညိုကုန်သည်၊ ဖြူသဖြင့်၊ ညိုသဖြင့် ဟူ၍၊ ကေဝုဏ်၊ ဗဟုဝုဏ် အနက်ထင်စေလျက် ဂုဏ် ဟူသော အနက်မျှကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဝေါဟာရ ဖြစ် သတည်း။

ဤဂုဏ် သဘောမျှကို ခေါ်ဝေါ်ရာ၌ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့်သာ ခြိမ်းသို့ လည်းကောင်း၊ ကိရိယာသို့ လည်းကောင်း ရောက်၏။ ကတ္တား၊ ကံ စသော တပီးသောအဖြစ်ဖြင့် မရောက်ကောင်း။ မရောက်ကောင်းဟန်ကား အဖြူသည် လိုအပ်၏ ဟူ၍၊ ဝတ္ထု၊ အဝတ္ထု၊ ကတ္တား အဖြစ် ရှိသော်လည်း ဖြူသော ဝတ္ထုသည် ဖြစ်၏။ ဖြူသော ဝတ္ထုသည် လိုအပ်၏ ဟူ၍၊ ဝတ္ထုခြိမ်းသို့သော် လည်းကောင်း၊ ဖြူသော အဖြစ်သည် ဖြစ်၏။ ဖြူသော အဖြစ်သည် လိုအပ်၏ ဟူ၍၊ ဖြစ်ခြင်း ကိရိယာသို့ လည်းကောင်း ဝိသေသန အဖြစ်သာ ကေန္တအားဖြင့် ရောက်ကောင်း သည်။

အဖြူကိုယူ၏၊ အဖြူကို ယူအပ်၏ ဟူ၍၊ ဝတ္ထုကံ၊ အဝတ္ထုကံ ဖြစ်သင့်ရာ၌ က် လည်း ဖြူသော ဝတ္ထုကို၊ အရပ်ကို၊ ကာလကို၊ အဆင်ကို၊ အဖြစ်ကိုဟူ၍၊ ဝိသေသန အဖြစ်သာ ရောက်ကောင်းအံ့သည်။

အဖြူဖြင့်၊ ဖြူခြင်းငှာ၊ အဖြူမှ၊ အဖြူ၌ စသည်ဖြင့် ကရိုဏ်း၊ သမ္ပဒါန်၊ အပါဒါန်၊ ဩကာသ ဖြစ်သင့်ရာ၌လည်း ဖြူသော ဝတ္ထုဖြင့်၊ အရပ်ဖြင့်၊ ကာလ ဖြင့်၊ အဖြစ်ဖြင့်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဖြူသော၊ ဖြူခြင်းငှာ၊ ဖြူသောဝတ္ထုမှ၊ အဖြစ် မှ၊ ဝတ္ထု၌ကံ၊ အဖြစ်၌ကံဟူ၍၊ ဝိသေသန အဖြစ်သာ ရောက်အံ့သည်။

အဖြူ၏၊ အဖြူနှင့်၊ အဖြူကြောင့်၊ အဖြူတို့တွင်ဟူသော အကာရက အနက် တို့၌လည်း ဖြူသော ဝတ္ထု၏၊ ဖြူသောဝတ္ထုနှင့်၊ ဖြူသောအဖြစ်နှင့် စသည် ဖြင့် ဝိသေသနအဖြစ်သာ ရောက်ရာသည်။

အိုအဖြူ၊ ဖြူလသော်ဟူသော အာလုပ်အနက်၊ လက္ခဏအနက် ဖြစ်သင့်သော် လည်း အိုဖြူသောဝတ္ထု၊ အိုဖြူသောအဖြစ် စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဖြူသော အဆင်းဖြစ်လသော် အရပ်၊ အခါ ဖြစ်လသော် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ဝိသေသန အဖြစ်သာ ရသင့်၏။

အစူန္တသံယောဂ တမူကား အဒ္ဓါကာလ မဟုတ်သောကြောင့် ဖြူသော ကာလ ပတ်လုံး၊ ဖြူသော အရပ်တိုင်တိုင်ဟူ၍၊ ကာလ၌လည်းကောင်း၊ အရပ်၌လည်း ကောင်း ဂုဏ်၏အဖြစ်၊ ဝိသေသန၏ အဖြစ်သာ ရောက်အံ့သည်။ ဤသို့သော အရာများကိုထောက်၍ ဂုဏ်သဘောမျှကိုဆိုသော ဝေါဟာရသည် ကေန္တအားဖြင့် ကတ္တား၊ကံ စသည် မဖြစ်။ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့်သာ ခြိမ်းသို့လည်းကောင်း၊ ကိရိယာ

သို့လည်းကောင်း ရောက်သင့်သည်။ ထိုဂုဏ်ဟူသော အနက်မျှကို ဆိုလိုသော အရာ
နှိုက် အဖြူ၊ အညို စသည်ဖြင့် သက်သက် လိင်္ဂတ္ထသည် လည်းကောင်း၊ ဖြူသော၊
ညိုသော ဟူ၍၊ ဝိသေသနတ္ထသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ရာသည်သာ ဖြစ်၏။

ဖြူ၏၊ ညို၏၊ ဖြူဆဲ၊ ညိုဆဲ ဟူ၍၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၊ ဖြူလေပြီ၊ ညိုလေပြီ
စသည်ဖြင့် အတိတ်၊ ဖြူလတ္တံ့၊ ညိုလတ္တံ့၊ စသည်ဖြင့် အနာဂတ်ဟူသော ကာလ
သုံးပါးဖြင့် မှတ်၍၊ ဖြူ၏၊ ဖြူကုန်၏၊ စသည်ဖြင့် ကေဝုဏ်၊ ဗဟုဂုဏ်ကိုလည်း ထင်
စေလျက် ကိရိယာအနက်ကိုသို့ ခေါ်ဝေဟာသော အရာနှိုက်လည်း ဖြစ်သော၊ ဖြစ်ခြင်း
သည် ဖြစ်ဆဲ၊ ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဖြစ်ကုန်ဆဲ၊ ဖြစ်ကုန်ပြီး၊ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့ ဟူ၍၊
ဖြူ၏ ဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်သည် ဖြစ်ခြင်းဟူသော ကိရိယာနှိုက် ဖြူသောဖြစ်ခြင်း ဟူ၍၊
ဝိသေသန အဖြစ်သာ ရောက်ရာသည်။ ကိရိယာအဖြစ်သို့ မရောက်နိုင်။ ဤသို့လျှင်
ဂုဏ်ပုဒ်သည် ဝိသေသန အဖြစ်မှတစ်ပါး ကာရကအဖြစ်၊ ကိရိယာ အဖြစ်သို့ ကေန္တ
အားဖြင့် မရောက်နိုင်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား ကိရိယာကိုပြီးစေတတ်သော
သတ္တိကင်း၍၊ ကာရက အဖြစ်သို့ မရောက်နိုင်။

အကာရက ခြောက်ပါးတွင်လည်း အဖြူ၏ ဟူသော သာမိ အနက်သည် ဣတ္ထိ၊
ပုရိသစသော ခြစ်နှင့် သံ၊ သာမိ စသော သမ္ပန်သဘော မဖြစ်နိုင်။ ဂုဏသမ္ပန် ဟူ
သော်လည်း “ဂုဏာနံအာမရော” စသည်ဖြင့် ဂုဏသဒ္ဓါနှင့်သာ သမ္ပန် ဖြစ်သည်။
ဂုဏ်၏ အရဖြစ်သော နိလ၊ ပိတ စသည်တို့နှင့် သမ္ပန် မဖြစ်။ ဂုဏ သမ္ပန်နှိုက်ကား
ဘုရား၏ ဂုဏ် ဟူ၍၊ ဘုရားခြစ်သာ သမ္ပန် ဖြစ်သည်။ အဖြူ၏ အဖြစ် ဟူ၍၊ သမ္ပန်
အနက် ဖြစ်သင့်သော်လည်း ဖြူသောဖြစ်ခြင်း၊ ဖြူသောအဖြစ်ဟူ၍၊ ဝိသေသန
လက္ခဏာသာရှိသည်။ သဘောအားဖြင့် သမ္ပန်လက္ခဏာ မဖြစ်နိုင်။ အဘယ့်ကြောင့်
နည်း ဟူမူကား စပ်ခြင်းကိရိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သမ္ပန္နိခြစ်နှစ်ခုမရသာ။ အဖြူ
၏ ဟူသောပုဒ်၏ အရတခြား၊ အဖြစ်ဟူသောပုဒ်၏ အရတခြား မဖြစ်သာ။ ဖြူ
သော ဖြစ်ခြင်းဟူ၍၊ ဖြစ်ခြင်းကိရိယာ၏ အဖြူဟူသော ဂုဏ်ပုဒ် ဝိသေသနမျှသာ
ဖြစ်နိုင်အံ့သည်။ ထိုကြောင့် ဂုဏ်သဘောမျှသာဖြစ်သော အနက် သမ္ပန္နိခြစ်မဖြစ်နိုင်။

အာလုပ်အနက်လည်း ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု မဟုတ်သည်ဖြစ်၍၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော
အတိုင်း ဝတ္ထုအဖြစ် စသည်ဖြင့် ခြစ်ဝတ္ထုနှိုက် လည်းကောင်း၊ ကိရိယာနှိုက် လည်း
ကောင်း ဝိသေသန အဖြစ်မျှသော်လည်း ကေန္တအားဖြင့် မရောက်။

လက္ခဏအနက်နှိုက်လည်း ရွှေကိရိယာ၊ နောက်ကိရိယာ နှစ်ပါးရှိ၍၊ နောက်
ကိရိယာဖြင့် ရွှေကိရိယာကို မှတ်သော်သာ လက္ခဏအနက် ဖြစ်သင့်သည်။ အဖြူ
စသော အနက်ကား ကိရိယာစသော အနက်မဟုတ်။ ဂုဏ်သဘောသာဖြစ်၍၊
လက္ခဏ အနက်နှိုက်လည်း မဖြစ်နိုင်။

နိဗ္ဗါရဏ အနက်နှိုက်လည်း အပေါင်းအစိတ် ထုတ်ခြင်း မဖြစ်သာ။ အဖြူတို့
တွင်ဟူ၍၊ နိဗ္ဗါရဏအနက် ဖြစ်သင့်သော်လည်း အဖြူဟူသောဂုဏ်၏ တည်ရာဝတ္ထု

အများကိုရှု၍ နိဒ္ဒါရဏအနက် ဖြစ်သင့်လေသည်။ ကဏှာဟူသော နိဒ္ဒါရဏီယ ပုဒ်နှိုက်လည်း နက်သောဂုဏ်ကို မလို။ နက်သောဂုဏ်၏ တည်ရာ နှားခြိမ်ကိုသာ လိုရင်း။ နက်သောဂုဏ်ကား နိဒ္ဒါရဏဟေတု အဖြစ်ဖြင့် နက်သောနှားမ ဟူ၍ ဝိသေသနသာ ဖြစ်နိုင်လေသည်။

ဟိတ်အနက်နှိုက်လည်း အဖြူကြောင့်ဟူ၍ ဟိတ်အနက် ဖြစ်သင့်သော်လည်း ဖြူသော ဝတ္ထုကြောင့် အဆင်း၊ အရုပ်၊ အသွင်၊ အပြင်၊ အဖြစ်ကြောင့်ဟူ၍ စူးလမ်းရာဝတ္ထုနှိုက် ဝိသေသနအဖြစ်သာ ရောက်နိုင်အံ့သည်။

အစွန္တသယောဂ အနက်နှိုက်ကား ဆိုခဲ့တိုင်း အဒ္ဓါ၊ ကာလ အနက်မဟုတ်။ ဖြူသောဂုဏ် စသော အနက်သာဖြစ်၍ ဖြူသောကာလ၊ ဖြူသောအရပ်ဟူ၍ ဝိသေသနအဖြစ်သာ ရောက်နိုင်လေသည်။ ထိုကြောင့် ဂုဏ်သဘောမျှကို ခေါ်ဝေါ် ရာနှိုက် ခြိမ်ဝတ္ထုသို့ ဝိသေသနအဖြစ်သာ ရောက်နိုင်သတည်း။ ဉာဏ်သက်သမျှ ဆိုလိုက်သည်။ ယုတ္တိကို ဆင်ခြင်ပါ။ ဤသို့လျှင် ဂုဏ်သဘောရင်းကို ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရလည်း ရှိသတည်း။

အဖြူ၊ အညို စသော ဂုဏ်၏ တည်ရာ ခြိမ်ကို ပညတ်သော ဝေါဟာရဟူသည် ကား ဖြူသော၊ ညိုသော အဆင်း၏ တည်ရာ လူခြိမ်ကို ငဖြူ၊ ညို၊ မိဖြူ၊ မိညို စသည်ဖြင့် ပညတ်ခြင်းသည် ဂုဏ်ဟူသော သဘောကို စူး၍ တည်ရာ ဝတ္ထုကို ခေါ် ဝေါ်သော ဝေါဟာရတည်း။ မဖြူ မညိုပေးလျက် ခေါ်ဝေါ်လမှုကား ရှဋ္ဌ၊ ဖြူသည်၊ ညိုသည် စင်စစ်နှိုက်ကား အနတ္တဟူ၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ရှည်ခြင်း၊ တိုခြင်း၊ ကြီးခြင်း၊ ငယ်ခြင်း၊ ယုတ်ခြင်း၊ မြတ်ခြင်း၊ တိုးခြင်း၊ ဆုတ်ခြင်း စသည်ပင် ပံ့ပိုးကွ ရကောင်းသော၊ တခုမှထောက်၍ တခုအမည်ရသော အခိုက်အတန့်ကို စူး၍ ခေါ်ဝေါ်ဘော ဝေါဟာရတို့သည်လည်း အဝတ္ထာသဒ္ဓါဖြစ်၍ အဖြူ၊ အနီ စသော ဂုဏ်သဘောမှာကဲ့သို့ ထိုသဘောကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသဘော၏ တည်ရာဝတ္ထုကို အရှည်၊ အတို စသည်ဖြင့် ပညတ်ခြင်းဖြစ်၏။ ဖြူခြင်း၊ ညိုခြင်း၊ တိုခြင်း၊ ရှည်ခြင်းတို့သည် ဖြူသောဂုဏ်၊ ညိုသောဂုဏ်၊ တိုသောဂုဏ်၊ ရှည်သောဂုဏ် ဟူ၍ ဂုဏ်ပုဒ်ချည်း အတူတူဖြစ်၍ အဝတ္ထာဟူသော သဒ္ဓါ အထူးမရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ အဖြူမှထောက်၍ အညို၊ အညိုမှထောက်၍ အဖြူ၊ အတိုမှထောက်၍ အရှည်၊ အရှည်မှထောက်၍ အတိုဟူ၍ အခိုက်အတန့် အဝတ္ထာသဒ္ဓါချည်းဖြစ်၍ ဂုဏ်သဒ္ဓါဟူ၍ လည်း အထူးမရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ တမူကား အထူးမရှိဟူ၍ မယူသင့်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမှုကား ဂုဏ်သဗ္ဗနာမ်၊ အဝတ္ထသဗ္ဗနာမ်ဟူ၍ သဗ္ဗနာမ်ဆယ်ပါး၏ သရုပ်တွင် အထူး ပြသောကြောင့် ထူးအောင် ယူရာ၏။ အကယ်၍ မထူးသည် စင်စစ်ဖြစ်ဘိမူ သဗ္ဗနာမ်ဆယ်ပါးဟူ၍ ဆရာတို့ အမိန့်မရှိရာ။ ဤ ထူးဟန်ကို စွမ်းသမျှ ဆိုလိုက်ဦးအံ့။

ပယောဂဝန္တသဗ္ဗနာမ်၊ ဝစနသဗ္ဗနာမ်၊ ဂုဏ်သဗ္ဗနာမ်၊ ပုစ္ဆာသဗ္ဗနာမ်၊ ပမာဏ သဗ္ဗနာမ်၊ သဗ္ဗသဗ္ဗနာမ်၊ ဒိသာသဗ္ဗနာမ်၊ အဝတ္ထာသဗ္ဗနာမ်၊ သင်္ချာသဗ္ဗနာမ်၊ ကာလ

သဗ္ဗနာမ် ဟူသော ဆယ်ပါးတို့တွင် ပယောဂဝန္တ သဗ္ဗနာမ်သည် ပယောဂဝန္တ အားဖြင့် တည်ရာဝတ္ထုနှင့် မကင်းရာ။ ထို့အတူ ဝစနသဗ္ဗနာမ် စသည်တို့နှိုက်လည်း စွဲလမ်းရာဝတ္ထုနှင့် မကင်းရာသောကြောင့် ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှ ဖြစ်ကြအံ့သည်။ စွဲလမ်းရာနှင့် မကင်းဟန်ကား ယ၊ တ ဟူသော ပယောဂ ဝန္တပုဒ်သည် သဗ္ဗနာမ် ပုဒ်၏ စွဲလမ်းရာ ဣတ္ထိ၊ ပုရိသစသော ဝတ္ထုနှင့် မကင်းရာ။ ယောပုရိသော၊ ယာဣတ္ထိ စသည်ဖြင့် ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှလည်း ဖြစ်အံ့သည်။

ဝစနသဗ္ဗနာမ်နှိုက်လည်း တုမေုသာဓဝေ၊ စသည်ဖြင့် သာဓဝေ၊ ဟူသော စွဲလမ်း ရာနှင့် မကင်းရာ ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှ ဖြစ်ကြအံ့သည်။ ဤ တုမေုသာဓဝေ၊ စသည်နှိုက်ကား နိလုပ္ပလသဒ္ဓါနှိုက် ညှိသော ကြာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကြာဖြစ် သော အညိဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှ ဖြစ်ပြန်ကောင်းသကဲ့သို့ “သင်ဖြစ်သော သူတော်ကောင်း” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “သူတော်ကောင်းဖြစ်သော သင်” ဟူ၍ လည်းကောင်း ပြန်ကောင်း၏။

ဂုဏသဗ္ဗနာမ်နှိုက်ကား နိလုပ္ပလစသည်ဖြင့် ဖြစ်မကင်းဟန်၊ ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှ ဖြစ်ဟန် သိသာပြီ။ ပုစ္ဆာသဗ္ဗနာမ်နှိုက်လည်း ကတရောပုရိသော၊ ကတရာဣတ္ထိစသည် ဖြင့် စွဲလမ်းရာ မကင်း ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှဖြစ်ကြ၏။ ပမာဏသဗ္ဗနာမ်နှိုက်လည်း အပ္ပလဝဏံ၊ ထောက်ကာလံ စသည်ဖြင့် ဆားဟူသော စွဲရာ၊ အခါဟူသော စွဲရာ မကင်းသင့်။ သဗ္ဗနာမ်နှိုက်လည်း ဣတရောပုရိသော၊ ဣတရာဣတ္ထိ စသည်ဖြင့် လူ ဟူသောစွဲရာ ဝတ္ထုနှင့်မကင်း။ ဒိသာသဗ္ဗနာမ်နှိုက်လည်း ဒက္ခိဏာဒိသာ၊ ပုဗ္ဗာဒိသာ စသည်ဖြင့် အရပ်ဟူသော စွဲရာဝတ္ထုနှင့် မကင်းရာ။ အဝတ္ထာသဗ္ဗနာမ်နှိုက်လည်း ဒီဗောသံသာရော၊ ဒီသာရတ္ထိ၊ ဒီဆံယောဇနံ စသည်ဖြင့် သံသရာ၊ ညဉ့်၊ ယူဇနာ၊ အဓုနံ ဟူသော စွဲလမ်းရာ မကင်းရာ။ သင်္ချာသဗ္ဗနာမ်နှိုက်လည်း ဒေုဣတ္ထိ၊ ဒေုပုရိသာ စသည်ဖြင့် ယောကျ်ား၊ မိန်းမ စသော ဖြစ်နှင့် မကင်း။ ကာလသဗ္ဗနာမ်နှိုက်လည်း အတိတောကာလော စသည်ဖြင့် ကာလ ဟူသော စွဲရာနှင့် မကင်း။ ထိုစွဲရာပုဒ်နှင့် တုလျာဓိကရဏဝိသေသန၊ ဝိသေသျှလည်း ဖြစ်ကြအံ့သည်။

ထိုသို့ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန ဖြစ်သောအခါ စွဲရာတည်ရာဖြစ်သော ဝိသေသျှ ပုဒ်၏ ဂုဏ်ပုဒ်ချည်း မည်ကုန်၏။ မည်ဟန်ကို ထင်သော ပုဒ်တွင် ဆိုအံ့။ ပမာဏ သဗ္ဗနာမ်နှိုက် အပ္ပ၊ နည်းသော။ လဝဏံ၊ ဆား။ ဗဟံ၊ များသော။ ဝေဝဏံ၊ ဆား။ ဤသို့လျှင် ဆား၏ နည်းသောအဖြစ်၊ များသောအဖြစ်သည် ဂုဏ်မည် သတည်း။ ထို့ကြောင့် သာမညအားဖြင့် သဗ္ဗနာမ် ဆယ်ပါးလုံးသည် ဂုဏ်ချည်း ဖြစ်သင့်သော်လည်း ရှည်ခြင်း၊ တိုခြင်း စသည်ဖြင့် ပဋိပက္ခအနက်ရှိသော ဝေဟာရ သဒ္ဓါနှစ်ပါး ရှိရာနှိုက် အဝတ္ထာသဒ္ဓါ ဟူ၍ သိအပ်၏။ အရှည်၏ ပဋိပက္ခ အတို

အတို၏ ပဋိပက္ခ အရှည် ဟူ၍၊ ပဋိပက္ခဖြစ်သော နှစ်ပါးသော ဝေါဟာရတို့သည် အချင်းချင်း တခုမှ လွတ်သော် တခုသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ညိုသည်၊ မညိုသည်၊ ဖြူသည်၊ မဖြူသည်တို့နှိုက် ပဋိပသေ အနက်ရှိသော မ-အက္ခရာဖြင့် မြစ်ရ၏။ သို့ မ-အက္ခရာဖြင့် မမြစ်ရ။ သဘောအားဖြင့် တို၏ ဟူလျှင် မရှည် ဟူသော အနက်၊ ရှည်၏ ဟူလျှင် မတို ဟူသော အနက် ပြီးလင့်၏။ ထိုသို့ ပြီးလင့်ခြင်း သည်လည်း ပဋိပက္ခဖြစ်သော ဝေါဟာရနှစ်ခု ရှိရာနှိုက်သာ ပြီးလင့်၏။ ပဋိပက္ခဖြစ်သော ဝေါဟာရ နှစ်ပါး မရှိ။ တပါးတည်းသာလည်းကောင်း၊ နှစ်ပါးမကသော်လည်းကောင်း ဖြစ်ရာနှိုက်ကား ပဋိပသေ အနက်ရှိသော မ-အက္ခရာဖြင့် မြစ်သည် မည်၏။ ဖြူ၏ ဟူလျှင် မညို ဟူသော အနက်သာ မပြီးမူ၍၊ မနီ၊ မဝါ၊ မစိမ်း၊ မပြာ ဟူ၍၊ မဖြူ သည်မှတပါး အနက်လေးပါးလုံး ပြီးရာခဲသောကြောင့် အလျဉ်းရှိ၏။ ညို၏ ဟူရာ နှိုက်လည်း ဤနည်းအတူ မဖြူ ဟူသည်မှတပါး မနီ၊ မဝါ စသော အနက်လေးပါး လုံး ပြီးလင့်၍၊ အလျဉ်း ရှိသင့်၏။ မဖြူ ဟူရာနှိုက်လည်း ညို၏ ဟူသော အနက် မျှသာ မပြီးလင့်။ နီ၏၊ ဝါ၏၊ စသော အနက်လေးပါး လျဉ်းဖွယ်ရှိ၏။ မညို ဟူရာနှိုက်လည်း ဖြူ၏ ဟူ၍ သာ စကားမပြီး။ နီ၏၊ ဝါ၏ ဟူသော အလျဉ်း ရှိ၏။ နီ၏၊ ဝါ၏၊ မနီမဝါ စသည်တို့နှိုက်လည်း ဤအတူ အလျဉ်းများစွာ ရှိ သောကြောင့် မ-အက္ခရာဖြင့် မြစ်ရ၏။ ဤနည်းကို မှီ၍၊ နှစ်ပါးမက အလျဉ်းရှိ ရာနှိုက် မ-အက္ခရာဖြင့် မြစ်ရာ၏။

ပဋိပက္ခ ဝေါဟာရနှစ်ပါး မရှိရာနှိုက်ကား သိ၏၊ မြင်၏ ဟူသော အနက်ကို မသိ မမြင် ဟူ၍၊ မအက္ခရာဖြင့် မြစ်သော်သာ ပဋိပက္ခအနက်ဖြစ်သော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ မ-အက္ခရာဖြင့် မမြစ်မူ၍၊ ပဋိပက္ခအနက် ရကောင်းသော ဝေါဟာရ လျဉ်းဖွယ်မရှိ။ ထို့ကြောင့် ပဋိပက္ခဖြစ်သော လျဉ်းဖွယ်ဝေါဟာရ အနက် တခုမျှ မရှိ။ သိ၏ ဟူသော အနက်ဝေါဟာရ တခုသာရှိ၍၊ သိ၏ ဟူသော အနက်တခု၊ မသိ ဟူသော အနက်ရှိသော ဝေါဟာရတခု ဤသို့ ဝေါဟာရနှစ်ပါးမရှိပဲ တပါး တည်း ရှိရာနှိုက်လည်း မ-အက္ခရာဖြင့်သာ မြစ်ရလေသည်။ ဤသို့ မ-အက္ခရာဖြင့်မြစ်မှ ပဋိပက္ခအနက် ရကောင်းသည်ကို အဝတ္ထာဟူ၍၊ မယူလို၊ ရှည်၏၊ တို၏၊ လေး၏၊ ပေါ့၏၊ စသည်ဖြင့် မ-အက္ခရာ မမြစ်ပဲ ပဋိပက္ခ အနက် ရကောင်းရာနှိုက်သာ အဝတ္ထာသဒ္ဒါဟူ၍၊ ယူသင့်၏။ “အဝတ္ထာ သဗ္ဗနာမိနာမ အဝတ္ထာ သဗ္ဗမေဝ ဥပါဒါယ ပဝတ္ထနတောဝေါဗလိဗဒ္ဓနာယေန” ဟူသော ဋီကာပါဠိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို တခု တည်းသော နှားခြိမ်သည် အမိနီရည်ကို သုံးဆောင်သည်ကာလ ဝတ္ထုဆိုးမလောက်မူ ဒေမ၊ တိုက်ထွန်ကောင်း တိုက်ထွန်လောက်မူ ဗလိဗဒ္ဓ ဟူ၍၊ အခိုက် အတန်သို့ လိုက်၍ ဆို၏။ သို့ တခုတည်းသော ဝတ္ထုသည် ရှည်သော အခိုက်အတန့် ဒီဃ၊ ထိုမှလျော့လျှင်း ဆုတ်ယုတ်ပြန်သော် ရဿ၊ ထိုရဿမှ သာလွန်ပွားတက်ပြန်သော် ဒီဃဟူ၍၊ အခိုက်အတန့်အားဖြင့်သာ ဒီဃ၊ ရဿ သဒ္ဒါဖြစ်၏ ဟု ယူဖွယ် ရှိ၏။

ထိုသို့ယူသော် သင့်အံ့သို့ မရှိ။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား နွားတခုတည်းသည် အမိသို့ချဉ်းကပ်၍ နေတတ်သော အကြောင်းထူးကို စူး၍ သာ ငယ်သော ကာလ ဝတ္ထု မည်သည်။ ထိုထက် အတန်ကြီး၍ လူတို့ ဆုံးမလောက်သော အကြောင်းထူး ရောက်ပြန်၍ ဒဗ္ဗမည်သည်။ ထိုထက်ကြီး၍ လူတို့ လုပ်ခွန်လုပ်နက် စီးပွားကိုဆောင် နိုင်သော အကြောင်းထူး ဂုဏ်ထူးရှိပြန်သောကာလ ဗလိဗဒ္ဓ မည်သည်။ ဤနှိုက် နွားခြင်တခုသည်ကား ဟုတ်၏။ ကာလအားဖြင့် ဂုဏ်ထူး၍ အမည်ထူး ဖြစ်သည်။

- ၁၀ နှစ်ရွယ်လူသည် ပညာနည်းသောကြောင့် မန္ဒု၊
- ၂၀ ရွယ်ကား မြူးထူးသောကြောင့် ဒိဉ္ဇု၊
- ၃၀ ရွယ်ကား အဆင်းကောင်းသောကြောင့် ဝဏ္ဏ၊
- ၄၀ ရွယ်ကား ခွန်အားကြီးသောကြောင့် ဗလ၊
- ၅၀ ရွယ်ကား သိမြင်နိုင်သောကြောင့် ပညာ၊
- ၆၀ ရွယ်ကား အား၊အဆင်း၊ပညာ လျော့နည်းသောကြောင့် ဟာနိ၊
- ၇၀ ရွယ်ကား အရေ အသား တွန့်လိမ်သောကြောင့် ပဗ္ဗိရ၊
- ၈၀ ရွယ်ကား ကျောက်ကုန်းသောကြောင့် ဝက်။
- ၉၀ ရွယ်ကား တွေဝေတတ်သောကြောင့် မောမူဟ၊
- ၁၀၀ ရွယ်ကား အိပ်ရာနှိုက်မြီးတတ်သောကြောင့် သယန-

ဟူ၍ အစဉ်အတိုင်း အကြောင်းထူး၍ တယောက်တည်းသော လူသည်ပင် အမည် ထူး၏သို့ ဝတ္ထု၊ ဒဗ္ဗ စသည်တို့နှိုက်လည်း အကြောင်းထူး၍ အမည်ထူးသည်။

ဤသို့ အကြောင်းဂုဏ်ထူး၍ ဝေါဟာရထူးသည်ကို မယူလို။ ဤသို့ ဂုဏ် အကြောင်းထူးသည်ကို ယူသည်ရှိသော် တလုံးတည်းသော သစ်သီးသည် နသည် အခိုက် စိမ်းသောအဆင်း၊ ရွမ်းသည်ကာလ ဝါ၏၊ မှည့်သည်ကာလနီ၏။ ဤသို့ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် အစိမ်း၊ အဝါ၊ အနီ ဖြစ်သည်ကိုလည်း အဝတ္ထုဟူ၍ ယူရလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းဂုဏ်ထူး၍ အမည်ထူးဖြစ်သည်ကို ယူသဖြင့် သင့်အံ့သို့မရှိ။ ယင်းသို့သော် “ဂေါဗလိဗဒ္ဓနျာယေန” ဟူသော ဋီကာဆရာ၏ အလိုကို အဘယ်သို့ ယူရအံ့နည်း ဟူမူကား တိုသောဝတ္ထုသည် ထိုအောက် တိုသောဝတ္ထုနှင့်စံသော် အရှည်မည်၏။ ရှည်သောဝတ္ထုသည် ထိုထက် ရှည်သော ဝတ္ထုနှင့်စံသော် အတိုမည်၏။ ဤသို့ မူလဝတ္ထုအောက် တိုသည်၊မူလဝတ္ထုထက် ရှည်သည်နှင့်စံသော် ဝေါဟာရ အထူးဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဝေါဟာရ အထူးဖြစ်သည် ကား အခိုက်အတန့်ကိုစူး၍ နွားခြင်တခုတည်းသာလျက် ဝတ္ထု၊ ဒဗ္ဗ စသည်ဖြင့်

အခိုက်အတန့်အားဖြင့် အမည်ထူးဖြစ်ဟန်ကို သိသာစေလို၍ သာ ဝတ္ထု၊ ဒုမ္မ၊ စသော ဝေါဟာရနည်း ဖြစ်ဟန်ဖြင့် ညွှန်ပါသည်။ ထို ဝတ္ထု၊ ဒုမ္မ ဟူသည်ပင် အဝတ္ထာ ဖြစ်၍ ဆိုသည်မဟုတ်ဟု ယူသင့်၏။

ယင်းသို့လျှင် သဗ္ဗနာမ်ဆယ်ပါးလုံးသည် အရာအားဖြင့် ဂုဏ်ပုဒ်ချည်းဖြစ်သော် လည်း အဝတ္ထာဖြစ်ကောင်းသော အရာထူး ပယောဂဝန္တ၊ဝစန၊ပမာဏ စသည် ဖြစ်ကောင်းသော အရာအထူး ရှိသောကြောင့် အဝတ္ထာဟူ၍ သဒ္ဓါထူးရှိသည် မဟုတ်။ အရာထူး ရှိ၍ သာ သဗ္ဗနာမ်ဆယ်ပါးတွင် ဂုဏ်သဗ္ဗနာမ်၊ အဝတ္ထာသဗ္ဗ နာမ် ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်တော်မူအပ်သတည်း။ ဉာဏ်လိုက်ဆိုသည်။ ယုတ္တိကို ဆင် ခြင်ပါ။

သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော ကိရိယာအနက်မျှကို ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါ ဟာရတို့ကိုကား ဆွံ့အခြင်း ကိရိယာကို ဆိုရာနှိုက် ထင်လအံ့။

သွားခြင်း၊ စားခြင်း ကိရိယာအနက်ကိုစွဲ၍ ထိုသဘော၏ တည်ရာဝတ္ထုကို ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရ ဟူသည်ကား ထမင်း၊ဟင်း ချက်တတ်သော သူကို ထမင်းချက်၊ ဟင်းချက်၊ ခရီးသွားတတ်သောသူကို ခရီးသွား၊ ငှက်ကိုစောင့်တတ်၊ အသက်ကို စောင့်တတ်သောသူကို ငှက်စောင့်၊ အသက်စောင့်၊ သွားတတ်သောသူကို ဂေါဏ၊ အိပ်တတ်သောသူကို မဟိံသဟူ၍ ချက်ချင်း၊ သွားခြင်း၊ စောင့်ခြင်း၊ စားခြင်း၊ အိပ်ခြင်း ကိရိယာအနက်ကိုစွဲ၍ ထိုကြိယာ၏ တည်ရာဝတ္ထုကို ခေါ် ဝေါသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သတည်း။

တည်ရာဝတ္ထု မရှိပဲလျက် အခေါ်အဝေါ် အသံမျှသာရှိ၍ ထိုအသံကို အသွင်ဖြင့် မှတ်ခြင်းငှာ သင်္ကေတ ဝတ္ထုခြေစီရင်၍ ထိုစီရင်သော ခြေအသွင်ကို ထိုစောင့်လိုသော အသံဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသော ဝေါဟာရဟူသည်ကား အ၊ အာ စသော အက္ခရာတို့ကို အ၊ အာ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည်ကား အ၊ အာ ဟူသော ဝတ္ထုမရှိ။ အ၊ အာ၊ ဟူသော အသံမျှသော်ကား ရှိ၏။ ထို အ၊အာ ဟူသော အသံကို ရွတ်လိုလသော် ဣဤ စသောအသွင်မှတခြား အ၏၊အသွင်၊ အာ၏၊အသွင်၊ အရေးအမှတ် ဝတ္ထုခြေပြု၍ ထိုပြသောအသွင်သည် လိုအပ်သော အ၊ အာ စသော အသံကို မကွယ်စေရ၊ စောင့် သည်ဖြစ်၏။ ထိုစောင့်သော အသွင်ကိုရှု၍ အ၊ အာ စသည်ဖြင့် ရွတ်ဖတ်ရခြင်း၊ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သတည်း။ ဣဤ စသော ကြွင်းသော အက္ခရာ တို့နှိုက်လည်း ဤနည်းအတူ အသံကို မကွယ်စေရ၊စောင့်လိုသောငှာ အက္ခရာအသွင် မရှေးယှက်ရ။ အသီးအသီးထား၍ မှတ်သည်။ ထိုမှတ်သောအသွင်ဖြင့် အထူးထူးသော အသံတို့ ကို စောင့်သည်ဖြစ်၍ မပျောက်မကွယ် ရွတ်ဖတ် ခေါ်ဝေါ်ရခြင်းဖြစ်၏ ဟု နှလုံး သွင်းရာ၏။

ရှိလင့်သော တည်ရာဝတ္ထုဒြဗိဒ္ဓိကို ထင်သော အသံမျှကိုစူး၍ ထိုအသံဖြင့် အသံ၏ တည်ရာဝတ္ထုကို ခေါ်ဝေါ်သော ဝေ ဂါဟာရသည်ကား ကြီးကြာ ဟူ၍ တွန်မြည်သော အသံကို စူး၍ ထိုအသံဖြင့် ထိုတိရစ္ဆာန်ကိုခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဤနည်းအတူ ရွှေပြည်စိုး ဟူ၍ ငှက်၏ အမည်ကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ တီးတုတ် ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ မာဂဓနိုက်လည်း ဒုန်ဒုန် အသံနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် ဒုန္နုဘိ၊ ခိုန်ခိုန် အသံရှိသည်ကို ဥဏ္ဏိမ ဟူသော စည်မျိုး၏ အမည်။ တဟုံဟုံ အသံပြုတတ်၍ ဟုံဟုံက ဟူသော လူ၏ အမည်။ ဤသို့စသော အရာများသည် ရှိလင့်သော တည်ရာ ဝတ္ထုဒြဗိဒ္ဓိကို ထင်သောအသံဖြင့် အသံ၏ တည်ရာဝတ္ထုကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဝေ ဂါဟာရ ဖြစ်သတည်း။

ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ဆိုသော ဝေ ဂါဟာရသည်ကား အရအနက်မရှိသော အရာ၊ အရ အနက်ရှိသော အရာဟူ၍ နှစ်ထွေထင်၏။ “ဂါထောင့်ဂါထာ၊ သာယောင့် သာယာ၊ နာသောင့်နာသာ” စသည်ဖြင့် ဂါထောင့်ဟူ၍ အနက်အရမရှိပဲ ပြေပြစ် ရုံမျှသာ ဆိုသည်။ အံ့ဩသည်၊ အံ့အံ့သည်။ ဆန်းကြယ်သည်၊ တင့်တယ်သည် စသော အရာတို့နိုက်လည်း အံ့ ၏၊ အရကား အထူးအခြား လွန်ကဲစွာ ဖြစ်၏ ဟု အံ့ခြီးသော အနက် ရှိအံ့သည်။ အဲ ၏၊ အရ၊ ဩ ၏၊ အရ အနက် အထူး မထင်။ ဆန်းကြယ်ဟူရာနိုက် ဆန်း၏၊ အရကား ထူးပြား ထွေလည်၏ ဟူသော အနက်ထင်၏။ ကြယ်၏၊ အရ မထင်။ တင့်တယ်၏၊ ဟူရာနိုက်လည်း တင့်၏၊ အရ ကား ကြည်ဖွယ်ရှိ၏ ဟူသော အနက်ထင်၏။ တယ်၏၊ အရ အထူးမထင်။

ဤသို့စသောအရာများသည် အနက်အရမရှိသော်လည်း ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ဆိုသော ဝေ ဂါဟာရ ဖြစ်သတည်း။ ပြေပြစ်အောင် ဖက်ဆိုရာနိုက် အရ အနက်ရှိသော ဝေ ဂါဟာရကား လွတ်လပ်သည်၊ ထွေးယှက်သည်၊ ကုန်ပျောက်သည်၊ ကင်းကွာ သည်၊ ကြောက်လန့်သည် စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာများသည် လွတ်သည် ဟူသော စကား၏ အရ၊ လပ်သည် ဟူသော စကား၏ အရ အနက်ရှိသည်ချည်း။ ထို့အတူ ထွေးသည်၊ ယှက်သည်၊ ကုန်သည်၊ ပျောက်သည်၊ ကင်းသည်၊ ကွာသည်၊ ကြောက်သည်၊ လန့်သည် ဟူ၍ အရအနက်ရှိသည်ချည်း ဖြစ်လျက် ဖက်ဆိုသော အရာသည် အပြေ အပြစ်ကို လို၍ ဆိုသောအရာသာဖြစ်၏။ မကွဲ မပြား ဖရိယာယ် တူသာ ဖြစ်၍ သမာသိ ဝါကျလည်း မဟုတ်လေ။ သမာသိ၏ လက္ခဏာကား “ရွှေပုဒ် နောက်ပုဒ် အရ ကွဲမြဲ”။ ထိုသမာသိ၏ လက္ခဏာကိုကား အရာရောက်မှ ဆိုအံ့သည်။

ထိုမှတပါး မြန်မာမှုဝေ ဂါဟာရသည် တခုသော အရသဘောနိုက် သရတလုံးသာ ရှိကောင်းသောအရာ၊ နှစ်လုံး သုံးလုံး ရှိကောင်းသောအရာ စသည်ဖြင့်လည်း ဆင်ခြင်ရာ၏။ ထိုတွင် သရသုံးလုံးရှိကောင်းသော အရာကား နည်းအံ့နည်း။ သရ

နှစ်လုံး သုံးလုံး ရှိလမှု သမာသိဖြစ်သင့်သည်။ ပြေပြစ်ရုံမျှ ဖက်သည်ကို နှလုံးသွင်း ရာ၏။

မှန်စီဆရာတော်ဘုရားကား မာဂဘောသာ နှိုက်ကဲ့သို့ မြန်မာမှုနှိုက် သမာသိ ဖြစ်သင့်သောအရာ၊ တဒ္ဓိတ် ဖြစ်သင့်သောအရာ ဝါကျ ရှိ၏။ ဟု မိန့်တော်မူသည်။ “ဝတ်ရုံချပ်ခံ၊ ဓားလှံစူးဆောက်” စသည်ဖြင့် ဆိုသည်ကား သမာသိ ဝါကျ၊ တံခါးစောင့်၊ မြို့တော်စောင့်၊ ဘုရားဥစ္စာ၊ သံဃာ့ဥစ္စာ စသည်ဖြင့် ဆိုသည်ကား တဒ္ဓိတ်ဝါကျဟူ၍ ပြတော်မူသည်။ သဘောအားဖြင့် ထင်ပေသည်ကား သမာသိ ဝါကျ၊ တဒ္ဓိတ်ဝါကျ၊ ကိတ်ဝါကျ သုံးပါးတွင် တဒ္ဓိတ်ဝါကျ မရကောင်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား ပုဒ်နောင် ပစ္စည်းကျခြင်း၊ သင်္ချာ၏ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ကေသိက်ပြုခြင်း စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကောင်းသော မြန်မာမှုမထင်။ သံဃာ၏ ဥစ္စာ ဟူသောအနက်ကို ‘သံဃာ့သန္တက’ ဟူ၍ မာဂခန္တိရှိသောအခါ သံဃပုဒ်၊ သန္တကပုဒ် ချဉ်းကာမျှသာ။ သန္တကဟူသောပုဒ်၏ အနက်ကို ဟောနိုင်သော ပစ္စည်း မသက်ရ။ သံဃဿသန္တက ဟူ၍ နောက်ပုဒ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း ရှိသောကြောင့် လည်း ကောင်း၊ ရွှေပုဒ်နှိုက် အံ စသော ဝိဘတ်၏ အနက်ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါအနက်အားဖြင့် ပုဒ်ချဉ်း ချဉ်းသောကြောင့် လည်းကောင်း အမာဒိတပျရိသိ အနက်ရှိ၏။ သံဃိကဟူသော အခါကား သံဃဿသန္တက ဟူ၍ အမာဒိတပျရိသိ ဝါကျပြုပြီးလျှင် နှစ်ပုဒ်အလယ်နှိုက် ကိုက ပစ္စည်းထင်၍ ရွှေပုဒ်နှိုက် သမ္မန်အနက် ကိုလည်းကောင်း၊ သန္တကဟူသော နောက်ပုဒ်၏ အနက်ကို လည်းကောင်း ကိုက ပစ္စည်းဟော၍ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၊ ဣ အနုဗန်၊ သန္တကပုဒ်တို့ ကျေလျှင် သံဃပုဒ်နှင့် ထူကာ ပစ္စည်းချဉ်း၍ စီရင်ရသောကြောင့် တဒ္ဓိတ်ပုဒ် ဖြစ်လေ၏။

ဤသို့လျှင် သံဃသန္တကဟူ၍ သမာသိဖြစ်လေသော်လည်းကောင်း၊ သံဃိကဟူ၍ တဒ္ဓိတ်ဖြစ်လေသော် လည်းကောင်း မြန်မာမှုနှိုက် အထူးမထင်။ သံဃာ၏ ဥစ္စာ ဟူသော သမာသိဝါကျ အနက်သာ ဖြစ်လေသည်။ ဥစ္စာဟူသော အနက်ကို သန္တ ကပုဒ် ဟောသည်။ ကိုက ပစ္စည်း ဟောသည်ဟူ၍ မခွဲခြမ်းရ။ ဥစ္စာဟူသော အနက်ကို ဥစ္စာဟူသော ဝေါဟာရပင် ဟောလေ၍ ပုဒ်ချဉ်း ချဉ်းသည်သာ မည် သောကြောင့် သမာသိအနက်သာ မြန်မာမှုနှိုက် ရကောင်းသည်။ တဒ္ဓိတ်အနက် မရကောင်း။

ယင်းသို့သော် ဥစ္စာဟူသော ဝေါဟာရသည် ပုဒ်ဖြစ်မှုကား “ပဒသင်္ခေပေါ သမာသော” ဟူသည်နှင့်အညီ သမာသိယူကောင်း၏။ ပစ္စည်းဖြစ်မှုကား “ပဒ ပစ္စယသံဟိတံ တဒ္ဓိတ်” ဟူသည်နှင့်အညီ တဒ္ဓိတ် မမည်ကောင်းခဲ့လော။ ဥစ္စာဟူ သော ဝေါဟာရသည် သန္တကပုဒ်၏ အနက်လည်းဖြစ်၊ ကိုက ပစ္စည်း၏ အနက် လည်း ဖြစ်တကား။ ပုဒ်ဟူ၍သာ အဘယ့်ကြောင့် မှတ်ကောင်းအံ့နည်း ဟူအံ့။

ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်း အနေထူး၏။ ထူးဟန်ကား ပုဒ်သည် ပစ္စည်းနှင့်ကင်း၍ တည်နိုင်၏။ လိုအပ်သောအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ပစ္စည်းကား ကိတ်ပစ္စည်းဟူက ဓာတ်နှင့် မကင်း။ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ဟူကလည်း ပုဒ်နှင့်မကင်း။ ဓာတ်၏ နောင်၊ ပုဒ်၏ နောင်သာလည်း တည်မြဲ။ ထိုဓာတ်၏ အနက်ကိုလည်း အစွဲပြု၍ ဟောမြဲဖြစ်၏။ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ပုဒ်နှင့်မကင်းဟန်၊ ကိတ်ပစ္စည်း ဓာတ်နှင့် မကင်းဟန်ကိုကား -

“ပဒပစ္စယ သံဟိတံ တဒ္ဓိတံ။ ဓာတုပစ္စယ သံဟိတံ ကိတကံ”

ဟူသော ပါဠိဖြင့် ပြီး၏။ ပုဒ်နောင်၊ ဓာတ်နောင်ကိုသာ ပစ္စည်းတည်ဟန်ကိုကား ‘ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ’ ဟူသော ပါဠိဖြင့်ပြီး၏။ ထိုဓာတ်၏ အနက်၊ ပုဒ်၏ အနက်ကို အစွဲပြု၍ ဟောဟန်ကား ကတ္တုဝါစကနိက် ကိတ်ပစ္စည်း၏ အနက် ကတ္တားသည် ကတ္တုဟူသောပုဒ်နိက် ကရ၊ ဓာတ်၏ အနက်ပြုခြင်း ကိရိယာကို အစွဲပြု၍ ဟော၏။ ကမ္မဝါစကနိက် ကိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်ကံသည် လည်း ဤနည်းအတူ ကမ္မဟူသောပုဒ်နိက် ပြုခြင်းဟူသောဓာတ်၏ အနက်ကို အစွဲပြု၍ ဟော၏။ ကရဏဝါစက၊ သမ္ပဒါနဝါစက စသည်တို့နိက်လည်း ဓာတ်၏ အနက်ကို အစွဲပြု၍ ဟောသည်ချည်း ဖြစ်၏။ ဓာတ်၏ အနက်ကို မလွတ်၊ အမှီအစွဲပြု၍ ကိတ်ပစ္စည်းဟောသော အခြင်းအရာကို သိသာအောင် ဆိုအံ့။ ဂစ္ဆန္တော ဟူသောပုဒ်နိက် ကတ္တုဝါစက အန္တပစ္စည်းသည် သွားတတ်၏ ဟူသော သွားခြင်း ကိရိယာအထူးနှင့် ယှဉ်သော ကတ္တားကိုသာ ဟော၏။ နေတတ်၏ ဟူသော နေခြင်းကိရိယာအထူးနှင့်ယှဉ်သော ကတ္တားကို မဟော။ ‘ချက်တတ်၏၊ စားတတ်၏’ စသော ကိရိယာတခြားနှင့် ယှဉ်သော ကတ္တားကိုလည်း မဟော။ ဖြစ်တတ်ကာမျှ အစွမ်းသတ္တိဟူသော ကတ္တား၏ အနက်မျှကိုသာလည်း မဟော။ သွားခြင်းကိရိယာနှင့် မကင်း။ သွားတတ်သော သတ္တိတည်းဟူသော ကတ္တားအထူးကိုသာ ဟောလေသည်။

နိသိန္နောဟူသောပုဒ်နိက် တပစ္စည်းလည်း နေတတ်၏ ဟူသောကတ္တား အထူးကိုသာ ဟော၏။ သွားတတ်၏ ဟူသောကတ္တား၊ ချက်ထုတ်၊ စားတတ်၏ စသော ကိရိယာတခြားနှင့် တကွသော ကတ္တားတပါးကို မဟော။ ကတ္တားအနက် မျှကိုလည်း မဟော။ နေခြင်းကိရိယာနှင့်ယှဉ်သော နေတတ်သော သတ္တိဟူသော ကတ္တားအထူးကိုသာ ဟော၏။ ဤသို့လျှင် ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် ဓာတ်နက် ကိရိယာကိုမလွတ်၊ အစွဲပြု၍ ဟောသည်ချည်းဖြစ်၏။ ဘာဝါစက ဖြစ်မှုကား ဓာတ်၏ အနက်ကိုပင် ပစ္စည်းဟောလေ၏။

ပုဒ်၏ အနက်ကို တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းစွဲ၍ ဟောဟန်ကား သံသိကဟူသောပုဒ်နိက် ကိက၊ ပစ္စည်းသည် သံသိဟူသော ရှေးပုဒ်၏ သံသာဟူသော အနက်ကို အစွဲပြု၍

ကျေလေသော် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ သမ္ဗုဒ္ဓိအနက် သန္တကပုဒ်၏ ဥစ္စာဟူသောအနက် ကို ဟော၏။ ရှေးနှိုက်ကျေသော ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ သမ္ဗုဒ္ဓိအနက်၊ သန္တကပုဒ်၏ ဥစ္စာဟူသောအနက်ကို ဟော၏ ဟူသော်လည်း သံသံပုဒ်၏ သံသာဟူသော အနက်ကို အစွဲပြုလေသည်။ ထို့ကြောင့် သံသာမုတပါးသော ဘုရား၊ တရား၏ ဥစ္စာဟူ၍ ဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ တရားကိုလည်းကောင်း အစွဲပြု၍ မဟော။ သမ္ဗုဒ္ဓိအနက်မျှ၊ ဥစ္စာဟူသော အနက်မျှကိုသာ မရ။ သံသာဥစ္စာဟူသော အနက် ထူးကို ရလေသည်။ ဤသို့လျှင် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းသည် မိမိ၏ ရှေးနှိုက်တည်သော ပုဒ်၏ အနက်ကိုစွဲ၍ ဟောမြီးဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ကိတ်ပစ္စည်းကား ဓာတ်နှင့်၊ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းပုဒ်နှင့်မကင်း။ ဓာတ်နောင် ပုဒ်နေက်သာတည်မြီး။ ဓာတ်အနက် ပုဒ်အနက်ကိုလည်း အစွဲပြု၍ ဟောမြီးဖြစ်၏။ ပုဒ်သည်ကား ပစ္စည်းကင်း၍ တည်လည်း တည်နိုင်၏။ အနက်ကိုလည်း ဟော နိုင်၏။ ပစ္စည်းနှင့်ကင်း၍ တည်ဟန် ဟောဟန်ကား ပ၊ ပရာ စသော ဥပသာရ ပုဒ်၊ ခေ၊ ခလ စသော နိပါတ်ပုဒ်တို့နှင့် အလားတူသော အနိပ္ပန္နပုဒ်ပဒိက ပုဒ် တို့နှိုက် လည်းကောင်း၊ ပယောဂဝန္တ စသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့နှိုက် လည်းကောင်း ပစ္စည်းကင်းလျက် တည်ဟန်၊ မိမိတို့အား လျောက်ပတ်သောအနက်ကို ဟောဟန်ကို သိရာ၏။ ဤသို့သော အရာများကို နှလုံးသွင်း၍ **ပုဒ်ကား ပစ္စည်းနှင့်ကင်း၍ တည်လည်း တည်၏။ အနက်ကိုလည်း ဟော၏။** ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်သော အခါ လည်း ရှေးနှိုက်သာ တည်၏။ **ပစ္စည်းတမူကား ပုဒ်နှင့် ကင်း၍ လည်း မတည်။ ပုဒ်၏ အနက်၊ ဓာတ်၏ အနက်ကို လွတ်၍ လည်း မဟော။ ပုဒ်၏ ရှေ့ ဓာတ်နှိုက် လည်း မတည်။ နောက်နှိုက်သာ တည်၏။**

ဤသို့လျှင် ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်း အနေအထား ကွဲပြားဟန်ကို သိရာ၏။ ယင်းသို့လျှင် ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်း အနေထူးလေသောကြောင့် ဥစ္စာဟူသော ဝေါဟာရသည် ဥစ္စာမဲ့၊ ဥစ္စာကြေးငွေ၊ ဥစ္စာများ၏၊ ဥစ္စာနည်း၏၊ ဥစ္စာသည်စွန့်၏၊ ဥစ္စာကိုစွန့်၏၊ ဥစ္စာ ဖြင့် ပျော်ပါး၏ စသည်ဖြင့် မိမိသည် ရှေ့ရပ်၍ တည်လေသဖြင့် လည်းကောင်း၊ မိမိချည်း တည်တတ်သဖြင့်လည်းကောင်း ပစ္စည်းမဟုတ် ပုဒ်ဟူ၍ သိကောင်း၏။ “ဝိတတုန္တိပဒ်နာမ” ဟူသည်နှင့်အညီ ပဌမာ၊ ဒုတိယာ စသော ဝိဘတ်တို့၏ အနက် ဖြစ်သော သည်ဟူသော သဒ္ဓါ၊ ကိုဟူသော သဒ္ဓါတို့သည် အဆုံးနှိုက် တည်ကုန်၏။ “ပစ္စတေအတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒိ” ဟူသော ဝစနတ္တနှင့်အညီ ဥစ္စာသည်၊ ဥစ္စာကိုဟူ၍ ကတ္တား၊ ကံ အနက်နှင့် ယှဉ်လျက် လုံးလုံးလျောင်းလျောင်းသော ဥစ္စာဒြပ်အနက်ကို ဟောလေသောကြောင့်လည်း ပုဒ်ဟူ၍ သိကောင်း၏။

မြန်မာမှုနှိုက် သည် ဟူသော စကားခွန်း၊ ကို ဟူသော စကားခွန်းကို ပဌမာ စသော ဝိဘတ်တို့၏ အနက်၊ ကာရက ဟူ၍ သိရသည်ကား “သည် ကား စ

ပဌမာ ဝတ္ထာ၊ ကိ- သို့- စ ဒုတိယာ မတာ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ကတ္တားတိ ဝဇ္ဇတိသည်ကား၊ ကမ္မံ ကိ-သို့-ဒွယံ မတံ” ဟူ၍ လည်းကောင်း မိန့်သော ဆရာမြတ် တို့၏ ဥပဒေသကိုမှီ၍ သိရ၏။ မာဂဇနိကံ သိအံစသော ဝိဘတ်တို့သည် ကတ္တား စသော အနက်ကို ဟောကုန်သကဲ့သို့ မြန်မာမှုနိကံ သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကိ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်သော စကားခွန်းသည် ကတ္တား စသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို သိအံ စသည်တို့သည် “ဝိဘဇ္ဇတိအတ္ထော ဇေဘနာတိ ဝိဘတ္တိ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ကတ္တား စသော အနက်ကို ခွဲဝေသကဲ့သို့ သည်- ဟူ၍၊ ကိ- ဟူ၍ ဆိုအပ်သော စကားခွန်းသည် ကတ္တား စသော အနက်ကို ခွဲဝေ၏။ ခွဲဝေဟန်ကား ယောက်ျားသည် သားမယားမွေးခြင်းငှာ တောအရပ်နွိုက် ကျွဲ နွားတို့ဖြင့် လယ်ယာလုပ်သော အမှုကို ပြု၏။ ဟူ၍ ရထိုက်သော ကတ္တား၊ ကံ စသည်နှင့်တကွ တခုသော ကိရိယာသတ်၍ ဆိုသောအရာနွိုက် ယောက်ျားဟူ၍ သာ မဆို၊ သည်-ဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် ပြုတတ်သော ကတ္တားဟူသော အနက်ကို သည်- ဟူသော စကားခွန်းဖြင့် ထင်စေ၏။ သားမယားမွေးခြင်းဟူ၍ သာ မဆို။ ငှာ-ဟူ၍ ဆိုသော စကားခွန်းသည် သမ္ပဒါန်အနက်ကို ထင်စေ၏။ တောအရပ် ဟူသည်မှာ လည်း နွိုက်-ဟူသော စကားခွန်းသည် အာဓာရ အနက်ကို ထင်စေ၏။ ကျွဲ၊ နွား တို့ဖြင့် ဟူရာနွိုက် ဖြင့်-ဟူသော စကားခွန်းသည် ကရိုဏ်းကို ထင်စေ၏။ လယ်လုပ် အမှု ဟူရာနွိုက် ကိ-ဟူသော စကားဖြင့် ကံ အနက် ထင်၏။

ဤသို့လျှင် ကတ္တား စသော အထူးထူးသော အနက်ကို သိစေသော ဝိဘတ်တို့ သည် ထင်စေသကဲ့သို့၊ သည်- စသော စကားခွန်းသည် အထူးထူးသော ကတ္တား စသော အနက်ကို ထင်စေ၏။ ‘တိုက်ခန်း၌ ထားရှိသော ဘဏ္ဍာကို ဆီမီးအလင်း သည် ထင်စေသကဲ့သို့၊ အထူးထူးသော ပုဒ်နွိုက်ရှိသော အနက်ကို ဝိဘတ်သည် ထင် စေ၏။’ ဟူသော ဆရာတို့၏ အမိန့်နှင့်အညီ သည်-စသော စကားခွန်းသည် ကတ္တား စသော အနက်ကို ထင်စေ၏။ ကတ္တား စသော အနက်ကို နာ စသော ဝိဘတ်တို့ သည် ဟောကုန်၏။ ဟူသည်နှင့်အညီ သည်-စသော စကားသည် ကတ္တား အနက် စသည်ကို ဟော၏။ ဟူ၍ သော်လည်း ဆိုသင့်၏။ ဤသို့လျှင် သိ-စသော ဝိဘတ် သည် ကတ္တား စသော အနက်ကို ခွဲဝေ၏။ သည်-စသော မြန်မာမှုစကားခွန်း သည်လည်း ကတ္တား စသော အနက်ကို ခွဲဝေ၏။ ထိုသို့ ခွဲဝေသောကြောင့် သိ- စသော ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော ကတ္တား၊ ကံ စသော တခုသော အနက်ကို သိကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓါသည် ပုဒ်မည်၏။ သည်-စသော စကားခွန်းအဆုံးရှိသော ကတ္တား စသော အနက်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော တခုသော သဒ္ဓါသည် မြန်မာမှုနိကံ ပုဒ် မည်၏။

ထိုမြန်မာမှုနိကံ ပုဒ်သည်ကား သည်-စသော ဝိဘတ်၏ အနက်လည်းနှောင်း၏။ ထိုကို ပုဒ်လေးပါးတွင် နာမ်ပုဒ်ဟူ၍ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ထို နာမ်ပုဒ်ကို သဒ္ဓါ

ဆရာတို့ ခွဲဝေ၏ သို့၊ ရုဠိ၊ အန္တက္ကဟူ၍ လည်း ခွဲဝေအပ်၏။ သမာသ်နာမ်၊ ကိတ်
နာမ်ဟူ၍ လည်း ခွဲဝေအပ်၏။ ဓာတ်၊ ဝိဘတ် ဟူ၍ လည်း ခွဲဝေအပ်၏။ တဒ္ဒိတ်
နာမ် ဟူ၍ သော်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ခွဲဝေအပ်မည် မထင်။

ဣတ္ထိလိင်၊ ပုလ္လိင် စသည်ဖြင့်လည်း ခွဲဝေအပ်မည် မထင်။ ဣတ္ထိလိင် စသည်ဖြင့်
မခွဲဝေဟန်ကား ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ နုပုန်းဟူ၍ တိုက်ရိုက်ဆိုလေကာသာ။ ထိုမှ
ကြွင်းသော ရုက္ခော ဟူသော ပုလ္လိင်၏ အနက်ကို သစ်ပင်၊ နှစ် ဟူသော ဣတ္ထိလိင်
၏ အနက်ကို မြစ်၊ စိတ္တံ ဟူသော နုပုလ္လိင်၏ အနက်ကို စိတ် ဟူ၍ ဆိုသော
အရာနှိုက် လိင်ကို လိုက်၍ ပစ္စည်းသက်ရခြင်း၊ သ-ပ စသော အမည်ပေးခြင်း၊
ဝိဘတ်တို့ကို အထူးစီရင်ခြင်း စသည်ဖြင့် ရုပ်ကို ဆရာတို့ မပြု။ ဣတ္ထိလိင်၊ ပုလ္လိင် ထင်
စေလိုရာနှိုက် ယောက်ျား၊ မိန်းမ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အဖို၊ အမ၊ အထီး အမ၊
အမိ၊ အဘ၊ အဘိုး၊ အဘွား၊ အရီး၊ ဦးရီး၊ သွီး၊ လူလင် စသည်ဖြင့် အထူးထူးသော
ဝေါဟာရပရိယာယ် သဒ္ဒါတို့ဖြင့် ဆိုကာသာ။ ပထဝီ သဒ္ဒါသည် မာဂဓနှိုက်
ဣတ္ထိလိင်၊ မြန်မာမှနှိုက်ကား မြေဟူ၍ သာ ဆိုလေခြင်းကြောင့် လိင်ကို မမှတ်သာ။
ထိုကြောင့် လိင်မခွဲဝေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ကြ၍ ဆိုမှုကား လိင်ကိုလိုက်၍ ရုပ်မစီ
ရင်သော်လည်း ပရိယာယ်ရေ ဝေါဟာရကိုမှတ်၍ မိန်းမ၊ အမိ၊ အဘွား၊ အရီး စသည်
ဖြင့် ဣတ္ထိလိင်ကို ဆိုအပ်သော ဝေါဟာရသည် ဣတ္ထိလိင် မည်၏။ ယောက်ျား၊
အဘ၊ အဘိုး၊ ဦးရီး စသည်ဖြင့် ပုလ္လိင်ကို လိုအပ်သော ဝေါဟာရသည် ပုလ္လိင်
မည်၏။ ထိုသို့ ယောက်ျား၊ မိန်းမ အထူးမထင်သာသော တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး
စသော အရေအတွက်၊ အဖြူ၊ အညို စသော အဆင်း၊ သွား၏၊ စား၏ စသော
ကိရိယာအနက်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယောက်ျား၊ မိန်းမ ဟူ၍ မမှတ်ရ။ အလွတ်သော
ဝေါဟာရကို နုပုလ္လိင် မည်၏ ဟူ၍ ဆိုမှုကား ဆိုရ၏။ မာဂဓနှင့် ညီမှုကား အချို့
သော အရာနှိုက် မပြိုင်မီ ရှိလေအံ့သည်။ ထိုကြောင့် မခွဲဝေအပ်သကဲ့သို့ ထင်၏။

လိင်ကို ခွဲဝေခြင်းသည် မာဂဓနှိုက် အချို့သော ကိတ်ပစ္စည်း၊ တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း၊
အာဒေသ၊ သညာတို့ကြောင့် ထင်၏။ မြန်မာမှနှိုက်ကား လိင်စောတက ဖြစ်သော
ကိတ်ပစ္စည်း၊ အလုံးစုံသော တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းတို့၏ အနက်သည် မထင်။ ထိုကြောင့်
လည်း တဒ္ဒိတ်ဝါကျသည် မြန်မာမှနှိုက် မရေးသင့်သည်သာ ထင်၏။

ယင်းသို့သော် တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း၏ သဖွယ် မြန်မာမှနှိုက် မရသင့်သော်လည်း ဧက
သိသိပြုခြင်း၊ သင်္ချာ၏ ဖောက်ခြင်းတို့သည်လည်း တဒ္ဒိတ်မည်ပါ အံ့ဖြစ်သောကြောင့်
ထိုသို့သော အရာနှိုက် တဒ္ဒိတ်ဝါကျ မမည်ကောင်းခွဲလောဟူအံ့။ ထိုသို့ ဧကသိသိ
ပြုသော အနက်ကဲ့သို့လည်း မထင်၊ ဧကသိသိကိုလည်း ပြုပြင်စီရင်မှ သင်္ချာ၏
ဖောက်ခြင်းဖြစ်ရာ၏။ ထိုသို့ ပြုပြင်စီရင်ရအံ့သည်လည်း စီရင်ပြုပြင်ကြောင်း အာ
ဒေသသုတ်ဟူ၍ ဆရာတို့ မပြသောကြောင့် သင်္ချာ၏ ဖောက်ခြင်း၊ ဧကသိသိ ပြု
ခြင်းသည် မြန်မာမှနှိုက် မထင်။

ယင်းသို့သော် ပုဒ်၊ ဝိဘတ်၊ ကတ္တာ၊ ကံ၊ ဓာတ်၊ နာမ်၊ ရူဠိ၊ အနုတ္တ၊ သမာသ၊
 ကိတ် စသော အမည်တို့နှိုက်လည်း သညာသုတ်ကို ဆရာတို့ မပြသောကြောင့် ထို
 အမည်ဖြင့်လည်း မခွဲဝေသင့်တကား ဟူအံ့။ ထိုအမည်တို့နှိုက်ကား သညာသုတ်ဟူ၍၊
 မပြသော်လည်း သဘောအနက် နှီးနှောရာ အမည် ရထိုက်၏။ သညာ၏ စွဲရာ
 စွဲကြောင်းကား သဘောအနက်သာ ဖြစ်၍ ထိုသဘောအနက်ရှိသော စကားခွန်း
 သည် ထိုအမည်ကို ရထိုက်၏။ ထိုကြောင့် “ကတ္တားတိ ဝုစ္စတိ သညကား ကမ္မိ
 ကိုသို့ ဒွယံ မတံ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ဝိသေသန၊ ဘေဒ္ဒကကို အစတည်
 မြောက်” ဟူ၍ ဆိုပြီးလျှင် ဇာတိအားနှင့်လည်း ပြည့်စုံထသော လက်ရုံးအားနှင့်လည်း
 ပြည့်စုံထသော ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ထသော-သောစ ဝိသေသန” ဟူသည်နှင့်
 အညီ ထသော ဟူသော မြန်မာမှု စကားခွန်းကို ဝိသေသန အမည်ဖြင့် လည်း
 ကောင်း “စွန့်အပ်၊ စွန့်တတ်၊ မှတ်သည်နှစ်ခြား၊ ကံ၊ ကတ္တား” ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 ကိတ်ပစ္စည်း၏ ကံ၊ ကတ္တား ဟူသော အမည်ကို ယူ၍ စွန့်အပ်၊ စွန့်တတ်သော
 မြန်မာမှု စကားခွန်းကို ကံ၊ ကတ္တား ဟူသော အမည်ဖြင့် ဆရာမြတ်တို့ အမိန့်ရှိကုန်
 သည်။

ဤသညာအရာနှိုက် သဘောအနက် နှီးနှောသကဲ့သို့ အနက်မျှသော်လည်း ဧက
 သိသ်အရာ၊ သင်္ချာဖောက်သော အရာတို့သည် မထင်။ ပုရိသာ စသည်တို့နှိုက် ဧက
 သိသ် အနက်ရ၏ သို့၊ ယောက်ျားတို့ ဟူသော မြန်မာမှုနှိုက် ယောက်ျားခြံအများ
 ကို တခုသာ ကြွင်းစေ၍ ခေါ်ဝေါ်သော အနက်မျှ မထင်။ တယောက်မျှ ဖြစ်၍၊
 ဧကဝုဇ်အနက်ကို လိုရာနှိုက် တို့၊ ကုန် ဟူ၍ မပါ။ သည် ဟူသော ဝေၤဟာရ၊
 ကို ဟူသော ဝေၤဟာရ စသည်ဖြင့် ကတ္တားစသော အနက်ကို ထင်စေကာသာ။
 နှစ်ယောက်မှစ၍ များလမှုကား တို့ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကုန် ဟူ၍ လည်းကောင်း
 ပါစေလျက် ဗဟုဝုဇ်ကို ထင်စေသည်သာ။ ဧကသိသ်အနက် မယူသော်လည်း သင့်
 သည်သာ ဖြစ်လေ၏။ အချို့သော ဆရာတို့ကား မြန်မာမှုနှိုက် ဧကသေသနည်း
 ရကောင်း၏ ဟု မိန့်ကုန်၏။ ဆိုပြီးသည်နှင့်ညီ၍ ဆင်ခြင်ပ။

သင်္ချာ၏ ဖောက်ခြင်းနှိုက်လည်း အနက် သဘောမျှ ရအံ့သို့ မထင်။ ပညာသ၊
 ပဏ္ဏာသ၊ သဠာယတန၊ ဆဠာယတန စသည်တို့ကဲ့သို့ သင်္ချာ သဒ္ဒါ၏ ဖောက်ပြန်
 ခြင်းကို မစီရင်ရသော်လည်း အနက်အားဖြင့် ကူ၍ ဖောက်ပြန်လျက် ခေါ်ဝေါ်
 သောအရာမျှ မထင်။ ရှေး၊ ပဲ၊ မူး၊ မတ်၊ ခုံး၊ ကျပ် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ပါး၊ ဗီဇနာ၊ ပြန်၊ ခရာ စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ လက်သစ်၊ ထွာ၊ တောင်
 စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စရွတ်၊ တုံ၊ ပြည် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခု၊ ဆယ်၊
 ရာ၊ ထောင် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အချိန်၊ အခွန်၊ ကာလ၊ ရိုသေထိုက်သော
 အရာ စသည်ဖြင့် အထူးထူးသော ပရိယာယ်ဖြင့် အရာတို့လိုက်၍ ခေါ်ဝေါ်ကာ

မျှသာဖြစ်၍ သင်္ချာအနက် ဖောက်ပြန်၏ သို့ မရှိ။ ထို့ကြောင့် မြန်မာမှုနှိုက် တဒ္ဒိတ် ဝါကျ ရကောင်း၏ မထင်။ ထိုသို့လျက်ကို မြန်မာမှုနှိုက် တဒ္ဒိတ်ဝါကျ ရကောင်း ဟန် မှန်စီအရှင်ဘုရား အမိန့်ရှိသည်မှာ စုံစမ်းဆင်ခြင်ရာ၏။ ဤသို့လျှင် သရနစ် လုံး၊ သုံးလုံးရှိသော ဝေါဟာရနှိုက် သမာသ်ဖြစ်သည်။ ပြေပြစ်အောင်သာ ဖက် ဆိုသည်။ ပြေပြစ်အောင် ဖက်ဆိုရာနှိုက် အရ အနက် ရှိသည်။ မရှိသည်။ အရ အနက်ရှိသော်လည်း မကွဲမပြား ပရိယာယ်တူ ဖက်ဆိုသည်။ ပရိယာယ်ကွဲ ဖက်ဆို သည် ဟူ၍ အရာ အရာသို့လိုက်၍ စိတ်ဖြာဆင်ခြင်ရာ၏။ အ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(အာ)

၆၉။ အာ ဝေါဟာရများ

အာ ကာရန္တ စသည်တို့နှိုက် သမ္မုတိဖြစ်သော အာ အစရှိသော အက္ခရာကို ဆိုသောအရာကိုလွှတ်၍ ရကောင်းသော အာကာရန္တ စသည်တို့ကိုသာ ဆိုအံ့။

- တအုတ်တအာ၊ အံအာ ဟူ၍ ဆိုသော အရာတရပ်၊
- ကွဲသည်၊ ပွင့်သည်ကို 'အာ၏' ဟူ၍ ဆိုသော အရာတရပ်၊
- အာခေါင်၊ အာစောက် စသည်ဖြင့်ဆိုသော အရာတရပ်၊
- ကျီးအာ ဟူသော နှယ်ပင်၏ အမည်တရပ်၊
- ကျီးငှက် အာသည်ဟူ၍ ဆိုသော အရာတရပ်။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထင်၏။

- အဝုန်းအဝို၊ ရောက်ကုန်လာ၍၊ အံအာသရဲ ဟူ၍လည်းကောင်း၊
- တအုပ်တအာ၊ ညီညွတ်စွာလျှင် ဟူ၍လည်းကောင်း၊

အံအာ၊ အုတ်အာ ဟူရာနှိုက် အာ ဟူသော ဝေါဟာရသည် အနက်အခြား မရှိ။ အံအံး ဟူရာနှိုက် အံး၏ အရ တခြားမရှိ။ အံ၏ အရသာ ရှိသကဲ့သို့ အံအာ ဟူရာနှိုက်လည်း အာ၏ အရ အခြားမထင်။

တအုတ်တအာ ဟူရာနှိုက်လည်း အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်၊ အုတ်အုတ် သောင်း သောင်း ဟူရာနှိုက် အုတ်အုတ်၏ အရကား အသံဖြစ်သော အခြင်းအရာသည် ထင်မြင်သိသာအောင် မရှိ။ ထွေးထွေးလုံးလုံး ရုံးစုသော အသံမျှကို ဆိုသည်ဟု ယူလို၏။

ကျက်ကျက် ဟူရာနှိုက်ကား ထိုအသံသည် ကြော်ငြာ၍ ထင်မြင်ကောင်းသော အသံမျှကို ဆိုသည်ဟု ယူလို၏။ သောင်းသောင်း ဟူသည်ကား အသံဖြစ်စေ၊ ဗိုလ်ထုဖြစ်စေ ရုတ်ရုတ်သုံးသုံး များသည်ကို ဆိုသည် ယူသင့်၏။

ဤကဲ့သို့ တအုတ်တအာ ဟူရာနှိုက် အာ၏ အရ အခြားမထင်။ အုတ်၏ အရ ကိုကား အုတ်အုတ် ကျက်ကျက်၊ အုတ်အုတ်သုံးသုံး၊ အုတ်အုတ်သောင်းသောင်း ဟူသည်မှာကဲ့သို့၊ အသံတအုတ်အုတ်ဟူ၍ တသတ်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဆိုသော် ရသင့် ၏။ အုပ်ချုပ်၊ အုပ်မ၊ အုပ်သိမ်းသည် ဟူသကဲ့သို့ ပသတ်အဓိပ္ပာယ် လိုမည်မထင်။ ဤသို့လျှင် အံ့အာ ဟူရာနှိုက် အရမရှိ၊ ပြေပြစ်ရုံမျှ ဖက်ကာသာ ယူသင့်၏။

ကွဲသည်၊ ပွင့်သည်ကို အာ၏ ဟူသော ဝေ ဟာရန္တိကံ

“ငါးမည်ကြာလည်း၊ ငုံ့အာလှတင့်”

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“မေရုရာဇာ၊ ကွဲအာ၊ အက်ရိုင်”

ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ကွဲခြင်း၊ ပွင့်ခြင်းကိုပင် အာသည်ဟူ၍ ဆိုသည်။ ဤနှိုက် အာ၏ ဟူသော ဝေ ဟာရသည် သွားခြင်း၊ ချက်ခြင်း ဟူသကဲ့သို့ ကွဲခြင်း၊ ပွင့်ခြင်း ကိရိယာအနက်ပင် ဖြစ်၏။ ပွင့်၏၊ အာ၏ ဟူသည် ကား အရတူ ပရိယာယ်သဒ္ဓါဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကြာပွင့်သည်ကို ‘ငုံ့အာလှတင့်’ ဟူ၍ ဆိုသည်။ မြင်းမိုရ်တောင်ကွဲ၏၊ ပွင့်၏ ဆိုအံ့သည်ကို ကွဲအာ၊ အက်ရိုင် ဟူ၍ ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် အိုးအံ့ပွင့်သည်ကို အိုးကွဲသည်၊ အစပ်အဟပ် အက် သည်၊ အာသည် ဟူ၍ ဆိုကြသော အရာကား ပရိယာယ် သဒ္ဓါချည်း ဖြစ်၏။ ထို့တွင် အနုအရင့် ကွဲအောင် ယူမှုကား ကွဲ၏၊ ကွာ၏၊ ကင်း၏၊ လွတ်၏ စသည်ဖြင့် ဆိုခြင်းကား မငြိမကပ်၊ ဒြဗ်ဝတ္ထုနှစ်ခုနှစ်ပုံ ခြားနားလျက် တည်သည် ယူသင့်၏။ ပွင့်၏၊ အက်၏၊ အာ၏ ဟူရာနှိုက်ကား မငြိမကပ် အစပ်အစူးမှ လွတ်သည်၊ စင်သည်မဟုတ်။ အရေးအကြောင်းထင်လျက် ကွဲပြားရာ သမျှသာ ကွဲပြားသည်ဟု ယူသင့်၏။

အာခေါင်၊ အာစောက်စသည်ဖြင့် ဆိုရာနှိုက်ကား ဦးခေါင်း နားပါး ဟူသကဲ့သို့ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်ကို မှတ်၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းတည်း။

“ပစ်သည် ဥစ္စာ၊ အာက စင်လွတ်” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“ဖျာလိပ် ညီစာ၊ အာမှာ နီတွေး” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“မျက်စိ ထွန်းဝါ၊ အာလည်း နီတောက်” စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း

ဆိုသောအရာသည် ကိုယ်အင်္ဂါအရပ်ကို မှတ်၍ ခေါ်ဝေါ်သောအရာ ဖြစ်၏။ ထို အာဟူသော ဝေ ဟာရကို အောက်အထက် မေးနှစ်* ဖက်တို့ကို ပွင့်စေ၊ အာစေ၍ စားသောက် ဆိုမြည်ခြင်းကိစ္စဖြင့် ပြီးသည်ကို ထောက်၍ အာသည်၊ ပွင့်သည်ပင်

* ယခု တက်ဟု ရေးသည်။ ဆရာတော်သည် မြန်မာမှ၌ စတုတ္ထကွဲရာကို မနှစ်သက်။

ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် အာ ဟူ၍ ဆိုသည်ယူသော် ယခင် ပွင့်သည်ကို အာသည် ဟူ၍ ဆိုသောအရာရှိက် ဝင်၏။

ကျီးအာဟူသော နွယ်ပင်၏ အမည်ကိုဆိုသော အရာရှိက်လည်း ထိုနွယ်ပင်၏ အသီးသည် ကျီးသင်္ဃယ်၏ အာခေါင်အာရင်းကဲ့သို့ နီမြန်းသည်ကို စူး၍ ကျီးအာ ဟူသည်လျှင်လည်း ယခင်ဆိုခဲ့သော အရာရှိက်ပင် ဝင်ပြန်၏။

“နီမြန်းသန္တာ၊ မှည့်ကျီးအာနှင့်၊ မမာတူဘိ”

ဟူ၍ ဆိုသောအရာရှိက်ကား နှုတ်ခမ်းနီခြမ်းကို ကျီးအာမှည့်အသီး၏ အသွင်နှင့် နှိုင်းသည်။ အကြောင်းမှာ ပညတ်အပ်သော ဝတ္ထု၊ ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ ပညတ်ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ ဤသုံးပါးတွင် ပညတ်အပ်သော လူသူ၊ ကျွေး၊ နွား၊ သစ်ပင်၊ တောင်၊ ကမ်း စသော ဝတ္ထုတို့သည် ရှိသင့်၏။ ထိုဝတ္ထုကို စားခြင်း၊ သွားခြင်း စသော တစုံတခုထင်သော အကြောင်းနှင့် လျော်စွာ ပညတ်ခြင်း ဖြစ်သည်လည်း ရှိရာ၏။ ပညတ်အပ်သောဝတ္ထုမဖြစ်မီ စားခြင်း၊ သွားခြင်း စသော အကြောင်းကို အစူးမရ။ အမှတ်မထင် ခေါ်ဝေါ်လင့်၍ ထို စားခြင်း၊ သွားခြင်း စသော အကြောင်းသည် တစုံတခု ပေါ်လာ ဖြစ်လာသော် စီရင်အပ်သောဝတ္ထုရှိက် ထင်စွာ ပြည့်စုံလေသောကြောင့် အကြောင်းနှင့် လျော်စွာ ပညတ်သည်လည်း ရှိရာ၏။ ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းတမူကား ပညတ်အပ်သောဝတ္ထု၊ ပညတ်ခြင်း၏ ကိရိယာ တို့၏ နောက်ဟူ၍ မရှိရာ။ ပညတ်အပ်သောဝတ္ထု ရှိလင့်၍ ပညတ်ခြင်းဖြစ်သည် ကား ပြု ဟူသော လူမျိုးခြင် ရှိလင့်သည်တွင် မြန်သည်၊ မာသည် ဟူသော အကြောင်းကိုစူး၍ မြွေခေါ်ဝေါ်၏ ဟူသောအရာ၊ ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ် ပေါ် ထွန်းလင့်၍ သပြေပင်ရောက်ခြင်း၊ အာခြင်သေ့ကို ယူလေခြင်း အကြောင်းကိုစူး၍ ဇမ္ဗူဒီပ၊ သီဟဠဒီပ ဟူသောအမည်။ ဤသို့စသောအမည်တို့သည် ပညတ်အပ်သော ဝတ္ထုခြင် ရှိလင့်၍ နောက်မှ ပညတ်ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပညတ်ခြင်းသာဖြစ်လင့်၍ ပညတ်အပ်သောဝတ္ထုနောက်မှ ဖြစ်သည်ကား ပညတ် အပ်သောဝတ္ထုသည် ရုပ်နာမ်ဖြစ်၍ အခန့်အားလျော်စွာ တည်၍ ပျက်လေ၏။ ထိုဝတ္ထုကို အစူးပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ပညတ်ခြင်းသည် အစူးဝတ္ထု မရသေး သော်လည်း ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ဖြစ်လေ၏။ ဘုရား၊ စကြာဝတေး စသော အမည် တို့သည် ရှေးဖြစ်ဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမည်ဖြစ်၏။ ထိုအမည်၏ စူးမှီရာ ခန္ဓာ ဝါးပါး ပျက်ခဲ့သော်လည်း အမည်ပညတ်ခြင်း မပျက်သည် ဖြစ်၍ နောက်လည်း ထိုနှင့် အကြောင်းဂုဏ်တူသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ထွန်းပြန်လသော် ထို အမည်ပညတ်သည်

* မြန်မာကို ပါဠိဆင့် အတိုနည်းရေးရာတွင် ဝဂ်တူအက္ခရာ ဆင့်ရမြဲစနစ်အရ (န)ကို(မ) လှယ်၍ ဆင့်ရသဖြင့် မြွေ ဖြစ်လာသည်။ မြန်မာဟု ခွဲ၍မရေးနိုင်။

အစူးရပြန်သည် ဖြစ်၏။ ဤသို့စသော အရာများသည် ပညတ်ခြင်းကား ရှိလင့်ကားသာ။ ပညတ်ခြင်း၏ စူးမှီရာ ဝတ္ထုဒြပ်ကား နှောင်းသည်မည်၏။

ပညတ်ခြင်း အကြောင်းအနက်သော် တမူကား ပညတ်အပ်သောဝတ္ထု၊ ပညတ်ခြင်း ကိရိယာတို့၏ ရှေ့သာ ရှိလင့်၏။ သွားခြင်းကြိယာဟူသော အကြောင်းသည် ရှိလင့်သည်တွင် ဂေါဟူသော နှားဒြပ်ကို ဂေါဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ သိခြင်း၊ အောင်ခြင်းအနက်သည် ရှိလင့်ရင်း။ ထို သိခြင်း၊ အောင်ခြင်း ကိရိယာ၏ စူးရာ၊ တည်ရာ၊ ဘုရားဒြပ်သည် လည်းကောင်း၊ ထိုဘုရားဒြပ်ကို ဗုဒ္ဓ၊ ဇိန ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း နောက်မှ ဖြစ်အံ့သည်။ ထိုမှတစ်ပါး သက်စောင့်၊ ငှက်စောင့်၊ ကိုယ်ရံ စသော အခေါ်အဝေါ်တို့နှိုက် အသက် ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ငှက် ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ကိုယ် ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ စောင့်ခြင်း၊ ရံခြင်း ဟူသော အကြောင်းအနက်သည် ရှိလင့်ရင်း။ သက်စောင့်၊ ငှက်စောင့်၊ ကိုယ်ရံ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သော လူဒြပ်ဝတ္ထုသည် လည်းကောင်း၊ ငှက်စောင့်၊ သက်စောင့်၊ ကိုယ်ရံ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း အထူးသည်လည်းကောင်း နောက်မှ ဖြစ်ရာ၏။ ဤသို့သော အရာများကို ထောက်၍ ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းအနက်သည်ကား ရှိလင့်သည်သာ ဖြစ်သင့်၏။

ထိုသို့ ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းအနက် ရှိလင့်သည်ကို ထောက်သော် ကွဲသည်၊ ပွင့်သည်၊ အာသည် ဟူသော အကြောင်းအနက်သည် ရှိလင့်ရင်း ပွင့်တတ်၊ အာတတ် စော ဝတ္ထု၊ ထိုဝတ္ထုကို အာ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ခြင်းတို့သည်ကား ထိုအနက် ထိုဝတ္ထုကိုစူး၍ နှောင်မှသာ ဖြစ်ရာ၏။ ထိုသို့ ပွင့်ခြင်း၊ အာခြင်း ရှိသော အာ ခေါင်၊ အာရင်း ဟူသော ကိုယ်အင်္ဂါ တစ်စိတ်ကို အာ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ သမုတ်ခြင်းကို ရသည်ကား သတ္တဝါတို့နှိုက်သာ ရကောင်း၏။ ဤနှိုက်လည်း ကျီးငယ် စသော သတ္တဝါ အပေါင်းနှိုက် ထို အာ ဟူသောအမည်ရ၍ ထိုနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော သစ်ပင်၏ အသီးသည် နှောင်မှ ကျီးအာ ဟူ၍ အခေါ် အဝေါ် ဖြစ်ရာသည်။ ထိုသို့လျက် ထိုကျီးအာမှည့်ကို လူတို့၏ အာနှင့်တူ၏ ဟူ၍ နှိုင်းပြန်သည်ကား သတ္တဝါတို့၏ သဏ္ဍာန်ဟူသော သဝိညာဏက ဝတ္ထုမှသည် သစ်ပင် ဟူသော အဝိညာဏကသို့ ထိုအဝိညာဏကမှသည် တဖန် သဝိညာဏက ဖြစ်သော လူ၏ သဏ္ဍာန်သို့ ရောက်ပြန်သဖြင့် ပညတ်ခြင်းသည် အလည်လည် အပတ်ပတ် ကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ရှိသော်လည်း အပြစ် မယူသင့်ချေ။ ပညတ် သက်စေလိုသောကြောင့်သာ ဖော်၍ ဆိုလိုက်သည်။ ဥပမာ ဟူက ရှေ့ဖြစ်စေ၊ နောက်ဖြစ်စေ အလည်လည် အပတ်ပတ် ရှိစေကာမူ မထင်သောအရာကို ထင်သောအရာဖြင့် ညွှန်း၍ ထင်ခြင်း အကျိုးရှိလျှင် ဆရာတို့ နှစ်သက်သည်ချည်း ဖြစ်၏ ဟု ယူသင့်၏။ အာကာရန္တ ပြီး၏။

(ဇ)

၇၀။ ဣ-ဝေါဟာရများ

ဣ-ကာရန္တနိက္ကား “မအားရင်ထိ၊ ပျားနှယ်ဣ၏” ဟူ၍ ဆိုသော အရာမှာ ကဲ့သို့ မငြိမ်မဝပ် အတည်အစွဲ မမြဲ၊ ယိမ်းယိုင်သည်ကို ဆိုသောအရာနိက္ကသာ ထင်၏။ ပျောင်းဣသည် ဆိုသော အရာလည်း ရပ်ရပ်တည်တည်၊ ခိုင်ခံ့၊ ပြောင့်မတ်စွာ မရှိသည်ကိုပင် ယူရအံ့။ ‘ပျားနှယ်ဣ၏’ ဟူရာနိက္ကလည်း ပျားတို့ အစုအရုံးသည် တောင်တောင် မြောက်မြောက် ပါးရှားပြောင်းရွှေ့လျက်ရှိသည်ပင် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် ဣကာရန္တ ဆိုသင့်သောအရာကို အချို့သော ဝေါဟာရနိက္က ‘ဤသည်’ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထို အရာကိုကား ဤကာရန္တနိက္က ဆိုလတ္တံ့။ ဣကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဈ)

၇၁။ ဤ-ဝေါဟာရများ

ဤ-ကာရန္တနိက္ကား “ဗာရာဏသီ၊ ဤသည်ပြည်တွင်” စသည်ဖြင့် ဣမသဒ္ဓါ၏ အနက် မျက်မှောက်ဖြစ်သော ဝတ္ထုကိုရည်၍ ‘ဤ’ဆိုသောအရာလည်းထင်၏။ “ထိုမှတပါး နားမထောင်ဤ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “မဤမသာ” ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသော အရာများလည်း ထင်၏။ ထိုနိက္က နားထောင်ခြင်းငှာ ခိုင်ခိုင်ခံ့ခံ့၊ မတ်မတ်ဖြောင့်ဖြောင့်၊ စူးစူးမြဲမြဲ၊ မတည်မတန့်နိုင်။ မခံစောက်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ယိမ်းယိုင်သည် ဖြစ်၏။ မစားဤ၊ မနာဤ စသည်များကိုလည်း နည်းတူချည်း ယူသင့်၏။ မဤ၊ မကျန်း၊ မဤမသာ ဟူသည်လည်း အလိုရှိတိုင်း ဣရိယာပုထ်ကို မမျှနိုင်သည်ပင် ဖြစ်၏။ “ဆိမ့်ယိုအုန်းဆီ၊ စားဤ နှစ်လို”၊ “ကာကခွင်သီ၊ ရှုဤနာဖွယ်” စသည်ဖြင့် စားဤသည်၊ နာဤသည်၊ ဤကျန်း၊ ဤသာ စသည်ဖြင့် မ အက္ခရာ မဖြစ်ပဲ ဆိုရာနိက္ကလည်း စားခြင်း၊ နာခြင်း၊ ရှုခြင်းငှာ မရောင့်ရဲသည် ဖြစ်၍၊ မြဲမြံစွာ တည်တန့်ဖြောင့်မတ်စွာ အာရုံပြုနိုင်သည် ဖြစ်၏။ ဤကျန်း၊ ဤသာ ဟူသည်မှာလည်း လိုရာ ဣရိယာပုထ်ကို မျှနိုင်၍၊ ဟောဟော ပြောပြော အရာခမ်းသိမ်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည် ဖြစ်၍၊ သွက်လက် ပေါ့ပါးခြင်း ရှိသည်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ဣသည်၊ မဣသည် ဆိုသင့်သောအရာကို ဤသည်၊ မဤသည် ဟူ၍ ဆိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤ၏ ဟူသည်ကား သဘောအားဖြင့် သွက်လက်ပေါ့ပါးခြင်း၊ မထိုင်းမပျဉ်း အလိုရှိရာ တိမ်းယိမ်း၊ ပြောင်းရွှေ့ နိုင်ခြင်း အနက် ဖြစ်၏။ မဤသည် ဟူသည်ကား ထိုဆိုတိုင်း မပြည့်စုံ၊ မပြောင်း မရွှေ့ခြင်း အနက် ရှိ၏။

ဣ၏ ဟူသည်ကား အရာမှရွှေခြင်း၊ မဏ္ဍ ဟူသည်ကား အရာနှိုက်မြီးခြင်း သဘောကဲ့သို့၊ ဤ၏ ဟူသည်ကား အရာမှ ရွှေခြင်း၊ မဏ္ဍ ဟူသည်ကား အရာနှိုက်မြီးခြင်း သဘောရင်း ဖြစ်၏။

လှည်းဘီးစက်သည် သွက်လက်စွာ မလည်တည့်။ ထိုင်ပျဉ်းလေးလံ၍ ရှိကြိုက်နှား ကျွဲ ရုန်းလေလျှင် အနိုင်သာပါ၍ လှည်းဘီးစက် မလည်တည့်နိုင်သဖြင့် လှည်းကြောင်း လက်ဝဲလက်ယာ တိမ်းပါး၍ လှည်းကောင်း၊ ပုံတောင်း၊ ဝင်ရိုးတို့သည် အရာမှတိမ်းပါး၍ လှည်းကောင်း၊ လည်မြီး ထိခိုက်မြီးမှ တိမ်းပါး၍ လှည်းကောင်း သွားရာ သွားကြောင်းကို “လှည်းဤသည်” ဟူ၍ အချို့ ဆိုကုန်၏။ ထိုစကားလည်း သဘောအားဖြင့် သွက်လက်စွာ လည်မြီး အရပ်မှ တိမ်းပါးသည်ပင် ဖြစ်၍ ဣခြင်း၊ ပြောင်းခြင်း၊ ရွှေခြင်း အနက်ပင် ဖြစ်၏။ တကြောင်းလည်း လှည်းဘီး မလည်ပဲ၊ ဖိဘွန်းသကဲ့သို့သွား၍ လှည်းကြောင်းရာ မြေဆိုင်တို့သည် ပြိုဏှု၍ ရှိသည်ကို ထောက်၍ ‘လှည်းဘီးကြောင်း ဣသည်၊ လှည်းဘီးပိုသည်’ ဆိုအပ်လျက် ‘လှည်းဣသည်၊ လှည်းဖိသည်’ ဟူသည်ကား မဆို။ ‘လှည်းဤသည်’ ဟူ၍ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ဤသို့ယူမှ သဘောအားဖြင့် ‘ဤ’ မဟုတ်၊ ‘ဣ’ ဖြစ်၏။ ‘လှည်းဤသည်’ ဟူ၍ ဆိုသော ဝေဝါဟာရသည်ကား ပျိုဟောင်း၊ လင်္ကာဟောင်းတို့နှိုက်မထင်။ ထိုသို့သော်လည်း ‘ဤ’ ဟူသော ဝေဝါဟာရ၏ အရာ ဖြစ်၍ သာ ဆိုလိုက်သည်။

ဤ၊ ကာရန္တုနိကာကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ပြောင်းရွှေခြင်း ကိရိကာသဘောရင်း တမည်သာ ထင်၏။ ဤ ကာရန္တုနိကာလည်း ဣမှသဒ္ဒါ၏ အနက် မျက်မှောက်ကိုညွှန်ခြင်း သဘော တမည်သာ ထင်၏။ သဘောရင်းကိုကား နာမ်ငါးပါးတွင် သဗ္ဗနာမ်၏ အနက်ဖြစ်၍ ဝုဏ်သဘောရင်း ဟူ၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဤ ကာရန္တု ပြီးပြီ။

(၉)

၇၂။ ဥ-ဝေဝါဟာရများ

ဥ-ကာရန္တုနိကာကား “ပိုင်းခြားလေးခု၊ ပုဂ္ဂိုလ်စုတွင်၊ ကြက်ဥသံချောင်” ဟူ၍ လှည်းကောင်း၊ “ပမာနှိုင်းတု၊ ကြက်ဥ မလောက်၊ ဒေါင်းဥအောက်” ဟူ၍ လှည်းကောင်း အဏ္ဏသဒ္ဒါ၏ အနက် အဥ ဟူသော ဝေဝါဟာရ တရပ်သာ ထင်၏။ ရွှေဥ၊ ငွေဥ စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာသည်လည်း ထိုကြက်ဥ ငှက်ဥ ဟူသည်နှင့် သဘောတူဖြစ်၍ ဆိုပြီးသော အရလှည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ဤ အဥ ဟူသော ဝေဝါဟာရသည် စားခြင်း၊ သွားခြင်း ဟူသကဲ့သို့ ကိရိယာအနက် သဘောအရင်းလည်း မဟုတ်။ အဖြူ၊ အညို ဟူသကဲ့သို့ ဝုဏ်အနက်သဘော

ရင်းလည်း မဟုတ်။ တည်ရာဝတ္ထုကို အကြောင်းမဲ့ပဲ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။

သဘောရင်း ဟူသည်ကား အညို၊ အဖြူ စသော ဂုဏ်အနက် လည်းကောင်း၊ သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော ကိရိယာအနက်သည်လည်းကောင်း၊ ခြိမ်တခုကို စွဲ၍၊ ခြိမ်တခုအမည် ရရာနှိုက် စွဲမှီ၍ ဖြစ်သော ခြိမ်တခုသည်လည်းကောင်း သဘောရင်း မည်၏ ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဤသို့သော အရာများကို ဆိုပြီးသည်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဆိုလတ္တံ့သည်နှင့် လည်းကောင်း ညှိ၍ ဆင်ခြင်ရာ၏။ ဥ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၉)

၇၃။ ဦ-ဝေါဟာရများ။

ဦ-ကာရန္တနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသည်။ ပါသည်ဟူ၍ ကွဲရာ၏။ ထိုတွင် “အဆောက်အဦ၊ တံချူသယံ” စသည်ဖြင့် ဒဗ္ဗသမ္ဘာရ၏ အနက်၊ အဆောက် အဦ ဟူသောအရာ။ “နဂါးရေသူ၊ ငါသည်းဦကို” စသည်ဖြင့် *အသည်းအဦ ဆို သောအရာ။ “ချွဲချွဲသိုးဦ၊ ဝမ်းချက်စုနှင့်” စသည်ဖြင့် ပုပ်စုပ် * သိုးဦသည်ကို ဆို သောအရာ။ “ကမ္ဘာဦးသူ၊ မှောင်ကြီးတူ၍၊ ဦဦသောင်းသောင်း” စသည်ဖြင့် ကြော်ငြာသောအသံကို ဆိုသောအရာ။ “ပင်စုံထွက်ပြု၊ ဦရရလျှင်” စသည်ဖြင့် ထွားညံ့သည်ဟု ဆိုလိုသောအရာ။ ဤသို့သောအရာနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံမပါ၊ ဦကာရန္တ ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။

ထိုတွင် အဆောက်အဦ ဟူရာနှိုက် အ-အက္ခရာမပါပဲ “အိမ်ယာဆောက်ဦ၊ ဆီမီး ဟူသား” ၊ “မုမ်းမျှဆောက်ဦ၊ ယူခဲမကြွင်း” စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာများမှာကဲ့သို့ ‘ဆောက်ဦ’ ဟူ၍ သာ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်၏။ ဆောက်ဦ ဟူ၍ ဆိုသည်ကား အဆောင် အယောင် အခမ်းအနား ပရိက္ခရာဟူသော သုံးဆောင်ရန် ဝတ္ထုအများကိုပေါင်း၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းတည်း။ တခုတည်း၊ တဦးတည်း၏ အမည်မဟုတ်၊ အပေါင်းအစု ဖြစ်သော အသုံးအဆောင်ကို ‘အခမ်းအနား’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘အဆောက်အဦ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘သုံးဆောင်ရန်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ပရိယာယ်တူ ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ပရိက္ခရာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသည် ကား သုံးဆောင်ရန်ကိုပင် မာဂဓ ဘာသာအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ် သဘည်း။ ဤ ဆောက်ဦ ဟူသော ဝေါဟာရသည်ချည်းပင် အများပေါင်း၍ ရက်ပြီးမှ ပုဆိုး၊ မြေမှန်၊ မြေညက်ပေါင်း၍ ပြုသည်ကို အိုး၊ လှည်း၊ ဘီး၊ ဝင်ရိုး၊ အကွပ်၊ အကန်

** ယခုအခါ သည်းအူ၊ သိုးအူ ဟူ၍ အူနှင့် ရေးသည်။

ပြည့်စုံ၍ စီးနင်းသော ယာဉ်ကို ရထားဟူ၍ အများပေါင်းမှရသော အမည်ကဲ့သို့ တခုတည်းသော ဝတ္ထုကို ဆောက်ဦးမဆို။ သုံးဆောင်ရန် နှစ်ခု၊ သုံးခု စသည်ဖြင့် အပေါင်းကို ဆိုသည်ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဤ ဆောက်ဦးဟူသော ဝေါဟာရကား ယခင်ကဲ့သို့ ဝတ္ထုဒြပ်အစုကို အကြောင်းမဲ့ပဲ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။

ဤ ဆောက်ဦးဟူသော ဝေါဟာရကို 'အဆောက်အဦ' ဟူ၍ အအက္ခရာထည့်၍ ဆိုသည်ကား ပဒပူရဏ၊ ဝါစာသီလိဋ္ဌ ဟူ၍ မှတ်ရာ၏။ ထိုတွင် လေးလုံးဘဝါဒ စသည်ဖြင့် ပါဒကို မှတ်၍ ဖွဲ့သော ပျို့ကဗျာတို့၌ 'အတင်အချေ၊ အဖြေအမေး' စသည်ဖြင့် တင်သည်၊ ချေသည်၊ ဖြေသည်၊ မေးသည်ကိုပင် 'အတင်အချေ' ဟူ၍ အ အက္ခရာ ထည့်၍ စပ်ဆိုသည် ပဒပူရဏ မည်၏။ ပဒပူရဏ ဟူသည်ကား လေးလုံး တပါဒ စသည်ဖြင့် ဖွဲ့သော အရာဖြစ်၍ လေးလုံးစသည် ပြည့်မီ စေခြင်းငှာသာ ဆိုသည်။ အရ အထူးမရှိ ဆိုလိုသည်။ ဝါစာသီလိဋ္ဌ ဟူသည်ကား ပါဒမဖွဲ့ပဲ စကားပြေမျှသာ ဆိုသောအရာ၌ အသုံးအဆောင်များသည်၊ အသုံးအစွဲ လိုသည်၊ အကြားအမြင် အလိမ်အမာ ရှိသည်ဟူ၍ အ-အက္ခရာထည့်၍ ဆိုသော အရာသည် စကားပြေဖြစ်စေခြင်း အကျိုးမျှသာဖြစ်၍ ဝါစာသီလိဋ္ဌ မည်၏။

ဝါစာသီလိဋ္ဌ၊ ပဒပူရဏအရာ၌ အက္ခရာသည်လည်း အရအနက် အထူး မရှိ သည်ပင် ဖြစ်၏။ ဤ ပဒပူရဏ၊ ဝါစာသီလိဋ္ဌအရာ၌ ပုဒ်ကို ပြည့်စေသည်လည်း ပြေပြစ်စေလို၍ပင်။ အပြေအပြစ် ဖြစ်အံ့သည်လည်း ပုဒ်ပြည့်သော်သာ ပြေပြစ်အံ့ သည်ဟူ၍ အတူတူသော်လည်း ယူရာ၏။ ဤ ဝါစာသီလိဋ္ဌ၊ ပဒပူရဏ အရာ၌ အကို အစ၌သာ ဆိုအပ်သော စကားခွန်း ဖြစ်၍ အန္တ မဟုတ်သောကြောင့် အကာရန္တအရာ၌ မဆိုခဲ့သည်။

အသည်းအဦကို 'ဦ' ဟူ၍ ဆိုသော ဝေါဟာရကား အကြောင်းမဲ့ပဲ ဒြပ်မျှကို ခေါ်ရုံမျှ ခေါ်ဝေါ်သော အရာဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။ ပုပ်နံ၊ သိုးဦတတ်သော အင်္ဂါဖြစ်၍ အဦ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ဤသို့ ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ အသည်း၊ အဆုတ်၊ အသွေးအရေ အလုံးစုံပင် သိုးဦတတ်သည်ချည်းကို ဦသာ ပုပ်နံ၊ သိုးဦ တတ်သကဲ့သို့ မဆိုသင့်တကား ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဦသောအင်္ဂါသည် အလယ်၌ တည်သောအရာ၊ သိုးဦလှုပ်သောအရာ အထူး ထင်မြင်သည်ကို စူး၍ ဦကိုသာ ဆို သင့်သည်လည်း ယူသင့်၏။ အသည်း၊ အဆုတ် စသည်တို့မှာ အမည်ထူးရပြီးဖြစ်၍ နှားသာ 'ဂေါ' မည်သကဲ့သို့ အဦသာလျှင် ဦ ဟူသောအမည်ကို ရပါသည်ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ အရာတိုင်းလည်း ရှဉ့် မဟုတ်၊ အရာတိုင်းလည်း အန္တ မဟုတ် သောကြောင့် ဆဘောသကံ ထုံးစံနှင့်ညီ၍ ယူရာ၏။

ဤ ‘အဦ’ ဟူသော ဝေါဟာရသည် ယခင်ဆိုတိုင်း သိုးဦတတ်သောကြောင့် ဟူ၍ ဟူလျှင် ဦ၏။ ပုပ်၏ ဟူသော ဂုဏ်သဘောရင်း ဖြစ်၏။ ပုပ်၏။ ဦ၏။ အောက်၏။ ဟူသော စကားမျိုးသည် ရိသဲဟောင်းမြင်းသော အနံ့ကို ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။ သိုးဦ ဟူသော ဝေါဟာရလည်း ပြီးလင့်ပြီ။

ဦဦသောင်းသောင်း ဟူရာနှိုက် ဦ ဟူသော ဝေါဟာရကား ကြေငြာဟစ်ကြေးခြင်း ကြိယာသဘောရင်း ဖြစ်၏။ ဦ ဟူသော အသံမျှကိုသာ စူး၍ ကြိကြာ၏။ မြည်သံနှင့် လျော်စွာ ကြီးကြာ ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ဟူသကဲ့သို့၊ ဦ ဟူသော အသံနှင့် လျော်စွာသာ ဖြစ်သည်ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။

ထွားညံသည်ကို ‘ဦသည်’ ဟူ၍ ဆိုသော အရာကား အထူးသဖြင့် ထုတ်ထုတ် ထွားထွား ရှိသည်ဖြစ်၍ ဂုဏ်မြောက်သော အရာနှိုက် ဆိုသတည်း။ ဤအရာနှိုက် ‘ဦသည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ဦရု’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသောအရာကို အထူးသဖြင့် ဖြူသောဂုဏ်ကို ထင်စေလို၍ ဆိုသောအရာကဲ့သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ ဖြူသည်ကိုသာ မယူလို။ ဖြူသည်ဖြစ်စေ၊ ညံသည်ဖြစ်စေ ထွားထွားထုတ်ထုတ် ရှိသော အရာကို ‘ဦသည်’ ဟူ၍ ယူသင့်၏။ ယူသင့်ဟန်ကား ‘ပင်စုံထွက်ပြု၊ ဦရုလျှင်၊ မတူမနည်း’ စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသောအရာနှိုက် ဖြူသည်ကို မယူသင့်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ‘လှလင်စမ္မယ်၊ ယောက်ျားငယ်တို’ စသည်ဖြင့် ပျိုငယ်သော ယောက်ျားတို့နှိုက် မုတ်ဆိတ်၏ တင့်တယ်ဟန်ကို ဆိုသော အရာ ဖြစ်ခဲ့၏။ ဖြူသော မုတ်ဆိတ်သည်လည်း မတင့်တယ်ရာ။ မုတ်ဆိတ်ဖြူ ပေါက်မည့် အရွယ်၊ လူကြီး လူအိုကို ဆိုသော အရာလည်း မဟုတ်။ ‘နက်မည်း ဆံသွယ်၊ လက်ဦး ရှယ်က’ ဟူ၍ ငယ်သည့်ကာလ ဆံမည်းကြောင်း၊ ‘ဖြူကြား ဆံရောက်၊ အိရုပ်ဖောက်မှ’ ဟူ၍ ဆိုသောအခါ ဆံဖြူကြောင်းများကို ဆိုပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဆံနှင့်တူစွာ လှလင်အရွယ်နှိုက် မုတ်ဆိတ်မည်းကိုသာ လိုသင့်သောကြောင့် ‘ဦရု’ ဆိုသည် တမဲ့ဟူ၍ ဖြူသည်ကို မယူသင့်သည် ဖြစ်၏။

ဦး ဝေါဟာရ

ဝိသဇ္ဇနီသံပါသော အရာနှိုက်ကား ‘တဦးတဦး၊ ဥဒါန်းကျူးသော်’ စသည်ဖြင့် အရိုအသေ ရေထွက်သောအရာ။ ‘ချစ်ခြင်းလွန်ကြွေး၊ ရွှေသို့ဦးသည်၊ ကျေးဇူးသခင်’ စသည်ဖြင့် ရွှေကို မီးဖြင့် လျော်သည်၊ ဦးသည်ကို ဆိုသောအရာ။ ‘အပေါင်းလူများ ရှေးဦးတည်း’ ဟူ၍ အစအဦးကို ဆိုသောအရာ။ ‘တစုမူး၍၊ ခြေဦးတိုက်ပါကုန်လှည့်လော’ စသည်ဖြင့် ဦးခေါင်းကို ဦးဆိုသောအရာ။ ‘မဆိုထိုဘူး၊ နားထောင်ဦးလော့’ စသည်ဖြင့် တိုက်တုန်းသောအရာ။ ‘ဆွမ်းဦးရေးဦး’ စသည်

ဖြင့် အမြတ်အကောင်းကို ဆိုသောအရာ။ ဤသို့သော အရာတို့နှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံပါ၍ ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။

ထိုတွင် ‘တဦးတဦး’ စသည်ဖြင့် အရိုအသေ ရေတွက်သောအရာကား ရိုသေသော အမှုအရာဂုဏ် တစ်စုံတစ်ရာ ယူသင့်၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး စသော သင်္ချာမှတစ်ပါး အနက်အထူးမထွက်။ အရာသို့လိုက်၍သာ တကောင် နှစ်ကောင်၊ တခု နှစ်ခု၊ တယောက် နှစ်ယောက်၊ တပါး နှစ်ပါး စသည်ဖြင့် အထွေထွေ ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။ အချို့ကား တကောင်၊နှစ်ကောင် ဆိုသည်ကို အသေအကောင် မဟုတ်တကား။ ရှင်သော သတ္တဝါတို့ကို တကောင်၊နှစ်ကောင် မဆိုသင့်သကဲ့သို့ အယူရှိ၏။ အကြောင်းမှာ မရိုသေလောက်သော ကြက်၊ ငှက် စသည်တို့ကို ဆိုသင့်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ‘လင်းတ တကောင်၊ လက်ဆောင်သဖွယ်’ ဟူ၍ စပ်ဖူးသော အရာကိုထောက်သော် လင်းတ အရှင်တို့ကိုပင် ဆိုသည် ယူသင့်၏။

၃ ဝေဟာရ

တခု၊ နှစ်ခု ဆိုသောအရာကား ‘လိပ်ငယ်တခု၊ လူမှုလိမ္မာ’ ဟူ၍ မရိုသေလောက်သော တိရစ္ဆာန်တို့ကို ဆိုသောအရာ။ ‘အာရုံငါးခု၊ ဝတ်မှုစားရာ’ စသည်ဖြင့် အဝိညာဏ်က ဖြစ်သောအရာ။ စိတ် စေတသိက် စသော သဘောတရားတို့ကို ဆိုသော အရာ။ ‘ကိုးခု၊ ကိုးခု၊ ဆယ့်တခု’ စသည်တို့နှိုက် လူမင်းတို့ကိုလျက် အမှတ်မထင် ဆိုသောအရာ။ ‘အစွန်းငါးခု၊ ဗညျအဋ္ဌ’ စသည်ဖြင့် နှစ်သက္ကရာဇ်ဟူသော ကာလအခန်းကို ဆိုသောအရာ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရိုသေသည့်အရာ အထူးမထင်။ အမှတ်မဲ့သော အရာနှိုက်ကား တခု၊ နှစ်ခု ဟူ၍ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ယောက် ဝေဟာရ

တယောက်၊နှစ်ယောက် ဟူသည်ကား လူ စသော ရိုသေလောက်သော သတ္တဝါနှိုက် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ‘ထီးဖြူဆောင်ချည်း၊ မနည်းအံ့လောက်၊ ခုနစ်ယောက် စင်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘မောင်နှင့်နှမ၊ ထိုမျှသုံးယောက်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ‘လှေခေါင်ရောက်သည်၊ လေးယောက် ကြွေကြွေ ရမ်းရမ်းတည်း’၊ ‘ကိုးကျိပ်ကိုးယောက်၊ ရွှေတောင်ပေါက်သို့၊’ ‘မဂ္ဂဋ္ဌာန် လေးယောက်၊ ဖလဋ္ဌာန် လေးယောက်’ စသည်ဖြင့် လူ စသော ရိုသေထိုက်သောအရာနှိုက် ဆိုသည်များ၏။

ပါး ဝေါဟာရ

တပါး၊ နှစ်ပါး ဟူသည်ကား အမှတ်မဲ့ သဘောတရားတို့ကို ဆိုသောအရာ၊ အထူးသဖြင့် ရှိသေခြင်းကို ရှေးရှု၍ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ 'ပါယ်လေးပါးသို့ မလားစေကြောင်း' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ 'ငါးပါးဂတိ၊ မှားဖွယ်ရှိလည်း' စသည် ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရပ်အမျိုးကို ရှေးရှု၍ ဆိုသော အရာနှိုက်လည်းကောင်း ထင်၏။ 'ရတနာသုံးပါး၊ အမြတ်ထားမှု၊ လူသုံးပါးနှင့်၊ မပြားရောပြုမ်း' စသည် ဖြင့် အထူးသဖြင့် ရှိသေထိုက်သော လူစသော အမြတ်နှိုက်လည်းကောင်း အမှတ်မဲ့ သော အမျိုးအဆွေ၊ အရပ်ဒေသ စသော သဘောအနက်နှိုက်သာ တပါး၊ နှစ်ပါး စသည်ဖြင့် ဆိုသည်များ၏။

ဆူ ဝေါဟာရ

တဆူ၊ နှစ်ဆူ စသည်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည်လည်း အရိုအသေ ဆိုလိုရာနှိုက်သာ အဆို များ၏။

ဤသို့လျှင် တခု နှစ်ခု၊ တယောက် နှစ်ယောက်၊ တပါး နှစ်ပါး၊ တဦး နှစ်ဦး၊ တဆူ နှစ်ဆူ ဟူသော စကားမျိုးတို့သည် အရာသို့လိုက်၍ ရှိသေ၊ မရှိသေသော အခြင်းအရာကို ထင်ပါစေသည်သာ။ တစ်၊ နှစ် စသော လိုအပ်သော အနက်မှ တပါး အနက်အထူး မထွက်သောကြောင့် ဝါစာသီလိဋ္ဌမျှသာ ဟူ၍ နှလုံး သွင်းအပ်၏။

ထိုတွင် တကောင်၊ နှစ်ကောင် ဆိုမှုကား အကောင် ဆိုအပ်သော ဝတ္ထု ရှိ၏။ တရန် နှစ်ရန်၊ တစုံ နှစ်စုံ ဆိုရာနှိုက်လည်း အစုံ ဟူသော ဝေါဟာရ၊ အရန်ဟူသော ဝေါဟာရ ရှိ၏။ တစီး နှစ်စီး၊ တပုံ နှစ်ပုံ၊ တရက် နှစ်ရက်၊ တလ နှစ်လ စသည်ဖြင့် ကာလ အပိုင်းအခြား။ တဆံ၊ တမုံညင်း၊ တနှမ်း၊ တမုယော၊ လက် သစ်၊ မိုက်၊ ထွာ၊ တောင်၊ တာ၊ ဥသတ စသည်ဖြင့် ခရီးအခွန် အပိုင်းအခြား၊ ရွေး၊ ပဲ၊ မူး၊ မတ်၊ ခွဲ၊ ကျပ်၊ ပိဿာ စသော အချိန်အလေး အပိုင်းအခြား၊ စလယ်၊ ခွက်၊ ပြည် စသော ပမာဏအပိုင်းအခြားတို့ကိုဆိုရာနှိုက် အစီး၊ အစုံ၊ အပုံ ဆိုအပ်သောအရာ။ နှစ်၊ လ၊ ရက်၊ မုံညင်း၊ ဆံချည်၊ ရွေး၊ ပဲ၊ ရေ၊ ဝေ၊ အပ် သော အရာလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုလည်းကောင်း သီးသန့်၍ ထင်ရှားသော အနက် ရှိသောကြောင့် ဝါစာသီလိဋ္ဌ မျှသာ မဆိုကောင်း။ ရထိုက်သော အနက်ရှိသည်ပင် ဖြစ်၏။

ဤသို့ တခု၊ နှစ်ခု စသည်ဖြင့် ဆိုရာနှိုက် ခု ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ပါး ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ဦး ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ဆူ ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ဝိသေသ ခေါ် ဝေဝါခြင်း မရှိ။ အနက်အရာသဘောမျှသော်ကား အရာအလျောက် ရှိသေသော အမှုအရာ၊ အမှတ်မဲ့သောအရာသို့ လိုက်၍ သာ ခေါ်ဝေဝါခြင်း ရှိသည် ဖြစ်သောကြောင့် ဂုဏ်တစိတ်အရ သဘောရင်း ကဲ့သို့ ရှိ၏။

ရွှေကို ဦးသည်ဟူ၍၊ ခေါ်ဝေဝါရာနှိုက်ကား ရွှေ၏ အရည်အသွေး၊ အရောင်အဝါကို တိုးတက်စေလို၍၊ မီးဖြင့်ပြုပြင်ပြန်သောအခြင်းအရာမျှကို သမ္မုတိအားဖြင့် ခေါ်ဝေဝါခြင်းဖြစ်၏။ ထိုအခြင်းအရာသည် ချက်၏၊ လျော်၏၊ ဟူသကဲ့သို့ မီးဖြင့် သစ်လတ်စေသည်။ အရောင်အဝါကို ထက်မြက် ပေါ်ထွက်စေပြန်သည် ဟူသော ကိရိယာ အထူးမျှသာ။ ဥပမာကား အိပ်ခြင်း ကိရိယာမျှကိုသာ လူမင်းတို့နှိုက် စက်၏။ ရဟန်းတို့နှိုက် ကျိန်း၏။ လူသာမန်တို့နှိုက် အိပ်၏။ စားခြင်း ကိရိယာ မျှကို လူတို့နှိုက် စား၏။ ရဟန်းတို့နှိုက်ကား ဘုဉ်းပေး၏ ဟူ၍၊ အရာအလိုက် အသီး သီး ခေါ်ဝေဝါ၏ သို့ ရွှေ၏ အသွေးအရည် တက်အောင် ပြုပြင်သည်ကို ဦးသည် ဟူ၍ ဆိုသည်။ ငွေကိုကား အတိုအတောင်း မကောင်းလွန်းသောအရည်ကို အရှည် ဖြစ်စိမ့်သောငှာ ပြုပြင်ရာနှိုက် လည်းကောင်း၊ ကောင်းပြီးသော အရည်အရှည်ကို အညံ့အထိုး ပြုပြင်ရာ၌လည်းကောင်း မှုတ်သည် ဟုဆို၏။ ထမင်းဟင်း တို့ကို ဆန်၊ ဟင်းရွက်ရှိကာလ ရသရှိသော ထက်ထက်မြက်မြက် စားသောက်သာအောင် ပြုပြင် ရာနှိုက်ကား ချက်သည် ဆို၏။ ထိုသို့ အထူးထူး ခေါ်ဝေဝါခြင်းသည် ကျက်နပ် စေခြင်း ကြိယာအထူးမျှသာ ဖြစ်၏။ ရွှေငွေ စသည်ဖြင့် ဝတ္ထုပြားကို မဆိုလင့်ဦး။ ရွှေကို မီးဖြင့်ပြုပြင်ခြင်း၊ ကျက်နပ်စေခြင်း အထူးထူးဖြစ်လျက် ရွှေဖြစ်စိမ့်၊ ရွှေထွက် စိမ့် ဟူ၍ ဖြစ်ထိုက်သောကျောက်၊ ဖြစ်ထိုက်သော ဆေး တို့ဖြင့် ကျက်နပ်စေသည် ကာလကား ရွှေချက်သည်။ အညစ်အကြေးရှင်းလင်းရုံ၊ အပြားအလျားကောင်းရုံမျှ ကျက်နပ်စေသည်ကို လျော်သည်။ လိုရာအထည် ဖြစ်မြောက်၍၊ အရောင်အဝါ သာလွန်အောင် ကျက်နပ်စေရာနှိုက်ကား ဦးသည် ဟူ၍၊ ရွှေကို ကျက်နပ်စေခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်း ကြိယာအထူးမျှကို စွဲ၍၊ အထူးထူး ခေါ်ဝေဝါလေသည်။

စားဖွယ် ဟင်းမျိုးတို့ကို မီးဖြင့် ကျက်နပ်စေရာနှိုက် အိုးခွက်မပါ သက်သက် လည်းကောင်း၊ သစ်ရွက်မြက်မှိုက် စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း အငွေ့ချစ်လွတ်ရုံ မီးနှိုက်ပစ်ချ ကျက်နပ်စေသည်ကို ဖုတ်၏။ တံညှပ်၊ တံစို့ဖြင့် ကျက်နပ်စေမှု ကင်၏။ အိုးခွက်ဖြင့် ကျက်နပ်စေမှု ချက်၏။ စသည်ဖြင့် ကျက်နပ်စေခြင်းမျှကို အထူးထူး သော ပြုပြင်ခြင်းနှင့် လျော်စွာ အထူးထူး ခေါ်ဝေဝါလေသည်။

ထို့ကြောင့် ရွှေကို ကျက်နပ်စေခြင်း၊ ကိရိယာတူသော်လည်း ပြုပြင်ခြင်းအထူး၊ နှလုံးသွင်းခြင်းအထူးသို့ လိုက်၍၊ အထူးခေါ်ဝေဝါသည်သာ။ ဦး၏ ဟူသော်လည်း

ကျက်စေ၏။ ချက်၏ ဟူသော အနက်ပင်ဖြစ်၏။ လျော်၏ ဟူသကဲ့သို့ ဦးခြင်း ကိရိယာ ပြုပြင်ခြင်းသဘောမျှသာ အနက်ရင်းဖြစ်၏။

ယင်းမှတစ်ပါး

“ဦးဖျားမညို၊ ကျွတ်ခလိုဟု”
“ဦးစွန်းစွန်း၊ ပွင့်ခန်းဆောက်ဦ”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာနှိုက် အစအရင်း ဟူသော အနက်ကို “ဦး” ဟူ၍ ဆိုသကဲ့သို့ ရှေ့၏ မူလအရည် ကာလရှည်သဖြင့် မပွင့်သော ဦးရည်၊ မြှုပ်နှံ ညစ်ကြေး ယှက်မွေးသဖြင့် ကြာမြင့်နှမ်းဟောင်းသည်ကို အရည်မူလနှင့်မျှညီစေခြင်း၊ သာလွန်စေခြင်းငှာ ရှေးဦးအစ ထွန်းပသော အရောင်ကဲ့သို့ ရှိပြန်စေသည်။ အဦး အစ အသစ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပြန်စေသည်ကို ရည်၍ ရှေ့ကို ‘ဦးသည်’ ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏ ဟူသော်လည်း ယူသင့်၏။ ဤသို့ယူမူ ဆိုလတ္တံ့သော အစအဦး ဟူသော စကားနှိုက် ဝင်၏။

အစအဦးကို ဆိုသောအရာနှိုက် အ အက္ခရာမပါပဲ ဦးဟူ၍သာ ဆိုလိုရင်း ဖြစ် လျက် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် ဝါစာသိလိမ့်။ ပဒုပုရဏ အရာနှိုက် အဦး ဟူ၍ အ အက္ခရာနှင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်၏။ ထို ဦး ဟူသော ဝေါဟာရသည် အစ ဟူသော အနက်တည်း။ ထို အစအဦး ဟူသော အနက်သည် အတည်ခြံ၊ ဝတ္ထု ကိုလည်းကောင်း၊ ခြံဝတ္ထု၏ ဖြူခြင်း၊ ညိုခြင်း ဟူသော အနက်ကို လည်း ကောင်း ဆိုသော ဝေါဟာရ မဟုတ်။ လျင်စွာ ဖြစ်၏၊ နှေးစွာဖြစ်၏ စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာနှိုက် လျင်သောဖြစ်ခြင်း၊ နှေးသောဖြစ်ခြင်း ဟူ၍ ဖြစ်ခြင်းကိရိယာ သာမန်ကို လျင်သော၊ နှေးသောဟူ၍ အထူးပြုဘိသကဲ့သို့ ဦးစွာဖြစ်၏။ အစစွာ ဖြစ်၏။ အဦးအစသောဖြစ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော ကိရိယာ၏ ဂုဏ် ဝိသေသန အနက်မျှတည်း။ ထို ‘အဦး’ ဟူသော ဝေါဟာရကို မြန်မာမှုနှိုက် ‘မဆွ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘အစ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘အလျင်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ရှေး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ပရိယာယ် အထူးထူး ရှိကုန်၏။ မာဂဓ နှိုက်လည်း အာဒိ၊ ပဌမ၊ တာဝ၊ ပုဗ္ဗ၊ ပုရ စသည်ဖြင့် ပါဠိပါဏ် အထူးထူး ကွဲပြားလျက် ရှိ၏။ ပါဠိကွဲသောအလျောက် မြန်မာပြန်ရာနှိုက်လည်း အာဒိ သဒ္ဓါကို အစ ပဌမ၊ တာဝ သဒ္ဓါကို ရှေးဦး၊ ပုဗ္ဗ၊ ပုရ သဒ္ဓါကို ရှေး ဟူ၍ အကွဲကွဲ မြန်မာပြန်တော်မူကုန်၏။ ဝေါဟာရတို့သည် သဒ္ဓါ အထူးထူးကွဲ၍ အနက်သဘောရင်းကား ဆုံခဲပြီးသောအတိုင်း ကိရိယာ ဝိသေသနဖြစ်သော ‘အစ အဦ’ ဟူသော အနက်ချည်းတည်း။

ထို့တွင် မြန်မာမှုနှိုက် စ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရှေး ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဦး ဟူ၍ လည်းကောင်း သက်သက်ဆိုမိန့်သောအရာ၊ အစအဦး၊ စန ဟူ၍ အ-အက္ခရာ၊

န-အက္ခက္ခ စသည်လောင်း၍ ဆိုမိန့်သောအရာ၊ ရှေးဦး၊ ရှေးမဆူ၊ ဦးမဆူ စသည်
ဖြင့် ပရိယာယ်တူ ဖက်ဆိုသော အရာ၊ ပရိယာယ်တူမဟုတ်သော လက်ဦး၊ လက်ဖျား
စသည်ဖြင့် ဖက်ဆိုသော အရာတို့ကား များစွာ၏။ ထိုတွင်-

‘ဖြူရိပ်ဖြန့်စ၊ နေဆန်းစတွင်’

‘မင်းလွင်စသော၊ မရောစချင်’

ဟူ၍၊ စ အက္ခရာသက်သက် ဆိုမိန့်သောအရာ။

‘မင်းဆက်ရှေးက၊ ပြည်ရေးထဲရာ’

‘ရှေးသော်ကျမ်းဝင်’

‘ရှေးခါသော်က’

စသည်ဖြင့် ရှေးဟူ၍၊ သက်သက် ဆိုမိန့်သောအရာ။

‘မုလေးညွန့်ဖူး၊ စံပယ်ဦးနှင့်’

‘မယ်နှင့်ပူး၍၊ နေဦးသရော်’

စသည်ဖြင့် ဦး ဟူ၍၊ သက်သက် ဆိုမိန့်သော အရာတို့သည် ပျို၊ ကဗျာ ထို့နိုက်
များစွာ ထင်၏။

‘စနရိပ်ချည်၊ မည်သို့သည်မျှ၊ တို့ချင်းတကို၊ အစဖေရှာ၊ ဆိုသော်ကြာခဲ့’

စသည်ဖြင့် အ-အက္ခရာ၊ န-အက္ခရာဖက်၍၊ ဆိုမိန့်သော အရာတို့လည်း များစွာ
၏။ တွေ့မြင်လွယ်အံ့ဖြစ်၍၊ မညွန့်ပြီ။ ထိုတွင် စ-ဟူ၍၊ ဦးဟူ၍ သက်သက် ဆို
မိန့်ခြင်းသာလျှင် စကားခွန်းမူလ ဖြစ်၏။ အ-အက္ခရာ၊ န-အက္ခရာတို့ကား ပြေပြစ်ရုံ
ဖက်ကာမျှသာ။

ထို စန၊ ရှန၊ အစ၊ အဦ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက် န-အက္ခရာ၊ အ-အက္ခရာ တို့
ကိုသာ ပုဒ်ပြည့်ရုံဆိုသော ဝဏ္ဏမုန်း အဘယ့်ကြောင့် သိအပ်သနည်း ဟူမူကား ထို
န-တက္ခရာ၊ အ-အက္ခရာ မပါမူ၍၊ ‘ဆောက်နှင့် * ထားမ၊ တံစဉ်ရှသား’ ဟူ၍၊
လည်းကောင်း၊ ‘ဖြူရိပ်ဖြန့်စ၊ သမ္မတနှင့်’ ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ‘လွတ်ဦးသဘင်’
ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ န-အက္ခရာ၊ အ-အက္ခရာ မပါပဲ လိုအပ်သောအနက်ကို ဟော
နိုင်လေသည်ကိုတကြောင်း၊ ထို န-အက္ခရာ၊ အ-အက္ခရာချည်း ထိုအနက်ကို မဟော
နိုင်လေသည်ကိုတကြောင်းထောက်၍၊ န-အက္ခရာ၊ အ-အက္ခရာတို့ကို ပုဒ်ပြည့်ရုံ ဆို

* ယခုအခါ ဘေးဟု ရေးသည်။ ဆရာတော်သည် မြန်မာမူ၌ ဓနိတအက္ခရာဖြင့် မရေးလို။

သော ဝဏ္ဏဟု သိအပ်၏။ ဤနည်းကိုမိ၍ အရအနက် မထွက်ပဲလျက် ဆိုသော အရာ၊ အရအနက် ရှိလျက်ချေ၍ ဆိုသော အရာတို့ကိုလည်း နှလုံးသွင်းရာ၏။ ထို့ကြောင့် စ-ဟူ၍ သက်သက်ဆိုသော အရာသာလျှင် စကားခွန်း မူလ ဖြစ်၏။ ထိုတွင် မဆွ၊ အဦး၊ အလျင်၊ ရှေးဦး ဟူ၍ ဆိုသော ဝေါဟာရသည် အစ-ဟူသော အနက်ချည်း ဖြစ်၏။

အက္ခရာကျေခြင်း

မာဂဓနိုက် တလုံး၊ နှစ်လုံး၊ သုံးလုံး စသည်ဖြင့် ဝဏ္ဏအများတွင် အစ-အလယ်-အဆုံး တလုံးလုံးကျေကောင်းရာ ဝဏ္ဏကျေ၏ သို့လည်းကောင်း၊ လာသင့်ရာ-လာကောင်းသော ဝဏ္ဏလာရသကဲ့သို့လည်းကောင်း မြန်မာမူနှိုက်လည်း ကျေကောင်း၊ လာကောင်းသော ဝဏ္ဏတို့ကို ကျေစေ၊ လာစေ၍ ဆိုမိန့်သည်ကား များ၏။ ထိုတွင် မာဂဓနိုက် အစ-အလယ်-အဆုံး အက္ခရာကျေဟန်၊ လာဟန်ကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့နှိုက် ထင်ရှားစွာ မိန့်အပ်ပြီး ဖြစ်၍ မဆိုပြီ။

မြန်မာမူနှိုက် အစ အက္ခရာကျေဟန်ကား ဥဒေါင်း၊ ဥခေါင်း၊ ဥချိုး ဆိုရမည်ကို အစ ဥ အက္ခရာကျေစေ၍ ဒေါင်း ဟူ၍၊ ခေါင်း ဟူ၍၊ ချိုးဟူ၍ သာ ဆိုမိန့်ခြင်း၊ မုံညင်းဆန်၊ လွန်ဆန် ဆို၏ သို့ ကောက်ဆန်၊ စပါးဆန် ဆိုအပ်လျက် 'ဆန်' ဟူ၍ ဆိုခြင်း။ နွားနို့၊ ကျွဲနို့ စသည် ဆိုအပ်လျက် နို့ဆွမ်းဂဏာ စသည်ဖြင့် ဆိုခြင်း။ ဆယ်တင်းတွင်၊ ကိုးတင်းတွင်၊ စရွတ်နုတ်၊ စိတ်နုတ်ဟူ၍ အရင်းကိုပယ်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း။ ယောကျာ်းကြီး၊ ယောကျာ်းငယ်၊ မိန်းမကြီး၊ မိန်းမငယ် ဆိုသင့်လျက် ကျားကြီး၊ ကျားငယ်၊ မကြီး၊ မငယ် ဆိုမိန့်ခြင်း။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အစကို ကျေစေ၍ ဆိုမိန့်သော အရာလည်း များစွာ၏။

အလယ် ကျေဟန်ကား မတတ် မလိမ္မာ ဆိုရမည်ကို မတတ် လိမ္မာ၊ မချစ်မခင် ဆိုသင့်လျက် မချစ်ခင်၊ မကျေမပွန် ဆိုသင့်လျက် မကျေပွန်၊ စွန်လက်သည်း ဆိုရမည်ကို စွန်သည်း၊ မျက်စိမမြင် ဆိုရမည်ကို မျက်မမြင်။ ဤသို့ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် အလယ်အက္ခရာကျေ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။

အဆုံးအက္ခရာ ကျေဟန်ကား သရက်ပင်၊ သရက်ပွင့် ဆိုသည်နှင့်အတူ အသီးအပင် စသော သဒ္ဒါပုဒ်နှင့် ဆိုအပ်လျက် 'ကြံပြားတင်လဲး၊ ပိန်းနဲ သရက်၊ ဖက်လက် သင့်ရော၊ ငှက်ပျော ပြုတ်ချို' စသည်ဖြင့် ကြံ၊ ပိန်းနဲ၊ သရက်၊ ငှက်ပျော

ဟူ၍၊ အပင်အသီး ဟူသော ပုဒ်ကိုကျေစေ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် အဆုံးအကွရာ ကျေ
သည် ဖြစ်၏။

အကွရာဖြည့်ခြင်း

အစအကွရာ လာဟန်ကား လျှင်သည်၊ သီသည် ဆိုအပ်လျက် ကလျှင်၊ ကသီ
ဟူ၍၊ အစနှိုက် က-အကွရာနှင့် ဆိုခြင်း။ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် ဟူ၍ သာ ဆိုအပ်
လျက် တအုတ်အုတ်၊ တကျက်ကျက် ဟူ၍ တ-အကွရာနှင့် ဆိုခြင်း။ လုံးသည်၊
ထွေးသည်သာ ဆိုအပ်လျက် ပလုံးပထွေးဟူ၍၊ အစနှိုက် ပ-အကွရာနှင့် ဆိုခြင်း။
ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းသည် အစနှိုက် အကွရာလာခြင်းတည်း။

အလယ်နှိုက် လာဟန်ကား ခုံငင်ဟူ၍၊ ဆိုအပ်လျက် ခုံငင်ဟူ၍၊ ဆိုခြင်း၊
မပြုလှည့်ဟူ၍၊ ဆိုအပ်လျက်၊ မပြုစလှည့်ဟူ၍၊ ဆိုခြင်း၊ မသည်ထောင်ဟူ၍၊ ဆိုအပ်
လျက် မသည်စထောင်ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်ခြင်း စသည်တို့ကား အလယ်နှိုက် လာခြင်း
တည်း။

အဆုံးနှိုက် လာဟန်ကား ကျော်စောသည်၊ ဆန်းကြယ်သည်၊ ကြမ်းတမ်းသည်၊
ငြိမ်ဆိမ်သည်၊ ဆက်လက်သည်။ ဤသို့ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ကျော်သည်၊ ဆန်း
သည်၊ ကြမ်းသည်၊ ငြိမ်သည်၊ ဆက်သည်သာဆိုလျှင် လိုအပ်သော အနက်ရပြီး
လျက် အဆုံးနှိုက် သဒ္ဒါတပါးလောင်း၍ ဆိုပြန်ခြင်းသည် အဆုံးနှိုက် အကွရာ
လာသည် ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် မြန်မာမှုနှိုက် အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးတို့နှိုက် ကျေသော၊ လာသော
အရာတို့ကား များစွာ၏။ သတိရရုံသာ ရေးလိုက်သည်။ မြန်မာမှုနှိုက် ကျေ၏၊
လာ၏၊ ဟူ၍ ဆိုသည်ကား ပစ္စည်းစသော အရာတို့ကို သို့ ချေသုတ်၊ လာသုတ်ကို
မိန့်သောသူ မရှိ၍၊ ချေရ၊ လာရသည် မဟုတ်သော်လည်း လိုအပ်သော အနက်
ရပြီးလျက် အကွရာပွား ဆိုမိန့်သည်ကို လာ၏။ လိုအပ်သော အနက်ရှိလျက် မဆို
သည်ကို ကျေ၏၊ ဟူ၍ ဆိုလိုက်သည်။

သဒ္ဒါတတ်သော ဆရာမြတ်တို့သည် 'သန္နိကား သုခုစ္စာရဏ-အကျိုးသာ' ဟူ၍
ဆိုသည်ကို ထောက်လျှင်လည်း မြန်မာမှုနှိုက် ကျေစေခြင်း စသည်ကိုပြု၍ ဝါစာ
သီလိဋ္ဌ ဖြစ်စေခြင်းသည် သန္နိမည်၏။ သန္နိကျမ်းနှိုက်လည်း ကျေခြင်း၊ လာခြင်း၊
ဝဏ္ဏဖောက်ခြင်းသည်ပင် သန္နိမည်၏။ မြန်မာမှုနှိုက် ကျေခြင်း၊ လာခြင်း၊ ဝဏ္ဏ

ဖောက်ခြင်းတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုအရာတို့ကား သန္နိချည်း မည်ကုန်၏။ ထိုကြောင့်
 ‘ပုဒ်စပ်ချောမြေ၊ သန္နော့ခြားဖြတ်’ စသည်ဖြင့်လည်း ဆရာတို့ မိန့်အပ်ပြီ။ ဤကို
 ထောက်၍ မြန်မာမှုနှိုက် သန္နိ၊ နာမံ၊ ကာရက၊ သမာသံ၊ ကိတ် ဟူသော အမည်၊
 ပုဒ်၊ ဝိဘတ်၊ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း စသော အမည် ရသင့်သည်ကိုလည်း သိလင့်။ ဤ
 စကားမျိုးကို အောက်ကလည်း ဆိုခဲ့ပြီ။ အလျဉ်းသင့်၍ အမြက်အရိပ် ရေးလိုက်
 သည်။

ယင်းသို့လျှင် အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးတို့နှိုက် လာတန်ကိုထောက်၍ စကားခွန်း
 မူလကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ အစ၊အပြီးဟူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက် စ-ဟူသည် ဦး-ဟူသည်ကို
 ဆိုလျှင်ပင် လိုအပ်သော ရှေး-ဟူသော အနက်ရပြီးလျက် အ-အက္ခရာ အစနှိုက်လာ
 စေ၍ ဆိုသောကြောင့် စ-ဟူသည်၊ ဦး-ဟူသည်တို့သာ စကားခွန်း မူလဖြစ်၏။
 ထိုတွင် ရှေး၊ အလျင်၊ ဆေး၊ အပြီး ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် အစဟူသော အနက်
 ချည်း ဖြစ်၏။

ဤတွင် အမှူးအကြီး ဆိုသင့်သောအရာကို အချို့သဖြင့် ‘အပြီး’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်
 ရာနှိုက် ဦး-ကာရန္တ လည်းကောင်း ဖြစ်၍ ခွဲလိုက်အံ့။ အိမ်ဦး၊ ကျောင်းဦး၊ ဘုရား
 ဦး၊ ဘုရားအပြီး ရှိသောသံဃာ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက် ပမုဒသဒ္ဒါ၏
 အနက်ဖြစ်၍ အမှူး ဆိုလိုသောအရာလည်း ရှိပေအံ့သည်။ ဒိသာပါမောက္ခ ဟူသည်
 ကို အရပ်မျက်နှာနှိုက် အမှူး၊ အရပ်မျက်နှာ၏ အကြီး ဟူသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓပမုဒသံဃာ
 ဟူရာနှိုက် ဘုရားကို အမှူးအကြီး ပြုအပ်သော သံဃာဟူ၍ ပမုဒသဒ္ဒါ၏ အနက်
 ထင်အောင် ဘုရား အမှူးရှိသော သံဃာဟူ၍ ဆိုအပ်လျက် ဘုရား အပြီးရှိသော
 သံဃာဟူ၍ အချို့ ဆိုကုန်၏။ အိမ်ဦး ဟူရာနှိုက်လည်း ပမုဒသဒ္ဒါ၏ အနက်လည်း
 ကောင်းဖြစ်၍ အိမ်မှူး ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ဘုရားကို အမှူးဆိုအံ့သည်ကို
 အပြီးအဖျား၊ အပြီးအမြတ် ဟူသော အနက်ကိုယူ၍ ‘ဘုရားအပြီးရှိသော’ ဟူ၍
 လည်းကောင်း၊ အိမ်ကျောင်းတို့ကား အမြတ်အကောင်းဖြစ်သော အရပ်တစိတ်ကို
 မှတ်၍ အိမ်ဦး၊ ကျောင်းဦး ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဘုရားရွှေတော် ရင်ပြင်နှိုက် စရပ်
 ကိုကား မုတ်ဝ၊ မုတ်ထွက်အပြီးနှိုက် ဖြစ်သည်ကိုစွဲ၍ မုတ်ဦး၊ စရပ်ဦး ဟူ၍ လည်း
 ကောင်း ဆိုမိန့်လေသည် ယူသင့်၏။

ဤသို့ယူသင့်သော်လည်း ပမုဒသဒ္ဒါကိုထောက်သော် ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာ
 ဟူ၍ သာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ အပြီး၊ အစ ဟူသောအနက်ကို ဟောသော ပုဗ္ဗ၊ ပုရ၊
 တာဝ၊ အာဒိစသော သဒ္ဒါတို့နှင့် မယှဉ်သောကြောင့် အပြီး၊ အစဟူသောအနက်နှင့်
 မလျော်။ ဘုရားကို အစအပြီး ပြု၍၊ အပြီးအမြတ် ပြု၍ ဟူသော အနက်သည်
 သဘောယူထွက်ကား သင့်၏။ သဒ္ဒါတခြား အနက်တခြား ရှိခဲ့၏။ ယင်းသို့ဖြစ်၍
 ဗုဒ္ဓပမုဒ ဟူသည်နှင့်အညီ ဘုရားအမှူးရှိသော ဟူသော်သာလျှင် သဒ္ဒါအနက်နှင့်
 လည်း နှီးနှော၏။ သဘောလည်း လျော်၏။

အိမ်ဦး၊ ကျောင်းဦး ဟူရာနှိုက်လည်း ထိုအတူ အဦးအစ၊ အဦးအမြတ်ယူသော် သဘောသင့်၏။ သဒ္ဓါနှင့်မတန်လေ။ ဤနှိုက် အိမ်မှူး၊ ကျောင်းမှူး ဟူ၍ သဒ္ဓါ နေသို့ လိုက်၍ ဆိုသဖြင့် အသင့်သော သဘောအနက်မရှိရာ အမှူးအကား ဆိုရအံ့ သော အရာမဟုတ်တကား ဟူအံ့။ အိမ်၊ ကျောင်း ဟူသော အပေါင်းဖြစ်သော အမည်နှိုက် အိမ်မ၊ အိမ်ဖီ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကျောင်းဦး၊ ကျက်သရေတိုက် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အစိတ်အစိတ်သော အခန်းအများ ရှိသည်တွင် အကြီးအမ၊ အမှူးအကားသဖွယ်ဖြစ်၍ အိမ်မှူး စသည်ဖြင့် ဆိုလေသည် ဟူသော် အသင့်သော သဘောအနက်ရှိသည်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ကျောင်းမှူး ဟူ၍ ဆိုမိန့်သည်ကား တစိုးတစီမျှမထင်။ ‘အိမ်မှူး’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ဟဆုံးသံပ’။ ‘အိမ်မှူး’ ဟူ၍ ဆိုမိန့် ရေးမှတ်ကြသည် များ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ဟဆုံး လို၏။ ‘အိမ်မှူး’ ဟူ၍ ဟဆုံးမပါမူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက် မသင့်ဟန်ကို နောက်မှ ဆိုအံ့သည်။ ‘အိမ်မှူး’ ဆိုသည်ကို ထောက်သော် ‘ကျောင်းမှူး’ ဟူ၍ လည်း ဆိုကောင်းလျက်ပင်။ အိမ်နှင့်ကျောင်းဖြစ်၍ မကျစ်မလျစ်လွန်းသကဲ့သို့ ထင်မှတ်သဖြင့်သာ ခေါ်မှတ်လေ့ မပြုသည် ယူသင့်၏။

ဘုရားဦးစရပ်ကို တမူကား ဗုဒ္ဓပမုခ၊ စေတီယပမုခ စသည်ဖြင့် ပမုခသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်၍ ရှိသော အရာမထင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဘုရားစေတီ ဟူသော ဝေဟာရနှိုက် မဝင်။ အသီးသောဝေဟာရ၊ အသီးသောဌာန ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အမှူးအကြီးဟူသော အနက်နှင့် စင်စစ်အားဖြင့် မလျော်သော ကြောင့် လည်းကောင်း ‘ဘုရားမှူးစရပ်’ ဟူ၍ ဆိုသဖြင့် အနက်လည်း မလျော်၊ အခေါ်လည်းမထင်၊ သဒ္ဓါလည်းမမြင် ဖြစ်ခဲ့၏။ ယင်းသို့သောကြောင့် ဘုရားစေတီ လိုက်မှတ်၏ အဝ၊ အထွက်၊ အဦး ဟူသော အနက်သို့ လိုက်၍ ဘုရားဦးစရပ် စသည်ကို ခေါ်ဝေါ်ရာနှိုက်ကား ယခင် ‘အဦးအစ’ ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

အိမ်ဦး၊ ကျောင်းဦး စသည် ဆိုရာနှိုက်ကား ယခင် ဆိုခဲ့တိုင်း အနက်သဒ္ဓါ မနှိုးနှောသော်လည်း အဦးအမြတ် ဟူသောအနက်၊ အဦးအစ ဟူသော အနက်ကို ယူ၍ အိမ်ဦး၊ ကျောင်းဦး ဆိုသည် ယူရ၏။ ထိုတွင် ‘အစအဦး’ ဟူ၍ ယူရာနှိုက် ကား အစအဦး ရောက်အပ်သည်၊ ပြုပြင်ဆောက်လုပ်အပ်သည် ဟူ၍ အသင့် ယူရာ၏။ အဦးအမြတ် ဟူရာနှိုက်ကား ကြီးမြတ်သောသူတို့ နေမှတ်ပြုရာ၊ အမြတ် အကောင်း ပြုပြင်သမုတ်အပ်သော အရာဟူ၍ အသင့်ယူရာ၏။

“တစုဖူး၍၊ ခြေဦးတိုက်ပါကုန်လှည့်လော့” စသည်ဖြင့် ဥဒေါင်းကို ‘ဦး’ ဆိုရာ နှိုက် ဥဒေါင်းဟူ၍၊ ဥရဿအသံဖြင့်ဆိုရာနှိုက် ဥဒေါင်း၊ ဥချို၊ အိမ်ဆီး၊ အိမ်*ဆေး၊

* ယခုအခါ ‘ဈေး’ ဟု ရေးသည်။ ဆရာတော်သည် မြန်မာမှုတွင် ခနိတ အက္ခရာဖြင့် မရေးလို။

အိမ်ထား ဟူရာနှိုက် ဥအရာ၊ အိမ်အရာ အခြားမရှိ။ ခေါင်း၊ ချိုး ဟူသော ငှက်၊ ဆေး၊ ထား၊ ချိုး ဟူသော အနက်သာရသကဲ့သို့ ဥခေါင်း ဟူရာနှိုက် ဥအရာမရှိ။ ခေါင်းအရသာ ရှိ၏။

ဦးခေါင်း ဟူရာနှိုက် ခြေဦးတိုက်၏။ ရှိဦးခိုက်၏။ ခေါင်းဦးကျော်နင်း၏ စသည်ဖြင့် ဆိုသည်နှင့်အညီ ဦးခေါင်းဟူ၍၊ ဒိဗ္ဗသရတို့၌ ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့် ဆိုအပ်လျက် ခြေတခုတည်း၏ အမည်ဖြစ်၍၊ အသံစပ်လျက် နှိုးနှောလိုက်လျောစွာ ရေးဖတ်ဆိုမိန့်သည် ယူသင့်၏။ ထိုသို့ ခြေဦးတိုက်၏။ ရှိဦးခိုက်၏ စသည်ဖြင့် ဥခေါင်းကို 'ဦး'ဟူ၍ ဆိုရာနှိုက် ကိုယ်ဟူသော အပေါင်းအမည်ကို ခြေ၊ လက်၊ ဥခေါင်း စသည်ဖြင့် စိတ်၍၊ ခေါင်းဝါခြင်း အမည်တို့တွင် မြတ်သောအင်္ဂါဖြစ်၍၊ ဥခေါင်းကို 'ဦး'ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ပါဠိတော်နှိုက်လည်း ဥခေါင်းကို 'ဥတ္တမင်္ဂ'ဟူ၍ ဆိုသော အရာထင်၏။ ထိုကြောင့် ဦးခေါင်းဟူရာနှိုက် 'ဦး'ဆိုသည်ကား မြတ်၏။ ဟူသော အနက် ဖြစ်၏။ 'ခေါင်း' ဆိုသည်ကား အကြီးအမဖြစ်၍၊ ပြဋ္ဌာန်းသောသူကို 'ခေါင်းအကြီး'ဟူ၍ ဆိုသကဲ့သို့ အကြီးအမဖြစ်၍၊ လည်းကောင်း၊ ပြဋ္ဌာန်းသည်ဖြစ်၍၊ လည်းကောင်း ခေါင်းဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ဦးဟူသောအနက်၊ ခေါင်းဟူသော အနက် နှစ်ပါးရှိ၏။ တည်ရာအင်္ဂါကို ပုကော်ကံလ စသောပုဒ်တို့ကဲ့သို့ ကမ္မရာဇည်း အနက်အားဖြင့် တွေးယှဉ်၍၊ 'ဦးခေါင်း'ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ထိုတွင် ဦးခေါင်းသည် ကိုယ်အင်္ဂါနှိုက် အကြီးအမဖြစ်ဟန်ကား နား၊ မျက်စိ၊ လျှာ၊ နှာခေါင်း တို့၏ တည်ရာ၊ ထို နား၊ မျက်စိ စသည်တို့သည် ထိုဦးခေါင်းနှိုက် ရပ်နေ၍၊ လက်၊ ခြေ စသော အမှုလုပ်ငယ်သားတို့အား အကြီးအမ စီရင်ဘိသကဲ့ကဲ့ စီရင်တတ်သော အကြီးအမသဖွယ်ဖြစ်သော နား၊ မျက်စိတို့၏ ရပ်နေရာဖြစ်၍၊ အကြီးအမ ဆိုသင့်သည်ဖြစ်၏။ ဦးခေါင်းဟူသည် ကိုယ်အင်္ဂါနှိုက် ပြဋ္ဌာန်းဟန်လည်း လက်၊ ခြေ စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သောကံစွတို့သည် နား၊ မျက်စိ ပြဋ္ဌာန်းသဖြင့်သာ ဖြစ်၏။

ဤတွင် ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှာတို့သာ ဦးခေါင်းနှိုက်တည်၍၊ ကာယကား တကိုယ်လုံးနှံ့လျက်တကား၊ ဟဒယလည်း ဟဒယဝတ္ထုနှိုက်သာ မှီသည်တကား၊ ဦးခေါင်းနှိုက်သာ မဟုတ်တကားဟု ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဝတ္ထုခြောက်ပါးတို့တွင် စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှာဟူသော ဝတ္ထုလေးပါးမင် တည်ရာဖြစ်၍၊ ယေဘုယျဖြစ်ပြီ။ ကာယ၊ ဟဒယဝတ္ထုတို့ကား နှစ်ပါးမျှသာဖြစ်၍၊ အပွကမျှသာ။ ထိုနှစ်ပါးမျှသာ ဟူသည်တွင်လည်း ကာယသည် ခြောက်သောအရေအသား၊ ဆံ၊ အမွှေး စသည်တို့ကို လွှတ်၍၊ စွတ်သောအရပ်ဟူသမျှ ရကောင်းသောကြောင့် ဦးခေါင်းနှိုက်လည်း တည်သည်ဖြစ်ရပြန်ကား ဟဒယတမည်သာ ဦးခေါင်းနှိုက် မတည် သည်ဖြစ်၏။

ဤနှိုက် ဝတ္ထုခြောက်ပါးကိုဆိုသဖြင့် ဝတ္ထုမှီသောဝိညာဉ်၊ ထိုဝိညာဉ်၏ ကိစ္စဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းသော လက်ခြေတို့ဖြင့် ပြုအပ်သောအမှုတို့သည်ကား စက္ခုဝိညာဉ် စသည်

တို့သာ ပြဋ္ဌာန်း၏။ ယင်းသို့လျှင် ဦးခေါင်းသည် ကိုယ်အင်္ဂါနှိုက် လက်၊ ခြေတို့ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော အမှုတို့ကို ပြဋ္ဌာန်းသည်ဖြစ်၏။

ထိုဦးခေါင်းကို တပေါင်းတည်းမဆိုမူ၍ ‘ခြေဦးတိုက်၏’ စသည်ဖြင့် ဦးဟူသော စကားခွန်းကိုယူ၍ ဆိုသောအရာလည်းရှိ၏။ ‘ခေါင်းဖျားခပ်မော်၊ ထောင်လျက် ပေါ်မူ’ စသည်ဖြင့် အဆုံးတခွန်းကိုယူ၍ ဆိုသောအရာလည်းရှိ၏။ ဤ ဦးခေါင်း ဟူသည်ကား ဦးကာရန္တမဟုတ်သော်လည်း အလျဉ်းအပ်ဖြစ်၍ ဆိုလိုက်သည်။

ဦး ဟူ၍ သာ အစတစွန်းတခုကို ယူ၍ ဆိုရာနှိုက် ခြေဦးတိုက်၏၊ ဦးခိုက်၏၊ ဦးတိုင်၏၊ ဦးညွတ်၏ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဦးချ၏၊ ဦးနှိမ်၏ စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း အထူးထူး စပ်ဟပ်မိန့်ဆိုသည်တို့ကို ဦးသည်၊ ဦးကို၊ ဦးဖြင့် စသော ကတ္တား၊ ကံ၊ ကရိုဏ်းအနက် သင့်ရာခွဲ၍ ယူရာ၏။ ထိုတွင် ဦးတိုက်၏၊ ဦးခိုက် ၏၊ ဦးညွတ်၏ ဟူရာနှိုက် တိုက်အပ်၊ ခိုက်အပ်၊ ညွတ်အပ်သော ခြေစသောအရပ် ဟူသော ကံပုဒ်တခြား ရသင့်သောကြောင့် ဦးဖြင့်တိုက်၏၊ ဦးဖြင့်ခိုက်၏၊ ဦးဖြင့် ညွတ်၏ ဟူသော ကရိုဏ်းအနက်လည်းကောင်း၊ လူသည်၊ နတ်သည် စသော ကတ္တား မလာမူ ဦးသည်ပင် တိုက်၏၊ ခိုက်၏၊ ညွတ်၏ ဟူသော ကတ္တားအနက်လည်းကောင်း လျော်၏။

ထိုတွင် ညွတ်၏ ဟု ဟဆုံးသံ ဖြစ်မှုကား ကာရိုက်သံ ဖြစ်၏။ ဦးကိုညွတ်၏ ဟူသော ကံအနက်အရသာ ရသင့်အံ့။

ညွတ်၏ ဟူ၍ ဟဆုံးမပမီ။ သုဒ္ဓကိရိယာနှိုက်ကား ညွတ်အပ်သော ခြေစသော အရပ်ဟူသော ဓာတ်ကံတခြား ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ‘ဦး’ သည် ညွတ်ကြောင်းကရိုဏ်း၊ ညွတ်တတ်သော ကတ္တားမျှသာဖြစ်၍ ကံပုဒ် မဖြစ်သင့်သော ကြောင့်လည်းကောင်း ဆိုခဲ့တိုင်း ကတ္တား၊ ကရိုဏ်း အနက်သာ လျော်၏။ ဦးချ၏၊ နှိမ်၏ စသည်ကား ကာရိုက်သံဖြစ်၍ ဦးကို ဟူသော ကာရိုက်ကံ၊ ခြေသို့ ဟူသော ဓာတ်ကံ။ ဤသို့ ကံနှစ်ခုရှိသင့်သောကြောင့် ဦးကိုချ၏၊ နှိမ်၏ ဟူသော ကံအနက် သာ လျော်၏။

သုဒ္ဓ ကာရိုက်

ချ၍၊ နှိမ်၏ ဟူသည်ကား ကာရိုက်သံကျ၏ ဟူ၍ ပဌမက္ခရာ ကကြီးအသံ သည်လည်းကောင်း၊ နှိမ်၏ ဟူသော ဟမဆုံး နသက်သက်အသံသည် လည်းကောင်း သုဒ္ဓကြိယာဖြစ်သော အသံတည်း။ ထိုသုဒ္ဓကြိယာကို ကာရိုက်သံ ဆိုလတ်သော်

ပဌမကွရာဖြစ်သော သုဒ္ဓါကြိယာကို ဒုတိယကွရာသံ၊ (ဝဂ္ဂန္တ အဝဂ်အကွရာ ဖြစ်မှု ကား ဟဆုံးအသံ) ဆိုမြီး။ ဆိုဟန်ကား ကျသည်၊ချသည်။ ကျေသည်၊ချေသည်။ ကျောသည်၊ ချောသည်။ ကျက်သည်၊ ချက်သည်။ ကင်းသည်၊ ခွင်းသည်။ ကျန်သည်၊ ချန်သည်။ ကျယ်သည်၊ ချဲ့သည်။ ကြောက်ကြိမ်းသည်၊ ခြောက်ခြိမ်းသည်။ ကျဉ်းသည်၊ ချဉ်းသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြွင်းသော ဝဂ်ဗျည်းတို့နှိုက်လည်း သုဒ္ဓါအသံ ပဌမကွရာကို ကာရိုက်သံလိုရာ ဒုတိယကွရာဖြင့် ဆိုမြီး ဖြစ်၏။

ဝဂ္ဂန္တနှိုက်လည်း င သည်၊ ဥိုင်သည်၊ ညံ့သည်၊ ညှံ့သည်၊ နှစ်သည်၊ နှစ်သည်၊ မြော်သည်၊ မြော်သည်။ မျောသည်၊ မျောသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဝဂ်အကွရာနှိုက်ကား ပယ်ယားသည်၊ ယှားသည်၊ လွတ်သည်၊ လွတ်သည်၊ လောက်သည်၊ လှောက်သည်၊ လွန်သည်၊ လွန်သည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သုဒ္ဓါကြိယာအဝဂ်သံ သက်သက်နှိုက် ကာရိုက်သံလိုရာ၊ ဟ ဆုံး ဆိုမိန်ရာနှိုက်ကား များစွာ၏။ ဤစကား မျိုးကို အောက်ကလည်း ဆိုခဲ့လေပြီ။ ရှေ့နောက်ညီ၍ ဆင်ခြင်ရာ၏။

‘ဦးတင်၏’ ဟူ၍ မိန်ရာနှိုက်ကား ဦးတင်၏၊ ဦးဖြင့်တင်၏ ဟူသော အာဓာရ ကာရိုက်အနက်တို့နှင့် လျော်၏။ ဦးသည်တင်၏၊ ဦးကိုတင်၏ ဟူသော ကတ္တား၊ ကံ အနက် မသင့်ပါ။ လော ဟူမှုကား ဦးသည်ပင် ခြေနှိုက်တင်၏၊ ဦးကိုပင် ခြေနှိုက်၊ တင်၏ ဟူသော အနက်အားဖြင့်သော်ကား သင့်၏။ တင်၏ ဟူသဖြင့် အပေါ် နှိုက် ဆင့်၏ ဟူသော အနက် ဖြစ်သောကြောင့် ရိုသေ၍ ဆိုသောအရာသည် မရိုသေရာ ကျခဲ့အံ့သည်။ ထိုကြောင့် ကတ္တား၊ ကံ အနက် ဟူ၍ မသင့်သည့် ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကတ္တား၊ ကံ အနက် စသည်တို့ကိုလည်း ဖြစ်ထိုက်ရာ ခွဲ၍ ယူရာ၏။ ဤသို့လျှင်

‘ခြေဦးတိုက်ပါလှည့်လော့’

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန်ရာနှိုက် ဦးခေါင်းကို ဦးဟူ၍ အစအကွရာ တလုံးဖြင့်သာ ခေါ်ဝေါ်ရာသည်။ ထိုသို့မဟုတ် ‘ခြေဦးဖြင့် တိုက်လော့’ ဟူ၍ အကျောက်အကန်မထင် ယူမိသော် ခြေဦး၊ ခြေဖျားဖြင့် တိုက်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ခြေဖြင့်၊ ဦးဖြင့် တိုက်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူရအံ့သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ရှိလျှင် ခြေဖြင့် တိုက်ချေသော် ရိုသေသည်ကား မဟုတ်၊ မရိုသေ သည်သာ ဖြစ်သင့် ခဲ့သောကြောင့် အကျောက်အကန် တိုက်ရိုက်နှိုက်ကား သိသာတော့သည်။ အကျောက်အကန်ရရှိရာနှိုက် လူပြန်တို့ နှလုံးထွေးအံ့သည်ကို ထောက်၍ အကျောက်အကန် အဆိုက်အသွားနှင့် စပ်သောအရာကို ဖော်လိုက်သည်။

ဤသို့လျှင် ဦးဟူသော စကားခွန်း၏ အရသည် တဦးနှစ်ဦး စသည်ဖြင့် အရိုအသေ ရေတွက်သောအနက်၊ ရွှေကို မီးဖြင့် ဦးသည် ဟူသော အနက်၊ အစ အဦး

ဟူသောအနက်၊ ပြုဦး၊ မူဦး စသည်ဖြင့် တိုက်တွန်းသောအနက်၊ အဖျား၊ အညွန့်
 ဟူသောအနက်၊ အမွန်အမြတ် ဟူသောအနက် စသောအားဖြင့် များစွာရှိသည်တွင်
 အနက် တပါးသင့်၊ နှစ်ပါးသင့်၊ သုံးပါးသင့် ရှိရာ၏။ ရှိဟန်ကား မိုးဦး လေဦး
 စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက် အစအဦး ဟူသော အနက်သာ သင့်ရာသည်။ ‘ငါခေါင်းဦး
 နှိုက်၊ ယူးယူးနှင်းလှ’ စသည်ဖြင့် ဆိုရာနှိုက်ကား ငါ၏ခေါင်း၊ ငါ၏ဦးနှိုက် နှင်း
 လှလှ ဟူ၍ ဦး၏ အလို ဦးခေါင်းဟူ၍ လည်း တနက်၊ ငါခေါင်း အဦးအစနှိုက်
 ဟူ၍ လည်းတနက်၊ ငါခေါင်းဖျား၊ ငါခေါင်းညွန့် ဟူ၍ လည်း တနက် ရသင့်၏။
 ထိုဘွင် ဦးခေါင်းကို ‘ဦး’ဆိုရာနှိုက်ကား ဥတ္တမအနက်၊ အစ ဟူ၍ ယူသည်ကား
 အာဒိအနက်၊ အညွန့် ဟူ၍ ယူသည်ကား အကံရသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်၍ ကွဲသည်
 ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အရနည်းများကိုလည်း ဆင်ခြင်ရာ၏။ ဥကာရန္တုပြီးပြီ။

(၆)

၃.၃။ ဝေဟာရများ

ဝေ-ကာရန္တုနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီသံပါ၊ မပါကွဲ၏။ ထိုတွင် ဝိသဇ္ဇနီသံမပါ အမှတ်မဲ့
 အခါ သတိရတည့်သဖြင့် ‘ဝေ’ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကြသော အရာကား ပျို့ဟောင်း၊ လင်္ကာ
 ဟောင်းတို့နှိုက် မထင်။ အနက်အရလည်း အထူးမရှိ။ သတိရသော အခြင်းအရာမျှ
 သာ ဖြစ်၏။ ဘေ၊ မေ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား -

‘ပြည်ကြီးဘေ၊ လူများဆွေ’

ဟူ၍ လည်းကောင်း။

‘အမေ့ဘေ၊ အဆွေမြေးသား’

ဟူ၍ လည်းကောင်း စိုးစဉ်းမျှ စပ်ဟပ်သော အရာထင်၏။

အဘိုး၊ အဘွား၊ ဝေ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကြရာနှိုက်ကား အစပ်အဟပ် မထင်။ အခေါ်
 အဝေါ်မျှသာဖြစ်၏။ အဘသာ မဆို၊ ဘေဆိုသော အရာထင်ပြီးဖြစ်၍ တမူကား
 ဆိုသင့်လေသည် ဖြစ်၏။ ထို ဘေ ဆိုသောအရာနှိုက် ‘ဝေ’ဟူသော စကားခွန်း၏
 နောက်ကား အထူးမထင်။ စုံမက်မြတ်နိုးသော အမှုအရာမျှသာ ဖြစ်၏။

ဝိသဇ္ဇနီသံဖြင့် ‘ချမ်းဇေး၏’ ဟူသကဲ့သို့ ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက် အနက်အရာကား
 သိတဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော တေဇောဓာတ်၏ သတ္တိကို ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ထို
 ချမ်းဇေး၏ ဟူရာနှိုက် ဇေးခြင်းသည် လိုအပ်သောအရာ၊ မလိုအပ်သောအရာ ရှိ၏။ ထို
 အကြောင်းကိုကား ဖက်ယှဉ်ဆိုမိန့်သော စကားခွန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဆိုက်ရာကိရိယာ

ကိုလည်းကောင်း နှလုံးသွင်း၍ သိရာ၏။ ဖက်ယှဉ်၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက် ငြိမ်းပျံ့ပေး၊ ထုံးစသည်ဖြင့်ဆိုမိန့်ရာနှိုက် ခံချို၊ ခံသာသော အရာဖြစ်၍ လိုအပ်သော အနက် ဖြစ်၏။ တုန်ဇေး၊ ကြောက်ဇေး၊ လန့်ဇေး စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား မခံချို၊ မခံသာသော အရာ၊ မလိုအပ်သော အနက် ဖြစ်၏။

ဆိုက်ရာ ကိရိကာနှိုက်ကား ပယ်ဟန့်၊ တားမြစ်ခြင်း စသော ကိရိယာနှင့်လည်းကောင်း၊ နောက်နှိုက် လိုက်အပ်သော ကိရိယာ တပါးနှင့်လည်းကောင်း ယှဉ်ရာ၊ နှိုက် လိုအပ်သည်ဖြစ်၏။ ‘မရွှင်မပ၊ မဇေးမြနှင့်’ စသည်ဖြင့် တားမြစ်သောအရာ၊ ‘မိုးရွာစိမ့်ဇေး၊ ချမ်းကျက်ဘေးဖြင့်’ ဟူ၍ ဆိုရာနှိုက်ကား ‘နေခြင်းအောင်းစက်၊ ပြင်မထွက်သည်’ ဟူ၍ ချမ်းကျက်ဘေးဖြင့် ပြင်မထွက်ဟူသော ပယ်ခြင်းကိရိယာသို့ ဆိုက်သင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သော ဘေးဟူသော သဒ္ဓန္တရိုက် ကြောင့်လည်းကောင်း မလိုအပ်သော အနက် ဖြစ်၏။ ‘ချမ်းဇေးကုန်ပျောက်၊ နှင်းပေါက်ကျကြေ’ ဟူ၍ ဆိုရာနှိုက်

‘နှေ့လည်းရောက်စ၊ ဖဂ္ဂုဏဟု၊ မာသပေါ်ထုန်း၊ တပေါင်းဆန်းက၊ ထက်ဝန်းရနံ၊ မွေးမွေးပျံ့မျှ၊ အလွှံ့ပျော်ရာ

ဟူ၍ ချမ်းဇေးကုန်သည့်နောက် နှေ့ရောက်ခါ ပျော်ရာဖြစ်၏။ ဟူသော နောက် ကိရိယာတပါးနှိုက် လိုအပ်သော အနက်နှင့် ယှဉ်သည်လည်းကောင်း ထောက်၍ လိုအပ်သောအရာ၊ မလိုအပ်သောအရာ အနက်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

ထိုမှတပါး ပျံ့ဇေး၊ တုန်ဇေး ဟူသကဲ့သို့ ဖက်ဆိုအပ်သော လှိုင်းဇေး၊ ကြိုင်းဇေး၊ သင်းဇေး၊ ညှင်းဇေး၊ ဇေးညှင်း၊ ဇေးပျံ့၊ ဇေးရင် စသည်ဖြင့် ဖက်ဆိုခြင်း၊ လိုအပ်သော ကိရိယာနှင့် ဖက်ဆိုခြင်း အရသဘော ထူးပြားဟန်ကိုလည်းကောင်း၊ တုန်ဇေး၊ ကြောက်ဇေး ဟူသကဲ့သို့ မလိုအပ်သော ပုဒ်ကိရိယာတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်း အရသဘော ထူးပြားဟန်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ နှလုံး သွင်းရာ၏။

ဇေးသည်ဟူသော သဘောအနက်ရင်းကား အပူဟူသော သတ္တိ၏ ပြန်ဖက် ချမ်းခြင်းဟူသော သိတတေဇောလျှင်တည်း။ ထို ပူခြင်း၊ ချမ်းခြင်းဟူ၍ ဆိုအပ်သော အစွမ်းနှစ်ပါးသည် တေဇောဓာတ်၏ သတ္တိချည်းတည်း။ ထို နှစ်ပါးတွင် ဇေးခြင်းကား ဇာတိ၊ ပူခြင်းကား ပဝတ္တိ။ ဇေးခြင်းကား ပကတိ၊ ပူခြင်းကား ဝိကတိ။ ဇေးခြင်းကား မူလ၊ ပူခြင်းကား ဝိကာရ၊ ဇေးခြင်းကား မိမိ သဘောရင်း၊ ပူခြင်းကား ဖောက်ပြန်ခိုက်သာ ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား နေခြည်၊ မီးရှိန် တွေခြင်းဟူသော အကြောင်းထူးလသော် ပကတိသော သတ္တိဖောက်၍ အပူရောက်ခြင်း၊ ထိုအပူသည် နေခြည်၊ မီးရှိန် ညှစ်လျှင် ညှစ်ခြင်း၊ ထို အပူအား ကြီးလျှင် စူးငြိ

ခြင်းဖြစ်၍ သမ်းမည်းသော အဆင်းရောက်လျှင် မူလ အသွင်အမည်ကိုစွန့်၍ နက်
 မည်းသောအသွင်၊ မီးသွေးဟူသော အမည်၊ ဖြူသောအဆင်း၊ ပြာဟူသော အမည်
 ဖြစ်၏။ အပူစီးညှို့လျှင် မူလနှင့်တူစွာ ခေးခြင်း ရောက်ပြန်သည်ကို ထောက်သဖြင့်
 အပူကား အခိုက်အတန့်၊ အေးကား မူလ။ အပူကား အာဂန္တုက၊ အေးကား
 အာဝါသိက။ မိမိ သဘောရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဂေါသိတမည်သော စန္ဒကူးသည် ပူသော
 ရေကို ခေးစေ၏ ဟူသော်လည်း ရေ၏ ပူခြင်းဟူသော မိမိသဘောကို ခေးစေသည်
 မဟုတ်။ ရေ၏ ခေးခြင်းသဘော ရင်းသည် ဖောက်၍ ရောက်လာသော အပူရှိန်ကို
 စန္ဒကူး၏ အစွမ်းသည် ပယ်ဖျောက်နိုင်သဖြင့် အာဂန္တုက အခိုက်အတန့် ရောက်
 လာသော အပူပျောက်လျှင် ခေးခြင်းဟူသော မူလ သဘောရင်းသို့ ရောက်ပြန်သည်
 သာ။ အပူဟူသော သဘောရင်းရှိသည်ကို အေး ဖြစ်စေသည်မဟုတ် ဆိုဖွယ်
 ရှိသည်။

တကြောင်းလည်း လောကန္တရက်နှိုက် အလွန် ခေးခြင်းသည် ပြုပြင်သူမရှိ၊ ပကတိ
 အားဖြင့် အကြောင်းကင်း၍ သဘောရင်းအတိုင်း ခေးသည်သာ ဖြစ်၏။ ရေထု
 မထူ ပူငွေ့ရောက်ကောင်းသော ချောင်း၊ မြောင်း၊ ဆည်၊ ကန်တို့နှိုက် ရေကား
 နေရှိန် စသော ပူငွေ့သင့်ခြင်းကြောင့် ရောက်လသော် ခေးခြင်း မူလကိုစွန့်၍ အပူ
 ဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်း ဖြစ်၏။ နေရှိန် စသော အပူငွေ့အားနည်းလျှင် အားနည်း
 လျောက် အချမ်းရောက်ခြင်း အပူငွေ့စားပျောက်လျှင် အလွန်သော အချမ်းသို့
 ရောက်သည်ကို ထောက်၍လည်း ခေးသည်ကား မူလ၊ ပူသည်ကား ဝိကာရ ဆိုဖွယ်
 ရှိ၏။

ဤနည်းအတူ သစ်ပင်၊ တောင်၊ ကမ်း စသော ဗဟိဒ္ဓသဏ္ဍာန် သက်သက်သော
 ဥတုအဋ္ဌကလာပ်ရုပ် အပေါင်းဝယ်လည်း ခေးခြင်းဇာတိ၊ ပူခြင်းပဝတ္တိကဲ့သို့သာ
 ရှိ၏။ လူ့စသော သဝိညာဏက အဇ္ဈတ္တသန္တာန်နှိုက် ကမ္မစ စသော ရုပ်ကလာပ်
 အပေါင်းဝယ်လည်း ခေးခြင်းဇာတိ၊ ပူခြင်းပဝတ္တိ ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ဥဏှစောဇော
 ဟူသော ပူငွေ့ အားနည်းခဲ့၍ အချမ်းသည်းခွဲကလည်း မခံချိဖြစ်၍ သင့်တင့်သော
 ပယောဂဖြင့် ကုမ နှိပ်နယ် ရသည်။ ပူငွေ့ သည်းသဖြင့်လည်း မခံချိ၍ ပူငွေ့
 ညှို့ကောင်းသော ပယောဂဖြင့် နှိပ်ပြန်ရသည်သာ ယူဖွယ်ရှိ၏။

မီးထွက်ကြောင်း သစ်ကျောက်တို့ကို ပွတ်ခြင်း၊ ခတ်ခြင်းဟူသော လုံ့လဖြင့်
 အပူအားကြီးလျှင် မီးဖြစ်၍ ငြိစွဲကောင်းသည်ကို ငြိစွဲ၍ အလွန်ပူခြင်း ဖြစ်ပြီးလျှင်
 တဖန် အပူငြိမ်းစား၍ မီး၏ သတ္တိ မရှိလတ်သော် မီးမစူးမီ ပကတိကာလက ခေးခြင်း
 ဖြစ်သည်နှင့်အတူ ခေးခြင်းရောက်ပြန်သဖြင့်လည်း အပူသည် အခိုက် အတန့် ပဝတ္တိသာ
 ဆိုဖွယ်ရှိ၏။

ထို နေခြင်း၊ ပူခြင်း ဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးသည် သဘောအားဖြင့် တေဇော
 ဓာတ်ဟူသော ဥတုတည်း။ ထိုဥတုသည် နှာမ်တရားမဟုတ်။ ကမ္မဇ၊ စိတ္တဇ၊ ဥတုဇ၊
 အာဟာရဇ ဟူသော အလုံးစုံသော ရုပ်လေးစုနှိုက်ဝင်၏။ သုဒ္ဓန္တကလာပ် စသော
 အလုံးစုံသော ၂၁ စည်းသော ကလာပ်စည်းတို့နှိုက်လည်း ဝင်သည်သာ ဖြစ်၏။
 ဓာတ်လေးပါးနှိုက် အကျုံးဝင်သော တေဇောဓာတ်သည်ပင် နေခြင်း၊ ပူခြင်း ဟူသော
 အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်၏။ ထိုတေဇောဓာတ်ဟူသော နေခြင်း၊ ပူခြင်း သဘောသည်
 ရုပ်ဖြစ်သောကြောင့် ရုပ်နှိုက်သာ နေခြင်း၊ ပူခြင်း ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သင့်လျက်
 စိတ်နှလုံး ချမ်း၏၊ ပူပင်၏ ဟု ဆိုကုန်သည်ကား ဥပစာရအားဖြင့် တင်စားသော
 စကားတည်း။

ပကတိငြိမ်သက်စွာတည်သော သစ်၊ ဝါး စသည်တို့သည် ငြိမ်းကုန်၊ နေကုန်သကဲ့သို့
 စိတ်နှလုံးသည် အနှောက်အယှက်မရှိ၊ ပကတိ တည်ငြိမ်စွာ ကေဂုတာရရ အနေကျ
 သည်ကို စိတ်နှလုံးချမ်းသည်၊ နေသည် ဆိုသည်။ ထို သစ်၊ ဝါး စသည်တို့သည်
 မငြိမ်မသက် လှုပ်ရှား ထိခိုက်ဖန်များလာက ပူခြင်းရောက်သကဲ့သို့ စိတ်နှလုံးသည်
 မငြိမ်မသက် နှောင့်ယှက်ခြင်းများ၍ အာရုံတပါးမှ တပါး အဝါးမဝ၊ အနေမကျမိ
 ဤမှ ထိုမှ ကြံစည်ရခြင်း ထူထပ်၍ စိတ်၏ မငြိမ်သက်ခြင်း များသည်နှင့် ရုပ်၏
 မငြိမ်သက်ခြင်း များဟန်တူ၍ ရုပ်ကို ပူ၏ ဟူသကဲ့သို့ စိတ်ပူ၏ ဟူလေသည်။
 ဤသို့ယူမူ ဥပစာမျိုးဆယ်ပါးတွင် 'သီဟောယံ မာဏဝေါ' ဟူသကဲ့သို့ သဒ္ဓိယူပစာ
 တည်း။

စိတ်၏ ငြိမ်သက်၊ ချမ်းနေခြင်း၊ ပူခြင်း ဖြစ်သည်ကား အကြောင်း၊ စိတ်ချမ်းနေ
 ခြင်း၊ ပူခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်ပြုသော ရုပ်၊ ထိုရုပ်နှင့်ကလာပ်တူ ကလာပ်ပြား
 ရုပ်အပေါင်း ချမ်းခြင်း၊ ပူခြင်း ဖြစ်သည်ကား အကျိုးဖြစ်၍ အကျိုး ဖြစ်သော
 ရုပ်၏ ပူခြင်း ဟူသော ဝေါဟာရကို အကြောင်းဖြစ်သော စိတ်နှိုက် တင်၍ ဆို
 သည်။ ဤသို့ယူမူ 'သေမှော ဂုဠော' ဟူသကဲ့သို့ ကာရဏူပစာ တည်း။

စိတ်၏ ငြိမ်သက်ခြင်း၊ လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့် ရုပ်၏ ငြိမ်သက် လှုပ်ရှားခြင်း ဖြစ်၏
 ဟူ၍ ငြိမ်သက် လှုပ်ရှားခြင်းဟူသော အကြောင်း၊ အကျိုးမျှကိုသာ ဥပစာယူမူ
 စိတ်၏ ငြိမ်၊ မငြိမ် ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကို ထိုအကြောင်းကြောင့် ရုပ်ငြိမ်
 မငြိမ်ဖြစ်ရခြင်း ဟူသော အကျိုးနှိုက် တင်သောကြောင့် 'ဂုဠော သေမှော' ဟူသကဲ့သို့
 ပလူပစာရ တည်း။

ဤ ပလူပစာရကား နေခြင်း၊ ပူခြင်း ဟူသောအနက်ကို လိုအပ်သောအရာဖြစ်၍
 မလျော်လွန်းသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဥပစာတို့၏ လက္ခဏာကို သတိရှိလင့်
 စေခြင်းငှာ ဆိုလိုက်သည်။ ယင်းသို့လျှင် ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့်ယှဉ်သော နေ ဟူသော ဝေါ

ဟာရန္တိကံ အစိတ်အပြား အရသဘောကို ထိုထိုသော ယှဉ်အပ်သော ပုဒ်အရိပ်သံ၊ အသံအရာ အထူးကို ချင့်၍ လိုအပ် မလိုအပ်သော အနက်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဧကောရန္တိကံ ဝိသဇ္ဇနီသံပါ၊မပါ ဆိုမိန့်သည်မှတပါး အမြစ်သံကို မိန့်ဆိုခြင်းငှာ တတ်ကောင်းလျက် အခေါ်အဝေါ် ဝေါဟာရ မထင်။ ကောရန္တ ပြီးပြီ။

(အ)

၇၅။ အဲ-ဝေါဟာရများ

အဲ-ကာရန္တန္တိကံလည်း ဝိသဇ္ဇနီသံပါ၊မပါ အမြစ်ဟူသော အသံသုံးပါး ရလျက် အမြစ်သံ ဝေါဟာရ မထင်။ ‘သစ်ကျား သစ်အယ်’ ဟူသကဲ့သို့ ‘အယ်’ ဆိုလိုရာ နောက်မပစ်၊ ယ-သတ်ကာသာ အရေးတွင်၏။ ‘ငါတို့တပဲ့၊ ခံသည်အေး။’ ‘ဟင်္သာ ကား အေး၊ ဝမ်းဘေးကား ငြင်း’ ဟူသည်မှာ မိန်းမတို့ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းမျိုး။ ‘သခင် အပေး၊ ဆွေမိည်း၊ ဖအေးမကောက်ကျစ်။ စာနာလေးတုံး၊ သုရမိုးကို၊ ဖအေးရောထွေ’ စသည်ဖြင့် အရိုအသေ အရှင်သခင် ဆိုမည့်အတွက်ကို ‘ဖအေး’ ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ရှိကံ ထင်၏။

ဤ အဲ-အက္ခရာသည် အောက်ရှိကံ ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ သင်္ကေတအရေးအမှတ် အစူး မထင် ဖြစ်၍ အ-ကို နောက်ပစ် ရေးသော်လည်း ဧ- အက္ခရာနှင့် ဒီဃ ချင်း ဂရုသံ တူကြသောကြောင့် အမြစ်သံ ဝိသဇ္ဇနီပါ၊မပါ အသံ သုံးပါး ရသင့် သည်ကို လည်းကောင်း၊ ထိုအသံတို့သည် မြေမာမှုရှိကံ ရသင့်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်သော် အဲ- ဟူ၍ နောက်ပစ်တော်သော ဝိသဇ္ဇနီပေါက်ခြင်း စသည်ပြု၍ လည်းကောင်း၊ မပြုပဲ သဘောစပ်အင် မျှော်ကာသာလည်းကောင်း လိုရာရွတ်ဖတ် ရမည်ကို ‘သစ်ကျား သစ်အယ်’ ဟူသကဲ့သို့ အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီသံ မလိုရာ။ ယသတ် လေသည်ကား ထိုအသံရသင့်သော ယသတ်ခြင်း အစီအရင်ထူး ရှိ၍ လည်းကောင်း၊ ယသတ်နှင့်ဖက်၍ ‘သစ်ကျား သစ်အယ်၊ ယိုယယ် စရို’ စသည်ဖြင့် ပျို့လင်္ကာ ရှိဟန်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ ယသတ်လေသည် ယူသင့်၏။

အမြစ်သံကား ‘အဲ’ ဟူသည်တွင် မြစ်လျှင်ပင် သင့်အံ့သည်။ ထိုမြစ်သံကား ဝေါဟာရမထင်။ ဤ ဧ-၊ အဲ- အက္ခရာ နှစ်လုံးတွင် ကော- မာဂဇန္တိကံ ရှိ၏။ ထိုမာဂဇန္တိကံ

“ပါဠိပါကန်၊ ဖတ်စဟန်ကား၊ တံခွန် ဝိသဇ္ဇနီ၊ မမှီမရော” ဟူသည်ကိုလည်းကောင်း၊

“တံခွန် ဝိသဇ္ဇနီ မနိုင်စေနှင့်၊ ငါးပိသားပျား မကြိုင်စေနှင့်”

ဟူသော သူဟောင်းတို့၏ စကားကို လည်းကောင်း၊ ထောက်သော် အငြိမ်း၊ အစေး ဟူသည်မှာကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဧ အက္ခရာ မဖတ်လိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဖတ်သောအရာ တမူကား ‘ဝေမေသုတံ’ ဟူသည်တွင်- ဧ ကား ဝိသဇ္ဇနီသံမပါ။ ‘ကေသမယံ’ ဟူသည်တွင် ဧ ကား ဝိသဇ္ဇနီသံ။ ဝေသဒ္ဓါ အဘူတူချည်း လိုလျက် ‘ဝေမေသုတံ’ ဟူ၍ ပါဠိရွတ်ခါ ဝိသဇ္ဇနီသံကင်းလျက် အသံပေါ့၊ ဝေ၊ ဤသို့ဟူ၍ မြန်မာပြန် ခါ ဝိသဇ္ဇနီပါ အသံလေးဖတ်ရွတ်သည် ထင်၏။ ထို ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ ယသတ်အသံတို့ကို ကား ဗျဉ္ဇနအန္တ ဖြစ်၍ အရာရောက်ခါလည်း ဆိုဦးအံ့။

အဲဒါ ကား သင်္သကရိုက်ဘာသာ၊ မြန်မာဘာသာတို့နှိုက် ယှဉ်၏။ ထိုတွင် မြန်မာ ဘာသာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အသံသုံးပါးတွင် မိန်းမတို့သီချင်းမျိုးကို အဲဒါဟူ၍ ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ရာနှိုက် အဲဒါဟူသော စကားခွန်းသည် တဦးတယောက်တည်းရပ်နေကာ ကိုလည်းကောင်း၊ မရပ်မနေ အများအပေါင်း ဖြစ်ကာကို လည်းကောင်း အဲဒါဟူ၍ မဆို၊ အများအပေါင်း ရပ်နေသော်သာ ‘အဲဒါနေသည်’ ဆိုရိုးထင်၏။ အင်၍ နေသည် ဆိုသည်နှင့် တူ၏။ ထိုသို့ အများအပေါင်း စုဝေးရပ်နေသော မိန်းမ တို့သည်

“အဲဒါတိုင် အဲဒါ၊ အဲဒါထောက်သံနှင့်၊ ခုန်ပျံတန်းတက်”

ဟူသောလင်္ကာနှင့်အညီ အဲဒါတိုင်၊ အဲဒါ အသံတော်သင့်ရာ အလှည့်အလည် ဖွဲ့နွဲ့မိန့်ဆို ခြင်းသည် အများအပေါင်း စုဝေးသည်ပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဲဒါ ဟူသည်ကား အများအပေါင်း စုဝေးရပ်နေသည်ကို ယူသင့်၏။ ထိုသို့စုဝေးရပ်နေ၍ ဆိုမိန့်သော အရာ ဖြစ်၍လည်း ထိုသီချင်းမျိုးကို ‘အဲဒါ’ ဟူသော အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်၏။ ထို အဲဒါဟူသော သီချင်းမျိုးကို မစုမဝေး တယောက်ချင်း အဲဒါတိုင်အဲဒါ မစုံမလင် သွားလာလျက်ပင် ဖွဲ့နွဲ့ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ‘အထင်ဆိုခြင်း’ ဟူ၍ ယူသင့်၏။

ဤတွင် အထင်၊ အတွင်၊ အတင် ဟူသော စကားသုံးလုံးကို ဆိုလိုက်အံ့။ “ပင်္ကေဇာတံ ပင်္ကဇံ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဟင်းရန်၊ ကံတောက် စသည်တို့သည် ညွှန်နှိုက် ပေါက်ဆုတ်သော်လည်း ပင်္ကဇ မမည်။ ကြာသာလျှင် ပင်္ကဇမည်သည်။ ကြက် စသော တိရစ္ဆာန် အိမ်၌ ပေါင်မြှောင်သော်လည်း အိမ်မြှောင် မမည်။ အိမ်မြှောင် သာလျှင် အိမ်မြှောင် မည်သည်။ ဤသို့စသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကိုကား ကြာလည်း ညွှန်နှိုက်ရောက်သော အရာထင်သည်။ အိမ်မြှောင်လည်း ဤအတူ ထင်သည်ဖြစ်၍ ‘အထင်ခေါ်စေခြင်း’ မည်၏။

သင်္ဂါမေ အဝစရတီတိ သင်္ဂါမာဝစရံ ဟူသည်နှင့်အညီ စစ်မြေမှ တပါး တော နှိုက်လည်းကောင်း၊ မြို့ရွာနှိုက် လည်းကောင်း သွားသောအရာ ထင်သော်လည်း

စစ်မြေနှိုက် သွားထတ်ခြင်းဟူသော အရာကိုသာ အတွင်အားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ ရှုပါ ဒီသူ သူ့နှိုက် သတ္တာ ဟူသည်နှင့်အညီ အာရုံနှိုက် ငြိစွန်း တပ်မက်ခြင်းသည် ပုထုဇဉ်အဖြစ်နှိုက်သာ ရှိ၏။ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် ထို တပ်မက်ခြင်းသဘော ကင်း၍ ဗုဒ္ဓါဝါသမှ ခွာသော အရာထင်သော်လည်း အတွင်အားဖြင့် ရဟန္တာကိုလျက် သတ္တဝါဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ စိုးမင်း၊ အခွင့်ပိုင် ဖြစ်သည်ကာလ စာရေး၊ စာချီ စသော အရာထူး ရှိဖူးသောသူကို ထိုအခွင့်အရာမှ လွတ်လပ်၍ အမှတ်မဲ့သော အသက်မွေးခြင်း ထင်လေသော်လည်း စာရေး၊ စာချီ စသော တွင်ဟောင်းတိုင်းသာ ခေါ်ဝေါ်ကုန်သည်ကား 'အတွင်ခေါ်စခြင်း' မည်၏။

အတင်တူသည်ကား ဥပစာဆယ်ပါးတည်း။ ဥပစာဆယ်ပါးတို့၏ သရုပ်လက္ခဏာ တို့ကား နောက်မှဆိုအံ့။

ဤ အဲဒါဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းနှိုက် မစုမစေးပဲ သွားလာ၍ တယောက်ချင်း ဆိုသည်ကိုလျက် အဲ-ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရာနှိုက် စုဝေးရပ်တန့်၍ အများအပေါင်း ဆိုမိန့်ရသော အရာထင်၍ ခေါ်ဝေါ်လေသည် ယူသင့်၏။ ထိုအမည် တွင်ပြီး ဖြစ်၍ မစုမစေးသွားလာကြိုက် တယောက်ချင်း ဆိုမိန့်သော်လည်း တွင်ဟောင်း တိုင်းသာ ခေါ်ဝေါ်လေသည်လည်း ယူသင့်၏။ အများအပေါင်း စုဝေး ရပ်နေ သည်ကား အကြောင်း၊ ထို သီချင်းမျိုးဖြစ်သည်ကား အကျိုး၊ အကြောင်း၏ အမည် အဲဒါ ဟူသည်ကို အကျိုးသီချင်းနှိုက်တင်၍ ပလူပစာအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ် သည်လည်း ယူသင့်၏။ ဤသို့သင့်ရာ အထင် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ အတွင် ခေါ်ဝေါ် ခြင်း၊ အတင် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ အထင် အတွင် စသည်ဖြင့် နှစ်ပါး သုံးပါး သင့် အကြောင်း တော်ရာစိတ်ဖြာ၍ နှလုံး သွင်းရာ၏။

ဖအဲဒါ ဟူသော ဝေဟာရကား ပါရမီတော်ခမ်း စသော ရှင်မဟာသီလဝံသ စီရင်တော်မူသော လင်္ကာတို့တွင်သာ များစွာ ထင်သည်။ ကိုးခမ်း၊ ဘူရိဒတ်လင်္ကာ၊ သံဝရဇာတ်ပေါင်း၊ ပုံတောင်ဘွဲ့၊ တံတားဦးတည်၊ ပြည်စုန်၊ ဂမ္ဘီသာရ၊ လောက သာရ၊ ငဆန်ပြန်၊ မနော်၊ နိက္ခမခမ်း၊ တုံခမ်း၊ ငရဲခမ်း၊ အရှင် အဂ္ဂသမာဓိဆို သုဝဏ္ဏသျှပျို့၊ အရှင်ကရဝိကဆို ၎င်းပျို့၊ ထိုမှတပါး တေမိပျို့၊ ပညာဗလပျို့၊ မဏိခင်၊ ဝေဿန္တရာ၊ ဇနကပျို့၊ ဧချင်း၊ မော်ကွန်း၊ ရတု ကဗျာ ဖွဲ့ဆိုကုန်သော အရှင် ရဋ္ဌသာရ၊ အရှင် အဂ္ဂသမာဓိ စသော ပျို့ ဆရာရဟန်းပညာရှိ၊ ထောင်သင်း၊ သံကို၊ မိညို၊ အုန်းညို စသော လူပညာရှိတို့၏ ဆိုသော စကားနှိုက် မထင်သော ကြောင့် ဒေသအလျောက် သုံးစွဲ ခေါ်ဝေါ်သော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ အဲဒါကား ရန္တ ပြီးပြီ။

(ဩ)

၇၆။ ဩ-ဝေါဟာရများ

ဩ-ကာရန္တလည်း အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီပါ။ မပါ အသံရသင့်လျက် ဩော် ဟူသော တံခွန်လွှား အက္ခရာထူး ရှိပြီးဖြစ်၍ အမြစ်သံ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဟူသော အသံနှစ်ပါးသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုတွင် အမြစ်သံကား ‘စားပြီး ထွေးအော့၊ ဝမ်းနက်ပေါ့၍၊ ရှင်း ကြော့ ပြုန်းပြုန်း’ စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာကဲ့သို့ အော့အန်သည် ဟူသော အရာ နှိုက် ထင်၏။ ဝိသဇ္ဇနီသံကား ဥဩ ဟူသော ငှက်၏ အမည် အသံဩဩ ရှိသည် ဆိုသောအရာ၊ အည်းအည်းဩဩ ဆိုသောအရာ၊ အံဩသည်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် အမြစ်သံ ‘အော့အန်သည်’ ဆိုသော စကားခွန်း၏ အရသည် အပသို့ လျှံသည် ထွက်သည်ချည်းဖြစ်၍ အော့သည်၊ အန်သည် အနက်အရ မထူးသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ တမူကား တစိတ်မျှထူး၏။ ထူးဟန်ကား အန်သည် ဟူရာနှိုက် ဝိညာဉ်ရှိ၊ ဝိညာဉ်မဲ့ သဏ္ဍာန်နှစ်ပါးနှိုက်ပင် အမှတ်မဲ့ ဆန္ဒကင်းလျက် လျှံထွက်သော အရာဖြစ်၏။ အော့သည် ဟူရာနှိုက်ကား ဝိညာဉ်ရှိဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ သဏ္ဍာန် နှိုက်သာလည်း ထင်၏။ အော့လိုသော ဆန္ဒရှိသော အရလည်း ထင်၏။ ဤသို့လျှင် လျှံထွက်ခြင်း သဘောတူသော်လည်း တစိတ်မျှ ကွဲ၏။ ထို့ကြောင့်-

“ချောင်းလျှို ဆည်ကန်၊ ရေပြည့်အန်သို့” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“ဆိပ်ပေါက် အန်လျက်၊ အလွန်ကြောက်စွာ” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

ဝိညာဉ်မဲ့ ဝိညာဉ်ရှိ နှစ်ပါးနှိုက်ပင် အန်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ အော့သည်ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသောအဖွင့် ‘စားပြီးထွေးအော့၊ ဝမ်းနက်ပေါ့၍’ စသည်ဖြင့် ဝိညာဉ်ရှိနှိုက်သာ ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤသည် များကိုထောက်၍ ကွဲဟန်ကို သိရာ၏။

ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့် ဥဩ ဟူသော ဝေါဟာရကား ငှက်၏အမည် ခေါ်ဝေါ်ကာ မျှသာ ဖြစ်သော ရုဇ္ဇိသညာသာ ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။ အသံ ဩဩမောင်း မောင်း တွန်မြည် တတ်သောကြောင့် ဩ ဟူ၍သာ ဆိုရမည်ကို ‘ဥဒေါင်း၊ ဥချီး’ ဟူသကဲ့သို့ ဥ-အက္ခရာအစနှိုက် လောင်း၍ ဥဩ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ဤသို့ ယူမှု ရုဇ္ဇိမျှသာမဟုတ်၊ အန္တတ္တသညာလည်း ဖြစ်၏။ ဩ-ဟူသော စကားသည် ဆိုလတ္တံ့ သော် အသံဩဩ ရှိသည်ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း ဝင်၏။

အသံဩဩ ဟူရာနှိုက် အသံမောင်း၊ အသံလွင် ယူသည်တွင် အသံမောင်း ဖြစ်၏။ အဆင်းအားဖြင့် ထင်ထင်မြင်မြင် ရှိသည်ကို 'လွင်၏'၊ မိုင်းမိုင်းမိုက်မိုက် ရှိသည်ကို 'မောင်း၏' ဆိုသည်။ ဤအတူ ထက်မြက်သဖြင့် အဝေးလွင့်သော အသံကို လွင်၏။ မထက်မမြက် ဖြည်းည့် လေးပင်သော အသံအိုင်၊ အသံကြီး၊ နေ့ရင့်သောအသံကို မောင်းသောအသံ ဟူသည်။ ထို မောင်းသော အသံကိုပင် အသံဩ ဆိုသည် ယူသင့်၏။

အည်းအည်းဩဩ စကား၏ အရကား မတုံ့မချေ၊ လိုက်လံဝန်ခံစကားဖြစ်၏။ ပြောဆိုသည်ကို နားလည်ပြီ ဟူ၍ ဝန်ခံသော အခြင်းအရာ၊ ဦး၊ လည် လှုပ်ခြင်း စသည်ဖြင့်လည်း ဝန်ခံသည်ကို ထင်မြင်စေ၏။

ရွှေဖျား အနည်း၊ တခွန်းတည်းလျက်၊ အည်းအည်း ဩဩ၊ နင်ငါလောဟု

စသည်ဖြင့် အည်းအည်း ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဩဩဟူ၍ လည်းကောင်း ထင်၍ ဆိုသည်လည်း ရှိ၏။

မရောမရည်း၊ ဩအည်းမလိုက်

ဟူ၍ မထင်ပဲ ဆိုသည်လည်း ရှိ၏။ ထိုတွင် ဆိုလိုရင်းကား 'အည်း'ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'ဩ'ဟူ၍ လည်းကောင်း တခွန်းတည်းသော ဆိုလိုရင်း ဖြစ်၏။

အချိုသောအရာနှိုက်ကား 'အိမ်း'ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုကုန်၏။ ထို အိမ်း ဟူသည်၊ ဩ ဟူသည် စကားခွန်းတို့လည်း လိုက်လံ ဝန်ခံသော စကားတည်း။ ထိုတွင်-

အောင့်တောင့်ဦးတည်း၊ ပုတ်ခတ်သည်းလည်း၊ အိမ်းအည်းမရွတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

နည်းသီးထုံးဖွဲ၊ အိမ်းအည်းမဲ့လျှင်၊ တင်းဖြဲ့ ကိုယ်ပူ

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အိမ်း ဟူ၍ ရှိသော အရာထင်၏။ အိမ်း ဟူ၍ စပ်အင်နှင့် မတွေ့သော်လည်း အရေးတွင်လှစွာ။ ဤ အိမ်း၊ အည်း၊ ဩ ဟူသော စကားသည် တခွန်းတည်းသာ။ ဆိုလိုရင်းကို ထပ်၍ ဆိုလေသည်ကား

ဘယေ-ကောဓေ ပသံသာယံ၊ တုရိတေ ကောတု ဟလစ္စရေ။ ဟာသေ သောကေ ပသာဒေ၊ ကရေ အာမေဉိတံ ဗိုဇော-

ဟူသည်နှင့်အညီ ကြောက်ခြင်း၊ အမျက်ထွက်ခြင်း စသော အခွင့်ကြိမ်လသော် အာမေဉိတ် အနက်ဖြစ်၏။ ထိုအာမေဉိတ်အနက်ဖြစ်က နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ် ထပ်၍ ဆိုပြီး။ ဤနှိုက် အည်းအည်း၊ ဩဩဟု ထပ်၍ ဆိုသည်ကား မြေ တခုတည်းကို လျက် ကြောက်သောအရာနှိုက် 'မြေမြေ'ဟူ၍ နှစ်ကြိမ် ဆို၏။ သို့ ကြောက်သော

အရာလည်း ရှိသင့်၏။ အမျက်ထွက်သောအရာ၊ ချီးမွမ်းသောအရာ၊ အဆောတလျင် ပြုလိုသောအရာ စသည်တို့လည်း ရှိသင့်ကုန်၏။

ဤနှိုက် ဩသည်ကို ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ မြစ်သံဟူ၍ ခွဲသည်ကား အဲဒီ အက္ခရာနှိုက် မြစ်သံ ရှိ၏။ သို့၊ ဩ အက္ခရာနှိုက် မြစ်သံရှိသည်နှင့်အညီ အချို့ အမြစ် ရေးကုန်၏။ အချို့ကား အမြစ်ခရေး ဆိုမိန့်သည်သာ။ ဧ အက္ခရာနှိုက် 'အငြိမ်းအေး' ဟူသကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီ ကျောက်သောအသံ၊ 'ကေန္တ' ဟူသကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီ မကျောက်သော အသံ ရှိ၏။ သို့၊ ဩ အက္ခရာနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီရှိ၊ ဝိသဇ္ဇနီလွတ် အသံရှိသည်။ ရှိသည်နှင့် အညီ အငြိမ်းအေး ဟူသည်ကို ဝိသဇ္ဇနီသံ ဟူသကဲ့သို့၊ ဥဩ၊ အံဩ ဟူသည်ကို ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ ကေန္တ ဟူသည်ကို ဝိသဇ္ဇနီလွတ်အသံ ဟူသကဲ့သို့၊ အူသည်၊ ဩြသည် စသည်တို့နှိုက် ဩြ အက္ခရာ၏ အသံကို ဝိသဇ္ဇနီလွတ်သောအသံ ယူသင့်၏။ ထို တွင် ဝိသဇ္ဇနီလွတ်သံကား ဆိုခဲပြီးသောအတိုင်း ဩြ ဟူသော အက္ခရာသင်္ကေတ ဝိသေသ ရှိပြီ။ ဥဩ စသည်နှိုက် ဩ ဟူသော အသံကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီရှိ အသံလည်း မူလအသံဖြစ်၍ ဝိသဇ္ဇနီပေါက်စု မရှိပြီ။ မြစ်သံလိုရာ တမူကား မြစ်သံလေ၏။ ဤအမြစ် ဝိသဇ္ဇနီတို့၏ လက္ခဏာသဘောကို အထက် ဝိသဇ္ဇနီအန္တမှာ ဆိုလတ္တံ့။

အံဩ ဟူသော အရာနှိုက်ကား အံ၏ အရကား * ခြီးမွမ်းခြင်း စသော အနက် ရသင့်၏။ ဩ၏ အရကား မရှိ၊ ပြေပြစ်ရံမျှသာ ဖက်ဆိုသည် ဟူ၍ ယူသင့်၏။ ရ၏။ ယခင် 'အည်းဩ' ဟူသည်မှာကဲ့သို့ ဝန်ခံစကားလည်း ယူသင့်၏။ အံ၏ အရကို ခြီးမွမ်းခြင်း အနက်ယူ၍ ထိုခြီးမွမ်းခြင်းဖြင့် ခြီးမွမ်းအပ်သော ဂုဏ်ရှိသည် ကား စင်စစ်မှန်၏။ ဟု အည်းဩ ဟူသော လိုက်လံ ဝန်ခံစကား ဖြစ်၏။ ဤသို့ ယူမူ ဩ၏ အနက် ထွက်၏။ ဉာဏ်လိုက်ခွဲသည်၊ ရွှေ နောက် ညို၍ ဆင်ခြင်။ ဩကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဩြ)

ဩြ-ဝေါဟာရများ

ဩြ-ကာရန္တနှိုက်ကား 'နေပြီးသရော်၊ သူ့နှိုးဆော်မှု၊ ဩြဩြဟုတ်တည့်' ဟူရာနှိုက် ဩြ ဆိုသောအရာ၊ အူသည်၊ ဩြသည် ဆိုသောအရာ၊ အုတ်ဩြ သောင်းသဲ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် 'ဩြဩြ ဟုတ်တည့်' ဆို

* ဆရာတော်က အရစ်နှင်ခြီးမွမ်းဟု ရေးလိုသည်။ ရှေ့၌ ရှုပါ။

သော အရာရှိက် ဪြော် ဟူသော စကားခွန်း၏ အရကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း အိမ်း၊ အည်း၊ ဩ ဟူသော ဝန်ခံစကား လည်းကောင်း၊ ထိုတွင် ဩ ဆိုသည်၊ ဪြော် ဆိုသည်အရ မထူး။ အရာဘမူကား သတိရသော အခြင်းအရာ၊ ခန့်ညားရှိသော သော အခြင်းအရာ တို့ရှိက် ဪြော် ဟူ၍ တံခွန်လွှားသံ ဆိုကုန်သည်သာ ထူး၏။ ဦးသည်၊ ဪြော်သည် ဟူရာရှိက် ဪြော်သည် ဟူသော စကားခွန်း၏ အရကား ကြော်ငြာသော အသံ၊ အားပြု၍ အသံ ဖြစ်စေသည်ကို ယူရာ၏။

ထိုတွင် ကြော်ငြာသည်၊ ဦးသည်၊ ဪြော်သည် ဟူသော စကားခွန်းတို့သည် အားပြုအသံ ဖြစ်စေသဖြင့် တူသော်လည်း အရာကွဲအံ့သည်။ ကြော်ငြာသည်၊ အူသည်၊ ဟစ်သည် ဟူရာရှိက် ခံချိသောအရာ၊ မခံချိသောအရာ နှစ်ပါး ဖြစ်သင့်၏။ ဪြော်သည် ဟူရာရှိက်ကား မခံချိသောအရာ၊ ကြောက်လန့်သောအရာရှိက်သာ ထင်၏။ အုတ်ဪြော် သောင်းသုံး ဟူရာရှိက် အုတ် ဟူသော စကား၏ အရကို တ-သတ်နှင့် အဓိပ္ပာယ် ယူသင့်၏။ တ-သတ် အလိုသော် အသံ တအုတ်အုတ်၊ တရုတ်ရုတ် ရှိ၏။ ဤရှိက် တအုတ်အုတ် ဟူသည်ကား မည်သည့် အသံဟူ၍ မခြား နား၊ မရှင်းလင်း။ ထွေးလုံးစုရုံး၍ ရုတ်ရုတ်သုံးသုံးသော အသံမျှ ရှိသည်ကို တအုတ် အုတ် ဆိုသည်။ ထို တအုတ်အုတ်သော အသံသည် အားပြု၍ အဝေးသို့ လွင့်ကြား အောင် ဖြစ်စေသော အသံဖြစ်သော အရာဖြစ်၍ ဪြော်သည် ဟူသော စကား ဖက်ပြန်သည့် ယူသင့်၏။ ဤသို့ယူမှ အုတ်ဟူသည်ရှိက်လည်း တ-သတ်၊ ဪြော်ဟူသည့် စကားလည်း ယခင် ဦးဪြော်သည် ဟူသော စကားရှိက် ဝင်၏။

အုတ်ဟူသည်ရှိက် ပ-သတ်ကား ဤရှိက်မရာ၊ မသင့်လွန်း။ စပ်အင်ကိုကား ရလွယ်အံ့ တကြောင်း၊ ဪြော်ဟူသည်ရှိက် အသံတူ အရေးကွဲ မရှိပြီတကြောင်း၊ ကျယ်အံ့ စိုးသည်တကြောင်း ဖြစ်၍ မဆိုလိုက်သည်။

အကာရန္တအစ ဪြော်ကာရန္တ အဆုံးရှိသော သက်သက်သော သရတဆယ်ကို ဆိုသည်ကား ပြီးပြီ။

ဤတွင် ဝေဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း တတိယပိုင်း ပြီး၏။

စတုတ္ထပိုင်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သဗ္ဗာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

(၈)

၇၇။ က-ဗျည်း သက်သက်နှိုက် ဝေါဟာရများ

ဗျည်းယှဉ်သော သရအန္တတို့တွင် က-ဗျည်းယှဉ်သော အကာရန္တနှိုက် က-သက် သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့် ဝဆုံးလည်းကောင်း၊ ရစ်၍ ဝဆုံးလည်းကောင်း ရသင့်၏။

ဤတွင် က-သက်သက် အကာရန္တကား ခုန်ကသည်၊ လှည်းကသည်၊ ဆင်မြင်း ကသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ကြီးဝက ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ တောကလာ သည်၊ ရွာကလာသည် ဆိုမိန့်ခြင်း၊ တခုမက နှစ်ခုမက ဆိုမိန့်ခြင်း၊ စကောစက၊ အသီးအသက ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ခုန်ကသည် ဟူရာနှိုက် က-ဟူသော ဝေါဟာရလည်း လက်ခြေစသည်ကို ကြွကြွချီချီ၊ ကားကားပြန်ပြန် ရှိစေသည်ကို ထောက်၍ 'ကားသည်' ဆိုလိုရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဥဒေါင်းသည် အမြီးအတောင် ကားစေ၍ ရှင်လန်းသော အမူအရာ ရှိသည် ကိုလည်းကောင်း၊ မြေတုံသည် ဦးလည်ချီကြလျက် ဖြန့်ကားသော ပါးပျဉ်း ရှိစေ သည်ကိုလည်းကောင်း ဥဒေါင်းကသည်၊ မြေကသည် ဆိုကုန်သည်။ ဦးလည်ချီ၍ အမြီး၊ နားရွက် ဖြန့်ကားလှုပ်ရှားစေသည်ကို 'တုံးကသည်' ဆိုသည်။ ဤသို့ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက်လည်း 'ကားသည်' ဆိုလိုရင်း ဖြစ်၏။

ကားသည်ဟူ၍ ဆိုရမည်ကို က-သည်ဟူ၍ တိုသောအသံဖြင့် ဆိုမိန့်ကုန်သကဲ့သို့ တိုသောအသံဖြင့် ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား များ၏။ ပါးပါးရှိသည် ဆိုရမည်ကို ပပ ရှိသည်။ သားသား ရှိသည်ကို သသ ရှိသည်။ ချိုချိုချဉ်ချဉ် ဟူ၍ မြစ်သံမပါ ဆိုရမည်ကို အမြစ်သံနှင့် ချိုချို ရှိ၏၊ ချဉ်ချဉ် ရှိ၏ ဆိုသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား များစွာ။ အချို့သော အရာတွင်ကား ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ်သံလိုရင်း၊ အချို့ကား အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီ မလိုဟူ၍ စစ်ရမည်သာ။ ပြန်ကာ၊ လှန်ကာ ဆိုမိန့်ဟန် ကိုလည်း နှလုံး သွင်းရာ၏။ ကြားကြား ရှိသည်၊ ကြွကြွရှိသည်၊ ဆိုးရွားသည်။

ရွှေရှိသည် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက်လည်း မည်သည့်အသံ လိုရင်းဟူ၍၊ နှလုံး သွင်းရမည် သာ။ မူလ လိုရင်းအသံမှ ရွှေသည်ကား များ၏။

ဤ ခုန်ကသည် ဟူသော အနက်ကို မာဂဇနိုက် နှဋ္ဌသဒ္ဓါ ဟောသည်။ ထို နှဋ္ဌသဒ္ဓါ အလိုသည် ညွတ်သည် ဟူလို၏။ ခြေ၊ လက်၊ ဦး လည်တို့ကို တောင် တိမ်း မြောက်ပါး ညွတ်ကွေးစေသည်ပင် ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ကွေးညွတ်စေသည်ပင် ဟူသော စကားနှင့် မြန်မာဘာသာနှိုက် ပြန်စေ၊ ကားစေသည် ဟူသော စကားမှာ လှီးလှီးကဲ့သို့ ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ အကြောင်းမှာ ညွတ်ကွေးဦးမှ ပြန်ကားစေရမည်။ ပြန် ကားဦးမှ ညွတ်ကွေးစေရမည်ဖြစ်၍၊ လှီးလှီးရှိသော်လည်း သဘောလျော်သည်ချည်း ဖြစ်၏။

လှည်းနှား က-သည်ဟူရာနှိုက်လည်း လှည်းဦး ချီကြသည်။ ကျွဲနှားတို့ ဦးလည် ချီကြသည်ကိုပင် ကားသည်၊ ပြန်သည်ယူမှု ယခင် အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ အချို့ကား 'နှားကောက်သည်၊ လှည်းကောက်သည်' ဆိုစကုန်၏။ ထိုစကားကား နှားလှည်း အလွတ် နေသည်ကို သုံးဆောင်လို၍၊ ကောက်ယူသည် ဆိုလိုသည်ယူမှု ရ၏။ အဆိုမိန့်ကား နည်းအံ့သည်။ အစပ်အဟပ် မတွေ့။ က-သည် ဆိုရာနှိုက်ကား

“မြင်းအာဇည၊ ကသည် ရထား”

ဟူ၍၊ စပ်အင် ရှိလေသည်။ မာဂဇ နှိုက်ကား 'ရထံ ယောဇေတွာ' ဟူ၍ ရှိသည်။ 'ယောဇေတွာ' ကို 'က၍' ဟု မြန်မာပြန်တော်မူကုန်သည် များ၏။ ယော ဇေတွာနှိုက် ယုဇ-ဓာတ်ကား ယှဉ်ခြင်းအနက်ကို ယောသောကြောင့် ယှဉ်၍ ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်လျက် ဝေါဟာရများရာ၊ ထင်ရာ မြန်မာပြန်တော် မူကုန်သည် ယူသင့်၏။

ဆင်က၊ မြင်းက ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း 'ကားသည်' ဟူသော အနက် လည်းကောင်း ယူသင့်၏။ ဆင်မြင်းတို့၏ ကျောက်ကုန်းနှိုက် အတင့်အတယ် စီးနင်း နေထိုင်သာအောင် ကားကားပြန်ပြန် ရှိစေသည်ပင် ယူဖွယ်ရှိ၏။ အကြောင်းမဲ့ပဲ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ယူလည်း သင့်၏။ မြန်မာမှုနှိုက်လည်း အနန္တ၊ ရဋ္ဌိ ရှိသည်ကို တကြောင်း၊ ပညာလိုက်စေသည်တကြောင်းဖြစ်၍ ဆိုလိုက်သည်။ ယေဘုယျအား ဖြင့်ကား မြန်မာမှုနှိုက်သော်လည်း အနန္တများဘိမည်။ အချို့ကား တိမ်သည်၊ အချို့ ကား နက်သည်၊ အချို့ကား အခေါ်ရွှေသည်ဖြစ်၍၊ မဖောက်ထွင်းနိုင်လျှင် အနက် ရင်း မူလကို မသိ၍ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှကဲ့သို့သာ ထင်ဖွယ်ရှိပေသည်။

ကြီးဝကဟူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက် အချို့ကား 'ကြီးဝက်က' ဆိုကုန်၏။ သဘောကို ထောက်သော် ဝါးကို ကားကားပြန်ပြန်ရှိစေသည်ကို ထောက်၍ 'ဝါးကား' ဟု ဆိုအပ်လျက် ကားသည် ဆိုမည့်အတွက်ကို ဆိုမိန့်လွယ်သည်၊ ပြေပြစ်သည်ကို လိုက်၍

‘ဝက’ ဆိုလေသည် ယူသင့်၏။ ယခင် ကားကားပြန်ပြန် ဟူသော အနက်လည်း၊
ကောင်း ဖြစ်၏။ ဝါးမှတူပါး သစ်ကို ပြန်ကားစေရာနှိုက်ကား ဥပလက္ခဏ၊
နိဒဿန၊ ယေဘုယျ သင့်ရာယူကောင်း၏။ တကြောင်းလည်း ဝါးသစ်မဟူ ဝက်က
ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝါးက ဟူ၍ လည်းကောင်း အမှတ်မထင် ဆိုလေသော်လည်း
အမည်မျှသာ ဟူ၍ သော်လည်း ယူ။

မြို့ကလာသည်၊ တောကလာသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက် က ဟူသော
စကားခွန်းသည် အပါဒါန်အနက်ဖြစ်၍ မြို့ရွာမှလာသည်၊ တောမှလာသည်ဆိုသည်
နှင့် အတူယူရအံ့။

“ပစ်သည် ဥစ္စာ၊ အာက စဉ်လွတ်” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“အထက်မှာမှ၊ အစက” ဟူ၍ လည်းကောင်း

စပ်သော အရာတို့နှိုက် ‘အာမူစဉ်လွတ် အစမှ’ ကို မဆိုမူ၍ ကအက္ခရာဖြင့် ဆိုလေ
သည်။ ဤ ကအက္ခရာဖြင့် အပါဒါန် အနက်ဖြစ်သော် မှဟူသောအရာကိုသာ က
ဟူ၍ ဆိုသည်မဟုတ်။ အာဓာရအနက်၊ လက္ခဏအနက်၊ ကတ္တားအနက်တို့နှိုက်လည်း
ထင်၏။ ထင်ဟန်ကား

“ရောင်းရင်းတူကွ၊ ငယ်သော်ကလျှင်” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“အာက စဉ်လွတ်၊ ထမင်းဖတ်ကို” ဟူ၍ လည်းကောင်း

ဆိုသောအရာတို့နှိုက် မှဟူသော အပါဒါန်အနက် ယူသင့်၏။ အတူတကွရောင်းရင်း
ဖော်ဖြစ်သော ငယ်သောအခါမှစ၍ အခေါင်အထွတ် ဖြစ်သော ရွှေနန်းစည်းစိမ်ကို
စိုးချုပ်သည်တိုင်အောင်သည်း ချစ်ခြင်းမေတ္တာဖြင့်သာ မွေ့မွေ့လျော်လျော်၊ အကျွမ်း
ဝင်ဝင် တိုင်ပင်ကြဖော်ဖြစ်၍ အဆွေခင်ပွန်းစစ်လေးပါးတွင် အနှုကမ္မက မည်သော
ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ပြောင့်ရာ၏။ ဤနှိုက် ငယ်သော်ကလျှင် ဟူ၍
သာ လင်္ကာရှိသည်ကို စ၍ ဟူသောစကားကို ထည့်သည်ကား ‘ယတော ပဋ္ဌာယ
ယတောပဘုတိ’ စသည်ဖြင့် အပါဒါန်ဆိုက်ရာ ပဘုတိ၊ ပဋ္ဌာယ သဒ္ဓါတို့ကို ယှဉ်သ
ကဲ့သို့ ငယ်သောအခါမှစ၍ ဆိုသောကြောင့် စ၍ ဟူသောကိရိယာနှင့် မကင်းသာ
ထည့်သင့်လေသည်။ အခေါင်အထွတ် နန်းစည်းစိမ်ကို စိုးချုပ်သည်တိုင်အောင်
ဟူသောစကားကို ထည့်သည်ကား ယခင် စ၍ ဟူသောစကားနှိုက် ငယ်သည်မှစ၍
အလယ်သောအရွယ်တိုင်အောင်၊ ကြီးသောအရွယ် တိုင်အောင်၊ သေလွန်သည် တိုင်
အောင်၊ တဘဝခြား၊ နှစ်ဘဝခြားတိုင်အောင်၊ နိဗ္ဗာန်ယူသည်တိုင်အောင် ဟူ၍
အဆုံးသောကာလအပိုင်းအခြားကို ပြသင့်ပေရကား နန်းကိုစိုးချုပ်သည်တိုင်အောင်
ဟူသောအပိုင်းအခြားကို ပြလို၍ ထည့်သင့်လေသည်။ ထို ကာလအပိုင်းအခြားကို

လည်း အရွယ်လတ်တိုင်အောင် စသည်ဖြင့် ထည့်သင့်လျက် ရွှေနန်းစိုးသည်တိုင်အောင် ဟူ၍ သာ ထည့်လေသည်ကား “ရွှေနန်းထွတ်ခေါင်၊ စိုးချုပ်အောင်လည်း” ဟူ၍ နောက်နှိုက်ဆိုလတ္တံ့သည်ကို ရှု၍ ထည့်သင့်လေသည်။ အဆွေခင်ပွန်းစစ် လေးပါး တွင် အနုကမ္မက မည်သောဟူ၍ ထည့်လေသည်ကား “ပိယသဟာ ဟူသော အရိပ်ကြောင့် ထည့်သင့်လေသည်။ ဤကား ပညာဝဇ္ဇန ဖြစ်စေခြင်းငှာ ထည့်ရေးလိုက်သည်။ ငယ်သော်ကလျှင် ဟူသည်နှိုက် က ဟူသောစကားသည် မှဟူ၍ ဆိုသည်နှင့် မတူသည်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ ငယ်သော်ဟူ၍ ဆိုရာနှိုက် သော်ဟူသော စကားလည်း လက္ခဏာအနက် မဟုတ်၊ ဝိသေသအနက် တည်း။ ဤစကား၏ အရကား စကားချပ်များအစိုး၍ အရာရောက်မှ ဆိုအံ့သည်။ ငယ်သောအခါဟူ၍ ယူ။

က ဟူသောစကားသည် အာဓာရအနက်ထင်ဟန်ကား “အငယ်တည်းက၊ မဆိုးမသော်၊ မိဘတံလည်း၊ ရန်သူမည်၏” ဟူ၍ လည်းကောင်း။ “သည်ကားငယ်က၊ သည်ကြီးမှဟု၊ နှစ်-လပေါင်းခြုံ” ဟူ၍ လည်းကောင်း။ “ငယ်ရွယ်သော်က၊ သိပ္ပခေါင်အား” ဟူ၍ လည်းကောင်း စပ်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် မှ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ က ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသော်လည်း အပဒါန် အနက် မဟုတ်၊ အာဓာရ အနက် ထင်အောင် နှိုက် ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ငယ်သော အခါနှိုက် သားကို မိဘတို့ မဆိုးမသော် ထို မိဘတို့သည် သား၏ အဆွေကား မမည်။ တလည်တဖန် ရန်သူပင် မည်ပြန်၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဤသူသည် ကား ငယ်သောအခါနှိုက်၊ ဤသူသည်ကား ကြီးသောအခါနှိုက် ဟူ၍ နှစ်-လ အပေါင်းအခြုံ နွေရက်အပိုအစုဖြင့် တစုံတရာ၊ လက်ခြေမှာနှိုက်၊ သေစာသေဟိတ်၊ နိမိတ်တင်းလင်း၊ မရှိလျှင်းခွဲ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ငယ်သော အခါနှိုက် အတတ်ပညာ ခေါင်အားမြောက်မြား တတ်ပွန်ပါမူ ဟူ၍ လည်းကောင်း နှိုက် ဟူသော အာဓာရအနက် ယူရာ၏။

ထို့တွင် သားကို ငယ်က ဟူသည်တွင် ငယ်သောအခါက၊ အခါမှ ဟူ၍ ရှိတိုင်း အပါဒါန်အနက်ဟူ၍ မသင့်ပါလော့ ဟူအံ့၊ မသင့်။ အကယ်၍ အပါဒါန်အနက် ယူမူ ဆိုက်ရာကိရိယာမဲ့ ဖြစ်၍ ယခင်ကဲ့သို့ စ၍ ဟူသော ကိရိယာ ထည့်ရအံ့၊ ထည့်သော် မသင့်ပါလော့ဟူအံ့၊ ထည့်ချေသော် စ၍ ဟူသော ကိရိယာသည် ရွှေကိရိယာ ဖြစ်၍ ဆိုက်ရာ နောက်ကိရိယာ မရှိခဲ့ဖြစ်၍ မသင့်။ အရွယ်လတ်၊ အရွယ်ကြီး၊ သေလွန်သည် တိုင်အောင် ဟူ၍ ဆိုက်ရာ နောက်ကိရိယာ သင့်အောင် ထည့်သော် မသင့်ပါလော့ဟူအံ့၊ အဓိပ္ပာယ် မသင့်။ မသင့်ဟန်ကား သားတို့အရွယ် ငယ်နုသည်မှ စ၍ အရွယ်အလတ်၊ အရွယ်ကြီး၊ သေလွန်သည်တိုင်အောင် မဆိုးမချေ သောကြောင့် မိဘတို့သည် သား၏ ရန်သူမည်၏ဟု စကားကျလေအံ့။ ကျသော် မသင့်လော့ဟူအံ့။ မွေးဖွားသည်မှ သေလွန်သည်တိုင်အောင် မိဘ ဟူသောအမည်၊ သား

ဟူသောအမည် ဖြစ်သင့်သည်နှင့်အညီ ဆုံးမရမည်ကို သားတို့၏အလျင် မိဘ သေ
လွန်ခဲ့၍ သားတို့ အရွယ်အလတ်၊ အကြီး သေလွန်သည်တိုင်အောင် စောင့်၍ ဆုံးမ
ရသဖြင့် အလျင်သေလွန်သည့် မိဘတို့သော်လည်း သား၏ ရန်သူ မည်၏ဟု စကား
ကျ၏။ ကျစေတော့ ဟူအံ့။

ယင်းသို့သော စကားကျချေသော် ဘုရားသခင်မယ်တော်သည် ဘုရားလောင်း
ဖွား၍ ခုနစ်ရက်ရှိလျှင် နတ်ရွာလားရကား ဘုရားလောင်း ဘုရားဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်
ယူသည်တိုင်အောင် မဆုံးမချေသောကြောင့် မယ်တော်သည် ဘုရားရန်သူမည်ပေအံ့။
ယင်းသို့လည်း မယ်တော်သည် ဘုရားရန်သူ မည်ကြောင်းကို ဆိုသောအရာ တစိုး
တစိ မထင်။ ဤသို့လျှင် အဓိပ္ပာယ် မသင့်သည် ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် 'ငယ်သော
အခါနှိုက် မဆုံးမသော်' ဟူ၍ ကာလအာဓာရ အနက် ယူသင့်၏။

ဤကား ငယ်က၊ ဤကား ကြီးမှ ဟူသည်တိုင်လည်း ဤသူသည် ငယ်သော
အခါ၊ ကြီးသောအခါက၊ အခါမှစ၍ ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူချေသော် ယခင်ကဲ့သို့ ထို
အခါမှစ၍ မည်သည့်အခါတိုင်အောင် ဟူသော နောက်ကိရိယာ ဆိုက်ရာမှ ဖြစ်အံ့
သည်ပင်။ ငယ်သောအခါမှစ၍ ကြီးသည့်အခါတိုင်၊ ကြီးသည်မှစ၍ သေလွန်သည်
တိုင်အောင်၊ တဘဝ၊ နှစ်ဘဝ ရောက်သည်တိုင်အောင်ဟူ၍ ထည့်ချေ သဖြင့်လည်း
အဓိပ္ပာယ်မသင့်။ မသင့်ဟန်ကား ငယ်သည်မှ ကြီးသည်တိုင်အောင်သာ၊ ကြီးသည်မှ
သေလွန်သည်၊ တဘဝ၊ နှစ်ဘဝ ရောက်သည်တိုင်အောင်သာ၊ သေစာ၊ သေဟိတ်
နိမိတ်တင်းလင်း မရှိသည်။ ထိုကာလထက် အလွန်နှိုက် သေစာ၊ သေဟိတ်၊ နိမိတ်
တင်းလင်း ရှိ၏။ ထိုကာလ မရောက်မီ ပဋိသန္ဓေအခါ၊ ထို၏ ရှေ့၊ လွန်ခဲ့ပြီးသော
ဘဝတို့နှိုက်လည်း သေစာ၊ သေဟိတ်၊ နိမိတ်တင်းလင်း ရှိ၏ ဟူသော စကားရောက်
ခဲ့အံ့။ ရောက်စေတော့ ဟူအံ့။ သေစာ၊ သေဟိတ်၊ နိမိတ်သည် မည်သည် ကာလ၊
မည်သည် ဘဝနှိုက် ရှိ၏ မဆိုသာသော အရာဖြစ်ခဲ့၍ အဓိပ္ပာယ်မသင့် ဖြစ်၏။
ထို့ကြောင့် ငယ်သော 'အခါနှိုက်' လည်းကောင်း၊ ကြီးသော 'အခါနှိုက်' လည်း
ကောင်း သေစာ၊ သေဟိတ်၊ နိမိတ် တင်းလင်း မရှိဟူ၍ ကာလ အာဓာရအနက်
ယူသင့်၏။ 'ငယ်ရွယ်သော်က၊ သိပ္ပခေါင်းအား' ဟူသည်နှိုက်လည်း ငယ်သောအခါက၊
အခါမှ ဟူ၍ ယူသဖြင့် 'ထိုငယ်သောအခါမှစ၍ အလတ် အကြီး ဖြစ်သည် တိုင်
အောင် တစ်မြောက်မြားမှု' ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ကျလေသဖြင့် မသင့်ဟန်ကို ရှေးနည်း
တူ သိသာပြီ။

က-ဟူသော စကားခွန်းသည် အပါဒါန် အနက် မဟုတ်၊ လက္ခဏ အနက် ထင်
ဟန်ကား -

- 'ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၊ ခန်းဝါပိုင်က' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- 'တမည်သာလျှင်၊ ရှိကမြင်၏' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

'ကြည့်ကထင်ထင်၊ ရှိတိုင်းမြင်၏'၊
 'ပြုမိလက၊ မဆုံးဆတည့်'၊
 'လျင်ခြင်းမှလည်း၊ လိုက်ကမိအောင်'၊
 'စေတိုင်းရောက်က၊ ဝမ်းမြောက်စွာမှု'၊
 'ပြုလိုပါက၊ ပြုရာရောက်အောင်'၊
 'ဆိုကဖောက်ထွင်း၊ ထဲနက်ခြင်းဖြင့်'၊
 'ရွှေဝန်းရီည၊ ခါရောက်ကမူ၊ ရွှေမျှားအလယ်၊ သနားဖွယ်တည့်'။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုရာနှိုက် က-ဟူသော စကားခွန်းသည် အပါဒါန် အနက် မသင့်။ သော်-ဟူသော လက္ခဏာအနက်သာ သင့်၏။ သင့်ဟန်ကား-

'ဗောဓိမဏ္ဍိုင် အခန်းအဝါကိုပိုင်သော်၊ ချက်ရိုင်ပြည့်စုံ၏' ဟူ၍၊ လည်းကောင်း။
 'ရီသော် မြင်၏' ဟူ၍၊ လည်းကောင်း။
 'ကြည့်သော် ထင်ထင်၊ ရှိတိုင်းမြင်၏' ဟူ၍၊ လည်းကောင်း။
 'ပြုမိလသော်၊ မဆုံးဆ' ဟူ၍၊ လည်းကောင်း။
 'လိုက်သော် မိအောင်' ဟူ၍၊ လည်းကောင်း။
 'စေတိုင်းရောက်သော်၊ ဝမ်းမြောက်စွာမှု၊ ပြုလိုပါသော်၊ ပြုရာရောက်အောင်၊ ဆိုသော်ဖောက်ထွင်း၊ ရီညခါရောက်သော်၊ သနားဖွယ်ရှိ၏'

ဤသို့စသည်ဖြင့် မှတ်ကြောင်းဖြစ်သော ရွှေကိရိယာ၊ မှတ်အပ်သော နောက်ကိရိယာ စုံလင်စွာ လက္ခဏာအနက်ယူသင့်၏။ စာရီတိုင်း ကဟူသော စကားခွန်းကို အပါဒါန် အနက်ယူ၍ မသင့်ဟန်ကား ရှေးနည်းကိုမီ၍ သိသာလေအံ့သည်။

ကတ္တားအနက်ဖြစ်သင့်ဟန်ကား “ကျည်းကရက်သည်၊ ကျည်းကဆက်သည်” ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ချိုးက ကျွ၍၊ ဝက်က ရုတ်၍၊ စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာတို့ နှိုက် ကျည်းသည်ပင် ရက်တတ်သောသူ၊ ချိုးသည်ပင် ကူတတ်သောသူ၊ ဝက်သည်ပင် ရုတ်တတ်သောသူ ဟူ၍၊ ကတ္တားအနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း 'ကျည်းမှရက်၏' ဟူလျှင် ရက်တတ်သော သူဟူသော ကတ္တားအနက်မကင်းသင့်သောကြောင့် ကျည်းသည် အပါဒါန်ဖြစ်ခဲ့လျှင် ရက်တတ်သောသူ ကျည်းမဟုတ်။ အမျိုးတပါးကို ယူပြန်ရအံ့။ ထိုသို့တမူကား ကျည်းသည်ပင် ရက်တတ်သောသူ ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ကတ္တားအနက် ဖြစ်သင့်လေသည်။

အပါဒါန်အနက်မသင့်ဟန်ကား ကျည်းမှ ရက်သည်သာ။ ရက်သူ ကျည်းမဟုတ် ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ကျည်းမှဟူသော အပါဒါန်သည် ဆိုက်ရာမှဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် လည်းကောင်း မသင့်။ ရက်ခြင်းကိရိယာဝယ် ဆိုက်သော် မသင့်လောဟူအံ့။ ပဲခွာ

ခြင်း၊ ပြောင်းရွှေ့လွတ်ကွာခြင်း၊ ပိုင်းခြားခြင်းကိရိယာ မရသင့်သောကြောင့် ရက်ခြင်းကိရိယာဝယ် မဆိုက်သင့်။ ထို့ကြောင့် အပါဒါန်အနက် မသင့်လေ။ ကျည်းသည်ပင် ရက်သည်။ ကျည်းသည်ပင် မလိုအပ်သောအနံ့ကို လိုအပ်သဖြင့် သင်းပျံ့သောအနံ့ဖြင့် ဖျန်းသတ်သည်ဟူ၍၊ ကတ္တားအနက် ဖြစ်သင့်လေသည်။

အလွတ်ပြောဆိုရာနှိုက်လည်း ‘မြို့ရွာကခွာ၍၊ တောရပ်ကခွာ၍’ စသည်ဖြင့် အပါဒါန်အနက် ထင်အောင် မှ ဆိုရမည်ကို က ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း၊ နောက်ကနေ သည်၊ ရှေ့ကနေသည် စသည်ဖြင့် နောက်နှိုက် ရှေ့နှိုက် နေသည်ဟူ၍၊ အာဓာရ အနက် ဆိုရမည်ကို က ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း၊ သွားက ရောက်၏၊ ပေးကယူ၏ စသည် ဖြင့် သွားသော် ရောက်၏၊ မေးသော် ယူ၏ ဟူ၍၊ လက္ခဏအနက် ဆိုရမည်ကို က ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား များစွာ၏။

ယင်းမှတစ်ပါးလည်း “သုဒ္ဓါဒိဗ္ဗ၊ ဘောဇနကို၊ ငါကနှစ်လို၊ ယခုပို့စိမ့်” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “တယောက်က ကမ်း၊ တယောက် လှမ်း” ဟူ၍ လည်းကောင်း စပ်ဆိုခြင်း စသည်တို့နှိုက်ကား လင်္ကာရုံတိုင်း ငါကဟူသည်ကို ပို့ခြင်းဟူသောကိရိယာ နှိုက် ဆိုက်၍ လက်မှကွာလေသောကြောင့် အပါဒါန်အနက် ယူ၍ သင့်သောအရာ လည်းရှိ၏။ ပို့ခြင်းကိရိယာသည် ပို့တတ်သောသူဟူသော ကတ္တားရသင့်သည်သာ ဖြစ်၍ ‘ငါသည် မင်း ပို့စိမ့်’ ဟူ၍ ကတ္တားအနက်လည်း ယူသင့်၏။ ပို့စိမ့်ဟူသည်ကို ပို့စေအံ့ ဟူ၍ ကာရိုက်အနက်လည်း ထင်စေသင့်သည်။ မာတလိနတ်သားကို ဟူ၍ ကာရိုက်ကံ လည်းလာ၊ နတ်၏ ဘောဇဉ်ကိုဟူ၍ ဓာတ်ကံကား ရှိပြီ။ ကောသိယ ရသေ့သို့ ဟူသော အကထိဓကံ လည်း လိုသည်ပင်။ ထို့ကြောင့်

ငါသည် မာတလိ နတ်သားကို ဘောဇဉ်ကို ကောသိယ ရသေ့သို့ ပို့စေ အံ့သည်

ဟူ၍ ကံသုံးချက်ပါအောင် အဓိပ္ပာယ်ယူရာ၏။ ငါက ဟူသော စကားခွန်းသည် ကတ္တားစင်စစ် ဖြစ်လေသည်။ ထိုအခါ အပါဒါန်ကား ‘တာဝတိန်သာ နတ်ပြည်မှ’ ဟူ၍ ဆိုသင့်လေ၏။ “တယောက်က ကမ်း၊ တယောက် လှမ်း၍” ဟူသည်နှိုက် လည်း တယောက်မှ ဆံတော်ကိုကမ်းလျှင် တယောက် လှမ်း၍ဟု လင်္ကာ ရုံတိုင်း အပါဒါန်အနက်ယူ၍ ကမ်းသည် ဟူသော ကိရိယာနှိုက် ဆိုလျှင် လက်မှကွာသည် လည်းကောင်း ဖြစ်၍ အပါဒါန်အနက်လည်း ရသင့်၏။ ယခင်ကဲ့သို့ ကတ္တားအနက် လည်း ဖြင့်သင့်၏။ ဖြစ်သင့်ဟန်ကား

တယောက်သည် တယောက်လက်သို့ ဆံတော်ကိုကမ်းလျှင် တယောက်သည် လည်း လှမ်း၏ -

ဟူ၍ ကိရိယာကာရက စုံလင်အောင် အဓိပ္ပာယ်ယူ။ ဤနှိုက် ဆံတော်ကို ယူသည် ကား ကထိတကံ၊ လက်သို့ ဟူသည်ကား အကထိတကံ၊ တယောက်သည် ကမ်းလျှင် တယောက်လှမ်း၏ ဟူ၍ ကတ္တားနှစ်ချက် ဆိုသည်ကား သဘောမတူကြ။ ရွှေ ကတ္တားကား ကမ်းတတ်သော သူဖြစ်၍ ကမ်းခြင်းဟူသော ရွှေကိရိယာ၏သာ ကတ္တား၊ နောက်ကား လှမ်းတတ်သောသူဖြစ်၍ လှမ်းခြင်း ဟူသော နောက် ကိရိယာ၏ ကတ္တား ဖြစ်သင့်၏။ ဤ နောက်ကတ္တားသည် ကမ်းခြင်း ဟူသော ရွှေ ကိရိယာဝယ် ကံဖြစ်ဖူးသည်ပင်။ ထိုကံသည် နောက်ကိရိယာဝယ် ကတ္တား ဖြစ်လာ သည်။ ဤသို့သော အရာတို့ကို ပညာရှိတို့အား စောကြော၍ နှလုံး သွင်းရာ၏။

ယင်းသို့လျှင် က-ဟူသော စကား၏ အရသည် အပါဒါန်အနက်သာ ဖြစ်သင့် သည်။ အာဓာရအနက်သာ၊ ကတ္တားအနက်သာ စသည်ဖြင့် သင့်ရာ အနက်တပါး သာ ဖြစ်သင့်ဟန်၊ ကတ္တားသင့်၊ အပါဒါန်သင့် စသည်ဖြင့် အနက် နှစ်ပါး၊ သုံးပါး ဖြစ်သင့်ဟန်ကို ဆင်ခြင်ရာ၏။

အနက် နှစ်ပါး၊ သုံးပါး စသည် ရသင့်ရာနှိုက် တရတည်းသော ခြေသည် ကိရိယာ တခုတည်းသို့ ဧကက္ခဏအားဖြင့် တမူကား မရောက်သင့်။ ‘ဝလာဟက ဝိဇ္ဇောတတေ’ ဟူရာနှိုက် အပါဒါန် ဖြစ်၏။ ‘ဝလာဟက’ ဟူသည်နှိုက် ကံဖြစ်၏။ ‘ဝလာဟကေ’ ဟူရာနှိုက် အာဓာရ၊ ‘ဝလာဟကေန’ ဟူသည်နှိုက် ကရိုဏ်း ဖြစ်၏။ ဟူသော်လည်း ခြေပြားလေအံ့သည်။ ဧကက္ခဏအားဖြင့် ခြေ မပြိုင်သင့်လေ။ ကတ္တားကိုခိုက် ကံ-စသော အနက်၊ ကံကိုခိုက် ကတ္တား စသော အနက်ကိုလည်း ကောင်း သွားခြင်း သတ္တိရှိခိုက် နေခြင်း သတ္တိရှိသည်ကို၊ နေခြင်း သတ္တိရှိခိုက် သွားခြင်း သတ္တိရှိသည်ကိုလည်းကောင်း မပြီးစေနိုင်။ ထို့ကြောင့် ‘ကေသတ္တိ ကေ ကြိယာ၊ နာနာသတ္တိ နာနာကြိယာ’ ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်ကုန်သည်။ ဤကဲ့သို့သော အရာတို့နှိုက် မည်သည့်အနက် လျော်အံ့၊ မည်သည့် ကိရိယာသို့ ရောက်ကောင်းအံ့ဟု နှလုံးသွင်း၍ က-ဟူသောစကားကို ကတ္တား ကံ စသည်ဖြင့် အနက် နှစ်ပါး၊ သုံးပါး ဖြစ် ဆိုက်သည်တွင် သင့်ရာယူ၍ အဓိပ္ပာယ် ဆိုရာ၏။ ယင်းသို့လျှင် က-ဟူသော စကားခွန်းသည် အပါဒါန် စသော အနက် ဖြစ်သင့်သည်ကို နှလုံး သွင်းရာ၏။

တခုမက၊ နှစ်ခုမက စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ‘ခုန်က၏’ ဟူသော အနက်၊ အပါဒါန် စသော အနက်မဟုတ်။ တခုထက်အလွန်၊ နှစ်ခုထက် အလွန် ဟူသော အနက်ကို ယူသင့်၏။ ထိုအနက်ကိုကား ကျမ်းဆရာတို့ မြန်မာပြန် ရာနှိုက် မထင်။ ‘တခုမက၊ နှစ်ခုမက’ ဆိုညွှန်အရာကို ‘နှစ်ညွှန်၊ သုံးညွှန်ထက် အလွန်’၊ ‘ကဗာပနသည် နိက္ခထက် လွန်၏’၊ ‘စန္ဒတ်သည် တင်းထက် လွန်၏’ စသည်ဖြင့် အပါဒါန် အနက်နှင့်တကွ ကိရိယာ ဝိသေသနအနက် ဆိုသည်သာ ထင် သည်။ ထိုနှစ်ညွှန်၊ သုံးညွှန်ထက်အလွန် စသည်ဖြင့် ဆိုသောအနက်သည် ‘နှစ်ညွှန်၊

သုံးညဉ့်မက ဆိုမည်အတွက်ပင် ဖြစ်၍ အရသဘော မထူး။ အသံသာ ထူးအံ့သည်။ ပျို့လင်္ကာ အလွတ် ပြောဆိုရာနှိုက်ကား 'မက' ဆိုသောအရာ ထင်ရှားများစွာ၏။

“အနှစ် အလ၊ မကဝေးနိုး”
“ဆယ်ထက် မက၊ မြောက်မြားလှသည်”
“တနေ့ တည၊ သာကိုမျှလျက်၊ မကသောင်းနှစ်”
“မြင့်မိုရ်ထက်မျှ၊ လွန်မကဟု”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာသည်လည်းကောင်း၊ ဂင်္ဂါသံလုံးမက၊ ငါးနှစ်မက၊ ခြောက်နှစ်မက စသည်ဖြင့် အလွတ် ပြောဆိုခြင်းသည် လည်းကောင်း များစွာ၏။

ထို မက-ဟူသော စကားနှိုက် မ-အက္ခရာ 'မသိမမြင်' စသည်ဖြင့် ဆိုရာနှိုက်၊ မ-အက္ခရာ 'သူတော်မဟုတ်၊ သူယုတ်မဟုတ်' စသည်ဖြင့် ဆိုရာနှိုက် မ-အက္ခရာတို့ သည် ပဋိသေခ အနက်ဟူသော မြစ်ခြင်းသဘောကား တူ၏။ အကြောင်း တစ်ဝဲ ကွဲသည်ချည်း ဖြစ်၏။ ကွဲဟန်ကား မသိမမြင် ဟူရာနှိုက် သိခြင်း၊ မြင်ခြင်း သဘောကို အလုံးမြစ်၍ မသိမမြင် ဟူသော အနက်ကို ဖြစ်စေ၏။ 'သူတော် မဟုတ်၊ သူယုတ်မဟုတ်' ဟူရာနှိုက်ကား သူတော်သူယုတ်နှင့် အရပ်အသွင် တူကာ သာ။ သူတော် သူယုတ်မဟုတ်ဟူ၍ အသွင်တူကို ယူရသဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း အနက် တစ်ဝဲ ရှိ၏။ ဤအကြောင်းကို သဒ္ဒါဆရာတို့ ထင်ရှားပြသည်ပင် ဖြစ်၏။

ဤ မက-ဟူရာနှိုက် မ-အက္ခရာကား အယုတ်၊ အညံ့၊ အလျော့၊ အနည်းကို မြစ်၍၊ အကောင်း၊ အမြတ်၊ အကြီး၊ အလွန်ကိုသာ ယူသင့်သည်ဖြစ်၍ တစ်ဝဲသာ မြစ်သည်လည်း ဖြစ်၏။ တပါးသောအရာနှိုက် မ-အက္ခရာသည် ငြိမ်ကိုလည်း ကောင်း၊ ဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကိရိယာကိုလည်းကောင်း မြစ်လေသောကြောင့် ထို မ-အက္ခရာဖြင့် မမြစ်ရသော ငြိမ်၊ ဂုဏ်၊ ကိရိယာ အနက်သက်သက် ရှိသင့်သည် ဖြစ်၍ မသူတော်ဟူလျှင် သူ့တော်ကောင်း ဟူသော သတ္တဝါငြိမ်၊ မဖြူ မညိုဟူလျှင် အဖြူ၊ အညို ဟူသောဂုဏ်။ မသိမမြင်ဟူလျှင် သိမြင်ခြင်းဟူသော ကိရိယာ။ ဤ အနက်တို့သည် ရှိဘိသကဲ့သို့ မက-ဟူရာနှိုက် က-ဟူသော အနက် မရှိလေ။ က-ဟူ၍ ရှိရာနှိုက်လည်း ခုန်က၏၊ ဟူသောအနက် တခြားသာဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုခုန်က၏ ဟူသော အနက်ကို မြစ်ရာနှိုက် 'မကမခုန်' ဆိုသကဲ့သို့၊ မကမခုန် ဆိုလိုသော အရာမဟုတ်။ 'အလွန်' ဆိုလိုသော အရာသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ မက- ဟူ သော အရာကဲ့သို့ ပဋိသေခ ရှိသော အရာသာရှိ၍ ပဋိသေခ ကင်းသောအရာ မရှိ သည်ဟူ၍ ကျမ်းဂန်အနက်တွင် မထင်။ 'ပဋိသေခရှိသောအခါ၊ ကင်းသောအခါ' ဟူ၍ အစုံ အစုံသော အနက်သာ ရသင့်သည် ထင်သည်။

မြန်မာဘာသာနှိုက်ကား မကဆိုသောအရာ၊ မကန်ဆိုသော အရာတို့တွင် 'ကသည်၊ ကန်သည်' ဟူ၍ ပဋိသေခအနက် ကင်းလျက်မထင်။ ကသည် ဟူရာနှိုက်လည်း ခုန်ကသည်၊ ကန်သည် ဟူရာနှိုက် ကျောက်ကန်သည်ဟူ၍ အနက်တခြားသာ ဖြစ်အံ့ထင်သည်။ မကန် ဟူသည်တွင် ကြံ၍ ယူမှုကား တစုံတခုသော စတ္တုသည် တည်ရပ်တွင် နံပါးအရပ်ကို ထည့်ခိုက်၍ တိုးဝှေ့ကျောက်ကန်လျက် မတည်သာသည်ကို ထောက်၍ 'မကန်နိုင်'၊ ဆန့်ဝင်သာမှုကား ကျောက်ကန်၍ တည်နိုင်သည်ကိုထောက်၍ 'ကန်သည်၊ မကန်သည်' ဟူသော စကားအစုံသည် ဖြစ်သင့်၏ ဟု ယူသင့်၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဉာဏ်သက်စေခြင်းငှာသာ ရေးလိုက်သည်။ မက ဟူရာနှိုက် အစုံ မရသာ သည်သာ ဖြစ်အံ့သို့ ရှိ၏။

စကောစက၊ အသီးအသက ဟူ၍ ပြောဆိုရာနှိုက်ကား အလွတ်ဆိုမိန့်သည်သာ ထင်၏။ ပျို့ဟောင်း၊ လင်္ကာဟောင်းတို့နှိုက် မထင်။ အရကား စကောစက ဟူသည်ကား ရှေ့မရောက် နောက်မကျ၊ အလတ်အလယ်မျှသာ ဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုသော အရာဖြစ်၏။ အသီးအသက ဟူရာနှိုက်ကား ပြေပြစ်စေလို၍ သာ အသက ဟူသော စကားခွန်းကို ထပ်သည်။ အသီးအခြားဆိုသော အရာပင် ဖြစ်၏။ ကကြီးသက်သက် ပြီးပြီ။

(ကျ)

၇၈။ ကကြီးယပင့် ဝေါဟာရများ

ယပင့်သောအရာကား 'လျောကျ၏' ဟူသော အရာမျှသာ ထင်၏။ ထိုလျောကျ၏ ဟူသော စကား၏ အရသည် 'နေရာသို့ထိခိုက်၍ ရောက်၏' ဟူသော သဘော အနက်ရင်း ဖြစ်၏။ နေရာသို့မရောက်၊ ရွေ့လျောကာမျှသော အနက်လည်း ရှိသင့်၏။ ထို 'ကျ၏' ဟူသော အနက်သည် အယုတ်၊ အနိမ့်သို့ လျောသက်သည်ကို ဆိုသော အရာကား များ၏။ ထို့ကြောင့် နိမ့်၏၊ လျော၏၊ သက်၏၊ ဆင်း၏ စသော အယုတ် အနိမ့်သို့ ရောက်သော စကားခွန်း အတူပင်၍ ပင် မပါသော်လည်း -

စည်ကျိုးဘိန္န၊ မြစ်သို့ကျ၍။ လိုရာမတ၊ နတ်ပြည်ကျသို့။
အနံ့သိလှ၊ ပျံလကျ၍။ ဖက်ဖက်မောမျှ၊ ပိုက်တွင်ကျသည်။

ဟူ၍ စပ်အပ်သောအရာတို့နှိုက်လည်းကောင်း၊ 'သစ်ပင်တောင်ကမ်းမှကျ၏၊ အရာငှာနမှကျ၏' စသည်ဖြင့် အလွတ်ပြောဆိုရာနှိုက်လည်းကောင်း၊ နိမ့်၏၊ လျောကျ၏၊ ဆင်း၏၊ သက်၏ စသည်ဖြင့် အနိမ့်အယုတ်သို့ ရောက်သည်ကို ထင်စေသော

စကားခွန်း အတူဖက်၍ မပါသော်လည်း အနိမ့် အယုတ်သို့ ရောက်၏။ ဟူသော အနက်ကိုသာ ယူရ၏။ နိမ့်ကျ၏။ လျော့ကျ၏။ စသည်ဖြင့် အယုတ်အညံ့သို့ရောက် သော စကားခွန်း အတူဖက်၍ ဆိုလမှုကား ကေန္တအားဖြင့် အနိမ့်အညံ့အဆုတ်၊ အယုတ်ကိုသာ ယူရ၏။

ကျ၏။ ဟူ၍ ဆိုသောအရာနှိုက် နေရာသို့ ထိခိုက်၍ ရောက်ခြင်း သဘောမျှသာ ယူသင့်သောအရာကား အိမ်ထေခင်ကျ၏။ စာသင်ပေသင်ကျ၏။ ကုန်သည်တို့ ကျ ၏။ အလုပ်အကိုင် အဆိုမိန့်ကျသည်။ စာပေကျသည်။ အယူဝါဒကျသည် စသည် ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် နေရာသို့ထိခိုက်၍ ရောက်ကာမျှသာဟူသော အနက်ကို ယူရ၏။ အလုပ်အကိုင် အဆိုအမိန့် အယူဝါဒသည် လိုရာသို့ထိခိုက်သည် ရောက် သည်ကိုပင် အလုပ်အကိုင် အဆိုအမိန့် အယူဝါဒ 'ကျသည်' ဆိုသည်။ စာပေကျ၏။ ဟူရာနှိုက်လည်း လိုရာ အနက်သို့ လည်းကောင်း၊ အက္ခရာ အရေး အသားသို့ လည်းကောင်း ထိခိုက်ပေါက်ရောက်အောင် ဖတ်ရွတ်နိုင်သည်ကိုပင် ဆိုသည်။ မိဘ အထံမှ လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ထီးနေရာမှ လည်းကောင်း၊ အိမ်ရာကို လည်းကောင်း၊ အလုပ်အကြံ အသုံးအစားကို လည်းကောင်း သီးသန့် ထောင်ထား၍ မိမိကံနှင့် လျော်စွာ ချမ်းသာဆင်းရဲကိုခံလျက် ဖြစ်ထိုက်သော အနေသို့ ရောက်သည်ကိုပင် 'အိမ်ထောင်ကျ၏' ဆိုသည်။ စာပေသင်လိုသသူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကုန်သည် တို့သည်လည်းကောင်း မိမိတို့ လိုရာအရပ်သို့ ရောက်သည်ကိုပင် 'စာသင် ပေသင် ကျသည်၊ ကုန်သည်၊ ကျသည်' ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် အနေသို့ ထိခိုက်သည်၊ ရောက် သည်ကိုပင် 'ကျသည်' ဆိုသော အရာဖြစ်၏။

တက်သော စက်မီးပျံတို့ကို 'ကျ၏' ဟူရာနှိုက်ကား နေရာသို့ မထိရောက်သေး၊ လည်ကာမျှကိုပင် 'ကျ၏' ဆိုသည်။ ထိုနှိုက်ကား ကေန္တ နေရာသို့ ရောက်လတ္တံ့ ဖြစ်၍ ဖျား၊ ရိုင်း၊ ခြင်း၊ တောင်း ဖြစ်လတ္တံ့ ပါကိုလျက် မဖြစ်မီ ရက်စဉ်ကပင် ကေန္တအားဖြင့် ဖြစ်လတ္တံ့ ကိုမျှော်၍ ဖျား၊ ရိုင်း၊ ရက်သည်၊ ခြင်းရက်သည်၊ တောင်း ရက်သည်ဆို၏။ သို့ တည်ရပ်အံ့သော အရပ်သို့ ရောက်လတ္တံ့၊ ကေန္တကို မျှော်၍ လည်ကာမျှကိုပင် 'ကျ၏' ဆိုလေသည်ဟူသော်လည်း သင့်ပါ၏။ အနေသို့မရောက်၊ ရွှေ၍ လျော့ကာမျှကိုပင် 'ကျသည်' ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။

ချောင်းမြစ်တို့နှိုက် ရေသစ် အားမကြီး၍ လျော့သည်ကို 'ကျ၏' ဟူရာနှိုက် စီးလေသွားလေသောရေသည် ကေန္တအားဖြင့် နေရာသို့ ရောက်လတ္တံ့ကို ယူလျှင် လည်း အတိုးမဟူ၊ အဆုတ်မဟူ စီးသမျှသောရေကိုပင် 'ကျသည်ချည်း' ဆိုကောင်း အံ့။ ထိုသို့မဟုတ်၊ ရေသည် မြင့်ရာကမ်းနှိုက် ထိခိုက်ရာမှသည် နိမ့်ပြန်လျော့၍ မတက်မတိုးသည်ကာလ ပကတိရှိမြီးတိုင်းသောရေဖြင့် မြေပြင်အနေသို့ ရောက်လတ္တံ့ ဟူ၍ ယူလျှင် ထိုရေသည် တဖန် တိုးပြန် တက်ပြန်သည်ကာလ၊ ယခင် ရှိမြီးတိုင်းသို့

မရောက်ပဲ တက်ပြန်၍ ထိခိုက်မြဲ မြင့်ရာကမ်းသို့လည်းကောင်း၊ ထိုထက်အလွန်သို့လည်းကောင်း ရောက်ရာသဖြင့် အနေရေဖြင့် မြေပြင်သို့ ရောက်လတ္တံ့သာ ကေန္တမဆိုကောင်းသည် ဖြစ်ခဲ့၏။ ဟူငြားအံ့။ ထိုနှိုက်ကား တိုးတက်ပြန်သောရေသည် အသစ်ဖောက်ပြန်လေသည်သာ။ ရှိလင့်ရင်း ရေဟောင်းကား ငုပ်လျှိုးလေအံ့သည်သာ။ ထပ်ဆင့်သော ရေတို့ကား အထက်အပေါ်မှ လွှမ်းလျက် စီးအံ့သည်။ ထိုလွှမ်းသောရေကား အသစ်အခြားဖြစ်၏။ ရေဟောင်းကား အစူးအနေသို့ မရောက်မချင်း နိမ့်၍၊ အခံအနေရှိရာ ရောက်အံ့သည်သာဖြစ်၍ 'ကျသည်'ဆိုသည် ဟူ၍ ယူသော်လည်း သင့်၏။ သဘောအားဖြင့်ကား အနိမ့်သို့လျှောသက်ခြင်း၊ အထက်အမြင့်သို့ ပျံတက်ခြင်း။ ဤနှစ်ပါးတွင် အနိမ့်သို့ လျှောသက်ခြင်းကား ပကတိသဘောရင်း၊ အမြင့်သို့ ပျံတက်ခြင်းကား ဖောက်ပြန်သော ဝိကတိ၊ ပဝတ္တိသဘောကဲ့သို့ ရှိ၏။

ထိုအကြောင်းကို ဆိုလိုဦးအံ့။ အပူအေး နှစ်ပါးတွင် အေးသည် သဘောရင်းဖြစ်၏။ ဟု အောက်နှိုက်ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဤနှိုက်လည်း လျှောသက်ခြင်း၊ ပျံတက်ခြင်း သဘောနှစ်ပါးတွင် လျှောသက်ခြင်းကား သဘောရင်း၊ ပျံတက်ခြင်းကား ဝိကတိ၊ ပဝတ္တိ ဖြစ်သင့်၏။ ဖြစ်သင့်ဟန်ကား ခပ်သိမ်းသော သစ်၊ ဝါး၊ လှံကန်၊ အုတ်ကျောက်တို့သည် တည်ရာဌာန၊ လူတို့လုံ့လ စသော အကြောင်း ကင်းလေက အသစ်တည်ရပ်ရာ မရမချင်း လျှောသက်သည်သာ။ ပျံတက်ခြင်းဖြစ်မည်ကို ထား၍ နံပါးဖြစ်သော လက်စ၊ လက်ယာ၊ ရွှေ၊ နောက်စသော တည်ရာအရပ်နှင့် အနိမ့်အမြင့် အပြင်မျှညီရုံသို့မျှ မသွားမရွှေ၊ အောက်အဖို့နိမ့်ရာသို့သာ သက်ဆင်းမြီး။ လေစသော ပယောဂထောက်မှုကား ရပ်ရုံမျှသောအင်၊ ပျံတက်ကောင်းသောအင်နှင့် လျော်စွာ ဖြစ်၏။ ထိုပယောဂသည် ရပ်ရုံမျှ မစွမ်းသော်လည်းကောင်း၊ မရှိသော်လည်းကောင်း နိမ့်ရာသို့သာ ဆင်းမြီး။ လဲ၊ ဝါးစသည်တို့ကဲ့သို့ သိမ်မွေ့ပေါ့ပါးလှမှု လေစသော ပယောဂ ထောက်နိုင်လွယ်သည် ဖြစ်၍ ပျံတက်ခြင်း ရက်ရက်မလျှော သက်စေခြင်းငှာ ကျေးဇူးပြုလေသောကြောင့် နေရာအစူး ရှိသည်သို့ ရောက်ခဲ့ပါသည်သာ ဖြစ်၏။

ထိုနှင့်လျော်စွာ သတ္တဝါတို့အားလည်း ဣဋ္ဌာရုံကား အထက်၊ အမြင့်၊ အနိဋ္ဌာရုံကား အောက်၊ အနိမ့်၊ သုစရိုက်ကား ပျံတက်လေသောအကြောင်း၊ ဒုစရိုက်ကား လျှောသက်စေသောအကြောင်း ဖြစ်၏။ ထိုတွင်လည်း အနိဋ္ဌာရုံကိုကား ဒုစရိုက်အကြောင်း၊ ဣဋ္ဌာရုံကိုကား သုစရိုက်အကြောင်း ရ၏။ ထိုတွင် ဒုစရိုက်ကား ဇာတိ၊ သုစရိုက်ကား ပဝတ္တိ ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမှုကား လောဘစသော အကုသိုလ်တို့သည် အာရုံနှိုက်ငြိသဖြင့် စူးမြီးခြင်းအနေဖြစ်၏။ ထိုလောဘစသည်တို့ကို တရံတဆစ်မျှ ခွာသောအခါကား သုစရိုက်ဖြစ်၏။ ထိုတွင် လောဘစသည် ဖြစ်ခြင်း၊ အနေခွာခြင်းကား လျှပ်ရောင်ဖြင့် လင်းသော အခါမျှကဲ့သို့

တဒဂံသာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မဟာကုသိုလ်ဖြင့် အကုသိုလ်ကို ခွာခြင်းကို တဒဂံ ပဟာနံ ဆိုးလသည်။ ‘ဝါပသ္မိံ ရမတိမနော’စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရာနှိုက်လည်း မကောင်းမှုနှိုက်သာ စိတ်၏ မွေ့ခြင်းဖြစ်၏ ဟုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ပျို့ကဗျာ ဆရာတို့သည်လည်း-

“သုတကိဏ်အောက်၊ သုတလျှောက်ကို၊ လင်းပျောက်နိုင်အောင်၊ ပြည့်လျှမ်းဆောင်သည်၊ ရေတောင်မောက်ဖိုး၊ ရွာသည်မိုးထက်၊ ထံပိုးလှင်ကန်၊ အပြန်ပြန်တိ၊ သည်းထန်လှစွာ၊ ကိလေသာ” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“အာရုံငါးပါး၊ အောက်မားချစ်ဟုန်၊ တဖျင့်သုန်လျှင်၊ ကျမုန်ပြင်းလှ၊ စိတ်နာဂကို” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“မိစ္ဆာဝန်တို့၊ ကုသိုလ်ရက်ရှား၊ လူ့အိမ်များကို” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“လူတို့ထုံးကား၊ အသုံးအစွဲ၊ သိသာခဲစွာ၊ လိုလကလျှင်၊ ရမျှရစေ၊ မှတ်ကြထွေဖြင့်၊ ရှေ့ ငွေ့ ကြေးမက်၊ လာဘ်တည်းထွက်မှု၊ နေ့ရက်မစစ်၊ ဝင်လစ်သောတိုင်၊ ကောင်းနိုင်လေကာ၊ ကုသိုလ်မ္မာကား၊ ကြာကြာ နှေးနှေး၊ အခါမေးလျက်၊ တွေးတွေးဆဆ၊ ထိုင်းပျဉ်းလှသည်၊ မောဟ မှေးတုံတုံ သတည်း” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“အလှူကောင်းမှု၊ မပြုခင်လှည့်၊ နောင်တ ပြည့်လျှင်၊ ကိုယ်၏ သဘော၊ လွန်နှမြောသည်၊ မျက်စော ရှေးတုံ တုံသတည်း” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“ပတ္တကာမာ၊ ယစ်မူးရှာလျက်၊ လူ့ရွာပျော်မိန်း၊ တဖိန်းဖိန်းတည့်၊ စက်ကိန်းဖန်များ” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“ပျော်ပါးစဖော်၊ လာလှည့်ခေါ်မှု၊ သွေးချော်မဆို၊ ညီညွတ်လိုရှင်၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ ပြုစီမံသောငှာ၊ ညီညွတ်ပါက၊ လျင်စွာရခဲ၊ နှေးစမြဲလျက်” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“လောဘ ဒေါသ၊ မောဟလှပျက်၊ နေ့တိုင်းဖျက်၍၊ အပျက်သည်လွန်” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“ချစ်သော်ချစ်နှုန်း၊ မုန်းသော်မုန်းတုံ၊ ယုံသော်ယုံခြင်း၊ တဖျင့်ယွင်းလျှင်” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

သုဘကိတ် အောက်တပြင် စက္ကဝဋ္ဌာ ကုဋေတသိန်းနှင့်၍ ရွာသောမိုးထက် လောဘ စသော ကိလေသာ သည်းထန်ကြောင်း၊ အောက်မားကို ချစ်သောအဟုန်ဖြင့် မှန်ကျသော ဆင်ကဲ့သို့ လောဘ စသော အကုသိုလ်စိတ်ကို ဆုံးမခက်ကြောင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မစ္ဆရိယ စသော အကုသိုလ်တရား ပွားများသော ရက်သာများ၍ ကုသိုလ်ဖြစ်သော ရက်ကား ပါးရှား၍ လောဘ စသော အကုသိုလ်တို့ဖြင့် ပျော် မွေ့ မေ့ကျန်ခြင်း ဟူသော အိပ်ခြင်းဖြင့် အိပ်ကုန်သော လူအများကို ယခင် ပါပသို့ ရမတိ စသော ဂါထာဖြင့် နှိုးလှုံဆော်လျော်ကြောင်း၊ လူတို့၏ ထုံးသည် ကောင်း နိုင်သော ကုသိုလ်အရာမှာ ကြာကြာနှေးနှေး၊ တွေးတွေးဆဆ၊ ထိုင်းပျဉ်းသဖြင့် မောဟ မှေးတုံတုံ၊ အလှူကောင်းမှု မပြုခင်ပဲ မေ့ကျန်သော ကိုယ်သဘောကို နှမြောသဖြင့် စိုးရိမ်ပြည့်လျက်၊ ဒေါမနဿဇော တည်းဟူသော အမျက်ဇောသည် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်တုံတုံဖြစ်ကြောင်း၊ ကာမဂုဏ် ငါးပါးဖြင့် ယစ်မှူးရွာလျက် လူ ရွာပျော်မိန်း၊ တဖိန်းဖိန်း စက်ကျိန်းပျော်မွေ့ဟန် အပန်များကြောင်းကို ဖော်ဆိုတော် မူကုန်သည်။

ဤသို့သော အရာများကိုထောက်၍ လောဘ စသော ဒုစရိုက်တို့သာ လူတို့နိုင် ပွားများကြောင်း၊ အာရုံနှိုက်သာ ငြိ၍ စွဲမြဲကြောင်း၊ အလောဘ စသော ကုသိုလ် တရားကား တရံတခါမျှသာဖြစ်၍ လျှပ်ရောင် အလင်းမျှသာဖြစ်သော မဟာ ကုသိုလ်ပညာဖြင့် ခွာကြောင်းကို နှလုံး သွင်းအပ်၏။ ထိုသို့ တရံတခါမျှသာ လောဘ စသော တရားကို ခွာ၏ ဟူလျှင် ထို လောဘ စသော တရားကား အစွဲ အမြီးအနေဖြစ်၍ 'ဇာတိ' လောဘ စသော တရားကို ခွာသည်ကား အခိုက်အထန့် သာဖြစ်၍ သုစရိုက်ကား 'ပဝတ္တိ' ဖြစ်၏။

ထို ဇာတိဖြစ်သော လောဘ စသော အကုသိုလ် တရားကြောင့်ကား ပါဏာ တိပါတ် စသော ဒုစရိုက်တရား ပွားများ၍ မလိုအပ်သော ဆင်းရဲဟူသော အနိဋ္ဌာရုံကို ရ၏။ (ထို လောဘ စသည်ကိုရ၏) ထို လောဘ စသည်ကို ခွာခြင်းဟူ သော ပဝတ္တိဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကြောင့်ကား ဒါန စသော သုစရိုက်တရား ပွား များ၍ လိုအပ်သော ချမ်းသာဟူသော ဣဋ္ဌာရုံကို ရသည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ရသော ဣဋ္ဌာရုံ၊ အနိဋ္ဌာရုံတို့တွင်လည်း ဣဋ္ဌာရုံကား အကောင်းအမြတ်ဖြစ်၍ လိုအပ်သည် နှင့်အညီ စိတ်ကို ချီးပင့်ခြင်းဖြင့် အားထုတ်ရသော ကုသိုလ်ကြောင့်သာ ရအပ်သည် ဖြစ်၍ လေခတ်ခြင်း၊ လုံ့လပြုခြင်း ပယောဂရှိမှု အုတ်ကျောက်၊ လှန်ကန်တို့ ပျံတတ်သကဲ့သို့ လုံ့လရှိမှသာ ရရာသောကြောင့်၊ ဣဋ္ဌာရုံသည် 'အထက်အမြင့်' ဖြစ်၏။ အနိဋ္ဌာရုံကား စိတ်ကို မချီးပင့်ရသော အလျောက် ဖြစ်လျှင်သော အကုသိုလ် ကြောင့် ရသည်ဖြစ်၍ အမိအစွဲရသော အုတ်ကျောက် စသော လေးသော ဝတ္ထု တို့သည် ကျလျော့သကဲ့သို့ ဆင်းရဲခြင်းဟူသော အလို မရှိအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံ ကျလျော့၍ ဖြစ်သဖြင့် အနိမ့် ဖြစ်၏။

ဤကိုထောက်၍ ရအပ်သော ချမ်းသာ ဟူသော ဣဋ္ဌာရုံကား စိတ်ကို ချီးပင့် အားထုတ်မှ ရသည်ဖြစ်၍ အမြင့်၊ ဆင်းရဲထူသော အနိဋ္ဌာရုံကား လောဘ စသော အပင်းအသင်း ခံလျက်ဖြစ်၍ စိတ်ကို မချီးပင့်ရ ဖြစ်လွယ်သောကြောင့် အနိမ့် ဖြစ်၏။ ထိုအမြင့်ကို ပျံတက်ခြင်းကား လုံ့လ အစွမ်းတည်ရာ စသော ပယောဂဖြင့် ပြုပြင်မှ ပျံတက်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် 'ပဝတ္ထိ' အနိမ့်သို့ ကျလျော့ခြင်းသည်ကား တစ်တခုသော ပယောဂဖြင့် မပြုရ။ ထိုပယောဂကင်းသော် ကျလျော့လေ၏။ ပယောဂ မကင်းပဲလျက် အားနည်းကာမျှကိုသော်လည်း ကျလျော့ လေသည်သာ ဖြစ်၍ ကျလျော့ခြင်းကား 'ဇာတိ' ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ကျလျော့ခြင်းသဘောကား ပကတိ သဘောရင်း ဇာတိ၊ ပျံတက်ခြင်းကား ပယောဂပြုပြင်မှသာ ဖြစ်ရာသောကြောင့် ပဝတ္ထိဖြစ်၍ 'ဝိကတိသဘော' ဖြစ်၏။ ဤကို ထောက်၍ 'ကျ၏' ဟူသော စကားသည် နေရာအစွဲသို့ရောက်၏ ဟူသော သဘောရင်း ဖြစ်၏။ ထိုသဘောနှင့်အညီ 'ရေကျ၏' ဟူရာနှိုက် ရှိမြီးတိုင်း သော ရေပြင် မြေပြင် အစွဲရှိရာ ရောက်အံ့သည်သာ ဖြစ်၍ လျော့သော ရေကို ကျသည် ဆိုသည်။ ရှိမြီးတိုင်းသို့ ရောက်အောင် မကျ။ တိုးပြန်သော်လည်း တိုးသောရေကား တခြား၊ ကျသောရေကား အစွဲရှိရာအောက်သို့ လျော့လေသည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ လျော့ခြင်းသည်လည်း နိမ့်ရာသို့ သက်သည် ဖြစ်၍ ပယောဂ၊ မပြုပြင်ရ ရေသစ်ထပ်ခြင်း ဟူသော ပယောဂချို့လျှင် သဘောအလျောက် နိမ့်ရာရောက်သည်ပင် ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် 'ကျ၏' ဟူသော စကားကို အောက် အထက် လက်ဝဲ လက်ယာ မဟူ အစွဲနေရာသို့ ထိခိုက်ရောက်သမျှကို ယူကောင်းလျက် ပယောဂကင်းသမျှ နိမ့်ရာ အစွဲသို့ကာ ဆင်းသက်မြဲ ဖြစ်လေ၍ 'ကျ၏' ဟူလျှင်ပင် အထက် မျက်နှာ နံပါး အရပ်ကို မယူမူ၍ အောက်သို့ ရွေ့လျော့ သက်ဆင်းသည်ကိုသာ ယူကုန်၏။ ထိုသို့ ယူခြင်းသည် အထင်အားဖြင့် ယူသည်လည်း ရှိ၏။ တော်၊ ဒူး စသော နေရာဖြင့် အရည်အလျောက် နေမြီးထက် သာ၍ ကြီးမြင့်သော နေရာသို့ တင်သဖြင့် အရှင် စိုးမင်း ချီးမြှင့်ပါသည်ကိုလျက် 'နေရာကျသည်၊ ဒူးသို့ကျသည်၊ တော်သို့ကျသည်' ဟူ၍ ပြောဆိုခြင်း။ အိမ်တောင်ကျသည်၊ စာပေကျသည်၊ စာသင်ပေသင်ကျသည်၊ အညာသို့ဆန်တက်သော လှေကိုလျက် မည်သည့်အရပ် မြေညီသို့လည်းကောင်း၊ မြင့်ရာသို့လည်းကောင်း ရောက်ကာမျှကိုလျက် မည်သည်သို့ကျသည် စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းတို့နှိုက် သဘောရင်းအတိုင်း အရပ်တခုခုသို့ ရောက်သည်ကိုပင် ယူရအံ့သည်။ လျော့သက်သည်ကိုသာ မယူရ။ ထို့ကြောင့် အထက်နံပါးအရပ်ကို မယူပဲ အောက် နိမ့်ရာကိုသာ ယူခြင်းသည် 'အထင်' သာ ဖြစ်၏။ အိမ်နှိုက်မြှောင်သည်ကိုသာ ထင်သောကြောင့် အိမ်မြှောင် ဟူ၏သို့၊ 'ကျ၏' ဟူလျှင် သက်ဆင်းသော အရာကို ဆို

သည်သာ ဖင်၍၊ ယူလေသည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် 'ကျ၏' ဟူရာနှိုက် အရာသို့ လိုက်၍ အောက်၊ အထက်၊ နံပါးတို့ကိုလည်း ယူသင့်သည် ဖြစ်၏။

အောက် အနိမ့်ကိုသာ စူးစူးယူသင့်သည်ကား နိမ့်ကျသည်၊ ကျလျော့သည်၊ ယုတ်ကျသည်၊ သက်သည်၊ ဆင်းသည် စသော စကားခွန်း ဖက်ရာနှိုက်သာ ယူသင့်၏။ နိမ့်၏၊ လျော့၏၊ ယုတ်၏၊ သက်၏၊ ဆင်း၏ စသော စကားခွန်းတို့နှိုက်ကား အထက်နံပါးတို့ကို မယူမူ၍ အောက်အနိမ့် အရပ်ကို စူးစူးယူလိုသတည်း။

ကျန၏၊ ကျပျောက်၏၊ ကျယို၏၊ စဉ်ကျ၏၊ စသည်ဖြင့် ဖက်ဆိုရာနှိုက် 'ကျန၏' ဟူသည်တွင်ကား န၏၊ အရ အထူးမရှိ။ ရှန၏၊ စန၏ စသည်ဖြင့် ဆိုရာနှိုက် န-အက္ခရာသို့ ဖြစ်၏။ ဤစကားကို န-အက္ခရာမှာမှ ထုတ်၍ ဆိုအံ့။ 'ကျပျောက်၏' စသည်ဖြင့် ဖက်ရာနှိုက်ကား ပျောက်၏၊ ယို၏၊ စဉ်၏ ဟူသော စကား၏ အရရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ပျောက်သည်ကိုပင် ကျပျောက်၏။ ယိုသည်ကိုပင် ကျယို၏။ စဉ်သည်ကိုပင် စဉ်ကျ၏၊ စသည်ဖြင့် အကူးမယူ ပြေပြစ်ရုံမျှဟူ၍ ယူတန်သော်သာ ယူသင့်သည်။ ကျသောကြောင့် ပျောက်၏ ဟူ၍ ကျခြင်းကား အကြောင်း၊ ပျောက်ခြင်းကား အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် အကြောင်း၊ အကျိုး ယူတန်သည်။ ကျပြီး၍ ပျောက်၏ ဟု ကျခြင်းကား ရွှေကိရိယာ၊ ပျောက်ခြင်းကား နောက်ကိရိယာအားဖြင့် ပုဗ္ဗကာလ၊ ပရကာလ၊ ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှ ယူတန်သည်။ ကျလည်းကျ၊ ပျောက်လည်းပျောက် ကာလပြိုင်လျက် ထိုဝတ္ထုသည် ကျသည်လည်း ဖြစ်၏၊ ပျောက်သည်လည်း ဖြစ်၏ ဟု ကမ္မဓာရည်းအနက် ယူတန်သည်ကိုလည်း ယူလို၏။

ယိုသည်၊ စဉ်သည် ဟူရာနှိုက်လည်း ဤကဲ့သို့ အကြောင်း၊ အကျိုး၊ ကာလပြား၊ ကာလတူ ယူတန်သည်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ ယိုခြင်း၊ စဉ်ခြင်း စသော စကား၏ အရ ကွဲဟန်ကိုကား အရာရောက်မှ ဆိုအံ့သည်။

စာရေးသူတို့ သတိလွတ်၍ မရေးမိ၊ ကျန်ရစ်သည်ကို 'စာကျ၏' ဟူသော စကား ကား ကျန်သည်ပင် ဆိုသင့်သော အရာဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူ ကား ကျသည် ဆိုသောအရာသည် ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း အစူးအနေသို့ ရောက်၏ ဟူသော သဘောရင်းအတိုင်း ယူ၍ လည်း မသင့်။ 'အောက်အနိမ့်သို့ လျော့၏' ဟု ယူ၍ လည်း မသင့်သည်သာဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ 'မကျမန' ဟူ၍ ပဋိသေနေနှင့် ဆိုသောအခါလည်း 'မကျ' ဆိုသည်ကို ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသော အနေအစူးသို့မရောက်၊ အောက်သို့မလျော့ဟူသော အနက်မဖြစ်မူ၍ 'မကျန်မကြွင်း' ဟူသောအနက်သာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မကျန် ဆိုသင့်လျက် မကျ ဆိုလေသည်။

နောက်ကျ ဟူရာနှိုက်လည်း ဤနည်းအတူ အဖော်အမွေနှင့် ထက်ကြပ်မမိ၊ ကျန်ကြွင်းရစ်သည်ကို 'ကျ၏' ဟုဆိုလေသည်။ ဤ 'နောက်ကျ၏'၊ 'စာကျ၏' ဟူရာ နှိုက် 'အရာဌာနကျ၏'၊ 'စာသင်ပေသင်ကျ၏' ဟူသကဲ့သို့ ရောက်ကာမျှ သဘော လည်းမသင့်။ 'သစ်ပင်တောင်ကမ်းမှကျ၏' ဟူသကဲ့သို့ လျှောသက်ခြင်း အနက် လည်းမသင့်။ 'စာလုံးကျန်ကြွင်းပါသည်။ ခရီးယို၍ အဖော်အရွှေမှ ကျန်ကြွင်း ပါသည်သာ။ အနုအစူးသို့ မရောက်ဟူ၍ လည်း မယူသင့်။ အောက်အဖို့သို့ လျှောသက်သည်လည်း မယူသင့်။ ရှေ့ကိုသွားလျက်ပင် အလျင်မမျှသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရပ်တွင် မြီးလျက်ကိုပင်လည်းကောင်း၊ 'နောက်ကျ၏' ဆိုခြင်း သည် လျင်သောသူမှလည်းကောင်း၊ သွားကာမျှသောသူမှ လည်းကောင်း ကျန်ရစ် ပါသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် 'ကျန်၏' သာ ဆိုရအံ့သည်ကို 'စာကျ၏'၊ 'နောက် ကျ၏' ဟူ၍ ဆိုလေသည်။ ဤကဲ့သို့ ဆိုလိုသောစကားခွန်းမှ တိမ်းကာသာ ဆိုမိန် ကြသောအရာကား များစွာ၏။ ကကြီးယပင့် ပြီးပြီ။

(ကြ)

၇၈။ ကကြီးရစ် ဝေဟာရများ

ကကြီးအရစ်နှိုက်ကား ပြုကြ၊ မူကြ စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ၊ 'စဲ' ကျီတိုက်ကြ' ဆိုသောအရာနှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုတွင် ပြုကြမူကြ ဆိုသောအရာနှိုက် ကြ ဟူသော စကားခွန်းသည် ဗဟုဝုဏ်အများ ဆိုလိုရာနှိုက် 'ပြုကြကုန်၏' ဟူ၍ ကုန် ဟူသော စကားတခွန်းပါလျက် လည်းကောင်း၊ 'ပြုကြ၏' ဟူ၍ ကုန် ဟူသော စကားခွန်း မပါပဲလည်းကောင်း ဆိုမိန်ကြ၏။ လင်္ကာဆရာတို့လည်း-

- “အကြောင်းကြားက၊ ဆိုကြကုန်၏” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
- “စောတရားကို၊ မတ်များမေးကုန်ကြသတည်း” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

ကုန် ပါလျက် စပ်တော်မူကုန်သည်။

“မျက်မှတ်ဝဝ၊ မြင်ဇောနှိုက်၊ တောင်းကြသောခါ”။

“နှစ်ခြိုက်တူကွ၊ ရှင်ပျော်ပလျက်၊ နေကြသရော်”

စသည်ဖြင့် ကုန် မပါပဲလည်းကောင်း အမှတ်မထင် စပ်တော်မူကုန်သည်။

ထို့ကြောင့် ကြ ဟူကောစကားခွန်းသည် ဗဟုဝုဏ်အများ ဖြစ်သည်ကို ရည်၍ ဆိုလိုသော အရာဖြစ်၏။ ကုန် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကြ ဟူ၍ လည်းကောင်း ပါလမှုကား အများကိုဆိုသော အရာချည်း။ ကုန်သဒ္ဒါ၊ ကြသဒ္ဒါ နှစ်ပါးလုံး ပါသော်လည်း မထူး။ ဝါစာသိလိဋ္ဌ၊ ပဒုပုရဏမျှသာ ဖြစ်လေသည်။

စဲကျီ၊ တိုက်ကြ ဟူရာနှိုက် ကြ ဟူသော စကားကား စပါးစသည်ကို သိုမိုးရာ ကျီကဲ့သို့လည်းကောင်း အသုံးအစွဲမူသော အိမ်၏ အမည်မျှသာ ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ပစ်ရစ်သင့် သဘောကိုကား အထက်မှာမှ ဆိုအံ့သည်။ ။ရစ်သောအရာ ပြီးပြီ။

(က)

၇၉။ ကကြီးဝဆွဲ အက္ခရာများ

ဝဆွဲရာနှိုက်ကား ဆုန်းကွ ဆိုသောအရာ။ သဒ္ဒါ၊ သဟ သဒ္ဒါတို့၏ အနက်ဖြစ် သော တကွ၊ တူကွ၊ အကွ ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် အရွယ်အသက် နှင့် မဖက်မလိုက်၊ ကြန်နှင့် မလျောက် မရှုသာသော ကွခြင်းကိုကား ကွသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပုသည် ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုလေသည်။ စုံမက်ချစ်ခင် စကား ဆိုရာနှိုက်ကား ‘ဆုန်းကွ’ ဟူ၍ ဆိုလေသည်။ ထို့ကြောင့် ‘ရှင်နှောင်း ဆုန်းကွ၊ သားထွေးလှကို’ ဟူ၍ စပ်လေသည်။ ထို ‘ဆုန်းကွ’ ဟူရာနှိုက် လည်းကောင်း၊ ‘ဆုန်းဆည်း’ ဟူရာနှိုက်လည်းကောင်း ဆုန်း ဟူသော စကား၏ အရကို အရန်သင့် ဆုံးဖြတ်၍ အရန်သင့် သုံးစွဲခန့်ရန်သည်ကို ယူရာ၏။

ဆည်း ဟူသော စကားကို သိမ်းသိမ်းဆည်းဆည်း၊ သိပ်သည်းကျစ်လျစ်စွာ မဖိတ် မယိုရ၊ နှစ်စပ်စွာ ပြုသည်ကို ယူရာ၏။ ထို စကားနှစ်ရပ်ကိုပေး ဝင်း၍ ဆုန်းဆုန်း ဆည်းဆည်းပြုသည်၊ ဆုန်းဆုန်းဆည်းဆည်း သုံးစွဲသည်ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။ ထို့နှင့် တူစွာ ‘ဆုန်းကွ’ ဟူရာနှိုက်လည်း သိပ်သိပ်သည်းသည်း၊ ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်၊ စုစု ပုံပုံ၊ သိုက်သိုက်မြိုက်မြိုက် ရှိသည်။ ဖရိုဖရဲ မကျစ်မလျစ်မမြို ဆိုလိုသည် ယူရာ၏။ ယင်းသို့ ယူစေလိုသော အရာတွင် ကွသည်သာမဆို။ ‘ဆုန်းကွ’ ဟူ၍ ဆိုလေသည်။

‘နိမ့်ခြင်းကွပ်ကွပ်၊ ပျပ်လည်းပျပ်လွန်း’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
‘ငါတို့တိုင်းခန်း၊ ရွှေအိမ်နန်းကား၊ ယွန်းနိမ့်မကွပ်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း-

ဆိုရာနှိုက် ‘ကွပ်ကွပ်’ ဆိုသည့် စကားလည်း ကွသည်ကိုပင် ဆိုသည်။ ထို့ ကြောင့် ‘ကွပ်သည်၊ ကွသည်’ ဆိုသော အရာနှိုက် မရှုသာသော နိမ့်ခြင်း၊ ပျပ်ခြင်းကို ဆိုသည် ဖြစ်၏။ ဆုန်းကွ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သိပ်သိပ် ကွပ်ကွပ် ဟူ၍ လည်း ကောင်း ဆိုရာနှိုက်ကား သိပ်သည်းစွာ အရန်သင့် အဆုံးအဆ အတော် အလျောက် ဖြစ်သည်ကို ယူသင့်၏။ ‘သိပ်သိပ်ကွပ်ကွပ်’ ဟူရာနှိုက် သိပ်သိပ် သည်းသည်း သူ တပါးလည်းကောင်း၊ မိမိအလိုလိုလည်းကောင်း ကွပ်မ၏ ယူသော်လည်း ယူသင့် ၏။ ကွသည်၊ ကွပ်သည်၊ နိမ့်သည်၊ ပျပ်သည်၊ ပုသည်၊ ထိုသည် စသော စကားခွန်း တို့သည် ပရိယာယ်တူချည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ‘အတိရဿာယ ဣတ္ထိယာ’ ဟူသော

ပါဠိကို 'အလွန်တိုသော မိန်းမ' ဟူ၍ အနက်သမ္ပန် သင့်လျက် 'အလွန်နိမ့်သော' ဟူ၍ သမ္ပန်တော် မူကုန်သည်။ ပရိယာယ် တူသော်လည်း နိမ့်သည်၊ ပျပ်သည်၊ ကွပ်သည်၊ ကွသည်၊ ပုသည်၊ တိုသည် စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ဝတ္ထုနှင့်လျော်စွာ အထူးထူးသော မြန်မာမှု ဖြစ်သည်။ ပါဠိတော်နှိုက်လည်း နိမ့်သည်ကို 'နိစ' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'နိန္ဒ' ဟူ၍ လည်းကောင်း ရှိ၏။ တိုသည်ကို ရဿ၊ ကွသည်ကို ဂေါဓ ဟူ၍ ရှိ၏။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် မြန်မာဘာသာကဲ့သို့ ဝတ္ထုအလျောက် အထူးထူး ရှိ၏။ ထိုသို့ ရှိသောကြောင့် ဝတ္ထုအလျောက် ကဏ္ဍသုခရှိရာ မြန်မာ ပြန်ကုန်သည်။

သဘောအားဖြင့်ကား ကွသည်၊ ပျပ်သည်၊ ပုသည်၊ တိုသည်၊ နိမ့်သည်၊ ကျဉ်းသည်၊ ကျိုသည် စသော စကားမျိုးတို့သည် ပရိယာယ်တူချည်း။ ထိုသို့သော် လည်း ဝတ္ထုအလျောက် ပါဠိတော်နှိုက်လည်း ရှိပေသည်။ ပညာရှိတို့လည်း ဆိုမိန့် ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဝတ္ထုအလျောက် မဆို အမှတ်မဲ့သာ အရာမဟုတ်ပေးလျက် အနက် သဘောတူ၏ ဟူ၍ ဆိုချေသော် လောကဝတ် မကျေ၊ မချေ မငံ မကျစ် မလစ် ဟူ၍ သူ အပြစ်တင် ခံရအံ့သည်ကိုထောက်၍ အလျောက်အပတ် ဆိုထုံး ဆိုစံကို ထောက်၍ ဆိုမိန့်အပ်ချေသည်။

သဘောနက်တူလျက် အရာသို့လိုက်၍ အဆို ကွဲဟန်ကား သတ္တဝါတို့၏ အရပ်၊ မတ်လတ်၊ အချင်းနိမ့်သည်ကို ကွသည်၊ ပုသည်၊ နိမ့်သည် ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။ သတ္တဝါမဟုတ် ကျောင်း၊ အိမ်၊ နန်း၊ ပြာသာဒ်ဖြစ်မှုကား ပျပ်ပျပ် ရှိ၏၊ သုံးဝုံး ရှိ၏၊ နိမ့်နိမ့် ကွပ်ကွပ် ရှိ၏ ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။ မတ်လတ်မဟုတ် နွား၊ ကျွဲ၊ ခွေး၊ ဝက်၊ မြွေ စသော စင်းလင်းပမာဏ ဖြစ်မှုကား တိုသည် ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။

မာဂဓနိုက်လည်း စင်းလင်းပမာဏ တိုသည်ကို ရဿ၊ ရှည်သည်ကို ဒီဃ၊ မတ် လတ်ပမာဏ မြင့်သည်ကို ဥစ္စ၊ နိမ့်သည်က နိစ၊ နိန္ဒ စသည်ဖြင့် ရှိလေသည်။ ထို ဝတ္ထုသည် ခရီးအရှေ့ စသည်ကို ခန့်သောအခါ ယခင်ကဲ့သို့ မရှည်လျှင် 'တို၏' ဟူ၍ သာမဆို၊ 'နိး၏' ဆိုသည်။ ရှည်သည်ကိုလည်း 'ဝေး၏' ဆိုပြန်လေသည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ မာဂဓနိုက်လည်း 'နိးသည်' ကို သမိပ၊ အာသန္န၊ 'ဝေးသည်' ကို 'ခူရ' အာရက စသည်ဖြင့် သဒ္ဓါကွဲ ဆိုပြန်လေသည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ကာလကို ချင့်ရာနှိုက်လည်း 'နေတို ရက်တို' ဟူ၍ ဆိုသည်။ နာရီရှည်၏၊ နာရီများ၏။ နှစ်သက္ကရာဇ် တို၏၊ ရှည်၏။ နှစ်သက္ကရာဇ် များ၏၊ နည်း၏။ နှစ်သက္ကရာဇ် နေ့ရက် ကြီးမြင့်၏၊ ငယ်၏ စသည်ဖြင့် ကာလကို ချင့်ရာနှိုက်လည်း အထူးထူး ဝေ၊ ဝေ၊ ကုန်၏။ အထူးထူး စပ်ဆိုကုန်၏။

ထိုမှတပါး အလျား ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အနံ၊ အပြန့် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ စောက် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထု ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထောက် ဟူ၍ လည်း

ကောင်း၊ အနိမ့် အမြင့်၊ အကျဉ်း အကျယ်၊ အကြီး အငယ်၊ အတို အရှည်၊ အနည်း၊ အများတို့ကို ချင့်ရာနှိုက် အထူးထူး ဆိုမိန့် စပ်ဟပ်ကုန်၏။ ထိုသို့သော်လည်း သဘောထူး မထူးကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထု အလျောက်ကို လည်းကောင်း ဆင်ခြင် ရာ၏။

သဘောအားဖြင့်ကား တပင်တည်းသော သစ်ဝါးတို့၏ အချင့်ကို မတ်လက် တည်စဉ်က နိမ့်သည်၊ မြင့်သည် ဆိုကုန်၏။ မြေနှိုက်လည်း၍၊ စင်းလင်းတည်သော အခါ ယခင် နိမ့်၏ ဆိုမည်အတွက်ကို တို့၏။ မြင့်၏ ဆိုမည်အတွက်ကိုကား ရှည်၏ ဟု ဆိုကုန်၏။ အခွန်ပမာဏသည် လက်သစ်မျှသာ ဖြစ်မှုကား လက်ချောင်းကြီး ငယ်သို့လိုက်၍ လက်သစ်ကြီး၊ လက်သစ်ငယ် ဟူ၍ သာ ဆိုသည်။ ထို့ထက် အထွာ၊ အတောင် များစွာဖြစ်လသော် အတို၊ အရှည် ဆိုပြန်သည်။ ထိုထက် တာ၊ တိုင်၊ ဂါဂုတ်၊ ယူဇနာအားဖြင့် ဖြစ်ပြန်လသော် အနီး၊ အဝေး ဆိုပြန်လေသည်။

ထိုအခွန်သည် ထောင်လျက်ဖြစ်မှုကား အမြင့်၊ အနိမ့် ဆိုလေသည်။ ထိုအခွန် သည် ရှေ့နောက်တူ၍ အလျားလိုက်ကိုကား အတို၊ အရှည်၊ အနီး၊ အဝေး ဆို သည်။ လက်ဝဲ၊ လက်ယာ နံပါးအပြန်ကိုကား ကျဉ်း၏၊ ကြွံ့၏၊ ကျယ်၏ စသည် ဖြင့် ဆိုသည်။ ကဗျာဆရာတို့လည်း အထူးထူး စပ်ဟပ်ကုန်သည်။ စပ်ဟပ် အရိပ် ကား နှစ်၊ လ၊ ရက်တို့ကိုပင်

- ‘နှစ်မြင့် ကြီးဟန်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ‘ရာထောင်နှစ်မြင့် စံမည်သော’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ‘ချစ်မှုနည်ဖြင့်၊ ရက်ရှည်သို့စဉ်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ‘ရက်ကြွင်းရှည်သည်၊ ထွေလည်နိုးလှည့်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ‘လျှင်တောက်တပို၊ ရက်ကြွင်းတို၏’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ‘တရာ၊ တရာ၊ နှစ်ကြာလွန်ဆုံး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ‘ကျင့်ခန်းကံလုံ၊ နှစ်များပုံဖြင့်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း

လ၊နှစ် တို့ကိုပင် ရှည်၏၊ ကြာ၏၊ တို၏၊ မြင့်၏ စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ကုန်သည်။

အလွတ်ပြောဆိုခြင်းနှိုက်လည်း နှစ်ကြီး၊ လကြီး၊ နှစ်ငယ်၊ လငယ်၊ နှစ်လပွား၏၊ များ၏ စသည်ဖြင့် အနက်သဘော အတူတူဖြစ်သော်လည်း အထူးထူးသော ဝေါဟာရဖြစ်၏။ ထိုတွင် သဘောရင်းကား တို၏၊ နိမ့်၏၊ ပို၏၊ ကွဲ၏၊ ကျဉ်း၏၊ ကြွံ့၏၊ ငယ်၏၊ ပျပ်၏၊ ပွဲ၏၊ ကွပ်၏၊ ကွဲ၏ ဆိုသော စကားခွန်းတို့သည် ပရိယာယ်တူကြ၏။ အားနည်းသောအလျောက် ညွှန်နည်းပါးသော အနက်ချည်း ဖြစ်၏။ ကြီး၏၊ ကျယ်၏၊ မြင့်၏၊ မား၏၊ ရှည်လျား၏ စသည်ဖြင့် ဆိုခြင်း

ကား ပရိယာယ်တူကြ၏။ အားရှိသော အနက်၊ သာလွန်ပွားများသော အနက်၊ မြတ်စွန်သော အနက်ချည်း ဖြစ်၏။

ထိုတွင် အထူးကား နှစ်၊ လ၊ ရက် စသော ကာလကို အတို၊ အရှည်၊ အကြီး၊ အငယ်၊ အနိမ့်၊ အမြင့် စသည် မဆိုမူ၍၊ အနည်းအများ ဟူ၍ သာ ဆိုလိုရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား နှစ်ဟူက ၃၆၅ နှင့် ၁၅ နာရီ ၂၀၂၆ ၁ပြန်ခန့် သော ကာလကြာသည်။ တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်ဟု ဆိုအပ်သော နေမင်းသည် အသဝဏီ နက္ခတ်၏ တပါးဒ်သို့ ရောက်သဖြင့် မိဿရာသီကို ကူး၍ အစဉ်အတိုင်း နှစ်လုံး တပါးဒ်သောနက္ခတ်တို့၏ အပိုင်းအခြားဟု ဆိုအပ်သော ရာသီစက်ဖြင့် ပြိဿ၊ မေထုန် စသော ရာသီခွင် အစဉ်အတိုင်း တရာသီတွင် ရက်ပေါင်း ၃၀ သော ကာလကို လွန်စေ၍ အဆုံးမိန်ရာသီမှသည် မိဿရာသီဟု ဆိုအပ်သော အသဝဏီ နက္ခတ်၏ တပါးဒ်သို့ ရောက်ကာမျှသော ကာလကိုသာ 'နှစ်'ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ထိုနှစ်ဟူသော ကာလအခန့်ကား ရက်ပေါင်း ၃၆၅ နှင့် ၁၅ နာရီ တပါးဒ် တပြန်ခန့်သာ အညီ အညွတ် ရှိသည်။ နှစ်ရှည် နှစ်ထို ဟူ၍ ထိုအခန့် ကာလထက် အလွန်အလျော့ မရှိ သင့်သောကြောင့် အတို၊ အရှည်၊ အနှေး၊ အလျင်၊ အမြင့်၊ အကြာ ဟူ၍ မဆို သာသကဲ့သို့ ရှိ၏။ အတိုင်းအရှည် ပမာဏ အတည်မရသာ၊ ကာလမျှသာဖြစ်သော ကြောင့် အကြီး၊ အငယ်၊ အနိမ့်၊ အမြင့်၊ အတို၊ အရှည် မဆိုသာသကဲ့သို့လည်း ရှိ၏။

ထိုနှစ်သည် တနှစ်၊ နှစ်နှစ် စသည်ဖြင့် ပွားများမှုကား နှစ်လ ပွားများသည် ဟူ၍ ဆိုကောင်းသည်။ တနှစ်ထက် နှစ်နှစ်၊ သုံးနှစ် စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ နှစ်နှစ်ထက် လေးနှစ်၊ ငါးနှစ် စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း ရေတွက် အပ်သော သင်္ချာတိုးပွား များ၍ ရှိလေသည်ကို ထောက်၍ နှစ်လပွားများသည့်ဟူ၍ ဆိုလို ရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ 'တဆင့်တဆင့်၊ နေ့နှစ်မြင့်၍' ဟူသည် မှာကား စာတုမဟာရာဇ် နတ်တို့၏ နေ့နှစ်ထက်၊ တာဝတိံသာ စသော နတ်တို့၏ နေ့ နှစ်သည် ကာလ မတူ။ သာလွန်၍ ရှည်ကြာလေသည်ကို ထောက်၍ 'နေ့ နှစ်မြင့်၏' ဟူသော စကားသည် သင့်အံ့သကဲ့သို့ရှိ၏။ ထိုသို့ သာလွန်သော်လည်း ကာလအခန့်မျှသာ ဖြစ်၍ အနှေး၊ အကြာ၊ အလျင်၊ အမြန်သာ ဆိုသင့်အံ့သည်။ အမြင့်၊ အနိမ့် ဟူ၍ အရပ်တောင်ထွက် ခန့်၏ သို့ မဆိုသင့်သကဲ့သို့ရှိ၏။ ထိုသို့လျက် ဒီဃကို ရှည်သော ကာလ၊ ရသကို တိုသောကာလဟူ၍ ကာလကိုပင် 'အတိုအရှည်' ဟူ၍ ဆိုသော အရာသည်လည်း ရှိ၏။ စိရသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ကာလဖြစ်သောကြောင့် ကြာ၏ သာ မဆို။ 'ကြာမြင့်၏' ဆိုသောအရာလည်း ရှိ၏။

ဤသို့ရှိသည်ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း၊ အရီးအခွန်နှိုက် လျင်မြန်သော ကာလဖြင့်ရောက်မူ ခရီးတိုသည်ကိုထောက်၍ လျင်မြန်သောကာလကိုပင် တိုသည်။ ကြာနှေးသောကာလဖြင့် ရောက်သော ခရီးရှည်သည်ကို ထောက်၍ ကြာနှေးသော

ကာလကိုပင် ရှည်သည်ဟူ၍လည်း ဆိုသကဲ့သို့ ကာလကိုပင် အတို အရှည်၊ အမြင့် ဆိုလေသည်ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။

မဟန္တ သဒ္ဓါသည် မဟာသတ္တ စသော်ပုဒ်နှိုက် 'ကြီးသော သတ္တဝါ' ဟူသော အနက်ကိုမလို။ "မဟန္တ သဗ္ဗညုတဉာဏေ လဂ္ဂေါ သတ္တော မဟာသတ္တော" ဟူသည်နှင့်အညီ မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှိုက် တပ်စွမ်းသော သတ္တဝါ ဟူသော အနက်ကို လိုအပ်သောကြောင့် မဟန္တ သဒ္ဓါဖြင့် မြတ်သောအနက်ကို ယူလို၏။ စူဠဝါ၊ မဟာဝါ စသည်တို့နှိုက်ကား မုက္ခပေါ်၌တော်ချည်း၊ သုတ္တန်ဝေါဟာရ ဒေသနာတော်ချည်း၊ ဝိနည်းအာဏာ ဒေသနာတော်ချည်း ဖြစ်၍ တကျမ်းထက် တကျမ်း မြတ်၏ ဟု မြတ်သောအနက်ကို မယူလို။ ကျမ်းကြီးကျမ်းငယ်ဟူ၍ မဟန္တ သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို အကြီးသာယူလိုသည်။ စူဠောဒရ၊ မဟောဒရ စသည်တို့နှိုက်ကား တယောက်ထက် တယောက်ကိုလျက် ပမာဏ ကြီး၏၊ ငယ်၏လည်း မယူလို။ အယုတ်၊ အမြတ်လည်း မယူလို။ ရှေးနှောင်းဖြစ်၍ အလျင်ဖြစ်သူကို 'မဟန္တ'၊ နှောင်းဖြစ်သူကို 'စူဠ'ဟူ၍ ငကြီး ငငယ်ဟူသော ညီနောင်ကဲ့သို့ အလျင် ပွားမြင် ဖြစ်ထွန်းသည်ကို မဟန္တသဒ္ဓါ၏ အနက် ယူလိုသည်။ ဤနှိုက် မြတ်သည် လိုလျက် ဥတ္တမ၊ ဝရ၊ ပရမ စသော ဝိသေသဖြင့် မဆိုမူ၍ မဟန္တသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။ ကြီးသည်ကိုလိုလျက် ဝုဒ္ဓစသော သဒ္ဓါဖြင့် မဆို။ မဟန္တသဒ္ဓါဖြင့် လည်းကောင်း ဆိုသည်။ ရှေးဖြစ်သောအနက်ကို လိုလျက် ပုဗ္ဗ စသော သဒ္ဓါထူးဖြင့်ကား မဆို။ မဟန္တသဒ္ဓါဖြင့်လည်းကောင်း ဆိုလေသည်။

ဤသို့ဆိုသဖြင့် မဟန္တသဒ္ဓါပင် အရာရာအားဖြင့် 'မြတ်သည်' ကိုလည်း ဟော၏။ 'ကြီးသည်' ကိုလည်း ဟော၏။ 'ရှေးဖြစ်သည်' ကိုလည်း ဟော၏။ ထိုမှတစ်ပါး မဟာဇန စသည်တို့နှိုက်လည်း လူကြီး၊ လူမြတ်၊ ရှေးလူ ဟူသော အနက်မှတစ်ပါး 'လူများ' ဟူသောအနက်ကို ဟောလေ၏။ ထိုနှိုက်လည်း များသည်ကိုဟောသော ဗဟုသဒ္ဓါဖြင့် မဆိုလေ။ ဤသို့စသည်ဖြင့် မဟန္တသဒ္ဓါတရတည်းကို မြတ်သောအနက်၊ ကြီးသောအနက် စသော များစွာသောအနက်တို့ဖြင့် ယူအပ်သကဲ့သို့ ဤ ဒီဃံ၊ ရဿ ဟူသော ပုဒ်တို့ကိုလည်း အရာအရာဖြင့် ဒီဃသဒ္ဓါသည် ရှည်၏၊ ကျယ်၏၊ မြင့်၏၊ ကြာ၏၊ နှေး၏ စသောအနက်ကို ဟောသည်ဟု ယူအပ်၏။ ထို အတူ ရဿသဒ္ဓါလည်း တို၏၊ နိမ့်၏၊ ပု၏၊ ကွ၏၊ ကွပ်၏၊ လှ၏၊ ကျဉ်း၏၊ ကြုံ့၏ စသောအနက်ကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် 'ဒီဃံယောဇနံ' ဟူရာနှိုက် ခရီး ဝေး၏၊ ရှည်၏ ဟူသောအနက်၊ 'ဒီဃောသံသာဓော၊ ဒီဃံရတ္ထိ' ဟူရာနှိုက် သံသာရာသည်၊ ညဉ့်သည် ကြာ၏၊ နှေး၏ ဟူသောအနက်ကို ယူသင့်လေသည်။

'ဒီဃရဿ' ဟူသော သရတို့၏ အမည်နှိုက်လည်း ဒီဃသဒ္ဓါ၏ အနက်သည် 'ရှည်၏' ဟူသောအနက်ကိုသာ မဟော။ ကြာ၏၊ မြင့်၏ ဟူသောအနက်ကိုလည်း

ဟော၏။ ရဿသဒ္ဓါလည်း 'တို၏' ဟူသော အနက်ကိုသာ မဟော။ လျှင်၏။ နိမ့်၏။ ပု၏။ ကူ၏ ဟူသောအနက်ကိုလည်း ဟောသည်။ ထိုသို့ ဒီဃသဒ္ဓါသည် ရှည်ခြင်းအနက်နှင့် ပရိယာယ်တူ ကြာခြင်း၊ မြင့်ခြင်းကိုလည်း ဟောသည် ဖြစ်၍ 'ကာလရှည်၏' ဟူသည်ကို ကာလ ကြာ၏။ မြင့်၏ ဟူ၍ ပင် ယူသော်လည်း သင့်၏။

ဤသို့သောအရာများကို ထောက်၍ ကြာသောကာလ၊ နှေးသောကာလကိုပင် ဒီဃဟူ၍ ဆိုလေသည် ယူသင့်၏။ ဤသို့ ပရိယာယ်တူ လည်းကောင်း၊ အကြောင်း အကျိုး၊ ဌာနဌာနီ သင့်ရာဥပစာနည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ဆိုမှုကား ကာလကိုပင် ရှည်သည်၊ မြင့်သည် ဆိုကောင်း၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ကာလကို အလျင်၊ အမြန်၊ အကြာ၊ အနှေး ဟူ၍သာ ချင့်တွက်ကောင်းအံ့ သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုကာလကို မြင့်သည်၊ စွင့်သည်၊ ကြီးသည်၊ မားသည်၊ ရှည်လံ သည်၊ တိုသည်၊ ပုသည်၊ ကွသည်၊ ကွပ်သည်၊ ပျပ်သည်၊ ဝှဲသည် ဟူ၍ သဘော အားဖြင့် မဆိုသင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် နှစ်၊ လ၊ ရက် ဟူသော ကာလအခန်းကို 'နှစ်မြင့် ကြီးဟန်' စသည် ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ပရိယာယ်တူ ဖြစ်ပါသည်။ သဘောအားဖြင့်ကား ထိုနှစ်သည် တနှစ်၊ နှစ်နှစ် စသည်ဖြင့် အရေအတွက် သင်္ချာများပါသောကြောင့် 'နှစ်များ ကြီးဟန်' ဟူ၍သာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ ထိုကာလသည် မြင့်စွင့်သည်လည်းမဟုတ်၊ ကြီးသည် ငယ်သည်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် များသည်၊ နည်းသည်၊ ပွားသည် ဟူ၍သာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ မြင့်စွင့် ကြီးမား၏ ဟူသည်ကိုကား အထည်ခြိမ်နှိုက် သာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ နှစ်၊ လ၊ ရက် ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သော အပိုင်းအခြား အရေအတွက် များသည် ဖြစ်မှုကား သင်္ချာများ ပလေသောကြောင့် အများဟူ၍ တမူကား ဆိုသင့်သည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် 'နှစ်များ၊ လများ' ဟူ၍သာ ဆိုသင့် သော သဘောကိုသာ မှတ်အပ်၏။

ဤသို့သော သဘောကိုရှု၍ ခရီးအခွန်ဖြစ်မှုကား နီး၏၊ ဝေး၏၊ ရှည်၏၊ တို၏ ဟူ၍ ဆိုလိုရင်း။ ကြာ၏၊ နှေး၏၊ ကြီး၏၊ ငယ်၏ဟု ဆိုလိုရင်းမဟုတ်။ ကာလကိုကား လျှင်မြန်၏၊ ကြာနှေး၏ သာ ဆိုလိုရင်း။ အခွန်ခရီး ရှေ့နောက်တူရှု ကား အလျား၊ ထိုအလျားကိုကား အနီး အဝေး၊ အတို အရှည် ဆိုလိုရင်း။ နံပါး အခွန်ကား အပြန်၊ ထိုအပြန်ကိုကား အကျယ်၊ အကျဉ်း၊ အပြန် စသည်သာ ဆိုလိုရင်း။ မတ်လတ်ဖြစ်မှုကား ယခင် ရှည်၏ ဟူသည်ကိုပင် အမြင့်၊ အစွင့် ဆိုလိုရင်း။ တို့သည်ကိုကား နိမ့်သည်၊ ကွပ်သည်၊ ပျပ်သည်၊ ဝှဲသည်၊ ပုသည် ဆိုလိုရင်း။ အလျားအနံ အင်တန်၍ အတိုင်းအရှည် အလုံးစုံ လောက်လေ့ သည်ကို ကြီးသည်၊ ထိုအောက်လျော့မှုကား အငယ် စသည်ဖြင့် အရာ အရာသို့လိုက်၍ ဆိုလိုရင်း။

ထိုနှင့်လျော်စွာ ပါဠိတော်နှိုက်လည်း ကြာသည်ကိုကား စီရ၊ လျင်သည်ကိုကား
 ၉၀နသဒ္ဓါ၊ သီသံသဒ္ဓါ၊ တုရိတသဒ္ဓါ ဟော၏။ နို့သည်၊ နှေးသည်ကို ဒန္တ မန္တ။
 နည်းသည်ကို အပ္ပ၊ အပ္ပက၊ မန္တသဒ္ဓါတို့ ဟော၏။ ထိုတွင် နှေးသည်ကို ရှေး
 သူဟောင်းတို့ကား 'နို့သည်' ဆို၏။ ထိုနို့ခြင်းကို ဒန္တ မန္တသဒ္ဓါ ဟော၏။ ထိုတွင်
 မန္တကား နည်းသည်ကိုလည်း ဟော၏။ ဗဟုသဒ္ဓါ၊ ယေဘုယျသဒ္ဓါ၊ ဗဟုလသဒ္ဓါ၊
 ပစုရသဒ္ဓါတို့ကား များသည်ကို ဟောကုန်၏။ ကြီးသည်ကို ဝုဒ္ဓ မဟန္တ၊ ငယ်သည်
 ကိုကား စူဠ ခုဒ္ဓကသဒ္ဓါ၊ မြင့်သည်ကိုကား ဥဒ္ဓ၊ နိမ့်သည်ကိုကား နိစ နိန္ဒ၊
 ရှည်သည်ကိုကား ဒီဗံ၊ တိုသည်ကိုကား ရဿ၊ လေးသည်ကိုကား ဂရ၊ ပေါ့သည်
 ကိုကား လဟု၊ မြတ်သည်ကိုကား ဥတ္တမ၊ ဝရ၊ ပရမ၊ ယုတ်သည်ကိုကား ဟိန
 စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်လည်း အထူးထူး ရှိသည်ပင်ဖြစ်၏။ ထိုတွင် အချို့ကား
 ပရိယာယ်ဟူ၍၊ လှယ်ကာ လှန်ကာ၊ အချို့ကား ဌာနဌာနိ အကြောင်းအကျိုး
 ဥပစာသင့်ရာတင်၍၊ အချို့ကား နှစ်နက်၊ သုံးနက် စသည်ဖြင့် အများဆက်ဆံ၏။
 အချို့ကား တိုက်ရိုက်ပင် ဟောသည်ဖြစ်၏။

မြန်မာဘာသာနှိုက်လည်း ဤကဲ့သို့လည်းကောင်း အထူးထူး ရှိကုန်၏။ ထိုသို့
 သော်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ဆိုလိုရင်းသဘော မူလအနက်ကို နှလုံးသွင်း၍၊
 အရာရာဖြင့် မချေမငံ၊ မကျစ်မလျစ်ခန့် ထင်ရာနှိုက်ကား ကျစ်လျစ်၊ ချေငံရာ၊
 ပရိယာယ်တူ ဖက်၍ လည်းကောင်း၊ ပရိယာယ်တူရာ စကားခွန်းမျှကိုလည်းကောင်း
 ဆိုမိန့်ကုန်၏။ ကဗျာဆရာတို့ကား သိသာ ကျစ်လျစ်ခြင်းရှိလျှင် စပ်အင်သင့်ရာ
 ဆိုမိန့်ကုန်၏။ သို့သော်လည်း သဘောရင်းကို နှလုံးသွင်း၍ မှ အဓိပ္ပာယ် ထင်သာ
 မည်ကိုထောက်၍ ရေးလိုက်သည်။

သဒ္ဓိ သဟ စသော သဒ္ဓါတို့၏ အနက်၊ အက္ခ ဟူသော စကားခွန်းကိုကား ယခု
 ကာလကား တက္ခ တူက္ခ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကုန်သည်သာ ထင်၏။ ရှေး စာဟောင်းတို့
 နှိုက်ကား 'အက္ခ' ဟူ၍ ဆိုသည်သာများ၏။ ထိုတွင် အက္ခ၊ တက္ခ၊ တူက္ခ ဟူ၍
 ဆိုခြင်းသည် ထူးသလောဟူမကား တစိတ်မျှထူးသင့်၏။ ထူးဟန်ကား အက္ခ ဆိုရာ
 နှိုက် အ-အက္ခရာသည် အကြီး အငယ်၊ အမြတ် အယုတ်၊ အဖြူ အမည်း၊ အသွား
 အနေ ဟူသည်က အ-အက္ခရာကဲ့သို့လည်း မဟုတ်။ အကြိမ် အဖန်၊ အရန် အပိုင်း
 ဟူသည်က အ-အက္ခရာသို့လည်း မဟုတ်။ အချို့ အကယ်-ဟူရာနှိုက် အ-အက္ခရာနှင့်
 တူ၏။ အဘယ့်ကြောင့် အကြီး၊ အငယ် စသည်ဖြင့် ဆိုရာနှိုက် အ-အက္ခရာကဲ့သို့
 မဟုတ်သနည်း ဟူမကား အကြီး အငယ်၊ အမြတ် အယုတ် စသည်နှိုက် အ-အက္ခရာ
 မပါပဲ ကြီး၏၊ ငယ်၏၊ မြတ်၏၊ ယုတ်၏ ဟူ၍ ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ ကြီး၏၊
 ငယ်၏၊ မြတ်၏၊ ယုတ်၏ စသော ကတ္တား အနက်သည်လည်းကောင်း၊ ဖြူ၏၊
 မည်း၏ ဟူသော ဂုဏ် အနက်သည်လည်းကောင်း၊ သွား၏ ဟူသော ကိရိယာ
 အနက်သည်လည်းကောင်း ရှိ၏။ အနက်ရှိသောကြောင့် ထိုအနက်ကို ဟောသော

သဒ္ဓါလည်း ရှိ၏။ ဤသို့လျှင် ဝစ္စ ဝါစက စုံ၏။ စုံသည်နှင့်အညီ အ-အက္ခရာ မပါပဲ ဆိုသင့်သည်လည်းများ၏။ ဆိုသင့်သည်နှင့်အညီ ဆိုသည်လည်းများ၏။ စပ်ဟန်သည်လည်းများ၏။ ကြီး၏။ ငယ်၏။ ဖြူ၏။ မည်း၏။ သွား၏။ နေ၏။ စသည်ဖြင့် အ အက္ခရာမပါပဲ ဆိုမိန့်သောအရာကား-

“ကာလတန်ပြီး၊ အသက်ကြီးလျက်” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“ကြီးသားအရွယ်၊ ဖြူကြီးကြယ်မှ”

“ငယ်ကားငယ်၏၊ နက်ကျယ်ပညာ”

“စိမ်းပြာမည်းဖြူ၊ ဝတ်စားဟူသား”

“သွား၍ ရှေ့ဆိုး၊ ခရီးဦးကြို”

“ကိုယ်ထီးနေသည်၊ စိမ်းချေရပ်သွင်”

ဤသို့စသည်ဖြင့် များစွာထင်၏။ ‘အကြိမ်အဖန်၊ အရန်အပိုင်း’ ဟူသည်မှာ အ အက္ခရာကား တကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်၊ တဖန်၊ နှစ်ဖန် စသည်ဖြင့် သင်္ချာကိုမမှတ်လို။ အကြိမ်အဖန်၊ မရေတွက်နိုင် များစွာဖြစ်နေသည်ကို နှံ့စေလိုသော ဂုဏ်ဝိဇ္ဇာ အနက် ဖြစ်သင့်သည်တွင်ဆိုသော အ အက္ခရာဖြစ်၍ တစ်၊ နှစ် စသော သင်္ချာကို မှတ်လို ရာနှိုက် တကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်၊ တဖန်၊ နှစ်ဖန် စသည်ဖြင့် သင်္ချာတပ်ရ၏။ သို့၊ အက္ခရာ ဆိုသောအရာနှိုက် တက္က၊ နှစ်က္က စသည်ဖြင့် သင်္ချာတပ်သင့်သော အရာမဟုတ်သော ကြောင့် အကြိမ်အဖန်ဆိုသည်နှိုက် အ အက္ခရာ ကဲ့သို့လည်း မဟုတ်လေ။ ယခင် အကြီး၊ အငယ် ဟူသည်မှာ အ အက္ခရာမပါပဲ လိုရာအနက်ရှိ၍ ကြီး၏၊ ငယ်၏ ဟု ဆိုသင့်သကဲ့သို့ တက္က ဟူရာနှိုက် အ မပါပဲ ကွ၏၊ ကွခြင်း၊ ကွသည်စသည်ဖြင့် ဆိုသင့်သည် မဟုတ်သောကြောင့်လည်း အကြီးအငယ်ဟူရာနှိုက် အ အက္ခရာ ကဲ့သို့လည်း မဟုတ်လေ။

အချို့၊ အကယ်ဟူရာနှိုက် အ အက္ခရာနှင့် တူဟန်ကား အချို့၊ အကယ်ဟူရာနှိုက် အ အက္ခရာ။ အက္ခရာ ဟူရာနှိုက် အ အက္ခရာတို့သည် အကြီးအငယ် ဟူသည်မှာ ကဲ့သို့ ချို၏၊ ကယ်၏၊ ကွ၏ စသည်ဖြင့် အနက်ထူးမရှိသင့်။ ချို၏ ဆိုရာနှိုက်ကား ချိုတဲ့ခြင်းအနက်သာ။ ကယ်၏ ဟူရာနှိုက်လည်း ကယ်ဆယ်ခြင်းအနက်၊ ‘အညာသို့ ကယ်၏’ စသော အနက်တခြားသာ။ ကွ၏ ဟူရာနှိုက်လည်း ပု၏၊ နိမ့်၏၊ ကွ၏ စသောအနက်သာ ဖြစ်လေ၏။ လိုရာအနက် မရှိလေ။ ဤသို့ လိုရာအနက်သည် အ အက္ခရာနှင့်ကမ်း၍ မရှိသည်သာ ဖြစ်ကုန်၍ လည်း ထူးသည်ဖြစ်၏။ အကြိမ်အဖန် ဟူသည်နှိုက် တစ်၊ နှစ် စသော လိုရာသင်္ချာတပ်၏ သို့ တချို့နှစ်ချို့စသည်ဖြင့် လိုရာ

တပ်သင့်သောအရာ မဟုတ်သည်ချည်းဖြစ်၍လည်း အချို့၊ အကယ်၊အကွ ဟူသော စကားခွန်းနှိုက် အ အက္ခရာတို့သည် တူကုန်သတည်း။

ထို့ကြောင့် အချို့၊ အကယ်၊ အကွ ဟူသည်နှိုက် အ အက္ခရာနှင့် မကင်းသည်သာ ဖြစ်သင့်လျက် အချို့သောအရာ၌ လင်္ကာဆရာတို့သည် အပြေအပြစ် ဖြစ်စေခြင်းငှာ အ အက္ခရာကိုချေ၍ “တူတည်းရှေးရှု၊ ကယ်မှန်မှုကား” စသည်ဖြင့် အကယ်ဆိုရာ တွင် ကယ် ဟူ၍ အ မပါပဲ စပ်သည်ကား လင်္ကာအားဖြင့် ချေ၍ စပ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့သောအရာလည်း နည်းအံ့သည်။ ‘အချို့’ ဟူရာနှိုက်ကား ချို့ ဟူ၍ အ မပါပဲ စပ်ဆိုသည်ကား မထင်။ အကွ ဟူရာနှိုက်လည်း ပျို့ဟောင်း၊ လင်္ကာ ဟောင်းတို့နှိုက် မထင်။ နောက်နောက်သော လင်္ကာဆရာတို့ကား “မင်းမာနှင့်ကွ၊ တမျှစိတ်နေ” စသည်ဖြင့် အ မပါပဲ ဆိုမိန့်ကြ၏။ ထိုသို့သော်လည်း အ အက္ခရာ ကို ချေ၍ လင်္ကာအားဖြင့် စပ်ပါသည်သာ။ ဤသို့ စပ်ဟပ်သော အရာကား နည်းလည်းနည်းအံ့သည်။ နောက်နောက်မှ စပ်ဆိုသော အရာသာလည်း ထင်သည် ဖြစ်၍၊ အ အက္ခရာကိုချေ၍ ဆိုပါသည်သာ ယူသင့်၏။

နောက်နောက်ဖြစ်သော ပျို့ကဗျာတို့သည် အချို့ကား အနက်ရကိုသာ၊ အချို့ ကား အပြေအပြစ်ကိုသာ၊ အချို့ကား အသွင်ကိုသာ၊ အချို့ကား အသတ်ဏာရန် မှန်ရုံကိုသာ အထူး နှလုံးမူလေသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အစဉ်အတိုင်း ပညာ နှံ့သောကာလ ရောက်ပေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အရာတိုင်း သတိမမူနိုင်သော ကြောင့်လည်းကောင်း ပမာဏ မမူရာသောအရာလည်း ရှိအံ့သည် ဖြစ်၍ ဆိုခဲ့ပြီး သော သဘောရင်းကို နှလုံးသွင်း၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ဆင်ခြင်ရာ၏။

တူကွ ဆိုသောအရာနှင့် ကွဲးဟန်ကား တူ ဟူသော စကားခွန်း၏ အရသည် ‘မထူးမခြား’ ဟူသော အနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ‘ကွေ’ ဟူသော စကားခွန်း မပါပဲလည်းကောင်း၊ ပါလျက်လည်းကောင်း ရှိ၏။

- “ရှေးဟန်မတူ၊ ယခုမူကား” ဟူ၍လည်းကောင်း၊
- “တကွအတူ၊ လိပ်ကိုယူ၍” ဟူ၍လည်းကောင်း၊
- “တို့ရှင်သည်းဦ၊ နတ်နှင့်တူကို” ဟူ၍လည်းကောင်း၊

‘အတူ သွား၏၊ အတူနေ၏၊ တူမျှ၏၊ တူတန်၏၊ မတူမတန်၊ မတူမမျှ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊

ကွ- ဟူသော စကားခွန်းမပါပဲ စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သည်လည်း များ၏။

‘သရဏာဖြူဆွ ဆောင်နေကျ။ ရတနာပူရ အောင်မြေက။ ပဋ္ဌနာ တူကွ ညောင်ရေမြ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊

ဖြူဆွသရဏာ၊ ပူရ ရတနာ၊ တူကုပဋ္ဌနာ'ဟူ၍ လည်းကောင်း

စပ်ဆိုသော အရာထင်၏။ တူကု ဟူ၍ ဆိုမိန့်သည်ကား ရှေးလည်းကောင်း၊ ယခု လည်းကောင်း နည်းအံ့သည်။ သို့ 'တူကု'ဟူရာနှိုက် တူ ဟူသော စကား၏ အရ မထူးမခြား၊ တူသော အနက်ရှိသကဲ့သို့ အကု ဟူရာနှိုက် အ-၏အရ အခြား မရှိ။ အကု ဟူသော ပုဒ်လုံး၏ အနက်သာ ရှိသည်။ ထိုအနက်လည်း သဟ အနက်သာ ဖြစ်၍ 'မကွဲမကွာယှဉ်၏'ဟူသော အနက်သာ ရှိသည်။ ဝတ္ထုတရနှင့်တခု 'တူ၏' ဟူ၍ နှိုင်းသောအနက် မဟုတ်လေ။ ထို့ကြောင့် 'တူကု'ဟူသည်နှင့်လည်း 'အကု' ဟူသော စကားသည် မတူကြ၊ ကွဲကြသတည်း။

ဤ သိဒ္ဓိ သဟ စသော သဒ္ဓါတို့၏ အနက် အကု ဟူသော စကားကို 'တကု' ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုခြင်းသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း သဘော ကဲ့ ရာသောကြောင့် 'တကု'ဟူ၍ လည်းကောင်း မဆိုသင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ 'ပဋ္ဌနာတူကု၊ ညောင်ရေမြ' ဟူ၍ တကုဆိုရာ၌ 'အတူတကု' ဆိုသင့်လျက် အ-အက္ခရာ နှစ်လုံး ကျစေ၍ လက်အားဖြင့် ဆိုပါသည်သာ ဟူသော်လည်း သင့်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူ ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အကု ဟူသော သဟတ္ထ အနက်သည် အ-မပါပဲ 'ကု' ဟူ၍ သာ ဆိုသော အရာမထင်လေ။ 'ကု'ဟူ၍ ရှိသည်မှာလည်း သဟတ္ထ အနက်မှ လွတ်၍ ပု၏၊ နိမ့်၏ ဟူသော အနက်သာ ရှိခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် အကု ဟူသည် တွင် 'ကု'ဟူ၍ သာ ရှေ့ဆိုသော ဖျို ဟောင်းမထင်။ ထင်သည်မှာလည်း ချေ၍ ဆို သည်သာဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။ အသို့လျှင် သဟတ္ထအရာ၌ 'အကု' ဆိုသော အရာ သည် ရှေးသူဟောင်းတို့ ဆိုလေသည်ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း၊ ယခင်သဘော ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း သင့်ရာပေသည်။ ထိုသို့ သော်လည်း မြန်မာနိုင် က် မာဂဘောသာ၊ သကဋ္ဌဘာသာတို့မှာကဲ့သို့ ပုဒ်အက္ခရာတို့ကို ပြုပြင်ရသော သုတ်ကို ဆရာတို့ မစီရင်သောကြောင့် ပြေပြစ်သည်သာလျှင်။ အပြစ်မဆိုသာသည် ဖြစ်၏။ အဓိပ္ပာယ်တမူကား သဘောရင်းကို မသိလျှင် ရခက်အံ့ တကြောင်း၊ ပညာဝစနု ဖြစ်စိမ့်သည်တကြောင်း ထောက်၍ ဉာဏ်သက်သမျှ ရေးလိုက်သည်။ ဝ၊ ဆုံးပြီးပြီ။

(ကျ၊ ကြ)

၈၀။ က-အက္ခရာ ဖဲပင်, အရစ်, ဝဆုံး ဝေဟာရများ

ကျ-ဟူ၍ ယပင်, ဝဆုံးကား မထင်။

ကြ-ဟူ၍ ရစ်လျက် ဝဆုံးသော အရာကား 'ထကြ၏' ဆိုသော အရာတွင်သာ ထင်၏။ ထို 'ကြ၏' ဆိုသော စကား၏ အရသည် အထက်သို့ ချီပင် ပြောင်းရှေ့ ခြင်း အနက်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုသဘောကိုထောက်သော် နှင်နှင်သော၊ မရိသေလောက်

သော ကျေးကျွန်၊ သူတောင်းစား စသော သူတို့ကိုသော်လည်း ‘သွားပါ၊ လာပါ’ ဆိုအံ့သည်တွင် ‘ကြွပါ’ ဆိုသော်လည်း သဘောမပျက်သည်ပင် ဖြစ်၏။ လူယောက်ျား လူမိန်းမတို့ကို ရဟန်းတို့က ‘သွားတော့’ ဆိုအံ့သည်ကို ‘ကြွတော့’ ဟူ၍ ပင် ဆိုမိသော်လည်း သဘော မပျက်၊ ဆိုသင့်အံ့ ယူဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ တမူကား အရိအသေ ဆိုလိုရာနှိုက်သာ ‘ကြွ’ ဟူသော စကား ထင်လေသောကြောင့် ကိုယ်ကိုနှိမ့်ချကြို ဝံ့၍ လောကဝတ် အလျောက် ဆိုလေသကဲ့သို့ ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိသည်သာ။ သဘော အနက် ရင်းကား မပျက်လေ။ အပြစ်ရှိမဲ့ကိုကား ယောနိသော အရင်း ဖြစ်ကောင်းသည်။ ကြွ၏ ဟူသော စကားကိုကား မြေဆိုင်မြေခဲကို ကြွ၏၊ အုတ်ကျောက်ကို ကြွ၏ စသည်ဖြင့် အာဓာရအနက်ကို မဟုတ်ရာနှိုက် ဆိုသည်လည်း များစွာ ထင်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ရစ်၍ ဝဆုံး ပြီးပြီ။

(က၁၊ ကျ၁၊ ကြ၁၊ ကွ၁)

ဂ၁။ ကဗျည်း ပဋိ၊ ရစ်၊ ဝဆုံး၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

က၁ ဟူသော အာကာရနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့် လည်းကောင်း၊ ဝဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် ‘က၁’ သက်သက်ဆိုသော အရာကား ကွယ်က၏ ဟူသောအရာ၊ ဒါယက၁၊ ထန်းလျက်သက၁၊ ပူဇော်သက၁၊ အများတက၁၊ ရက၁မတ္တ၊ စားက၁ အိပ်က၁ ဟူသော အရာထင်၏။ ထိုတွင် ‘ကွယ်က၏’ ဟူသော ဝေါဟာရသည်ကား ဆီးကန်ခြင်း၊ ဆို့ပိတ်ခြင်း ဟူသော ကိရိယာအနက် ဖြစ်၏။ အနှစ်အက၁၊ လွှားက၁ ဟူသော ဝေါဟာရသည်လည်း ထိုနှိုက် ဝင်ကောင်း၏။

စကောစက၁ ဟူသော အမည်ကိုကား ရှေးစာဟောင်းတို့နှိုက် မတွေ့။ သဘော အားဖြင့်ကား စပါး၏ အဆန်၊ ပြောင်း၊ ပဲ၊ လူး၊ ဆပ်၊ စသည်တို့၏ အစေ့အဆန် စသော သေးငယ်သောဝတ္ထုကို လွှင်သို့ ထွက်စေသည့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုလိုအပ်သော အဆန်တို့နှိုက် မသန်မရှင်း ထွေးယှက်သော ဖွဲ့ဖြူစသော မလိုအပ်သည် တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခါထွက်ကြောင်း အသုံး အဆောင်၊ မလိုအပ်သည်ကို ခါထွက်ရာ အဖြစ်ဖြင့် ‘ခါ’ ဟု သတ် ဒုတိယက္ခရာ ‘ဆ’ နှင့် ‘ဆန်ခါ’ ဟူ၍ သော်လည်း ဆိုသင့်၏။ လိုရာ ပြောင်း၊ ပဲ၊ လူး၊ ဆပ် စသည်တို့၏ အဆန်နှင့် မလိုအပ်သော ဖွဲ့ဖြူတို့သည် ထွေးယှက်၍ ရှိသည်တွင် မလိုရာ လွှင်သို့ထွက်စေသဖြင့် ခါထွက်ခြင်း နှိုက် ဆ-၍ အသာအယာ ခါထွက်ကြောင်း ခါထွက်ရာဖြစ်၍ ‘ဆခါ’ ဟု ဆ-အက္ခရာ သက်သက်ဖြင့် ဆိုသင့်သည်လည်း ဖြစ်၏။ အမှီ အထောက် ရသည်သာ အရင်း ဖြစ်၏။

ဒါယကာ၊ ထန်းလျက်သကာ၊ ပူဇော်သကာ ဟူ၍၊ ဆိုရာနှိုက်ကား မြန်မာမှု သက်သက်မဟုတ်။ ဒါယကာ ဟူရာနှိုက် ဒါယကော၊ ဒါယကံ၊ ထန်းလျက်သကာ ဟူရာနှိုက် သကာ ဟူသည်ကိုလည်း သက္ကာရော၊ သက္ကာရံ၊ ပူဇော်သကာ ဟူရာနှိုက် လည်း ပူဇာသက္ကာရော၊ ပူဇာသက္ကာရံ စသည်ဖြင့် မာဂဓဘာသာ ပါဠိပါကန် ထင် သည်လည်းဖြစ်၍၊ မြန်မာဘာသာ မစစ်လေ။ ပါဠိပါကန်ကိုကား သဒ္ဒါတတ်သော ဆရာတို့နှိုက် ဆွေးနွေးလျှင် သိလေအံ့ဖြစ်၍၊ မရေးသည်။

သက်သက် မြန်မာမှုကား ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသော အက္ခယအကာ၊ အများတကာ၊ စားကာ၊ အိပ်ကာ ဟူသော အရာတွင်သာ ထင်သည်။

အနှစ်အကာဟူသော စကားခွန်းသည် ထိုအက္ခယအကာဟူသော စကားခွန်းနှိုက် ဝင်ကောင်းဟန်ကား ရှား၊ မန်ကျည်း စသော သစ်ပင်တို့သည် ရင့်မာလသော် အလယ်၏ အဖို့နှိုက် တည်သောအသားသည် တစပ်တည်း ဖြစ်လျက် အထူးသဖြင့် ခိုင်ကျန်ခြင်း၊ အနံ့ဩဇာသာလွန်ခြင်း၊ အဆင်အသွေး ကွဲပြားခြင်းဖြစ်သော အဖို့ တစိတ်ကိုမှတ်၍၊ အနှစ် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုအနှစ်၏ အပမှ ရံကာ၍ ဖြစ် သော အသားကိုကား အရံအကာမျှသာဖြစ်သည်ကို ထောက်၍၊ အကာ ဆိုသည်ဟု ယူသော် အရံအကာ ဟူသောစကားနှိုက် ဝင်သည်ဖြစ်၏။ ဤအနှစ်အကာဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကိုကား သစ်နှိုက်သာမဟုတ်၊ ပုလဲနှစ်၊ ဥစ္စာနှစ်၊ ပညာနှစ်၊ နိဗ္ဗာန် ဟူသောအနှစ် စသည်ဖြင့် အမြတ်အမှန် သာလွန်သော ဂုဏ်သဘော အတ္ထမူလ ဖြစ်သောအရာကို အနှစ်။ ထို့အောက် လျော့ညံ့၍၊ အရံအကာမျှဖြစ်သောအရာကို အကာဟူ၍၊ ဆိုသောအရာလည်းများ၏။ ထိုသို့ ဆိုခြင်းသည်လည်း သစ်နှိုက်ဖြစ် သော အခေါ်အဝေါ်ကိုစူး၍၊ တစိတ်တူကာမျှကိုသော်လည်း အနှစ်အကာ ဆိုလေ သည် ယူသင့်၏။

အပမှ ဖုံးလွှမ်းလျက်တည်သော အခေါက်အခွံကိုလည်း အကာပင်ဆိုကောင်း၏။ ကာရံလျက်တည်သည်ပင်တကား ဟူအံ့။ ထိုအခေါက်အခွံကိုကား အခေါက်စသော အမည်ထူးရပြီးဖြစ်၍၊ အကာ မဆိုပါသည်။ အိမ်မြှောင်မှတပီး ကြက်စသည်တို့ သည် အိမ်နှိုက် မြှောင်ပေါသော်လည်း ကြက်ဟူသော အမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်၍၊ အိမ်မြှောင်ဟူ၍ မဆိုပါရသကဲ့သို့လည်း ယူသင့်၏။ ကြာမှတပီး ဟင်းရံ၊ ကတောက်စသည်တို့သည် ညွှန်နှိုက်ရောက်သော်လည်း ဟင်းရံ စသော အမည်ထူးကို ရပြီးတကြောင်း၊ ကြာသာလျှင် ညွှန်နှိုက်ရောက်ခြင်း ထင်၍၊ တကြောင်း ဟင်းရံ စသည်ကို ပင်စ မဆိုပါ၏ သို့လည်း ယူသင့်၏။ ကိုယ်ရံတော်ဟူသော လူစုမှတပီး မှူးတော်မတ်တော်၊ မောင်းမိသိမ်မှစ၍၊ အရံအခြေ ပြုကောင်းသသူများတို့သည် မင်းကေရာဇ်နှိုက် ရံပေါသော်လည်း အမှူးအမတ်စသော အရာထူး၊ အမည်ထူး ရပြီး တကြောင်း၊ ကိုယ်ရံတော်လူစုကိုသာ ရံသောအခြင်းအရာထင်၍ တကြောင်း၊ ကိုယ်ရံ

လူစုံတို့ကိုသာ ကိုယ်ရံတော် ဆိုရပါ၏။ သို့လည်းကောင်း၊ အခေါက်အခွံ စသည်တို့သည် အနှစ်ကို ရံကာပါသော်လည်း အခေါက်အခွံ ဟူသော အမည်ထူးရပြီး တကြောင်း၊ အကာသာလျှင် ရံသောအခြင်းအရာထင်သည် တကြောင်းဖြစ်၍ အကာကိုသာ အကာဆိုရပါသည် ဖြစ်၏။

တကြောင်းလည်း ခြေမိဝတ္ထုတို့သည် အကြောင်းဂုဏ်ထူးကြလေသော် တစိုးတစိုသာလွန်ရာ ထင်ရာ နီးစပ်ရာလည်းကောင်း၊ ခေါ်ဝေါ်လွယ်ကာမျှအကျိုးရ၍ ပညတ်ကွဲပြားရုံမျှလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်သည်များ၏။ အနှစ်အကာဟူရာနှိုက် အနှစ်ကို အခွံအခေါက်တို့သည် ရံကာခြင်း တူသော်လည်း ခိုင်ကျန့်ခြင်း၊ ရင့်မာခြင်း သဘောလွန်သည်၊ ရံကာခြင်းနှိုက်ထင်သည်၊ နီးစပ်သည် ဖြစ်၍လည်း အထူးသဖြင့် အကာကိုသာ အကာ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။

တကြောင်းလည်း အနှစ်အကာ ဟူသော ဝေါဟာရသည် တခုမှ ထောက်၍ တခုသောဝေါဟာရ ဖြစ်သောကြောင့် အရှည်အတို၊ အလေး၊ အပေါ့ ဟူသကဲ့သို့ ပဋိပက္ခအနက် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အနှစ်ဟူသော ဝေါဟာရ ရှိသင့်ရာနှိုက်သာ အကာ၊ အကာဟူသော ဝေါဟာရရှိသင့်ရာနှိုက်သာ အနှစ်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ လက်ပံ၊ ကုတ်ဖုံး စသော သစ်ပင်တို့နှိုက် အနှစ်ဟူသော အခေါ်အဝေါ် မရှိသောကြောင့် အသားကို လက်ပံသား စသည်ဖြင့်သာ အခေါ်ဝေါ် ဖြစ်၏။ အခေါက်အခွံမှ ထောက်၍ အသားကို အနှစ်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း မရှိသောကြောင့်လည်း အခေါက်အခွံကို အကာဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းမဖြစ်လေ။ ဤသို့ သောအရာများကို ထောက်၍ အနှစ်အကာဟူသော ဝေါဟာရသည် အကြီးအငယ် ဟူသကဲ့သို့ ပြန်ကာ လှယ်ကာသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့်

“ဖေဂ္ဂုပြန်တက်၊ ထိုအနက်ကို၊ ပြက်ပြက်သိလှယ်၊ ဝေါဟာသွယ်သည်၊ အဘယ် ပါဠိဘာသာနည်း”

ဟူ၍ အကာ၏ ပြန်ဖက်အနှစ်၊ အနှစ်ကိုဟောသော သဒ္ဒါကား သာရ ဟူ၍ ပြေစိမ့်သောငှာ ဝိတက်နည်းကို မိန့်တော်မူသည်။

ဤနှိုက် အနှစ်မှပြန်သော် အကာ၊ အကာမှပြန်သော် အနှစ် ဟူ၍ လှယ်ကာ ပြန်ကာဖြစ်ရာနှိုက် အကာ၏ အရကား ရံကာ၏ ဟူသော အနက် ရသင့်သကဲ့သို့ အနှစ်၏ အရအနက် မရှိတကား ဟူအံ့။ အလှန်အပြန်ရသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းတို့သည် တည်ခြင်း၊ ရွှေ့ခြင်းဟူသော ကိရိယာအနက်အားဖြင့် မရွှေ့သော် တည်ခြင်း၊ မတည်သော် ရွှေ့ခြင်းဟူသော ကိရိယာအနက်ဖြစ်၍ ပြန်သည်လည်း ရှိ၏။ ပြု၏ ဟူလျှင် မမည်း၊ မည်း၏ ဟူလျှင် မဖြူဟူသော မည်းသည်၊ ဖြူသည် စသော ဂုဏ်အနက်တွင် ပြန်သည်လည်း ရှိ၏။ တော မဟုတ်သော် လွင်၊ လွင် မဟုတ်သော် တော ဟူသော သစ်ပင်ချုပ်ပိတ်ပေါင်းတို့၏ ရှင်း၊ မရှင်းသော အခြင်းအရာဖြင့် မှတ်၍

မြေပြင်ဟူသော ဌာန်ခြေကို တော၊ လွင် ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရာနှိုက် တော၏ ပြန်ဖက်
လွင်၊ လွင်၏ ပြန်ဖက် တောဟူ၍ အထည်ခြေတွင် ပြန်လှန်သည်လည်းရှိ၏။ ဤသို့
ပဋိပက္ခတွင် ပြန်လှန်သည်လည်းရှိ၏။ ဆရာမဟုတ်သော် တပည့်၊ တပည့်မဟုတ်သော်
ဆရာ၊ သစ်မဟုတ်သော် ဝါး၊ ဝါးမဟုတ်သော် သစ် ဟူ၍ ပြန်လှန်သကဲ့သို့
သဘာဝအနက်အားဖြင့် သဘောတူရာ၊ နီးနှောရာ ပြန်လှန်သည်လည်း ရှိ၏။

ထိုသို့ပြန်လှန်ရာနှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း သွားခြင်း၊ ရွှေခြင်း စသော ကိရိ
ယာအနက်၊ အဖြူ၊ အမည်းစသော ဂုဏ်အနက်ဖြစ်မှုကား မည်းသည်၊ ဖြူသည်ဟူ၍
စစ်သင့်၏။ တော၊ လွင် ဟူရာနှိုက် တောခြင်း၊ လွင်ခြင်း ဟူ၍ ကိရိယာအနက်
လည်းမထင်။ ဂုဏ်အနက်လည်းမသင့်။ သွားခြင်း၊ စားခြင်း ဟူသကဲ့သို့ တောခြင်း၊
လွင်ခြင်းဟူသော ကိရိယာအနက်မတွေ့။ တောက်သည်ကို တောသည်၊ ရှင်သည်ကို
လွင်သည် ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းနှိုက် ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း ကိရိယာကို အထူးမူသော
အနက်ဂုဏ်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို ဂုဏ်အနက် ဟူ၍လည်း မသင့်ရာသောကြောင့်
တော၊ လွင် ဟူရာနှိုက် အနက်မစစ်သာ။ ဤကဲ့သို့ အနက်ရှိလျက် အရာမသင့်သော
ကြောင့်လည်းကောင်း မစစ်သာသည်လည်း ရှိ၏။

ထို့အတူ အနှစ်၏ အရ၊ အကာ၏ အရ အနက်မရှိဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကာ၏
အရသာ အနက်ရှိ၍ အနှစ်၏ အရ အနက်မရှိဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနှစ်အကာ၏
အရ ရှိသည်ချည်းပင်။ အရာမသင့်၍ မစစ်သင့်ဟူ၍လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းရာ၏။

အရာသင့်၍ စစ်သော် ရသင့်ဟန်ကား နှစ်နှစ်သက်သက် မြတ်နိုးအပ်သော အရာ
ဖြစ်၍ အနှစ်ဟုဆိုသည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ သစ်မှာသာ မဟုတ်။ နှစ်သက်လောက်
သော ဂုဏ်ဝိသေသရှိရာ ပုလဲ၊ နှစ်၊ ဥစွာနှစ်၊ အမွေနှစ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသောအနှစ်၊ နံသာ
နှစ်၊ သဒ္ဓသာရ၊ အတ္တသာရ စသည်ဖြင့် မြတ်နိုးနှစ်သက်လောက်ရာကို အနှစ်ဆိုသည်
ကား များစွာ၏။ ထိုအနှစ်၌ အရ အကာမျှသာ ဖြစ်ထိုက်သော အနှစ်အောက်
လျော့ညံ့သောအရာကို အကာဟူ၍ ဆိုသည်လည်း များစွာ၏။ နိဗ္ဗာန်ကို အနှစ်
ဆိုသောအခါ လောကစည်းစိမ်သည် အကာဖြစ်၏။ လောကစည်းစိမ်တွင်လည်း
ပုလဲသန္တာကို အနှစ်ဆိုမှု အဖိုးမထိုက်သော အသုံးအဆောင်တို့သည် အကာဖြစ်၏။
ဤသို့လျှင် အကာအရံမျှသာ ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည်ကို ထောက်၍ ‘အကာ’ ဟူသော
ဝေဟာရဖြစ်၏။ ယူလျှင် အကာဟူသောခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် အရံအကာဟူသည်နှိုက်
ပင် ဝင်သည်ဖြစ်၏။

လွှားကာ ဟူရာနှိုက် ‘တာ’ ဟူသော စကားခွန်း သည်လည်း အရံအကာ
ဟူသည်နှိုက် ဝင်ဟန်ကား မြားစသော အန္တရာယ်ကို ကာ၏ယူလျှင် ဝင်သည်ပင်
ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် မြားစသည်ကို ကာတတ်သောကြောင့် ‘ကာ’ ဟူသော အမည်

ဖြစ်၏။ ဟူလျှင် ဒိုင်းလွှားတို့သည် ဤကဲ့သို့ ကာတတ်ပါသည်ဖြစ်၍ 'ကာ' ဟူ၍ ဆိုကောင်းလေ၏။ ဟူအံ့။ ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသော အမည်ထူးကို ရပါလေပြီဖြစ်၍ အသီး အသီး ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်၏။ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

တကြောင်းလည်း အနှစ်အကာ၊ လွှားကာဟူသော ဝေါဟာရ နှစ်ပါးလုံးပင် ကာသည်ဖြစ်စေ၊ မကာသည်ဖြစ်စေ ရှဉ့်သညာဖြစ်သော ဒြမ်ဝတ္ထု၏ အမည်မျှသာ ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ အနည်းနည်း ဆိုလိုက်သည်ကား ခပ်သိမ်းသော ဝေါဟာရသည် ရှဉ့်ချည်းလည်းမဟုတ်၊ အနွတ္တချည်းလည်းမဟုတ်။ မာဂဇနိကသော် လည်း ရှဉ့်တချို့၊ အနွတ္တဘချို့ ရှိသည်ပင်။ ဤ မြန်မာ့ဘာသာနှိုက်လည်း ထို့အတူ အနွတ္တရသင့်သည်လည်း ရှိသည်။ ရှဉ့်မျှသာလည်း ရှိသည်ဖြစ်၍ သဘောဆင့်ရာ ပညာလိုက်စေခြင်းငှာ ဆိုလိုက်သည်။ လူပြိန်းတို့ကား သိသာစေခြင်းငှာ အခဲအလွယ် မဟု။ ဉာဏ်သက်သမျှ ဆိုအံ့ဟူသည်နှင့်အညီ တထုံးတပုံဖြင့် ပြီးကောင်းသော်လည်း နှစ်နည်း၊ သုံးနည်း စသည်ဖြင့် သင့်ရာ ညွှန်းလိုက်ပေသည်။

အများတကာ ဟူရာနှိုက် 'တကာ' ဟူသော စကားခွန်း၏ အရာကား အနက် ထူးမရှိ။ ထို့-ဟူသည်၊ ကုန်-ဟူသည်၊ ကြ-ဟူသည်တို့နှိုက် များ၏။ ဟူသော ဗဟုတ္တ အနက်ကို ထွန်းစေသကဲ့သို့ ဗဟုတ္တကို ထွန်းပါစေသည်သာ။ စွဲကြောင့်၊ ထို့-ဟူသော အရာ မပါသော်လည်း အများ ဟူသော အနက်သည် ပြီးပါ၏။ ပြီးဟန်ကား

တလ္လရွံရွာ၊ လူတကာသည်၊ ရံခါမမှီဝဲဖူးတည်း။
လူတကာကို၊ သံသာချိုချို၊ ချစ်ဖွယ်ဆို၍။
သားတကာနှင့်၊ တရာနှစ်ကဲ၊ လည်ချင်းနှိုးလည်း-

ဟူ၍ ထို့-ဟူသော စကားခွန်း မပါသော်လည်း များ၏။ ဟူသော ဗဟုတ္တအနက် ယူသင့်သည်ဖြစ်၏။ 'တလ္လရွံရွာ၊ လူတကာတို့' ဟူ၍ စာအချို့ ရှိ၏။ ထို့မပါ သော်လည်း ဗဟုတ္တအနက် ယူသင့်သောကြောင့် 'လူတကာသည်' ဟူ၍ ပင် ဆိုသော် လည်း အသင့် ဖြစ်ရာ၏။

ဤ ဗဟုတ္တဖြစ်သော ကုန်-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထို့-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကြ- ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တကာ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသော စကားခွန်းတို့တွင် ကုန်- ဟူသော၊ ကြ-ဟူသော စကားခွန်းကား နာမ်ပုဒ်၊ အာချာတ်ပုဒ်တို့နှိုက် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုတွင် သွားကုန်၊ စားကုန်သည် စသည်ဖြင့် ကိရိယာဖြစ်လျက် သွားကုန်သည် ဖြစ်၏။ စားကုန်သည်ဖြစ်၏။ ဟူ၍ 'ဖြစ်ခြင်း' ဟူသော နောက်ကိရိယာ တပါး ကိုင်၍ ကတ္တား ဖြစ်လေသောကြောင့် ကိတ်ပုဒ် ဖြစ်လေ၏။ ဤ ကိတ်ပုဒ် ဖြစ်ရာ နှိုက်လည်း ကတ္တားအနက်မှတစ်ပါး ကံအနက် မသင့်လေ။ အာချာတ်နှိုက်ကား ဖြစ် ကုန်၏၊ စားကုန်၏၊ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ စားကုန်လတ္တံ့၊ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ စားကုန်ပြီ ဟူ၍။

ကာလသုံးပါးလုံး သင့်၏။ စားအပ်ကုန်၏။ စားတတ်ကုန်၏။ ဟူ၍။ ကံ-ကတ္တား နှစ်ပါးလည်း သင့်၏။ စားခြင်းသွားခြင်း ဟူသော ဘော-အနက်ကား မသင့်လေ။ သဒ္ဓါဆရာတို့လည်း ဘောဟော ကိရိယာ အနက်သက်သက်သည် ကေဂုဏ်သာဟူ၍ မိန့်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ကိရိယာ အနက်ဖြစ်သော အာချာတ်ပုဒ်နှိုက် ကုန်-ဟူသော စကား ဖြစ်သင့်၏။ ဤအတူ ကြ-ဟူသော စကားခွန်းသည် သွားကြသည်၊ စားကြသည် စသည်ဖြင့် ကတ္တားအနက်ဖြစ်သော နာမ်ပုဒ်နှိုက်လည်းကောင်း၊ သွားကြ၏၊ သွားကြ လတ္တံ့၊ သွားကြပြီ၊ သွားတတ်ကြ၏၊ သွားအပ်ကြ၏ စသည်ဖြင့် အာချာတ်ပုဒ်နှိုက် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ယင်းသို့လျှင် ကုန်-ဟူသည်၊ ကြ-ဟူသည်တို့ကား ကိတ် ပုဒ်၊ အာချာတ်ပုဒ်တို့နှိုက် ဖြစ်သင့်သတည်း။

တဏှာ-ဟူသော၊ တို့-ဟူသော စကားခွန်းကား နာမ်ပုဒ်နှိုက်သာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို နာမ်ပုဒ်တွင်လည်း တို့-ဟူသော စကားခွန်းကား ကာရက မဟူ၊ အကာရက မဟူ ဖြစ် သင့်၏။ ထို့ကြောင့် လူတို့သည်၊ လူတို့ကို၊ လူတို့ဖြင့်၊ လူတို့အား၊ လူတို့မှ၊ လူတို့ နှိုက် စသည်ဖြင့် ကတ္တား စသော ကာရကခြောက်ပါး အနက်နှိုက် ထင်ရှားစွာ အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်၏။ လူတို့နှင့်၊ လူတို့တွင်၊ ဒါ့လူတို့ ဟူ၍ လည်းကောင်း သမ္ဗန် စသော အကာရကလေးပါး အနက်သည်ကား လူ စသော ဒြပ်ဝတ္ထုကို ခေါ်ဝေါ် ရာနှိုက် ထင်၏။ သုံးနှစ်တို့ပတ်လုံး စသည်ဖြင့် ကာလအစွန္တ သံယောဂ အနက်သည် ကား အပ္ပကမ္ပသာ ခေါ်ဝေါ်အံ့သကဲ့သို့ ရှိ၏။ လေးယူဇနာတိုင်တိုင်၊ ငါးယူဇနာ တိုင်တိုင် စသည်ဖြင့် အဒ္ဓါအစွန္တသံယောဂ အနက်ကိုတမူကား ဗဟုဂုဏ်အနက်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သောအရာ မထင်။ မာဂဓနိုက်လည်း အစွန္တသံယောဂ နှစ်ပါးလုံး၏ အနက်သည် ကေဂုဏ်သာ ရှိသည်များ၏။

သရဒ် ရမ္မဏိယာ နဒီ၊ မာသံ မံသောဒနံ၊ ကေဒိဝသံ ဝိမံသန္တာပိ၊
ဆာရတ္ထိယာစာမိ၊ သတ္တာဟံဘူတိ

စသည်ဖြင့် ကာလအစွန္တသံယောဂနှိုက် လည်းကောင်း၊ ‘ယောဇနံ ဒီဗော ပဗ္ဗတော၊ ယောဇနံ ဝနရာဇံ’ စသည်ဖြင့် အဒ္ဓါအစွန္တသံယောဂနှိုက် လည်းကောင်း ကေဂုဏ်သာ ထင်သည်။ ဤအစွန္တသံယောဂအရာနှိုက် ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ရမည်ကို သာဆို၍ ကေဂုဏ်သာ အသင့်ဟူ၍ တမူကား ဆရာတို့အမိန့်မတွေ့။ ဗဟုဂုဏ် နေ ဟန်ကိုလည်း ပါဠိမတွေ့။ သဘော အားဖြင့်ကား ‘ယောဇနာနိ၊ ယောဇနေယိ၊ ယောဇနာနိ၊ ယောဇနေယု’ စသည်ဖြင့် အဒ္ဓါအနက်ဖြစ်သော ကတ္တားစသည်တို့နှိုက် ဗဟုဂုဏ်ထင်သောကြောင့် အဒ္ဓါအစွန္တနှိုက်လည်း ဗဟုဂုဏ် ရှိရာလေ၏။ ကာလအနက် ကား ကတ္တား၊ ကံ စသော အနက်တပါး ဖြစ်သော်လည်း ကေဂုဏ်သာ များအံ့ သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း ဆရာနည်း အထောက်မတွေ့ချေ။

တကာ ဟူသော စကားခွန်းကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ကာရက၊ အကာရက နှိုက်ပင် ထင်၏။ ထင်ဟန်ကား လူတကာသည်၊ လူတကာကို စသည်ဖြင့် ကာရက ခြောက် ပါးနှိုက်လည်း ဆိုသည်များ၏။ အကာရကနှိုက်လည်း လူတကာ၏၊ လူတကာတွင် စသည်ဖြင့် အစွန္တသံယောဂ လက္ခဏာမှ တပါးသော အနက်တို့နှိုက် ခေါ်ဝေါ်ဆို မိန့်သည်ကား များစွာ၏။

လက္ခဏာအနက်၊ အစွန္တသံယောဂအနက်နှိုက် 'တကာ' ဟူသော စကားခွန်းသည် မသင့်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ရှေးကိရိယာဖြင့် နောက် ကိရိယာကို မှတ်လေသော ရှေးကိရိယာ ဟူသော ကိတ်ပုဒ်နှိုက်သာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို ကိတ်ပုဒ်နှိုက် ခြေကို မဟော။ ဆိုခြင်း၊ ပြုခြင်း စသော ကိရိယာကို လည်းကောင်း၊ ကတ္တုသတ္တိ၊ ကမ္မသတ္တိမျှကိုလည်းကောင်း ဟောအံ့သည်သာ ဖြစ်၏။ တကာ ဟူ သော စကားခွန်းသည်ကား ခြေကိုဟောရာနှိုက်သာ မြီးရာသည်။ ထိုကြောင့် လက္ခဏာ အနက် မသင့်လေကောင်း။ အစွန္တ သံယောဂနှိုက်လည်း အဒ္ဓါကာလအနက် ဖြစ် ကြောင်း ခဲသောကြောင့် ခြေနှိုက်သာ မြီးကောင်းသော 'တကာ' ဟူသော စကား ခွန်းသည် မထင်။ ဤသို့လျှင် တကာ ဟူသော စကားခွန်း၊ တို့ ဟူသော စကားခွန်း၊ ကုန် ဟူသည်၊ ကြ ဟူသည့် စကားခွန်းကိုကား ဗဟုတ္တကို ထွန်းစေသည်ကား တူ၏။ အရာအားဖြင့်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ကွဲပြားကုန်၏။

ရကာမတ္တ ဟူသည်နှိုက်လည်း 'ကာ' ဟူသော စကားခွန်းသည် မတ္တသဒ္ဓါ၏ အနက် ယူသင့်၏။ ထိုအနက်ကို အိပ်ကာ၊ စားကာ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း၊ အိပ်ကာ မတ္တ၊ စားကာမတ္တ စသည်ဖြင့် မတ္တသဒ္ဓါဖက်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ထိုအနက်ကား အိပ်ခြင်းသာမန်၊ စားခြင်းသာမန် ဟူ၍ သာမည့် အနက်ကို ထင် စေ၍ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ။ ခြေဝတ္ထု အထည်ခရကောင်းသော မြန်မာမှုသက်သက် စကားခွန်း ဖြစ်၏။

ကျာ။ ယပင့်သော အရာကား 'စိစိကျာကျာ' ဟူ၍ ဆိုသော အရာဝယ် ထင် ၏။ ဤ 'ကျာကျာ' ဟူသော စကားခွန်းကား ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သော မြန်မာမှု သက်သက်တည်း။ ကျူကျူကျာကျာ ဟူသည်လည်း နည်းတူပင်။ အချို့ကား 'ကြေးကျော်ရင့်ကျူး' ဟူရာနှိုက်ကဲ့သို့ စိစိကြာကြာ၊ ကြူကြူကြာကြာ ဟူသည်မှာ သလည်း သဘောတူ ရစ်လိုသည် ဟူကုန်၏။ 'ကျာ' ဟူ၍ ယပင့်ရေးလိုသော အရာ ကား နည်းအံ့သည်။

ကြာ ဟူသော အန္တကား ကြာပန်းဟူသောအရာ၊ ရှည်ကြာ ဟူသော အရာတို့ နှိုက်ထင်၏။ အချို့ကား ကြာပန်း ဟူသည်ကို ပင့်လိုသည်ကုန်၏။ ပင့်ဟန် ရစ်ဟန် စကားကို အရာရောက်မှ ဆိုအံ့သည်။ ဦးခေါင်းနှိုက် ဆံကို ဆံကြာ၊ ကြာခြည်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရာနှိုက် ဥပမာ ဖြစ်၍ ယခင် ကြာပန်းဟူသည်နှင့် မထူး။ ကြာပန်းဟူသည်

နှိုက် ကြာ ဟူသည်ကား ဥပ္ပလသဒ္ဓါ၏ အနက် ပန်း၏ အမည်တည်း။ ရှည်ကြာ၏ ဟူသည်နှိုက် ကြာ ဟူသည်ကား စိရသဒ္ဓါ၏ အနက် ကာလရှည်ခြင်းတည်း။ ဤသို့ သဘော တမူကား ကွဲလေ၏။ အရေးအခေါ်ကား မထူး။ စကြာမင်း၊ စကြာ ရတနာ၊ ယာဉ်စကြာ၊ လက်နက်စကြာ၊ မီးပျံစကြာ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား စက္ကဟူသော မာဂဓ၊ စကြ ဟူသော သံသကရိုက် ဤဘာသာနှစ်ပါးတွင် စကြ ဟူ သော သံသကရိုက် ဘာသာကို စွဲမှီ၍ ဆိုသင့်သောကြောင့် မြန်မာမှု သက်သက် မဟူရ။

ကွာ ဟူသော အန္တကား ကွင်းကွာ၊ ကွေကွာဟူ၍ ဆိုမိန့်သည်နှိုက် ထင်သည်။ ဤ ကွာဟူသော စကားခွန်းသည်ကား ကွင်းသည်၊ ခွင်းသည်၊ ကွဲသည်၊ ခွဲသည် ဟူသကဲ့သို့ ကွာသည်၊ ခွာသည် ဟူ၍ သုဒ္ဓအနက်၊ ကာရိုက်အနက် အစုံရသင့်၏။ ထိုတွင် ပဌမအက္ခရာ ကနှင့် ကွင်းသည်၊ ကွဲသည်၊ ကွာသည် ဟူရာနှိုက် သုဒ္ဓအနက် ဖြစ်၍ ပယောဂမထောက်။ အလိုလိုဖြစ်ခြင်းသဘောဟူ၍ ယူရာ၏။ ခွင်းသည်၊ ခွဲသည်၊ ခွာသည် ဟူရာနှိုက် ဒုတိယအက္ခရာ ခနှင့် ဆိုရာနှိုက်ကား ကာရိုက်အနက် ဖြစ်၍ ပယောဂထောက်၏။ ဖြစ်စေခြင်းအနက်ဟူ၍ ယူရာ၏။ ဤနှိုက် အလိုလို ဖြစ်ကာမျှကို သုဒ္ဓအနက်၊ ဖြစ်စေခြင်းအနက်ကို ကာရိုက်အနက် ဆိုသည်။ ဤစကား မျိုးကို ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်ညှိ၍ နှလုံးသွင်း။ နောက်လည်း အရာရောက်ခါဆိုဦးအံ့။ ဤ ကွာသည် ဟူသောအနက်ကား ကွဲခြင်း၊ ကွင်းခြင်း၊ အရာမလွတ်ခြင်း ဟူသော မြန်မာမှုဝေဟာရတည်း။ ကျွာ ဟူ၍ ယပင့်ဝဆုံး၊ ကြွာ ဟူ၍ အရစ်ဝဆုံးတို့ကား မြန်မာမှုမထင်။ ကာဟူသောအန္တ ပြီးပြီ။

(ကိ ကြိ၊ ကြိ)

၈၂။ ကဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ လုံးကြီးတင် ဝေဟာရများ

ပင့်ခြင်း၊ ရစ်ခြင်း၊ ဝဆုံးခြင်းမရှိ သက်သက်သော ကိ၊ ကြိ ဟူသော မြန်မာဘာသာ သည်မထင်။

ယပင့်လျက် ကြိ ဟူသောဝေဟာရကား အခဲ၊ အကျိ ဆိုသောအရာ၊ ညစ်ကျိ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင်

“အခဲအကျိ၊ ကံကျွေးရိမ္မ၊ တော်ညှိသာဖျည်း၊ ပေးသည့်နည်းတံ”

“မိုးဖျားတိမ္မ၊ အကျိအခဲ”

“လက်မျှမထိ၊ မြဲသိုကျိသား၊ ငွေတိကြွေးကြွေး”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသောအရာတို့နှိုက် အခဲအကျိ ဟူသည်ကား များသည်၊ ပုံပုံစုစု ရှိသည်ကို ဆိုသည်။ ညစ်ကျိဟူသည်ကား ညစ်ကျူဟူသည်နှင့် တူအံ့သည်။ ယခင်

အခဲးအကျိ ဟူသည်မှာကဲ့သို့ မြို့မုန့်အနှစ် ရောနည်ခြင်းများလသော် မကြး၊ ခဲးခဲး ပျဉ်ပျဉ်၊ အကျဉ်အထု ဖြစ်လိုသဖြင့် ပုံပုံစုစုရှိသည်လည်းကောင်း ဖြစ်၍ ညစ်သည် သာမဆို၊ ကျိသည်ဟူ၍ ဖက်ဆိခြင်းဖြစ်၏။ ဟူလျှင် ယခင် အခဲးအကျိ ဟူသော အနက်လည်းကောင်းတည်း။ ဤအခဲးအကျိ ဟူသည်လည်း ရုံးစည်း၊ စုပုံကောင်း သောအရာဝတ္ထုကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဟူသော မြန်မာမှုသက်သက်တည်း။ အချို့သော သူတို့ကား ရွှေကျိသည်ဆိုသောအရာနှိုက် ဆံခတ်သော အသံဖြင့် 'ကျိသည်' ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ရွှေကို လိုရာအခဲးအလျက် အစုအပုံဖြစ် စေခြင်းငှာ မီးဖြင့်ပြုပြင်သည်ကို ထောက်သော် ယခင် အခဲးအကျိ ဟူသည်နှင့် မထူး သင့်ဖြစ်ပြီ။ ခွဲခွဲကျိကျိဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကျိကျိကျွတ်ကျွတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း အခဲးအကျိ၊ အကျိအနှက် စသည်ဖြင့် အထူးထူး ဖက်ဆိုသည်သာ။ ဤအနက် လည်းကောင်း ယူသင့်၏။

ကြံ ဟူ၍ ရစ်လျက် လုံးကြီးတင်ကား မြန်မာမှုမထင်။ ကိဟူသောအန္တ ပြီးပြီ။

(ကိ၊ ကျိ၊ ကြီး၊ ကြီး)

၈၃။ အပင့်၊ အရစ်၊ လုံးကြီးတင် ဆံခတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီဝေါဟာရများ

ကိ ဟူသော အန္တနှိုက် သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ လည်းကောင်း မထင်။ ကျိ ဟူ၍ ယပင့်လျက် လုံးကြီးတင်ဆံခတ် ဆိုမိန့်သော အရာကား ဝိသဇ္ဇနီသံ ပါ၊ မပါ နှစ်ကွဲးရှိ၏။

“ကျီးကန်းဟူသည်တွင် ‘ကျီး’ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း။
 “ရှားမီးကျီးသို့၊ ညီးညီးဝါဝါ”
 “အကျီးတောက်ဖွား၊ မီးပုံလားသို့”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံထင်၏။ ‘ကျိကြ’ဟူသည်တွင် ‘ကျိ’ ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံမပါသောအရာလည်း ထင်၏။

ထိုတွင် ကျီးကန်း ဟူသည်နှိုက် ‘ကျီး’ကို အချို့ ယမပင့်၊ သက်သက် ရေးဖတ် ကုန်၏။ ကျေးငှက်၊ ကျေးရွာ ဟူသည်မှာကဲ့သို့ ယပင့်၍ ရေးရာမှာ သင့်တော်သည်။ အချို့ကား ‘ကိန်းခန်း’ဆိုသည်။ ‘ကိစ္စ’ ဆိုသည်မှာကဲ့သို့ သက်သက် ရေးသော်လည်း ပင့်သံဖတ်လိုသည် ဆိုကုန်၏။ သဘောကို ထောက်သော် ကျီးကန်း ဟူသည်နှိုက် ကျီး ဟူသော အမည်ကား မြန်မာမှု သက်သက်။ ကိန်းခန်း ဟူသည်မှာ ကိန်းကို ကိန္နု၊ ခန်းကို ခဏ္ဍ ဟူ၍ ပါငြိရှိသည်။ ကိစ္စ ဟူသည်မှာလည်း ‘ကရမှာရိစ္စ’ ဟူ သောသုတ်ဖြင့် ဘော၊ ကံ အနက်နှိုက် ကာရဓာတ် ရိစ္စပစ္စည်းသက်၍ ‘ကိစ္စ’ ဟု

ရုပ်ပြီးသည်။ ထိုကြောင့် ကိန်း၊ ခန်း၊ ကိစ္စ ဟူသော အရကား မြန်မာ့မူသက်သက် မဟုတ်။ ကျီး တိရစ္ဆာန်၏ အမည်ကား မြန်မာ့မူသက်သက်ဖြစ်၍ ယပင့်ရေးသော် လည်း သင့်အံ့သည်ပင်။

မြန်မာ့မူ သက်သက် မာဂဇနိုက် ပင့်၊ရစ်ခြင်း မရေးသင့်ပါလော့ ဟူအံ့။ မာဂဇ နိုက် ပင့်ရစ်သည်ကား အချို့သော အာဂုံ၊ အာဒေသ ပစ္စည်းတို့နိုက်သာ ထင်၍ မပင့် မရစ် သက်သက်သာ များသည်။ ထိုကိစ္စသော ဝေဟာရလည်း ပါဠိနှင့် လျော်စွာ သက်သက်သာ ဖြစ်၏။ ဖဦးထုတ်၊ ခခွေးအက္ခရာတို့ကို ရစ်သော်လည်း ပင့်သံဖတ်လိုသည် အချို့ ဆိုကုန်၏။ ထိုနိုက်ကား ရစ်သံ နားမချမ်းရှိ၍ ဆိုသင့် ပေသည်။ ထိုမှကြွင်းသော မြန်မာ့မူနိုက်ကား ပင့်ရာနိုက် ပင့်သံ၊ ရစ်ရာနိုက် ရစ်သံ ဖတ်သည် ကို အထူးမဆိုသာသည် ဖြစ်၏။

‘အကျီးတောက်ပွား’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

‘ပင့်ရှားမီးကျီး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

ဆိုသော အရာနိုက်ကား မီး၏ အလျှံအရောင် အရှိန်အစော် အာနံ့ဘော် ကိုပင် ‘မီးကျီး’ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ဤကား ရှေးစာဟောင်းတို့နိုက်သာ ပင့်၍ မြင်သည်။ အချို့ကား ‘မီးကြီး’ဟူ၍ ရစ်လျက် ရေးကုန်၏။ ကြီးကျယ်သောမီး ဆိုလိုသည် ယူရအံ့ ဖြစ်၏။ ဝိသဇ္ဇနီသံမပါသော ‘ကြကျီ’ဟူသော ဝေဟာရနိုက် လည်း မြန်မာ့မူသက်သက်လည်းကောင်း ဖြစ်၍ ဖတ်သံနှင့်လျော်စွာ ပင့်ရအံ့။ ဤ နိုက် ‘ရေးကာသက်သက်၊ ဖတ်ကာပင့်လျက်’ မဖတ်သည်ပင် ဖြစ်၏။

ကြီး ဟူ၍ ရစ်လျက် လုံးကြီးတင်ဆံခတ်ကား ယခင် ကြီးကျယ်သည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ တမည်သာ ထင်၏။ ကို ဟူသော အန္တကား မြီးပြီ။

(ကု၊ ကျ၊ ကြ၊)

၈၄။ ကဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ တချောင်းငင် ဝေဟာရပျား

ကု ဟူသော တချောင်းငင် အန္တကိုကား သက်သက် ယပင့်သာ ထင်၏။ ထိုတွင် ကု ဟူသော သက်သက်အန္တနိုက် ကုမသည်ဟူသော အရာထင်၏။ မြို့စကု ဟူသော ဝေဟာရနိုက်လည်း ‘မင်းသားဦးနှောင်တို့ကို စ၍ ကုသည်’ ဟူသော စကားကို ထောက်သော် ကုမခြင်း အနက်ပင် ဖြစ်၏။ ဤနိုက် ကု၏ ဟူသော စကားသည် ဆေးမန္တန် စသော ပယောဂ ထောက်ကူပြန်သည်ပင် ဖြစ်၍ နှစ်ချောင်းငင်လျက် ‘ကုသည်’ ဟူသော အနက်သော်လည်း ဖြစ်သင့်၏။

ယပင့် ကျူ ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ယခင် ညစ်ကျို ဟူသော အနက်လည်း
ကောင်း ဖြစ်သင့်သော ညစ်ကျူ ဟူသော၊ ‘မာလာကျိုကျူ’ ဟူသော အမည်တို့
နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ညစ်ကျူ ဟူရာနှိုက်

“စကားညစ်ကျူ၊ ရယ်မှုကိုမျှ”
“ညစ်ညစ်ကျူကျူ၊ သူ့ထမင်းစား”

စသည်ဖြင့် ‘ညစ်ကျူ’ ရှိတုံ၊

“နှစ်မွန်းတတ်ဘိ၊ ချင်းသတ္တိဖြင့်၊ ညစ်ကျိုမပြတ်”

စသည်ဖြင့် ‘ညစ်ကျိုရှိတုံ’ စပ်ဟပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သဘောအားဖြင့် မညွတ်
မကြည် အနည် မြူနှစ် ရောနည်ခြင်း ရှိ၍၊ ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အခဲအပျဉ်
ဖြစ်အံ့သည်ကို ကျိသည် ဆိုသော အရာလည်းကောင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကိုထောက်သော်
‘ညစ်ကျို ညစ်ကျူ’ ဟူသော စကားခွန်းသည် သဘောမထူး။ ထိုတွင် အရာအား
ဖြင့်မူကား တစိတ်ထူး၏။ ကျိသည် ဆိုသော အရာကား ညစ်နှမ်းခြင်းကိုသာမလို့၊
အကျိအခဲဖြစ်ကာမျှကိုသာ ယူသင့်သော အရာလည်း ရှိသည်။

‘အခဲအကျို၊ ကံကျွေးရှိမျှ’
‘မိုးဖျားရှိမျှ၊ အကျိအခဲ’
‘မြဲသိုကျိုသား၊ ငွေတိကြေးကြေ’

စသည်ဖြင့် ညစ်နှမ်းသော အရာမဟုတ်သည်နှိုက် ထင်သည်။

‘ချင်းသတ္တိဖြင့်၊ ညစ်ကျိုမပြတ်’
‘သွေးပြည်ကျိုကျို၊ ရိရိရွဲရွဲ’

စသည်ဖြင့် ညစ်နှမ်းသော အရာနှိုက်လည်း ထင်သည်။ ကျူ ဟူသော စကားခွန်းကား

‘စကားညစ်ကျူ၊ ရယ်မှုကိုမျှ’
‘ညစ်ညစ်ကျူကျူ၊ သူ့ထမင်းစား’
‘မလှနောက်ကျူ၊ မကောင်းမှုကို’

စသည်ဖြင့် ညစ်နှမ်းသော အရာနှိုက်သာ များသောအားဖြင့် ထင်သည်။ အခဲ
အကျိဖြစ်ကာမျှ ညစ်နှမ်းသော အရာမဟုတ်သည်နှိုက် ဆိုမိန့်ခြင်း နည်းအံ့သည်။
ဤသို့မူကား တစိတ် ထူးသင့်၏။ မာလာကျိုကျူ-ဟူသည်နှိုက်ကား ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ
ပညတ်ကာသာ။ အနက်ထူး မရှိဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယခင် ဆိုခဲ့သည်နှင့်အညီ
ကောင်းသော အနံ့ အခဲအကျို အပုံအစု ဟူသောအနက်ကိုလည်းကောင်း ယူသင့်၏။

ကြူးဟူ၍၊ ရစ်၍၊ ရှိကောင်းသော မြန်မာမှုကား မထင်။ ကု-ဟူသော အန္တ
ပြီးပြီ။

(ကု ကူး၊ ကျ၊ ကြ၊ ကျး၊ ကြး)

၈၅။ အပင့်အရစ်၊ နှစ်ချောင်းငင် ဝေဟာရများ

ကု-ဟူသော ဝေဟာရနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက် ကု-ဟူသော ဝေဟာရနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံ ပါမပါ ကွဲးသည်။ ထောက်ကူသည်၊ လွယ်ကူ၊ ကံကူဆိုသော အရာ၊ ဥချိုးငှက် တွန်မြူးသည်ကို ကူသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဝိသဇ္ဇနိသံပါသော အရာကား ကူးသန်းသည် ဆိုသော အရာနှိုက်ထင်၏။ ထိုတွင် ထောက်ကူ၏ ဟူသည်နှိုက် ကု-ဟူသော စကားခွန်းသည် မူလကို မရောင့်ရဲ၍ လောင်းစွက် ထပ်လောက်ခြင်း၊ ထောက်ပံ့ စောင်မခြင်း အနက်ဖြစ်၍ မူလ ရှိသင့်သည်တွင် ဆင့်ပွားခြင်းသဘော ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် 'ကူ၏' ဟူလျှင် မူလ ရှိလင့်ပြီးတို့တွင် လောင်းပြန်သည်ကို ကူမသည်၊ ကူရန်သည်၊ ထောက်ကူသည်၊ လှောက်ကူသည်၊ နှားမြီးကူသည် ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းတို့သည် ဖြစ်၏။ လောင်းစွက် ထပ်ပွားခြင်း အနက်ချည်း ဖြစ်၏။ ယခင် ဆေးကုသည် ဟူသော အနက်လည်း ဤနှိုက်ဝင်၍ ကု-ဟူသော တချောင်းငင် အရာမှ လွတ်အံ့သို့ ရှိ၏။

လွယ်ကူ-ဟူရာနှိုက် ကု-ဟူသော စကားခွန်းသည် ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှ အရအထူး မရှိ။ လွယ်ကူသည်-ဟူသော အနက်မျှသာ ဟူ၍ လည်း ယူရာ၏။ ထိုသို့မဟုတ် အရင်းမူလ အစသာ အခက်အခဲတို့တွင် ထောက်ကူသည်ကား အလွယ်သာ-ဟူသော အနက်ကိုယူ၍ အလွယ်သာ အကူမျှသာ ဆိုမည့်အတွက်ကို 'လွယ်ကူ' ဆိုသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အလွယ်သာဖြစ်သော ထောက်ကူခြင်းဟူ၍ လည်းကောင်း ယူမူ ယခင် အထောက်အကူ-ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

တံကု-ဟူရာနှိုက် တံကို သေးသေးတင်လျက် ပန်းသီတံ ဟူသကဲ့သို့ အချောင်း အတံယူ၍ ကု-ဟူသည်ကို ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ထိုသို့မဟုတ် ထို အချောင်းအတံဖြင့် ခိုင်ခံ့ စေ့စပ်ကြောင်း ထပ်လောင်း ကူမသည်ပင်ဖြစ်၍ 'တံကု' ဆိုသည်ယူလျှင် ယခင် ထောက်ကူခြင်း အနက်လည်းကောင်းတည်း။ ဤ တံကု-ဟူသော အနက်မည်သည် 'တံစုန်း' ဟူသည်နှင့်တူအံ့။ ဆေးတံ၊ ပန်းသီတံ ဟူသကဲ့သို့ အချောင်းအတံ ဆိုသင့်သည်တွင် ရေမှ ပေါ်သည်ကိုစွဲ၍ 'စုန်း'ဟူ၍ ဆိုသင့်ပြန်ရကား ထို 'တံ'ဟူသည့် 'စုန်း'ဟူသည့် အမည်နှစ်ပါးပေါင်း၍ 'တံစုန်း' ဆိုအပ်သကဲ့သို့ အချောင်းအတံ ဖြစ်သည်၊ ကူမသည်-ဟူသော အမည်နှစ်ပါးပေါင်း၍ 'တံကူး' ဟူသည်ကား 'တံစုန်း'ဟူသည်နှင့် တူစွာ၏။ ကံကူ ဆိုသော အရာနှိုက်

ကံတခြား ကူတခြား မခွဲပဲနှင့် နှစ်ခွန်းသော အသံရှိသော ဖြစ်တခု၏ အမည် ပညတ်မျှသာ ဟူ၍လည်း ယူဆင့်၏။

ဤနှစ်ခွန်းသော အသံသည် ဖြစ်တခု၏ အမည်ဟူသည်ကို ခွဲလိုက်အံ့။

နန်း၊ အိမ်၊ မြို့၊ ရွာ ဟူသကဲ့သို့ သရ တလုံးကိုသာမိ၍ တခွန်း တည်းသော ဝေဟာရ၊

စရပ်၊ စဆံ ဟူသကဲ့သို့ သရနှစ်လုံးရှိ၍ နှစ်ခွန်းသော ဝေဟာရ၊

သရဖို၊ * ဗလတ္တာ စသော အမည်ကဲ့သို့ သရသုံးလုံးဖြင့် သုံးခွန်း သော ဝေဟာရ—

ဤသို့ စသည်ဖြင့် အရနက် အထူးမထွက်။ ဝတ္ထုတခုတည်းကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း စသော ဝေဟာရ ဖြစ်ဟန်ကို နှလုံး သွင်းရာ၏။ ဤနှင့်အတူ သရလေးလုံး၊ ငါးလုံး စသည်ဖြင့် လေးခွန်း၊ ငါးခွန်း စသည် ခေါ်ဝေါ်ကောင်းသော တခုတည်းသော ဝတ္ထုအရ အနက် မထွက်ကောင်းသော အရာကား နည်းအံ့သည်။ ဆေးတံ၊ ဆေးအိုး ဟူသကဲ့သို့ ဆေးအရ၊ အိုးအရ ရှိကောင်းသည်ကိုလည်း သရနှစ်လုံး မဆိုသာ။ ပန်းသီတံ ဟူသကဲ့သို့ ပန်းအရ၊ သီအရ၊ တံအရ ရှိအံ့သည်ကိုလည်း သရသုံးလုံး မဆိုသာ။ အရအထူး မထွက်ပဲ နှစ်ခွန်း၊ သုံးခွန်း ဆိုကောင်းသည်ကိုသာ ဖြစ်တခုတည်း၏ အမည်ဟု ယူရာ၏။

ထိုတွင် ဤ ‘ကံ့ကူ’ ဟူသော ဝေဟာရသည် အရမကွဲလျက် နှစ်ခွန်းဆို ကောင်းသောအရာဖြစ်၏။ ကံ့အရ၊ ကူအရ ကွဲ၍ ထွက်မှုကား သရနှစ်လုံးဖြင့် နှစ်ခွန်းဆိုသော်လည်း အရကွဲရှိ၍ နှစ်ခွန်းဆိုကောင်းသောအရာ မဆိုသာသည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့တမူကား အရကွဲ မယူသာသကဲ့သို့ ရှိ၏။ အရကွဲ ရှိသင့်ရာနှိုက် သမာသိ ဖြစ်သင့် မဖြစ်သင့်ကိုလည်းကောင်း၊ သမာသိဖြစ်သင့်ရာနှိုက် ဒွန်၊ တပျူရိသိ စသည်တို့တွင် သင့်ရာအနက်ကိုလည်းကောင်း နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဥချီးငှက် တွန်မြည် သည်ကို ကူသည် ဟူ၍ ဆိုသော ဝေဟာရကား

“ဘုတ်က အိန်းဟူ၊ ချီးက ကူလျက်၊ တ ယူသမီးပျောင်း”

ဟူ၍ တောလားတွင်ထင်၏။ ထိုအခေါ်အဝေါ်ကား ထိုငှက်၏ တွန်သံ တစိတ်မျှ ကိုစွဲ၍ ခေါ်ဝေါ်သကဲ့သို့ရှိ၏။ ပဉ္စကူဆိုသောအရာ၊ စန္ဒကူဆိုသော အရာတို့ ကား မြန်မာသက်သက်မဟုတ်။ ပဉ္စကူလ၊ စန္ဒကူလ ဟူ၍ ဆိုသင့်သည်တွင် လ

* ယခုအခါ ‘စလတ္တာ’ ရေးသည်။

အက္ခရာ ကြေဆိုသကဲ့သို့ရှိ၏။ ပဉ္စကူလ ဟူသည်နှိုက် ‘ဝါးပါးသောအမျိုး’ ဟူလို၊ စန္ဒကူဆိုသည်နှိုက်လည်း ထိုဆေးနှင့် လ၏ ဇေးမြခြင်း တူသည်ကိုစွဲ၍ ‘လ၏ အမျိုး’ ဟူလို၍ ဆိုလိုရင်းရှိ၏။ ဆင်ခြင်ပါ။

ဝိသဇ္ဇနီသံပါလျက် ‘ကူးသန်းသည်’ ဟူသောဝေါဟာရနှိုက် ကူး၏ ဟူသည် ကား မူလတည်ရပ်မှ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းအနက် ဖြစ်၏။ ထိုအနက်ကို ကူးသွားသည်၊ ကူးသန်းသည်၊ ကူးဆန်သည်၊ ကူးခပ်သည်၊ ကူးရောက်သည် စသည်ဖြင့် ဖက်ဆိုရာ နှိုက် အရကူး အရတူ ဆင်ခြင်ရာ၏။

ကူးသွားသည်ဟူရာနှိုက် ကူးသည် တခြား၊ သွားသည် တခြားမဟုတ်။ ပြောင်း ရွှေ့ခြင်းအနက်ချည်းပင် ဖြစ်၏။ ကူးသန်းသည် ဟူရာနှိုက်ကား ပြောင်းရွှေ့ကာမျှ မဟုတ်။ ခရီးအခွန်၊ လှေ၊ ရေ၊ ယာဉ် စသည်တို့၏ အလျဉ်ကိုဖြတ်ချင်း၍ သွား သည်ဟူသော အနက် ဖြစ်၏။ ကူးဆန်သည် ဟူရာနှိုက်ကား အောက်အကြေသို့ လည်းကောင်း၊ တူရှုဖြတ်ချင်း၍ လည်းကောင်း မကူး။ အမြင့်အညာသို့ဆန်တက်၍ ကူးသည်ဟူသောအနက် ဖြစ်၏။ ကူးခပ်၊ ကူးရောက် ဟူရာနှိုက်ကား ကူးသော ကြောင့် လိုရာခပ်ရောက်သည်ဖြစ်၍ ကူးခြင်းကား အကြောင်း၊ ခပ်ရောက်ခြင်းကား အကျိုးဟူ၍ ယူသင့်၏။ ယဝ်းသို့သောကြောင့် ဖက်ဆိုသည်နှင့် လျော်အောင် အရတူ ရှိမရှိကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

ကျူဟူ၍ ယပင့်အရာနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီသံ ပါမပါ ရှိ၏။ ဝါးကျူဆိုသော အရာ၊ ကျာကျာကျူကျူ ဆိုသောအရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ဝါးကျူ ဟူသည်နှိုက် အချို့ရစ်ကုန်၏။ အစွဲကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ ပညတ်သံ ဖြစ်၍ တမူကား ရစ်သင့်အံ့သို့ရှိ၏။ ကျူကျူကျာကျာ ဟူသည်နှိုက်ကား

“မျက်နှာထိုသူ၊ ဖောက်ခွဲမှုကား၊ ငိုကျူညှိုးလျှ”
ဟူ၍ ပါရမီခန်းတွင် စပ်၏။ အချို့စာကား ‘ငိုရှူ ရှိ၏။’

“မြည်တမ်းကျိုကျို၊ ဝှဲးချီးငိုသည်”
ဟူ၍ ဘုရိဒတ်လင်္ကာတွင် ကျိုကျိုစပ်သည်။ အရအနက် ကွဲးမှည့်မထင်။ အချို့ကား ကြုံကြုံ၊ ကြုံကြုံဟူ၍ ရစ်ကုန်၏။ ကျူကျူကျာကျာ၊ ကျည်ကျည်ကျစ်ကျစ် ဟူသည်နှင့် အလားတူအံ့သည်။ အသံထင်စွာ နားသို့ရောက်သည်ကိုဆိုသော စကား မျိုးချည်း ဖြစ်၏။

ကျူး။ ဝိသဇ္ဇနီသံပါသောအရာကား အလွန်အကျူးဟူ၍ ဆိုသောအရာထင်၏။ ထိုအနက်ကား မူလထက် သာလွန်တိုးကားသော အနက်ဖြစ်၍ မူလ ရှိလင့်ပြီးတွင်

သာလွန်ပြန်သည်ကို ကျူးသည်၊ ကျော်သည်၊ လွန်ကဲသည်၊ တိုးပွားသည်ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။

ကြူဟူ၍ ရစ်သောအရာနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီသံ ပါ၊ မပါ ကဲ့၏။ ပျံ့ကြူလှိုင်ကြူ စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာကား ဝိသဇ္ဇနီသံပါ။ ထိုတွင် ပျံ့ကြူဟူသည်တွင် 'ပျံ့၏' အရကား ခံသာခံချိသောအနံ့ ရှိသည်ဟူသောအနက်၊ ကြူ၏ အရကား ထိုအနံ့သည် ပေါက်ရောက်နှံ့ပြား ထင်ရှားစွာဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက်၊ ဤအနက်နှစ်ပါးပေါင်း၍ ပျံ့ကြူဟူသော ဝေါဟာရဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဧးပျံ့၊ သင်းပျံ့၊ လှိုင်ပျံ့၊ ကြိုပျံ့ဟူသည်တို့နှိုက် ပျံ့ပျံ့ပျံ့ပျံ့ဟူသော စကားခွန်းသည် မထင်လွန်း၊ သိမ်မွေ့ နူးညံ့သော အခြင်းအရာချည်း ဖြစ်၏။

ထိုတွင် ကြူဟူသောစကားအရ ပေါက်ရောက်၊ နှံ့ပြား၊ ထင်ရှား၊ သိသာစွာ ဖြစ်ခြင်းအနက် ယှဉ်ပြန်၍ ခံချိခံသာစွာသော ထိုအနံ့သည် ထင်ရှားနှံ့ပြား၏ ဟူသောထိုအနက်ကို ရပြန်၏။ ဤနည်းအတူ လှိုင်ကြူ၊ မွှေးကြူဟူရာနှိုက် လှိုင်၏ အရ များပြားသည်။ မွှေး၏အရ အနံ့ကောင်းသည်။ ကြူ၏အရ ပေါက် ရောက်သည့် ဟူသော အနက်ကို ယူသင့်၏။ ထိုတွင် လှိုင်သည် ဟူရာနှိုက်ကား အထည်ဒြဗ်ဝတ္ထု များပြားသည်ကို ယူသင့်သော အရာလည်း ရှိအံ့သည်။ ကြူ၏ အရတမူကား အထည်မဟုတ်၊ အနံ့မျှကိုသာ ယူသင့်အံ့သို့ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ပေါက် ကြူသည် ဟူရာနှိုက် အမြင်ဝတ္ထု မထင်၊ အနီးသာဖြစ်သော်လည်း အနံ့အရ ပေါက် လွန်ချေသော 'ကြူ၏' ဆိုလေသည်။

ဝိသဇ္ဇနီသံပါလျက် ရင်ကြူး၊ ခြီးကြူး စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ရင်ရွ သောအသံဖြင့် ကြေးကြော်သည်ကို 'ရင်ကြူးသည်၊ ကြူးရင့်သည်' ဆို၏။ ခြီးကြူး ဟူသည်နှိုက်လည်း ခြီးမွမ်းခြင်း အသံဖြင့် ကြူးရင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ဤအနက်ကို ရည်၍။

‘ရွင်ရွင်မြူးမြူး၊ ဖားသံကြူးလျက်’
‘သားအားပိုက်ဖြူး၊ မိဘကြူးသို့၊ ကျေးဇူးကိုသာ’
‘ချစ်သံခေါ်ထူး၊ ရင်ကြူးဝမ်းပါး၊ သနားဖွယ်မှု’

ဤသို့စသော အစပ်အဟပ်တို့နှိုက် ရွင်သံ၊ ချစ်သံဖြင့် ကြူးရင့်ခြင်း အနက် ဖြစ်၏။ အချို့ကား ကျူးကျော်ဟူသည်မှာကိုသို့ ပင်၍ ရေးကုန်သည်။ ဆင်ခြင်။ ကူ ဟူသော အန္တ ပြီးပြီ။

(ကော၊ ကျော၊ ကြော၊ ကျေး၊ ကြေး၊ ကွေ၊ ကွေး၊
ကျွေး၊ ကြွေ၊ ကြွေ၊ ကြွေး)

၈၆။ ကုဗျည်း၊ အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ်၊

ဝိသဇ္ဇနိ ဝေါဟာရများ

ကေ၊ ဟူသော အန္တကား သက်သက် မထင်။ ယပင့်ဝဆွဲ၊ ပင့်၍၊ ဝဆွဲ၊ ရစ်၍၊ ဝဆွဲတို့ကား ထင်၏။ ထိုတွင် ယပင့်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံပါ၊ မပါ ကွဲ၏။ ပျက်ကျေသည်၊ ကျေပွန်သည်၊ ကျေပွေ့ ဆိုသော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနိသံ မပါ။ ထိုနှိုက် 'ကျေ' ဟူသော စကား၏ အရသည် မကြွင်းမကျန် ကံပျောက်ခြင်း အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုသို့လျက် ရိပွမ်နှမ်းနယ်ကာမျှ အထည်မပျောက် ရှိလျက်ကိုပင် ကျေထွားသည်၊ ကျေမှုသည် ဆိုသော အရာထင်၍ တစိုးတစိ အထည်ကြွင်းသော်လည်း အနေယိုယွင်း၊ နှမ်းနယ်၊ ပါးရှားကာမျှကိုပင် ကျေသည်ဆိုဖွယ် ရှိ၏။

သဘောအားဖြင့်ကား 'သရကျေ၊ ဗျည်းကျေ' ဟူရာနှိုက် နှမ်းနယ် ရိပွမ်ကာမျှသာမဟုတ်။ မကြွင်းမကျန် ပျောက်သည်မရှိစေသည်ပင် ဖြစ်ခဲ့၏။ ဤနှင့် လျော်စွာ အရာသို့လိုက်၍ ကုန်ပျောက်ခြင်းအနက် ရောက်အောင် ယူသင့်ရာသည်။ ကျေထွားသည် ဟူရာနှိုက် ကွဲပျက်စင်လွင့်၍ အစုအခဲ ပျောက်သည်ပင်။ အစိတ်အကွဲသာ ကျန်၍ အခဲအပုံ မရှိသည်ပင် ဖြစ်၏။ ထွားသည် ဟူသော စကား၏ အရကား မုန်မုန်ညက်ညက်သေးဖူး၍ တည်သည်ဟူသော ဝေါဟာရဖြစ်၏။ ကျေမှု ဟူသည် နှိုက်လည်း အခဲအစုပျောက်၍ မခိုင်မကျန်း မုမုရွရွသာဖြစ်၏ ဟူ၍ ယူလျှင် ကျေသည် ဟူသော စကား၏ အရသည် ကံပျောက်သော အနက်ချည်းကျ၏။ ဤနည်းအတူ ပျက်ကျေသည်ဟူရာနှိုက်လည်း အစုပျောက်သည်ပင်။ ကျေပွန်ဟူရာနှိုက်လည်း ပွန်းတီး ကျင်လည်သောကြောင့် နှောင့်ယှက်ငြိစွန်းခြင်း မရှိသည်ပင် ဖြစ်၏။

ကျေပွေ့ ဟူရာနှိုက် ကျေ ဟူသည်ကို ကျေပျောက်ခြင်း ဟူသော အနက်လည်း ကောင်း ယူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဆိုအံ့။ ဆို ဟူသော တည်ရာအခွက်၏ ပတ်လည်နံပါးနှင့် ပိုက်ပွေ့လျက် မထွက်မရှေ့ တည်သော ကြက်သွန်၊ ငရုတ်၊ စပါး၊ ပဲ၊ စသည်တို့ကို ကျေစေတတ်သော အသုံးအဆောင်ဖြစ်၍ *ကျေပွေ့ ဆိုသည်ယူသင့်၏။ ဤသို့ ယူမှု ကျေပွေ့ ဟူသည်တွင် ကျေ၏ အရ ယခင် ကျေပျောက်ခြင်း အနက်ဖြစ်၏။ ဤ ကျေပွေ့ ဟူသောဝေါဟာရသည် အမည်မျှသာ ဟူ၍ ဆိုသော်လည်း သင့်ရာ၏။

* ယခုအခါ ကျည်ပွေ့ဟု ရေးသည်။

ပ- ဗျည်းနှင့် စပ်သည် ဖြစ်၍လည်း အရာ မဟုတ်လွန်း။ ထိုသို့သော်လည်း စူးစား စေလို၍ ဆိုလိုက်သည်။

ကျေးသီး၊ စည်းစိမ်၊ ကျေးငှက် ဟူသည်တို့နှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီသံ ထင်၏။ ထို တွင် ကျေးသီး စည်းစိမ် ဟူရာနှိုက် ရွာကိုပင် 'ကျေး'ဆိုသည်။ မြို့လက် ရွာကိုကား 'ကျေးလက်'၊ မြို့လက်မဟုတ်မူ 'ကျေးသီး' ဆိုပါသည်။ မြို့ကိုမဆို၊ ရွာကို ဆို သော အရာသာ ထင်၏။

ကျေးငှက် ဟူရာနှိုက်ကား ကြက်တော၊ ဖောင်းကား၊ ကုလား၊ တမာ စသော အမည်ဖြင့် ထင်သောငှက်အထူးကို ဆိုသောအရာလည်း ထင်၏။ ဝမ်းဘဲ၊ ဟင်းသာ၊ ကြိုးကြာ၊ သောင်တင်း၊ ပိန်ညင်း၊ ပဲးထွေး စသော ငှက်တို့ကိုပင် 'ကျေး' ဆိုသော အရာလည်း ထင်၏။ ထိုတွင်

‘ပေါက်ပင်ကျေးသို့၊ ကြံတွေးလှည့်ကာ၊ မသိသာ’
ဟူ၍လည်းကောင်း၊

‘ပေါက်ထဲကျေးနေ၊ သိခဲးထွေ’ဟူ၍လည်းကောင်း

ဆိုသော အရာတို့နှိုက်ကား ယခင် ကြက်တော၊ဖောင်းကား စသော ငှက်အထူးတို့ကို 'ကျေး' ဆိုသည် ယူသင့်၏။

အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား ကြက်တော၊ ဖောင်းကား စသော ငှက်တို့၏ ကိုယ်နှင့် ပေါက်ရွက်စိမ်းသော အဆင်းတူသည်။ နှုတ်သီး၊ လည့်ရစ်၊ တောင်ပံတို့နှင့် ပေါက်ပွင့် ပေါက်ငုံ နီမြန်းသောအဆင်း တူသည်ဖြစ်၍ ကျေးနားလျှင် သိမြင် ခဲးရှကား 'ကျေးကား အဘယ်နည်း' မေးကောင်းသောကြောင့် ပေါက်ပင်ကို 'ကို'သုက' ဟူ၍ မာဂဓ ရှိသည်။ သုကော၊ကျေးသည်။ ကိ၊အဘယ်နည်း။ ကိ၊ အဘယ်သည်လျှင်။ သုကော၊ကျေးနည်း။ ဤသို့အနက်ယူ။ ယင်းသို့လျှင် ပေါက်ပင် နှိုက် ကျေးကို ကြံတွေး သိမြင်ခက်သည်ကို ထောက်၍-

“ပေါက်ပင်ကျေးသို့၊ ကြံတွေးလှည့်ကာ၊ မသိသာ”

ဟူသော စကားကို မိန့်ကုန်၏။ ဤနှိုက် ပေါက်ပွင့်ခိုက်ကို လည်းကောင်း၊ ပေါက် သည် ပင်စည်၊အနှယ် နှစ်ပါးတွင် ပေါက်နှယ်ကို လည်းကောင်း စဉ်စေလို၍-

“ပင်လုံး ကျွတ်လျှင်၊ နီတွတ်လှတင့်၊ အပွင့်ရဲရဲ”

ဟူသော စကားကို မိန့်လေသည်။ ထိုတွင် ပင်လုံးကျွတ်ဆိုသဖြင့် ပေါက်နှယ်စဉ်၏။ 'အပွင့်ရဲရဲ' ဆိုသဖြင့် မပွင့်ခိုက် ကာလစဉ်၏ဟု နှလုံး သွင်းရာ၏။ အလျဉ်း တော်၍ ဖော်လိုက်သည်။

ဤနှိုက် ကျေး-ဟူသည်ကား ကြက်တော၊ ဖောင်းကား စသော ငှက်အထူးကို ယူသင့်၏။ ထိုမှတပါး

- “တုကျွန်းလွတ်ပြိုင်၊ ကျေးမြစိုင်” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
- “မြသွင်ကိုယ်မွေး၊ စိန်ပြည်ကျေး” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
- “ကိုယ်လုံးမြတွေ၊ မြးနန်းနေ၍၊ တတ်ထွေပညာ၊ ကျေးတကာတွင်” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
- “မြကိုယ်လုံးဝယ်၊ ကိုးမည်ခြယ်သား” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
- “မြဆိုင်မြရောင်၊ ကိုယ်လုံးပြောင်မျှ” ဟူ၍ လည်းကောင်း-

စိမ်းသော အဆင်းရှိဟန် သဒ္ဒန္တရိတ်ပါလျက် မြ-ဟူသော စကားခွန်းကို ထောက် သဖြင့် ကြက်တော၊ ဖောင်းကား စသော ငှက်အထူးကိုလည်းကောင်း ယူသင့်၏။

ဝမ်းဘဲ၊ ဟင်းသာ စသော ငှက်တို့ကိုပင် ကျောင်းဆိုသော အရာကား “ကျေး ငှက်စုံစုံ၊ ကင်းငုံခြွေဆွတ်။ ကျေးငှက်လည်းခွေ၊ စုံစုံနေ၏။ ကျေးငှက်သိုက်တွင်၊ လည်ချင်းတင်၍။ ကျေးငှက်နှုန်းပုံ၊ ပျော်ခြင်းတုံလည်း။ ကျေးငှက်လွမ်းဖော် ညီ၏သို့” စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ‘ကျေးငှက်စုံစုံ’ ဟူသည်ကား ဖိုမ အစုံအစုံရှိသော ဝမ်းဘဲ၊ ဟင်းသာ စသော အမှတ်မရှိသော ငှက်တို့တည်း။

တနည်းကား စုံစုံစီစီ ငှက်အမျိုးတို့သည် အကင်းအငုံကို ခြွေဆွတ်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လည်ချင်း ခွေရှက်ကာနေသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထို အမှတ်မဲ့ သော ငှက်တို့၏ ပုံစံကို တနှုန်းပြု၍ ပျော်မွေ့ချင်သော်လည်း ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထိုငှက်တို့၏ လွမ်းဆွတ်ဖော်ညီ၏သို့ ဟူ၍ လည်းကောင်း မြင်မြင်သော ငှက်တို့ကို ပင် ယူသင့်သော အရာနှိုက်လည်း ‘ကျေး’ဆိုသော အရာထင်၏။

ဤနှိုက် ‘ကျေးငှက်’ ဆိုသောကြောင့် ကျေး-ဟူသည်ကို ကြက်တော၊ ဖောင်း ကား စသော ငှက်အထူးကိုယူ၍ ငှက်-ဟူသည်ကို ထိုမှ ကျန်သမျှယူလျှင် ကျေး၏ အရ မြင်သမျှ ငှက်မဟုတ်သင့်တကား ဟူအံ့။ ငှက်ဟူသည်တွင် ကျေးဝင်ပြီးဖြစ်၍ ကျေးကို အထူး ဆိုစုမရှိဖြစ်ခဲ့၏။ ငှက်-ဟူသည်တွင် ကျေး ဝင် သော် လည်း ဥပလက္ခဏ နည်းအားဖြင့် မှတ်၍ ပြပါသည်။

“ပူးပေါင်းကိုက်ဆွမ်း၊ ကျီးငှက်ခွပ်၍။”

ဟူရာနှိုက် ငှက်-ဟူသည်တွင် ကျီးဝင်လျက် ‘ကျီးငှက်’ဟု ဆိုပြန်၏သို့ မဆိုသင့်ပါ လော့ဟူအံ့။ မထင်သည်ကို ထင်စေလို၍ ထင်သောဝတ္ထုဖြင့် ပြသည်သာ ဥပလက္ခဏ နည်း။ ‘ထီးဖြူကိုရ၏’ ဟူရာနှိုက် သံလျက်၊ သင်းကျပ်၊ သားမြီးယပ် စသော

မင်းမြောက်တန်းဆာ ငါးပါးတို့တွင် ထင်သော ထီးဖြူကို ဆိုသဖြင့် မထင်သော ခြေနှင်း၊ သင်းကျပ် စသည်တို့ကိုလည်း ရသင့်သည်။ ဤနှင့်အတူ 'ကျီးငှက်ခုပ်၍' ယူသည်တွင် ကျီးသည် ထီးခုပ်တတ်သော အခြင်းအရာ ထင်သည်ကို မှတ်၍ ယူသင့်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကျေးနှိုက်သာ ဖိုမအစုံ နေခြင်းမထင်။ လည်ယုက်၊ လည်တင်၊ လွမ်းဆွတ်ဖော်ညှိ၏ သို့သော် အမူအရာသည်လည်း ကျေးနှိုက်သာမထင်။ ဝမ်းဘဲ၊ ဟင်းသာ စသော တပါးငှက်တို့နှိုက်လည်း ထင်သည်ချည်း ဖြစ်ခဲ့၍ ဥပလက္ခဏနည်း မဟူကောင်း။

ယင်းသို့သော် "တိရစ္ဆာန်ကျေးငှက်၊ ချပိုးရွက်နှင့်၊ ဆိတ်ဝက်ကျွဲနွား" ဟူသည်မှာ ကဲ့သို့ တစိတ်မျှပြသော နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ကျေး-ဟူသော ငှက်အထူးကို တစိတ်မျှ ပြပါသည် မယူသင့်ပါလော့ဟုအံ့။ ဤလည်းမသင့်။ မသင့်ဟန်ကား

“တိရစ္ဆာန် ကျေးငှက်၊ * ချ ပိုးရွက်နှင့်၊ ဆိတ် ဝက် ကျွဲ နွား၊ သစ်ကျား၊ မြင်း ဆင်၊ သမင် ကြွ စိုင်း၊ ဖော်ရိုင် ချေ ဆတ်၊ လိပ် ဖွပ် တက်ထူ၊ ပင့်ကူ အိမ်မြောင်၊ လူအယောင်သို့-

ဟူ၍ စပ်ဆိုရာနှိုက် ချပိုးရွက်၊ ဆိတ်၊ ဝက် စသော သရုပ်များစွာ ဆိုသည်တွင် မကျန်ကြွင်းကျန်အံ့သည်ကို ထောက်၍သာ နိဒဿနနည်း ဆိုသည်။ သရုပ် များစွာ မဆို၊ တခု နှစ်ခုမျှ ဆို၍ အများကျန်သည်ကို လည်းကောင်း ယူသင့်သော်သာ နိဒဿနနည်း ဆိုကောင်း၏။

ဤနှိုက်ကား ကျေးတခု၊ ငှက်တခု ဟူ၍ သရုပ်ကို ဖော်သည်မဟုတ်။ ကျေး ဟူသည်ကား အမည်ထူး၊ ငှက် ဟူသည်ကား အမည်ထူး မဟုတ်။ သရုပ်ကို မဖော်၊ သာမညအနက် ဖြစ်ခဲ့၏။ ကျေးကိုသာလည်းကောင်း၊ ဝမ်းဘဲ၊ ဟင်းသာ စသော သရုပ် တခု နှစ်ခု လောင်းပြန်၍ လည်းကောင်း ဆိုရာ၏။ ယင်းသို့ဆို၍ မဝင်မပါ ကျန်သည့်ငှက်တို့ကို ယူသင့်သော်သာ နိဒဿန နည်း ဖြစ်သင့်အံ့သည်။ ယင်းသို့သော ကြောင့် နိဒဿနနည်းလည်း မသင့်။ ကျေး ဟူသည်လည်း ငှက်ပင်၊ ငှက် ဟူသည် လည်း ကျေးပင်။ ပြေပြစ်စေလို၍ ဖက်သည်ဖြစ်၍ ငှက်မြင်မြင်သမျှကို 'ကျေး' ဆို သော အရာဖြစ်သည်ဟု နှလုံးသွင်းရာ၏။

ကြေ ဟူ၍ ရစ်သော အရာနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီပါ၊ မပါ အသံကဲ့၏။ အညာ အကြေ ဟူသည်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ ထင်၏။ ထိုနှိုက် အညာ ဟူသည်နှင့် အထက်၊ အကြေ ဟူသည်နှင့် အောက် ဟူသော စကားခွန်းသည် တစိတ်မျှ ကွဲ၏။ အထက် ဟူသည်၊ အောက် ဟူသည်ကား မြင့်ခြင်း၊ နိမ့်ခြင်း အရပ် ဟူသမျှနှိုက် ထင်၏။

*****
* ယခုအခါ 'ခြ'ဟု ရေးသည်။

အညာ၊ အကြေ ဟူသည်ကား လေရေတို့၏ လာရာ အရပ်တို့ကို မှတ်၍ အနိမ့်၊ အမြင့် မဟူရ။ အညာ၊ အကြေ ဆိုသောအရာ ထင်သောကြောင့် တစိတ်မျှကွဲ၏။ ထို့ကြောင့် 'အကြေအညာ' ဟူသော စကားခွန်းသည် လေ ရေကို ရည်ရာနှိုက်သာ သင့်၏။ အထက်၊ အောက် ဟူသော စကားကား နိမ့်၊ မြင့်ရှိသည်ကို ရလျှင်ပင် ဆို သင့်သည် ဖြစ်၏။

ဤနှိုက်

'လွတ်ဦးသဘင်၊ စံညာခွင်က'

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

'ဗယ်ဝေညာကူး၊ ပုံမထူး'

ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသော အရာများကိုထောက်၍ လေရေနှင့် မစပ်သော အရာ နှိုက်ပင် မြင့်မြတ်ရာကို 'အညာ' ဆိုသည်တကား ဟူအံ့။ ထိုအညာအကြေကို ဆိုလို သည် မဟုတ်။ ဗယ်၊ ညာ ဆိုလိုသော အရာဖြစ်၏။ လွတ်ဦးသဘင်မှ လက်ျာဟူ၍ ဆိုလိုသည်တွင် လက်ျာကို 'ညာ'ဆိုသော အရာ ဖြစ်သည်။ 'ဗယ်ဝေညာကူး'ဟူသည် မှာလည်း ဗယ် ဟူသော စကားခွန်းဖက်လျက်ပင် အထက်၊ အောက်၊ အမြင့်၊ အနိမ့်၊ အမြတ် အယုတ် မစစ်သာ။ ထို့ကြောင့်

'ရွေရွေများအောင်၊ မုနောအောင်သည်၊ ညာတောင်ထွတ်ထား'

'တောင်ကယ် လက်ျာ၊ ညာကနေတန်'

ဟူ၍ ဆိုသော အရာတို့တွင် 'ညာတောင်ထွတ်ထား' ဟူသည်နှိုက် သေ့ကောရိ မင်းကြီးထက် မိဖုရား အရာသည် သာလွန် မြင့်မြတ်၏ မယူသာ။ 'ညာကနေတန်' ဟူသည်မှာလည်း ဘုရားသံခင်ထက် အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် အရာမြင့်၏ မယူသာ။ ယုတ်၊ မြတ်၊ နိမ့်၊ မြင့်၊ အောက်၊ အထက် မစစ်သာ။ လက်ျာဘက်ကို 'ညာ'ဟူ၍ ဆိုသော အရာသာ ဖြစ်၏။ ဤ အညာ၊ အကြေ ဟူသည်မှာကဲ့သို့ အ-အက္ခရာမပါ။ ညာ ဟူ၍ ဆိုသင့်သော အရာသာလည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် လေရေတို့သွားလာ ရာမျှကိုသာ 'အညာအကြေ' ဆိုသင့်သည် ဖြစ်၏။ ဤအကြေဟူသော ဝေါဟာရ ကား လေရေတို့၏ စီးသွားရာ အရပ်ကို ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသော မြန်မာမှုသက်သက် တည်း။

ကြေး၊ အညစ်အကြေး၊ ငွေကြေးဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံဆိုသော အရာလည်းထင်၏။ ထိုတွင် အညစ်၊ အကြေး ဟူသည် မထူး။ အရောင်အဝါ နှမ်းစေသော အကြောင်း ချည်း ဖြစ်၏။ ကြေးငွေ ဟူသည်နှိုက် ကြေး ဟူသော ဝေါဟာရသည် ခေါ်ဝေါ် ရှိမျှသော မြန်မာမှုသက်သက် ဖြစ်၏။ ယခင် အညစ်အကြေး ဟူသော အနက်ကို

ယူ၍ ငွေ စသည်တို့ကို မေးယှက်တတ်သော အညစ်အကြေးဟူ၍ ကြေးဟူသော ဝေါဟာရဖြစ်သည်ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။

ငါး၏အကြေး၊ ငါးကြင်းကြေး ဟူသည်နှိုက်လည်း ဤနည်းအတူ ရစ်လျက် သဝေထိုး ရေးဖတ်ကုန်၏။ ယပင့်ညသတ် လိုဟန်ထင်သည်။ ဆင်ခြင်လင့်။ ဤ သဝေထိုး၊ ယပင့်၊ အရစ်တို့ကို မြစ်သံရသင့်လျက် ဝေါဟာရ မထင်။

ကွေ့ ဟူ၍ ဝဆုံးအရာနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီပါသံ၊ မပါသံ၊ အမြစ်သံ သုံးပါးလုံး ဝေါဟာရ ထင်၏။ ထိုကွေ့ ကွင်းကွေ့သည် ဟူသော အရာသည် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် ကွေ့ သည်ဟူသော စကားခွန်းသည် ကွာသည်၊ ကွဲသည်၊ ကွင်း သည် ဟူသော စကားတို့နှင့် အရင့် အန့် တစ်စိတ်မျှ ကွဲသင့်၏။ ကွဲသင့်ဟန်ကား ကွာသည်၊ ကွဲသည် ဟူလျှင် မဝေးမလံ၊ အနီးအပါး ကွဲပြားကာမျှကိုလည်း ဆို သော အရာ ထင်၏။ ကွင်းသည်၊ ကွေ့သည် ဟူလျှင် အနီးအပါး မဟုတ်၊ ဝေး သည်၊ လံသည်ကို ယူသင့်သော အရာ ထင်၏။

အချို့ကား 'ကွေ့' ဟူသောလူမျိုးကို အမြစ်သံမပါ၊ 'ကွေ့' ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ် ကုန်သည်ကား အနည်းသာဖြစ်ရာသည်။ ထိုလူမျိုးကို 'ကွေ့' ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကွေ့လည်တတ်သည် ဟူ သော် အနက်အားဖြင့် အနှုတ္တဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်၏။

“မျိုးဆွေတဝေး၊ ရှိညွတ်ကွေးသည်၊ ညီထွေးနောင်များ ဘခင်တည်း”

ဟူသည်မှာကဲ့သို့ ညွတ်ကွေးသည်ဟူသောအရာကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ထိုနှိုက်ကား ကွေ့ကွင်းသည်ဟူသော အနက်ရင်းတွင် ခွေပတ်ပျောင်းညွတ်၍ နီးချဉ်း ပြန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

ဤနှိုက် အနု၊ အရင့် တစ်စိတ်တဒေသအရ ကွဲဟန်ကား ကွဲသည် ဆိုရာနှိုက် အရေးအကြောင်းထင်မြင်ကာမျှ ကပ်ငြိလျက်ကိုပင် ကွဲသည်ဆိုသော အရာထင်၏။ ကွာသည်ဆိုသောအရာကား နှစ်ခုနှစ်ဖြာ ခြားနားလျက် မကပ်မငြိသည်ကို ဆိုသော အရာထင်၏။ ကွင်းကွေ့သည် ဆိုရာနှိုက်ကား နှစ်ခုနှစ်ဖြာခြားနားလျက် အနီးအပါး တည်ရပ်ကာမက အဝေးအလံ စင်လွင့်သည်ကို ကွေ့ကွင်းသည်ဆိုသော အရာထင်၏။ ကွေးညွတ်သည်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံပါသော အသံကား အဝေးအလံ စင်လွင့်ကာ မရပ်။ ခွေပတ်နီးချဉ်းပြန်သည်ကိုဆိုသော အရာထင်၏။ ယင်းသို့လျှင် အနု၊ အရင့် တစ်စိတ်တဒေသခွဲ၍ ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။ ကွေ့လည်သည် ဟူသော အရာနှိုက် အမြစ်သံကား ဆိုခဲ့ပြီ။

ကျေး ဟူ၍ အပင့် ဝဆုံးအရာကား လုပ်ကျွေးသည်၊ အကျွေးအငန်း၊ ကျွေးမြီ၊ ကံကျွေးခံသည်၊ ကျွေးပင့်၏။ အမည် ဟူသော ဝေါဟာရ ဝိသဇ္ဇနီ အသံသာ ထင်၏။

ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ အမြစ်သံတို့ကား ရသင့်လျက် ဝေဟာရမထင်။

ထိုတူင် လုပ်ကျွေးသည်၊ တည်ကျွေးသည်၊ ကျွေးမွေးသည် စသည်ဖြင့် ဖက်ဆို သော်လည်း 'ကျွေးသည်' ဟူသောအနက်သည် 'စားစေခြင်း' ဟူသော အနက်သာ ဖြစ်သင့်၏။ လုပ်ကျွေးသည် ဟူရာနှိုက် 'လုပ်၍ ကျွေးသည်။ တည်ကျွေးသည်ဟူရာ နှိုက် စာပုံးတည်၍ ကျွေးသည်။ ဤသို့ လုပ်ခြင်း၊ တည်ခြင်း၊ ကိရိယာတခြား၊ ကျွေး ခြင်း ကိရိယာတခြား ယူသင့်၏။ 'ကျွေးမွေးသည်' ဟူရာနှိုက် 'မွေးသည်' ဟူသော စကား၏ အရသည် စားစေကာမဟုတ်၊ သောက်စေခြင်း၊ အဝတ်ပေးခြင်း၊ ချမ်းသာ သဖြင့် ကြီးမြင့်ပွားများကြောင်း ထောက်မခြင်းနှင့် တကွ လုံ့လပြုခြင်း အမှုအရာ ဖြစ်၏။ ကျွေးသည်၏ အရကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း စားစေခြင်း အနက်သာ တည်း။ ဤသို့ အရကွဲဟန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ အကျွေးအငန်း ဟူသည်ကား အစားအဖို့ မပြန်မတုံ၊ ထောက်မပေးကမ်းနှင့် ရသည်ကိုဆိုသော အရာတည်း။ ကျွေးမြီ ဟူသည်နှိုက်လည်း ထောက်မပေးကမ်းနှင့် ရခြင်းဟူသော အနက်လည်း ကောင်းတည်း။ ကံကျွေး ဟူသည်နှိုက်လည်း ဤအနက် လည်းကောင်းတည်း။

ဤနှိုက် ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ၊ ဝတ္ထုကံ၊ ပုဗ္ဗကံ ဟူသည်ကဲ့သို့ ပြုခြင်းကိစ္စ၊ ပြုအပ်သောအမှုကို ကမ္မသုဒ္ဓါဟော၏။ ထိုကမ္မသုဒ္ဓါကို ကံဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထို ကံဟူသော စကားခွန်းဖက်၍ 'ကံကျွေး' ဟူသည်နှိုက် အစားအဖို့ မတုံမပြန်၊ ထောက်မ ကုပုံရသော အရာဖြစ်၍ 'ကံကျွေး ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ကျွေးပင်၏ အမည်နှိုက်ကား ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သောအမည်သာ ဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ မှတ်သိပ်ပါးရှားသည် ကာလမျှတင်၍ ကောက်ပုံးပြတ်ကြိုက် ကျွေးလင့် သည်ဟူသောအနက် ယူလျှင် ယခင် စားစေခြင်းအနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ကြွ ဟူ၍ ရစ်လျက် ဝဆုံး အရာနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီ ပါသံ၊ မပါသံ၊ အမြစ်သံ သုံးကွဲလုံးဝေဟာရ ထင်၏။ ထိုတူင် သစ်သီးကြွသည်၊ ကြွအန်ဟူသော အရာ နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီမပါသော အသံဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် သစ်သီးသစ်ပွင့် ကြွသည်၊ ကြွ လွတ်သည်၊ ကြွပဲ့သည် စသည်ဖြင့် ဖက်ဆိုခြင်းတို့နှိုက် အရတူ၊ အရကွဲ ရှေးနည်း မှီ၍ ယူရာ၏။

ကြွသည်ဟူသော စကားခွန်း၏ အရသည် ကွဲကွာသည်၊ ကွေကွင်းသည်၊ ကင်းလွတ်သည် ဟူသော စကားခွန်းတို့နှင့် ဝစိတ်မျှထူးသင့်၏။ ထူးဟန်ကား တည်ရပ်မှ ကင်းကွာခြင်းအနက် တူသော်လည်း များသောတည်ရာမှ အနည်းသာ စင်ကျခြင်းကို ရည်သောအရာနှိုက်သာ ထင်သောကြောင့် တစိတ်မျှထူးသင့်၏။

ကြွအန်ဟူသည်နှိုက် ကြွဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်၊ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှပညတ် သောအရာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထိုကြွကို ကစားခြင်းဖြင့် စည်းစိမ် ကျက်သရေ ကြွလွတ်သည်ဟူသောအနက်၊ ဝါးလက် ကရို၊ တိုင်အတွင်းသို့ သွတ်သွင်း ပစ်ချ၍

သာသာလျောက်လျောက် ကြွေကျစေခြင်း၊ မြောက်လွင်ကာမျှ သစ်သီးပွင့်ကြွေ၏ သို့
ကြွေလွတ်စေခြင်း အနက်ကြောင့် ကြွေဟူသော ဝေါဟာရအနက် ဖြစ်၏ ဟူလျှင်
ယခင် ကြွေလွတ်ခြင်းအနက် လည်းကောင်းတည်း။

ကြွေအုပ်၊ ကြွေပန်းကံ၊ ကြွေအိုး၊ ကြွေခွက် ဟူသည်တို့ကို ကြွေအုပ် စသည်ဖြင့်
ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် ကြွေကိုပင် လုပ်သည်ဟူ၍ အချို့ ဆိုကုန်သည်ကား မယုတ္တိ
လွန်း။ ကြွေ အဆင်းကဲ့သို့ သန့်ရှင်း ဖြူစင်သည်ဖြစ်၍ သာ ထိုအမည် တွင်သည်
ဟူကောင်း၏။

ဟစ်ကြွေးသည်၊ ရင့်ကြွေးသည်၊ ကြွေးကြော်သည်၊ ငိုကြွေးသည် ဟူသည်တို့နှိုက်
ကား ဝိသဇ္ဇနီအသံ ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် အချို့ကား လုပ်ကျွေးဟူသည်မှာကဲ့သို့ ယပင်
ကုန်၏။ ရင့်ကြွေးသည်၊ ရင့်ကြွေးသည်တို့ သဘောတူဖြင့် သင့်၏။ ဆိုအပ်ပြီးသည်
ကိုလည်းကောင်း၊ သဘောတူကို လည်းကောင်း၊ သဘောအရကို လည်းကောင်း
ဆင်ခြင်၍ ယူရာ၏။

ကြွေကြွေ ရမ်းရမ်း ဆိုသောအရာကား အမြစ်သံ ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် များလျား
လောက်လေ့သည်ကို ကြွေကြွေ ဆို၏။ ဤနှိုက် ရစ်သင့်ဟန်ကိုကား

“ဤမျှ ရွှေငွေ၊ ကြွေလည်းဝဆွဲ”

ဟူသော လင်္ကာကိုထောက်၍ သိရာ၏။ ဤလင်္ကာတွင် အချို့စာနှိုက် ‘ဤမျှ-ရွှေ
ငွေ’ ဟု ရှိသည်ကား အရေးပျက်ရာသည်။ ‘ဟရမလို၊ ဝကိုချည်းသာ’ ဆိုခြင်း
ကြောင့် ကြွေ-ဟူသည်နှိုက် ရစ်လိုကြောင်း၊ ‘ရွှေငွေ’ ဟူ၍ ‘မလိုကြောင်းကို နှလုံး
သွင်းရာ၏။

“လွဲသွေမကောက် ကျွေသတည်း။ စိတ်ပျော့ ယဉ်ပျဉ်းခွေသတည်း”
စသည်ဖြင့် အမြစ်လျက်သာ တညီတညွတ် ရှိဟန်ကိုထောက်၍ လည်း ‘ရွှေ၊ ငွေ၊
ကြွေ’ ဟူ၍ အ-မမြစ်သံ ဓာတ်။ မြစ်သံသာ သင့်ရာသဖြင့်လည်း ‘ရွှေငွေ’ ရှိ
စာအရေး ပျက်အံ့သည်ကို သတိ ရှိသင့်၏။ ဧက-ဟူသော အန္တ ပြီးပြီ။

(က ကွဲ၊ ကြ ကွဲ ကျွဲ)

၈၇။ က-ဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲနောက်ပစ် ဝေါဟာရများ

ကဲ-ဟူသော အန္တကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ
လည်းကောင်း၊ ယပင် ဝဆွဲလည်းကောင်း ဝေါဟာရ ထင်၏။ ထို နောက်ပစ်
အန္တနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီပါသော အသံ၊ မပါသော အသံ၊ အမြစ်သံ သုံးပါး ဖြစ်ဆင့်

လျက် ဝိသဇ္ဇနီမပါသော ယ-သတ်အသံ ဖြစ်သင့်ဟန်ကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့သည်နှင့် အညီ လွှတ်၍ ဝိသဇ္ဇနီအသံ၊ အမြစ်သံသာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် အ-မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ဟူ၍ နှစ်ပါးစီသာ ခွဲအံ့။

ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် 'အလွန်အကဲး' ဟူသော စကားခွန်းသည် အ-မမြစ်သော အရာတည်း။ ထိုနှိုက် 'အလွန် အကဲး' ဟူသည်ကား သာလွန်သည်ဟူသော အနက် တည်း။ ထိုအနက်ကို အပိုအကဲး၊ အသာအကဲး၊ အထူးအကဲး စသည်ဖြင့် ဖက် ဆိုသည် သာ အရမထူး။ တံကဲး-ဟူသည်ကား မှီရာ ဖြစ်ထိုက်သည်ကို ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ် ခြင်းတည်း။ အချို့ကား တံခဲ-ဟူ၍ ခခွေးနှင့် ရေးကုန်၏။ ဤအလိုသော် မှီတတ် သောဝတ္ထုနှင့် ညီမျှရုံလည်းကောင်း၊ သာလွန်၍ လည်းကောင်း ခိုင်ကျန်းသဖြင့် မှီခြင်းငှာ ခန့်သော အကျဉ်းအခဲ၊ အချောင်းအတံ ဆိုသင့်သော အရာဖြစ်၍ 'တံခဲ' ဆိုသည် ယူသင့်၏။ အနက် ရကောင်းသည် ဖြစ်လေ၏။

သယ်ကဲ့သည်၊ ဝှက်ကဲ့သည် ဟူသည်တို့ကား အ-မြစ်သော အရာတည်း။ ထိုနှိုက် သယ်ကဲ့-ဟူသော စကားသည် သဘောအားဖြင့် သယ်သည်သာမဟုတ်၊ လွှတ်ရာ ကယ်ဆယ်၏ ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ထို ကယ်ဆယ်-ဟူသော အနက်ယူ၍ ယ-သတ်တွင် မြစ်၍ ရေးလိုလျက်

“ဆွမ်းပန်းချိုတဲ့၊ ရိက္ခာမဲ့ကို၊ သယ်ကဲ့စွာ”

ဟူ၍ စပ်အင်ရှိသည်ကို လည်းကောင်း၊ ယ-သတ်၊ နောက်ပစ်တို့သည် အ-မြစ်ခါ အသံ မထူးပြီဖြစ်၍ လည်းကောင်း နောက်ပစ်လေသည် ယူသင့်၏။ အချို့ကား ယ-သတ်လိုသည် အရာကို မြစ်သည် တမဲ့ ဟူ၍ နောက်မပစ်၊ ယ-သတ်၍ ပင် မြစ် သည်။ ထိုသို့သော်လည်း စပ်အင်မဟုတ်ရာနှိုက် အရေးမကျယ်။ အသံ ပြည့်စုံပြီးဖြစ်၍ နောက်ပစ်က မသင့်မဆိုသာပြီ။ စပ်အင်ဖြစ်ရာနှိုက်ကား စပ်အင်ညီအောင် ရေးသင့်အံ့ သည်။

ဤနှိုက် ဆိုဖွယ်ကား သယ်ကဲ့သည်-ဟူရာနှိုက် သယ်၍ အတန်တန် စုထားသည်ကို 'ကဲ့သည်' ဆိုသည် မသိစေလို၍ လွှတ်ရာထားသည်ကို 'ကဲ့သည်' ဆိုသည်။ ကယ် ဆယ်ခြင်း အနက်မဟုတ်။ ဝေဟာရ အထူးတကားဟူအံ့။ မထူးသင့်။ သဘော အားဖြင့် သယ်ကဲ့သည်-ဟူရာနှိုက် မလိုရာအရပ်မှ လိုရာအရပ်သို့ ကယ်ဆယ် သယ်ပို့ သည်ပင်။ ဝှက်ကဲ့-ဟူသည်မှာလည်း ဝှက်သည်-ဟူသော စကားဖြင့်ပင် မမြင်မသိ စေလိုခြင်း အနက် ပြီးပြီ။ ထို မမြင်မသိစေလိုသည်နှင့်အညီ သိမြင်ကောင်းသော အရာမှ လွှတ်ရာ ကယ်ဆယ်သယ်သည်ပင်။ ချိုသည်၊ ချဉ်သည် စသည်ဖြင့် မြစ်သံမလို လျက် 'ချိုချိုရှိသည်၊ ချဉ်ချဉ်ရှိသည်' စသည်ဖြင့် မြစ်သံဆိုသကဲ့သို့ 'ကဲ့သည်' ဟူ၍ မြစ်သံမလိုလျက် မြစ်သံဆိုသည်ကား ဂုဏ်နည်းသော အရာကို ထင်စေသည် ဖြစ်၏။

ဂုဏ်နည်းသောအရာဟူသည်ကား ထက်မြက်အားကြီးစွာ မချိုမချဉ်၊ တော်သင့်ရုံသာ ချိုသည်ချဉ်သည် ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၏။

ဤနှင့်လျော်စွာ ကယ်ဆယ်၏ ဟူရာနှိုက် ‘ကယ်၏’ ဟူသည်ကား မြင့်မြတ်ရာ အညာသို့ ပို့တင်ခြင်းအနက်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ‘ကယ်၏’ ဟူလျှင် အကြေမှသည် အညာသို့၊ အောက်မှသည် အထက်၊ မလိုရာမှ လိုရာသို့တင်ပို့သည်ကိုသာ ကယ်သည် ဆိုရင်းဖြစ်၏။ သယ်ကဲ့သည်၊ ဝှက်ကဲ့သည်ဟူသော စကားခွန်းနှိုက်လည်း မြင့်မြတ်ရာ အညာမယူသင့်၊ မိမိလိုရာသို့ ပို့တင်ခြင်းသည် ဂုဏ်နည်းသည်ပင် ယူသင့်ရာအံ့။ ဤကိုထောက်လျှင် ‘ကဲ့’ဟူသော ဝေါဟာရ မူလမဟုတ်သည် ဖြစ်၏။

ကြဟူ၍ ရစ်သောအရာကား စိပ်သည်၊ ကြသည်၊ စပ်ကြသည် စသည်ဖြင့် အ မမြစ်သောအရာသာ ထင်၏။ ထိုတွင် စိပ်သည်၊ ကြသည် ဟူရာနှိုက် ‘ကြသည်’ ဟူသောစကား၏ အရကို ‘မစိပ်မကြ၊ စီလုံးရှုံးသို့၊ မကွဲမတော်’ ဟူသော လင်္ကာ နှင့်အညီ စိပ်သည်ဟူသောစကားကို သောက်၍ သိပ်သိပ်စိပ်စိပ်မရှိ၊ အကြားအကြား ထင်ရှားသိသာသော အရာကိုသာ ကြသည် ဆိုရာ၏သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ သဘော အားဖြင့်ကား ကြားသည်၊ ကြသည်ဟူသောစကား အရမထူးကြ။ သိပ်သိပ်စိပ်စိပ် ရှိသည်ကို ထောက်၍ ကြသည်၊ ကြားသည်။ ကြကြကြားကြားမှ ထောက်၍ မကြမကြားသည်ကို စိပ်သည်၊ သိပ်သည်ဆိုသောအရာဖြစ်၏။ အတိုအရှည် ဟူသကဲ့ သို့ အခိုက်အတန့်မျှသာ ရကောင်းသော ဝေါဟာရသာဖြစ်၍ အကြားထင်ကာမျှ သည်ပင် ‘ကြသည်’ ကြသောဝေါဟာရဖြစ်၏။

ပစ်ကြသည်ဟူသောစကား၏ အရကား ပစ်ကာမဟုတ်၊ ဖြန့်သည် ဟူသော အနက်ဖြစ်၏။ စွန့်ကြ၊ မြှောက်ကြ၊ သွန်ကြ စသည်ဖြင့် ဖက်ဆိုရာနှိုက်လည်း စွန့်ကာ၊ မြှောက်ကာ၊ သွန်ကာသာမဟုတ်၊ ဖြန့်ခြင်းအနက်ချည်းယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ‘ဖြန့်၏’ ဟူသည်လည်း မပူးမကပ်၊ မထိခိုက်စေပဲ အတန်အရာ အကြားရှိစေခြင်း၊ ကွဲပြားစေခြင်း၊ အစုအပုံပျက်စေခြင်းအနက် လည်းကောင်းဖြစ်၍ ယခင် ကြသည်၊ ကြားသည်ဟူသော သဘောရင်းမူလအနက်မှ တိမ်မသည်၊ မြီးသည်ကို သတ်သွင်းစေ လို၍ အလျဉ်းသင့်ကြိုက် ဖော်လိုက်သည်။

ကွဲးဟူသော ဝဆွဲးအရာနှိုက်လည်း အ မမြစ်သောအရာသာထင်၏။ ထိုစကား၏ အရသဘောကို ကွာဟူသည်၊ ကွေဟူသည်ကို ဆိုသောအရာနှိုက် ဆိုခဲ့တိုင်း နှလုံးသွင်း ရာ၏။

ကျုံးဟူသော ယပင့်ဝဆွဲးအရာနှိုက်လည်း နွားကျုံး၊ တံကျုံးစသည်ဖြင့် အ မမြစ်သော အရာသာထင်၏။ ထိုအမည်ကိုကား ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော အရာသာ ယူသင့် ၏။ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှပညတ်သော ရဋ္ဌိ၊ အကြောင်းရသင့်သော အန္တတ္တဟူ၍ နှလုံး

သွင်းရာသော လက္ခဏာကား စားခြင်း၊ သွားခြင်းစသော ကိရိယာအနက်၊ ဖြူသည်၊ ညိုသည်စသော ဂုဏ်အနက်၊ အကြောင်းအစွဲ ရထိုက်သော၊ တစုံတခုသောအနက် မဖြစ်သင့်ရာ။ ရှဉ့်ဖြစ်သင့်ရာ အန္တတ္တဟူ၍၊ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ကုံးဟူသော အန္တကား ပြီးပြီ။

(ကော၊ ကော့၊ ကျော၊ ကျော့၊ ကြော၊ ကြော့)

ဂဂ။ ကဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

ကောဟူသော အန္တနိုက်ကား သက်သက်၊ ယပင့်၊ အရစ် ရသင့်၏။ ထို ကော ဟူသော အန္တနိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီ မပါသော အသံသည် တံခွန်လွှားသောအသံ ဪြော်ကာရန္တဖြစ်၏။ ဝိသဇ္ဇနီအသံကား မူလအသံဖြစ်၏။ ထိုမူလတွင် အမြစ်သံ၊ မမြစ်သံ နှစ်ပါးသာ ရသင့်၏။

ထိုတွင် အဝှမ်းအကော၊ လက်သုပ်စဉ်းကော၊ လှေပျဉ်းကော၊ သစ်သီးကျွေးကော၊ စကာစကောဟူသော ဝေါဟာရတို့သည် အ မမြစ်၊ မူလအသံ ဖြစ်၏။ ထိုနိုက် အဝှမ်းအကောဟူသည်ကား မညီမမျှ မြင့်မားသောအရပ်ကို ဆိုသော အ ဖြစ်၏။ ထိုမှထောက်၍ လူတို့၏စိတ်နှလုံး မြင့်စွင့်ထောင်လွှားသည်ကို 'ကောသည်'၊ နိမ့်ချ ကြိုင့်သည်ကို 'ဝှမ်းသည်' ဆိုသည်။ ဤနိုက် ကောဟူသော ဝေါဟာရကား မညီမမျှ မြင့်မားခြင်းအနက်ဟူသော မြန်မာမှုသက်သက်တည်း။

လက်သုပ် ဟင်းလျာကို 'စဉ်းကော' ဟူရာနိုက်ကား အစိမ်းကို ပြုပြင်သော အရာနိုက်သာ ထိုအမည် ထင်သောကြောင့် 'စိမ်းကော' ဟူ၍လည်း ဆိုသင့်၏။ စဉ်းခုတ်ပစ်နယ်၍ ပြုအပ်သောကြောင့် 'စဉ်းကော' လည်း ဆိုသင့်၏။ ထိုတွင် မချက်မပြုတ် အစိမ်းသုပ်ဖြစ်သော်သာ ထိုအမည်ထင်၏။ ချက်ပြုတ်၍ သုပ်နယ် ရာနိုက် ထိုအမည် မထင်သည်ကို ထောက်သော် 'စိမ်းကော' ဆိုသည်မှာ သဘော သင့်အံ့သည်။ မချက်ပြုတ် စေကာမူ မစဉ်းမခုတ်၊ မသုပ်မနယ်သော် ထိုအမည် မဖြစ်သင့်။ စဉ်းခုတ် ပစ်နယ်သော်သာ ထိုအမည် ဖြစ်အံ့သည် တကား ဟူအံ့။ 'ကောသည်' ဟူသော စကားကို စဉ်းခုတ်ပစ်နယ်ခြင်း အနက်ယူသော် သင့်အံ့ဖြစ်၍ ထိုအနက် ရှိပြီ။ ဤနိုက် ကောသည်-ဟူသော စကားအရကို စဉ်းခုတ်ပစ် နယ်ခြင်း အနက် ယူသင့်သည်ကို ဆင်ခြင်လင့်။

လှေပျဉ်းကော-ဟူသည်နိုက် ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော အမည်ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။ သစ်ပျဉ်၊ အကျဉ်အထု လောက်သည်ကို ဦးပဲ့ မတင်မထပ် မစပ်မသေ ကြပတေ့သော သစ်လုံးတွင် ဦးစ ပဲ့စ နံပါးချန်ထားခြင်း၊ အတန်မျှသာ ခန့်ထား

ရည်ပိုင်းခြား၍၊ ဝမ်းရိုးတလျှောက် ခုတ်နုတ်ဖြတ်စဉ်းကာ လျှော့ရပ်ဖန်၍၊ ဖြစ်စေ
 သည်ဟူသော အနက်ကိုယူလျှင် ယခင် စဉ်းခုတ်ပစ်နယ်ခြင်း အနက်နှိုက်ပင် ဝင်၏။
 ပျဉ်းကောင်း၊ သစ်ကောင်းကိုသာ မစပ်မသေ လုပ်သည်ကိုထောက်၍၊ c-သတ်နှင့်
 ဆိုသင့်လျက် ရှေ့လျော့၍၊ ‘ပျဉ်းကော’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ အချို့ကား ‘ပိန်း
 ကော’ ဆိုကုန်၏။ ထိုနှိုက်ကား လောင်း၊ လက်သင်၊ စပ်တင်တို့ကဲ့သို့ ဦးပဲ့ ကွေး
 ညွတ်ခြင်း၊ ပပျဉ်းစကားရှက် ပြန်ထွက်စေခြင်း မရှိ၊ သတိသာ၊ ပိန်းသာလျှင်မျှသာ
 ဖြစ်၍၊ ‘ပိန်းကော’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။

သစ်သီးကျွေးကော-ဟူသည်နှိုက်ကား ခေါ်ဝေါ်ရုံ ပညတ်သည်ဟူ၍၊ ယူသင့်၏။

စကော၊ စကော-ဟူသည်နှိုက်ကား ‘စင်ကော’ ဟူ၍၊ c-သတ်နှင့် အချို့ ခေါ်
 ဝေါ်ကုန်၏။ c-သတ်အလိုကား စင်္ကောဋက ဟူသော ပါဠိ ရှိသည်ကို ထောက်ဟန်
 ထင်၏။ ဤအလိုသော် မြန်မာမှု သက်သက်မဟုတ်။ ထို ‘စင်္ကောဋက’ ဟူသော
 ပါဠိ၏ အနက်ကိုကား ပန်းပုံတောင်း၊ ပန်းကပ်ဟူ၍၊ ဆရာတို့ မိန့်ကုန်သည်။
 ပန်းကိုပုံစုစု တောင်း၊ ပန်းထည့်၍၊ ဆက်ကပ်သော အသုံးအဆောင် ဆိုသည်ယူရအံ့။
 ထိုနှင့် ဤ ‘စကော’ ဟူသော အသုံးအဆောင်သည် လျော်အံ့သို့ ထင်၏။ ပန်းပုံ
 တောင်း၊ ပန်းကပ် ဟူသည်ကား သူကောင်းစိုးမင်းတို့၏ အသုံးအဆောင် ကလပ်
 ဒေါင်းပေါင် စသည်ကိုသာ ယူသင့်အံ့သည်။ စကော-ဟူသော အသုံးအဆောင်ကား
 စပါးဆန် စီးပြာ လှန်ပြက်သော ဆင်းရဲသားတို့ အသုံးအဆောင်သာ ထင်သည်။
 ထို စကောကို သူကောင်းစိုးမင်းတို့ထံ ကျင်းပဟန် မရှိ။

ဤနှိုက် ဆိုဖွယ်ကား ပန်းမျိုးတို့ကဲ့သို့ မြတ်နိုးအပ်သည်ဖြစ်၍၊ စပါးဆန်တို့ကိုပင်
 ‘ပန်း’ ဆိုသည်။ ထိုပန်းကို ပုံစုစုဖြစ်၍၊ စကောသည် စင်္ကောဋက သဒ္ဒါအနက်
 ဖြစ်သင့်သည်ဟူအံ့။ သာမညအားဖြင့် ဖြစ်သင့်သော်လည်း ဝိသေသအားဖြင့်
 ရကောင်းသော ကလပ်၊ ဒေါင်းပေါင် စသည်တို့နှင့် အရာအားဖြင့်သာ လျော်လေ
 သည်။

ညွတ်ကော့သည် ဟူသော အ-မြစ်အရာကား အဝမ်း၊ အကော ဟူသည်တွင်
 ‘အဝမ်း’ ဟူသော စကား၏ အရ နိမ့်ညွတ်ခြင်း အနက်ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ‘ကော၏’
 ဟူသော မူလ အသံကား မြင့်မားခြင်း၊ ‘ကော့၏’ ဟူသော အမြစ်သံကား နိမ့်ကျ
 ခြင်းဖြစ်၍၊ သဘောအားဖြင့် အပြန်အလှန်ဖြစ်သော မြန်မာမှု သက်သက်တည်း။

ကျော-ဟူ၍၊ ယမင့် အရာနှိုက်လည်း အ-မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ နှစ်ပါးကွဲ၏။
 ထိုတွင် နက်ကျော၊ မည်းကျော၊ သန်ကျော၊ မာကျော၊ ဦးကျော၊ ဆံကျော
 စသည်ဖြင့် အထွေထွေဖွယ်၍၊ ဆိုသော်လည်း သဘောအားဖြင့် မငြိမစွန်း ပြေပြစ်
 သော အနက်ချည်း။ ထိုတွင် မည်းကျော၊ နက်ကျော ဟူသည်နှိုက် နက်မည်းသည်
 ကား တပါး၊ အဆင်းမပြောက် မနှောင့်မစွန်း မငြိ၊ သဘောကျကျ နက်မည်းသည်

ဟူလို၏။ မာကျော၊ သံကျော ဟူသည်နှိုက်လည်း ဤနည်းအတူ သန်မာခြင်း ဟူသည် အငြိအစွန်း မရှိဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဦးကျော၊ဆံကျော သည်တို့နှိုက်လည်း ဖွားရများမထ မကျမဖိတ် သိပ်သည်းစွာသဖြင့် ပြေပြစ်ခြင်း၊ မငြိမစွန်းခြင်း အနက်နှိုက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ကျော့ ဟူ၍ အ-မြစ်သော အရာကား ညွတ်ကျော့ကွင်း ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ကျော့သည်ဟူသော စကားအရကား ဖွဲ့နှောင်ပတ်ရစ် တားမြစ် ခြင်း အနက်တည်း။ ထို ဖွဲ့နှောင်ခြင်းငှာ စီရင်သော ကြီးငယ်၏ အမည်သည်လည်း 'ကျော့ကွင်း' ဟူသော ဝေဟာရ ဖြစ်၏။

ကြော ဟူ၍ ရစ်သော အရာနှိုက်လည်း အ-မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ကွဲ၏။ အခြင် အကြော၊ ဆေးကြော၊ စစ်ကြော၊စောကြော ဟူသော အရာတို့နှိုက် အ-မမြစ်သော အသံတည်း။ ထိုတွင် အခြင်အကြော ဟူသည်ကား ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော အရာဟူ၍ ယူသင့်၏။

ဤနှိုက် ယခင် 'ကျော့ကွင်း' ဟူသည်မှာ ဖွဲ့နှောင် ပတ်ရစ်ခြင်းအနက်ကို ဆိုသကဲ့သို့ ဤ အကြော ဟူသည်လည်း ဖွဲ့နှောင် ပတ်ရစ်ခြင်းအနက်တူ ဖြစ်သင့်၍ ပင်ခြင်း၊ ရစ်ခြင်း တူသင့်သည်တကား ဟူအံ့။ တစိတ်မျှသာ တူသင့်၏။ ယပင် 'ကျော့ကွင်း' ဟူသည်နှိုက် 'ကျော့သည်' ဟူသော ဝေဟာရကား ဖမ်းခြင်း အနက် ဖြစ်သင့်၏။ 'အကြော' ဟူသည်ကား ဖမ်းခြင်းမဟုတ်၊ မိခြင်းမဟုတ်။ မိခြင်း သဘောကဲ့သို့ ရစ်ပတ်လျက် တညီခြင်းအနက် ဖြစ်သင့်၍ တစိတ်မျှ ထူး၏။ သဘောကို စစ်လေ့ ရှိစေခြင်းငှာ ဆိုလိုက်သည်။ 'အကြော' ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ သော အမည်သာတည်း။

ဆေးကြော၊ စစ်ကြော ဟူရာနှိုက်လည်း ဆေးသည်၊ စစ်သည် ဆိုလျှင် လိုရာ အနက်ပြီးလျက် ပြေပြစ်စေလို၍ ဖက်ကာမျှသာဆိုသည် ယူသင့်သောကြောင့် ခေါ် ဝေါ်ရုံမျှသာ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ဆေးပြီး၊ စစ်ပြီးကို ဆေးပြန် စစ်ပြန်သည် ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ စောကြော ဟူရာနှိုက်လည်း 'စော' ဟူသော စကား၏ အရကို စောဒနာသည် ဟူသော အနက်ဟူ၍ ထပ်၍ မေးသည်ကို 'စောကြော' ဆို သည် ယူသင့်၏။ ဤစောဒနာသည် ဟူသည်တွင် ပထမကွရာ၊ တတိယကွရာ လှယ်၍ အရေးတွင်သည် ထင်ပေသည်ကား 'ဇောတနာ' ဟူ၍ တတိယကွရာ-ဇ၊ ပထမကွရာ-တ လိုအံ့သည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ 'ဇောကြောသည်' ဟူ၍ လိုရင်း ဖြစ်သင့်၏။

ကြမ်းကြော ကိုလည်း အချို့ရစ်ကုန်၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ထော်လော် ပထမကြာသဖြင့် ညီညွတ်ပြေပြစ်စေခြင်း၊ အငြိအစွန်း မရှိစေခြင်း အနက် ဖြစ်သင့် သောကြောင့် ယခင် ဦးကျော၊ ဆံကျော ဟူသည်ကို ဆိုသောအရာနှိုက် ဝင်အံ့သည်။

ဆေးကြောသည် ဟူသော အရာကဲ့သို့ ထပ်ဆင့်ခြင်း အနက်လည်း မသင့်။ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသော အနက်လည်း မထင်လေ။

ကြော့ ဟူ၍ အမြစ်သောအရာကား ကြော့မော့သည်၊ ကြော့လှေ၊ လူကြော့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရာနှိုက် ထင်၏။ ကြော့မော့ ဟူရာနှိုက် ကြော့သည် ဟူသော စကားခွန်းသည် 'တင့်တယ်၏' ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုကိစ္စ၌ လူကြော့၊ လှေကြော့၊ လှည်းကြော့ စသည်ဖြင့် လူခြေ၊ လှေခြေ လိုရာ ဖက်သည်သာ။

ကြော့လှေ ဟူသည်နှိုက်ကား ကြော့သော လှေ ဟူသော အနက်ပင် အမည်ဝိသေသ ဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

ကြော့မော့ ဟူ၍ 'မော့' ဟူသော စကားခွန်း ဖက်သည်ကား ချောသည်သာ မဆို။ ချောမောသည်ဟူ၍ မော ဟူသော စကားခွန်းကို ပြေပြစ်ရုံ ဖက်သကဲ့သို့ 'ကြော့မော့' ဟူ၍ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်သည်သာ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ထိုသို့မဟုတ် ချောမော၊ တင့်မော ဟူသည်တို့နှိုက် မော၏ အရကို အလွန်အကဲဟူသော အနက် ယူ၍ အလွန်ချောမြေ့၏၊ အလွန်တင့်တယ်၏ ဆိုအံ့သည်ကို ချောမော၊ တင့်မော သည် ဆိုသကဲ့သို့ အလွန်ကြော့၏ ဟူသော အနက်ကို သော်လည်း ယူသင့်၏။ မော့မော့၊ ချီချီ၊ ကြွကြွ ထောင်ထောင်ရှိ၏ ဟူသော အနက်ကိုသော်လည်း ယူသင့်၏။

လူကြော့ ဟူသည်နှိုက်ကား ကြော့သည် ဟူသော စကားကို 'လွန်တင်း၊ လွန်လျော့၊ လူကြော့သန်မာ၊ လူးလားပြန်ခေါက်၊ ရှည်နှယ်လျှောက်၏' ဟူသော လင်္ကာနှိုက် တင့်တယ်သည် ဟူသော အနက်၊ ကြော့ကြမ်းသောအနက်၊ ဆော့ကြော့သော အနက် ယူသင့်သော အရာ နှစ်ပါးသင့်၊ သုံးပါးသင့် တော်လျော်ရာ ယူရအံ့သည်။ ဤနှိုက် ကြမ်းကြော့၊ ဆော့ကြော့ ဟူသည်တို့နှိုက် ကြော့ ဟူသော စကားအရ အထူး မရှိ။ ဆော့သည်ကို ဆော့ကြော့၊ ကြမ်းသည်ကိုပင် ကြမ်းကြော့ ဟူ၍ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာသာတည်း။ ဧကော ဟူသော အန္တကား ပြီးပြီ။

(ကော်၊ ကျော်၊ ကြော်)

၈၉။ ကဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ သဝေထိုး၊ ရေးဗျရွေထိုး ဝေါဟာရများ

ကော် ဟူသော အန္တနှိုက် သက်သက်၊ ယပင့်၊ အရစ် ရှိသင့်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ကြသည်၊ ကော်သည်ဆိုသောအရာ၊ တမာစေး စသော အစေးကို ကော်ဆိုသော အရာတို့နှိုက်ထင်၏။ ထိုတွင် 'လျင်ပြင်းဖူးမြော်၊ ချိုဖြင့်ကော်၍၊ ပူဇော်ကြီးမြောက်' စသည်ဖြင့် ကြခြင်း၊ ပင့်ခြင်း ကို 'ကော်သည်' ဆိုသော အရာထင်၏။ ကုတ်ဖြင့် ကော်သည် စသော စကားလည်း အတူ ဖြစ်၏။

တမာစေး စသော အစေးမျိုးကို ကော် ဟူ၍ ဆိုသောအရာကား ဥရစ်ကော်၊ ဆင်စွယ်ကော်၊ ထမင်းကော်၊ ကျွဲရေကော် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာများစွာ၏။ ဤနှိုက် ချီကြသည်ကို ကော်သည် ဟူ၍ ဆိုခြင်းသည် ကိုင်ယူခြင်း အနက် ဖြစ်၍ ကိုင်သည်ကို ဆိုသော စကားခွန်းနှင့်အတူ ဖြစ်သင့်၏။ တမာကော် စသည်တို့လည်း ကိုင်ယူခြင်း၊ ဆွဲခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၍ 'ကော်' ဟူသော ဝေဟာရဖြစ်၏။ ယူလျှင် ယခင် အနက်လည်းကောင်း ဝင်၏။

ဤ ကော် ဟူသော စကား၏ အရကို ကိုင်သည် ဟူ၍ အနက်ထူး ကြံစု မရှိ။ ဝေဟာရ အထူးတကား စကားပွားများဖွယ်မရှိ ဟူအံ့။ ပါဠိတော်တို့နှိုက် ဂဟ ဓာတ်အရကို အရာသို့လိုက်၍ မြန်မာမှုနှိုက် ကိုင်သည်၊ ယူသည်၊ စွဲသည်၊ နေသည်၊ တည်သည် စသည်ဖြင့် မရေမတွက်နိုင်သော ဝေဟာရ ဖြစ်သည်။ ဤနည်းအတူ ဣရဇာတ် စသည်တို့၏ အရကိုလည်း မြန်မာမှု ဝေဟာရ များစွာ ဖြစ်သည်။

မြင်သည်၊ မြော်သည် အရမကွဲ။ ထေ့သည်၊ ထူးသည် အရမကွဲ။ ထောင်းသည်၊ ထုသည် အရမကွဲ။ ယင်းသို့အရမကွဲ အကွရာတူလျက် င-သတ်သော အန္တကွဲ၊ အသံ ကွဲ ဝေဟာရ ဖြစ်၏။ ရွှေသည်၊ ရှားသည် အရမကွဲ။ ပျောင်းသည်၊ နွဲ့သည်၊ လွန်သည်၊ ကဲသည်၊ ကုန်သည်၊ ခန်းသည် အရမကွဲလျက် အကွရာကွဲ၊ အန္တကွဲ၊ အသံကွဲဝေဟာရ ဖြစ်၏။ ဤသည်များကိုထောက်၍ အရတူလျက် ဝေဟာရ ကွဲသောအရာများ ရှိသည်ကိုထောက်၍ ကော်သည်ဟူသောစကားသည် ကိုင်သည်၊ ယူသည် ဟူသောအနက် ဖြစ်သင့်ဟန်ကို ကြံလိုက်သည်။ သဒ္ဒါအနက် ထွက်ဟန် သဘောကို စောကြောလေ့ရှိခြင်းငှာ ဖော်လိုက်သည်။

ကျော် ဟူ၍ ယပင့်သော အရာနှိုက်ကား ကျူးကျော်သည်၊ ခုန်ကျော်သည်၊ အကျော်အစောဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ကျူးကျော်သည် ဟူရာနှိုက် ကျူးလွန်သည်ကိုပင် 'ကျော်သည်' ဆိုသည်။ ခုန်ကျော် ဟူရာနှိုက်လည်း ကျူးလွန် သည်ကိုပင် ယူသင့်၏။ ကျော်စောဟူသည်နှိုက်လည်း ကျူးသည်၊ လွန်သည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

ထိုတွင် အထူးကား ကျူးကျော်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကျော်သည် ဟူ၍ လည်းကောင်းဆိုရာနှိုက် အရပ်အမှတ် လွန်ကာကျူးကာမျှကိုပင် ကျူးသည်၊ ကျော် သည် ဆိုသင့်၏။ ခုန်ကျော်သည်၊ နင်းကျော်သည် ဆိုမှုကား ခုန်သည်၊ နင်းသည် ဟူသော စကားကြောင့် အထက်အဖို့ဖြင့် ကျူးသည်၊ လွန်သည် ဟူသောအနက်ကို ယူသင့်၏။ ကျော်စောသည်ဟူ၍ 'စော' ဟူသောစကားခွန်းဖက်၍ လည်းကောင်း၊ မဖက်ပီးလည်းကောင်း ဆိုသောအရာနှိုက်ကား ကိတ္တိသဒ္ဒါ၏ အနက်၊ အထက်အောက် မမှတ်။ အရပ်ဟူသမျှသို့ ကျေးဇူးကို အံ့ခြီးသောအသံ ပျံ့နှံ့ ပေါက်ရောက်ခြင်း

အနက်ကို ယူသင့်၏။ ထိုအနက်သည်လည်း မိမိ တည်းရာဝတ္ထုနှိုက်သာ မတည်မရပ် မရှိ။ တည်ရာခြေမှ ကျူးပြန်၊ လွန်ပြန်သည်ပင် ဖြစ်၏။

ကြော်ဟူ၍ ရစ်သောအရာကား ကြေးကြော်သည်၊ ကြော်လှော်သည် ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ကြေးကြော် ဟူသောအရာကို ရင့်ကြူး ဟူသောအရာ၊ ရင့်ကြေး ဟူသောအရာတို့နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ အသံကြော်ငြာခြင်းအနက် တည်း။ ငါးသားကြော်သည် ဟူရာနှိုက်လည်း ချက်သည်၊ ပြုတ်သည်၊ ကြော်သည် ဟူ၍ ကျက်နှပ်စေခြင်း၊ အထူးပြုပြင်ခြင်းသို့ လိုက်၍ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော မြန်မာမှုတည်း။ ကော်ဟူသောအန္တ ပြီးပြီ။ ဤကား ကဗျည်းယှဉ်သော သရအန္တ တဆယ်ကို ဆိုသည်ကား ပြည့်စုံပြီ။

ဤနှိုက် ချပ်၍ မှာဦးအံ့။ အကာရန္တစသော သရတဆယ်တို့သည် ဆိုအပ် ပြီးသော သက်သက်သရအန္တ၊ ကစသော ဗျည်းနှင့်ယှဉ်သော သရအန္တဟူ၍ တဆယ်စီရှိသည်တွင် ဝိသဇ္ဇနီ၊ အ မြစ် ဖြစ်ထိုက်ရာ မူလအသံတွင် တပါး လည်းကောင်း၊ နှစ်ပါးလည်းကောင်း ပွား၍ အသံ တပါးရ၊ နှစ်ပါးရ၊ သုံးပါးရ ရှိသင့်၏။

အ ကာရန္တ၊ ဣ ကာရန္တ၊ ဥ ကာရန္တ၊ ဩ ကာရန္တဟု အန္တလေးရပ် နှိုက်ကား မူလအသံတပါးသာ ရသင့်၏။ အကာရန္တ၊ ဤကာရန္တ၊ ဥကာရန္တ ဟူသော အန္တသုံးရပ်နှိုက်ကား မူလအသံတွင် ဝိသဇ္ဇနီသံထည့်၍ အသံနှစ်ပါး ရသင့်၏။ အဲးကာရန္တ၊ ဩကာရန္တဟူသော နှစ်ရပ်နှိုက်ကား မူလအသံ တွင် အမြစ်သံထည့်၍ အသံနှစ်ပါးရသင့်၏။ ဧးကာရန္တနှိုက်ကား မူလအသံ တွင် ဝိသဇ္ဇနီသံ အမြစ်ထည့်၍ အသံသုံးပါး ရသင့်၏။

ထိုတွင် အဲးကာရန္တနှိုက် အယ်ဟူသော ယသတ်အသံကို မူလအသံ၊ အဲး ဟူသော နောက်ပစ်အသံကို ဝိသဇ္ဇနီသံဟူ၍ အမြစ်သံလောင်းသော် အသံ သုံးပါးဆိုသင့်လျက် အယ်ဟူသောအသံသည် ယသတ်အရာ အမြစ်လေ၏။ အဲးဟူသောအသံကိုသာ နောက်ပစ်၏ မူလအသံ ယူ၍ အမြစ်သံလောင်း သဖြင့် အသံနှစ်ပါးသာ ဆိုသည်။

ဩကာရန္တနှိုက်လည်း ဩကာရန္တဟူသောအသံကို မူလအသံ၊ ဩဟူသော အသံကို ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ ထိုတွင် အမြစ်သံလောင်း၍ အသံသုံးပါးဆိုသင့်လျက် ဩဟူသောအသံသည် သရထူး၊ အန္တထူးဖြစ်၍ မသွင်းသာ။ အမြစ်သံ လည်း ထို ဩကာရန္တနှိုက်သာယှဉ်လေ၍ မရသဖြင့် ဩကာရန္တဟူသောအသံ တပါးမျှသာ ဖြစ်လေသည်။

အဲးကာရန္တိန္နိကံ အယ်ဟူသော ယသတ်အသံကို မူလအသံ ဟူသည်ကား
ဒေကာရန္တ၊ ဥိကာရန္တတို့နှိုက် ဝေကန်သည်၊ ကေန်သည်၊ ဥိဥိသဲးသဲးစသည်ကို
ဆိုရာနှိုက်ကဲ့သို့ ပေါ့ပေါ့လှင့်လှင့် ဆိုသောအသံကို မူလအသံ၊ အပြိမ်အဒေး၊
ရှေးဦးဆိုသော အရာနှိုက်ကဲ့သို့ လေးလေးချချဆိုရသော အသံကို ဝိသဇ္ဇနီ
ကြောက်သောအသံ ယူသည်နှင့်တူစွာ အယ်ဟူသော ယသတ်အသံကို ပေါ့
လှင့်သောကြောင့် မူလအသံရင်း အဲးဟူသော နောက်ပစ်သံကိုကား လေးလေး
ချချ ဆိုရသောကြောင့် ဝိသဇ္ဇနီသံ ယူသည်။

ထိုသို့မဟုတ်၊ အဲးဟူသော နောက်ပစ်သံကို မူလယူလျှင် အယ်ဟူသော
ယသတ်အသံကို အထက်မှ ဗိန္ဒုတလုံးပေါက်သောအသံ ယူသင့်၏။ ဤသို့
ယူ၍ ဆိုမှု ထိုဗိန္ဒုတလုံးပေါက်သောအရာ မထင်ရှားသည် တကြောင်း၊
အကာရန္တ၊ ဥိကာရန္တ၊ ဒေကာရန္တတို့နှိုက် ပေါ့လှင့်စွာ ဆိုသော အသံသာ
မူလအသံထင်ရှားသည် တကြောင်းဖြစ်ခဲ့၍ အယ်ဟူသော ယသတ်အသံကို
မူလအသံ ယူသည်။

ဤ သရအန္တအရာနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသည် ဗျည်းဖြစ်၍ အရာမဟုတ်။ ဗျဉ္ဇန
အန္တအရာနှိုက်သာ ဆိုသင့်လျက် သရအန္တအတွင်းဝယ် သွင်း၍ ဆိုသည်ကား
ထိုဝိသဇ္ဇနီသည် သေတ်၊ ညသတ်၊ နသတ်ဟူသော ဗျည်းသက်သက်နှိုက်
လည်းကောင်း၊ အာ၊ ဤ၊ ဥိ၊ ဒေဟူသော သရသက်သက်နှိုက်လည်းကောင်း၊
ကာ၊ ကိ၊ ကူ၊ ကေဟူသော ကစသောဗျည်းနှင့် အာစသော သရယှဉ်ရာနှိုက်
လည်းကောင်း ယှဉ်ဆင်သောကြောင့် သရအန္တဝယ်လည်း ဝိသဇ္ဇနီယှဉ်ခါ
အသံထူးရသည်။ ထိုအသံထူးကို သိစေလို၍ ဆိုလိုက်သည်။ ဆိုလတ္တံ့သော
အန္တတို့နှိုက်ကား အသံရလျက် ဝေဟာရ မထင်သည်ကို လည်းကောင်း၊
မြန်မာမှုနှိုက် အသုံးနည်းသောအရာ အက္ခရာတို့ကိုလည်းကောင်း လွတ်တား
၍ ဝေဟာရထင်ရာ အသုံးမူသောအက္ခရာတို့၏ အန္တကိုသာ ဆိုအံ့သည်။

(၁၊ ၃၊ ၃)

၉၀။ ၁ဗျည်း အပင်၊ ဝဆုံး ဝေဟာရများ

၁ ဟူသော အန္တိန္နိကံ သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင်လည်းကောင်း၊ ဝဆုံး
လည်းကောင်း ဝေဟာရ ထင်၏။ အဖိုးအခ၊ ညွတ်ခသည်၊ သစ်ပင်၏ အမည်ပင်
၁-ဟူသည်တို့နှိုက် ၁-ဗျည်း သက်သက်တည်း။ ထိုနှိုက် အခ ဟူသည်ကား ပြုသော
အခွင့်နှင့် လျော်စွာရသော ကျေးဇူးတို့တည်း။ အဖိုး ဟူသည်ကား ရောင်းအပ်သော

ဝတ္ထုကိုရည်၍ ပေးသော ဥစ္စာတည်း။ အဖိုးဟု မြစ်သံဆိုမှုကား အစုဥစ္စာတည်း။ ဤသို့ သဘော ကွဲရာသည်။ မခဲးလွန်းသော်လည်း လူပြုန်းတို့ ခြားနား ယူငင်လေ့ ဖြစ်စေလို၍ ဆိုလိုက်သည်။ ကိုယ်ခါ လက်ခါ လှည်းခါ လှေခါ စသည်တို့နှိုက် ဤ အနက်ချည်း။

ညွတ်ခ ဟူသည်နှိုက်ကား ညွတ်သည် ဟူသော စကားအရ ကိုယ်လည်းကောင်း၊ စိတ်လည်းကောင်း၊ နှစ်ပါးစုံလည်းကောင်း ပျောင်းညွတ်ခြင်းအနက်၊ ခသည်ဟူသော စကား၏အရ ကိုယ်ဖြင့် ပျပ်ဝပ်ကျိုးနှံခြင်းအနက်။ ဤ အနက်နှစ်ပါးပေါင်း၍ ဝေဟာရ ဖြစ်၏ဟု သဘောကွဲအောင် ယူရာ၏။ ခယမ်းသည်၊ ခဝပ်သည်၊ ခယ သည် စသည်တို့နှိုက်လည်း ဤနည်းတူ ပျပ်ဝပ်ကျိုးနှံခြင်း အနက်လည်းကောင်း ဖည်း။ သစ်ပင်၏အမည် ပင်ခ ဟူသည်ကား ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်ခြင်းတည်း။ ပင်ခကြီး၊ ပင်ခငယ်၊ မဉ္ဇူပင်ခ၊ ထိန်ပင်ခ၊ နှောပင်ခ၊ ပျဉ်းပင်ခ ဟူ၍ အထွေထွေ ပညတ်ကာမျှ သာတည်း။

ချ ဟူ၍ ယပင့်သော အရာကား အတင်အချ ဆိုသောအရာ၊ * ချ ဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်တို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် အတင်အချ ဟူသည်နှိုက် ချ၏ ဟူသည်ကား ကျစေခြင်း အနက်တည်း။ ကျစေခြင်း ဟူသည်ကား နိမ့်ရာည့်ရာသို့ လျှောသက်စေခြင်းတည်း။ တနည်းကား အနိမ့်အမြင့်မဟူ ကူရောက် စေကာမျှကဲ့ပင် ချသည် ဆိုသော အရာလည်း ရှိသင့်၏။ ထိုတွင် နိမ့်ရာ လျှောသက်စေသည်ကို 'ချသည်' ဆိုသော အရာကား အောက်သို့ချသည်၊ နိမ့်ရာသို့ချသည် ဟူ၍ တိုက်ရိုက် ဆိုသော အရာလည်း ရှိသည်။ နေရာမှချသည်၊ သူကြီး မူးမတ်အရာမှ ချသည်၊ အညာက ချသည်၊ သစ်ပင်တောင်ကမ်းမှ ချသည် စသည်ဖြင့် နိမ့်ရာ အောက်အဖို့ ဟူ၍ တိုက်ရိုက် မပါသောအရာလည်း ရှိသည်။ ထိုသို့သော်လည်း သူကြီးမူးမတ် အရာ သစ်ပင်တောင်ကမ်း၊ အညာ ဟူသော မြင့်ရာအရပ်ကိုထောက်၍ နိမ့်ရာ အောက်အဖို့သို့ ချသည်ဟူသော အနက်ကို သိရ၏။

အနိမ့်အမြင့်မဟူ ကူရောက်ကာမျှကို ချသည် ဆိုသောအရာကား ကျွေးမြီ ချသည်၊ အိပ်ခန်းနေရာ ချသည်၊ အရာဌာန ချသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုတွင် ကျွေးမြီချသည် ဟူရာနှိုက် မိမိထက် မြင့်မြတ်သော အစိုးရမင်း အရာရှိတို့ သော်လည်း မလောက်မင်္ဂ ကြိုက်၊ ချေးငှားလျှင် ပေးပံ့ နှင့်ရသည်ကို ထောက်သဖြင့် အမြင့်အနိမ့် မစစ်သာ။ ဥစ္စာ ကူရောက်ကာမျှကဲ့သို့ ရှိ၏။

အိပ်ခန်းနေရာ ချသည် ဟူရာနှိုက်လည်း မြေမှလည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့ရာမှလည်း ကောင်း မြင့်မြတ်ရာ တင်ထား အိပ်နေစေသည်ကိုလျက် အိပ်ခန်းနေရာ ချသည်

* ယခုအခါ 'ခြ' ဟု ရေးသည်။

ဆိုသည်။ နိမိတ်ဖြင့် မစစ်သာသည် ဖြစ်၏။ အရာဌာန ချသည်ဆိုရာနှိုက်လည်း အရာ ရှိလျက် အခွင့်မပြေ လစ်ဟင်းချေသဖြင့် မြင့်မြတ်ရာမှ နိမိတ်သို့ လျော့သက်စေသည်ကို အရာချထားသည် ဆိုသည်။ တဖန်တုံ ငယ်နိမိတ်သောအရာမှ ဂုဏ်အရည်နှင့် သင့်တင့် လျောက်ပတ် မြင့်မြတ်သောအရာသို့ တင်ထားသည်ကိုလည်း အရာဌာန ချသည်၊ နေရာချသည် ဆိုပြန်သည်။ ဤသည်ကိုထောက်၍ အရာဌာန ချသည် ဆိုရာနှိုက်လည်း နိမိတ်ဖြင့်မဟူ ကူရောက် ပြောင်းလွှဲကာမျှကို 'ချသည်' ဆိုသောအရာ ယူသင့်၏။

ထိုမှတပါး စာပေချသည် ဟူရာနှိုက်လည်း ငယ်နိမိတ်သောသူနှိုက် မြင့်မြတ်သောသူ ပညာယူသည်ကို ထောက်သဖြင့် မြင့်မြတ်သောသူသို့ ပညာ ကူရောက်သည်ပင်။ ခြည် ဝါချ၏။ ဟူရာနှိုက်လည်း မလိုရာခြည်ခင်ကို တိမ်ညင်းတို့မှ လိုရာယက်ဖောက် စသည် တို့သို့ ကူရောက်စေကာသာ မည်သည်မှာ အနိမိတ်အမြင့် မစစ်သာသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤသည်များကိုထောက်၍ 'ချသည်' ဟူသော စကား၏ အရကို ယူသင့်၏။

ချ-ဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော အမည် ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ သစ်ဝါးတို့ကို ကြောကျစေတတ်သည်၊ ချတတ်သည်ဖြစ်၍ ထိုအမည် ဖြစ်၏။ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ပညတ်ဟူသမျှ အကြောင်းအစွဲ ထင်သည် တိမ်သည်သာ။ အကြောင်းစွဲ ကင်းခဲ့အံ့ဟူ၍ ဆိုလိုက်သည်။ ဆင်ခြင်။

ခိုချသည် ဟူ၍ ဆိုသောစကား၏ အရာကား ခိုမကိုတပ်သဖြင့် ခိုဖိုသည် တွန် မြည်လျက် အပါးအနီး ရှေ့ဆီးနောက်မ ခယသော အမူအရာဖြစ်၍ ခို-ခယသည်ဟု ခ-တခြား ယ-တခြား ဆိုသင့်လျက် ခနှင့်ယ စပ်၍ ယပင်သံ ဆိုသည် ဖြစ်ရာ၏။ ဤကဲ့သို့ သန္နိစပ်လျက် မြန်မာမှု ဖြစ်သင့်ဟန်ကို အောက်နှိုက်လည်း ဆိုအပ်ပြီ။ ညို၍ နှလုံးသွင်း။

ခွ ဟူ၍ ဝဆွဲသောအရာကား နှစ်ဖြာ နှစ်စိတ် ခွဲသည် ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ခွ၏ ဟူသည်ကား သစ်ခွ၊ မြစ်ခွ၊ လမ်းခွ၊ စိတ်နှလုံးခွသည် ဟူ သော အရာတို့နှိုက် အလိုအလျောက် သစ်ပင်စသည်တို့၏ နှစ်ဖြာ နှစ်စိတ် ကွဲခြင်း ဖြစ်သည်ကို ထင်၍ သုဒ္ဓ အသံကဲ့သို့ ယူဖွယ်ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား 'သုဒ္ဓ အသံ မငှမကွရာသည် ကာရိုက်သံလိုခါ ဒုတိယကွရာဆိုပြီး' ဟူသည်နှင့်အညီ ဤ နှိုက်လည်း ကာရိုက်သံ ကာရိုက်အနက်လည်း ရသင့်၏။ ရသင့်ဟန်ကား ကွာစေသည် ကို ခွာသည်၊ ညွတ်ကွေးစေသည်ကို ခွေသည်၊ ကွေးစေသည်ကို ခွဲသည် ဟူသကဲ့သို့ ကွစေသည်ကို ခွသည် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် 'ကွစေ၏' ဟူသည်ကား သစ်ပင်စသည် တို့သည် နှစ်စိတ်နှစ်ဖြာ မခွ၊ တဝတလုံးတည်း ဖြစ်ခြင်းသည် ရှည်မြင့်ရာသော အစွမ်း ရှိလျက် ခွလမှုကား ထိုအစွမ်းညီသဖြင့် မမြင့်မရှည် ဆုံးပျောက်လွယ်သည် ဖြစ်၍ ကွစေ၊ ပုစေသည်ပင်။ ထိုသို့ 'ကွစေ' ဟူသော ကာရိုက် အနက်သည် 'ခွ၏' ဟူသော ဒုတိယကွရာဖြင့် ဆိုအပ်သည် ဖြစ်၏။

လမ်းခွ ဟူသည်နှိုက်လည်း အများဆက်ဆံ၍ အားကြီးစွာ ထင်သည်။ တွင်သည့် လမ်းသည် သွားသူတို့ကို လိုရာမတူသောကြောင့် ခွသည်။ ကွဲသည်။ ထိုသို့ အသွား ကွဲပြား၍ လမ်းခွများလသော် သွားသူတို့လိုရာကုန်၍ ဆုံးပျောက် လွယ်သဖြင့် ခွခြင်းသည် လမ်းကို ကုစေ,တိုစေသည်ပင် ကျ၏။ ယင်းသို့ သဘောကို စပ်လျှင် ကာရိုက်သံ ဖြစ်သင့်၏။ ဆင်ခြင်။

(ခါ၊ ချာ၊ ခြာ၊ ခွာ)

၉၁။ ခ-ဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

ခါ ဟူသော အန္တနှိုက် သက်သက်၊ ယပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ ထင်၏။ လှုပ်သည်၊ ခါသည်၊ အချိန်အခါ၊ တိရစ္ဆာန်ခါ ဟူသည်တို့နှိုက် သက်သက် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် လှုပ်သည်၊ ခါသည် ဟူသော စကားနှိုက် ခါသည် ဟူသော စကားသည် ကပ်ငြိ သည်ကို စဉ်လွင့်စေခြင်း အနက်တည်း။ လှုပ်သည် ဟူသည်ကား လုပ်စေခြင်းမျှသာ။ တွက်သည် ဟူသည်ကား တွန်းဖယ် ထိစေခြင်းမျှသာ။ ခါသည် ဟူသော အရကား ကပ်ငြိသည်ကို စဉ်လွင့် ကွာဝေးစေခြင်း အနက်ဖြစ်၍ အရကူးလျက် လှုပ်ခြင်း၊ တွက်ခြင်းသည် ခါခြင်း သဘောနှင့် အမူအရာ ယှဉ်စပ်လျက်သာဖြစ်ရာသောကြောင့် ဖက်ဆိုလေသည်။ ဆင်ကုန်းခါသည်၊ ဖြူခါသည် စသော အရာတို့နှိုက် ဤအနက် ဖြစ်၏။

အချိန်အခါ ဟူသည်နှိုက်ကား သမယသဒ္ဒါ၊ ကာလသဒ္ဒါတို့၏ အနက်တည်း။ ဤအနက်ကို တခါ၊ နှစ်ခါ၊ သုံးခါ၊ လေးခါ စသည်ဖြင့် သင်္ချာ တပ်၍ လည်း ကောင်း၊ နွေခါ၊ မိုးခါ၊ လှုပ်ခါ၊ ဆောင်ခါ စသည်ဖြင့် အမှတ်တမဲ့ဆိုမှုကား ပြေ ဖြစ်စေလို၍ အ-အက္ခရာ ဖက်ဆိုသည်။ ဤကဲ့သို့ ပြေဖြစ်စေလိုရာနှိုက် အ-အက္ခရာ ဖက်ဆိုသည်ကား အနှစ်, အလ၊ အကြီး, အငယ်၊ အမည်း, အဖြူ, အထွေ, အပြား၊ အထူး, အဆန်း စသည်ဖြင့် များစွာ၏။ တိရစ္ဆာန်ခါ ဟူသည်နှိုက်ကား ငှက်၏ အမည်ထူး ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ပညတ်ခြင်းတည်း။

ချာ ဟူ၍ ယပင့်အရာကား အချက်အချာ၊ သည်းချာ၊ ဦးချာ၊ အသေအချာ၊ ပတ်ပတ်ချာ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် အချက်အချာ* အချုပ်အချာ ဟူသည်တို့နှိုက် 'အချာ' ဟူသည်ကား ချုပ်ကိုင်၏ သို့ အလယ်အချက်၊ အကြီး အမ မူလဖြစ်ထိုက်သည်ကို အချာ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ သည်းချာ၊ ဦးချာ ဟူသည် လည်း အသည်း၊ အဦ တို့၏ အချုပ်အမ အချက်အချာ ဆိုလိုသည်ပင် ဖြစ်၏။

* ယခုအခါ 'အချုပ်အခြာ'ဟု ရေးသည်။

သေချာ ဟူသည်လည်း အမှုအခွင့်သေဝပ်၍ အချက်အချာသို့ ရောက်သည်ယူမူ ထိုအနက်လည်းကောင်းတည်း။ ဤနှိုက် သေ တခြား၊ ချာ တခြားခွဲ၍ ယူသည် ကား သေသတ်၊ သေဝပ်၊ သေခွေ စသည်ဖြင့် 'ချာ' ဟူသော စကားခွန်း မပါပဲ လည်းကောင်း၊ မိုးရပ်ချာ၊ မြင့်မိုရ်ချာ၊ အောင်မြေချာ၊ တချာတစုရုံး စသည်ဖြင့် သေ ဟူသော စကားခွန်း မပါပဲလည်းကောင်း၊ သေသေချာချာ၊ အသေအချာ ဟူ၍ ခြားနားဖြတ်ပိုင်း၍ လည်းကောင်း ဆိုသော အရာများကိုထောက်၍ ခွဲလိုက် သည်။ ပတ်ပတ်ချာ ဟူသည်ကား မြန်ဆန်စွာ လည်ပတ်ခြင်းကို ဆိုသော အရာမျှ သာတည်း။

ခြာ ဟူ၍ ရစ်သော အရာကား 'တရက်မခြာ၊ ထိုအခါကြိုက်၊ ပုတ္တရတနာ၊ သားဖြစ်လှာ၍၊ မခြာတရက်၊ နေ့ရေမခြာမခြားတည်း' ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီ မကျောက် သော အသံ။

“ချစ်စိတ်မပြား၊ မြင်းမြတ် ဖျားကား၊ ရက်ခြား မရှိ။ လူထွိုတို့အား၊ အတွင် ထား၍၊ မခြားထို့ နောက်။

အကြားအကြား၊ ခြား၍ စိတ်သား”
ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီ ကျောက်သော အသံဖြင့် စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် အကြား ဖြစ်စေသည်ကိုပင် 'ခြားသည်' ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံလည်းကောင်း၊ 'ခြာသည်' ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီ မကျောက်သော အသံလည်းကောင်း မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ သဘောအားဖြင့် ကား ကွဲစေသည်၊ အကြား ရှိစေသည်ဟူသော ကာရိုက်အနက်ချည်း ဖြစ်သင့်၏။

ခွာ ဟူ၍ ဝဆွဲသောအရာကား ခွဲသည်ခွာသည်၊ ကျွဲနွား စသည်တို့၏ ခွာ ဟူသည်တို့ကို ထင်၏။ ထိုတွင် ကွာစေသည်ဟူသော ကာရိုက်အနက်ကို ခွာ သည် ဟူ၍ ဒုတိယကွရာဖြင့်ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ကျွဲနွားတို့၏ ခွာဟူသည်ကား ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ကတိုးတခွာ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား အချက် အချာ၊ တချာတရုံ ဟူသကဲ့သို့ တမြှာ၊ တခြာ ဆိုသင့်လျက် တခွာ ဟူ၍ အခေါ် အဝေါ် ရှေ့လေသည် ယူသင့်၏။ ခွာနှိုက် ယူအပ်သည်ပင် ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ခေါ် ဟူသော အာကာရန္တကား ပြီးပြီ။

(ဒါ၊ ခါ)

၉၂။ ခပျည်း အစဉ်၊ ဝေါဟာရများ

ခိ-ဟူသော အန္တနှိုက်ကား အပင့် ထင်သည်။ * ဖြန့်ချိသည်၊ ခံချိသည်၊ ချိခွဲ သည်၊ ချိချိရယ်သည် စသည်ဖြင့် ယပင့်သောအရာသာ ထင်၏။ ထိုတွင် ဖြန့်ချိသည်

* ယခုအခါ 'ဖြန့်ချိ' ဟု ရေးသည်။

ဟူရာနှိုက် ဖြန့်ခြင်းသဘောကိုပင် ဖြန့်ချိသည်ဟူ၍ အရတူ ဖက်ဆိသည်။ ခံချိသည် ဟူသည်ကား ခံသာသည်၊ ခံနိုင်သည်ဆိုသော အရာတည်း။ ဖြန့်ဖြန့်ချိလျက် ထိခိုက် သောအရာ အကျသာ၍ မနာလွန်း ခံချိသည်ပင်ဟူသော ယခင် ချိခြင်းအနက် လည်းကောင်းတည်း။ ချိချဲ့ ဟူရာနှိုက်ကား ပြေပြစ်ဖက်ကသာ ချဲ့သည်ဟူသော အနက်မျှသာတည်း။ ချိချိရယ်၏ ဟူသည်ကား အဆိုအမိန့် နည်းအံ့သည်။ သဘော အားဖြင့်ကား ရယ်အားကြီးသည်ကို ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ခံ-ဟူသော ဣကာရန္တ ကား ပြီးပြီ။

(ဒိ၊ ချိ၊ ခြိ)

၉၃။ ခပျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ လုံးကြီးတင်ဆံခတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ခိ-ဟူသော အန္တနှိုက်ကား အပင့်၊ အရစ် ထင်၏။ ထိုတွင် ယပင်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံ ပါ၊ မပါ အသံကွဲရသင့်လျက် ကြံချိသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီ မကျောက်သော ဝေါဟာရသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ကြံချိသည်ဟူသော ဝေါဟာရသည် အထက်သို့ ပင်ခြင်း၊ မြောက်ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကိုစွဲ၍ အထိန်းအချိ၊ စာရေးစာချိ စသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ‘ရှင်မွန်ပီပီ၊ လှမ်းချီညင်းညင်း’ စသည်ဖြင့် စပ် ဟပ်သည်လည်း ဤအနက် လည်းကောင်းတည်း။

ခြိ-ဟူ၍ ရစ်သောအရာနှိုက်လည်း အံ့ခြီးသည်၊ ခြီးမွမ်းသည်၊ ဝှဲခြီးသည်၊ ခြီးရန်း စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီကျောက်သော အသံဝေါဟာရ ထင်၏။ ထိုတွင် အံ့ခြီး သည် ဟူသော စကားကို အံ့ဩသည်၊ ခြီးကြူးသည် ဟူ၍ ရင့်ကြေးသည် ဟူသော စကားကိုစွဲ၍ ယူသင့်၏။ ဤနည်းတူ ခြီးမွမ်းသည် ဟူသည်နှိုက်လည်း ခြီးကြူးသည် ဟူသော အနက်၊ မွမ်းသည် ဟူသော စကား၏ အရကို မွမ်းမံသည်၊ ပြည့်မွမ်းသည် ဟူရာနှိုက်ကဲ့သို့ ပြည့်ဖြိုးဖုံးလွှမ်းခြင်း အနက်။ ဤသို့ အနက်နှစ်ပါး စွဲ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ တလုံးတဝတည်း အံ့ဩသည်ကို ဆိုသော အနက်သာဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။

ဝှဲခြီးသည် ဟူရာနှိုက်လည်း နည်းတူ အနက်နှစ်ပါး စွဲသင့်၏။ ဝှဲသည် ဟူသော စကား၏ အရကို နိမ့်သည်၊ ပျပ်သည်၊ ပုသည်၊ ကသည်သာ မဆိုလို။ အောက်ခြေ မဟင်းမလပ် စေ စပ်ရှုသာသည်ဖြစ်၍ တင့်တယ်နိုးသော ပျပ်ပျပ်ဝှဲဝှဲ ရှိသော တန်းဆောင်း၊ ဖြောင့်၊ စရပ်၊ ကျောင်း၊ အိမ်ထို့ကိုသာ ‘ဝှဲဝှဲ’ ဟူသော အဆိုအမိန့် ထင်သည်နှင့်အညီ မဟင်းမလပ် စေ စပ်ခြင်း အနက်ကိုစွဲ၍ အရကွဲသော်လည်း ယူသင့်၏။ တဝတည်း * ခြီးမွမ်းခြင်း အနက်ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။

* ယခုအခါ ‘ချီးမွမ်း’ဟု ရေးသည်။

ခြီးရန်း ဟူသည်နှိုက်ကား အမည်ထူး ပညတ်မျှသာ ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။ ယခင်နည်းတူ တင့်တယ်သဖြင့် ခြီးမွမ်းဖွယ် ဖြစ်စေခြင်းငှာ ရန်တားလျက် စီဆင်အပ်သော ကျောင်းအိမ်တို့၏ တန်းဆာအထူး ယူ၍ သော်သည်း အရထင်အောင် ယူရာ၏။ ပညတ်ခြင်းကား တစိတ်တဒေသ အရကိုပင် စူးတတ်သည်ဖြစ်၍ ထုတ်လိုက်သည်။ ဆင်ခြင်။ ဒီ-ဟူသော ဤကာရန္တကား ပြီးပြီ။

(၃)

၉၄။ ခဗျည်း တချောင်းငင် ဝေဟာရများ

ခုဟူသော အန္တနှိုက်ကား အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆုံးမပါ။ သက်သက်အားဖြင့် အခံအခု၊ တခုနှစ်ခု စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာတို့နှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုတွင် အခံအခု ဟူသည်ကား အရမကွဲသင့်။ အခံဟူသည်၊ အခုဟူသည်၊ အခင်းဟူသည်၊ အနီးဟူသည်စသည်ဖြင့် အပေါ်နှိုက်တည်သော ဝတ္ထုတခုကို ငြိမ်ဝပ်သာယာ သက်သာတည်ရပ်စေလို၍ အောက်အဖို့နှိုက် ဝတ္ထုတခုကိုထားခြင်း အနက်တည်း။ ထိုအနက် ရှိသောဝတ္ထုကိုလည်း ‘အခု’ဟူသော ဝေဟာရ ဖြစ်၏။ ထင်သောအားဖြင့်ကား မြင့်မြင့်စွင့်စွင့်၊ မညီမညွတ် ထင်မြင်လောက်သော ဝတ္ထုကို ဆိုသည် များ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးရှုရိုးမတ် ထက်ထက်မြက်မြက်ရွက်ဆောင်သောသူကို ‘ခုခုမမ’ပြုသည်။ ‘ခုခုမမ’ရှိသည်ဖြင့် ခေတဝေခြင်းဖြစ်၏။ တခုနှစ်ခု စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား အောက်နှိုက် ဆိုခဲပြီးသည်နှင့်အညီ တနှစ်စသော အရေအတွက်ကို ဝတ္ထုအလျောက် တခု၊ နှစ်ခု၊ တပါး၊ နှစ်ပါး စသည်ဖြင့် မရှိသေခြင်းပရိယာယ် ဝေဟာရမျှသာ တည်း။ ခုဟူသော ဥကာရန္တကား ပြီးပြီ။

(ခု၊ ခူး၊ ချ၊ ခြ၊ ခြး)

၉၅။ ခဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ နှစ်ချောင်းငင် ဝေဟာရများ

ခုဟူသော အန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်၊ အရစ်လည်းကောင်း ရှိသင့်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ ပါသည်။ မပါသည် ကွဲသင့်၏။ ယက်ကန်းသည်၊ လယ်လုပ်တို့၏ အဆောက်အဦဖြစ်သောခု၊ တိရစ္ဆာန်ခု၊ ငါးခု၊ *ပင့်ခု၊ ရောဂါခုဟူသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုဝေဟာရတို့ကား ခေတဝေခြ်မျှ ပညတ်သောအရာသာ၊ အနက်မရသင့်။ စားခြင်း၊ သွားခြင်း ကိရိယာ အနက်ကဲ့သို့ ခုဟူသောဝေဟာရသည် ကိရိယာအနက် မထင်သောကြောင့် ရှဉ့်သညာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ပင့်ခုကို အချို့ ကကြီးနှင့် ရေးကုန်သည်။

* ယခုအခါ ‘ပင့်ကူ’ဟု ရေးသည်။

ဝိသဇ္ဇနီပါသောအသံကား ဆွတ်ခူးသည်။ လတန်ခူးဟူသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုဝေါဟာရကား ယူခြင်းအနက်ဖြစ်သော်လည်း ကြည်သာရွှင်လန်းစွာ အလွယ်တကူ အညွန့်အဖျားကို ယူသောအရာနှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုကြောင့် ပန်းသစ်ရွက်အညွန့်တို့ကို ခူးသည်။ ဆွမ်းခူးသည်ဟူသော စကားခွန်းတို့ကို ရည်၍။

- “သွတ်သွတ်ပွင့်ပွေး၊ ပန်းနှယ်ခူး၍။”
- “ရပ်ကြိုက်သင်းကူး၊ ပန်းနှယ်ခူး၍။”
- “ပခန်းညွန့်ခူး၊ စစ်မြေမွေးသို့”
- “ပွင့်ချင်ကြမူး၊ အထူးထူးတိ၊ ဆွတ်ခူးရင့်ကျန်”

စသည်ဖြင့် ‘အညွန့်အဖျား’ကို ယူသောအရာ။

“မျိုးသူလှခေါင်၊ တောင်မိဖုရား၊ လက်ဝါးညှိနှူး၊ ဆွမ်းတော်ခူးသော်၊ ရန်ငူးမင်းခေါင်၊ လက်တော်လောင်း၏။”

စသည်ဖြင့် ‘ဆွမ်းခူးသည်’ဟူသော အရာတို့နှိုက် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ကုန်၏။ ဆွမ်းပန်းခူးသည်။ သစ်ရွက်ခူးသည်မှတစ်ပါး ခူးသည်ဆိုသောအရာ မထင်။ သစ်သီးစသည်တို့တို့ကား ချွေသည်။ ဆွတ်သည် စသည်ဖြင့်သာ အထူးဆိုလေသည် ဖြစ်၍။ ဆွမ်းပန်းသစ်ညွန့်တို့နှိုက်သာ ‘ခူးသည်’ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်သည်။

လတန်ခူး ဟူသည်နှိုက်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ အချို့ကား အတားကူးသည်ကိုထောက်၍၊ ကကြီးအက္ခရာဖြင့် အနက်ယူကုန်၏။

“တန်ခူးလှလျှင်၊ ဆန်းထူးမြသွင်”

စသည်ဖြင့် တတွင် နသတ် စပ်အင်ရှိလျက် ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်ရှား ရှည်မြင့်ပြီးဖြစ်၍၊ ဆင်ခြင်ရန်ရှိသည်။ တန်ခူးဟူသည်ကို တန်တခြား၊ ခူးတခြားခူး၍၊ ယူသင့်ဟန်မထင်။ နယုန်၊ ကဆုန် စသည်တို့နှိုက်ကဲ့သို့ တလုံးတည်းသော ဝေါဟာရ လက္ခဏာ ရှိသည်။ တန်ခူး၊ ကဆုန်လတို့၏ အမည် နသတ်သာယူ၍၊ ရွှေသူဟောင်းတို့ ဆိုလေ့ရှိသည်။ ထိုကိုထောက်လျှင်လည်း တန်တွင် နသတ်သာ ယူကောင်းခွဲ။ နသတ်နှင့် တန်ဟူသည်ကို ‘တားကူး’ဟူ၍၊ အနက်ယူလျှင် ဝေါဟာရ ရှေ့သည်။ ရှည်ပြီဆိုရအံ့ဖြစ်၍၊ တကြောင်း၊ ပညတ်တိုင်း အနက်မထွက်သင့်ဖြစ်၍၊ တကြောင်း ဆင်ခြင်ရန်ရှိသည်။

ယပင်အရာနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံမပါသောအရာသာ ထင်၏။ သစ်သီးချူသည်၊ ရွယ်ချူသည်၊ တံချူဟူသောအရာတို့နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် သစ်သီးချူသည်၊ ရွယ်ချူသည်၊ အရချူသည်၊ တံချူဟူသောစကားခွန်းတို့သည် ယခင်နည်းတူ ယူခြင်းအနက် ဖြစ်သော်လည်း ပညာလက်နက်ဖြင့် ရွယ်တော့ခြင်း ထောက်၍။

ယူသောအရာ ထင်၏။ ထိုတွင် ရွယ်ရွယ် ချူချူ၊ လွယ်လွယ်ကူကူ စသည်ဖြင့် ရွယ်ချူဟူ၍ ဆိုသောအရာနှိုက် ရွယ်တော့၍ ချူသည် ဟူသော အနက် ဖြစ်၏။

အရချူသည် ဟူရာနှိုက်လည်း ရကြောင်း ချူသည်ဟူသော အနက်ပင်။ တံချူ ဟူသည်နှိုက်လည်း တံ၏အရ ဝါးချောင်းစသော အတံ ဟူသော အနက် ယူ၍ ချူသောအတံ ချူတံဟူ၍ ချူဟူသော ဝိသေသနုပုဒ် ရှေ့ရပ်၍ မျဉ်းခက်သော အတံကို မျဉ်းတံဟူ၍ ဆို၏။ သို့၊ တံမျဉ်း ဆိုအပ်လျက်ကို ဖြူသောဆင်ကို ဖြူဆင်၊ မည်းသော ဆင်ကို မည်းဆင် စသည်မဆိုမူ၍ ဆင်ဖြူ ဆင်မည်း စသည်ဖြင့် ဆို၏။ သို့၊ ဝိသေသနုပုဒ်ကို နောက်နှိုက်တည်စေ၍ 'တံချူ' ဟူသော ဝေါဟာရဖြစ်၏။

ထိုနှင့်တူစွာ မာဂဇှိုက် ဝိသေသနုပုဒ် ရှေ့တည်ဟန်၊ နောက်နေဟန်၊ ရှေ့ပုဒ်၊ နောက်ပုဒ် ဝိသေသနုပုဒ်ဖြစ်ဟန်ကို သဒ္ဒါဆရာတို့ များစွာ မိန့်ကုန်ပြီ။ အလျဉ်းသင့်ရာ ရေးဖူးပြီ။ ရေးလတ္တံ့ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းတို့နှိုက် ထင်ရှားပြီး ဖြစ်၍ လည်းကောင်း လိုရာစကား ကြန့်ကြာအံ့စိုး၍ လည်းကောင်း များစွာ မရေးလိုက် သည်။

ခြူ ဟူ၍ ရစ်သောအရာနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီပါသံ မပါသံ နှစ်ပါး ကွဲထင်၏။ * ခြူဆည်းလည်း၊ လူမည်ရွှေခြူ ဟူသည်တို့နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် ကား ပညတ်မျှသာ။ အရအနက်မထွက်သင့်။ ရှဋ္ဌိသညာဖြစ်၍ ရစ်ခြင်းသာ သင့်ရာ သည်ကို အချို့သူတို့ အမှတ်မထင် ပင့်၍ ရေးကုန်သည်ကား ဆင်ခြင်သင့်၏။

ခြူးပန်း၊ ခြူးနွယ်၊ ခြူးသူ စသော ဝေါဟာရတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ထို နှိုက်လည်း ထွေးယှက်ရစ်ပတ်ခွေညွတ်သော ပန်းနွယ် ပန်းခက်တို့ကို ခေါ်ဝေါ်ကာ မျှသော ပညတ်သာ ဖြစ်၏။ ခြူးသူ၊ ခြူးရပ်၊ ခြူးကောင် ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း သတ္တဝါဝိသေသ ရှိသင့်သည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသင့်သည်ဖြစ်စေ ယှက်ခွေ ရစ်ပတ်သော အခြင်းအရာဖြင့် ကိုယ်နှိုက် များစွာ ထင်၍ ခြူးပန်း၊ ခြူးနွယ် အတူ ဖြစ်ရကား ဥပစာအားဖြင့် ဝေါဟာရဖြစ်သည် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက်လည်း ယပင့် အချို့ ရေး သည်။ ပညတ်သောအရာ ပင့်သည် နည်းအံ့။ ဆင်ခြင်ရန်။ ခူ ဟူသော ဥကာရန္တကား ပြီးပြီ။

(ခေါ ချေ၊ ချေး၊ ခြေ၊ ခွေ၊ ခွေ့၊ ခွေး၊ ချွေး၊ ခြွေ၊ ခြွေး)

၉၆။ ခပျည်း အပင့်၊ အရင့်၊ ဝဆုံး၊ သဝေထိုး စသည် ဝေါဟာရများ

ခေ ဟူသောအန္တိနှိုက် သက်သက် ခေ ဟူသော ဝေါဟာရစကားဟောင်းမထင်။ အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆုံး၊ ပင့်၍ ဝဆုံး၊ ရစ်၍ ဝဆုံး ထင်၏။ ထိုတွင် ယပင့်နှိုက်

* ယခုအခါ 'ချူ' တု ရေးသည့်။

ဝိသဇ္ဇနီ ပါသည်မပါသည် ကွဲ၏။ ချေဖျက်သည်၊ ချေဆတ်သည် ဟူသော အရာ၊ ချေ ဟူသော တောသားအမည်တို့နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီပါသံ ထင်၏။ ထိုတွင် ချေဖျက်သည် ဟူ၍၊ ခခွေး၊ ဖဦးထုတ် ဟူသော ဒုတိယကွပ်ဖြင့် ရေးဖတ်သည်ကား ကာရိုက်သံ၊ ကျေပျက်သည် ဟူ၍၊ ကကြီး၊ ပဖောက် ဟူသော ပဋ္ဌမကွပ် ရေးဖတ်ခြင်းကား သုဒ္ဓအသံ။ ဤသို့ ကာရိုက်၊ သုဒ္ဓ မျှသာ ကွဲသောကြောင့် ကျေစေသည်ကို ချေသည် ဟူသော အနက် ဖြစ်၏။

ချေဆတ်သည် ဟူရာနှိုက်ကား

‘ဆတ်ဆတ်လည်းချေ၊ သောက်သည့်ရေဖြင့်’

ဟူ၍၊ စပ်အင်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုင်းမှိုင်းသော သွေးလေ မကျေမကွဲ စုခဲးလေသဖြင့် မနေမသာ မခံချိရှိကြိုက် စုခဲးသောသွေးလေ ကျေကွဲး နှိပြားစေသော အမူအရာဖြစ်၍၊ လည်းကောင်း၊ ကျေစေသည်ကို ချေသည် ဆိုသော အရာ ဖြစ်၍၊ ယခင် ချေဖျက်သည်ဟူသော အနက်ပင်ဟူ၍၊ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သာဟူ၍၊ လည်း ယူသင့်၏။

ချေ ဟူသော တောသားအမည်နှိုက်လည်း ပညတ်မျှသာ ဟူ၍၊ လည်း ယူသင့်၏။ ထိုတိရိစ္ဆာန်၏ မြည်သံ ကြားသဖြင့် စွန့်အပ်သော ဝတ္ထုကို သင်္ကေတ အလျောက် စွန့်ပစ်ကုန်သဖြင့် စီးပွားကိုချေတတ်သည် ဟူသော အနက်ယူလျှင် ယခင် ချေဖျက်ခြင်းအနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။

ဝိသဇ္ဇနီပါသည်ကား ချေးငှားသည်၊ သံချေး၊ ချေးသီး၊ သစ်စေးကို ချေးဆိုသောအရာ၊ *ယဉ်ချေးသည်၊ ချေးချေးပျပျ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ချေးငှားသည် ဟူသော စကားခွန်းသည် အခိုက်အတန့်ပေးနှင့်ခြင်း သဘောတူသော်လည်း ချေးသည်ကား အတိုးအပွားရသင့်သည်။ ငှားသည်ကား ဝတ္ထုရင်း အစား အခမျှသာ ရသင့်သည်ဖြစ်၍၊ တစ်စိတ်မျှ ကွဲသင့်၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ပေးနှင့်ခြင်း အနက်တည်း။

‘သို့သံသို့ကြေး၊ ငါမချေး၊

ရသေ့ကျေးကို၊ ချေးချေးငှားငှား’

စသော စပ်အင်ကိုရှု၍၊ သဘဝထိုး ရေးဖတ်ခေါ်ဝေါ်သော ချေးဟူသော ကိရိယာ အနက်ကားမရှိ။ ထိုသို့သော်လည်း ပေးသည်ကိုပင် ချေးသည်၊ ငှားသည် စသည်ဖြင့် အရာအလျောက် ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။

.....
* ယခုအခါ ‘ယဉ်ကျေး’ဟု သုံးသည်။

သံဇေး၊ သစ်စေးကို ချေးဆိုသောအရာကား အညစ်အကြေး၊ မသန့်စင်သော၊
ယိုထွက်သောဝတ္ထု၏ အမည်ပညတ်မျှသာ ဖြစ်၏။

“သံတွင်သံဇေး၊ ချင်းအစေး”

“သံဇေးဖျက်ပြုန်း၊ သံတွေပြုန်းသို့”

ဟူသောစပ်အင်ကို ရှု၍ ရေးဖတ်ခြင်းကား သင့်၏။ အရအနက်ကား ချေးဟူသော
ကိရိယာအနက် မထင်။ ယခင်ကဲ့သို့ ပေးခြင်းအနက်လည်း မဟုတ်။ ယိုထွက်သော
ဝတ္ထု၏အမည် ပညတ်မျှသာတည်း။ သစ်စေးကို ချေးဆိုသောအရာကား-

“လံပါချေးအိုး၊ ရေဟုချီးလျက်”

ဟူ၍ ပါရမီခန်းတွင်သာ ထင်သည်။ ထိုနှိုက် လံပါဟူသည်ကား ဖျဉ်း၏ အမည်၊
ချေးဟူသည်ကား သစ်စေး၏ အမည်ဖြစ်၏။ အချို့သူတို့ကား မစင်ကို ချေးဆိုသည်
ယူ၏။ ထိုအယူကို ‘ပုပ်သိုးမစင်’ဟူ၍ နောက်နှိုက် ဆိုလတ္တံ့သောကြောင့် ပယ်၍
အဓိပ္ပာယ်ဖြောင့်သည်ကား လံပါမည်သောဖျဉ်းဝယ် ရှိသောသစ်စေးကို ရေအမှတ်
ချီး၍ မစင်ကိုကား နံသာအမှတ် ဖိရင်၊ နံတောင်း သုတ်လောင်း လိမ်းကျံ၍
မီးခဲကိုအချက်စသော မျက်ကောင်းနားဧကင်းနှင့်အတူ ဆင်ဝတ်၍ အဆိပ်ရှိသော
မြွေကို ပန်းကုံးအရွှေမှတ်၍ ဝတ်ဆင်သော သူရူးသူနပ်ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖြောင့်သည်။
ဤနှင့်အတူ သစ်စေးကို ချေးဆိုသောအရာကား တပါးသော ပျိုလက်စကားပြေ
မထင်မိ။ သစ်စေးကို ချေးဆိုသောအမည်လည်း ယခင်ကဲ့သို့ ပေးခြင်းအနက်မဟုတ်။
ယိုထွက်သော အမည်ပညတ်မျှသာလည်းကောင်း ယူသင့်၏။

ယဉ်ချေးသည်၊ ချေးချေးပျပျဆိုသော အရာတို့နှိုက်ကား ဆေးလေး ပြိုင်သက်
သည်ကိုဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

“ယဉ်ယဉ်ချေးချေး၊ ငှက်ရွှေကျေး”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက်ကား ဖြည်းညှင်းသည်ကို
ဆေးလေးသည်၊ လေးလေးပင်ပင်၊ လေးလေးငြိမ်ငြိမ်၊ ချေးချေးပျပျ ဟူ၍ အရာ
အလျောက် ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။ ချေးချေးပျပျဟူသည်နှိုက် ပျပျ၏ အရကို အောက်
နှိုက် ဆိုခဲ့သည်နှင့်အညီ သိမ်မွေ့နူးညံ့သဖြင့် မထင်လွန်းသော အမူအရာ ယူသင့်၏။

ခြေဟူ၍ ရစ်သောအရာကား လက်ခြေဟူသောအရာ၊ *သွားခြေလော့၊ စားခြေ
လော့ စသည်ဖြင့် တိုက်တွန်းသောအရာ၊ ယင်းသို့စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ်သံမရှိ
သောအရာသာ ထင်၏။ တိမ်ခြေ၊ တောင်ခြေ၊ တောခြေ၊ ဗိုလ်ခြေ၊ အိမ်ခြေ၊
ဆင်ခြေ၊ မြင်းခြေစသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက် ပါဒသဒ္ဒါ၏ အနက် ခြေဟူသော

* ယခုအခါ ‘သွားချေး’ဟု ရေးသည်။

ဝေဟာရ ဖြစ်၏။ အခြေအလက်ဟူ၍ အ အက္ခရာပါ ဆိုသည်မှာလည်း တော
တောင်စသော ဒြပ်ဝိသေသ သမ္ပန်ပုဒ်မပါခဲ့၍ ပြေပြစ်ရုံ အ အက္ခရာပါ ဆိုသည်
သာ။ ပါဒသဒ္ဒါ၏ အနက် ခြေဟူသော ဝေဟာရသာတည်း။ ထိုတွင် တိမ်ခြည်
ဟူ၍ ညသတ်ရှိကုန်ရာနှိုက် တိမ်ဟူသော အခြည်အမျှင်၊ တိမ်၏ အခြည်အရောင်
ဟူ၍ သင့်ရာယူလေ။ ပါဒသဒ္ဒါ၏ အနက် ခြေဟူသော ဝေဟာရမှကား လွတ်
လေ၏။

ဤ ပါဒသဒ္ဒါ၏ အနက် ခြေဟူသော ဝေဟာရကား ဦးခေါင်း၊ လက်မောင်း
စသည်ဖြင့် အမည်ထူးမှတ်အပ်သော ကိုယ်အစိတ်ရှိသော လူသူ၊ ကျွေးနွား စသည်တို့
နှိုက်သာ များသောအားဖြင့် လက်ခြေဟူသော ဝေဟာရထင်၏။ သဘောအား
ဖြင့်ကား အစူးမူလ ဖြစ်ကာမျှတိုရည်၍ ပါဒကဗျာန၊ အခြေပြုစာနာဟူ၍ ဆိုသော
အရထင်၏။ ဤနှိုက် ပါဒသဒ္ဒါ လူသူ၊ နွား၊ ကျွေး စသည်တို့၏ ခြေကို ဟောမူ ပဒ
ဓာတ်၏ သွားခြင်းအနက်ကို စူး၍ ‘ပဒတိဂတ္ထတိ တေနာတိ ပါဒေါ’ ဟူ၍
ကရဏသာဓန ဝိဂ္ဂိုဟ်၊ ‘ပဒယတိ ဂမယတိတိ ပါဒေါ’ ဟူ၍ ဟေတုကတ္တုသာဓန
ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြု၍ ကရဏသာဓနနှိုက် သတ္တဝါတို့၏ သွားကြောင်းဖြစ်သော ကိုယ်အင်္ဂါ
ဟူသော ခြေဟူ၍ ယူ။ ဟေတုကတ္တုသာဓနနှိုက်လည်း သွားစေတတ်သော ခြေ
လည်းကောင်းယူ။ ပဒဓာတ်၏ ဖြစ်ခြင်းအနက်ကိုစူး၍ ‘ပဒတိပဝတ္တတိ တေနာတိ
ပါဒေါ’ ဟူ၍ ကရဏသာဓန၊ ‘ပဒယတိ ပဝတ္တတိတိ ပါဒေါ’ ဟူ၍ ဟေတု
ကတ္တုသာဓနပြု၍ ကရဏသာဓနနှိုက် သွားခြင်းကိစ္စ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ခြေ
ဟူ၍ ကတ္တုသာဓနနှိုက် သွားခြင်းကိစ္စကို ဖြစ်စေတတ်သော ခြေဟူ၍ ယူ။ ‘ကရဏ
သာဓန’ကို ဟေတု ကတ္တုသာဓန ပြုသော် ‘မထူး’ ဟူသော နိယံစကားနှင့် အညီ
သာဓနနှစ်ပါး ဆိုလိုက်သည်။ ဤပဒဓာတ်ကို သွားခြင်းအနက် ကြံရာနှိုက် ကိုယ်ဖြင့်
သွားခြင်း၊ စိတ်ဖြင့်သွားခြင်း နှစ်ပါးကွဲ၏။ ကာယဂမန၊ ဉာဏဂမနဟူ၍ ကျမ်း
ဆရာတို့ မိန့်သည်နှင့်အညီ ဉာဏ်ဖြင့်သွားခြင်း ဟူ၍ သော်လည်း ဆို။

ယင်းသို့လျှင် ပါဒသဒ္ဒါကို သွားကြောင်းဖြစ်သည်၊ သွားစေတတ်သည် ဟူသော
အနက်နှင့်အညီ ပကတိ ခြေကိုကား ကိုယ်ဖြင့်သွားခြင်း အနက်၊ ဈာန်၏ အခြေ
ဟူသည်ကိုကား စိတ်ဖြင့်သွားခြင်း၊ ဉာဏ်ဖြင့်သွားခြင်း အနက် ယူသင့်၏။ ဖြစ်ခြင်း
အနက် ကြံရာနှိုက်ကား ပကတိသော ဈာန်၏ အခြေ ဟူရာနှိုက်ပင် သွားခြင်း
ကိစ္စ၏ ဖြစ်ကြောင်း။ သွားခြင်း ကိစ္စကို ဖြစ်စေတတ်သည် ဟူသော အနက်
သင့်သည်ချည်း ဖြစ်၏။

ဈာန်၏ အခြေ၊ သင်ခြေ၊ ကြားခြေ စသည်ဖြင့် ပကတိသောကိုယ်အင်္ဂါ မဟုတ်
လျက် ပါဒသဒ္ဒါ၏ အနက် ခြေ ဟူသော အရာနှိုက်ကား ‘ပဒတိပဝတ္တတိ တောတိ

ပါဒေါ ဟူ၍ အဓိကရဏသာနေဝိဂ္ဂိုဟ်ပြု၍ မဂ်ပိုလ်တို့၏ ဖြစ်ရာ၊ အစွဲမူလ ပြုရာ ဈာန်စိတ္တပုဒ်ကို လည်းကောင်း၊ သင်ကြားခြင်း၏ အရင်းမူလ ဖြစ်သော ပညာစသည်ကိုလည်းကောင်း ယူသင့်၏။ ထို့ကြောင့် သွားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း အင်္ဂါအစွဲမူလဖြစ်သော အကြောင်းကို မြန်မာမှုနှိုက် ခြေ-ဟူ၍ ဆိုသင့်သည်နှင့် အညီ အခြေအလက်ပြုသည်၊ အခြေစွဲရသည်။

“သင်ခြေကြားခြေ၊ လူခြေစုံဆန်း၊ နှုတ်ခွန်းပုန်ပုန်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ခြင်းကိုကား များစွာ၏။ ဤသို့လျှင် သွားကြောင်း ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစွဲမူလဖြစ်သော ခြေ ဟူသော အင်္ဂါသည် ဒေသအားဖြင့် အောက်အဖို့၊ ကာလအားဖြင့် ရှေ့အဖို့ ဖြစ်သည်ထင်၏။

ဖတိုင်ခြေ၊ ညောင်စောင်းခြေ၊ သပိတ်ခြေ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက် ရှေ့ဖြစ်စေ နှောင်းဖြစ်စေ ဒေသအားဖြင့် အောက်အဖို့ကို ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်၏။ အခြေပြု ဈာန်၊ အခြေပါဒ်ဖြစ် စသည် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ဒေသအားဖြင့် အောက်အထက် မမှတ်။ ကာလအားဖြင့် ရှေ့အဖို့ဖြစ်၏။ အစွဲမူလဖြစ်သည်ကိုဆိုသော အရာဖြစ်၏။ တောခြေ၊ တောင်ခြေ၊ သစ်ပင်၏အခြေ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား တော တောင် သစ်ပင်တို့၏ ဒေသအားဖြင့် အရင်းအမြစ် အောက်အဖို့ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကာလအားဖြင့် မဆူအလျင် ဖြစ်လင့်ခြင်းဟူသော ရှေ့အဖို့ကို လည်းကောင်း၊ ဤအဖို့နှစ်ပါးလုံးကို ယူသော်လည်း သင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။ သင်ခြေ၊ ကြားခြေဟူသည်နှိုက်လည်း ရှေးရှေးသင်ပြီးသော ကျမ်းဂန်သည် အောက်အဖို့ လည်း မည်သောကြောင့် အဖို့နှစ်ပါးလုံး သင့်သည်ဖြစ်၏။

စားခြေ၊ မြောက်ခြေ ဟူရာနှိုက်ကား စားကိန်း၊ မြောက်ကိန်း ရှိလင့်ရာသော ကြောင့် ရှေ့အဖို့ကိုဟူ၍ မသင့်နိုး။ အောက်အဖို့နှိုက်ထား၍ စားခြင်း မြောက် ခြင်းပြုသည်ကို ထောက်သဖြင့် အောက်အဖို့ယူသော်သာ သင့်နိုးအံ့။ ဆင်ခြေ၊ မြင်းခြေ၊ အိမ်ခြေ၊ လူခြေ၊ ဗိုလ်ခြေ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား အောက်အဖို့ နှိုက် တည်သော ပကတိသော ခြေအင်္ဂါဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဆင်၊ မြင်းစသည်တို့ကို အစွဲအခြေပြု၍ ရေသော် ၁၀၀ ရှိ၏ ဆိုသင့်သည်ကို အိမ်ခြေလည်း ၁၀၀ ရှိ၏။ ၂၀၀ ရှိ၏ စသည်ဖြင့် အစွဲပြုခြင်းမျှကို ခြေ-ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုလေသည် ယူသော်လည်း သင့်၏။ ယင်းသို့လျှင် ခြေ-ဟူသော ဝေဟာရကို ပကတိသော ခြေကို လည်းကောင်း၊ အစွဲပြုရာ အကြောင်းကို လည်းကောင်း ရှေ့အဖို့ ယူသင့် သည်။ အောက်အဖို့ ယူသင့်သည်။ အဖို့နှစ်ပါး ယူသင့်သည်ကိုလည်းကောင်း အရာသို့ လိုက်၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဤ ခြေ-ဟူသော ဝေဟာရနှိုက် အဖြစ်သံ၊ ဝိသဇ္ဇနိ အသံတို့ကား ဝေဟာရ မထင်။

ခွေ့ဟူ၍၊ ဝဆွဲကို ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီပါသံ၊ မပါသံ၊ အမြစ်သံကွဲ၏။ ပတ်ခွေ့သည်၊ ထင်းခွေ့သည်- ဟူသော အရာတို့နှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ်မပါသော အသံတည်း။ ထိုတွင် ပတ်ခွေ့သည်ဟူသော ဝေါဟာရသည် ကွေးညွတ် နီးချဉ်း ပြန်၏။ ဟူသော သုဒ္ဓါအနက်ကို ကွေးညွတ်စေသည်ဟူ၍၊ ကာရိုက်အနက် သင့်ရာ နှိုက် ခွေ့သည်ဟူ၍၊ ဒုတိယကွေ့ဖြင့် ဆိုသည်ယူသင့်၏။ ဤနှင့်လျော်စွာ အလို အလျောက်ညွတ်ရာနှိုက် ဟမဆွဲ၊ ညွတ်စေ၏။ ဟူရာ၌ကား ဟဆွဲလျက် ညွတ်သည် ဟူ၍ သာ ဆိုသင့်သည်ကို အမှတ်မထင် ဆိုမိန့်သည်ကား များ၏။

င-၏၊ ငှ-၏၊ နိမ့်၏၊ နိမ်၏၊ မြင့်၏၊ မြင့်၏၊ လျော့၏၊ လျော့၏ - စသည်တို့နှိုက် ဟ-မဆွဲမူ သုဒ္ဓါ၊ ဟဆွဲမူ ကာရိုက်အသံ ယူသင့်သကဲ့သို့ ဖြစ်လေအံ့ သည်။ “တောလားထင်းခွေ့၊ ဆောင်းနှေ့ပူပန်” စသည်ဖြင့် ထင်းမီးခွေ့၏ ဟူသည် နှိုက်ကား ရှာဖွေစုရုံးသိမ်းယူသည်ကို ဆိုသောအနက် ပညတ် ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ယခင်အနက်နှင့်လျော်စွာ ထင်းကို မိမိသို့ ညွတ်စေ၏။ နီးချဉ်းစေ၏ ဟူမှုမူ အနက်ရကောင်း၏။

ဝိသဇ္ဇနီသံကား တိရစ္ဆာန်တို့၏ အမည်၊ နွယ်သစ်ပင်တို့၏ အမည်၊ ခွေးဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုအမည်ကိုကား ပညတ် ခေါ်ဝေါ် မျှသာတည်း။ တိရစ္ဆာန်ခွေး ဟူသော ဝေါဟာရကိုကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်သည်နှင့် အညီ ခွေ့ညွတ်သည် ဟူသကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီမပါသံဟူ၍၊ အနက်ဆိုခြင်းကို ခခွေး အက္ခရာမှ ဆိုသကဲ့သို့ နှလုံးသွင်းရာ၏။

အမြစ်သံကား ခွေ့-ဟူသော ကျောက်၏ အမည်၊ မျဉ်းခွေ့၊ ပျောင်းခွေ့၊ မော မောခွေ့ခွေ့၊ ခွေ့ ခွေ့ညွတ်ညွတ် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာ၌ ထင်၏။ ထိုတွင် ခွေ့ ဟူသော ကျောက်၏ အမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ယူသင့်၏။ မျဉ်းခွေ့၊ ပျောင်းခွေ့ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား မျဉ်းပျော့ပျောင်းပျသည်ဖြစ်၍၊ ခွေ့ညွတ် သည်ကိုပင် မျဉ်းခွေ့ စသည်ဖြင့် အမြစ်သံဆိုသည်သာ ခွေ့ညွတ်ခြင်းအနက် လည်း ကောင်း ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ခွေ့ညွတ်သည် ဟူသကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီမပါသံသာ အနက် ရသင့်ဟန်၊ ခွေးတိရစ္ဆာန်အမည်ကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီပါသံ အနက်မရသင့်ကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။ ထက်ဝယ်ခွေ့သည်၊ နီးခွေ့၊ ကြိမ်ခွေ့၊ သံခွေ့ စသည်တို့ကား ခွေ့ညွတ် ခြင်းအနက်ချည်း ဖြစ်၏။

ဆေးဒိုးခွေး၊ ဆေးတံခွေး၊ ရှေ့ခွေး၊ ငွေခွေး စသည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ သာတည်း။ ခွေ့ညွတ်သည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီမပါသံယူသော်သာ အနက်ရ ဖြစ်၏။ အနက်ရမှု အန္တတ္ထ၊ မရမှု ရှဉ့်၊ အနက်ရမှု ပရမတ်သံ၊ မရမှု ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ပညတ်သံ ဆိုသည်ဟုခြား၍ နှလုံးသွင်း။ ဤစကားမျိုးကို အောက်နှိုက်လည်း ဆိုခဲ့ ပြီ။ ဒဠိကမ္မဟု သတိရစေခြင်းငှာ ထပ်၍ မှာပြသည်။

ယပင် ဝဆုံးနှိုက်ကား ချွေးမ ဟူသော ဝေဟာရ၊ ကိုယ်မှထွက်သော ချွေးခန်း၊ ချွေး ဟူသော ဝေဟာရ စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီအသံသာ ထင်၏။ ထိုချွေးဟူသော စကားခန်းသည် ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ရှုငြိသညာ ပညတ်သံသာ ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် မြန်မာမှု ဝေဟာရ မာဂဓတို့သည် အရအခေါ် နည်းများ ကွဲပြားရှိဟန်ကို ခွဲ လိုက်အံ့။

ချွေး ဟူသည်ကို မာဂဓနှိုက် ဒေသ ဟူ၍ ရှိသည်ကား ဒွတ္တိံသကာယနှိုက် အကျုံးဝင်၍ သဝိညာဏကနှိုက်သာ ထင်သည်ဖြစ်လျက်၊ မြန်မာမှုနှိုက် ‘ထမ်းချွေး’ စသည်ဖြင့် အဝိညာဏကနှိုက်လည်း ဝေဟာရ ထင်သည်။ ဥမဉ္ဇိသိမ် ဟူရာနှိုက် အန္တ ဟူ၍ မာဂဓ ရှိသည်။ ၎င်းဒွတ္တိံသကာယနှိုက်ပင် ဝင်၏။ သဝိညာဏကနှိုက် သာ အာဂုံ ပါဠိ ထင်သည်ကို မြန်မာမှုနှိုက် ‘ထန်းဥ၊ ပေဦ’ စသည်ဖြင့် အဝိညာ ဏကနှိုက်လည်း ဝေဟာရ ထင်သည်။ နှာရ ဟူ၍ မာဂဓရှိသည်လည်း ၎င်းဒွတ္တိံသ နှိုက်ဝင်၍ သဝိညာဏကနှိုက်သာ ထင်လျက် မြန်မာမှုနှိုက် ‘ထန်းကြော၊ ပေကြော’ စသည်ဖြင့် ဝေဟာရ ထင်သည်။ လောဟိတ ဟူ၍ မာဂဓနှိုက် ဒွတ္တိံသ အဝင် သဝိညာဏကနှိုက်သာ ထင်သည်ကို မြန်မာမှု၌ မီးသွေး စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သော အရာ။

‘မနော်နတ်သွေး၊ သမီးသွေး’

စသည်ဖြင့် မနော်နတ်၏ အသွေးအဆင်း ဆိုသင့်သော အရာတို့နှိုက်လည်း သွေး ဟူသော ဝေဟာရ ထင်သည်။ မီး ဟူသော အဝိညာဏက၏ အဆင်း အရောင် ဟူသည်တွင် လောဟိတ သဒ္ဓါဖြင့် မာဂဓ မထင်။ အဆင်းဟူသော အနက်ကို ဝဏ္ဏ၊ ရူပ စသည်ဖြင့်သာ မာဂဓ ထင်သည်။ ဤသို့သော အရာများကိုထောက်၍ မာဂဓ နှင့် မြန်မာဘာသာ ထူးပြားဟန် ကို အရိပ်မျှ ရေးလိုက်သည်။

ခြွေ ဟူ၍ ရစ်လျက် ဝဆုံးအရာနှိုက်ကား သစ်သီးကို ဆွတ်ခြွေသည်၊ ရံခြွေသည် စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ် မပါသံ၊ တခြွေးခြွေး လာရောက်သည် စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီအသံ ဝေဟာရ ထင်၏။ ထိုတွင် သစ်သီးကိုခြွေ၏ ဟူသည်ကား ကြေကျ သည် ဟူသော သုဒ္ဓအသံ၊ ကာရိုက်ဖြစ်ခါ ဒုတိယကွရာအသံဖြစ်ပါသည်သာဖြစ်၍ ကြေစေ၏ ဟူသော ကာရိုက်အနက်တည်း။

ရံခြွေ၏ ဟူသည်ကား ရံသည် ဟူသော စကား၏ အရသာဖြစ်၍ ခြွေသည် ဟူ သော စကားအရမရှိ။ ယခင် သစ်သီးခြွေသည်ဟူသကဲ့သို့ ခြွေရံခြင်း အနက်လည်း မသင့်သည် ဖြစ်၏။ တခြွေးခြွေးလာရောက်၏ ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံလည်း ခြွေရံ၍ အသီးသီး အကွဲကွဲ လာရောက်သည်ကိုပင် ဆိုမိသည်။ ချိုသည် ဟူသော အရာနှိုက်

‘ဆိမ့်ဆိမ့်ချိုးချိုး၊ ကောင်းမွန်နိုးက’

စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီအသံ ဆို၏။ သို့၊ တခြွေးခြွေးဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံကို ဆိုသည်သာ။
ခြွေရံ၍ ရောက်သည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ယူသင့်၏။ ခေ ဟူသော ဧ-
ကာရန္တကား ပြီးပြီ။

(ခဲ၊ ခွဲ၊ ချဲ၊ ခွဲ၊ ချဲး)

၉၇။ ခ ဗျည်း ယပင့်၊ ဝဆွဲ၊ နောက်ပစ်၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ခဲး ဟူသော အန္တနိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ ယပင့် လည်းကောင်း၊
ယပင့်ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထို နောက်ပစ် အန္တကို ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့် အညီ
ဝိသဇ္ဇနီမပါသကား ယသတ်သံ ဖြစ်၍ ဝိသဇ္ဇနီသံလည်း မူလ အသံ ဖြစ်သင့်၏။
ထိုတွင် အ-မြစ်သံထည့်၍ နှစ်ပါးခွဲအံ့။ အ-မမြစ်သာ မူလအသံနိုက် သက်သက်၊
ယပင့်၊ ယပင့်ဝဆွဲ ဝေါဟာရထင်၏။ အတွေ့အခဲး၊ အခက်အခဲး၊ လာရောက်ခဲး
သည်၊ ဦးယဉ်းခေါင်းခဲး စသည် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား အ-မမြစ်၊ သက်သက်နိုက် မူလ
အသံတည်း။ ထိုတွင် အတွေ့၊ အစိုင်း၊ အလုံး၊ အခဲး ဟူသည်တို့ကား မကွဲ မပြား
စုပုံခြင်း ဟူသော အနက်တည်း။

ခက်ခဲးသည် ဟူရာနိုက်လည်း ခက်ထန်ခဲးယဉ်းသည် ဟူသော အနက်တည်း။
အတွေ့အခဲး မကွဲသဖြင့် ခိုင်ကျန့်သည် မပြယ်ပျက် မလှုပ်ရှားနိုင်ဟူသော အနက်
လည်းကောင်း ဖြစ်၍ မကွဲမပြား ခိုင်ကျန့်ခြင်းဟူသော အနက်လည်း ယူသင့်၏။ သို့
ရှိ၏။

လာခဲး၊ ရောက်ခဲး စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနိုက်လည်း လာလွယ်ရောက်လွယ် စသည်
ဖြင့် လွယ်သည်မဟုတ်၊ ခဲးယဉ်း ခိုင်ကျန့်သည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်
သင့်သဖြင့် အတွေ့အခဲး ဟူသော အနက်နိုက်လည်းကောင်း ဝင်သင့်၏။ ထိုတွင်
တစိတ်အားဖြင့် ကွဲအောင်ယူမှုကား-

“ခွေစာ မြင့်မြဲး၊ ရောက်လှာခဲးဟု”
“ပြန်ပေးခဲး၍၊ သန်းမဲးပျောင်းခွေ့”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနိုက် ရောက်ခြင်းငှာ မခဲးမခက် အလွယ်သာ ဖြစ်လျက်ကို ကြာ
မြင့်သေသည်ဟူ၍ ကြာမြင့်နှေးဖြည်း ဖင့်နှုံးခြင်း အနက်ရှည်၍ ရောက်ခဲး၊ လာခဲး
စသည်ဖြင့် ဆိုလေသည်ယူမှု ကွဲအံ့သကဲ့သို့ ရှိ၏။

“ကျောက်ပျာရေထဲ၊ ပေါ်ခဲးသည့်နယ်”

“တွေ့ခဲးစွာလှ၊ သုံးလူ့ဘဟု”

စသည်ဖြင့် ပေါ်ခဲးတွေ့ခဲးသည်နှိုက်ကား တွေ့မည့် ပေါ်မည့်အရာ ကြာမြင့်၏။ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တွေ့မည့်ပေါ်မည့်အရာ ခဲးခက်၏။ ဟူ၍ လည်းကောင်း အနက်သင့်ရာ လေသည်။ သဘောအားဖြင့်ကား ကြာမြင့် နှေးဖြည်း ဖင့်နှုံးသည်လည်း ခိုင်ကျန် မြီးမြဲခြင်း သဘောပင်။ ခဲးခက်၏ ဟူသည်လည်း ခိုင်ကျန်မြီးမြဲခြင်း မကွဲမပြား အလုံးအစိုင် မပျက်သည်ပင် ယူသင့်သောကြောင့် အနက်ရ ကွဲအံ့သို့မရှိ။ ဦးယဉ်း ခေါင်းခဲ- ဟူသည်နှိုက်လည်း သွေးလေ မကျေမကွဲ စခဲးလေထဖြင့် ဖြစ်သည်ဟူသော အနက်အားဖြင့် ယခင် အလုံးအခဲးဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

အမြစ်သောအရာကား လာခဲ ပြန်ခဲ၊ လာခဲသော် ပြန်ခဲသော်၊ လာခဲ၏ ပြန်ခဲ၏ စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာတို့နှိုက်ထင်၏။ ထို စကားခွန်းတို့သည် အနက်အားဖြင့် ကွဲသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ ကွဲသင့်ဟန်ကား လာခဲပြန်ခဲ ဟူသော စကားခွန်းသည် လာ လှည့်ပြန်လှည့်၊ လာလော့ပြန်လော့ စသည်ဖြင့် လာရောက်စေခြင်းငှာ တိုက်တွန်း ချီးပင့်သော အနက် ဖြစ်သင့်၏။ လာခဲသော် ပြန်ခဲသော် ဟူသော စကားခွန်းကား မလာမပြန်သော်၊ လာသော်ပြန်သော် မည်သို့ ဖြစ်သင့်သည်ဟူ၍ ပရိကပ္ပကြံဆ ထောက်ချင့်လိုသော အရိပ်စကားလည်း ဖြစ်၏။ လာခဲသော် ပြန်ခဲသော်ဟူ၍ လက္ခဏာအနက်လည်း ဖြစ်သင့်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အနက် ကွဲကောင်းအံ့သို့ ထင်၏။

လာခဲ၍ ပြန်ခဲ၍ ဟူသည်နှိုက်ကား တိုက်တွန်းသောအရာ ပရိကပ္ပ ကြံဆသော အရာ လက္ခဏာအနက်တို့သည် မထင်။ လာခဲပြန်ခဲ၍၊ လာခဲပြန်ခဲ၏ ဟူသော ပုဗ္ဗကာလကိရိယာ၊ ပရကာလကိရိယာ အနက်သာ ဖြစ်သင့်သည်တွင် ခဲ-ဟူသော စကားခွန်းသည် ‘ရှိခိုးဦး၍၊ ရှိခိုးပြီး၍’ ဟူသကဲ့သို့ ပြီးလင့်ခြင်းအနက်ကို ထင်စေ သဖြင့် အရိအသေ ဂရုဂါရဝ အနက်မျှသာ သင့်၏။ ယင်းသို့ အနက်အားဖြင့် ကွဲကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ အစပ်အဟပ်ကိုကား တွေ့မြင်လွယ်အံ့တကြောင်း၊ ကျယ်အံ့ တကြောင်း ထောက်၍ မသွင်းပြီ။ သဘောကိုသာ စောကြော စူးစားစေလို၍ အခဲးမဟူ၊ အလွယ်မဟူ ရေးလိုက်သည်။

ယပင့်ရာနှိုက်ကား

“မင်းချင်းတုမဲ့၊ စောဘုန်းချွဲကား။

သဘဝပြန်ချွဲ၊ တဖွဲ့ဖွဲ့လျှင်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာ။

“တုန်တုန်လဲလဲ၊ ကြက်သီးပြု၍၊ ချဲ့ချဲ့ ခြေခါလက်ခါတည်း။

ဝမ်းထေးချဲ့ချဲ့၊ အမျက်မဲ့လည်း၊ တုန်လဲသည်းချာ”

စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အမြစ်သံသာ ထင်၏။ ထိုတွင် စောဘုန်းချဲ့၊ သဘင်ပြန်ချဲ့ ဟူသည်တို့နှိုက် ကျယ်စေသည်ဟူသော ကာရိုက်အနက်ငင် ချဲ့သည်ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည် ယူသင့်သောကြောင့် ကျယ်သည် ဟူရာနှိုက် ယပင့် ယ-သတ်ရေး၏ သို့ ယပင့် ယ-သတ်တွင်သာ မြစ်လိုလျက် ယ-သတ်နောက်ပင် ဖြစ်ရာနှိုက် အသံတူသည်။ ရေးလွယ်သည်ကိုလိုက်၍ နောက်ပစ်ရေး များသောကြောင့် နောက်ပစ်အရာတွင် ခွဲသည်။

ချဲ့ချဲ့ ခြေခါလက်ခါတည်း။ ဝမ်းထေးချဲ့ချဲ့ ဟူသည်တို့နှိုက်ကား စိတ်တုန်လှုပ်ခြင်း ပြင်းသည်ကို ဆိုသော စကားတည်း။

“ချောင်းချောင်းမျက်ဟုန်၊ ချဲ့ချဲ့တုန်မျှ၊ ဆူမှုန်ပြင်းစွာ”

ဟူ၍ စပ်ဆိုရာနှိုက်လည်း ချောင်းချောင်း အမျက်ထွက်သည်။ ချဲ့ချဲ့တုန်သည် ဟူသော စကားခွန်းတို့သည် စိတ်တုန်လှုပ်ခြင်း ပြင်းစွာ ဖြစ်သည်ကိုချည်း ယူသင့်၏။ ခြေခါလက်ခါ ဟူသည်ကိုထောက်၍ ကိုယ် တုန်လှုပ်သည် ယူဖွယ်ရှိသော်လည်း ခြေလက်ယူ၍ ထင်စွာ ဆိုသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကိုယ်မပါ စိတ်သာ တုန်လှုပ် ရာနှိုက်ပင် ‘ချဲ့ချဲ့ဆိုသောအရာ ထင်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်း ပြင်းသဖြင့်သာ ကိုယ်ပါလေသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်သဖြင့် စိတ်တုန်လှုပ်ခြင်း ကို ယူလိုက်ရင်းဖြစ်သင့်၏။

ဝဆွဲရာနှိုက်ကား ဝေခွဲသည်၊ တခွဲတတင်း စသည်ဖြင့် မူလအသံ ထင်၏။ ထိုတွင်

“ချစ်ဝေချစ်ခွဲ၊ သူတို့လွဲ၍”
“ဝေဝေခွဲခွဲ၊ စာသင်ပွဲနှိုက်”

စသည်ဖြင့် မိန့်ဆိုရာနှိုက် ကွဲစေသည်ဟူသော ကာရိုက်အနက် ဖြစ်၍ ခွဲသည်ဟု ဒုတိယကွပ်ဖြင့် ဆိုပါသည်သာတည်း။ တခွဲတတင်း၊ ခွဲကျပ်စသည် ဆိုရာနှိုက် ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ရှဋ္ဌိသညာ ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။ တတင်းတကျပ်တွင် ထက်ဝက်မျှ၊ခွဲမျှ အခန့်ရှိ၍ ‘ခွဲ’ ဆိုလေသည်ယူလျှင် ယခင် ကွဲစေသည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်းတည်း။ မြန်မာမှုနှိုက် အနက်ရသင့်ရာ ရရာသောကြောင့် ရသင့် ရာကို ခွဲလိုက်သည်။

ယပင့်ဝဆွဲ အရာနှိုက်ကား

“မထနိုင်ပဲ၊ ပျားရည်ခွဲးတိုင်၊ ဝမ်းထဲမက်မော”

“အဆုပ်အကြား၊ တော်နယ်ခွဲးလျက်၊ ပြည်ထဲအရေး”

စသည်ဖြင့် မူလအသံ ကျိခွဲးသည်ဟူသော အရာသာထင်၏။ ထိုနှိုက် ခွဲး၏ ဟူသည် ကား သိမ်မွေ့လှသော မြို့နှစ်အရည် ရောနည်ခြင်း ဖြစ်သည်တိုင် အာမိသမြို့နှစ် အားကြီးလွန်းသည်ကို ခွဲးသည်။ ထက်ဝက်မျှ ထည်းကောင်း၊ မကလည်းကောင်း အာမိသများမူ ပျစ်နစ် ၏။ ထိုထက်များ၍ အားနည်းခါ ‘ခံ့ခံ့ရှိသည်’ စသည် ဖြင့် အဝတ္ထုသောဒ အမည်ရသော ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။ ဤနှိုက် ဒုတိယက္ခရာအသံ ဖြစ်လျက် ကာရိုက်အနက်မဟုတ်၊ အကြောင်းကို ခွဲးလိုက်အံ့။

သုဒ္ဒအသံသည် ပဌမက္ခရာ၊ ဒုတိယက္ခရာ ဝဂ္ဂန္တက္ခရာ၊ အဝဂ်အက္ခရာအားဖြင့် ကွဲ၏။ ထိုတိုင် ပဌမက္ခရာ သုဒ္ဒအသံသည် ကာရိုက်လိုခါ ဒုတိယက္ခရာအသံ ဖြစ် သည်။ ဒုတိယက္ခရာ သုဒ္ဒအသံကား ကာရိုက်လိုခါ ကာရိုက်အနက်ကို ထွန်းတတ် သော ‘ဝေ’ ဟူသောစကားခွန်း ယှဉ်သည်ဖြစ်၏။ သုဒ္ဒအသံ ပဌမက္ခရာသည် ကာရိုက်လိုခါ ဒုတိယက္ခရာဖြစ်ဟန်ကား ကျစေသည်ကို ချသည်ဟူ၍ ဒုတိယက္ခရာ ဆိုမိန့်သည်ဖြစ်၏။ ထို အတူ ကျေစေ၊ ကျက်စေ၊ ကျဉ်း၊ ကျယ်၊ ကြွင်း၊ ကျန်စေ သည်ကို ချေသည်၊ ချဉ်းသည်၊ ချယ်သည်၊ ချင်းချန်သည်ဟူ၍ ဒုတိယက္ခရာ ဆိုမိန့် သည်။ တွင်စေသည်ကို ထွင်သည်၊ ပြေစေသည်ကို ဖြေသည်၊ ပျောက်ပျယ်စေသည် ကို ဖျောက်ဖျက်သည်။ ပုံစေပေါက်စေသည်ကို ပုံသည်ဖောက်သည်ဟူ၍ ဆိုမိန့်သည် ဖြစ်၏။ ဤကား ပဌမက္ခရာ သုဒ္ဒအသံသည် ကာရိုက်လိုခါ ဒုတိယက္ခရာ ဆိုခြင်း တည်း။

ဒုတိယက္ခရာ သုဒ္ဒအသံ ဒုတိယက္ခရာ ကာရိုက်လိုခါ ‘ဝေ’ ဟူသော စကားခွန်း ယှဉ်ဟန်ကား ညွတ်ခါစေသည်၊ ခါချစေသည်၊ ဆွတ်ချစေသည်၊ ခွဲးခန့်သိမ်းခံစေ သည်၊ လျော်နှယ်ဖြင့် ခက်စေသည်၊ ဖြန့်ခင်းစေသည်၊ ထိုးခုတ် ပုတ်ခတ်စေသည်၊ ရေးခြစ်စေသည်။ ဤကား ကဝဂ်ဒုတိယက္ခရာကာရိုက်လိုခါ ‘ဝေ’ ဟူသော စကားခွန်း ယှဉ်ဟန်တည်း။

နှိုးဆော်ပွက်ဆိုစေသည်၊ ဆိတ်ဆူစေသည်၊ ပုဆစ်ဖြင့်ဆင်းစေသည်၊ သိမ်းဆည်း ပေးဆပ်စေသည်၊ ကယ်ဆယ်ဆက်ဆံစေသည်၊ အညာကို ဆန်စေသည်။ ဤကား စဝဂ်နှိုက် ‘ဝေ’ ဟူသောစကားခွန်း ယှဉ်ဟန်တည်း။ ထူထထောင်ထားစေသည်၊ တပ်တောင်းစေသည်၊ မှတ်ထင်စေသည်၊ ထမ်းရွက်ဖာထေးစေသည်။ ဤကား တဝဂ်နှိုက် ယှဉ်ဟန်တည်း။ ထေးဖာစေသည်၊ ပေါင်းဖက်စေသည်၊ ဆစ်ဖုစေသည်၊ ကြဉ်ဖဲစေ သည်၊ ရွတ်ဖတ်ပေါင်းဖော်စေသည်။ ဤကား ပဝဂ်နှိုက် ဖြစ်ဟန်တည်း။

ဝဂ္ဂန္တ အဝဂ်အက္ခရာတို့နှိုက်ကား သုဒ္ဓအသံသည် ကာရိုက်လိုခါ ဟဆုံးသံ၊ သုဒ္ဓ အသံပွားအက္ခရာ၊ ဟဆုံးဖြစ်လင့်မူ 'စေ' ဟူသောစကားခွန်း ယှဉ်၍ ဖြစ်၏။ ဝဂ္ဂန္တ အက္ခရာနှိုက် ကာရိုက်လိုခါ ဟဆုံးဟန်ကား င စေသည်ကို ငှသည်၊ ညှိစေသည်ကို ညှိသည်၊ နူးနပ်စေသည်ကို နူးနပ်သည်၊ နဲ့စေသည်ကို နဲ့သည်၊ နိုးစေသည်ကို နိုးသည်၊ မျောစေသည်ကို မျောသည်၊ မြော်စေသည်ကို မြော်သည်၊ မြင့်စေသည်ကို မြင့်သည်၊ မြောက်စေသည်တို့ မြောက်သည်စသည်ဖြင့် ဝဂ္ဂန္တ အက္ခရာနှိုက် ဟဆုံး ဖြစ်၏။

ထိုဝဂ္ဂန္တသည် ဟဆုံးရှိလင့်မူ 'စေ' ဟူသောစကား ယှဉ်ကန်ကား ချေငှားစေ သည်၊ ထောက်ညှာစေသည်၊ သမ်းညှိုးစေသည်၊ ရောနှောစေသည်၊ ရိုက်နှက်ပြိုနှင့် စေသည်၊ စုနှင်းစေသည်၊ ယှဉ်းမှားစေသည်၊ ထင်မှတ်စေသည်၊ ဟုတ်မှန်စေသည်။ ဤကား ဝဂ္ဂန္တ ဟဆုံးရှိလင့်သည်တွင် 'စေ' ဟူသောစကား ယှဉ်ဟန်တည်း။

အဝဂ်အက္ခရာနှိုက် ကာရိုက်လိုခါ ဟဆုံးဟန်ကား လျောစေသည်ကို လျော သည်၊ လစ်စေ၊ လှုတ်စေ၊ လပ်စေသည်ကို လှစ်သည်၊ လှုတ်သည်၊ လှုပ်သည်၊ ပြန် စေ၊ လန်စေသည်ကို ပြန်လှန်သည်။ ဤကား အဝဂ်အက္ခရာနှိုက် ဟ-ဆုံးဟန်တည်း။ အဝဂ်အက္ခရာ ဟ ဆုံးရှိလင့်မူ 'စေ' ဟူသောစကား ယှဉ်ဟန်ကား ရှန် ပျောက်ရှ စေသည်၊ ဖွေရှာစေသည်၊ ကြည့်ရှုစေသည်၊ ရှုံးစေ၊ ရှောင်းစေ၊ ရှင်းစေသည်၊ ယှက်စေ၊ ယှဉ်စေသည်။ ရှင်စေ၊ ရှန်းစေသည်၊ ရှမ်းစေသည်၊ ယက်ကန်းရှယ်စေ သည်၊ လှာစေ၊ လှီးစေသည်၊ လှူးစေသည်၊ ဖျောက်လှေ့ စေသည်၊ ကြော်လှော်စေ သည်၊ လှေ့လှော်စေသည်၊ အသွေ့လှမ်းစေသည်၊ * စွဲလှမ်းစေသည်၊ ဖလှယ်စေ သည်၊ ကွယ်ဝှက်စေသည်၊ တိုးဝှေ့ စေသည်၊ ပွက်ဟစေသည်၊ ထွေးဟက် စေသည်၊ ကြေးဟစ်စေသည်၊ ကိုက်ဟပ်စေသည်၊ ဟိုက်ဟော်စေသည်။ ဤသည်ကား အဝဂ် အက္ခရာ ဟ ဆုံး၊ ဟ အက္ခရာ ဖြစ်လင့်သည်တွင် ကာရိုက်လိုခါ 'စေ' ဟူသော စကား ယှဉ်ဟန်တည်း။

ထိုတွင် သုဒ္ဓပဌမက္ခရာကို ဒုတိယက္ခရာဖြင့် ဝဂ္ဂန္တအဝဂ်တို့နှိုက် ဟ မဆုံးကို ဟဆုံး ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် သုဒ္ဓန္တိုက် ကံပုဒ် မရရာ၊ တခုခု ရခြင်း။ ထိုတွင် 'စေ' ဟူ သော စကားဆင့်ပြန်မူ ကံပုဒ်နှစ်ခု ရခြင်းဖြစ်၏။ သုဒ္ဓအသံ ကံတခု ရလင့်မူ နှစ်ခု ရခြင်း။ ထိုတွင် 'စေ' ဟူသော စကားဆင့်မူ ကံသုံးခု ရခြင်းဖြစ်၏။

သုဒ္ဓပဌမက္ခရာ ကံမရလျက် ဒုတိယက္ခရာဆိုမိန့်ခါ ကံတခု ရဟန်ကား ကျက်၏၊ ကျေ၏၊ ကြင်းကျန်၏ ဟူသော သုဒ္ဓအသံသည် အလိုအလျောက် ကျက်ခြင်း၊ ကျေခြင်း၊ ကြင်းကျန်ခြင်း ဖြစ်၍ မည်သည့် ဝတ္ထုကို ကျက်သည်၊ ကျေသည်။

* ယခုအခါ 'စွဲလမ်း' ဟုရေးသည်။

ကြွင်းသည် ဟူ၍ ကံပုဒ် မရသာလျက် ချက်၏၊ ချေ၏၊ ချွင်းချန်၏ ဟူ၍ ဒုတိယက္ခရာဆိုမိန့်ခါ ထမင်းကိုချက်၏၊ ချေ၏၊ ချွင်းချန်၏ စသည်ဖြင့် လိုရာ ကံပုဒ်တခု ရလေသည်။ ထိုတွင် 'စေ' ဟူသော စကားဆင့်ပြန်မှု ချက်တတ်သော သူတို့ကို ထမင်းကိုချက်စေ၏ ဟူ၍ ကံပုဒ်နှစ်ခု ရလေသည်။

သုဒ္ဒမဋ္ဌမက္ခရာအသံ ကံတခု ရလင့်သည်တွင် ဒုတိယက္ခရာဆိုမိန့်ခါ ကံနှစ်ခု ရဟန် ကား အောက်သို့ကျသည်ဟူ၍ ကံပုဒ်တခုရလင့်သည်တွင် ချသည်ဟူ၍ ဒုတိယက္ခရာ ဆိုမိန့်ခါ မျက်နှာကို အောက်သို့ချသည်ဟူ၍ ကံပုဒ်နှစ်ခုရ၏။ ထိုတွင် 'စေ' ဟူသော စကားဆင့်ပြန်မှု ထပ်ညွှတ်သား မြူးတို့ကို မျက်နှာကို အောက်သို့ ချစေသည် ဟူ၍ ကံပုဒ်သုံးခု ရသည်ဖြစ်၏။ ဤကား ပဋ္ဌမက္ခရာ သုဒ္ဒန္တိကံ ကံပုဒ် ရဟန်တည်း။

ဝဂ္ဂန္တသုဒ္ဒအသံနှိုက်ကား ဟ-မဆွဲခါ ကံပုဒ်မရလျက် ဟ ဆွဲခါ ကံပုဒ် တခု ရခြင်း။ ထိုတွင် 'စေ' ဟူသော ပုဒ်ဆင့်မှု ကံနှစ်ခုရခြင်း ဖြစ်၏။ ဝဂ္ဂန္တသုဒ္ဒ အသံနှိုက် ကံပုဒ်တခု ရလင့်မှု ဟ ဆွဲခါ ကံပုဒ်နှစ်ခု ရခြင်း။ ထိုတွင် 'စေ' ဟူသော ပုဒ်ဆင့်မှု ကံသုံးခုရခြင်း ဖြစ်၏။ ဝဂ္ဂန္တ သုဒ္ဒအသံ ဟ-မဆွဲခါ 'ကံမရလျက်' ဟဆွဲခါ ကံပုဒ် တခု ရဟန်ကား နှံ့သည်၊ မြင့်သည် ဟူသော သုဒ္ဒအသံနှိုက် မည်သည့် ဝတ္ထုကို နှံ့သည်၊ မြင့်သည် ဟူ၍ ကံပုဒ်မရသင့်လျက် နှံ့သည်၊ မြင့်သည်ဟူ၍ ဟဆွဲ ဆို မိန့်ခါ တိုင် စသော ဝတ္ထုကို နှံ့သည်၊ မြင့်သည် ဟူ၍ ကံပုဒ်တခုရလေသည်။ ထို တွင် နှံ့စေ၊ မြင့်စေသည် ဟူ၍ 'စေ' ဟူသော ပုဒ်ဆင့်မှု တစုံ တယောက်သော သူ တို့ကို တိုင်ကို နှံ့စေ၊ မြင့်စေ၏ ဟူ၍ ကံပုဒ်နှစ်ခု ရလေ၏။

ဝဂ္ဂန္တ သုဒ္ဒအသံ ကံပုဒ်တခုရလင့်မှု ဟ ဆွဲခါ ကံနှစ်ခုရဟန်ကား အောက်သို့ နှစ်သည်၊ မြှုပ်သည်၊ မျောသည် ဟူ၍ ကံတခု ရလင့်သည်တွင် အောက်သို့ လှေ တက် စသည်ကို မျောသည်၊ နှစ်သည် ဟူ၍ ဟ ဆွဲခါ ကံပုဒ်နှစ်ခုရ၏။ ထိုတွင် နှစ်စေ၊ မျောစေ၏ ဟူ၍ 'စေ' ဟူသော စကားဆင့်ပြန်မှု တစုံတယောက်သော သူကို လှေတက်စသည်တို့ကို အောက်သို့ မျောစေ၊ နှစ်စေ၊ မြှုပ်စေ၏ ဟူ၍ ကံပုဒ် သုံးခုရသည်ဖြစ်၏။ ကောင်းကင်သို့ မြောက်သည် ဟူ၍ ကံပုဒ်တခု ရလင့် သည်တွင် ဟဆွဲခါ ကံနှစ်ခုရဟန်ကား ကောင်းကင်သို့ ပန်းပေါက်ပေါက်တို့ကို ကြဲမြောက်သည် ဟူ၍ ကံနှစ်ခုရလေသည်။ ထိုတွင် ကြဲမြောက်စေသည်ဟူ၍ 'စေ' ဟူသော စကားဆင့်မှု ပရိသတ်တို့ကို ကောင်းကင်သို့ ပန်းပေါက်ကိုပေါက် ကြဲ မြောက်စေ၏ ဟူ၍ ကံသုံးခု ရလေ၏။

အ-ဝဂ် အက္ခရာနှိုက်ကား လွတ်လပ်၏ ဟူသော သုဒ္ဒအသံနှိုက် အလိုအလျောက် လွတ်လပ်ခြင်းဖြစ်၍ ကံပုဒ်တခုမျှ မရသင့်လျက် လွတ်၏၊ လှုပ်၏ ဟု ဟဆွဲ ဆိုမိန့် ခါ ဆင်မြင်းတို့ကို လွတ်၏၊ တံခါးရွက် စသည်ကို လှုပ်၏ စသည်ဖြင့် ကံတခု

ရလေသည်။ ထိုတွင် 'စေ' ဟူသော စကားဆင့်မှ ဆင်မြင်း တို့ကို၊ ဆင်မြင်းထိန်း တို့ကို လွှတ်စေ၏။ တံခါးကို၊ တံခါးသည်တို့ကို လှုပ်စေ၊ လှစ်စေ၊ ဖွင့်စေ၏ ဟု ကံနှစ်ခု ရလေသည်။

လကျော လက်ဝဲးသို့ လည်သည်၊ လန်သည်၊ ရစ်သည် ဟူ၍၊ ဟ-မဆုံးခါ ကံပုဒ် တခုရသင့်သည်တွင် လှည့်သည်၊ လှန်သည်၊ ရစ်လှည့်သည် ဟူ၍၊ ဟဆုံးဆိုမိန့်ခါ လကျော လက်ဝဲးသို့ သစ်ဝါး လှေတက်တို့ကို လှည့်လှန်သည်၊ ရစ်သည် ဟူ၍ ကံနှစ်ခု ရ၏။ 'စေ' ဟူသော စကားဆင့်မှ ဝါး စသည်တို့ကို လကျော လက်ဝဲးသို့ အမှုလုပ် သားမြေးတို့ကို လှည့်လှန်ပြောင်းလှဲ ရစ်လှည့်စေ၏ ဟု ကံပုဒ် သုံးခု ရလေသည်။

ပါဠိ၌ သုဒ္ဓကာရိုက်ကွဲပုံ

ယင်းသို့ ခဲးဝေခြင်းသည်ကား ပစ-ဓာတ်သည် ဒိဝါဒိဂိုဏ်းကြိုက်ခါ 'သယမေဝ သြဒနံ ပစတိ' စသည်ဖြင့် ကံဆိတ်လျက် ဘူဝါဒိဂိုဏ်းကြိုက်ခါ 'ပုရိသော သြဒနံ ပစတိ' စသည်ဖြင့် ကံတခု ရလေသည်။ ကာရိုက်ပစ္စည်း ယှဉ်ပြန်မှု 'ပုရိသော ပုရိသံ သြဒနံ ပစာပေတိ' စသည်ဖြင့် ကံပုဒ်နှစ်ခု ရလေသည်။ ဆိဒ-ဓာတ်သည် ဒိဝါဒိဂိုဏ်း နှိုက် 'သယမေဝ ရုက္ခောဆိဇ္ဇတိ' စသည်ဖြင့် ကံဆိတ်လျက် ရုဓာဒိဂိုဏ်းနှိုက် 'ပုရိသော ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ' စသည်ဖြင့် ကံတခု ရသည်။ ကာရိုက်ပစ္စည်း ကြံပြန်မှု 'ပုရိသော ပုရိသံ ရုက္ခံ ဆိန္ဒာပေတိ' စသည်ဖြင့် ကံပုဒ်နှစ်ခု ရသည်ကိုလည်းကောင်း၊ 'သုခံ ဘဝတိ' စသည်ဖြင့် ဘူဓာတ်သည် ကံဆိတ်လျက် 'ပုရိသော သုခံ အနုဘဝတိ' စသည်နှိုက် ဥပသာရပုဒ်ယှဉ်၍ ကံ ရလေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ 'ဓာတုတ္တော အနေ ကတ္တော' ဟူသည်နှင့်အညီ ဂမုဓာတ်သည် သွားခြင်းအနက်နှိုက် ကံရှိ၊ ဖြစ်ခြင်းအနက် နှိုက် ကံမဲ့။ ဓရဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းအနက်နှိုက် ကံရှိ၊ တည်ခြင်းအနက်နှိုက် ကံမဲ့။ ပုဓဓာတ်သည် သိခြင်းအနက်နှိုက် ကံရှိ၊ နိုးခြင်းပွင့်ခြင်း အနက်နှိုက် ကံမဲ့ ဖြစ်ဟန်ကို လည်းကောင်း၊ 'အကမ္မကာ ဓာတဝေါ ဟောန္တိ၊ ကာရိတေသု သကမ္မကာ၊ ဧကမ္မာ ဒ္ဓိကမ္မာစ တိကမ္မိကာ' ဟူသည်နှင့်အညီ 'ဟတ္ထိ သယတိ' စသည်နှိုက် သိဓာတ်သည် ကံဆိတ်လျက် 'ဟတ္ထိပါလော ဟတ္ထိ' သယာပေတိ' စသည်ဖြင့် ကာရိုက် ပစ္စည်းယှဉ်ကာ ကံတခု ရ၏။ 'ဟတ္ထိ ဝနံ ဂစ္ဆတိ' စသည်နှိုက် ဂမုဓာတ်သည် ကံတခုသာရလျက် 'ဟတ္ထိပါလော ဟတ္ထိ' ဝနံ ဂမုယတိ' စသည်ဖြင့် ကာရိုက် ပစ္စည်းယှဉ်ခါ ကံနှစ်ခု ရ၏။ 'ဟတ္ထိပါလော ဟတ္ထိ' ဝနံ နယတိ' စသည်နှိုက် နိဓာတ်သည် ကံနှစ်ခုသာရလျက်၊ 'ဟတ္ထိသာမိကော ဟတ္ထိပါလံ ဟတ္ထိ' ဝနံ နယာ ပေတိ' စသည်ဖြင့် ကာရိုက် ပစ္စည်းယှဉ်ခါ ကံသုံးခု ရ၏။ ဟူသည်ကိုလည်းကောင်း

ဆရာမြတ်တို့ အမိန့်ရှိသည်နှင့်အညီ မြန်မာမှုနှိုက် သုဒ္ဓအသံ ကံရှိ၊ကံမဲ့တွင် ကာရိုက် လိုခါ ဝေါဟာရ အလျောက်-

- ၁။ ပဌမက္ခရာ မူလကို ဒုတိယက္ခရာဖြင့်၊
ဒုတိယက္ခရာ မူလကို 'စေ' ဟူသော စကားခွန်းဖြင့်၊
- ၂။ ဝဂ္ဂန္တ အ-ဝဂ် မူလကို ဟ-ဆွဲဖြင့်၊
ဟ-ဆွဲအက္ခရာ မူလကို 'စေ' ဟူသော စကားခွန်းဖြင့်-

အရသဘောကို စောကြောစိတ်ဖြာ စေလို၍ တစိတ်တဒေသ အရိပ်မျှ နည်းပြသာ ခွဲလိုက်သည်။ မရေတွက်နိုင်သော မြန်မာမှုတို့နှိုက် ရထိုက်ဖြစ်ထိုက်ရာ စိတ်ဖြာ၍ ယူရာ၏။

ဤနှိုက် 'ခွဲသည်' ဟူသော ဝေါဟာရကား ဒုတိယက္ခရာ မူလအသံဖြစ်၍ ကာရိုက်လိုခါ 'ခွဲးစေ၏' ဟူ၍ 'စေ' ဟူသော စကားခွန်း ယှဉ်သင့်သည်ဖြစ်၏။ ခဲးဟူသော အဲးကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ခေါ၊ ချော၊ ချော့)

၉၈။ ခဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ သဝေထိုးရေးချ ဝေါဟာရများ

ခေါ-ဟူသော အန္တနှိုက် သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် 'ဒုက္ခသဘော၊ ရိုးခေါခေါ' စသည်ဖြင့် ခေါခေါခုခု ဆိုသောအရာ၊ ခေါ ပန်းတောင်း စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ခေါခေါခုခု ဟူသော ဝေါဟာရကား သောဝဏ္ဏ သုဝဏ္ဏ၊ သောဂတ သုဂတ၊ ပေါရိသ ပုရိသ စသော သဒ္ဓါတို့နှိုက် ဥဝဏ်ကို သြပြု၏ သို့ ခုခု ဟူသည်ကို ခေါခေါ၊ ပုပုဟူသည်ကို ပေါပေါ ဆိုသည်။

- “တောင်လေဟူးဟူး၊ ကူးသည်တက်သည်” ဟူ၍ 'ဟူးဟူး' ဆိုတုံ။
- “လေဟောဟောကို၊ နတ်စောဘုန်းလျှင်” ဟူ၍ 'ဟောဟော' ဆိုတုံ။
- “တောင်ငူ၊ ကျွန်းငူ” စသည်ဖြင့် 'ငူ' ဆိုတုံ။
- “တောင်ငေ၊ ကျွန်းငေ” စသည်ဖြင့် 'ငေ' ဆိုတုံ-

ကွဲးပြား ဆိုမိန့်ခြင်းသည် ဥဝဏ်ကို သြပြု၍ ဆိုမိန့်သည်သာ။ အနက်သဘော ကား မညီမညွတ်၊ မြင့်မားသောအရာကို ဆိုမိန့်သော အရာချည်း ဖြစ်သင့်၏။

ကောကောဟူသည်၊ ခေါ်ခေါ်ဟူသည် စကားခွန်းတို့ကား ပဌမက္ခရာ၊ ဒုတိယက္ခရာ ရှိလေသော်လည်း သုဒ္ဓအသံကို ကာရိုက်လို၍ ဆိုသည်မဟူရ။ အရာမျှသာ တစ်စိတ် ကွဲ၍ သုဒ္ဓအသံချည်းဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် ကောဟူသော ပဌမက္ခရာအသံနှိုက် လယ်ကော၊ မြေကော၊ ချောင်းကော၊ မြစ်ကောစသည်ဖြင့် အပြန်အပြင် ကျယ်သော အရမ်ကိုစွဲ၍ ဆိုသောအရာ များစွာထင်၏။ ထိုကိုအစွဲမူ၍ လူတို့၏ အမူအကျင့် နှိမ်မြင့်ဖြစ်ဟန်ကိုလည်း “မဝမ်းမကော၊ သူ့သဘော” ဟူ၍ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ခေါ်ဟူသော ဒုတိယက္ခရာနှိုက်ကား အရိုးအသား၊ အစွယ်အသွား ခေါ်သည် စသည်ဖြင့် အစွန်းအငူ ပြုထွက်သောအရာ၊ အပြန်အပြင် အမြင်မကျယ်လွန်းသော ဝတ္ထုကိုဆိုသောအရာ များစွာ ထင်၏။ ယင်းသို့လျှင် အရာမျှသာ ကွဲ၍ အလို အလျောက် ကောခြင်း၊ ခေါ်ခြင်းဟူ၍ သုဒ္ဓအသံချည်း ဖြစ်သင့်၏။ ခေါ်ပန်း တောင်းဟူသောဝေါဟာရကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ၊ အနက်မရကောင်းသော ပညတ် မျှသာ ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် အမြစ်သံစသည်တို့ကား မထင်။

ချောဟူ၍ ယပင်ရာနှိုက်ကား ပြေချောသည် ဟူသော စကားခွန်း ထင်၏။ ထိုနှိုက် ချော၏ ဟူသည်ကား မဝမ်းမကော၊ လိုက်လျော ပြေပြစ်ခြင်း အမူအရာကို ဆိုသော ဝေါဟာရတည်း။ ချော့မော့၏ ဟု အမြစ်သံ ဆိုသော ဝေါဟာရလည်း ထိုအနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ အလိုမပါ မသာယာသော နှလုံး ရှိသည်ကို အလိုသို့ရောက်အောင် မျဉ်းဖြောင့်ခြင်း၊ အလိုနှင့်လျော်စွာ သာသာလျောက်လျောက် ပြေချောလိုက်လျောစွာ ဖြစ်စေခြင်းအနက်ဖြစ်၍ ချော့မော့၏ ဟူသော အမြစ်သံ သည် ကာရိုက်သံ၊ အ မမြစ်ပဲ၊ ချော၏ ဟူသော အသံကား အလိုအလျောက် ပြေချောခြင်း သုဒ္ဓအသံဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ အမြစ်သံမပါ ချော၏ ဟူ၍ သာ ဆိုသင့်သည်တွင် အားမကြီးလွန်း၊ မထင်လွန်းသောအရာ ဖြစ်၍ အားကြီးစွာ၊ ထက်မြက်စွာ မချိုမချဉ်သည်ကို ‘ချိုချိုချဉ်ချဉ်’ ဟူ၍ အမြစ်သံဆို၏ သို့အားမကြီး လွန်းသော ချောမော့ခြင်းအနက်ဖြစ်၍ အမြစ်သံဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ခေါ် ဟူသော ဩကာဓန္တ ပြီးပြီ။

(ခေါ်၊ ချော်)

၉၉။ ချည်း အပင်၊ သဝေထိုး၊ ရေးချရွှေထိုး ဝေါဟာရများ

ခေါ်ဟူသောအန္တနှိုက် သက်သက် ယပင်ထင်၏။ ထိုတွင် မှည့်ခေါ်သည်တွင် ခေါ်လည်စသည်ဖြင့် သက်သက်ဆိုမိန့်ရာနှိုက် ခေါ်ဟူသော စကားခွန်း၏ အရကား လိုရာအနီးအပါးသို့ နီးစေခြင်းအနက်တည်း။ “ချစ်သံခေါ်ထူး၊ ရင့်ကျူးဝမ်းပါး” စသည်ဖြင့် ခေါ်ခြင်း၊ ထူးခြင်း ဟူသည်တွင် ခေါ်ခြင်းကား အကြောင်းဖြစ်သော

ရှေးကိရိယာ၊ ထူးခြင်းကား အကျိုးဖြစ်သော နှောင်းကိရိယာ ဟူ၍၊ အကျိုး အကြောင်း ရှေးနှောင်းဖြစ်၏။

မူည့်ခေါ်၊ တွင်ခေါ် ဟူသည်နှိုက်ကား မူည့်ခြင်း၊ တွင်ခြင်းသည် ခေါ်လိုသော ကြောင့် မူည့်သည်။ ခေါ်သောကြောင့် တွင်သည် ဟူ၍၊ အကျိုးအကြောင်း ရှေးနှောင်း ထင်အောင်ယူ။ မူည့်သောကြောင့် ခေါ်သည်၊ တွင်သောကြောင့် ခေါ်သည်ဟူ၍၊ လည်း အကျိုးအကြောင်း ရှေးနှောင်း ပြန်သင့်၏။ ငြမ်းကြောင့် ထီးတင်ရသည်၊ ထီးကြောင့် ငြမ်းဆင်သည်ဟူ၍၊ အကျိုးအကြောင်း ရှေးနှောင်း ပြန်သင့်သည်ဟူ၏။ တွေးခေါ်သည်ဟူရာနှိုက်ကား အသံမရ၊ နှလုံးမျှသာ ဆင်ခြင် သောအနက်ဖြစ်၍၊ တွေးခေါ် ဆင်ခြင်ကား ရှေးအကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ သဘော ကျကျ ဝါဒသေဝပ်ခြင်းကား နှောင်းသောအကျိုးစိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူ၍၊ အကျိုးအကြောင်း ရှေးနှောင်း ယူသင့်၏။

ချော်။ ယပင့်အရာနှိုက်ကား သွေချော်၊ ပျက်ချော်၊ ကျန်းချော်၊ ငွေကြေးတို့၏ အညစ်အကြေးကို ချော်ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ချော် ဟူသော စကားအရကို အလိုအနု၊ မဆိုင်မပြိုင် ချွတ်ယွင်းသည် ဟူသော အနက် ယူသင့်၏။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်လည်းကောင်း၊ စိတ်လည်းကောင်း၊ နှစ်ပါးစုံလည်း ကောင်း အခန့်အလို မဆိုင်မပြိုင်မိ။ လုံးလေသည်ကို သွေချော်၊ ပျက်ချော် စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာဖြစ်၏။ သွေချော်ဟူသည်နှိုက် သွေဟူသည်လည်း ချော်သည်ဟူသော အနက်တည်း။ ပျက်ချော်ဟူသည်နှိုက် ပျက်၏၊ ဟူသည်ကို ကောင်းသောအမှုအရာ ပျက် သည်ဟူ၍၊ အနက်ကွဲလည်း ယူသင့်၏။ ကျန်းချော်ဟူသည်ကား ကျန်းမာသော ကြောင့် အလိုမပါ လိုက်လျောစွာမရှိ၊ သွေချော်သည်ဟူသော အနက်ဖြစ်၏။

ကြမ်းချော်သည် ဟူ၍၊ လည်း ရစ်လျက်ရေးမှုကား ခရသဒ္ဒါ၏ အနက် ရုံ့ကြမ်း ဟူသည်ကို ခရော်ခရွတ် ဟူ၍၊ ခ နှင့် ရ မကပ်၊ မစပ် ဆိုမိန့်သည်တွင် 'ကြမ်းချော်' ဟူ၍၊ ခ နှင့် ရ စပ်ပါသည်သာ။ ကြမ်းဟူသည်ကိုလည်း ရုံ့ကြမ်းဟူသော သဘော အနက်ယူ၍၊ ရစ်လင့်သည်ဖြစ်၏။ ဤသို့ ခရသဒ္ဒါကို ခ နှင့် ရ စပ်သည်သာ ယူ လျှင် မဂဓဘာသာ မူလ ဖြစ်၍၊ မြန်မာမှု သက်သက် မယူသင့်လည်း ဖြစ်၏။

ကြေးငွေတို့၏ အညစ်အကြေးကို ချော် ဟူ၍၊ ဆိုသောအရာနှိုက်ကား ကြေး ငွေတို့နှိုက် လိမ်းကျံသော အညစ်အကြေးသည် အထည်ခြစ် ထင်ရှားစွာ ကျန်းမာ ကြပ်ဆပ်သဖြင့် မီးရှိုက်သင့်လျက်ပင် အရည်မလင်း ပျောင်းပျော့ကာမျှ မောင်း မောင်း ရဲးရဲး ချိပ်အဆင်းကဲ့သို့သော ဓာတ်ကို 'ချိပ်' ဟူ၍ ဆိုသည်။ သံကောက် ဖြင့် ချိတ်ငင်၍ ထုတ်ယူအပ်သည်ကိုထောက်၍ တသတ်နှင့် ချိတ်ဟူ၍၊ သော်လည်း ရေးသင့်၏။ အထည်ခြစ် မထင်ရှား အားနည်းသဖြင့် မီးသင့်ခါ မီးစာမျှ ဖြစ်၍၊

အငွေအနံ့သာ ထင်ရှားသောဓာတ်ကို 'ချော်' ဟူ၍ ဆိုကုန်သည်။ အထင်အားဖြင့် ကား ခဲ၏ အညစ်အကြေးကို 'ချော်' ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ခဲကိုပင်လည်း 'ချော်' ဆိုသည် ယူသင့်၏။

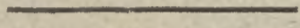
ရွှေမျိုးတွင် အညစ်အကြေးများ၍ စာရည် နှစ်ရည် စသည်ဖြင့် မခေါ်ဝေါ် ထိုက်သော အရာကို 'ချော်' ဟူ၍ ဆိုသော အရာလည်း ရှိ၏။ ဤနှိုက်ကား တံခွန် လွှားသံ မဟုတ်။ ထိုသို့သော်လည်း ချော်သည် ချောသည် ဟူသော ဝေါဟာရသည် အကျိုး အကြောင်း ရှေးနှောင်းအနက် အရကွဲသော်လည်း တော်လျော်သော သဘောရှိ၍ အပြားမထင် ဆိုမိန့်ကုန်၏။ အပြားမထင် ဆိုမိန့်ဟန်ကား ချော်၍ တိမ်းလည်းသည်။ ချော၍ တိမ်းလည်းသည် ဟူ၍ တံခွန်လွှားသံပါမပါ အပြား မထင် ဆိုမိန့်ကုန်သည် ထင်၏။ ထိုနှိုက် သဘောတော်လျော်ဟန်ကား ချော၍ တိမ်းလည်းသည်ဆိုမူ ဖဝါးရပ်ပါရာ မြေချောသဖြင့် တိမ်းလည်းသည် ဟူသော သဘော တော်လျော်သည်ဖြစ်၏။ ချော်၍ တိမ်းလည်းသည်ဆိုမူ ဖဝါး ကြပ်ကြပ် မရပ်မတည် သွေဖည်ယွင်းချော်သဖြင့် တိမ်းလည်းသည် ဟူသော သဘောလျော် သည် ဖြစ်၏။ အနက်အရ ကွဲဟန်ကား ချော်သည် ဟူသော စကားခွန်းကား ချောမောသည် ဟူသောအနက်၊ ချောသည်ကိုမူကား သွေချော်သည်ဟူသော အနက် ဖြစ်၍ အနက်ကွဲသတည်း။ အရကွဲဟန်ကား ချော်သည် ဟူသော စကား၏ အရကား ဖဝါးကျရာ မြေကိုရသည်။ ချော်သည် ဟူသော စကား၏ အရကား မရပ်မတည် သွေဖည် ယွင်းချော်သော ဖဝါး စသည်ကိုရသည် ဖြစ်၍ အရကွဲ သတည်း။

အကျိုးအကြောင်း ရှေးနှောင်းကွဲဟန်ကား ဖဝါးကျရာမြေရပ် ချောသည်ကား အကြောင်း၊ ချောသောကြောင့် မရပ်မတည်နိုင်။ သွေချော်သည်ကား အကျိုး ဖြစ် ၏။ ဖဝါးကျရာမြေ ပြေချောစွာ ရှိလင့်သည်ကား ရှေး၊ ချောမြေသော မြေရပ် ဝယ် ဖဝါးကျသဖြင့် မရပ်မတည် သွေဖည်ယွင်းချော်သည်ကား နှောင်း ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အကျိုးအကြောင်း၊ ရှေး နှောင်း အားဖြင့်လည်း ကွဲသတည်း။ ယင်း သို့လျှင် အရအနက် အကျိုးအကြောင်း ရှေးနှောင်း ကွဲသော်လည်း ချော်သော ကြောင့် တိမ်းလည်းသည်၊ ချောသောကြောင့် တိမ်းလည်းသည်ဟူ၍ တံခွန်လွှားသံ ပါမပါ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် သဘော တော်လျော်သည်ချည်း ဖြစ်သဖြင့် သင့်သည်သာ ဖြစ်လေ၏။

ယခင် ကြေးငွေနှိုက် အညစ်အကြေးကို 'ချော်' ဟူ၍ တံခွန်လွှားသံကို ဆိုမိန့် သည်နှင့်အညီ အသုံးအဆောင်မဖြစ် သွေချော်လေသည်ဟူသော အနက်ယူမူ အန္တိတ္တ၊ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ အနက်မရ ယူမူ ရှဉ့်သညာမျှသာတည်း။ 'တိပုဝိယ၊ ခဲမကဲ့သို့။ ခလတိ၊ ချောတတ်၏' ။ ဤသို့သော ပါဠိရိပ်ကိုထောက်မူ တံခွန်လွှားသံမပါ။ ချော

ဟူ၍ ပင် ဆိုသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ တရည်နှစ်ရည် စသည်ဖြင့် မခန့်မပြတ် အရည်ညံ့သော ရွှေကို 'ချော' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း အညစ်အကြေး ယှက်မြေးသဖြင့် ကျိချော သည်ဟူသောအနက်ယူမှု အနုတ္တ၊ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ရဋ္ဌိအမည်ဟူ၍ သော်လည်း ယူ သင့်၏။ ခေါ်ဟူသော အန္တပြီးပြီ။ ခဗျည်းနှင့်ယှဉ်သော သရအန္တတဆယ်ပြည့်စုံပြီ။

ဤတွင် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း စတုတ္ထပိုင်း ပြီး၏။

ပဉ္စမပိုင်း

မေဇ တဿ အဂ္ဂတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

(၂၀၊ ဃ)

၁၀၀။ ဂဗျည်း၊ ဃဗျည်း ဝေါဟာရများ

ဂဗျည်း၊ ဃဗျည်းတို့ကိုကား မြန်မာမှု သက်သက်နှိုက် သုံးစွဲသည် မထင်။ *မျက်မှောက်ဂင်္ဂါဟူ၍၊ ဂဇကွရာထင်သည်ကို မြန်မာမှုသက်သက်သည် မျက်မှောက် တူ၍ ဆိုလိုသော စကားဟောင်းဟူ၍ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား ဂင်္ဂါယမုနာ စသော မြစ်ကြီးငါးစင်း၏ အဝင်အပါ ဂင်္ဂါဟူသော အမည်ကို လည်းကောင်း၊ “သမုဒ္ဒရာ၊ ဂင်္ဂါကူးသွား။ မြစ်ကြီးဂင်္ဂါ၊ ကူးသောခါလည်း” ဟူ၍ မြစ်ကြီး ငါးစင်းမှတစ်ပါး မြစ်ဟူသော ဝေါဟာရမျှကိုပင် ဂင်္ဂါဟူ၍ ဆိုသောအရာကိုလည်း ကောင်း၊ ‘ဂုံ ဥဒကံ ဂစ္ဆတိတိ ဂင်္ဂါ’ စသည်ဖြင့် မြစ်ရ ဝိဂြိုဟ်ဆိုမိန့်သော အရာကို လည်းကောင်း ထောက်လျှင် ဂင်္ဂါဟူသော ဝေါဟာရသည် မြစ်၏ အမည်၊ မြစ် ဟူသောအနက်ဖြစ်၍ မျက်မှောက်တူ၍ဟူသော စကားခွန်းနှင့် ယှဉ်ဖက် စပ်နှော၍ သဘောမနီး မချဉ်းကြ။ အကြောင်းမဆိုင်ရာဖြစ်၍ ဂင်္ဂါဟူသော ဝေါဟာရသည် မြစ်ဟူသောအနက်ကို ဟောသော မာဂဓဘာသာ မဟုတ်ရာ။ မျက်မှောက်တူ၍ဟူ၍ ဆိုလိုသော မြန်မာမှုစကားဟောင်းသာ ဖြစ်သင့်၏ ဟု ထင်ဖွယ်ရှိသည်။

ထို့နှိုက် ‘ဂင်္ဂါ’ ဟူသည်ကို မာဂဓယူသင့်ဟန်ကား မျက်မှောက်ရှေးရှု တည်သော ဂင်္ဂါသည် ပြက်ပြက်မြဲမြဲ၊ အထူးသဖြင့် ထင်သကဲ့သို့ မျက်မှောက်ရှေးရှု ထင်စွာ ဖြစ်၏ ဟု ဥပမာမြင့်လျက် ပြဆိုသောစကားခွန်းဖြစ်၏။ မထင်သည်ကို ထင်သော အရာဖြင့် နှိုင်း၍ ပြခြင်းသည် ဥပမာမည်၏။ ထို ဥပမာအနက်ကို ကဲ့သို့၊ ၎င်းသို့ စသောစကားခွန်းဖြင့် ဆိုသင့်လျက် စကားမကျယ် သိမြင်လွယ်အံ့ဖြစ်၍ ကဲ့သို့သော စကားခွန်းမပါ၊ ဥပမာအနက်မထင်။ ‘ဆင်စီးသားထိုး။ ပိုနေမြီးကျားနေမြီး’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် ဆင်စီး၍ တောသားတို့ကို ထိုးပစ်သကဲ့သို့ စီးနင်း ရပ်နေ

* ‘မျက်မှောက် ကက်’ ဟု သုံးသည်။

လျက် ဆောင်ရွက်သည်သာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပိုလည်းနေမြီး၊ ကျားလည်းနေမြီး အရပ်နှိုက်သာ နေသကဲ့သို့ ကြီးမြင့်သသူလည်း နေမြီး၊ ငယ်နုသသူလည်း နေမြီး အရပ်နှိုက်သာ နေသင့်သူဟူ၍ လည်းကောင်း ကဲ့သို့စသော စကားခွန်းနှင့် တကွ ဥပမာအနက် ထင်စေလျက် ဆိုသင့်သည်ကို စကားမကျယ် သိမြင်လွယ်အံ့ ဟူ၍ ဆင်စီးသားထိုး၊ ပိုနေမြီး ကျားနေမြီး ဟူ၍ ကဲ့သို့စသော စကားခွန်းမပါ ရိပ်မြက် ကာမျှ ဆိုလေသည်။ ပျို့လင်္ကာတို့နှိုက်လည်း

“လိပ်ခဲးတည်းလည်း၊ မှတ်ခြင်းသည်းလျက်” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“ပုလဲးပြည်တော်၊ သစ်ခွံလျော်ကို” ဟူ၍ လည်းကောင်း

စပ်ဟပ်သောအရာတို့နှိုက် လိပ်တို့၏ ကိုက်ခဲးခြင်းသည် ဆုံးကိုက်မိရာ မခွာမလွတ် မြီးစွဲးသကဲ့သို့ လူပြိုနိုးတို့သည်လည်း ဦးတည်မိရာ အာဂုံယုတ္တိကို မထောက်စွမ်းနိုင်၊ ခိုင်ခံ့ မြီးမြဲသော အယူအမူအကျင့် ရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပုလဲးပြည်တော် ဟူသည်နှိုက်လည်း ပြည်ရွာ မြို့ပြ အဖိုးပမာဏ ထိုက်သော ပုလဲးကို ရသဖြင့် ကိုင်ယူ ရှုကြည့်၍ မရောင့်ရဲသကဲ့သို့ သုမေမာရသေ့သည် သစ်ခွံလျော်တေကို လက်တည်း လက်ကြပ် သုံးသပ်ကြည့်ရှု၍ မရောင့်ရဲဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကဲ့သို့စသော စကား ခွန်းပါလျက် ဥပမာ၊ ဥပမေယျ ထင်အောင်မဆို၊ စကားမကျယ် သိမြင်လွယ်အံ့ ဟူ၍

“လိပ်ခဲးတည်းလည်း၊ မှတ်ခြင်းသည်းလျက်”

“ပုလဲးပြည်တော်၊ သစ်ခွံလျော်ကို”

ဟူ၍ ရိပ်မြက်ကာသာ စပ်ဟပ်လေသည်။ ဤနှင့်အတူ ‘တောင်တက်ဝါးထိုး ဖြစ်တော့သည်။ လက်ခုပ်ရေဖြစ်တော့သည်’ စသည်ဖြင့် ဥပမာ၊ ဥပမေယျမထင်။ ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား များ၏။ ထိုနှင့်တူစွာ “ဂင်္ဂါမြက်မှောက်၊ ပန်ကြားလျောက်လျက်။ မျက်မှောက်ဂင်္ဂါ၊ ယခုခါဝယ်’ စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ရာနှိုက် မျက်မှောက်အနီး၊ မဆီးမကာ ရှေးရှုတည်သော မြစ်သည် မြင်သော သူအား ထင်ရှား ပြက်ပြက်၊ မဝက်မကွယ် ဖြစ်လေသကဲ့သို့ မျက်မှောက်ထင်ထင် ဖြစ်၏။ ဟု ဆိုလိုသောအရာနှိုက် ‘ဂင်္ဂါမြက်မှောက်’ ဟုဆိုသော စကားဖြစ်၏။ ဤနှင့်တူစွာ

“အဖီတလျောင်း၊ နီးသည့်တောင်သို့” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“လက်ထက်ဥသျှစ်၊ ဆုပ်ပစ်ရိရား”

ဟူ၍ လည်းကောင်း ပြက်ပြက်ထင်ထင် မြင်လွယ်ရာတောင်ကမ်း လက်ဝါးပြင်ဝယ် တင်လျက်ထားသော ဥသျှစ်လုံးစသည်ကို ကြံစည်ဖွဲ့ရှာ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် ဥပမာ မည်၏၊ ဩဇာဖြစ်၏။

ဤမှတစ်ပါး ဂ-အက္ခရာဆိုမိန့်သည်ကား ရှေ့၏ အညစ်အကြေးကို ‘ရာဂီ’ ဟူ၍ ဆိုသည်။ ဤနှိုက်လည်း တပ်စွန်းခြင်းအနက်ကို ဖောသော ရာဂ သဒ္ဒါပင်။ ဤ အက္ခရာကိုကား ပစ္စည်းအာဂုံသင့်ရာ ကြံရအံ့သည်သာ။ မာဂဘောသာလည်းကောင်း ယူသင့်၏။ လိုက်ဂူ ဟူသည်နှိုက်လည်း ဂူဟ သဒ္ဒါ။ ဟ ကျေကာမျှ မာဂလည်း ကောင်းတည်း။ မြို့ကြေး ဟူသည်ကို အချို့ ဂ ငယ်ရေးကုန်သည်ကား ပျောင်းပျော့ လျော့ညံ့သော ဖတ်သံမျှကိုသာ စူးကုန်၏ သို့ရှိ၏။ ဖတ်သံနှင့် အရေး၊ အရေးနှင့် ဖတ်သံ ညီသည်ချည်းမဟုတ် သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အညစ်အကြေး ဟူသောအနက် ပင် ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂ အက္ခရာ မြန်မာမှု သက်သက်နှိုက် မသုံးသည်ကို လည်းကောင်း ထောက်သဖြင့် က ကြီးပင် ရေးသင့်လေသည်။

ဂေါ်သဇင် ဟူ၍ ဂ ငယ်ရေးရာနှိုက်ကား အန္တ မဟုတ်။ ထိုသို့ သော်လည်း အလျဉ်းသင့်ကြိုက် ဆိုလိုက်အံ့။ ထိုပန်း၏ အမည် သဇင်ဟူသည်သာ မူလ၊ ထိုတွင် မွန်တို့အလို ပန်းကို ‘ကော်ဘက်’ ဟူ၍ ဝေါ်သည်ကို မွန်လိုပီပြင်ခက်၍ မြန်မာမှုအဆို အမိန့်သာရာ ကောက်သဇင် ဆိုသောအရာ ရှေ့လျော့ပြန်၍ ‘ကော်သဇင်’ ဆိုမိန့် လေသည် ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ သက်သက်သော မြန်မာမှု ပညတ်မျှသာ ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ထိုသို့သော် မြန်မာမှု ဘာသာ ဆိုသင့်ပြီ ဖြစ်၍ ဆို အပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ က ကြီးပင် ရေးသင့်သည် ဖြစ်၏။

ထိုမှတစ်ပါး * ဂျမ်းသမား၊ ဂျမ်းလူမျိုး စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း ဂ ငယ် အက္ခရာ အချို့ရေးကုန်၏။ အမှီအထောက်မရ ဖတ်သံမျှကိုသာ လိုက်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ ကကြီးပင် ရေးသင့်လေသည်။

ဆကြီးအက္ခရာကား မြန်မာမှုသက်သက် အရေးမထင်။ သင်္ဘော ဟူသည်နှိုက်လည်း သံဇော၊ သံသံ စသော ပုဒ်တို့ကိုထောက်၍ မာဂဓသာ ထင်သည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ လျှင် ငဂယ်၊ ဆကြီးတို့ကား မြန်မာမှုသက်သက် အသုံးအစွဲ မထင်သည် ဖြစ်၏။

(၄၂)

၁၀၁။ င ပျဉ်း ဟထိုး ဝေါဟာရများ

င အက္ခရာ အန္တနှိုက်ကား ရထိုက်ရသင့်သော အဖို့အစုသည် ‘စေ့ဇော်’ ဟူသော သက်သက် င အက္ခရာသုဒ္ဒအသံ၊ အဖို့အစုကို ‘ဝေငုဇော်’ ဟူသော ဟဆုံး ကာရိုက် အသံ ဤမျှကွဲးသည် ထင်၏။ ဤနှိုက် ငခြင်း၊ ရခြင်း ကိရိယာအနက် သက်သက် ကို သုဒ္ဒသံ ဆိုသည်။ ငသည် ဟူ၍ ဟဆုံးအသံနှိုက် ငစေသည် ဟူသောအနက်ကို

* ယခုအခါ ကျမ်းသမား၊ ဂျမ်းလူမျိုးဟု ရေးသည်။

ကာရိုက်သံ ဆိုသည်။ ဤနှိုက် သုဒ္ဓါအသံ ကံမရ ဖြစ်နေ၍ 'အဖို့အစုသည် င၏' ဟူ၍ ကတ္တားသာ ထင်လျက် င၏ ဟူသော ကာရိုက်သံဖြစ်ခါ 'အဖို့အစုကိုငှ၏' ဟူ၍ ကံ ထင်လေသည်။

ထိုနှိုက် ကာရိုက် ကတ္တားကား 'ကြီးသူမိဘတို့သည် အဖို့အစုကို ဝေငှ၏' ဟူ၍ မိဘတို့သည် စသော ကတ္တား လာသင့်လေသည်။ သားမြေး ကျေးကျွန်တို့အား ဝေငှ၏' ဟူ၍ သမ္ပဒါန်လည်း လာသင့်သည်ဖြစ်၏။ ထိုတွင် အဖို့အစုကို ဟူသော ကံကား 'စေ့င၏' ဟူသော သုဒ္ဓါအခိုက် 'အဖို့အစုသည် င၏' ဟူ၍ ကတ္တားမူလပင်။ ငှ၏ ဟူသော ကာရိုက်အခိုက် 'အဖို့အစုကိုငှ၏' ဟူ၍ ကံ အနက် ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့သော အရာကိုရည်၍ 'ကာရိုက် ကံကား ဓာတ်ကတ္တား' ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်ကုန်သည်။ ဤသို့သော စကားမျိုးကိုကား သဒ္ဓါ ထုတ်သော ဆရာတို့မှ ဥပဒေသ ရလယ်အံ့ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ကျယ်ဝန်းစွာဆိုမှ ကျေနပ်အံ့ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ လူပြိုန်းတို့ နားယွက်အံ့စိုး၍ လည်းကောင်း၊ အလျဉ်းသင့်ရာဆိုပြီး ဆိုလတ္တံ့ ဖြစ်၍ လည်းကောင်း သတိရရုံရေးလိုက်သည်။ င ဟူသောအန္တ ပြီးပြီ။

(ငါ၊ ငှ၊ ငြ)

၁၀၂။ င ဗျည်း ဟထိုး၊ အရစ် ဝေါဟာရများ

ငါ ဟူသော အန္တကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ ဟဆုံး လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် တံငါ၊ သူငါ ဆိုမိန့်သော အရာကား င သက်သက်ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် 'တံငါ' ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ။ အနက်ရအံ့မထင်။ သူငါ ဟူသည်နှိုက်လည်း အမှ်သဒ္ဓါ၏ အနက်ဝစနသဗ္ဗနာမ် ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ်မရသင့်၊ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ အနက် မရသင့် သည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ငှ ဟူ၍ ဟ ဝဆုံးသောအရာကား သူ့ငှ၊ ငှ၊ ပျူငှ-ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာ တဒတ္တ၊ တမတ္တ သမ္ပဒါန်အနက်နှိုက် သွားခြင်းငှ၊ နေခြင်းငှ- စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက်ထင်၏။ ထိုတွင် သူ့ငှ၊ ငှ- ဟူသော စကားခွန်းကား 'ဤရွှေ ငှ၊ ဤမှာ ငါ၏။ ဤယင်း ငှ၊ ကိုယ်မကွာ' ဟု စသည်ဖြင့် ဥစ္စာခြေပညတ် ဝိသေသနာမကို မထုတ်မဖော် ဆိုမိန့်သောစကားတည်း။

ပျူငှ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာကား ကိုယ်လည်းကောင်း၊ နှုတ်လည်းကောင်း၊ နှစ်ပါးစုံလည်းကောင်း အစေ့အစပ်ပြုအပ်သော ရောနှောခြင်းသဘော ကျင့်ဝတ်တည်း။ ဤနှိုက် 'ရာဝေါဟာ၊ ကျင့်စရာသား၊ ပျူဟာထွေပြား' ဟူသော စပ်အင်

နှိုက် ဟအက္ခရာ ထပ်လျက်ရှိသော စပ်အင်ကိုထောက်သဖြင့် ပျူဟာ၊ပျူငှာ ကွဲး
ကောင်းသကဲ့သို့ ရှိ၏။ အက္ခရာတူသော် အသံတူအံ့ဖြစ်၍ ပင့်ခြင်း၊ရစ်ခြင်း စသည်
ဖြင့် အသံကွဲးစေလျက် စပ်အင်ပြုသည်များသည်။ ဤနှိုက် 'ရာဇဝေါဟာ၊ပျူဟာ'
ဟူ၍ ဟထပ်လျက် စပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပျူဟာဟူသည်ကား 'ပျူပျူငှာငှာ၊
လူတကာကို၊ သာသာချိုချို၊ ချစ်ဖွယ်ဆိုလျက်' စသည်ဖြင့် ချစ်ခင်ရောနှောခြင်းကို
ပျူငှာ ဆိုသောအရာ၊ ပဋိသန္တာရ သဒ္ဒါ၏ အနက် ပျူငှာပြုခြင်းဟူ၍ အနက်
ယောဇနာသော အရာတို့တို့လည်းကောင်း၊ ပျူဟာဟူသည်တွင် အက္ခရာ ယပဋိ
သည်။ ပျူ-လူမျိုး ဟူသော မြန်မာမှုနှိုက်လည်း ထင်၏။

ထိုနှိုက် ပြုံးသဖြင့် ရတနာမိုးရွာခြင်းဟူသောအကြောင်းကို စွဲလျှင် ပြုံး-ဟူသော
ဝေါဟာရ မူလ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုသို့သော်လည်း ရွှေလျော့၍ ပျူ ဟူသော
ဝေါဟာရ ထင်ပြီ။ ထိုပျူဟူသောလူမျိုး၏ သဘောအကျင့်ဖြစ်၍ သူ့ငှာ၊င-ငှာ
ဟူသကဲ့သို့၊ ပညတ်ဝိသေသနာမကို မထုတ်ဆိုပဲ ခေါ်ဝေါ်သောအရာသည် ပျူမှ
တပါး လူမျိုးခြားနှိုက်လည် ကောင်း၊ထိရစ္ဆာန်တို့နှိုက်လည်းကောင်း၊ ဥပစာအားဖြင့်
နှံ့ပြားသော ပညတ်ဝေါဟာရ ဖြစ်ရာသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ 'ပျူငှာ'
ဟူသည်ကား မြန်မာမှု ဖြစ်သင့်၏။

ဗျူဟာ ဟူသည်ကား ထူးပြားသော အကြံ၊ လုံ့လ ဟူသော အနက်ကို
ဟောသော မာဂဓ ဖြစ်သင့်၏။ ဖြစ်သင့်ဟန်ကား သေနင်္ဂဗျူဟာ၊ ရာဇဗျူဟာ
စသည်ဖြင့် ထင်သောမာဂဓနှိုက် ဗျူဟာ သဒ္ဒါကို 'ဝိဝိဓာ ဥိဟတိ တေနာတိ ဗျူ
ဟော' တေနနယေန၊ထိုနည်းဖြင့်။ ဝိဝိဓာ၊ အထူးထူးအပြားပြား။ ဥိဟတိ၊ ကြံတတ်
လုံ့လပြုတတ်၏။ ထုတိ၊ထိုသို့ကြံကြောင်း လုံ့လပြုကြောင်းဟူသော အနက်ကြောင့်။
သောနယော၊ ထိုနည်းသည်။ ဗျူဟော၊ဗျူဟမည်၏။ ကိတ်ဝိဂြိုဟ် ကရဏသာဓန၊
ဝိပဗ္ဗ ဥိဟဓာတ်၊ အပစ္စည်းဓာတ်အရကား လုံ့လအကြံ၊ ပစ္စည်းအရကား ထိုလုံ့လ
အကြံ၏ အကြောင်းဖြစ်သော လဒ္ဒေါပဒေသနည်းရ ကြံပြီးလျှင် သေနင်္ဂသဒ္ဒါ၊
ရာဇသဒ္ဒါတို့နှင့် တွဲယှဉ်၍ ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊ ခြေသည်ဟူသောအားဖြင့် ထူးပြား
သောအကြံ လုံ့လနှင့်ယှဉ်သော နည်းကို သေနင်္ဂဗျူဟာ။ ပညာရှိသော ရှေး
မင်းကောင်းတို့၏ လုံ့လကြံရည် ထူးပြားသော အကြံလုံ့လနှင့် ယှဉ်သော နည်းကို
ရာဇဗျူဟာ ဟူကောင်း၏။

ဤနှိုက် ဝိ၊ ဥိဟ ပုဒ်ခွဲသည်တွင် ဝကိုဗအစိတ် ထုတ်ယူပြု၍ ကပ်သဖြင့် 'ဗျူဟာ'
ပြီးသောကြောင့် တတိယက္ခရာ ဗနှင့် ဟအက္ခရာ ရှိလိုအံ့ဖြစ်၏။ ဤကိုထောက်၍
ဗျူဟာကား မာဂဓဘာ တတိယက္ခရာ ဗ ဟအက္ခရာ ရေးလိုဟန်၊ အကြံလုံ့လ
ရသင့်ဟန်ကို နှလုံးသွင်းသဖြင့် 'ဗျူဟာ'ဟူသည်ကား မာဂဓ၊ 'ပျူဟာ'ဟူသည်

ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း မြန်မာမှုဖြစ်သင့်သဖြင့်လည်း ပျူဟာ၊ဗျူဟာ ကွဲသင့် သကဲ့သို့ ရှိ၏။

အက္ခရာတူရာ အသံတူအံ့ဖြစ်၍ ပင့်ခြင်း၊ ရစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် အသံကွဲစေဟန် တား-

၁။ က သက်သက်နှင့် ယပင့်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ ပင့်လျက် ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ ရစ်လျက် ဝဆွဲလည်းကောင်း ဤသို့ စပ်အင် ငါးချက်။ (က- ကျ၊ ကြ၊ ကွ၊ ကျ၊ ကြ)

၂။ ယပင့်နှင့် အရစ်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ ပင့်လျက် ဝဆွဲ လည်းကောင်း၊ ရစ်လျက် ဝဆွဲလည်းကောင်း ဤသို့ လေးချက်။ (ကျ-ကြ၊ ကွ၊ ကျ၊ ကြ)

၃။ အရစ်နှင့် ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ ပင့်လျက် ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ရစ်လျက် ဝဆွဲလည်းကောင်း ဤသို့ သုံးချက်။ (ကြ- ကွ၊ ကျ၊ ကြ)

၄။ ဟဆွဲနှင့် ပင့်လျက် ဟဆွဲလည်းကောင်း၊ ရစ်လျက် ဟဆွဲလည်း ကောင်း ဤသို့ နှစ်ချက်။ (မှ- မျ၊ မြ)

၅။ ပင့်လျက် ဟဆွဲနှင့် ရစ်လျက် ဟဆွဲ ဤသို့ တချက်။ (မျ-မြ)

ပေါင်းသော် ကအက္ခရာ စပ်အင် ၁၂ချက် (၅ + ၄ + ၃)ရ၏။ ဤနှင့်လျော်စွာ အက္ခရာစသည်တို့နှိုက်လည်း အသံကွဲဝေါဟာရရှိရာသာ စပ်အင် ပြုအံ့သည် ဖြစ်၍ အသံမထပ်သည် ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် အသံမထပ်စပ်ဟန်ကို စိုးစဉ်းမျှ ပြဉ်းအံ့။

‘ဖြိုးဖြိုး ကျ သား၊ သော က စိမ့်ဇေ’
ဤကား ကသက်သက်နှင့် ယပင့်စပ်ဟန်၊

‘အကြောင်းကြား က၊ ဆိုကုန် ကြ ၏’
ဤကား ကသက်သက်နှင့် အရစ်၊

‘ရောင်းရင်းတူ ကွ၊ ငယ်သော် က လျှင်’
ဤကား ကသက်သက်နှင့် ဝဆွဲ၊

‘စုံပေါင်းကြင်ကြင် ကျမ်းကျမ်း တည်း’
‘ဆိုထွေလဲ့လဲ့ ကမ်းကမ်း တည်း’
ဤကား ကသက်သက်နှင့် ပင့်လျက်ဝဆွဲ၊

‘ရွံရှာ ကင်း ၍၊ မ ကြင်း မကျန်’

ဤကား ကသက်သက်နှင့် ရစ်လျက်ဝဆုံး၊

‘ကဲ့ရဲ့ ကြ ၍၊ သ ကျ မှန်’

ဤကား ယပင့်နှင့် အရစ်၊

‘တစ်မ ကြင်း၊ ဆယ်၍ ကျင်း သို့’

ဤကား ယပင့်နှင့် ရစ်လျက်ဝဆုံး၊

‘တိုင်ပင်တ ကွ၊ နိုးနေ့ ကြ လျက်’

ဤကား အရစ်နှင့် ဝဆုံး၊

‘မိုက်မဲ ကြ ဖြင့်၊ ဆင် ကျံ တရား’

ဤကား အရစ်နှင့် ပင့်လျက်ဝဆုံး။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပျို့ကဗျာ တို့၌ အသိကွဲစပ်ဟန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

‘မစားလေ ကောင်း၊ စားလေ ကောင်း ကို။ သံဝရ။’

‘ငွေမ ကောင်း ကို၊ ငွေ ကောင်း မှတ်အောင်’။ ဘူရိဒတ်လင်္ကာ။

ဤကား ကသက်သက်ထပ်လျက် စပ်ဟန်၊

‘အလှူ တိုင်ပင်ကြလတည်း။ ရွှေနန်းတင်ချင် ကြလတည်း’

‘ပိုက်တွင်ဝင် ကြောင်း၊ မင်းကိုချောင်းလျက်၊ ယို ကြောင်း နာဖွယ်’

ဘူရိဒတ်လင်္ကာတွင် ကကြီးရစ်လျက် စပ်အင်ထပ်ဟန်၊

‘ခဏချက် ချင်း၊ ဆုပေးလျင်း၍၊ ချင်း နှင့်တကွ’။ ၎င်းလင်္ကာ။

‘ဆွေချစ်မျိုး ချစ်၊ ကျေး ချစ် ကျွန်ရင်း’။ သံဝရ။

ခခွေးယပင့် ထပ်ဟန်၊

‘ပခုံးလေး ပါး၊ ထိပ်ထက်နား၍၊ လေး ပါး ဤမျှ’။ တံတားဦး။

‘ဒို့ခာအာ ပ၊ သန္ဓနကြောင့်၊ ဒီ ပ ခေါ်မှန်း’။ ဇာတ်ပေါင်း။

ပသက်သက် ထပ်ဟန်၊

‘သစ္စာမ မှ၊ လင်းလင်းပြလျက်၊ ဆုံး မ စေးပြီး’

ဇာတ်ပေါင်း*ခဏ်း။ မသက်သက် ထပ်ဟန်။

စကားကြမ်း မျှ၊ တရံ မျှ လျှင်’

ပုဏ္ဏားမခဏ်း။ မယပင့်ဟဆုံး ထပ်ဟန်၊

* ယခုအခါ ‘ဇာတ်ပေါင်းခဏ်း’ဟု ရေးသည်။

‘မြစ်လောင်းသမုဒ္ဒရာ၊ ကိုပမာသို့၊ လို့ ရာ မတန်’
 ‘ရစ်ပါး၊ အင်္ဂါ၊ ဆိုစ ရာ နှိုက်၊ တ ရာ မကျန်’
 ‘မြစ်လောင်းသမုဒ္ဒရာ၊ ပင်လယ်မှာလည်း၊ ဖွယ် ရာ မစပ်’
 ‘နှုတ်နက်ကျက်သ ရေ၊ မိန့်တော်ထေ့ဖြင့်၊ ဧရ နှိုက်အရာ’
 ‘ငိုယိုမျက် ရည်၊ ထွက်လသည်ကား၊ ဆီး ရည် မိုးသို့ စေ့သတည်း’
 ‘ပြိုက်ပြိုက်မျက် ရည်၊ ထွက်လသည်ကား၊ ဆီး ရည် နှင်းသို့ ရှမ်းလတည်း’
 ‘လှမ်းစဦး ရိုး၊ ချစ်အားကြီးစွ၊ ခ ရိုး လွယ်ကာ’

ဤကား ဘူရိဒတ်လင်္ကာတွင် ရထပ်လျက် စပ်ဟန်၊

‘ဝေးနီးကျော်ထင်၊ ရေနတ် ရှင်၊ တို့ ရှင် ပင်မြတ်’

‘ဘုန်းခေါင်မိခင်၊ ကျေးဇူး ရှင်၊ နတ် ရှင် ဘုရား’

‘ဘုန်းကြွယ်မိခင်၊ ကျေးဇူး ရှင်၊ သွေး ရှင် ဝင်းဝင်း’

ဤကား ၎င်းလင်္ကာတွင် ရဟဆုံး ထပ်ဟန်။ ဤနှိုက် အရှင် ဟူသည်ကို သတင် ယပင့်ဟဆုံးလျက် အချို့ရေးသည်။ *ကျေးဇူးသျှင်၊ သွေးရှင်’ ဟူ၍၊ အသံမျှသာ တူ၍၊ အက္ခရာကွဲအံ့သည်။

‘နေပိုက်မည် လော၊ လိုက်မည် လော ဟု’

ပုဏ္ဏားမခမ်း၊ လ-ထပ်ဟန်၊

‘မမေ့စေရ၊ တတ်အား လှ လျက်။ ကျောင်း လှ စည်မြောင်’ ။

ကိုးခမ်း၊ ဇာတ်ပေါင်းခမ်းတွင် လ-ဟဆုံးထပ်ဟန်၊

‘ကြံတွေးသင်း သီး၊ သည်ကိုမိုး၍၊ အ သီး ဆန်းပြား၊’ ။

သံဝရ။ သ-အက္ခရာ ထပ်စပ်ဟန်၊

ဤသို့ စသည်တို့နှိုက် အက္ခရာတူ အသံတူ ထပ်အံ့သို့ ထင်၏ ။ ထိုသို့ ထပ်ရာနှိုက် သဘောအနက်သော်လည်း ကွဲရာသည်။ အရေး ယွင်းသော်လည်း ဖြစ်ရာသည်။ အနည်းမျှသာလည်း ဖြစ်ရာသည်ကို ထောက်၍၊ မထပ်သည်ပင် ယူသင့်၏ ။

သွားခြင်းငှာ၊ နေခြင်းငှာ စသည်ဖြင့် နှိုဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား တဒတ္တ၊ တုမတ္တ သမ္ပဒါန် အနက်တည်း။ ဤ တဒတ္တ၊ တုမတ္တအပြားကို အကျဉ်းမျှ ခွဲလိုက်အံ့။ ထို သမ္ပဒါန် အနက်သည် အကြောင်း အကျိုး ကိရိယာနှစ်ပါး ရှိသင့်သည်တွင် အကျိုး

* ယခုအခါ ‘ကျေးဇူးရှင်’ဟု ရေးသည်။

ကိရိယာဖြစ်သင့်သည်ကား တဒတ္တ၊ မဖြစ်သင့်သည်ကား တုမတ္တ ဟူသင့်၏။ တုံ ပစ္စည်းအနက် ဖြစ်သင့်သည်ကား တုမတ္တ၊ မဖြစ်သင့်သည်ကား တဒတ္တဟူသော်လည်း ဆိုသင့်၏။ ဤနှိုက် အကြောင်းကိရိယာ၊ အကျိုးကိရိယာ ဖြစ်သင့်ဟန်ကား 'ဥနဿ၊ ယုတ်သော သက်န်းကို။ ပရိပူရိယာ၊ ပြည့်ခြင်းငှာ။ ဝတ္ထံ၊ ပုဆိုးကို။ နိက္ခိပိတဗ္ဗံ၊ ထားအပ်၏'။ ဤနှိုက် မပြည့်သည်ကို ပြည့်ခြင်းငှာ ထားအပ်၏။ ဟူသောကြောင့် ပြည့်ခြင်းကိရိယာ၊ ထားခြင်းကိရိယာ ဟူ၍ နှစ်ပါးတည်း။ ထို့တွင် ထားခြင်းကား အကြောင်းကိရိယာ၊ ပြည့်ရခြင်းကား အကျိုးကိရိယာ ဖြစ်၏။ ထားခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပြည့်ရခြင်း ဟူသော အကျိုးကိရိယာအနက်ကို 'ပြည့်ခြင်းငှာ' ဟူ၍ ဆိုခြင်းသည် တဒတ္တသမ္ပဒါန် မည်၏။

'ဇာနိတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ နဘက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း' ဤနှိုက် သိခြင်း၊ မတတ်ကောင်း ခြင်းဟူသည်တွင် သိခြင်းသည် မတတ်ကောင်းခြင်း၏ အကျိုးမယူသင့်သောကြောင့် တုမတ္တသမ္ပဒါန် မည်၏။ ဇာနိတုံ ဟူ၍ တုံ ပစ္စည်းအနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လည်း တုမတ္တသမ္ပဒါန် မည်၏။ ပြည့်ခြင်းငှာ ဟူသည်နှိုက်ကား တုံပစ္စည်းအနက် မဟုတ်သောကြောင့် တဒတ္တသမ္ပဒါန် မည်၏။ ထားခြင်းဟူသော အကြောင်း၏ ပြည့်ရခြင်းဟူသော အကျိုးဖြစ်သောကြောင့်လည်း တဒတ္တသမ္ပဒါန် မည်၏။

ဤနှင့်လျော်စွာ မြန်မာမှုနှိုက် တုံ ပစ္စည်း မထင်သော်လည်း အကျိုး ကိရိယာ ဖြစ်သင့်ရာ တဒတ္တ၊ မဖြစ်သင့်ရာ တုမတ္တ ဟူကောင်း၏။ လျော်သောပျို့ကား

'အသင်္ခတ၊ နိဗ္ဗာနကို၊ ရစိမ္မိသောငှာ၊ နိုးစွာခပ်ရှောင်း၊ ထိုအကြောင်းကား၊ လုံးပေါင်းကိလေ၊ ဆယ်ခုခြေသည်'

ဟူသောစကားနှိုက် ကိလေသာကို ခြေခြင်း ကိရိယာကား အကြောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း ကိရိယာကား အကျိုးဖြစ်၍ ရခြင်းငှာ ဟူသော ပုဒ်ကို တဒတ္တသမ္ပဒါန် ယူသင့်၏။

'အရွံပါပါ၊ လန့်နှင့်ရာသည်၊ ပြုငှာ မဝံပေတန်တည်း'

ဟူသည်နှိုက်ကား ပြုခြင်း၊ ဝံခြင်း နှစ်ပါးတွင် ပြုခြင်းသည် မဝံခြင်း၏ အကျိုး မယူ သင့်သောကြောင့် တုမတ္တသမ္ပဒါန် အနက်ကို ဆိုသင့်၏။ ဤကား အလျဉ်းသင့်၍ အကျဉ်းခွဲလိုက်သည်။ အကျယ်အဝန်း စေ့စပ်ကျေနပ်စွာ သိလိုမှု သဒ္ဓါငယ် စသော ကျမ်းတို့မှ ထုတ်ယူအပ်၏။

ငြာ ဟူ၍ ရစ်သောအရာကား ကြေငြာသည် ဟူသော အရာနှိုက် အချို့ရေး ကုန်၏။ ထိုနှိုက်ကား ညီညာသည် ဟူသော စကားနှင့် အခုသဘော ကွဲလျက် အရေးထင်သောကြောင့် ရေးသင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ငါ ဟူသော အန္တ ပြီးပြီ။

(၉၊ ၉၊ ညိ)

၁၀၃။ င ဗျည်း အရစ်လုံးကြီးတင်၊ ညလုံးကြီးတင် ဝေါဟာရများ

င ဟူသော အန္တကား

‘မတွယ်မငြိ၊ မိမိမှုများ။
ခြေမှဒကပ်ငြိ၊ ကျံ့မှန်းသိက။
ဥစ္စာမြတ်တိ၊ ပည်းမျှရှိလည်း၊ စွန်းငြိမဲ့လျှင်း’

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရစ်လျက်ရှိသော အရာသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ငြိ၏ ဟူသည် ကား စွဲကပ်နှောခြင်းအနက်တည်း။ * မီးငြိသည် ဟူသော စကားနှိုက် သစ်ဝါး ထင်းချောင်းတို့နှိုက် စွဲကပ်စပ်နှောခြင်း ဟူသော ဤအနက်ကိုယူမူ င ကို ရစ်၍ ရေးသင့်၏။

ထိုသို့မဟုတ်

‘ရောင်လျှံဝင်းညိ၊ မျိုးဘုန်းရှိကို၊ လျှံငြိမစဲ၊ လျှပ်ပန်းကြဲလျက်။
ညီးညီးဝါဝါ၊ ဝမ်းထဲမှာကား၊ သမ္မာရဂို၊ ရဲးရဲးညီသား’

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာတို့နှိုက်ကဲ့သို့ လက်လက်ညီးညီး ဆိုလိုသည်ယူမူ ည အက္ခရာ ရေးသင့်၏။

င ကို ရစ်ရာနှိုက် ‘စွဲငြိခြင်း’ အနက်၊ ည အက္ခရာနှိုက် ‘ညီးညီးလက်လက်’ ဟူသော အနက် ဖြစ်၍ တမူကား သဘောကွဲ၏။ ကွဲသော်လည်း အနက်တပါး ထင့်၊နှစ်ပါးလုံးသင့် ရှိရာသောကြောင့် သဘောအရကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ င-ဟူသော အန္တ ပြီးပြီ။

(၉၊ ၉၊ ညီး)

၁၀၄။ င ဗျည်း အရစ်၊ ညဗျည်း၊ လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

င ဟူသော အန္တနှိုက်လည်း သက်သက် မထင်။ ငြီးငွေ့သည် ဟူသော အရာနှိုက် င ကို ရစ်၍ အချို့ရေးကုန်၏။ ညီးညီးလက်လက် ဟူသော စကားနှင့် သဘောကွဲလျက် အသံထပ်လေသောကြောင့် သင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ င ဟူသော အန္တ ပြီးပြီ။

* ယခုအခါ မီးညိုဟု ရေးသည်။

(၄)

၁၀၅။ င ဗျည်း တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

င ဟူသော အန္တကား

‘နားဝင်သိကျို၊ ငါစင်တုံလည်း၊ ငစုံပစ်မိ၊ အန်သိအလာ’

စသည်ဖြင့် အန်ကစားခြင်းနှိုက် ခေါ်ဝေါ်သောအမည် င၊ သစ်ပင်၏ အမည် င၊ စေ့ငုသည် ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် အန်ကစားခြင်းနှိုက် င ဟူသော အမည်၊ သစ်ပင်တို့၏ အမည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာ မျှသာတည်း။ စေ့ငုသည် ဟူသော အရာကား ဖေရှာ စေ့မြေ အောက်မေ့ ဆင်ခြင်ခြင်း ဖြစ်သည်ကို ဆိုသော စကားတည်း။

‘တစေ့ငုငု၊ အာရပြု၍။
မြန်မာအမှု၊ စေ့ငုရှာဖွေ’

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

အချို့သော သူတို့သည် စေ့သည်၊ င သည်ဖြစ်၍ စေ့သည်ဆိုတန်သော အရာ ကိုလျက် အမှတ်မထင် ‘စေ့သည်၊ စေ့စေ့ငုငု’ ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား စေ့ငုစေ့ငု အရကဲ့သို့မည်။ စေ့သည်ဟူသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီ သောအတိုင်း အဖို့အစု စေ့စပ်စွာ ရသည်။ င သည် ဟူသော အနက်။ စေ့ငုသည်ကား စေ့ရေဖွေ ရှာကြံ စာနာ သော အနက်ဖြစ်၍ ကဲ့သို့။ စေ့ငုသည် ဟူသည်ကား စေ့ခြင်း၊ ငခြင်း အနက် ကဲ့သို့။ စေ့ငု ဟူသည်နှိုက်ကား စေ့အရ ငအရ ခြား၍ မထွက်။ စေ့အရကို စေ့စပ်ခြင်းအနက်ယူလျှင် ငအရ မထွက်။ စေ့ခြင်းအနက် တခုမျှသာ ရ၍လည်း ကဲ့သို့။ စေ့ငု ဟူသည်နှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ငသည်၊ ငသည် ဟူ၍ သုဒ္ဓအနက်၊ ကာရိုက်အနက် ရှိသင့်သည်။ စေ့ငု ဟူသည်ကား ကာရိုက်သံ ဟဆုံး မထင်သောကြောင့်လည်း ကဲ့သို့။ ဤကိုထောက်လျှင် စေ့ငု၊စေ့ငု အရကဲ့သို့ လျော်ရာသာ ဆိုမိန့်သင့်သည်။ င အန္တ ပြီးပြီ။

(၄၊ ၄၊)

၁၀၆။ င ဗျည်း နှစ်ချောင်းငင် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

င အန္တနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီသံမပါ။ ငှက်၏ အမည် ငှ၊ အမော်အငှ ဆိုသောအရာ ဝိသဇ္ဇနီသံပါလျက် ရန်ငှး ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ငှက်၏ အမည်

တတိယအကြိမ်

ငူ ဟူသည်ကား ပညတ်မျှသာတည်း။ အမော်အငူ ဟူသည်နှိုက်ကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ တောင်ငူ၊ ကျွန်းငူ စသည်ဖြင့် အငူအစွန်းပေါ်ထွန်းသော အရာကို ဆိုသော စကားတည်း။

ရန်ငူး ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနိသံ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ရှေးသူဟောင်းတို့ ဝေါဟာရသာ ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ငူး ဟူသော ဝိသဇ္ဇနိသံပါ မြန်မာမှု၊ မာဂဓ နှစ်ရပ်လုံးနှိုက် မထင် သောကြောင့် ငူး ဟူသော စကားနှိုက် အရမထွက်။ ရန် ဟူသော စကားခွန်းနှိုက် ကား မြန်မာမှုနှိုက် ရန်ခိုက် ဟူသောအရာ၊ ခန့်ရန်သည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထို ရန်ဟူသော စကားခွန်းအရမျှသာ ရှိ၍ လည်း လိုရာစကား မရောက်။ လိုရာရောက်အောင် နန်းကိုရန်ထားခြင်း ဟူသော အနက်ရအောင် ‘နန်းရန်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ခိုက်ရန် ကင်းလွတ်ခြင်း အနက်ရအောင် ရန်ကင်း၊ ရန်လွတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုက်ယှဉ် နှောစပ်ရာမပါ။ အချည်းနှီးသာ ‘ငူး’ ဟူသော စကားခွန်း ဖက်ဆို၏ သို့ ရှိ၏။ ဤကိုထောက်၍ ရန်ညွန့်၊ ရန်စကို ခြွေချူးဆွတ် သည်ဟူသော အနက်အားဖြင့် ‘ရန်ခူး’ ဟူကောင်းလျက် ရွှေလျှောသဖြင့် လည်း ကောင်း၊ ဒေသကာလ အလျောက်လည်းကောင်း ‘ရန်ငူး’ ဆိုလေသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အသင့်ကြံ၍ လိုရာအနက်ရအောင် ယူရာသည်။ ဉာဏ်လိုက်ဆိုသည်။ ငူအန္တ ပြီးပြီ။

(ငေး၊ ငွေ၊ ငွေ)

၁၀၇။ င ဗျည်း၊ ဝဆုံး၊ သဝေထိုး ဝေါဟာရများ

ငေ အန္တနှိုက် ငသက်သက်၊ ဝဆုံး အမြစ်သံ၊ မမြစ်သံ ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။ ငသက်သက် သဝေထိုးအသံကား ‘အဝါသမယ’ ဟူ၍ ချီသော ရတုတွင်

“ကြက်ကားတထွေး၊ ဒေါင်းတငေးမျှ၊ မဝေးကြဘူး”

ဟူ၍ ငသက်သက် သဝေထိုး ဆိုသောအရာ ထင်သော်လည်း ထို ငေး-ဟူသောအသံ မြန်မာဘာသာ၊ မာဂဓ နှစ်ရပ်လုံး မထင်။ တပါးသော ပျို့ကဗျာတို့နှိုက်လည်း မမြင်။ ထို ရတုတွင် တောင်တွင်းမြို့ဂုဏ် ထိုမြို့နေ မိန်းမဆိုဟန်လည်း ပါသည်။ အရှင်မဟာသီလဝံသ မိန့်တော်မူသည်ကို ထောက်လျှင် ဒေသအလျောက် ဆိုမိန့်သည် သာ ဖြစ်ရာသည်။

ဝဆုံး အမြစ်သံကား အငွေအသက်၊ အခိုးအငွေ၊ ပြီးငွေသည် ဆိုသောအရာ နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် အခိုးအငွေ ဟူသည်နှင့် ငွေကာ သက်ကာ ဟူသော

ဝေဟာရ တစိတ်မျှ ကွဲအံ့သည်။ အခိုးအငွေ့ ဟူသော စကားသည် မီးငွေ့ ဟူသော အရာနှိုက် မီး၏ အခိုးအဝှန် အရှိန်အစော် ထင်ပေါ်သော အစွမ်းတည်း။ ထိုကိုစွဲ၍ -

“ရှိန်စော်ကျေးဇူး အငွေ့တည်း”
“ဗျာဒိတ်ငွေ့ဖြင့်၊ စုံစေ့ရမ်းဆ”
“မျိုးဆွေပိုလိပုံ၊ ဘုန်းငွေ့လှူသည်”
“ချမ်းချမ်းမြေ့မြေ့၊ ကြပတေ့ဖြင့်၊ လွမ်းငွေ့လူလူ”

စသည်ဖြင့် ကျေးဇူးငွေ့၊ ဘုန်းငွေ့ စသည် စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ကျေးဇူးတန်းခိုး စသည်တို့၏ အဝှန်အဝါ၊ အရှိန်အစော် ထင်ပေါ်သော အစွမ်းထူးကို ဆိုသည် ယူသင့်၏။ အကျိုးရင်း၊ အကျိုးစက် ဟူသကဲ့သို့ မီး၏ အရှိန်အစော် ထင်ပေါ်ကြောင်း၊ ဘုန်းခိုးတို့၏ ထင်ပေါ်ကြောင်း အစွမ်းသတ္တိအထူးသည် 'အငွေ့' မည်သင့်သည် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် မီးငွေ့၊ ကျေးဇူးငွေ့ စသည် ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက် ထင်ပေါ်ကြောင်းအစွမ်းကို ယူသင့်၏။

ငွေ့ကာ၊ သက်ကာ ဟူသည်နှိုက်ကား၊ သတ္တိအထူးကိုသာ မယူသင့်။ သတ္တိဝန် ဗြဗိကိုပင်သော်လည်း အနည်းမျှ ရှိသင့်သည်ကိုပင်ရည်၍ ငွေ့ကာသက်ကာ ဆိုလိုသည် ဖြစ်၏။ ဤကိုထောက်၍ အငွေ့ကို အခိုးဟူသည်နှင့် ငွေ့သက်ကာ ဟူသော စကားအရ တစိတ်မျှ ကွဲအံ့သည်။

ငြီးငွေ့ ဟူသောအရာကား ငြီး၏ ဟူသော စကားခွန်း၏ အရ မနှစ်သက်ခြင်း အနက်တည်း။ ငွေ့ ဟူသော စကား၏ အရကို ယခင် ငွေ့သက်ကာ အနည်းမျှ ဟူသော အနက်ယူ၍ လည်းကောင်း၊ ထင်ပေါ်ကြောင်း သတ္တိ အထူးဟူသော အနက် ယူ၍ လည်းကောင်း စပ်ယှဉ်သော်လည်း မသင့်နိုင်။ ငွေ့ ဟူသော ယှဉ်ဖက်စကား၏ အနက်ဆိတ်အံ့သို့ရှိ၍ ပြေပြစ်ရပ်ဖက်ကာမျှ ယူသင့်သည်။ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ဆိုရာနှိုက် အရရှိ၊ အရမဲ့ ဖက်ဆိုဟန်ကို အောက်နှိုက် ဆိုပြီးသည်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ ဝဆုံး မမြစ်သံကား ရှေ့ငွေ့ ဟူသည်နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ငွေ့ဟူသော အမည်သည် 'ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ မြစ်သင့်၏။ ငေ ဟူသော အန္တ ပြီးပြီ။

(ဝှဲ၊ ဝှဲ)

၁၀၀။ ဗျည်း၊ ဟထိုး၊ နောက်ပစ်၊ အောက်မြစ် ဝေဟာရများ

ဝဲ အန္တနှိုက် သက်သက် နောက်ပစ်၊ ဟဆုံးနောက်ပစ်တွင် မြစ်သံနှင့်တကွ ရှုငဲ့သည်။ အိုးခွက်ကို စောင်းသည်ဟူသော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် ဝဲ၏ ဟူသည်ကား ဣက္ခဓာတ်၏ အနက်တည်း။ ဣက္ခဓာတ်ကို ဒဿနင်္ဂေ ရှုခြင်း အစိတ် ဟူ၍

ဓာတ်နက်ကြားသည်။ ထိုကိုထောက်သဖြင့် ငဲ့ခြင်းဟူသည်ကား ရှုခြင်းတစ်စိတ်ဖြစ်၏။ ရှုခြင်းတစ်စိတ်ဟူသည်ကား ပက်ပါတူရူမူသော အာရုံနှိုက် မကွက်မလှည့် တည့်မတ်စွာ ပသာဒစက္ခု၊ ပညာစက္ခုဖြင့် ဆန္ဒအားကြီးစွာ အာရုံယူခြင်းကို ကြည့်သည်။ ရှုသည် ယူသင့်၏။ မူရင်းအာရုံကို ဆန္ဒမပြတ် စွဲမှတ်လျက်ပင် အားမကြီးလွန်းသော ဆန္ဒ၊ ကွက်လှည့်ကာမျှသော မြော်ကြည့်ခြင်းကို ငဲ့သည်ဟူသင့်၏။ ထို ငဲ့သည် ဟူသည်ကို ပင် ကြည့်ခြင်းတစ်စိတ်ဟူ၍ ဆိုသည်။ ထိုကိုထောက်၍ ငဲ့သည်ဟူသော စကားခွန်း သည် ကိုယ်လည်း ကောင်း၊ စိတ်လည်းကောင်း၊ နှစ်ပါးစုံ လည်းကောင်း၊ အဝိညာဏက အရာနှိုက်လည်းကောင်း အားမကြီးလွန်းသော မျက်နှာမူခြင်း အနက်ဖြစ်၏။

ထိုနှင့်လျော်စွာ

“မြန်မာမှုကို၊ ငဲ့ရှုမကွက်ပါစွဲတည်း”

ဟူသည်နှိုက် ဘိသိက်ခံ၍၊ နိုင်ငံဝန်းလျား၊ ပြည်စီးပွားနှင့်၊ ဆွေဝါးပြုစု၊ ချမ်းသာ မှုကို တစ်စိတ်မျှ မရှုမငဲ့ တောဝင်လိုသော ကိုယ်ဆန္ဒရှိရာ ကိုယ်ခွာ ကိုယ်လွတ်သာ ထွက်ခွာလေသည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်၏။

“မိဘန္တေကို၊ ရှုငဲ့နေတိုင်း၊ သားလိုနိုင်လျက်”

ဟူသည်မှာလည်း မိဘန္တေကို တစ်စိတ်မျှ ရှုသည်ဟူသောအနက်။

“လူသုံးပါးကို၊ မသွားခေါက်ရက်၊ ရှုငဲ့ကွက်၍”

ဟူသည်မှာလည်း ကိုယ်တော်၏ စီးပွားကိုသာ အာရုံမမူ၊ လူသုံးပါးတို့၏ စီးပွားကို လည်း တစ်စိတ်မျှ ရှုသည် ဟူသောအနက်။ “ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော၊ ပဉ္စင်းအဖြစ်ကို ငဲ့၏” ဟူသည်မှာလည်း အနုပသမ္ပန္ဒအဖြစ်နှိုက်တည်လျက် ဥပသမ္ပဒါအဖြစ်ကို တစ်စိတ် ရှုသည် ဟူသောအနက်။

ဝေဒနာစေတသိက်၏ အမည်ကို ဥပေက္ခာဟူသည် နှိုက်လည်း သုခမဟူရာ၊ ဒုက္ခ မဟူရာ၊ လျစ်လျူမျှ အသယ်အလတ်သော အာရုံကို ခံစားခြင်း၊ ရခြင်း သဘောကို ဥပေက္ခာဝေဒနာ ယူသဖြင့် သုခလုံးလုံး၊ ဒုက္ခလုံးလုံး မဆုံးဖြတ်ရ။ သုခမူလည်း ဒုက္ခ တစ်စိတ်၊ ဒုက္ခမူလည်း သုခတစ်စိတ်ကို ရှုခြင်းသည် ငဲ့သည်ဟူသောအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဤသို့သော သဘောကျအရာကို နှလုံးသွင်း၍ ငဲ့၏ ဟူသည်ကား ‘တစ်စိတ်ရှုသည်’ ဟူသောအနက်ကို ယူရာ၏။

အိုးခွက်ကိုစောင်းငဲ့သည်ဟူ၍ ဟဆုံးမိန်ရာနှိုက်ကား ယခင်တစ်စိတ်ရှုဟူသည်အနက် တွင် ဟဆုံးပြန်သဖြင့် ငဲ့စေသည်ဟူသော ကာရိုက်အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဖြစ်ဟန်ကား ထမင်းစသည်တို့သည် စောင့်ငဲ့သည် ဟူရာနှိုက်ကား အလိုအလျောက် စောင့်ငဲ့သည် ဟူသော သုဒ္ဓအသံ၊ ငဲ့သည်ဟူသော ဟဆုံးသံနှိုက်ကား စဖိုသည်သည် ထမင်းအိုးကို ငဲ့သည်ဟူ၍၊ အိုးသည်ဟူသော ဓာတ်ကတ္တားပင် ထမင်းအိုးကို ဟူ၍ ကာရိုက်ကံ

ဖြစ်လေသည်။ စပိုသည်သည် (ထမ်းအိုးကို) စောင်းငွေ့စေ၏။ ဟူသော ကာရိုက်ကတ္တား တခြား လာသင့်၏။ ဤသို့ ကာရိုက်အသံ ထင်အောင်ယူ။ အိုးကိုငဲ့၏ ဟူ၍ ကား မဆို။ ထမင်းအိုးငွေ့၏။ ဆီသောပတ်တို့ကို ငွေ့၏ ဟူ၍ ဆိုလမူကား အိုးကို ဌာန၊ ထမင်းစသည်တို့ကို ဌာနီယူ၍ ဥပစာနည်း ဆိုရာ၏။ ထမင်းစသည်တို့သည် တည်ရာအိုးခွက်မှ တရပ်၊ တစိတ်၊ တဒေသဌာနသို့ ဖိတ်ယိုစောင်းငွေ့သည်ဟူသော မုချ အနက်သည် ရသင့်၏။ ဝဲအန္တ ပြီးပြီ။

(ငေါ ငေါ)

၁၀၉။ ငပျည်း သဝေထိုး၊ ရေးချအောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ငေါ အန္တနိုက်ကား ‘ကိုထပ်ငေါနှင့်၊ ဆင်တောဟူက’ စသည်ဖြင့် စပ်သော အရာတို့နိုက် ထင်၏။ ထိုနိုက် အကြောင်းကို အောက်နိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ ကိုးထပ်သော ‘အငူ’ ဆိုလိုသည်ဖြစ်၏။

အမြစ်လျက် ‘ငေါသည်’ဟူသော စကားခွန်းကား မကျစ်မလစ်အံ့ထင်၍ အဆို အမိန့်နည်းသည် ဖြစ်ရာ၏။ သဘောအနက်လည်း ‘အငူ၊ အငေါ’ ဟူသည်နှင့် ထူးဟန်မထင်။ ငေါအန္တ ပြီးပြီ။

(ငေါ)

၁၁၀။ ငပျည်း သဝေထိုးရေးချရွှေထိုး ဝေါဟာရကို ပြခြင်း

ငေါ အန္တနိုက်လည်း ဤအနက်ပင်။ “ချီးချီးငေါငေါ၊ ဆမိုက်ခေါသည်။ သံဂှက်ကြော်ကြော်၊ ငေါလည်းမထူး။ အငေါထူးနှင့်၊ ဆူးဆူးရားရား။ ကြောင်းစ ထွေငေါ၊ လျှောက်သည်သော်မူ” စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သည်ကား ထင်ရှားစွ။ ထင်သောအမူအရာကို ငေါသည် ဆိုသည်။ ငေါအန္တ ပြီးပြီ။

ကဝင်နိုက် သရအန္တ ဆယ်းစီရိတန် ဖြိပြီ။

(စ၊ စ)

၁၁၁။ စပျည်း ဝဆွဲ ဝေါဟာရများ

• ကာရန္တနိုက် သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။ အဦး အစ၊ မစသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် သက်သက်သော စ

အက္ခရာ ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် အဦးအစ ဟူသည်ကား ကာလအခွန်ကို မှတ်၍ ဆိုမိန့်
သော စကားခွန်းတည်း။ ရှေးဦးမဆွ ကာလကို 'အစ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းသည်
ကာလကိုမှတ်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ အရင်းမူလကို လည်းကောင်း၊ အစွန်းအနား
အမြိတ်အဆာမျှကိုလည်းကောင်း 'အစ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် 'အစွန်း' ကို မှတ်၍
ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် ကာလအခွန် ဟူသည်လည်း သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော အမှုအရာ
ကိရိယာနှင့် ယှဉ်သော အခွန်ကာလကိုသာ ယူသင့်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဟူမူကား

‘လက်ဦးမဆွ၊ ချစ်ကျမ်းစဖြင့်’ (ဟတ္ထိပါလ)
‘ဇယောက်စက၊ လိုက်ကြ နောက်ထပ်’

ဟူ၍ စပ်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ချစ်ကျမ်းစကာလ၊ ဟတ္ထိပါလ တောထွက်စ ကာလ
တို့၏ ရှေးအဖို့ထိုနှိုက် လွန်ပြီး တိတ်ပြီးသောကာလ နှော့ ည၊ လ၊ နှစ် ကပ်ကမ္မာ
သင်္ချာမည်မျှမတွက်ဆကောင်းသော အတိတ်ကာလကိုရည်၍ အစ-မဆို၊ ဟတ္ထိပါလ
တောထွက်ခြင်း၊ မင်းမိဖုရားတို့ ချစ်ကျမ်းဝင်ခြင်း အမှုအရာ ကိရိယာနှင့် ယှဉ်သော
ကာလအစမျှကိုသာ 'တောထွက်စ၊ ချစ်ကျမ်းစ' ဟူ၍ ဆိုသည် ဖြစ်၏။

အရင်းမူလကိုလည်းကောင်း၊ အစွန်းအနား အမြိတ်အဆာမျှကို လည်းကောင်း
'အစ' ဟူ၍ အခွန်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သား၍ ခေါ်ဝေါ်ရာနှိုက်ကား

‘တောစ တောင်ခြေ၊ နေသည်တစု’
‘ဂင်္ဂါမြစ်စ၊ နေတဲးချသော်’
‘မသေဝံကြ၊ ရေမရ၍၊ တောစခိုခို’
‘ညစ်ညူးရွာစ၊ တလ္လရွံရွာ’
‘ကြိုးစလွန်စ၊ သိလှသောထွေ’

စသည်ဖြင့် တောစ၊ မြစ်စ၊ ရွာစ၊ ကြိုးစ၊ လွန်စ၊ သစ်စ၊ ဝါးစ၊ အတိုအစ ဟူ၍
ဆိုမိန့်ခြင်းသည် အစွန်းအနား အမြိတ်အဆာမျှ ဟူသော တစိတ်တဒေသ ဌာနကို
မှတ်၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် စားခြင်း၊ သွားခြင်း စသော အမှုအရာကိရိယာနှင့် ယှဉ်ဟန်ကား တောစ
မြစ်စနှိုက်နေခြင်း၊ ကြိုးစ၊ လွန်စကို သိခြင်း၊ အမှုအရာ၊ ကိရိယာ၊ ရွာစ၊ လယ်စသို့
ပေါက်ရောက်ခြင်း၊ သစ်စ၊ ဝါးစကို ရခြင်း၊ သိမ်းဆည်း တွေ့မြင်ခြင်း စသော အမှု
အရာ၊ ကိရိယာတို့နှင့် ယှဉ်သည်ဖြစ်၏။ ထိုကိရိယာနှင့်ယှဉ်သော အရပ်ကိုသာ အစ
ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်ဟန်ကား ထိုကိရိယာနှင့် မယှဉ်သော တောတောင်၊ ယာလယ်၊

အရပ်ဒေသများစွာရှိလျက် ပေါက်ရောက်သိမ်းဆည်းခြင်းစသော ဌာနတစိတ်မျှကို 'အစ' ဟူ၍ ယူသင့်သည်ကို ထောက်ဆဖြင့် ပေါက်ရောက်ခြင်းစသော ကိရိယာနှင့် ယှဉ်သော အရပ်ကိုသာ 'အစ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ရှေးဦးကာလကို 'အစ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက် တောစ၊ တောင်စ၊ သစ်စ၊ ဝါးစ ဟူသကဲ့သို့ အစွန်းအမြိတ် တစိတ်တဒေသ အစ ဟုတ်သည်၊ မဟုတ်သည် မဟူသာ။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ကိရိယာနှင့် ယှဉ်သော အရပ်တစိတ်မျှကိုပင် 'အစ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည်။ တောစ၊ တောင်စ၊ သစ်စ၊ ဝါးစဟူ၍ အစွန်းအမြိတ်ကို 'အစ' ဆိုမိန့် ရာနှိုက်ကား ရှေးဦးကာလ ဟုတ်သည်၊ မဟုတ်သည် မဟူသာ။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ကိရိ ယာနှင့်ယှဉ်သော အရပ်တစိတ်မျှကိုပင် 'အစ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် 'အစ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် ရှေ့နောက် ကာလကို မှတ်၍ ဆိုမိန့် သောအရာ၊ အစွန်းအမြိတ်မျှကို အစအလယ်မှတ်၍ ဆိုမိန့်သောအရာဟူ၍ ကွဲသင့် သကဲ့သို့ရှိ၏။ မစသည် ဟူသော အရာနှိုက်ကား ထောက်မခြင်း ဟူသော အနက်ကို ပြေပြစ်စေလို၍ မ-သည်သာ မဆို။

'ကုံလုံမမစတည်း'

'ပြီးအောင်မစ၊ သင်တတ်လှသည်'

စသည်ဖြင့် စပ်ယှက် ဖက်ယှဉ်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ဝဆွဲ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား

'ကိုဝယ်ဖြစ်က၊ သိခဲးစွဟု'

'နတ်ကျော်မာစ၊ ကောင်းစွာဝှဲးချီး'

'သည်လေ၊ စွလေ၊ သာစွလေ'

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် သိခဲးစွ အစရှိသည်ဖြင့် ရသအသံ ဆိုသောအရာနှင့်-

'ကြေ့ကြေ့ များစွာ၊ ကြီးငယ်လာသား'

'ဗိုလ်စုညီညာ၊ စည်းဝေးရာသား၊ ကျယ်စွာဝဲးလင့်'

'ရဟန်းချင်းသာ၊ ပြည့်ဖြိုးစွာ၏'

'လျှင်စွာလျှင်စွာ၊ ပြုရာသည်ချည်း'

စသည်ဖြင့် ကျယ်စွာ၊ လျှင်စွာ စသည်ဖြင့် ဧဗအသံ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် အရသဘော တူအံ့သည်။ ဧဗသရ အသံကား ရှည်သည်။ ရသသရအသံကား တုံပါသည်မျှသာ ဆိုသင့်၏။

မာဂဓနိုက် အဘိ၊ အတိ စသော ဥပသာရပုဒ်တို့သည် မိမိတို့နှင့် ယှဉ်သော ဓာတ်နက် ကိရိယာကို အထူးဖြစ်စေသကဲ့သို့ သိခဲစွာ ဟူသည်နှိုက် အလွန် သိခဲ၏။ များစွာ ဟူသည်နှိုက် အလွန်များ၏ ဟူသော အထူးဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှိုက် များစွာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ များစွာ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဒီဗရိတုံ၊ ရဿရိတုံ ရေးဖတ် ဆိုမိန့်ခြင်းကား ‘မုနိစရေ ဘောဝါဒိ’ စသော ပုဒ်တို့ကဲ့သို့ ပြေပြစ်စေလို၍ ဇီဗ၊ ရဿ သင့်ရာ ဆိုမိန့်သည် ယူသင့်၏။ စ-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(စာ၊ စွာ)

၁၁၂။ စပျည်း၊ ဝဆွဲ၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

စာ-ကာရန္တနိုက်လည်း သက်သက်၊ ဝဆွဲမျှသာ ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ထောက်စာသည် ဟူသောအရာ ကျမ်းဂန်ပေစာ၊ ရစုရစာ၊ စားသောအစာ၊ တစာ ဟူသော အိတ်ငယ်၊ စာသုဇယံတို့၏ အမည်၊ တစီစီတစာစာ ဟူသောအရာ ဤသည် များ ထင်၏။ ထိုတွင် ထောက်စာ၏ ဟူရာနှိုက် သဘောအားဖြင့် မိမိကိုယ် စိတ်နှင့် ချင့်၍ ထောက်ထားသည်ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ထောက်စာသည်၊ ထောက်ချင့်သည်၊ စာနာသည်ဟူ၍ ထိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

“ကုန်စယ်ရင်းချာ၊ ကျိုးနပ်ရာဟု၊ စာနာလသော်”

ဟူသော စကားနှိုက် မိမိကိုယ်စိတ်နှင့် ထောက်ချင့်ခြင်းအနက် တိုက်ရိုက်မထင်။ လှည့် ပတ်ပျောင်းညွတ်၍ ယူမှုကား ‘ဝဋ်နှိုက် ကျင်လည်ကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ ပင်ပန်း ဟန်တို့ကို စိတ်တော် ပင်ပန်းဟန်နှင့် ထောက်ချင့် ဆင်ခြင်လသော် ဘုရားဆုကို ယူသဖြင့် ကယ်ဆယ်တော် မူနိုင်အံ့သော တရေးတကြောင်းကိုမြော်၍’ ဤသို့သော အဓိပ္ပာယ် ထွက်၏။ ဤသို့ယူမှု အဓိပ္ပာယ် လျှို့ဝှက်လှလေသည်။

ထောက်စာ၏ ဟူသော စကား၏ အရသည် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း မိမိ ကိုယ်စိတ် နှိုက် ထင်သော အခြင်းအရာနှင့် သူတပါးနှိုက် ဖြစ်အံ့သော အခြင်းအရာကိုနှိုင်း၍ ချင့်ထောက်ခြင်းအနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် မိမိနှိုက်ထင်သော အခြင်းအရာ၊ သူ တပါးနှိုက် ထင်အံ့သော အခြင်းအရာဟူ၍ အစွန်းနှစ်ပါး ရှိသင့်၏။ ထို့ကြောင့် ‘ကိုယ်တော် ပင်ပန်းသော အခြင်းအရာနှင့် သတ္တဝါတို့၏ ပင်ပန်းသော အခြင်း အရာကို ချင့်ထောက် ရှုမြော်လသော် ဘုရားဆုယူသော တရေးတခွင့်ကိုမြော်၍’ ဤသို့လျှင် ကိုယ်တော်နှိုက်ထင်သော ပင်ပန်းခြင်း၊ သတ္တဝါတို့နှိုက်ထင်သော ပင်ပန်း ခြင်း ဟူသော အစွန်းနှစ်ပါးပေါ်အောင် ယူသင့်သည် ဖြစ်၏။

ဇာနာလသော်ဟူ၍၊ ဇက္ခန္ဓာ ရှိမှုကား မာဂဘောသာ သိခြင်းအနက် ဖြစ်၏။
'တောင်းပန်၍၊ ဝယ်သော ကုန်စယ် အရင်းအချာသည် အကျိုးနပ်ရာ သက်သို့ ကိုယ်
နှင့်ဖလှယ်၍၊ ဘုရားဆုကို ယူသော် ရအံ့သော တရားတကြောင်းကို သိမြော်၍၊
ဤသို့ သိခြင်းအနက်ပေါ်အောင် ယူသင့်၏။ ဤကား ဇက္ခန္ဓာ ရှိလေသည်ကိုလိုက်၍၊
ယူသည်။

ကျမ်းဂန်ပေစာ ဟူသော အရာနှိုက်လည်း ပညာဖြင့်နှိုင်း၍၊ ဆင်ခြင်ထောက်ရာ
ဟူသော အနက် ရသင့်သောကြောင့် ယခင် ထောက်စာသည်ဟူသော အနက်လည်း
ကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ဤနှိုက်လည်း 'ပေဇာ' ဟူ၍၊ ဇက္ခန္ဓာနှင့် အချို့ ရေးကုန်၏။
ထို ဇက္ခန္ဓာအရာကို ယခင် 'ဇာနာလသော်' ဟူသည်မှာကဲ့သို့ မာဂဘောသာ သိခြင်း
အနက်ကိုလိုက်၍၊ သိမြင်ကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်းဂန်ဟူ၍၊ ယူရအံ့သည်။ ထိုသို့
'ဇာနာသည်၊ ဇာပေ' ဟူ၍၊ ဇက္ခန္ဓာရေးရာနှိုက် သိခြင်းအနက်ကို ဟောစွမ်းသော
ဉာဏ်ကို ဇာပြုသည် ယူရိပ်ရှိ၏။ ထိုသို့ယူမှု မြန်မာမှုသက်သက်လည်း မဟူရ။
အဓိပ္ပာယ်လည်း ကွယ်လှ၏။ ဥကို ဇပြုသည်လည်း အရာတိုင်း မသင့်ဖြစ်ခဲ့သော
ကြောင့် ဆင်ခြင်ရာ၏။ ကျမ်းပေစာ ဟူသည်ကို ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာလည်း
ယူသင့်၏။

ရတုရစာ-ဟူသည်ကား ရထိုက်သောအစု၊ ရတန်သော အဖို့အရာကို 'ရစာ' ဟူ၍၊
ဆိုလို၏။ 'သင်၏ ရစာ၊ ပဒုမာနှင့်၊ ပါစဖွယ်ဖွယ်' ဟူ၍၊ ပေသည်မှာ ညွှန်သည်တို့
ဝတ် ထွက်နပ်ဖွယ်ဖွယ် ကြာစွယ်ပဒုမာ အဖို့အရာ ရစာပါစဖွယ် ဟူသော အနက်
ယူသင့်၏။ စားသောအစာ ဟူသည်လည်း ရထိုက် သုံးဆောင်ထိုက်သော အဖို့အစု
လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်သောကြောင့် 'ရစာ' ဟူသော စကားအရနှင့် တူအံ့သည်။
ဓားစာ၊ လူစာ၊ တံစည်းစူးဆောက်စာ၊ ပုတ်စာဟူသည်လည်း နည်းတူ အနက်
ချည်းယူသော် သင့်ရာသည်ပင်။ ဓား၊ လူ၊ တံစည်း စူးဆောက် တို့သည် စားအပ်
သော အစာ ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ ထို ဓားလူ စသည်တို့ကြောင့် ရထိုက် ဖြစ်ထိုက်
သော 'ရတုရစာ' ဟူ၍၊ လည်းကောင်း အစာဟူသော အနက်ပေါ်အောင် ယူသင့်၏။

တံစာဟူသော အိတ်၏ အမည်ကိုကား စာဟောင်းပေဟောင်း မတွေ့။

“ရေစက်ယိုဖိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်၊ အိတ်စသည်ကြီး”

ဟူ၍၊ စပ်ဆောအရာနှိုက်လည်း ရွှေငွေရတနာ ထည့်ထားသော အိတ်ကိုပင် ယူသင့်
သည်ဖြစ်၍၊ 'တံစာအိတ်' ဟူသည်ကိုပင် ယူသင့်သကဲ့သို့ရှိ၏။ ဤတံစာအိတ်ဟူသော
အသုံးအဆောင်တမူကား ကြီးငယ်ဖြင့် ကြားကြားကြားကြား ပြုသောအရာ များစွာ
ထင်သဖြင့် သိမ်မွေ့သော ရွှေခဲ၊ ငွေခဲ၊ မထည့်ကောင်းအံ့သို့ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း

အမည်မျှသာတူ၍ အမူကွဲအံ့သည်ကိုလည်းကောင်း၊ နောက်နှောင်ကာလ အသုံးအဆောင် ထူးပြားသောအမည်အထည် ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း စုံစမ်းရာ၏။ ဤတံစာဟူသောအမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ မိမိနှိုက် ထည့်သွင်းအပ်သော ဥစ္စာဟူသော အစာ ပြည့်ဝသဖြင့် အချောင်းအတံကဲ့သို့ ရှိသည်ဟူ၍ အနက်ယူမှု ရသင့်အံ့သို့လည်း ရှိ၏။ တနှိုက်ကား သေးသေးတင်ဖြစ်၏။ နသတ်ဟူမှု ထိုက်တန် ပြည့်ဝသောအစာ ရှိသည်ဟူ၍ ယူသင့်၏။ များသောအားဖြင့် အမြတ်အဆာထင်သည်၊ အမြတ်အဆကို ပြုအပ်သည်ဟူသောအနက်ကိုယူမှု ဆလိမ် ရှိသင့်၏။ တနှိုက် သေးသေးတင်၊ နသတ်ကိုကား ယခင်နည်းတူ ယူသင့်၏။

ငှက်၏ အမည် စာဟူသည်လည်း ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ဖြစ်သင့်၏။ တစိစိတစာစာ ပြုတတ်သည်ဟူသော အနက်ကိုစွဲ၍ ‘စာ’ဟူသည်လည်း ဆိုသင့်၏။ ဤ‘တစာစာ’ဟူသောဝေါဟာရလည်း စာဟောင်းပေဟောင်းမထင်။ အတွင်မျှသာ။ ‘တကျာကျာ’ဟူသည်နှင့် တူကောင်း၏။

စွာဟူ၍ ဝဆွဲဆို့မိန့်ရာနှိုက်ကား ယခင် လျင်စွာ၊ များစွာ၊ ကြီးကျယ်စွာ ဟူသော အရာ၊ ပန်စွာဟူသော အရပ်မည်၊ ဝါစွာသည် ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် လျင်စွာ၊ များစွာ ဟူသည်တို့ကား ဆိုခဲ့ပြီ။ ပန်စွာ ဟူသောအမည်၊ ဝါစွာ ဟူသော စကားခွန်းတို့ကို စာဟောင်းမတွေ့။ ဝါစွာ ဟူသော စကားခွန်းနှိုက် စွာဟူသည်ကို ‘စာ၊ ဝါ’ဟူ၍ ပုဒ်ခွဲပြီးလျှင် စာ၏ အရကို ယခင်ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့် အညီ ချင့်ထောက်ခြင်းအနက်၊ ဝါ၏ အရကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအနက်ယူ၍ သဘောတူ ဖက်ယှဉ်လျက် ‘စာဝါသည်’ ဆိုမည်အတွက်ကို စနှင့်ဝ ကပ်လျက် ‘စွာသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ဆင်ခြင်။ စာ ကာရန္တ ပြီပြီ။

(၆၆)

၁၁၃။ စပျည်း လုံးကြီးတင် ဝေါဟာရများ

စိ ကာရန္တနှိုက် ကြပ်ကြပ်စိစိ၊ လည်စိလည်ရင်း၊ တစိုးတစိ၊ မျက်စိ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ကြပ်ကြပ်စိစိ ဆိုသည်ကား ရင်ရင်ကြပ်ကြပ် ကပ်စွဲသည်ကို ဆိုသောအရာတည်း။ လည်စိလည်ရင်း ဟူသည်နှိုက်လည်း လည် ဟူသော ကိုယ်အင်္ဂါတစ်စိတ်တွင် အရင်းဖြစ်၍ လည်း လည်ရင်းဟူသည်။ ထို လည်ရင်းသည်ပင် စိစိကြပ်ကြပ် ဆုပ်ကိုင်အပ်သောအရာဖြစ်၍ ‘လည်စိ’ဆိုသည် ယူသင့်၏။ မြေစသည်တို့ကို ဖမ်းယူခြင်းနှိုက်ထင်၏။ ထိုကိုစွဲ၍ ‘စကားလည်စိဆုပ်၊ ပြက္ခဒိန်လည်စိဆုပ်’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကုန်သည်။

“လန့်ကြောက်မရှိ၊ ငါးဟုမိလျက်၊ လည်စိလည်းဆုပ်”

“ရှောင်ရှားမရှိ၊ လည်စိကိုင်ညှစ်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာ ထင်၏။

တစိုးတစိဟူသည်နှိုက် တစိုးဟူသည်ကား ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာသာ၊ တစိဟူသည် ကား အနည်းငယ်မျှဟူ၍ ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၏။ တစိတ်တအေသ ဟူသည်တွင် တစိတ်ဆိုမည်အတွက်ကို တစိဆိုလေသည်ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။

“တစိုးတစိ၊ စွန်းငြိမ့်မြို့”

“ငတွင်တစိ၊ အခွင့်ရှိမူ၊ ဆိုဘိ*ပွင်းပွင်း”

“ပညာသတ္တိ၊ ရှိ၊ မရှိကို၊ တစိမြင်ရလွယ်၏၊ တည်း”

စသည်ဖြင့် ‘တစိ’ဟူ၍ စပ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။ အစိအစစ် ဟူသည်နှိုက် အစစ် ဟူသော စကားခွန်းသာ အရရှိ၍ အစိဟူသော စကားခွန်းကား ပြေပြစ်ရုံဖက်ကာ သာတည်း။

မျက်စိ ဟူသောအရကား ကိုယ်အင်္ဂါတစိတ်၏ အမည်တည်း။ ဤနှိုက် အရ သဘောကို ဉာဏ်လိုက်ဆိုအံ့။ ပက်ပါ တူရှု ရှေးရှု ဖြစ်သော အင်္ဂါတစိတ်ကို မျက်နှာဟူ၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ရေမျက်နှာ၊ မြေမျက်နှာ၊ နည်မျက်နှာ၊ အိုးမျက်နှာ၊ ပူးမျက်နှာ စသည်ဖြင့် သက်မဲ့နှိုက်ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ လူသူ၊ ကျွေးနွား၊ ဆင်မြင်း တို့၏ မျက်နှာစသည်ဖြင့် သက်ရှိနှိုက် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ထင်၏။ ထိုမျက်နှာအပြင်နှိုက် နှာ ရည် ယိုစီးသော အခေါင်းကို နှာခေါင်း၊ အစာကိုခံယူရာ တွင်းငယ်ကို ခံတွင်း။ ထိုမျက်နှာပြင်နှိုက် ငှက်၏ အတောင်အမွေးကဲ့သို့ တလျှပ်လျှပ်ခတ်သည်ကို မျက် တောင်၊ မျက်မွေး။ ထိုနှိုက် မြို့မြို့ပျို့ ရှိသော ကုန်းငယ်ကို မျက်ကုန်း ဟုသင့်လျက်၊ ကုန်းသောပန်းငယ်ကို “**ပန်းခန်း”ဟူ၏။ သို့၊ မျက်ခန်းတို့နှိုက် ကုန်းကုန်းကွေးကွေး ရှိစေသည်ဟူသော ကာရိုက်သံအားဖြင့် ပဌမက္ခရာကို ဒုတိယက္ခရာ ဆိုမိန့်သည်လည်း သင့်၏။ ထိုမျက်နှာပြင်နှိုက် မိုက်မှောင်မိုက်သန်းစွာ ထင်သည်ကို မျက်မှောင်၊ တနည်း ကား ဝက်မှောင်၊ မြင်းမှောင် ဟူသကဲ့သို့ မျက်မှောင် ဟူသင့်သည်ကို ‘မျက်မှောင်’ ထိုနှိုက် အခံ၊ အသားအရေ၊ အရည်တို့ကို မျက်ခွံ၊ မျက်သား၊ မျက်ရေ၊ မျက်ရည်။ ထိုနှိုက် အရိုးလည်းကောင်း၊ အရည်မျှလည်းကောင်း ခဲလုံးလျက်ရှိသည်ကို မျက်လုံး။ ထို မျက်လုံးတည်ရာ ကွေးကွေးကွင်းကွင်း တွင်းငယ်ခွက်ငယ်ကို မျက်ကွင်း၊ မျက်တွင်း။

* ယခုအခါ ‘ဘွင်းဘွင်း’ဟု ရေးသည်။
** ယခုအခါ ‘ပန်းခုံး’ဟု ရေးသည်။

မျက်ခွက်။ ထိုနှိုက်တည်သော ယခင် မျက်လုံးဟူသည်ကိုပင် သစ်သီး၏ အစေ့ ဟူသကဲ့သို့ အစေ့သဖွယ်ဖြစ်၍ ‘မျက်စေ့’ ဟူသင့်လျက် သဝေထိုးသေရနှင့် လုံးကြီးတင် ဣသရကို အပြားမဲ့၊ ဘုန်းဟေ့၊ ဘုန်းရှိ၊ သန္ဓေ၊ သန္ဓိ၊ မုနွေ၊ မုနီ’ ဟူသည်ကဲ့သို့ မျက်စေ့ဟူသင့်လျက် မျက်စိ ဆိုလေသည် ယူကောင်းအံ့သို့ထင်၏။ ဤနှိုက် စပ်အင်ကား

“သားမှာမျက်စိ၊ နှလုံးရှိလျက်၊ သာမိတို့ဝမ်း”

“အံ့ဩဖွယ်လိ၊ ပြုံးပြက်ညိမျှ၊ မျက်စိတမူ”

စသည်ဖြင့် ဣကာရန္တ စပ်သည်သာထင်၏။ ဘုန်းဟေ့၊ ဘုန်းရှိ၊ သန္ဓေ၊ သန္ဓိ၊ မုနွေ၊ မုနီ ဟူသည်တို့နှိုက်ကား

“စောဘုန်းဟေ့ကို၊ ရသေ့ရှင်ဘ မြော်လတည်း”

“ထေရ်ကျော်ဘုန်းဟေ့၊ ဆရာရွှေဝယ်”

“သားဘုန်းရှိကား၊ ပီတိမရွှင်မြူးလှည့်လော”

“ခမည်းတော်မိ၊ မျိုးဘုန်းရှိကို”

ဟူ၍၊ ဘုန်းဟေ့၊ ဘုန်းရှိ စပ်သည်။

“ပုဒ်စပ်ချောမြေ့၊ သန္ဓေခြားဖြတ်”

“တသန္ဓေခေ၊ တပေလျဉ်းလျဉ်း”

“ဖြစ်စအာဒိ၊ လေးထွေရှိသည်၊ သန္ဓိတည်သောအခါတည်း”

ဟူ၍၊ သန္ဓေ၊ သန္ဓိ စပ်သည်။

“အမြီးရသေ့၊ မုနွေမည်ဆန်း။ ရှင်တို့ဝိပတိ၊ ငါမုနီကား”

ဟူ၍၊ မုနွေ၊ မုနီ စပ်သည်။ ဤနှင့်လျော်စွာ ဣကာရန္တ၊ ကောရန္တ မပြား ဖြစ်သင့်လေသည်ကို လည်းကောင်း၊ နှာခေါင်း၊ ခံတွင်း၊ မျက်တွင်း၊ မျက်တောင် စသည်တို့နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်လျော်စွာ ဝေ၊ ဟာရ ဖြစ်သင့်လေသည်ကို လည်းကောင်း၊ ‘စိဟူသော စကားခွန်းသည် ကြပ်ကြပ်စိစိ ဟူသောအနက်မှ တပါး တခြားအနက်မထင်’။ ထို ကြပ်ကြပ်စိစိ ဟူသောအနက်ကိုစူး၍ ‘မျက်စိ’ ဟူသည်နှိုက် ယူ၍ အနက်မသင့်သာသည်ကို လည်းကောင်း ထောက်သဖြင့် သစ်စေ့ဟူသကဲ့သို့ ကောရန္တ သဘောရင်းကို ဣကာရန္တယူ၍ ‘မျက်စိ’ ဟူ၍ ဆိုလေသည် ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။ စိကာရန္တ ပြီးပြီ။

(စိ၊ စီး)

၁၁၄။ စပျဉ်း လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

စိ ကာရန္တနီကံ စအက္ခရာ သက်သက်တွင် ဝိသဇ္ဇနီသံ ပါ၊မပါ ကွဲ၏။ ထိုတွင် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံကား ကုံးစီသည် ဆိုသောအရာ၊ ကြောကစားသော အရာနီကံ ‘စိ’ ဟူသောခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ အသံတစီစီ၊ စုံစီသည်ဟူသော အရာတို့နီကံ ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ တည်း။ တက်စီးသည်၊ တစီး၊နှစ်စီး စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ ဘိစီးသကဲ့ဆိုသော အရာကိုတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ထိုတွင် ကုံးစီသည် ဟူသောစကားခွန်းကား သင့် လျော်ရာ ယှဉ်ဖက် စပ်ယှက်သည်ကို ကုံးသည်၊စီသည်’ ဟူ၍ သဘောတူအနက် ဖက်ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။ “ရွေး၍ လုံးညီ၊ ပုလဲးစီသို့၊ ထွန်းဝင်းအညီ၊ ရွှေကြယ် စီသို့” စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ကုန်၏။

ကြောကစားခြင်းနီကံ ‘စိ’ ဟူသော အခေါ်အဝေါ်ကား ပညတ်ခေါ်ဝေါ်ကာ မျှလည်း ယူသင့်၏။ အလုံးစုံ မှောက်လုန်သဖြင့် ကုံးသီစီလျှင်စွာ ရှိသည်ကို စွဲ၍ စီဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၍ ယူလည်း သင့်ရာ၏။ သုံးလုံးမှောက်သည် ကို သုံး၊ လေးလုံးမှောက်သည်ကိုလေး ခေါ်ဝေါ်သော အရာတို့နီကံ အနက်ရကြ သာသည်ကို ထောက်လျှင် ကုံးသီစီလျှင်စွာ ရှိ၍ ‘စိ’ ဟူသော အမည် ဖြစ်၏။ ဟု အနက်ရကြသင့်သကဲ့သို့ရှိ၏။ တွတ် ဟူသည်၊ ပါသည်တို့နီကံ တွတ်ဟူသည်ကား တစ် ဟူ၍ တခုသင်္ချာအနက်ကြ၍ သုံးလုံးမှောက်သည်ကို သုံး၊လေးလုံးမှောက်ရာ လေး ဟူသည်နှင့်အညီ တလုံးမှောက်သည်ကို ရည်၍ တစ်ဟူသင့်လျက် စကားရွှေ့သည်။ ပါ ဟူသည်နီကံ မှန်လို နှစ်ခု သင်္ချာအနက်ကြ၍ နှစ်လုံးမှောက်သဖြင့် ပါဟူသော အမည်၊ ဤသို့ အသီးသီး အနက် ယူသင့်သည်ချည်း ကြံသော်လည်း ရရာသည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့မဟုတ် အလုံးစုံ အနက်ရ ကြံသင့်သည်ချည်း မဆိုသောသောကြောင့် တွတ် ဟူသည်၊ ပါ ဟူသည်တို့နီကံ ပညတ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။

အသံတစီစီ ဟူသည်နီကံကား စိစိကျာကျာ၊ ကျက်ကျက် စသည်ဖြင့် အသံများ စွာ ထင်သည်ကို ဆိုမိန့်သောအရာလည်း ယခင် ‘ကုံးစိ’ဟူသော အနက်ကို ယူ၍ အသံစိစိစဉ်စဉ်၊ အလျှင်မပြတ် ထင်သည်ကို တစီစီဆိုသည် ဟူသည်လည်း ယူသင့်၏။ အသံတစီစီဟူသော စကားခွန်းကား ပျို့ဟောင်း လင်္ကာဟောင်း အဆိုအမိန့် နည်း အံ့။ အလွတ်ဆိုမိန့်ခြင်းကား ထင်စွ။

စုံစီသည် ဟူသော အရာနှိုက် စုံသည် ဟူသော စကားသာအရရှိ၍ စီ ဟူသော စကားခွန်းနှိုက် အရမရှိ၊ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ စုံလင်သောကြောင့် စီကုံး၏ သို့ ရှိသည်ဟူသော ယခင်အနက်ရလည်း ကြံသာသည်ဖြစ်၏။

‘ဗာရာဏသီ၊ စုံစီပြောဝ’

စသည်ဖြင့် စပ်အင်ထင်လှစွ။

ဝိသဇ္ဇနီသံဖြစ်သော တက်စီးသည် ဟူသော စကားခွန်းကား နိမ့်သော အရာကို နိမ့်နင်းလျက်၊ မြင့်မားစွာ ဖြစ်ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုနှိုက် တက်၏အရာကို နိမ့်နင်းလျက် မြင့်မားသောအရာသို့ရွှေ့ခြင်း၊ စီး ၏ အရာကို မြင့်မားသောအရာသို့ ရောက်သဖြင့် နိမ့်နင်းလျက်ဖြစ်ခြင်း၊ ဤသို့ အနက်ခွဲ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ထိုအနက်ကို တက်စီးသည်၊ စီးနင်းသည်၊ စီးမိုးသည် စသည်ဖြင့် ဖက်ယှဉ် ဆိုမိန့်သည်ကား များစွာ၏။

တစီး၊ နှစ်စီး စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာနှိုက်လည်း စီးနင်း တက်စီးအပ်သည်ဖြစ်၍ လှည်း၊ ရထား၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ဆင်မြင်း စသည်တို့ကို တစီးနှစ်စီးဖြင့် မိန့်ဆိုသော အရာထင်၏။ လှေ၊ ဖောင်၊ ထမ်းစင်၊ သံလျင်း စသည်တို့ကိုကား တစင်းနှစ်စင်း စသည်ဖြင့် လျှော်ရာ ဝေါဟာရ အထူးထင်ပြီးဖြစ်၍ စီးနင်းအပ်သော အရာ ဖြစ်လျက် တစီး နှစ်စီး စသော ဆိုမိန့်ခြင်း မဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

ယိုစီးသည် ဟူသောအရာနှိုက် ရေ စသည်၊ အရည်လင်သော အရာ၊ သိမ်မွေ့စွာ သဖြင့် မရပ်မတည်စမ်း ပွမ်းရာ ရှိုင်းရာ လျှော်၍ သက်ဆင်းသည်ကို ‘ယိုစီးသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ယခင် တက်စီးသည် ဟူသောအနက်ကိုယူ၍ နိမ့်သော အရပ်သို့ စီးနင်းလှမ်းမိုးလျက် သွားသည်ဟူ၍လည်း ယူသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

‘သင့်ကြံစုံပြီး၊ တက်စီးကမ္မဋ္ဌာန်း’
‘ဆင်တက် မြင်းစီး၊ လေးကြီးပစ်ငင်’
‘မျက်ရည်ဖြင့်ညီး၊ ရေသို့စီး၏’

စသည်ဖြင့် စပ်အင်ထင်စွာ၏။ စီ-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၇)

၁၁၅။ စ ဗျည်း တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

စ ကာရန္တနှိုက်ကား ရုံးစုံသည်ဟူသော ဝေါဟာရ စ အက္ခရာ သက်သက်သာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် စု၏ ဟူသည်ကား မကွဲမပြား ပေါင်းရုံး၏ ဟူသော အနက်

တည်း။ ထိုအနက်ကို ပေါင်းသည်၊ ဆိုသည်၊ ပုံသည် စသည်ဖြင့် ငရိယာယ်တူ များ
စွာ၏။

‘ထက်ဝန်းဝန္တိ။ လူဆိုးစုံကို၊ အနုသာသန’
‘ပိုင်းခြားလေးခု၊ ပုဂ္ဂိုလ်စုတွင်’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်သောအရာ များ၏။ စုကာရန္တ ပြီးပြီ။

(စု၊ စူး)

၁၁၆။ စ ဗျည်း နှစ်ချောင်းငင်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

စု ကာရန္တနှိုက်လည်း စ သက်သက်မျှသာ ထင်၏။ ထိုတွင် ဝိသဇ္ဇနီသံ ပါ၊ မပါ
ကွဲ၏။ အင်္ဂါအင်္ဂု ထွက်ပြုသည်ကို စုထွက်သည် ဆိုသောအရာ၊ ငြူစုသည် ဆို
သောအရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသော အသံတည်း။ ပေါက်စူးသည်၊ ဆောက်စူး
ဟူသော စကားခွန်းတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီအသံတည်း။ ထိုတွင် စူးစူးထွက်၏။ ဟူသည်
နှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ထွက်ပြုခြင်း အနက်ပင်တည်း။

“မီးခဲးတမူ၊ ချက်စုမျက်ကောင်း၊ ဝမ်းချက်စုနှင့်၊ မဆူ * ငသန့်”
စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သည် ထင်၏။

ငြူစုသည် ဆိုမိန့်သော အရာကား ဣဿာဟူသော တခုသော ပရမတ္ထ ဖြစ်၏။
သူ၏ ဂုဏ်ကို မလိုသော အနက်တည်း။ ထိုနှိုက် ငြူအရ၊ စုအရ မပြား၊ တလုံးတည်း
သော ဝေါဟာရ မြန်မာမှုဘာသာ၊ ဣဿာသဒ္ဓါ၏ အနက်လည်း ယူသင့်၏။ ငြူ၏
အရကို င-သက်သက် အမော်အင်္ဂု ဟူသည်မှာကဲ့သို့ ငှူသည် ဟူသော စကားခွန်း၊
စု၏ အရကိုလည်း ထွက်ပြုသည်ကို စုသည် ဆိုသောအရာကဲ့သို့ စုသည် ဟူသော
စကားခွန်းဖက်၍၊ ဒေါသအားဖြင့် လူ၏ ဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍၊ မကောင်းသော နှလုံး
ပြုထွက်ခြင်း အနက် ရသင့်၏။ ငှူသည်၊ စုသည် ဟူသော သဘောတူ အနက်ဖက်
ယှဉ်၍၊ ‘ငှူ’ ဆိုသင့်လျက် ငကိုရစ်၍၊ ဆိုလေသည်။ ဤသို့လည်း ယူကောင်းအံ့သို့
ရှိ၏။

“မငြူမစု၊ သဘောပြုလျက်၊ သူ့အားငြူစု၊ စိတ်စင်ဖြူ၏။”

စသည်ဖြင့် စပ်အင် ထင်၏။

* ယခုအခါ ‘ငါးသန့်’ဟု ရေး၏။

ပေါက်စူးသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား မကောက်မယွန်း ဖြောင့်တန်းစွာ ရှေးရှု ဖြစ်ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုအနက်နှင့် လျော်စွာ မကောက်မယွန်း တတ်ဝင်တတ်သည်ကိုစွဲ၍ စူး ဟူသော အမည်။ သိမြင် ဆုံးဖြတ်ခက်သောအရာ နှိုက် သိမြင် စူးပေါက်သော ပညာအစွမ်း ရှိသသူကို ပညာ စူးပေါက်သည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ သိကျွမ်းသည် သဘောဝင်သည်ကိုစွဲ၍ မည်သူသည် စူးပေါက်သည် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း သူ၏ နှလုံးအလိုကို ဖြောင့်မှန် တည့်မတ်စွာ သိသဖြင့် မကောက်မယွန်း ဖြောင့်တန်းစွာ ဖြစ်ခြင်း အနက်လည်းကောင်းတည်း။

တောင်းစူးစူး၊ မြောက်စူးစူး ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း တောင်မြောက်မယွန်း ဖြောင့်တန်းစွာ ဖြစ်ခြင်း အနက်လည်းကောင်းတည်း။ စူးစူးသွားသည်၊ လာရောက်သည် ဟူသည်နှိုက်လည်း မယိမ်းမဖီ မငဲ့မကွက် နှောင့်ယှက် ဝင်ထွက်ခြင်း မရှိ၊ ဖြောင့်မတ်စွာ သွားခြင်း၊ လာရောက်ခြင်းအနက် ဖြစ်၏။ စူးတိုက်သည် ဆိုရာနှိုက်လည်း ငဲ့ကွက် ဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိ၊ လိုရာဖြောင့်မတ်စွာ လိုက်လံစေခြင်းငှာ တိုက်တန်းသော အနက်ဖြစ်၏။ ဆင်တို့သည် ဝံ့ရဲစွာ ဝှေ့သည်ကို 'ဝှေ့စူးသည်' ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း မဆုတ်မနစ် ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိ၊ ရည်မိရာ ထိုးဝှေ့သည်ကို ဝှေ့စူးသည် ယူသင့်၏။ 'စွယ်စုံပျိုလူး၊ ဝှေ့စူးရဲမာန်' စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သည် ဖြစ်၏။ စူး-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၀ေ ၀ေ၊ ၀ေး၊ ၀ွေ ၀ွေ၊ ၀ွေး)

၁၁၇။ စပျဉ်း ဝဆွဲ၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ဝေ ကာရန္တနှိုက်ကား စ-သက်သက် လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် စသက်သက်နှိုက် အမြစ်သံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ ထိုမှလွတ်သောအသံ ဟူ၍ သုံးပါး ရ၏။ ထိုတွင် အမြစ်ဝိသဇ္ဇနီ လွတ်သောအသံကား သွားစေ၊ လာစေ စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ တစေ ဟူ၍ ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် သွားစေ၊ လာစေ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက် အာဏတ္တိကအနက်၊ အာသိဋ္ဌအနက်၊ ပေသနအနက်၊ ကာရိုက်အနက် အားဖြင့် လေးပါး ခွဲသင့်၏။ ထိုတွင် အာဏတ္တိကအနက် ဟူသည်ကား

“လိုက်လျောညီထွေ၊ ကျင့်တတ်စေ”
 “ခြီးမြှင့်မြှောက်ထွေ၊ ပင့်တတ်စေ”

စသည်ဖြင့် လိုက်လျောစွာကျင့်လော၊ ခြီးပင့်လောဟူ၍ တိုက်တန်းခြင်းအနက် ဖြစ်သည်ကို အာဏတ္တိက အနက် ဟူသတည်း။

“ဘုရားအကျင့်၊ ပြီးချိန်သင့်ဝယ်၊ ပွင့်စေသတည်း။”

“ကျင့်ဆယ်တို့ကို ဖြည့်စေ သတည်း။”

“မြေဗောဓိဝယ် သိစေ သတည်း။”

“စက်တရားကို ကြားစေ သတည်း။”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပွင့်စေသတည်း၊ ဖြည့်စေသတည်း၊ သိစေ၊ ကြားစေသတည်း ဟူ၍၊ တောင့်တခြင်းအနက် ဖြစ်သည်ကို အာသိဋ္ဌအနက် ဟူသည်တည်း။

“စေမျှမစေ၊ မေ့ရက်လေစွ။”

“စေစေပါးပါး၊ ရက်မခြားလျှင်။”

“ခစားရိသေ၊ ပြုကောင်းပေလျက်၊ မစေမပါ”

စသည်ဖြင့် ခိုင်းပယ်၊ စေလွှတ်ခြင်း အနက်ဖြစ်သည်ကို ပေသနအနက် ဟူသတည်း။

“ဤစကားလည်း၊ တခြား မှတ်စေပြီးသတည်း”

“ရှင်လူ ဆွတ်စေပြီးသတည်း”

စသည်ဖြင့် မိမိ ဆွတ်ယူမှတ်သားခြင်းမဟုတ်၊ ရှင်လူကို ဆွတ်ယူ မှတ်သားစေခြင်း ဟူသော အနက်ဖြစ်သည်ကို ကာရိုက်အနက် ဟူသတည်း။ ဤသို့အားဖြင့် လေးပါး သောအနက် ရသင့်သည်တွင် အာဏတ္တိ၊ အာသိဋ္ဌ၊ ပေသနအနက် တို့နှိုက် ဓာတ်ကံမှ တပါး ကံပုဒ်ရအံ့မထင်။ ကာရိုက်အနက်နှိုက်ကား ဓာတ်ကံမှတပါး ကာရိုက်ကံရအံ့ ဖြစ်၍၊ အာဏတ္တိ၊ အာသိဋ္ဌ၊ ပေသနအနက်တို့နှင့် ကာရိုက်အနက် ကွဲသည်။

အာဏတ္တိ၊ အာသိဋ္ဌ အနက်တို့နှိုက် အာဒရအနက်သာလည်း ထင်သည်။ အာချုတ် ပုဒ်နှိုက်လည်း ရအံ့သည်။ ပေသနအနက်ကား ကျွန်အမှုလုပ် စသည်တို့ကို ခိုင်းပယ် စေခြင်းဟူသော အနာဒရအနက်နှိုက် သော်လည်း ထင်သည်။ ကံတံပုဒ်နှိုက်လည်း ရသင့်အံ့ဖြစ်၍၊ အာဏတ္တိ၊ အာသိဋ္ဌ အနက်တို့နှင့် ပေသန အနက် ကွဲသည်။ အာဏတ္တိအနက်ကား မျက်မှောက်သာ၊ အာသိဋ္ဌအနက်ကား မျက်ကွယ်သော်လည်း ရသင့်အံ့ဖြစ်၍၊ လည်းကောင်း၊ အာဏတ္တိ၊ အာသိဋ္ဌဟု သဒ္ဒါပြားမိန်အပ်သည် ဖြစ်၍၊ လည်းကောင်း အာဏတ္တိနှင့် အာသိဋ္ဌလည်း ကွဲအံ့သည်။ ဤသို့ ခွဲဝေလိုက်သည် ကား သဒ္ဒါမှနှိုက် အခြေစွဲရန်၊ မြန်မာမှုနှိုက် အနေကွဲဟန် ကို သိစေခြင်းငှာ ဉာဏ်လိုက် စိတ်သည်။ ဆင်ခြင်။

တစေ ဟူသောစကားကား ပျို့ဟောင်း၊ လင်္ကာဟောင်း စပ်ဟပ်သည် နည်းအံ့။ ထို တစေ ဟူသောစကားခွန်းကို ‘စတေ’ဟူ၍၊ အက္ခရာ ရှေ့နောက်ပြန်လျက် ဆိုမိန်

ကုန်သည်ကား ‘စန္ဒကူး၊ ဒန်စကူး၊ ပြကတိ၊ ကြပတိ’ ဟူ၍ အက္ခရာရွှေ့နောက်ပြန်လျက် ဆိုမိန့်သည်နှင့်တူ၏။ ‘မသက၊ မကသ၊ ကယိရာ၊ ကရိယာ’ ဟူ၍ အက္ခရာရွှေ့နောက် ပြန်ရှိဟန်ကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့နှိုက်လည်း မိန့်အပ်၏။ ထိုးဝေ့သည်ဟူ၍ ဝကို ဟဆုံး၊ ထိုးတော့သည်ဟူ၍ ဟကို ဝဆုံး၊ အမြင်အားဖြင့် ထက်အောက် ပြန်သည်။ ထိုနှင့် တူစွာ မာဂဇ္ဇိန်လည်း ‘ဇိဝှာ၊ ဇိဟှာ၊ ဗဝှာဗာစ၊ ဗဟှာဗာစ’ ဟူသည်တို့နှိုက် ဝနှင့် ဟ ထက်အောက်ပြန် ရှိသည်ပင်ဖြစ်၏။ အနက်မရှိသည်ချည်းဖြစ်၍ သင့်သည်သာ ဟူ၏။ မြန်မာမူနှိုက် ပညာရှိတို့မိန့်သောအရာ သာဓကရသည်သာအရင်း။ ‘တစေ၊ စတေ’ ဟူ၍ ပြန်ကာလှန်ကာ ဆိုမိန့်သော စကားခွန်း၏ အရကား ဝတ္ထုသဘော တူစွာ ဖြစ်၏။ ဟူသောအနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ

‘ရွှေငွေ တစေ မှန်းမံသည်။ ပုလဲးသန္တာ တစေ စီနစ်သည်’

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက် ရွှေငွေသန္တာ ပုလဲးဟူသော သဘောဝတ္ထုတူကိုသာ *မှန်းမံ စီနစ်သည် ဟူသောအနက်ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော ပျို့လင်္ကာ စာဟောင်းတို့နှိုက် အရ သဘောထွက်ဟန်၊ စပ်အင်ရှိဟန်နှင့် ရွှေ့နောက်ထောက်ညှိ၍ ဆင်ခြင်။

အမြစ်သံကား စေ့စပ်သည်၊ စေ့စုံသည်၊ သစ်စေ့၊ မျိုးစေ့ ဟူသော စကား ခွန်းတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် စေ့စပ်သည်ဟူရာနှိုက် မထပ်မလပ် စပ်လျက်ဖြစ်သော အခြင်းအရာတည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ လိုရာ ဝတ္ထုနှစ်ပါးကို မခြားမလပ် စပ်သော အရာ၊ ခွဲဝေခြင်းနှိုက် မဟင်းမလပ် စေ့စပ်သောအရာတို့ကို ‘စေ့’သည်ဟူ၍ ဆိုမိန့် ကုန်သည်ကား ထင်ရှားစွာ။ စေ့စုံ၏ ဟူသည်လည်း မဟင်းမလပ် စေ့စပ်သည်ပင် တည်း။

မျိုးစေ့ ဟူသည်နှိုက်လည်း ဖြစ်ပြီးသစ်ပင်နှင့် ဖြစ်လတ္တံ့ သစ်ပင်စပ်လျက် မလပ် မခြား ဖြစ်ခြင်းသတ္တိ ထင်စွာ။

စေ့ရှာ၊ စေ့ရေ၊ စေ့မြေ၊ တစေ့စေ့ ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း စေ့စပ်စွာ ဖွေရှာ ကြံစည်သည်ကို ‘စေ့ရှာ’၊ စေ့စပ်စွာ ရေတွက်ဆင်ခြင်သည်ကို ‘စေ့ရေ’၊ စေ့စပ် စွာ သာသာလျောက်လျောက်ဖြစ်သည်ကို ‘စေ့မြေ’ဆိုသည်။ ဤနှိုက် ဖြည်းညှင်း သာယာစွာဖြစ်သည်ကို ‘မြေ’ ဟူ၍ ဆိုသည်။ တစေ့စေ့ ဟူသည်နှိုက် စေ့စေ့ဟူ၍ ထပ်လျက် ဆိုသည်ကား၊ စေ့စပ်စွာ ဆင်ခြင်သည်ကား တကြိမ်မျှသာ မဟုတ်၊ အကြိမ်များစွာဟူ၍ ယူစေလိုသော ဝိစ္စာ စကားတည်း။ ကြောက်ခြင်း၊ အမျက် ထွက်ခြင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းစသော အနက်လျော်ရာ အာမေဓိတ်အနက်လည်း ကြံသော် ရကောင်း၏။ ထိုတွင် ဝိဇ္ဇာအနက်သာ အတိယုတ္တယုရုဖယံရှိ၏။ ဝိစ္စာ၊ အာမေဓိတ်

* ယခုအခါ ‘မှမ်းမံ’ဟု ရေးသည်။ ဝေါဟာရတ္ထံ မသတ် မပြ။

လက္ခဏာ ရတန်သည်ကို နှလုံးသွင်း၍ ဤ စေ့သည်ဟူသော စကားခွန်း၏ အရကို ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ မဟင်းမလပ် စေ့စပ်ခြင်းအနက် ထွက်အောင်ယူ။

ဝိသဇ္ဇနီသံကား အညှိအစေး၊ စိစွေးရှုသည် ဟူသောအရာတို့နှိုက်ထင်၏။ ထိုတွင် အညှိအစေးဟူသည်ကား အာပေါဓာတ်၏ ဗလဝသတ္တိဖြစ်သော ကပ်ငြိတတ်သော အစွမ်းတည်း။ ထို အစွမ်းရှိသော ထမင်းစသော ဝတ္ထုဒြပ်ကို ထင်စေလျက် ထမင်းစေး၊ ထမာစေး၊ ဥသျှစ်စေး၊ ရှားစေး စသည်ဖြင့် စွဲမှီရာ အမည်ထူး စပ်ယှက်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

သစ်စေး ဟူသည်နှိုက်ကား သစ် ဟူသော အမည် သာမညအားဖြင့် တမာ၊ ဥသျှစ် စသော သစ်ပင် ဟူသမျှတို့၏ အစေးကိုပင် 'သစ်စေး' ဟူသင့်လျက် တမာ၊ ဥသျှစ်စသော သစ်ပင်တို့ဝယ်ကား အစေးမျှသာ သုံးဆောင်ရာ မဟုတ်၊ အသီးအပွင့် စသည်တို့လည်း သုံးဆောင်ရာ များစွာ ထိုက်သည်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ဥသျှစ်တမာ စသော နာမအထူးကို စွဲ၍ ဥသျှစ်စေး၊ တမာစေး စသည်ဖြင့် အမည် ထူးကို ဆိုမိန့်ပြီးဖြစ်၍လည်းကောင်း ဥသျှစ်၊ တမာ စသည်တို့၏ အစေးကို 'သစ်စေး' မဟူသင့်သည်ဖြစ်၏။ သစ်စေး မည်သော သစ်ပင်နှိုက်ကား အသီးအရွက် စသည်တို့သည် အသုံးမရလွန်း။ အစေးမျှသာ သုံးဆောင်ရာ များစွာ ထိုက်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥသျှစ်၊ တမာ စသည်တို့ကဲ့သို့ အမည်ထူး စွဲမှီရာမရ။ သစ်ဟူသော သာမည အမည်သာ စွဲမှီရာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သစ်စေးပင်၏ အစေးကိုသာ 'သစ်စေး' ဟူသည် ဖြစ်၏။ ထိုသစ်ပင်သည်လည်း အစေးသုံးဆောင်ခြင်းမျှသာ ထင်သည်ဖြစ်၍ 'သစ်စေးပင်' ဟူသော အမည်ဝိသေသ ရပြန်လေသည် ယူသင့်၏။ ကျွဲကော်၊ ထမင်းကော်၊ ဥသျှစ်ကော်၊ တမာကော် စသည်ဖြင့် ဝေဟာရအထူး ဆိုမိန့်ကုန်သည်လည်း ဤအစေး လည်းကောင်းတည်း။ အစေးဟူသော စကား၏ အရကို ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ကပ်ငြိတတ်သော အစွမ်းကို အရယူ။

အစည်းဟူ၍ ညသတ်ဆိုသည်ကိုကား စေးသောကြောင့် စည်းနှောလျက် ရှိသည်ဟူ၍ အကြောင်း အကျိုး ခွဲသင့်၏။

'မခက်မစေး၊ ရွှင်ဖွယ်ရေး၌၊ နက်လေးလေအောင်'
'ရွှပ်သန်းခြည်မြေး၊ ပင့်ကူစေးနှင့်၊ နိုင်းသွေးဖွယ်ရာ'

စသော စပ်အင်တို့ကို ရှုရာ၏။

စိစွေးရှုသည် ဟူသော စကားခွန်းကား 'နှစ်သက်စွာရှုသည်'ဟူသော အနက်ကို ရှေးသူဟောင်းတို့သည် 'စိစွေးရှုသည်'ဟူ၍ ဆိုသည်ယူသင့်၏။ ထို စိစွေးဟူသည် နှိုက် စိတ်ဟူသည်ကို တသတ်၊ ပသတ် အချို့ရေးကုန်သည်ကား အနက်ကွဲ ရသင့်

သကဲ့သို့ ရှိ၏။ တသတ်သည်နှင့်အညီ စိတ်ဟူသည်ကို စိတ်နှလုံး ဟူသောအနက်၊
ခွဲစိတ်သည်ဟူသောအနက် ယူ၍၊ စေးဟူသည်ကို အစေး ဟူသော အနက် ယှဉ်
ဖက်၍ လည်း အနက်မရ။ စိတ် ဟူသည်နှိုက် ပသတ်နှင့်အညီ စေ့စိပ်သည် ဟူသော
အနက်ယူ၍ ဖက်ယှဉ်သော်လည်း အနက်မရ။ နိရတ္တကသာ ဖြစ်အံ့သို့ရှိ၏။

စိစွေးရှုသည် ဟူသော ဝေါဟာရကို 'နှစ်သက်စွာရှုသည်' ဟူသော အနက်အရ
တဝတလုံးတည်း ယူသင့်သည်ကို လည်းကောင်း၊ စာဟောင်း စာမှန်တို့နှိုက် စလုံး
ဆင့်ရေးသောအရာ များစွာထင်သည်ကို လည်းကောင်း၊ မြန်မာမှုနှိုက် ဝဂ်သံယုတ်
နေခွဲသော်လည်း အနည်းမျှ ရှိရာသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ စလုံးဆင့်ရေး
သော်လည်း သင့်ရာသည်ပင်။ စပ်ဆိုသော အရာကား

‘ကွယ်ထောင့်တကွေး၊ မနီးဝေး၌၊ စိစွေးပုန်းအောင်း’
‘နာလောစိစွေး၊ ရှေးသရောခါ၊ စိစွေးရှုမှ၊ ဘိက္ခုသံဆ’
‘စိစွေးကြည့်သော်၊ တပ်လှည့်အာသာ’

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထင်၏။ ထို စိစွေး ဟူသော ဝေါဟာရသည် ရှုကြည့်ခြင်း၊ နာ
ခြင်း ကိရိယာ အယှဉ်သာလည်း ထင်၏။ ထိုတွင် ‘စိစွေးပုန်းအောင်း’ ဟူသော
လင်္ကာနှိုက် တောချိုကို စိစွေးဟူ၍ ယူမှ ‘စိပ်သည်၊ သိပ်သည်၊ အစေးအရွက် ရှိ
သည်’ ဟူသော အနက်ကိုရ၍ ယူသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ စလုံးဆင့်သည်နှင့်အညီ ယူလည်း
ရမည်ပင် ဖြစ်၏။

စေ့ ဟူသော ဝဆုံးအနှိုက်လည်း ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်တူစွာ အမြစ်သံဝိသဇ္ဇနီသံ၊
ထိုမှ လွတ်သောအသံအားဖြင့် သုံးကွဲလည်းကောင်းရ၏။ ထိုတွင် အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီ
လွတ်သောအသံကား မိုးစေ့သည်၊ မျက်စိစေ့သည်၊ အစေ့အစောက်နေသည် စသည်
ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် စေ့သည် ဟူသည်ကား ‘ကြာမြင့်စွာ၏’ ဟု
ဆိုလိုသော စကားခွန်းတည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ရွာသောမိုး တရက် နှစ်ရက် မျှကို
လည်း ‘စေ့သည်’ မဆို။ ရက်ဆက်ရက်လည် မြင့်စွာရွာသည်ကို ‘စေ့သည်’ ဆိုသော
အရာထင်၏။ အစေ့အစောက်နေ၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း ကြာမြင့်စွာ နေစောက်၏
ဆိုလိုသော အရာတည်း။ မျက်စိစေ့၏ ဟူသောအရာကား အမြစ်သံရွေ၏ သို့ ရှိ၏။
‘စေ့၏’ ဟူ၍ အမြစ်သံအားဖြင့် မျက်ခွက်ကျဉ်းသည်၊ ကျိုသည် ဆိုလိုသော
အရာ ဖြစ်အံ့သည်။

ရှဉ့်စေ့၊ ငှက်အမည် စေ့ဟူသည် တို့နှိုက်လည်း မိမိတို့အောက်ငယ်သော စေ့
သော သတ္တဝါရှိလျက် နှာခေါင်း၊ မျက်နှာ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ ငယ်လျသော စေ့သော
အရာသည် ထိုတိရစ္ဆာန်တို့နှိုက် ထင်သည်ကိုစွဲ၍ ကြာမူတပါး ညွှန်၍ရောက်သည်

များလျက် ကြာကိုသာ 'ပင်္ကဇ' ဟူ၏ သို့၊ ရှဉ့်စေ့၊ ငှက်စေ့ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ မျက်စိအာရုံမူနိုင်သော တစ်စုံမျှသော ရေပြင်ကို မြင်သည်ကိုလျက် အပိုင်း အခြား ကမ်းပါးရောက်အောင် * သမုဒြာမြစ် အကုန်ကို မြင်ဘိသကဲ့သို့ သမုဒြာ တစ်စုံကို မြင်သည်ကားမဆို။ သမုဒြာကိုမြင်၏ ဟူ၍ သာ အပေါင်းနှိုက် တင်ယင် ပြောဆိုသကဲ့သို့ မျက်ခွက်မျက်နှာသာ စေ့ငယ်သည်ကိုလျက် တကိုယ်လုံး စေ့ငယ် ၏သို့ ရှဉ့်စေ့၊ ငှက်စေ့ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့သော ဥပစာ စကားမျိုးကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။ ညှိ၍ နှလုံးသွင်း။

မိုးစေ့၏ ဟူသော စကားခွန်းနှိုက် စပ်အင်ကား

“ကျတဝေဝေ၊ စေ့တသေးသေး၊ စေ့ပြည်ရွာမြို့၊ နွေလည်ခါဦး”
“စေ့စ ထစ်မြည်၊ နေလရစ်လည်”

စသည်ဖြင့် ထင်၏။ ဤ 'စေ့၏' ဟူသော ဝေဟာရသည် မိုးရွာခြင်း ရက်ဆက် ရှည်လျားစွာ ဖြစ်သည်ကိုသာ ဆိုလိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုကို အစွဲမူ၍ သာ-

“ဥစွာတိမိုး၊ ရွာကြီးနေ့ရေ၊ သည်းသည်းစေ့လျက်”
“ဘုန်းမိုးစေ့လျက်၊ ပဒေသာပင်”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် မိုး၏ ရွာခြင်းကို ရူပကပြု၍ စပ်ဟပ်သည်သာ များသည်။ ဤကို ထောက်လျှင် မိုးရွာခြင်း ရက်ရှည်သည်ကိုသာ 'စေ့သည်' ဆိုလိုရင်း။ တပီးသော အရာနှိုက်ကား တင်ယင်သည်သာဟူ၍ ယူအပ်၏။

အမြစ်သံအားဖြင့် 'စေ့သည် ငယ်သည်' ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား သဘောအနက် ဆိုခဲ့ပြီ။

“မျက်နှာရှဉ့်နှယ် စေ့သတည်း၊ မီးပွားမနုန် ဆွေသတည်း”

စသော စပ်အပ်ထင်၏။

ဝိသဇ္ဇနီအသံကား အရောင် စွေးစွေးစွတ်စွတ် ရှိသည်ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် စွေးစွေး ဟူသည်ကား နိမြန်းသောအဆင်းကို ဆိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ သဘော အားဖြင့်ကား အရောင်အဝါ ထင်ကာမျှကို 'စွေးစွေး' ဆိုသည် ယူသင့်၏။

* ယခုအခါ 'သမုဒ္ဒရာ' ဟု ရေးသည်။ ပါဠိသမုဒ္ဒာ သက္ကတသမုဒြာတွင် သက္ကတသို့လိုက်၍ ရေးခြင်း ဖြစ်သည်။

“နှုတ်သီးစွေးစွေး၊ ကွမ်းသွေးမောင်းမောင်း”

“ပတ္တမြားယုန်သွေး၊ စွေးရရွေးလျှင်”

ဟူ၍ စပ်သော အရာတို့၌ နိမြန်းသည်ကို ‘စွေးစွေး’ ဆိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤ၌ နိမြန်းသည်ကို ကွမ်းသွေး၊ ယုန်သွေး ဟူသော စကားဖြင့် ထင်ပြီ။ စွေးစွေးဟူသော စကားခွန်း မထောက်ပံ့ အနက် ပြည့်စုံလေသည်။

“မိုးကောင်းဖွေးဖွေး၊ စွေးရရွေးလျှင်၊ တွေးတွေးဝါနီ”

ဟူ၍ စပ်သောအရာ၌လည်း ‘ဝါနီ’ ဟူသော တိုက်ရိုက်စကား ရှိပြီ။ ဤသို့ တိုက်ရိုက်လည်းကောင်း၊ အရိပ်လည်းကောင်း၊ နိမြန်းသောအနက် ထင်စေလျက် စပ်ဟပ်ကုန်သည်ကို လည်းကောင်း

“စွတ်စွတ် စွေးစွေး၊ မြရိပ်ပြေးလျက်”

စသည် နိမြန်းသည်မဟုတ်။ စိမ်းညိုသော မြရောင်မြရိပ်ကိုလည်း ‘စွေးစွေး’ ဆိုသော အရာကိုလည်းကောင်း။

“စွေးစွေးရောင်သည်၊ စွေးစွေးထသည်”

ဟူသော အရာတို့၌ အမာအရာ ထင်ကာမျှ နီးမြန်းခြင်း မရှိသော်လည်း စွေးစွေး ထသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ နိမြန်းသည်သာ မယူရ။ ထင်မြင်သော အရာမျှကိုပင် ‘စွေးစွေး’ ဆိုသည် ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။ စပ်အင်ကား ဆိုခဲ့ပြီ။ စေးကာရန္တ ပြီးပြီ။

[(စဲ၊ စဲ၊ စွဲး)

၁၁၈။ စပျည်း အဲးကရန္တ၌ ဝေါဟာရကို ပြခြင်း

စဲ-ကာရန္တ၌ ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ သက်သက်လည်းကောင်း ထင်၏။ ဤ နောက်ပစ်အန္တ၌ အမြစ်သံ၊ မမြစ်သံ နှစ်ပါးသာ ရသင့်သည်ကို အောက်၌ ဆိုအပ်ပြီ။ ထိုတွင် စ-သက်သက် အ-မမြစ်သော အသံကား ပြတ်စဲသည်။ စဲးစဲး ကြွကြွ ဆိုမိန့်သော အရာတို့၌ ထင်၏။ ထိုတွင် ပြတ်စဲး၏ ဟူသည်ကား ဆက် လက်၍ မဖြစ်ခြင်း အနက်တည်း။

“လာဘ်ဝင်မစဲး၊ ထပိုးကဲလျက်၊ ဆင်းရဲဖုံးပိတ်”

“မမြစ်လျှင်းပဲး၊ ဘုန်းငွေ စဲးအံ့၊ မျိုးကွဲးတပါး”

စသည်ဖြင့် စပ်အင် ထင်စွ။

ရေနေနည်းပါး ရွှေရှားသဖြင့်၊ သောင်သဲကျွန်း ထွန်းလှနီးအခါ၊ ရေပြင် သဲပွက် ကွက်ကွက်ရေးရေး ထင်သည်ကို 'စဲး'ဟူ၍၊ 'ခေါ်ဝေါ်သောအရာကား ရေ ယဉ်ပြတ်စဲးအံ့သည်ကိုထောက်၍ 'စဲး'ခေါ်သည် ယူသင့်၏။ ထိုနှိုက်လည်း စဲးပြတ် ခြင်း အနက်လည်းကောင်း ရ၏။ ထို စဲးငူအပြင်သည် ခုံပလ္လင်မြင်၏ သို့၊ စွင့်စွင့် မားမား ဖြစ်သည်ကို 'စဲးခုံ'ဟူ၍၊ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည်လည်း ထင်၏။ ထို စဲးခုံနှင့် တစ်စိတ်မျှတူစေလျက် တည်လုပ်သည်ကိုထောက်၍၊ ဘုရားစေတီတို့ကို 'စည်းခုံတည်' ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း 'စဲးခုံ'ဟူသည်ကိုထောက်၍၊ နောက်ပစ်လိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ 'စေယျခုံ'ဟူ၍၊ ကျောက်စာရေးသည်ကို ထောက်မှုကား စေယျသည် မာဂဓဘာသာ 'စိအပ်သော ခုံအပြင်' ဟူ၍၊ အနက်ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။ 'ဇေယျခုံ'ဟူ၍၊ အချို့ ဇကွဲး ရေးကုန်သည်ကား အောင်ခြင်းဟူသော ဇေယျ သဒ္ဒါ၏အနက်၊ ဇေယျ သဒ္ဒါတို့ သည် ထင်သည် တကြောင်း၊ ကျောက်စာ ရှိသည်ကို သတိလွတ်သည် တကြောင်း ဖြစ်၍၊ ရေးမိသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤဇေယျဟူသောပါဌ်နှင့်အညီ ယသတ်လိုလျက် ရေး ဖတ်လွတ်သည်။ နောက်ပစ် ယသတ်သည် ဝိသဇ္ဇနီသံလိုခါ အသံတူသည်ကို စွဲး၍၊ ကစွာယနကို ကစွဲးဟူ၏ သို့ နောက်ပစ်ရေးသည် ယူသင့်၏။ ဝိနယျကို ဝိနည်း၊ ပစ္စယကို ပစ္စည်း၊ သိဉ္ဇယကို သိဉ္ဇည်းဟူ၍၊ ယသတ်အရာကို ဉ သတ်၏ သို့ 'စည်းခုံ' ဟူ၍၊ ဉ သတ်လည်း ယူသင့်၏။ တနည်းလည်း ရေပြင် သဲပွက်သည် တိမ်သော အရာကို ဆီးကန့်ပိုင်းခြားလျက် ပြက်ပြက်ထင်ထင် ရိုးရိုးတန်းတန်း စည်းစောင်းရန်း နှင့် တူသည်ကို စွဲး၍၊ 'စည်း'ဟူသည်ကို ဉသတ်၊ ထိုစည်းသည် စွင့်စွင့် မြင့်မား သည်ကို 'စည်းခုံ'၊ ထိုစည်းခုံနှင့်တူစွာ တည်လုပ်သည်ကို 'စည်းခုံတည်'ဟူ၍၊ ဉသတ် ယူသော်လည်း ရသင့်လေသည်။ စပ်အင်ကို ရှု။

စဲးစဲးကြကြ ဆိုမိန့်သော အရာကား
'ညောင်ရွှေမိုးနဲး၊ စဲးစဲးကြကြ'

ဟူသည်နှိုက် ညောင်ရွှေမိုးနဲးစားတို့ ထောင်ထားသည်။ နှလုံးကြွသည်ကို စဲးစဲး ဆို သည်။

'ရှင့်ဘမင်းရုံး၊ကိုယ်တော်ကဲး၍၊ စဲးစဲးကြမ်းဝါး၊လွှတ်တည့်လွှားက'
ဟူသည်နှိုက်လည်း 'တည်ကြည်ရုံးရင့်သော ခမည်းတော်သည် ကိုယ်တော် ဆော်ဖန် ကွပ်ကဲး၍၊ ကြကြစားစား ထောင်ထားလျက် လွှားတည့် လွှတ်တည့်က' ဟူ၍၊ ဆို သည်။

'ငုံလိုက်စဲးစဲး၊ ပုလဲးသန္တာ'

ဟူသည်နှိုက်လည်း ပန်းငုံလည်း ပန်းငုံအလိုက် ကြကြစားစား ထောင်ထား လန်းလူ စွာ တင့်တယ်၏ ဆိုသည်။

‘မပစ်လျှင်ပဲ၊ ဆောင်သုံးစွဲ၏၊ စဲးစဲးရိပ်ထင်၊ တံလျှပ်မြင်သော်’

ဟူသည်နှိုက်လည်း ကြာကြာစားစား ပြည့်ဖြိုးစွာသော ရေရှိသော မြစ်ကဲ့သို့ အရိပ် အယောင်ထင်သော တံလျှပ်ကို မြင်သော်ဟူ၍ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် စဲးစဲး ဟူသည်ကား ‘ထောင်ထောင်ကြာကြာ ရှိသည်’ ဟူသော အနက်တည်း။

စဲးကျီ ဟူသော အရာနှိုက်ကား အမြစ်သံတည်း။ ထို စဲးဟူသော အမည်ကား အနက်မရ၊ ရုဠိမျှသာ ဖြစ်သင့်သည်။

ဝဆွဲအမြစ်သံကား ကပ်စွဲသည်ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် စွဲ၏ ဟူသည်ကား ကပ်ငြိခြင်းအနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ရတနာသုံးပါးထံ မြဲစွဲ သည်၊ စိုးမင်းတို့ထံ မြဲစွဲသည်၊ လက်နက်စွဲသည်၊ ပျားအုံစွဲသည်၊ မီးလျှံငြိစွဲ သည်၊ စွဲလမ်းသည် ဟူသော အရာတို့နှိုက် ‘ကပ်ငြိခြင်း’ အနက်လည်းကောင်းတည်း။ သုံးစွဲသည် ဆိုရာနှိုက်လည်း မြဲစွဲစွာ သုံးဆောင်သည်ပင် ဖြစ်၍ ‘ကပ်ငြိခြင်း’ အနက်လည်းကောင်းတည်း။ မုသားစွဲ၏၊ ဘုရားကျမ်းသစ္စာစွဲ၏ စသည်ဖြင့် ဆို မိန့်ရာနှိုက်လည်း မုသား၊ ဘုရား၊ ကျမ်း၊ သစ္စာတို့နှိုက် ‘ကပ်ငြိသည်’ ဟူသော အနက် လည်းကောင်း ရသင့်လေသည်။ ငှက်စွဲခြင်း ဆိုရာနှိုက်လည်း ရပ်နေမိရာ မခွာမကြာ သဖြင့် ‘နေမိနေရာ ကပ်ငြိသည်’ ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဤနည်း အတူ စွဲသည် ဟူသော စကားခွန်း၏ အနက်ကို ကပ်ငြိခြင်း အနက် ပေါ်အောင် ယူရာ၏။

‘မပစ်လျှင်ပဲ၊ ဆောင်သုံးစွဲ၏’
‘မလာဝမ်းထဲ၊ မုသားစွဲလျက်’
‘စားခွက်ကိုင်စွဲ၊ လက်တွဲးနံမြောင်’

စသည်ဖြင့် စပ်အင်ကား ထင်ရှားစွာ ဝဆွဲအမြစ်သံကား ဝေါဟာရ မထင်။ စဲး ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(စော၊ စော့)

၁၁၉။ စပျဉ်း သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

စော ကာရန္တနှိုက်ကား စသက်သက်သာ။ ထိုနှိုက် အ-မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ၊ နှစ်ကွဲး ထင်၏။ ထိုတွင် အ-မမြစ်သံကား မူလအသံတည်း။ ထိုမူလအသံနှိုက် အချိန်အခါ စောသည်၊ ကျော်စောသည်၊ ရှင်စော စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် အချိန်အခါစော၏ ဟူသည်ကား လိုအပ်သော အချိန် မရောက်မီ မဆွဲကာလကို ဆိုသော အရာတည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အခါမရောက်မီ လာရောက်သည်ကို စောစော လာသည်၊ ရောက်သည် ဆိုမိန့်သော အရာထင်၏။

‘လှမ်းစိမ့်သောဟု၊ စောစောမြမြ’
‘နံနက်စောစော၊ ရိတရောက်’
‘တိမ်ခိုးခြေလှင့် စောတော့၏’
‘နေ့ရက်မမှတ်၊ စောစောဆွတ်သည်’

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုရာနှိုက် အချိန်မရောက်မီ မဆွကာလကို စောသည် ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။

ကျော်စောသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ကိတ္တိယဒွါ၏ အနက်၊ အံ့ခြီးသံ ပေါက်ရောက်ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှိုက် ကျော် ဟူသည်ကို ကျူးသည်၊ လွန်သည်ဟူသောအနက် ယူ၍ စော ဟူသည်ကို ဖက်ကာမျှဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ အချိန်အစော် ဟူသည်မှာကဲ့သို့ ကျော်လွန်ကြားသော အချိန်အစော် ဟူ၍ တံခွန်လွှားသံ ဆိုသင့်လျက် ပြေပြစ်စေခြင်းငှာ တံခွန်လွှားသံမပါ ဆိုမိန့်ကုန် သည်လည်း ယူသင့်၏။

‘အကျော်အစော၊ အတိတ်ဟောသား၊ ပိန္နောမာလာ’
‘ကျော်စောမြေပြင်၊ မော်စောမေ့ရှင်’

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ရှင်စော စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား အရိုအသေ ဆိုမိန့်သော အရာမျှသာ တည်း။

‘တောထွက်အံ့သော၊ နှုတ်လွတ်ဆောက၊ မိစောတသွန်’
‘စင်ကြယ်သင်းချော (ကျော)၊ ငသားစော’
‘ပြည်မစွန့်ဆော၊ ဧတောထွက်သောဟု၊ ညီစောပျိုထွတ်’
‘စွန့်လွယ်အံ့သော၊ မှန်တွေးတော့၍၊ နောင်စောသုံးဆင့်’
‘ပုပ္ဖပြန်ပြော၊ အင်ကြင်းတောဝယ်၊ ရှင်စောဘုရား’
‘အလျင်တဆော၊ ဆန်တော်ဩဟု၊ မယ်သောအသာ’

ဟူ၍ မယ်စော၊ မိစော၊ သားစော၊ နောင်စော၊ ဦးစော၊ ရှင်စောစသည်ဖြင့် စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်သည်ကား များစွာ။ အရကား ဆိုအပ်ပြီးသော အချိန်အသေ ခေါ်ဝေါ်သော အရာမျှသာ ထင်၏။

အမြစ်သံကား ‘ကရိုကစော၊ မှန်သောမှန်လာ’ စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်သော ကစောဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်၊ ဝစောဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သော အမည်မျှသာ ထင်၏။ ထိုအမည်ကား အနက်မရ၊ ပညတ်မျှသာ ဟူကောင်း၏။ စောကာရန္တ ပြီးပြီ။

(စော်)

၁၂၀။ စပျဉ်း သဝေထိုးရေးချရွှေထိုး ဝေါဟာရများ

စော် ကာရန္တနိက်ကား အရှိန်အစော်၊ လှော်စာ၊ ကစော် ဟူသော အရာမျှသာ ထင်၏။ ဤနိက် ဩဝါဒကာရန္တ ဖြစ်၍ မူလ အသံတပါးမျှသာ ရသင့်သည်ကို အောက်နိက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ နှလုံးသွင်း။ အရှိန်အစော် ဟူသော စကား၏ အရကား အဝှန်အဝါ ကျေးဇူးအငွေ ထင်ပေါ်ကြောင်း ဂုဏ်တစိတ်တည်း။ ထိုနှင့် လျော်စွာ

‘ရှိန်စော်ကျေးဇူး အငွေတည်း’

‘အရှိန်အစော်၊ အကျော်အစော’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်ရာနိက် ထင်ပေါ်ကြောင်း ဂုဏ်တစိတ်မျှကို ‘အစော်’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။

‘ညှီငှောက်နံစော်၊ နေအိမ်သော်သည်း’

‘ပြည်မကျောင်းစော်၊ သွားရေးပေါ်အံ့၊ ညှီစော်ကိုယ်နဲ့ သင်းကွဲ တည်း’။

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ အနံ့ မကောင်းရာနိက်သာ ညှီစော်၊ စိမ်းစော် ဆိုသောအရာကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ အစော်ဆိုလျှင် အနံ့မကောင်း သည်ကိုသာ ဆိုသောအရာကဲ့သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ သဘာအားဖြင့်ကား ကောင်း၊ မကောင်း မဟူ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဂုဏ်တစိတ်ကိုသာ ‘အစော်’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ‘လူစော်နံကာ၊ ဖြစ်ပေလှာငြား’ ဆိုသောအရာလည်း လူဘော်ဝင်ကာ ဆိုလိုသော အရာဖြစ်၍ လူဘော်ဝင်ခြင်းသည် မကောင်းမဟူရာ။ အရှိန်အစော် ဟူသည် လည်း ကောင်း ဂုဏ်တစိတ်ပင်ဖြစ်၏။ စော်ကားသည်ဟူသော စကားခွန်းနိက်လည်း အရှိန် အစော်ဖြင့် ကားဝါးသည် ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။ စော်ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဆ၊ ဆွ)

၁၂၁။ စပျဉ်း၊ ဝဆွဲ ဝေါဟာရများ

ဆ ကာရန္တနိက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နိက် နှိုင်းဆသည်၊ တွေးဆသည်၊ ကြံဆသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်

သောအရာ၊ ငဆ၊ သင်၊ နှင် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ ဆဝမသိ၊ ဆနမတော် ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်
သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် တွေးဆသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့
နှိုက် ဆ၏။ ဟူသည်ကား ချင့်ထောက်ခြင်း အနက်တည်း။ ထို ဆသည် ဟူသော
စကားခွန်းကို အရအနက်တူရာ စကားခွန်းဖက်ယှဉ်၍ နှိုင်းဆသည်၊ တွေးဆသည်
စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ များစွာ၏။ ထိုတွင် နှိုင်း၏ ဟူသည်ကား ယှဉ်ဖက်
ခြင်း၊ တွေး၏ ဟူသည်ကား ဆင်ခြင်ခြင်း။ ဤသို့ အရကွဲဖော်၍ ယူတန်သည်။
ဆသည် ဟူသော စကား၏ အရနှင့် သဘော၏ ယူတန်သည်ကို နှလုံး သွင်းရာ၏။

- “ရတော်ငြားလှ၊ ချမ်းတို့ဘကား၊ တွေးဆမသိ”
- “အယူကြံဆ၊ ကျင့်အပ်လှလျက်၊ စေမျှမစေ”
- “အခါတန်လှ၊ ချိန်ဆုန်းဆ၍၊ နှမငယ်လင်”
- “အတ္တာနတ္ထ၊ နားပါးဝသည်၊ တွက်ဆစိတ်ဖြာ”

စသည်ဖြင့် တွေးဆ၊ ကြံဆ၊ ဆုန်းဆ၊ တွက်ဆ ဟူသော စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား
ထင်စွာ၏။

ငဆ၊ နှင်၊ သင် ဟူသော စကားခွန်းနှိုက် ‘ငဆ’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား
မရှိသေထိုက်သော သတ္တဝါကို ဆိုမိန့်သော ရှေး သူဟောင်းတို့၏ ဝေဟာရမျှသာ
ယူကောင်း၏။

- “ယခုပြီးမှ၊ စိတ်လောတဖြင့်၊ ငဆ ယောက်ျား”
- “ဘိလူး ငဆ၊ ထိုယက္ခကို”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာ ထင်၏။

ဆဝ မသိ ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်သော အရာကား
“ခူးသည်ကိုမျှ၊ ဆဝ မသိ”

ဟူ၍၊ စပ်သော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် ဆဝါး ဟူ၍၊ ဝနှိုက် ချလျက် ဝိသဇ္ဇနီ
ကျောက်သောအသံ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှိုက် ဆ၏ အရကို ယခင်ကဲ့သို့ ချင့်
ထောက်ခြင်းအနက် ယူ၍၊ ဝါး၏ အရကို ဝိုးဝါးရှိသည် ဆိုမည့်အတွက်ကို ‘ဝါးဝါး
ရှိသည်၊ ဆဝါရှိသည်’ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သကဲ့သို့ ‘ဝိုးဝါးရှိသည်’ ဟူသော အနက်
ယူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖော်အံ့။ ‘ထမင်းဖြစ်ရာ၊ ရွှေခွက်သာဟု၊ မှန်စွာယုံကြည်၊ အမှတ်
တည်၍’ ချက်ခြင်း ပေါင်းခြင်း စသည်ကို သိမည်တားဘိ၊ ခူးသည် ဆွသည်ကိုမျှ
ချင့်ထောက်ခြင်း၊ ဝိုးဝါးရှိ၍၊ မသိလေ။ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ် ယူရာ၏။

တနည်းစား ၀-ဟူသော စကားအရာကို

‘မျက်ဝါး ၀၀၊ ကြည့်ပြီးမှလျှင်’
‘စဉ်းသိဝါး ၀၊ နိမ့်ကျချေတင်’
‘အဝါးလည်း ၀၊ ကျွမ်းမိလှ၍’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာတို့နှိုက် အကြောင်းအရာ အစဉ်းအဝါးကို ပြည့်ဝစွာ သိမြင်သည်ဟူ၍ ယူသင့်သောအရာ ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် ဝါးဟူသော စကား၏ အရာကို အကြောင်းအရာ ဟူ၍ ယူသင့်သကဲ့သို့၊ ခူးသည်ကိုမျှ ချင့်ထောက်ခြင်း အကြောင်း အရာကို မသိလေဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ရွှေနေောက် သဘော သွားတန်သည် ကို ချင့်၍၊ နှလုံးသွင်းရာ၏။

ဆန မတော် ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာကား

‘မတော် ဆန၊ မောင်နှမသို့၊ တလ္လစကား’
‘ခဲးအိုခယ်မ၊ ဆ မတော်ဆက်’

စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ‘ဆန’ ဟူသည်တွင် န အက္ခရာကို၊ ‘စန’ ဟူသည်တွင် န အက္ခရာကို ပြေပြစ်ရုံမျှသာ ဟူသကဲ့သို့ ပြေပြစ်ရုံမျှသာ ယူသင့်၏။ ‘မတော်ဆန၊ မောင်နှမသို့’ ဟူသော လင်္ကာ၏ အရာကို ဆန ဟူသည်တွင် ဆ၏ အရ ချင့်ထောက်ခြင်း အနက်ယူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖော်လိုက်အံ့။ အိမ်ထောင်ဖက် ဖြစ်ကြလျက် အချင့် အထောက် မတော် ညစ်ညမ်းသောစကားကို မောင်နှမကဲ့သို့ ကြင်ရှောင်သည် ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ် ယူရာ၏။ ဆ မတော်ဆက် ဟူသည်နှိုက်လည်း အချင့်အထောက် အဆက်အလျဉ်း မတော်ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ် ယူရာ၏။ ဤသို့ယူမှု ဆ ဟူသောစကား အရ ချင့်ထောက်ခြင်းအနက် ဖြစ်၏။

ဆူ ဟူ၍ ဝဆုံး ဆိုမိန့်သော အရာကား တူးဆူသည်၊ ဆိတ်ဆူသည် ဆိုသော အရာ၊ ဖြူဆူသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် တူးဆူ၊ ဆိတ်ဆူ၊ ထိုးဆူ ဆိုသော စကားခွန်းသည် သဘောတူ ယှဉ်ဖက်သည်သာ။ ဆူသည် ဟူသော စကား၏ အရာကား လှုပ်ရှားခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှင့် လျော်စွာ တူးကာ၊ ဆိတ်ကာ ထိုး ကာမဟုတ်၊ လှုပ်ရှားသည်ကို တူးဆူ၊ ဆိတ်ဆူ၊ ထိုးဆူ ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ကွေးညှတ်သော အဖျားရှိသော ဝါးချောင်း၊ သစ်ချောင်းကို ကောက်ဆူ ခေါ် ဝေါ်သည်လည်း ကောက်လှိုင်း ကောက်ဆုပ်ကို လှုပ်ရှားလျက် အောက် အထက် လက်ျာ လက်ဝဲ ပြန်လှန်သော အဆောက်အဦဖြစ်၍ ကောက်ဆူဆိုသည်ပင် ဖြစ်၏။

ဖြူဆွ ဆိုသော အရာကား အဖြူဂုဏ်ကို အထူးထင်စေကာသာ။ အရက်၊ မဂ္ဂါ၊ အစိမ်းဂုဏ် ထင်စေလိုသည်ကို လဲလဲ ဆိုသည်။ အနီဂုဏ် ထင်စေလိုသည်ကို တွေး တွေး ချင်းချင်း ဆိုသည်။ ထိုနှိုက် လဲလဲ၊ တွေးတွေး၊ ဟူသော စကား၏ အရ ကွဲ မထွက်။ အစိမ်းအနီဂုဏ်ကို အထူးထင်စေကာမျှသာ ယူသင့်သကဲ့သို့ အဖြူဂုဏ်ကို အထူးထင်စေလို၍၊ ပေးပေး၊ ဆွဆွ ဆိုသော အရာမျှသာ ဖြစ်၏။ ဆ-ကာရန္တပြီးပြီ။

(ဆာ)

၁၂၂။ ဆ ဗျည်း ရေးချ ဝေဟာရများ

ဆာ ကာရန္တနှိုက် သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထို တွင် အမြိတ်အဆာ၊ အပြစ်အဆာ၊ နေရောင်ဆည်းဆာ၊ နေဆာ၊ တန်ဆာ၊ မှုတ် ဆာသည်၊ ခြေဆာသည် ဟူသော စကားခွန်းတို့နှိုက် ဆ-လိမ်သက်သက်ချလျက် ဆို မိန့်သော အရာဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် အမြိတ်အဆာဟူသည်ကား မူလမှ အစအမြိတ် ပြန် ထွက်သည်ကို အဆာ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ

‘အဆာလည်းထိမ်၊ အအိမ်နားဝတ်’

ဟူ၍၊ စပ်ဟပ်သောအရာတို့နှိုက် သက်နိုးဟူသော မူလအထည်၏ အစွန်း၊ အမြိတ်၊ အဆာ ဖြစ်၏။ ယက်ကန်းသည်တို့သည် အဝတ်ထည် မယူလောက် မယက်သာ၍၊ ချန်ထားသော အစအစွန်းကို မြိတ်ဆာ ဟူသည်လည်း အဝတ်ထည်မှ ပြန်ထွက် သော အမြိတ်အဆာလည်းကောင်း ဖြစ်၏။

အပြစ်အဆာ ဟူသည်နှိုက်လည်း တစုံတခုသော မူလဝတ္ထု၌ထင်သော အစအရိပ် ပြန်ထွက်သော အမှုအရာလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် ချီးမွမ်းအပ်သော ဂုဏ် အစအရိပ် ပြန်ထွက်သည်ကို အဆာမဆိုတကား ဟူအံ့။ ချီးမွမ်းအပ်သော ဂုဏ်ကို အစွန်းအစ အမြိတ်အရိပ် အရောင်မျှဟူသဖြင့် သုတိ မသာအံ့ ဖြစ်၍၊ အဆာအမြိတ် ဟူသော ဝေဟာရကို မဖြစ်စေ။ ကဲ့ရဲ့အပ်သော အဖြစ်ကိုကား များစွာထင်သော် လည်း အနည်းကဲ့သို့ ရုတ်ချသော အခြင်းအရာဖြစ်သော အဆာအမြိတ် ဟူသော ဝေဟာရဖြင့် သုတိတူစွာ ဖြစ်စေလို၍၊ အပြစ်ကိုသာ ‘အဆာ’ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

ဆည်းဆာ၊ နေဆာ ဟူသည်နှိုက်လည်း နေ၏၊ အရောင် အရိပ်၊ အမြိတ်အဆာ ဟူသော အနက်ယူမှု သင့်ရာပင် ဖြစ်၏။ (‘နေစာ’ဟူ၍၊ အချို စလုံးနှင့် ရေးကုန် သည်ကား သဘောရအံ့သို့ မထင်။) ဆည်းဆာ ဟူသည်နှိုက် ဆည်း ဟူသည်ကား

တတိယအကြိမ်

နေရောင်သည် တက်နေသကဲ့သို့ အားမကြီး မုန်းယိမ်းသည်မှစ၍ ချုပ်ဝင်သည်တိုင် အောင် တရွေ့ တရွေ့ လျော့နည်းသွံ့ပြေသည်ကိုရည်၍ ဆုန့်ဆည်း သော အရောင် ရှိသည်။ ထက်မြက်သော အရှိန်အဝါကို သိမ်းဆည်းသော အရောင်ရှိသည် ဟူသော အနက်ကိုယူ၍ ဆုန့်ဆည်း၊ သိမ်းဆည်းသောအရောင် အမြိတ်အဆာ ဟူသင့်သော အရာကို 'ဆည်းဆာ' ဟူ၍ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ဆည်း ဟူသော စကား အရာကို နေ၏ အရှိန်အဝါကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ နေရှိန်နေဝါ ဆုန့်ဆည်းခြင်း အနက် ယူလိုက်သည်ကား ဆည်းဆာ ဟူသော ဝေါဟာရသည် နေရောင်ကိုဆိုသော အရာ သာလည်း ထင်သည်။ ညချမ်းနေရောင် ညှစ်သောအခါကိုသာ ဆိုသော အရာသာ လည်း ထင်သည်ဖြစ်၍ နေရောင်ညှစ်သည့်ကို ယူလိုက်သည်။ ဆင်ခြင်။

တန်ဆာ ဟူသည့်တို့နှိုက်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာ မျှလည်း ယူသင့်၏။ ကိုယ်နှင့် တန်သော အဆာမြိတ် ဟူ၍ အနက်ယူရလည်း သင့်အံ့သည်။ ကိုယ်နှင့် မတန်လျက် တန်ဆာကို ဆိုသော အရာကို ဥပစာနယ သင့်ရာချ၍ ယူရာ၏။

မှတ်ဆာသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်ကား မှတ်ဝတ်ခြင်းကြောင့် မသန်မစွမ်း ညှိုးနွမ်း ပန်းရိခြင်း ဖြစ်သည်ကို 'ဆာသည်' ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ ရင်ဆာသည်၊ စိတ်ဆာသည် ဟူ၍ အထူးထင်သော အရာကိုစွဲ၍ ဆိုမိန့် ခြင်း ဖြစ်၏။ ထမင်းဆာသည် ဆိုသောအရာနှိုက်ကား ထမင်းကြောင့် ဆာသည် ဟူ၍ ထမင်းဆာခြင်း၏ အကြောင်းပေါ်အောင် ယူရာ၏။ မှတ်ဆာသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း မှတ်သည်ကား အကြောင်း၊ ဆာသည်ကားအကျိုးဟူ၍ ယူရ အံ့သို့ ရှိ၏။ ဆာမှတ်သည်ကို 'ဆာတ' ဟူ၍ မာဂဓ ထင်သောကြောင့် မာဂဓ ဘာသာ မူလတွင် တအက္ခရာ ကျေပါသည်လည်း ဆိုသင့်၏။ ခြေလက်ဆာသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း မသန်မစွမ်း၊ နွမ်းရိခြင်းဟူသော ယခင်အနက်လည်း ကောင်း ရသင့်၏။

ဆွာဟူ၍ ဝဆွဲဆိုမိန့်သည်ကား ဆွာချောင်းဟူသော အမည်မျှသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် အမည်လည်း အနက်မရ၊ ရူဇိမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ဆာ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဆိ၊ ဆီ၊ ဆီး)

၁၂၃။ ဆပျည်း လုံးကြီးတင်၊ လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ဆိ ကာရန္တနှိုက်ကား ဝေါဟာရမထင်။

ဆီ ကာရန္တနှိုက်ကား ဆလိမ်သက်သက်တွင် ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါသည်။ ပါသည်မျှ ကွဲ၏။ နှမ်းဆီစသော အဆီ၊ အဆီအလျော် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသည် ဝိသဇ္ဇနီ

မပါသံတည်း။ တားဆီးသည်။ ဆီးနှင်း ဟူသော စကားခွန်းတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီပါ အသံတည်း။ ထိုတွင် နှမ်းဆီစသော ဝေါဟာရနှိုက် ကျက်ဆူဆီ၊ မုံညင်းဆီ၊ နွား၊ ကျွဲ၊ ခွေး၊ ဝက်တို့၏ အဆီ စသည်ဖြင့် တည်ရာဝတ္ထုလှယ်ကာ ဆိုမိန့်သည်ဖြစ်၏။

ခြင်ဆီဟူသည်နှိုက်ကား အရိုးအခြင်နှိုက် ဖြစ်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အရိုးကို ချင်းနှင်းထွင်းဖောက်၍ တည်သည်ဟူသောအနက်အားဖြင့် ငသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံဆိုသင့် လျက် 'ခြင်ဆီ' ဆိုသည် ဟူ၍ လည်းကောင်း အရိုး၏ အတွင်းအခေါင်းကို ပြည့်စေ လျက် စပါး၊ ပဲ၊ ပြောင်းတို့ကို ခြင်၏ သို့ ဖြစ်သည်ဟူ၍ ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ဆီ ဟူသော ဝေါဟာရလည်း ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ အလျော်အဆီဟူသည် နှိုက်ကား ဆိုင်ပြိုင် သင့်လျော်သည်ကို ဆိုင်သည်သာမဆို၊ 'ဆီဆိုင်သည်' ဟူ၍ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ဆိုကာမျှကဲ့သို့လည်း ရှိ၏။ ဆိုင်၏ ဟူသည်ကား သင့်လျော်တော်တည့် ခြင်း ဝိသေသ၊ ဆီ၏ ဟူသည်ကား သင့်လျော် တော်တည့်ကာ မိတ္တ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။

တားဆီးသည်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံနှိုက်ကား ဟန့်တားခြင်း အနက်တည်း။ ထို အနက်ကို ဆီးကာသည်၊ ဆည်းကန့်သည်၊ ဆီးဆို့သည်၊ ဆီးထားသည်၊ ဆီးကြိုသည် စသည်ဖြင့် အနက်သဘော လိုက်လျောသော စကားခွန်းဖက်ယှဉ်၍ ဆိုမိန့်သည်ကား ခရီးမကျူးမလွန် လကျာလက်ဝဲး မလွဲစေရ၊ စောင့်မလျက် လိုရာ ဆိုက်ရောက်သည် ဖြစ်၍ မလိုအပ်သောအရပ်မှ ဟန့်တားခြင်းအနက်လည်းကောင်း ရသင့်သည်ဖြစ်၏။

ပုဆိုးအဝတ်ကို ခါးတွင်ပတ်ဆီးသည် ဟူရာနှိုက်လည်း မကျစ်မလျစ်သော အမှု အရာကို ကာကွယ်ပိတ်ဆီးသည် ဖြစ်၍ ဟန့်တားခြင်းအနက် လည်းကောင်းတည်း။ ဆီးအောင့်သည်၊ ဆီးစနာကျင်သည်၊ ဆီးချိုက်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သော အရာတို့နှိုက် လည်း ထို ပုဆိုးအထည် ဆီးဝတ်သောကိုယ်အရပ်နှိုက် ကျင်စသော၊ မသန့်ရှင်းသော အညစ်အကြေးတို့သည် ယိုစီးထွက်သွားမြဲကို မယိုမထွက် အောင်းစက်လေသည်၊ ထိမ်းအောင်းလေသည်ကို စွဲ၍ 'ဆီးအောင်းသည်' ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုသင့်လျက် အမြစ်သံဆိုသည်လည်း ဟူသင့်၏။ ဆီးအရပ်မှ အညစ်အကြေး အောင့်စက်စော ကြောင့် အောင့်တောင့်ညည်းတည်း ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း

“ငင်ပစ်ချီဆောင့်၊ အောင့်တောင့်ညည်းတည်း”

ဟူသော စပ်အင်ကို လည်းကောင်း၊ အညစ်အကြေး အောင့်စက်သောကြောင့် တောင့်မာသည်ဟူသောအနက်ကို 'အောင့်တောင့်'ဟူ၍ အောင့်ဟူသော စကားခွန်း

- ၁ ယခုအခါ 'ကြက်ဆူဆီ'ဟု ရေးသည်။
- ၂ ယခုအခါ 'မုန့်ညင်းဆီ'ဟု ရေးသည်။

ဖက်ဆိုကာမျှ ဖြစ်ရာသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ 'ဆီးအောင့်သည်' ဟူသော အမြစ်သံ မူလဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။ ဤနှင့် လျော်စွာ ဆီးစနားတွင် နာကျင် သည်၊ ဆီးအရပ်သည် ချိုက်လျက်၊ ရှိုက်ငင်လျက်ရှိသည်ဟူသောအနက်စွဲ ထင်သာပြီ။

ဆီးနှင်း ဟူသည်နှိုက်လည်း တောင်ကမ်းသစ်ပင် မမြင်စေရ၊ ကွယ်ကာလျက် သွားရာသွားကြောင်းကို ဆီးဆို ကျလျောတတ်သည်ကိုစွဲ၍ ဆီးဟူသောဝေါဟာရ ဖြစ်၏ဟူသဖြင့် ယခင် ဟန့်တားခြင်းအနက် လည်းကောင်း ရ၏။ စပ်အင်ကား ထင်သာသည်တကြောင်း၊ ကျယ်အံ့တကြောင်း ထောက်၍ မညွှန်းပြီ။ ဆီ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဆု)

၁၂၄။ ဆပျဉ်း ဥကာရန္တနိုက် ဝေါဟာရကိုပြခြင်း

ဆု ကာရန္တနိုက်ကား ဆလိမ်သက်သက် ဆုလာဘ် ဟူသော ဝေါဟာရမျှသာ ထင်၏။ ထို ဝေါဟာရကား ထိုက်သောဂုဏ်နှင့် လျော်စွာ ရသည်ကို ဆိုမိန့်ခြင်း တည်း။ ဤနှင့်လျော်စွာ ဘုရားဆု၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဆု၊ သာဝကဆု၊ အရှင်စိုးမင်း ပေးသောဆု၊ သားဆု စသည်ဖြင့် ရအပ်သော ဝတ္ထုအလျောက် ဆိုမိန့်ဟန် ထင် သာပြီ။ ဆု ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဆူ၊ ဆူး)

၁၂၅။ ဆပျဉ်း တချောင်းငင်၊ နှစ်ချောင်းငင် ဝေါဟာရကို ပြခြင်း

ဆူ ကာရန္တနိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီသံ ပါသည် မပါသည်မျှသာ ကွဲ၏။ ပွက်ဆူသည်၊ ဆူဖြိုးသည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။ ငြောင့်ဆူးဟူသော အရာ၊ ဆူးဆူးရားရား၊ ချဉ်ဆူးသည်ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။

ထိုတွင် ပွက်ဆူ၏ ဟူသည်နှိုက် ဆူ ဟူသော စကားခွန်းသည် ဝုန်တက်သည် ဟူသော အနက်တည်း။ ဤနှင့်လျော်စွာ မီးရှိန်စသောအစွမ်းကြောင့် ရေစသည်တို့ ဝုန်တက်သည်ကို ပွက်ဆူသည်၊ ပင်လယ်ရေ ဝုန်တက်သည်ကို ပင်လယ် ဆူသည်၊ အသွေးအသား ပြန့်ပွားဝုန်တက်သည်ကို ကိုယ်လက် ဆူဖြိုးသည်၊ အသွေးအသား ရှားလျက်ပင်၊ အဆီအပြား များသည်၊ ဩဇာ ပြန့်ပွား ဝုန်တက်သည်ကို ရည်၍ မည်သည့်တိရစ္ဆာန်တို့၏ အသားဆူသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

ဝိသဇ္ဇနီပါအသံ ဆူးငြောင့် ဟူသော ဝေါဟာရကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ချဉ်ဆူးသည် ဟူရာနှိုက်ကား ယခင် ဝုန်တက်သည်ဟူသော အနက်ကို ယူ၍ ချဉ်သော ရသသည် ထက်မြက်စွာသဖြင့် နှိပ်ပြီး ဝုန်တက်သည် ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ချဉ်သောရသ ဆူတက်သည် ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံမပါ ဆိုသင့်လျက် ဝိသဇ္ဇနီသံကို ဆိုမိန့်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆူးငြောင့်အတူ စူးဝင်လျက် ပသာဒနှင့် ထိပါးခြင်းဖြစ်သည် ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ထို ချဉ်ဆူးသည် ဟူသော ဝေါဟာရကို အစွဲပြု၍ ရသာရုံမဟုတ်၊ ဓမ္မာရုံ၌သော်လည်း 'စိတ်နှလုံး ချဉ်ဆူးသည်' ဟု ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။

ဆူးဆူးရူးရူး ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း ပွားများဝုန်တက်သော ဒေါသကို စွဲ၍ ထက်မြက်လျင်လျားစွာ ဆိုမိန့်သည်ကို ဆူးဆူးရူးရူး ဆိုမိန့်သောအရာဖြစ်၍ ယခင် ဝုန်တက်ခြင်းအနက်လည်းကောင်း ရသင့်၏။

ဟူးဟူးရူးရူး ဟူသည်နှင့် ဆူးဆူးရူးရူး ဟူသော စကားခွန်းကား တစိတ်မျှ ကွဲသင့်၏။ ဟူးဟူးရူးရူး ဟူသည်ကား ဝစိတ်သော်လည်း ယူသင့်သောကြောင့် တစိတ်မျှ ကွဲရာသည်။ ဆူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဆေ, ဆေး၊ ဆွေး, ဆွေ)

၁၂၆။ ဆမည်း၊ ဝဆွေး၊ ဆေဝထိုး၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ဆေ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွေးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ ပါသံ ကွဲ၏။

“ဥပါစစ္ဆေ၊ မြော်ကာနေလျက်၊ လက်ခြေလျော်အောင်”
“မရှိတတ်လေ၊ အထွေထွေကား၊ စစ္ဆေဘုတ်ပြိတ်”

စသည်ဖြင့် * စစ္ဆေဟူသော စပ်ဟပ်ခြင်းသည် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ ဖြစ်၏။ ထို စစ္ဆေ ဟူသော ဝေါဟာရသည် အမည်မျှသာ။ အနက်ရအံ့မထင်။ ဤနှိုက် စဝင်သံယုတ် ရေးသော်လည်း မာဂဓ ဟုတ်ဖွယ်မရှိ။ မြန်မာမှု သက်သက်နှိုက် အပွကာမျှ ဝင် သံယုတ်ထင်ဟန်ကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

* ယခုအခါ 'စစ္ဆေ'ဟု ရေးသည်။

စန္ဒေးသည်၊ အနာလွတ်ကြောင်းဆေး၊ ပန်းချီဆေး၊ တဆေးဟူသော အမည်
 တို့နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံ ဖြစ်၍ ထိုနှိုက် သန့်ရှင်းစေခြင်းငှာ ပညာ လုံ့လ မူသည်ကို
 စန္ဒေးသည်၊ စောကြောသည် ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ကိုယ်
 အင်္ဂါမသန့်ရှင်းသည်ကို ရေဖြင့်ဆေးသည်၊ အကြောင်းအရာ မထင်မလင်း သန့်
 ရှင်းစွာ မမှတ်ရသည်ကို ပညာဖြင့် စစ်ဆေး မေးမြန်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရ
 ဖြစ်၏။

အနာလွတ်ကြောင်းဆေးဟူသည်နှိုက် လိုရာအစွမ်းရှိစေခြင်းငှာ ပညာဖြင့်ဖက်ယှဉ်
 စီရင်အပ်သော အဆောက်အဦကို ဆေး ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် အမည်မျှ
 ကဲ့သို့ ရှိ၏။ အမည်နှင့်လျော်စွာ ဝေါဟာရ ဖြစ်ဟန်ကို ကြံ၍ ယူမှုကား ရောဂါ
 ကြောင့် ကိုယ် စိတ် မလန်း မကျန်းခန့် မသန့်ရှင်းသည်ကို သန့်ရှင်းကြောင်း
 ဆေးကြောသည်နှင့် အတူဖြစ်၍ ယခင် သန့်ရှင်းစေခြင်းငှာ ပညာ လုံ့လ မူသည်
 ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း ရသင့်၏။ အန္တရာယ်ဖြစ်စေခြင်းငှာ အားထုတ်
 သော ဆေးသည် သန့်ရှင်းစေခြင်းအနက် မသင့်သကဲ့သို့ရှိ၏။ ဟူအံ့။ ထိုနှိုက်ကား
 လုံ့လထုတ်သူ၏ လိုရာဆန္ဒမရောက်သဖြင့် စိတ်မလန်း မခန့်မသန့်သည်ကို လိုရာ
 ရောက်ကြောင်း လုံ့လမူသည်ယူလျှင် ယခင် သန့်ရှင်းစေခြင်းအနက် ရကောင်း၏။

ပန်းချီဆေး ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း အနာလွတ်ကြောင်း ဆေးကဲ့သို့
 လိုရာဖြစ်စေခြင်းငှာ ပညာဖြင့် ဖက်ယှဉ်စီရင်အပ်သော အဆောက်အအုံ၏ အမည်
 ခေါ်ဝေါ်ကာမျှကဲ့သို့လည်း ရှိ၏။ ယခင်နည်းတူ ဆေးဟူသော အမည်နှင့် အနက်
 သင့်ကြ၍ ယူမှုကား အဆင်းအားဖြင့် မတင့်နိုး၍ စိတ်နှလုံး ကြည်လင်ရှင်လန်း
 ခြင်း မဖြစ်သည်ကို အရည်အရောင်တက်အောင် ဖက်ယှဉ်ခြင်း၊ လိုရာ ဝိညာဉ်ရှိ
 ဝိညာဉ်မဲ့အသွင် ထင်စေခြင်းဖြင့် တင့်တယ်နိုး၍ စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်း သန့်ရှင်းစေ
 သည် ဟူသော အနက်ရသင့်၏။ ဉာဏ်လိုက်ဆိုသည်။ ယုတ္တိကို ဆင်ခြင်။

ဤ ပန်းချီဆေးဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ဩသသေဒ္ဒါ၊ ဘောသဇ္ဇ သဒ္ဒါတို့၏
 အနက်မထင်။ ဩသဝကို 'ဥသမံ ဓာရေတီတိ ဩသမံ' ဟု ဝိဂြိုဟ်ဆို၍ ခေးခြင်း၊
 ပူခြင်းဟူသော အရှိန်အငွေ့ဖြင့် သွေး၊ သည်းခြေ၊ ဒလ၊ သလိပ်တို့ကို ပျောက်နိုင်
 စေခြင်း၊ ဝှန်တက်စေခြင်း သတ္တိရှိသော သစ်သီး သစ်မြစ်စသည်တို့ကို ယူရဖွယ်ရှိ၏။
 ဘောသဇ္ဇကို 'ဘိသဂ္ဂဿ ဣဒံ ဘောသဇ္ဇ' ဟု ဝိဂြိုဟ်ဆို၍ ဆေးသွား၏ ဥစ္စာ၊ သူနာ၏
 အထောက်အပံ့ဖြစ်သော ဆေးဟုဆိုအပ်သော ယခင် သစ်သီး သစ်မြစ် စသည်တို့ကို
 လည်းကောင်း ယူရဖွယ်ရှိ၏။ ယင်းသည့်အရ သူနာကုဆေးသည် သွေး၊ လေ၊
 သည်းခြေ၊ သလိပ်ကို ပျောက်နိုင်စေသည်။ ဆေးသွားဥစ္စာ ဟူသည်နှင့် ပန်းချီ
 ဆေး၏ သဘော တူဖွယ်မရှိ။ ဆေးဟူသော အမည်မျှသာပြိုင်၍ အရသဘော ကွဲ
 အံ့သို့ ရ၏။

ထဆေး ဟူသော ဝေၤဟံၤရကို အမည်မျှသာ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ကစော်
လှော်စာ စသော ယစ်မျိုး၏ အယှဉ်အဖက် ထည့်စွက်အပ်သော ဆေးတပါး ဖြစ်
သည် ဟူသော အနက်ကိုသော်လည်း ယူသင့်။

ဝဆုံးသောအရာနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီ ပါသံ၊ မပါသံ၊ အမြစ်သံအားဖြင့် သုံးပါး
ကွဲ၏။ ထိုတွင် ခင်ပွန်းမိတ်ဆွေဟူသော ဝေၤဟံၤရသည် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။
ဤ အဆွေဟူသော ဝေၤဟံၤရသည်လည်း ပညတ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ “ကျေးဇူး
ထေ့၍၊ မိတ်ဆွေငယ်က။ သုံးလူ ဆွေကား၊ ဟုတ်ပေသလော့။ ဤသည့်ရေကား၊
အဆွေခင်ပွန်း” စသည်ဖြင့် စပ်အင် ထင်စွ။

ဝိသဇ္ဇနီ ကျောက်သောအသံကား ဆွေးမြည့်သည်၊ ပူဆွေးသည်၊ ဆွေးနွေးသည်
ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ဆွေးမြည့်၏ ဟူသည်ကား ရုပ်၏ ရှည်
မြင့် နှမ်းဟောင်း မခိုင်ကျန်ခြင်း၊ ရိပုပ်ဆိုးရှားခြင်း အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို
နာမ်တရားနှိုက် ဆွေးသည် အိုသည်ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း နည်းအံ့သည်။ မာဂဇ္ဇနီ
ကား ရုပ်၏ ငြိခဏကို ရုပ်၏ ဇရာ၊ နာမ်၏ ငြိခဏကို နာမ်၏ ဇရာဟူ၍ ဆိုမိန်
သည်ထင်၏။ ပူဆွေးသည်၊ ပုပ်ဆွေးသည်၊ ဦးဆွေးဆံမြည့်ဆိုသော အရာလည်း
ဤအနက်လည်းကောင်း ယူသင့်၏။ ပူပင်သောနှလုံး ရှည်မြင့်စွာဖြစ်၍ တစေ့ငု
အောက်မေ့ တယူခြင်း ရှိသည်ကို ‘ပူဆွေးသည်’ ဆိုသည်။ ပုပ်ဆွေးသည် ဟူရာ
နှိုက်စား ထင်သာပြီ။

ဦးဆွေးဆံမြည့် ဟူသည်နှိုက်ကား ဦးဆံမဆွေးသော်လည်း၊ ဆွေးသည်ဟူသော
စကားခွန်းဖြင့် ရှည်မြင့်သောကာလကို ထင်စေသည်ဖြစ်၍ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဆွေး
ဆွေးမြည့်မြည့် ဟောပြောနေထိုင်သည် ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်းလည်း ထင်၏။

ဆွေးနွေးသည် ဟူရာနှိုက် ဆွေးသည်၊ နွေးသည် ဟူ၍ အရကွဲမထွက်။ မေး
မြန်းဆေးကြောခြင်း အနက်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ဤနှိုက် ဆေးကြော မေးမြန်ခြင်း
အနက်ကို ဆွေးသည်သာမဆို။ “ဆွေးနွေးသည်” ဟူ၍ ယှဉ်ဖက်လျက် ဆိုမိန်
သည်သာ ထင်သောကြောင့် ယခင် ပုပ်ဆွေးသည် ဟူသောအနက် မဟုတ်သည်
ဖြစ်၏။

အမြစ်လျက် ဆိုမိန်သော အရာကား

“မီးပွားမခုန် ဆွေသတည်း”

“ကြောက်၏ ဆွေဆွေ ခုန်သတည်း”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော ‘ခုန်ဆွေသည်’ ဟူသော ဝေၤဟံၤရ ထင်၏။ ထိုဝေၤဟံၤရ
ကား ခုန်သည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ဆေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဆဲး၊ ဆွဲ၊ ဆွဲ)

၁၂၇။ ဆပျည်း၊ ဝဆွဲ၊ နောက်ပစ်၊ အောက်ကမြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီဝေါဟာရများ

ဆဲး ကာရန္တကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ကျိန်ဆဲးသည်၊ ညည်းဆဲးသည်၊ ပြုဆဲး မူဆဲး ဟူသော စကားခွန်းထို့သည် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ကျိန်ဆဲး၏ ဟူသည်တွင် ကျိန်၏ ဟူသည်ကား 'မယုံသပတေ၊ တယုံ သပတေ' ဟူသောပါဠိနှိုက် သပ ဓာတ်၏ အနက်တည်း။ ထိုသပတေဟူသော ပါဠိကို 'သစ္စကိရိယံ ကရောတိ' ဟူသည်ကို ထောက်လျှင် မယုံသည်ကို ယုံကြောင်း သစ္စာပန်နက်ပြုခြင်း အနက်တည်း။ ဤအနက်နှိုက် ဆဲးသည်ဟူသော ဝေါဟာရ ဖက်ယှဉ်ခြင်းသည် သဘောမလျော်။ ဆဲးသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား မရိသေ လောကသောသူနှိုက် မျက်အိုက်ထည့်ပါး မခန့်ညားသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်ခဲ့၏။

ကျိန်သည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ရှိသေထိုက်သောသူနှိုက် မျက်အိုက်မပါ ခန့်ညားစွာသဖြင့် ယုံကြောင်းသစ္စာမူသော စကားခွန်းဖြစ်ခဲ့၍ သဘောမလျော်။ ထိုကြောင့် 'ကျိန်၏' ဟူသောစကားခွန်းသည် သစ္စာမူသောအနက်မူတပါး စီးပွားမဲ့ ကို တောင့်တသဖြင့် ဒေါသအလျောက် ပွက်ဆိုခြင်းအနက်ရှိသော အရာလည်း ရှိသည်။ ထိုအနက်ရှိသော ကျိန်သည်ဟူသော စကားခွန်းနှင့် ဆဲးသည် ဟူသော ဝေါဟာရ ဖက်ယှဉ်သော်သာ သဘောသင့်ရာသည် ဖြစ်၏။ ဤကား ကျိန်သည် ဟူသော စကားခွန်း၏ အရအနက်ကွဲဟန်၊ သင့်ရာအနက် ဖက်ယှဉ်၍ ယူလိုဟန် ကို လူပြိန်းတို့ နှလုံးသွင်းစေခြင်းငှာ ဆိုလိုက်သည်။

ပြုဆဲးမူဆဲး ဟူသော ဝေါဟာရကား မျက်မွှောက်ဖြစ်ခြင်း ကြိယာ အနက်ကို ထင်စေသော ဝေါဟာရမျှသာ ဖြစ်၏။ စပ်အင်ကား ထင်စွ။

အမြစ်သံကား တဆယ့်နှစ်ခွင်၊ တဆယ့်နှစ်ခွေ စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက်ကား တဆယ်နှစ်ဆယ် စသည်ဖြင့် ယသတ်လိုရင်းကို မြစ်သံ ကြိုက်ခါ နောက်ပစ်အသံနှင့် တူသည်။ ရေးမှတ်လွယ်သည်ကို စွဲ၍ နောက်ပစ်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤစကားမျိုးကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။

ဝဆွဲသောအရာကား ဆွဲကိုင်သည်။ * တပို့ဆွဲလ ဟူသောအရာတို့၌ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဝဆွဲ၏ ဟူသည်ကား အောက်နှိုက်လည်းကောင်း၊ နောက်နှိုက် လည်း ကောင်း မှီတွဲခြင်းအနက်တည်း။

* ယခုအခါ 'တပို့တွဲလ'ဟု ရေးခေါ်သည်။

‘အမြီးမြီးမြီး၊ ငဆန်ဆွဲစိမ်၊ ဥတံး ရင်တား’

‘အတော့အခဲး၊ တံးရရှဲးလျင်၊ ကြီးဆွဲး ငင်ချ’

‘ချမ်းကျက်လွန်ကဲး၊ တပို့ဆွဲးဟု၊ မြူးရှဲးရောင်ပ၊ ပြည့်သည့်လဝယ်’

စသည်ဖြင့် စပ်အင်ထင်စွ။ ထိုနှိုက် တပို့ဆွဲး ဟူ၍၊ အချိုရေးဖတ်ကုန်၏။ ယာလယ် လုပ်သားတို့သည် ထမ်းပိုးကို ဆွဲးထားသည်။ တံးလျားရှိစေသည်။ ဟူသောအနက် သင့်ရာသည်ချည်းဖြစ်၍၊ သဘောရကောင်းသကဲ့သို့ ရှိ၏။ စပ်အင်သာ ပမာဏ ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။ ဆဲး ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဆော၊ ဆော့)

၁၂၈။ ဆပျည်း သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ အောက်မြစ် ဝေဟာရများ

ဆော၊ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် ဆလိမ်တွင် အ မမြစ်သံ၊ မြစ်သံမျှသာ ကွဲ၏။ ထိုတွင် ‘အလျင်တဆော၊ ဆန်တော်ဩ’ ဟု စသည်ဖြင့် အလျင်တဆော ဟူ၍၊ အ မမြစ် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် အလျင်ဟူသောစကား၏ အရာ၊ တဆော ဟူသည်တွင် ဆော ဟူသော စကား၏ အရသည် ‘ရှေးဦးမဆွ’ ဟူသော အနက်ချည်းတည်း။ တ ဟူသော စကားခွန်းကား ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ယှဉ်ကာမျှ သာတည်း။ ထိုနှင့် လျော်စွာ

‘တောထွက်အံ့သော၊ နှုတ်လွတ်ဆောက’
‘ပြည်မ စွန့်ဆော၊ တောထွက်သောဟု’
‘ဆုံးဖြတ်စိမ်သော၊ ကြံလဆောတည်း’

စသည်ဖြင့် တ အက္ခရာမပါ၊ ဆော ဟူ၍၊ စပ်ဟပ်သောအရာ။

‘ဤသို့အလျင်၊ ကြံဦးချင်မှ’

စသည်ဖြင့် အလျင် ဟူ၍၊ စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သော အရာတို့သည် ထင်ကုန်၏။ ထိုနှိုက် တ အက္ခရာကား ပြေပြစ်ရုံမျှဖြစ်၍၊ မပါလေ။

အမြစ်သောအရာကား ဆောကြော့သည်ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ဆော့၏ ဟူသည်ကား မငြိမ်မသက် လျှပ်ပေါ်ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုနှိုက် ကြော့ ဟူသော စကားခွန်းကို ပြေပြစ်ရုံဖက်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ အကြော့အမော့ပြုသည်

ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက်ကဲ့သို့ ကြော်နိုး၊ တင့်နိုး၊ ထင်မှတ်၍ ဆော့သည် ဟူသော အနက်ကို ယူသော် ရကောင်း၏။ အချို့ကား 'ဆော့လော့' ဟူ၍ ဆိုမိန့် ကုန်၏။ ထိုနှိုက်ကား ပြေပြစ်ရုံပုံကံကားမျှ အနက်ရေသည်သာ ဖြစ်သင့်၏။

ဆော့ကြပ်သည် ဆိုရာနှိုက်ကား ကြပ်သည်ဟူသော စကားအရကား ကြပ်ဆတ် သည်ဟူသောအနက် ယှဉ်ပုံကံရာနှိုက် ယူရာ၏။ ဤနှိုက် ဆော့ကျွတ် ဟူ၍ ယပင့် တသတ် အချို့ရေးကုန်သည်ကား အောင်ကျွတ်သည် ဆိုသော အရာနှင့် နည်းတူ ယူသင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆော့ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဆော်)

၁၂၉။ ဆဗျည်း သဝေထိုး၊ ရေးချရွေထိုး ဝေဟာရကို ပြခြင်း

ဆော် ကာရန္တနှိုက်ကား စေ့ဆော်သည်၊ နှိုးဆော်သည် ဟူသော အရာနှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဆော်၏ ဟူသည်ကား စေ့စပ်စေခြင်းငှာ ခြီးပင့်ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ လှုံ့ဆော်သည်၊ နှိုးဆော်သည်၊ ဂဟေဆော်သည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

'နေပြီးသရော်၊ သူနှိုးဆော်မှ'
'ကြေးနှင့်ရွှေလျော်၊ ဂဟေဆော်သို့'

စသည်ဖြင့် ဖော်သည်ထင်၏။ ဤနှိုက် ဆော်ခြင်းကိရိယာသည် ကံရသင့်သည် ဖြစ်၍ ငယ်သားတို့ကို ဆော်သည်။ ကြေးပြား၊ ကြေးလျက်တို့ကို ဆော်သည်ဟူ၍ ကံရမှန်၍ စေဟူသော ကာရိုက်အနက်ယှဉ်ကာ လူကြီး၊ လူဆော်တို့ကို ငယ်သားတို့ကို ဆော် စေသည်။ ပန်းထိမ်သည်တို့ကို ကြေးပြားကြေးလျက်တို့ကို ဆော်စေသည် ဟူ၍ ကာရိုက်ကံ၊ ဓာတ်ကံ ဖော်၍ ယူ။ ဤစကားမျိုးကို အောက်နှိုက် များစွာဆိုအပ်ပြီ။ ညီအောင်ညီ၍ နှလုံးသွင်း။

စဗျည်း၊ ဈဗျည်း တို့၏ အသုံး

ဤ စဝဂ် အက္ခရာနှိုက်လည်း ကဝဂ်မှာကဲ့သို့ တတိယက္ခရာ၊ စတုတ္ထက္ခရာ အသုံး နည်းအံ့ဖြစ်၍ ဇက္ခား၊ ဈမြင်းဆုံး အက္ခရာတို့ကို ထုတ်ဖွယ် မထင်။ ဇာပေ ဟူသည် နှိုက်လည်းကောင်း၊ ဂေါသဇင် ဟူသည်နှိုက် လည်းကောင်း ဇက္ခား ရေးကုန်သည့် အကြောင်းကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

ပန်းမဉ္ဇူကို ဇက္ခဲရေးသည်ကား မဉ္ဇူသကသစ်ပင်ကို ရည်၍၊ ‘ပန်းတွင် မဉ္ဇူ’ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သည် ဖြစ်မှုကား မဉ္ဇူသကော၊ မဉ္ဇူသက် စသော မာဂဓကို စွဲသောအရာဖြစ်၍၊ မြန်မာဘာသာ သက်သက် မယူရ။ ယခုမျက်မြင် သုံးစွဲကြရသော ပန်းပင်ငယ်ကို မဉ္ဇူ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ထိုပန်းပင်ငယ်ကို *မဲနည်အရည်နှိုက် ပစ်ချလေသော် ဆူဝေတတ်သည်ဟူ၍၊ ရှေးသူဟောင်းတို့ ဆိုသည်။ ထိုကို ထောက်လျှင် မဲးကို ဆူစေတတ်သည်ဟူသော ပဝတ္ထနိမိတ်ကို စွဲသဖြင့် မတွင် နောက်ပစ်၊ ဆလိမိန့်စချောင်းငင် (မဲဆူ) ရေးလိုသည်ဖြစ်၏။

ကျေးဇူးကို ဇက္ခဲရေးသည်နှိုက်ကား အနက်ထွက်ဖွယ် မရှိ။ ဤနှိုက် ကျေး၏ အရာကို ကျေးရွာ၊ ကျေးငှက်၊ ကျေပျက်သည် ဟူသော အနက်။ ဇူး ဟူသည်ကို အနက်ယူလိုသော် စလုံးရေး၍၊-

‘မီးခဲးတမူ၊ ချက်စုမျက်ကောင်း’
‘ဝမ်းချက်စုနှင့်၊ မဆူငသန်’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာကဲ့သို့ စုသည် ဟူသော အနက်၊ စူးရှသည်၊ စူးဝင်သည် ဟူသောအနက်ယူ၍၊ ဖက်ယှဉ်သဖြင့် သဘောမရ။ အချို့ စာဟောင်းတို့နှိုက် ကျည်းဟူ၍၊ ညသတ်လည်းကောင်း၊ စတွင် ညဆင့်၍၊ လည်း ရှိကုန်၏။ ထိုနှိုက် ကျည်း၏ အရာကို ကျည်းကျည်းနာသည်၊ ကျည်းဟီးသည်၊ နာကျည်းသည် ဟူသော အနက်။ ခြည်သောအသံ ကျစ်ကျစ်ကျည်းကျည်း ဟူသောအနက်။ အကျယ်အကျဉ်း ဟူသောအနက်။ အခဲးအကျည်း ဟူသောအနက် ထွက်အံ့သည်တို့တွင် အခဲးအကျည်း ဟူသောအနက်နှင့် ချက်စုမျက်ကောင်း ဟူသည်နှိုက် စုစုထွက်သည် ဟူသောအနက် ဖက်ယှဉ်၍ လည်းကောင်း၊ မြောက်စူးစူး၊ တောင်စူးစူးသကဲ့သို့ စူးစူးမတ်မတ်ဟူသော အနက် ယှဉ်ဖက်၍ လည်းကောင်း အနက်ယူသော် ရအံ့သို့ရှိ၏။

စု ဟူသည်နှိုက် တချောင်းငင်ကာမျှ အပုံအစုဟူသောအနက်ယူ၍၊ အခဲးကျည်း၊ အစုအပုံဖြစ်သည်။ ဤသို့ အနက်ယူသော်လည်း ရအံ့သို့ရှိ၏။ ထိုနှိုက် အပြစ်ဒေသ အခဲးအကျည်း စုပုံသည်ကို ထိုဝေဟာရ မဖြစ်တကားဟူအံ့။ အောက်နှိုက် ဆိုအပ် ပြီးသည်နှင့်အညီ အပြစ်နှိုက် အကျည်းအစု ဖြစ်သော်လည်း သုတိမသာအံ့ ဖြစ်၍၊ ထိုဝေဟာရဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း မဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် ဂုဏ်ကိုသာ သုတိသာရာသို့ လိုက်၍၊ ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟူ၍၊ ချေအပ်၏။ ဤနှိုက် ဇက္ခဲအက္ခရာဖြင့် အနက် မထွက်။ စလုံးအက္ခရာသာ မြန်မာမှုနှိုက် အနက် ထွက်ရသည်ကို ထောက်၍၊ စလုံး အက္ခရာဖြင့် အနက်ယူလိုက်သည်။

* ယခု ‘မဲနယ်’တု ရေးသည်။

ထိုဝေါဟာရကား မာဂဇနိက် ဂုဏသဒ္ဓါ၊ ဝဏ္ဏသဒ္ဓါထင်၏။ ထိုတွင် ဂုဏသဒ္ဓါကို စွဲ၍ ဂုဏဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ထို ဂုဏသဒ္ဓါ၊ ဝဏ္ဏသဒ္ဓါတို့ကို မမို့မစွဲ 'ကျေးဇူး'ဟူသော မြန်မာဘာသာသက်သက်လည်း ဖြစ်၏။ စိတ္တသဒ္ဓါ၊ မနသဒ္ဓါရှိသည်တွင် စိတ္တသဒ္ဓါကိုစွဲ၍ စိတ်ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်း၊ ထို စိတ္တသဒ္ဓါ၊ မနသဒ္ဓါတို့ကို မမို့မစွဲ နှလုံးဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းလည်းဖြစ်၏။ ထိုနှင့်တူစွာ မာဂဇနိက် စွဲမို့သော ဝေါဟာရ၊ မစွဲမို့သော ဝေါဟာရကား များစွာ၏။ ဤနှိုက်ကား အနက်မထုတ်မူ၍ ဂုဏဟူသောဝေါဟာရကို ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသော အရာဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။ ထိုသို့သော်လည်း ပညာလိုက်စေ၍ ဖော်လိုက်သည်။ အနက်ရ၊ အနက်မရနှစ်ပါးနှိုက်ပင် ဇက္ခားအသုံးနည်းသည်ကို ထောက်လျှင် ဤနှိုက်လည်း ဇက္ခားလိုအံ့သို့ မရှိသည် ဖြစ်၏။

အိမ်စီး၊ အိမ်စေးဟူ၍ အချို့ရေးကုန်သည်နှိုက်လည်း စတုတ္ထက္ခရာနှိုက် အနက်မရသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မြန်မာ့မူနှိုက် အသုံးနည်းသည်ကို လည်းကောင်း၊ မာဂဇနိက် အမို့အစွဲ မရသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ ဆလမ်ပင် ရေးသော်လည်း သင့်ဘိမည်။ ထိုသို့လျက် ဈာန်မြင်းဆွဲ ရေးကုန်သည်ကား အသံမျှကို စွဲ၏ သို့ ရှိ၏။ အသံလိုက်မရေး၊ ရေးလိုက် မဖတ်သော အရာများစွာ ထင်သဖြင့် အသံမျှကိုမစွဲရာသည် ဖြစ်၏။

ဤနှိုက် အိမ်ဆီး၊ အိမ်ဆေးဟူသော အမည်သည် ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသော်လည်း ဟူသင့်၏။ အိမ်ဆီးဟူသည်နှိုက် ဆီးအန္တရာယ်ကြောင့် လူသူကျွေးနွား မသွားမထွက်သာ ဆီးကာတတ်သော အစွမ်းကိုစွဲ၍ 'အိမ်ဆီး'ဟူသည်လည်း ဆိုသင့်၏။ ထိုနှိုက် အိမ်ဟူသော စကားခွန်းကား တောရပ်သစ်ပင်လုံးလုံး မဟူရ၊ အိမ်နီးအိမ်ပါးနှိုက် သော်လည်း ပေါက်ရောက်တတ်သည်။ ရိုင်းပျသောသစ်ပင် မဟူရ၊ ယဉ်ကျေးသော သစ်ပင် ဆိုလိုရိပ်ရှိ၏။ ထိုအရိပ်ပါစေ၍ ရှေးသူဟောင်းတို့ ဆိုမိန့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

အိမ်ဆေးဟူသည်နှိုက်လည်း ဆေးဟူသော စကား၏ အရကား ဆေးသမားတို့သည် အမည် အမျိုးများစွာ ရှာကြံစုရုံးအပ်သော ဆေးနှင့်အတူ သုံးဆောင်ဖွယ်များစွာ ကျင်းထားရာဖြစ်၍ 'အိမ်ဆေး'ဆိုသည်ဟူသင့်၏။ အိမ်ဟူသောစကားအရကိုကား ယခင်နည်းတူ အိမ်၏ အနီးအပါးနှိုက် လည်းကောင်း၊ အိမ်ဝယ် လည်းကောင်း ကျင်းပသည်ဟူသော အနက်ဝိသေသ ဖော်၍ ယူရာ၏။ အိမ်ဓား ဟူသည်နှိုက်လည်း လက်နက်ဟူလောက်သဖြင့် ကျောင်းရိပ်ဝယ် မထင်၊ အိမ်၏ အသုံးအဆောင်သာ ဆိုလိုရိပ်ရှိ၏။ ဤအလိုသော် ဓားလွယ်စသော လက်နက်အရာထင်သော ဓားကို ယူရအံ့သို့ရှိ၏။ ဤနှိုက်လည်း ပညတ်ခါမျှသာယူလျှင် ပြီးသင့်လျက် မြန်မာမူနှိုက် အနက်မရသောအရာ ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာဝခုနစ်ကျိုးကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ ဖော်လိုက်သည်။ အတ္တ နောမတိ ဖြစ်သည်မဟူရ။ ယုတ္တိသာ အကြောင်း။

(ည)

၁၃၀။ ညဗျည်း ဝေဟာရများ

ည ကာရန္တီနီကံ ညဉ္ဇညအခါ ကခုန်သည်ဆိုသော အရာတို့နီကံ ထင်၏။ ထိုနီကံ ညဉ္ဇညဟူသည့် အရကား နေဝင်ပြီး၍ နေရောင်နေရှိန် ပျောက်စူးသည်မှ နံနက် နေအရုဏ်မြင်သောအခါသည် 'ညဉ္ဇည' မည်၏။ နေဝင်သည်မှ နေထွက်ရုံအခါဟူ၍ လည်း ဆိုသင့်၏။ နေဝင်အခါ နေဝန်းထက်ဝက်မြင်သည်မှ နေထွက်အခါ နေဝန်း ထက်ဝက်မြင်တိုင်ရုံသည် ညဉ္ဇညမည်၏လည်း ဆိုသင့်၏။ နေဝင်တိုင် အနာဂတ် နာရီအစဉ်အစမှသည် နေထွက်တိုင် အတိတ်နာရီ အဆုံးအကုန်သည် ညဉ္ဇညမည်၏ လည်း ယူသင့်၏။ ဤကိုထောက်လျှင် ညဉ္ဇဟူသည်၊ ညဟူသည် အရမကူး။

‘မုန်းလုံးခြည်ငြိမ်း၊ ညဉ္ဇညယိမ်းက’
‘ညနေချမ်းခါ၊ သင်မြူးတာနှင့်’
‘သဒ္ဓါကြည်ဆူ၊ သွန်းမည်ညဝယ်’

စသည်ဖြင့် မုန်းလုံးကြီး ၃ ချက်တီးကျော် နေရှိန်နေဝါ နည်းညှိခါမျှ နေ့နာရီ အတွင်း အကြွင်းရှိသေးလျက်ကို 'ည' ဆိုလိုရိပ် တစ်စိတ်မျှထင်သဖြင့် ည ဟူသော ဝေဟာရကား လတစိုးတစိ ရှိခန့် ထင်၏။

ကညသည်ဟူသော ဝေဟာရကား ပျို့လင်္ကာ စာဟောင်းပေဟောင်း မထင်။ ထောက်မသည်ဟူသော အနက်ကို ဆိုသော အရာမျှသာ ယူသင့်၏။ ည ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ည၊ ညှာ)

၁၃၁။ ညဗျည်း ဟထိုး၊ ရေးချ ဝေဟာရများ

ညာ ကာရန္တီနီကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နီကံ အကြေအညာ၊ ဗယ်ညာ၊ ညီညာသည် ဟူသော ဝေဟာရ တို့နီကံ ထင်၏။ ထိုတွင် အကြေအညာ၊ ဗယ်ညာ ဟူသည်တို့ကို အောက်နီကံ ဆိုအပ်ပြီ။ ညီညာသည် ဟူရာနီကံ ညီ ဟူသော စကား၏ အရ ညီနောင်၊ ညီအမ၊

ညီမျှသည် ဟူသော အနက်သာ ရ၏။ ညာ ဟူသောစကား အရမထွက်၊ ယှဉ်ဖက် ကာမျှ ပြေပြစ်ရုံဖြစ်စေခြင်း အကျိုးသာဖြစ်၏။

ညာ ဟူ၍ ဟဆုံးဆိုခိန်ရုနိုက်ကား ထောက်ညာသည်၊ အခိုင်အညာ ဟူသော ဆိုခိန်ခြင်းတို့နိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ထောက်ညာသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ကိုယ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်နှင့်စပ်သည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်ရှု၍ စာနာခြင်း ဟူသော အနက်တည်း။

‘အများသတ္တဝါ၊ သင်တို့မှာသည်၊ မညာခန့်ညား’
‘တစ်မညာ၊ ရက်ရောစွာသား၊ ဇရာမေ့’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာထင်၏။ အခိုင်အညာ ဟူသည်နိုက်ကား အသီးအပွင့်၊ အခက်အရှက်တို့ကို ထောက်ညာ၏။ သို့၊ ခုခံလျက် တည်သည်ကိုစွဲ အညာဆိုသည် လည်း ယူသင့်၏။ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။

‘ညာမျှဆင်းရွှေ၊ ဖြစ်ခက်ပေသား’
‘အခြေဝယ်သာ၊ နှစ်စုံမြှာနှင့်၊ အညာမြလား’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုခိန်ခြင်း ထင်၏။ ညာ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ညိ၊ ညှိ)

၁၃၂။ ညဗျည်း ဟထိုး လုံးကြီးတင် ဝေါဟာရများ

ညိ ကာရန္တနိုက်လည်း သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နိုက် ငိုကာရန္တ အရာဝယ် ဆိုခွဲပြီးသော အရောင်ညီးညီးလက်လက် ဟူသောအနက်ကို ရည်၍

‘ရောင်လျှဝင်းညိ၊ မျိုးဘုန်းရှိကို’
‘သမ္မာရဂို၊ ရဲရဲညိသား’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုခိန်သောအရာသာ ထင်၏။

ဟဆုံးသောအရာကား မီးညိသည်၊ ညိအောင် ညိသည် ဟူသော အရာတို့နိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် မီးညိသည် ဟူသော ဝေါဟာရသည် စွဲကပ် ညိတုယ်စေသည် ဟူသော ကာရိုက်အနက်ဖြစ်၏။ စွဲငြိကပ်ငြိ ဟူသော သုဒ္ဓအသံနိုက် ငကို ရစ်သည် နှင့်လျော်စွာ ငကိုရစ်သည်တွင် ဟဆုံးလိုရင်း။ ထိုသို့သော်လည်း ရေးခက်၊ ဖတ်ခက် ရှိသည်။ သုတိမသာမည်ကို ထောက်၍ ညတွင် ဟဆုံး ရေးစသော်လည်း သင့်ရာ တော့သည်။

ညီအောင်ညီသည် ဟူရာနှိုက်လည်း ညီစေသည်ဟူသော ကာရိုက်အနက် ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက်ကား ညီသည်ဟူသော သုဒ္ဓအသံနှင့် ညီသည် ဟူသော ကာရိုက်သံနှိုက် ညှိရေးသောအရာ လျော်သည်ဖြစ်၏။ ညီ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

((ညီ၊ ညီး၊ ညီ))

၁၃၃။ ညဗျည်း ဟထိုး၊ လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေဟာရများ

ညီ ကာရန္တနှိုက်လည်း သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ၊ ပါသံ ကွဲ၏။ ညီမျှသည်၊ ညီနောင်၊ ညီအမ ဟူသော အရာတို့နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။ ထိုနှိုက် ညီမျှသည်ဟူသော စကားခွန်း သည် မလွန်မယုတ် ဟူသော အနက်တည်း။

‘မုတ္တာလုံးညီ၊ သိ၍ ထုတ်သို့’

စသည်ဖြင့် စပ်အင် ထင်ရှားစွာ။ ညီနောင်ညီမ ဟူသည်နှိုက် အခွင့်ထွက်ခါ ညီတတ် သည်ဟူသော အနက်ကိုလည်း ယူသင့်၏။

အရောင်လက်လက်ညီးညီး ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသည် ဝိသဇ္ဇနီပါသော အနက် တည်း။

‘ရှာမီးကျီးသို့၊ ညီးညီးဝါဝါ’

‘ရွှေလှည်းဘီးသို့၊ ညီးညီးလက်လက်’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သည် ထင်စွာ။

ဟဆွဲသောအရာကား ပုပ်ညီသည်ဆိုသောအရာမျှသာ ထင်၏။

‘ပြည်ခွန်ဆီကို၊ ပုပ်ညီမှတ်အုံး’

‘အညစ်ကြေးညီ၊ မသန္တိသား’

‘လူပစ်စော်ညီ၊ ငဒုသီနှင့်’

‘ညီငှောက်နံစော်၊ ရေအိမ်သော်လည်း’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သော အရာ ထင်၏။ ညီကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ည၊ ည၊ ညး)

၁၃၄။ ညဗျည်း တချောင်းငင်၊ နှစ်ချောင်းငင် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ည ကာရန္တနီကံ ဝေါဟာရကား မထင်။ ည ကာရန္တနီကံကား ညစ်ညူးသည် ဟူသော သက်သက် ညအက္ခရာနီကံ ဝိသဇ္ဇနီသံမျှသာ ထင်၏။ ထိုနီကံ ညစ်သည် ဟူသော စကားအရ မသန့်မရှင်း မြူကြေးညှင်း လိမ်းကျံသည် ဟူသော အနက်သာ ရရှိ။ ညူးသည် ဟူသော စကားအရ မထွက်။ ယှဉ်ဖက်ကာသာ ဖြစ်၏။

“ယုဂန်ဦး၌၊ ညစ်ညူးတိမ်ပုပ်”

“သတင်းညစ်ညူး၊ ဝက်ညှန်လူးသို့၊ ကျေးဇူးတစ်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်အင် ထင်စွာ၏။ ညူကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ညေ၊ ည)

၁၃၅။ ညဗျည်း သဝေထိုး၊ နောက်ပစ် ဝေါဟာရများ

ညေ ကာရန္တနီကံလည်း ဝေါဟာရ မထင်။ ည ကာရန္တနီကံကား -

“လွမ်းကြေလွမ်းကွဲ၊ ဤဆင်းရဲထက်၊ မိညဲလတ်လတ်”

“ရှည်လျားမြင့်မြီး၊ တလဲလဲလျှင်၊ မိညဲမယ်ပွား”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာ ထင်၏။

ည ဟူသော ဤစကားခွန်းသည် မိန်းတို့နီကံ အသာအယာ ဆိုမိန့်ခြင်းမျှသာ။ အရအနက် မထင်။ ည ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ညော၊ ညော်၊ ညော်)

၁၃၆။ ညဗျည်း ဟထိုး၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ ရှေ့ထိုး ဝေါဟာရများ

ညော ကာရန္တနီကံကား ညက်ညောသည်ဟူသော အရာမျှသာ ထင်၏။ ထိုနီကံ လည်း ညက်သည်ဟူသော စကားအရ သိမ်မွေ့နူးညံ့ခြင်းဟူသော အနက်သာ ရရှိ။ ညော ဟူသောစကား အရမထွက်။ ယှဉ်ဖက်ကာသာတည်း။

ညောင် ကာရန္တနိုက်ကား အနံ့ညောင်သည်ဟူသော ဟဆုံးဆိုမိန့်သံမှာသာ ထင်၏။
ထိုဝေဟာရကား မျှို့လင်္ကာစာဟောင်းမထင်။ အနက်အားဖြင့်ကား တူးချစ်သော
အနံ့ ထင်စွာပေါက်ရောက်သည်ကို ဆိုခြင်းတည်း။ ညော ကာရန္တ ပြီးပြီ။

၈ ဝဂ်၌ သရအန္တ ၁၀ ကို ထုတ်ဆိုခြင်း ပြီးပြီ။

(တ၊ တွ)

၁၃၇။ တဗျည်း ဝဆုံး ဝေဟာရများ

မုဒ္ဒဇ ဋ ဝဂ်နိုက်ကား မြန်မာမှုသက်သက် အသုံးမထင်။

ဒန္တဇ တ ဝဂ်နိုက် တ ကာရန္တကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆုံးလည်း
ကောင်း ထင်၏။ တောင့်တသည်၊ ယူတသည်၊ လင်းတဟူသော ငှက်၏အမည်
တို့နိုက် တသက်သက်ထင်၏။ ထိုနိုက် တ၏ ဟူသည်ကား အောက်မေ့ခြင်းအနက်
တည်း။ တောင့်တသည်၊ ယူတသည် စသည်ဖြင့် ယှဉ်ဖက်သော စကားခွန်းတို့ကား
အရတူ အရကဲ့ ရှိရာ၏။ တောင့်တ ဟူသည်နိုက် တောင့်ဟူ၍ မြစ်သံမပါစေပဲ
အခွင့် ပြည့်စုံကြောင်း တောင်းဆိုလျက် တ သည်ဟူသော အနက်ထွက်သင့်၏။

ယူတ ဟူသည်နိုက်လည်း ယူကျုံးယူဆ၍ တ သည်ဟူသော အနက်ထွက်သင့်၏။
ဤနှင့်လျော်စွာ လွမ်းတသည်၊ ဆိုတသည် စသည်ဖြင့် ဖက်ဆိုရာနိုက်လည်း အရ
အနက် အသီးထွက်တန်၊ မထွက်တန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

- “မတောင့်မတ၊ မကြောင့်မကြတည်း”
- “စီးပွားတောင့်တ၊ အောက်မေ့ကြ၍”
- “တီးတိုးဆိုကြ၊ အိမ်ကိုတခွဲ”
- “အိပ်ချင်အိပ်ရ၊ လွမ်းတအိပ်ရာ”
- “သွယ်ရွမ်းဆိုတ၊ ယိုကျရွမ်းသွယ်”
- “ညဉ့်နေမဟူ၊ ဝိုတယူလျက်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သည် ထင်စွ။ ထိုတွင် တ ယူသည်၊ ယူတသည် ဆိုသော
အရာနိုက်၊ တရူသည်၊ ရူတသည်ဟူ၍၊ ရနှင့် ရှိမှုကား ရင့်သောအသံဖြင့် တသည်
ဟူသော အနက်ဖြစ်သင့်၏။ ရူ ဟူသော စကားခွန်းသည် တွန်မြည်ခြင်း အနက်ကို
ဟောသော မာဂဓသဒ္ဒါထင်၏။ ထိုသဒ္ဒါကိုစူး၍ မာဂဘောသာ မူလတွင် နှစ်
ချောင်းငင် ဒီဃသံ ဆိုပါသည်မျှသာ ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။

လင်းတ ဟူသော အမည်နှိုက်လည်း နေအရုဏ်အလင်းကို ရလျှင်ခြင်း အစာနှိုက် တသည်ဖြစ်၍ 'လင်းတ'ဆိုသည်ယူလျှင် ယခင် တခြင်းအနက် လည်းကောင်းတည်း။ လင်းတကို မာဂဓနိုက် ဝိဇ္ဇာသဒ္ဓါဟော၏။ ဂိဇ္ဇာသဒ္ဓါသည် ဂိဇ္ဇာတတ်တည်း။ မက်မော ခြင်းအနက်ကိုပင် ဟော၏။ မက်မောခြင်း အနက်ကိုပင် တခြင်းအနက် ယူလျှင် မာဂဓအနက်နှင့် လျော်၏။

ဝဆုံးသောအရာကား တူသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထို တူ၏ ဟူသည်ကား တွဲ၏ ဟူသည်နှင့် မတူ။ ယှဉ်ပူးခြင်းအနက်တည်း။ ထိုတွင် တွဲ၏ ဟူသည်ကား မြီးစေခြင်းဆန္ဒ အားကြီးရာ၊ တူ၏ ဟူသည်ကား ထိုဆန္ဒ အားမကြီးရာ ဆိုမိန့်သည် ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ

‘သရက်ပင်က၊ တိုင်မှာတူ၍၊’
‘ဆိုင်းဆိုင်းတူတူ၊ ဆုံးမလိုငှာ’
‘မတည်းမူတူ၊ ပြည်မကျော်ထင်’

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။ ဤ တူ၏ ဟူသော စကားခွန်းနှင့် တွဲ၏ ဟူသည်၊ တွယ်၏ ဟူသည် စကားခွန်းတို့သည် ယှဉ်ပူးခြင်း အနက်တည်း။ ထို အန္တ ရောက်ခါလည်း အင်တန်ရုံဆိုလတ္တံ့။ တ. ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဃ၊ ဤာ)

၁၃၈။ တဗျည်း အပင့်၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

တာ ကာရန္တနှိုက်လည်း သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် တိုင်းတာသည်၊ အလှည့်အတာ၊ ညှာတာသည်၊ ချွေတာ သည်၊ တွယ်တာသည်၊ သင်္ကြန်အတာ၊ ရာခင်းလယ်ယာ၊ လုပ်ငန်းဆောင်တာ၊ တံတင်းပူတာ၊ တိုက်တာတည်သည်၊ အိုးယေအမည် မှူတာ၊ ပန်းပင်ငယ်၏ အမည် ခတ္တာ၊ ပုလဲသန္တာ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာထင်၏။ ဤ တာဟူသော စကား ခွန်းသည် * နှိုင်းရှဉ့်ခြင်းအနက်၊ ရောက်သောအဖို့အလှည့် ဟူသောအနက်၊ ဤမျှ သော အနက်ရင်းဖြစ်လျက် အဆင့်အဆင့် စူးမြို့၍ ဆိုခြင်း၊ မိန့်ခြင်း အများထင်သည် ယူသင့်၏။ ထိုတွင် တိုင်းတာသည်ဟူသည်နှိုက် တိုင်းသည်ဟူသောအနက်စကားအရ နှိုင်းရှဉ့်ခြင်းအနက်သာ ရ၍၊ တာသည်ဟူသောစကား အရမရှိ၊ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှ

* ယခုအခါ ‘နှိုင်းယှဉ်’ဟု ရေးသည်။

သာတည်း ယူသင့်၏။ တာသည် ဟူသော စကားအရကိုလည်း နှိုင်းရှုခြင်းအနက် လည်းကောင်း ယူ၍ အနက်တူလျက် ယှဉ်ဖက်၍ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။

အလှည့်အတာ ဟူသည်နှိုက် ရောက်သောအဖို့ကို အလှည့်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အတာဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသည်ဖြစ်၏။ ရောက်သောအဖို့အလှည့်ကို နှိုင်းရှုခြင်း၊ ဤသို့သောအနက်သော်လည်း ယူသင့်၏။

ဤ နှိုင်းရှုခြင်းအနက်ကို တာဟူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက် အဆင့်အဆင့်စွဲမိ၍ ဖြစ်ဟန် ကို ဆိုဦးအံ့။ သစ်သား၊ ဝါးချောင်းငယ်သည် လှံ၏ အရိုးအတံ မဟုတ်သော်လည်း လှံရိုး၊ လှံတံပမာဏ ရှိသည်ဖြစ်၍ လှံတံ မည်၏။ နွားကျွဲ ရန်သူတို့ကို နှင်ဖြို ခြိမ်းမောင်းသော အချောင်းအတံဖြစ်၍ နှင်တံလည်း ဆိုသင့်၏။ နွားကျွဲရန်သူတို့ကို ဖဲခွာစေသဖြင့် တွန်းလှန်ကျောက်ကန်လိုက်ခြင်းအနက်ကို စွဲ၍ လှန်ကန် လည်း ဆိုသင့်၏။ ဤသို့သော သဘောကျအနက်နှင့်အညီ လှံတံဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နှင်တံ၊ လှန်ကန် ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်သော ဝါးချောင်းစသော အတံကို မာဂဇနိုက် ဒဏ္ဍသဒ္ဒါဟော၏။ ဒဏ္ဍသဒ္ဒါ၏ အနက်လည်း ယခင် နှင်ဖြိုခြိမ်းမောင်းခြင်းဟူသော အာဏာကို ဖြစ်စေကြောင်း အဆောက်အဦဟူသော အနက်တည်း။ ထိုအနက်နှင့် လျော်စွာ အာဏာပြုကြောင်းဖြစ်သော အချောင်းအတံသည် တတောင် နှစ်တောင်မျှ ဖြစ်သော်လည်း ဒဏ္ဍမည်ရင်း ဖြစ်၏။ နှိုင်းရှုတိုင်းတာခြင်း အနက်ကို လိုသော အခါကား -

“ငါးတောင်ထွာမြတ်၊ အစွန်းလွတ်သား၊ ကိုင်းညွတ်ကွေးကွေး၊ ကုလလေးတာ” ဟူသည်နှင့်အညီ ငါးတောင်ပမာဏ။

“သတ္တဟတ္တာ၊ မြင်းမိုရ်တာ” ဟူသည်နှင့် အညီ ခုနစ်တောင် ပမာဏ။

“ဝိဒတ္တာဓိက၊ ဒသရတနံ” ဟူသည်နှင့် အညီ ဆယ်တောင်ပမာဏ။

ရှိသော်သာ ဒဏ္ဍသဒ္ဒါ၏ အနက် ဖြစ်၏။ ထိုဒဏ္ဍသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို တာဟူ၍ မြန်မာဘာသာ ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ထို တာ ဟူသော မြန်မာဘာသာသည် နှိုင်းရှု တိုင်းတာခြင်းအနက်တည်း။ ထို တိုင်းတာကြောင်း ဝါးချောင်းကို တာ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကို စွဲ၍ ဝါးချောင်းမှတပါး တိုင်းတာအပ်သောကြီးကိုလည်း တာကြီး။ ထို တာဝါး၊ တာကြီးတို့ဖြင့် တိုင်းတာအပ်သော အခွန်မြေပြင် စသည်တို့ကိုလည်း တတာ၊ နှစ်တာ စသည်ဖြင့် အဆင့်အဆင့် စွဲမိ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း များစွာထင်ကုန်သည် ဖြစ်၏။

ညာတာ ဟူသည်နှိုက် ညာဟူသောစကားအရကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ ကိုယ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်နှင့်စပ်သည်ကိုလည်းကောင်း နှိုင်းရှုခြင်းအနက်။

တာဟူသည်ကိုလည်း ဤအနက် လည်းကောင်း ယူ၍ တူသောအနက် ယှဉ်ဖက်၍ ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူသင့်၏။ ယခင်နည်းတူ ‘ရောက်သောအဖို့တာဝန်’ ဟူသော အနက် ယူ၍ ‘ထောက်ရှု နှိုင်းရှုခွင့်အပ်သော အဖို့တာဝန်’ ဆိုသည် ယူ၍လည်း ယူသင့်၏။

*ခြေတာ ဟူသည်နှိုက်လည်း ခြေဖဲ့ ရွေးချန်အပ်သော အဖို့တာဝန်၊ ခြေဖဲ့၍ ချန်သဖြင့် ထောက်ရှုနှိုင်းရှုခွင့်ဖြစ်သည်ဟူ၍ တာဟူသော စကား၏ အနက် ပေါ်အောင် ယူသင့်၏။

တွယ်တာသည် ဟူသည်နှိုက်လည်း ငြိတွယ်သဖြင့် ထောက်ရှုနှိုင်းရှုခွင့်၊ ငြိတွယ် အပ်သော တာဝန်ဖြစ်သည်။ ဤသို့သောအနက် ဖော်၍ ယူသော် ရသင့်၏။ ဤ တွယ်တာ၊ ခြေတာ၊ ညှာတာဟူသော စကားခွန်းနှိုက် တွယ်ခြင်း၊ ခြေခြင်း၊ ညှာခြင်း အနက်သာရ၍ ပြေပြစ်ရုံမျှ တာဟူသောစကားခွန်း ဖက်ဆိုသည် ဟူ၍လည်း ယူ သင့်၏။

သင်္ကြန်အတာ ဟူသည်နှိုက်ကား ရောက်သောအဖို့တာဝန် ဟူသော အနက် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် သဘောအားဖြင့် နှစ်သစ်နှစ်ဦးဆန်းခြင်းသည် တနင်္ဂနွေ၊ တနင်းလာ စသည်ဖြင့် အလှည့်အလှည့် ရောက်သောအဖို့တာဝန် ဖြစ်၍ တနင်္ဂနွေ အတာ၊ တနင်းလာအတာ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။

သင်္ကြန်ဟူသော ဝေါဟာရကား မာဂဓနိုက်သင်္ကြံ၊ သံသကရိုက်နှိုက် သင်္ကြံ နှိုသည်တွင် သင်္ကြံနှိုက် တအက္ခရာ ကျေ၍ နဝယ် တံခွန်လွှားသဖြင့် ‘သင်္ကြန်’ ဟူသော ဝေါဟာရဖြစ်၍ မြန်မာမှု သက်သက် မဆိုရ။ ထို သင်္ကြံ ဟူသည်နှိုက် သံပုဗ္ဗ၊ ကမုဓာတ်ကြံ၍ ‘ပြောင်းရွှေ့ခြင်း’ ဟူသော အနက်ကို ယူရ၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ တနင်းလာ၊ အင်္ဂါစသော ဂြိုဟ်တို့၏ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းကိုလည်း သင်္ကြန် ဆိုသင့်လျက် ကြာကိုသာ ပက်စဟူ၏ သို့ တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်၏ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းကိုသာ ‘သင်္ကြန်’ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။ ထို တနင်္ဂနွေ၏ ပြောင်းခြင်းနှိုက်လည်း မိန့်ရာသီမှ မိဿရာသီသို့ ပြောင်းသည်ကိုသာ ‘အတာ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သင်္ကြန် ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုမိန့်ခြင်းထင်၏။ ပြိဿ၊ မေရန်စသော ရာသီသို့ ပြောင်းရာ နှိုက်ကား ‘သင်္ကြန်ပြောင်း’ဟူ၍သာ မိန့်ဆိုခြင်း၊ ဤသို့ အထူးဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ရာခင်းလယ်တာ ဟူသည်နှိုက်လည်း တိုင်းတာအပ်သော လယ်ရာ အခင်းအကျင်း ဟူသောအနက်၊ ထို ရာခင်း၊လယ်ခင်း အနက်သည် ပြုစုသိမ်းဆည်းအပ်သော အဖို့ တာဝန်၊ ဤသို့ သဘောအနက်ကို ယူသင့်၏။ လုပ်ငန်းဆောင်တာ ဟူသည်နှိုက်

* ယခုအခါ ‘ခွေတာ’ဟု ရေးသည်။

လည်း နည်းတူ လုပ်ဆောင်ငန်း၊ လုပ်ဆောင်စု၊ အဖို့တာဝန်၊ ဤသို့သောအနက်ကို ယူသင့်၏။ နှိုင်းရှုခြင်းတိုင်းတာအပ်သော လုပ်ဆောင်ငန်း၊ လုပ်ဆောင်စု ဟူ၍ တာ ဟူသော စကားခွန်း၏ အနက်ကို ဖော်၍ ယူသင့်၏။

တံတင်း၊ ပူတာ ဟူသည်နှိုက် တံတင်းဟူသည်၊ တာဟူသည်ကား အမည်မျှသာ။ ပူဟူသည်ကား အမည်အသွင်မျှသာကွဲ၍ မွန်မြတ်သော အသုံးအဆောင် သို့မိုးရာ ဟူသော သဘောအားဖြင့်တူသည်ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် တံတင်း ဟူသည်ကား သူဟောင်း တို့ ဝေၤဟာရသာ။ တာ ဟူသည်ကား ယခု ကာလနှိုက်သော်လည်း ခေၤဝေၤ ခြင်း ထင်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ

“မမိုးမထင်း၊ စိတ်တံတင်းကို”
“တံဆိပ်ပြောက်ကွင်း၊ ရွှေတံတင်းလျှင်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုရာနှိုက် တာကိုပင် တံတင်းဆိုသည် ယူသင့်၏။

“ထမ်းလောက်ဥစ္စာ၊ ပြည့်နှက်ပါသား၊ ရွှေတာတံတင်း”

ဟူ၍ စပ်ဆိုသောအရာနှိုက် တာဟူသည်၊ တံတင်းဟူသည် ယှဉ်တွဲယှက်စပ်သောအရာ လည်းထင်၏။ ပူဟူသည်ကား နှီးရက်တဏှာ အလုံးအဝန်းသာ ထင်သောကြောင့် အသွင်ကွဲ ဖြစ်သင့်၏။ ဤ တာဟူသည်နှိုက် သစ်ဖြစ်၍ သစ်တာ၊ ထိုနှိုက် ရွှေငွေ စသည် သို့မိုးလိမ်းကျလေ၍ လည်းကောင်း၊ ရွှေငွေကိုပင် ပြုလေ၍ လည်းကောင်း ရွှေတာ၊ ငွေတာ စသည်ဖြင့် အထူးထူးသော ဝေၤဟာရ ထင်ကုန်၏။ ထို တာ ဟူသည်ကို ခေၤဝေၤကာမျှလည်းယူသင့်၏။ ယခင် နှိုင်းရှုခြင်းအနက်ရောက်သော အဖို့တာဝန်ဟူသောအနက်ကို စွဲ၍၊ ဥစ္စာသိုမိုးရာဖြစ်၍ အစိုးရထိုက်သောဥစ္စာကို နှိုင်းရှုခြင်းထွက်၏ သို့ ဖြစ်သည်ဟူသောအနက်၊ ဥစ္စာကို သိုမိုးသဖြင့် ထိန်းခြင်း၊ စောင့်ခြင်း အဖို့တာဝန် ဖြစ်သည်ဟူသောအနက်ကို စွဲ၍ အနက်ရ ကြံသော်လည်း သင့်ရာသည်ပင် ဖြစ်၏။

တိုက်တာ ဟူသည်နှိုက်လည်း တိုက်ဟူသော စကားအရ ပိုင်းခြားဆီးကန့်သော အခန်းကိုသာ ရ၍၊ တာ ဟူသော စကားအရ မထွက်။ ယှဉ်ဖက်ကာ မျှသာလည်း ယူသင့်၏။ ယခင် သစ်တောဟူသည်မှာကဲ့သို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော အဖို့တာဝန်၊ တိုင်းတာနှိုင်းရှု ဖြစ်ထိုက်သောအရပ် ဖြစ်သည် ဟူ၍ အနက်ရ ကြံသော်လည်း ရသင့်အံ့သည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

အိုးငယ်၏ အမည် မှူတာ ဟူသည်နှိုက်ကား အနက်မရ၊ ပညတ်မျှလည်း ဆိုသင့် သည်ပင်။

“သင်းမြို့ကြိုင်စွာ၊ ရေသီတာ”

ဟူသည်နှိုက် သင်းပျံ့ဆိုမည့်အရာကို သင်းမြို့ဆိုသည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ သင်းမြို့ ကြိုင်ပျံ့သော အနံ့ရှိသောရေ၏ သို့မှီးရာ အဖို့တာဝန်ဟူသော အနက်၊ ထိုသင်းမြို့ ကြိုင်ပျံ့သောရေကို နှိုင်းရှုခြင်း ထွက်အံ့သို့ ထည့်သွတ်ရာဖြစ်သည်ဟူသော အနက် ဟူသော်လည်း သင့်ကောင်း၏။

မြို့အိုး ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် သင်းကြိုင်ပျံ့စွာ ပြုပြင်အပ်သည်ဟူသော အနက် ကိုလည်းကောင်းယူ၍ မြို့အိုးဟူသော ဝေါဟာရ၊ ထိုမြို့အိုးဖြင့် ချင့်တုတ်အပ်သော ရေ စသည်တို့ကို တမြို့၊ နှစ်မြို့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ထို တမြို့ခန့်သော ရေ စသည်တို့ကို ဆန့်ဝင်ကောင်းသည်ဖြစ်၍ မြို့ဟူသောအမည်၊ ထို တမြို့ခန့် ဆန့်ဝင် သောရေကို ချင့်တုတ်နှိုင်းရှုခြင်း ဟူသော အနက်၊ ထိုတမြို့ခန့်ရေကို ထည့်သွင်း အပ်သဖြင့် ထိန်းစောင့်ခြင်းအဖို့ တာဝန်ဖြစ်သည် ဟူသောအနက်။ ဤသို့ အနက် ရကြသော်လည်း သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

ခတ္တာ ဟူသော ပန်းပင်ငယ်၏ အမည်၊ သန္တာ ဟူသောအမည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ် ကာမူ၊ အနက်မရသည်သာ ဖြစ်သင့်၏။ သဘောအနက် ရကောင်းသော မြန်မာမူ ဝေါဟာရတို့နှိုက် ယေဘုယျအားဖြင့် ပသတ်၊ မသတ်၊ အနက်မရ ပညတ်ခေါ်ဝေါ် ကာမူသော အရာနှိုက် တသတ်၊ နသတ် ရှိသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ခတ်တာ၊ သန်တာဟူ၍ တသတ်၊ နသတ် ရေးလိုသည်ကို ဆင့်လေသည်ကား မာဂဓနှိုက် ကေသရပုဒ်၊ အနက်က သရပုဒ် ပြား၏။ သို့ မြန်မာမူနှိုက်လည်း ပြားသည် တွင် ဝတ္ထုသဘောကွဲမရ။ တဝတလုံးတည်းသော အရာဖြစ်လျက် သရ နှစ်လုံး သုံးလုံး စသည် ထင်သောအရာကို အနေကသရ၊ ခတ်တွင် အသရ၊ တာတွင် အာသရ။ ဤသို့ သရနှစ်လုံး ရှိသောကြောင့် အနေကသရ မည်၏။ ထိုအနေက သရသည် အရ အနက် ကွဲမထင်။ ပန်းပင် တခုတည်း၏ အမည် ခတ္တာ ဟူသော ဝေါဟာရဖြစ်၏။ ထိုသို့ အသီးအခြား ကွဲပြား၍မရ။ တဝ တလုံးတည်းသော ဝေါဟာရကို ဆင့်၍ ရေးလေသည်။ ဤနှင့်လျော်စွာ ကတ္တရိဟူသော ပန်း၏ အမည်၊ ပိန္နဲဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်၊ သန္တာဟူသောအမည်။ ဤသို့စသော အရာ တို့ကို သဘောဝတ္ထု တစုတပြားတည်းသာ စိတ်ဖြာကွဲပြား၍ အရအနက် မထွက် ကောင်းသဖြင့် ဆင့်၍ ရှေးသူဟောင်းတို့ ရေးလေပြုကုန်သည်။ ထုံးရရာ၊ သဘော ကျရာ ပမာဏ ယူရာသည်။

“ဝေးရန်ခွာရှောင်း ကျေးသန္တာမောင်း” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“ချုန်းလျက်ရင့်ကာ၊ ပုန်းညက်ပွင့်ခါ” ဟူ၍ လည်းကောင်း

စပ်အင်ပြုသည်မှာ ဝေးရန်ဟူသည်တွင် နသတ်နှင့်အညီ၊ သန္တာဟူသည်တွင် နသတ်၊ ချန်းလျက်ဟူသည်တွင် နသတ်နှင့်အညီ၊ ပုန်းညက် ဟူသည်တွင် နသတ်စပ်သည်မှာ နသတ်အရာဖြစ်၍ စပ်သင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။ စပ်သည်ကိုလိုက်၍ သန္တာဟူသည်၊ ပုန်းညက်ဟူသည် နသတ်ဘိမူကား ဝတ္ထုသဘောအရ အနက်သီးခြား၍ ထွက် ကောင်းသကဲ့သို့လည်း ရှိအံ့သည်။ ကတ္တရိ၊ ခတ္တာ၊ ဥပါစဇ္ဈေ၊ စိစွေးရှုသည် ဟူသော အရာတို့ကဲ့သို့ အရအနက် သီးခြား၍ မထွက်ရာ။ ဆင့်၍ ရေးသော သူဟောင်းတို့၏ ထုံးကို လွန်၏ သို့လည်း ရအံ့သည်။

“သိမ်ရစ်လျှင်၊ ချိန်အသစ်လျှင်”
“သဇင်မဉ္ဇူ၊ တအင်ခြည်မြူ”

စသည်တို့နှိုက် ချိန်အသစ် ဟူသည်တွင် နသတ်နှင့်အညီ၊ သိမ်ရစ်ဟူသည်မှာလည်း နသတ်လျက်၊ ခြည်မြူဟူသည်မှာ ညသတ်၏ သို့၊ မဉ္ဇူ ဟူသည်မှာ ညသတ်ရေး ရအံ့။ ထိုသို့သော အရာတို့နှိုက်သော်လည်း မပျက်တန် ပျက်လေအံ့သည်။ ဤသို့ အရာတိုင်း စပ်အင်ရှိတိုင်းရေး၍၊ မတော်အံ့သည် ဖြစ်၍၊ ပါငြိပ်ငြိပ်ဖြစ်သော အရာ၊ သူဟောင်းတို့ ရေးထုံးရှိသော အရာကို ပမာဏပြု၍ စွဲသုံးရာသည်ဖြစ်၏။

ကျော ဟူ၍ ယပင့်သောအရာကား တေးကျောစသော *စောင်းညှင်းတို့၏အသံ၊ တွတ်တွတ်ကျောကျောပီသည်၊ တွေးတွေးကျောကျောနီသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ တို့နှိုက်သာထင်၏။ ထိုနှိုက် စောင်းညှင်းတို့၏ အသံသည်ကား စောင်းသံ အရိပ် မျှကို ဖမ်း၍ လူတို့ ဆိုမိန့်သောအရာ၊ စောင်းသံနှင့် အငေါအချ ထပ်ကာမျှ ဝဏ္ဏတပါး ကွဲပြားလျက်ပင် အသံလွင်အသံရွှင် ထင်စေလျက် ယှဉ်ဖက်၍ လိုရာ ဖွဲ့ကုံး၍ သီချင်းကိုလည်း တေးသံကျာသံဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်စေ၏။

“ထံတုံ တေးကျား၊ အချင်းများကို၊ မကြားစဖူး”

ဟူ၍ တောလားတွင် ဝိသဇ္ဇနီသံဖြင့် စပ်ဟပ်သည်ကား ‘အချင်းများကို’ ဟူသော နောက်စပ်အင်ကို မြော်ပါသည်သာ။ တေးကျောဟူသော စကားခွန်းပင်တည်း။

တွတ်တွတ်ကျောကျော ပီသည် ဆိုသော အရာကား တွတ်တွတ်ပီသည်သာ ဆိုလို ရင်းကို အသံပီဟန် ထင်စေလို၍ ဖက်ဆိုကာမျှသာ ဖြစ်၏။

တွေးတွေးကျောကျောနီသည် ဆိုသောအရာကား နီသောအဆင်းကို ထင်စေလို၍ တွေးတွေးတွတ်တွတ်၊ ရဲရဲချင်းချင်း ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ထင်စေလို၍ ဆိုသော အရာမျှသာတည်း။

“နားဥောင်းသိင်္ဂါ၊ ဆင်ပြီးစွာမှ၊ နီကျာရိုးသွယ်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာထင်၏။ တ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

* ယခုအခါ ‘စောင်းငြင်း’ တု ရေးသည်။

(တိ)

၁၃၉။ တဗျည်း လုံးကြီးတင် ဝေါဟာရများ။

တိ ကာရန္တိန္နိကံ ညီမျှသည်ကို 'တိတိ' ဆိုသောအရာ၊ များသည်ကို ရည်၍၊ 'အတိ' ဆိုသောအရာ၊ ကိရိယာအနက်မျှကိုသာ 'တိ' ဟူ၍၊ ဆိုသောအရာ၊ ရှေ့အတိ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ သရွံ့တိဟူသော ငွေမျိုး၏ အမည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တ သက်သက် ဆိုမိန့်သော အရာသာ ထင်၏။

ထိုတွင် ညီမျှသည်ကို တိတိ ဆိုသော အရာကား

- “ဤသာတိတိ၊ ဂုဏ်ကြီးချိသည်၊ တစိမဟုတ်ရာသေးတည်း”
- “မချယ်စိုးစိ၊ မမွေးငြိသည်၊ တိတိလက္ခဏာ”
- “သဘောတိတိ၊ ဆိုရိုးမိလျက်၊ တိတိမြေပြင်”
- “ကျေးဇူးမသိ၊ တိရရိလျှင်၊ ထိထိပါးပါး”
- “ရဲးရဲးမျက်စိ၊ တိတိနဖူး”
- “တံသုတ်ခတ်ထိ၊ လက်ဖြင့်တံသို့၊ မာတလိနတ်”

ဤသို့စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာတို့နှိုက် မယွန်း၍၊ မယိုမထွက် ညီမျှလျက်တည် သောအရာ ထင်အောင်ယူရာ၏။ ဂုဏ်ကြီးသည်၊ ဤသာတိတိ၊ ညီမျှသည် ယူ၍၊ လည်းကောင်း၊ စကြာရာစာ ကြန်လက္ခဏာတို့သည် အယိုအယွန်းမရှိ၊ တိတိညီမျှသည် ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ မြေပြင်စယွန်းစယိုမရှိ၊ တိတိညီမျှသည် ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ သူ့ကျေးဇူးကို ထောက်ချင့် ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိ၊ တိတိစင်မျှ ချေဖျောက်လေ၍၊ မြေ သမားအား ချော့စားလေသည် ဟူ၍၊ လည်းကောင်း၊ တံသုတ်ဝါးဖြင့် ထိခတ်စေ လျက် ညှိညှတ်သောအရာ၊ လက်ဖြင့် ဆုပ်ကိုင်၍၊ မယိုမယွန်းရ ညီမျှစွာ တိသော အရာဟူ၍၊ လည်းကောင်း တိတိ၏ အရ ညီမျှခြင်းအနက်ပေါ်အောင် ယူရာ၏။

များသည်ကိုရည်၍၊ အတိဆိုသော အရာကား

- “မီးသာအတိ၊ ပြောင်ပြောင်ညိခဲ”
- “မြူးသိုကျိသား၊ ငွေတိကြွေကြွေ”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာတို့နှိုက် နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာဘုံအလုံး မီးသာ ပွားများ ဝှန်တက်၍၊ ပြောင်ပြောင်ညီးညီး ရှိလေသည်။ 'ပြောင်ပြောင်ငြိမျှ' ဟူ၍၊ ငှက်

ရစ်လျက်ရှိမှု ပြောင်ပြောင်လက်လက် ငြိစွဲလေသည် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အမြီးသိုမှီးသောငွေသည် အကျိအခဲအများရှိသည်ကို ရည်၍ ‘ငွေအတိ’ ဆိုသင့်လျက် အ အက္ခရာကျေ စပ်လေသည် ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်သော အရာဖြစ်၏။

ဤနှိုက် မြားမြောင်သည်၊ တပီးမရော၊ ရွှေငွေပုလဲသန္တာ စသည်ကို ‘ရွှေငွေအတိ’ လိမ်းကျံမှမ်းမံသည်၊ ပုလဲသန္တာအတိ စီနစ်သည်’ ဟူ၍ အ အက္ခရာပါဆိုသင့်သည်တွင် လင်္ကာအားဖြင့် အ အက္ခရာကျေစပ်လေသောအရာလည်း ရှိသည် ဖြစ်၏။

ကိရိယာအနက်မျှကို ‘တိ’ ဆိုသောအရာကား
“မတတ်ချည်းသာ၊ ဆိုကုန်ကတိ၊ ကြံရာမရ”

ဟူ၍ ‘တည်း’ ဆိုမည်အတွက်ကို ‘တိ’ ဟူ၍ ဆိုသော အရာထင်၏။ ဤနှိုက်ဆိုကုန်ကဖြင့် ဟူ၍လည်း အချို့ စာထင်၏။

- “အသချေတိ၊ လနေရောင်ဝင်း”
- “သားဆမီးတိ၊ ပွားစီးလပြီး”
- “တုကင်းစည်တိ၊ တီးမြည်ကြံကြံ”

စသည်ဖြင့် ကိရိယာအနက်ကိုမျှရည်၍ ‘တိ’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းထင်၏။ ဤနှိုက်လည်း အသချေတိ၊ သားဆမီးအတိ ဟူ၍ များပြားသော အနက်ကို ရည်၍ အတိ ဆိုသော အရာဖြစ်သည်ဟူလျှင် သင့်အံ့သည်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော်လည်း တိဟူသည်၊ တည်းဟူသည်၊ သောဟူသည် စသောအားဖြင့် ကိရိယာခြောက်ဆယ် ဟူသည်တွင် တိ ဟူသော အရာထင်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အရာတိုင်း အကျောက်အကန် မပြင်သာသည်ကို လည်းကောင်း၊ ‘မြားမြောင်သည်၊ တပီးမရောသည်’ ဟူသော အနက် မသင့်သောအရာ ရှိအံ့သည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ ကိရိယာအနက်မျှကို တိဟူ၍ ဆိုသောအရာ ရှိသည်သာဖြစ်၏။

ရွှေသတိ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာကား ကြေး၊ ခတ်ပြာ စသည် မရော၊ အတွင်းအခေါင်း မျှသော်လည်း မလပ်၊ တစပ်တယှက်တည်း ရွှေသား၊ ငွေသား အတိ ဖြစ်သည်ဟူသောအနက် ယူသော်လည်း သင့်ရာ၏။ ဤနှိုက် ‘ရွှေသားအတိ’ ဆိုလိုသည်ကို အက္ခရာအချို့ကိုချေ၍ ဆိုသင့်သကဲ့သို့ရှိ၏။ ရွှေငွေတို့၏ အစွမ်းသတ္တိ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရွှေပကတိ၊ ငွေပကတိ ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုလိုသည် ယူမှု မာဂဓာတာသာ မူလဖြစ်၏။

“ရွှေသတိတိုင်၊ မဏိမောင်းစွာ၊ မျက်ကောင်းမြွာလျက်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာ ထင်၏။

ထိုမှတစ်ပါး သတိရသည်၊ သတိရှိသည် စသည်ဖြင့် အောက်မေ့ခြင်း၊ အစွဲအမှတ် ထင်ခြင်းကို ‘သတိ’ဆိုသောအရာလည်း မာဂဓဘာသာ လည်းကောင်းတည်း။ ဤ သတိဟူသော ပုဒ်သည် သရဓာတ်ဖြင့်ပြီးသောအရာ၊ အသဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော အရာ ရှိသည်တိုင် အောက်မေ့ခြင်းအနက်ကို သတိဟူ၍ ဆိုသောအရာနှိုက် ပရမတ္ထပညတ်မျှ အရကွဲယူသင့်၏။ သုစရိုက်အရာနှိုက် ‘သတိ’ဟူ၍ ဆိုသော အရာကား ပရမတ္ထ၊ ဒုစရိုက်နှိုက်ကား ပညတ်မျှဟူ၍ ခွဲသင့်၏။ ဤကား သတိ ဟူသည်နှိုက် အသံတူ လျက် အနက်ကွဲကို စိတ်ဖြာစေခြင်းငှာ မှာလိုက်သည်။

ပကတိဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း မာဂဓဘာသာ လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဤနှိုက်ကား ‘ပကတိဝေလံ၊ ပကတိဗျဉ္ဇနေ’ စသည်ဖြင့် ထင်သော ဗါဒီကို ရှုသာပြီ။ မာဂဓနှိုက် အနက်အရ ပုဒ်ပြီးဟန်အခြင်းအရာကို ဆရာတို့မှ နည်းရလွယ်အံ့သည်ကို လည်းကောင်း၊ ကျယ်ဝန်းစွာဆိုသဖြင့် လူပြိန်း နားယွက်အံ့သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်သဖြင့် ရိပ်မြက်ကာမျှ အလျဉ်းသင့်၍ ရေးလိုက်သည်။

သရွံတိဟူသော ငွေ၏ အမည်ကား မှန်တို့အလို ငွေကို သရွံ၊ မြေကို တိ ဆို သည်။ မြေမှထွက်သောငွေ၊ မြေကိုပြုပြင်အပ်သောငွေ ဆိုလို၏။ သို့ ရှိ၏။ သရွံ ဟူသည်ကို ငွေယူ၍ ငွေအတိ ဖြစ်သည်။ အညစ်အကြေး တေးခတ်ပြာ စသော ဓာတ်တစ်ပါး မရော၊ ငွေသားအတိဟူ၍ အအက္ခရာပါ မြန်မာမှု စပ်နှော၍ ယူရ အံ့သို့လည်း ရှိ၏။ တိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(တိ၊ တီး)

၁၄၀။ တဗျည်း လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

တိ ကာရန္တနှိုက်ကား တသက် ဝက်တွင် ဝိသဇ္ဇနီသံပါသည်။ မပါသည်မျှ ကွဲ၏။ ထိုတွင် ဝိသဇ္ဇနီမပါသကား တီထွင်သည်။ တိရစ္ဆာန်၏ အမည် တိ၊ ဖန်တီ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာ၊ သတုတ်သတိဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်၊ ခတီဟူသော ကြော့ခွက် ၏ အမည် စသည်တို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် တီထွင်သည်ဟူသောအရာနှိုက် ထင်သည် ဟူသောစကားသာ အရရှိ၍ တီဟူးသာစကား အရမထွက်၊ ယှဉ်ဖက်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ မှုဟောင်း တိမ်မြုပ်သည်ကို ချင်းနင်းသုတ်သင်သည် ဟူသော အနက်ကို ‘တီသည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ထွင်သည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုလေသည်။ ဤသို့လည်း အနက်တူသည် ယူသင့်၏။

ဓာတ်ယအကြိမ်

“ကျမ်းကြီးကျမ်းငယ်၊ လယ်နှယ်တီထွင်”

ဟူ၍၊ စပ်ဆိုသောအရာ၊ လယ်တီသည်၊ ရာတီသည်၊ မုရင်းကောက်တီ ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။

တိရစ္ဆာန်၏ အမည် တီ၊ မွဲတီ ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်သော အရာကား ဆင့်၍၊ စွဲမှတ်ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရဖြစ်၏။ မြေကို ချင်းနင်းတီထွင်၍၊ သွားတတ်၊ စားတတ်သဖြင့် တီဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်၊ ထိုတိရစ္ဆာန်နှင့် သဏ္ဍာန်တူ ဖမ်းယူ၍၊ လုပ်လေသဖြင့် မွဲတီဟူသော အမည်၊ ဤသို့ အဆင့်ဆင့် စွဲ၍၊ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည် ယူသင့်၏။ တိရစ္ဆာန်၏ အမည် တီ ဟူသည်ကား ပညတ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။

ဖန်တီဟူ၍၊ ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက်ကား-

“များခြင်းစုံစီ၊ ဖန်တီဝယ်ရောင်း”

ဟူ၍၊ စပ်သော အရာနှိုက် များစွာ စုံစုံစီစီ ရှိသော ဥစ္စာကို ဝေဖန် တီထွင်၍၊ ဝယ်သည်၊ ရောင်းသည် ဟူသောအနက်ဖြစ်၍၊ တီထွင်သည်ဟူသော ယခင် အနက်လည်းကောင်းတည်း။

“မဟာမေဒနိ၊ ပြို့ခဲပြီဟု၊ ဖန်တီဖန်တုတ်”

ဤသို့စပ်သော အရာနှိုက်ကား အဖန်ဖန် တီတီတုတ်တုတ် လန်ဖျစ်ကြောက်ရွံ့ဖွယ် ယုန်သယ် ရေရွတ်ပြောဆိုသည် ဟူသော အနက်ဖြစ်၏။

“ရမြောက်လေပြီး၊ လမ်းခရီး၌၊ တတီးတုတ်တုတ်”

ဟူ၍၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ စပ်သည်လည်း ဤအနက်လည်းကောင်းတည်း။

သတုတ်သတီဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ယူသင့်၏။

ခတီဟူသော ကြော့ခွက်ငယ်၏ အမည်ကိုကား ပညတ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ ထို ခတီဟူသော ဝေါဟာရသည် ကုလားတို့မှ မူလအသံ ဖြစ်အံ့သည်။ ကုလားတို့ ဘာသာကား သံသကရိဋ်ကို စွဲမှီသောအရာလည်း ထင်သည်။ ဤ သံသကရိဋ်နှင့် မာဂလည်း ကွဲရာသမျှသာ၊ အရာတိုင်းမကွဲ။ စေ့စပ်အပ်သော အနက်ကြောင့် အိုးကို ‘သဋ်’ ဟူသည်နှင့် အတူယူ၍၊ စတုတ္ထကွရာ သ၊ မုဒ္ဒဇပဌမကွရာ ဋ တို့ကို နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် ဘဋိ၊ ရေးဖတ်လွယ်ရာသို့လိုက်၍၊ ခတီဟူ၍ သို့ ရှိ၏။

ဝိသဇ္ဇနီအသံကား မှုတ်တီးသည်၊ တီးပြာသည်၊ တုံတီးသည်၊ ကန်းတီးသည်၊ ပြုန်းတီးသည်၊ ပွန်း၍၊ တီး၍၊ ရှိသည်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတိုင် မှတ်တီးသည် ဟူသည်ကား စည်မျက်နှာ စသည်တို့ကို ရိုက်ခတ်သည်ကို ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။

“ရွှေစည်တီးတီး၊ ရွှေထီးဆောင်းဆောင်း”

“ဖျဖျဆော်ပြီး၊ စည်မောင်းတီး၍”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသောအရာ ထင်စွ။

တီးပြာသည်ဟူရာနှိုက်လည်း ဗန်း၊စကော စသည်တို့၏ အကွပ်အနားကို တီးခတ်သော အမူအရာ ထင်၏။

တံတီး ရှိသည်ဟူရာနှိုက် တံဟူသည်ကို သေးသေးထင်မှု တည်ထံ့ခြင်း အနက်၊ နသတ်မှု အတန်တန် ဟူသောအနက်ကို ယူ၍ တီးဟူသော စကားအရ မထွက်၊ ယှဉ်ဖက် ဘာသာ ယူသင့်၏။

ကန်းတီး ဟူရာနှိုက်လည်း ကန်းသည်ဟူသော စကားအရ မမြင်ခြင်း၊ ကွယ်ခြင်း ဟူသော အနက်သာရ၍ တီးသည်ဟူသော စကားအရ မထွက်သည် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

ပွန်းတီးသည်၊ ပြွန်းတီးသည်၊ မွန်းတီးသည် ဟူသော အရာတို့နှိုက်လည်း ပွန်းသည်၊ ပြွန်းသည်၊ မွန်းသည်ဟူသော စကားတို့နှိုက်သာ အရအနက် အသီးသီး ထွက်၍ တီးသည် ဟူသောစကား အရအနက်မထွက်၊ ယှဉ်ဖက်ကာမျှသာ ဟူ၍ ယူသင့်၏။

ယခင် ပတ်စည်တို့ကို တီးသည်ဆိုသောအရာနှိုက် အကြိမ်များစွာ တီးခတ်ခြင်း ဖြစ်၏။ သို့ အကြိမ်များစွာ ပွန်းခြင်း၊ ပြွန်းခြင်း၊ မွန်းခြင်း ဖြစ်သည် ဟူ၍ ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၍ တီး ဟူသောစကားခွန်း ယှဉ်ဖက်လေသည်လည်း ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ တင့်သည်သာမဆို၊ တင့်တယ်သည်။ ဆန်းသည်သာမဆို၊ ဆန်းကြယ်သည် ဟူ၍ အထူးထင်စေလိုသော အရာတို့နှိုက် စကားခွန်း ဆင့်ပွားပြန်သကဲ့သို့ အထူးထင်စေလို၍ ဆိုသောအရာများသာ ဟူ၍လည်း ယူကောင်း၏။ တီ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(တ)

၁၄၁။ တဗျည်း တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

တု ကာရန္တနှိုက်ကား အတန္တဟူ၍ ဆိုသောအရာ၊ အတုဟူ၍ ဆိုသောအရာ တို့နှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် အတန္တဟူသည်ကား ရှေးသူဟောင်းတို့၏ ဝေါဟာရတည်း။ အနက်အားဖြင့်ကား ‘ဥပမာပြုအံ့’ ဟူ၍ ဆိုလိုသော စကားခွန်းတည်း။

“အတန္တကား၊ ကျောက်စုအတိ”

“အတန္တကား၊ လျှင်ခုရက်ရက်”

“အတန္တကား၊ ရောရနက္ခတ်”

“အတန္တကား၊ မြစ်ဖုကုန်လေ”

“အတန္တကား၊ သူ့မယားကို”

“တရားမရှု၊ ပြစ်မှားပြုသော်၊ တန္တပမာ၊ လေညာရွှေရှု၊ လွင့်သည့် မြူလျှင်”

စသည်ဖြင့် အစပ်အဟပ် အဆိုအမိန့်ထင်စွ။ ဤနှိုက်လည်း အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီး သည်နှင့်အညီ စိတ်ဖြာ၍ အရအနက် မထွက်၊ တလုံးတည်းသော အရအနက်သာ ရှိသောကြောင့် နဆင့်လျက် ရေးသည် ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် အရကွဲကြံ၍ ယူမှုကား ‘အတန်အလျော်ကို တု(ခိုင်း)သည်’ ဟူ၍ ယူသင့်၏။ ဉာဏ်လိုက်စေခြင်းငှာသာ ရရာသော သဘောအနက်ကွဲကို ဆိုလိုက်သည်။ (‘အတန်တု’ ဟူ၍ နသတ်ရေး ချေသော် ရေးထုံးကို လွန်ရာကျအံ့၊ မသင့်နိုး။)

အယောင်အတူ ဟူသည်နှိုက် တူသည်၊ တူသည် ဟူသော စကားနှစ်ရပ်သည် နှိုင်း နှိုင်း တုဖက်ခြင်းအနက်အားဖြင့်ကား တူ၏။ သုဒ္ဓအနက်၊ ကာရိုက်အနက်အားဖြင့် ကွဲ၏။ ဤနှိုက် တူဟန်ကား တူသည်၊ တူသည် ဟူသော စကားနှစ်ရပ်သည် နှစ်ခု သောဝတ္ထုကို နှိုင်းရှုခြင်းအနက်ချည်းဖြစ်၍ တူသည်ဖြစ်၏။ ကွဲဟန်ကား တူ၏ ဟူသောစကားခွန်းသည် သယံဇာတ အလိုအလျောက် တူမျှသည်၊ တူတန်သည်၊ တူသည်၊ တူလျော်သည် ဟူ၍ စေခြင်းအနက်မယှဉ်။ သက်သက် တူမျှခြင်းသဘော ဖြစ်၍ သုဒ္ဓအနက်ဆိုသည်။ ထိုသုဒ္ဓအနက်သည် ကံပုဒ် ရ၊မရရှိသည်တွင် မရအပ် သည်နှင့် အညီ

“နတ်ရှင်သည်းဦ၊ နတ်နှင့်တူကို”

“ငါနှင့်တူသည်၊ ဘယ်သူယောက်ျား”

“ဤနှင့်အတူ၊ မင်းဒဏ်ဟူသည်”

ဤသို့စသော စပ်ဟပ်ခြင်း၊ နတ်နှင့်တူသည်၊ လူနှင့်တူသည် စသည်ဖြင့် အလွတ်ပြော ဆိုခြင်းတို့နှိုက်လည်း ကံပုဒ်မရသည် ထင်စွ။

တူ၏ ဟူသော စကားခွန်းကား တူစေသည် ဟူသော စေခြင်းအနက် ဖြစ်သင့် သောကြောင့် ကာရိုက်အနက်တည်း။ ထိုနှင့် လျော်စွာ

“ငါ့ကိုတု၍၊ ငါးခုသိလ။ ငါ့ကိုတု၍၊ ယခုအခါ”

“ငါ့ကိုနည်းယူ၊ စံတုမု၍။”

စသည်ဖြင့် ကို ဟူသော ကံပုဒ်တင်းလင်းသွင်း၍၊ စပ်ဟပ်သောအရာ၊ သဋ္ဌေးသူကြွယ် ကို တုသည်၊ ရဟန်း ပုဏ္ဏားကို တုသည် ဟူ၍၊ အလွတ်ပြောဆိုခြင်းတို့နှိုက် ကံပုဒ် ထပ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ ကာရိုက်ကံ ရသင့်သည်နှင့်အညီ ကာရိုက်အနက် ဖြစ် သတည်း။

ယင်းသို့လျှင် တုသည်၊ တူသည် ဟူသော စကားနှစ်ရပ် တူဟန်၊ မတူဟန်ကို နှလုံးသွင်း။ ဤနှိုက် ‘ရဟန်းပုဏ္ဏားနှင့် တူသည်’ ဟူသော စကားခွန်းဝယ် ‘ရဟန်း ပုဏ္ဏားနှင့်’ ဟူသော သဟာဒိယောဂ အနက်သည် တူစေသည် ဟူသော ကာရိုက် အနက် ရှိလသော် ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့ကို တူစေသည်ဟူ၍၊ ကာရိုက်ကံ ဖြစ်လေသည်။ ဤကိုထောက်၍၊ ကာရိုက်အနက်ဝယ်သာ ကာရိုက်ကံမျှ ရသင့်သည်။ သုဒ္ဓန္တိကကား ကံဆိတ်သင့်သည် ကို နှလုံး မသွင်းမိ၍၊ အဘကို တူသည်၊ အမိကို တူသည် ဟူ၍၊ အလွတ်ပြောဆိုခြင်းသည် တူသည်ဟူသော အနက်ကို ရောက်ခြင်း အနက် ယောင်၍၊ ဆိုကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

“နေကို တူသည်၊ မဇ္ဇူကဲ့သို့ ညွတ်လိမ့်မည်”

ဟူ၍၊ စပ်သောအရာနှိုက် နေသို့တူရူ မျက်နှာမူသော ပန်းကဲ့သို့ ညွတ်လိမ့် ဟူ၍၊ အဓိပ္ပာယ် ယူရအံ့။ ဤနှိုက် နေသို့မျက်နှာပြုသော ပန်း ဟူသည်ကား တိုက်ရိုက် အားဖြင့် နေရောင် တူရူကျောက်သော ပန်းသည် ညှိုးပြန်ခွေညွတ်သကဲ့သို့ လည်း ကောင်း၊ ရှေ့ကြာပန်းသည် နေရှိရာ အညာ မျက်နှာ ညွတ်သကဲ့သို့ ဟူ၍၊ လည်း ကောင်း ယူလို၏။

ထိုပန်းကို နေရှိရာ ညွတ်သည်ကိုစွဲ၍၊ ‘နေကြာ’ ဟူ၍၊ လည်း အချို့ခေါ်ကုန် သည်။ ‘သူရိယာဝဋ္ဋပန်း’ ဟူ၍၊ ကျမ်းဂန်ထင်သည်လည်း ထိုပန်းကိုလည်းကောင်း ဆရာတို့ ယူကုန်သည်။ ယံပုပ္ဖံ၊ သည်။ သူရိယံ၊ နေသို့။ အဘိမုခံ၊ ရှေးရှု။ ဝဋ္ဋတိ၊ လည်တတ် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုကြောင့်။ တံပုပ္ဖံ၊ ထိုပန်းသည်။ သူရိယာဝဋ္ဋံ၊ မည်၏။ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ဆိုရာ၏။ ထိုပန်းသည် နေရှိရာ ပွင့်ညှာမျက်နှာလှည့်ညွတ်၏ သို့ ညွတ်လိမ့်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ထောက်၍ ‘နေကိုတူသည်’ ဆိုသော အရာနှိုက် တူသည်ဟူသော စကားသည် တူမျှသည်ဟူသော အနက်မဟုတ်၊ တူရူဆိုအံ့သည်တွင် လင်္ကာအားဖြင့်သာ ‘ရူ’ မပါဆိုလေသည် ယူလို၏။ ဤသို့လျှင် တူသည် ဟူသော စကားခွန်း၊ တုသည် ဟူသော စကားတို့၏ အရလက္ခဏာကို စိတ်ဖြာ၍၊ နှလုံးသွင်း ရာ၏။

ထိုမှတပါး

“ရတုသုံးခါ၊ ရှင်ပြုံးစွာလျှင်”

“သုံးရတုလျှင်၊ ရုံးတစုလျှင်”

“မြစ်ရတုလျှင်၊ ချစ်စမှုလျှင်”

“သဘင်ပျော်မှု၊ နတ်ရတုလျှင်၊ ရောင်နုဆင်းရွယ်”

စသည်ဖြင့် ကာလဥတုကို ‘ရတု’ ဆိုသော အရာ။

“ရယ်စမှုဖြင့်၊ ရတုကဗျာ”

“သီချင်းရတု၊ ဆိုမှုတသီး”

စသည်ဖြင့် သီချင်းမျိုးကို ‘ရတု’ ဆိုသော အရာလည်း ထင်၏။

ထိုနှိုက် ‘ရမန္တိ သတ္တာ ဧတ္ထ တေနာတိ ဝါရတု’ ဧတ္ထ၊ ဤကာလနှိုက်။ သီချင်း
နှိုက်။ ဝါ၊ တနည်းကား။ တေန၊ ထိုကာလဖြင့်၊ သီချင်းဖြင့်။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါ
တို့သည်။ ရမန္တိ၊ မွေ့လျော် တတ်ကုန်၏။ ဣတိ တသွာ၊ ထိုသို့ မွေ့လျော်ရာ မွေ့
လျော်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်။ ရတု၊ ရတုမည်၏။ ဤသို့ဝစနတ္ထပြု၍၊ ရမုဓာတ်၊
တု ပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးဟန် ဆိုကုန်သည်ကား သဒ္ဒါမှ ကျမ်းဟန်အရ လက္ခဏာတမူ
ကားထင်၏။ သီချင်းဟော၊ ကာလဟော ရတု ဟူသော ပါဠိပါဠိ မထင်။ ဆိုခဲ့တိုင်း
မြန်မာဘာသာ ပျို့လင်္ကာသာ ထင်သောကြောင့် ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏။ တု ကာရန္တ
ပြုံးပြီ။

(တူ၊ တူး)

၁၄၂။ တဗျည်း နှစ်ချောင်းငင်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

တူ ကာရန္တကား ဝိသဇ္ဇနီသံပါ၊မပါ ကွဲ၏။ ထိုတွင် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံကား
ယခင် တုသည်၊ တူသည်ဆိုသောအရာ၊ တူဦးရီးဆိုသောအရာ၊ တူ၊ ပေ၊ တန်ဆာ၊
ခွေးတူ၊ ဝက်တူ၊ ဆိတ်တူ၊ မြင်းတူ၊ မိတူ၊ ဖတူ၊ ပျားမျိုးပျားတူ၊ အစို့မည်တက်တူ
ရန်နှောင်၊ တိရစ္ဆာန်တက်တူ၊ လှေမျိုးကတ္တူ၊ လူမျိုးရှိန်တူ၊ ဝါးကျည်ပတူဟူသော
အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဝိသဇ္ဇနီပါ အသံကား တူးဆွဲသည်၊ တူးနှံ့သည်၊ အငေါ်တူးသည်၊ ဖုဆစ်တူး၊
လူမျိုးကန်တူး၊ မြို့မြေတူး ဟူသော အမည်တို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် တူသည်ဟူသော စကားကို ဆိုခဲ့ပြီ။ တူဦးရီး၊ တူ၊ ပေ၊ တန်ဆာ ဟူသည်တို့ကို အမည်မျှသာလည်း ဟူကောင်း၏။ မိမျိုးဖမျိုးတို့နှင့် အကျင့်အချင်း အဆင်းသဘော တူလျော်စွာ ဖြစ်တတ်သည် ဟူသော အနက်ကို ကြံ၍ ယူမူ တူ ဟူသော အမည်နှင့် သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

တူ၊ ပေ၊ တန်ဆာ ဟူသည်နှိုက်လည်း ရိုက်ခတ်အပ်သော ရွှေငွေကြေးလျက်တို့ကို အပြန်အလျား တူမျှစေသည်။ စေ့စပ်အပ်သော သစ်ပျဉ်တို့ကို တစပ်တယှက်တည်း တူမျှစွာ ဖြစ်စေသည်ဟူသော အနက်ကို ကြံဆ၍ ယူမူ စိုးစဉ်းလျော်အံ့သို့ ရှိ၏။

ခွေးတူ၊ ဝက်တူ၊ ဆိတ်တူ၊ မြင်းတူ၊ မိတူ၊ ဖတူ၊ ပျားမျိုးပျားတူ ဟူသည်တို့နှိုက် ကား ထင်သာ၏။ ခွေးနှင့်လည်းတူ၊ ဝက်နှင့်လည်းတူ ဖြစ်သည်။ ဆိတ်နှင့်လည်း ကောင်း၊ မြင်းနှင့်လည်းကောင်း တူသည်။ မိတူ ဖတူ ဟူသည်နှိုက်ကား တိုက်ရိုက် အားဖြင့် မိမိဆုံကောင်းသော သတ္တဝါတို့ကိုသာ မဆို။ ကမ္မတံကြီးငယ် မသတ်၊ အတွင်းအပြင် ညီမျှစေသည်ကိုလျက် 'မိတူ ဖတူ' ဆိုမိန့်သော အရာထင်၏။

ပျားမျိုးပျားတူ ဟူသည်နှိုက် ပျားနှင့် အသွင်တူသည်။ ဤသို့လျှင် တူမျှသည် ဟူသော အနက်ကိုစူး၍ ရသင့်သည်ချည်း ဖြစ်၏။

အစို့မည်တတ်တူရန်နောင်၊ တိရစ္ဆာန်၏အမည် တက်တူ ဟူသည်ကိုကား အမည် မျှသာလည်း ဖြစ်သင့်၏။ အစွမ်းတက်တိုးခြင်း၊ အရည်တူမျှသည် ဟူ၍ အနက်ရ ကြံကောင်းအံ့သို့လည်း ရှိ၏။ တိရစ္ဆာန် တက်တူကိုလည်း မိမိ ကိုက်သည်နှင့်အမျှ တက်ဝန်တတ်သော အဆိပ်အစွမ်းရှိ၍ 'တက်တူ' ဆိုသည် ယူသင့်ကောင်း၏။

လှေမျိုးကတ္တူ၊ လူမျိုးရှိန်တူ၊ ဝါးကျည်ပတူ ဟူသည်တို့စား ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

ဝိသဇ္ဇနီပါအသံနှိုက် တူးဆွသည်ဟူသောစကား၏ အရကို အောက်နှိုက်ဆိုအပ်ပြီး သည်နှင့်အညီ မြေကိုဖောက်ထွင်းခြင်းအနက်ကို 'တူးသည်' ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း အထူးဖြစ်၏။

တူးနှံသည် ဟူသည်နှိုက်ကား မိုးရှိန်သင့်၍ ပြင်းပြစွာ မခံသာ၊ တူးထွင်းသကဲ့သို့ ပေါက်ရောက်လှာသော အနံ့ကိုစူး၍ တူးသည်၊ ချစ်သည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

“အငေါ်တူးနှင့်၊ ဆူးဆူးရားရား”

ဟူ၍ စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သည်နှိုက် ငေါ်သောအသံသည် မခံသာ ပြင်းပြစွာ နားသို့ ခိုက်ရောက်ခြင်း၊ တူးဆွ၏ သို့ ဖြစ်သည်ဟူသော အနက်ကို ယူကောင်း၏။

ပုဆစ်တူး၊ လူမျိုးကန်တူး ဟူသည်ကား အမည်မျှသာ ယူသင့်၏။ ထိုနှိုက်
ကန္တူးဟူ၍ နှစ်ဆင့်ရေးသည်ကား မပြားသော အရက်ထောက်၍ အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့
ပြီးသည်နှင့်အညီ သင့်နှိုးအံ့သို့ ရှိ၏။

မြို့မြေတူး ဟူသည်နှိုက် တူးဆွခြင်းအနက် ထင်သာပြီ။ တူကာရန္တ ပြီးပြီ။

(တေ၊ တေး၊ တေ့၊ တွေ၊ တွေး၊ တွေ့)

၁၄၃။ တဗျည်း ဝဆုံး၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီများ

ဘေ ကာရန္တနှိုက် သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။
ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီပါသံ၊မပါသံ၊အ မြစ်သံအားဖြင့် သုံးပါးကွဲသင့်၏။

ထုသည် တေသည်၊ ကောင်းတေ၊ အမြုတေ၊ အမဲ့အဒေတ ဆိုသော အရာတို့ကား
ဝိသဇ္ဇနီမပါသံတည်း။ ထိုတွင် ထုသည် တေသည် ဟူသော ဝေဟာရသည် ခတ်ပုတ်
ခြင်း အနက်တည်း။ ထုသည် ဟူသော ဝေဟာရကား တကြိမ်မျှ ရိုက်ပုတ်ခြင်းကို
သော်လည်း ဆိုသောအရာ၊ တေသည်ဟူသော ဝေဟာရကား အကြိမ်များကိုသာ
ဆိုသောအရာထင်၍ တစိတ်မျှ ကွဲ၏။ ဆေးဝါးတေသည်၊ ရှောင်တေ ဟူသော
အရာနှိုက် အကြိမ်များစွာ ရိုက်ခတ်ခြင်း ထင်၏။ ကောင်းတေ ဟူသည်ကား

“နတ်မင်းကောင်းတေ၊ မြင်တုံလေသည်၊ နေ့ရေမခြား မခြားတည်း”

“စောင့်သည့်ဣဒ္ဓါ၊ ဆွမ်းရပ်ထေ့သည်၊ ကောင်း တေ ငြိမ့် လေး
ကံ၏တည်း”

“တပါးရပ်မြေ၊ ကျိမ်းဝပ်လေသည်၊ ကောင်းတေမူထား”

စသည်ဖြင့် စာဟောင်းတို့နှိုက် အဆိုအမိန့်ထင်စွာ။ နောက်ကာလ လူတို့ကား ဆိုမိန့်
သည်နည်းအံ့။ သဘောအားဖြင့်ကား ‘ကောင်းသော အခြင်းအရာ သိပ်သည်းမြဲမြံ
သည်’ ဟူ၍ ချီးမွမ်းဆိုမိန့်သော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။

အမြုတေ ဟူသည်ကား ‘ပတ္တမြားကျက်သရေ၊ သွင်းလျက်နေသည်၊ မြုတေ
ထွန်းဝင်း ကိုယ်ရောင်တည်း။ ထွန်းဝင်းမြုတေ၊ ကျက်သရေဖြင့်။ အမြုတေသည်၊
သပြေကျွန်းခွင်’ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက် တန်ခိုးအာဏာ မင်္ဂလာထူး
ရှိသော ကျောက်မျိုး၏ အမည်တည်း။ ထိုကျောက်မျိုးကား သတ္တဝါတို့နှိုက် လည်း
ကောင်း၊ သစ်ပင်စသည်တို့နှိုက်လည်းကောင်း စူးမိ၍ ဖြစ်၏။ မိမိတည်ရပ်ကိုလည်း
များသောအားဖြင့် အစွမ်း ထင်စေ၏။ ထိုကျောက်မျိုးကို ‘အမြုတေ’ ဟူ၍ ဝေ
ဝေခြင်းသည်ကား သူဟောင်းတို့၏ ဝေဟာရ ဖြစ်၏။ ကျမ်းဂန်နှိုက် မုတ္တ
သဒ္ဓါ၏ အနက် ပုလဲမျိုး ရှစ်ပါးတွင် ဝင်သင့်၏။

မဲ့သည်၊ တေသည် ဆိုသော အရာကား ပစ္စည်း နည်းပါးသည် ကိုသာ မဆို။
တေ၏ ဟူသောစကား ဆင့်ပွားပြန်သည်ကား အလွန်ပါး၏ ဟု ပစ္စည်းနှမ်းနယ်ခြင်း
ထင်စေလို၍ ထပ်ဆိုပြန်သော အရာ ဖြစ်သင့်၏။ ဤစကားကား ယျှိုလင်္ကာ စာ
ဟောင်းတို့၌ အဆိုအမိန့် နည်းအံ။

ဝိသဇ္ဇနီအသံကား တေးခတ်ပြာ၊ တေးကျာ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့၌ ထင်၏။

ထိုတွင် တေးခတ်ပြာ ဟူသည် ဓာတ်၏ အမည်မျှသာ။ အရမထင်။

တေးကျာ ဟူသည်၌ကား ဆိုမိန့်အပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ စောင်းညှင်းတို့၏ အသံ
အရိပ်မျှကို ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်၏။

အမြစ်သောအရာကား တေသည်၊ စုတေသည် ဆိုသော အရာတို့၌ ထင်၏။
ထိုတွင် တေ၏ ဟူသည်ကား တေ့ကာသာဆက်သည်၊ တေ့ကာသာ ထားသည်၊
လက်ပန်းတို့ တေ့သည်၊ ဆိုင်သည် ဟူသော အရာတို့၌ တေ့၏ ဟူသည်နှင့်
သဘောအားဖြင့် မျက်မှောက်တူ၍ဖြစ်ခြင်း အနက်မျှသာ တူ၍ အနီးအဝေးတစ်
ထူး၏။ တေ့၏ ဟူသည်ကား မထိမခိုက် ရှေးရှုပက်ပါ ဖြစ်ကာမျှကိုသော်လည်း
'တေ့၏' ဆိုသော အရာထင်သည်။ တေ့၏ ဟူသည်ကား ထိုးစပ် ခိုက်တိုက်လျက်
တည်သော်သာ 'တေ့သည်' ဆိုသော အရာ ထင်သောကြောင့် တစ်စိတ်ကွဲ၏။
စုတေ့၏ ဟူသည်ကား မြန်မာဘာသာ မူလမဟုတ်၊ သန္နိ၊ သန္ဓေ၊ မုနိ၊ မုနေ
ဟူသကဲ့သို့ စုတေ၊ စုတေ့ ဟူ၍ ဣကာရန်၊ ကောရန် မပြား ဆိုမိန့်သော မာဂဓ
ဘာသာ မူလတည်း။

ဝဆုံးသောအရာ၌လည်း ဝိသဇ္ဇနီသံ စသည်ဖြင့် သုံးပါး ထင်၏။ ထိုတွင်
ခဲးတေ့သည်၊ အယဉ်တေ့တေ့စီးသည် ဆိုသော အရာတို့၌ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ
တည်း။

ထောက်တေးသည်၊ ချင်းချင်းတေးတေး၊ ပိန်း သတေး၊ တံတေး ဆိုသော ဆို
သော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။

ကြိမ်သည် တေ့သည် ဆိုသော အရာကား အမြစ်သံတည်း။

ထိုတွင် ခဲးတေ့သည်၊ အယဉ်တေ့တေ့ ဟူသည်တို့ကို အောက်၌ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်
အညီ စုပုံခြင်းအနက် ယူသင့်၏။ ထိုတွင် အယဉ်တေ့တေ့ ဟူသည်၌ ခဲးတေ့၍ စီး
သည်ကိုသာ မဆို။ ပြန်ပြားလျက်ပင် ရေယဉ်မြန်သန်စွာ စီးသည်ကို တေ့တေ့စီးသည်
ဆိုသကဲ့သို့ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း ခဲးတေ့ခြင်းဖြစ်မှ ရေအားကြီး၍ စီးသောအယဉ်
တေ့တေ့ ဆိုကောင်းအံ့သည် ဖြစ်၏။

ထောက်တောင်းသည်။ ချင်းချင်းတောင်းတောင်း ဆိုသော စကားအရကိုလည်း ဆိုခဲ့ပြီ။ ပိန်း သတည်း၊ တံတည်း ဆိုသော ဝေါဟာရတို့ကား ပညတ်မျှသာ ဟူသင့်၏။
ကြိမ်သည် တွေ့သည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ဝတ္ထုနှစ်ခုတို့၏ မျက်မှောက်ပက် ပါ ကြိမ်ကြိမ်ခြင်း အနက်တည်း။ ဤနှိုက် ဆိုဖွယ်ကား ပရမတ္ထအားဖြင့် ဖောဋ္ဌဗျာရံ သာ ဖုသနကိစ္စ တပ်သည်ကို ထောက်၍ ထိပါးကောင်းသော ရုပ်တရားတို့၏ ထိပါး ခြင်းကိုသာ တွေ့သည် ဟူကောင်းလျက် မမြင်မတွေ့ကောင်းသော အရှေ့ အနောက် စသော ဒိသာပညတ်မျှကိုလည်း

‘အနောက် အရှေ့၊ မတွေ့တိမှာ’

ဟူ၍ စပ်ဟပ်ခြင်း၊ တရားဖြစ်ကြသည်ကို တရားတွေ့သည်၊ အနံ့အသက် တွေ့သည်၊ ချိုသော အရသာကို တွေ့သည်ဟူ၍ အလွတ်ပြောဆိုခြင်းတို့သည် ထင်၏။ ထိုနှိုက် အရှေ့ အနောက် ဟူသည်ကား ဒိသာပညတ်မျှ ဖြစ်၍ မွေ့ရုံဖြစ်သည်ကို သိသည် သာ မုချအားဖြင့် ဆိုကောင်းသည်။ ထရားတွေ့၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း ငြင်းခုန်ကြ သောအသံသည် သဒ္ဓါရုံဖြစ်၍ ကြားသည်၊ နာသည်သာ မုချအားဖြင့် ဆိုကောင်း ၏။ အနံ့အသက်ဟူသည်လည်း ဂန္ဓာရုံဖြစ်၍ နံသည်သာ မုချဆိုလိုရင်း။ ချိုသော အရသာ စသည်တို့လည်း ရသာရုံဖြစ်၍ စားသည်၊ မျိုသည်၊ လျက်သည်သာ မုချ ဆိုလိုရင်း။ ထိုသို့လျက် ‘တွေ့၏’ ဆိုခြင်းကား ဥပစာမျှသာ ဟူသင့်၏။ တေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(တဲး၊ တဲ၊ တွဲး၊ တွဲ။)

၁၄၄။ တပျည်း ဝဆွဲး၊ နောက်ပစ်၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

တဲး ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲးလည်းကောင်း ထင်၏။ နောက်ပစ် အန္တဟူသမျှ အမြစ်သံ၊ မမြစ်သံသာ ရသင့်ဟန်ကို အောက်နှိုက်ဆိုအပ်ပြီ။ ရပ်တဲးသည်၊ ကြက်တဲးသည်၊ * ပြည်တဲးပြည်လာ ဆိုသော အရာတို့ကား အမြစ်သံ တည်း။ ထိုတွင် ရပ်တဲးသည်ဟူသည်ကား အင်တန်ရုံမျှ ရပ်နေသည်ကို ‘ရပ်တဲးသည်’ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

“မငြီးငွေ့ပဲ၊ သွေးတဲးပေါက်ပြ”

ဟူ၍ စပ်သောအရာလည်း ပြိုသောသွေးသည် ထွက်ဝမရခြင်းကြောင့် အသားတွင်း နှိုက် တဲးသည်ကို ‘သွေးစိမ်းတဲးသည်၊ သွေးတဲးသည်’ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

* ယခုအခါ ‘ပြည်ထဲ’ ဟု ရေးသည်။

“လကျာလက်ဝဲး၊ အုံးတဲးဝင်တပ်”

ဟူသည်နှိုက်လည်း အခွင့်ရှိကြိုက် ရပ်တဲးသောအံ့ကိုပင် ‘တဲး’ ဟူ၍ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

ဤနှင့်လျော်စွာ အခွင့်ပြေရုံ စပ်ကာတဲးကာဖြစ်၍ ‘တဲးစပ်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အပ်နှင့် သဘောတူယူ၍ ‘တဲးအပ်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း နောက်ပစ်သံ ဆိုသော်လည်း သင့်အံ့သို့ရှိ၏။ တီးတံ့သည် ဟူသောအနက်ကိုယူ၍ တည်းစပ်ဆိုသော်လည်း သင့်ရာ ပေသည်။

ကြက်တဲး ဟူရာနှိုက်လည်း ကြက်တို့သည် တခုကိုတခု အရိပ်ကြည့်ကာ မခွပ်မဖြစ် ထည့်ပဲး အတန်ငယ် ရပ်တဲးသည်ဖြစ်၏။

“တစောင်း ကြက်နှယ် တဲးလေကုန်၊ သောင်းသောင်း လွန်ခြိမ့် မဲးလေကုန်”

“မဝေးကြပဲး၊ ကြက်နှယ်တဲးလျက်”

“ရှုကြမရဲး၊ ကြက်နှယ်တဲးလျက်၊ သဲးသဲးအံ့အံ့”

စသည်ဖြင့် စပ်အင် ထင်စွ။

ပြည်တဲး ဟူသည်နှိုက်လည်း ပြည်ရွာမြို့ပြတည်၍ ရပ်နေသည် ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် အမြဲးအစွဲး ရပ်တဲးသကဲ့သို့ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း နားနေသည့် အခိုက်အတန့်၊ အခန့်အသက်ကဲ့သို့ မယူမူ၍ ပြည်ရွာမြို့ပြ တို့၏ အခန့်အသက်ကို အင်တန်အောင် ထောက်သော် အနှစ်ငါးဆယ်၊ တရာ၊ နှစ်ရာ၊ တထောင် စသည်ဖြင့် ပြည်ရွာတို့၏ အခန့်အသက်၊ အပိုင်အခြားမျှ ရပ်တည်သည်ကိုစွဲး၍ ဆိုသောအရာ ယူသော် သင့်အံ့သည်ဖြစ်၏။

“သယ်ချနှစ်ကွဲး၊ ပြည်တဲးပြည်လာ” စသည်ဖြင့် စပ်အင် ထင်၏။
“မပြိုမကွဲး၊ ပြိုင်တဲးမခွပ်”

ဟူသည်နှိုက်လည်း လူတို့ဂြိုဟ်လည်း ကွဲးပြိုင်ခြင်းမရှိ၊ မထိမခွပ် ရှင်းလပ်၏ဟု ယခင် ကြက်တဲးသည် ဟူသကဲ့သို့ ပြိုင်တဲးသည်မျှမရှိ ဟူ၍ ယူမှု သင့်ကောင်း၏။ ပြိုင်တဲး မခွပ်ဟူ၍ အချို့ရှိသည်နှင့်အညီ မပူးမတဲးမပြိုင်ဟူ၍ ယူသော်လည်း သင့်ရာ၏။ မပြိုမကွဲး ဟူသောကြောင့် တမူကား တရာသီတည်း လည်းကောင်း၊ တခွင်နှစ်ခွင် ခြားကာမျှလည်းကောင်း တည်၍ ပူးယှဉ်ကြသည်ပင် ထိခြင်း၊ ခွပ်ခြင်း၊ လပ်ရှင်း ပါသည်သာ ယူ၍ မပြိုင်မတဲး ဆိုပါလျှင် ရန်မူလိုသော ကြက်ကဲ့သို့ တဲးရုံမျှ မရှိ ယူသင့်သောကြောင့် ‘ပြိုင်တဲးမခွပ်’ ဟူ၍ ရှိသည်မှာ သင့်ခိုးအံ့သို့ ရှိ၏။

နောက်ပစ်အမြစ်အရာကား နည်းအံ့သည်။

“ဇမ္ဗူနင်းချဲ့၊ ဤမင်းတဲ့ဟူ၊ ဖြံ့ဖြံ့ဖြင်ပြုမ်း”

“နေမိမင်းတဲ့၊ စောရန်ဖွဲကို၊ ငရဲပြည်ရွာ”

စသည်ဖြင့် နေမိမင်းတဲ့ ဟူ၍၊ ဘုံခက်းဆရာ စပ်၏သို့၊ ပျို့တပါး စပ်သည်မထင်။

တောက်တဲ့ ဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်ကိုလည်း တောက်တည့်ဟူသော စကား ခွန်းကို စူး၍၊ တွင်သည် ဟူသည်ကို ထောက်လျှင် ညသတ် ရေးလှိုရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤကိုထောက်၍၊ တသက်သက် နောက်ပစ် အမြစ်သကား နည်းအံ့သည်။

ဝဆွဲသော အရာနှိုက်လည်း အမမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ကဲ့သည်တွင် ယှဉ်တုံးသည်၊ တုံးလင့်၊ တုံးလျားဆွဲသည် ဟူသောအရာတို့သည် အ မမြစ်သံတည်း။

ထို့တွင် တုံး၏ ဟူသည်ကား အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့် အညီ ယှဉ်ပူးခြင်း အနက်တည်း။ တုံးလင့်၊ တုံးလျား ဟူသည်နှင့် တစ်စိတ်ထူး၏။ တုံး၏ ဟူသည် တုံးလင့်၊ တုံးလျား ဟူသည့် စကားခွန်းတို့သည် မှီရာဝတ္ထုနှင့် စပ်ယှဉ် ပူးတုံးခြင်း အနက်အားဖြင့်တား တူ၏။ ထို့တွင် တုံး၏ ဟူသည်ကား လကျှာလက်စဲ ထက် အောက်မမှတ် အရပ်သင့်ရာ ယှဉ်တုံးသည်ကို တုံးသည်သာ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ တုံးပိုးသည်ဟူရာနှိုက် အထက်အဖို့မှ ပူးယှဉ်ခြင်း၊ ကျွဲနွား တုံးသည် ဟူရာနှိုက် လက်ယာ၊ လက်စူး ယှဉ်ပူးခြင်း၊ အိုးခွက် စသည်ကို တုံးသည် ဆိုရာနှိုက် လကျှာ၊ လက်စဲ ထက်အောက်မမှတ်၊ ဆောင်ရွက်သာအောင် ပူးတုံးခြင်း၊ ဤသို့လျှင် တုံး၏ ဟူသည်နှိုက် အရပ်မမှတ်သာ ဖြစ်၏။ တုံးလင့်တုံးလျား ဟူသည်စား ဆွဲသည်ဟူသော ဝေဟာရနှင့်အညီ အောက်အဖို့မှ ယှဉ်ပူးသည်သာ ဖြစ်၏။

“ကပ်လပ်တုံးလွဲ ဆွဲလေကုန်”

“ဦးစောက်တုံးလင်း၊ မြီးရင်းကိုင်ဆုပ်”

“နွားခြံမကြွင်း၊ ကြည့်မိလျှင်းက၊ တုံးလင်းလည်းဆွဲ”

“ရှည်လျားတုံးလွဲ၊ ဆိုင်းဆိုင်းဆွဲသည်၊ ဖြင်မြီးရှစ်ရပ် မျက်နှာ တည်း”

“ဖဝါးကြီးခြင်း၊ တုံးလင်းဝမ်းပိုက်”

ဤသို့စသော စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်ဟန်ကို နှလုံးသွင်း၍၊ တုံးလင်း၊ တုံးလျား၊ တုံးလွဲ ဟူသည်တို့ကား အောက်အဖို့မှ ဆွဲသော စကားခွန်းဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် တုံးသည် ဟူသော စကားခွန်းနှင့် တုံးလင်း၊ တုံးလျား၊ တုံးလွဲ ဟူသော စကားအရ တစ်စိတ် ကွဲဟန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

အမြစ်သောအရာကား နည်းအံ့သည်။

“ရည်သွားရှိမဲ့၊ ပြိုင်နှိုင်းရှဲ့၍၊ လေးတွဲ့စာနာ”

“ဂုဏ်လေးတွဲ့ကို၊ နှိုင်းရှဲ့စူးစမ်း”

ဟူ၍ စပ်သောအရာထင်၏။ ထိုနှိုက်လည်း လေးတွဲ့ ဟူသော စကားခွန်းကို လေးလေးပင်ပင်၊ တွဲ့တွဲ့တူတူ၊ ထောက်ချင့်စာနာသည်ဟူသောအဓိပ္ပာယ်၊ လေးပင် တွဲ့တွဲ့၍ ယူသင့်သောဂုဏ်ကို နှိုင်းရှဲ့စူးစမ်းရှာမှီးလှမ်းသည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ရသင့်သောကြောင့် အ မမြစ်သံ တွဲ့တွဲ့တူတူ ဟူသော အရ ဖြစ်သင့်၏။ အမြစ်သံ ဆိုလေသည်ကား ပြုံးသည်သာမဆို၊ ပြုံးသည်၊ ချဉ်သည်၊ ချိုသည်သာ မဆို၊ ချဉ်ချဉ် ရှိသည်၊ ချိုချိုရှိသည် ဆို၏ သို့၊ အားမကြီးလွန်းသောအရာ ထင်စေလိုခါ အမြစ် သံဆိုသည် ယူသင့်၏။ တကြောင်းလည်း မြစ်သံမူလကို အမြစ်ချေလျက် အမြစ်သံ မူလမဟုတ်သည်ကို အမြစ်သံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံမူလကို ဝိသဇ္ဇနီသံမပါ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါ ရင်းကို ပါစေလျက် ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား များစွာ။ ထိုအရာကား စပ်အင်သို့ လည်း ကောင်း၊ သုတိသာရာသို့ လည်းကောင်း လိုက်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း မူလအသံကိုဖော်၍ အဓိပ္ပာယ်ယူရာ၏။ ဤသည်ကို ထောက်၍ တ တွင် ဝဆုံး နောက်ပစ် အမြစ်သောအရာ နည်းအံ့သည်။ တဲး ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(တော တော့)

၁၄၅။ တဗျည်း၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

တော ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်တွင် အမမြစ်သံ မြစ်သံမျက်ကွဲ၏။ ထိုတွင် အ မမြစ်သံကား တွေးတောသည်၊ သစ်သီးတော၊ ပန်းတောစသည်၊ ရွယ်တော သည်၊ ထောက်တောသည် ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် တွေးတောသည် ဟူသည်နှိုက် တွေးသည်ဟူသောစကားသာ အရရှိ၍ တောသည်ဟူသောစကား အရမရှိ။ တော၏ ဟူသည်ကို အမြစ်သံအားဖြင့် တွေးလည်း တွေး၏။ တောလည်း တော၏ ဟူ၍ ယူမှု အနက်ရကောင်း၏။ ဤနှိုက် တော၏ ဟူသည်ကား အချုပ်အထိုင်မဲ့ အလွတ်မထွေး ဆိုင်းတူသည်ကို တောသည် ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ဤတောအန္တိန် အမြစ်သံသာ အရထွက်အံ့သို့ ရှိ၏။

သစ်သီးတော၊ ပန်းတော ဟူသည်တို့နှိုက်ကား တောဟော ဝနသဒ္ဓါ၊ အရည သဒ္ဓါစသည်ဖြင့် မာဂဓ ထင်သည်ဖြစ်၍ သစ်ပင်များစွာရောက်သော မြေအရပ်ကို ဝန၊ အရည သဒ္ဓါတို့ ဟော၏။ ထိုသဒ္ဓါတို့၏ အနက်ကို မြန်မာဘာသာနှိုက်

‘တော’ ဟူ၏။ ဤကိုထောက်လျှင် ဂေါကို နွား၊ မဟိံသကို ကျွဲဟူ၍ ခေါ်၏။ သို့ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသော အမည်လည်း ယူသင့်၏။ အရထုတ်လိုလျှင် အမြစ်သံ ယူ၍ လူတို့အား အသွားအလာ လိုရာမရောက်ထည့် တားမြစ်၏။ သို့ ဆိုင်းတူ စေသည်။ တော့စေသည်ဟူသော အနက်ကိုယူလျှင် ရသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

ရွယ်တောသည်၊ ထောက်တောသည် ဟူရာနှိုက်လည်း ရွယ်သည် ထောက်သည် ဟူသော စကားသာ အရရှိ၍ တောသည်ဟူသောစကား အရမထွက်။ ပေါ်စေလို သော် ယခင်ကဲ့သို့ အမြစ်သံအားဖြင့် ရွယ်လည်းရွယ်၏။ ရွယ်တိုင်းမပြု။ ဆိုင်းသည်၊ တူသည်၊ တော့သည် ဟူသောအနက်။ ထောက်သည်၊ ဆိုင်းတူသည် ဟူသော အနက်။ ဤသို့ အမြစ်သံကြံ၍ အသင့်ယူမှု ရကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

ကန်တော့သည်၊ ပြုတော့၊ မူတော့ စသည်ဖြင့် တိုက်တွန်းသောအရာ၊ မှန်တော့ ဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်စသည်တို့ကား အမြစ်သံတည်း။

ကန်တော့သည် ဟူသည်ကား အရှေ့ပက် အရှင်ဥက္ကံသမာလာဆရာတော် အကျော် သည် ‘ကန်တော့’ ဟူသည်တွင် ကန်ကို န သတ်ယူတော်မူ၍ လှေကို ထိုးဝါး၊ တက်၊ လက်ဖြင့် ကျောက်ကန်တန်းလှန်၏။ သို့ အကုသိုလ်ကံကို ကန်၍ ကုသိုလ်ကံကို တော့ သည်၊ တည်ရပ်စေသည် ဟူသော အရကို ယူတော်မူသည်။ ဤနှိုက် ကန် သည်ကား အကုသိုလ်၊ တော့ သည်ကား ကုသိုလ်ကံ ဖြစ်၏။ ကန်ခြင်း ကိရိယာ၏ ကံပုဒ်ကို အကုသိုလ်ကံဟူ၍ လောင်းသည်။ တော့ခြင်း ကိရိယာ၏ ကံပုဒ်ကို ကုသိုလ်ကံဟူ၍ လောင်းသည်။ ကန်ခြင်း၊ တော့ခြင်း ကိရိယာနှစ်ပါး ကံရချည်း။ အသီးအသီး လျော်ရာ ကြံတော်မူသည်။

ကံတော့သည် ဟူ၍ ကံကို သေးသေးတင်ယူလည်း သင့်ရာ၏။ ကံ၏ အရကို ကုသိုလ်ကံယူလျှင် ပူဇော် ကံတော့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ထိုကုသိုလ်ကံကို မိမိနှိုက် မြီးစေသည်။ တော့သည်ဟူ၍ ယူသင့်၏။ အကုသိုလ်ကံယူလျှင် ပဒုဋ္ဌစိတ်ဖြင့် ပြစ်မှား ချေ၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံသည် ဖြစ်ပြီးစေတနာသာ ကံမည်၏။ ထို့နောက် ထပ်ပွားခြင်း မရှိ၊ ရပ်တန့်စေသည်။ အလျဉ်းမပြတ် ဖြစ်အံ့သော အကုသိုလ်ကို တော့သည် ဟူ၍ ယူမှု သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

အလှူခံလာသော ရဟန်းတို့အား မလှူ၍ ‘ကံတော့၏’ ဆိုသည်မှာ အတိစ္ဆ ထ ဟူ၍ ပါဌ်ရှိသည်။ ထိုပါဌ်ကို ‘ဣဒတာ အတိက္ကမိတွာ အညံဋ္ဌာနံ ဣစ္ဆထ’ ဟု အနက်ထင်အောင်ဆို၍ ‘ဤအရပ်မှ လှန်၍ တပါးအရပ်ကို အလိုရှိပါ’ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ရာ၏။ ထိုအနက်လည်း ‘ကံတော့’ ၏ ဟူသည်နှင့် အရမ အဆို အကွာဝေးသည်။ အမှီးအစွဲ မပြုသာ။

ဤနှိုက် အလှူခံသာသည်ကို မလ္လရ၍ ‘ကံတော့ပါ၏’ ဟူရာနှိုက် အဆိုနှင့်အရ လျော်အောင် ဖော်လိုက်အံ့။ အလှူပေးသူ၏ နှလုံးသွင်းသည် အလှူခံ လာသည်ကို မလ္လရလေသော် မိမိအထံ အလှူခံခြင်းငှာ လာရသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရပ်သဖြင့်လည်း ကောင်း ပန်းညောင်းလှည့်ကာ ဖြစ်ပေလေသည်။ ညောင်စေ့မျှသော ဒါနသည် ညောင်ပင်ခန့်သော ကောင်းကျိုးကို ရအံ့သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ သေရာ မလိုက် ပိုက်၍ မလ္လ အလုံးစုံ စုပုံလျက်ရှိရစ်ကာ ဖြစ်အံ့သည်ကို လည်းကောင်း သတိ မရ။ စားကာဝတ်ကာ ပျော်မြူးမေ့ကျန်သော ငါ့အား ကောင်းကျိုးဖြစ်အံ့သည်ကို အော်နှိုးလို၍ အပန်းအညောင်းခံလျက် ငါ့အထံ ရပ်ခံ ပေသည်ကား ငါ့အား၊ စီးပွားနှင်းပေးသသူ ဖြစ်၏။ ထိုသို့လျက် မပေးမလ္လရချေသဖြင့် ပေးသင့် ပေးအပ် သော ညွှေသည်ဝတ်မျှသော်လည်း မကျေ။ စီးပွားနှင်းပေးသည်ကိုလည်း မျက်နှာ လှဲလိုက်၏ သို့ ဖြစ်ခဲ့၏။ ငါ့အား စီးပွားနှင်းပေးအပ်သောသူသည် ငါ့စီးပွား ကြောင့် ပန်းညောင်းကာ ဖြစ်သည်မှာ ငါ့အတာ၊ ငါ့အခွင့် ဖြစ်ပေသည်ဟူ၍ မလ္လ ရသော်လည်း အလိုက်သိစွာ ‘ကံတော့ပါ၏’ ဆိုခြင်းသည် မိမိကြောင့် ဖြစ်သော ပန်းညောင်းခြင်းကို အားနာသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ငါ့ကြောင့်ဖြစ်သော ပန်းညောင်း ခြင်းသည် ငါ့နှိုက်သော်လည်း အပြစ်ရှိရာခံအံ့ဟူသော နှလုံးရှိ၍ ‘ကံတော့ပါ၏’ ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော် သင့်အံ့သို့ရှိ၏။ အလှူပေးဟူသမျှ ဤကဲ့သို့နှလုံး ထားနှင့် မဆိုသော်လည်း ထားသသူ ထားရပေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ စကားရောက် ရှိဟန်ကိုလည်းကောင်း ဖော်လိုက်သည်။

ပြုတော့၊ မူတော့ ဟူ၍ ဆိုသောအရာကား ‘ပြုလော့’ ဟူ၍ ဆိုသည်နှင့် မထူး။

- “ပျက်ပြယ်ဆော့ကြော့၊ စောင့်ရွှောက်တော့အံ့”
- “မယ်ဖွားလျော့လျော့၊ သွားလေတော့ဟု”
- “သခင်ပြည်လုံး ချုပ်တော့လော့၊ ရှင်မတို့ကို အုပ်တော့လော့”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာ ထင်၏။

မှန်တော့ ဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်ကား ပညတ်မျှသာတည်း။

“မှန်လျှင်မှန်ကူ၊ မှန်တော့ဟူသား၊ နံတူရင်းတည်း၊ သီးသုံးမည်”

ဟူ၍ စပ်သည်မှာ အရှင်ရဋ္ဌသာရဆရာတော်သည် ‘မှန်’ ဟူသော စကားသုံးရပ် နံတူ အရင်းတည်နှင့်အညီ -

“ဖြောင့်တန်းတော့နေ၊ မြီးမြံစေ”

ဟူ၍ မှန်ကန်တော်ဖြောင့်ခြင်းအနက်ကို ရိပ်၍ အမိန့်တော်ရှိသည်ကား အကြောင်း
တော်၍သာ မိန့်တော်မူသည်။ သဘောအားဖြင့်ကာ မှန်တော့၊ မှန်လော့ ဟူ၍
တိုက်တွန်းဆိုလိုသောအနက်ရင်း ဟုတ်ဖွယ်မထင်။ တော ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(တော်)

၁၄၆။ တဗျည်း သဝေထိုး၊ ရေးချရွေထိုး ဝေါဟာရများ

တော် ကာရန္တနိုက်ကား အတော်အသင့်ဆိုသောအရာ၊ အမိန့်တော်၊ အမှာတော်
စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ၊ တိရစ္ဆာန်၏ အမည် တော်ဟူသောအရာ၊ နေရာ၏ အမည်
တော်ဟူသောအရာ၊ မိန်းမတို့ အရိုအသေ စကားတုံ့သော အရာ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
တသက်သက် ဆိုမိန့်သောအရာသာ ထင်၏။ ထိုတွင် အတော်အသင့်ဆိုသော အရာ
ကား နည်းမှတော်သည်၊ မတော်ကျင့်သည်၊ မတော်သစ္စာ၊ သူတော်၊ သူမတော်
စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာနိုက် မသင့်မမှန် ဆိုလိုသည်ကို မတော်၊ အသင့်အမှန် ဆိုလို
သည်ကို တော်စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ ထင်သာပြီ။ အမိန့်တော်၊ အမှာတော်
ဟူသည်နိုက်ကား အရိုအသေခေါ်ဝေါ်ကာမျှ။ အရထူး မထွက်။ ထိုနှင့် လျှော်စွာ
သာသနာတော်၊ တရားတော်၊ သင်္ဘောတော်၊ ရွှေမြို့တော်၊ ရွှေနန်းတော်စသည်ဖြင့်
ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

တိရစ္ဆာန်၏ အမည် တော်ဟူသည်ကို အမည်မျှသာ ဟူသင့်၏။ တော်မိရည်မိရာ
သွားတတ်သည်၊ သစ်ဝါးဖီသာ ရှိသည်ကိုလျက် မလွှဲမပယ် ဥချိုဖြင့်လှန်၍
နောက်သို့ပစ်ချတတ်သည့် အလေ့ဟူသည်ကိုထောက်လျှင် တော်မိရာ သွားတတ်သော
အကြောင်းကို စူးရအံ့သို့ ရှိ၏။ ဤနိုက် တော်၏ ဟူသည်ကား တည့်သည် ဟူသော
အနက်တည်း။ မတ်စွာသွားတတ်သည်၊ မယိမ်းမဖိတတ် ဆိုရဖွယ်ရှိ၏။ တော်
ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ထ)

၁၄၇။ ထဗျည်း ဝေါဟာရများ

ထ ကာရန္တနိုက်ကား ထသက်သက်အားဖြင့် ထိုင်သည်၊ ထသည် ဆိုသောအရာ၊
အထုအထ ဆိုသောအရာ၊ အနာအထ ယူသည် ဆိုသောအရာ၊ ခြင်ထောင် စသည်
တို့ဝယ် အထ ဆိုသောအရာ၊ ဤသို့ စသည်တို့နိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ထိုင်သည်၊ ထသည် ဆိုသော အရာကို ဌာဓာတ်၏ အနက် ရပ်ခြင်း၊ သဘောကို စူး၍ ပါဠိနှင့်လျော်စွာ ဌာဝမ်းဘဲ အချို့ ရေးကုန်၏။ သဘောအား ဖြင့်ကား တော်မိသည်သာ။ ဌာဓာတ် အနက်သည် ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ နေခြင်း၊ တည်ခြင်း ဟူ၍ အသီးအသီး မြန်မာမှု များလှစွာ။ ထိုင်သည်ကိုလည်း ဌာဝမ်းဘဲ၊ တည်သည် ကိုလည်း ဌာဝမ်းဘဲ ရေးရလေအံ့ သို့လည်း ရှိသည်။ မြန်မာမှုနှိုက် ထဆင်ထူးသာ အသုံးထင်သည်။ ပါဠိလျောက် ဌာဝမ်းဘဲ ရေး၍ မကျွမ်းသသူ ရေးခက် ဖတ်ခက်လည်း ရှိပေလေသည်။ ထဆင်ထူး ရေးသည်မှာ မသင့်ဆိုကောင်း အံ့သော အရာလည်းမထင်။ အတွင်လည်းရှိလေသည်။ ဤကိုထောက်၍ ထဆင်ထူး အရာကိုပင် နှစ်သက်ပေသည်။

အထုအထ ဟူသည်နှိုက်ကား အထု ဟူသော စကားသာ အရရှိ၍ အထ ဟူသည် ကား ယှဉ်ဖက်ကာမျက်သို့ ရှိ၏။ အနာ အထ ယူသည် ဆိုသော အရာနှိုက်ကား အပြစ်အဆာကိုဖွေနှင်၍ အရ အကျ ဖမ်း၍ ယူတတ် သည်ကို ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။ ထို အရအကျဖမ်း၍ ရသော အချင်းအရာသည် အရအနက် ပင်။ ထို အရအနက်ကို အတ္တသဒ္ဓါ ဟောသည်ဖြစ်၍ မာဂဘောသာနှင့် မြန်မာဘာသာ ယှဉ် တွဲ၍ အတ္တဟူသည်ကား မာဂဓ၊ အနာ ဟူသည်ကား မြန်မာဘာသာ ဖက်ယှဉ် ဆိုမိန့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ လုံ့လ ဟူသည်ကား မြန်မာမှု၊ ဝီရိယ ဟူသည်ကား မာဂဓ၊ ထိုကိုဖက်၍ လုံ့လဝီရိယဟူ၍ ဆိုမိန့်သည်နှင့် တူတို၏။ ဤကိုထောက်လျှင် အတ္တ ဟူ၍ တ စီးလျက် ရေးလိုရင်း။ ရေးလွတ်ဖတ်လွယ် တ စီးကျေ၏ သို့ ရှိ၏။

ခြင်ထောင် စသည်တို့၏ အထ ဟူသည်နှိုက် ပညတ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ ခြင်ထောင် စသည်တို့၏ အထောင့်အယွန်းသည် ပိပိပျပ်ပျပ် ဝပ်လျက်ရှိသည်ကို ယွန်း ယွန်း စားစား၊ မားမားကြွကြွ၊ အထောင့်အယွန်း၊ ပြက်ပြက်ထင်ထင် ပေါ်စေထေ သော ဝါးချောင်းငယ်၏ အမည်ဖြစ်သည်ကို ထောက်လျှင် ထစေတတ်သောကြောင့် 'အထ' ဆိုသည်ပင် ယူကောင်း၏။ ထ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ထာ၊ ထာ)

၁၄၈။ ထဗျည်း ဝဆုံး၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

ထာ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်ကား စကထာ၊ စလထာ ဟူသော ဝေါဟာရတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် စကထာ ဟူသည်နှိုက် စကား၏အရအနက်ဟူ၍ ဆိုလိုသော အရာကဲ့သို့ရှိ၏။

ထာ ဟူသော ဝေါဟာရကား မြန်မာ့မူနီကံ အရ မထွက်၊ ထိုကြောင့် အရအနက် ကို ဟောစွမ်းနိုင်သော အတ္ထသဒ္ဒါ ဟူ၍ တ စီးလျက် ရေးလိုရင်းကို ယခင်ကဲ့သို့ ကျေလေသည်။ စကားဟူသည် မြန်မာ့မူ အတ္ထ ဟူသည် မာဂဇေပနော၍ ဆိုမိန့် ကုန်သည်လည်းကောင်း ယူသင့်၏။

စလထာ ဟူသည်သည်း သစ်ပင်၏ အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ‘စလထာကို၊ သူ့မှာအလို၊ ခေါ်ဆိုသာမော၊ စလထော’ ဟူသည်ကို ထောက်လျှင် မွန်မျိုးတို့မှာ စလထော် မည်ရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ မွန်တို့ကား ရှေ့ကို ထော ဟူ၍ ဆိုသည်။ ထို ပန်းသည် ဝတ်ဆံမျှသော်လည်း ရှေ့ရောင်စွန်းသည် ယူဖွယ်ရှိ၏။ စလ သဒ္ဒါကား လှုပ်ရှားခြင်းအနက်၊ ထိုနှင့်လျော်စွာ ပွင့်ချပ်နူးညံ့သဖြင့် လေညှင်း ခတ်လျှင် တုန် လှုပ်လွယ်သည်သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ပန်း၏ လက္ခဏာနှင့် ချင့်၍ ဆင်ခြင်။

ဝဆုံးသောအရာကား ပန်ထွာသည်၊ အတောင်အထွာ ဟူသည်နှိုက်ထင်၏။ ထို တွင် ပန်ထွာ သည် ဟူသည်ကား သူ့ဟောင်းတို့၏ ဝေါဟာရတည်း။ အခွင့်ကို ပန်သည်ဟူသော အနက်ပင်။ ထိုကို ပန်ထွာသည်ဟူ၍ ထွာ ဟူသော စကားခွန်း ပွားကာမျှသာ။ အရထူး မထင်။

ထို ထွာ ဟူသော ဝေါဟာရသည် အခွင့်ကို နှိုင်းရှဉ့်ရာနှိုက် တဆယ့်နှစ်လက်သစ် အခန့်အတောင်၏ ထက်ဝက်ခန့် ပမာဏကို ခေါ်ဝေါ် ပညတ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့် ၏။ ထာ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ထိ)

၁၄၉။ ထမည်း လုံးကြီးတင် ဝေါဟာရများ

ထိ ကာရန္တနှိုက်ကား ထိခိုက်သည်ဟူသော အရာမျှသာထင်၏။

- “လက်မျှမထိ၊ မြူးသိုကျိသား”
- “သဘောထိထိ၊ ဆိုရိုးမိလျက်”
- “ကာလမထိ၊ ထိုသို့ရှိလျက်၊ မထိဖျားနာ”

စသည်ဖြင့် အဆိုအမိန့် ထင်စွ။ ဤနှိုက် ထိခြင်းဟူသည်ကား ခိုက်ခြင်း၊ စပ်မိခြင်း အနက်တည်း။ ထိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ထိ၊ ထီး)

၁၅၀။ ထမည်း လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ထိ ကာရန္တနိက်ကား ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ၊ ပါသံမျှ ကွဲ၏။

“ဗာရာဏသီ၊ ပြည်ပုရီကို၊ မထိရွှံစိုး”

“ကရဲကသီ၊ မထိမဲမြင်”

စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊

“ရှစ်ဆယ်ကုဋေ၊ မျက်ရွှေငွေကို၊ မထေလေးစား”

“ပလ္လင်ဝန်းခွေ၊ ရှင်တော်နေသို့၊ မထေအောက်မေ့”

“ထံတော်မကွေ၊ နေရပေ၏၊ မထေမဲမြင်”

စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း မလေးမခန့်၊ မခိုင်းမနှိုင်း ဟူသောအနက်ကို ‘မထိ’ ဟူသော အရာ၊ ‘မထေ’ ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုသို့သော်လည်း အသံမျှသာ။ အရမထူး။ ရေကိုပင် ရီဆိုသကဲ့သို့ ကောရန္တ၊ ဤကာရန္တ မပြားဆိုသည် ယူသင့်၏။

ဝိသဇ္ဇနီအသံကား အထီးကျန်သည် ဆိုသောအရာ၊ အမ၊ အထီး ဆိုသောအရာ၊ ထီးယမား ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် အထီးကျန်၏ ဟူသည့်ကား အဖော်မဲ့ တယောက်အထီးဆိုလိုသော အရာတည်း။ ကိုယ်ထီးကျန်သည်၊ ကိုယ်ထူး ကျန်သည်ဟူ၍ မပြားဆိုမိန့်သည်လည်း ထင်၏။

“လင်လည်း မနီး၊ ချစ်အားကြီးသည်၊ မယ်ထီး တလွမ်းလွမ်း တကား”

“မူဆိုးမကြီး၊ ဖြစ်ခဲ့ပြီးလျက်၊ အထီးကျန်စွာ”

“ဝဲကြလှည့်ဦး၊ ကိုယ်လိုထူးဖြင့်၊ စူးစူးခုံမင်”

“ရီခိုင်ရပ်ထူး၊ ပဲကူးတဝက်”

“ပျဆောင်ကိုယ်ထူး၊ ဖော်မဖူးတည်း၊ တိမ်ဦးရှာစား”

“ထစ်ရွာမမြူး၊ တန်ပါဦးလော၊ ကိုယ်ထူးဖော်နည်း”

“မယ်လည်းမယ်ထူး၊ ပျောင်းတိမ်းမူး၏”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် မယ်ထီး ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ထူး ဟူ၍ လည်းကောင်း စပ်သည်လည်း ထင်၏။ ထိုသို့သော်လည်း အရမကွဲသင့်၊ ကွဲသင့် နှစ်ထွေထင်၏။

ကိုယ်ထီးဆိုသောအရာကား အဖော်မဲ့ အထီးကျန်သည်ကို ဆိုသောအရာနိုက်သာ ထင်၏။ ကိုယ်ထူး ဆိုသောအရာကား ကိုယ်ထူးကိုယ်ချွန်၊ အထူးအခြား၊ အထူးအဆန်း ပြုသည်ကို ဆိုသောအရာလည်း ထင်သည်။ ပျို့လင်္ကာနိုက် အရသဘောကို ဆင်ခြင်လျှင် သိသာလေအံ့။

အမအထီး ဆိုသောအရာနိုက်လည်း တနှယ်မပွားတတ်၊ ကိုထီးဆိုသော စကား အရနှင့် မကွဲသင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။

ထီးယမား ဆိုသောအရာနိုက်ကား မိုးအပ်၊ ဆောင်းအပ်သော ဝတ္ထု၏ အမည် ပညတ်မျှသာလည်း ဟူကောင်း၏။ အရိုးအတံ တချောင်းတည်းဖြင့် အထီးတည်း အမိုးဖြစ်သည်ကို စူး၍ အနက်ယူလျှင် ရကောင်းအံ့သို့ရှိ၏။ စပ်အင်ကား တွေ့မြင် လွယ်အံ့သည်။ ထို ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ထု)

၁၅၁။ ထမည်း တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

ထု ကာရန္တနိုက်ကား ထုပစ်သည်၊ ထောင်းထုသည် ဆိုသောအရာ၊ အနံအထု ဆိုသောအရာ၊ အထုအထ ဆိုသောအရာ ဤသို့ စသည်တို့နိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ထောင်းထုသည် ဟူသောအရာနိုက် ထုအပ်သော ဝတ္ထုကို ကျေပျက် နာကျင်စေလို၍ ချင်း၊ ငြုပ် စသည်တို့ကို ထောင်းထုသည်၊ အရပ်အသွင် ဖမ်းလို၍ ဆောက်၊ လက်သည်းစောင်း စသည်တို့ဖြင့် သစ်ပျဉ် စသည်တို့ကို အရပ်ထုသည်၊ ဤသို့ ကျေပျက် နာကျင်စေလို၍ ထုခြင်း၊ အရပ်အသွင် ဖြစ်စေခြင်းငှာ ထုခြင်း ဟူ၍ ကွဲလေသော်လည်း မလိုအပ်သော ဆောက်စာတို့ကို ကျေပျက်စေသည်ပင် ဖြစ်၍ ထုပစ်ခြင်းသဘော တူ၏။

အနံအထု ဆိုသောအရာကား စောက်အမြင့် ချင့်လို၍ ဆိုသော စကားခွန်းမျှ သာတည်း။ မြေထု၊ ရေထု၊ သစ်ထု၊ ပျဉ်ထု၊ ထုပ်လျှောက်အထု စသည်ဖြင့် အဆို အမိန့် ထင်စွ။

အထုအထ ဆိုသောအရာနိုက်ကား များသည်ကိုရည်၍ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ဤနိုက်

“ကြီးငယ်ဗိုလ်ထု၊ ပြိုင်ဆွယ်ပြုသော်”
 “လေရေမြေထု၊ မေရူဗဟို”
 “မြေထုနဂိုရ်၊ ဝေဠုအညို”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ရာနှိုက် ဗိုလ်အထု ဟူသည်ကို ‘များသောဗိုလ်’ ဟူ၍ ယူအံ့သို့ ရှိ၏။ လေရေမြေထု ဟူသည်နှိုက်ကား အထုထုသဖြင့် များသည်ကို ထောက်၍ လေရေမြေ အထုအထ ရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ စောက်အမြင့်အားဖြင့် ယူဇနာ နှစ်သိန်း လေးသောင်းသော မြေအထု၊ လေးသိန်း ရှစ်သောင်းသော ရေအထု၊ ကိုးသိန်းခြောက်သောင်းသော လေအထု ဟူ၍ စောက် အမြင့် အထုကိုပင် ယူသင့် အံ့သည် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အထု ဟူသော စကားခွန်းကို များသောအနက်၊ အမြင့်အစောက်ဟူသောအနက် သင့်ရာယူလို၏။ ပျိုကဗျာတို့နှိုက် အရကိုထောက်၍ အနက် တပါးသင့်၊ နှစ်ပါးသင့် ထင်သာလေအံ့။ ကျယ်အံ့စိုး၍ မဖော်လိုက်သည်။ ထု ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ထု၊ ထူး)

၁၅၂။ ထဗျည်း နှစ်ချောင်းငင်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ထု ကာရန္တနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီ ပါသံ့မပါသံ ကွဲ၏။ ထုထောင်သည်၊ ထုထဲး သည် ဆိုသော စကားခွန်းသည် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။

ဤနှိုက် ထု၏ ဟူသည်ကား လည်းသောဝတ္ထုကို ထစေခြင်း အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် သစ်ကိုထုသည်၊ သစ်ကိုထစေသည် ဟူသော အနက်အားဖြင့် ကာရိုက်ကံ ရသင့်သည်သာ ဖြစ်၏။ တောင်သို့ထုသည်၊ မြောက်သို့ထုသည်ဟူ၍၊ ဓာတ်ကံရမူ သစ်ကို တောင်သို့ထုသည်ဟူသော ကာရိုက်ကံနှင့်သော် ကံနှစ်ခု ဖြစ်လေ၏။ ထို့ ကြောင့် ထစေခြင်းဟူသော ကာရိုက်အနက်တည်း။

“ထိုသို့သသူ၊ ချီထု သာသနာ”

စသည်ဖြင့် စပ်အင်ကား ထင်၏။ ထုထဲးသည် ဆိုသော အရာကား အထုံအားကြီး သည်ကို ဆိုသော အရာတည်း။

“ဖြင်ပည်းပြောထု၊ လူအဂ္ဂန်းနှင့်”
 “ရှင်မ တမူ၊ ကုသိုလ်ထူ၍၊ မပူမဆာ”
 “စည်းစိမ်ထူပြော၊ နတ်နှင့်လျောသား”

စသည်ဖြင့် အစပ်အဟပ်ထင်စွ။ ထိုနှိုက် အရင်းအမြစ်အားကြီးသည်၊ အထုထူသည် ဟူသော အနက် ရသင့်၏။

ဝိသဇ္ဇနီပါသောအသံကား ယခင် ကိုယ်ထူးဆိုသောအရာ၊ အဆန်းအထူးဆိုသော အရာ၊ ဆင်တို့အား နှောင်ဖွဲ့သော ကြိုးကွင်း၏ အမည် ထူးဆိုသောအရာ၊ ထူးတွင်း ထူးပေါက် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ကိုယ်ထူး၊ အဆန်းထူး ဟူသည့် စကားခွန်းတို့ကို ဆိုခဲ့ပြီ။ ('ထီး' မှာ ပြန်ကြည့်လေ)။ ကြိုးကွင်း၏ အမည်ကို ထူးဆိုသော အရာကား ဆင်တို့အား နှောင်ဖွဲ့သော ကြိုးကွင်း၏ အမည်၊ ဆင်နှိုက်စွဲရင်းဝေဟာရ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်တူစွာ တချက်တည်း ရစ်ပတ်သည်တွင် တင်းကြပ်စေလို၍ အလယ်နှိုက် ကန်၍ ပတ်ပြန် သည်ကို ထူးသတ်သည်၊ ထူးထည့်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်ပြန်၏။ ထိုနှင့်တူစွာ အလယ်နှိုက်ခြား၍ ဝနှစ်လုံး ပူးယှဉ်၏ သို့ ရေးသော ဝဏ္ဏကိုလည်း အရိပ်အသွင် မျှကို စူး၍ ထဆင်ထူးဟူသောအမည်၊ အလယ်ကိုသန်း၍ ဆင်ထူးသဖွယ် ကွင်း ပတ်၍ စီးသော မြင်းသည်တို့၏ စီးနည်းကိုလည်း ဆင်ထူးဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်ပြန်၏။ ဤသို့ ဆင်ကုံးစွဲမှတ် ခေါ်ဝေါ်သော အရာကား များလေအံ့။ ဆိုပြီး ဆိုလတ္တံ့ သည်တို့နှိုက် ဝေဟာရ မူလကို ထောက်၍ ကိုတန်သည်၊ ကျန်တန်သည်ကို နှလုံး သွင်းရာ၏။

ထူးတွင်း ထူးပေါက်ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ထူးမည်သော တိရစ္ဆာန် ရှိသည်၊ ထူးတိရစ္ဆာန်၏ တွင်းဖြစ်၍ ပွေးတွင်း၊ ကြက်တွင်း ဟူသကဲ့သို့ 'ထူးတွင်း' ဆိုသည် ဟူ၍ အချို့ယူကုန်သည်ကား အကယ်၍ ထူး တိရစ္ဆာန်ရှိသည်မှန်လျှင် ထိုတွင်းလည်း လူစနီးရာ အများထင်သည်။ ထိုတိရစ္ဆာန်၏ အသွင်ကို တွေ့မြင်ဖူးသူ အများရှိသင့် သည်။ မြင်ဖူးသည်ဟူ၍ မှ မကြားစလှည်။ ထိုကြောင့် ယူပေသည်ကား ကြက်၊ ပွေးစသော တိရစ္ဆာန်တို့ တွင်းဖောက်လေသည် ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ မြေညှံရာ ရေကျိုးစားလေ၍ လည်းကောင်း တွင်းဖြစ်လေလျှင် ရေယဉ် ထပ်တိုး၍ ကျလေ ထွင်းဖောက်လေဖြစ်၍ တွင်းငယ် ကျင်းငယ် ဖြစ်လေလျှင် ကြက်တွင်းလည်း မဟူ ကောင်း၊ ပွေတွင်းလည်း မဟူကောင်း။ ဟောင်းမြင်းသော တွင်း၏ အမည်ကို ထူးတွင်း ဟူ၍ သူဟောင်းတို့ ဆိုရိုးပြုလေသည်သာ ဖြစ်သင့်၏။ ထု ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ထေ၊ ထေ၊၊ ထေ၊ ထေ၊ ထေး)

၁၅၃။ ထဗျည်း ဝဆုံး၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေဟာရများ

ထေ ကာရန္တနှိုက်ကား ထသက်သက် ဝဆုံး ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသ၊ ပါသ်၊ အမြစ်သံ ရသင့်၏။

ထိုတွင် ယခင် မထေလေးစား ဟူသောအရာကား ဝိသဇ္ဇနီမပါသံတည်း။ ထိုနှိုက် အရာကို ဆိုခဲ့ပြီ။

“တော်လည်းဤမြေ၊ ကမ္ဘာဝေ၍၊ မထေထောင်ထား”

ဟူ၍ စပ်သော အရာလည်း ဤ မထေလေးစား ဟူသောအနက်ပင် ဖြစ်သင့်၏။ ဤမှတပါး ထေ ဟူသောဝေါဟာရ နည်းအံ့သည်။

ဖာထေးသည် ဟူသောဝေါဟာရကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ထိုနှိုက် အမြစ်သံ မူလ ကဲ့သို့ ရှိ၏။

“တထေ့ထေ့လျှင်၊ ကျင့်လှေ့စေချင်” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“တစမရွှေ၊ သံဗျည်းထေ့သို့၊ စေ့စေ့စိပ်စိပ်”

ဟူ၍ မြစ်သံဆိုမိန့်သောအရာကို လိုက်၍ သဘောယူအံ့။ ဗျည်းစသော ဝတ္ထုနှစ်တို့ ၏ အစေ့အစပ်ဖြစ်သည် ထေးသည်၊ တေ့သည်၊ ဟူသောဝေါဟာရကို တေ့စေ့သည် ဟူသော ကာရိုက်အနက် ထင်စေလိုခါ ထေ့သည်။ ဤကိုရည်၍။

“သံဗျည်းထေ့သို့၊ စေ့စေ့စိပ်စိပ်”

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မပြတ်မလတ် စသည်ကိုရည်၍။

“တထေ့ထေ့လျှင်၊ ကျင့်လှေ့စေချင်”

ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအမြစ်သံကို စပ်အင်သို့ လည်းကောင်း၊ သုတိသာရာသို့လည်းကောင်း လိုက်၍ မြစ်သံမဆို၊ ဖာထေးသည်ကို ‘လှေ့ကိုလည်း ထေး’ စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်ပါ။

ဝဆွဲသော အရာနှိုက်ကား အထူးအထွေ ဆိုသောအရာ၊ အကြောင်းအရာ၊ ထေ့ ဆိုသောအရာ၊ ကစားခြင်းနှိုက် ထေ့ ဟူသောအမည်၊ ထေ့ ဟူသော ငါး၏ အမည် တို့နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံမပါ ထင်၏။

ယှက်ထွေးသည် ဆိုသောအရာ၊ သားထွေး၊ သမီးထွေး ဆိုသော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီပါသော အသံတည်း။ ထိုတွင် အထူးအထွေ ဆိုသောအရာကား ထူးသည်၊ ထေ့သည် ဟူသောစကား အရမကွဲ။

“မိုးက ထေ့လည်ဘိသောကြောင့်”

“ရှေးနှင့် မထူးထေ့သောကြောင့်၊ ထေ့ဆန်းတဖျင့်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် တထေ့တထူး ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။ အထွေထွေအပြားပြား၊ ထေ့ထေ့လာလာ၊ အထွေအရာ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သည်များလည်း အထူးအထွေ ဆိုသောအရာချည်း ဖြစ်၏။

အကြောင်းအရာကို ထွေ ဆိုသောအရာကား-

“မိန့်တော်ထွေကို၊ ရိသေခွံကြောက်”

“နှုတ်နက်ကျက်သရေ၊ မိန့်တော်ထွေဖြင့်၊ ရေနှိုက်အရာ”

“ထွေသံ မဆန်မငြင်းတည်း”

“လိုက်လျောညီထွေ၊ ကျင့်တတ်စေ”

ဤသို့စသည်ဖြင့် ထွေ ဟူ၍၊ စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက်ကား ထူးသည်၊ ထွေသည် ယူသင့်အံ့သို့ မရှိ၊ အကြောင်းအရာမျှကိုပင် အထွေဆိုသည် ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။

ကစားသော ထွေ၊ ငထွေ ဟူသော ငါး၏၊ အမည်တို့ကား ပညတ်မျှသာ ဖြစ် သင့်၏။

ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက် ယှက်ထွေးသည် ဆိုသောအရာကား လုံးမိ၊ စုမိသည် ဟူသော အနက်တည်း။ ဤ ထွေးသည် ဟူသောအနက်ကို စူး၍၊ ဗိုင်းထွေး၊ ချည်ထွေး စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ချည်ထွေးနှင့် အသွင် တူကာမျှကို စူး၍၊ အနိုးဆန်၊ အနိုးညောက်မျှကိုလည်း ‘ဆန်ချည်ထွေး’ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

တံတွေးထွေးသည် ဆိုသောအရာလည်း ခံတွင်းမှ အလုံးအထွေး ဖြစ်စေ၍၊ စွန့် အပ်သောအရာပင် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ တံတွေးကို ခံတွင်းမှ လွှင့်သို့ထုတ်ခြင်းအမှုကိုလည်း သုတိသာရာလိုက်၍၊ ထွေးသည်ပင် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

လူအမည် ငထွေး၊ စံထွေး ဟူ၍၊ မှည့်ဆိုသောအရာလည်း ထွေးလုံး စုပုံခြင်း အနက်ကိုပင် ရည်သည်ဖြစ်၏။ သားထွေး၊ သမီးထွေး၊ မိထွေး၊ ဘထွေး ဟူသည် တို့နှိုက်ကား အငယ်အနှောင်း ဖြစ်သော သားသမီးတို့၏ အမည်၊ အမိ၊ အဘမှ ထောက်၍၊ အရာအားဖြင့် အငယ်အနှောင်းဖြစ်သောသူတို့၏ အမည်မျှသာ ယူသင့် ၏။ သားချင်းတို့ကို ထွေးမိ၊ လုံးမိစေသည် ဟူသောအရာကို စူး၍၊ ယူကောင်း အံ့သို့လည်း ရှိ၏။ စပ်အင်ကား တွေ့မြင်လွယ်အံ့။ ထေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ထ၊ ထွ)

၁၅၄။ ထပျည်း ဝဆွဲ၊ နောက်ပစ် ဝေါဟာရများ

ထဲ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ အဖော်အထဲ ဆိုသောအရာကား သက်သက်ဖြစ်၏။ မထွဲ ဟူသောအရပ်၏ အမည် ကား ဝဆွဲသော အရာတည်း။ ဤနှိုက် နောက်ပစ် အမြစ်သံမထင်။ သိသာပြီ။ ထဲ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

ကတိယအကြိမ်

(ထော၊ ထော်)

၁၅၅။ ထဗျည်း သဝေထိုးရေးချ၊ ရှေ့ထိုး ဝေါဟာရများ

ထော ကာရန္တနိက်ကား ဝေါဟာရမထင်။

ထော် ကာရန္တနိက်ကား

“အစထော်လော်၊ မြော်သာအကြိုက်”

“ထိုဝယ်မလျော်၊ အဖြစ်မြော်သား၊ ထော်လော်လုံးစုံ”

စသည်ဖြင့် အစထော်သည်၊ ထော်လော်ထသည် ဟူ၍ စပ်ဆိုသော အရာတို့ကို ထင်၏။ ထိုနိက် ထော်၏ ဟူသည်ကား အငေါ် အငူ ထသည်၊ ထွက်သည်ဆိုသော အရာပင် ဖြစ်၏။ ထော် ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(န)

၁၅၆။ နဗျည်း ဝေါဟာရများ

န ကာရန္တနိက်ကား စနသည်၊ ရှနသည်၊ ဝါး၏ အမည် သန စသည်ဖြင့် န သက်သက်သာ ထင်၏။

ထိုတွင် စနသည်၊ ရှနသည်ဆိုသော အရာတို့သည် အောက်နှိုက်ဆိုခဲ့သည်နှင့်အညီ စသည်၊ ရှသည်ဟူသောစကားသာ အရရှိ၍ န၏ အရ မရှိ၊ ပြေပြစ်ရုံပက်ကာမျှ လည်း ယူသင့်၏။ ရှနာ၏ ဟူ၍ ရှသည်-နာသည်ဟူသောအနက်ကို ယူသင့်သကဲ့ သို့လည်း ရှိ၏။

ဝါး၏ အမည် သနဟူသည်ကား ပညတ်ကာမျှတည်း။ န ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(နာ)

၁၅၇။ နဗျည်း ရေးချ ဝေါဟာရများ

နာ ကာရန္တနိက်ကား ကြင်နာသည်၊ နာကျင်သည်၊ နာခံသည် စသည်ဖြင့် န သက်သက်မျှသာ ထင်၏။ ထိုတွင် ကြင်နာသည်၊ နာကျင်သည်ဆိုသော စကား အရသည် တစိတ်မျှ ကဲ့သင့်၏။ ကြင်နာ၏ ဟူသည်လည်း နှလုံးပင်ပန်းခြင်း၊ နာကျင်၏ ဟူသည်လည်း ကိုယ်စိတ် ပင်ပန်းခြင်းဖြစ်၍ ပင်ပန်းခြင်း သဘောအား

ဖြင့် တူအံ့သိုရှိ၏။ ကြင်နာ၏ ဟူသည်ကား စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်းမျှသာ၊ စိတ်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏ သဏ္ဍာန်နှိုက်သာ ထင်သည်။ နာ၏၊ ကျင်၏ ဟူသည်ကား သစ်၊ ဝါး၊ လှံ၊ ကန်စသော စိတ်မဲ့နှိုက်သော်လည်း လှေ့နာသည်၊ လှည်းနာသည် စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာ ထင်သည်။

တကြောင်းလည်း ကြင်နာ၏ ဟူသည်ကား ချစ်ခင်စုံမက်ခြင်းသဘော၊ နာကျင်၏ ဟူသည်ကား မခံသာသော ဆင်းရဲခြင်းသဘော၊ ဤသို့လည်း ကွဲအံ့သည်။ တကြောင်းလည်း ကြင်နာ၏ ဟူသည်နှိုက် ကြင်သည်ဟူသော စကားခွန်းဖက်လျက်သာ နာ၏ ဟူ၍ သက်သက်ဆိုမိန့်သည် မထင်။ ကြင်၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း ချစ်သည်၊ ကြင်သည်ဟူသော အနက်အားဖြင့် ရစ်၍ ရေးလိုသည်။ နာကျင်သည် ဟူရာ နှိုက်ကား ကျင်သည် ဟူသော စကားခွန်းမဖက်၊ နာသည် ဟူ၍ သက်သက်ဆိုမိန့်သည်လည်း ထင်၏။ ကျင်၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း နဲ့သည်၊ ကျင်သည် ဟူသော အနက်အားဖြင့် ပင်၍ ရေးလိုသည်၊ ဤသို့လည်း ကွဲအံ့သည်။ တကြောင်းလည်း

ချစ်ခင်စုံမက်သော အရာကိုကား ‘ကြင်နာ’သည်။
ဆင်းရဲခြင်း၊ မခံသာခြင်းသဘောကိုကား ‘နာသည်၊ ကျင်သည်’

ဟူ၍ ဝေါဟာရ ရွှေ့နောက်ပြန်လျက် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့လည်း ကွဲအံ့သည်။ နာခံသည် ဆိုသောအရာကား သဒ္ဒါရုံကို နားဖြင့် ခံယူခြင်းအနက်တည်း။ သိသာပြီ။ နာ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

နိ ကာရန္တနှိုက်ကား မြန်မာမှုဝေါဟာရ မထင်။

(နိ၊ နိုး၊ နိုး)

၁၅၇။ နပျည်း ဟထိုး လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

နိ ကာရန္တနှိုက်ကား န သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆူးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် န သက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ ပါသ်၊မပါသ် ကွဲ၏။ ဖြူသည်၊ နီသည်ဟူသော အဆင်းဂုဏ်၏ အမည်မျှသည် ဝိသဇ္ဇနီမပါသ်တည်း။ ဝေးသည်၊ နီးသည်ဟူသော အခွန်ကိုမှတ်၍ အခိုက်အတန့် ခေ၀ဝေ၀ခြင်း၊ နီးနွယ်ဟူသောအရာတို့သည် ဝိသဇ္ဇနီ ပါ အသံတည်း။

ထိုနှိုက် အခိုက်အတန့် ဟူသည်ကား မိမိထက်ဝေးသည့် အခွန်မှ ထောက်သော်သာ နီးသည် ယူရာ၏။ ထိုအောက် နီးပြန်သည်မှ ထောက်သော် ဝေးသည်ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ဤစကားမျိုးကို အောက်နှိုက်ဆိုအပ်ပြီ။

နီးနှယ်ဟူသော အရာသည် အမည်မျှသာလည်း ဟူသင့်၏။ ချည်နှောင်ရစ်ပတ် အပ်သော ဝတ္ထုကို နီးချဉ်းစေသည်ကိုစွဲ၍ အနက်ယူလည်း ရအံ့သို့ ရှိ၏။

ဟဆွဲသောအရာကား နီးခံသည်၊ နီးရင်းသည်၊ နီးနီးနှယ်နှယ် ဆိုသောအရာ၊ ဝိသဇ္ဇနီပါသော အသံသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် နီး၏ ဟူသည်ကား မူလခံသော ဝတ္ထုကိုစွဲ၍ ဆိုသောအရာဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အနီးအရင်းရှိသည်၊ နီးခံသည်၊ နီး၍ ထားသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

“ဖျက်ဖျက်ဆီးဆီး၊ သူ့အားကြီးလည်း၊ နီးနီးနှယ်နှယ်” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“သားများမယ်ကား၊ နီးနှယ်တရား လျော်သတည်း”

“ညီတော်နာဖွယ်၊ အသွယ်သွယ်လျှင်၊ နီးနှယ်ဓမ္မ ဟောပေထ တည်း”

စသည်ဖြင့် ‘နီးနှယ်’ ဟူ၍ စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း နီးခံသည်၊ နှယ်စပ်သည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ယခင် မူလခံသည်ကို နီးသည်ဆိုသော အရလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ နိကာရန္တ ပြီးပြီ။

(နှ)

၁၅၉။ နဗျည်း၊ တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

နှ ကာရန္တကား ငယ်နုသည်၊ ပျိုနုသည် စသည်ဖြင့် မကြီးမရင့်သည်ကိုဆိုသော အရာ နု သက်သက်မျှသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက်လည်း ယခင် နီးသည်၊ ဝေးသည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ မိမိထက် ကြီးရင့်သည်မှ ထောက်သော်သာ နုသည် ဟူရ၏။ ထိုအောက် နုပြန်သည်မှ ထောက်သော် ကြီးသည်၊ ရင့်သည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၍ အခိုက်အတန့်မျှသော ဝေါဟာရ လည်းကောင်းတည်း။ နုကာရန္တ ပြီးပြီ။

(နှ၊ နှး၊ နှိုး)

၁၆၀။ နဗျည်း ဟထိုး၊ နှစ်ချောင်းငင်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

နှ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ၊ ပါသံ ကွဲ၏။ ကုဋ္ဌသဒ္ဒါ၏ အနက်အနာ ထူးကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။ ထိုအမည်ကား ပုံညတ်ကာမျှသာ ဟူသင့်၏။

နူးနပ်သည်၊ နူးညှတ်သည် ဟူသော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ ပါသံတည်း။ ထိုဝေါဟာရကား အစိမ်းရသဖြင့် ကျက်နပ်ခြင်း သဘောတည်း။ နူးညှတ်သည် ဟူသော အရာလည်း သဘောကိုသိ၍ အစိမ်းရသဖြင့် နှလုံး၏ ကျက်နပ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။

ဟဆွဲသော အရာနှိုက်ကား ယခင် နူးနပ်၏ ဟူသော သုဒ္ဓ အသံသည် နူးနပ် စေသည် ဟူသော ကာရိုက်အနက် ရောက်ခါ ဟဆွဲ ပါသည်သာ ဖြစ်၏။ နှ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(နေ နေ့၊ နွေ နွေး၊ နွေး နွေး)

၁၆၁။ နုပျဉ်း ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ ဆဝေထိုး၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

နေ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ ဟဆွဲ လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲဝဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် အ မမြစ်သံ၊ မြစ်သံမျှ ကွဲ၏။ ရပ်နေသည်၊ လှနေ ဟူသော အရာတို့ကား အမမြစ် သော အသံတည်း။ ညဉ့်နေ ဟူသော အရာကား အ မြစ်သံတည်း။

ထိုနှိုက် ရပ်နေသည်၊ ထိုင်နေသည် ဟူသည်ကား ရပ်တံ့နေထိုင်သော ကိရိယာ ဟူသော ဣရိယာပုတ်အထူးကို ဆိုမိန့်သော အရာဖြစ်၏။ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်း ဟူသော ဣရိယာပုတ် လေးပါးကိုရည်၍ 'ဇေဓာဝနေ ဝိဟရတိ' ဟူသောပါဠိ ထင်၏။ ဤနှိုက် ဝိဟရတိကို 'နေ၏' ဟူ၍ သာ မြန်မာ ပြန်သော်လည်း၊ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်း ဟူသော ဣရိယာ ပုတ် လေးပါးလုံးကို ယူသင့်သည် ဖြစ်၏။

လှနေ ဟူသည်နှိုက်ကား ဒိဝါကဓေဟူသော ပါဠိကိုထောက်လျှင် နေ့ကိုပြုတတ် သည်၊ အလင်းကို ပြုတတ်သည် ဟူသောအကြောင်းကို စွဲသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ ထိုတွင် အလင်းကို ပြုတတ်၏ ဟူသည်နှိုက် အလင်း ဟူသည်နှိုက်လည်း နေ့အခါနှိုက်သာ အထူးထင်သည်ဖြစ်၍ နေ့ကိုပြုတတ်၏ ဟူသည်နှင့် သဘောတူဖြစ်၏။ ထိုသို့ နေ့ကို ပြုတတ်သည်ဟူသော အနက်ကို လည်းကောင်း၊ နေ့ရှိန်ရှိသည်၊ နေ့ရှိသည့် ကာလကိုသာ 'နေ့' ဟူသော အမည်ရသည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ နေ့ကို ပြုတတ်သည်ဟူသော နေ့ဟူသော အမြစ်သံအနက်ကို ယူလျှင် ရအံ့သို့ ရှိ၏။ ဤ လှနေ ဟူသည်ကား အမည်မျှယူလျှင် ပြီးသင့်လျက် ဉာဏ်လိုက်ဆိုသည်။ ညဉ့်နေ ဟူသော အမြစ်သံကိုလည်း အမည်မျှသာလည်း ယူသင့်၏။ နေ့၏ကာလ ဟူ၍။

ယခင်နည်းကို လှန်၍ သော်လည်း စွဲသင့်၏။ ညဉ့်အခါကဲ့သို့ မလျောင်းမစက် ရပ်နေကောင်းသောကာလ ဟူ၍ သော်လည်း အရ ယူသင့်၏။

ဝဆွဲသောအရာနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ၊ ပါသံမျှ ကွဲ၏။ ဆောင်း နွေ ဟူ သော အရာကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။ အငြိမ်းအနှေး ဟူသော အရာကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ထိုနှိုက် ဆောင်း နွေဟူသည်ကား လရက်ကိုမှတ်၍၊ ပညတ်ကာမျှ သော ဥတုကာလ၏ အမည်တည်း။ အရ မထွက်။

အငြိမ်းအနှေး ဟူသည်နှိုက်လည်း ပူသောဥတုသည် ခံသာရုံမျှသော အစွမ်း ရှိသည်ကိုရည်၍၊ အသာအယာ ဆိုမိန့်ခြင်းမျှသာ။ အရ မထွက်။

ဟဆွဲသောအရာကား လျင်သည်၊ နှေးသည်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံမျှသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဆောင်ရွက်သော အခွင့်ပြေလည်ခဲ့၍၊ ကြာမြင့်သောအခါကို စွဲရင်း။ ထိုကို စွဲ၍ အလုပ်နှေးသည်၊ အစားနှေးသည်၊ နှေးသောသူ၊ လျင်သောသူ ဟူ၍၊ လူကိုလည်းကောင်း၊ အမှုကိုလည်းကောင်း စွဲပြန်လေသော ဝေါဟာရမျှသာတည်း။ လေးဖင့်သည်၊ ကြာမြင့်သည်၊ တာရှည်သည် ဆိုသော စကားမျိုးနှင့် သဘော တူ၏။

နှုံးကာယူသည်၊ နွေးကာစားသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာကား န တွင် ဝဆွဲဟဆွဲ ဆိုမိန့်သောအရာတည်း။ ထိုနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီသံမျှသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် နွေး၏ ဟူသည်ကား အလွယ်တကူ မပင်မပန်းဖြစ်သော အခြင်းအရာတည်း။ သစ်သီးသစ်ပင်တို့ကို နွေး၏ ဟူသည်လည်း အခွံအခေါက်ကို ခွာချန်ကာမျှ အပန်း မကြီးလွန်းသောအခွင့်ကို ဆိုလိုသည်ပင်။ ထိုကိုစွဲ၍ လွယ်လွယ်ကူကူ ဖြစ်သည်ကို 'နှုံးကာသာ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။ နေ့ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(နဲ၊ နဲ၊ နွဲ၊ နွဲ၊ နွဲ)

၁၆၂။ နပျည်း ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ နောက်ပစ်၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

နဲ၊ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ ဟဆွဲ လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲ ဝဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် နသက်သက်နှိုက် အမမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ကွဲ၏။ ပျော့နားသည်၊ အစေးအနဲ၊ ပိန်းဟူသော အရာကား နသက်သက် အ မမြစ်သံတည်း။

ဝန်တိုကျိတ်ခက် ပစ္စည်းကို မက်၍ မစွန့် မပေးရက်သည်ကို လည်းကောင်း၊ မပြောင့်မမတ် ရှိကပ်ပြုကျင့်တတ်သည်ကို လည်းကောင်း စဉ်းလဲသည် ဆိုသော

အရာ ဖြစ်၏။ ထို စဉ် လဲး၏ ဟူသည်ကိုလည်း အစေး ဟူသကဲ့သို့ စေးနဲသည် ဟူ၍ ဆိုခြင်းသည်ကား အမှတ်မထင် ဆိုမိန့်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ သဘောအားဖြင့် ပျော့နုံး ပျော့ညံ့သော အနုနှင့် မခလျာ်။ စေးသည်။ နုံးသည်ဟူသော အနက်မဟုတ်။ မပေးမစွန့်ရက်သည်ကား ဥစ္စာကို ဝှက်သိုကျိတ်ခက်ခြင်း သဘောသာ။ မဖြောင့် မမတ် ရှိ ကပ်ခြင်းသည်လည်း ကိုယ့်စီးပွားမျှကိုသာ ရှု၍ သူ့ပစ္စည်းကို ရအောင် ချောင်းခနင်းလှည့်ပတ်ခြင်း၊ ဗသက္ကာရ လှယက်ခြင်း၊ ခိုးဝှက်ခြင်း၊ ချိန်မဖြောင့်၊ အသပြာမဖြောင့်၊ နှုတ်မဖြောင့်၊ လှည့်ပတ်ခြင်းစသော ဤသို့ သဘောနှင့် ပျော့နုံး ခြင်း သဘောသည် ကွဲပြားလေအံ့သည်။ စဉ်းလဲ ဟူသည်နှိုက် ဥသတ်၊ စေးနုံး ဟူသည်နှိုက် သဒေထိုးဖြစ်၍ အရေးအသံလည်း ကွဲလေအံ့သည် ဖြစ်၏။

ပိန္နဲဟူသည်ကား သစ်ပင်၏ အမည်သာ။ ထိုနှိုက် နဆင်သည်ကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့သည်နှင့်အညီ အရပြား မရှိ။ တလုံးတဝတည်းသော ဝေဟာရဖြစ်၍ ဆင့် လျက် ရေးလေသည် ဖြစ်၏။

ဘုရားပိန္နဲတိုင်ဆိုသော အရာသည်လည်း အမှတ်မထင် ဆိုမိန့်သောအရာသာ ဖြစ်သင့်၏။ ပန်းလည်တိုင် ဟူ၍ ဆိုလိုရင်းကို ရှေ့လျော့၍ ဆိုသည်သာလည်း ဖြစ်ရာ၏။ ထမင်းနုံးဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ဆိုမိန့်သော အရာသည်လည်း ပျော့နုံးသည် ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ဤနှိုက် စဉ်းလဲးသည်၊ ပန်းလည် တိုင် ဟူသည်တို့ကို လ အက္ခရာရောက်ခါ ဆိုဦးအံ့။

ကျင်သည်၊ နဲသည်ဟူသော အရကား အမြစ်သံတည်း။

“ကြောက်ညောင်းတုန်လဲ၊ မြေကြီးနဲ့မျှ၊ လေးဆယ့်ငါးယူဇနာ”
“ထိတ်လန့်နဲ့နဲ့၊ ကြင်းမဲ့ပြည်တွင်”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် နဲ့၏ ဟူသည်ကား မခိုင်မခံ တုန်လှုပ်ခြင်း အနက်တည်း။

ဝဆွဲသောအရာကား ပျောင်းနွဲ့သည်ဆိုသော အမြစ်သံမျှသာထင်၏။

“သားလည်းစွန့်ခဲ့၊ လင်သည်းမဲ့ဟု၊ ပျောင်းနွဲ့လွမ်းကျေ”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် နွဲ့၏ ဟူသည်ကား မသန်မလန်း ညှိုးမြန်း ပျောင်းပျံ့ခြင်းအနက်တည်း။ ယခင် နဲသည်ဟူသော စကားနှင့် တစ်စိတ်ကွဲ၏။ နဲ့၏ ဟူသည်ကား တိုင်စသောဝတ္ထု ခိုင်ကြံ့လျက် တည်ရပ်မစေ့မစပ် လှုပ်ရှားသည်ကို ဆိုသောအရာ၊ နွဲ့၏ ဟူသည်ကား ဖောင်း၊ ပန်းဖျား၊ ကြိမ်နွယ် စသည်တို့သည် ဝတ္ထုအားနည်းခြင်း၊ မခိုင်ကြံ့ခြင်း၊ လူငယ်စသော နှလုံးညှိုးနွမ်းသောသူတို့၏ နှလုံး

မခိုင်ကြံခြင်းဖြစ်သည်ကို ဆိုသောအရာ၊ ဤသို့ အရာအားဖြင့်ကွဲသည်။ လှုပ်ရှားခြင်း သဘောမျှသော်ကား တူအံ့သည်ဖြစ်၏။

ဟဆွဲသောအရာကား အ မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ရသင့်၏။ မျောက်နွဲစေးဟူသော အရာ၊ နွဲခရာဟူသောအရာတို့ကား အ မမြစ်သံတည်း။

ထိုတွင် မျောက်နွဲစေးဟူသောအရာနှိုက် မျောက်ဟူသော ဝေါဟာရဖက်သည် ကား သဘောထင်ခက်အံ့။ ကြံ၍ ယူမှုကား မက္ကဋ္ဌသဒ္ဓါကို 'မာကရောတီတိမက္ကဋ္ဌော' ယော၊ အကြင်တိရစ္ဆာန်သည်။ မာ၊ လှုပ်ပေါ်ခြင်းကို။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ မက္ကဋ္ဌော၊ မက္ကဋ္ဌမည်၏။ ကိတ်ဝိဂြိုဟ် ကတ္ထုသာဓန၊ မာသဒ္ဓါပပဒ ကရဇာတ်၊ အပစ္စည်း အရကား လှုပ်ပေါ်တတ်သော မျောက်ကို၊ ပင့်ကူကို ရ၏။ ဤဝိဂ္ဂဟနှင့်လျော်စွာ မက္ကဋ္ဌသဒ္ဓါ မျောက်ကို ပင့်ကူကို ဟောသည် တွင် ပင့်ကူနှိုက်ကား နွဲစေးထင်၏။ မျောက်နှိုက်မထင်။ မထင်သော်လည်း လှုပ် ပေါ်ခြင်းသတ္တိ တူသည်။ မက္ကဋ္ဌသဒ္ဓါ၏ အနက်တူသည်ဖြစ်၍ အပြားမဲ့ မျောက်နွဲ စေးဟူ၍ ဆိုလေသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့မဟုတ် မျောက်တိရစ္ဆာန်တို့ကို အစမူ၍ ဖမ်းယူခြင်း၊ ငြိတုယ်စေခြင်း အကြောင်းခံသည်သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။

နွဲ ဟူသောစကား၏ အရကား မိမိနှိုက် ကပ်ငြိသောအစေးသည် ထိပါးမိသော သူတို့ကိုလည်း ကပ်ငြိစေသည်။ အပျောင်းအနွဲ့ ဖြစ်စေသည်ဟူသော အနက်ကို ယူသော် ရကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ အမည်မျှသာ။ အရမရှိဟူ၍ လည်း ဆိုကောင်း၏။

“ကာမာမျောက်နွဲ၊ စေးခွာခဲးမူ”
“ဤသို့ ဒိဋ္ဌိ၊ နွဲဖြင့်ငြိသား”

စသည်ဖြင့်ကား ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက် ထင်၏။

နွဲခရာ ဟူသည်ကား တူရိယာ၏ အမည်ထူးတည်း။ ထိုအမည်လည်း ပညတ် မျှသာဟူသင့်၏။ ယခင်နည်းတူ ကြံ၍ ယူမှုကား စေးစေးနွဲနွဲ ပျောင်းပျသော အသံကို ဖြစ်စေသည်ဟူ၍ အရယူသင့်၏။ ဤအရာနှိုက်လည်း စေးစေးနွဲနွဲ ပျော့နွဲသည် ဟူသော် ဟမဆွဲသံ အနက်ယူသော်သာ ရကောင်း၏။ ထိုအသံကား သုဒ္ဓဖြစ်၍ ဟဆွဲသော အသံရောက်ခါ ကာရိုက်အနက်ပေါ်အောင် ယူ၍ ဆိုသော် အနက်ထွက်နိုင်အံ့သည်။ ထိုကြောင့် န သတ် သက်သက်နောက်ပစ် သုဒ္ဓ အသံကို စွဲ၍ ယူလိုက်သည်။ ဆင်ခြင်။

ဤနှိုက် နွဲခရာ ဟူသည်ကို နရည်းစရာ ဟူသည်နှင့် မကွဲမပြား အချို့ဆိုမိန့်ကုန် သည်ကား အမှတ်မဲ့ ဆိုမိန့်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ သဘောအားဖြင့် နရည်းစရာ ဟူသည်ကား နောက်သားတို့ ကြေးနောင်နှင်း ခေါ်ကုန်သည်၊ ခေါ်သည်နှင့်

အညီ နောင်နင်း ခတ်တီးရသည်၊ တီးသောအခါ မပြိုင်ဝပ် နောင်နင်းခတ်လှုပ်ရှားသည်၊ ကြေးဝန်း ကြေးခွက် ကြီးငယ်အဝန်းစီစဉ်၍ အချောင်းအတံဖြင့် တီးရသည်ကိုထောက်၍ ကြေးတီးသည်ဆိုသည်။ မှတ်သောအရာ မဟုတ်။

နွဲ့ဟူသည်ကား အခေါင်းအပေါက်ဖြင့် ပိတ်ဆို့လှုပ်ရှား၍ ပြီပြင်စွာ အသံဖြစ်အောင် မှတ်သောအရာဖြစ်၍ သဘောအားဖြင့်လည်း ကွဲအံ့သည်။ ထိုကြောင့် မာဂဇနိက နွဲ့ပြေစသော အခေါင်းရှိသည်ကို သုသီရ၊ ကြေးသံတို့ကိုကား အသံတခဲနက်ရှိ၍ ဗန္န ဆိုသည်။ ဤသို့ တူရိယာအမျိုးကွဲဖြစ်သည်။ ဤနှင့်လျော်စွာ-

“အာဝီအစ၊ တတသုံးထွေ၊ နွဲ့ပြေဝံသ၊ သုသီရနှင့်၊ ဗန္နထည့်သော်၊ ပြည့်သည်ငါးပါး၊ အပြားထင်စွာ၊ တူရိယာလည်း”

ဟူ၍ မိန့်တော်မူသည်။ ဤနှိုက် တော်သင့်ရုံ အဓိပ္ပာယ်ဖော်အံ့။

အာဝီအစ၊ တတသုံးထွေ ဟူသည်ကား အာတတတူရိယာ၊ ဝိတတတူရိယာ၊ အာတတ ဝိတတတူရိယာ ဤသုံးထွေနှင့် နွဲ့ပြေအဝင်အပါ အခေါင်း ရှိသော သုသီရ ဟူသော တူရိယာ၊ ကြေးစည်စသော အသံတခဲနက်ရှိသော ဗန္န ဟူသော တူရိယာကိုထည့်သော် ပြည့်သည်ငါးပါး အပြားအကွဲထင်စွာသော တူရိယာဖြစ်၏ ဟူလိုသည်။

ဤနှိုက် တဖက်သာ အပိတ်ရှိသည်ကား ‘အာတတ’၊ နှစ်ဖက် စုံပိတ်သည်ကား ‘ဝိတတ’၊ အလုံးစုံ တံရှယ်ဝင်၍ ပိတ်သည်ကား ‘အာတတ ဝိတတ’၊ အခေါင်းရှိသည်ကား ‘သုသီရ’ ကြေးစည်စသော ကြေးမျိုးတူရိယာတို့ကား အသံ တခဲနက်ဖြစ်၍ ‘ဗန္န’ ဟူသည်နှိုက် ဝင်၏။ နွဲ့ကား သုသီရနှိုက် ဝင်၏။ ဤသို့လည်း ကွဲသည်။

နွဲ့ကား နှုတ်ဖြင့် ငုံ့မှုတ်ရသည်။ နရည်းစရာကား အချောင်းအတံဖြင့် တီးခတ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးနောက်နောက်ဖြစ်သော အခြင်းအရာမျှကိုသော်လည်း ‘နရည်းစရာခတ်’ ဟူ၍ ဆိုသည်။ ဤသို့ မှတ်ခြင်း၊ တီးခတ်ခြင်းလည်း ကွဲသည်။

“သံသာနရည်းဖြင့် မသည်းစစ်တပဲ၊ ပြေနှုံးကြူးရိုက်ထစ်”

ဟူ၍ ညသတ်နောက်ပစ် အရေးအသံလည်း ကွဲလေသည်။ ဤသို့ မတူဟန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

ဟဆွဲ၊ ဝဆွဲ ဆိုမိန့်သောအရာကား ဖင့်နှုံးသည် ဟူသောအရာ၊ ကိုယ်ကိုနှုံးသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဖင့်နှုံးသည် ဟူသည်ကား အလိုမပါ နှလုံးလေး၍ အရှည်ဆွေးသည်ကို ဆိုသော အရာ။ ကိုယ်ကိုနှုံးသည် ဆိုသော အရာကား ယိမ်းစေ၊ နှုံးစေသည်၊ ကိုယ်ကိုကိုင်းညွတ်စေသည် ဟူသောအရာ ဖြစ်၍ တစိတ်မျှ ကွဲ၏။

ဖင့်နှုံး၏ ဟူသည်ကား မယိမ်းမနွဲ့ပဲ မြင့်မြူးအောင် ဖင့်ကာသာ။ ကိုယ်ကိုနှုံး၏ ဟူသည်ကား မြင့်မြူးအောင် မဖင့်။ ကိုယ်ကို ယိမ်းနွဲ့လှုပ်ရှား၊ ကိုင်းညွတ်ကာသာ။ ဤသို့ ကွဲဟန် ထင်အောင်ယူ။

“မသင့်ဖြင့်ပဲ၊ မဖင့်နှုံးလင့်”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း။

“ဗယ်လွဲးညာလွဲး၊ ကိုယ်ကိုနှုံးလျက်”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် သဘောအထူးကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ နုံးကာရန္တ ပြီးပြီ။

(နော၊ နော)

၁၆၃။ နုပျဉ်း ဟထိုး၊ ဓဝေထိုး၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

နော ကာရန္တနှိုက်ကား နုသက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆုံးလည်းကောင်းထင်၏။ ထိုတွင် ‘နစ်နော’ ဟူသော စကားခွန်းသည် နုသက်သက် ဖြစ်၏။ ‘စပ်နောသည်’ ဟူသော စကားခွန်းသည် ဟဆုံး ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် နစ်နော ဟူသည်တွင် နစ်နစ်စူးသည်၊ နစ်နစ်ညက်ညက်၊ အနစ်အနယ်၊ နစ်မုန်းသည်ဟူသော အနက်အား ဖြစ်၏။ လိုရာခိုက်ရောက်အောင် ပြောဆိုကြံစည်ခြင်း ဟူသော အနက်ကို အရကြံ သော် နစ် ဟူသောစကားသာ အရှေ့၍၊ နော ဟူသောစကား အရမထွက်။ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှသာ ယူသင့်၏။ နစ်ကား အစ၊ နောကား အဆုံး၊ အစအဆုံး ဆိုလို သည်။

“နစ်နောကုံအောင်၊ ယခေါင်ကမ္ဘာ”

ဟူသည်နှိုက် အစအဆုံး ကုံအောင်ဆိုလိုသည်။

နစ်နော ဟူသည်ကား ရှေးစကားဟောင်း ဖြစ်သည်ဟူ၍၊ အချို့ဆိုကုန်သည်ကား သင့်အံ့သို့မရှိ။

“အနာဂတဝင်၊ စဉ်တိုင်းပင်ကို”

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘ယခေါင်ကမ္ဘာ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနာဂတ် ဘဒ္ဒကပ် ကမ္ဘာကို မြောင့်သော အရာသာ ဖြစ်သင့်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်သော် အတိတ်ကာလ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို ဆိုသောအရာ မထင်ဖြစ်၍၊ နစ်ဟူသော စကား

အရ အစ ဟူသောအနက် မပါ။ မလိုသင့်သောအရာကဲ့သို့လည်းရှိသည်။ ဤမှတပါး ယုတ္တိမရှိသောအရာ ထင်သည်လည်း များစွာ။ ထို့ကြောင့် နှစ်နှောဟူသည်ကို နှစ်နှစ် နှောနှော သိမ်းကျုံးဖွဲ့နည်း၍ သဘောသကန် ကုန်စင် ထိခိုက်အောင် ပြောဆို ကြံစည်သည် ဟူသောအရာကိုသာ နှစ်သက်ပေသည်။

စပ်နှောသည် ဟူသော ဟဆုံး ဝေါဟာရနှိုက်ကား ထွေးလုံးခြင်း အနက်တည်း။

“ကာကအလျော၊ ငှက်ဥဩတ္တိ၊ ဖော်နှောတကူ”
“မေတ္တာရှစ်နှော၊ ဆွေမိစောတို့”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ထွေးလုံးခြင်းအနက် ဖြစ်၏။ နှော ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(နော်)

၁၆၄။ နမည်း သဝေထိုး၊ ရေးချရွေထိုး ဝေါဟာရများ

နော် ကာရန္တနှိုက်ကား ဝေါဟာရမထင်။

မနော် ဟူသည်ကား ‘မနှောဟရီ’ ဟူသော မာဂဓနှိုက် မနှော ဟူသော အစ ပုဒ်မျှကိုသာ သုတ်သာရာသို့လိုက်၍ တံခွန်လွှားသံ ဆိုမိန့်ကုန်သည်။

‘နှောင်းအောက်မနော်၊ ဟရီခေါ်ရှင်၊ ကျောင်းတော်ကမ္ပိ’

ဟူ၍လည်း တံခွန်လွှားသံ ပေါ်အင်ပြုလေသည် ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ‘ပရေသံ မနံ ဟရတိတိ မနှောဟရီ’ ယာဇုတ္တိ၊ အကြင်မိန်းမသည်။ ပရေသံ၊ သူတပါးတို့၏။ မနံ၊ စိတ်ကို။ အတ္တနိ၊ မိမိနှိုက်။ နမနု ဝသေန၊ ညွတ်စေသောအစွမ်းဖြင့်။ ဟရတိ၊ ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သာဇုတ္တိ၊ ထိုမိန်းမသည်။ မနှောဟရီ၊ မနှော ဟရီမည်၏။ ကိတန္တ တပျိုရိသံသယသီဝိဂြိုဟ် မနုသဒ္ဓါပ- ပဒ- ဟရဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ မနကား မနှောဂိုဏ်းဖြစ်၍၊ ဩကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်ဇောတက ဤ ပစ္စည်းအဆုံး ကျပြန်၍ ‘မနှောဟရီ’ ဟူသော ရုပ်ပြီးဖြစ်၏။ ဤကိုထောက်၍ မြန်မာမှု မယူရ။ မာဂဓ ဖြစ်၏။

နော်စာဟူသော ပန်းအမည်ကား အန္တမဟုတ်၊ အရာရောက်မှ ချပ်၍ ဆိုအံ့။ နော် ကာရန္တ ပြီးပြီ။

တ-ဝဂ်နှိုက် သရအန္တ ၁၀လုံး ထုတ်သည် ပြီးပြီ
ဤတွင် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ ပဉ္စပပိုင်း ပြီး၏

ဆဋ္ဌမပိုင်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော ဓမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

(၈၊ ၇၊ ပြ၊ ၅)

၁၆၅။ ပဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ ဝေါဟာရများ

ပ ဝဂ်နှိုက် ပ ကာရန္တိကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် အတွင်း အပဆိုသောအရာ၊ ရှင်ပသည်၊ လှိုင်ပသည်ဆိုသောအရာ၊ ပျောက်ပသည်ဆိုသော အရာ၊ ကြုံးဝါးသံပသည်၊ စံပသည်ဆိုသောအရာ၊ ပါးပါးပပ ဆိုသောအရာ၊ ပရပ၊ ယပ ဟူသောအမည် စသည်တို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် အတွင်းအပ ဟူသည်နှိုက် အပ ဟူသော စကားခွန်းသည် ပိုင်းခြားသည်မှ ပြင်လှိုင်ဟူသော ဗဟိသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း။ ရှင်ပသည်၊ လှိုင်ပသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ပ ဟူသော စကားအရကား ထင်မြင်စွာ ဖြစ်ခြင်း အနက်တည်း။ ရှင်ပူသည်၊ လှိုင်ပူသည်ဟူ၍ ယပင့် ရေးဖတ်ကုန်သည်တား သဘောအနက်မထွက်။ လှိုင်သည်၊ ပြသည် ဟူ၍ အမြစ်သံကို မိန့်ရာနှိုက်လည်း လေလှိုင် ပျောက်ပသည် ဟူ၍ ပ သက်သက်သာ အနက်ရဖြစ်အံ့သည်။ ရှင်ပသည်၊ လှိုင်ပသည် ဟူသော အရာကို ရှင်သည်၊ လှိုင်သည်ဖြစ်၍ သမာဓိမရ၊ သူကောင်း၏ အရာကို မဝင်၊ ပြင်လှိုင်အပ ဖြစ်သည်ဟူသော အနက်ယူလည်း ရသင့်၏။ ဤနှိုက် အတွင်းအပ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်မြင်စွာ ဖြစ်သည်ကို ပသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း။ ဤမျှသာ ပသည် ဟူသော စကားအရ မူလအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုအနက်ကို စံပသည်၊ ကြိမ်းမသည်၊ တောက်ပသည်၊ ထွန်းပသည်၊ တည်ပသည်၊ ချီးပသည်၊ ပပ သသ၊ လွှားလွှားပပ စသည်ဖြင့် ယှဉ်ဖက်၍ များစွာသော စကားခွန်းထင်သည်သာ။ ဆိုခဲ့ ပြီးသော မူလအနက်မှ အရမကွဲသည်သာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ တောက် ထွန်းသည် တည်ကြည်ခြင်း ထင်မြင်စွာဖြစ်သည်ကို တောက်ပသည်၊ ထွန်းပသည်၊ တည်ပသည်၊ ကြိမ်းဝါး ရှင်စံ အားသန်ခြင်း ထင်မြင်စွာဖြစ်သည်ကို ကြိမ်းပသည်၊ ကြုံးပသည်၊ ရှင်ပသည်၊ စံပသည်၊ သံပသည်။ ဤသို့သော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည်။

ပျောက်ပသည်။ အပပြုသည်ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား အတွင်းအပဟူသော အနက်နှင့် လျော်၏။ ထိုတွင် ပျောက်ပသည် ဟူရာနှိုက် အပဖြစ်ခါ မဟူရာ၊ ကျေပျောက်သည်ကို အပဖြစ်ခါ မဟူရာ၊ ကျေပျောက်သည်ကိုပင် ဆိုသောအရာ ရအံ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း ကျေပျောက်သည်ဖြစ်စေ အတွင်းမဝင် ပြင်လွင်ဖြစ်ခြင်းကို ရည်၍ ပျောက်ပသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူရာ၏။ သူငယ်တို့ ကစားသောအခါ ပ သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသည်လည်း ကဲးသည် အောက်သည်၊ အရပ် မမှတ် နီဝေးမျှစေသည်။ ကဲးခြင်းအောက်ကိုကား ရောက်ရာအရပ်ကို ပျောက်ပစေသည် ဟူသောအနက် ရသင့်၏။

ပါးပါးပပ ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ပါးသည်ဟူသော အရာကိုပင် ပပ ဟူ၍ ဆိုသည်ဖြစ်၏။ ထင်မြင်စွာ မကာမသာနာသည်ကို က က ရှိသည်၊ သ သ ရှိသည် ဆိုသည်နှင့် တူ၏။

ပရပ ဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်၊ စကောယပ ဟူသော အမည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

ယပင့်သောအရာကား ကြိုင်ပျံ၊ သင်းပျံ၊ မွှေးပျံ၊ ပျောင်းပျံ၊ ပြုပျံ၊ ပြည်ပျံဆိုသောအရာ၊ နေရောင်ပျံပျံဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ယပင့်အသံကား နူးညံ့နည်းပါးသောအရာ၊ အားနည်းသောအရာကို ဆိုသောစကားခွန်းတည်း။ ထိုနှင့် လျော်စွာ ကြိုင်ပျံ၊ သင်းပျံ၊ မွှေးပျံဆိုသည်တို့ကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ အားမကြီးလွန်း၊ နူးညံ့ခံသာသော အနံ့ကိုဆိုသော အရာဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ကြိုင်ပျံ၊ သင်းပျံ၊ မွှေးပျံ စသည်ဖြင့် သေးသေးတင် အမြစ် ဆိုမိန့်ခြင်းသည်လည်း အရ မထူးသင့်ပြီ။

ရစ်သောအရာကား ဖော်ပြသည်၊ ပြတန်းဆောင်းဟူသော အရာတို့နှိုက်ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဖော်ပြသည်ဟူသော် မြင်စေခြင်းအနက်တည်း၊ ဤနှိုက် ကံပုဒ် ရတန် မရတန် ညှိ၍ ဆိုလိုက်အံ့။ ထင်သည်ဟူသော စကားခွန်းကား ကံပုဒ် မရ၊ အကျိုးစီးပွား တို့သည် ဖြစ်၏။ ထင်ကုန်၏ ဟူသည်နှိုက် ကံပုဒ်မရသည်ဖြစ်၏။ မြင်သည်ဟူသော စကားခွန်းကား ကံပုဒ်ရ၏။ အလှူပေးဒါယကာသည် အကျိုးစီးပွားတို့ကို မြင်၏ ဟူ၍ အကျိုးစီးပွားတို့သည်ဟူသော ယခင် ကတ္တားပုဒ်ပင် ကံပုဒ် ဖြစ်လေသည်။ ကတ္တားပုဒ်ကား အလှူပေးဒါယကာသည် ဟူ၍ အခြားရသည်။ ကာရိုက်အနက် မယှဉ်သော်လည်း ကံပုဒ်ရအပ်သော အနက်ဖြစ်၍ ကာရိုက် အနက် ကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ 'ကာရိုက်ကံကား ဝတ်ကတ္တား' ဟူသော စကားနှင့် လျော်လေသည်။

ဖော်ပြသည် ဟူသော စကားခွန်းနှိုက်ကား ရဟန်းတို့သည် အလှူပေးဒါယကာကို အကျိုးစီးပွားတို့ကို ဖော်ပြ၏ ဟူ၍ အလှူပေးဒါယကာသည် ဟူသော ယခင်

ကတ္တား ပုဒ်ဖြင့်ပင် ကံပုဒ်ဖြစ်လေသည်။ ကတ္တားပုဒ်ကား ရဟန်းတို့သည် ဟူ၍၊ အခြားလာရသည်။ ဤနှိုက်လည်း ယခင်နည်းတူ ကာရိုက် အနက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကာရိုက်ကံကား ဓာတ်ကတ္တား ဖြစ်လေသည်။ ဤနှိုက် အလှူပေး ဒါယကာအား ဟူ၍၊ သမ္ပဒါန်အနက်လည်း လျော်၏။ ထိုသို့သော်လည်း အကထိတကံ ဖြစ်သည်ပင်။ ဤနှိုက် အကျဉ်းအားဖြင့်ကား ထင်သည် ဟူသော အနက်ကား အကမ္မက၊ မြင်သည်ဟူသောအနက်ကား ဧက ကမ္မက၊ ပြသည်ဟူသော အနက်ကား ဒွိကမ္မက။ ထိုတွင် ကာရိုက်အနက် 'စေ'ဟူသောစကားခွန်းယှဉ်လသော် အကမ္မကနှိုက် ကံတခု ရအပ်သည်နှင့်အညီ အကျိုးစီးပွားတို့သည် ထင်၏ ဟူ၍၊ ကံပုဒ် ကင်းလျက်ပင် အကျိုးစီးပွားတို့ကို ထင်စေ၏ ဟူ၍၊ ယခင်ကတ္တားပုဒ် ဖြစ်လေသည်။ အလှူပေး ဒါယကာတို့သည် ဟူ၍၊ ကတ္တားတခြား လာလေသည်။ မြင်သည် ဟူသော ဧက အနက်နှိုက်လည်း ကာရိုက်အနက်ယှဉ်ခါ ကံနှစ်ခု ရအပ်သည်နှင့်အညီ အလှူပေး ဒါယကာတို့ကို အကျိုးစီးပွားတို့ကို သိမြင်စေ၏ ဟူ၍၊ ယခင်အလှူပေးတို့သည် ဟူသော ကတ္တားပုဒ်ပင် ကံပုဒ်ဖြစ်လေသည်။ ရဟန်းတို့သည် ဟူ၍၊ ကတ္တား အခြား လာလေသည်။ ပြသည် ဟူသော ဒွိကမ္မက အနက်နှိုက်လည်း ကာရိုက်အနက် ယှဉ်ခါ ကံသုံးခုရအပ်သည်နှင့်အညီ၊ ရဟန်းတို့ကို အလှူပေး ဒါယကာတို့ကို အကျိုး စီးပွားတို့ကို ဖော်ပြစေသည်ဟူ၍၊ ယခင်ရဟန်းတို့သည်ဟူသော ကတ္တားပုဒ်ပင် ကံပုဒ်ဖြစ်လေသည်။ ဘုရားမြတ်စွာသည်ဟူသော ကတ္တားတခြား လာရလေသည်။ ဤစကားမျိုးကို အောက်နှိုက်လည်း များစွာဆိုအပ်ပြီ။ သတိရစေခြင်းငှာ အလျဉ်း သင့်၍ ထပ်ဆိုပြန်သည်။

ပြ တန်ဆောင်း ဟူသော ဝေဟာရကား ပညတ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ ယခင် ဖော်ပြသည်ဟူသော အနက်ကိုစွဲ၍၊ မြို့၏အင်္ဂါလက္ခဏာ တင့်တယ် ဟန်ကို ဖော်ပြ၏ သို့ စီရင်အပ်သောအရာဖြစ်၍၊ ပြ ဟူသည် ယူလည်း သင့်၏။

“အနိပ် အပြ၊ မရှနံတည်း”

စသည်ဖြင့် နိပ်သည်၊ ပြသည် ဆိုမိန့်သောအရာကား မာဂဘောသာ မူလကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဥစ်ဂြိုဟ် သမသတ်ပြန်လျက်နေသည်ကို နိပ်သည်ဟူရာနှိုက် ဥစ်အိမ်ဂြိုဟ် ဥစ်နေ သည်ကို မြင့်မြတ်သော ကောင်းကျိုးသင့်ရာ ဟောက်နိုးလာသည်ကို ထောက်လျင် မြင့်စွင့်စေတတ်သည် ဟူသော အနက်ကိုစွဲ၍၊ ဥစ်ဟူသော ဝေဟာရ ဖြစ်သည်။ ဥစ္စာသဒ္ဓါ မြင့်ခြင်းအနက်ကိုဟောသည်။ ဥစ္စာသဒ္ဓါနှင့် အညီ ဥစ် ဟူသည်ကို စ အက္ခရာသတ်လည်း သင့်ရာ၏။ စပ်အင်ရှိရာ သတ်လည်း သင့်ရာ၏။

နိပ်သည် ဟူရာနှိုက်ကား ဥစ်ဂြိုဟ်သမသတ်ပြန်၍ နေသည်ကို နိပ်ကျသောအကျိုး သင့်ရာ ဟောက်နိုးလာသည်ဖြစ်၍၊ နိပ်ကျစေတတ်သော အနက်ကိုစွဲ၍၊ နိပ်သည်

ဟူသော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ နိစသဒ္ဓါ နိမ့်သည်ကိုဟော၏။ နိစ သဒ္ဓါနှင့် အညီ နိစသည် ဟူ၍၊ စ သတ်လည်း သင့်ရာ၏။ စပ်အင်ဂိုရာ သတ်လည်း သင့်ရာ၏။

“ဖြင့်ညီးရိပ်ရိပ်၊ ကောင်းကင်ထိပ်ဝယ်၊ အနိပ်အပြ”

ဟူ၍လည်း ရေးထုံးစပ်အင်တင်ရာ ပ သတ်၍ ကျလျောသည်ကို နိပ်သည် ဆိုသည် ဟူ၍၊ ပ သတ်လည်း သင့်ရာ၏။

ပြသည် ဟူရာနှိုက်ကား ကသစ်ဂြိုဟ် ကသစ်အိမ်မှ သမသတ်ပြန်လျက် ဤမှာ ဘက်မှသည် ထိုမှာဘက်ကမ်းသို့၊ တဘက်သောရာသီနှိုက် နေသည်ကိုထောက်၍၊ ပရ ဆိုသင့်သော အရာကို ပ နှင့်ရ ကပ်၍၊ ‘ပြသည်’ ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည် ဟူရအံ့သို့ ရှိ၏။ ဤသို့သောအရာကို ထောက်၍၊ မာဂဘောသာမူလကံသို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

ဝ ဆွဲ သောအရာကား ကြွကြွပူပူ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပူသည် ဟူသော စကားအရကား သိပ်သိပ်ကြပ်ကြပ်မရှိ၊ ကြွကြွ ပျော့ပျော့ ရှိသည်ဟူသော အနက်ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ပူသည်၊ ပူသည် ဟူသော ဝေါဟာရသည် တစိတ်မျှကွဲ သင့်၏။ ပူသည်ဟူသော စကားအရကား ဝါးလုံးခေါင်းစသည်တို့ကဲ့သို့ အခေါင်း အပေါက် မထင်သော်လည်း ဖောသစ်ဦးစ စသည်တို့ကဲ့သို့ ပူပူရွရွ၊ မသိပ်မကြပ် ပျော့လျော့ကားမျှကို ပူသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ပူသည်ဟူသော ဝေါဟာရကား အခေါင်းပူသည် ဟူသော စကားနှင့် အညီ ဝါးလုံးခေါင်း စသည်တို့ကဲ့သို့ထင်သော အခေါင်း၊ အပေါက်တို့ကို ဆိုသောအရာ သာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် တစိတ်မျှကွဲ၏ သို့ ရှိ၏။ ပ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ပါ၊ ပျာ၊ ပြာ၊ ပွာ)

၁၆၆။ ပဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

ပါ ကာရန္တနှိုက်လည်း သက်သက်၊ ယပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် နေပါ၊ သွားပါ အစရှိသည်ဖြင့် အရိအသေ မိန့်ဆိုသောအရာ။

“အန်ကစားခါ၊ လောင်းစားရာဟု၊ ပါလေဆောင်ရွက်”

ခေါက်၍ ပါသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ ကြွကစားရာ မှတ်သား ခေါ်ဝေါ်တတ်သော ပါ ဟူသောဝေါဟာရတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက်ကား သိသာ ထင်ရှားပြီ။

ယပင့်သော ဝေဟာရကား မထင်။

ပျာမီးသွေး၊ ဆား ဆပ်ပျာ၊ လိပ်ပျာ ဟူသည်တို့နှိုက် အချို့ ယပင့် ရေးကုန်သည်ကား အနက်မထွက်။ ပြာမီးသွေး ဟူ၍ အရစ် ရေးမှုကား မီးလောင်သော အမူအရာ အသွေးအဆင်း ထင်၍ မီးသွေး ဟူသောဝေဟာရ ဖြစ်သည် ဟူသော အနက်ကို ရသင့်သကဲ့သို့ မီးသွေးနှင့်ရောနှောလျက် ဖျော့တော့သော အဆင်းသာ များသောအားဖြင့် ထင်သည်ကို စွဲ၍ ပြာ ဟူသောဝေဟာရ ဖြစ်သည် ဟူသော အနက်ကိုယူသော် ရသင့်၏။

ဆားဆပ်ပျာ ဟူသည်နှိုက်လည်း နည်းတူ၊ ကြွပ်ဆတ်မဖြူမညို ဖျော့တော့သော အဆင်း၊ ပြာသောအဆင်း ထင်သည်ဟူ၍ အနက်ရသင့်၏။

လိပ်ပြာ ဟူသည်နှိုက်လည်း များသောအားဖြင့် ပြာညိုသောအဆင်း ထင်သည်ကို အစွဲမူ၍ ဤဝေဟာရ ဖြစ်သည်ဟူမူ အနက်ရသင့်၏။ အနက်မရ ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သော ဝေဟာရနှိုက်လည်း ရစ်သောအရာသာ များသောအားဖြင့် ထင်သည်။ ဤကိုထောက်၍ အနက်ရကြဲလည်း ရစ်သော်သာ အနက်ထွက်အံ့သည်။ အနက်မရ၊ ပညတ်မျှသာ ဆိုသော်လည်း ရစ်သောအရာသာ များစွာ ထင်သောကြောင့် ယခင် ဝေဟာရ မထင်ဟူ၍ ဆိုအပ်ပြီ။

ရစ်သောအရာကား အညိုအပြာ၊ တီးပြာသည် ဟူသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် အညိုအပြာ ဟူသည်ကား အဖြူအညို၊ အနီအဝါ၊ အစိမ်းအပြာ ဟူသော အဆင်းခြောက်ပါးနှိုက် အကျုံးဝင်သော ဂုဏ်ဝိသေသ၏ အမည်မျှသာတည်း။ တီးပြာသည် ဟူသောဝေဟာရသည် ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ယူသင့်၏။

ဝဆုံးသောအရာကား ယခင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဝါးလုံး စသည်တို့ကို အခေါင်း ပွာသည်တို့ကို အခေါင်းပွသည်ဟု ဆိုမိန့်သောအရာသာ ထင်၏။ ပါကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၆၊ ၆)

၁၆၇။ ပဗျည်း အရစ်၊ လုံးကြီးတင် ဝေဟာရများ

ပိ ကာရန္တနှိုက် သက်သက်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း ထင်၏။

“လောင်ကြေမချ၊ တပိပိသည်၊ အမိလွမ်းတို့စွတကား”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ပိသည် ကတ္တားကံ မရ ကောင်းသောအနက်၊ ဖိသည်ကား ကံရကောင်းသောအနက် ဖြစ်ဟန်ကို ဆိုပြီးသည် နှင့်အညီ ညို၍ သိသာပြီ။

ရစ်သောအရာကား -

“ထိုမျှတုံပြီ၊ ဗောဓိသစ်ပင်”

“ထိုမမောဘိ၊ ဆိုပြီမင်းခေါင်”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက်ကား ဆိုပြီးဟူ၍ ဆန်ခတ် ဝိသဇ္ဇနီသံလိုရင်းကို စပ်အင် လည်းကောင်း၊ သုတိသာသို့ လည်းကောင်း လိုက်၍ ဆိုသောအရာသာ။ ပြီ ဟူသောဝေါဟာရ မထင်။ ပိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဝိ၊ ပြီ၊ ပြီး)

၁၆၇။ ပဗျည်း အရစ်၊ လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ပိ ကာရန္တနှိုက်လည်း သက်သက်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ ပါသံ ကွဲ၏။ စကားပီသည် ဟူသော အရာကား ပသက်သက် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။ * လှည်းပီး ဟူသော အရာကဲ့သို့ အလျောက်အပီး

“ထမင်းသစ်သီး၊ မုန့်ပီးပဲလျက်”

ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာတို့ကား ပ သက်သက် ဝိသဇ္ဇနီပါသံတည်း။

ရစ်သောအရာနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ ပါသံ ကွဲ၏။

“မနည်းကုန်သည်၊ များလေပြီတည့်”

ဆိုသည်နှင့်အညီ ရောက်တန်ပြီလျက် စသည်ဖြင့် အတိတ်ကာလနှင့်ယှဉ်သော ကြိယာ အနက်ကိုရည်၍ များပြီ၊ ရောက်ပြီ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာ။

“နှစ်ဆူပြီပြီ၊ ကမ္ဘူးသီလျက်”

“ခိုင်တုလျော်ညီ၊ လှေချင်းပြီသို့”

စသည်ဖြင့် ပြိုင်သည်ဟူသော အနက်ကိုပင် ပွဲပြီသည်၊ လှေချင်းပြီသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

* ယခုအခါ ‘လှည်းဘီး’ဟု ရေးသည်

အမှုအခွင့်ပြီးသည်၊ ဓားလက်နက်မရှု ပြီးသည်ဟူသော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ သံတည်း။

“မြေတူးမြို့ဝယ် ပြီး၏တည်း၊ ရှင်လူနာမငြီး၏တည်း”

“ဇာတ်ပေါင်းအပြီး၊ ရွှေထီးထွတ်တင်”

“ဆုံးဖြတ်အပြီး၊ ဓားထက်လှီးသို့”

စသည် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက်ကား အမှုအခွင့် ပြီးသည်ဟူသော အနက်တည်း။ ဓားလက်နက် မစူးမရှု ပြီးသည်ဟူသော ဝေါဟာရကား ပျို့လင်္ကာ အဆိုအမိန့် နည်းအံ့သည်။ ထိုဝေါဟာရကား လက်နက်ဟော မဖြစ်၊ လိုအပ်သော အခွင့်ပြီး သည်ဟူသော ယခင် အနက်သည် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

“ရှင်လူဆွတ်စေပြီးသတည်း၊ တခြားမှတ်စေပြီးသတည်း”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာကား အတိတ်ကိရိယာအနက်ကို ရည်၍၊ များပြီ၊ရောက် ပြီ စသော အနက်ကဲ့သို့ နားတံချူဖြင့် ရှင်လူတို့ကို ဆွတ်ယူစေပြီ၊ ဤစကားကို တခြားတနား မှတ်သားစေပြီဟူ၍၊ ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံလည်း သင့်၏။ ဇာတ်ပေါင်း အပြီး၊ ဆုံးဖြတ်အပြီး ဟူသည်မှာကဲ့သို့ ရှင်လူတို့ကို ဆွတ်ယူစေခြင်းကိစ္စ ပြီး၏။ မှတ်စေခြင်းကိစ္စ ပြီး၏။ ဟူ၍၊ အမှုအခွင့်ပြီးသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီပါသံ အနက် ယူလည်း သင့်၏။

“ဈာနကုန်မြူး၊ နေတုံဦးသည်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာ၊ ရှိခိုးဦး၍၊ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် နေတုံပြီး၍၊ ရှိခိုးပြီး၍၊ ဟူသော စကားခွန်းတို့ကို ဆိုသကဲ့သို့ ရှင်လူဆွတ်စေဦး၍၊ တခြားမှတ်စေဦး၍ ဆိုမည့်အတွက်ကို ဆွတ်စေပြီး၊ မှတ်စေပြီး ဆိုသော အရာ ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ဆွတ်စေဦး၍ ဟူလျှင် ဆွတ်ခြင်းကိစ္စကို ဦးစေ သည်၊ ဆွတ်စေပြီး၍ ဆိုလျှင် ဆွတ်စေခြင်းကိစ္စ ပြီးသည်ဟူ၍၊ ယခင်အခွင့်ပြီးသည် ဟူသော အနက်တွင်ဝင်လျက် ထပ်၍၊ မှာပြန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ပြီး၍၊ ပုဗ္ဗကာလ ကိရိယာမထား “၍” ရကား ကိရိယာဝိသိဋ္ဌိ ဟူသော သဒ္ဓါနည်း ထွက်ဟန်ကို နှလုံးသွင်း၍၊ မှာသည်။ ဤနှိုက် အကျဉ်းဆိုလိုက်အံ့။ ပုဗ္ဗကာလ ကိရိယာအနက်နှိုက် ရွှေသာမဆို၊ “ဦး၍၊ ပြီး၍” ဟူသော စကားခွန်းဖက်လျက် ပါရင်း “၍” ဟူသည် ကား ကိရိယာဝိသေသနဟူ၍၊ အထူးဆိုပြန်သည်။ ဤသို့ သဒ္ဓါနည်း ထွက်ဟန်ကို ဆင်ခြင်လျှင် သိသာအံ့သည်။ ပီ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၃၊ ၆)

၁၆၉။ ပဗျည်း အရစ်၊ တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

ပု ကာရန္တီနီကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ရစ်လျက်လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် ပ သက်သက်နီကံ နိမ့်သည်၊ ပုသည်ဟူသော ဝေါဟာရထင်၏။ ထို ဝေါဟာရကား အရာသို့ လိုက်၍ နိမ့်သည်၊ ကွသည်၊ ပျပ်သည်၊ ဝှဲးသည်၊ နည်းသည်၊ ကျဉ်းသည်၊ ကျုံ့သည်၊ ငယ်သည် စသည်ဖြင့် အထူးထူး ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည်။ သဘောအားဖြင့်ကား နည်းသည် ဟူသော အနက်မူလ ဖြစ်သင့်၏။

အရာသို့ လိုက်၍ ဆိုမိန့်ဟန်ကား သစ်ပင်၊ တောင်၊ ကမ်း၊ လူတို့၏ အရပ် စသည်ကိုကား ပုသည်၊ ကွသည်၊ ပျပ်သည်၊ ဝှဲးသည်၊ နိမ့်သည်ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ကျောင်း၊ အိမ် စသည်တို့ကိုကား ကွသည်၊ ပုသည် ဆိုမိန့်ခြင်း နည်း၏။ ပျပ်သည်၊ နိမ့်သည်၊ ဝှဲးသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ သစ်ဝါးစသည်တို့၏ အရပ် မတ်လတ်သောအခါ နိမ့်သည် ဟူသောအရာကို ဖီလာအလျား ထားလသော် တိုသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်ပြန်၏။ အလျားအနံ ဆိုကောင်းသော အရာနီကံ အလျားကိုကား တိုသည်၊ အနံကိုကား ကျဉ်းသည်၊ ကျုံ့သည်၊ ငယ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် အရာသို့လိုက်၍ အထူးထူးသော ဝေါဟာရထင်၏။ မာဂဓနီကံ လည်း တိုသည်ကို ရသ၊ ကွသည်ကို ဂေါ၊ နိမ့်သည်ကို နီစ၊ နီးသည်ကို သမိပ၊ အာသန္၊ ကျဉ်းသည်ကို သမ္မာဓ၊ ငယ်သည်ကို အနုဒ္ဒ၊ စလ္လ၊ နည်းသည်ကို အပူ သဒ္ဒါတို့ ဟောကုန်သည် ဖြစ်၍ မာဂဓလည်း အရာသို့လိုက်၍ အထူးထူးထင်၏။ ဆရာမြတ်တို့လည်းအရာသို့လိုက်၍ ‘အတိရဿာယ ဣတ္ထိယာ’ကို တိုသောမိန်းမဟူ၍ အနက်မဆို။ ‘နိမ့်သော မိန်းမ’ ဟူ၍ သမ္ပန်တော် မူကုန်သည်။ ဇရသဒ္ဒါကို ကျောင်း၊ အိမ် စသည်နီကံ ဆွေးမြည့်ခြင်းအနက်၊ လူစသော ဝိညာဏ်ရှိနီကံ အိုသည် ဟူသောအနက် ဆိုသင့်သကဲ့သို့ သဘောမပျက်သော်လည်း အရာမလျော်ချေသော် ဝေါဟာရနီကံ မလိပွာ။ သုတိပညာမသာ ဖြစ်လေအံ့။ ထိုကြောင့် အရာနှင့် လျော်စွာ ဝေါဟာရကိုဖြစ်စေသင့်သည်။ ဤကား အလျဉ်းသင့်၍ ဆိုလိုက်သည်။

ပုသည် ဟူသော ဝေါဟာရကို ပုသည်သာမဆို၊ ပုလူ ဟူ၍ ဆိုရာနီကံကား စုံမက်မြတ်နိုးသော အခြင်းအရာ ထင်စေကာမျှသာ။ အရထူးမထွက်။

“လူလည်းလူပု၊ မရှုစသာ”

ဟူ၍၊ ပုသည်သာ ဆိုသောအရာကား မမြတ်နိုးသော အရာနှိုက်လည်း ထင်သည်။

“ပုလုကွေးလွေး၊ ငါ့သားထွေးမျှ”

ဟူ၍၊ ပုလု ဆိုသောအရာကား စုံမက်မြတ်နိုးသဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက် ထင်သည် များ၏။

ရစ်သောအရာကား ပြုသည် ဟူသောဝေဟာရ ထင်၏။ ထို ပြုခြင်း ဟူသော အနက်ကို ကရဓာတ်ဟော၏။ ကရဓာတ်၊ အသဓာတ်၊ ဘူဓာတ်၊ ဟူဓာတ်တို့သည် ဓာတ်ခပ်သိမ်းတို့၏ အနက်နှင့် ဆက်ဆံသည် ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်ကုန်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ မြန်မာမှုဝေဟာရနှိုက် ပြုသည်ဟူသောဝေဟာရသည် နေခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော မရေတွက်နိုင်သော ကိရိယာအနက် တို့နှင့် ဆက်ဆံ၏။ ထိုမရေတွက်နိုင်သော ကိရိယာအနက်တို့၏ စုဝေးရာ၊ ဆိုက်ရောက်ရာ၊ စပ်ယှဉ်ရာ ဖြစ်၏။

ဖြစ်ဟန်ကား နေခြင်း၊ သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော ကိရိယာ အနက်ထူးကို မထိလျှင် ‘အဘယ်နည်း’ ဟူ၍ သာ အမှတ်မထင် မေးမြန်း ဆိုမိန့်ရမည်ကို ‘အဘယ် ပြုသနည်း၊ အဘယ်ပြု၍၊ ကြာမြင့်သနည်း’ စသည်ဖြင့် ပြုခြင်း ကိရိယာကို ဖော်၍ ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် နေခြင်း၊ သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော ကိရိယာသည် ပြုခြင်း ကိရိယာလည်းကောင်း ဖြစ်သည်။ ပြုခြင်း ကိရိယာနှင့်သာ ဆက်ဆံလေသည် ဖြစ်၍ အဘယ်ပြုသနည်း၊ အဘယ်ပြု၍၊ ကြာမြင့်သနည်းဟူ၍ ပြုခြင်းကိရိယာကို ဖော်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

မရေတွက်နိုင်သော ကိရိယာအနက်တို့သည် ပြုခြင်းကိရိယာနှိုက် ဆိုက်ရောက် စုဝေး ရာ၊ စပ်ယှဉ်ရာ ဖြစ်ဟန်ကား နေခြင်းကိုပြုသည်၊ သွားခြင်းကို ပြုသည်၊ အိပ်ခြင်း စားခြင်းကို ပြုသည်၊ ရပ်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်းကို ပြုသည်၊ မေးမြန်းခြင်း၊ သင်ကြား ခြင်း၊ ပို့သခြင်းကို ပြုသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မရေတွက်နိုင်သော ကိရိယာအနက် တို့၏ ဆိုက်ရာ၊ ရောက်ရာ၊ စပ်ရာ၊ ယှဉ်ရာ၊ စုဝေးရာ၊ တည်ရာ၊ ရပ်ရာ ဖြစ်၏။ အသ ဓာတ်၊ ဟူဓာတ်၊ ဘူဓာတ် တို့၏ အနက်နှိုက် ဓာတ်ခပ်သိမ်းတို့၏ အနက် စုဝေး ဆိုက်ရောက်ရာ၊ စပ်ယှဉ်တည်ရပ်ရာ ဖြစ်ဟန်လည်း နည်းမှီ၍ သိရာ၏။ ကျယ်အံ့ စိုး၍ အရိပ်မျှ သတိရစေခြင်းငှာ ဆိုလိုက်သည်။ ပု ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ပူ ပူး၊ မြူ မြူး)

၁၇၀။ ပဗျည်း အရစ်၊ နှစ်ချောင်းငင်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေဟာရများ

ပူ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ ပါသံ ကွဲ၏။ ဝေသည်၊ ပူသည် ဟူသော

အရာ၊ တံတင်းပူတာ ဟူသောအရာ၊ တဝမ်းပူ၊ ခရုဝမ်းပူ စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ ကား ပသက်သက် ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။

ယှဉ်ပူးသည်၊ တိရစ္ဆာန်၏ အမည် ပူးကောင် တို့သည်ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ထိုနှိုက် ဝေးသည်၊ ပူသည် ဟူသော ဝေဟာရကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့သည်နှင့် အညီ သိတဥတု၊ ဥဏှဥတု ဟူသော ဘေဇောဓာတ်၏ သတ္တိ၊ ဝေးခြင်းသဘော၏ ပြန်ဖက်ရာ ဂုဏ်အနက်မျှသာတည်း။

တံတင်း ပူတာ ဟူသည်နှိုက်လည်း အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ တံတင်း ဟူသည်၊ တာဟူသည်၊ ပူဟူသည်တို့ကား ဥစ္စာသိုမှီးရာ သစ်တဏှာ၊ နှီးတဏှာတို့၏ အမည်မျှသာတည်း။ အောက်အထက် ဆင့်လျက်တည်သော အိုးကဲ့သို့ နှစ်ဌာန သိုမှီးရာ ခြားနားလျက် အောက်အထက် ပူးတွဲစပ်ယှဉ်၍ လုပ်အပ်သောကြောင့် ပူး ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုလိုရင်းကို စကားရွှေလေသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရွာလက်သား တို့သည် ကိုယ်တို့နှိုက် မင်းခွင့်စိုးရာ ရောက်အံ့သည်ကို ကြောက်လန့် တုန်လှုပ်သည်။ ထိုတွင် မင်းချင်းတို့ ဆောင်ရွက်မြီးဝန်ပူကို တွေ့မြင်လျှင် 'မင်းခွင့်မင်းအာဏာ ပူ၍ ရောက်ပြီ' ဟူ၍ စိတ်၏ ပူဆာခြင်းကို ဖြစ်စေသည်ဟူသောအနက်ကို စူး၍ ဆိုမိန့် ခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း အနက်ရကြသော် သင့်ရာ၏။

မြန်မာမှုနှိုက် အနက်ရသင့်လျက် ရွှေ့လျော တိမ်းယွင်းသောအရာ များစွာထင် သည်ကို လည်းကောင်း၊ ပညတ်လိုက်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း အနက်ရယူလိုသည်။ 'ယုတ္တာယုတ္တိ စိန္တယန္တ၊ ယုတ္တိဉ္ဇေဂဏန္တ၊ အယုတ္တိဉ္ဇေ ပဇဟန္တ၊' စသော စကား ကို ဆရာမြတ်တို့ မိန့်တော်မူကုန်သကဲ့သို့ သဘောယုတ္တိ ထုံးစံညို၍ ယူသင့်၊ စွန့်သင့် သည်ကို ဆင်ခြင်ကုန်ရာ၏။

ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက် ယှဉ်ပူးသည် ဟူသောဝေဟာရကား စပ်နှောခြင်း အနက်တည်း။ ပူး ဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်ကား ပညတ်မျှသာ ယူသင့်၏။ အနက်ရသာသည် ကိုလည်း ယုတ္တိထုံးစံကို ပမာဏပြု၍ စုံစမ်းရာ၏။

ရစ်သောအခါနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ ပါသံ ကဲ့၏။ ထွက်ပြုသည်ဟူသော အရာကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။ ပြူးပြူးထွက်သည်၊ မျက်လုံးပြူးထူး၊ အစွယ် ပြူးထူး ဆိုမိန့်သောအရာကား ဝိသဇ္ဇနီပါသံတည်း။ ဤ အသံနှစ်ပါးသည် အရ သဘောမထူး၊ မြန်ထွက်ကာမျှကို 'ထွက်ပြူးသည်' ဆိုသည်။ မြန်ထွက်ခြင်း မရှ မသာ ထင်မြင်စွာရှိသည်ကို မျက်လုံးပြူးထူး၊ အစွယ်ပြူးထူး ဆိုလေသည်ဖြစ်၏။ မြန်ထွက်ခြင်းအရ သဘောတူကြ၏။ ပူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ပေ ပေး၊ ပြေ ပြေး၊ ပွေ ပွေး၊ မွေ မွေ။)

၁၇၁။ ဗဗျည်း အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ပေ ကာရန္တနီကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ လည်းကောင်း၊ ရစ်၍ ဝဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နီက ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ ပါသံ ကွဲ၏။ တိုးသည်၊ ပေသည် ဆိုသောအရာ၊ တန်ဆာတူပေ၊ သစ်ပင်၏ အမည် ဝေ ဟူသောအရာ၊ ပြုပေသည်၊ မူပေသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့် သောအရာ၊ အလေးအပေါ့ မညီမျှ၍ ချိန်ခွင်ကို ပေသည် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ စပေ ဟူသော အရပ်အမည်တို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။

ပေးကမ်းသည် ဟူသောအရာကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။

ထိုတွင် တိုးပေသည် ဟူသောအရာကား ပွန်းတည်းခြင်း အနက်တည်း။ တန်ဆာ တူပေ ဟူသည်နီက ပေ ဟူသည်လည်း အကြိမ်များစွာ ခတ်ပုတ်ခြင်းကြောင့် တိုးပေ ပွန်းတီးခြင်း ဖြစ်သည်ဟူသောသဘောကို စွဲ၍ အနက်ရကြလည်း သင့်ရာ၊ ပညတ် မျှသာတည်း သင့်ရာ၏။

သစ်ပင်၏ အမည် ပေ ဟူသည်ကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ရွှေပေ၊ ငွေပေ၊ အဝတ်ပေ စသည်ဖြင့် သစ်ပင်၏ အမည် မဟုတ်သည်နီကကား ပေ၊ ထန်းရွက် တို့နီက ရေးခြစ်သောအရာ ထင်၍ ရေးခြစ်ကောင်းသမျှ ရွှေငွေမဟူ သဘောတူ သုံးဆောင်သည်ကို ပေ ဟူသောဝေါဟာရဖြစ်သည် ယူသင့်၏။ ဤနှင့်လျော်စွာ ပေါဋ္ဌကသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ပေရွက်ကိုသာ မယူ၊ ရေးခြစ်ကောင်းသော ပုရပိုက်၊ သင်ပုန်း၊ ပုဆိုးတည် စသော ဝတ္ထုတို့ကိုပင် ယူရအံ့ဟု ဆရာကျော်တို့ မိန့်တော်မူ ကုန်သည်။

ပြုပေ၊ မူပေ ဆိုမိန့်သောအရာကား ပြုပါ၊ မူပါ ဟူသော အရာကဲ့သို့ အရိုအသေ ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်၏။ ထိုတွင် တစိတ်မျှ ထူးကောင်း၏။ ပြုပါ၊ မူပါ ဟူသော အသံကား ပြုမူသသူ၊ ပြုမူပါ တိုက်တွန်းသသူတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ကြိုင့်နှိမ်ချသံ ဖြစ်၏။ ပြုပေ၊ မူပေ ဟူသောအသံကား ပြုမူသသူ၊ တိုက်တွန်းသူတို့သည် မိမိဂုဏ်၊ သူ့ဂုဏ်ကို တစိတ်ငဲ့၍ မြှင့်သံဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။

အလေးအပေါ့ မညီ၍ ချိန်ခွင်ကို ပေ၏ ဆိုသောအရာ၊ အရပ်၏ အမည် စပေ ဟူသည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ယူသင့်၏။

ဝိသဇ္ဇနီသံနိဋ္ဌိကံ ပေးကမ်းသည် ဟူသောအရာကား အဖို့ကို သူ့အား ရောက်စေခြင်းအနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဥစ္စာပစ္စည်းကို ပေးသည်၊ အလှူကို ပေးသည်၊ ဒဏ်ပေးသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ရစ်သောအရာနိဋ္ဌိကံလည်း ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ ပါသံ ကွဲ၏။ ပျောက်ပြေသည် ဟူသောအရာ၊ သင်ပင်၏ အမည် သပြေ၊ တတုံတပြေ ဆိုသောအရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။ ပြေးလွှားသည် ဆိုသောအရာကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။

ထိုနိဋ္ဌိကံ ပျောက်ပြေသည်၊ ပြစ်ပြေသည်၊ ချောပြေသည်၊ ဓမ္မဝတ်ပြေသည်၊ ရာဇဝတ်၊ လောကဝတ်ပြေသည် စသည်ဖြင့် အထူးထူး ယှဉ်ဖက်သည်သာ။ အရကား နှောင့်ယှက်ငြိစွန်းခြင်း အပြစ်မထင်။ လွတ်ကင်းခြင်း အနက်တည်း။

သစ်ပင်၏ အမည် သပြေဟူသည်ကား အမည်မျှသာလည်း ယူသင့်၏။ ပြေသည် ဟူသော စကားခွန်းကို ထောက်သဖြင့် အပြစ်အဆာ တရံမရောက်၊ ပြေပျောက်သည် ဟူသော သုတိသာမင်္ဂလာကိုလိုက်၍ ‘သစ်ပြေ’ ဟုလိုလျက် အဆိုအမိန့် လွယ်ရာ သပြေ ဟူသောအမည် တွင်လေသည်ယူသော်လည်း သင့်ရာ၏။

တတုံတပြေ ဟူသော ချင့်တက်ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကား အမည်မျှသာ ယူသင့်၏။ ဤနိဋ္ဌိကံ

ပတ္တမြားတခြည်၊ ဆန်တပြည်သို့၊ ကြံစည်စတတ်’

ဟူ၍၊ ဘုံခဏ်းနိဋ္ဌိကံ စပ်သည်နှင့်အညီ ညသတ်ရေးသော်လည်း သင့်ရာ၏။ ပျို့လင်္ကာ တပါးတို့နိဋ္ဌိကံလည်း မထင်။ အရာသဘောလည်း ညသတ် အရေးနိဋ္ဌိကံ ထင်ခက်အံ့ ဖြစ်၍၊ တဝေထုံးအရာတွင် ဆိုလိုက်သည်။

တပြေဟူသောအရာကို ဆင်ခြင်မှုကား ‘လေးစလယ်သော် တပြေ၊ လေးပြေ သော် တစိတ်၊ လေးစိတ်သော် တတင်း၊ လေးတင်းသော် တတို့’ ဟူ၍၊ လေးဆ တက်စီ ပိုင်းခြားသည်တွင် တကြိမ်တက်ရေ ပြေပြီး ဟူသော အနက်ကို စွဲသောအံ့သို့ ရှိ၍၊ ထုတ်လိုက်သည်။ စပ်အင်ရေးထုံး ခိုင်ခံ့ရာ ဆင်ခြင်။

ပြေးလွှားသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနိဋ္ဌိကံကား လျင်မြန်စွာ သွားခြင်း အနက် တည်း။

ဝဆွဲသော အရာနိဋ္ဌိကံကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ ပါသံ၊ အမြစ်သံကွဲ၏။ လေပွေ၊ *ထိပ်ပွေအချာ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။

* ယခုအခါ ‘ထိပ်ပွေ’ ဟု ရေးသည်။

အခေါက် အပေး၊ တိရစ္ဆာန်၏ အမည် ပေးဟူသည်တို့ကား ဝိသဇ္ဇနိသံတည်း။

ပိုက်ပေ့သည် ဆိုသောအရာကား အမြစ်သံတည်း။

ထိုတွင် လေပေ့၊ ထိပ်ပေ့အချာ ဟူသည်တို့ကို ဗထက်ချိုက် အချိုရေးကုန် သည်ကား အသံကိုစွဲ၍ ရေးကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ပေ့၍ ရက်သည် ဆိုသော အရာ လည်း အချာထိပ်ပေ့ ဟူသော ဝေဟာရလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် အရကား အလယ်ဌာန အချက်အချာ၊ စွဲရာမှတ်ရာ အကြောင်းမူလကို ပေ့ဟူ၍ မိန့်ဆိုသော အရာဖြစ်၏။ ဆင်ပေ့၊ မြင်းပေ့၊ နွတ်ပေ့၊ ပေ့ လက္ခဏာ ဟူသည်နှိုက်ကား အလယ်ဖြစ်စေ၊ အစွန်းအနားဖြစ်စေ ကောင်း၊ မကောင်းသော အကြောင်းမူလမှာ အချာအချက် စွဲမှတ်ရာ လက္ခဏာဖြစ်၍ ‘ပေ့’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

ပေ့၍ ရက်သည် ဟူသော ဝေဟာရနှိုက် ‘အလယ်ဌာန အချက်အချာမှ အစ မူ၍ ရက်သည်’ ဟူသော အနက်တည်း။ လေပေ့ ဟူသော ဝေဟာရနှိုက် ပေ့၍ ရက်သော နီးပြေးနီးသွားသည်၊ ခေ့ဝင် လည်ပတ်သကဲ့သို့ ခေ့ဝင် လည်ပတ်၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် ‘လေပေ့’ ဆိုသည် ဖြစ်၏။ မျောက်လေပေ့၊ မုန့်လေပေ့ ဟူသည်တို့ကား ထိုလေပေ့နှိုက် ပါကောင်းသော အစွမ်းပေါ်ပေါက်ခြင်း ရှိအံ့ သည်ကို စွဲ၍၊ ရည်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဤနှိုက်လည်း အဆင့်ဆင့် စွဲမှတ်၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်သည်ပင် ယူသင့်၏။ ပေ့ ဟူသော ဝေဟာရနှိုက် ‘ပေ့’ ၏ အနက်ရင်းကား ဆိုအပ်ပြီးသော အလယ်အချက် အကြောင်းမူလကို ဆိုသော အရာသာတည်း။

ဝိသဇ္ဇနိသံနှိုက် အခေါက်အပေး ဟူသော ဝေဟာရကား အမြစ်ခဲဖွယ်၊ ပင်စည်ခဲဖွယ်၊ အခေါက်ခဲဖွယ်၊ အပေးခဲဖွယ် စသည်ဖြင့် ဝိနည်းဟောနှိုက် လာ သော ခဲဖွယ်ဆယ်ပါးတို့တွင်ဝင်သော အပေး ဟူသည်ကား အခေါက်ကိုလှမ်းလျက် သွေ့ခြောက်သော် အစွဲမခိုင်သော အခေါက်၏ အမည်တည်း။ ဤနှိုက် ရှား၊ မန်ကျည်းစသော ထင်သာသော သစ်ပင်တို့နှိုက် အတွင်းအလယ်ကား အနှစ်၊ ထိုမှ အပကား အကာ၊ ထိုကိုလှမ်းသည်ကား အခေါက် အခွံ၊ ထိုကို လှမ်းသည်ကား သွေ့ခြောက်သော အခေါက်အခွံလည်းကောင်း၊ ဆိုအပ်သော အပေးသည် ပေး အနာ ဟူသည်နှိုက်လည်း သစ်ပင်၏ အပေးကဲ့သို့ အရေ၏အပိုက် သွေ့ခြောက် သော အသွင်ကိုစွဲ၍ ပေးဟူသော ဝေဟာရဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

‘ပိုက်ပေ့သည်’ ဟူသော အမြစ်သံကား လက်ပေ့တင်သည်၊ လက်ပေ့သုတ် သည်၊ ကျေပေ့ဟူသော အမည်တို့နှိုက်ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပေ့၏ ဟူသည်ကား ပိုက်ခြင်း၊ သိမ်းခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ လက်ဖြင့် ပေ့သည်၊ နှာမောင်း

ဖြင့်ပွေ့သည်။ ဥချိုဖြင့် ပွေ့သည် စသည်ဖြစ်သော ဝေါဟာရထင်၏။ *ကျေပွေ့ ဟူသည်နှိုက် အကြောင်းကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။

ရစ်လျက် ဝဆွဲသော အရာနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ၊ ပါသံ၊ အမြစ်သံ ကွဲ၏။ နဲ့၊ ပြေ ဟူသော အရာနှိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။

မြေပြေးဆိုသော အရာကား ဝိသဇ္ဇနီပါသံတည်း။

တပ်ပြေ့သည်ဆိုသော အရာကား အ မြစ်သံတည်း။

ထိုနှိုက် နဲ့၊ ပြေ ဟူသည်ကား တူရိယာမျိုး၏ အမည်မျှသာတည်း။

မြေပြေးဟူသော အမည်နှိုက်ကား ယခင် အခေါက်အပွေး ဟူသော ဝေါဟာရ ကိုစွဲ၍ မိမိကိုယ်နှိုက် သွေ့ခြောက်သော သစ်ပွေး၊ သစ်ခွံ၊ ပွေးကအနာကဲ့သို့ ပြာပြာမူးသော အသွင်ရှိသည်ကို ထောက်၍ မှကို ဝဆွဲသော ရေးခြင်းသည် အနက်ရကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

တပ်ပြေ့သည် ဆိုသောအရာကား တပ်မက်သည့် ဟူသောစကားကို ရှေး သူဟောင်းတို့သည် 'တပ်ပြေ့သည်' ဆိုသော အရာဖြစ်၏။

- “တပ်ပြေ့ချစ်ဖွယ်၊ ရှုပကာယ်ဖြင့်”
- “တပ်ပြေ့ညွတ်တိမ်း မတ်သတည်း”
- “တောင့်တတပ်ပြေ့၊ မရှိမြေ့သည်”
- “ဝမ်းမျှပြေ့တပ်၊ ရှိအပ်သလော”

စသည်ဖြင့် ပျို့လင်္ကာရှိသည် ထင်၏။ ပေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဝဲ ဝဲ၊ ပြီး ပြီး၊ ဝဲ)

၁၇၂။ ပဗျည်း ရရစ်ဝဆွဲ၊ နောက်ပစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ပဲး ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ ရစ်၍ လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် အ မြစ်သံ၊ မြစ်သံကွဲ၏။ ပြောင်း ပဲး ရွေးပဲးဆိုသည့်အရာ၊ ခဲးဆိုသော အရာတို့ကား အ မြစ်သံတည်း။ ပဲမသည်၊ ဦးပဲဆိုသောအရာကား အမြစ်သံတည်း။ ထိုနှိုက် ပြောင်းပဲး၊ ချင်ရွေးပဲး ဟူသည် ကား နွယ်မြက်ပင်တို့၏ အမည်ရင်း ဖြစ်သင့်၏။ ထိုပဲးပင် ချင်ရွေးပင်တို့၏ အသီး

* ယခုအခါ 'ကျည်ပွေ့' ဟု ရေးသည်။

အစေ့နှင့် အလေးမျှစွာ ချိန်အပ်သော ရွှေ ငွေစသည်တို့ကို တပဲ၊ တရွေးစသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဤသို့ယူသော် ချင်ရွေး၊ မူးပဲးစသည်ကား ပဲးပင်၊ ချင်ရွေးပင်၊ မူးပင်တို့၏ အမည်ရင်း၊ ချင်ရွေး၊ မူး၊ ပဲး ဟူသော အချိန်အလေး၏ အမည်ကား မူး၊ ပဲး၊ ချင်ရွေးပင်တို့ကို စူး၍ ဆိုသည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့မဟုတ် အချိန်အလေးတချင် ရွေးခန့်သော အဆန်အစေ့ရှိသည်ကို ထောက်၍ သာ ချင်ရွေးပင်၊ မူးပင်၊ ပဲးပင် ဆိုလေသည် ယူမှု တမတ်တကျပ် ဟူသကဲ့သို့ အချိန်အလေး၏ အမည်ရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤနှိုက် ချင်ရွေးပင်၊ ပဲးပင်တို့၏ အမည်ရင်းဟူသော ရှေးစကားကို အသင့် ယူသော် ကောင်း၏။

တမုန့်ညင်း၊ တနမ်း၊ တခံ၊ တမုယော၊ တသစ်ဆိမ့် ဟူသည်တို့နှိုက် မုန့်ညင်းပင်၊ နမ်းပင်တို့၏ အမည်ထင်သာသည်။ တဆံချည်၊ တလက်သစ်၊ တထွာ၊ တတောင် ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း အစွန့်ခရီး၏ အမည်ရင်း မဟုတ်။ ဆံချည်လက်ချောင်းတို့၏ အမည်ရင်း ထင်သာသည်။ ဤသို့လျှင် သစ်ပင်ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ အမည်ရင်းထင်သည် ကို ထောက်သော် နောက်စကား မယုတ္တိလွန်း ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။

ခပဲး ဆိုသော အရာကား

“နတ်ခပဲးတို့၊ ငါ့ပဲးတို့ဝယ်”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာ ထင်၏။ ထိုဝေဟာရကား ရွေးသူဟောင်းတို့၏ စကားတည်း။ နတ်ခပဲး ဟူသည်ကား နတ်ခပဲးသိမ်း ဆိုလိုသော အရာတည်း။

ပဲးမသည် ဟူသော အမြစ်သံကား လှေတို့ကို လက်ယာလက်ဝဲ တိမ်းလွှဲခြင်း၊ တည့်မတ်စွာ သွားစေခြင်းငှာ တက်ဖြင့် ခိုင်းမက်သည်ကို ‘ပဲးသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့် ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ လှေမှတပါး လိုရာသွားစေခြင်းငှာ နွားကျွဲတို့ကို လည်းကောင်း၊ မသိမလိမ္မာသော သူတို့ကိုလည်းကောင်း စီးပွားကို ရှင်ဆော်နှိုး ခြိမ်းမောင်းခြင်း၊ ပြသသွန်သင်ခြင်းတို့ကိုလည်း ‘ပဲးပြင်သည်၊ ပဲးမသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

အထင်အားဖြင့်ကား တက်မဖြင့် ခိုင်းမက်ဖြောင့်မတ်သည်ကိုသာ ပဲးသည်ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ထိုးဝါးစသော တစုံတခုသော သစ်ဝါး၊ လှံတန်၊ ကြိုးလွန်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ လက်ဝါးပြက်ဖြင့် လည်းကောင်း လိုရာ သွားစေခြင်းငှာ လှံလပြုခြင်းကို ‘ပဲးသည်’ပင် ဆိုလိုအံ့သို့ ရှိ၏။ ဦးပဲးသည် ဟူသည်နှိုက်ကား ပဲးမ၊ ရာ အရပ်ဖြစ်သည်ကို စူး၍ ဆိုမိန့်သော အရာ ဖြစ်၏။

ရစ်သော အရာနှိုက်လည်း အ မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ကွဲ၏။ ထိုတွင် ပေါက်ပြီးသည်၊ ဖြင့်ပြီး ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာကား အ မမြစ်သံတည်း။ ပြုံးပြုံး မြင်သည် ဆိုမိန့်

သော အရာကား အမြစ်သံတည်း။ ‘မကုလိက်ပဲ၊ ခါမြင့်မြီးသော်၊ ပေါက်ပြီး ခုတ်
တွင်း’ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သည် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပေါက်ပြီးဟူသည်ကား ကွဲခြင်း၊
ပွင့်ခြင်း အနက်တည်း။

ဖြင့်ပြီး ဟူသော ဝေါဟာရကား သူ့ဟောင်းတို့၏ စကားတည်း။ ထိုဝေါဟာရ
ကား များသည်ကို ဆိုသောအရာဖြစ်၏။ ပသက်သက်နှိုက် ‘ဖြင့်ပည်း၊ ပေါပည်း၊
ပည်းမျှ’ ဟူ၍ ညသတ်ရှိ၏။ ရစ်ရာနှိုက်ကား ‘ဖြင့်ပြီး၊ ပေါက်ပြီး’ ဟူ၍ နောက်ပစ်
ရှိ၏။ အရကား မထူး။ များသည်ကို ဆိုသော အရာသာတည်း။

“အစိုင်အခဲ၊ ကောက်ဆုပ်ကြဲသို့၊ ဖြင့်ပြီးပြောထူ”
“ရှည်လျားတူလုံး၊ အိမ်တိုင်းဆွဲသည်၊ ဖြင့်ပြုရစ်ရပ်မျက်နှာတည်း”
“ပေါပည်းဖြင့်ပြီး၊ ပေးလျှောက်ကဲလည်း၊ ရှောင်ရဲနှစ်လို”

စသည်ဖြင့် ပ ကိုရစ်လျက် နောက်ပစ် စပ်အင် ထင်၏။

“လက်ရင်းဝယ်ချည်း၊ ပေါပည်းထပ်မျှ”
“ခန်းနားပစ္စည်း၊ အလှည်းလှည်းတိ၊ ပေါပည်းဖြင့်ဇေး”

စသည်ဖြင့် ပသက်လျှင် ညသတ်စပ်အင်ထင်၏။ အမြစ်သံ မြ.ပြ. မြင်သည် ဆိုသော
အရာနှိုက်ကား ပြက်ပြက်မြင်သည် ဆိုသောအရာနှင့် တူ၏။

“တုန်တုန်လဲလဲ၊ ကြက်သီးမြ.သည်၊ ခွဲခွဲခြေခါလက်ခါတည်း”
“အကာမြ.ပြ.၊ အနှစ်မဲ့တည်း”
“စီးပွားရှိမဲ့၊ မြ.ပြ.မြင်ထွေ”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာထင်၏။ စပ်အင်ထင်လွယ်အံ့။ ကျယ်အံ့စိုး၍ ကြီးကြား
သာ ညွှန်သည်၊ နောက်နှိုက် ကြီးကြားသာညွှန်အံ့။

ဝဆွဲသော အရာနှိုက်ကား ပွဲသဘင်ဟူသော အ မမြစ်သံ ဝေါဟာရ ထင်၏။
နှိုက်ထိုက်သဘင် ဟူသည်ကား သဘာ ဟူသောပါဌ်ကို စွဲမိ၍ ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်
သောကြောင့် မြန်မာမှု သက်သက် မဟူရာ။ မာဂဘောသာ မူလဖြစ်၏။ ပွဲ
ဟူသည်ကား မြန်မာမှုသက်သက်။ ဤသို့ ဘာသာ ကွဲကွာသာ။ အရ သဘော
အားဖြင့်ကား ပရိသတ်တို့၏ စည်းဝေးခြင်းကိစ္စအားဖြင့် မထူးသည်ဖြစ်၏။ ပဲ
ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ပေါ,ပေါ့၊ ပျော,ပျော့၊ ပြော)

၁၇၃။ ပပျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

ပေါ ကာရန္တနိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း ထင်၏။

ထိုတွင် သက်သက်နိုက် အ မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ကွဲ၏။ များသည်၊ ပေါသည် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ လှေပေါလော၊ တက်ပေါလော၊ ပေါပေါပေါသည် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား အ မမြစ်သံ၊ သေးသည်၊ ပေါသည် ဆိုမိန့်ခြင်းကား အ မြစ်သံတည်း။

ထိုတွင် များသည်၊ ပေါသည် ဆိုမိန့်ခြင်းကား ထူထပ်ပြည့်လုံခြင်းအနက်တည်း။

လှေထက်ပေါလော၊ ပေါပေါပေါသည် ဆိုမိန့်သော အရာကား ပေါသည် ဟူသော အမြစ်သံ၊ ပေါသည်ဟူသော တံခွန်လွှားသံတို့နှင့် အရသဘော နှီးနှော လျဉ်းစပ်သည့် အကြောင်းအကျိုး ယူသင့်၏။ သို့ ရှိသည်။

ရိုဟန်ကား လှေတက်ပေါလော ဟူသည်နိုက် လော-ဟူသော စကားခွန်းကား ပြေပြစ်ရုံမျှ ယှဉ်ဖက်ကာသာ။ ပေါပေါ ဟူသော စကားခွန်းကား ပေါပေါ ထင်ထင်ရှိသည် ဟူသော အရာဖြစ်၏။

ပေါသည် ဟူသော အမြစ်သံကား ဝန်မနိပ်စက် မလေးမထိုင်း သွက်လက်သည် ဆိုမိန့်သော အရာဖြစ်၏။ ထိုနိုက် အကြောင်းအကျိုးရှုသင့်ဟန်ကား လှေစသည်တို့ ပေါ့ပါးသည်ကား အကြောင်း၊ ပေါ့ပါးသောကြောင့် ရေမှ ပေါသည်ကား အကျိုး၊ ရေမှပေါ်သောကြောင့် ပေါပေါထင်ထင်မြင်သည်ကား အကျိုး။ ဤသို့ အကြောင်းအကျိုး ယူသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ ပေါ့ပါးသောကြောင့် ရေမှပေါ်သည်။ ဤမျှသာ အကြောင်းအကျိုးရ၍ ပေါပေါဟူသည်ကို ပေါပေါထင်ထင်ရှိသော ပေါ့ခြင်းဟူ၍ ပေါခြင်းကိရိယာ၏ ဝိသေသနသော်လည်း ယူရာ၏။ ဤသို့လျှင် အရသဘော နှီးနှောလျဉ်းစပ်သည့် အကြောင်းအကျိုး ယူသင့်သည် ထင်၏။ ဆင်ခြင်။

ယပင့်သောအရာနိုက်လည်း အ မမြစ်သံ၊ မြစ်သံ ကွဲ၏။ ပျောပျောမြော်သည်၊ ပျောပျောမိန်းသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ ငှက်ပျောဟူသောအမည်ကိုကား အ မမြစ်သံ။

ပျောင်းပျော့၊ ညံ့ပျော့ ဆိုသောအရာကား အ မြစ်သံတည်း။

ဤနှိုက်လည်း ညံ့ပျော့သည်ဟူသော အမြစ်သံ၊ ပျော့ပျော့မိန်းသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အ မမြစ်သံ၊ မှည့်သည်၊ ပျော်သည်ဟူသော တံခွန်လွှားသံ။ ဤအသံ သုံးပါးသည် အရ မပြားသကဲ့သို့ ရှိ၏။

ထိုနှိုက် ပျော့၏ဟူသော အမြစ်သံအရကား မခိုင်မကျန်း နွမ်းရိပျောင်းညံ့ခြင်း အနက်တည်း။ ပျော့ပျော့မိန်းသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာလည်း ပျောင်း ပျော့လျက် မိန်းမှိုင်သည်၊ ပျောင်းပျော့လျက်မြော်ကြည်သည် ယူအံ့သော အရာ ဖြစ်၍ ပျော့ညံ့သည်ဟူသော အနက်ကိုပင် ‘ပျော့ပျော့’ ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။

သစ်သီးမှည့်ပျော် ဆိုသောအရာနှိုက်လည်း အမှည့်လွန်၍ မခိုင်မကျန်း နွမ်းရိ ပျောင်းညံ့သော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အရမပြားသကဲ့သို့ရှိ၏။ ငှက်ပျော့ ဟူသော အမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ပျောင်းပျော့ ခြင်း ဟူသော ယခင်အနက်ကိုစွဲ၍ ကြံသော် အနက်ရကောင်းအံ့သို့လည်း ရှိ၏။

ရစ်သောအရာနှိုက်ကား အ မမြစ်သံဖြစ်သော ဟောပြောသည်၊ ဝပြောသည်၊ စည်ပြောပတ်သာ၊ အပြောကျယ်သည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းသာ ထင်၏။ ထိုတွင် ပြောဟော၊ပြောသည် ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက်ကား ဟောသည် ဟူသော စကား၊ ပြောသည်ဟူသော စကား အရမထူး။ ဆိုမိန့်ခြင်း ကိုရိယာ အနက်အားဖြင့်ကား ထူး၏။ ရှိသေသောအရာ၊ အမှတ်မဲ့သောအရာအားဖြင့်ကား တစိတ် ကွဲ၏။ ဘုရား စသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့၏ စကားကို ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ထို ဘုရား စသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည် ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ဗေဒင်ကြောင်းစသော လောကီစီးပွားကို ဆိုမိန့်ခြင်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှိသေကောင်းသော အရာနှိုက် ‘မိန့်သည်၊ဟောသည်’ ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ထင်၏။

လယ်လုပ်ကုန်သွယ်၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကား၊ သောက်စားရွှင်ပခြင်း စသော မရှိသေလောက်သော အမှတ်မဲ့သော စကားနှိုက်ကား ‘ဆိုသည်၊ပြောသည်’ ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ထင်၏။

ဤသို့ အရာအားဖြင့် တစိတ်ကွဲ၏။ အရကား ဆိုသည်၊ပြောသည်၊မိန့်သည်၊ ဟောသည်၊ရွတ်သည်၊ဖတ်သည်ဟူသော ဝေါဟာရ၊ နှုတ်မြက်ခြင်း ဝစီဗေဒ၊ ဝစီ ဝိညတ်သာလျှင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်နှိုက် ‘ကထေသိ၊အဘာသိ၊ဘာသတိ၊ ဝဒတိ၊ ဝုစ္စတိ၊ အာဟ’ စသော ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ရှိသေကောင်းသော အရာ နှိုက်ကား ‘မိန့်သည်၊ ဟောသည်’၊ အမှတ်မဲ့သော အရာနှိုက်ကား ‘ဆိုသည်၊ ပြော သည်၊ ရွတ်ဖတ်သည်’ ဟူ၍ အနက် ယောဇနာတော်မူကုန်သည် ဖြစ်၏။ ဝေါ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ပေါ၊ ပျော်)

၁၇၄။ ပဗျည်း အပင်၊ သဝေထိုး၊ ရေးချရွှေထိုး ဝေဟာရများ

ပေါ ကာရန္တနိကကား အထဲအပေါ်၊ ထင်ပေါ်သည်ဟူ၍၊ သက်သက် ဆိုမိန့်
သောအရာ၊ ရှင်ပျော်သည်၊ မှည့်ပျော်သည် ဟူ၍၊ ယပင့်ဆိုမိန့်သော အရာထင်၏။
ဤနိက အထဲအပေါ်၊ ထင်ပေါ်သည်ဟူသော ဝေဟာရသည် ယခင် ပေါပေါ
ပေါ်သည်ဆိုသော အရလည်းကောင်းတည်း။

ရှင်ပျော်သည် ဟူသော ဝေဟာရကား နှလုံးမွေ့လျော်သည် ဆိုသော အရာ
ဖြစ်၏။ မှည့်ပျော်သည် ဟူသော အရာကို ဆိုခဲ့ပြီ။ ပေါကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဖ၊ ဖျ၊ ဖြ၊ ဖွ)

၁၇၅။ ဖဗျည်း အပင်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲး ဝေဟာရများ

ဖ ကာရန္တနိကကား ဖသက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲး
လည်းကောင်း ထင်၏။ စကားဖသည်၊ ချေဖသည်၊ မိဖ၊ ကြက်ဖ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်
သောအရာ၊ ဝတ်လဲးစဖ ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား ဖသက်သက်တည်း။

ဖျဖျလိုက်လံသည်၊ ကြမ်းပိုးသမ်းဖျ ဆိုသော အရာတို့ကား ယပင့်တည်း။

ဝဆွဲးသော အရာကား မန်းမှုတ်သော သူတို့၏ ဖွဖွဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းမျှသာ
ထင်၏။ ထိုဝေဟာရတို့ကား စာဟောင်းဆိုခဲ့အံ့သည်။ ထို့ကြောင့်စကားဖသည်၊
ချေဖသည်ဆိုသော အရာတို့သည် ထေးဖာခြင်းအနက် ဖြစ်သင့်၍၊ ဖာ ဟူသော
ဝေဟာရ မူလကဲ့သို့ ရှိ၏။

* အမိအဖ၊ ကြက်ဖ၊ ရစ်ဖစသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

ဝတ်လဲးစဖ ဟူသည့်နိက ဝတ်လဲးစဖာ၊ ဝတ်လဲးစပဟူ၍ မူလအနက် ဖြစ်
သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ရှိသော်သာ အရထုတ်သာ၏။ ဝတ်လဲးစဖ ဟူ၍ ရှိမှု
ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

* ယခုအခါ 'မိက' ဟု ရေးသည်၊ သို့ရာတွင် ဖအေးယောက်ဖဟု (ဖ) ပင် ရေးသည်။
(အဖ၊ အဘ၊ အဖေ၊ အဘေ ရေးထုံး မတွေ့ရ)

ဖျဖျလိုက်သည်။ ကြမ်းပိုးသမ်းဖျဟူ၍ ယပင့်ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက်ကား မငြိမ်
မသက် ရောက်ရက်သောင်းသုံး ရှိခြင်းအနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ

“ဝေဝေငှငှ၊ မင်းသားလှတို့၊ ဖျဖျဆော်ပြီး”
“အနေမကျ၊ ရန်စစ်ထသော်၊ ဖျဖျလိုက်လံ”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသော အနက်နှင့် လျော်၏။

ကြမ်းပိုးသမ်းဖျ ဟူသည်နှိုက်လည်း ဖျဖျရွှေ ပြုတတ်သည်ဟူသော အနက်ကို
စူး၍ ယူသော် ရသင့်၏။ ပညတ်မျှသာ ဟူ၍ လည်း ဆိုသင့်၏။

ဤနှိုက် ဖြစ်ဟူ၍ ရစ်လျက် အချို့ ရေးကုန်သည်ကား အရလည်းမထင်၊ ရေးထုံး
လည်း မတွင်။ ‘ဖဦးထုပ်နှိုက် ရစ်သော်လည်း ပင့်သံ ဖတ်သင့်လေသည်’ဟူသော
စကားကိုသာ အစွဲ မူ၏ သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း အရထုံးစံကို ဆင်ခြင်သင့်၏။
ဖ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဖာ ဖျာ ဖြာ ဖွာ)

၁၇၆။ ဖဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

ဖာ ကာရန္တနှိုက်ကား ထေးဖာသည်။ စေ့ ရေနဖာ၊ နား၏ အညစ်အကြေး
နဖာ၊ ဖာပချုပ် စသည်ဖြင့် သက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်း၊ စိတ်*ဖျာသည်။ ဖျာသင်ဖြူး၊
စိစိဖျာဖျာ စသည်ဖြင့် ယပင့်ဆိုမိန့်ခြင်း၊ အမြီးအတောင် ဖွာသည်။ အမြိတ်အစ
ဖွာသည် စသည်ဖြင့် ဝဆွဲ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ထိုတွင် ထေးဖာသည် ဟူသော စကားအရကား မစေ့မစပ် ဟင်းလပ်သည်ကို
ဆို ပိတ်ခြင်း အနက်တည်း။ စေ့ ရေနဖာ ဟူသည်နှိုက်လည်း စေ့စပ်စွာ ရေရွတ်
ပြောဆို နားနှလုံးနှိုက် မဟင်းမလပ် စေ့ ရေထေးဖာခြင်း အနက် လည်းကောင်း
ယူသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ နားအညစ်အကြေးကို နဖာဟူသည်နှိုက်လည်း နားတွင်းအဝကို
ထေးဖာလျက် ဖြစ်သည်ဟူသော အနက်ရသင့်၏။ ဤကိုထောက်လျှင် စေ့ ရေနဖာ၊
နား၏ အညစ်အကြေးကိုလည်း ‘နားဖာ’ ဆိုသင့်လျက် ပြေပြစ်ရုံ ဆိုမိန့်လွယ်ရာ
ဆိုသည် ဖြစ်သင့်၏။ ဖာပချုပ် ဟူသည်နှိုက်လည်း ထေးဖာအပ်သော အသုံး
အဆောင်ဟူ၍ အနက်ရကြံရာ၏။ ပညတ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။

စိတ်ဖျာသည် ဟူ၍ ယပင့်ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ကွဲပြားခြင်းအနက် နီးဖျာသည်။
စိစိဖျာသည် ဟူသော ဝေါဟာရသည်လည်း စိစိစဉ်စဉ် ကွဲပြားလျက် ထင်သော

* ယခုအခါ ‘ဖြာ’ ဟု ရေးသည်။

အရာပင်တည်း။ စိတ်ဖျာသည် ဟူသည်နှိုက်လည်း အစိတ်အစိတ် ဖျာသည် ဟူသော အနက်၊ ကွဲပြားခြင်းအနက် လည်းကောင်းတည်း။ ဤနှိုက်လည်း အချို့ ရစ်ကုန် ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သဘောသက် ထုံးစံထင်သည်သာ ပမာဏတည်း။

အမြီးအတောင်ဖွာသည် စသည်ဖြင့် ဝဆုံးဆိုမိန့်သောအရာကား ဖာဖာစီစီ အသုံး အစားဖာသည် ဆိုသောအရာကဲ့သို့ ဖရိုဖရဲး သွန်ကြားသကဲ့သို့ ဖြစ်သည် ဟူသော အနက်။ ဝိသဇ္ဇနီအဆံ မူလကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဖာ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၆)

၁၇၇။ ဖဗျည်း လုံးကြီးတင် ဝေဟာရများ

ဖိ ကာရန္တနှိုက်ကား လွမ်းသည်၊ ဖိသည်၊ ပြုဖိ၊ မူဖိ စသည်ဖြင့် သက်သက် ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။ ထိုတွင် လွမ်းသည်၊ ဖိသည် ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက် ဖိစေသည်ဟူသော ကာရိုက်အနက်တည်း။ ဖိသည်ကား သုဒ္ဓအသံ၊ ဖိစေသည်ကား ကာရိုက်သံဟူ၍၊ အောက်နှိုက် ဆိုပြီးသည်နှင့်ညှိ၍၊ နှလုံးသွင်း။

ပြုဖိ၊ မူဖိ ဆိုသောအရာကား တိုက်တွန်းခြင်း အနက် ရှိ၏။ ပြုလော၊ မူလော ဆိုမိန့်ခြင်းနှင့် တူ၏။ * ပြုဖိသည်၊ မူဖိသည် ဆိုသော မိန့်သောအရာကို ထောက်မူ ကား ယခင် လွမ်းသည်၊ ဖိသည် ဟူသောအနက်ကို စူး၍၊ ပြုမူခြင်း၊ လွမ်းဖိခြင်း အရအနက်ကို သော်လည်း ယူသင့်၏။

ဤသို့သော အရအနက်ဖြစ်ထိုက်ရာ ကြံသာသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဤအရာနှိုက် ရှေးသူဟောင်းတို့သည် ဖဗျည်းထုပ်အက္ခရာ ရေးမှတ်သုံးစွဲသည် များသည်ကို လည်း ကောင်း၊ ဖျော်ဖြည့်သည်၊ ဖြေဖြည့်သည်၊ ဖျောက်ဖျက်သည် စသော တပါးသော အရာတို့နှိုက် ရှေးရှေးနှောင်းနှောင်း ဖဗျည်းထုပ်သာ အရေးများသည်ကို လည်း ကောင်း၊ က ဝဂ်၊ စဝဂ်စသည်တို့နှိုက်လည်း ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ စတုတ္ထက္ခရာ အသုံးနည်းသည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍၊ ပါဠိပါဠိ အစွဲအမှီ မထင်ရာ၊ မြန်မာမူသက်သက်နှိုက် စတုတ္ထက္ခရာ မလို၏။ သို့ ရှိ၍၊ ဒုတိယက္ခရာဖြင့်သာ ဝေဟာရကို ဖော်သည်။ ဆင်ခြင်။ ဖိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

* ယခုအခါ 'ပြုတိ၊ မူတိ'ဟု ရေးသည်။

(ဖိ၊ ဖီး၊ ဖိုး၊ ဖြီး)

၁၇၈။ ဖဗျည်း အပင်း၊ အရစ်၊ လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ဖိ ကာရန္တန္တိကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် ဖသက်သက်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ ပါသံ မပါသံ ကွဲ၏။ တားဖိသည်၊ ဖိရင်နံတောင်းစသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ တည်း။ အခိုင်အဖိုး၊ ခေါင်းဖီးစသော ဆိုမိန့်ခြင်းသည်ကား ဝိသဇ္ဇနီပါသံတည်း။

ထိုနှိုက် တားဖိသည် ဟူသောအရာကား မြစ်ထာဟန်ဆည်းခြင်း အနက်တည်း။ ဖိရင်နံတောင်း စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း ဟူသည်နှိုက်ကား ကြက်ငှက် စသည်တို့၏ အတောင်အဖိ၊ အိမ်ဖိ၊ တောင်ယံတောင်ဖိ စသော ဝေါဟာရတို့သည် တစိတ်သော အင်္ဂါ နံပါးနံတောင်း အရပ်နှိုက်တည်သော အခက်အလက် အရံအကာ ဖြစ်ထိုက် သည်ကို ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ထိုအရံအကာဖြစ်ထိုက်သောအရာသည် အိမ်မှမူလ၊ ကြက်ငှက်တို့၏ ကိုယ်ဟူသောမူလ၊ တောင်ကမ်း နဂိုရံမူလသို့ ဆိုက်ရောက်အပ်သော လေစသောရန်ကို ဆည်းခံဖိတားသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ဟူသော အနက်ကို အရ အစွဲယူ သော် ရသင့်၏။ ဖိရင်ဆိုသည်၊ နံတောင်းနံပါး ဆိုသည်တို့ကား ပညတ်ကာမျှ၊ အရ အနက်မထွက် ဟူ၍လည်း ဆိုသင့်၏။ ဤနှိုက် အိမ်ဖိသည်ကို ပစောက်လည်း ကောင်း၊ ဗထက်ချိုက်လည်းကောင်း အမှတ်မထင် ရေးမှတ်ကုန်၏။ အစွဲရဟန် မထင်။

အခိုင်အဖိုး ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား အခိုင်အမြတ် တခက်တလက် တည်းနှိုက် စုပုံ၏ သို့ဖြစ်သော အမှုအရာကို ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ငှက်ပျောဖီး၊ ချင်းဖီး ဟူသည်တို့နှိုက် ထင်၏။

* ခေါင်းဖီးသည် ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက်လည်း ဆံကို ဖရိပရဲ၊ မရှိစေရ။ တပစ် တဖီးစုတည်း စုရုံးညီညွတ်စွာ ဖြစ်စေခြင်း ဟူသော ယခင် အနက်လည်းကောင်း လျော်၏။ ခေါင်းဖီးဟူသော အသုံးအဆောင်လည်း ထိုအမှုအရာ ဖြစ်စေကြောင်း ဟူသောအနက်ကို စွဲသင့်၏။

ယပင့်သော အရာကား ဖြင်မျှဖျိုးမျှ ဆိုသောအရာနှိုက် ယပင့်အချို့ ရေးကုန်၏။ အပုံဖြိုးဖြိုးမျှ ဟူ၍ ရစ်သောအရေးထင်သည်။ ရစ်ခြင်းနှိုက် မသင့်ရိပ်၊ ပင့်ခြင်းနှိုက်

* ယခု 'ခေါင်းဖြီး'ဟု ရေးသည်။

သာ သင့်ရိပ်အထူး မထင်သောကြောင့် ရစ်သော်လည်း သင့်ရာသည်ပင်။ ဆင်ခြင်။
ရစ်သောအရာကား -

“အပြီးပြီးလျှင်၊ ပွဲကြီးယင်ပြင်”

“အလှိုင်းတကြီး၊ အပြီးအခိုင်”

“တယောက်တသီး၊ အပြီးပြီးလျှင်”

ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း များသည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်းတည်း။ ယခင် အပုံ
အပြီးပြီးမျှ ဟူသကဲ့သို့ ယူသင့်၏။ ဤ ဖဦးထုပ်အက္ခရာနှိုက် ‘ရစ်သော်လည်း
ပင့်သံသာ’ ဟူသည်ကို စွဲ၍ ပင့်လိုပင့်၊ ရစ်လိုရစ်၊ သက်သက်ရေးလိုရေး အမှတ်
မထင် ရေးကုန်၏။ သဘောအစွဲရရာ ပါဠိပါကန် အမှီအထောက်ကိုရှု၍ သင့်ရာ
ရေးသော်သာ ပညာရှိအရာ ရောက်အံ့သည်ဖြစ်၏။ ဖိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၄)

၁၇၉။ ဖဗျည်း တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

ဖူ ကာရန္တနှိုက်ကား ဆစ်ဖုသည်ဟု ဆိုမိန့်ခြင်း သက်သက်မျှသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက်
ဖု၏ ဟူသည်ကား ဖောသည်၊ ဖောင်းသည်၊ ဖုသည် ဟူသော စကားနှင့် အရ
လျော်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ‘ကြာမုံကြာဖူး၊ အပွင့်အဖူး’ ဟူသည်လည်း အညာ
အလက်နှင့် မမျှ ကြွကြွပူပူ ဖုဆစ်လျက် ထင်သည်ပင် ဖြစ်၏။ * ယောင်သည်၊
ဖောသည်၊ ဖောင်းသည် ဟူရာနှိုက်လည်း ပကတိသော ခြေလက်အင်္ဂါမက ကြွကြွပူပူ
ဖုဆစ်သည် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် အရလျော်သည်ဖြစ်၏။ ဤ ဖု၏
ဟူသော ဝေါဟာရသည် မာဂဇှိုက် ဖုဋ္ဌ ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ တွေ့ခြင်း
အနက်ကို ဖုဋ္ဌ၊ ဖုသ သဒ္ဓါဟောသည်။ ဖု၏ ဟူသည်လည်း ကိုယ်လက် မျက်စိဖြင့်
ထင်မြင်ထိပါး တွေ့ခိုက်လွယ်သည်ကို ထောက်၍ ဖုဋ္ဌ သဒ္ဓါ၏ အနက် ဖြစ်အင့်
သည်ကိုလည်းကောင်း ယူ၍ ဖုဋ္ဌနှိုက် ဋ္ဌ ကို၊ ဖုသ သဒ္ဓါနှိုက် သကို ကျေစေ၍
‘ဖုသည်’ ဆိုသည် ယူမှု မြန်မာမှုသက်သက် မဟူရ။ မာဂဘောသာ မူလ ဖြစ်၏။ ဖု
ကာရန္တ ပြီးပြီ။

* ယခု ‘ရောင်’ဟု ရေးသည်။

(၅၊ ၆၊ ၆။)

၁၈၀။ ဖဗျည်း အရစ်၊ နှစ်ချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

ဗူ ကာရန္တီနိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နိုက် အညွန့်အဖူး၊ ကြာငုံကြာဖူး ဆိုမိန့်သောအရာ၊ ဖူးတွေ့သည် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ ဖူးဟူသော အနွယ်ပင်၏ အမည်၊ မပြုမကြင်ဖူး စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် အညွန့်အဖူး၊ အငုံအဖူး ဟူသော စကား အရကို ဆိုခဲ့ပြီး ဖူးတွေ့သည်ဟူသော စကားအရကား ကြိမ်ကြိုက်သည်ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ရိုသေထိုက်သော ရတနာသုံးပါး စသည်နိုက် တွေ့သည် မဆို၊ 'ဖူးသည်' ဆို၏။ မရိုမသေးလက် အမှတ်မဲ့သော အရာနိုက်ကား 'တွေ့သည်၊ ကြိမ်ကြိုက်သည်' စသည်ဖြင့် ဆို၏။ ရိုသေသဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းအထူးဟူ၍ ယူသင့်၏။

* ဖူး ဟူသော အနွယ်ပင်၏ အမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုကို ရှေးသူဟောင်းတို့ကား အိမ်ဖူး ဟူကုန်၏။ မပြုမကြင်ဖူးဆိုသော အရာကား အရထူးမထွက်။ မပြုမကြင်ဟူ၍ ပယ်သောအနက်မျှသာ ဖြစ်သင့်သည်လည်း ရှိ၏။ "ရှေးရှေးကပင်၊ မကြင်စဖူး" ဟူ၍ အတိတ်ကို ထင်စေလို၍ ဆိုသောအရာနိုက် လည်း ရှိ၏။ "ဖြစ်ခဲ့ဖူး၍၊ နေခဲ့ဖူး၍" စသော စကားခွန်းတို့သည် အတိတ်ကို ထင်စေသော စကားခွန်းဖြစ်၏။

ရစ်သောအရာနိုက်ကား ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါသည်၊ ပါသည် ကွဲ၏။ ဖြူ ဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်၊ အမည်းအဖြူဆိုသော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံတည်း။ ပြည့်ဖြူးသည်၊ ပိုက်ဖြူးသည်၊ လေညင်းဖြူးသည်၊ ဖြူးဖြူးပျံ့တက်သည် စသည် ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာကား ဝိသဇ္ဇနီအသံတည်း။

ထိုနိုက် အမည်းအဖြူ ဟူသည်ကား ဆိုအပ်ပြီးသော အစိမ်း၊ အပြာ၊ အမည်း၊ အဖြူဟူသော အဆင်းခြောက်ပါးနိုက် အကျုံးဝင်သော ဝိသေသဂုဏ်ဟူသော အနက်တည်း။

တိရစ္ဆာန်၏ အမည် ဖြူ ဟူသည်ကား ဖြူသောအဆင်းထင်သည်ကို စွဲ၍ ယူမှု အနက်ရ၏။ မည်းသည်ဖြစ်စေ၊ ဖြူသည်ဖြစ်စေ ချင်းအမည်မျှသာ ယူမှု ရရှိသည်မှာ ပညတ်မျှသာ ယူသင့်၏။ အကြောင်းစွဲရန် ဂုဏ်ဟူသော ပဝတ္တန်မိတ် ထင်၍ ဝိသေသ စွဲလိုက်သည်။ ဂုဏ်၊ ခြိမ်၊ ကိရိယာ ဟူသော ပဝတ္တန်မိတ် အထူးမထင်ခဲ့။ သးမညသာဖြစ်မှုကား နှာမ်ဇာတ် သင့်ရာစွဲသင့်လေသည်။ ဖြူဟူသော အမည်မျှကို

* ယခု 'ဗူး' ဟု ရေးသည်။

စွဲသည်ကား နာမ်ပဝတ္တန်မိတ်၊ ဖြူဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမျိုးမျိုးကို စွဲသည်ကား ဇာတ်ပဝတ္တန်မိတ်၊ ဖြူ ဟူသော ဂုဏ်ကို စွဲသည်ကား ဂုဏ် ပဝတ္တန်မိတ်။ ဒြပ် ကိရိယာတို့ကား ဤနှိုက် မလျော်။ ပဝတ္တန်မိတ် ငါးပါး၊ သကတ် ခုနစ်ပါးတို့ကို နှလုံးသွင်းလျှင် ပညတ်အရာ ထင်သာလေအံ့သည်။

ပြည့်ဖြူးသည်၊ ပိုက်ဖြူးသည်၊ လေညင်းဖြူးသည်၊ ဖြူးဖြူးသွယ်သွယ် တက်သည် ဆိုမိန့်သော ဝိသဇ္ဇနိသံနှိုက် ဖြူးသည်ဟူသော စကားခွန်းသည် ထင်မြင် ပြင်းပြစွာ မဟုတ်။ ညံ့ညံ့ဖြေးဖြေး သာသာလျောက်လျောက် ဖြည်းညင်းသိမ်မွေ့စွာလာခြင်း၊ တက်ခြင်းဟူသော အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကိုကား တက်ခြင်း၊ ပျံခြင်း၊ လာခြင်း၊ သွားခြင်း၊ ပိုက်မ ဖြည့်တင်းခြင်း ကိရိယာကို အထူးပြုသော စကားခွန်းတည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ပြည့်ဖြူး၏၊ ပိုက်ဖြူး၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း လျောက်လျောက်သာသာ ပြည့်တင်းသည်၊ ပိုက်ထုတ်မ၊ စသည်။ လျောက်လျောက်သာသာ လေညင်းလာသည်၊ ဆားနှမ်း စသည်တို့ကို ခြေခွဲ၍ အနည်းအတန် ဖြည်းညင်းမွေ့သက်စွာ ကျစေ သည်ကို 'ဆားဖြူးသည်၊ နှမ်းဖြူးသည်' ဆိုသည်။ ပြာသာဒ်၊ စေတီ စသည်တို့သည် ထင်မြင်သာအောင် ပြင်းစွာမလျော့ ပြေပြေညံ့ညံ့ လျောက်နည်းစေ၍ မထင်ရှား သော ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဖြင့် ဆုတ်ယုတ်၍ လိုက်လိုက်သပ်သပ် တည့်မတ်စွာတက်သည် ကို 'ဖြူးဖြူးသွယ်သွယ်တက်' သည် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ဖြူးဖြူးပျံသည် ဆိုရာနှိုက်လည်း ရုတ်တရက် လျင်ထန် ပြင်းပြစွာ တောင်တိမ်း မြောက်ပါး ပျံသွားသောအခြင်းအရာမျှ မထင်ရှားရ။ တစတစသာ ကွာဝေးစေ၍ မျက်စိအာရုံ ဖြည်းညင်းစွာ သာသာလျောက်လျောက် ကွယ်ပျောက် စေခြင်းဖြင့် တက်ပျံသည်ကို 'ဖြူးဖြူးပျံသည်' ဆိုသင့်၏။ ဤနှိုက် သစ်ပင် ဖြူးဖြူး တက်၏ ဟူသည်ကို အရင်းအဖျားညီမျှသော်လည်း တည့်မတ်သောတက်ခြင်းကိုပင် 'ဖြူးဖြူး တက်သည်' ဆိုသောအရာကဲ့သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ကျေးငှက် ဖြူးဖြူးပျံ၏ ဟူသည် နှိုက်လည်း အရင်းအဖျား ညီမညီ မစစ်သာ။ တည့်မတ် ပြောင့်တန်းစွာ ထင်မြင် ပြင်းပြ လျင်မြန်လှသော ပျံတက်ခြင်းကိုပင် 'ဖြူးဖြူးပျံသည်' ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ပြင်းပြသောအနက်ကို ယူလျှင် လေညင်း ဖြူးဖြူး၊ ပိုက်ဖြူးသည်ဆိုသောအရာနှိုက် လျော်အံ့မထင်။ တည့်မတ်ပြောင့်တန်းစွာ ဟူသော အနက်ကိုယူလျှင် နှမ်းဖြူးသည်၊ ဆားဖြူးသည် ဟူသော အရာနှိုက် တည့် မတ်စွာ မကျ။ သိမ်မွေ့သဖြင့် လွင့်ပါးကောက်ယွန်းသောကျရောက်ခြင်းဖြစ်သည်ကို နှမ်းဖြူးသည်၊ ဆားဖြူးသည် ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက် လျော်အံ့မထင်။ ထို့ကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဖြည်းညင်းသိမ်မွေ့သဖြင့် ပြက်ပြက်မထင်သော အရာကို 'ဖြူးဖြူး' ဆိုသည် ဟူ၍ ယူသော်သာ အရာခပ်သိမ်း လျော်အံ့သို့ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။ ဖူကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဖေး၊ ဖြေ၊ ဖွေး)

၁၈၁။ ဖပျည်း အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ သဝေထိုး၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ဖေ့ ကာရန္တန္တိကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် အဖိုး အဖေး ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း၊ လက်ဖြင့် ဖေးမသည်ဆိုမိန်ခြင်း၊ အမာဖေးသည်၊ နောက်ဖယ် နောက်ဖေး ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီကျောက်သံသာ ထင်၏။ ဖေ ဆိုမည် အရာကို ဖေ ဟူ၍ ဆိုကုန်သည်ကား ရှေးစာဟောင်းတို့နှိုက်လည်း မထင်။ ဖေ ဟူသော နှစ်ခွန်းသော အသံစပ်နှော၍ အဆောတလျှင် ဆိုမိန်သည်တွင် ထင်သော အရာမျှ ကဲ့သို့လည်း ရှိ၏။ ဤမှတစ်ပါးလည်း ဤအသံကဲ့သို့ မထင်သည်ဖြစ်၍ ဝိသဇ္ဇနီမပါ သော အသံသည်လည်းကောင်း၊ အမြစ်သံလည်းကောင်း ဝေါဟာရ နည်းအံ့သည်။ အဖိုး အဖေး ဟူသော ဝေါဟာရ၌ * အဖ၊ အဖိုး၊ အဖေး စသော ဆိုမိန်ခြင်းတို့ ကား အမျိုးဆက်တို့၏ အမည်မျှသာတည်း။

လက်ဖြင့် ဖေးသည်ဆိုသော အရာကား မ-ကြွလက်ဖေး စသော ဆိုမိန်ခြင်းနှိုက် ထင်၏။ ထိုဝေါဟာရကား မ-စသည် ဟူသော အနက် ယူသင့်၏။ ဆင့်မဖေး ကာ ဆိုမိန်ရာနှိုက် မ စသည်ဟူသော ဤအနက်ကိုလည်း ယူသင့်၏။ ဘေးရောက် အံ့သည်ကို ကာသည် ဟူ၍ သော်လည်း ယူသင့်၏။

အမာဖေးသည် ဆိုမိန်နသာအရာကား အမာလွတ်လို၍ ခြောက်သွေ့ ပုပ်ဆွေး သော အသွေးအသား စုရုံးလျက် မွေးယွက်သော အရာဖြစ်၍ 'အမာမွေး' ဆိုလို ရင်း စကားရှေ့လျှောလေသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ခရုဖေး၊ နှာခေါင်းဖေး ဟူသော ဆိုမိန် ခြင်းသည် နည်းတူအနက် မွေးယွက်ခြင်းအရ လျော်သည်ပင် ဖြစ်၏။

နောက်ဖယ် နောက်ဖေး ဟူသော အရာနှိုက်ကား

“ဥကင်နောက်ဖေး၊ နှာမွေးမုတ်ဆိတ်”
“မထင်ပြစ်ဝေး၊ နောက်ဖေးဖိနပ်”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန်သော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် နောက်ဖေး ဟူသည်ကား ပညတ်ကာ မျှသာ ဟူသင့်၏။ နံဖေး ဟူသည်လည်း နည်းတူ။ အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ နံပါး နံတောင် ဟူသည်တို့နှိုက် နံ ဟူသော စကားခွန်းအရသာ ထင်၍ ပါး ဟူသည်၊ တောင်း ဟူသည်တို့၏အရ အရာတိုင်း မထွက်သင့်သည်နှင့် တူအံ့သည်။ ဤနှိုက်

* ယခု 'အဘ၊ အဘိုး၊ အဘိုး' ဟု ရေး၏။

နောက်အဖို့ နံ ဟူသော ကိုယ်အင်္ဂါအဖို့၌ ရှေးယုက်၍ တည်သည် ဟူ၍ ဆိုသော ယခင်အနက် ကြံလိုအံ့သို့လည်း ရှိ၏။

ရန်ဘေး ဟူသည်နှိုက်ကား ဘိ ဓာတ်အနက်ဖြစ်၍ အစိတ် ဣသရကို သေရပြု ကာသာ၊ မာဂဘောသာ မူလ ဖြစ်၏။ ပါဠိနှင့်အညီ စတုတ္ထကွရာ ရေးလည်း သင့် ရ၏။ လောကဝတ်အလျောက် ဒုတိယကွရာရေးလည်း သင့်ရ၏။

ရစ်သောအရာနှိုက် အထွေးအယုက်ကို ဖြေသည် ဟူသောအရာ မူလသာ အသံ ထင်၏။ ဤနှိုက် ပြေစေသည် ဟူသော ကာရိုက်အသံကို ဖြေသည် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ် ၏။ ပြေပျောက်၊ ပျက်ပြုန်း၊ ပွင့်ပြုံး၊ ကျိုးပဲ့၏ ဟူသော ပဌမကွရာ အသံကား သုဒ္ဓါ၊ ဖြေပျောက်၊ ပျက်ပြုန်း၊ ပွင့်ပြုံး၊ ချိုးပဲ့၏ ဟူသော ဒုတိယကွရာ အသံကား ကာရိုက် အနက်တည်း။ ဤစကားမျိုးကို ဆိုခဲ့လှပြီ။

ဝဆုံးသောအရာနှိုက် ရှာဖွေသည်ဟူသော မူလအသံ၊ ဖွေးဖွေး ဆွဆွ ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံသာ ထင်၏။ ထိုတွင် ရှာဖွေသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား မေ့နှောက် ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ဖွေနှည်သည်၊ ဖွေရှာသည်၊ မေ့နှောက်သည်စသော ဝေဟာရ ဖြစ်၏။

ဖွေးဖွေးဆွဆွ ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက်ကား ဖြူစင်သော အဆင်းဂုဏ်ကို အထူး ထင်စေလို၍ ဆိုသော အရာမျှသာတည်း။ ဖေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဖဲး၊ ဖဲ၊ ဖြဲး၊ ဖဲး၊ ဖဲ)

၁၈၂။ ဖ ပျဉ်း အရစ်၊ ဝဆုံး၊ နောက်ပစ်၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေဟာရများ

ဖဲး ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း၊ ဝဆုံး လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ကြဉ်ဖဲးသည်၊ ပန်းဖဲး၊ ပတိမ်းမဖဲး ဟူသော အရပ်မည်၊ ဖဲး ဟူသော ပိုးထည်၏ အမည်၊ စကားခြင်းအမည် စသည် ဖြင့် မူလအသံ၊ ချိုးဖဲးသည် ဟူသော အမြစ်သံ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ကြဉ်ဖဲး၏ ဟူသည်ကား ရှောင်လွှဲခြင်း အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ရှောင်သည်၊ လွှဲသည်၊ ကြဉ်သည်၊ ဖဲးသည် စသော ဝေဟာရ ဖြစ်၏။

* ပန်းဖဲး ဟူသည်ကား သံအမှုလုပ် ပညာသည်၏ အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်။ ပတိမ်းမဖဲး ဟူသော အရပ်အမည်ကား 'ခရူးသောအခါ ပန်းထိမ် ပန်းဖဲး အမှုကို

* ယခု 'ပန်းဝဲ'ဟု ရေးသည်။

နတ်တို့လုပ်ဖူးသည်’ ဟူသော စကားဟောင်းကို စွဲ၍ ‘ပန်းထိမ် ပန်းဖဲ’ ဆိုလိုရင်း စကားမှ ရွှေ့လျော့သဖြင့် ‘မထိမ်းမဖဲ’ ဟူကုန်၏။ (အပိုဒ် ၃၉၀ ဂဏည်းရှု)

“ဆောက်ပင့်ဖျားသိမ်း၊ နိုင်ငံငြိမ်းလျက်၊ မထိမ်းမဖဲ”

“မြရောင်ရှိမ်းရှိမ်း၊ တောင်လုံးစိမ်းသား၊ မထိမ်းမဖဲ”

ဤသို့ စသော အစပ်အဟပ်တို့ကား မ-သတ် ထင်၏။

ဖဲး ဟူသော ပိုးထည်၏ အမည်၊ ဖဲးထပ်သည် ဟူသော ကစားခြင်း အမည်တို့ ကား မြန်မာဘာသာ မူလ မဟုတ်၊ ရှမ်းတရုတ်တို့၏ ဘာသာ ဖြစ်ရာ၏။

ချိုးဖဲ သည် ဟူသော အမြစ်သံကား ပဲစေသည် ဟူသော ကာရိုက်သံကို ချိုးဖဲ သည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ယခင်ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကို မရှု။ ရစ်သော အရာနှိုက်

“ငါတို့တဖွဲး၊ ခံသည် အဲး၊ ဖွင့်ပြီးအညီဟပ်”

ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာ မူလအသံသာ ထင်၏။

“သဘင်မဖြူ၊ ခံတွင်းမဲ့သို့”

ဟူ၍ ဖဠိထုပ်အက္ခရာ ရစ်လျက် အမြစ်သံအချို့ ရေးဖတ်ကုန်သည်ကား သဘော လည်း မထင်။ ဝေါဟာရလည်း မမြင်ခဲ့။ ပြုံးပြုံးထင်ထင် ဟူသော သဘောအရ ကို သောက်၍ ပစောက်ရေးသည်မှာ ဝေါဟာရလည်းထင်၊ သဘောမြင် ဖြစ်၍ သင့်နိုးအံ့သို့ ရှိ၏။ ပွင့်ပြီး ဟူသော မူလသံကား ပွင့်စေ ပြုံးစေသည် ဟူသော ကာရိုက်သံကို ဖွင့်သည်။ ပြုံးသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ဝဆွဲသောအရာနှိုက် သေးသေးဖွဲးဖွဲး၊ မိုးဖွဲးသည်၊ တဖွဲးဖွဲး၊ ဖွဲးနု၊ ဖွဲးကြမ်း စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော မူလအသံ၊ ဖွဲးနွံသည်၊ နှောင့်ဖွဲးသည်၊ ပန်းဖွဲးသည် ဟူသော အမည်စသည်ဖြင့် အမြစ်သံထင်၏။

ထိုတွင် သေးသေး ဖွဲးဖွဲး ဟူသည်ကား အစိတ်စိတ် အနုတ်နုတ် သေးငယ်စွာ ဖြစ်ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို သေးသည်၊ ဖွဲးသည်၊ သိမ်သည်၊ ငယ်သည် စသော ဝေါဟာရဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အစက်အပေါက် သိမ်ဖျင်း ငယ်နုစွာ မိုးရွာသည်ကို မိုးဖွဲးသည်၊ တဖွဲးဖွဲးရွာသည်၊ နှင်းတဖွဲးဖွဲး ကျသည်၊ တဖွဲးဖွဲး လာ ရောက်သည်၊ ပေးကမ်းသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း စုစုပုံပုံ ထင်မြင်လောက် အောင် မလာမရောက် မပေးမကမ်း၊ အနည်းသာ လာရောက် ပေးကမ်းသည် ဟူသောအနက် လည်းကောင်းတည်း။ ဖွဲးနု၊ ဖွဲးကြမ်း ဟူသည်နှိုက်လည်း စပါးလုံးမှ

ကွဲးပျက်၍ အစိတ်စိတ် အနုတ်နုတ် သိမ်ဖျင်းသည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း
လျော်သည်ဖြစ်၍ အနက်ရလည်း ယူသင့်၏။ အမည်မျှသာလည်း ယူသင့်၏။

ဖွဲ့နွဲ့သည် ဟူသောအဖြစ်သံမှာ ဂုဏ်နှင့်လျော်စွာ ဂါထာလည်းကောင်း၊ စုဏ္ဏိယ
လည်းကောင်း၊ မြန်မာစသော လူမျိုးတို့၏ ဘာသာ စကားပြေ မျှသည်လည်း
ကောင်း သီကုံးခြင်းသည် ဖရိုဖရဲမရှိစေရ၊ ရွှေ့နောက် အလျောက်အဆိုက် လျော်စေ
လျက် ဆိုကျိုးဆိုယုတ်မထင်။ မြင်သာသောအနက် နှစ်သက်မေ့လျော့ဖွယ်ဖြစ်အောင်
စကားခွန်းကို ယှဉ်ပေါင်းနှောစပ်စေခြင်းသည် ပန်းခက်ပန်းခိုင်ကို ကြီးဖြင့်ဖွဲ့စည်း
သည်နှင့်အတူဖြစ်၍ စည်းခြင်း၊ ဖွဲ့ခြင်း အနက်ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် အလင်္ကာနည်း၊
သဒ္ဒါနည်း၊ ဆန်းနည်းစသော သဘောမရ၊ စိုးစဉ်းမျှ လစ်ယွင်းသော်လည်း စကား
အစုအခဲ အစည်းမဖွဲ့ ဆိုသင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။

နှောင်ဖွဲ့သည်ဟူရာနှိုက်လည်း စည်းခြင်း၊ ဖွဲ့ခြင်းဟူသော အနက်လည်းကောင်း
တည်း။

ပန်းဖွဲ့သည် ဟူသည်ကား ထွန်၏ အဆောက်အဦဖြစ်သော အမည်မျှသာတည်း။
ထိုအဆောက်အဦသည် ထွန်ကိုပန်း၍ ဖွဲ့ခြင်း၊ စည်းခြင်းအနက် ထင်သည်ကို ယူ၍
'ပန်းဖွဲ့' ဆိုသည်ယူမှု အနက်ရသင့်၏။ ဖဲး ကာရန္တပြီးပြီ။

(ဖော-ဖော့၊ ဖျော-ဖျော့)

၁၈၄။ ဖဗျည်း အပင်၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ အေခက်ဖြစ် ဝေၤဟာရပျား

ဖော ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင်လည်းကောင်း ထင်၏။
ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဖူးသည်၊ ဖောသည် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ မြစ်လယ်ကို ဖောသည်
စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ လှေသင်းဘော ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား မူလအသံ၊
ဖော့ဟူသော အမည်ကား အဖြစ်သံ၊ ဤသို့ကွဲး၏။ ထိုတွင် ဖုသည်၊ ဖောသည်
ဟူသော စကားအရကို ဆိုခဲ့ပြီး။ မြစ်လယ်ကိုဖောသည် စသော ဝေၤဟာရသည်
လည်း ပေါ်ပေါ် ထင်ထင် ဖြစ်စေသည်ဟူသော ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားနှိုက် ဝင်ပြီ။

လှေသင်းဘော ဆိုသောအရာကား ကုလားတို့မှ မူလ အမည် ဖြစ်သင့်၏။
ထိုကုလားတို့ဘာသာကား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ မာဓဂ သသံကရိဋ်တာသာ
တို့ကို စွဲးမိသည်များ၏။ ရှမ်း၊ တရုတ်၊ ကုလား စသော လူမျိုးတို့မှ ဖြစ်သော
ဝေၤဟာရသည် အထူးရှိလေသော်လည်း မလှေကုလားသောကြောင့် မထင်ရှား
လေသဖြင့် စွဲးမိစွဲးရာ မြို့ရွာဌာန လူစသည်တို့၏ အမည်ကို အဆင့်ဆင့် မှီထောက်၍
ဆိုသည်လည်းများ၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ လှေကိုသာ သင်းဘောမဆိုသင်းဘောထည်။

သင်းဘောပြည်၊ သင်းဘောစက္ကူ၊ သင်းဘောသား စသော ဝေါဟာရ ထင်၏။ ပြည်၏ အမည်မူလ၊ လှေ၏ အမည်မူလ ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏။ မာဂဓ သယ်ကရိဋ်နှင့် ချင့်ထောက်၍ စတုတ္ထကွရာ ရေးလေသည်။ အသံမျှကိုသာ စွဲလေသည် ဟူ၍ ဆင်ခြင်အပ်၏။ မြန်မာဘာသာသက်သက် ဟုတ်ဖွယ်မထင်သောကြောင့် 'ဘ' ကုန်း ရေးသည်ကို မဆိုသာဖြစ်၏။

ဖော့ဟူသော အမြစ်သံဝေါဟာရကား ဖော့ဟူသော သစ်ပင်ငယ်၏ အမည် တည်း။ ထိုအမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှလည်း ဖြစ်သင့်၏။ ဆောင်ရွက်သူတို့ကို ပေါ့ပါးစွာဖြစ်စေသည်ဟူသော ကာရိုက်သံ အနက်ကိုစွဲ၍ အရကြံလည်းသင့်ရာ၏။ ဖော့နှင့်အတူ လှေကို ပေါ့ပေါ့ကြွကြွ ဝန်ရွက်ခြင်း၊ ငြိမ်သက်ခြင်း ဖြစ်အံ့သည်ကို ရည်၍ တွဲမြောင်လျက်ဆွဲသော သစ်ဝါးတို့ကိုလည်း 'ဖော့'ဟူသော အမည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ယပင့်သောအရာကား ပြုတ်ဖျော့သည်၊ ဖျော့ရေတက်သည် ဟူသော မူလ အသံ၊ အဆင်းအဝါဖျော့သည် ဟူသောအမြစ်သံ ထင်၏။ ဤနှိုက် ပြုတ်ဖျော့သည် ဟူသောစကားသည် ပြုတ်သဖြင့် နှမ်းနယ်စေသည်၊ အညစ်အကြေး သန့်ရှင်းစေ သည် ဟူသောအနက် ဖြစ်သင့်၏။

ဖျော့ရေ ဟူသည်ကား ပင်လယ်ဆားငံရေကို သူဟောင်းတို့သည် ဖျားရေ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဖျော့ရေ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသောအရာ ယူသင့်၏။ ယခု မူကား ဖျားရေ၊ ဖျော့ရေ မဆို။ ဒီရေ ဟူသောအမည် ထင်၏။

“ကျလျော့ဖျားရေ၊ မှန်ဆန်ပြေ၍။”

စသော အဆိုအမိန့်တို့ကို ထောက်၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။ အဆင်းအဝါ ဖျော့သည်၊ ဖျော့တော့သောအဆင်း ဟူသော အမြစ်သံနှိုက်ကား အဖြူနှင့် အဝါ လည်းကောင်း၊ အဖြူနှင့် အနီ လည်းကောင်း၊ အဝါနှင့် အနီ လည်းကောင်း နှောယှက်၍ မဖြူမဝါ မနီလွန်းသောအဆင်းကို ဖျော့တော့သော အဆင်း ဟူ၍ ဆိုမိန့်၏။ ဤနှိုက် ပြုတ်ဖျော့သည်၊ ဖျော့ရေ၊ ဖျားရေ၊ ဖျော့သော အဆင်းရှိသည်ကို ရစ်လျက် အချိုရေးကုန်၏။ ဆင်ခြင်၊ ဖော့ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဖော်၊ ဖျော်)

၁၈၄။ ဖဗျည်း အပင့်၊ သဝေထိုး၊ ရေးချရွေထိုး ဝေါဟာရများ

ဖော် ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း ထင်၏။ ပေါင်းဖော်သည်၊ ထုတ်ဖော်သည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ဖသက်သက် ဆိုမိန့်

ခြင်း၊ ရေစသည်တို့နှင့် ဖျော်သည်။ ပျော်အောင်ဖျော်သည် ဟူသော ဝေ ဂါဟာရတို့ ကား ယပင့် ဆိုခြင်းတည်း။

ထိုတွင် ပေါင်းဖော်သည် ဟူသောဝေ ဂါဟာရသည် နှောစပ်ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို နှောသည်၊ ရောသည်၊ ပေါင်းသည်၊ ဖော်သည်၊ ဖက်သည်၊ ယှဉ် သည်စသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ အပေါင်းအဖော်၊ အဖော်အဖက်၊ *အဖော် အလော်၊ ဆေးဝါးဖော်သည် ဟူ၍၊ အထွေထွေ ယှဉ်ဖက်ဆိုမိန့်ခြင်း များစွာ ရှိ၏။

ထုတ်ဖော်သည် ဟူသောဝေ ဂါဟာရကား ထင်မြင်စေခြင်း အနက်တည်း။ ထို အနက်ကို လှစ်သည်၊ ဖွင့်သည်၊ ဖော်သည်၊ လှုပ်သည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းထင်၏။ ရေစသော ဖုံးလွှမ်းခြင်းကို ဖွင့်လှစ်၍၊ လှေ စသည်တို့ကို ဖော်၏။ ဟူသည်နှိုက် ထင်မြင်စေခြင်း အနက်တည်း။ ဆေးဝါးဖော်၏။ ဟူသည်ကား နှောစပ်ခြင်းအနက် ဟူ၍၊ စွဲအပ်၏။

ရေ စသည်တို့နှင့် ဖျော်၏။ ဟူသော ယပင့်အသံကား ယခင် ဆေးဖော်သည် ဆိုသောအရာကဲ့သို့ နှောစပ်ခြင်းအနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ဆီ၊ ထောပတ်နှင့် ဖျော်သည်။ ပျား၊ တင်လဲနှင့် ဖျော်သည်။ သကာ၊ သကြား၊ ဆေးဝါးနှင့် ဖျော် သည် ဟူသော ဝေ ဂါဟာရတို့နှိုက် စပ်နှောခြင်းအနက်သာ ထင်၏။

ပျော်အောင်ဖျော်သည် ဟူသောဝေ ဂါဟာရနှိုက်ကား ပျော်စေသည်တို့ ဖျော်သည် ဟူသော ကာရိုက်သံယူသင့်၏။ ယခင် ထောပတ်၊ ပျား၊ တင်လဲတို့နှင့် ဖျော်သည် ဟူသောအနက်ကဲ့သို့ စိတ်နှလုံးသာ၍၊ အစွန်းအငြိမထင်၊ ရှင်လန်းခြင်းသည်အပေါင်း အဖော်၊ နေရာဌာနတို့နှင့် သင့်တင့်နှောစပ်ခြင်းအနက် လည်းကောင်း ယူသင့်သော ကြောင့် အရမပြားသည် ဆိုသင့်၏။

ဤနှိုက် သဘောအားဖြင့် အရမူလကို ထုတ်ဦးအံ့။ ပျော်သည်ဟူသော ဝေ ဂါဟာ ရသည်ကား မှည့်သည်။ ပျော်သည် ဟူသောအရာကဲ့သို့ **ကြေနပ်ပျောင်းပျော့ခြင်း ဟူသောအမြစ်သံ မူလ။ ထိုအသံကို မှည့်သည်။ ပျော်သည် ဟူ၍၊ တံခွန်လွှားသံ ဆိုသည်။ ထိုအသံသည် ကြေနပ်ခြင်းအနက် ရှိသည်နှင့် အညီ အပေါင်းအဖော်၊ အရပ်ဌာနနှိုက် နှစ်ချိုက်မွေ့လျော်ခြင်းသည် နှလုံးမခွ ကြေနပ်ခြင်းဖြစ်သည် ဟူသော အနက် လည်းကောင်းတည်း။

* ယခုအခါ 'အဖော်အလော်'ဟု ပြောစာတ်ကြသည်။
** ယခုအခါ 'ခြပ်ဝတ္ထု အမှုန့်ဖြစ်ခြင်းအနက်၊ သိသိကြေ၊ ညက်ညက်ကြေ' ဟု အရစ် ရေး၍ ပျောက်ပျက်ခြင်းအနက်၊ ကြေးကျေ၊ စိတ်ကျေ၊ ကျေပ၊ ကျေ-ပျက်၊ ကျေအေး၊ ကျေနပ်။ အပင့်ရေးသည်။

ယင်းသို့လျှင် မှည့်သည်၊ ပျော်သည်၊ စိတ်နှလုံးရွှင်ပျော်သည် ဟူသောစကားအရ ကြေနပ်ခြင်းအနက်ချည်း ဖြစ်၏။ ထို ပျော်သည် ဟူသောအနက်ကို ဖျော်စေသည် ဟူ၍ ကာရိုက်သံလိုခါ ဖျော်သည် ဟူသောဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ထောပတ် စသည် တို့နှင့် ဖျော်သည် ဟူသောဝေါဟာရတို့နှိုက်လည်း နေ့စပ်ခြင်းအနက်သည် အပြား မထင်။ ရောနှောကြေနပ်သည်ပင် ဖြစ်၍ ပျော်သည် ဟူသောအနက်။ ဆန္ဒအလျောက် စေခြင်း ကာရိုက်သံအားဖြင့် ဖျော်သည် ဟူသောအနက်။ ဤသို့သော သဘောကို ရှု၍ အရမူသ မပြား ဆိုသင့်အံ့သို့ ထင်၏။ ဆင်ခြင်။ ဖော် ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(မမြ၊ မွ၊ မှ၊ မျ)

၁၈၅။ မဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆုံး ဟထိုး ဝေါဟာရများ

မ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း၊ ဝဆုံး လည်းကောင်း၊ ဟဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။

မစသည်၊ အကြီးအမ၊ ခုခုမမ၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ အဖိုအမ၊ ညီမ၊ အစ်မ၊ ယောက်မ၊ ခြေမ၊ လက်မ၊ ပျဉ်းကောမ၊ စုံသည်၊ မသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်း တို့ကား မသက်သက်တည်း။ ဧးမြ၊ ချမ်းမြ၊ ချိုမြသည်၊ မြမြထက်သည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ရစ်သောအသံတည်း။ ကျေမှုသည်၊ ရှုမှုမူ ဆိုမိန့်သောအရာကား ဝဆုံးသံတည်း။ မြို့မှလာသည်၊ ရွာမှလာသည် စသော ဝေါဟာရကား ဟဆုံးသော အရာတည်း။ ဤမျှ၊ သည်မျှ၊ မျှတင်သည်၊ ညီမျှသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ယပင့် ဟဆုံး ဝေါဟာရတည်း။

ထိုတွင် မစသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် စ အက္ခရာကား ပြေပြစ်ရုံမျှသာ တည်း။ မသည်ဟူသော စကားအရကား ထောက်ပံ့ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ပေးမသည်၊ ပိုက်မသည်၊ စောင်မသည်၊ အုပ်မသည်၊ ထောက်မသည် စသည်ဖြင့် အထူးထူးဖက်ယှဉ်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။ အကြီးအမ ဟူသည်နှိုက် ကြီးသည်ကိုပင် အမ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ယခင် ထောက်မခြင်းအနက်ကို ယူ၍ ကြီးသူတို့သည် ငယ်သားတို့အား ထောက်မစွမ်းသည်ကို ရည်၍ 'အကြီးအမ' ဆိုသည်လည်း ယူသင့် ၏။ ဤနှိုက် အ အက္ခရာတို့လည်း ပြေပြစ်ခြင်း အကျိုး မျှသာတည်း။ ခုခုမမ ဟူသည်နှိုက်လည်း ခုခုခခ၊ ထောက်မသည် ဟူသော ယခင်အနက် လည်းကောင်း လျော်၏။

ယောကျ်ား၊ မိန်းမ ဟူသည်နှိုက်ကား ကမ္ဘာဦးဖြစ်စအခါ သတ္တဝါဟူသော သာ မညအမည်ဖြင့် နှစ်ရှည်လများ မကွဲပြားကြလျက် နှောင်းသောအခါ မြေသင်း

နှယ်ချို စသည်တိုင်လည်း မကွဲမပြားသေး။ သလေးဆန်စားကြမှ ရသကြမ်း၍ ထက်လမ်းကျင်ကြောင်းပေါ်လျှင် အချင်းချင်းတပ်ခြင်း၊ ပုရိသနိမိတ်၊ ဣတ္ထိနိမိတ် ကို အစွဲပြု၍ ယောက်ျား မိန်းမဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် မိန်းမဟူသော ဆိုမိန်ပညတ်ခြင်း၏ အရ အနက်ကား မီးလောင်သော အမာအရာကဲ့သို့သော ဣတ္ထိနိမိတ်ကဲ့စွဲ၍ တွင်သည်ဟူသောစကားကို ပြောဆိုကုန်သည်။ စာငယ်ပေငယ်ထို့နှိုက် ထင်သည်ကား ယုတ္တိ မတန်။ သလေးဆန် စားသည် တွင် ယောက်ျား မိန်းမ ဝေါဟာရဖြစ်၏။ ဟူသည်ကား

“သာလိဘတ္တ၊ ရှုရရှုကို၊ စားကြသောအား၊ ရမ္မက်ပွား၍၊ ယောက်ျား မိန်းမ၊ ဖြစ်ထထိုရော်”

ဟူသော ဇာတ်ပေါင်းလင်္ကာအားဖြင့်ပင် ထင်သည် ဖြစ်၏။ ယောက်ျား မိန်းမ ဟူသော ဝေါဟာရကို ကမ္ဘာဦးသူတို့၏ စကားဟူသည်နှိုက် ယုတ္တိမတန်ဟန်ကား မာဂဓတာသာကို ကမ္ဘာဦးသူတို့၏ စကားဆိုသည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ ဟူသော အမည်သာ ကမ္ဘာဦးသူတို့၏ စကားဖြစ်ရာသည်။ ယောက်ျားမိန်းမဟူသော စကားသည် မြန်မာဝေါဟာရ ဖြစ်ရာသည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ မာဂဓနှိုက် လည်းကောင်း၊ * မှန်၊ ကုလားစသော လူမျိုးတို့ ဘာသာနှိုက်လည်းကောင်း ယောက်ျား မိန်းမဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း မထင်။ မြန်မာဘာသာနှိုက်သာ ထင်၏။ ဤကိုထောက်၍ ယုတ္တိ မရှိသကဲ့သို့ ထင်၏။ ဆင်ခြင်။

မိန်းမဟူသော စကား၏ အရကို ကြံဆ၍ ဆိုသည်ကား ယောက်ျားကဲ့သို့ သွက် လက်လျင်မြန် စွမ်းသန်ခြင်းနည်း၍ မိန်းမိန်းမောမော ပျော့ညံ့သော သွားခြင်း၊ စားခြင်းစသော အမူအရာထင်၍ ‘မိန်း’ဟူသော စကားခွန်း၊ အိမ်ထောင်ဖက် ယောက်ျား၊ သမီးသားစသော ဆွေမျိုးတို့ကို အုပ်မ တတ်သော အမူအရာထင်၍ ‘မ’ဟူသော စကားခွန်း၊ ဤကိုပေါင်း၍ မိန်းမ ဆိုသည်။ ဤနှိုက် န မသတ်ပဲ ‘မိမ္မ’ဟူ၍ မ နှစ်လုံးဆင့်ရေးသည်ကား အရဒြပ်မပြား၊ တလုံးတဝတည်းဖြစ်၍ ဆင့်လေသည် ယူသင့်၏။ မြန်သည်၊ မာသည်ဟူသော အရကို ထောက်သော် နသတ်ရေးလိုလျက် မ အက္ခရာနှစ်လုံးဆင့်၍ ရေးသည်နှင့် တူအံ့သည်။ မြန်မာမှုနှိုက် အက္ခရာရေးဆင့်ဟန်ကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

အဖိုအမ ဟူသည်နှိုက်ကား တိရစ္ဆာန်ဖြစ်၍ အရာအားဖြင့် အဖို အမ၊ အထီး အမ၊ အဖအမ စသည်တို့ဖြင့် ဆိုမိန်ခြင်းဖြစ်သည်။ မိန်းမဟူသည်နှင့် အရတူရာ၏။ ညီမ၊ အစ်မ ဟူသည်တို့နှိုက် ညီ မိမ္မ၊ အစ်ကိုမိမ္မဆိုသော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။

* ယခုအခေါ် ‘မှန်’ကို ထည့်သွင်းထားသည်။

ယောက်မ ဟူသည်နှိုက်လည်း 'ယောက်ဖဖြစ်သော မိန်းမ'ဟူ၍ ဆိုလိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ယောက်မဟူသည်နှိုက်ကား ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ယောက်မ၊ ချွေးမ၊ ယောက်ဖ၊ အရိုး၊ ဦးရီးစသော အမည်တို့သည် တော်စပ်ခြင်းအမျိုးတို့၏ အမည် ပညတ်မျှသာ ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

ခြေမ၊လက်မ ဟူသည်နှိုက်ကား မအုပ် မမသော်လည်း ကြီးသည်ကိုပင် 'အမ' ဆိုသောအရာ ယူသင့်၏။

ပျဉ်းကောမ ဟူသည်နှိုက်ကား ကြီးသည်လည်း မဟုတ်၊ အုပ်မ တတ်သည်လည်း မဟူသင့်လျက် လှေမျိုးဖိုမ အစုံမှတ်လို၍ အသွင်လည်း ခြားစေသည်။ အမည် လည်း ပြားစေသည်ဟူ၍ ယူလည်း သင့်၏။ မိမ္မနှင့်အတူ လျင်မြန်ခြင်း နည်းသည် ဟူသောအနက်ကို စူး၍ ယူလည်း သင့်၏။ အချို့ကား လောင်း၊ ပျဉ်းကောမ။ ဤမျှသာ ဆိုမိန့်သည်။ ထိုသို့ဆိုသော်လည်း ခေါ်ဝေါ်သော သူတို့၏ စကားခွန်း မျှကို အရအမီ သတိ ရှိစေလိုသည်။ စဉ်းစားသော အလေ့ ရှိစေလိုသည် ဖြစ်၍ ရေးလိုက်သည်။

စုံသည်၊ မသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက်ကား ခေါက်ချိုးသင်္ချာ မျှသည်ကို လည်းကောင်း၊ ရေတွက်အပ်သောအင်္ဂါ ပြည့်စုံသည်ကို လည်းကောင်း 'စုံသည်' ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ ထိုတွင် သင်္ချာခေါက်ချိုး မျှသည်ကို စုံသည်၊ မမျှသည်ကို မစုံသည် ဆိုသင့်လျက် မသည် ဟူ၍ သာ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် မ၏ အနက်ကား မစုံမမျှ၊ မညီမသင့် စသည်ဖြင့် မြစ်ထာခြင်းအနက် ရှိ၏။ သဒ္ဒါမူနှိုက်ကား နသဒ္ဒါ၊ နောသဒ္ဒါ၊ နိသဒ္ဒါ စသော နိပါတ်ပုဒ် ထင်၏။ ထိုပုဒ် တို့သည် မညီမမျှ၊ မစုံမစေ့၊ မစပ်မနှော စသော မရေတွက်နိုင်သော ဝေါဟာရတို့ နှိုက် မြစ်ထာခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ထိုပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ပဋိပေဝ အနက် ဟူ၍ ယူသင့်၏။

ဧးမြ၊ ချမ်းမြသည်၊ စိမ်းစိမ်းမြမြ၊ ပြာပြာမြမြ၊ ချိုမြသည်၊ ကျောက်မျိုး၏ အမည် မြ၊ မြမြထက်သည်၊ မြမြသွယ်သည်၊ သူခိုးမမြ စသော မိန့်ဆိုခြင်းတို့ကား ရစ်၍ ဆိုမိန့်သော အရာတည်း။

ထိုတွင် ဧးမြ၊ ချမ်းမြ ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် မြ ဟူသော စကားအရကား ဧးသည်၊ ချမ်းသည် ဟူသော ဂုဏ်အထူးကို ထင်စေကာမျှသာ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ ပူသည်၊ နွေးသည် ဟူသော ဂုဏ်အထူးနှိုက် မြသည် ဆိုမိန့်သောအရာ မထင်။ စိမ်းစိမ်းမြမြ၊ ပြာပြာမြမြ ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက်လည်း စိမ်းပြာခြင်း ဂုဏ်အထူးကို ထင်စေသော ဝေါဟာရတည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ နီ၊ ဝါ၊ မည်း၊ ဖြူ သော အဆင်းဂုဏ်အထူးနှိုက် မြသည် ဆိုမိန့်ခြင်း မထင်။ ချိုမြသည် ဆိုမိန့်သော

အရာကား ယပင့်ကဲ့သို့ ချိုခြင်း ဂုဏ်အထူးကို ထင်စေလိုမှု ‘ချိုမြသည်’ ဆိုမိန့်ခြင်း၊ အချိုဂုဏ်ထက်မြက်သည်ကို ဆိုလိုမှု ‘ချိုမြက်သည်’ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ကျောက်၏ အမည် မြ ဟူသည်ကား ပတ္တမြား သာမန်၏ အမည်မျှသာလည်း ယူသင့်၏။ မည်းဖြူနီဝါသော အဆင်းလေးပါးနှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ မြ ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်း မထင်။ စိမ်းပြာသော အဆင်းနှစ်ပါးနှိုက်သာ ‘မြ’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းထင်သောကြောင့် စိမ်းပြာသော အဆင်းရှိ၍ မြဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။

မြမြထက်သည်၊ မြမြသွယ်သည် ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက်လည်း ယခင်ကဲ့သို့ ထက်ခြင်း၊ သွယ်ခြင်း အထူးထင်စေသော အရာမျှသာ ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် မြမြထက်သည် ဟူသောအရာသည် ပျို့လင်္ကာစာဟောင်း အဆိုအမိန့်နည်းအံ့။

“မြိုက်ချွန်းအသွား၊ သံလျှက်ဓားကို”
“မတုံးမြိုက်စက်၊ ဓားသံလျှက်ဖြင့်၊ မြက်မြက်ခတ်လှီး”
“စီးပွား ပြက်ပြက်၊ မြင်ခေါက်ရက်တည့်၊ မြက်မြက် အသွား၊ ထက်သည်ဓားသို့”

စသည်ဖြင့် မြိုက်မြိုက်၊ မြက်မြက်ထက် ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာသာ များအံ့သည်။ ထိုသို့သော်လည်း

“မြမြသွယ်သွယ်၊ ချစ်ဖွယ်လည်ယောက်”

စသည်ဖြင့် သွယ်သွယ်သပ်သပ် ရှိသည်ကို ‘မြမြသွယ်သွယ်’ ဆိုသောအရာ ထင်ပြီ။ ဓားသွားထက်၏ ဟူသောအရာလည်း တစတစ ဓားသွားပါး၍ သွယ်သွယ်သပ်သပ် ရှိသောအရာလည်းကောင်း ဖြစ်၍ ဆိုသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

* သူခိုးမြ ဆိုသောအရာနှိုက်ကား ‘မြ’ဟူ၍ လည်း အချို့ဆိုကုန်သည်။ ဓားလုံ လက်နက်ကိုပြုလျက် ခြိမ်းချောက်၍ လှယက်သည် ဟူသောအရာ အနက်ထင်သော ကြောင့် ဆိုကောင်းအံ့သို့ရှိ၏။ ဤနှိုက် ဓားကိုသာ မယူမူ၍ ကျေပွေ့ဆောက်ပုတ်၊ ဒုတ်၊ အုတ်၊ ခက်ရင်း၊ လေးမြား၊ ယေနတ် စသော လက်နက်မျိုးသည် ဘေးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောဟူ၍ ‘ဓား’ဟူသောအမည်ဖြင့် ယူသင့်သည်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း ဥပလက္ခဏနည်း၊ နိဒဿနနည်းအားဖြင့်လည်း ဆိုလေသည် ယူသင့်၏။ မြဟူသည် နှိုက် မြ၏ အနက်ရသာ မရှိသည်ကို လည်းကောင်း၊ လက်နက်ကို ပြသည်ဟူသော အနက် ထင်သာသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်သော် နောက်စကားပင် သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ နောက်စကား အသင့်ဖြစ်လျက် စကားရွှေသည်လည်း ဆိုသင့်၏။

.....
* ယခု ‘မြ’ ဟု ရေးသည်။

ဝဆွဲသောအရာကား ကြေမှုသည်၊ မှုမှုရှု ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ကြေမှုသည် ဟူသော စကားအရကား သေးသေးဖွဲ့ဖွဲ့ ကွဲပျက်ခြင်းအနက် ရှိ၏။ တည်း။ ထိုအနက်ကို ကြေညက်သည်၊ ကြေထွားသည် စသောဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ မှုမှုရှု ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်းကား မခိုင်မခံ၊ နှမ်းရိခြင်းအနက် ထင်၍၊ တစိတ်ကွဲသည်။ ထိုနှင့်လျော်စွာ မကွဲမပျက်ရှိလျက် နှမ်းရိ ကျက်နပ်သဖြင့် ပျော့ပျော့ရှုရှု ရှိကာမျှကို မှုသည် ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ဟဆွဲသောအရာကား မြို့မှလာသည်၊ ရွာမှလာသည်ဟူသော အပါဒါနီအနက် နှိုက် ယေဘုယျအားဖြင့် ထင်၏။ အပွကအားဖြင့်ကား ပေါ်မူမြင်သည်၊ ကျက်နပ်မှ စားသည်၊ တွေမြင်မှသိသည် စသောဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ပေါ်သော်မြင်သည်၊ ကျက်နပ် သော် စားသည်၊ တွေမြင်သော်သိသည် ဟူ၍၊ လက္ခဏာအနက် သည်လည်းကောင်း၊ ပေါ်သောအခါနှိုက် မြင်သည်၊ ကျက်နပ်သောအခါနှိုက် စားသည်၊ တွေမြင်သော အခါနှိုက် သိသည် ဟူ၍၊ အာဓာရအနက် သည် လည်းကောင်း ထင်၏။ ဤသို့ သောအရာနှိုက် ဆိုအပ်သော မှု ဟူသောစကားခွန်းကို က ဟူ၍ ဆိုမိန့်သည်လည်း ထင်၏။ ဤစကားမျိုးကို အောက်နှိုက်လည်း ဆိုအပ်ပြီ။

ယပင့်ဟဆွဲ ဆိုမိန့်သောအရာကား ဤမျှ သည်မျှ၊ ညီမျှသည်၊ မျှတင်သည်၊ မျှတသည် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ဤမျှ၊ သည်မျှ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ကား ပမာဏကို မှတ်သားခြင်းအနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ဤမျှခန့်၊ သည်မျှခန့်၊ ဤမျှလောက်၊ သည်မျှလောက် စသည်ဖြင့် အထူးကို ဆိုမိန့်ခြင်းထင်၏။ ညီမျှသည် ဆိုမိန့်ခြင်းကား မသာမလျော့ ညီညွတ်ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ညီသည်၊ မျှသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

မျှတင်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား အစွမ်းကိုပြည့်စုံစေသည်ဟူသော အနက် တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် မျှတင်းသည်၊ သောက်ရေ သုံးရေဖြင့် မျှတင်းသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ မျှတင်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရလည်း ထင်၏။ အားအင်ပြည့်တင်းသည်ဟူသော အနက်ချည်းဖြစ်၏။

မျှတသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ဝေငှခြင်းအနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ဝေမျှသည်၊ အမျှဝေသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ မ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(မာ-မျာ-မြာ)

၁၈၆။ မပျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

မာ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း၊ ရစ်လျက် ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ဆိုတွင် ကျန်းမာသည်၊ သန်မာသည်၊ မောင်မာသည်၊

လူမျိုးမြန်မာ၊ လိမ္မာသည်၊ သစ်ပင်၏ အမည် တမာ၊ မြစ်၏ အမည် စမာ၊ ကိုယ်နှိုက် ပေါက်သော အမာ စသော ဝေၤဟာရတို့ကား မ သက်သက်တည်း။

ရွာ၏ အမည် * ငမျာ စသော ဝေၤဟာရကား မ ယပင့်တည်း။ အခူ အမြှာ ဟူသော ဝေၤဟာရကား ရစ်လျက် ဝဆုံး ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။

ထိုတွင် ကျန်းမာ၊ မောင့်မာ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား မပျောင်းမည့် ခိုင်ခံ့ ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို မောင့်မာသည်၊ မာမြင်းသည်၊ မာကျောသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ လူမျိုးမြန်မာ ဟူသည်နှိုက်လည်း မြန်သည်မာသည် ဟူသော ဝေၤဟာရကို ထောက်လျှင် ဤအနက်လည်းကောင်းတည်း။

လိမ်မာ ဟူသောစကား အရကို ကွေ့လိမ် မာမြင်းသည် ဟူ၍ အနက်ကြံကုန် သည်ကား သင့်နှိုးအံ့သို့မရှိ။

“လိမ်မောင့် လိမ်မာ၊ မောင့်ခြင်းရာကား”

ဟူသော စကား၏ အရ ကုသလာ၊ လိမ္မာသော သူ၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော ဟူ၍ အနက် ယောဇနာသည့် အရာတို့သည် ကောက်ကျစ်ကွေ့လိမ်၊ မာမြင်းသောသူ ဟူ၍ အနက်သွားရှိခြင်းကြောင့် အဇပါလမင်းသားသည် ကောက်ကွေ့လိမ်သည်ဟူသော စကားကျင့်၍ မယုတ္တိ။ အနုဝဇ္ဇသုခဝိပါက လက္ခဏာရှိသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပာဒ် သည် ကောက်ကျစ် ကွေ့လိမ်သောသူနှင့် သံ သာမိအဖြစ် မယုတ္တိ ထင်ပေသည်။ ဆင်ခြင်။

သစ်ပင်၊ ကျေးသားအမည် တမာ၊ မြစ်၏ အမည် စမာ ဟူသည် တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာဖြစ်၏။ ကျေးသား၏ အမည် တမာဟူသည်တို့ကား များသော အားဖြင့် တမာပင်နှိုက် ပေါက်ဖွားတတ်သည်၊ မွေးတတ်သည်၊ တမာရွက်နှင့် တူစွာ စိမ်းသောအဆင်း အထူးထင်သည်ဟူ၍ အကြောင်းနိမိတ်ဆင့်ရာ ကြံကောင်းအံ့သို့ လည်း ရှိ၏။

ကိုယ်နှိုက်ဖြစ်သော ပေါက်သောအမာ ဟူသည်ကား အနာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အရာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အဆာဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသင့်သော အရာကို သုတီ သာသို့ လိုက်၍ အမာ ဆိုသည် ဖြစ်၏။

ယပင့်ဆိုမိန့်သောအရာနှိုက် ငမျာ ဟူသော ရွာ၏ အမည်သည် မြေငန်းအများ ထိုအရပ်တွင် တွေ့မြင်ဖူးသည်ဟူသော အကြောင်းကို ထောက်မူ ‘ငန်းများ’ ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံ လိုရင်းတည်း။

* ယခု ‘ငမြေ’ဟု ရေးသည်။

မယ်များ ဟူသော မိမိ၏ အမည်ကား အရအထူး မရှိသော်လည်း မိမိတို့၏ အမည်ကို များသောအားဖြင့် ပင့်သံဆိုမိန့်ခြင်းသာ ထင်သောကြောင့် ယပင့်ရေး လို၏။ ထိုအက္ခရာ ယပင့်ကား ယခင် များသည်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ ငါ့များသည် ဟူသော အန္တတို့နှိုက်သာ အရာထွက်သောကြောင့် များသည်နှိုက် အရမထွက်သင့် သည် ဖြစ်၏။

ရစ်လျက် ဝဆွဲသောအရာနှိုက် အမြွှာ ဟူသည်ကား တခုတည်းသော မူလမူ စိတ်ဖျာကွဲပြားခြင်းဟူသော အနက်တည်း။

“ကာယစိတ်မြွှာ၊ ဓာတ်တော်ရှာသား”
“အခြေဝယ်သာ၊ နှစ်စုံမြွှာနှင့်”

စသော စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ထင်၏။ မာ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၆)

၁၈၇။ မ ဗျည်း လုံးကြီးတင် ဝေါဟာရများ

မိ ကာရန္တနှိုက်ကား အရ အမိ၊ ဖမ်းကိုင်မိသည်။ အဖ အမိ စသည်ဖြင့် မအက္ခရာ သက်သက်သာ ထင်၏။ ထိုတွင် အရအမိ၊ ဖမ်းကိုင် မိသည် ဟူရာနှိုက် မိသည် ဟူသော စကားအရကား သိမ်းဆည်း ရခြင်း အနက်တည်း။ ညွတ်ကျော့ကွင်းနှိုက် မိသည်။ ပိုက်ကွန်၊ မြူး စသည်တို့နှိုက် မိသည်။ စီးစီးမိမိ ဆိုမြည်သည်။ အရိပ် အခြည်ဖမ်းမိသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် သိမ်းဆည်းရခြင်း အနက်ချည်းတည်း။ စွဲလမ်း ကပ်ငြိသည် ဟူသောအရကို ညွတ်ကျော့၊ ကွင်း၊ စသည်တို့နှိုက် ငြိသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် သဘောမကွဲ။ အသံနှင့် လျော်စွာ အက္ခရာသာ ကွဲ၏။ သို့ ရှိ၏။

အဖအမိ ဟူသော ဝေါဟာရကား ပညတ်မျှသာလည်း ဆိုသင့်၏။ အတီးအမ၊ အပိုအမ၊ အဖအမ ဟူသည်နှင့်အတူ ‘အမ’ ဟူသင့်လျက် အမိ ဆိုသည်လည်း ယူ ၏။ မိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၆၊ ၆၊ ၆၊ ၆၊ ၆၊ ၆)

၁၈၈။ မဗျည်း အရစ်၊ ဟထိုး၊ လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

မိ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်သနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ၊ ပါသံ ကွဲ၏။

“ရှုရလိုက်မိ၊ ထစ်ထစ်ပီသည်”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကဲ့သို့ မိအောင်ဆိုသည်။ * မိအောင်လိုက်သည် ဆိုသော အရာတို့ကား မ-သက်သက် ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါတည်း။

“ဤသို့သည်မီး၊ အလိုကြီးကို”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကို မီး ဟူသော ဝေါဟာရ၊ သားသမီး ဟူသော ဝေါဟာရတို့သည် ဝိသဇ္ဇနီ အသံတည်း။

ရစ်သောအရာနှိုက်လည်း ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ၊ ပါသံ ကဲ့၏။ ကြေးမြီ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါတည်း။ ခေါင်း အမြီး ဟူသော ဝေါဟာရကား ဝိသဇ္ဇနီသံပါသည် ဖြစ်၏။ ဟ ဆုံးရာနှိုက်လည်း ကပ် မှီသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ဝိသဇ္ဇနီ မပါသံ။

“ရှာခရီးသို့၊ မိုးလေတဖန်”

“လုံခြုံမှုပြီး၊ မမိုးကျမ်း၍”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီပါသံတည်း။

ထိုတွင် ရှုရလိုက်မိ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကို မိသည် ဟူသော စကားအရကား သွားခြင်း စသော ကိရိယာနောက်ကျန်လျက် လျင်မြန်သဖြင့် ညီမျှခြင်းအနက်တည်း။

မီး ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံကား တေဇောဓာတ်၏ ပူခြင်းသတ္တိကြောင့် အလျှံအဝါထင်စွာဖြစ်ခြင်းမျှကို ခေါ်ဝေါ်သော အရာမျှသာတည်း။ မီးပန်း၊ မီးပျံ စသည်ဖြင့် ထိုအကြောင်း မတင်။ မီး ဆိုမိန့်ခြင်းကား အကြောင်းအကျိုး ထင်ခြင်း စသော ဥပစာနည်းချ၍ ယူသင့်၏။ သားသမီး ဟူသည်လည်း အမျိုး အမည် ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာတည်း။

ရစ်သော အရာနှိုက်ကား သူကြွေးသူမြီ၊ ခေါင်းအမြီး ဟူသည်တို့ကား အမည်မျှသာတည်း။

ဟ ဆုံးသောအရာနှိုက် ကပ်မှီသည်၊ မမိုးကျမ်းဂန် စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီသံပါ မပါ ဆိုမိန့်ကာမျှသာ။ အရာမထူး။ အထောက်အမ အစွဲမူလဖြစ်စေခြင်းအနက်ချည်းတည်း။ မိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

* ယခု ‘မသွားမိ၊ တိုင်ကိုမှီ’ ဟူ၍ ရေးထုံး ရှိသည်။ ‘လိုက်၍မိ’ ရေးထုံး မတွေ့။ အချို့ လိုက်၍ မှီ ဟု ရေးကြသည်။

(မု၊ မှ)

၁၈၉။ မဗျည်း ဟထိုး၊ တချောင်းငင်၊ နှစ်ချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

မု ကာရန္တနီကံကား အခွင့်အမှု ဟူသော ဟဆုံးအသံမျှသာ မြန်မာမူဝေါဟာရ ထင်၏။ ထိုနီကံ ပြုအပ်သော အခွင့်ကိုပင် အမှု ဟူသော ပညတ် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ မု ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(မု၊ မူး၊ မြ၊ မြူး၊ မှူး)

၁၉၀။ မဗျည်း အရစ်၊ ဟထိုး၊ နှစ်ချောင်းငင် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

မု ကာရန္တနီကံကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း၊ ဟဆုံး လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နီကံ ပြုသည် မူသည်၊ နေတော်မူသည်၊ လာတော်မူသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ မူဟောင်း၊ မူသစ် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ သည် ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါငြည်း။ တိမ်းမူးသည်၊ မူးမြစ် ဟူသော အမည်၊ ရွေး၊ ပဲ၊ မူး ဟူသော အမည်တို့ကား ဝိသဇ္ဇနီပါသံ ထင်၏။

ရစ်သောအရာနီကံလည်း တမြူ၊ နှစ်မြူ ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီမပါသံ၊ ရှင်မြူးသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီ ပါသံထင်၏။ ဟဆုံးသောအရာနီကံကား အကြီးအမှူးဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံမျှသာ ထင်၏။

ထိုနီကံ ပြုသည်၊ မူသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ပြုခြင်းကိရိယာ အနက်မျှသာ တည်း။ နေတော်မူသည်၊ လာတော်မူသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ယခင် ပြုသည် ဟူသော ကိရိယာအနက်မဟုတ်။ ရိုသေသဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းစသော အရာမျှသာ ဖြစ်၏။ မူ ဟူသော စကားခွန်းမျှသာ မဆို၊ တော်ဟူသော စကားခွန်းယှဉ်ဖက် လေသည်ကို လည်းကောင်း၊ နေခြင်း၊ လာခြင်း ကိရိယာအထူး ပြီးသည်ကို လည်း ကောင်း ထောက်၍ ပြုခြင်းအနက် မဟုတ်။ ရိုသေခြင်းအရာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

မူဟောင်း မူသစ် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းကား အစွဲအမှီ ပြုအပ်သော စာဟောင်း ပေဟောင်း အကြောင်းမူလဟူသည်တွင် လ အက္ခရာကျ ဆိုမိန့်သော မာဂဓ ဘာသာ ဖြစ်သင့်၏။

တိမ်းမူးသည် ဟူရာနီကံ မူးသည် ဟူသော စကားအရကား ယစ်မေ့ခြင်း အနက် တည်း။

မြစ်မှူးဟူသော အမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှလည်း ဟူသင့်၏။ ရေယဉ် လျင်မြန်သော အဘုန်ကြောင့် တိမ်မှူးမှိုင်းထိုင်းခြင်း ဖြစ်တတ်သည်ဟူသော အနက် ကို စွဲယူ၍ အနက်အရကြံလည်း သင့်ရာ၏။ မြစ်ဟူသမျှကိုပင် မှူးဆိုသည်ဟူလည်း သင့်ရာ၏။

ရွေး၊ ပဲး၊ မှူး ဟူသော ဝေါဟာရကို ရွေး ပဲး ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ဆိုခဲ့ သည်နှင့်အတူ 'မှူး' အမည်ရှိသောသစ်ခေနှင့် အလေးမျှသည် ဟူသော အနက်ကို စွဲယဉ် မှူးပင်၏ အမည် မူလဖြစ်သင့်၏။

အိမ်ဦး ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အိမ်မှူးဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသင့်သည်ကို 'အိမ်မှူး' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကုန်သည်တို့ကား မှူးဝေခြင်းဟူသော အနက် အရမလျော်၊ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်၏။ အောက်နှိုက် ဆိုအပ်သည်ကို ညှိ၍ နှလုံးသွင်း။

ရစ်သောအရာနှိုက် တမြူ၊ နှစ်မြူ ဟူသော ဝေါဟာရ၊ သင်းမြူ ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။ ကြေးမြူဟူသည်နှိုက် မြူသော ဝေါဟာရ ကား ပရမာမြူ၊ အဏုမြူ စသည်ဖြင့် ချင့်တွက်ခြင်း အမည်မျှသာတည်း။

ရွှင်မြူးသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား မွေ့လျော်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်နှုတ် မငြိမ် မသက်ခြင်း အနက်တည်း။

ဟဆွဲသော အရာနှိုက် 'အကြီးအမှူး' ဟူသော ဝေါဟာရကား အထိန်းအကွပ် အကြပ်အမ ဟူသော အနက်တည်း။ အမှူးအမတ်၊ ဆင်မှူး၊ မြင်းမှူး ဟူသည်တို့ကို လည်း ဤအနက်လည်းကောင်းတည်း။ မူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(မေး၊ မွေ့၊ မြေ၊ မြေး၊ မြေ့၊
မွေ့၊ မွေး၊ မွေ့၊ မြေ၊ မွေး၊ မြေး
မွေ့၊ မွေး၊ မွေ့။)

၁၉၁။ မဗျည်း အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

မေ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ ရစ်လျက် လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း၊ အရစ် ဟဆွဲလည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ ဟဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။

ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် မေးမြန်းသည်၊ မေးနှုတ်ခမ်း စသော ဝိသဇ္ဇနီအသံ၊ အောက်မေ့သည်၊ လျော့မေ့သည် စသော အဖြစ်သံ ထင်၏။ ရစ်သောအရာနှိုက် ရေမြေ ဟူသော မူလ အသံ၊ သားမြေးဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံ၊ ချော့မြေ့ကောင်း

မြေဟူသော အမြစ်သံ ထင်၏။ ဝဆွဲသောအရာနှိုက် အမေ့အနှစ် ဟူသော မူလ အသံ၊ ကျွေးမွေးသည်၊ အမှင်အမွေး ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ သိမ်မွေ့သည်ဟူသော အမြစ်သံ ထင်၏။ ဟဆွဲအရာနှိုက်ကား အပိတ်အမွှေးဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံသာ ထင်၏။ ရစ်လျက် ဝဆွဲအရာနှိုက်ကား မြေဟူသော မူလအသံသာ ထင်၏။ ရစ်လျက် ဟဆွဲအရာနှိုက်ကား ယှက်မြှေးသည်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံသာ ထင်၏။ ဝဆွဲ ဟဆွဲ ယှက်ရာနှိုက်ကား မွေ့နှောက်သည်ဟူသော မူလအသံ၊ မွေးပျံ့သည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ ထိုးမွေ့သည်၊ မွေ့ချောက်သည် ဟူသော အမြစ်သံသာ ထင်၏။

ထိုတွင် မေးမြန်း၏ ဟူသည်ကား စစ်ဆေးခြင်း အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို မြန်းသည်၊ မေးသည်၊ ဆွေးနှေးစုံစမ်းသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

မေးနှုတ်ခမ်း ဟူသည်နှိုက် ခံတွင်း၊ နှာခေါင်း စသော မျက်နှာအင်္ဂါ တစ်စိတ် ကဲ့၏။ အမည်မျှသာလည်း ဟူသင့်၏။ ခံတွင်း၊ နှာခေါင်း စသည်တို့ကို အသီး အသီး အောက်နှိုက် အရာဆိုခဲ့သည်နှင့် အထူးဆိုသင့်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ နှုတ်ခန်း ပေါ့ပါးလျင်မြန်ခြင်း ရှိသည်။ မေးတတ်ဆိုတတ်သော အလေ့ရှိသည်ကို ‘မေးဆော့ သည်’ ဟူ၍ ဆိုရိုးပြုကုန်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်မူ မေးမြန်းပြောဆိုကြောင်း အင်္ဂါဖြစ်၍ မေးဆိုသည်ယူလည်း သင့်ရာ၏။ သည်၏ သဘောသည် စူးမိစူးရာ တစိုးတစီသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသော်လည်း စူးသည်ပင်ဖြစ်၍ ဆိုလိုက်သည်။ ဆင်ခြင်။

အောက်မေ့သည် ဟူရာနှိုက်ကား သတိမလွတ်ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော် စွာ အလိုရှိသည်ကို သတိရသောအခါနှိုက် ဆရာမိဖစသော၊ လေးမြတ်ချစ်ခင်သော သူကို ‘အောက်မေ့သည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။ အလိုရှိသည်ကို သတိရသော အခါနှိုက် ကျေးဇူးမပြုလေသည်ကို အောက်မေ့၍ ‘ဒေါသရှိသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့် ခြင်း ထင်၏။

“အောက်မေ့ချေသော် နောက်ရွှေဝေ*မြော်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာတို့ကား ‘အလိုရှိရာ သတိရခြင်း’ အနက်တည်း။

“ပြစ်မှားအကြောင်း၊ အောက်မေ့ရှောင်းသော်၊ ချောင်းချောင်း မျက်ဟုန်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာတို့ကား ‘အလိုမရှိရာ သတိရခြင်း၊ အနက်တည်း။ ဤနှိုက် အောက်မေ့သည် ဟူသောစကားကို လေးမြတ် ချစ်ခင်သော သူတို့အား လွှမ်းဆွတ်ယူတသော အရပ်နှိုက်သာ ထင်ဖွယ်ရှိ၍ ခွဲလှိုက်သည်။ ‘မေ့သည်’ ဟူသော

* ယခု ‘မြော်မြင်၊ မျှော်လင့်’ ဟုသာ ရေးသည်။ အရစ် ဟထိုး မသုံး။

ဆိုလတ္တံ့ စကားနှိုက်ကား သတိလွတ်ခြင်းအနက်၊ 'အောက်မေ့သည်' ဟူသော ဤစကား ခွန်းနှိုက်ကား သတိရခြင်း အနက်။ ဤသို့လည်း ခွဲ၍ ယူလို၏။

မေ့သည် ဟူသော စကားခွန်းနှိုက်ကား တခွန်းတည်းသော ဝေ ဟာရဖြစ်၏။ လျော့မေ့သည် စသည်ဖြင့် ယှဉ်ဖက် ဆိုမိန့်သော်လည်း အနက်ထူး ဖော်စေလိုသည်။ ပြေပြစ်စေလိုသည် ဖြစ်၍ ယှဉ်ဖက်သည်သာ။ မေ့သည် ဟူသော တခွန်းတည်း သော ဝေ ဟာရပင် 'သတိလွတ်ခြင်း' အနက်ဖြစ်၏။ အောက်မေ့သည် ဟူသော စကားနှိုက်ကား အောက် ဟူသောစကား ဖက်ယှဉ်လျက် 'အောက်မေ့သည်' ဟူသော နှစ်ခွန်းသော ဝေ ဟာရဖြင့် ဆိုမိန့်သော်သာ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သတိရခြင်း အနက်ထင်၏။ ဤလည်း ခွဲလို၏။ ဆင်ခြင်။

ရစ်သောအရာနှိုက် ရေမြေဟူသည်ကား ပထဝီ၊ ဝသုန္ဓရာ၊ ဘူမာ၊ ပံသု စသော သဒ္ဓါ၏အနက် ပကတိသောမြေကို ဆိုမိန့်သောအရာ၊ ကျောက်၊ အုတ်၊ ရွှေ၊ ငွေ စသော အမည်တပါး ရပြီးသောဝတ္ထုကို တည်ရပ်ရာ သတ္တိထူး၍ ကျောက်မြေ၊ အုတ်မြေ၊ ရွှေမြေ၊ ငွေမြေ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

စားမြေး ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက်ကား အောက်ဖြစ်သော သားမြေးမြစ် ဟူသော အမျိုးဆက်၏ အမည်မျှသာတည်း။

ချောမြေ၊ ကောင်းမြေ ဟူသည်နှိုက်ကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ လွန်သောအနက်ကို အထူး ထင်စေကာသာတည်း။ ချောမြေ၊ ကောင်းမြေ၊ လှမြေ၊ ယဉ်မြေ၊ စေ့မြေ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် အလွန်ကောင်းသည်၊ ချောသည် စသော အနက်ချည်း ရသည်ဖြစ်၏။

ဝဆွဲသောအရာနှိုက် အမေ့အနှစ် ဟူသော မူလအသံကား ဆက်ခံအပ်သော ဥစ္စာ၏ အမည်မျှသာတည်း။ ဓာတ်တော်မေ့တော် ဟူသည်နှိုက်လည်း မိမေ့၊ ဖမေ့ ဟူသကဲ့သို့ ကိုးကွယ်ဆက်ခံအပ်သော ဝတ္ထု၏ အမည် လည်းကောင်းတည်း။ ထိုတိုင် ဘုရားသခင်ကိုယ်တော်မှ ဖြစ်သည်ကို 'မေ့တော်'၊ ရဟန္တာ သာဝကတို့မှ ဖြစ်သည်ကိုကား 'ဓာတ်တော်' ဟူ၍ ခွဲခြမ်း၍ ဆိုကုန်သည်ကား ဘုရားသခင် ကိုယ်တော်မှ ဖြစ်သည်ကိုလျက် 'ဓာတ်ပေါင်းရှစ်စရုတ်' ဟူ၍ ဆိုပြန်ခဲ့သောကြောင့် ဝေ ဟာရ မမြားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မာဂဇ္ဇနိုက် ဓာတ်ဟော ဓာတု သဒ္ဓါမျှသာ ထင်သည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်သော် ခွဲစုမရှိ။ ဓာတုသဒ္ဓါနှင့်အညီ ဓာတ်တော်၊ ထိုဓာတ်တော်ကိုပင် ကိုးကွယ်ဆက်ခံအပ်သော အမေ့အနှစ်ဖြစ်၍ မေ့တော် ဆိုသည် သာဟု ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

ကျွေးမွေးသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက်ကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်သည်နှင့်အညီ ကျွေးသည်၏ အရာ၊ မွေးသည်၏ အရာ ကွဲအောင် ယူသင့်၏။

အမှင်အမွေး ဟူသည်နှိုက် သတ္တဝါတို့ သဏ္ဌာန်နှိုက် ရောက်သောအမှင် သာ မည်၏။ အမည်ခေါ်ဝေါ်ကားမျှ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ထိုအမှင်သည် ရင်၊ နှုတ်ခမ်း စသည်တို့နှိုက် ပေါက်ရောက်ခြင်း၊ ရင့်ကြမ်းဖွံ့သန် ရှည်လံခြင်းကို အစူးပြု၍ အမှင် ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း အထူးထင်၏။ လူတို့ဦးခေါင်းထက် ရောက်သည်ကိုကား ဆံ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း အထူးထင်ပြန်၏။ မျက်ခုံးရင်ညွန့်စသော အမှတ်မဲ့သော အရပ်တို့နှိုက် ရောက်သည်ကိုကား မျက်ခုံးမွေး၊ မျက်မွေး၊ ရင်မွေး၊ နားမွေး စသည်ဖြင့် ဌာနအမည်စူးမှတ်၍ ပညတ်ထူး ထင်ပြန်၏။ သဘော အားဖြင့်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း သတ္တဝါတို့ သဏ္ဌာန်နှိုက်ရောက်သော 'အမှင်' ဟူသော ပညတ် သာ မူလ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်-

“ဆံမျှင်လုံးခွဲ၊ မရန်းပဲလျှင်”
 “ဆံမျှင်ခြမ်းမျှ၊ မကြောင့်ကြနှင့်”

စသည်ဖြင့် အမှင်ဟူသော မူလအမည်ကိုဖော်၍ စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား များစွ။

သိမ်မွေ့သည် ဟူသော အမြစ်သံနှိုက်ကား နူးညံ့ခြင်းအထူး ထင်စေသော စကား ခွန်းမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ သိမ်မွေ့သည်၊ မွေ့ မွေ့ညက်ညက်၊ မွေ့ မွေ့ ထွားထွား ဟူသည်တို့နှိုက် နူးညံ့ခြင်းအနက်ချည်း ယူရာ၏။ ယှဉ်ဖက်သော စကား ခွန်းတို့နှိုက်သာ အရရှိ မရှိ၊ တူ မတူကို ဆင်ခြင်ရာ၏။

ဟ ဆုံးရာနှိုက် အပိတ်အမွေး ဟူသော ဝိသဇ္ဇနိသံ အရကား ခရု* မွေး၊ ပင်ကူ* မွေး၊ တမွေးမွေးအိပ်ပျော်သည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းထင်၏။ ထို့နှိုက် အရကား ပိတ်သည်ကို မှိတ်သည်၊ မွေးသည် ဆိုသောအရာ ယူသင့်၏။

အချို့ကား 'ယှက်မြေးသည်' ဟူသော အနက်မျှကိုသာ ယူ၍-

“အိမ်ထောင်အရေး၊ ချနယ်မြေး၏၊ လူရေးကျယ်စွာ”
 “ပတ်လည်မြေးမြေး၊ နိမ့်လျက်ပြေး၏၊ ဟစ်ကြေးပြင်းစွာ”
 ‘ပြည်ထီးအရေး၊ ပေါက်ပင်ကျေးနှင့်၊ တိမ်မြေးပင်တူ’
 “မချယ်စိုးစိ၊ မမြေးငြိတည်း”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ရစ်၍ ဟဆုံးသာ မကွဲမပြား ရေးမှတ် ဆိုမိန့်ကုန်၏။ ဤနှိုက် အရတစိတ် ကွဲအံ့မည်။ မွေးသည်ဟူသော ဝဆုံးကာမျှကား တမှိတ်မှိတ်၊ တမွေးမွေး၊ ခရုမွေး ဟူသော အရာတို့ကဲ့သို့ ပိတ်သည်၊ မှိတ်သည် ဟူသော အရတည်း။

* ယခု 'မြေး' ဟု ရေးသည်။

ဟဆွဲး အရစ်နှိုက်ကား ယှက်သည် ထွေးသည်၊ ရစ်ပတ် မြေးယှက်သည် ဟူသော အရ. ယင်းသို့ အရတစိတ်ကွဲးသင့်သည်ကို ထောက်သဖြင့် ဟသာ ဆွဲးသင့်သည်။ ရစ်လည်းရစ်သင့်သည်။ နှစ်ပါးစုံသင့်သည်ကို ဆင်ခြင်၍ ရေးမှတ် သုံးဆောင် သင့်သည် ဖြစ်၏။

ရစ်လျက် ဝဆွဲးသောအရာနှိုက် မြေ ဟူသောဝေါဟာရကား တိရစ္ဆာန် အမည် မျှသာ ဟူသင့်၏။

ရစ်လျက် ဟဆွဲးအသံနှိုက် ယှက်မြေးသည် ဟူသောစကားခွန်းကား ဆိုခဲ့ပြီ။

ဟဆွဲး ဝဆွဲး ယှက်လျက် မွေနှောက်သည် ဟူသော မူလအသံကား လှုပ်ရှားခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ

“အညာအကြေ၊ ပတ်ပတ်မွေ၏”
“တောင်တောင်ရေရေ၊ မီးနှယ်မွေသည်”

စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် မီးကိုလှုပ်ရှားသကဲ့သို့ အညာအကြေပတ်မျှ လှုပ်ရှား၏၊ ဟူသော အနက်အရ ဖြစ်၏။

မွေ့ပျံ့သည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီနှိုက်ကား ကောင်းသောအနံ့ ပေါက်ရောက်သည် ကိုဆိုသော စကားခွန်းမျှသာတည်း။ ထိုအနံ့ ထင်စွာ ဖြစ်သည်ကို ‘ကြိုင်ကြိုင်’ ဟု ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ဤစကားမျိုးကို အောက်နှိုက်လည်း ဆိုခဲ့ပြီ။ ညို၍ နှလုံးသွင်း ရာ၏။

ထိုကို မွေ့သည် စသည်ဖြင့် အမြစ်သံဆိုမိန့်သောအရာကား မွေ့ညက်စွာ ဖြစ်စေ သည်ဟူသော ကာရိုက်သံရောက်၍ ဟဆွဲးသည်သာ။ မွေ့၏ ဟူသည်ကား သယံ ဇာတ မယောဂမထေက်၊ အလျောက်သာ မွေ့ခြင်းဟူသော ကံမဲ့အနက်၊ မွေ့၏ ဟူသည်ကား ပယောဂကူသဖြင့် မွေ့ခြင်းဟူသော ကံရှိအနက် ဖြစ်၏။ ထိုကံ လည်း ကာရိုက်ကံမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသည်ပင် မွေ့ မွေ့ဖြစ်၏ ဟူ၍ ကတ္တားမျှသာကို ဟဆွဲးအခါ၊ ယခင်ကတ္တားပင် ကံပုဒ် ဖြစ်၍ ‘ထိုကိုမွေ့၏’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ဤစကားမျိုးကို သတိရစေလို၍ ထပ်ဆိုလိုက်သည်။ မွေ့ချောက်သည် ဟူသောဝေါဟာရကား ယခင် မွေ့နှောက်သည် ဟူသော မူလ အသံအရနှင့် မပြား။ အမြစ်သံ ဆိုကာမျှသာတည်း။ မေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(မဲး၊ မွဲ၊ မြီး၊ မွဲး၊ မွဲ)

၁၉၂။ မဗျည်း အရစ်၊ ဝဆွဲး၊ ဟထိုး၊ နောက်ပစ်၊ အောက်ပြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

မဲး ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲး လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲးလည်းကောင်း ထင်၏။

ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် မူလအသံ၊ အမြစ်သံကွဲ၏။ သမ်းမဲးသည်၊ မောင်းမဲးသည်၊ ခြိမ်းမဲးသည်၊ ရိပ်မဲးသည် စသော အရာတို့ကား သက်သက်နှိုက် မူလအသံတည်း။ သားမဲ့၊ မြေးမဲ့၊ ငိုမဲ့သည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား အမြစ်သံတည်း။ ရစ်သောအရာနှိုက် မြီးသည် ဟူသော မူလအသံမျှသာ။ ဝဆွဲနှိုက်လည်း မွဲးသည် ဟူသော မူလအသံ။ ဟဆွဲနှိုက်ကား လူတို့ကိုယ်နှိုက် စွန်းပြောက်သော 'မဲ့' ဟူသော ဝေါဟာရ အမြစ်သံမျှသာ ထင်၏။

ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် *သမ်းမဲးသည် ဟူသော မူလ အသံကား ကွက်ကျား ညစ်နှမ်းသည် ဟူသောအနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ

“ညိုပြာသမ်းမဲး၊ မရောပဲးလျှင်”
“ရောက်လာခဲး၍၊ သမ်းမဲးပျောင်းခွေ”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာတို့နှိုက် ညစ်နှမ်းသည်၊ မဲးခြင်းနှောင့်ယှက် ကွက်ကျား ခြင်းအနက် ဖြစ်၏။ ထမင်းအိုး စသည်နှိုက် ကပ်စွဲသော အဆင်းမည်းနက်သည်ကို ထောက်မူ 'အိုးမည်း' ဟူသင့်လျက် 'အိုးမဲး' ဟူ၍ ဆိုမိန့်သည်ကား မီးငွေ့မီးလျှံ ထိခိုက်၍ မူလအဆင်း ကွက်ကျားညစ်နှမ်း သမ်းမဲးလေသည်ကိုထောက်၍ ဆိုမိန့်သည် ယူသင့်၏။

စားမဲးစပါ ဟူသည်နှိုက်လည်း စွတ်သောသွေးရည်၏ အဆင်းသည် သွေ့ခြောက်သောအခါ သမ်းမဲးခြင်းဖြစ်သည်ကို ထောက်၍ သွေးခဲး သွေးရည် ကိုသာ အမဲးဟူ၍ လည်းကောင်း၊ စားမဲး ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုမိန့်သင့်လျက် သွေးရည်လိမ်းကျံသော အသားစိုင့်၊ အရိုးအကြော တို့ကိုလည်း သွေ့ခြောက် ကျက်နပ်သည်တိုင်အောင် ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူသင့်၏။ ငါးဟင်းမျိုး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက် ဟူသမျှ ထမင်းနှင့် ယှဉ်ဖက်ခြင်း အထူးထင်သော ရသမျိုးကိုပင် ထမင်းနှိုက် ခဲးမဲးအပ်သော အထောက်အကူဖြစ်၍ 'စားမဲး' ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။

မောင်းမဲးသည်၊ ခြိမ်းမဲးသည်၊ ရိပ်မဲးသည် ဟူသော စကားခွန်းနှိုက်လည်း သမ်းမဲးခြင်းအနက်လည်းကောင်း ယူသင့်၏။ ခြိမ်းမောင်းရိပ်မဲးသောအခါ မျက်နှာ ကွက်ကျားခြင်း၊ သမ်းမဲးခြင်းဖြစ်သည်ပင် ယူရာ၏။

သားမဲ့၊ မြေးမဲ့ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား မရှိ ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် မကွဲ။ ဥစ္စာမဲ့၊ မျက်နှာမဲ့၊ သတင်းမဲ့၊ သိလမဲ့ စသည်ဖြင့် အဆိုအမိန့် ထင်စွ။

* ယခုအခါ 'သမ်းမည်း' ဟု ရေးသည်။

ငိုမဲ့သည်ဟူသော အရာနှိုက်လည်း ငိုသောအခါ မျက်နှာမို့သမ်းကွက်ကျားသည် ပင် ယခင်အနက် ယူသင်၏။ ငိုသောအခါ မျက်နှာခံတွင်း တိမ်းရှဲ့ခြင်းဖြစ်တတ်သည်ကို စူး၍ 'ငိုရှဲ့'သည် ဆိုသင့်လျက် စကားရွှေသည်လည်း ဆိုသင့်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ ပလေ့မဲ့၊ သစ်ဝါးတို့ကို မဲ့သည်၊ တိသည် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း မျက်နှာညီစွာ ဖြတ်ရည်သည်ကို တိသည်၊ မျက်နှာဝမညီ တိမ်းရှဲ့စေလျက် တဘက်ကျ ချွန်ဖြတ် ရည်သည်ကို မဲ့သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ရစ်သောအရာနှိုက် မြီးသည်ဟူသော ဝေဟာရကား မကွဲမကွာခြင်း အနက် တည်း။ ထိုအနက်ကို မြီးစူးသည်၊ မြီးမြဲသည် ဟူ၍ ယှဉ်ဖက်ဆိုမိန့်ရာနှိုက် စူးသည်၊ မြဲသည် ဟူသော ဝေဟာရကား နီးစပ်သော သဘောအရာရှိ၍ ယှဉ်ဖက်လေသည်။ မြီးမြဲသည်ဟူ၍ ယှဉ်ဖက်ရာနှိုက်ကား မြဲဟူသောစကား အရမထွက်။ ပြေပြစ် ရုံမျှသာဖြစ်၏။ အရာမဟုတ်လျက် အရာအမိကို သတိရှိလင့်ရုံ ဆိုလိုက်သည်။

ဝဆုံးရာနှိုက် မွဲးဟူသောဝေဟာရကား အရောင်အဝါ ညစ်နွမ်းခြင်း အနက် တည်း။ ဥစ္စမဲ့သသူကို မွဲး၏ ဟူသည်လည်း ဥစ္စမဲ့လျှင် မျက်နှာပေပွင့်၊ အရောင် အဝါ ညစ်နွမ်းခြင်း ဖြစ်တတ်သည်ကို စူး၍ မွဲသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည် ယူရာ၏။

ဟဆုံးအမြစ်သံ မွဲ ဟူသော ဝေဟာရကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

“ညိုပြာလဲလဲ၊ မွဲမျှ မစွန်း”

စသည်ဖြင့် အဆိုအမိန့် ထင်၏။ အစပ် အဟပ်တို့အား များစွာသွင်းလျှင် ကျယ်အံ့ သည်ကို ထောက်၍ စိုးစဉ်းသာသွင်းသည်။ ခိုင်ခံ့သည့် ပျိုလင်္ကာတို့ကို ထောက်၍ ယူရာ၏။ မဲး ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(မော-မော့၊ မျော-မြော၊ မျော-မျော့)

၁၉၃။ မဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ ဟထိုး၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ အောက်မြစ်ဝေဟာရများ

မော ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း၊ ယပင့် ဟဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။

ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် မိန်းမောသည်၊ မော ဟူသော အရပ်မည် စသည်တို့ကား သက်သက်နှိုက် မူလအသံတည်း။ ဦးမော့၊ ပဲ့မော့၊ တမော့မော့၊ ကြော့မော့သည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား အမြစ်သံတည်း။ ယပင့်ရာနှိုက် မျောပါသည်၊ ရစ်သော အရာနှိုက်လည်း နှမြောသည် ဟူသော မူလအသံသာ ထင်၏။ ယပင့် ဟဆုံးနှိုက်

ကား လှေတက် စသည်တို့ကို မျှောသည်ဟူသော မူလအသံ၊ မျှော့ ဟူသော အမည်နှိုက် အမြစ်သံ ထင်၏။

ထိုတွင် မိန်းမောသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် မိန်းသည် ဟူသောစကားအရနှင့် မထူး။ နှမ်းရိခြင်းအနက်ချည်း ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ပမ်းမောသည်၊ ဖတ်ဖတ်မောသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် နှမ်းရိခြင်းအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ချော မောသည် ဟူသော အရာကဲ့သို့ အထူးထင်စေလိုသော အရာမျှသာ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ကောင်းမော၊ တင့်မောသည်၊ သာမော၊ လှမောသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာလည်း ထင်စွ။ ဤစကားမျိုးကိုလည်း အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ ညိ၍ နှလုံးသွင်း။

မော ဟူသော အရပ်မည်ကား မော့ခွင်၊ ရိုင်းမော စသည်တို့သည် ရှမ်းယွန်း တို့၏ ဌာနနှိုက်သာ ထင်သောကြောင့် ရှမ်းယွန်းတို့၏ ဝေါဟာရ မူလ ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။

ဦးမော့ ပဲ့မော့၊ တမော့ ဟူသော အမြစ်သံ ဝေါဟာရကို ဆိုလတ္တံ့သော ရေမော်၊ အငူမော်၊ လူမော် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း ဝေါဟာရတို့သည် စကား ရွှေ၏သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား မူလမှထွက်ပြုသည်ကို အငူ အငေါဆိုသော စကား ခွန်းသည် မူလဖြစ်သင့်၏။ အသံငေါသည်၊ အငေါတူးသည် ဆိုသော အရာနှိုက် အသံမည်ကာ မဟုတ်၊ အသံခပ်သိမ်းမှ ပြုထွက်ခြင်း၊ ထင်မြင်စူးဖောက်ခြင်း ရှိသည် ဟူသော အနက်ဖြစ်၏။ ထိုအနက်နှင့်လျော်စွာ ဦးစ ပဲ့စ၊ ကြူကြူချီချီ ရှိသောအရာ သည် ထင်မြင်သိသာလွန်းသည်။ နေမြီးထားမြီးမက သာလွန် ပြန်ထွက်သည်ကို အသံငေါ ဆို၏။ ထိုငေါသည် ဆိုလိုရင်းမူလ ဖြစ်သင့်၏။

တမော့မော့ ဆိုသည်နှိုက်လည်း ဦးလည်မျက်နှာ နေထားမြီး မက ချီကြူသည် လည်းကောင်း ဖြစ်၍ ယခင် ငေါသည် ဟူသော ဝေါဟာရ မူလကဲ့သို့ ရှိ၏။ အငူအမော်၊ ရေမော်၊ သောင်မော်၊ လူမော် ဟူသည်နှိုက်လည်း မူလမှ ပြန်ထွက်သည် လည်းကောင်း ဖြစ်၍ မြေငူ၊ သဲငူ၊ သောင်ငူကို အငေါ ဆိုသင့်သည် ဖြစ်၏။

လူမော် ဆိုသော အရာနှိုက်လည်း လူခပ်သိမ်းထက် သာလွန်ပြွန်ထွက်သော ဆို မိန့်ခြင်းသည် ဝတ်စား ပလွှားခြင်း ထင်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်၍ ယခင်နည်းတူ 'ငေါသည်' ဟူသော ဝေါဟာရမူလ ဖြစ်သင့်၏။ 'မော့သည်' ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်လျက်ကို ကြံဆ၍ ငေါသည်ဟူသော စကားခွန်း မူလ ဖြစ်ဟန် မျဉ်းဖြောင့် သွေးငင်၍ ဆို၏သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။

သဘောအားဖြင့် မောသည်၊ မော့သည်၊ မော်သည်၊ ငေါသည်၊ ငေါ်သည်၊ ငူသည်၊ အစွယ်ငေါငေါ၊ ငေါဟူသော တောင်မည်၊ ငေါက်သည်၊ မောက်သည် စသော စကားမျိုးတို့သည် မူလမှ ထွက်ပြုထင်မြင်ခြင်း အရသဘောတူသည်ကိုလည်းကောင်း၊

ငေါ်သည်ဟူသော ဝေဟာရဖြင့် မူလမှ ပြန်ထွက်ခြင်း အနက် ထင်လွယ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ မဟာသာဓော ဟူသော ရအက္ခရာမူလသည် မဟာသာဓော ဟူ၍ လအက္ခရာ ပြန်ခြင်းစသော အက္ခရာဝိပလ္လာသ မျိုးသည် မာဂဇနိက ထင်၏ သို့၊ မြန်မာမှုနှိုက်လည်း အက္ခရာပြန် ရှိရာသည် ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ ဆိုလိုက် သည်။ ဆင်ခြင်။

ယပင်ရာနှိုက် မျောပါသည်ဟူသော အရာကို အချို့ရစ်ကုန်သည်ကား မျောသည် ဟူသော ဟဆုံးအသံနှင့် သုဒ္ဓသံ၊ ကာရိက်သံမျှသာ ကွဲသည်။ အရအနက်အားဖြင့် စဉ်လွင့်ရွှေ့လျော့ခြင်း အနက်တည်း။ အလိုအလျောက် လျော့ရွှေ့သည်ကို မျောသည်၊ မျောစေသည်ကိုကား မျောသည်ဟူ၍ သုဒ္ဓအသံသည် ကာရိက်အနက်လို၍ ဟဆုံး သည်သာ။ မျောသည် ဟူရာနှိုက် ယပင်သည်နှင့်အညီ မျောသည် ဟူရာနှိုက်လည်း ယပင်ကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ပျက်သည်၊ ဖျက်သည်၊ ကျက်သည်၊ ချက်သည် စသည်ဖြင့် ယပင်အရာ၊ ပြေသည်၊ ဖြေသည်၊ ကြွသည်၊ ခြွေသည် စသည်ဖြင့် ရစ်သောအရာတို့ နှိုက် ပင်ရစ်ခြင်း တူ၏ သို့ ရှိ၏။ မျောသည်နှိုက် ယပင် အရေးထင်သည်နှင့်အညီ မျောသည်ဟူသော အရာကိုလည်း ယပင်ဟူ၍ ဆိုလိုက်သည်။ မိန်းမောသည်ကိုပင် မျောသည်ဆိုသော အရာလည်း ထင်၏။ ဤနှိုက်လည်း ယခင် မျောပါသည်ဟူသော အနက်ကို စွဲ၍ အားခွန်သတ္တိ ရှိမြဲတိုင်းမှ ရွှေ့လျော့နည်းညွှခြင်း၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၍ မျောသည် ဆိုသောအရာယူလည်း သင့်၏။ မိန်းမော သည် ဟူသော အရာကဲ့သို့ 'မောသည်' ကိုသာ ဆိုသင့်လျက် ပင်သံ လိုသည်သာ ဟူ၍ လည်း ယူသင့်၏။

နုမြောသည်ဟူ၍ ရစ်သံ ဆိုမိန့်သောအရာကား စုံမက်မြတ်နိုးခြင်းအနက်တည်း။ ယခင် မျောသည်ဟူသော ဝေဟာရနှင့် ယပင် အရစ်မျှသာ မကွဲ။ သဘောအား ဖြင့်လည်း မျောသည် ဟူသော ယပင်သံနှိုက် ဧကသရ ဖြစ်၍ တခွန်းတည်းဖြင့် အရထွက်သည်။ * နုမြောသည် ဟူရာနှိုက်ကား အနေကသရဖြစ်၍ နှစ်ခွန်းသော အသံဆိုမှ အရထွက်သည်။ ဤသို့လည်း ကွဲ၏။

'မျော၏' ဟူသည်ကား ပရမတ်သံနှင့် 'နုမြော၏' ဟူသည်ကား ပညတ်သံ။ ဤသို့လည်း ကွဲသည်ကို ထောက်၍ ရစ်သံ ပင်သံကို နှလုံးသွင်း၍ ရစ်တန် ပင်တန်ကို အလျဉ်းသင့်ရာ ဆိုဦးအံ့ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ကျယ်အံ့စိုး၍ လည်းကောင်း သတိရှိလင့်ရုံ ဆိုလိုက်သည်။ ဆင်ခြင်။

ယပင်ဟဆုံး အရာနှိုက် မျောသည်ဟူသော မူလအသံကား ဆိုခဲ့ပြီ။

.....
* ယခု 'နုမြော'ဟု ရေးသည်။

မျော့ ဟူသော အမြစ်သံကား တိရစ္ဆာန်၏ အမည်မျှသာတည်း။ သံပြားကိုလျက် 'မျော့' ဆိုသည်ကား မျော့နှင့်အတူ စွဲသည်ဟူ၍ ဥပစာနည်းချလေ။ မောကာရန္တ ပြီးပြီ။

(မော်၊ မြော်၊ မျော်)

၁၉၄။ မဗျည်း အပင့်၊ အရပ်၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ ရှေ့ထိုး ဝေါဟာရများ

မော် ကာရန္တနိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ အရစ်လည်းကောင်း၊ ရစ်လျက် ဟဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ယခင် ရေမော်၊ သောင်မော် စသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ဗန်းမော် ဟူသော အရပ်၊ လိမ်မော် ဟူသော သစ်ပင်အမည်တို့ကား သက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။ မြင်မြော်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ရစ်သော အရာတည်း။ ကြည့်မျော်သည် ဟူသော အရာကား ယပင့်ဟဆွဲ ဆိုမိန့်သောအရာဖြစ်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နိုက် ရေမော် စသော စကားအရကား ဆိုခဲ့ပြီ။

ဗန်းမော်ဟူသော အရပ်အမည်ကား ရှမ်းယွန်းတို့၏ ဝေါဟာရ မူလပညတ်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

လိမ်မော် ဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်သည်လည်း ပညတ်မျှသာ ယူသင့်၏။ မြင်မြော် သည် ဟူသော ဝေါဟာရကား မျက်စိနှင့် အသင့် ကြိုက်တော်ခြင်း အနက်ကို ဆိုသောအရာ များသောအားဖြင့်ထင်၏။ အချို့သော အရာတို့နိုက်ကား စိတ်နှလုံးဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ထောက်စွမ်းသောအရာ ကိုလျက် 'မြော်မြင်သည်' ဆိုသောအရာထင်၏။ ထင်ဟန်ကား အတိတ်အနာဂတ်ကို မြင်မြော်သည်၊ အကျိုး အပြစ်ကို မြင်မြော်သည်၊ ရှေ့သို့ဖြစ်မည်ကို မြင်သည်၊ ဖြစ်ဖူးသည်ကို မြင်သည် စသည်ဖြင့် မျက်စိထင်ထင်မမြင်ရ၊ တွေးဆမိ၍ သိကာမျှကို မြင်မြော်သည် ဆိုသော အရာထင်၏။ ဤကိုထောက်လျှင် မြင်မြော်သည်ဟူသော ဝေါဟာရသည် ရူပါရုံ၊ ဓမ္မာရုံနိုက်ပင် ဆိုသောစကားခွန်း ဖြစ်၏။

ဤနိုက် အာရုံခြောက်ပါးနှင့် ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး ကြိုက်တော်မိ၍ ဖြစ်သည်ကို အသီးအသီး မြန်မာမူဝေါဟာရထင်ဟန်ကို ဆိုအံ့။ အဖြူ၊ အမည်း စသော အဆင်း အရောင်ကိုကား မြင်သည်၊ မြော်သည်၊ အသံကိုကား ကြားသည်၊ နားသည်၊ နား ထောင်သည်။ အနံ့ကိုကား နှမ်းသည်၊ ခဲဖွယ် စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ကိုကား စားသည် သောက်သည်၊ လျက်သည် မျိုသည်၊ ထိပါးအပ်သော လဲးအုံး မွေရာ စသည်ကိုကား တွေ့သည် ထိသည် ခိုက်သည်၊ သိအပ်သော သဘောကိုကား သိသည်။ ဤသို့ဝေါဟာရကား အသီးအသီးထင်သော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ထိုတွင် မြင်မြော်သည်ဟူသော စကားခွန်းသည် အဆင်း ခြောက်ပါးနိုက်လည်းကောင်း၊

သိအပ်သော သဘောနှိုက်လည်းကောင်း ဆိုမိန့်ခြင်းထင်၏။ တွေသည် ကြုံကြိုက် တော်ငြားသည်ဟူသောစကားခွန်းကား အရအားဖြင့် အာရုံခြောက်ပါးလုံးနှိုက်ပင် ဆိုသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ဝေါဟာရ အသီးအသီးဖြစ်၍ မကွဲမပြား ဆိုမိန့်ဟန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ ‘လူပြိန်းတို့ သိသာစေခြင်းငှာ’ ဟူသော ဝန်ခံစကားနှင့် အညီ မခဲးသော်လည်း ဝေါဟာရမခြားနားတန်သည်၊ ကွဲပြားတန်သည်ကို သတိရှိစေ ခြင်းငှာ ဆိုလိုက်သည်။

ယပင်ဟဆွဲ ဆိုမိန့်သောအရာကား ကြည့်မျှော်သည် ဟူသော အရာနှိုက်ထင်၏။ ထိုနှိုက် မြော်စေသည်ကို မျှော်သည် ဟူ၍ ကာရိုက်သံကိုလျက် ပင့်ရစ်ခြင်း မတူ။ မြော်သည် ဟူရာနှိုက်အရစ်၊ မျှော်သည်ဟူရာနှိုက် ယပင်မဖြစ်သင့် ဆိုဖွယ် ထင်၏။ ဤနှိုက် ‘မြော်သည် မြော်သည်’ ဟူ၍ ရစ်လျက်ချည်းရေးသင့်လျက် ဟဆွဲရာနှိုက် ရစ်သံဆိုမိန့်ခက်၍ သုတိမသာသဖြင့် သုတိသာရာ ယပင့်သည်။ ယပင့်သည်နှင့် အညီ ရှုတ်ဖတ်သည်သာ ဖြစ်သင့်၏။ မော် ကာရန္တ ပြီးပြီ။

ဝင်္ဂဗျည်းတို့နှိုက် သရအန္တ ဓာဆယ်စီ ဖြစ်ဟန် ထုတ်သည် ပြီးပြီ။

(ယ)

၁၉၅။ ယဗျည်း သက်သက် ဝေါဟာရများ

အဝင်္ဂဗျည်းတို့တွင် ယ ကာရန္တကား ယုယသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ယုသက်သက် ဝေါဟာရသာ ထင်၏။ ထို ယုယသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ဖြည်းညင်းသာယာ ပျောင်းပျည့်သက်စွာ ပြုမှုခြင်းအနက်တည်း။ ထိုယုယဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကိုကား ယုယသည်၊ ဟုယုယ ဟူ၍ ဖက်ယှဉ်ဆိုမိန့်သည် များ၏။

“သာဆောင်သိမ်းပြု၊ သားနှယ်ယုလျက်၊ ဆင်ဖြူသခင်”

ဟူ၍ ‘ယု’ ဟူသော စကားခွန်းကိုမျှလည်းကောင်း၊

“အချီအယ၊ အထိန်းစသား”

“ရှုမြင်နေကြ၊ ပါချင်လှ၍၊ ထိန်းယံရွှေဘော်”

စသည်ဖြင့် ‘ယ’ ဟူသော စကားခွန်းမျှကိုလည်းကောင်း လင်္ကာအားဖြင့် ဆိုသော အရာလည်း ထင်၏။ ယ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ယာ)

၁၉၆။ ယဗျည်း၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

ယာ ကာရန္တနိုက်ကား သာယာသည် ဆိုမိန့်သောအရာထင်၏။ ထိုနိုက် သာ
သည် ဟူသောစကား၏အရ မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိသည် ဟူသော အနက်သာရ၏။
ယာ ဟူသောစကား အရမထွက်။ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

ကွမ်းယာ၊ စံယာ၊ ငယာ ဟူသော လူမည်တို့ကို ယ အက္ခရာ ရေးဖတ်ကုန်သည်
ကား ပျောင်းပျ ညံ့သက်စွာ ဆိုမိန့်ခြင်း အသံမျှကိုသာ အစွဲမူ၏ သို့ ရှိ၏။
သဘောအားဖြင့်ကား ကွမ်းယာဟူသည့်နိုက် ရှားစေးထုံး စသော အသောက်အညီ
စုံညီစွာ ရာထားသည်ကို ထောက်လျှင် 'ကွမ်းရာ' ဟူ၍ ရ အက္ခရာ လိုရင်းဖြစ်၏။

စံယာ၊ ငယာ ဟူသည့်နိုက်လည်း ဖက်စံခြင်းငှာ ရာထားသည်၊ ပျော်စံခြင်းငှာ
ရာထားသည်၊ ဖက်စံအပ်သောအရာ၊ ပျော်စံအပ်သော အရာ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
ရ အက္ခရာနိုက်သာ အနက်အရ ထွက်အံ့သည်ဖြစ်၍ ရအက္ခရာနိုက် ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။
ယာကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ယိ၊ ယီ)

၁၉၇။ ယဗျည်း လုံးကြီးတင်၊ ဆန်ခတ် ဝေါဟာရများ

ယိ ကာရန္တ၊ ယီ ကာရန္တတို့ကား ဝေါဟာရ မထင်။

အယိ ဟူသည်ကို ယအက္ခရာ အချို့ ရေးကုန်သည်ကား မိမ္မတို့နိုက် ဆိုမိန့်ခြင်း
သည် ဖြည်းညင်းညံ့သက်စွာ ယအက္ခရာ ဆိုမိန့်သံများ၍ အသံနှင့်လျော်စွာ ရေး
ဖတ်ကုန်၏ သို့ရှိ၏။ ဦးရီး၊ အရီး၊ ဟူသော ဝေါဟာရ တူသင့်သည်ဖြစ်၍ ရအက္ခရာ
ရေးလည်း သင့်ဘိ၏။ ယိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ယု)

၁၉၈။ ယဗျည်း တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

ယု ကာရန္တနိုက်ကား ယခင် ယုယသည်ဟူသောအရာနိုက် ယု ဟူသော စကား
ခွန်းမျှသာ ထင်၏။ (ယ ကာရန္တမှာ ပြန်ကြည့်)။ ယု ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ယူ၊ ယူး)

၁၉၉။ ယဗျည်း နှစ်ချောင်းငင်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ယူ ကာရန္တန္တိကား တယူသည်၊ ငင်ယူသည် ဟူသော မူလအသံ။

“ထိုးဆိုက်ယူးယူး၊ မိုးညှန်ဦးဝယ်”

“ငါ့ခေါင်းဦးနှိုက်၊ ယူးယူးနှင်းလှ”

စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီသံ ထင်၏။ ထိုတွင် တယူသည် ဟူသော ဝေါဟာရကို ယူတသည် ဟူ၍ ရှေ့နောက်လှန်၍ အရဆိုမှု အနက်ထင်သာ၏။ ယူကျုံးလျက် တသည်၊ ယူကျုံး၍ တသည်၊ ယူငင်လျက် တသည် စသည်ဖြင့် ကျေးဇူးဂုဏ်ကို အာရုံထင်ထင် ဆင်ခြင်ယူကျုံး၍ နှလုံးပိုက်လျက် တောင့်တလွမ်းဆွတ်သည်ဟူသော သဘောအနက် ထင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ယူသည်ကား ရှေး၊ တသည်ကား နှောင်း။ ယူသည်ကား အကြောင်း၊ တသည်ကား အကျိုးဖြစ်အောင် ယူလျှင် ထင်အံ့ဖြစ်၍ ရှေ့နောက် လှန်လိုက်သည်။ ‘တယူသည်’ ဟူ၍ ရှေ့နောက် မလှန်ရာနှိုက် ကြ၍ ယူသည်လည်း သင့်မည်ပင်။ ဆင်ခက်အံ့စိုး၍ သာ မဆိုလိုက်သည်။ (ရုမ္မာကြည့်ဦး)

ထိုနှိုက် ယူသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား သိမ်းဆည်းရခြင်း အနက်တည်း။ သိသာပြီ။ ထိုစိုက်ယူးယူးစသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနီသံဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ထိုခိုက်ခြင်းငှာ အနီးအစပ်ဖြစ်၏ ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုကို ထိမူးမူး၊ ထိယူးယူး၊ ထိလုလု၊ ထိမတတ်၊ ထိခိုက်ဖွယ်ရှိ၏ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းများစွာ ထင်၏။ - ယူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ယေး)

၂၀၀။ ယဗျည်း သဝေထိုး ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာများ

ယေး ကာရန္တန္တိကား ဝေါဟာရမထင်။ ယေး၊ ထဝယ်ဟူ၍ ယအက္ခရာ ရေးကုန်သည်လည်း ဆိုလေ့မိန့်လေ့ရှိတိုင်း ရေးသည်ဖြစ်ရာ၏။ ရေးမြို့၊ *ထဝယ်မြို့ ဟူ၍ ရ အက္ခရာရေးသော်သာ မြန်မာမှုနှိုက် အရအနက် ထွက်အံ့သည်။ ထိုတွင် ‘ထဝယ်’ ဟူသည်ကား လူမျိုးအမည်၊ ‘ရေး’ ဟူသည်ကား အရပ်အမည်မျှသာ

* အချို့မူ၌ ‘ထဝယ်’ တု ရှိသည်။

ဖြစ်သင့်၏။ အရကို ထုံးစံမတွေ့ ကြံ၍ ဆိုသော်လည်း မြန်မာဘာသာရင်း မဟုတ်မူ ယုတ္တိမတန်အံ့စိုး၍ မဆိုလိုက်သည်။ ယေ ကာရန္တု ပြီးပြီ။

(ယဲ)

၂၀၁။ ယဗျည်း နောက်ပစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ယဲ ကာရန္တုနှိုက်ကား

“ရေရွတ်ကျိုးမဲ့၊ သူကဲ့ရဲ့၏၊ ယဲယဲဆိုဦး”

စသည်ဖြင့် ‘ယဲယဲ’ ဟူ၍ အစပ်အဟပ်ဆိုမိန့်ခြင်း အမြစ်သော အသံမျှသာ ထင်၏။ ဤ ယဲယဲ ဟူသော ဝေါဟာရကား အားနည်းသဖြင့် ပျောင်းညံ့သည် ဟူသော အနက်တည်း။ များသောအားဖြင့် ယ အက္ခရာ ဆိုမိန့်သော စကားခွန်း တို့သည် အားနည်းသဖြင့် ပျောင်းညံ့နွဲ့ပါးသော အသံကို လိုရာနှိုက် ဆိုမိန့်သည် ထင်၏။ ထင်ဟန်ကား ယုယသည်၊ စယ၊ ယေ၊ စံယာ၊ ယော ဟူသောအမည်၊ ကွမ်းယာ၊ အယီး၊ ယဲယဲယိမ်းယိုင်သည်၊ ယွန်းသည်၊ ညှိုးယော်သည်၊ ယားယံ သည်၊ ယစ်ဝသည်၊ ဦးယဉ်းခေါင်းခဲ၊ ယိုယွင်းသည် စသည်ဖြင့် အားနည်း ပျော့ညံ့ခြင်း အမူအရာ၊ သာသာလျောက်လျောက် ဆိုမိန့်လိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်သည်ဖြစ်၏။ (ယဲ ကို ရဲမှာ ကြည့်ပါ။) ယဲ ကာရန္တု ပြီးပြီ။

(ယော)

၂၀၂။ ယဗျည်း သဝေထိုးရေးချ ဝေါဟာရများ

ယော ကာရန္တုနှိုက်ကား ယောဆော ဟူသော အရပ်၏ အမည်၊ ယော ဟူသော အရပ်အမည်မျှသာ ထင်၏။ ထိုအမည်တို့ကား လူမျိုးအမည် မဟုတ်၊ အရပ်အမည် ပညတ်မျှသာ ဖြစ်၏။ ယော ကာရန္တု ပြီးပြီ။

(ယော်)

၂၀၃။ ယဗျည်း သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ ရွှေထိုး ဝေါဟာရများ

ယော် ကာရန္တုနှိုက်ကား ယခင်ဆိုအပ်ပြီးသော ညှိုးယော်သည် ဟူသော အရာမျှ သာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ယော်၏ ဟူသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အားနည်းသဖြင့် ပျောင်းညံ့သည် ဟူသော အနက်တည်း။ ယော် ကာရန္တု ပြီးပြီ။

ယ ဗျည်း၌ သရအန္တု ပြီးပြီ။

တတိယအကြိမ်

(၇၊ ၈၊ ၅)

၂၀၄။ ရမည်း၊ ဝဆုံး၊ ဟထိုး၊ ဝေါဟာရများ

၇။ ကာရန္တနိက္ကံကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆုံးလည်းကောင်း၊ ဟဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် ဆုလာဘ်ရသည်၊ မိမိရရ ဟူသော စကားခွန်းတို့ကား ရသက်သက်တည်း။ ကြွကြွရွရွ၊ တလုပ်လုပ် တရွရွ၊ ပိုးရွ ဟူသော ဝေါဟာရကား ဝဆုံးတည်း။ စူးရှသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ဟဆုံးတည်း။

ထိုတွင် ဆုလာဘ်ရသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းနိက္ကံ ရသည် ဟူသော စကား၏ အရကား ကိုယ်စိတ်သို့ ရောက်ခြင်း ဝင်ခြင်းအနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ရွှေငွေစသော ဥစ္စာ လက်သို့ရောက်သည်ကို 'လက်ရောက်လက်ရ' ဆိုသည်။ စိတ်သို့ တရားရောက်သည်ကို 'တရားရသည်' စကားရသည်၊ ဈာန် မဂ်ဖိုလ်ရသည်၊ အနာအဖျားရသည်၊ ဘေးဒဏ်ရသည် စသည်ဖြင့် ကိုယ်စိတ်သို့ ရောက်ခြင်း ဝင်ခြင်း အနက်ကို ဆိုသော အရာ ထင်၏။ မိမိရရ ဟူသည့် နိက္ကံလည်း သဘောသကန် ဆိုမိန့်ခြင်းသည် နား နှလုံးသို့ ရောက်ခြင်း ဝင်ခြင်း အနက်တည်း။

ကြွကြွရွရွ ဟူ၍ ဝဆုံးဆိုမိန့်သော အရာကား ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ နွမ်းနယ်ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုတွင် ရှ သည်ကား ရှေးအကြောင်း၊ ကြ သည်ကား နှောင်းအကျိုးယူမှု ထင်သာ၏။ ရှသည်ကို ရှေး အကြောင်း ဟူသည်ကား မခန့်မကျန်း နွမ်းရိခြင်း ဖြစ်သည်ကို ရှသည် ဆိုသည်။ ရှရွနွမ်းနွမ်း မခိုင်မခံ ဖြစ်သောကြောင့် ထိပ်သည်းစွာ မတည်စွမ်း ကြွကြွပူ ရှိအံ့သည်။ ယင်းသို့သော သဘောကို ထောက်၍ 'ရှသည်' ကား အကြောင်း၊ 'ကြသည်' ကား အကျိုး၊ 'ရှသည်' ကား ရှေး၊ 'ကြသည်' ကား နှောင်း ဖြစ်၏။ အကျိုးအကြောင်း ရှေးနှောင်းမပြန် ကြ၍ ဆိုလည်း ရသင့်အံ့သည်။ အကျိုးအကြောင်း ရှေးနှောင်း စစ်ဆေးလေ့ ရှိစေခြင်းငှာ ထင်သာရာ ဆိုလိုက်သည်။

တလုပ်လုပ်တရွရွ ဟူသည့် နိက္ကံလည်း ယခင်နည်းတူ ရပ်တည် မြီးမြဲခြင်း မရှိ၊ တောင်ပါး မြောက်ပါး ရွှေလျော့သဖြင့် ခိုင်ခံ့ စွာ မရှိခြင်း အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ပိုးရွ ဟူသည်လည်း ရပ်တည်မမြီး၊ တောင်ပါး မြောက်ပါး ရွှေလျှား တတ်သဖြင့် ခိုင်ခံ့ စွာ မတည် ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း စူးမှီ၍ ပိုးရွ ဆိုသည်ယူမှု အန္တတ္ထသညာတည်း။ ရျင်းအမည်မျှသာ ယူမှုကား ရုဇ္ဇိသညာ ဖြစ်၍ သဘောရောက်သည်သာ ပမာဏ ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။

စူးရှသည် ဟူ၍ ဟဆုံးဆိုမိန့်ရာနိက္ကံ ရှ၏ ဟူသည်ကား ကွဲဖြတ်ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဓားတစည်း ရှသည် ဟူရာနိက္ကံ ထင်သာပြီ။

“အနိပ်အပြ၊ မရှနတည်း”

ဟူသည်နှိုက် နိပ်ခြင်း ပြခြင်းနှိုက် မလိုအပ်သော အကျိုးဖြစ်အံ့သည်ကို ‘ရှနသည်’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ဤမှတပါးသော အရာတို့နှိုက်လည်း လျော်ရာကြံ၍ ယူရာ၏။ ရ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ရာ၊ ရွာ၊ ရွား၊ ရှာ)

၂၀၅။ ရမျည်း ဝဆွဲ၊ ဟထိုး ဝေါဟာရများ

ရာ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ပြုရာမူရာသည်၊ နေခင်းနေရာ၊ လုပ်ခင်းလယ်ရာ၊ ရာထားသည်၊ ကွမ်းရာ၊ ထိုက်သည်ရာသည်၊ ခု-ဆယ်-ရာ၊ သံသရာ၊ မက္ခရာ ဟူသောအမည် စသည်တို့ကား ရသက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။ မိုးရွာသည်၊ ပြည်ရွာ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ဝဆွဲ ဝေါဟာရတည်း။ ဖွေရှာသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ဟဆွဲ ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။

ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ပြုရာသည်၊ မူရာသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသည် အချို့ကား အနုမတိအနက်၊ အချို့ကား ပရိကပ္ပ အနက်၊ အချို့ကား ကံအနက်၊ အချို့ကား ကတ္တာ၊အနက်၊ အချို့ကား ဘောအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဖြစ်ဟန်ကား ကစွည်းကျမ်းနှိုက်လည်း ထင်၏။ မြန်မာမူနှိုက်လည်း ထင်၏။ ထင်ဟန်ကို အရိပ်မျှဆိုအံ့။ အနုမတိကပ္ပ အနက်ဖြစ်ဟန်ကို ‘အနုမတိ ပရိကပ္ပတ္ထေသု သတ္တမိ’ ဟူသော သုတ်ကို ထောက် ဘော၊ ကံ အနက်ဖြစ်သင့်ဟန်ကို ထိုသတ္တမိဝိဘတ် အတ္တနောပုဒ်၏ ဝိသယ ထင်စွာ ‘အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ’ ဟူ၍၊ ကစွည်းသုတ် ရှိဟန်ကိုထောက်။ ကတ္တာအနက် ဖြစ်သင့်ဟန်ကိုလည်း သတ္တမိဝိဘတ် ပရဿပုဒ်၏ ဝိသယထင်စွာ ‘ကတ္တရိ ဗရဿ ပဒံ’ ဟူ၍၊ ကစွည်းသုတ် ရှိဟန်ကိုထောက်။ ပြုရာသည်၊ မူရာသည် ဟူသော အနက်လည်း သတ္တမိဝိဘတ်၏ အနက်ဖြစ်သင့်ဟန်ကို ‘ကရေယျ၊ ကရေယျ’ စသော သတ္တမိဝိဘတျန္တပုဒ်ကို ‘ပြုရာ၏၊ ပြုကုန်ရာ၏’ ဟူ၍ ဆရာမြတ်တို့ အနက် ယောဇနာတော် မူကုန်သည်ကို ထောက်။ ဤစကားသည်ကား သဒ္ဒါ ကျမ်းတို့နှိုက် ထင်ရှားစွာ။ စကားပြည့်စုံရုံသာ ဆိုလိုက်သည်။

မြန်မာမူနှိုက်ထင်ဟန်ကား ပြုရာပေသည်၊ သွားရာပေသည် စသည်ဖြင့် မိမိထင်မှတ်သည်နှင့်လျော်စွာ တိုက်တွန်း နှိုးဆော်သံ ဆိုမိန့်သောအရာကို အနုမတိအနက်၊ ပြုတန်ရာ၏၊ သွားတန်ရာ၏ စသည်ဖြင့် အတပ်အကြပ် မဆုံးမမြတ်နိုင်သော အရာကြံဆ၍ ဆိုသော အရာကို ပရိကပ္ပ အနက်၊ ထိုအနက်တို့သည် ပြုခြင်း သွားခြင်း

ကိရိယာမျှကို ရသောအခါ ဘော အနက်၊ ပြုအပ်၊ သွားအပ်သော အမှုအခွင့်ကို ရသောအခါ ကံအနက်၊ ပြုတတ်သောသူကိုရသောအခါ ကတ္တားအနက်ဖြစ်၏။

ဘော၊ ကံ၊ ကတ္တား အနက်ထွက်ဟန် အရလက္ခဏာကို စိတ်ဖျာဦးအံ့။ ကံရှိ ကိရိယာနှိုက် ဘော၊ ကံ၊ ကတ္တား ဟူသော အနက်သုံးပါး၊ ကံမဲ့ကိရိယာ၌ ဘော၊ ကတ္တား ဟူသော အနက်နှစ်ပါး ရထိုက်သည်တွင် ရသင့်ရာအနက်ကို ရသည် ဖြစ်၏။ ပြုရာ ကျင့်ရာ၏ ဟူသော ကံကိရိယာနှိုက် သူကြီးလည်းကောင်း၊ ငယ်သားလည်း ကောင်း တစုံတယောက်သော သူသည် ကြီးသော အမှု၊ ငယ်သောအမှု တခုခုကို ပြုရာ ကျင့်ရာသည် စသည်ဖြင့် ကံ၊ ကတ္တားကို မဲ၊ ပြုကျင့်ခြင်း ကိရိယာအမှုအရာ မျှကို၌ ဆိုမိန့်သောအခါ 'ဘောအနက်' ဖြစ်၏။ သူ့ပင်သိမ်းတို့ပင် ကောင်းသော အမှုကိုသာ ပြုရာ ကျင့်ရာ၏ စသည်ဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော ကောင်းမှုကိုသာ ယူသင့် သောအခါ 'ကံအနက်' ဖြစ်၏။ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သာ ပြုရာ ကျင့်ရာ၏ စသည်ဖြင့် ပြုတတ် ကျင့်တတ်သော သူတို့ကိုသာ ယူသင့်သောအခါ 'ကတ္တားအနက်' ဖြစ်၏။ ဤကား ကံရှိ ကိရိယာနှိုက် ဘော၊ ကံ၊ ကတ္တား အနက်သုံးပါးတွင် ရထိုက်ရာ ရဟန်တည်း။

ကံမဲ့ကိရိယာနှိုက် ဘော၊ ကတ္တား အနက်နှစ်ပါး ရထိုက်ရာ ရဟန်ကား အိပ်နေ တည်ရပ် ရာ၏ ဟူသော ကံမဲ့ကိရိယာနှိုက် ကြီးသူ ငယ်သား တစုံတယောက်သော သူသည် အိပ်နေတည်ရပ်ရာ၏ စသည်ဖြင့် ကတ္တားကို မဲ။ အိပ်နေ တည်ရပ်ခြင်း ကိရိယာ အမှုအရာမျှကိုသာ ငဲ့၍ ဆိုမိန့်ခါ 'ဘောအနက်' ဖြစ်၏။ ပညာရှိ သူတော် ကောင်းတို့သာ အိပ်နေ တည်ရပ်ရာ၏ စသည်ဖြင့် အိပ်နေ တည်ရပ် တတ်သော သူတို့ကိုသာ ယူသင့်သောအခါ 'ကတ္တားအနက်' ဖြစ်၏။ ဤကား ကံမဲ့ ကိရိယာ နှိုက် ဘော၊ ကတ္တား ဟူသော အနက်နှစ်ပါးတွင် ရထိုက်ရာ ရဟန်တည်း။ ကံမဲ့ ကိရိယာနှိုက် ဘော၊ ကတ္တား ဟူသော အနက်နှစ်ပါး၊ ကံရှိကိရိယာနှိုက်သာ ကံနှင့် သုံးပါး ရဟန်ကို ဆိုသည်ကား

ယံ တိကာလံ တိပုရိသံ၊ ကိရိယာဝါစိ တိကာရကံ။
အတိလိဂံ ခ္ဓိဝစနံ၊ တဒါချာတန္တိ ဝုစ္စတိ။

ဟူသော ဆရာမြတ်တို့၏ အမိန့်သည် အာချာတ်ပုဒ်တိုင်း တိကာရက မရဟန် ထင်၏။ မြန်မာမှုနှိုက်ကား များသောအားဖြင့် ပြုရာ မူရာ၏ စသည်ဖြင့် ဆိုသော စကားခွန်းတို့ ပြုရာ ပြုအပ်သော အမှုအခွင့်ဟူသော ကံအနက်သာ ထင်၏။ အချို့ သူဖြင့်ကား ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သာ ပြုရာ၏။ ပညာမဲ့ မသူတော်တို့ကား မပြုရာဟူ၍ ကတ္တားအနက် တစိုးတစိ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ဘော ဟူသော ကိရိယာ

အနက် ရကောင်းသည်ကိုကား ထင်ခက်အံ့သို့ ရှိ၏။ အတ္တနောမတိ ဖြစ်သည်။ ဆင်ခြင်။

နေခင်းနေရာ ဟူသည်နှိုက်ကား နေရပ်ဌာနကိုပင် 'နေရာ' ဆိုသောအရာ၊ နေပူး သဖြင့် အမှတ်အရာ ထင်ကောင်းသည်ကို 'နေရာ' ဆိုသောအရာ၊ နေခြင်းငှာ ရာထားကာမျှကိုပင် 'နေရာ' ဆိုသော အရာဟူ၍ စိတ်ဖျာကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

လယ်ရာ ဟူသည်နှိုက် ရာ ဟူသော စကားခွန်းကား ချင်းအမည် ရဋ္ဌိသညာမျှသာ လည်း ဟူကောင်း၏။ ယခင် အနက်မျှကိုစွဲ၍ လုပ်ဆောင်ရာ ဌာန ဖြစ်၍ လည်း ကောင်း၊ လုပ်ဆောင်ဖူးသော အရာအမှတ် ထင်သည်ကိုစွဲ၍ လည်းကောင်း၊ လုပ် ဆောင်ခြင်းငှာ * ရာထားသည်ဟူသော အနက်ကိုစွဲ၍ လည်းကောင်း၊ လုပ်ဆောင် သော သူတို့ကား ထိုက်လျောက်ပတ်သည်ကို ရာသည်ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းဟူသော ဆိုလတ္တံ့ သော စကားကို စွဲ၍ လည်းကောင်း 'ရာ' ဟူသော ဝေါဟာရ အနုတ္တ သညာ ဖြစ်သည်ယူမဖြစ်၏။ 'ရာသည်' ဟူဟော အနက်လည်း ဆိုအပ်သည်နှိုက်ဝင်ပြီ။

ကွမ်းရာ ဟူသည်နှိုက်လည်း အောက်နှိုက် ဆိုပြီးသည်နှင့်အညီ ရာထားသည် ဟူသော ယခင်အနက် ဖြစ်၏။

ထိုက်သည်ရာသည် ဟူသော စကားခွန်းကား ခလျောက်ပတ် တော်လျော်ခြင်း ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကိုရည်၍ 'မင်းနှင့်သာ ရာသည်၊ စိုးနှင့်သာ ရာသည်၊ ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့နှင့်သာ ရာသည်' ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်စွ။

ခု၊ ဆယ်၊ ရာ ဟူသည်နှိုက်ကား ရေတွက်ခြင်း သင်္ချာ အမည်မျှသာတည်း။

+ သံမရာ ဟူသည်ကို သံနှင့် မအပ်မရာ ဟူသောအနက် သမ္ပ မည်သောသူ၏ ရာခင်းဝယ် အစဖြစ်၍ 'သမ္ပရာ' ဟူသော အနက်ကို အချို့ ဆိုကုန်၏။ ပမာဏ သာ အရင်း၊ ချင်းအမည်သာလည်း ဟူသင့်၏။ မက္ခရာ ဟူသည်ကား အရပ်အမည် သာ ဖြစ်သင့်၏။

ဝဆွဲသောအရာနှိုက် မိုးရွာသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား စကားရွှေ၏ သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား မြေငွေ့ မီးခိုးမြူမှုန်တို့သည် လေဟုန်ခတ်သဖြင့် တည်ရပ်မရ အနည်းမျှကာ ပျောက်ရှု လွင့်ပါးလေရကား အခဲအပျဉ်၊ အကျဉ်အထူ အစုအား ကြီးမှုကား လေဟုန်ခွဲခြင်းငှာ မတတ်စွမ်းတည်း။ ပူအိုက်ကာမျှသာဖြစ်၍ အငွေ့ သင့်လေလျှင် ချွေးရေ ဖြစ်သဖြင့် လျောသက်လေသည်။ အရက်ချက်သောအိုးမှ

* ယခု 'လျာထား' ဟု ရေးသည်။ + ယခု 'သံမရာ' ဟု ရေးသည်။

ပုံနှိတ်တတ်သော အငွေသည် စေ့စပ်စွာပုံးအုပ်ခြင်းကြောင့် ချွေးရေဖြစ်၍ လျော့သက်လေသကဲ့သို့ လျော့သက်လေသည်ဟူ၍ ဥပမာ ဆိုသည်ကား ယုတ္တိတော်သည် ဖြစ်၏။ ပူအိုက်သဖြင့် ချွေးရေ စီးထွက်ဟန်ကား လူတို့ ကိုယ်နှိုက်သော်လည်း ထင်လှစွာ၏။ ထို မိုးခိုး၊ မြေငွေ့၊ မြူမှုန် အပုံအစဖြစ်သော အရာသည် အထက် အဖို့နှိုက် ပုံးအုပ်လှမ်းမိုးလျက် အမိုးအကာကဲ့သို့ ထင်ရှား ဖြစ်ထွန်းသည်ကိုစွဲ၍ ‘မိုး’ ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထို မိုးဟူသော အစုအခဲသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း ပူအိုက်လေလျှင် အစုအခဲ မမြီးမခိုင် ပြိုယိုခြင်း၊ နှမ်းရိ ကြေနှပ် ရှုကြပ်ခြင်း ဖြစ်၍ ကျလျော့သည် ဟူသော အနက်ကိုစွဲမူ ‘မိုးရွာသည်’ ဟူ၍ ဆိုလိုရင်းမူလ ဖြစ်၏။ မိုး ဟူသော အစုသည် ကစိုကရွား ဆိုးရွားကျေနပ်၍ ကြလျော့သည် ဟူသော အနက်ကိုမူ ‘မိုးရွားသည်’ ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် အနိုင်အထက် ကြာညှိခိုင်းမျဉ်း၍ ဆို၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ရွာသည် ဟူသော စကားခွန်းသည် ရှမ်း၊ ယှန်း၊ ယိုးဒယား၊ ကုလား စသော လူမျိုးတို့၏ ဝေါဟာရ မာဂစေကားလည်း မဟုတ်၊ မြန်မာမူ ဝေါဟာရသာ ဖြစ်သင့်သည်။

ထို မြန်မာသည်လည်း သွားခြင်း၊ ချက်ခြင်း စသော ကိရိယာအနက်၊ ဖြူသည် မည်းသည်၊ တိုရှည်၊ နီးဝေး၊ နှေးသည် လျင်သည် ကောင်းမြတ်သည် ဟူသော ဂုဏ်အနက် စသော များစွာသော အနက်တို့ကို စွဲမိ၍ ဆိုမိန်သော အရာသာ ထင်၏။ အနက်မရ ရဇ္ဇိမျှ ဟူသော်လည်း ဖြစ်ဝတ္ထု ထင်ရာနှိုက် သညာမျှ ဖြစ်သင့်သည်ကိုသာ ရဇ္ဇိမျှ ဟူသင့်သည်။ မိုးရွာသည်ဟူသော စကားခွန်းနှိုက် ရွာသည် ဟူသော စကားခွန်းသည်ကား ဖြစ်ဝတ္ထု မထင်သဖြင့် ရဇ္ဇိမျှသာဟူ၍ မဆိုသင့်။ အကြောင်းနှင့် လျော်ရာ ကိရိယာအနက်၊ ဂုဏ်အနက် ထွက်အောင် ကြံဆောင်သင့်သည်။ ခန့်ရည်၍ စိတ်ဖျာလိုက်သည်။ ယုတ္တိအာဂုံညှိ၍သာ ဆင်ခြင်။

ပြည်ရွာ ဟူသည်နှိုက် အိမ်စုဟူသော ထင်ရှားရှိသော ဖြစ်ဝတ္ထု၏ အမည် သမုဟ ပညတ်တည်း။ လုပ်လုပ်ရွရွ၊ ကြာကြာရွရွ ရှိခြင်းဟူသောအနက်၊ ကစိုကရွား ဆိုးရွားခြင်း ဟူသော အနက်နှင့် ဆက်ဆံသည်ဖြစ်၍ ‘ရွာ’ ဟူသော ဝေါဟာရ၊ ‘ရွား’ ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ ဝေါဟာရ မူလဖြစ်၏။ ယုလျှင် အနတ္တတ္ထသညာ ဖြစ်၏။ မာဂဇ္ဇနီက ဝါမသဒ္ဓါ ရွာကို ဟော၏။ ယင်းသည့် ဝါမသဒ္ဓါ၏ အနက်ကား ‘အပေါင်း’ ဟူလို၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ မြန်မာမှုနှိုက် အပေါင်းဟူ၍ ကား မဆို။ ရွာဟူ၍ ဆိုဘိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဆိုခဲ့သည်နှင့်အညီ ကြွရွသည်၊ ကစိုးကရွား၊ ဆိုးရွာသည် ဟူသော အနက် ရသင့်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ ရွာဟူသော ဝေါဟာရ အနတ္တ မဖြစ်သင့်လေသည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ ဆိုလိုက်သည်။ ဖွေရှာသည် ဟူသော ဟဆုံး ဝေါဟာရနှိုက် စုံစမ်းခြင်းအနက် ယူသင့်၏။ ဝု-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ရိ၊ ရှိ)

၂၀၆။ ရမည်း ဟထိုး၊ လုံးကြီးတင် ဝေါဟာရများ

ရီ ကာရန္တနီကံကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် ပျောင်းပျနှမ်းရိသည်၊ ပန်းရိသည် ဆိုသော အရာကား ရသက်သက်တည်း။ တရှိတရွယ် ဆိုသော အရာကား ဟဆွဲ ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။ ထိုတွင် နှမ်းရိပန်းရိ ဟူသည်နီကံ ရိ၏။ ဟူသည်ကား မခိုင်မခံ့ခြင်း အနက်တည်း။ သိသာပြီ။

တရှိတရွယ် ဟူသော ဟဆွဲဆိုမိန့်ခြင်းကား တူမျှသည်ကို တရှိ ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။ ဤနီကံ ရှိသည်၊ မရှိသည် ဟူသောအရာကိုလည်း ရကို ဟဆွဲ ရေးကုန်၏။ ထိုနီကံကား

“တောင်မင်းမြင်းမိုရ် တရှိတည်း”

“နှစ်ပါးခိုင်းထောက် မရှိတည်း”

ဟူ၍၊ စပ်အင် အက္ခရာတူ မထပ်ရာလေသည်ကိုလည်းကောင်း၊

“မဟဲ့မဟိ၊ ရပ်သီရိသို့”

“ဟင်ဟင်မဟဲ့၊ ဟာပျောက်ခဲ့ဟဲ့”

စသည်ဖြင့် မဟိ သည်ကိုပင် မဟဲ့ ဟူ၍၊ ဟအက္ခရာ ဆိုမိန့်ခြင်း။

“မမြီးကိုင်မြွေ၊ စောဘုန်းဟေ့ကို”

စသည်ဖြင့် ဘုန်းဟိ ဆိုလိုသည်ကို ဘုန်းဟေ့ ဟူ၍၊ ဟအက္ခရာ ဆိုမိန့်ခြင်းထင်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ဟိသည်၊ မဟိသည် ဟူရာနီကံ ရှေးသူဟောင်းတို့ ဟအက္ခရာရေးကုန် သည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်သော် ရကို ဟဆွဲမလို၏ သို့ ရှိ၏။ ရကို ဟဆွဲ ရေးမှတ်လေ့ ထင်သည်ဖြစ်၍၊ တမူကား ဆိုမိန့်ခက်၏။ ရီ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ရိ၊ ရိုး)

၂၀၇။ ရမည်း၊ လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ရီ ကာရန္တနီကံကား ရသက်သက်တွင် ဝိသဇ္ဇနီထံ မပါသည်၊ ပါသည် ကွဲ၏။ မိုင်းရိသည် ဟူသောအရာကား ဝိသဇ္ဇနီမပါ မူလအသံတည်း။ အရိုး၊ ဦးရိုး ဟူသော

ဆိုမိန့်ခြင်းကား ဝိသဇ္ဇနီအသံတည်း။ ထိုတွင် မှိုင်းရိသည် ဟူသော ဝေ ဟာရကား မျက်စိအာရုံ မရှင်းမလင်းခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ နေစသောအရောင် အားနည်းသောအခါ ရိရိမှိုင်းမှိုင်း ရှိသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်စွ။

အရိုး၊ ဦးရီး ဟူသောဝိသဇ္ဇနီသံကား ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ အမျိုးအမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ဤနှိုက် တရီးရီး သောအသံ ရှိသည်ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကုန်သော အရာ စိုးစဉ်းမျှ ရှိ၏။ ထိုဝေ ဟာရသည် ပျို့ဟောင်းစာပေလည်း မထင်။ အတွင်လည်း မရှိလှန်း။ မြင်းဟိသည် ဆိုသောအရာကဲ့သို့ ဟအက္ခရာ လိုသောအရာလည်း ဖြစ်အံ့ သည်။ ဤကိုထောက်၍ မထုတ်လိုက်ပြီ။ ရိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၇၊ ၅)

၂၀၈။ ရဗျည်း ဟထိုး၊ တချောင်းငင် ဝေ ဟာရဗျား

၇ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ရောရသည်၊ တရရ၊ ခရ ဆိုသောအရာတို့ကား ရသက်သက်တည်း။ ကြည့်ရှုသည် ဟူသောအရာကား ဟဆွဲ ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။

ထိုတွင် ရောရသည် ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက် ရောသည်ဟူသော စကားခွန်းသာ နှောသည်၊ ဖျော်သည် ဟူသောအနက်ရှိ၍ ရသည် ဟူသော စကားအရ မထွက်။ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။

“လူမရှင်မှု၊ နှစ်ပါးရလျက်”
“သောင်းသောင်းရရ၊ နှစ်ပါးလုသို့”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟန်ကို ထောက်၍ ရ ဟူသောစကားခွန်းပင် ‘ရောသည်’ ဟူသော အနက် ထွက်၏။ ဟူ၍ ယူသော်လည်း ယူသင့်၏။

တရရ ဟူသည်ကား တရုတ်ရုတ်တရက်ရက် မငြိမ်သက် ဟူ၍ ဆိုလိုသောအနက် တည်း။ ထိုအနက်ကို တရုတ်ရုတ်၊ တရက်ရက်၊ တရရ ဟူ၍ ဆိုသည်လည်း ယူ သင့်၏။ တရုတ်ရုတ် ဟူသည်တွင် တသတ်ကိုချေ၍ ဆိုသည်သာလည်း ယူသင့်၏။

ခရ ဟူသည်ကား ချင်းအမည်မျှသာလည်း ယူသင့်၏။ ခရသဒ္ဒါ ကြမ်းခြင်း အနက်ကို ဟောသည်။ သမုဒ္ဒရာပင်လယ်တို့နှိုက် အိုးစရည်းတရှိ ဆင်ရှိမက ဆူးအခွံ စေ့စပ်စွာ ဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိကြမ်းခိုင်ခံ့စွာ ဖြစ်သည်ဟူသည်ကို ထောက်လျှင် ခရ သဒ္ဒါကို စွဲ၍ ‘ခရ’ ဟူသောဝေ ဟာရ ဖြစ်၏။ သို့ရှိ၏။ မာဂဇ္ဇိုက်မူကား ခရ

သဒ္ဓါဖြင့် ခရုဟော မာဂဓ မထင်။ ထိုသို့သော်လည်း ဥစ္စာသဒ္ဓါဖြင့် ဥစ္စာဟော မာဂဓ မထင်လျက် ဥစ္စာသဒ္ဓါ မြင့်ခြင်းအနက်ကို ဟောသည်။ ဥစ္စာသည် ဥစ္စာရှင်ကို မြင့်စေတတ်သည် ဟူသောအနက်ကို ကြသည်နှင့် တူ၏။

ကြည့်ရှုသည် ဟူ၍ ဟဆုံးဆိုမိန့်သောအရာနှိုက် ကြည့်၏ ဟူသည်ကား များသောအားဖြင့် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် အာရုံ ယူခြင်းနှိုက်သာ။ ရှု၏ ဟူသည်ကား မနောဝိညာဏ်ဖြင့် အာရုံယူခြင်းနှိုက်သော်လည်း ဆိုမိန့်ခြင်းဖြင့် မြင်၏။ နှလုံးသွင်း၍ ယူ။ သိသာပြီ။ ရုကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ရှု၊ ရှု၊ ရှု၊ ရှုး)

၂၀၉။ ရမျည်း ဟထိုး၊ နှစ်ချောင်းငင်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ရှု ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထို့တွင် ရ သက်သက်နှိုက် မူလအသံ၊ ဝိသဇ္ဇနီအသံကွဲ၏။ ရင့်ရှုသည်၊ တရှုသည်၊ တူရှု ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ဟဆုံးရာနှိုက်လည်း နည်းတူ မူလအသံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ ကွဲ၏။ အသက်ရှုသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား မူလအသံတည်း။ ကြယ်သောက်ရှူး၊ စိုင်ရှူး၊ ရှူးရှူးရှည်းရှည်း၊ တရှူးရှူး အသံပြုသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။

ထိုတွင် ရင့်ရှုသည်၊ တရှုသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ရှု ဟူသော စကားအရကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ ‘ရင့်ရော်ကြွေးကြော်ခြင်း’ အနက် ယူသင့်၏။ ထိုအနက်တို့ကို ရင့်ရှုသည်၊ ရင့်ရော်သည် ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။

တူရှု ဟူသော ဝေါဟာရကား မျက်နှာမူရာ မယွန်းမကောက် တည့်မတ်သည် ဟူသော အနက်တည်း။ သရနှစ်လုံးဖြင့် နှစ်ခွန်းဆိုအပ်သော ဝေါဟာရဖြစ်သင့်၏။

အရှူးအခါ၊ ရှူးသွပ်သည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက်ကား အခန့်အရန် အဆုံးအဆမရှိ၊ မိမိနှင့် အင်မတန်လွန်သော အမှုအရာထင်သည်ကို ရှူးသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အင်မတန်သော တန်းဆာဝတ်စားကို သုံးဆောင်ခြင်း၊ မပြောဟောခြင်း အမှုအရာရှိသူကိုလည်း ‘သူရှူး’ဆိုသင့်၏။ ယင်းထက်လွန်စွာ မတည်မခန့် လည်ပတ်မြည်တမ်းလျက် အမှန်အရာမသိ ဖြစ်မှုကား သူရှူး၏ လက္ခဏာ ထင်စွာ ဖြစ်သည် ယူသင့်၏။ တက်ဝှန်းမြီးမက ဆထက် မောက်လျမ်း၍ အလွန်အကျွံ ဆူဝေဝှန်တက်သော ရေကိုလည်း ‘ရေရှူး’ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ခွေးရှူး၊ နွားရှူး စသည်ဖြင့် ခြိမ်လှယ်ကာ မိန့်ဆိုသော်လည်း အခန့်အရန် အဆုံးအဆမရှိခြင်းဟူသော အနက်နှင့် လျော်သည်သာ ဖြစ်လေ၏။

ဟဆွဲဆိုမိန့်ရာနှိုက် အသက်ရှူသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား အတွင်းသို့ လေကို ယူခြင်းအနက်တည်း။ ထွက်သက် ဝင်သက် နှစ်ပါးတွင် ဝင်သောလေကို ရည်၍ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။

မီးရှူးဟူသည်နှိုက်ကား နားနှိုက် အရှူးရှူး ထင်ကာမျှသာ။ ထိုနှိုက် ထွက်သက် ဝင်သက် မမှတ်ရ၊ အသံမျှကိုစွဲ၍ ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်သင့်၏။ ကြယ်သောက်ရှူး ဟူသော ဝေါဟာရကို အမည်မျှသာလည်း ယူသင့်၏။ သောက်ရောင်အချိန်တွင် ထွန်းမြူးသော အရောင်ထင်သည်ကိုစွဲ၍ 'သောက်မြူး' ဟူသင့်လျက် အက္ခရာ ရှေ့သည်လည်း ဆိုသင့်၏။

စိုင့်ရှူး၊ စိုင့်မြူး ဟူသည်လည်း နည်းတူ စိုင့်တီရစ္စာန်တို့ကို ရှင်မြူးစေသည် ဟူသော အနက်ယူလျှင် အနုတ္တသညာ လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

ရှူးမှူးရှည်းရှည်း၊ တရှူးရှူးသော အသံ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား နားနှိုက် ထင် သော အသံ။ တရှူးရှူးဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီမပါသံတို့ကို စပ်အင်မရှိ၊ သူတိသာသို့ လိုက်၍ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုမိန့်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နားနှိုက်ထင်သော အသံသည်ပင် ဝိသဇ္ဇနီသံဖြစ်၍ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဆိုမိန့်ကာမျှ ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်၏။ ရှူးမှူးရှည်းရှည်း ဟူသည်နှိုက်လည်း နည်းတူ ထင်သောအသံမျှကိုစွဲ၍ ဆိုမိန့်သော အရာသာ ဖြစ်သင့်၏။ ရှု ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ရေ၊ ရေး၊ ရှေ့၊ ရှေး၊ ရှေ့၊ ရှေ့)

၂၁၀။ ရဗျည်း ဟထိုး၊ ဝဆွဲ၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ရေ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း၊ ဟဆွဲ လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ ဟဆွဲယှဉ်လျက် လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက် နှိုက် မူလအသံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံကွဲ၏။ လေရေ၊ တွက်ရေသည်၊ အသားအရေ၊ မရာ မရေ၊ *ကျက်သရေ ဟူသည်တို့ကား ရသက်သက်နှိုက် မူလ အသံတည်း။ ရေးရေးထင် သည်၊ အရေးအသား၊ အကြောင်းအရေး၊ အိပ်ရေးဝသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ဟဆွဲရာနှိုက်ကား ရှေးနှောင်းဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံ၊ ရှေ့နှောက် ဟူသော အမြစ်သံ ထင်၏။ ဟဆွဲဝဆွဲ ယှဉ်ရာနှိုက်ကား ရှေ့ငွေဟူသော မူလ အသံ၊ ဤရှေ့၊ သည်ရှေ့၊ ထိုရှေ့ဟူသော အမြစ်သံ ထင်၏။

ထိုတွင် ရေ လေဟူသည်နှိုက် ရေ ဟူသည်ကား အာပေါဇာတ်လွန်သော စတုဇ ရပ်၏ အမည်တည်း။ ထိုနှိုက် တစုံတခုသော အစွဲအမှတ်ရပ်ရာမှ စီးထွက်သည်ကို

* ဆရာတော်က ရှေ့တွင် 'ကြက်သရေ'ဟု ရေးထိုးပြသည်။

‘အရည်’ ဟူ၍ ညသတ် ခေါ်ဝေါ်ခြင်းတည်း။ ရုပ်ရာမထင် သက်သက်သောရေကိုသာ သဝေထိုး အထူးဖတ်ရေးခြင်း အယူထင်၏။

“သမုဒ္ဒါရေ၊ နှစ်ပချေ၍၊ သိလေပြဟွာ”
“အမြီးတည်လေ၊ နှစ်သည့်ရေဟု”
“နက်ကျယ်ရည်တွေ၊ ဤသည် ရေထား၊ အဆွေ ခင်ပွန်း”

စသည်ဖြင့် သဝေထိုး စပ်အင်။

“မိုးပေါက်ရေကြည်၊ ကျနှင်းလည်သို့၊ မျက်ရည် ရှမ်းရွှမ်း”
“ဧးမြချမ်းကြည်၊ နှင်းရည် မွေးဖျော်”
“တရား ငြိမ်းကြည်၊ သုဒ္ဓါရည်ဖြင့်၊ ညွှော်သည်တို့ဝယ်”
“ရေသွန်းသာကြည်၊ ပျော်ရမည်ကို၊ မြရည်သက်မှတ်”
“မြစ်ထက်လည်းကြည်၊ ချမ်းငြိမ်းတည်သား၊ မိုးရည်မထင်”
“စိတ္တတာလည်၊ နွေပြန်သည်ဟု၊ ရွှေရည်ကာတော်”
“ထွက်မြီးနေခြည်၊ နေ့လုံးတည်မှ၊ ငွေရည်လျှံဝါ”

စသည်ဖြင့် ညသတ် စပ်အင်။ ဤသို့ သဝေထိုး ညသတ် ကွဲလျက် စပ်သည်ကား ဆိုပြီးသော အတိုင်း အစွဲ အမှတ် တစုံ တခုမှ ယိုစီး ထွက်ပြန်သည်ကို ‘ညသတ်’၊ အစွဲမရ၊ အမှတ်မဲ့ သက်သက်ရေးကို ‘သဝေထိုး’ ရေးဖတ်သည် ယူသင့်၏။

အရည် အဖတ် ဆိုကောင်းသည်တွင် ညသတ်၊ မဆိုကောင်းသည်တွင် သဝေထိုး ရေးဖတ်လိုသည် ဟူ၍ ဆိုကုန်သည်ကား-

“ဧးမြချမ်းကြည်၊ နှင်းရည်မွေးဖျော်”
“ချမ်းငြိမ်းတည်သား၊ မိုးရည်မထင်”

ဟူ၍ နှင်းရည် မိုးရည်ကို ည-သတ် စပ်သည်နှိုက် နှင်း မိုးတို့၏ အရည် အဖတ် ထင်စက်အံ့။

“ပရိတ်တော်ရေ၊ ချိုးလိမ်းစေ၍”
“လှည့်ခေါက် သပြေ၊ နန်းရွှေမြေသို့၊ ညောင်ရေချိန်သင့်”
“ရတုညောင်ရေ၊ ခါလိုက်နှေဝယ်”

စသည်ဖြင့် ပရိတ်ရေ၊ ညောင်ရေတို့ကို သဝေထိုး စပ်သည်ကား အရည် အဖတ် ခွဲဝေကောင်းသော အရာလည်း မဟုတ်။ ညောင်ပရိတ်တို့သည် တည်ရာရပ် ဖြစ်၍ ထိုတည်ရာရပ်မှ စီးယိုထွက်ပြန်သည်လည်း မဆိုသာ။ သက်သက် ရေဟူ၍ ဆိုကောင်း သော အရာပင် ဖြစ်၍ ‘သဝေထိုး’ စပ်ဆိုသည် ယူသင့်၏။

ငွေရည်၊ ရွှေရည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း ရွှေငွေတိုင်းမှာ အရည်အဖတ် သီးသန့်၍ မယူသာ။ အခဲပင် အရည်ဖြစ်တုံ၊ အရည်ပင် အခဲဖြစ်တုံ၊ ဖောက်ပြန် ကာမျှသာ ဖြစ်သည်။ အရည် အဖတ် အသီးခြားကောင်း ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့် အညီ ရွှေငွေဟူသော ဝေဟာမျှကိုပင် အစူးအမှတ် ယူ၍ ထိုမှ စီးယိုထွက်မြန်သည်ဟူသော သဘောကို ယူသော်သာ သင့်ရာသည်။ ဤနည်းအတူ သုဒ္ဓါမည်နှင့် မိုးရည် ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း သုဒ္ဓါနှင့် မိုး ဟူသော ဝေဟာမျှကိုပင် အစူးအမှတ် ယူသင့်၏။ ပရိတ်ရေ၊ ညောင်ရေ ဟူသည်တို့နှိုက်ကား ဆိုခဲ့သည်နှင့်အညီ ညောင်၊ ပရိတ်တို့မှ စီးထွက်သည် မဟုတ်။ ညောင်ပရိတ် အရေခြပ် ရေခြပ်အခြားဖြစ်၍ ဖြစ်ဝတ္ထု တူသည်လည်း မဟုတ်။ ဤသို့ သဘောမတူသည်ကို နှလုံး သွင်းရာ၏။

ဤနှိုက် သဘောအကြောင်း ခွဲဦးအံ့။ သဝေထိုးသည်ကား ပကတိသော ရေစင် စစ်၊ ညသတ်နှိုက် ရေထူး ဟူသောခြေ၊ ရေဟူသောအမည်ပင် မဟုတ်။ အရည် အသွေး ဟူသော ဂုဏ် အစွမ်းကို ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ရွှေ၊ ငွေ၊ မြ၊ ဖလ စသည်တို့နှိုက် လည်းကောင်း၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ မြ၊ ဖလ မဟုတ်လျက် ဖက်စံ နိုင်းခိုင်းလိုသော ဝတ္ထုနှိုက် လည်းကောင်း အရည်အသွေး ဂုဏ် အစွမ်းထင်သည်ကိုရည်၍ ရွှေ၊ ငွေ၊ မြ၊ ဖလ စသည်တို့၏ အရည်၊ သုဒ္ဓါနှင့် မိုးတို့၏ အရည် ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် 'အရည်' ဟူသည်ကို အဆင်း အဝါမျှကိုသာ မယူသင့်။ ဂုဏ် အစွမ်းကိုပင် လည်း ယူလို၏။

“တအင်ရည်တူ၊ မထင်ကြည်ဖြူ”
“ယိုးဒယားပြည်၊ မိုးသိကြားရည်”
“လက်ရုံးခိုင်ကြည်၊ ရဲစွမ်းမည်ဟု၊ လူရည်လူသွား”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် မိုးသိကြားရည်၊ လူရည် ဟူသော စကား အရ ကို အရည် အဆင်း တင့်တယ်ကာမျှကိုသာ မယူမူ၍ ဂုဏ် အစွမ်းကို ယူသင့်သကဲ့သို့ ရွှေ၊ ငွေ၊ မြ၊ ဖလ၊ နှင်း၊ မိုး၊ သုဒ္ဓါတုတ်တို့၏ ဂုဏ်အစွမ်းကိုပင် အရည် ဆိုသည်။

ရွှေငွေတို့၏ အဆင်း၊ မြဖလ်တို့၏ အဆင်းသည် ရွှေ၊ ငွေ၊ မြ၊ ဖလ်တို့ အရည်၊ ထန်းရည်၊ အုန်းရည်၊ ဟင်းရွက်ရည်၊ နို့ရည်၊ ကြံ ပျား ပိန်း စသည်တို့၏ အရည် ဟူသည် နှိုက်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း ရသ ဟူသော ဂုဏ် အထူး အရည်သည် ရေပကတိနှင့် ခဲရာနှောဖျော်ဖက်သော်လည်း ရသ ဩဇာ ဟူသော ဂုဏ် အစွမ်း၏ အရည် ဟူသော အမည် ထင်ရှား ဆိုမိန့်လေသည် ဖြစ်၏။ ဤလည်း အကြောင်း တနည်း။

ကဗျာဆရာတို့ကား အချို့သောအရာနှိုက် နှလုံးသွင်းရာ စပ်ပါသည်သာ။ ဝါဒ မကွဲ။ အချို့သောအရာကား ဝါဒပင်ကွဲ၏ သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်အရိပ်ကား-

“ရွာမြူးစထွေ၊ ထက်တိမ်ခြေက၊ မြရေဆွတ်ဖျန်း”

“မိုးစွန်တိမ်ခြည်၊ အိမ်သို့ရည်လော၊ ငါမည်ကြံသင့်”

“ပျော်ရမည်ကို၊ မြရည်သက်မှတ်”

စသည်ဖြင့် တိမ်ခြည်၊ တိမ်ခြေ၊ မြရည်၊ မြရေ ဟူ၍၊ သဝေထိုး၊ ညသတ် အစပ်ကွဲးသည်။

“တောင်မြောက်ကျော်သဲး၊ ပညာပြုံးနှင့်”

“ရှမ်းမြေကျော်သဲး၊ ပြည်မိုးနဲးသို့”

“ကြွေခေါက်ကျော်သည်း၊ နတ်အောက်သော်လည်း”

ဤသို့စသည်ဖြင့် ကျော်သဲး၊ ကျော်လည်း ဟူ၍၊ နောက်မစ်၊ ညသတ် အစပ်ကွဲးသည်။ ဤနှိုက် ဝါဒမကွဲး၊ နှလုံးသွင်းမျှသာ ကွဲးသည် ဖြစ်ရာ၏။

တိမ်ခြေ ဟူ၍၊ သဝေထိုးစပ်သည်ကား ‘တိမ်အရင်းအခြေ’ ဟူ၍၊ နှလုံးသွင်းရှိသည်။ တိမ်ခြည် ဟူ၍၊ လည်း ညသတ်စပ်သည်ကား ‘တိမ်ဟူသော အမျှင်အခြည်’ ဟူ၍၊ နှလုံးသွင်းသည်။ မြရေ ဟူ၍၊ သဝေထိုးစပ်သည်ကား ‘မြအဆင်းကဲ့သို့ မြေစေတတ်သောရေ’ ဟူ၍၊ နှလုံးသွင်းရှိသည်။ မြရည် စပ်သည်ကား ‘မြ၏အဆင်းအရည်’ ဟူ၍၊ နှလုံးသွင်းရှိသည်။ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ်မပျက် အနက်သွား သင့်ရာပေသောကြောင့် နှလုံးသွင်းရာ စပ်သည်သာ။ ဝါဒမကွဲးသည် ဖြစ်၏။

ဝါဒကွဲးဟန်ကား “သဲးဖြူမြစ်ဆိပ်၊ ညဉ့်ဝယ်အိပ်ဖို့ငါ့ မှိပ် ပျော်မိန်းမိန်း”

“မျက်စိပိတ်ပိတ်၊ အသေမှိတ်၍၊ အဓိဋ္ဌာန”

“ခွန်အားကိုကုန်၊ ငှက်ဝဠုန်၊ ဆူကြုန် ဖြစ်ပြန်ရော်”

“မဆူမကြုံ၊ ဖြစ်တုံရကား”

ဤသို့စသည်ဖြင့် မျက်စိမှိတ်သည်ကို တသတ်၊ ပသတ်၊ အဆူအကြုံကို နသတ်၊ မသတ် စပ်သည်။ ဝါဒကွဲး ယင်းကဲ့သို့ရှိ၏။ ဤမှတစ်ပါး ဧကလဒ္ဒ၊ ဒွိလဒ္ဒ၊ တိလဒ္ဒ ဟူ၍၊ တချက်သာ အရေးသင့်၊ နှစ်ချက်သင့်၊ သုံးချက်သင့် ရှိဟန်ကိုလည်း ဆရာမြတ်တို့ မိန့်ကုန်၏။ အရာအနက်ကို တွက်ချင့်ထောက်မြော်၍၊ နှလုံးသွင်း။ အရာရောက်ခါ ဆိုဦးအံ့။ ကျယ်အံ့စိုး၍၊ တော်သင့်ရုံ ရေးလိုက်သည်။

တွက်ရေသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ချင့်တွက် ပိုင်းခြားခြင်း အနက်မျှသာတည်း။

အသားအရေ ဟူသည်နှိုက်ကား သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်နှိုက် အသားအရိုး တို့ကို ပုံးလှမ်းသော ဒုတ္တိသာကာယ အစုနှိုက် အကျုံးဝင်သော ကိုယ်အင်္ဂါ၏ အမည်မျှသာတည်း။ ထိုအရေကား အရေပေါး၊ အရေထူ နှစ်ပါး ရှိသောဟူ၏။ သတ္တဝါတို့မှတစ်ပါး သစ်ဝါးစသည်တို့နှိုက်ကား အရေဆိုအံ့သော အရာကို အခွံအခေါက် စသည်ဖြင့် ဝေါဟာရ ကွဲသည် ဖြစ်၏။

“မြည့်မြည့်လည်းကျေ၊ သားရိုးရေ”
“ကြိမ်းစက်မျက်ရေ၊ ငိုရစ်စေဟု”
“ဝင်းဝင်းရွှေရွှေ၊ သားရေလျစ်လျူ။”

စသည်ဖြင့် အသားအရေ ဟူသည်နှိုက် စပ်အင်။

“ယခုဖော်ဖွေ၊ ဘုံစဉ်ရေမှု၊ သင်္ချေစီတက်”
“အကြားအဖွေ၊ စေ့စေ့ ရေမှု”

စသည်ဖြင့် တွက်ရေသည် ဟူရာနှိုက် စပ်အင်တို့ကား ထင်စွ။

မရာမရေ ဟူသည်နှိုက်ကား မရာဟူသော စကားခွန်းသာ မသင့်မလျော် မထိုက်မတနီ ဟူသောအနက် ဖြစ်၍ မရေ ဟူသော စကား အရမထွက်။ ပြေပြစ်ရုံမျှ ယှဉ်ဖက်ကာသာ ဖြစ်၏။ မရသောကြောင့် မရေတွက်လောက် ဆိုအံ့သည်ကို ‘မရာမရေ’ ဆိုသည်ဟူ၍ အရကွဲလည်း ဟူသင့်၏။ *ကြက်သရေ ဟူသည်ကား သိရိသဒ္ဓါသို့ လိုက်၍ ‘သရေ’သာ ဟူသင့်လျက် ပြေပြစ်ရုံမျှ အ အက္ခရာ လောင်း၍ ‘အသရေ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကြက်နှိုက် အစွဲ ထင်ဖူးသည်ကို ထောက်၍ ‘ကြက်သရေ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း မြန်မာဘာသာ ထပ်ပွားကာသာ ဖြစ်သည် ဟူသင့်၏။

ရေးရေးထင်သည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက်ကား မျက်စိဖြင့် ထင်ကောင်းသော အကြောင်း ရေးရေးမျှကိုသာ မယူသင့်။ စိတ်နှိုက် ရေးရေးထင်သည် စသည်ဖြင့် အကြောင်းအချင်း ထပ်ကာမျှကိုပင် ‘ရေးရေး’ဆိုသည် ယူသင့်၏။ အရေးအသား ဟူသည်နှိုက်ကား မျက်စိဖြင့် ထင်ကောင်းသောကြောင့် ရေးရေးကို အရေး ဆိုသည် ဖြစ်၏။

လူရေးလူရာ ဟူသည်နှိုက်ကား ယခင် အကြောင်းအရေး ဟူသောအနက်ကို ယူ၍ လူတို့၏ အကြောင်းအချင်း အရေးကို လည်းကောင်း၊ အရာအထိုက်ကို လည်း

* ယခုအခါ ‘ကျက်သရေ’ ဟု ရေးသည်။

ကောင်း သိမြင်ပွန်းတီးသည်ကိုစွဲ၍ ‘လူရေးလူရာ သိမြင်ပွန်းတီးသည်ကို’ ယူလည်း သင့်၏။ လူတို့၏ အကြောင်းအချင်း အရေးဟူသော အနက်မျှကိုသာ အရယူ၍ လူရေးကိုသာ ယူသင့်လျက် လူရာ ပြေပြစ်ရုံဖက်ကာမျှ ဆိုမိန့်သည်လည်း ယူသင့်၏။ လူတို့နှိုက် အရာအထိုက်ဟူသော အနက်မျှသာ ရစေ၍ လူရေး ဟူသော ကောင်း ခွန်းကား ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာသာလည်း ယူသင့်၏။

အိပ်ရေးဝသည် ဟူသည်နှိုက်ကား အိပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းအခွင့်သည် ဝလင့်ပြီဆိုသော အရာဖြစ်၍ အကြောင်းအရေး ဟူသော ယခင် အနက်လည်း ကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ တရေးရပြီ၊ နှစ်ရေးရပြီ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သည်နှိုက်ကား အိပ်ခြင်း ကိရိယာကို နိုးခြင်း ကိရိယာဖြင့် ပိုင်းခြားပြန်သော အရာမျှသာ ဟူသင့်၏။

ဟဆွဲသော အရာနှိုက် ရွှေနောက်ဟူသော အမြစ်သံအရ တစိတ်ထူး၏။ ရှေး ဟူသော ဝိသဇ္ဇနိသံကား အတိတ်၊ ပြီးသောကာလကိုသာ ရသည်။ ရွှေနောက် ဟူသည်နှိုက် ရှေးဟူသော အမြစ်သံကား ပစ္စုပ္ပန်ကာလကိုသာ ရည်သည်။ မျက် မှောက်လည်း ဖြစ်သင့်သည်။ ဤသို့လည်း တစိတ်ကွဲ၏။ ရှေးဟူဟော ဝိသဇ္ဇနိသံ ကား အတိတ်၊ ပြီးသောကိရိယာ အနက်မျှသာ ထင်၏။ ရွှေဟူသော အမြစ်သံကား အရွှေအနောက်ဟူသော အရပ်ဝိသေသ၊ ရွှေအဖို့၊ နောက်အဖို့ ဟူသော ခြိမ်ဝတ္ထု၏ အခန့် အပိုင်းအခြား အနက်နှိုက်လည်း ထင်၏။ ဤသို့လည်း တစိတ်ကွဲ၏။ ထိုထို သော အရာတို့နှိုက် အရအနက် ထွက်သင့်သည်ကို ချင့်ထောက်၍ နှလုံး သွင်းရာ၏။

ဟဆွဲ၊ ဝဆွဲ ယှဉ်လျက် ရွှေ၊ ငွေ ဟူသော မူလအသံကား ရတနာမျိုး၏ အမည်မျှသာတည်း။ ဤရွှေ၊ သည်ရွှေ၊ ထိုရွှေ ဟူသော အမြစ်သံ ဝေါဟာရကား ပိုင်းခြားခြင်း အနက်မျှသာတည်း။ ထိုအနက်ကို ဤမျှရွှေ၊ သည်မျှရွှေ စသည်ဖြင့် မျှဟူသော စကားခွန်း လောင်းသော်လည်း အရမထူး။ ပိုင်းခြားခြင်းအနက်ကို ထင် ပြန်သာ ဖြစ်၏။

“ဤမျှချောမြေ၊ ပြီးစုံစေ၏၊ ဤရွှေနိဒါန်း”

“သင့်ယူကြလေ၊ ပညာမေ့လော၊ ဤရွှေ့မှည့်မည်”

စသည်ဖြင့် စပ်အင်ထင်၏။

ဤနှိုက် သတိ နည်းသူတို့ကား ဟမဆွဲပဲ၊ ဤရွှေ၊ ထိုရွှေ စသည်ဖြင့် ပြုရွှေ၊ မူရွှေ ဟူသော အရာ ကိရိယာအနက်ကဲ့သို့ ဆိုမိန့် ရေးသားကုန်သည်ကား ထိုသူတို့ ဝန်သာတည်း။

“ဤမျှရွှေ့ မေ့၊ ကြွေလည်းဝဆွဲ၊ အံမြီးငွေ့တူ၊ ဟူလင့်ကစား၊ နှစ်ပါးယှဉ်ထ၊ ဟ ရမလို့”

ဆိုသော ကစားဖြင့် ထင်ရှား သိသာ၏။ ဤမျှရှေ့ ဟူသည်၊ မှေ့ ဟူသည်တို့နှိုက်

“ပေးထ မငြီးငွေ့ သတည်း”

ဟူသည်မှာ ငွေ့ ဟူသည်နှင့်အတူ ကောရန္တ ဝဆုံးတူ၏။ ဟူလင့်ကစား ဟဆုံး ဝဆုံးနှစ်ပါး ယှဉ်ခဲ့လေသောကြောင့် မလို၊ ရမ်းရမ်းကြွေကြွေ ဟူသည်နှိုက်

“လွှဲသွေ မကောက်ကွေ့ သတည်း”

ဟူသည်မှာ ကွေ့ သည် ဟူသည်နှင့်အတူ ကောရန္တ ဝဆုံးတူ၏။ ဟူလင့်ကစား ရရစ် ဝဆုံးနှစ်ပါး ယှဉ်ခဲ့သောကြောင့် မလို။ ဤသို့ ဟအက္ခရာ၊ ရအက္ခရာ နှစ်ပါးတွင် တပါးပါးမျှ ယှဉ်သည်ကို မလို။

“ပြည်တံးပြည်လာ၊ ဝစိမ့်ငှာလျှင်၊ ဝသာလည်းဆုံး”

ဟူသော စကားဖြင့် ဝသာဆုံးသည်ကိုလိုသည်။ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ ဤနှိုက်

“နှစ်ပါးယှဉ်ထ၊ ဟ-ရမလို”

ဟူသည်တွင် ဟနှင့်ရကို ရည်၏သို့လည်း ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ဝ-သာ လည်း ဆုံးဟူသောကြောင့် ဟနှင့် ရကိုရည်၍ နှစ်ပါး မဆိုလို။ ဝဆုံးတွင် ဟဆုံး ယှဉ်ဖက်၍ လည်းကောင်း၊ အရစ်ယှဉ်၍ လည်းကောင်း မလိုအပ်။ ဝသာလည်းဆုံး ဟူ၍ ဝေအနက် ထင်အောင်ယူလျှင် ယုံမှား မရှိရာပြီ။ ဤစကားချပ်ကို အလျဉ်း ကြိုက်၍ ဆိုလိုက်သည်။ ရေ-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ရဲး ရဲ၊ ရဲး ရဲ၊ ရဲ ရဲ၊ ရဲ ရဲ၊ ရဲ)

၂၁၁။ ရမျည်း ဝဆုံး၊ ဟထိုး၊ နောက်ပစ်၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ရဲး ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆုံးလည်းကောင်း၊ ဟဆုံး လည်းကောင်း၊ ဟဆုံးဝဆုံး လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝဲရဲး သည်၊ ရောင့်ရဲးသည်၊ ညီးညီးရဲးရဲး၊ ဖရိဖရဲး၊ ငရဲးပြိတ္တာ၊ သစ်ပင်၏ အမည်ပရဲး၊ ယင်းရဲး၊ အံ့ဖယ်သရဲး၊ ကရဲးသသိ စသည်ဖြင့် မူလအသံသာ များသောအားဖြင့် ထင်၏။ အမြစ်သံကား

“မချိုမတွဲ၊ မွေးစရဲသို့၊ အိုဘဲသားများ”

“လုပ်ခြေစောင်းပဲ၊ ခိုင်းစရဲသို့၊ သုံးဆွဲခြောက် ယူဇနာ”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် အမြစ်သံ ထင်သော်လည်း မူလအသံကို စွဲရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။
ဝဆုံးသောအရာကား ဖောက်ဖောက်ရှုံးရှုံး၊ စီသည့်ရှုံး၊ ကျောက်မျက်ရှုံး စသည်ဖြင့်
မူလအသံ ၊ရံသည်ရှုံးသည် ဟူသော အမြစ်သံ ထင်၏။

ဟဆုံးဝဆုံး ယှဉ်ရာနှိုက်ကား ဖတ်ဖတ်ရှုံးရှုံး ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း မူလအသံမျှသာ
ထင်၏။

ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ဝံသည်ရုံးသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ထိတ်လန့်
ရွံ့ကြောက်ခြင်း မရှိဟူသော အနက်တည်း။

ရောင်ရုံးသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ခံစားသော အာရုံနှိုက်သာ နှလုံးချခြင်း
အနက်တည်း။ ညီးညီးရုံးရုံး ဟူသော ဝေါဟာရကား အရောင်အဝါ သန့်ရှင်းခြင်း
အနက်တည်း။

ဖရိုဖရဲ ဟူသော ဝေါဟာရကား ကစဉ်ကလျား နှံ့ပြားခြင်း အနက်တည်း။
အချိုကား ဖရသဒ္ဒါ နှံ့ခြင်းအနက်ကို ဟောသည်။ ထိုဖရသဒ္ဒါကိုစွဲ၍ ‘ဖရိုဖရဲ’
ဆိုကုန်သည် ဟူ၏။ သဒ္ဒါအနေ ပျက်လွန်း၏ သို့ ရှိ၏။

ငရဲ ဟူသည်ကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

ဖရဲ၊ ယင်ရဲ ဟူသည်ကိုလည်းကောင်း ယူသင့်၏။

အံ့ဖွယ်သရဲ ဟူသည်ကို အံ့ဖွယ် ဟူသော စကားသာ အရရှိ၏။ သရဲ ဟူ
သော စကားခွန်း အရမထွက်။

“ကြောက်ကြိမ်သရဲ၊ လွန်စွာမြဲလျက်”

ဟူ၍ စပ်သောအရာနှိုက်လည်း သရဲ ဟူသော စကားအရ မထွက်။

ကရဲကသီ ဟူသည်ကား ယခင် ဖရိုဖရဲ ဟူသည်နှင့် အရ တူသည်တွင် တစိတ်
ကွဲးသင့်၏။ ဤနှိုက် ဖရိုဖရဲ ဟူသည်ကို ဖရသဒ္ဒါ မယူမူ၍ မြန်မာဘာသာသက်
သက် အရထွက်အောင် ဆိုဦးအံ့။ ပြိုစေသည်ကို ပြိုသည်။ မြဲစေသည်ကို မြဲသည်
ဟူ၍ ဖဦးထုပ်ကို ရစ်သော အရေးအသံ။ တထွေးတလုံးတည်း ပြိုသည်၊ မြဲသည်
ဆိုလိုလျက် ‘ဖရိုဖရဲ’ ဆိုလေသည်။ ထို ဖရိုဖရဲ ဟူသော စကားအရလည်း ပြိုလေ
မြဲလေသောကြောင့် ကစဉ်ကလျား နှံ့ပြားသည် ဟူသော အနက် လည်းကောင်း
ဖြစ်၏။

ဤနှိုက် ကရဲကသီ ဟူသည်နှင့်အရ တစိတ်ကွဲးဟန်ကား ဖရိုဖရဲ ဟူသည်နှိုက်
‘အကွဲးအပြား အများဖြစ်၍ ပြန်နှံ့သည်’ ဤနှိုက် ကရဲကသီ ဟူသည်ကား အများ

မဟုတ်။ နှစ်ခုနှစ်ရပ် ကွဲပြားခြားနားကာမျှသော်လည်း ဣရဲးကသိ ယူသင့်သော
ကြောင့် တစိတ်ကွဲ သင့်၏။

မွေးစရဲသို့ဟူ၍ အမြစ်သံသည် မူလအသံကို စွဲရင်းကဲ့သို့ရှိဟန်ကား မွေးစား
သည်၊ ပြောစားသည်၊ လောင်းစားသည်၊ ချောစားသည်၊ ဖျက်စား၊ ဆီးစား၊
ကစားခုန်စား၊ ပြုစား၊ မှစား စသည်ဖြင့် 'စားသည်' ဟူသော စကားခွန်းလောင်း
စွက်၍ ဆိုမိန့်သည်နှိုက် အရမပြား။ ပြောသည်ကိုပင် ပြောစားသည်၊ လောင်းသည်
ကိုပင် လောင်းစားသည် စသည်ဖြင့် ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ မွေးသည်
ကိုပင် မွေးစားသည်ဟူ၍ အရမပြား ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ထိုသို့ မွေးစားသည်ကား
အထွေအရာမသင့် ဖြစ်အံ့သည်ကို တစိုးတစီမျှမထောက်၊ ကြောက်လန့်ခြင်းမရှိ၊ ရဲးဝံ
စွာ ရှင်လန်းသော နှလုံးတချောင်းတည်းဖြင့် မွေးမြူခေါက်ရက် မွေးမြူကျိုး ထင်
မြင်၏ဟူ၍ ဆိုလိုသော အရာ ဖြစ်၏။

ခိုင်းစရဲသို့ ဟူသည်နှိုက်လည်း နည်းတူ၊ ခိုင်းပယ်ခြင်းနှိုက် အထွေအရာ မတေး
အမှုကုန်သည်သာ ရဲးဝံစွာသော နှလုံးတချောင်းတည်း ခိုင်းပယ်သည်။ ခိုင်းပယ်ခြင်း
နှိုက် ရဲးခေါက်ရက်အမှုကုန်တွင်၏ ဟူ၍ ဆိုလိုသော အရာဖြစ်၏။

ဤနှိုက် မွေးစရဲသို့ ဟူ၍ သို့ ဟူသော စကားခွန်းကို ဆိုရာနှိုက် 'သို့' ဟူသော
စကားအရသည် မြို့သို့ ရွာသို့ ဆိုသောအရာနှိုက်ကဲ့သို့၊ တံ အနက်ကဲ့သို့၊ ဤသို့ ဟူ
သော ဥပမာ အနက်ကို ကဲ့ဟူသော ပုဒ်မပါမူ၍ ငါသို့သသူ၊ ထိုသို့သသူ၊ နတ်သို့
လှသား စသည်ဖြင့် ငါ ကဲ့သို့၊ ရှင်ကဲ့သို့၊ ထိုသူကဲ့သို့၊ နတ်ကဲ့သို့ ဟူ၍ ကား မဆို။
သို့ ဟူ၍ သာ ဆိုမိန့်ခြင်း ဥပမာ အနက် ဟူ၍ ခွဲးသင့်၏။ ထိုတွင် မွေးစရဲသို့
ဟူသည်နှိုက် သို့ ဟူသော စကားခွန်းသည် ဥပမာ အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဖြစ်
သင့်ဟန်ကား မွေးစားခိုင်း ပယ်ခြင်း၌ မသင့် ဖြစ်အံ့သည်ကိုမျှ မဆောက်မတေး
မလေးမခံ ရဲးဝံခေါက်ရက် အကျိုးထင်မြင်ဖူး သသူကဲ့သို့ ငါနှိုက်လည်း ရဲးဝံ
ခေါက်ရက် ဖြစ်၏ ဟူ၍ ဥပမာ အနက်ပေါ်အောင် ယူရာ၏။ ဤနှိုက် ခိုင်း
မျဉ်း ပျောင်းညွတ်၍ ယူ၏ သို့ ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ရွာ ဟူသောစကား
အရနှိုက် ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ရဲ့ ဟူသော အဖြစ်သည် မာဂလည်း မဟုတ်၊ ရှမ်းယွန်း
စသော လူမျိုးတို့ဘာသာလည်း မဟုတ်ရာ။ မြန်မာဘာသာ ဖြစ်ရာ၏။ သည်မြန်မာ
မှုနှိုက်လည်း သင့်ရာ စွဲးမှီရာ အနက်ရသင့်သည်ကို ထောက်၍ စိတ်ဖြာ လိုက်သည်။
သဘောယုတ္တိကို ဆင်ခြင်ရာ၏။

ဝဆွဲသော အရာနှိုက် ဖောက်ဖောက်ရွဲရွဲ ဟူသော ဝေါဟာရကား အလုံး
အဖန် ဖွဲ့သန်ပြည့်ဝသည်။ မညစ်မနှမ်း သန့်ရှင်းသော အမှုအရာ ရှိသည်ကို ရွဲရွဲ
ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ စီသည့်ရွဲ ဟူသည်နှိုက် တန်ဆာအထူး၏ အမည်မျှ

သာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို ရွှံ့၊ ဟူသော တန်ဆာကား ပုလဲး၊ သန္တာ၊ နီလာ၊ ဥဿဘယား ပြယား၊ ဂေါမိတ် စသော ကျောက်မျိုး၏ အမည် ဝိသေသလည်း မထင်။ လည်ရွှံး တန်ဆာ ရွှံးပုတီး စသည်ဖြင့် အမည်မျှသာ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

“မခေါမကြေး၊ စီလုံးရွဲသို၊ မတွဲးမထော်”

“မိစ္ဆာစိုးကဲး၊ ယွင်းချွတ်လုံးမူ၊ မျက်ရွှံးလည်ဝယ်”

စသည်ဖြင့် အစပ်အဟပ်လည်း ထင်စွ။

ကျောက်မျက်ရွဲ ဟူသည်ကား ကျောက်မျိုးအမည် ဝိသေသ တည်း။ ဤနှိုက် ဖောက်ဖောက် ရွှံးရွှံး ဟူသည်နှိုက် ‘ရွှံးရွှံး’ ဟူသော ဟဆွဲအသံ နှင့် ထွေးယှက်တတ် ၏။ ‘ရွှံး’ ဟူသည်ကား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ရွှံးတန်ဆာကဲ့သို့ အလုံးအဖန် ဖွံသန် ပြည့်ဝသည်၊ သန်ရှင်း ညီညွတ်သည် ဟူသော အနက်။ ‘ရွှံး’ ဟူ၍၊ ဟဆွဲ အသံကား စိုဖတ်ရွှမ်းစက်သည် ဟူသော အနက်။ ဤသို့ ကွဲအောင် ယူသင့်၏။

* ရုံသည် ရွဲ သည်-ဟူသော အမြစ်သံ နှိုက်လည်း ယိုင်သည် ထဲ့သည်-ဟူသော စကား ခွန်းနှင့် ထွေးယှက်တတ်၏။ ရွဲ သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ဆိုးသွမ်း ပျက်ချော်သည် ဟူသော အနက်၊ ယိုင်သည် ထဲ့ သည် ဟူသော အရာသည်ကား ယိမ်း ယိုင်ခြင်း အနက်။ ဤသို့ ခွဲသင့်၏။ အိုးယဲ့၊ စလောင်းယဲ့၊ နွားချိုယဲ့၊ ကယဲ့၊ ကတည်၊ ပြုကျင့်သည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ယိမ်း ယိုင်ခြင်း အနက် ချည်း ဖြစ်၍၊ ယအက္ခရာ ဆိုလိုရင်း မူလ ဖြစ်၏။ ထို မူလ အက္ခရာကို သတိမရ သသူတို့အား သတိရှိစေခြင်းငှာ ဆိုလိုက်သည်။ မူလ အက္ခရာကို သတိရှိလျက်ပင် အတွင်းသို့လိုက်၍ ရေးဖတ် ကုန်သည်လည်း ရှိ၏။

ဟဆွဲသော အရာနှိုက်လည်း ရွှံးသည်-ဟူသော ဝေါဟာရကား ရှောင်ခွာခြင်း အနက်တည်း။ နှိုင်းရွဲ သည်-ဟူသည်ကား အမြစ်သံနှိုက် နှိုင်းရှည်သည် ဟူသော ဉာသတ်အသံနှင့် ထွေးယှက်တတ်၏။ နှိုင်းရွဲ ဟူသော နောက်ပစ် အသံကား ဥပမာ အနက်။ နှိုင်းရှည် ဟူသော ဉာသတ်အသံကား ပမာဏအနက် ဟူ၍၊ ခွဲသင့်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ ပျို့၊ ကဗျာတို့နှိုက်လည်း

“ပေါ်သစ် လဲလဲ၊ အာနိကဲ့သို၊ နှိုင်းရွဲ မမြော်”

“ထိုကြောင့် နှိုင်းရွဲ၊ ပဲမာဠေ၊ သိုးဆဲ သိုးဖန်”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် နောက်ပစ်ရာနှိုက် ဥပမာအနက် ထင်၏။

* ရုံရွဲ၊ ခွဲ ‘ရေးထိုး’ မတွေ့ရ။ ‘မူ့၊ ကျို’ သာ ရှိသည်။

“နှစ်ပါးနှိုင်းရှည့်၊ နှိန်းလာလှည့်လည်း၊ ပြိုပြည့်သတ္တံ”
“ထောက်ထား နှိုင်းရှည့်၊ မင်းရိပ်ကြည့်၍၊ မင်း၏ စိတ်ညာဉ်”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ညသတ်ရာနှိုက် ပမာဏအနက် ထင်၏။

ဟဆုံးဝဆုံးယှဉ်သောအရာနှိုက်ကား ယခင် ဆိုအပ်ပြီးသော စိုဖတ်ရွှမ်းစက်သည် ကို ‘ရွှမ်းသည်’ ဆိုသော အရာသာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ရွှမ်းရွှမ်း၊ ရွှမ်းရွှမ်း ဟူသော ဝေါဟာရတို့သည် စိုစွတ်သည်ဟူသော အနက်ချည်တည်း။ စပ်အင်ကား မြင်သာ လေအံ့သည်။ ရ်း ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ရော)

၂၁၂။ ရပျည်း သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ ဝေါဟာရများ

ရော့ကာရန္တနှိုက်ကား ထွေးရောသည် ဟူသော သက်သက် မူလ အသံမျှသာ ထင်၏။ သိသာပြီ။ ရော့ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ရှော်-ရှော်)

၂၁၃။ ရပျည်း ဟထိုး၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ ရွှေထိုး ဝေါဟာရများ

ရှော်ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆုံး လည်းကောင်း ထင်၏။ တွေးရော်သည်၊ ရည်ရော်သည်၊ တရော်၊ ရင့်ရော်သည်၊ စင်ရော်၊ သရော်ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ရ သက်သက်တည်း။ ရှော်တေ-ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ဟဆုံးတည်း။

ထိုတွင် တွေးရော်သည်၊ ရည်ရော်သည် ဟူသော အရာနှိုက် ဇရင်၏ ဟူသည်ကား ခန့်တွက်ခြင်း အနက်တည်း။

တရော်-ဟူသော ဝေါဟာရကား အမည် မျှသာလည်း ဟူသင့်၏။ သဘော အနက် ထွက်အောင် ကြံ၍ ဆိုမှုကား ဘေးဒဏ် ပျောက်ကြောင်း ရော်၍ ပြုသော အသုံး အဆောင် ဖြစ်၍ ‘တန်ရော်’ ဟု နသတ် အဓိပ္ပာယ်သော်လည်း ဖော်ရာ၏။ ဘေးဒဏ် ပျောက်ကြောင်း ဆေးလျော်သော အသုံး အဆောင် ဖြစ်၍ ‘တန်လျော်’ ဟူသော လ အက္ခရာ ယပင့် ဟဆုံး အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ဖော်ရာ၏။ ညဏ်လှိုက်ဆိုသော်လည်း ခြင်ဆင်။

ရင့်ရော်သည် ဟူသော ဝေါဟာရကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ ကြွေးကြော်ခြင်း အနက်တည်း။ ထျက်ရော်သည်၊ ကျေးငှက် ရော်သည် ဟူသော ဝေါဟာရသည်လည်း ရင့်ရော်သည် ဟူသော အနက်လည်းကောင်းတည်း။

စင်ရော်ဟူသော ဝေါဟာရကား အမည်မျှသာ ဟူသင့်၏။ ယခင် ရင့်ရော်သည် ဟူသော အရာကို စွဲ၍ 'ရင့်ရော် ကြွေးကြော်တတ်သည်' ဟူသော အနက်ကိုလည်း ယူသင့်၏။ အချို့ ဇင်ယော် ဟူ၍ ပျော့ညံ့သော ရေးဖတ်ခြင်းကို ပြုကုန်၏။

သရော် ဟူသည်ကား ညစ်ညမ်းသည် ဟူသော အနက်တည်း။ ထို ဝေါဟာရ ကား ရှေး သူ့ဟောင်းတို့ စကားဟူ၏။

“လူပျက် လူချော်၊ လူ သရော်နှင့်၊ ပေါင်းဖော် တုံလျက်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သောအရာ ထင်၏။

ဟဆုံးသော အရာနှိုက် * ရှော်တေဟူသည်ကား သစ်ခေါက်သစ်ခွံကို တေထု အပ်သော အထည်တည်း။ ဤနှင့်လျော်စွာ ရှော်ဖြူ၊ ပိုက်ဆန်ရှော်၊ ချဉ်ပေါင်ရှော်၊ ထန်းရှော် စသည်ဖြင့် မကွဲမပြား ရေးဖတ်သင့်လျက် ထန်းလျော်ဟူ၍ လ အက္ခရာ ရေးဖတ်ကုန်သည်ကား ကွဲပြားကောင်းအံ့ မထင်။ ရော် ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(လ၊ လျ၊ လွ၊ လှ၊ လွှ)

၂၁၄။ လဗျည်း အပင့်၊ ဝဆွဲ၊ ဟဆိုး ဝေါဟာရများ

လ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ ယပင့် လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲ လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲဟဆွဲယှဉ်လျက် လည်းကောင်း ထင် ၏။ တလလပြုသည် စန္ဒသဒ္ဒါ၏ အနက် လ၊ မာသသဒ္ဒါ၏ အနက် လ၊ * ထိတ် လသည်၊ ညှိုးလသည်၊ ယုတ်မာတလ္လသည် စသော ဝေါဟာရတို့ကား လ သက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။ ငယ်လျသည်၊ နှမ်းလျသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ယပင့် ဝေါဟာရတည်း။ ဖြူလွလွ၊ တလွလွ ဟူသော ဝေါဟာရကား ဝဆွဲ ဆိုမိန့်ခြင်း တည်း။ အဆင်းလှသည်၊ တတ်လှ၊ လိမ္မာလှသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ဟဆွဲ ဝေါဟာရတည်း။ လွှ ဟူသော ဝေါဟာရအမည်ကား ဝဆွဲ ဟဆွဲ ဆိုမိန့်ခြင်း တည်း။

ထိုတွင် တလလပြုသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား မိမိကိုယ်ကို တကျင်းကျင်း တပပ ပြုသည်ဟူသော အနက်တည်း။

* ယခု 'လျော်တေ'ဟု ရေးသည်။ * 'ထိတ်လန်'ဟု ရေးသည်။

စန္ဒ သဒ္ဓါ၏ အနက် လ ဟူသည်ကား အမည်မျှလည်း ဟူသင့်၏။ တလ ထင်မြင်သော အခြင်းအရာကို စူး၍ လ ဟူသော အမည်ဖြစ်၏။ ဟူ၍ သော်လည်း ဆိုသင့်၏။ မာသသဒ္ဓါ၏ အနက် လ ဟူသည်ကို ယခင်နည်းတူ အမည်မျှလည်း ဟူသင့်၏။ လဗိမာန်၏ ပြည့်ခြင်းကွယ်ခြင်းကို စူး၍ ပိုင်းခြားအပ်သော ရက်အစု ဖြစ်၍ လ ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်လည်း ဟူသင့်၏။

ထိတ်လသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်ကား ‘ထိတ်လန့်သည်’ ဟူသော နှ သတ် အသံရွှေ၏ သို့ ရှိ၏။ ညှိုးလသည် ဟူသော အရာနှိုက်လည်း နည်းတူဖြစ်သင့်၏။ ထို တွင် ထိတ်လန့်၏ ဟူသည်ကား ထိတ်သည်၊ လန့်သည် အနက်မှထူး။ ကြောက်ခြင်း သဘောချည်း ရသင့်၏။ ညှိုးလ ဟူသည်နှိုက်ကား ‘လန့်သည်’ ဟူသော အနက်ယူ၍ လန့်သည်ကား အကြောင်း၊ ညှိုးသည်ကား အကျိုးဟူ၍ အကြောင်းအကျိုး ယူ သင့်သည်သာ ထူးကောင်း၏။

ယုတ်မာ တလ္လသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား တန်ခိုးကျက်သရေ နှမ်းနယ် ခြင်းကို ရည်၍ ရွှေသူဟောင်းတို့ ဆိုမိန့်သော အရာမျှသာ ဖြစ်၏။

ငယ်လျသည်၊ နှမ်းလျသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား အားနည်းခြင်း၊ သိမ်ငယ် ခြင်း အနက်မျှသာတည်း။

ဖြူဖြူလူလူ၊ တလူလူဟူသော ဝေါဟာရကား ဂုဏ်အထူးထင်သော အခြင်းအရာ မျှကို ဆိုသော စကားခွန်းသာ ဟူသင့်၏။

အဆင်းလှသည်၊ တတ်လှ၊ လိမ္မာလှသည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား တစိတ်မျှ ကွဲသင့်၏။ အဆင်းလှသည်ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လှ၏ ဟူသည်ကား မျက်စိ အာရုံ တော်သင့်ကောင်းမွန်ခြင်း အနက်မျှသာတည်း။ တတ်လှ၊ လိမ္မာလှသည် ဟူ သော ဝေါဟာရတို့ကား အတတ်လိမ္မာ လွန်၏ ဟူ၍ လွန်သော အရာနှိုက်သာ ဆိုခြင်း အနက်ထင်သောကြောင့် တစိတ်မျှ ကွဲကောင်း၏။ လူ ဟူသော အမည် ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာတည်း။ လ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(လ၊ လျ၊ လှ)

၂၁၅။ လဗျည်း အပင့်၊ ဟထိုး၊ ဝဆွဲ၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

လ၊ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်ဟဆွဲ လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲဝဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။ လ၊ ရောက်သည် ဟူသော ဝေါဟာရကား လ သက်သက်တည်း။ အလောင်းအလျာ၊ နှုတ်လျာဟူသော ဝေါဟာရကား

ယပင့် ဟဆွဲးတည်း။ ဓားဖြင့်လွှာသည်။ ပါးပါးလွှာလွှာဟူသော ဝေါဟာရဓား
ဟဆွဲး ဝဆွဲးတည်း။

ထိုကွင် လာ၏ ဟူသည်ကား မိမိသို့ ရှေးရှုရောက်ခြင်းအနက်တည်း။ ရောက်ခြင်း
ဟူသည်ကား မိမိသို့ လည်းကောင်း၊ သူတပါးသို့ လည်းကောင်း၊ ရှေးရှုလည်း
ကောင်း၊ နောက်ပေးလျက် လည်းကောင်း ရောက်ကာမျှ အနက်တည်း။ ဤသို့
ကွဲးကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

မျက်စိနှိုက် သလာရုံသည် ဆိုသော အရာကား မာဂဘောသာအားဖြင့် ‘သူလာ’
ဟူ၍ ဆိုသောအရာ ဖြစ်သင့်၏။ သူလာ သဒ္ဒါကား တံကျင်ကိုဟော၏။ တံကျင်
သဖွယ် မျက်နက်အဝန်းအလယ်တွင် ကန်လန်ထင်သော အရာကို စွဲ၍ ဆိုသကဲ့သို့
ရှိ၏။

ပုဆိုးအနားမဲ့ကို * ပလာ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းကား ကုလားတို့မှရသော အမည်
ဖြစ်သင့်၏။ ထိုကို အစွဲမူ၍ အဝတ်တန်ဆာ များစွာမဆင်၊ တော်သင့်ရုံမျှကို
ပလာ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းစသော ဝေါဟာရကား များစွာရှိ၏။

အလောင်းအလျှာ ဟူသော ဝေါဟာရကား မပြီး မပြေသေး၊ ပြုပြုပြင်ပြင်
ဖြစ်ထွန်းဆေးမျှကို ဆိုသော စကားခွန်းတည်း။

နှုတ်လျှာ ဟူသော ဝေါဟာရကား ထင်မြင်ကောင်းသော ဖြစ်ဖက်ရပ်နှင့်တကွ
ဇိဝှာပံသာဒ၏ အမည်မျှသာတည်း။

ခာဖြင့်လွှာသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ပါးပါးဖျာလို၍ လှီးဖြတ်ဆော
အမှုအရာကို ဆိုသော စကားခွန်းတည်း။

ပါးပါးလွှာလွှာဟူသည်နှိုက် လွှာသည်ကား အကြောင်း၊ ပါးသည်ကား အကျိုး
ဟူ၍ ခွဲသင့်လေ၏။

- “ပါးပါးလွှာလွှာ၊ ကြုံထူးစွာ၍”
- “တွင်းခေါင်းလွှာလွှာ၊ အကာဖြဲဖြဲ”
- “အရေလွှာလွှာ၊ သုံးထွာရှည်ရှည်”

ဤသို့စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ‘လှာလှာ’ဟူ၍ ဟဆွဲးမျှသာ စာအချို့ ရှိကုန်
သည်ကား ‘လှာ’၏ အရအနက်မထင်။ လာ ကရန္တ ပြီးပြီ။

* ယခု ‘ပလာ’တုရေးသည်။

(လိ လိ၊ လှိ လှိး)

၂၁၆။ လဗျည်း ဟထိုး၊ လုံးကြီးတင်၊ ဆန်ခတ် ဝေါဟာရများ

လိ-လိ တာရန္တတို့တွင် လိကာရန္တနှိုက် ဝေါဟာရမထင်။

လိ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်နှိုက် “ရောင်ဝန်တဏှိ၊ နှစ်ပါးလိသော်၊ မမိ
ဂဏှ” ဟူ၍၊ ချင်းသည်၊ လိသည် ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ
တလိ၊ နှစ်လိ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သည်ကား များ၏။

ဟဆုံးသောအရာနှိုက် ကြုံလိုသည် ဟူသော မူလအသံ၊ ဖြတ်လှီးသည် ဟူသော
ဝိသဇ္ဇနီအသံ ထင်၏။ လိ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(လု၊ လှ)

၂၁၇။ လဗျည်း ဟထိုး၊ တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

လု ကာရန္တနှိုက်ကား လုယက်သည်၊ ရောက်လုလု၊ ရလုလု ဟူသော လသက်သက်
ဆိုမိန့်ခြင်း။

“သဒ္ဓါလုလု၊ တောထွက်မှုကို”

“ရချင်လုလု၊ တောင်းသည့်ဆုဖြင့်”

ဤသို့စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ဟဆုံးထင်၏။ ထိုတွင် လုယက်သည်ဟူရာနှိုက်
လုသည်ဟူသော စကားခွန်းကား အနိုင်အထက် သိမ်းယူခြင်းအနက်တည်း။ ရောက်
လုလု၊ ရလုလု စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ရောက်အံ့၊ ရအံ့သည်ကို နိုးပြီဟူ၍၊
ဆိုသော စကားခွန်းတည်း။ သဒ္ဓါလုလု၊ ရချင်လုလု ဟူ၍၊ ဟဆုံးဆိုမိန့်သော အရာ
နှိုက်ကား အားကြီးစွာ၊ ခင်မင်စွာဖြစ်သော အခြင်းအရာ အနက်တည်း။

“ခါလည်လုလု၊ ရတုသစ်သစ်”

“သားရှင်ယခု၊ ရောက်လုလုဟု၊ ရှုလင့်ကာသာ”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ရောက်လတ္တံ့ အနီးခါလည်၊ လုလု ဟူ၍၊
ဟဆုံးဆိုမိန့်သောအရာကား ခါလည်ပြီး အနီး ဤသို့ကဲ့လေသည်။ ခါလည်လုလု

ဟူသော အရာကဲ့သို့ ဖြစ်ပြီးအနီးကို 'လူလူ' ဆိုမိန့်သော အရာကား တွေခဲး၏။ ဤနှိုက် ခါလည်လူလူကို ရောက်လူဟူသကဲ့သို့ ရောက်လတ္တံ့အနီး ယူချေသော်-

“လ ကဆုန်သည်။ ပဇ္ဇန်ရိုက်မြည် ချန်းချန်းတည်း”

“စကားကြော့မည်၊ သော်တာပြည့်ဝယ်၊ နတ်၏ရထား၊ တင်လာ ငြားသည်”

စသည်ဖြင့် ကဆုန်လကို ဆိုသောအရာဖြစ်၏။ ကဆုန်လ ဟူကလည်း ဝေါဟာရမျှ သာ။ ရံခါ နှစ်ကြောင်းဂေါဇာ ရောက်သောအားဖြင့်ကား 'ခါလည်ပြီးသာ။ ကေန္တ ဝေါဟာရမျှသည်လည်း ခါလည်ပြီးသာ ယေဘုယျ။ ဤသို့လျှင် ကဆုန်ဟူက ခါလည်ပြီးသာ ယူသင့်သောကြောင့် ရောက်လတ္တံ့ဟူ၍ မယူသာဖြစ်၏။ “သဒ္ဒါ လူလူ၊ ရချင်လူလူ” ဟူသကဲ့သို့ အားကြီးခြင်းအနက်၊ ခင်မင်စွာဖြစ်ခြင်းအနက်ဟူ၍ လည်း သဘောမသင့်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။ လူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(လူ၊ လူး၊ လူ)

၂၁၈။ လဗျည်း ဟထိုး၊နှစ်ချောင်းငင်၊ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

လူ ကာရန္တနှိုက်ကား လသက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်းထင်၏။ ထိုတွင် လသက်သက်နှိုက် လန်းလူးသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ လူသတ္တဝါဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ပရုတ်ပလူဟူသော တိရစ္ဆာန်အမည်၊ သလူဟူသော သစ်ပင်ငယ်၏ အမည်၊ သာလူဟူသော အုပ်မျိုးထည်မျိုး၏အမည်။ ဤမှတပါး မထင်ရှားသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ။ များလေအံ့ဖြစ်၍ မထုတ်ပြီ။

လူးလည်းသည်၊ လူးဆတ် ဟူသော စပါး အမျိုး အမည်၊ နတ် ဘီလူး ဟူသော ဝေါဟာရရွယ်လူးဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ဟဆွဲရုနှိုက်ကား ပေးလူသည် ဟူသော မူလ အသံမျှသာ ထင်၏။

ထိုတွင် လန်း လူသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် လန်းသည် ဟူသော စကားသာ အရ ရှိ၍ လူသည် ဟူသော စကား အရ မရှိ။ ဖက်ကာမျှလည်း ဟူသင့်၏။ လူးသည် ဟူသော စကား အရ ကြာကြာ ထောင်ထောင် ဟူသော အနက်ကိုလည်း ယူသင့်၏။

လူ သတ္တဝါ ဟူသည် နှိုက်ကား လူစ သဒ္ဒါ၏ အစိတ် စ ကျေ၍ လူ အစိတ် ၂ကို ဦးစီးအသံဖြင့် ဆိုမိန့်သည်လည်း ဟူကုန်၏။ ထိုသို့ ယူလျှင် မာဂဏေကို စွဲမိ

သော အရာ ဖြစ်၏။ လန်း လူစွာ ဖြတ်တတ်သောကြောင့် ‘လူ မည်၏’ ဆိုသော် လည်း သင့်၏။ ထို လူ ဟူသော ဝေါဟာရသည် ဘုံနှင့် တကွ သတ္တဝါ အလုံးစုံ ကိုပင် ‘လူ’ ဟူသော ဝေါဟာရလည်း ထင်၏။ ဩ ကာသ လောက ဟူသည်တွင် ဘုံလည်း လောက မည်ဟန်၊ လောက သဒ္ဓါကား လူစ ဓာတ်ဖြင့် ထို လူစ သဒ္ဓါကို စွဲ၍ လူဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်ဟန်ကို လည်းကောင်း၊ ထို လောကသည် ဇာတိ ဟူသော လန်း လူစွာ အညွန့် ရှိ၍ ဖြစ်ပြန် တုံတုံ ဖြစ်တတ်ဟန်ကို လည်းကောင်း နှလုံး သွင်းလင့်။ ဘုံကို လွှတ်၍ ဘုံနေ သတ္တဝါမျှကို ရည်၍ လူ ဟူသော ဝေါ ဟာရလည်း ထင်၏။

“လူသုံးပါးကို၊ မသွားခေါက်ရက်၊ ကြည့်ဝဲကွက်၍။”
“သုံးပါးလူကို၊ ဆယ်ယူကယ်ရလို၏ တည်း။”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့၌ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေဟူသော လူတို့နေရပ်ဘုံကို ကြည့်ဝဲ၍ မသွားခေါက်ရက် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထို တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေတို့ကို ဆယ်ယူ ကယ်တင်လို၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း သဘော မသင့်သောကြောင့် ဘုံနေ သတ္တဝါမျှကို ရည်၍သာ ‘လူ’ ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ဘုံနေသတ္တဝါတို့တွင်လည်း မနုဿဘုံနေ သတ္တဝါမျှကိုသာ ရည်၍ လူ ဟူသော ဝေါဟာရလည်း ထင်၏။

“လူကိုထားဘိ၊ သိကြားသော်မြို့၊ ဦးဖြင့်တို့၏။”
“ဤလူတို့အား၊ နတ်သိကြားလျှင်၊ ဟန်တားပါလင့်။”

ဤသို့ စသော အဆိုအမိန့်တို့၌ မနုဿဘုံနေမျှကိုရည်၍ ‘လူ’ ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။ မနုဿဘုံတွင်လည်း သဗ္ဗဝါသ၌ ကျင်လည်သော လူကိုသာ ရည်၍ လူ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းလည်း ထင်၏။

“နားတံချူဖြင့်၊ ရှင်လူဆွတ်စေ ပြီးသတည်း”
“ဟိုက်မျက်ရှင်လူ၊ နာသောသူတို့၊ ယူကာသောက်က”

ဤသို့ စသော အဆိုအမိန့်တို့၌ ရှင်လူဟူသော စကားခွန်းဖက်လျက် ဆိုသော ကြောင့် ရဟန်းလွတ်၍ ဂိဟိဘာဝ ဖြစ်သော စာရာ ဝါသနီက ကျင်လည်သော သူကို ရည်၍ ‘လူ’ ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် လူ ဟူသော စကားခွန်း၏ အရာနည်းများ အကျဉ်း အကျယ်ကိုလည်း ခွဲသင့်၏။

ယင်းမှ တပါး လူသုံးပါးဟူလျှင် နတ်လူမြဟွာ ယူသင့်သောအရာ၊ ကိုယ့်ထက်၊ ကိုယ့်တူ၊ ကိုယ့်အောက်၌ ဟူ၍ ယူသင့်သော အရာ၊ ချစ်သူ မုန့်သူ လျစ်လျူ ဟူ၍ ယူသင့်သော အရာတို့ကိုလည်း အရာသို့ လိုက်၍ ခွဲသင့်၏။

“သုံးပါးလူကို၊ ဆယ်ယူကယ်ရလို၏၊ တည်း”

စသော ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက် လူ နတ် ဗြဟ္မာ ဟူသည်ကို ယူ။

“လူသုံးပါးနှင့်၊ မပြားရောပြွမ်း”

ဟူသည်နှိုက်ကား ကိုယ့်ထက်၊ ကိုယ့်တူ၊ ကိုယ့်အောက် ဟူသည်ကို ယူ။

“မုန်းချစ်လျစ်လျူ၊ သုံးပါးလူကို”

ဟူသည်နှိုက်ကား လင်္ကာရီတိုင်း မုန်းသူ၊ ချစ်သူ လျစ်လျူမျှသော သူ ဟူသည်ကို ယူ။ ဤသို့ အရာအလိုက် နှလုံး သွင်းရာ၏။ မခဲလွန်းသော်လည်း အလျဉ်းသင့် ကြိုက်သည်။ သတိမဲ့တို့ သတိ ရှိစေလို၍ ရေးလိုက်သည်။

ပရွက်ပလူ၊ သလူ ဟူသော အမည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကစမှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုတွင် သာလူ ဟူသည်ကား ကျည်းတို့မှ ဖြစ်သော အဝတ် အထည်သာ ထင်သောကြောင့် ကုလားတို့၏ ဝေါဟာရ မူလ ဖြစ်သင့်၏။

လူးလည်းသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက် လူးသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား လိမ်းကျံသည် ဟူသော အနက်တည်း။ * လည်းသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား မထောက်မကြံ မြေစသော တည်ရပ်၌ စင်းလင်းတည်သော အခြင်းအရာ ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုကို ထောက်လျှင် လည်းသည် အကြောင်း၊ လူးသည် အကျိုး ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လူးသည်ကား အကြောင်း၊ လည်းသည်ကား အကျိုး ဟူ၍ လည်းကောင်း အကြောင်း အကျိုး ပြန်ကာ လှန်ကာ ယူကောင်း အံ့သို့ ရှိ၏။

လူး ဟူသော စပါးမျိုး၏ အမည်၊ နတ် ဘီလူး ဟူသည်တို့ကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

နတ် ဘီလူး ဟူသည်ကိုကား ဘီရူ ဟူသော မာဂဇ္ဇိန် ရ ကို လ အသံဖြင့် ဆိုမိန့်လေသည်။ ဘီရူ သဒ္ဒါ၏ အနက်ကား ကြောက် လန့်ခြင်းကို ဟော၏။ ကြောက်ဖွယ် လန့်ဖွယ်သော အရုပ်အဆင်းအချင်းရှိ၍ ‘ဘီလူး’ ဆိုသည်လည်း ဟူ ကုန်၏။ ထိုသို့ ယူမှုကား မာဂဇ္ဇာသာ မူလ ဖြစ်၏။ ‘ဘျလူး’ ဟူ၍ ယပင်ရေး ပတ်ကုန်သည်ကား ထူကို ယ-ပြု ကာသာ ဟူ၏။

ရွယ်လူးသည်ကား ပျိုငယ်သော အရွယ်ကို ဆိုသော အရာ သူဟောင်းတို့၏ ဝေါဟာရတည်း။

“သည်းချာရွယ်လူး၊ နာဘိဦး”

“ကာလရှည်ကျူး၊ ပျိုရွယ်လူးက”

စသည်ဖြင့် အဆိုအမိန့်ကား ထင်စွ။

* ယခု ‘လဲ’ တဲ့ ရေးသည်။

မေးလှသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း လူ၏ဟူသည်ကား ပေးခြင်းအနက် ကိုပင် သံသရာကျိုးကိုခွဲခြင်းသဘောမျှကိုစွဲ၍ ‘လှသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ မာဂဇနိုက် ‘ရဇ္ဇဒေထ’ စသည်နှိုက် သံသရာကျိုးကို ခွဲသော အရာ မဟုတ်ဘဲ ဖြစ်၍ ဒေထကို ‘ပေးလော့’ ဟူ၍ ယောဇနာကုန်သည်။ ဒါနံဒေသ စသည်နှိုက်ကား လှလော့ ဟူ၍ အနက် ယောဇနာတော် မူကုန်သည်။ သဘော အားဖြင့်လည်း ပေးခြင်းအနက်၊ သဒ္ဓါအားဖြင့်လည်း ဒါဓာတ်အဖြစ် တူလျက်ပင် ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း သံသရာကျိုးကို ခွဲ-မခွဲမျှသာ ကွဲသင့်သည် ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ရဟန်းပုဏ္ဏား၊ သူတောင်းစားတို့ကို လှသည်၊ ကျေးကျွန် အမှုလုပ် စသည် တို့ကိုကား ပေးသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

“အသက်ဟူသည်၊ အလှခံလာ”
“ပိတ်ပိုးချည်ဖြူ၊ နတ်လျှင်လှသည်၊ ဟူဟူသမျှ”
“အိမ်ရာဆောက်ဦ၊ ဆီမီးဟူသား၊ အလှဝတ္ထု”

စသည်ဖြင့် သံသရာကျိုးကို ခွဲသောအရာနှိုက် လှသည် ဟူ၍ စပ်ဟပ်သော အရာ။

“ထီးဖြူပေးလေကောင်းအံ့နည်း”
“အခွင့်မပေး၊ အရေးကန်ကန်”
“ထီးသော်လည်းပေး၊ အရေးမမြော်”

စသည်ဖြင့် သံသရာကိုခွဲသည်နှင့် မစပ်သော အရာနှိုက် ပေးသည် ဟူ၍ သာ စပ်ဟပ် သော အရာတို့သည်လည်း ထင်စွ။ လူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(လေ လေး လော့၊ လှေ လှေး လှေ့၊ လှေ့ လှေ့)

၂၁၉။ လှည်း၊ ဟထိုး၊ ဝဆွဲ၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ်
ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

လေ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် လေရေဟူသောအရာ၊ ပြုလေမှုလေ သည်၊ ပလေပစာ ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား မူလ အသံ။ လေးလံသည်၊ ချိန်ခွင် အလေး၊ လက်နက်လေးမြား ဟူသော အရာတို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံ။ အလှေအလာ ဝက်ထိရစ္ဆာန်ကို ခေါ်ဝေါ်သောအရာနှိုက် ‘လှေ’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား အမြစ်သံတည်း။ လှည်းလှေ ဟူသော အရာနှိုက်ကား ဟဆွဲသည်နှိုက် မူလအသံ တည်း။ ကွကွလှေးလှေး၊ အမှားအလေး ဟူသော အရာတို့ကား ဟဆွဲ ဝိသဇ္ဇနီသံ

တည်း။ လွင့်သည်၊ လေ့သည် ဟူသော အရာကား ဟဆုံးအမြစ်သံတည်း။ ဝဆုံး
သော အရာနှိုက်ကား မူလကိုအားဖြင့် လောက်လေ့သည်၊ ပြီးလေ့သည်၊ ရမ်းလေ့
သည် ဟူသော အမြစ်သံသာ ထင်၏။

ထိုတွင် လေ့ရေ ဟူသည်နှိုက် လေ ဟူသည်ကား စတုဇရုပ် ဝါယောဓာတ်အမည်
မျှသာတည်း။ ထိုလေသည် အဘည်အရပ် မနေ တောင်တောင် မြောက်မြောက်
ပေါက်ရောက် ရွှေသွားခြင်းသာ ထင်သကဲ့သို့၊ အတည်အရပ် မနေ တောင်တောင်
မြောက်မြောက် သွားလာ လည်ပတ်ခြင်းများသည်ကိုစွဲ၍ လေလွင့်သသူ၊ လူလေ
လူပင် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ပြုလေ မူလသည် ဟူသော အရာနှိုက် လေ ဟူသော စကားအရ အထူးမထွက်။
ပြုခြင်း မူခြင်း ကိရိယာကို လေးလေးဖင့်ဖင့် ထင်စေသော အခြင်းအရာမျှသာတည်း။

ပလေပစာ ဟူသည်လည်း အရထူး မထင်။ ကြံ၍ ယူမှုကား ပလုံးပထွေးဟူသည်
နှိုက် ပအက္ခရာတို့ကား ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှသာ ဟူသကဲ့သို့ ဖက်ကာမျှသာ ယူ၍
လေ၏ အရ၊ စာ၏ အရကို ဟူသင့်၏။ ယူသင့်ဟန်ကား ပြောဆိုပြုကျင့်သော အရာ
သည် အစွဲရရ အဖတ်တင်တင် မထင်မမှတ်ရ၊ ပြောဆို ပြုကျင့်သော အမှုအရာမျှ
သာဖြစ်၍ နာခံသောသူတို့၏ နားနှလုံး၌ မဂပ်မငြိ မစွဲ မထင်။ လေခတ်လျှင်
ပါရှာလေသော ပေါ့သောအမှုကိုသည် လေကိုသာ ပါလေသည်။ လေ၏ အစာအဖို့
သာ ဖြစ်လေသည်။ ထိုအမှုကိုသည် လေ၏ အစာမျှသာ ဖြစ်လေသကဲ့သို့ ထိုသူအမှု
အကျင့် ပြောဆိုခြင်းတို့သည် သဘော သြဇာမရှိ၊ လေတွင် ပါလေ၍ လေစာသာ
ဖြစ်လေသည် ဟူသော အနက်ကို ပြေပြစ်ရုံ ပ-အက္ခရာ ယှဉ်ဖက်၍ ဆိုသည် ယူအံ့သို့
ရှိ၏။ မီးတွင် ပျောက်သည်ကို မီးစာ၊ လှ၊ ဓား၊ ပုဆိန် စသည်တို့တွင် ပျောက်
သည်ကို လှစာ၊ ဓားစာ၊ ပုဆိန်စာ ဟူသကဲ့သို့ လေလွင့် ပျောက်လေအံ့ ဟူသည်ကို
'လေစာ' ဆိုသည်ဟူ၍ ယူသည်။ ဆင်ခြင်။

လေးလံသည် ဟူသည်နှိုက်လည်း လေးသည်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံကား ပေါ့သည်ဟူ
သော ဂုဏ်အနက်၏ ပြန်ဖက်အားကြီးသည်။ ခိုင်ခံ့သည်ဟူသော ဂုဏ်အနက်မျှသာ
တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဝန်လေးသည်၊ အလေးအမြတ်ပြုသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်း
တို့နှိုက် အားကြီးခြင်း၊ ခိုင်ခံ့ခြင်း အနက်ထင်၏။

ချိန်ခွင်၊ အလေး ဟူသည်နှိုက်ကား မူးလေး၊ ကျပ်လေး၊ ငါးကျပ်လေး၊ တဆယ်
လေး စသည်ဖြင့် ပမာဏကိုခန့် ခေ၍ ဝေ၍ ကာမျှသာလည်း ဟူသင့်၏။ အပေါ့ကို
လည်းကောင်း၊ အလေးကိုလည်းကောင်း ချင့်တွက်ကြောင်းဖြစ်၍ 'အပေါ့' ဟူ၍
လည်း ဆိုသင့်လျက် သုတိသာရာသို့လိုက်၍ အလေး ဆိုသည်ဟူမူ အနက်ရသင့်၏။

လက်နက်အမည် လေးဟူသည်ကို ခေါ်ဝေါ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ မိမိသွား
သော မြားကို လေးလေးတစ်တစ် စူးနစ် ပေါက်ရောက်စေတတ်သည် ဟူ၍၊ ယူမှု
အနက်ရ၏။

အလှေအလာ ဟူသော အမြစ်သံနှိုက် လှေသည် ဟူသော စကားအရကား
ကျင်လျင်ပွန်းတီးစေခြင်း အနက်တည်း။

ဝက်တိရစ္ဆာန်ကို ခေါ်ဝေါ်သော အရာနှိုက် လှေ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား
စာပေ မထင်။ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

လှည်းလှေ ဟူသော ဟဆွဲအသံနှိုက် လှည်းဟူသည်ကား ကြည်းနှိုက်ယာဉ်၊
သေ့ဟူသည်ကား ရေနှိုက်ယာဉ် ဖြစ်၏။ မျှသာတည်း။

ကွာကွာလှေးလှေးဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက် လှေး၏ ဟူသည်ကား သိမ်ငယ်ခြင်း
အနက်တည်း။ ကွ၏ ဟူသည်ကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်သည်နှင့်အညီ အရပ်နိမ့်
သည်။ ပူသည်ဟူသော အနက်သာ။ လှေး၏ ဟူသည်ကား သိမ်ငယ်ခြင်းအနက် ဖြစ်
၍ တစ်တံတူတန်သည်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ အမွှေးအလှေး ဟူသည်ကို အမည်မျှ
လည်း ယူသင့်၏။ ငယ်သောအရာနှိုက် တည်သည်။ ထင်သည်ကို စူး၍ အလှေး
ဆိုသည်ယူမှု အနက်ရဖြစ်၏။

“ညဉ့်နေရွာလှေး၊ ခန့်ဆေးစင်ကြယ်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဖာပ်အင်ကား ထင်သာလေအံ့သည်။

လှင့်လှေသည် ဟူသော အ မြစ်သံနှိုက် လှေး၏ ဟူသည်ကား ပျောက်လှင့်ခြင်း
အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကား စပါးနှိုက် အဖျင်းအမှိုက် ထွက်သွားစေခြင်းငှာ လေ
ညှင်းခံ၍ လှင့်ချသောအရာနှိုက် ဆိုမိန့်ခြင်းမူလကဲ့သို့ ရှိ၏။

“စွမ်းအန်မက်ဇွေ၊ ဖျောက်လှင့်လှေလျက်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသောအရာနှိုက် ငြိုးထားရန်ကိုပင် ‘လှေသည်’ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း
ကား စပါးလှေ သည်နှင့်အတူ ရန်ဟူသော အဖျင်းအမှိုက်ကို ဖျောက်လှေသည်
ဟူ၍ ဥပစာနည်း ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား လှေသည်ဟူသော ဝေဟာရကား
စပါးနှိုက်သာ ထင်သည်။ စပါးမူ တပါးသော အရာနှိုက် ပျောက်လှင့်စေသည်ကို
ဖျောက်သည်၊ လှင့်သည်၊ ခွင်းသည် စသည်ဖြင့် အထူးထူးသော ဆိုမိန့်ခြင်းသာ
ထင်သည်။ စပါးနှိုက်လည်း မလိုအပ်သော ဖွဲ့အမှိုက်ကို ကွာဝေးစေလိုခြင်း တူလျက်

ပင် ပြာသည်၊ တီးသည်၊ ဆင့်သည်စသည်ဖြင့် အထူးထူးဆိုမိန့်လေသည်ကား လေ ညှင်းခံလျက် လှင့်ချခြင်း အမှုအရာနှိုက်သာ 'လှေ့သည်' ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်ဘိ သောကြောင့် စပါးမှ တပါးသောအရာ၊ လှေ့သည်မှတပါး တီးပြာခြင်းစသော အရာတို့ကိုသော်လည်း လှေ့သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကို ဖြစ်စေမှုကား မုချ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဟူသင့်၏။ ထိုသို့မထင်ခြင်းကြောင့် ဥပစာနည်းသာ ယူသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

ဝဆွဲသောအရာနှိုက် လောက်လှေ့သည်၊ ပြီးလှေ့သည်၊ ရမ်းလှေ့သည် ဟူသော အမြစ်သံသာမူလ ဖြစ်သင့်ဟန်ကား အလုပ်အလွှေး ပြုတတ်သည် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အလုပ်ကြီးစွာ စားသည်ကို 'လှေ့သည်' ဟူ၍ လည်းကောင်း ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် လောက်လားပြီးသည်၊ ရမ်းရမ်းလှေ့လှေ့ ဆိုလိုသော အနက်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် အမြစ်သံ မူလကဲ့သို့ ရှိ၏။

“ရွတ်ရွတ်ချီပြေး၊ တစ်တစ်လွှေးသား”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာလည်း ထင်၏။

ပလွေ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာကား စာမေနှိုက် * ပြေ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာ သာ ထင်သည်။ လေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(လဲး လဲ၊ လွဲး လွဲး)

၂၂၀။ လပျည်း ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

လဲ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲလည်းကောင်း၊ ဝဆွဲ လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲဟဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် လဲးလှယ် သည်၊ အဖန်တလဲးလဲး၊ ချေသည်လဲးသည်၊ လက်ပံဝါလဲး စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ ကား မူလအသံတည်း။ စိမ်းစိမ်းလဲ လဲ ဆိုသောအရာ၊ လဲကစားသည် ဆိုသော အရာတို့ကား အမြစ်သံတည်း။ ဝဆွဲသောအရာနှိုက်ကား အရာမှ လွဲးသည်ဟူသော မူလအသံသာ ထင်၏။ ဝဆွဲဟဆွဲနှိုက်လည်း အရာမှ လွဲးသည်ဟူသော ကာရိုက်သံ မျှသာ ထင်၏။

ထိုတွင် လသက်သက်နှိုက် လဲးသည်လှယ်သည် ဟူသော စကားအရကား အတု အစား ညှိလျော်သော အသစ်အသစ် ဖြစ်စေခြင်း အနက်တည်း။

* ယခု 'ပလွေ' ဟု ရေးသည်။

အဖန်တလဲးလဲး အထပ်တလဲးလဲး၊ တဪြာ်လဲးလဲး၊ တလဲးလဲး ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း
ကား အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ခြင်း အနက်တည်း။ ဤအနက်ကို 'တလဲးလဲး' ဟူ၍
လဲး ဟူသော စကားခွန်းနှစ်ထပ်ကို ဆိုလိုရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား လဲးသည်
ဟူသော စကားအရသည် အတူအစား ညှိလျော်သော အသစ် ဖြစ်စေခြင်း အနက်
တည်း။ ထို အသစ်ဖြစ်စေခြင်း အကြိမ်များစွာ ဖြစ်၏ ဟူ၍ ဖြစ်ခြင်းကိရိယာကို
နွံစေသော ဝိစ္စာအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ထို ဝိစ္စာအနက်ကား စကားခွန်း ထပ်ပြီး။
ဤနှိုက် ဝိစ္စာအနက်ကို အရိပ်မျှဆိုအံ့။

“အနတ်နတ်တို့၊ ရိညွတ်ကျိုးနွံ”
“အဗြဟ္မာမာ၊ ဆယ့်ခြောက်ရွာသား”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် 'အနတ်နတ်၊ ဗြဟ္မာမာ' ဟူ၍ စကားထပ်ခြင်းသည် နတ်
အများ၊ ဗြဟ္မာအများနွံသော အနက်ဖြစ်၍ ဝိစ္စာအနက် မည်၏။ နတ်ဗြဟ္မာ
ဟူသော ဗြဟ္မအများကို နွံသော အရာဖြစ်၍ ဗဒ္ဓဝိစ္စာ မည်၏။

“ရအံ့နောက်နှောင်း၊ အကောင်းကောင်းဟု၊ လုံးပေါင်းစိတ်ဖျာ”

ဤသို့ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက် နှောင်းသည်၊ ကောင်းသည် ဟူသော ဂုဏ်
အများ နွံသည်ဖြစ်၍ ဂုဏ်ဝိစ္စာ မည်၏။

“သွားသွားသမျှ၊ ကောင်းကင် ဝဝယ်”
“ဖြစ်လျှင်ဖြစ်လျှင်၊ သို့ပင်ပင်တိ”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား သွားခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း ကိရိယာကို နွံစေလို၍
ထပ်ဆိုသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် ကိရိယာဝိစ္စာ မည်၏။ ဤသို့လျှင် ဗြဟ္မ
အများ နွံစေလို၍ ထပ်ဆိုသည်ကား ဗဒ္ဓဝိစ္စာ၊ ဂုဏ်အများ နွံစေ၍ ထပ်ဆိုသည်
ကား ဂုဏ်ဝိစ္စာ၊ ကိရိယာအများ နွံစေလို၍ ထပ်ဆိုသည်ကား ကိရိယာဝိစ္စာ ဟူ၍
သဘောလက္ခဏာ ကွဲပြားကွဲဟန်တို့ကို ထိုထိုသော ပျို့လင်္ကာ မြန်မာမှု စကားပြေ
တို့နှိုက် ဆင်ခြင်၍ ယူ။ သိသာပြီ။

ထို ဝိစ္စာအနက်တို့တွင် တလဲးလဲး ဟူသော စကားခွန်းသည် တလဲးလဲးဖြစ်၏။
တလဲးလဲးသွား၏။ စား၏ စသည်ဖြင့် သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော ကိရိယာများ
နွံစေလို၍ ထပ်ဆိုသော အရာဖြစ်သောကြောင့် 'ကိရိယာဝိစ္စာ' မည်၏။ ထိုနှိုက်
စကားခွန်းအလျောက် အသီးအသီးအရ ထုတ်ဦးအံ့။

တလဲလဲ ဟူသည်တွင် တဟူသော စကားခွန်းအရကား တကြိမ်၊ တခါ၊ တရွာ၊ တမြို့ စသည်ဖြင့် တစ်ဟူသော သင်္ချာအနက်ကို 'တ' ဟူ၍ သာ ဆိုဘိသကဲ့သို့ တစ်ဟူသော သင်္ချာအနက် ဖြစ်၏။ လဲဟူသော စကားအရကား တစ်ဟူသော ယခင် သင်္ချာ၏ အရ သွားခြင်း၊ စားခြင်း စသော ကိရိယာပင် တလဲတလှည့် ထပ် ပွား၍ ဖြစ်ပြန်သည်ဟူသော အနက်ဖြစ်၏။ တလဲလဲ ဟူ၍ လဲဟူသော ဒုတိယ စကားခွန်း ထပ်ပြန်သည်နှိုက် အရကား ယခင် တလဲတလှည့် ထပ်ပွား ဖြစ်ပြန်ခြင်း သည် တကြိမ်မျှသာမက အကြိမ်များစွာ ဟူသောအနက်ကို နှံ့စေသော ဝိစ္စာ အနက် ဖြစ်၏။ အဖန်တလဲလဲ၊ အထပ်တလဲလဲ အဖန်အထပ် ဟူသော စကား ခွန်း ယှဉ်ဖက်သည်နှိုက်ကား ထင်သာအံ့သည်။

တဪတလဲလဲ ဟူသော စကားခွန်းလည်း အနက်အရ မကွဲ။ ရှေး သူဟောင်းတို့၏ ဆိုမိန့်ခြင်းသာတည်း။ ထိုနှိုက် တအရကို ယခင်နည်းတူ တစ်သင်္ချာ ပင် ယူသင့်၏။ ဪအရကား အထူးမထင်။ ဪတလဲလဲဟူ၍ တဟူသော ပုဒ်၊ လဲဟူသောပုဒ် ယှဉ်သင့်လျက် အဆိုအမိန့် သာသည်သို့လိုက်၍ အစအဦး ဆိုလေသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဝိစ္စာအနက်ဖြစ်၍ တလဲလဲဟု နှစ်ထပ် ဆိုသင့်လျက်

“ကြူးသီရင့်ပွဲ၊ ဝင်လာနွဲ့၍၊ ဖန်လဲတဆို”

စသည်ဖြင့် ဖန်လဲဟူ၍ မထပ်ပဲ စပ်သည်ကား လင်္ကာ၏ ဖွယ်ရာဆိုသည် ယူသင့်၏။

ချေသည်လဲသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက် လဲသည်ဟူသော စကားအရကား ထင်သောအပြစ်ကို ကျေပျောက်အောင် ချေဖျက်၍ ဆိုသော အရာဖြစ်သောကြောင့် လဲလှယ်သည် ဟူသော စကားအရနှင့်အတူ အစားအသစ် ဖြစ်စေခြင်းဟူသော အနက်မျှကား တူ၏။ ထင်သော စကားခွန်းနှင့် သဘောအရ ကွဲလွဲလေအောင် အပြုအမည်း စသည်ဖြင့် ထူးပြားသော စကားခွန်းကိုသာ ဆိုသင့်သော အရာဖြစ်၍ လျော်ညီသော အနက်သည်လျှင် တစိတ် ကွဲသင့်၏။ ဤ ချေလဲသည် ဟူသော အနက်နှင့်လျော်စွာ လော်လဲသည်၊ လျှောက်လဲသည် ဟူသော စကားခွန်း ဖြစ်၏။

လက်ပံဝါလဲ ဟူသော ဝေါဟာရကား အမည်မျှသာ ဟူသင့်၏။

စိမ်းလဲသည် ဟူ၍ အမြစ်သို့ ဆိုသောအရာနှိုက်ကား စိမ်းသည် ဟူသော စကားအရကား စိမ်းသော အဆင်းဂုဏ် ဝိသေသအနက်သာ ရ၍ လဲ ဟူသော စကားအရ အထူးမထွက်။ စိမ်းသော အဆင်းဂုဏ်ကို အထူး ထင်စေကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

လဲကစားသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ မွန်တို့၏ ကစားခြင်းသာ ထင်သောကြောင့် ထိုသူတို့ ဘာသာသော်လည်း ယူသင့်၏။

ဝဆုံးသော အရာနှိုက် လုံးသည်၊ လုံးသည် ဟူသော အသံတိုကား သုဒ္ဓအသံ၊ ကာရိုက်အသံမျှသာ ကွဲ၏။ ထိုတွင် လုံး၏ ဟူသည်ကား မဆိုင်ပြိုင်ခြင်း အနက် တည်း။ ထိုအနက်သည် သယံဇာတ အလိုအလျောက် 'တိမ်းလုံးသည်' ဟူသော အရာနှိုက်ကား ဝဆုံးကာမျှသာ။ 'လုံးလေသည်' ဟူသော ကာရိုက်အနက် လိုသော အခါ ဟဆုံးပြန်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည်မျှသာတည်း။ လုံး-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(လော၊ လော့၊ လျော၊ လျော့၊ လျော၊ လျော့)

၂၂၁။ လဗျည်း၊ အပင့်၊ ဟထိုး၊ သဝေထိုး၊ ရေးချေး၊ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

လော ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ယပင့်လည်းကောင်း၊ ယပင့် ဟဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် လသက်သက်နှိုက် မူလအသံ၊ အမြစ်သံ ကွဲ ၏။ ပူလောသည်၊ လာ၏လော၊ သွား၏လော စသည်ဖြင့် မေးသော အရာနှိုက် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် မူလ အသံတည်း။ လာလော့၊ သွားလော့၊ လာလျှည့်လော့၊ သွားလျှည့်လော့ စသည်ဖြင့် တိုက်တွန်းသော အရာနှိုက် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား အမြစ်သံ တည်း။ တူလျောသည်၊ လျောလျောတူသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ယပင့် သော အရာနှိုက် မူလအသံတည်း။ အတင်းအလျော့ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက်ကား ယပင့်အမြစ်သံတည်း။ ကျလျောသည် ဟူသော အသံကား ယပင့်ဟဆုံးနှိုက် မူလ အသံတည်း။ ညံ့သည် လျော့သည် ဟူသော အသံကား ယပင့်ဟဆုံးနှိုက် အမြစ် သံတည်း။

ထိုတွင် ပူလောသည် ဟူသော စကားခွန်းနှိုက် ပူသည် ဟူသော စကားသာ အရ ရှိ၏။ လောသည် ဟူသော စကားအရ အထူးမထွက်။ ပူသည် ဟူသော သတ္တိကို အထူး ထင်စေကာမျှသာ ဖြစ်၏။

လာ၏လော၊ သွား၏လော ဟူသော အရာနှိုက်လည်း မေးခြင်းအနက်ကို ထင် စေကာမျှသာ။

လာလော့၊ သွားလော့ ဟူသော အမြစ်သံသည်လည်း တိုက်တွန်းခြင်း အနက်ကို ထင်စေကာမျှသာ ဖြစ်၏။

တူလျောသည် ဟူသော စကားခွန်းနှိုက်လည်း လျောသည် ဟူသော ဝေါဟာရ တို့ကား တူသည် ဟူသော အနက်ချည်း ဖြစ်၏။

အတင်းအလျော့ ဟူသည်၊ လျော့ညံ့ ၏ ဟူသည့် စကားခွန်းတို့ကား သုဒ္ဓါအသံ၊ ကာရိုက်သံမျှသာ ကွဲသည်။ လျော့၏ ဟူသည် သယံဇာတ အလိုအလျောက် ညံ့ လျော့သည်ဟူ၍ ယပင့်ကာသာ။ ညံ့ စေသည်၊ လျော့စေသည်ဟူ၍ ကာရိုက်အနက် ကို လိုခါ ညံ့လျော့သည်ဟူ၍ ဟဆုံးပြန်သည်သာ ဖြစ်၏။

တူးလျှာသည်၊ ကျလျှောသည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ဤနှင့်အတူ သုဒ္ဓါ ကာရိုက် မဖြစ်မူ၍ တူလျှော၏ ဟူသည်ကား 'ညီသည်၊ လျှော်သည်' ဟူသော အနက်၊ ကျလျှော၏ ဟူသည်ကား 'ဆင်းသက်ခြင်းအနက်' ။ ဤသို့ အရအနက် ကွဲ ဆည်ဖြစ်၍ ဟဆုံးအသံ ကာရိုက်အနက် မဟုတ်သည် ဖြစ်၏။ ။ လော ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(လော်၊ လျော်၊ လှော်၊ လျှော်)

၂၂၂။ လဗျည်း ယပင့်၊ ဟထိုး၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ ရွှေထိုး ဝေါဟာရများ

လော် ကာရန္တနိုက်ကား သက်သက်အန္တ မထင်။ လော်လည်သည်၊ လော်လဲ သည်၊ လော်စာ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား အန္တမဟုတ်။ အာဒိဖြစ်၍ မထုတ်ပြီ။ ယပင့်သောအရာကား ယခင် တူလျော်သည်ဟူသော အရာမျှသာထင်၏။ ဟဆုံး သော အရာကား လှော်လှော်သည်၊ ကြော်လှော်သည်၊ ဆော်လှော်သည် ဟူသော အရာမျှသာ ထင်၏။ ယပင့် ဟဆုံးကား ဆေးလျော်သည်၊ တန်းလျော်သည် ဟူ သော အရာမျှသာ ထင်၏။

ထိုတွင် လှော်လှော်သည်၊ ကြော်လှော်သည်၊ ဆော်လှော်သည် ဟူသော ဝေါ ဟာရနိုက် လှော်၏ ဟူသည်ကား လှုပ်ရှားခြင်း အနက်တည်း။

ဆေးလျော်သည် ဟူသည်ကား ဆန်းရှင်းစေခြင်း အနက်တည်း။ လော် ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၀)

၂၂၃။ ဝဗျည်း သက်သက် ဝေါဟာရများ

ဝ ကာရန္တနိုက်ကား ပြည့်ဝသည်၊ သစ်ပင်ငယ်၏ ဝဟူသောအမည် စသည်ဖြင့် ဝသက်သက်သာ ထင်၏။ ထိုတွင် ပြည့်ဝ၏ ဟူသည်ကား မရှိုက်မလျှ ဖွံဖြိုးသည် ဟူသော အနက်တည်း။

သစ်ပင်၏ အမည် ဝ ဟူသည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်၏။ ဝ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဝါ)

၂၂၄။ ဝဗျည်း ရေးချ ဝေါဟာရများ

ဝါ ကာရန္တန္တိကား ခန့်သည် ဝါသည်၊ ဝင့်ဝါသည်၊ အဆင်း အဝါ၊ အနီ အဝါ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝ သက်သက်မျှသာ ထင်၏။ ထို ဝေါဟာရတို့သည် အဘောအနက် မူသ တူအံ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား ခန့်သည်၊ ဝါသည်ဟူသော အနက် သည် ချင့်ထောက်၍ ရမ်းရော်ခြင်း အနက် ဖြစ်၏။

ဝင့်ဝါသည်ဟူသော အရာလည်း ကိုယ်အစွမ်းပြလျက် ချင့်ထောက်သကဲ့သို့ မိမိ လည်းကောင်း၊ သူတပါးလည်းကောင်း သိထင်လေအောင် ရမ်းရော်ခန့်ဝါသည် လည်းကောင်း ဆိုသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

အဆင်းအဝါ ဟူသောအရာလည်း ကိုယ်၏ အဆင်းကို သိထင်စေကြောင်း ခန့်ဝါ သကဲ့သို့ ထင်မြင်စေခြင်းအနက် ရသင့်အံ့သို့ရှိ၏။

အနီ၊ အဝါဟူသော အဆင်းဂုဏ်ဝိသေသ အမည်သည်လည်း မိုက်မိုက်မှောင်မှောင် မထင်ရှားခြင်း မဖြစ်မှု၍ လင်းဝင်းသောအရောင်သည် သိသာထင်အောင် ခန့်ဝါ၏ ဟူသောအနက် ရအံ့သို့ရှိ၏။ ယင်းသို့လျှင် မူလအနက်ရင်း ဖြစ်သည့် ခန့်ဝါခြင်း အနက်နှင့် ဖြစ်ကောင်းအံ့သို့ရှိ၏။

ဤနှိုက် အနီအဝါ ဟူသော အဆင်းရှိ၏ ဟူသည်ကား ဂုဏ်အဘော ဖြစ်၍ အနက်ထုတ်ဖွယ်မရှိ။ ထိုသို့သော်လည်း မြန်မာဘာသာနှိုက် အရအမိ စူးစားလေ့ ရှိစေလို၍ ဆိုလိုက်သည်။ အမည်မျှသာ ယူသင့်သည်ဖြစ်၏။ ဝါ ကာရန္တ ပြီးပြီ။ ဝိ၊ ကာရန္တ၊ ဝိ၊ ကာရန္တ၊ ဝု၊ ကာရန္တ၊ ဝု၊ ကာရန္တ တို့ကား ဝေါဟာရ မထင်။

(ဝေ၊ ဝေ၊ ဝေ၊ ဝေ၊ ဝေ)

၂၂၅။ ဝဗျည်း ဟထိုး၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ဝေ ကာရန္တန္တိကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဟဆုံးလည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် မျှဝေသည်၊ ဆူဝေသည်၊ မူးဝေသည်၊ နှင်းဝေသည်၊ ဆိုင်းဆိုင်းဝေဝေ၊ သဝေ ဟူသော ဇး သရ၏ အမည်တို့ကိုကား မူလအသံတည်း။ ကွာဝေးသည် ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်းကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ဝိုက်ဝေသည်၊ လေဝေ သည်၊ အဆီဝေဝေ ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်းတို့ကား အမြစ်သံတည်း။

တတိယအကြိမ်

ဟဆွဲရာနှိုက် ဝေး ဟူသောသစ်ပင်၏ အမည်ကား ဝိသဇ္ဇနီသံတည်း။ ထိုးဓွေ
သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား အမြစ်သံတည်း။

ထိုတွင် မျှဝေသည် ဟူသောအရာနှိုက် ဝေ၏ ဟူသည်ကား စေ့နှံ့စေခြင်းအနက်
တည်း။ ထိုအနက်ကို ဝေသည်၊ ငှသည်၊ မျှသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။

ဆူဝေသည် ဟူသောအရာနှိုက် ဝေ၏ ဟူသည်ကား ဝှန်တက်ခြင်းအနက်တည်း။

မူးဝေသည် ဟူသောအရာနှိုက် ဝေ၏ ဟူသည်ကား မှိုင်းရီခြင်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်
၏ ကိစ္စ မသန်ရှင်းခြင်း ဟူသောအနက်တည်း။ နှင်းဝေ၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း ၎င်း
မှိုင်းရီသည် ဟူသော ယခင်အနက် ဖြစ်၏။ ဆိုင်းဆိုင်းဝေဝေ ဟူသော အရာသည်
လည်း မရှင်းမလင်း မှိုင်းဝေခြင်း၊ ထွေးယှက်ခြင်းအနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၍
ယခင် မှိုင်းရီသည် ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

သဝေ ဟူသော ဝေါဟာရကား ဝေးသရ၏ အမည်မျှသာတည်း။

ကွာဝေး၏ ဟူသည်နှိုက် ဝေး၏ ဟူသည်ကား အခွန်ခရီးသည် လည်းကောင်း၊
နေ့ရက်၊ နှစ်၊ လ ဟူသောအခါ လည်းကောင်း ရှည်သည်ကို ဝေးသည် ဆိုသော
အရာဖြစ်၏။ တမြို့မှတမြို့၊ တရွာမှသည် တရွာဝေး၏ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းကား
ခရီးအခွန်ရှည်သည်ကို ဆိုသောအရာတည်း။ ကာလဝေးသေးသည်၊ နေ့ရက် ဝေး
သေးသည်။

“သံသရာဝေး၊ ယခင်ရှေးက”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာ၊ ကာလ အပိုင်းအခြားကို ရည်၍ ဒုရေနိဒါန်း၊
သန္တိကေနိဒါန်း ဟူ၍ ဝေးသည်ကိုဟောသော ဒုရသဒ္ဓါဖြင့်ဆိုသော အရာတို့ကား
ကာလအပိုင်းအခြား ယှဉ်သည်ကိုဆိုသော အရာတည်း။ ဖြစ်မည်ဝေး၏၊ သွားမည်
ဝေး၏၊ စားမည်ဝေး၏ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ သွားခြင်း စသော ကိရိယာအနက်
ကိုလည်း ဝေးသည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုနှိုက် သဘောအားဖြင့်ကား
ဖြစ်သည့်ကာလ၊ စားမည့် သွားမည့်ကာလ၊ ဝေး၏ ဟူ၍ ကာလရှည်ခြင်းအနက်သာ
ဖြစ်သင့်၏။

ဝိုက်ဝေသည်၊ ဖေဝေသည် ဟူသောအရာကား ခွေလည် ပတ်ကျွေခြင်းအနက်
ဖြစ်၍ ‘ကျွေလည်’ ဆိုမည့်အတွက် စကားရွှေ၏ သို့ ရှိ၏။ အဆီဝေဝေ ဆိုသော
အရာနှိုက်ကား ယခင် ဆူဝေဝှန်တက်သည် ဟူသော အနက်ကို အမြစ်သံ ဆိုသည်
ယူသင့်၏။

ဟဆွဲသောအရာနှိုက် ဝှေး ဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်ကား ပညတ်မျှသာ ဟူ သင့်၏။

ထိုးဝှေ့သည် ဟူသော အမြစ်သံနှိုက်ကား ထိခိုက်ခြင်း အနက်တည်း။ ဆင်ဝှေ့ သည်၊ နွားဝှေ့သည်၊ ရေဝှေ့သည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် ထိခိုက်ခြင်းအနက် ချည်း ဖြစ်၏။

ဤနှိုက် ဟူသည် ဟူ၍၊ ဟတွင် ဝဆွဲလျက် အချို့ ရေးဖတ်ကုန်သည်ကား မာဂဇှိုက် ဇိဝှာ၊ ဇိဟွာ၊ ဗဂှာဗာဓ၊ ဗဟွာဗာဓ ဟူ၍၊ ဟနှင့် ဝ အောက်အထက် ပြန်၏။ သို့ ရှိ၏။ ဝေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(၁-၅)

၂၂၆။ ဝဗျည်း ဟထိုး၊ နောက်ပစ် ဝေဟာရများ

ဝဲ၊ ကာရန္တ နှိုက်ကား သက်သက် လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲ လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုတွင် သက်သက်နှိုက် ပျံဝဲသည်၊ ဝဲအနာ၊ ဝဲရေယာဉ်၊ စကားဝဲသည် ဟူသော ဝေဟာရ မူလအသံမျှသာ ထင်၏။ ဟဆွဲ အရာနှိုက်ကား ပျပ်ပျပ် ဝှဲးဝှဲး ဟူသော မူလ အသံမျှသာ ထင်၏။ ထိုတွင် ပျံဝဲသည် ဟူသော စကား၏ အရနှိုက် ပျံသည် ဟူသော စကား အရကား တက်ခြင်း၊ သွားခြင်း အနက်၊ ဝဲ၏ ဟူသည် ကား ရစ်ဝေ ကွေ့လည်ခြင်း အနက် ဟူ၍ ခွဲသင့်၏။

ဝဲ အနာ ဟူသည်နှိုက်ကား အမည်မျှသာတည်း။

ရေယာဉ်ဝဲ ဟူသည် နှိုက်ကား ယခင် ရစ်ဝေ ကွေ့လည်ခြင်း အနက်ကို စွဲ၍၊ ငှက်ဝဲ သကဲ့သို့၊ ရစ်ဝေ ကွေ့လည်တတ်သည် ဟူသော အနက်ယူမှု ရသင့်၏။

စကား ဝဲသည် ဟူရာ နှိုက်လည်း ဆောဆော လျင်လျင် လိုရာ မရောက်တည်း၊ ရစ်ကာ ဝဲကာ စကား ရှည်သည်၊ အသံ ရှည်သည်၊ လေသည် ရစ်ကွေ့ ဝေ့သည် သော အရာပင် ဖြစ်သင့်၏။ ထို အနက်ကို လည်းကောင်း ယူသင့်၏။

ဟဆွဲ ရာနှိုက် ပျပ်သည် ဝှဲးသည် ဟူသော စကားကား အောက်နှိုက်ဆိုအပ်သည် နှင့် အညီ နန်းအိမ် ပြာသာဒ် စသည်တို့၏ အရပ် နိမ့်သည်၊ ပျပ်သည်ကိုပင် 'ဝှဲး သည်' ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဝဲ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဝေါ-ဝေၤ)

၂၂၇။ ဝဗျည်း သဝေထိုး၊ ရေးမျ၊ ရွေထိုး ဝေါဟာရများ

ဝေါ, ကာရန္တနိက်ကား မင်းတို့၏ ယဉ် အထူးကို 'ဝေါ' ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာမျှသာ ဖြစ်၏။

ဝေၤ, ကာရန္တနိက်ကား ဝေါဟာရ မထင်။

(သ)

၂၂၈။ သဗျည်း သက်သက် ဝေါဟာရများ

သ, ကာရန္တနိက်ကား ခပ် သသ ပြောဆို ပြုကျင့်သည်။ ဓားလုံ သသည်၊ နတ် စုန်း ပ သသည်။ ပပ သသ ပြောဆို ပြု ကျင့်သည်။ ပို့သသည် စသည်ဖြင့် သက်သက် ဆိုမိန့်သော အရာ ထင်သာ၏။ ထိုတွင် ခပ် သသ ပြောဆို ပြုကျင့်သည် ဟူသော အရာနိက် သ သ ဟူသော စကား ခွန်းသည် ရွေ၏ သို့ ရှိ၏။ သားသား နားနား ရှုန်းစား ထက်မြက်သည်ကို ဆိုလိုသော အရာ ဖြစ်အံ့သည်။ ပါးပါးကြုကြု ဆိုမည့် အတွက်ကို ပပ ကြုကြု ဟူ၍ ဆိုသည်နှင့် တူအံ့သည်။ ဤ စကားမျိုးလည်း အောက်နိက် ဆိုခဲ့ပြီ။

ဓား လုံ သသည် ဆိုသော အရာနိက် သ၏ ဟူသည်လည်း သားနား ထက်မြက် စေသည် လည်းကောင်း ဖြစ်၍ အနက် တူသင့်၏။

နတ် စုန်း ပသသည် ဟူသော အရာနိက်ကား နတ် စုန်းတို့အား တည်ကျွေး ကျင်းပသည် ဟူသော ပ၏ အနက်သာ ရှိ၍ သ၏ အနက် မထွက်။ ယှဉ်ဖက်ကာ မျှသာ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ နတ် စုန်း ပသည် ဟူ၍ သာ ဆို မိန့်ခြင်းလည်း ထင်၏။

ပပသသ ပြောဆို၏ ဟူသည် နိက်လည်း နည်းတူ။ ကျင်းကျင်း ပပ သားသား နားနား ဟူသော အနက်လည်း ယူသင့်၏။ ကျင်းကျင်း ပပ ဂုဏ်မြောက်အောင် ပြောဆိုသည် ဟူသော အနက်သာ ထွက်၍ သ အရ မထွက်။ ယှဉ်စာ မျှလည်း ဟူကောင်း၏။

“သားအား မပြို၊ ထီးနှင့် လိုသည်၊ မြောက်ဆိုပပ သသတည်း”

“ပပသသ၊ ချီးကြ မြောက်စား၊ ဆိုတိုငြားလည်း”

ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ဂုဏ် မြောက်စေလို၍ ပြောဆို ကျင်းပခြင်း အနက် ထင်သာ၏။ ပိုသသည် ဟူသော အရာနှိုက် ပိုသည်ကိုပင် သ သည် ဟူသော ဆိုမိန့် ခြင်း ဖြစ်၏။ ပရိယာယ်တူ အနက် ဖြစ်၏။ သ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သ)

၂၂၉။ သဗျည်း ရေးချ ဝေါဟာရများ

သ၊ ကာရန္တ နှိုက်ကား သာလွန်သည်၊ သာယာသည်၊ အသံ သာသည်၊ သက်သာသည် စသည်ဖြင့် သ သက်သက် ဆိုမိန့်သော အရာသာ ထင်၏။ ထိုတွင် သာလွန်သည် ဟူရာနှိုက် သာ၏၊ ဟူသည်ကား ကဲ၏၊ ကျူး၏၊ လွန်၏၊ ဟူသော အနက်တည်း။

သာယာ၏၊ ဟူသည်ကား အရာ ဌာန မွေ့လျော် ပျော်ပါးဖွယ် ရှိသည် ဟူသော အနက်တည်း။ အသံ သာသည် ဟူရာ နှိုက်လည်း အသံနှိုက် တပ်ဖွယ်၊ ပျော်ပါး မွေ့လျော်ဖွယ် ဟူသော အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၍ တူအံ့သည်။

သက်သာသည် ဟူရာနှိုက်ကား ခြား၍ ဆိုလိုက်အံ့။ သက်သာ၏၊ ဟူသည်တွင် သာ၏၊ ဟူသည်ကား ကိုယ်စိတ် သာယာရွှင်လန်းခြင်း ဖြစ်သည်ကို ယူသင့်၏။ ယခင် အသံသာသည် ဟူရာနှိုက် တပ်ဖွယ်၊ မွေ့လျော်ဖွယ် ရှိ၏၊ ဟူသော အနက်နှင့် တစိတ်ကွဲအံ့ ထင်၏။ ထိုသို့ ကိုယ်စိတ်၏ သာယာရွှင်လန်းခြင်းကို ရသည်ကား လုံးလုံးစင် မဟူရ၊ သက်ကာရိပ်ကာမျှသာ သာယာ၏၊ ယူလိုသည်ကို ‘သက်သာ၏’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူသင့်၏။ ကျန်းသာသည်၊ ဤကျန်းသာယာသည်၊ စိတ်နှလုံး သာယာသည် စသည်ဖြင့် အထူးထူး ဆိုမိန့်ခြင်းသည်ကား သာယာရွှင် လန်းခြင်း ဖြစ်သည်ဟူသော အနက်ချည်း ဖြစ်၏။

သာလွန်၏၊ ဟူသည်နှိုက် သာ၏၊ ဟူသည်ကား ကဲ၏၊ ကျူး၏၊ လွန်၏၊ ဟူသော အနက်၊ အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ အသံကိုလည်းကောင်း သာ၏၊ သာယာ၏၊ ဟူသည်ကား တပ်မက် ပျော်ပါးဖွယ်ဟူသောအနက်၊ သက်သာ၏၊ ကျန်းသာ၏၊ ဤကျန်းသာယာ၏၊ ဟူသည်နှိုက်ကား ကိုယ်စိတ်၏ ရွှင်လန်း ကျန်းခံခြင်းအနက်။ ဤသို့ တစိုးတစိ သဘောကွဲသင့်သည်။ ဆင်ခြင်။ သာ-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သိ)

၂၃၀။ သဗျည်း လုံးကြီးတင် ဝေါဟာရများ

သိ-ကာရန္တနိုက်ကား အကျိုးအကြောင်းကို သိသည်။ သိသိညက်ညက် ကြေပျက် ဟူသော သ-သက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်း ဝေါဟာရသာ ထင်၏။ ထိုတွင် သိ၏ ဟူသည် ကား မနောဝိညာဏ်၏ ကိစ္စ ဓမ္မာရုံကို ခွဲခြမ်းနိုင်ခြင်း သဘောတည်း။ ထိုသဘော မျှကို စက္ခုဝိညာဏ်၏ ကိစ္စ ရူပါရုံကိုမြင်ခြင်း၊ သောတဝိညာဏ်၏ ကိစ္စ သဒ္ဓါရုံကို ကြားခြင်းဟူသော ဝေါဟာရတို့နှင့် ယှဉ်ဖက်၍ သိမြင်သည်။ သိကြားသည် စသည် ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နိုက် သဘောအရ ကွဲ ခွဲခြမ်း၍ နှလုံး သွင်းရာ၏။

သိသိညက်ညက် ဟူသည်နိုက် သိသိ ဟူသည်ကား* ကြေပျက်ခြင်းအနက်ကို ထင်စေသော အရာမျှသာ ဖြစ်၏။ သိသိ ဟူသည်ကား ကြေပျက်ခြင်းအနက်ကို ထင်စေသည်။ ရိရိ ဟူသည်ကား နှမ်းနယ်ခြင်းအနက်ကို ထင်စေသည်။ ဤသို့ သဘောကွဲ ယူသင့်၏။ သိ-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သိ၊ သီး)

၂၃၁။ သဗျည်း လုံးကြီးတင်၊ ဆန်ခတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

သိ-ကာရန္တနိုက်ကား သိသိရိရိ ရှိသည်။ သိသိမြင်သည်။ သိသိလျှင်လျှင်၊ သိကုံး သည် ဟူသော မူလအသံ၊ သီးခြားသည်၊ သစ်သီး၊ သီးနှင့်သည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ ကွဲ၏။

ထိုတွင် သိသိရိရိ ဟူသည်ကား ဝေဝေမှိုင်းမှိုင်း ဟူသော အနက်လည်းကောင်း၊ ထိုအနက်ကို သိသိရှိသည်၊ ရိရိရှိသည်၊ မှိုင်းသည်၊ ဝေသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ သိသိမြင်သည် ဟူသော အရာနိုက်လည်း မြင့်မားခြင်းကြောင့် သိသိဝေဝေ ရှိသည်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ သိသိလျှင်လျှင် ဟူသည်နိုက် ကား အောက်အဖို့ဖြင့် လျှောသက်ခြင်း ထင်မြင်သည်ကို ဆိုသောအရာဖြစ်၍ သဘော ကွဲသင့်၏။ ထိုအနက်ကို ဖားဖားသိသိ၊ လျှင်လျှင်သိသိ ဟူသော ဆိုမိန့် ခြင်း ထင်၏။

---

* ယခု 'ကြေညက်' ဟု ရေးသည်။ ပျက်နှင့်တွဲမူ 'ကျေပျက်' ဟု ရေးသည်။ ဤ၌ ညက်ခြင်း အဓိပ္ပာယ်သာ ဧရိရင်း ဖြစ်သည်။

သိက္ခိယံ ဟူသော ဝေဟာရကား စီစဉ်သည် ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို သိသည်၊ ကိုးသည်၊ စီသည်၊ စဉ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုတွင် သိက္ခိယံ ဟူသော ဝေဟာရကား များသောအားဖြင့် ကြီးသိတံတို့ဖြင့် သိက္ခိယံ ဝေဟာရကို ထင်၏။

သီးခြားသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံန္တိကား ကွဲပြားသည်ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို သီးသည်၊ ခြားသည်၊ ကွဲပြားသည်၊ တခြားတသွယ် စသည်ဖြင့် အထူးထူးသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

သစ်သီး ဟူသော ဝေဟာရကိုလည်း ထိုသစ်ပင်မှ သီးခြား၍ တပင်တဌာနဖြစ်အံ့သော အကြောင်းဖြစ်၍ ‘သစ်သီး’ ဆိုသည်ယူမူ ထိုအနက်နှိုက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ သစ်သီးသစ်ပင် ဟူသည်တို့နှိုက်ကား အမည်မျှသာလည်း ဟူသင့်၏။

သီးနှင့်သည် ဟူသော ဝေဟာရကိုလည်း သစ်သီးကဲ့သို့ မျိုအပ်သောဝတ္ထု သီးသန့် စုပုံခဲလုံး၍ မကျေမပျက် တည်သဖြင့် အသင့်အတင့် မလျော့မကျနိုင်၍ ဆန်တက်သော လေသံကို ဆိုသောအရာဖြစ်၍ သဘောတူ ယူရအံ့သို့ ရှိသည်။ သိ-ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သ)

၂၃၂။ သဗျည်း တချောင်းငင် ဝေဟာရများ

သု ကာရန္တိကား ဝေဟာရ မထင်။

* သူ့ငှာ၊ ငါ့ငှာ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာကား နောက်ပုဒ်နှိုက် သမ္ပန် ဖြစ်ကောင်းသော အရာ၏ ဟူသော သမ္ပန်အနက် ထင်စွာမဆို။ သမာသ်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဆိုသောအရာ ရောက်လသော် ဒီစ အသံသည် ရသအသံ ရောက်မြူး ဖြစ်၏။ သူ၏ ဥစ္စာဟူ၍ ဝါကျအခါ ၏ ဟူသော သမ္ပန် အနက် ထင်စွာ မဆို။ သမာသ်၏ အဖြစ်ဖြင့် သုဥစ္စာဟူ၍ ဆိုလသော် သူ ဟူသော ဒီစအသံသည် သု ဟူ၍ ရသအသံ ဖြစ်၏။ ဤနည်းအတူ သုကျေး၊ သုကျွန်၊ သုရပ်၊ သုရွာ၊ သုမိုး၊ သုမြေ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း။ ငါ၏ ဥစ္စာဟူ၍ ငါ ဟူသော ဒီစအသံကို င ဥစ္စာ၊ ငကျေး၊ ငကျွန် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း။ ဘုရား၊ တရား၊ ရဟန်း သင်္ခာတို့၏ ဥစ္စာ ဟူသည်ကို ဘုရားဥစ္စာ၊ တရားဥစ္စာ၊ သင်္ခာဥစ္စာ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း။ ရဟန်းတို့၏ ဥစ္စာ၊

* ရှေးရေး၌ ‘သု၊ င’ ဟုလည်း ရေးသည်။

အရှင်စိုးမင်းတို့၏ ဥစ္စာဟူ၍၊ နသတ်၊ ငသတ် အသံသည်လည်း ဒီဃအသံ လည်းကောင်းဖြစ်လျက် ရဟန်းဥစ္စာ၊ အရှင်ဥစ္စာ၊ စိုးမင်းဥစ္စာ ဟူ၍၊ အမြစ်သံသည် ရသလည်းကောင်း ဖြစ်၍၊ ရသအသံ ရောက်သည်ပင် ဖြစ်၏။ ဤနှင့်လျော်စွာ သူငှာ၊ ငှာ ဟူသည်နှိုက် သူ၏ငှာ ဟူ၍၊ ဒီဃ အသံ ဖြစ်သော ဥကာရန္တ မူလ ဖြစ်၏။ သူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သူ)

၂၃၃။ သဗျည်း နှစ်ချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

သူ ကာရန္တနှိုက်ကား ယခင် သူငါ ဟူသော ဝေါဟာရတရပ်။ တသူ ဟူသော ဝေါဟာရ။ အသံတသူသူ ဟူသော ဝေါဟာရ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မူလ အသံသာ ထင်၏။

ထိုတွင် သူငါ ဟူသည်နှိုက် သူ ဟူသော စကားအရကား နာမဒြဗိ မထင်။ အမှတ်မဲ့ ဆိုလိုသော အရာနှိုက် သည်သူ၊ ဤသူ၊ ထိုသူ ဟူ၍၊ သတ္တဝါတို့၏ အမည် ထူးကို အတတ်မသိ မရတည့်သဖြင့် ဆိုမိန့်သော စကားခွန်းမျှသာတည်း။

တရပ်တသူ ဟူသည်နှိုက်ကား အထက်သို့ ဆန်သော လက်ဖျားမှသည် အောက် ခြေဖျားမျှသော ပမာဏကို တသူ ဟူ၍၊ ရှေးသူဟောင်းတို့ ဆိုမိန့်သော အရာမျှသာ ဖြစ်၏။

အသံတသူသူ ဟူသည်နှိုက်ကား နားဝယ်ထင်သော အသံမျှကိုစူး၍၊ ဆိုမိန့်သော အရာမျှသာ ဖြစ်၏။ ထိုအသံကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် အညီ တရှုရှု ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တရှူးရှူးဟူ၍၊ ဝိသဇ္ဇနီသံလည်းကောင်း ဆိုမိန့်သည်နှင့်မပြား။ သူသူ ဟူသော အသံကို သယ်ကရိုင်နှိုက် 'ရှု' ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်သည်များ၏။ ထို ရှု အက္ခရာကား အောက်နှိုက်ပြခဲ့သည်နှင့်အညီ ရေးသဖြင့် လူပြိန်းတို့ ရေးခက် ဖတ်ခက် အံ့စိုး၍၊ ရ တွင် ဟဆွဲ ရေးသည်သာ။ တသူသူဟူသည်၊ တရှုရှု ဟူသည် မပြား ဟူ၍ လည်း ဆိုသင့်၏။ သူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သေ သေး သေ့၊ သွေ သွေး သွေ့)

၂၃၄။ သဗျည်း ဝဆွဲ၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

သေ ကာရန္တနှိုက်ကား သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝဆွဲလည်းကောင်း ထင်၏။ သေချာသည်၊ သေပျောက်သည်၊ ရိုသေသည်၊ သေအရက် ဟူသော ဝေါဟာရတို့

ကား မူလအသံ။ သေးဖွဲ့သည်။ မလာမရောက်သေး ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ပြုလသေး၊ မူလသေး ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ပန်းသေး ဟူသော လူမျိုး၏ အမည် စသည်တို့ကား ဝိသဇ္ဇနိသံ။ မင်သေ၊ စပ်သေ၊ ခြင်သေ ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား အမြစ်သံ တည်း။ ရှောင်သွေသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား ဝဆွဲရာနှိုက် မူလ အသံတည်း။ သွေးခေါ်သည်၊ အသားအသွေး၊ အဆင်းအသွေး၊ ဓားလက်နက်သွေးသည်၊ လူရည် သွေးသည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ဝိသဇ္ဇနိသံတည်း။ နှမ်းသွေသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား အမြစ်သံတည်း။

ထိုတွင် သေချာ၏ ဟူသည်ကို ခွဲ၍ ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား သေဝပ်သည်၊ သေသပ်သည်၊ သေခွေသည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့နှိုက် မလှုပ်မရှား ငြိမ်းသက်စွာတည်ငြိမ်ခြင်းကို သေသည်၊ ပျပ်ဝပ်စွာဖြစ်သည်ကို ဝပ်သည်။ ဤစကား နှစ်ရပ်ပေါင်း၍ သေဝပ်သည်။ သေသပ်၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း သပ် သည်ကား အကြောင်း၊ သေသည်ကား အကျိုး ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သေသည် ဟူသော ဝေါဟာရသာ အနက်ရှိ၍ သပ် ဟူသော ဝေါဟာရကို ပြေပြစ်ရုံမျှ ဖက်ကာသာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သေခွေ ဟူသည်နှိုက် သေ၏ အရကို ယူမြီး ယူ၍ ခွေ၏ အရကို အစွန်းအစမထင်။ သိပ်သည်းသည်၊ ကျစ်လစ်သည် ဟူသော အနက် ယူ၍ ခွဲသော်သာ ရကောင်းသကဲ့သို့ သေချာ သည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း သေ၏ အရကို ဆိုမြီးအနက် ယူသော်ရ၏။ ချာ၏ အရကို အချက်အချာ လိုရာ ဖြစ်၏၊ အချာသို့ရောက်၏ ဟူ၍ အနက်ရကြံသော် လည်းကောင်း၊ ပြေပြစ်ရုံမျှ ဖက်သည် ဟူ၍ လည်းကောင်း ခွဲ၍ ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

သေပျောက်သည်ဟူ၍ ဆိုရာနှိုက် သေ၏ ဟူသည်ကား ယခင် မလှုပ်မရှား ငြိမ်သက်ခြင်းအနက် လည်းကောင်းတည်း။ ထိုအနက်ကိုယူ၍ အစအနသေသည်၊ မျက်စိမျက်နှာသေသည်၊ အပိုးသေသည်၊ နီးစနွယ်စ သေသည်၊ သစ်ပင်ဝါးပင်သေ သည်၊ လူသူကဲ့သို့နား သေသည် စသော ဝေါဟာရတို့ကား မလှုပ်မရှား ငြိမ်သက် ခြင်းအနက် ချည်းဖြစ်၍ သေသည် ဆိုသည် ယူသင့်၏။

သေအရက် ဟူသည်နှိုက် သေ ဟူသည်ကား အမည်မျှသာ ယူသင့်၏။

သေးဖွဲ့သည် ဟူရာနှိုက် သေး၏ ဟူသည်ကား ငယ်လှခြင်း အနက်တည်း။ မလာမရောက်သေး ဟူသည်နှိုက် သေး ဟူသော ဝေါဟာရကား 'လာရောက်လတ္တံ့ ဟူသော အနာဂတ် ကာလကို အထူးထင်စေသော အရာမျှသာတည်း။ ကာလအား ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်အနက် ယူသင့်၏။

ပြုလသေး၊ မူလသေး ဟူသည်နှိုက်ကား တိုက်တွန်းခြင်း အနက်တည်း။

ပန်းသေးဟူသော လူမျိုးတို့၏ အမည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ ထိုသူတို့၏ ရွက်ဆောင်ရန် အရှင်စိုးမင်းတို့၏ အခွင့်အပန်း မကြီးသေး၊ ငယ်၏ဟူသော အနက်ကိုသော်လည်း ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ပြုလသေး၊ မူလသေး၊ ပန်းသေးဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ရှေးသူဟောင်းတို့၏ ဝေါဟာရသာ ဖြစ်၏။

မင်သေ့ ၊ စပ်သေ့သည် ဟူသော အ မြစ်သံ ဝေါဟာရနှိုက် သေ့၏ ဟူသည့် ကား သွတ်သွင်းခြင်းအနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ လူတို့၏ ကိုယ်နှိုက် မင်ကို သွတ်သွင်းလို၍ ထိုးဆွတ်သည်ကို မင်သေ့ ထိုးသည် ၊ လှေနှင့်ငယ်နှိမ့်ခံတင်၍ စပ်ထပ် သွင်းသည်ကို 'စပ်သေ့သည်' ဆိုသည်။ ဤနှိုက် လူတို့ကိုယ်ဝယ် ထိုးဆွတ်သွတ်သွင်း သည်ကိုသာ 'မင်သေ့' ဆိုသည် ထင်ဖွယ်ရှိ၏။

“စာလုံးကြွေကြွေ ၊ မင်သေ့လှလှ”

ဟူ၍ မင်ဖြင့်ရေးသော စာလုံးကို မင်သေ့ဆိုသောအရာ ထင်သည်ကို ထောက်မူ လူတို့ကိုယ်မှတစ်ပါး ဆိုကောင်းသည်ပင် ယူသင့်၏။

ခြင်သော်ဟူသည်ကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

ဝဆုံးသောအရာနှိုက် ရှောင်သွေသည် ဟူသော ဝေါဟာရကား လွှဲပယ်ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို ရှောင်သည်၊ လွှဲသည်၊ သွေသည်၊ ချော်သည် စသော ဝေါဟာရအများ ထင်၏။

သွေးခေါ်သည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသိန္နိက်ကား ဖျောင်းဖျသည်၊ ချောမောခေါ် ငင်သည် ဟူသော အနက်တည်း။ အသားအသွေး ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် အသွေး ဟူသည်ကား ဆံအမွှေး၊ ခြေသည်း လက်သည်း စသော ဒွတ္တိ သကာယနှိုက် အကျုံးဝင်သော လောဟိတသဒ္ဓါ၏ အနက်။ အာပေါ အဓိကရှိသော စတုဇအဋ္ဌ ကလာပ်ရုပ်၏ အမည်မျှတည်း။

ထို အသွေးဟူသောသတ္တဝါကား နိသောအဆင်းထင်၍ လောဟိတ သဒ္ဓါ၏ အနက် ဖြစ်၏။ မီးသွေးဟူသည်နှိုက်ကား ဆိုလတ္တံ့သော အဆင်းအသေး ဟူသော အနက်ဖြစ်၍ မီး၏ အဆင်းအသွေးဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။ မီး၏ အဆင်း အသွေးကဲ့သို့ မနီ၊ ညိုသည်၊ ဝါသည်သာ တကား ဟူအံ့။ မီးလောင်စာ မီးစားသော သစ်ဝါးတို့၏ ညိုမည်းသော အဆင်းထင်မြဲ။ ထိုနှင့်လျော်စွာ မီးကို ကဏ္ဍဝတ္တနီ သဒ္ဓါဟောသည်။ ထိုသဒ္ဓါ၏ အနက်ကား သွားရာမည်းသော လမ်းကြောင်း ရှိသည်။ မည်းသောအဆင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည် ဟူလို၏။ ဤကိုထောက်၍ မည်း သောအဆင်းကို 'မီး၏ အသွေးအဆင်း' ဟူသင့်၏။

အသွေးအဆင်း ဟူသည်နှိုက် အသွေး ဟူသော ဝေဟာရကား နီသည်ကိုသာ မဆိုသာ။ ဝါသောအသွေး၊ ပြာသောအသွေး၊ စိမ်းသော အသွေး စသည်ဖြင့် အဆင်းခပ်သိမ်းကိုပင် ဆိုသင့်သောအရာ ဖြစ်၏။

ဓားလက်နက်သွေးသည် ဟူသောအရာနှိုက်ကား ထက်မြက်စွာ ဖြစ်စိမ့်ဟု ပွတ် ရှာခြင်းအနက်တည်း။ နွားချိုသွေးသည်၊ လူရည်သွေးသည် ဟူသော ဝေဟာရကို ထက်မြက်စိမ့်သည်ကို လုံ့လမူသောအရာ ဖြစ်၍ သဘာမကွဲသည် ဖြစ်၏။

နွမ်းထွေသည် ဟူသော ဝေဟာရကား အရည်အဆင်း ခန်းခြောက်ခြင်း ဖြစ် သည်ဟူသော အနက်တည်း။ သေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သ)

၂၃၅။ သဗျည်း နောက်ပစ် ဝေဟာရများ

သဲး ကာရန္တနှိုက်ကား ကျောက်စစ်သဲး၊ အသံသဲးသဲး၊ ပန်နက်သဲး ဟူသော ဝေဟာရကား သသက်သက် မူလအသံမျှသာထင်၏။ ထိုတွင် မြင်းမိုရ်တောင်ပမာဏ မှ လျော့ဆုတ်၍ တဆင့် ပမာဏမကကို 'တောင်' ဆိုသည်။ ထိုတောင်အောက် လျော့ဆုတ်၍ လက်သီးဆုပ်မကကို 'ကျောက်ဆောင်'။ ထိုအောက် လျော့ဆုတ်၍ ပဲးနောက်လုံးမကကို 'ကျောက်စစ်'။ ထိုအောက် လျော့ဆုတ်၍ ငယ်လျော့သော ကျောက်မှုန်ကို 'သဲး' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'လလဲး' ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ် ဝေါခြင်း ပမာဏကို ပညတ်ခြင်း အမည်မျှသာတည်း။

အသံသဲးသဲး ဟူသည်နှိုက်ကား တရှုရှု၊ တသူသူ ဟူသည်ကဲ့သို့ နားနှိုက် ထင်သော အသံမျှကိုစူး၍ ဆိုမိန့်သော အရာသာတည်း။

ပန်နက်သဲး ဟူသည်နှိုက် နောက်ပစ် စပ်အင်ကို ဆင်ခြင်လျှင် သဘောအားဖြင့် ကား ကျောင်းအိမ် ဆောက်လုပ်ရာ မြေရပ်နှိုက် နတ်ရဲး စသည်တို့ စောင့်နေလင့်သည် ဖြစ်ဘိမူ ထိုသူတို့ နေရပ်ဝယ် ဆောက်လုပ်နေထိုင်အံ့ဖြစ်၍ လွတ်ရာ ရှောင်လွှဲ ကြောင်း အခွင့်တောင်းသော အခြင်းအရာဖြစ်သော ဆန်ပန်းကြဲ၊ သွန်ခြင်း၊ ဥရွှ၊ ကြဉ်ငှန်း၊ ကုန်းစဉ်၊ သေသဉ်တိုင် စသည်တို့ အရာအချက်ကို မှတ်လို၍ သဲးစု တံသင်း နှက်မှတ်ခြင်းကို မူသော အရာဖြစ်၍ ပန်နက်လောသဲးစု ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'ပန်၍ နှက်မှတ်သောသဲးစု' ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုလိုသော အရာသဘောကဲ့သို့ ရှိ၏။ နောက်နောက်သော သူတို့သည် သဲးကိုမစု၊ ဝါစေ စသော ထင်မြင်သော ဝတ္ထုကို စုလေသော် လည်းကောင်း၊ တံသင်းနှက်ကာမျှကို သော်လည်းကောင်း

အတွင်အားဖြင့် ဆိုမိန့်သည်ကိုယူမှု သင့်ကောင်း၏။ ဤအလိုသော် ယခင် 'ကျောက်စစ်သီး' ဟူသည်နှင့် အနက်မကွဲ ဖြစ်၏။

ရုပ်သီး ဟူသောအရာ နောက်ပစ် ရေးသည်ကား ယ သတ်ကိုလိုရင်း မူလ ဖြစ်သင့်၏။ သယ်ပိုးသည် ဟူသော အနက်ကို အားမကြီးလွန်းသော အရာဖြစ်၍ မြစ်သံဆိုသည်သာ ယူသင့်၏။

သွယ်သည်၊ သို့သည် ဆိုမိန့်သော အရာလည်း ဤနည်းအတူ လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ဟူ၍ မထုတ်သည်။ သီးကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သော၊ သော့)

၂၃၆။ လဗျည်း၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ အောက်မြစ် ဝေါဟာရပျား

သော ကာန္တန္တိကား တသောသောဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း 'ထသော သောစဝိသေသန' ဟူသော သဒ္ဒါဆရာတို့၏ အမိန့်နှင့်အညီ ထသော ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သော ဟူ၍ လည်းကောင်း ဝိသေသနအနက် ဖြစ်သင့်သောအရာ -

“ကျတ်ခေါက် ကောင်းကင် ထွတ်တင်သော”
“ပျင်းနတ်ကောင်းကင် တံခွန်သော”

စသည်ဖြင့် ကိရိယာအနက် ဖြစ်သင့်သောအရာ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သက်သက် မူလအသံ၊ သော့ကျင် ဟူသောအမည်။ သွပ်သော့သည်၊ ပေါ့သော့သည်၊ သွမ်းသော့သည်၊ အသော့အလျင် ဟူသော အမြစ်သံ ထင်၏။

ထိုတွင် တသောသော ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းကား လှသံသောသော၊ ရေသံ လေသံ သောသော စသည်ဖြင့် နားနှိုက်ထင်သော အသံမျှကိုစူး၍ ဆိုမိန့်သော အရာလည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ထ သော ဟူသော ဝိသေသနအနက်ဆိုမိန့်ဟန်ကား ပညာအားနှင့်လည်း ပြည့်စုံ ထသော၊ လက်ရုံးအားနှင့်လည်း ပြည့်စုံထသော စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။ သော ဟူသောအနက် ဆိုမိန့်ဟန်ကား

“ယောကျားဤသူ၊ ရဲသောဟူလျှင်”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။

သော ဟူသော စကားခွန်းအရာကို သ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သား ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သည် ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုလေသည်လည်း များ၏။ မလွမ်းသသူ၊ မာသသူ၊ မာသသူ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကို မလွမ်းသောသူ၊ မမာသောသူ၊ မာသောသူ ဟူ၍ ဆိုသင့်သောအရာကို သ ဟူ၍ ဆိုသည် ဖြစ်၏။

“ပြောစည်နဂိုရ်၊ ချက်မြုပ်ဆိုသား၊ မပြုမျိုးဆွေ”

“ဖက်မဲ့ကျိုးသား၊ အားသုံးထောင်ထား”

စသည်ဖြင့် သား ဆိုမိန့်သော အရာကား ထင်စွ။

“ချစ်သည်သူဝမ်း၊ အလွမ်းဝန်းသွယ်”

“ပုဏ္ဏားမချစ်၊ ပစ်သည်ဥစ္စာ”

“ပုဏ္ဏားနှယ်စစ်၊ ဖြစ်သည် ငါ့ကိုယ်”

ဤသို့ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကို ချစ်သောသူ၊ ပစ်သောဥစ္စာ၊ ‘ပုဏ္ဏားနှယ်စစ်၊ ဖြစ်သောငါ့ကိုယ်’ ဟူ၍ ဆိုသင့်သော အရာဖြစ်၏။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် ‘သ’ ဆိုသောအရာ၊ ‘သား’ ဆိုသောအရာ၊ ‘သည်’ ဆိုသော အရာတို့ကား ထသော ဆိုသည်နှင့် မပြားကြ။ ဝိသေသန အနက်ချည်းတည်း။

ယင်းမှတစ်ပါး ကြီးမြတ်သရွေ့၊ ကြီးမြတ်သတည်း၊ ကြီးမြတ်စေတည်း စသည်ဖြင့် ဝိသေသန အနက် မယူသင့်သောအရာလည်း များစွာ ထင်၏။

“အလိုအကျင့်၊ မြတ်သဖြင့်လျှင်”

ဟူ၍ ဆိုသော အရာနှိုက်ကား

“အကြင် ငါ့သား၊ တပ်သောအားဖြင့်”

ဟူ၍ ဆိုသော အရာနှိုက်ကဲ့သို့ မြတ်သောအားဖြင့်ဟူ၍ ဝိသေသနအနက် ယူသင့်သောအရာဖြစ်၏။ ဤနှိုက် သောဟူသောစကားခွန်းကား တုလျာဓိကရဏဝိသေသန အားဖြင့် ဟူသည်ကား ဘိန္နာဓိကရဏဝိသေသနတည်း။ ဝိသေသန နှစ်ထပ်စပ်လျက် မနေသင့်တကား ဟူအံ့။ စပ်ရာဆိုက်ပြား၍ နေသင့်၏။

ပြား ဟန်ကား တပ်သောအားဖြင့် ဟူသည်တွင် တပ်သော ဟူသော ဝိသေ သန ပုဒ်ကို ထပ်သော အခြင်း အရာ ဟူ၍ အခြင်း အရာ ဟူသော ပုဒ်ကို သွင်း၍ စပ် ရာ၊ ဆိုက်ရာ၏။ ထို အခြင်း အရာ အားဖြင့်

“မယားသားဆု၊ ရမူတောင်းချေ”

ဟူ၍ အားဖြင့် ဟူသော ဝိသေသနကို တောင်းခြင်းကိရိယာဝယ် စပ်ရာဆိုက်ရာ၏။ ဤသို့ စပ်ရာ ဆိုက်ရာ ပြားသည် ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။

“ကျတ်ခေါက်ကောင်းကင် ထွတ်တင်သော”

စသည်ဖြင့် ကိရိယာအနက် ဖြစ်သင့်သော အရာနှိုက် သော ဟူသော စကား ခွန်းကား တကား၊ တမုန့်၊ ၏၊ ၍၊ စသော ကိရိယာမျိုး ခြောက်ဆယ် ရှိသော ဟူသည်တွင် ဝင်၏။ ထိုဝေါဟာရကား ကိရိယာအနက်ကို ထင်စေကာမျှသာတည်း။

သော့ကျင် ဟူ၍ အမြစ်သံ ဆိုသော ဝေါဟာရကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုဝေါဟာရကား စာဟောင်းတို့နှိုက် မထင်။ တံခါး မင်းတုပ် ဟူသော အမည်သာ ထင်၏။

သွပ်သော့သည်၊ ပေါ့သော့သည်၊ သွမ်းသော့သည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား သွပ်သည်၊ ပေါ့သည်၊ သွမ်းသည် ဟူသော စကား အနက် ထင်၍ သော့သည် ဟူသော စကား အနက် မထင်။ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာ မျှသာ ဖြစ်၏။

အသော့အလျှင် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ အဆော့အလျှင် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား အဆော့တလျှင်ပြုသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။ ထိုစကားခွန်းကား စာဟောင်း ပေဟောင်း တို့နှိုက် မထင်။ သော ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(သော်)

၂၃၇။ သဗျည်း၊ သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ ရွှေထိုး ဝေါဟာရများ

သော်၊ ကာရန္တနှိုက် ပြုလသော်၊ မူလသော် စသည်ဖြင့် လက္ခဏာ အနက် ဆိုသော အရာမျှသာ ထင်၏။

“တစ်မပျော်၊ မင်းသူတော်ကား၊ နေသော်ကောင်းနိုး”
“မဆံရွှေဘော်၊ ကိုယ်ထီးပျော်လျက်၊ ချစ်သော်ချစ်နှုန်း”
“လွန်ချစ်ကျမ်းဘော်၊ မိသူတော်ကား၊ ချစ်သော်ချစ်ကျိုး”

စသည်ဖြင့် သော် ဟူသော ဆိုမိန့် စပ်ဟပ်ခြင်းကား ထင်ရှားစွာ။ လက္ခဏာ လက္ခဏာ၊ လက္ခဏဝန္တ၊ လက္ခဝန္တတို့၏ သဘာ အထူးကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။ သော် ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဟ)

၂၃၈။ ဟဗျည်းသက်သက် ဝေါဟာရများ

ဟ, ကာရန္တနိုက်ကား ပွက်ဟသည်၊ ရယ်ဟသည်၊ တဟဟ ပြောဆို ရယ်မောသည်။ ဤသို့ ဟ သက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်းသာ ထင်၏။ ထို ဝေါဟာရကား ဖွင့်လှစ်ခြင်း အနက် ထင်သော်လည်း သတ္တဝါတို့နိုက်သာ၊ သတ္တဝါ နိုက်သော်လည်း ခံတင်း နှုတ်သီး ဖွင့်ခြင်းကိုသာ 'ဟသည်' ဆိုသော အရာ ထင်၏။ တဟဟ ရယ်သည်သာ မဆို၊ တဟက်ဟက်၊ တဟီဟီ၊ တဟာဟာ ရယ်မော ပြောဆိုသည် ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းကား ဟက်ဟက်၊ ဟာဟာ-ဟူ၍ နားနိုက်ထင်သော အသံကိုစွဲ၍ ဆိုမိန့်သော အရာမျှသာတည်း။ ဟ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဟာ)

၂၃၉။ ဟဗျည်း ရေးချ ဝေါဟာရများ

ဟာ, ကာရန္တနိုက်ကား ယခင် တဟီဟီ၊ တဟာဟာ ဆိုမိန့်သော အရာ၊ 'ဟာ ဟာတိ ပီယဝစန' ဟူသော သဒ္ဒါ ဆရာမြတ်တို့၏ အမိန့်နှင့် အညီ စုံမက်သဖြင့် ဟာဟာ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာ၊ လစ်ဟင်းသည်ကို ဟာသည် ဆိုမိန့်သော အရာမျှသာ ထင်၏။ ထိုတွင် တဟီဟီတဟာဟာ ဟူသည်ကို ဆိုခဲ့ပြီ။ စုံမက်သဖြင့် ဟာဟာ ဆိုသော အရာကား

“မယားချစ်သူ၊ ဟာဟာဟူလျက်၊ ရှိန်ပူငြီးငြီး”
“ဟင်းလင်းမဟဲ့၊ ဟာပျောက်မဲ့”

ဟု စသည်ဖြင့် ပေဟပ်သောအရာ ထင်၏။ လစ်ဟင်းသည်ကို ဟာ၏ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာကား

“ဟက်လက်ဟာလာ၊ ဆာဆာလောင်လောင်”
“ထွက်ဝင်သက်လုံ ဟာ၏ တည်း”
“သည်းတွင်ထောင်းထောင်း နာ၏ တည်း”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာထင်၏။ ဟာ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဟိ၊ ဟိ)

၂၄၀။ ဟဗျည်း လုံးကြီးတင် ဆန်ခတ် ဝေါဟာရများ

ဟိ ကာရန္တနိက်ကား မထင်။ အောက်နိက် ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့် အညီ မရှိ ဟူအံ့သည်ကို မဟိ ဟူ၍ ရေးမှတ်သောအရာမျှသာ ထင်၏။ ထိုနိက်လည်း ဟအက္ခရာ ရေးလှည့်ကာသာ။ ဖတ်သံကား ရ-ယအက္ခရာ ဟဆုံးသံ ဖတ်ရွတ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဟိ ကာရန္တကား ယခင် တဟာဟာ၊ တဟိဟိ ဟူသော အသံမျှသာ ထင်၏။

(ဟု)

၂၄၁။ ဟဗျည်း တချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

ဟု ကာရန္တနိက်ကား အာကာရ အနက်ဖြစ်သော ဟူ၍ ဆိုသင့်သော အရာကို 'ဟု'ဆိုသော အရာ ထင်၏။

“ငါပေးသည်ဟု၊ ယုံကြည်မှတ်မှား”
“ရှုံးရှုံးဆီကြည်၊ ထွက်စိမ့်သည်ဟု၊ ဆိုကြည်အဝ”

စသည်ဖြင့် ဟု ဆိုမိန့်သော အရာ။

“ဤသို့ဟူ၍၊ လူတို့အသက်”
“ဤသို့ဟူ၍၊ လူတို့သခင်”

စသည်ဖြင့် 'ဟု' ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကား အာကာရ အနက်တည်း။ အာကာရ အနက် ဟူသည်ကား အခြင်းအရာကို ထုတ်ဆိုသော အနက် ဟူလို၏။ ဟု ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဟူ)

၂၄၂။ ဟဗျည်း နှစ်ချောင်းငင် ဝေါဟာရများ

ဟူ ကာရန္တနိက်ကား

“ဤသို့သသူ၊ ယောက်ျားဟူသား”
“လူတို့နိက်တွင်၊ ငါစင်သသူ၊ မျိုးမြတ်ဟူလျက်”

တတိယအကြိမ်

“လူဖြစ်ဆန်းသား၊ ယောက်ျားဤသူ၊ ရဲသောဟူလျက်၊
ကြောက်မူကြောက်ထား”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။ ထို ဟူ ဆိုသော ဝေါဟာရကား မြန်မာ
ဘာသာ မူလ မဟုတ်။ မာဂဓဘာသာ မူလကဲ့သို့ ရှိ၏။ မာဂဇနိက် ဟူ သဒ္ဒါ
ကား ဓာတ်တည်း။ ထို ဓာတ်ကား ‘ဓာတုတ္ထော အနေကတ္ထော၊ ဓာတု သဒ္ဒါ
ကိရိယာ ဝါစိ’ ဟူသည်နှင့်အညီ စားခြင်း၊ သွားခြင်း စသော မရေတွက်နိုင်သော
ကိရိယာအနက်ကို ဟောသင့်၏။ ထင်သောအားဖြင့်ကား ဟူ- ဘူသတ္ထာယံ ဟူသည်
နှင့်အညီ ထင်ခြင်းအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ သုခံဟောတု၊ အနိဿာ ဟောန္တု စသည်
တို့နှိုက် ဖြစ်ခြင်းအနက် ဆိုသည်နှင့်အညီ ဖြစ်ခြင်း အနက်ကိုလည်းကောင်း ဟော
သောအရာ ယေဘုယျ ထင်၏။ ထို ဖြစ်ခြင်း၊ ထင်ခြင်း အနက်တို့သည်လည်း ယခင်
လင်္ကာအရ ယောက်ျား ဟူခြင်း၊ မျိုးမြတ်ဟူလျက်၊ ရဲသောဟူလျက် စသည်ဖြင့်
ဆိုမိန့်သော အရာနှင့် လျော်၏။ ထို့ကြောင့် မာဂဓဘာသာ မူလသင့်စွ။ ဆင်ခြင်။
ဟူ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဟေ၊ ဟေ၊ ဟေ့)

၂၄၃။ ဟဗျည်း ဝဆွဲ၊ သဝေထိုး၊ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ဟေ ကာရန္တနှိုက်ကား ‘ဟေဟေ အနာဒရေစေဝ’ ဟူသည်နှင့်အညီ မရိသေ
သောအရာတို့နှိုက် ဟေဟေ ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် အချို့သော သူတို့သည် ဟေ၊ အဟေ၊ အရေ ဟူသော နိပါတ်ပုဒ်တို့
သည် ကျွန် အမှုလုပ် စသည်တို့ကို မရိမသေသဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းအနက်ကို ဟောသည်
ကို ရည်၍ ဆိုသည်ဟု ယူကုန်၏။ ထိုသို့ယူလျှင် ‘ဣမာဂါထာ မြမ္မာဘာသာ’ ဟူ
သော စကားနှင့်အညီ ဤဂါထာကား မြန်မာဘာသာကို ရည်သောအရာ ဖြစ်ခဲ့၏။
နိပါတ်ပုဒ်၊ ဥပသာရပုဒ် ဟူသည်တို့ကား မာဂဓ ဘာသာနှိုက် ဖြစ်ရာခဲ့၏။ ထိုသို့
ဖြစ်ခဲ့လျှင် ‘ဟေဟေ အနာဒရေစေဝ’ ဟူသော စကားနှိုက် ဟေ ဟူသောပုဒ်သည်
နိပါတ်ပုဒ် မာဂဓဘာသာ ဖြစ်ခဲ့၍ မြန်မာဘာသာအားဖြင့် မဆိုသည် ကျခဲ့၏။
ထိုသို့ မြမ္မာ ဘာသာ အားဖြင့် မဆို။ မာဂဓဘာသာကို ရည်၍ ဆိုလျှင်လည်း
‘ဣမာဂါထာ မြန်မာဘာသာ’ ဟူ၍ မဆိုတန်သည် ဖြစ်၏။ ယင်းမျှသာလည်း
ဆိုဖွယ်မဟုတ်။ ဟေဟေ ဟူ၍ ဟေနှစ်ထပ် နိပါတ်ပုဒ်လည်း မထင်။ ဟေ ဟူ၍
လည်းကောင်း၊ အဟေ အရေဟူ၍ လည်းကောင်း ဤသို့သာ နိပါတ်ပုဒ် ထင်၏။
ထိုသို့လျက် ဟေဟေ ဟူ၍ နှစ်ထပ်ဆိုသဖြင့်လည်း မာဂဓ မဟုတ်။ မြန်မာဘာသာ
ဖြစ်ဟန် ထင်၏။

ယင်းမျှသာလည်း မဟုတ်၊ ‘တံ ဘဏာမ ဟေ’ ဟူသောဝါကျနှိုက် ဟေသဒ္ဓါကို ‘သူတော်ကောင်း’ ဟူ၍ ဆရာမြတ်တို့ မြန်မာပြန်တော်မူကုန်သည်ကို ထောက်လျှင် ဟေ သဒ္ဓါ၏ အနက် မရိသေသောအရာ မဟုတ် ဖြစ်ခဲ့၏။ ‘ဥပသဂ္ဂါနိပါတာစ အနေကတ္တာ’ ဟူသည်နှင့်အညီ ရိသေ-မရိသေသော အနက် ခပ်သိမ်းကိုပင် ဟောသင့်သည်ဖြစ်၍ မရိသေသောအနက်ကြံလျှင် ‘အနာဒရေစေဝ’ ဟူသည်နှင့် ညီအံ့သည်ပင်တကား ဟူအံ့။ အရာအားဖြင့် မသင့်ဟန်ကား ပရိတ် တိုင်သူလည်း သူတော်ကောင်း၊ လိုက်၍ ရွတ်သူလည်း သူတော်ကောင်းသာ ဖြစ်သင့်၍ သူတော်ကောင်းကို မရိသေသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြင့် မသင့်သည် ဖြစ်၏။ မသူတော် မရွတ်ကောင်းလော ဟူအံ့။ ရွက်ခိုက်သူတော်သာ ဟူသင့်သည် ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ မသူတော်သော်လည်း သူတော်ဟူ၍ သာ ချေငံစွာဆိုသင့်သောအရာ ဖြစ်၍ လည်းကောင်း ‘သူတော်ကောင်းတို့’ ဟူ၍ ဆရာတို့ ဆိုမိန့်မြန်မာပြန်တော်မူကုန်သည်ကား သင့်သည်သာ ဖြစ်၏။

ယင်းသို့သော် ဆရာမြတ်တို့ အနက် ဆိုတိုင်း ‘သူတော်ကောင်းတို့’ ဟူသော အနက်ကိုသာ ယူရခဲ့သဖြင့် ‘အနေကတ္တာ’ ဟူသည်နှင့်အညီ အနက်ခပ်သိမ်းကို ဟေသဒ္ဓါ မဟောနိုင်သည့် ကျခဲ့၏ တကား ဟူအံ့။ ဟောနိုင်သော်လည်း ‘အတ္တာပကရဏာ လိင်္ဂါဩစိတျာ’ ဟူသည်နှင့်အညီ အနက်၊ အရာ၊ လိင်၊ အသင့်၊ ကာလ၊ ဒေသ လျော်စွာခိုက်၊ မလျော်ရာ လွတ်ခိုက်မျှသာ။ စက္ခုဒ္ဓါ၊ ရ၊ သောတဒ္ဓါ၊ ရစသော ဝိထိစိတ်တို့သည် ပြိုင်လျက် မဖြစ်ရာ၏။ သို့ အနက်တပါးကိုခိုက် အနက်တပါး လွတ်သည်နှင့်သည်သာ ‘ရညောဟံ ပဟိတော ဒူတော’ ဟူသည်နှိုက် အဟံဟူသော ပုဒ်သည် ဒူတောကိုခိုက် ကတ္တာ၊ ပဟိတောကိုခိုက် ကံ၊ ဒူတောကိုခိုက် ရညောဟူ၍ သမ္ပန်၊ ပဟိတောကိုခိုက် ရညာဟူ၍ အဝုတ္တကတ္တာ ဖြစ်သင့်ဟန်ကိုလည်းကောင်း၊ တရန္တော နာဝါယ ဥပရိ’ ဟူသည်နှိုက် နာဝါယသည် တရန္တောကိုခိုက် ကရိဏ်၊ ဥပရိကိုခိုက် သမ္ပန်။

မြန်မာမှုနှိုက်ကား

“ရှေးသရောခါ၊ အသူရာတို့၊ နတ်ရွာမြင့်ဖြူး၊ မြင်းမိုရ်ဦးဝယ်၊ နတ်မှူးနတ်စစ်၊ နတ်ကြီးဖြစ်လျက်၊ မချစ်သိကြား၊ ချသောအားဖြင့်၊ စဉ်ပါးမြေမှာ၊ ကျတုံလာသော်၊ တို့ခါစိုးပိုင်၊ မကြံနိုင်ပဲ၊ သင်းသီးခွဲခွဲ၊ တဝဲရစ်ရစ်၊ ဖြစ်စနိုးနိုး၊ စစ်မက်ထိုးလည်း၊ အကျိုးမန်၊ ပဲနွယ်ယုံသည်။ ။ ဝေးလံ ယခုထက်တိုင်တည်း။

ဟူသော လင်္ကာနှိုက် ‘အသူရာတို့’ ဟူသောပုဒ်သည် နတ်မှူးဖြစ်သည်၊ စဉ်ပါးသည်၊ မြေမှာကျသည်၊ မကြံနိုင်သည်၊ သင်းသီးကွဲသည်၊ တဝဲရစ်ရစ်ဖြစ်သည်၊ စစ်မက်ထိုးသည်၊ ဝေးလံသည် ဟူသော စကားနှိုက် ဆိုသော် အသူရာသည် နတ်မှူး ဖြစ်

သည်၊စဉ်ပါးသည် စသည်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၊ သိကြားမချစ်သည်၊ချသည် ဟူသော စကားနှိုက်ဆိုက်သော် အသူရာကို သိကြားမချစ်၊ချသည်ဟူ၍ ကံအနက်၊ 'အကျိုး မန၊ ပဲနယ်ယံသည်' ဟူသော စကားနှိုက် ဆိုက်သော် အသူရာနှိုက်၊ အသူရာအား အကျိုးမနရုံလေသည်၊ ပဲနဲသို့ပိန်ယံ သည်ဟူသော အာဓာရအနက်၊ သမ္ပဒါန်အနက် လည်း ဖြစ်သင့်ဟန်။ ဤနည်းအတူ အနက်တပါးကိုခွဲခိုက်၊ အနက်တပါးကို မခွဲ နိုင်သော မြန်မာဘာသာ၊ မာဂဓာဘာသာတို့ကား များစွာ၏။

ဤကဲ့သို့ အနက်တပါးကိုခွဲခိုက် အနက်တပါး လွတ်သင့်ရာသော သဘောသည် ဥပမာအားဖြင့် ကျီးသည် လက်ယာဘက်ကို အရံတော်၍ မြော်ခိုက် လက်ဝဲဘက် လွတ်သည်။ လက်ဝဲဘက်ကိုကြည့်ခိုက် လက်ယာဘက်မမြင်သကဲ့သို့ဖြစ်သည်ကိုစူး၍ 'ကာကောလောကနနည်း' ဟူ၏။ ဟု ဆရာတို့ မိန့်ကုန်၏။ ထိုနည်းအားဖြင့်လည်း 'ဟေ' ဟူသောပုဒ်သည် 'သူတော်ကောင်းတို့' ဟူ၍ ရိုသေသော အနက်ကို အရာ အားဖြင့်ခွဲခိုက် မရိုသေသောအနက်ကို မပဲ့ပါသည်သာ။ အနက်ခပ်သိမ်းကို မဟော နိုင်သည်မဟုတ်။ အရာလိုက်ခွဲခိုက် အရာမလိုက် မဟုတ်ရာ လွတ်ပါလင့်သည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ဟေ-သဒ္ဒါ အနက်ခပ်သိမ်းကို မဟောနိုင်သည်မကျ၊ ဟောနိုင် သည်သာ ဖြစ်လျက် 'သူတော်ကောင်းတို့' ဟူ၍ ဆရာတို့ အနက်ဆိုကုန်သည်ကား အရာဖြင့် သင့်သည်သာဖြစ်၏။

ထိုသို့ အရာအားဖြင့် ရိုသေသောအနက် ဖြစ်သည်ကိုထောက်လျှင် 'အနာဒရေ' ဟူ၍ ဆိုသည်နှင့်မညီသည် ဖြစ်ရာခွဲ၏။ ယင်းမျှသာလည်း ဆိုရာသည်မဟုတ်။ 'ကတ္တာတိ ဝုစ္ဆတိသည်ကား ကမ္မံကို သို့ ဒု ယံမတံ၊ ကရဏံဣတိဖြင့် ဝေယံ၊ (ပ) အို ဟယ်၊ အချင်း အမင်းစေဝ၊ အာလပန မုဒီရိတံ' ဟူ၍ ဆိုအပ်သော သည်၊ ကား၊ ကို သို့ဖြင့် အို၊ ဟယ်၊ အချင်း၊ အမင်း ဟူသော စကားခွန်းတို့သည် မြန်မာဘာသာ ကေန္တ ဖြစ်၏။ ထို ကေန္တ မြန်မာဘာသာတို့ကို ရှေးနှိုက် များစွာ ဆိုခဲ့သည်ကို ထောက်သဖြင့်လည်း ဟေ ဟေ ဟူသော စကားလည်း မြန်မာဘာသာ ဖြစ်သင့်၏။ ပညာဝဇ္ဇန အကျိုးငှာ လှည့်လည်သွတ်သွင်း၍ ဆိုလိုက်သည်။ ယုတ္တိကို ဆင်ခြင်၍ ယူရာ၏။

ဘုန်းဟေ ဟူ၍ ဟေကာရန္တ အမြစ်သံ၊ ထိုးဟေ သည် ဟူ၍ ဝဆုံးအမြစ်သံ တို့ကိုကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။ ဟေ ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဟဲ၊ ဟဲ)

၂၄၄။ ဟဗျည်း နောက်ပစ်၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေဟာရများ

ဟဲ ကာရန္တနှိုက်ကား ဟိန်းဟဲ ဆိုမိန့်သော အရာကား ဆိုမိန့်သံမျှကို စူး၍ ခေါ်ဝေါ်သော အရာသာ ဖြစ်၏။

“ဟင်းလင်းမဟဲ့၊ ဟာပျောက်ခဲ့ဟဲ့၊ ချဲ့ချဲ့တုန်ကျဉ်”
“စိစစ်တင်ပြ၊ မသာခဲ့သော်၊ မဟဲ့မဟိ”

ဟူ၍ အ မြစ်သံ ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက်လည်း အောက်နှိုက် ဆိုပြီးသည်နှင့်အညီ ‘မရှိ’ ဟူသော အနက်ကို ယူသင့်၏။ ဟဲး ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဟော)

၂၄၅။ ဟဗျည်း သဝေထိုး၊ ရေးချ ဝေါဟာရများ

ဟော ကာရန္တနှိုက်ကား ပြောဟောသည်၊ လေသံ ရေသံ တဟောဟောဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤစကားမျိုးတို့ကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။

“သာကြည်ရှင်ပြော၊ စိစဉ်ဟောသည်၊ သဘောဤသို့ ပါဠိတည်း”
“ပေး၍ ကျဟော၊ အာသဝေါနှိုက်၊ ပေါလောနစ်မွန်း”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်စွာ ဟော ကာရန္တ ပြီးပြီ။

(ဟော်)

၂၄၆။ ဟဗျည်း သဝေထိုး၊ ရေးချ၊ ရှေ့ထိုး ဝေါဟာရများ

ဟော် ကာရန္တနှိုက်ကား တိုက်ဟော်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် တိုက်သည်၊ ဟော်သည် ဆိုသော စကား၏ အရကား ပင်ပန်းခြင်း ထင်စွာ ဖြစ်သည် ဟူသော အနက်တည်း။ ဟိုက် သည်ကား နားနှိုက်ထင်သော ပင်ပန်းသော သူ၏ အသံမျှကို စူး၍ ဆိုမိန့်ခြင်း။ ဟော် သည်ကား ပင်ပန်းဟန် အမှုအရာမျှကို စူး၍ ဆိုမိန့်ခြင်း။ ဤသို့ခွဲ၍ ယူသင့်အံ့သို့လည်း ရှိ၏။

“တရားမပျော်၊ ရယ်မှုပျော်လျက်၊ ဟော်ဟော်ဟံဟံ”
“ထိုရုပ်ရှင်တော်၊ ရန်ဘက်မြော်က၊ ဟော်ဟော်ပြေးစုံ”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့် ဖပ်ဟပ်သောအရာ ထင်၏။ ဟော် ကာရန္တ ပြီးပြီ။

ဗျည်းတို့နှင့်ယှဉ်သော သရအန္တ ဆယ်ပါးစီ၌
ဝေါဟာရ ဖြစ်ဟန်ကို ထုတ်သည် ပြီးပြီ။

ဤတွင် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ ဆဋ္ဌမပိုင်း ပြီး၏။

သက္ကမပိုင်း

ရမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

၂၄၇။ ဗျည်းသတ်များ

ဤ က စသော ဗျည်းတို့တွင် မုဒ္ဒဇ၊ ဋ ဝင်ငါးလုံး၊ ဋကြီး အက္ခရာတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝင်ဗျည်းတို့၏ တတိယက္ခရာ၊ စတုတ္ထက္ခရာတို့ကို လည်းကောင်း လောက ဝတ် အသုံးနည်း၍ မ ထုတ်လိုက်သည်။ ဤစကားကို အောက်နှိုက်လည်း ဆိုခဲ့ လေပြီ။

အံ့ ဟူသော ဝဏ္ဏကိုကား အမိုလည်း သရ ဖြစ်၍ သရအန္တ အရာဝယ် ဆိုခဲ့ ပြီ။ သေးသေးတင်ဝဏ္ဏကား ဗျည်းဖြစ်၍ သရအန္တဝယ် မထုတ်ခဲ့။ ဤသေးသေး တင် ဝဏ္ဏသည် တပါးသောဗျည်းတို့ကဲ့သို့ အမိုသရ၏ ရှေ့နှိုက် မတည်၊ နောက် နှိုက် တည်သည်ဖြစ်၍ 'ပရာသရ' မည်ကြောင်းကိုလည်း အောက်နှိုက် သိသာစွာ ဆိုအပ်ပြီ။ ထိုသို့ နှောင်းတည်သော ဗျည်းဖြစ်၍ ဗျဉ္ဇနအန္တအရာဝယ် ဆိုရလတ္တံ့။ ထိုသေးသေးတင် ဝဏ္ဏသည် ဆိုပြီးသည်နှင့်အညီ အ၊ ဣ၊ ဥ ဟူသော ရဿသရ သုံးလုံးနှိုက် စွဲ၍ မှီခြင်း ရှိသော်လည်း မြန်မာမှုနှိုက် အသရ၊ ဥသရ နှစ်လုံးနှိုက် ယှဉ်သော ဝေါဟာရကိုသာ ပြအံ့။

ထိုတွင်လည်း အစဉ်အားလျော်စွာ အရသနှိုက် ယှဉ်ဟန်ကို ရှေးဦးစွာ ပြသင့် ၏။ ထိုအသရဝယ်လည်း အသရ သက်သက်နှိုက်လည်းကောင်း၊ က စသော ဗျည်း ယှဉ်သည်နှိုက် လည်းကောင်း သေးသေးတင်ဝဏ္ဏ စွဲမှီသည် ဖြစ်၏။ ထို သေးသေး တင် အသံနှင့် န သ၊ မသတ် အသံသည် အချို့သေအရာ တူသည်ဖြစ်၍ ယှဉ်ပူး လျက် ဆိုအံ့။ တူဟန်ကား ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ၊ ရေကန်ဟူသည်တွင် သေးသေး တင် နသတ် အသံ တူ၏။ သေးသေးတင် မ သတ်ကား အမြစ်သောအရာ အချင်း ခပ်သိမ်းတူ၏။ မျက်ကန်းဆိုသည်၊ တောင်ကမ်းဆိုသည် အရာတို့နှိုက် န သတ် မသတ် အသံတူ၏။ ယင်းသို့အသံတူရာ လူပြိန်းတို့ ထွေးယှက်ဖွယ် ရှိခြင်းကြောင့် ယှဉ်စပ်လျက်ဆိုသော အရာ အကြောင်း ကွဲပြားဟန်ကို နှလုံးသွင်းသာအံ့ ဖြစ်၍ ယှဉ်စပ်လျက် ဆိုအံ့။

(အံ-အံ-အန်၊ အန်း-အမ်း)

၂၄၇။ အ-အကွရာ သေးသေးတင်၊ နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

ထိုတူင် အသရ ကံသက် သေးသေးတင်နှိုက် အမမြစ်သံ၊ မြစ်သံ မျှသာ
ကွဲ၏။ စာပေ အံသည်။ စသည်တို့၏ သွားအံ၊ ငှက်ပျောဆင်အံ ဟူသော
ဝေါဟာရတို့ကား အ မမြစ်သောအံ
ဝေါဟာရတို့ကား အမြစ်သံတည်း။ နေအံ၊ သွားအံ၊ ခြံအံသည် စသော

ထိုတူင် စာပေအံသည်ကို

“သင်သင် အံအံ၊ ကြံကြံ ကြည့်ကြည့်”
“စာပဲ၊ ခံခံ၊ စာအံ သောင်းသောင်း”

ဟူသော စပ်အင် ထင်၏။
သွားအံ ဟူသည်ကိုကား

“ခံတွင်းသွားအံ၊ ပုပ်ညှိန်၊ ဆေးတံ ကွမ်းထုံးမင်း”

ဟူ၍ မှန်စီသတ်ပုံနှိုက် ဆို၏။ ထိုသတ်ပုံကား အချို့သောအရာ စာဟောင်းတို့နှင့်
ကွဲ၏။ ထိုသို့သော်လည်း လျော်သော အရာ လျော်သည်ကို လည်းကောင်း၊
စာဟောင်း တွေခက်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ ညှိန်းလိုက်သည်။

“ငှက်ပျောဆင်အံ၊ ကြံလည်း ဖြူနီ”

ဟူ၍ ပြောင်မွန် ဖွဲ့စပ်သည်။ ထိုနှိုက် အချို့ နသတ်ချည်း ရေးကုန်သည်ကား
“အရွက်ခပ်ချွန်၊ စုတ်သည်ကြန်”

ဟူ၍ အချို့သတ်ပုံတွင် ကြံကို နသတ်စပ်လေသည်ကို စွဲးဟန် ထင်၏။ ထိုစကား
နှောင်းမှ ဆိုအံ့။

ဤနှိုက် ငှက်ပျောဆင်အံသည်၊ ဆင်တိရစ္ဆာန်၏ သွားအံကဲ့သို့ အပြီး အယုက်
ဖွံ့ဖြိုးတင့်တယ်စွာဖြစ်၍ ‘ဆင်အံ’ဆိုသည်ဟူမူ သွားအံ ဆိုသည်နှိုက် သေးသေးတင်
လျော်၏။ ထိုနှိုက် သေးသေးတင် လျော်သဖြင့်လည်း စုတ်သောကြံ သေးသေး
တင် လျော်၏။

နေအံ့၊ သွားအံ့ ဟူသော အမြစ်သံနှိုက်ကား နေလတ္တံ့၊ သွားလတ္တံ့၊ ဟူသော အနာဂတ် ကိရိယာအနက်တည်း။

“ရှင်လျှင်ပြုအံ့၊ ကြာမငံတည့်”
“စေ့စုံမဆုံးနိုင်အံ့တည်း၊ ချက်တိုင်ကျေးဇူးမည့်တည်း”

စသော အစပ် အဟပ်တို့နှိုက် ပြုလတ္တံ့သော အနာဂတ် ကိရိယာ အနက်တည်း။

“ကျသည်မုန်နံ့၊ ပန်းရည်ပျံ့သို့၊ ခြီးအံ့မနိုင်”
“ပေါက်ပြယ်လို့၊ ကြွေးကြော်အံ့လျက်၊ ဘယ်နံ့သောခါ”

ဤသို့ စသော အရာတို့ နှိုက်ကား ‘ခြီးအံ့သည်’ ဟူသော အနက်တည်း။
ဤ သေးသေးတင်းမသတ်ကား အမြစ်ရာနှိုက် တူသည် ဖြစ်၍၊ မသတ် ရေးကုန် သည်လည်း ထင်၏။ စပ်အင် နှစ်ချက် သုံးချက် မ သတ်သည်လည်း အညီ၊ သေးသေး တင်လည်း အညီ မရေးလျှင် မညီ ဆိုပါရအံ့ သည်သာ။ သဘော ကွဲကောင်းအံ့ မှထင်။

ဤ အံ ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် အသံတူ နသတ် ဝေါဟာရနှိုက်ကား အမြစ်သံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ မထင်။

“စသည်ကြွေအန်၊ သုံးပန်ရာလှ”
“သတိပဋ္ဌာန်၊ ကြွေအန်စစ်တုရင်”

စသည်ဖြင့် ကစားသော ‘ကြွေအန်’ ကို ဆိုသော အရာ။

“တစမကျန်၊ ဆိပ်ပေါက်အံ့မှ၊ အလွန်ကြောက်စွာ”
“ပျိုညှီထွေးအန်၊ ပေါ့သောဝန်ဖြင့်၊ စွမ်းသန်မြောက်လှ”

စသတ်ဖြင့် ‘အော့အန်သည်’ ဆိုသော အရာ။

“တမူတ်ဘုန်းသန်၊ လက်ရုံးအန်ဖြင့်၊ ကျော်ဝှန်တေဇ”
“တေဇဝှန်သား၊ လက်အန်သော်လည်း”
“ရတနာတံခွန်၊ လက်ရုံးအန်ဖြင့်၊ ရန်မန်တျင်းတျင်း”

စသည် ‘အားအန်’ ဆိုသော အရာ။

“သီချင်းအဲအန်၊ ပန်းမန်ကွမ်းစဉ်”

စသည်ဖြင့် ‘အဲ အန်’ ဆိုသော အရာ။ ဤသို့လျှင် အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ကင်းသော မူလ အသံသာ ထင်၏။

ပစ္စည်း ဥစ္စာ လဲလှယ်သည်တွင် အင်မတန် လွယ်သည့် အဖိုး အကျကို အရ နည်းလျော့သူအား လှောက်ကူး ပေးပို့ခြင်းကို *အန်း* သည် ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံကို ဆိုမိန့်သော အရာကား အစပ် အဟပ် မထင်။ သဘော အားဖြင့်ကား လွန်သော အဖိုး အန်ထွက်သည်ပင်ဖြစ်၍ အော့အန်သည် ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် သဘောတူ နသတ် ရေးလိုအံ့သို့ ရှိ၏။

“စောင့်အန်အားရမ်း၊ လက်နက်ထမ်း၍၊ ကိုယ်အမ်းချချ”

ဤသို့ စပ်ဟပ် ရာနှိုက် ‘ကိုယ်အမ်း’ ဟူ၍ မ သတ် စပ်သည်ကား ပါရမီခန်း အစပ်ကို ပမာဏ ပြုကြသည် တကြောင်း၊ အားအန် ချသည် ဟူသော န သတ် မူလ အသံသာ အဓိပ္ပာယ် ရရာသည် တကြောင်း၊ ထို အသံ ကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ န သတ်၊ မ သတ် မထင်သည် တကြောင်း ဖြစ်၍ ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ် ကင်းသော မူလ အသံသာ များစွာ ထင်၏။ ဆင်ခြင်။ အ အက္ခရာတွင် သေးသေးတင်၊ န သတ်ကို ထုတ်သည်ကား ပြီးပြီ။

(က-ကန်)

၂၄၉။ ကဗျည်းသက်သက် သေးသေးတင်၊ နသတ်၊ မသတ် နဝါဟာရများ

အသရတွင် က စသော ဗျည်းယျက်လျက် သေးသေးတင်သောအရာနှိုက် ကဗျည်း သက်သက် လည်းကောင်း၊ ယပင့် လည်းကောင်း၊ အရစ် လည်းကောင်း၊ ယပင့် ဝဆုံး လည်းကောင်း ထင်၏။ ထိုဘွင် တ သက်သက်နှိုက် ကုသိုလ် အ, ကုသိုလ်ကံ၊ ကံကြမ္မာ၊ ဘုန်းကံ၊ ပုဗ္ဗကံ၊ မဇ္ဈကံ၊ ဝိနည်းကံ၊ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ၊ ပရိကံ၊ ကတ္တားကံ၊ ဝိသုကံ စသည်ဖြင့် ကဗျည်း သေးသေးတင်သက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်းကား ကုသလကမ္မ စသည်ဖြင့် ကမ္မသဒ္ဒါကိုစွဲ၍ ‘က’ ဆိုသော အရာချည်း ယူသင့်သော ကြောင့် မြန်မာမှု သက်သက် မဟုတ်။ မာဂဇောသာ မူလသတ်သက်သာ ဖြစ်သော အရာသာ ထင်သောကြောင့် ပါဠိနှင့်အညီ မသတ်လည်းကောင်း၊ မှုကို နိဂ္ဂဟိတံပြု၍ သေးသေးတင်လည်းကောင်း ရေးလိုသည် ဖြစ်၏။ စပ်အင်ကား

“သူ၏ ပုဗ္ဗကံ၊ ကြောင်းရင်းခံ၍၊ သုတံပြည့်စုံ”
“သိကြားနတ်ထံ၊ စိသုကံသို့၊ ထုံးစံကြန့်ခိုင်”
“ကသိုဏ်းပရိကံ၊ ညဉ့်သုံးယံ၊ စင်းကြလပ်မကင်း”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် သေးသေးတင် စပ်အင်ရှိသည် ထင်စွ။

* ယခု ‘အမ်း’ဟု ရေးသည်။

ပုဂံ၊ အနာဂံ ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း ပုဂါမသဒ္ဒါ၊ အနာဂါမိ သဒ္ဒါနှင့်အညီ မသတ်လည်းကောင်း၊ သေးသေးတင်လည်းကောင်း ရေးလို၏။

“ထွန်းထောက်ဘုန်းလျှံ၊ ဘိသိက်ခံလျက်၊ ပုဂံမြင်းစိုင်း”
“နတ်သွေးနာဂံ၊ သဟံပတိ”

စသည်ဖြင့် စပ်အင် ထင်၏။ ဤနှိုက် ဂ-ငယ် ရေးသည်ကား ပါဠိနှင့်လျော်သော ကြောင့် မွေ့ဝတ်၊ ကကြီးရေးသည်ကား လောကနှိုက် အသုံး ထင်သောကြောင့် လောကဝတ်။ ဤမျှသာ ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ ဤ ကံ ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် သက်သက် မြန်မာမှု မထင်။

ရေကန်၊ လှန်လှန်၊ မဆန်မကန်သည်၊ ပုန်ကန်သည်၊ အိုး၏အမည် ဖောင်းကန်၊ အရိုးအကန်၊ ကျောင်းကန်၊ ဆန်ကန်သည်၊ လှေပင်ကန်၊ ဝေကန်သည် စသည်ဖြင့် နသတ်ရေးဖတ်သည်နှိုက် စပ်အင်ကား

- “ဟုလတုံထွန်း၊ ထိုတသွန်ကား၊ ရေကန်ရေတွင်း”
- “ကြိမ်လုံးလှန်ကန်၊ ပြင်းထန်ခတ်ပုတ်”
- “မနိုင်မကန်၊ မိုးနှယ်ဝှန်မျှ၊ ပစ်သွန်သောထွေ”
- “အာဏာဆန်ဆန်၊ ရက်ရက်ကန်၍၊ စောင်မာန်မချ”
- “ထိုင်းကားပုန်ကန်၊ ခိုက်ရန်မငြိမ်း”
- “ကြီးထူးဖောင်းကန်၊ ဖျဉ်းအိုးတန်ကို၊ ရွက်သွန်ငွေကျော”
- “အရိုးအကန်၊ အမှန်အကား”
- “သိမ်းမြန်းကျောင်းကန်၊ အမှန်မှန်ဖြင့်၊ ဘုန်းသန်နရပတိ”
- “ငါတို့ကျွန်လည်း၊ ဆန်ကန်မဝံ”
- “ခေါင်းဖျားထိပ်စွန်၊ လှေဦးဟန်နှင့်၊ ပင်ကန်ကြွက်လျောက်”
- “ဝေကန်ကန်၊ ညီဆိုဟန်လည်း၊ အမှန်မဟုတ်”

စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ယူရာ၏။

ဤနှိုက် ရေကန်၊ လှန်ကန် စသော ဝေါဟာရတို့သည် ကျောက်ကန် ဟူသော အနက်ချည်း ရသင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား လှန်ကန် ဟူသည်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီး သည်နှင့်အညီ ကျုံး၊ နွား၊ မြင်း စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရန်သူ ရန်ဖက် တို့ကို လည်းကောင်း ကျောက်ကန် တွန်းလှန်သော အဆောက်အဦဖြစ်၍ ‘လှန်ကန်’ ဆို သည်ယူမှု သဘောတူသည် ဖြစ်၏။

ရေကန် ဟူသည်နှိုက်လည်း ရေသည် နံပါးဝန်းကျင် မလျှံမထွက် ကျောက်ကန် လျက် တည်သည်ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။

မဆန့်မကန် ဟူသည်နှိုက်လည်း တည်ရာအိုးခွက် စသည်နှိုက် မဆန့်သည်ဖြစ်၍ နံပါးဝန်းကျင် ကျောက်ကန်၍ မတည်သာသဖြင့် လျှံထွက်ကောင်းသည်ကို 'မကန်' ဆိုသော အရာဖြစ်၏။

ပုန်ကန်သည် ဟူသည်နှိုက်လည်း ပုန်သည်သာမဆို၊ ကန်၏ ဟူသည်ကား အရှင်ကို ဆန်ကန်သည်ဖြစ်၍ ကျောက်ကန်ခြင်း အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

အိုး၏ အမည် ဖောင်းကန် ဟူသည်နှိုက် ပြည့်ဖြိုးဖွံ့ဝသည်ကို ဖောင်းသည် ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း ထင်၏။ ပြည့်ဖြိုးဖွံ့ဝသည်ကို ထောက်၍ ဖောင်းသည် ဟူသော အမည်မျှသာ မဟုတ်။ ရေစသော သိုမှီးအပ်သောဝတ္ထု ကျောက်ကန်လျက် တည်၏။ သို့ အိုး၏ နံပါး ပြည့်ဝခြင်း ဖြစ်သည်ဟူသော အနက်ကိုစူး၍ ယူသော် ကျောက်ကန်ခြင်းအနက် လည်းကောင်း ရသင့်၏။

အရိုးအကန် ဟူသည်နှိုက်လည်း အရိုးမဟုတ်သဖြင့် အရိုးမဟုတ်သည်ကို ကျောက်ကန် တွန်းလှန်ခြင်းအနက် ဖြစ်၏။ အရိုးစား ဇာတိ၊ အရိုး မဟုတ်သည်ကား ပဝတ္တိ၊ အရိုးကား မူလ၊ အရိုးမဟုတ်သည်ကား မူလိ၊ အရိုးကား ဌာန၊ အရိုးမဟုတ်သည်ကား ဌာနိ၊ အရိုးကား အသားကို တွန်းလှန် ကျောက်ကန်နိုင်ခြင်း အစွမ်းရှိသည်ကား ယေဘုယျ ဖြစ်ရာသောကြောင့် အရိုးသည် အကန်အလှန်ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း အစွမ်းရှိသည် ဟူသော အနက်ကိုယူသော် ရကောင်းအံ့သည် ရှိ၏။

ကျောင်းကန် ဟူသည်နှိုက်လည်း ဗရာဝါသမှ ဆန်ကန်၍ ကျင့်သော ရဟန်းတို့၏ နေရာသည် 'ကျောင်း' ဟူသော အမည်ရင်းတွင် ဆန်ကန်သည်ဟူသော အနက်သင့်သည် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ စည်းစောင်ရန်း ဆီးကန် သကဲ့သို့၊ ရေကန်း ဟူသည်နှိုက် မလျှံ မထွက်ရ၊ နံပါးဖြင့် ဆီးကန်သည်၊ လှန်ကန် ဟူသည်နှိုက်လည်း တွန်းလှန်ဆီးကန်သည်၊ မကန်ဟူသည်နှိုက်လည်း မဆီးကန်သည်၊ ပုန်ကန်သည် ဟူသည်နှိုက်လည်း အရှင်ကို ဆီးကန်သည် စသည်ဖြင့် အမြစ်သံအနက် ကြံသော်လည်း သင့်ရာသည်ပင် ဖြစ်၏။

ယင်းမူတပါး ကေန၊ စန္ဒရကန်၊ သူရိယကန်၊ အဿကန်၊ ပါရာဇိကန်၊ တေရသကန်၊ *ကျမ်းကန်၊ ယကန်၊ မသာရကန်စသော ဝေါဟာရဖြစ်၏။ ထိုတွင် အဿကန် စသည်တို့နှိုက်ကား အဿကဏ္ဍ၊ ပါရာဇိကဏ္ဍ၊ တေရသကဏ္ဍ၊ ဟူသော ပါဠိတို့နှင့်အညီ၊ ဣက္ခိလည်း သတ်သင့်သည် ဖြစ်၏။

“ခုနှစ်တောင်စွန်၊ အဿကန်”

* ယခုကျမ်းဂန်ရေးသည်၊ ဆရာဇော်က ကျန်းဂန်၊ ကျမ်းကန်နှစ်ချက်တင်ပြသည်။

ဟူ၍၊ နသတ်စပ်အင်ရှိတိုင်း နငယ်လည်း သတ်သင့်သည်ရှိ၏။ ကျမ်းကန်၊ ယုကန် ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း ဂန္ဓ၊ ယုဂန္ဓ ဟူသောပါဌ်နှင့် အညီ၊ ဂငယ် အက္ခရာလည်း ရေးသင့်၏။ လောကဝတ်အလျောက် ကကြီးလည်း ရေးသင့်သည် ဖြစ်၏။

မသာရကန် ဟူသည်နှိုက်ကား မသာရကလ္လ ဟူသော ပါဌ်နှင့်အညီ လသတ်မူ လူပြိုန်း ဖတ်ခက်အံ့တကြောင်း။

“မသာရကန်၊ ပြည်တန်စိန်ကြောင်”

ဟူ၍၊ မင်းတရားရှေ့ထိုးဒေးချင်းတွင် နသတ် စပ်သည် တကြောင်းဖြစ်၍၊ နသတ် ရေးလို၏။

ဝေကန်သည် ဟူသော ဝေဟာရကား ကေန်ဟူသည်နှင့် အသံတစိတ်သာ တူ၍၊ သဘောကွာဝေးသည်ဖြစ်၏။ ဝေကန်သည် ဟူသော ဝေဟာရကား ကေန် ဟူသကဲ့သို့ ပါဌ်မှ ဝေဟာရ မဟုတ်။ ဝေသဒ္ဓါသည် ဂုဏ်အနက်၊ ခြိမ်အနက်၊ ကိရိယာအနက်ရှိသော တခုသော ပုဒ်နှိုက်ရပ်၍၊ တပါးသောဂုဏ်အနက်၊ ခြိမ်အနက်၊ ကိရိယာအနက်တို့ကို သစ်၊ ဝါး၊ လှန်ကန်ဖြင့် တွန်းလှန် ကျောက်ကန် သကဲ့သို့ ကန်တတ်သောကြောင့် ‘ဝေကန်’ ဟူသော ဝေဟာရ ဖြစ်၏။

ဆီးကန်သည် ဟူသော အမြစ်သံအနက်ယူ၍၊ တပါးသော ဂုဏ်အနက် စသည် တို့ကို မဆက်ဆံစေရ ဆီးကန်တတ်သည် ဟူသောအနက်လည်း ယူသင့်၏။ ဤသို့ သော သဘောသင့်သည်ကို ထောက်သဖြင့် ကေန် ဟူသော ဝေဟာရနှင့် ဝေကန် သည် ဟူသော ဝေဟာရအရ ကွာဝေးသည် ဖြစ်၏။ ထိုဝါးစသည်ဖြင့် လှေကို ကန်သည်၊ နွား၊ ကျွဲ၊ မြင်း၊ ဆင်တို့ကို ကန်သည်၊ နယ်ကန်သည် ဟူသော အရာ တို့နှိုက်လည်း ဆိုအပ်ပြီးသော ကျောက်ကန် ဆီးကန်ခြင်းအနက် ထင်သာပြီ။ ဤမှ တပါး ကဗျည်းသက်သက် န သတ်ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်နှိုက် ဝင်သင့်သည်။ ပါဌ်မှီထင်သည်။ ဝေဟာရ တခြားဖြစ်တန်သည်ကို ဆင်ခြင်၍ ယူရာ၏။

(ကျံ - ကျန်)

၂၅၀။ ကဗျည်း ယပင့် သေးသေးတင် ဝေဟာရများ

ကဗျည်း ယပင့်သေးသေးတင်ကား

- “မလိမ်းမကျံ၊ မဆံရွှေဘော်”
- “လက်လက်ရောင်လျှံ၊ ရွှေရည်ကျံသား၊ ရွှေလှံရွှေဓား”
- “ထိုးဆောင်ပုံစံ၊ မျက်ပါးကျံသို့၊ ဂါမ္မဒေါသ”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော ‘လိမ်းကျံသည်’ ဆိုသော အရာထင်၏။

(ကျန်)

၂၅၁။ ကဗျည်း ယပင့် န သတ် ဝေါဟာရများ

ထိုနှင့်အသံတူ ယပင့် န သတ်ကား

“တစမကျန်၊ ဆိပ်ပေါက်အန်မူ”

“စသည်မကျန်၊ အိပ်ဖန်တွင်းပြင်”

“မမေ့မကျန်၊ ပြည်တေးဝန်ကို၊ ဆောင်ဖန်ကြသီး”

စသည်ဖြင့် ကျန်ကြွင်းသည်၊ မေ့ကျန်သည်ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

နီကျန်ကျန်ဆိုသောအရာကိုလည်း ယပင့် န သတ် ရေးကုန်၏။

“နီလို* ဝါကျန်၊ ကင်းဟန်ငံရင့်”

စသည်ဖြင့် စပ်သောအရာ လျော်၏။

(ကြိ)

၂၅၂။ ကဗျည်း အရစ်သေးသေးတင် ဝေါဟာရများ

ကဗျည်း ရစ်လျက် သေးသေးတင်ကား

“ထဲပရည်ငံ၊ နောင်မကြံဟု”

“မြဲမြဲမြဲမြဲ၊ ဤအကြံကို”

“မုန်းချစ်ကြောက်ရွံ၊ မိုက်မဲကြံဖြင့်”

“လေးနက်ထုံးစံ၊ မေးမြူကြံလျက်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အကြံအစည် ဆိုသောအရာ။

* ယခု ‘နီကြန်’ ဟု ရေးသည်။

“တီးမည်ကြံကြံ၊ ဘဝင်လျှံ့မျှ”
“ဆည်းကြံကြံလျှင်၊ လူသံဆိတ်ဆိတ်”
“ရင့်ရှည်အသံ၊ တကြံကြံလျှင်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အသံတကြံကြံ ချိုသောအရာ။

“ငမဲ့ဆင်အံ၊ ကြံလည်းဖြူနီ”
“ချိုဆိမ့်စွန်ပလွံ၊ ပြားကြံချိုဟန်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော ကြံငှက်ပျော ဆိုသောအရာ။

“သာပြီးသာစံ၊ သားမျိုးရံသည်၊ စင်းကြံချမ်းရိပ် မိုးသတည်း”
“လားလားသွားစံ၊ တရားပြုံ့မှ၊ စင်းကြံကသည်”
“သွက်လှယ်မညံ၊ သွားစင်းကြံ”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော စင်းကြံ ဟူသော ဝေ ဟာရတ္တိနိုက် ထင်၏။

ထိုဘွင် ကြံငှက်ပျော ဟူသည်နိုက်

“ငမဲ့ဆင်အံ၊ ကြံလည်းဖြူနီ”
“ချိုဆိမ့်စွန်ပလွံ၊ ပျားကြံချိုဟန်”

ဟူသောစပ်အင်သည် သေးသေးတင်၊ နသတ် မမှတ်သာသည်ကိုလည်းကောင်း၊

“အရွယ်ခပ်ချန်၊ စုတ်သည်ကြန်”

ဟူသော နသတ်စပ်အင်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းမှတစ်ပါး စပ်အင်လည်း ထင်ခက်၊ သဘောလည်း မြင်ခက်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍၊ နသတ် အချို့ ဆိုကုန်သည်။ ဤနိုက် သဘောကို ထောက်သော် ပညတ်မျှသော ဝေ ဟာရတ္တိနိုက် နသတ် သေးသေးတင် ယေဘုယျဖြစ်သည်ကိုထောက်လျှင် ကြံ ဟူသော အမည် ပညတ်မျှ ဖြစ်၍၊ သေးသေးတင်မှ သဘောရှိအံ့သို့ ထင်၏။ ယခင် ‘ငမဲ့ဆင်အံ၊ ကြံလည်းဖြူနီ’ ဟူ၍၊ စပ်သောအရာနိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ ဆင်အံ့ ဟူသည်နိုက် သေးသေးတင်သဖြင့် ကြံ နိုက်လည်း သေးသေးတင်ရာသည်။ ဆင်အံ့ ဟူသည်နိုက် ဪ အန်သည် ဟူသော အနက်ယူမှု နသတ် ဆိုသင့်၏။ ယင်းသို့ယူမှု ထိုငှက်ပျောသည် ခါးစပ်ခြင်း သဘော မထင်။ ချိုဇေးမြိန်ရှက်ခြင်း သဘောသာ ထင်သောကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ ဆင်တိရစ္ဆာန်၏ သွားအံ့ကဲ့သို့၊ အပြီး အယှက် တင့်တယ်သည် ဟူသော အနက်သာ လျော်သည်နှင့်အညီ သွားအံ့ ဟူသော ဝေ ဟာရတ္တိ

“ခံတွင်းသွားအံ၊ ပုပ်ညှိနံ”

ဟူ၍ မှန်စီ ဆရာတော် သေးသေးတင် စပ်သည်။ ယင်းသည့် သွားအံ ဟူသော အနက်လျော်သော ဆင်အံ ဟူသော အမည်နှင့် ကြံကိုစပ်အင်ပြုလျှင် သေးသေး တင်သင့်သည် ယူဖွယ်ရှိ၏။ ‘ချိုဆိမ့်စွန်ပလွံ၊ ပျားကြံချိုဟန်’ ဟူ၍ စပ်သော အရာနှိုက်လည်း စွန်ပလွံ ဟူသော အမည်၊ ကြံ ဟူသော အမည် ပညတ်ကာမျှ သော ဝေဟာရချည်း ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် စပ်အင်သည်လည်း

“ချိုဆိမ့်စွန်ပလွံ၊ ပျားကြံချိုဟန်၊ တည်လွန်ချိုမော”

ဟူ၍ သေးသေးတင် စပ်အင် ရှိ၏။ အချန်မဲ့ နသတ် စပ်အင် ထင်သည်။

သေးသေးတင် စပ်အင်၊ နသတ် စသော စပ်အင်တို့သည် အသံတူ အချန်မဲ့ ထင် လျက် စပ်ခဲသည်။ စပ်အင်လွဲ၍ စပ်သည်များ၏။

သံတူကြောင်းကွဲ ခွဲထားစုံများ

“သာယာချေငံ၊ ပြည့်ဖြူးသံဖြင့်၊ တရံတဖန်၊ ငါတောင်းပန်သော်၊ မဆန်အာဏာ”

“မြင့်မြင့်မကြံ၊ ချစ်သားသံလျက်၊ တရံတဖန်၊ ကျွန်ုပ် ကျွန်နှင့်၊ တမန်တူးယက်”

“ချိုဆိမ့်စွန်ပလွံ၊ ပျားကြံချိုဟန်၊ တည်လွန်ချိုမော”

ဤကား သေးသေးတင်နောင် နသတ် စပ်အင်။

“လူမျိုးမတန်၊ မင်းထိုက်ရန်သား၊ ကေနံကျစံ၊ ပေါက်ပြလျှံမျှ၊ ညှာတံပွင့်ချပ်”

“နောက်မျှအကျွန်၊ ပြန်မည်မကြံ၊ တဆံမရွှေ”

“အစောင့်အိပ်ဖန်၊ အတန်တန်ကို၊ တတ်ပွန်အကြံ၊ ဘယ်ကပြု၍၊ မရွံချောက်ချောက်”

“နဝရတ်ဗိမာန်၊ ဝေဇယန်သို့၊ သည်လွန်သည်ရံ၊ ပစွန်ခွံဖြင့်၊ မှမ်းမံရွှေချည်”

ဤကား နသတ်နောင် သေးသေးတင် စပ်အင်။

“စုတ်ရှုဘနန်း၊ သက်န်းဝတ်တမ်း၊ သစ်ရေကြမ်းနှင့်၊ ရမ်းရမ်း
ကားကား၊ သားများသွန်းသွန်း၊ တရားထွန်း၏”
“သန်ကျန်းမှုထမ်း၊ ဓားကောင်းလျှမ်းသို့၊ ရုံးစွမ်းကစ”

ဤကား နသတ်နောင် မသတ်စပ်အင်။

“ပျော်ဖွယ်သာဝဠမ်း၊ သင်္ခမ်းတဝန်း၊ ပြုဖန်ဆန်းမှ၊ ရဟန်းပရိက္ခရာ”

ဤကား မသတ်နောင် စသတ်စပ်အင်။

“ကြည်ထလက်လွတ်၊ ဗြဟ္မာနတ်ထို့၊ ပျော်မှတ်ကိန်းဝပ်၊ ဆဲငါး
ရပ်ဟု၊ နှံ့စပ်ကြွင်းမဲ့”
“နောင်မင်းညီလတ်၊ ဘူရိဒတ်အား၊ မျက်မှတ်တပ်တပ်၊ ကွေ့သည့်
ရပ်ဟု၊ ရှုပ်ရှုပ်ညက်ကျေ”
“မီးသို့လည်းပွတ်၊ ဗောဓိသတ်ကို၊ မလွတ်ကြပ်ကြပ်၊ ဖမ်းသည်ရပ်
ဝယ်၊ နှံ့စပ်ဖျော်ဖျော်”
“ထိပ်ပြင်မတ်မတ်၊ လက်အုပ် ညွတ်လျက်၊ လျောက်ပတ်တင့်အပ်၊
နေရပ်ခွင့်ရ”
“မျှလည်မံတတ်၊ ဆယ်ပတ်ဆယ်ထပ်၊ မြီးကြပ်ကြပ်ချည်”
“ယူ၍ပြတ်ပြတ်၊ ငါ့ဝတ်သား၊ ရည်မှတ်မှန်တပ်၊ သည်လက်စွပ်
လျှင်၊ ချောသပ်ပျိုမျစ်”
“မဖြိုးမဝတ်၊ ရှင်သိဒ္ဓတ်ကြောင့်၊ ဖြူထွတ်ပွင့်ချပ်၊ ပန်းစလပ်သို့၊
စောင့်ကြပ်မကင်း”

ဤကား တ သတ်နောင် ပ သတ် စပ်အင်။

“လက်ကောက် လက်ကြပ်၊ လက်စွပ်ပုံခတ်၊ လက်တော်ဝတ်လည်း၊
ဆွတ်ဆွတ်နှစ်ခြိုက်”
“လူတို့အကွပ်၊ ဟိရောတ္တပ်ကို၊ မလတ်မလွတ်၊ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၊
သူမြတ်ကြံမိ”
“ရေနှင့်တောင်ထပ်၊ ချပ်၍ပတ်သား၊ ရန်ပြတ်ငါးတန်”

ဤကား ပ သတ်နောင် တ သတ် စပ်အင်ထားသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အသတ်
ကာရန် လွှဲ၍ အချန်မဲ့ စပ်အင်ထားသည်များကို ထောက်လျှင်လည်း ‘ချိုဆိမ့် စွန်
ပလ္လံ၊ ပျားကြံ’ ဟူ၍ သေးသေးတင် စပ်အင်နောင် ‘ပျား ကြံ ချိုဟန်၊ တည်လွန်

ချိုမော့' ဟူ၍ အသံ တူသောကြောင့် သေးသေး တင် န သတ် စပ်အင် လုံးသည် လည်း ယူသင့်၏။

စကြို ဟူသော ဝေါဟာရကား စက်မ၊ ဇင်မ ဟူ၍ ပါ၍ နှစ်ထွေ ထင်သော ကြောင့် 'စကြို' ဟူ၍ ပဌမ ကွရာ ကကြီး စလုံးလည်းကောင်း၊ 'ဇြို' ဟူ၍ တတိယကွရာ ဇကုံး၊ ဂ ငယ် လည်းကောင်း ရေး သင့်သည်တွင် ကကြီး စလုံး ရေးခြင်းသည် သဒ္ဒါမူလည်း မမှား၊ လောကဝတ်မူလည်း အသုံး များသောကြောင့် သင့်နိုင်၏။

(ကြန်)

၂၅၃။ ကဗျည်း အရစ် နသတ် ဝေါဟာရများ

ထိုအသံနှင့်တူသော ကဗျည်း အရစ် နသတ်ကား

“မျက်စိသဏ္ဍာန်၊ ကောင်းအင်ကြန်နှင့်၊ ယမန်သရော်”

“သိပ္ပမန္တန်၊ ကြန်ပဋိဘာ”

“သိပ္ပမန္တန်၊ ကြန်နှင့်တတိုင်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော ကြန်လက္ခဏာ ဆိုသော အရာ။

“ရွှေမြေတံခွန်၊ အဆောက်မှန်လိမ့်၊ သကြန်ယခု”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော သကြန် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ကြန် လက္ခဏာ ဆိုသော ဝေါဟာရသည် မြန်မာ ဘာသာ သက်ဆက် မယူရ။ မာဂဇနိုက် ကန္တ၊ သံသကရိုက်နှိုက် ကန္တ ရှိသည်တွင် သံသကရိုက် အလျောက် 'ကြန်' ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထို ကန္တ၊ ကန္တ သဒ္ဒါ တို့၏ အနက်ကား နှစ်သက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ နှစ်သက်ဖွယ်သော မှတ် ကြောင်း လက္ခဏာ၊ နှစ်သက်အပ်သော အကြောင်း တစိတ်ကို 'ကြန်' ဆိုသည် ယူသင့်၏။

သကြန် ဟူသည်နှိုက် သကြန္တ ဟူသော ပါ၍ကို မှီဟန် အရ သဘောကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသည့် အတိုင်း နှလုံး သွင်းရာ၏။ (ကြံမှာ ပြန် ရှဦး)။

(ကွန်)

၂၅၄။ ကဗျည်း ဝဆွဲ၊ နသတ် ဝေါဟာရဗျား

ကဗျည်း ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင်ကား ဝေါဟာရ မထင်။
နသတ်ကား

- “တံငါပိုက်ကွန်၊ ရက်တုံဟန်ဖြင့်၊ တပြန်ပြောင်းပြောင်း”
- “ပစ်ထမြားကွန်၊ မြောက်တုံဟန်ကား၊ သွားမှန်ဖြောင့်စင်း”
- “လေးငင်လုံကွန်၊ ခြင်္သေ့ဟန်သို့၊ တတ်ပွန်ကာလွှား”
- “သစ်ဝါးလှင်ကွန်၊ ပစ်ကွန်မိုးမြောက်”

စသည်ဖြင့် တံငါတို့၏ ကွန်၊ မြားကွန်၊ လုံကွန် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။
ထိုနှိုက်လည်း သဘော တူအံ့သို့ ရှိ၏။

(ကွန့်)

၂၅၅။ ဟဗျည်း ဝဆွဲ၊ နသတ်၊ အောက်မြစ် ဝေါဟာရဗျား

အဝေးသို့ ပြန်နွှံ့ လွှင့်ပါး ရောက်သည်ကို ကွန့်သည် ဆိုသည်။

- “ပြေးထွက်လိုလွန့်၊ ကွန့်ရနည်းဟု”
- “ထော်ထော်ကန့်လန့်၊ ဘယ်သူဟန်ပိမ့်၊ မကွန့်စသာ”
- “သည်းကြားပွင့်ညွန့်၊ ရဲဘုန်းသန့်အား၊ မြူးကွန့်တေဇာ”
- “ကွန့်ရွန်းရှက်ဖြာ”

စသည်ဖြင့် အဝေးသို့လွှင့်ပြေးထွက်သွားသည်ကို ‘ကွန့်သည်’၊ မပြေးထွက်သာသည်ကို
မကွန့် ဆိုသော အရာ ထင်သည်နှင့် လျော်စွာ မြား လှို စသည်တို့ အဝေး လွှင့်ပါး
ပြန်နွှံ့သည်ကို ‘ကွန့်’ ဟူ၍ မြစ်သံ ဆိုသင့်လျက် မမြစ် မှု၍ မြားကွန့်၊ လုံကွန့်
ဆိုမိန့်သည်။ တံငါတို့ ကွန် ဟူသည် နှိုက်လည်း ပြန်နွှံ့လွှင့်ပါးစေ၍ ပစ်ချအပ်သော
အသုံး အဆောင် ဖြစ်သောကြောင့် သဘောလျော်သည် လည်းကောင်း ဟူသင့်၏။
(ကြန့်မှာ ရှဦး)

(ကျွံ)

၂၅၆။ ကဗျည်း ယပင့်၊ ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင် ဝေါဟာရများ

ယပင့် ဝဆွဲ သေးသေးတင်ကား

“နင်းကျီးနင်းကျံ၊ အကြံမှားယွင်း”
“မုန်းချစ်ကြောက်ရွံ၊ မိုက်မဲကြံဖြင့်၊ သင်ကျံတရား”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာတို့ရှိက် ထင်၏။ ထိုရှိက် နင်းကျီးနင်းကျံ ဟူသည် ကား ကျံ နှစ်သည် ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို သတ်ပုံဟောင်းရှိက်

“ရွံစေးရေနှံ၊ နင်းတိုင်းကျံ၊ ချံချံသွားရက်ရက်”

ဟူ၍ စပ်အင်ဖွဲ့သည်။ သင်ကျံတရား ဟူသည်ရှိက်ကား တရားသင်ခြင်းရှိက် ကျမ်းသည်ဟူသော အနက်ဖြစ်၍ မ သတ် ရေးဖတ်လိုလျက်

“စကားတူန်သံ၊ ရောမပြံသည်”
“မခြားရောမြံ၊ ညီတော်ထံဝယ်”

စသည်ဖြင့် ရောမြံမဟူ၍ မ သတ်အရာကို သေးသေးတင်စပ်၏သို့ သေးသေးတင် ယူသင့်၏။

(ကျွန်)

၂၅၇။ ကဗျည်း ယပင့်၊ ဝဆွဲ နသတ် ဝေါဟာရများ

ယပင့် ဝဆွဲ နသတ်ကား သေးသေးတင်အသံနှင့် မတူ။ ဝ သက်သက် ဝဆွဲ ရှာရှိက် သေးသေးတင် န သတ် စသည်လည်းကောင်း၊ န သတ်၊ မ သတ်သည် လည်းကောင်း အသံမတူသည်သာ ဖြစ်၏။

ယပင့် ဝဆွဲ န သတ် အစပ်ကား

“ဘဝစုံနိဆန်၊ သေမင်းကျွန်မှ၊ တော်လှန်မင်းစစ်”
“ကျွန်ပုံတို့ကျွန်၊ အောက်မေ့ဟန်ကား၊ ပြည့်နိအဓိပ္ပာယ်”
“မြတ်နိုးအကျွန်၊ ပန်းနယ်ပန်သည်”

စသည်ဖြင့် ကျွန်ပုံ၊ အကျွန်၊ ကျေးကျွန်ဆိုသော အရာတို့ရှိက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ကျွန်ုပ်၊ အကျွန် ဆိုခြင်းသည်လည်း ကျွန်ကျေးဟူသည်နှင့် မထူး။ အလွန် ရှိသေ့နှိမ့်ချခြင်း အနက်ထင်စေလို၍၊ ကျွန် ဟူသည်တွင် အကြီးအမသော ကျွန်မျှ မဟုတ်၊ အနုပအဖွဲ့မျှသာဖြစ်သော ကျွန် ဟူ၍၊ အလွန် ကြီး ဝဲ နှိမ့်ချခြင်းအနက် ထင်စေလို၍ ဆိုသော ဝေဟာရ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ကျွန်နုဟူ၍ သတ်သော န တခြား အချို့ရေးပေသည်။ အချို့လည်း န သတ်တွင်ပင် တချောင်းငင်၊ ပုသတ် ရေးမှတ်ကြသည်။ ထိုတွင် သတ်လျှင် တချောင်းငင် ပသတ် မလို။ ဥသရ ယှဉ်လျက် န ကိုတံခွန်အသတ်၊ ယင်းသည်တွင်ပင် ပသတ် ထပ်ဆင့်ပြန်ခဲ့။ သရကင်း ဗျည်းနှိုက်သာ တံခွန်အသတ်လိုသည် ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း လောက ဝတ်မှ ဖြစ်၍၊ ယောက်ျား ဟူသည်နှိုက် အာသရယှဉ်လျက်ကို တံခွန်အရေးပြ၏ သို့ သတ်အံ့သော ဗျည်းတလုံးကို သုတိတူဗျည်းတလုံးဝယ် နိမိတ်တံခွန်မျှ ထင်စေခြင်း သည် အရေးအကျယ် သိလွယ်ပြီဖြစ်၍၊ ရေးမှတ်သည် ယူသင့်၏။

အကျွန် ဟူသော ဝေဟာရနှိုက် အ အက္ခရာ လာပြန်သည်ကား အကြီးအမြတ် ဟူသည်နှိုက် အ အက္ခရာပါဆိုမိန့်သကဲ့သို့ ပြေပြစ်စေခြင်းအကျိုး ယူသင့်၏။

(ကံ၊ ကမ္မ)

၂၅၇။ ကဗျည်း သက်သက် သေးသေးတင်၊ အောက်မြစ် ဝေဟာရပျား

ကဗျည်းနှိုက် ဝဆွဲ သေးသေးတင် လည်းကောင်း (ကွံ)။ အရစ် ဝဆွဲနှိုက် သေးသေးတင် န သတ်လည်းကောင်း၊ (ကြံ၊ ကြန့်)။ ယပင့် ကသက်သက် သေးသေးတင်နှိုက် အ မြစ်သံ လည်းကောင်း(ကျံ)။ ယပင့် နသတ် အ မြစ်သံ လည်းကောင်း(ကျန့်)။

ယပင့် ဝဆွဲနှိုက် သေးသေးတင် အ မြစ်သံလည်းကောင်း (ကျံ)။ ဝေဟာရ မထင်။

ထိုတွင် ကဗျည်း သက်သက်နှိုက် သေးသေးတင် အ မြစ်သံသည် ကံကော်ဟူ သော ဝေဟာရ၊ ကံဆေးတန်း ဟူသော ဝေဟာရတို့နှိုက် အချို့ရေးမှတ်ကုန်၏။ ထိုနှိုက်

“သာနိုးကမ္မကော် ပွင့်ခါသော၊ ပြာမျိုးကျွမ်တော် နှင့်သာသော၊ လာနိုးလွမ်မြော် လှင့်ကာသော”

ဟူ၍၊ ‘ယနေ့ခုသာ’ ချီသော မင်းနဝဒေးဆိုရတုတွင် မသတ်စပ်အင်ကို ထောက် လျှင် မ သတ်အရေးဖြစ်၏။ ထို မသတ်သည် အမြစ်ထုနှိုက် မထူးသည်ကို လည်း ကောင်း

“မခြားရေမို့၊ ညီတော်ထံဝယ်”

ဟူ၍ မသတ်အရာ ရေငြိမ်းဟူသည်ကို သေးသေးတင် စပ်အင်ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း

“ပြင်းနတ်ကောင်းကင် တမ်းခွန်သော၊ ဝင်းလတ်နှောင်းမြင့် ကျွမ်းရန်သော”

ဟူ၍ ‘တမ်းခွန်’ ဟူသည်တွင် တ အက္ခရာဝယ် မ သတ် စပ်အင် ရှိလျက် အချို့ သေးသေးတင် ရေးကုန်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ ‘ကမ့်ကော်’ ဟူသည်တွင် သေးသေးတင် ကုန်၏။ ထိုနှိုက် ‘ကံ့ကော်’ ဟူ၍ မြစ်သံကို စပ်အင် ထုံးစံမတွေ့။ ဤနှိုက် မြစ်သံကိုလိုသည်တကြောင်း၊ အန္တမဟုတ်သည် တကြောင်းဖြစ်၍ ကသက် သက် သေးသေးတင် အမြစ် ဝေါဟာရ မထင် ဆိုသည်။

* ဆေးတန်းကဲ့ ဟူသည်နှိုက်လည်း စပ်အင်ထုံးစံ မတွေ့။ ထို ကံ့ဟူသည်နှင့် ကြားသံတူ နသတ်အမြစ်ကား

“အရေးကန်ကန်၊ ဟန်ပါကောင်းလျက်”
“တပတ်ရင်ကန်၊ ဝတ်စားသန်နှင့်၊ ဆိတ်တုန်ခြည်ပန်”

စသည်ဖြင့် ဆီးကန်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ အရစ်၊ ယပင့်၊ သေ၊ သေး တင် အမြစ်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ ဝေါဟာရ မထင်။

(ကြန့်၊ ကျန့်၊ ကျန့်)

၂၅၉။ ကဗျည်း အရစ်၊ ယပင့်၊ ဝဆုံး၊ နသတ်အောက်မြစ် ဝေါဟာရကို ပြခြင်း -
ကဗျည်း ရစ်လျက် နသတ် အမြစ်ကား

“မစ္ဆေတားဟန်၊ ကုသိုလ်ကြန့်လျက်၊ ဘုန်းညွန့်မပွား”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော ကြန့်ကြာသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် နေ့ရက်ကာလ ‘ကျန့်လွတ်သည်’ ဟူသော သဘောကိုထောက်လျှင် ယပင့် လိုအံ့သို့ ရှိ၏။ တိရစ္ဆာန် ကြန့်ကိုကား စပ်အင်မတွေ့။ ခိုင်ကျန့်သည်၊ မာသည် ဟူသော အနက် ရသင့်သောကြောင့် ယပင့် နသတ် ရေးသော်လည်း လျော်အံ့သို့ ထင်၏။

* ယခု ‘ဆေးဒန်း’ဟု ရေးသည်။

ဝဆွဲသေးသေးတင် အမြစ်လည်း ဆိုပြီးသည်နှင့်အညီ ဝေါဟာရ မထင်။
နသတ် အမြစ်ကား

“လခွဲရက်ခန့်၊ ကွန့်ကွန့်နံကျယ်”

“ပြေးထွက်လိုလွန့်၊ ကွန့်ရနည်းဟု”

စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ ပျံ့နှံ့သည်ကို ‘ကွန့်သည်’ ဆိုသောအရာ ထင်၏။
ယပင့်ဝဆွဲနှိုက် သေးသေးတင် အမြစ်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသည်နှင့်အညီ ဝေါဟာရ
မထင်။

နသတ် အမြစ်ကား ကျေးကျွန်၊ အကျွန် ဟူ၍၊ မြစ်သံမပါ ဆိုရအံ့သည်ကို
စပ်ဟပ်သောပုဒ်၊ နောက်ပုဒ်ကိုင့်၍၊

“စီးပွားတက်ညွန့်၊ မိုးရှည်ပြန်သား၊ အကျွန်ဆရာ”

“အားပါးမရမ်း၊ ကျေးကျွန်ဝမ်းမျှ”

စသည်ဖြင့် အမြစ်သံ ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။

အရစ်ဝဆွဲ သေးသေးတင် နသတ်တို့နှိုက် အမြစ်သံ ဝေါဟာရလည်း မထင်။

(ကန်း၊ ကမ်း)

၂၆၀။ ကဗျည်း သက်သက် နသတ်၊ မသတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ကသက်သက် နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ခေါညီမည်မှန်း၊ ပြည်ကြငှန်းနှိုက်၊ ရက်ကန်းသည်ဇာစ်”

စသည်ဖြင့် * ရက်ကန်း ဆိုသောအရာ

“မော်မိမော်မန်း၊ နှစ်လုံးဆန်းဖြင့်၊ သူကန်းအလား”

စသည်ဖြင့် ကန်းတီးသည် ဆိုသောအရာ

“ပန်ရည်ဆိုးစွန်း၊ သက်တင်ရန်းသို့၊ သင်္ကန်းနီစွတ်”

စသည်ဖြင့် သင်္ကန်း ဆိုသောစကား။

“မွမ်းဖြင်မကန်း၊ သွန်းသွန်းနှင့်မောင်း”

စသည်ဖြင့် ငါးမကန်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ကျီးကန်း ဟူသော အမည်ကား ကန်းတီးသည် ဟူသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထို
ငှက်သည် အခါခပ်သိမ်း မကန်းသော်လည်း တဘက်မြင်ခိုက် တဘက်ကန်းသည်ကို

* ယခု ‘ယက်ယန်း’ဟု ရေးသည်။

လည်းကောင်း။ တဘက်မြင်ခိုက် တဘက်စင်စစ် မကန်းသော်လည်း လကျောဘက်ဖြင့် ရန်ကိုကြည့်လျှင် လက်ဝဲဘက်ဖြင့် အစာကို ကြည့်ခြင်းကြောင့် လက်ဝဲအဖို့မှ ရန်ကိုမမြင်။ ဤအတူ လကျောဘက်ဖြင့် အစာကိုကြည့်ခိုက်လည်း လကျောအဖို့မှ ရန်ကို မမြင်ခြင်းကြောင့် ကန်းသည် မည်ရကား 'ကျီး' ဟူသော အမည်ဟောင်းတွင် 'ကန်း' ဟူသော အမည်လောင်း၍ 'ကျီးကန်း' ဟူသည် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် အစာကိုကြည့်ခြင်းကြောင့် ရန်ကို မမြင်ဆိုသော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် မကန်း။ မကန်းခြင်းကြောင့်လည်း အာရုံမူသော အစာကို မြင်သည်ပင်။ အာရုံ မပြိုင်ပါသည် သာ။ အာရုံ မပြိုင်ခြင်းကား သတ္တဝါခပ်သိမ်းနှိုက်ပင် ကျီးသည် တဘက်ဖြင့် ရန်ကို တဘက်ဖြင့် အစာကိုရှု၏။ သို့ အနက်တပါးကို ရှုခိုက်၊ အနက်တပါးကို မရှုနိုင်သော ပုဒ်ကို 'ကာကော လောကနနည်း' ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်ကုန်သည်။ ထိုနှိုက် အနက် နှစ်ပါးကို ရှုခဲ့ခြင်း မပြိုင်ကာမျှသာ ငဲ့စွမ်းသည်ပင်။ ဤနှင့်တူစွာ ရန်သူ အစာ ဟူသော အာရုံနှစ်ပါး မပြိုင်သည်သာ၊ မြင်စွမ်းသည်သာ ဟူသော အနက်နှစ်ပါး ပြီး၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အမြင် မပြိုင်သဖြင့် တဘက်ကန်းသည် မည်ရကား 'ကျီးကန်း' ဆိုသည် ဟူသင့်၏။ ကာန-သဒ္ဒါကား တဘက်ကန်း၊ အန္ဓ-သဒ္ဒါကား နှစ်ဘက်ကန်း အနက်ကို ဟောသည်ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်ကုန်၏။ ထို ကာနသဒ္ဒါကို မှီ၍ 'ကန်းသည်' ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ အတွင်းအားဖြင့် မြန်မာနှိုက် ကား မခွဲခြမ်း။ တဘက်မဟူ နှစ်ဘက်မဟူ မျက်စိမမြင်လျှင် ကန်းသည်ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။

ထိုနှင့် ကြားသံတူ မ သတ်ကား

“လှယ်ကာပေးကမ်း၊ ဖျားနာစမ်းလျက်၊ အခမ်းအနား”
 “တယောက်ကကမ်း၊ တယောက်လှမ်း၍၊ နမ်းသည်ကာလ”

စသည်ဖြင့် ကမ်းလှမ်းသည် ဆိုသောအရာ။

“ဤမှာမြစ်ဝှမ်း၊ တဘက်ကမ်းကား၊ ချစ်ကျွမ်းမျိုးဆွေ”
 “တောင်ကမ်းတက်တုံ သက်တုံသော၊ ယောယမ်း စက်တုံ မက်တုံ သော”

စသည်ဖြင့် တောင်ကမ်း၊ မြစ်ကမ်း ဆိုသောအရာ။

“လွဲလွဲကမ်းကမ်း၊ မုသားထမ်းသား၊ စွဲလမ်းမရ”

စသည်ဖြင့် လွဲကမ်း ဆိုသော အရာ။

“မနီးမကမ်း၊ ကြယ်ကိုလှမ်းသို့၊ တိုင်တမ်းနှိုင်းချက်”

စသည်ဖြင့် နီးကမ်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ပေး၏၊ ကမ်း၏၊ ဟူသည်ကား တူရူမျက်မွောက် ရောက်စေခြင်း အနက်တည်း။ လှမ်း၏၊ ဟူသည်ကား မျက်မွောက် ရောက်သော ဝတ္ထုကို သိမ်းခံ

ခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ချောက်၊ မြောင်၊ တောင်ယံ၊ မြစ်နံပါးအရပ်
တို့သည် မြေညီမြစ်ပြင် ချောက်ကြားတို့နှိုက် ကျရောက်သော သစ်ပင် သစ်ဝါး
သတ္တဝါတို့ကို တူရုမျက်မှောက် မှီထောက်စွဲလမ်းရာ ပေးကမ်းဘိသကဲ့သို့ ပြက်ပြက်
ထင်ထင် မျက်မြင်ဖြစ်၍ 'ကမ်း' ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်ယူမူ အနက်သဘော
လျော်အံ့သို့ ရှိ၏။ ဤနှိုက်လည်း လောကပညတ်မျှသာ ဟူလျှင် သင့်ရာသည်ပင်
ဖြစ်၏။

(ကျန်း၊ ကျမ်း)

၂၆၁။ ကဗျည်း ယပင့်၊ န သတ်၊ မ သတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ယပင့် န သတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “ထူထဲခိုင်ကျန်း၊ တောင်များထွန်း၏၊ အဝန်းပြောကျယ်”
- “သားများသွန်းသွန်း၊ တရားထွန်း၏၊ သန်ကျန်းမှုထမ်း”
- “မှုခန့်ကျန်းကျန်း၊ သွန်းရရွန်းလျှင်၊ တွင်မွန်းမည်ရည်”
- “ကမ်းခိုင်မြေကျန်း၊ ခေမာကျန်းသို့၊ ကူးသန်းနိုင်ကြောင်း”
- “ပုန်ကန်သောင်းကျန်း၊ ကျိန်းခန်းအလျောက်”

စသည်ဖြင့် ခံ့မာသန်စွမ်းသည် ဟူသော အရာနှိုက် ကျန်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရ
နှိုက် ထင်၏။ ဤကျန်း၊ ကျန်းမှာသည်၊ ကျန်းတော၊ ကျန်းခံ့သည် ဟူသည်နှိုက်
လည်း ဤအနက်လည်းကောင်းတည်း။

ထိုနှင့် ကြားသံတူ မ သတ်ကား

- “ကြိုးကြိုးပမ်းပမ်း၊ သင်သောကျမ်းနှိုက်၊ ငြိမ်းချမ်းမဂ်ဖိုလ်”
- “မွေးဘခြီးမွမ်း၊ တိတ္ထိကျမ်းကို၊ စွဲလမ်းအယူ”

စသည်ဖြင့် ကျမ်းဂန် ဆိုသောအရာ၊

“ပမာနှိုင်းတမ်း၊ တံသုတ်ကျမ်းသို့၊ ပိုရမ်းစုံတို့”

စသည်ဖြင့် တံသုတ်ကျမ်း သည် ဆိုသော အရာ၊

- “နက်စွာအဝှမ်း၊ ရေတင်းကျမ်းလည်း၊ နှိုင်းတမ်းမမျှ”
- “ငြိတ်ငြိတ်မွမ်းမွမ်း၊ ခရီးလမ်းနှိုက်၊ တင်းကျမ်းပြည့်ဖိုး”

စသည်ဖြင့် တင်းကျမ်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် တင်းကျမ်း ဟူသည်နှင့် တံသုတ်ကျမ်းသည် ဆိုသော အရာသည်
အနက်သဘော နှီးနှောဖွယ် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ကျမ်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရသည်

မဖြိုးမဲမောက် မရွိုက်မလျှ ဖြည့်မျှသည် ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် 'တင်းကျမ်း' ဟူသည်နှိုက် ဖြည့်တင်းညီမျှသည် ဟူသော အနက်၊ တံသုတ် ကျမ်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း တံသုတ် ဟူသော အချောင်းအတံဖြင့် ညီမျှစေသော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ မြေပြင်ကို ညီမျှအောင် ညှိသည်၊ ကျမ်းသည်၊ အုပ်ကျမ်းသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းလည်း ထင်၏။

ကျမ်းဂန် ဟူသည်နှိုက်လည်း နည်းဥပဒေသအရ တနက်။ မလျှံလျှ ဖြည့်မျှသည် ဟူသော သဘောကို ငင်၍ ယူသော အစူးဖြစ်အံ့သို့ ရှိ၏။ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဟူလည်း သင့်မည်ပင်။ လျော်ရာအစူးအရာကို ဆင်ခြင်လေ့ရှိစေလို၍ ထုတ်လိုက်သည်။

ရစ်၍၊ နသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီသံကာ၊ ဝေါဟာရ မထင်။

(ကြမ်း)

၂၆၂။ ကဗျည်း အရစ်၊ မ သတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ထိုနှင့် ကြားသံတူ မ သတ်ကာ

- “ပုထုဇဉ်တမ်း၊ သဘောစမ်းမှု၊ ကြောကြမ်းရှေ့ဦး”
- “ဟဟရမ်းရမ်း၊ ကြမ်းကြမ်းကြုတ်ကြုတ်”
- “နှလုံးမကြမ်း၊ ကျင့်တမ်းမွေ့ညက်”
- “ငေါက်ငေါက်ငမ်းငမ်း၊ နှုတ်သံကြမ်းနှင့်၊ နတ်ဝမ်းပူကြောင်း”

စသည်ဖြင့် ရုံကြမ်း၊ ကြောကြမ်း ဆိုသောအရာ။

“မတည်နိုင်စွမ်း၊ ကွပ်မဲ့ကြမ်းသို့၊ ပရမ်းပတာ”

စသည်ဖြင့် အိမ်ကျောင်းစသည်တို့နှိုက် ခင်းစီအပ်သော ကြမ်း ဟူသော ဝေါဟာရ။ ဤသို့သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက်ကား ရစ်၍ ရေးသော အရာကို လည်းကောင်း၊ သဘောတူ မထင်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်သဖြင့် ပညတ်ကာမျှ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သင့်၏။

(ကွန်း၊ ကွမ်း)

၂၆၃။ ကဗျည်း ဝဆွဲ၊ န-သတ်၊ မ-သတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ဝဆွဲနသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကာ

“သတင်းပျံ့မှုန်း၊ သောင်းတိုက်ခန်းဝယ်၊ မော်ကွန်းသက်သေ”

“ပုံရေးတူလွန်း၊ လက်ရုံးထွန်းလည်း၊ မော်ကွန်း တည့်ကွေးကွေး-
ရွှေစာရေး”

စသည်ဖြင့် မော်ကွန်း ဟူသော ဝေါဟာရ။

“လေသွန်ပျော်ခန်း၊ ဆင်ကျန်းကွန်းက”

စသည်ဖြင့် တဲး၊ ကွန်း၊ ကနား ဆိုသောအရာ။

“ညှိမွေ * ပိုင်းကွန်း၊ ကျန်းသော်သံယောင်”

စသည်ဖြင့် လဲး၊ ဝါကွန်း ဆိုသော အရာတို့ကို ထင်၏။

ထို့နောက် မော်ကွန်း ဆိုသည်ကို မော်၏ အရ ထောင်လွှား မြင့်စွင့်သည်။ ကွန်း၏ အရကို အမြစ်သံ ကွန်လွင့်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့၊ အဝေး ပျံ့နှံ့သည် ဟူသော အနက်ယူ၍ ရှေးဆရာတို့ အမိန့်ရှိသည်နှင့်အညီ ထောင်လွှားပျံ့နှံ့ခြင်း သဘော ဂုဏ်ကို ‘မော်ကွန်း’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဥဒါန်းမော်ကွန်း ဖြစ်သည်။ မော်ကွန်းထိုးသည်၊ မော်ကွန်းတင်သည်၊ သမိုင်းမော်ကွန်း စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာတို့သည် ဆိုခဲ့ပြီးသော သဘောအနက် လျော်သည်ရည်း ဖြစ်၏။

တဲးကွန်း ကနား ဟူသည်ကိုလည်း အမြတ်တနိုးကိုးကွယ်ရိုသေထိုက်သော သမုတိ နတ်၊ ဘုန်းရှင်၊ တန်းရှင်၊ မင်းကြီးစိုးရာ တဲးနေအပ်သော အဆောင်ကိုသာ ‘တဲးကွန်း’ ဆိုသောအရာ ထင်သောကြောင့် ယခင် ထောင်လွှား ပျံ့နှံ့ခြင်းဟူသော ဂုဏ်ရထိုက် သည်ဖြစ်၍ အနက်အစွဲ လျော်အံ့သို့ ရှိ၏။

* လဲး၊ ဝါကွန်း ဟူသည်ကား ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

ဝဆွဲ မ-သတ်ကား

“ထွားညှို့နှုတ်ခမ်း၊ ကွမ်းလည်းတပ်မောင်း”

“စားတော်ရေကွမ်း၊ ဝတ်လွမ်းပေါင်းပြင်”

“ဆောက်သည်သခမ်း၊ ထီးဖြူငြမ်းဝယ်၊ စဉ်းကွမ်း၊ လက်ဖက်”

စသည်ဖြင့် ကွမ်းသီးစုံ ကွမ်းရွက် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကို ထင်၏။ ထို့နောက် ကွမ်း ဟူသည်ကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

* ယခု ပိုင်းဝါဂွမ်းရေးသည်။ ဆရာတော်လည် မြန်မာမှု၌ ဘောသအက္ခရာ မသုံး လှို၍ ကျမ်းကန်၊ ဝါကွန်း စသည်ဖြင့် ပြသည်။ ဝါကွန်း၌လည်း နသတ် စပ်အင် ပြသည်။

(ကျွန်း၊ ကျွမ်း)

၂၆၄။ ကုဗျည်း ယပင့် ဝဆုံး၊ န-သတ်၊ မ-သတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ယပင့်ဝဆုံး၊ နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“တကျွန်းတကျွန်း၊ တိုက်အခန်းနှိုက်၊ ပတ်ဝန်းငါးရာ”

“မြစ်မပီသန်း၊ ပြည်ကြီးထွန်းသား၊ ကျွန်း၏သဖွယ်”

“ရွှေသုံးပေါ်ထွန်း၊ ပြင်သားကျွန်းထက်”

စသည်ဖြင့် ဆောင်ကျွန်း ဟူသော ဝေါဟာရ။

“မရစွန်းစွန်း၊ နေ့ရက်ကျွန်းခွဲ၊ သင်္ကန်းသပိတ်”

“နေ့လည်းရက်ကျွန်း၊ သွေ့ယွန်းခုမူ”

စသည်ဖြင့် ကုန်ကျွန်း သည်ဆိုသော အရာ။

“နှိုင်းလျော်တုကျွန်း၊ မြင်းမိုရ်ထွန်းသို့၊ ရဟန်းများထွင်”

“သာခေါင် မကျွန်း လှည့်လေလော၊ ခါညောင်မသွန်း လှည့်လေလော”

“တရာတနန်း၊ မတန်းကျွန်းတည်း၊ ထွတ်ခွန်းနတ်မှာ”

“နှိုင်းတုကျွန်း၍၊ ရွှေနန်းထွတ်ခေါင်”

စသည်ဖြင့် အတုကျွန်းသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် နေ့ရက်ကျွန်း၏ ဟူသည်ကား နေ့ရက် အကျိုးမဲ့ ကုန်ပျောက်သည် ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ နှိုင်းခိုင်းတုဖက်ရာမရှိ ကုန်ပျောက်သည် ဟူသော အနက်ကိုပင် ‘နှိုင်းတုကျွန်း’ ဟူ၍ ဆိုသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် သဘောမကွဲသည် ဖြစ်၏။

သောင်ကျွန်း ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း ရေယဉ် စီးသွားမြီး ပြတ်စဲ၍ ကုန်ပျောက်ခြင်းအနက် ထင်သည်ပင်။ သဘောမကွဲ အစွဲလျော်အံ့သို့ ရှိ၏။ ကျွန်းတိုက်သည်၊ ကျွန်းခတ်သည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း ကိုင်း၊ မြက်၊ သစ်ပင် မီးရှိုက်သင့်၍ မရှိစေရ။ ကုန်ကျွန်းစေအောင် မီးတိုက်သည်ကို ‘ကျွန်းတိုက်သည်’၊ ကုန်း၊ ကျွန်းလယ်ယာ ခုတ်ထွင်သည်ကို ‘ကျွန်းခတ်သည်’ ။ ဤသည် အနက်ယူလည်း သင့်ရာ၏။ ယခင် ကျွန်း ဟူသော ဌာနအမည် ထင်ပြီး သည်တွင် ပေါက်ရောက်သော ပေါင်းမြက်ကို ခုတ်ထွင်သည်ကိုစွဲ၍ မီးဖြင့် မကျွန်းစေသော်လည်း ကျွန်းနှိုက် ခုတ်ထွင်သည်ကို ကျွန်းခတ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ယူလည်း သင့်ရာ၏။

ကျွန်း ဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်ကား ပညတ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ ယခင်ကဲ့သို့ မြစ်လယ်မြစ်တွင်း ကျွန်း၏ လက္ခဏာမထင်။ ကြည်းကုန်းခင်နှိုက် ပေါက်ရောက်လေသော်လည်း ကြည်းအရပ် ဟူသမျှကိုပင် မီးရှိုက်သင့်၍ ကုန်ကျွန်း တတ်သော သဘောထင်သောကြောင့် ‘ကျွန်း’ ဟူသော အမည်ချည်းယူ၍ ထိုနှိုက်ပေါက်ရောက်သမျှ သစ်ပင်တို့သည် ‘ကျွန်း’ ဟူသော သာမည အမည် ဖြစ်၏။ ထို သာမညကျွန်း ဟူသော အမည်ကို ရည်၍ ‘ကျွန်း ခုတ်သည်၊ ကျွန်း တိုက်သည်’ ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်၏။ ထို ကျွန်းဟူသော သစ်ပင်၏ အမည် သာမညတွင် အင်ကြင်း၊ သစ်ရာ စသည်ဖြင့် အမည်ထူး မမှတ် မူ၍ ကျွန်း ဟူသော သာမည အမည် မျှသာ ထို သစ်ပင်၏ အမည် ဖြစ်သည်ဟူလည်း သင့်ရာ၏။ ဤ မီးရှိုက်သင့်၍ ကျွန်းသည်၊ ကျွန်းပင်၏ အမည်တို့နှိုက် တိုက်ရိုက် စပ်အင်မထင်သော်လည်း ထုတ်ဖော်ခဲ့သော အနက်အရကိုစွဲ၍ ထင်သာပြီ။

ယပင့် ဝဆွဲ မှ သတ်ကား

“လှေလာမကျွမ်း၊ လူသွမ်းစတေ”

“ရှေးကမကျွမ်း၊ လူစိမ်းရွမ်းကို၊ အခမ်းအနား”

“တရားမူထမ်း၊ ငယ်ကျွမ်းဆရာ”

“အကြင်အကျွမ်း၊ အလွမ်းမည်မှန်”

စသည်ဖြင့် လှေကျွမ်းသည်ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုက်နှိုက် ကျွမ်း၏ဟူသည်ကား အကြောင်း အလမ်းကို သိစွမ်းသည် ဟူသော အနက်တည်း။ ကြင်ကျွမ်း၏ ဆိုသော အရာလည်း သဘော မကွဲ။ ကြင်၏ ဟူသည်ကား ချစ်ခင်လေးမြတ်ခြင်း။ ကျွမ်း၏ ဟူသည်ကား အကြောင်း အလမ်းကို သိစွမ်းခြင်း။ ဤ အနက် နှစ်ပါး ပေါင်း၍ ကြင်ကျွမ်းဆိုဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် သဘော မကွဲသည် ဖြစ်၏။ ဤနှင့် လျော်စွာ လှေကျွမ်းသည်၊ သိကျွမ်းသည်၊ ကျွမ်းကျင်သည် စသည် ဖက်ဆိုသော စကားခွန်းတို့၏ အရ အနက် ထွက်ဟန်ကို ရှု၍ အကြောင်း အလမ်းကို သိစွမ်းခြင်း အနက် သဘော နှော့စပ်၍ ယူရာ၏။

(ကြမ်း)

၂၆၅။ ကဗျည်း အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ မသတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ကဗျည်း အရစ် ဝဆွဲ နှ သတ်ကား ဝေါဟာရ မထင်။ မ သတ်ကား

“ဘုန်းအားဖြမ်းဖြမ်း၊ တထောင်ရှမ်းနှင့်၊ ကြမ်းတခုပုံ”

စသည်ဖြင့် မင်း တရား ရှေ့ထိုး ခေးချင်းတွင် စပ်သည်နှင့် အညီ ကြမ်း ဝ လူမျိုး ဟူသည်တွင် ထင်၏။ ထိုနှိုက် အချို့ ဂဝယ် ရေးကုန်သည်ကား မြန်မာမှု သက်သက် နှိုက် တတိယကွရာ အသုံးနည်းအံ့ ဖြစ်၍ မသင့်နိုး။ အချို့ကား ယပင် ရေးကုန်၏။ သမုတိ ပညတ် မျှသော အရာနှိုက် ရစ်သည် များသောကြောင့် ရစ်၍ ရေးသည်ကို ကြိုက်သည်။ ဤနှင့် လျော်စွာ ကြမ်း သမား ကြမ်း ထိုးသည်၊ ကြမ်းနှင့် ရှိသည်၊ ရက်ကန်းသည်တို့၏ ငြောင့် ကြမ်း ဟူသော အမည်တို့နှိုက်လည်း နည်းတူသင့်၏။ အောက် အထက်၊ အရင်း အဖျား၊ ရွှေ နောက်ပြန်သော အချင်း အရာကို ရည်၍ “အမှိုက်ကြမ်းနှင့်၊ ရေမျောတင်သို့” ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာ၊ “ကြမ်းထိုး ပြောင်း ပြန်” ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာတို့သည် ရက်ကန်းသည်တို့၏ ကြမ်း ဆိုသော အရာ၊ ကြမ်းသမားတို့၏ အမူအရာနှင့် လျော်၏။

ကြမ်း လူမျိုးတို့၏ အမည်နှိုက်လည်း ထို ပညာနှိုက် လေ့လာ ကျွမ်းကျင်သော လူမျိုး ဖြစ်၍ ကြမ်း ဆိုသည်လည်း ယူရာ သင့်၏။ ကြမ်း ဟူသည်ကား လူမျိုး၏ အမည် ရင်း။ ထိုကို စွဲ၍ ထိုသူတို့နှိုက် ထင်သော အစွမ်းကိုလည်း ‘ကြမ်း’ ဆိုသည်။ ထိုနှင့် တူသော အမူ အရာ ထင်သည်ကိုလည်း အဆင့်ဆင့် စွဲ၍ ကြမ်း ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည်လည်း ယူသင့်၏။ နာမ ပညတ်တို့သည်ကား ဆင့်ကာ ဥပစာရ နည်း ဖြစ်၍ ယူသင့် ဟန်ကို အောက်က များစွာ ဆိုခဲ့ပြီ။

ယင်းရဲး ပင်၏ အမည်သည် မှီရာ အရပ်နှိုက် စွဲ၍ ကျောက်ဆောင်ကို ယင်းရဲး၊ ဆို အနီး တံခါးကိုလည်း ယင်းရဲး၊ ထိုနှိုက် တင်သော စေတီတော်ကိုလည်း ယင်းရဲး မုဋ္ဌော၊ ထို စေတီ ဝန်းကျင် အရပ်ကိုလည်း ယင်းရဲး ဟူ၍ အဆင့်ဆင့် အထပ် ထပ် ပညတ် ကူးရောက်ဟန် များစွာ ထင်၏။ (ကဗျည်း နှိုက် သေးသေးတင် န သတ်၊ မ သတ်တို့ကို စပ်နှော၍ ထုတ်သည် ပြီးပြီ။)

(ခါ ခန့်)

၂၆၆။ ခဗျည်း သက်သက် သေးသေးတင်၊ နသတ် ဝေါဟာရများ

ခဗျည်းနှိုက် နည်းတူ ထုတ်အံ့သည်မှာ ဝေါဟာရ ထင်ရာသာ ထုတ်တော့အံ့။ ခဗျည်းသက်သက် သေးသေးတင်ကား

- ၁။ ယခု ‘ကျွမ်းသမား’၊ ‘ဂျွမ်းလူမျိုး’ ဟု ရေးသည်။
- ၁။ ယခု ‘ကျွမ်းသမား’၊ ‘ဂျွမ်းလူမျိုး’ ဟု ရေးသည်။
- ၂။ ယခု ‘ယက်ကန်းကျွမ်း’ ဟု ရေးသည်။
- ၃။ ‘ရင်းရဲ’ ရေးသည်။

“ဂေါပါလထံ၊ ဆွမ်းပန်းခံ၍၊ ကျီးနံ့ညှတ်နူး”
 “မစိုးမရွံ၊ ဘိသိက်ခံ၍၊ ထွန်းလုံ့လတူ”
 “ရိုးရိုးဝန္တ၊ အာမခံသည်၊ တွေ့သံမဆံ မငြင်းတည်း”
 “ပညာရှိထံ၊ ဆိုးမခံသော်၊ ထက်ပျံ့မိုးတိုင်”
 “အပေါင်းကျီးနံ့၊ လက်ဆောင်ခံသား၊ တိသမ္ပဒါ”
 “လေညှင်းရပ်ခံ၊ ညဉ့်ယံနေစောင့်”
 “အဲးတိုင်အဲးခံ၊ အဲးထောက်သံနှင့်၊ ခုန်ပျံ့တက်သက်”
 “သည်းသည်းခံခံ၊ တောကြီးထံဝယ်၊ ဆိတ်ညံ့ကိုယ်ချည်း”
 “ကိုက်ခဲးယားယံ၊ ဤသူခံရှင်၊ ဆက်ဆံမရ”

စသည်ဖြင့် စပ်တပ်သောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ခံသည်ဟူသော ဝေါဟာရကား ရှေ့ရှုရောက်သည်ကို သိမ်းပိုက်ခြင်း အနက်တည်း။ ဤနှင့်လျော်စွာ ချမ်းသာခံသည်၊ ဆင်းရဲ ခံသည်တို့ပင် ‘သုခိအနု ဘဝတိ၊ ဒုက္ခိ အနုဘဝတိ’ ဟူ၍ မာဂဓ မပြားထင်လျက်ကို ချမ်းသာသော အရာ နှိုက် ‘ခံသည်’ သာ မဆို။ လူနတ်စည်းစိမ်းကို ခံသည်ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်ပြန်သည် ကား အသာအယာ သုတိကုံး ဖြစ်စေလို၍ ဆိုသည်သာ။ အနက် မကုံးသင့်သည် ဖြစ်၏။

ခံဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်နှိုက်ကား တိုက်ရိုက်စပ်အင် မထင်သော်လည်း မျက်မြင်ပြက်ပြက်၊ ထက်မြက်ဖြောင့်သားစွာ ရောက်သော ဆူးဟူသော လက်နက် ဖြင့် ရောက်လာသောရန်ကို ဓားလှံထောင်၍ ခံဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်သောအနက်ကို စူး၍ ယူလျှင် သေးသေးတင်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ အမည်မျှသာ ယူလည်း သင့်ရာ သည်ပင်။

ဤနှင့် ကြားသံတူ နသတ်ကား သီလက္ခနိ၊ ပညက္ခနိ၊ သမာဓိက္ခနိ စသည်ဖြင့် ပါဠိဓိုသာ ထင်သည်။ မြန်မာမှုသက်သက် ဝေါဟာရ မထင်။

(ချံ၊ ချန် ခြံ၊ ခြန်)

၂၆၇။ ခမျည်း ယပင်၊ ရရစ်၊ သေးသေးတင် နသတ် ဝေါဟာရများ

ခမျည်း ယပင်၊ သေးသေးတင်ကား

“ * ချိုးချိုးချံချံ၊ တောကြီးထံဝယ်၊ ဆိတ်ညံ့ကိုယ်ချည်း”

* ယခု ‘ခြိုးခြံ’ဟု ရေးသည်။

စသည်ဖြင့် ချိုးချဲ့ ဆိုသောအရာ။ စည်းခြံဆိုသော အရာဟူသည်နှိုက်လည်း အချို့ ယပင့် ရေးကုန်၏။ ရစ်သည်မှ သင့်နိုးအံ့ ထင်သောကြောင့် နောက်မှ ဆိုအံ့။

ထိုနှင့် ကြားသံတူ နသတ်ကား

“လူများတောင်းပန်၊ ကြာလတုန်သော်၊ အချန်မရှိ”
“စွန့်ထားနောက်ပြန်၊ ငကိုချန်ခဲ့၊ သုဿန်တစ”
“တရက်မချန်၊ မိုးသို့ဝှန်မျှ၊ ရွယ်တန်ပျိုထွား”

စသည်ဖြင့် ကျန်စေသည်ကို ကာရိုက်အနက် ဖြစ်သော ချွင်းချန်သည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ကျန်သည်ဆိုမှု အလိုအလျောက် သယံဇာတ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သုဒ္ဓအနက်၊ ချန်သည်ဆိုမှု ကျန်စေသည်ဆိုသော ကာရိုက်အနက်ဖြစ်၍ အရကူး၏။ လျော်စွာရှု၍ တရက်မကျန် မဆိုတန်သည် ဆိုတန်သည်ကို နှလုံးသွင်း။ ယပင့် နသတ်ကား တူ၏။ က-ကြီး ၁-ခွေး မတူလေ။

ရစ်၍ သေးသေးတင်ကား

“တောင်လှခုနစ်ခြံ၊ မြင်းမိုရ်ရံသို့၊ ငထံဝန်းပတ်”
“စောင်ရန်းစည်းခြံ၊ ကောင်းစွာရ”

ဟူ၍ စပ်သောအရာ၊

“မယုံမနှံ၊ ကိုယ်ထူးကြံ၏၊ မခြံမဖဲ”
“တမာသစ်ခံ၊ စိုစိုနံ၊ ခွာခြံပယ်ခုတ်ထွက်”

စသည်ဖြင့် စောင်ရန်းစည်းခြံ၊ မဖဲမခြံ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် စည်းခြံ ဟူသည်ကား အဆီးအကန့် ပိုင်းခြားခွဲခြမ်းသော အမှုအရာ၊ ခွဲခြမ်းခြင်း အနက် ရသင့်သည်နှင့်အညီ မသတ်အသံ မူလဖြစ်လျက် အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးခဲ့သည်နှင့် လျော်စွာ သေးသေးတင် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏ သို့ ရှိ၏။

မဖဲမခြံ၊ ခွာခြံ ဟူသည်နှိုက်လည်း ခွဲခြမ်းခြင်းအနက် ထွက်သင့်သည်ပင်။ ဤကိုထောက်၍ ရစ်သည်မှာ သင့်နိုး၏။ ပညတ်မျှသာ ဟူလည်း ရစ်သောအရာ များသောကြောင့် အရစ်လျော်အံ့ ထင်သည်။

ရစ်၍ နသတ်ကား မထင်။

(၃။ ၃၆)

၂၆၈။ ခမျည်း ဝဆွေး၊ သေးသေးတင်၊ နသတ် ဝေါဟာရများ

ဝဆွေး သေးသေးတင်ကား

“ရွှေများမင်းစံ၊ ပုစွန်ခွံနှင့်”
“အရံအကာ၊ တမာသစ်ခံ၊ စိုစိုနံ”

ဟူ၍ သတ်ပုံဟောင်း ရှိသည်နှင့်အညီ ‘အခေါက်အခွံ’ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

နသတ်ကား

“လွှားတံခွန်ကို၊ ပြင်းဝှန်မုန်တိုင်း”
စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော တံခွန် ဟူသော ဝေါဟာရ။

“ဝင်လတ်တုတ်ခွန်၊ ကြည့်ဖန်စိစစ်”
စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အခွန်အနက် ဟူသော ဝေါဟာရ။

“အသာအကျွန်၊ ချည်တုံပြန်၍၊ လည်ခွန်မြီးဖြမ်း”
စသည်ဖြင့် * လည်ခွန် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤ တံခွန်၊ တုတ်ခွန်၊
လည်ခွန် စသည်ဖြင့် ခေပည်း ဝဆွဲ၊ နသတ်အသံတို့ကား ပညတ်ကာမျှသာ ဖြစ်
သင့်၏။

(ချံ၊ ချန်၊ ချန်း၊ ချန်)

၂၆၉။ ခေပည်း ယပင့်၊ ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင်၊ နသတ်အောက်မြစ်
ဝိသဇ္ဇနီသံ ဝေါဟာရများ

ခေပည်း ယပင့်၊ ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင်ကား

“ကုန်အောင်ဖျက်ချုံ၊ ဆက်ဆံငါးခု”
“ခန့်ညားမရွံ၊ ထင်းရောင်းချုံသို့၊ မညံ့မပြတ်”
“လှည်းချင်းချုံ၊ ကျူထရုံသို့၊ အကံဘာဘာ”
“ရွံစေးရေနှံ၊ နင်းတိုင်းကျုံ၊ ချုံချုံ သွားရက်ရက်”
စသည်ဖြင့် ‘ရက်ရက်ချုံချုံ’ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ခေပည်း ယပင့် ဝဆွဲ န သတ်ကား

“စွယ်ဖျားချန်ချန်၊ ဆင်ရည်မှန်တိ၊ စောင်မာန်မိုးဖျား”
“ဆေးပြုမန္တန်၊ လေချန်ပြေမှုတ်”
“အညာဆန်ဆန်၊ နှစ်ဖက်ချန်လျင်၊ အမုန်မြစက်”
စသည်ဖြင့် ညွှန်ညွှန်သွယ်သွယ် ပြုမှုသောအခြင်းအရာ၊ နှာပံသစ်ချန်၊ ပန်းခက်
တုန်ချန်၊ လူစချန်သည်၊ နေရာချန် စသည့် ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ် မပါ။

* ယခု ‘အင်္ကျီလည်ခွံ’ တု ရေးသည်။

“ပြတ်လျှင်ဘနန်း၊ မျောမျောသွန်းသား၊ မြိုက်ချွန်းအသွား”

ဟူ၍၊ စပ်သော အရာကဲ့သို့ မြိုက်ချွန်းသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံ၊ ကံ့ကူတချွန် မြားတချွန် စသည်ဖြင့် မိန့်ဆိုသော အဖြစ်သံ။ ဤအသံ သုံးပါးလုံးသည် ညွန့်ညွန့် သားသား ပြုမူခြင်းသဘောနှင့် ယှဉ်သောအရာချည်းဖြစ်၍၊ သဘောရင်းတူသင့်၏။

ထိုတွင် ထက်မြက်အောင် ချွန်သည်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ်လွတ် အသံကား သကမ္မသအနက် ဖြစ်၍၊ သစ်ကိုချွန်သည်၊ ဝါးကိုချွန်သည် စသည်ဖြင့် ကံပုဒ်ရသင့် သည်။ မြိုက်ချွန်းအသွား ဟူသကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက်ကား သယံဇာတဖြစ်၍၊ အကမ္မကအနက် ဖြစ်၏။ ကံ့ကူတချွန်၊ မြားတချွန် စသည်ဖြင့် အမြစ်သံဆိုမိန့်ရာ နှိုက်ကား ချွန်အပ်သောမြား၊ ကံ့ကူ စသော ဝတ္ထုဒြပ်ကို ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

ဆင်သည်တို့၏ အဆောက်အဦ ချွန်းဟူသည်နှိုက်လည်း နည်းတူ၊ မြိုက်ချွန်းသော အသွားရှိသော ဝတ္ထုဒြပ်ကိုလည်းကောင်း ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

ဤနှိုက် မြိုက်ချွန်း ဟူသကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ တွန်ချွန်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ်မပါ ပကတိအသံတို့နှိုက်ကား မြား စသည်ကိုချွန်ခြင်း၊ အလိုအလျောက် မြိုက်မြိုက်ချွန်ချွန် ဖြစ်လေခြင်းဟူသော ကိရိယာမျှကိုလည်း ရသင့်၏။

ဆင်သည်တို့၏ ချွန်း ဟူသော ကိရိယာဝန်ဒြပ်ကိုလည်း ရသင့်၏။
မြားကံ့ကူတချွန်

“ဦးဖျားချွန်ချွန်၊ အသက်စွန့်၍၊ မတူနိမတို”

ဟူ၍၊ ဘူရိဒိတ်လင်္ကာ စပ်ဆိုသော အရာကဲ့သို့ အမြစ်သံနှိုက်လည်း နည်းတူ ကိရိယာမျှကဲ့သို့ရသည်။ ကိရိယာဝန်ဒြပ် ရသင့်သည်။ ခြားနား၍၊ နှလုံးသွင်းရာ၏။

ခပျည်း ယပင့် ဝဆွဲနှိုက် အမြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ တို့လည်း ဖြစ်လင့်၏။
ခပျည်း ရစ်လျက် ဝဆွဲ သေးသေးတင် န သတ်ကား မထင်။

(ခံ့-ခန့်၊ ခြံ့)

၂၇၀။ ခပျည်း သက်သက် အရစ်၊ သေးသေးတင်၊ န သတ်၊
အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ခပျည်း သေးသေးတင် အမြစ်ကား

“အမှုခံ့ ခံ့၊ သိရအံ့ဟု၊ ခတ်ငဲ့တယ်တာ”

“မငမည်ခံ့၊ တင့်ငဲ့လျှင်၊ ချစ်နဲ့မပြယ်”

“ဆင်ခြင်လောက်ငဲ့၊ ခံ့ခံ့ကျန်းကျန်း”

“မတည်မတံ၊ မခံတိုင်ပင်”

“လမ်းသက် ဖြည်းညှိ၊ ဖဝါးယျံလျက်၊ ခံ့ခံ့ကမ္မဋ္ဌာန်း”

စသည်ဖြင့် ကျန်းခံ့သည်၊ မာမာခံ့ခံ့၊ မခေံ့သည် စသည် ဆိုမိန့်သော အရာ တို့နှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ခေံ့၊ မခေံ့ ဟူသည်နှိုက် အခံ့အတွက် ဟူသကဲ့သို့ မဟုတ်။ ငအံ့၊ မငအံ့၊ ဟူသကဲ့သို့ အနာဂတ် ကိရိယာအနက် ယူသင့်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ နသတ်ကား

“လခွဲရက်ခန့်၊ ကွန့်ကွန့်နံ့ကျယ်”

“လူတို့ နာခန့်၊ ပညာဖြန့်သည်၊ နိုးနန့်နှလုံးပျောင်းသတည်း”

“ပိတ်ကျောဖက်ခန့်၊ တိမ်ညွန့်မမိ”

“ထုံးပိုင်းမခန့်၊ မေတ္တာဆွန့်ခံ့”

“စားမည်အခန့်၊ လျော်စွာဖြန့်လျက်”

“မေတ္တာမတန့်၊ သက်လုံးခန့်သည်”

“ကာလရှည်ခန့်၊ တွက်ခန့်လေးထွေ”

စသည်ဖြင့် ယခင် အခန့်အတွက်၊ ခါသာဖက်ခန့် ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ယပင့် သေးသေးတင် အမြစ်ကား မထင်။

ရစ်လျက် သေးသေးတင်အမြစ်ကား

“ပည်းသိခြံခြံ၊ တောလုံးန့်မျှ၊ ပတ်လွှံ့ဝန်းကျင်”

“ပတ်ခြံရံဖျား၊ ဆွတ်ယျံကြံရှား”

“ပတ်ခြံကွယ်မောင်၊ ဆွတ်ယျံဖွယ်အောင်”

စသည်ဖြင့် ‘ခြံရံ’ ရပေသည်။ ဆင်ခြင်လေ။

(ဝန့်-ဝန့်-ဝမ်)

၂၇၁။ သေက်သက် နသတ်၊ မ သတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဝေါဟာရများ

သေက်သက် နသတ်ကား

“မြိန်ဆိုမှိုချိုမှိန်၊ ချဉ်စပ်ငန့်နှင့်၊ အဖနီအခါး”

“ဆားတိငန့်ငန့်၊ ဖြစ်သည်မှိန်မှ၊ အစုန်းအနား”

စသည်ဖြင့် ငန့်သောအရာ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “နိုင်ငံတဝန်း၊ ရေးငန်းထွန်းပြား”
- “တိမ်ငြားဆိုင်ဝန်း၊ တင့်ရည်ဆန်းနှင့်၊ ရေးငန်းဖွဲ့ကာ”
- “စားရေးသောက်ငန်း၊ သိမ်းမြန်းဖြည့်တင်း”
- “လယ်ရာလုပ်ငန်း၊ တမန်းပုန်းညက်”
- “ရှည်လျားကြီးဆန်း၊ တောမြေငန်းကို၊ အမှန်းမသိ”

စသည်ဖြင့် လုပ်ငန်း၊ တာငန်း၊ မြေငန်းဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ မ သတ်ကား

- “မချေငေါက်ငမ်း၊ ဤသူကြမ်းကို၊ မှုထမ်းလူမှာ”
- “ငေါက်ငေါက်ငမ်းငမ်း၊ နှုတ်သံကြမ်းနှင့်၊ နတ်ဝမ်းပူကြောင်း”
- “ထွန်ချင်ငမ်းငမ်း၊ လယ်မှာလွမ်းလျက်၊ တသမ်းရှောက်ရှောက်”

စသည်ဖြင့် ငေါက်ငမ်းပြုခြင်း၊ ငမ်းငမ်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

(ငြမ်း၊ ငှန်း၊ ငံ့)

၂၇၂။ င ဗျည်း အရပ် ဝဆွဲ သက်သက်တွင် န၊မ သတ်
ဆေးသေးတင် ဝေါဟာရများ

ငဗျည်းရပ်လျက် မ သတ်ကား

- “ဝတ်ရုံသင်္ခမ်း၊ ထီးဖြူငြမ်းကို၊ ဆွမ်းတသပိတ်”
- “ဆောက်သည့်သင်္ခမ်း၊ ထီးဖြူငြမ်းနှိုက်၊ စည်ကွမ်းလက်ဖက်”
- “သင်းသီးညောင်ညမ်း၊ နောက်မှိုငြမ်းဖြင့်၊ ကျွန်းဝှမ်းဇမ္ဗူ”
- “စိတ်ကိုသာစမ်း၊ လွမ်းမလွမ်းဟု၊ တိမ်ငြမ်းဆိုင်ဝန်း”

စသည်နှိုက် အမှိုငြမ်း ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ဟဆွဲ နသတ်ကား

- “ခေါ်ညီမည်မှန်း၊ ပြည်ကြငှန်းနှိုက်၊ ရက်ကန်းသည်ဇာစ်”
- “လွှံ့ပတ်သိဝန်း၊ ခေါ်ပြငှန်းသည်၊ ကြငှန်းနာဂ”
- “အခေါင်ကြငှန်း၊ လူထိပ်ထွန်းမူ၊ လွှံ့ဝန်းမျိုးဘော်”

စသည်ဖြင့် ကြငှန်း ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

အမြစ်သံကား

“တို့မှာပို၍၊ မစေဝံ့၍၊ မငံ့မဆည်”
 “မငံ့မည်ခံ၊ တင်ငံ့လျှင်၊ ချစ်နဲ့မပြယ်”
 “အမှုခံခံ၊ သိရအံ့ဟု၊ ခတ်ငံ့တူယ်တာ”
 “ဆင်ခြင်လောက်ငံ့၊ မှုခံ ကျန်းကျန်း”
 “လောက်လောက်ငံ့၊ ထောက်ပံ့သုံးစွဲ”

စသည်ဖြင့် လင့်ငံ့သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် လောက်ငံ့ ဟူသည် သဘောမကွဲ။ လောက်ငံ့ ဟူသည်နှိုက်ကား စေ့ငံ့ရုံမျှ အသာအကဲမရှိ ဟူသော အနက်ထင်၍ တစိတ်ကွဲဖွယ် ရှိ၏။

ငပျဉ်းနှိုက် သက်သက် သေးသေးတင် အမြစ်မှတပါး န သတ် အမြစ် လည်း ကောင်း၊ အရစ်ဟဆွဲနှိုက် မြစ်သံ လည်းကောင်း ဝေါဟာရ မသင်။ က၊ ခ၊ င ဟူသော ကဝဂ်နှိုက် သေးတင် န သတ်၊ မ သတ် ပြီးပြီ။

(စံ၊ စံ၊ စွံ)

၂၇၃။ စပျဉ်း သက်သက်၊ သေးသေးတင်၊ ဝဆွဲလေးသေးတင် ဝေါဟာရများ

စပျဉ်းသက်သက် သေးသေးတင်ကား

“မင်း၏သုခံ၊ ချမ်းသာစံလော၊ နိုင်ငံတဝန်း”
 “သာပြီးသာစံ၊ သာမျိုးရံသည်၊ စကြံချမ်းရိပ် မိုးသတည်း”
 “ပြည်ညွှန်းနိုင်စံ၊ ပမာကြံသား၊ ဝိက္ခမ္မန”
 “ကေနကျစံ၊ ပေါက်ပြလျှံမျှ၊ ညှာတံပွင့်ချပ်”
 “ရွှေပြားမင်းစံ၊ ကံတော့ခံ၍၊ မှင်ဆံလူလူ”
 “လေးနက်ထုံးစံ၊ မေးမြူကြံ၍၊ ဖက်အံ့နားဝ”
 “ထုံးဆောင်ပုံစံ၊ မျက်ဝါးကျ သို့၊ ဂါမ္မဒေါသ”

စသည်ဖြင့် ချမ်းသာစံသည်၊ နှုန်းစံသည်၊ ရွှေမင်းစံ၊ ထုံးစံ၊ ပုံစံ ဟူသော အရာတို့ နှိုက် ထင်၏။

ဤ စံသည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် “သာယာခြင်း” ကို ရသည်။ နှိုင်းခိုင်း သည် ဟူသော သဘောနှစ်ကွဲမျှသာ မူလ ယူသင့်၏။ ပျော်စံ၊ ရွှင်စံ၊ နတ်ပြည်စံ သည် စသော ဝေါဟာရနှိုက်ကား သာယာခြင်းကိုရသည်ဟူသော သဘောဖြစ်၏။

ထုံးစံ၊ ပုံစံ၊ ရွှေမင်းစံ၊ နှိုင်းစံ၊ နှုန်းစံ၊ စံလွတ်၊ စံကျ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက်ကား
နှိုင်းခိုင်းသည် ဟူသော သဘော ဖြစ်၏။ ဤသဘော နှစ်ကွဲမျှသာ မူလ အနက်
ရင်းကဲ့သို့ ထင်၏။

ဤနှိုက် ဝဆွဲကား

“ဈေးနားစံနို့၊ ရောင်းမစုံ၊ ဝေးလံမဆစ်စွက်”

ဟူ၍ သတ်ပုံဟောင်းဆိုသည်နှင့်အညီ ရောင်း၍စုံသည်ဟူသော အရာမျှသာထင်၏။

အမြစ်သံကား

“ကြာတင်ဖွယ်စံ၊ ရောက်တုံငံ့ဟု၊ ဆွတ်ပျံ့မယိမ်း”

“လွတ်စံ စံရာ၊ ဆွတ်ပျံ့ကြံရှာ”

“မျိုးမြတ်ပြာဖွံ့၊ မေးပါစံ့ဟု၊ သာပျံ့လေးလေး”

“စွယ်ချန်ရဲဝံ့၊ ခြောက်တောင်ညွှံ့ကို၊ ကြိုက်စံ့ချစ်မေ့”

စသည်ဖြင့် သိစံ့၊ ကြားစံ့ အစရှိသော မေးခြင်းအနက်ကို ထင်စေသော ဆိုမိန့်
ခြင်းတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် သိပါစံ့၊ ကြားပါစံ့ စသည်ဖြင့် သာယာသော မေး
ခြင်း၊ တုဖက်လွတ်စံ့၊ စံရာလွတ်စံ့၊ အတူရှိစံ့၊ အဖက်ရှိစံ့ စသည်ဖြင့် ကြိမ်းဝါး
သံဖြင့် မေးခြင်း၊ သေလေကျေလေစံ့၊ ပျက်စံ့၊ စီးစံ့ စသည်ဖြင့် ဒေါသခံသော
မေးခြင်းဟူ၍ အရာမျှသာ ကွဲသည်။ ‘မေးခြင်း’အနက်ချည်း ယူသင့်၏။

ဝဆွဲသေးသေးတင်နှိုက်ကား အမြစ်သံ ဝေါဟာရ မထင်။

(စွန်း၊ စွန်း၊ စွန်း)

၂၇၄။ စပျည်း ဝဆွဲ နုသတ်၊ အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဝေါဟာရများ

နုသတ်ကား

“နှောင်းကြွင်းဆုံးစွန်း၊ ကျွန်ုပ်ကျွန်လည်း၊ မကျန်ပါငြား”

“ဆိုသီးနှုတ်မြန်၊ မင်းသာမုန်ကား၊ ရွာစွန်းတိုင်းကြပ်”

“ခေါင်းဖျားထိပ်စွန်း၊ လှေဦးဟန်သို့၊ ပင်ကန်ကြွက်လျှောက်”

“ဝါးပိုသိန်းစွန်း၊ မြူးတုန်သောင်းသောင်း”

“ဗျိုင်းထက်ပူစွန်း၊ လိမ္မာပုန်သို့၊ ချစ်တန်လှည့်ဖျား”

“ဆွေစပ်မြိတ်စွန်း၊ ကျေးကျွန်တစ”

စသည်ဖြင့် အမြိတ်အစွန်၊ အနားအစွန် ဟူသော အရာ။ သိန်းစွန်၊ ပုစွန် ဟူသော တိရစ္ဆာန်တို့၏ အမည်တို့၌ကိ် မထင်။

ထို၌ကိ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

- “လေးဘော်ဦးစွန်း၊ မင်းဟုမှန်းသား၊ ရဟန္တာမှန်”
- “မဏ္ဍိုင်ထိပ်စွန်း၊ လင်းလင်းထွန်းလျက်၊ ဖက်ကျွန်းကောင်းမြိုက်”
- “မရစွန်းစွန်း၊ နေ့ရှက်ကျွန်းခွဲ၊ သက်န်းသပိတ်”
- “ပန်ရည်ဆိုးစွန်း၊ သက်တင်ရန်းသား၊ သက်န်းနိစွတ်”
- “မငြိမစွန်း၊ ရဟန်းလည်းပြု”
- “ထုံးရေချိုးသွန်း၊ ရန်မှန်း၍၊ တပ်စွန်းကြေးညင်း”
- “တဏှာကုန်ခန်း၊ နိဗ္ဗာန်ကျွန်းသို့၊ စွန်းစွန်းရောက်မှု”
- “မနောလင်ပန်း၊ ယောက်စွန်းစလောင်း”

စသည်ဖြင့် ဦးစွန်း၊ ထိပ်စွန်း၊ အနားစွန်း၊ ဦးဦး စွန်းစွန်း၊ တပ်စွန်း၊ ဆေးဝါး စွန်းသည်။ * ယောက်စွန်းဟူသော အမည်တို့၌ကိ် ထင်၏။

ထို၌ကိ်လည်း အစစွန်း၊ တပ်စွန်းသည် ဟူသော သဘော နှစ်ကွဲ မျှသာ မူလ ကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဦးစွန်းဟူသည်လည်း ခေါင်းဦး၏ အစွန်း ဆိုလိုသည်ပင်။ ထိပ်စွန်း၊ ကြမ်းစွန်း၊ အမိုးစွန်း၊ အချင်စွန်း၊ ဝါးစွန်း ဟူ၍လည်း နည်းတူ ‘အစအစွန်း’ လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဦးစွန်းစွန်း၊ မရစွန်းစွန်း၊ စွန်းစွန်းရောက်သည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ရာ၌ကိ်ကား အစွန်းအနားဖြစ်ကာ မဟူရာ၊ အစအစွန်းကိုသာ ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။ ဦးစွန်းစွန်း စသည်ဖြင့် ‘စွန်း’ဟူသော စကားခွန်း နှစ်ထပ် ဆိုခြင်းသည်သာလည်း ထင်၏။ ကြမ်းစွန်း၊ ဝါးစွန်း ဟူသကဲ့သို့ အထည် ဖြစ် မြင်သော အရာ မဟူရာ။ ရှေးဦးကာလနှင့်ယှဉ်သော ရောက်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ သီခြင်း၊ မြင်ခြင်း စသော ကိရိယာကို ဆိုသော အရာလည်း ထင်၏။

* ယောက်စွန်း ဟူသည်ကား ခွက်ငယ်၏ အမည် ဝိသေသ ဖြစ်၏။ ထို ခွက်ငယ်သည် တပါး ခွက်ငယ် ကဲ့သို့ မဟုတ်။ ဆုံး ကိုင်၍ သုံးဆောင်အပ်သော အရိုး အစွန်း ထင်လေသည်ကို စွန်း၍ ‘စွန်း’ဟူသော အမည် ဖြစ်သည် ယူသော် ရကောင်း၏။ ဝေဟာရနှင့် သဘော လိုက်လျောသည် အရကို စူးစားစေလိုသည် ဖြစ်၍ ထုတ်လိုက်သည်။ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။

* ယခု ‘ဇွန်း’ဟု ရေးသည်။

ထိုနှိုက် အစအစွန်းဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ အမြိတ်အစွန်း၊ အစွန်အနား ဟူသော အမြစ်ဝိသဇ္ဇနီကင်းအသံ၊ ဤ အသုံး နှစ်ပါးသည် ကွဲပြားသော အနက် ရှိသည် မထင်။ အမြိတ်အစ ဟူသော အနက် နသတ် အရေးလည်း မကွဲ။ အသံမျှသာ ကွဲသည် ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“ပြည်ကြီးပစ်စွန်း၊ ရှင်ဖြစ်ခန့်သည်၊ သန့်သန့်တောထွက်လေပြီတည်း”

“မကြည်စွန်းလျက်၊ ထိတ်လန့်မကြောက်”

“ရှုစိုးထိတ်လန့်၊ ရှက်ကြောက်စွန်၍၊ လိုလွန်းပြုထေ့”

“တံငါကွန်စွန်း၊ ပစ်ကြုံးဖြန်မ့”

စသည်ဖြင့် ပစ်စွန်းသည်၊ ပေးစွန်းသည်၊ အသက်ဦးလည်စွန်းသည်၊ ပိုက်ကွန်စွန်းသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် စွန်း၏ ဟူသည်ကား ပစ်ပယ်ခြင်း မချစ် မတပ် လွတ်လွတ် နှလုံးချသော အရာသာ ဖြစ်သင့်လျက် ကွန်စွန်း ဆိုသောအရာနှိုက် တံငါတို့သည် ကွန်ကို မချမတပ် ပစ်ပယ်သည် မဟူရ ဆိုအံ့။ ထိုနှိုက်ကား ပစ်ချကာမျှကို မကောင်းသော အမှု အရာ ဖြစ်၍ ကျစ်လစ် ဖွယ်ရာအောင် ဆိုမိန့်သော ဝေါဟာရ ဟူသင့်၏။ သား မယားကို စွန်း၏။ စာဟောင်း ရေဟောင်းကို စွန်း၏။ ဟူသည်နှိုက်ကား ငြီးငွေ့ စက်ဆုပ်သဖြင့် မချစ် မတပ် ပစ် စွန်းသည်။ သံသရာ ကျိုး ရှု၍ ပစ္စည်း အသက်ကို စွန်းသည်ကား ငြီးငွေ့စက်ဆုပ်ခြင်း၊ မချစ် မတပ်ခြင်း ရှိသည်သာ မဟူရ။ အရင်းမက အဆဆသော အကျိုးကို လို၍သာ စွန်းသည်။ အရှင်တို့ အမှုနှိုက် အသက်ကို စွန်းသည်လည်း ကိုယ့် အသက်ကို မတပ်မချစ် စက်ဆုပ်ငြီးငွေ့သည် မဟူရ။ အခြီး အမြင့် အကျိုးကို လို၍သာ စွန်းသည်။ ဤနှိုက် ပစ္စည်း စွန်းခြင်း ဟူသော်လည်း နှလုံးသွင်း အရင်း ကွဲသည်ကို ဆင်ခြင်သင့်၏။

(စမ်း၊ စွမ်း)

၂၇၅။ စပျဉ်း သက်လက် ဝဆွဲ၊မသတ် ဝေါဟာရများ

စပျဉ်း သက်သက် မသတ်ဇာား

“ရှေ့နောက် စုံစမ်း၊ နားတော်ချမ်းလော့၊ ချီးမွမ်းဖွယ်မှု”

“အစုံအစမ်း၊ ခွဲခြမ်းလိမ္မာ”

“ပျော့နှယ်သွေးစမ်း၊ တဖျင်ယမ်းလျှင်၊ ဝမ်း၏ တမန်”

“စိတ်ကိုသာစမ်း၊ လွမ်းမလွမ်းဟု”

တတိယအကြိမ်

“ဗျာပါစိတ်ဝမ်း၊ ရှိစံ့စမ်းသို့”
“မနေမလွမ်း၊ ထံစံစမ်းသို့”
“တကွရောပြွမ်း၊ အချင်းစမ်းက”

စသည်ဖြင့် သိမြင်လို၍၊ နှုတ်လက်ပညာဖြင့် စမ်းသည်ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် စူးစမ်း ဟူ၍ အချို့ ရေးဖတ် ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား

“အစမ်းအစုံ၊ အာဂုံအာကာ” ဟူ၍ လည်းကောင်း။
“တောင်ပန်းခွင့်ဖမ်းစုံ၏ တည်း၊ မြင်ရတွေ့ကြုံ စမ်း၏ တည်း”

စသည်ဖြင့် တချောင်း ငင် သေးသေး တင် မ သတ် စပ်ဆိုသည်နှင့် မတန်။

ဝဆုံးလျက် မ သတ်ကား

“ခုန်မြောက်သန်စွမ်း၊ ကြယ်ကိုလှမ်းသော်၊ လက်ဖမ်းမိနိုး”
“ခွန်အားကိုယ်စွမ်း၊ ထမ်းပိုးထမ်းလျက်၊ ညချမ်းဆည်းဆာ”
“ဖတ်မှုမကျွမ်း၊ နားမချမ်းတည်း၊ တတ်စွမ်းသောလျောက်”
“အရုံးအစွမ်း၊ မှုထမ်းယုံကျ”

စသည်ဖြင့် ရဲစွမ်း၊ သန်စွမ်း၊ မာစွမ်း၊ အစွမ်းသတ္တိဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

(ဆံ-ဆန်)

၂၇၆။ ဆဗျည်း သေးသးတင် န သတ် ဝေဟာရများ

ဆဗျည်းသက်သက် သေးသေးတင်ကား

“အဆက်အဆံ၊ သံခံ တံဆေး”
“သေကြောင်းဆက်ဆံ၊ ကြိုနှင့်ဝံသည်၊ တရံမချစ်”
“သုံးဆောင်တရံ၊ သူမဆံသား၊ ကျောက်သံပတ္တမြား”
“မှင်ရွက်ဖြူဆံ၊ မြီးတံသွယ်သွယ်”
“သာလျောက်ချစ်ပြုံ၊ ကျန်ပုံကြံ၏၊ တဆံရိုမျှ”
“သိခံဝတ်ဆံ၊ ရံတို့ဖြူထွား”
“လည်ရောက်တောင်ပံ၊ ခါးဆံသွယ်ဝေ”

စသည်ဖြင့် အဆက်အဆံ၊ ဦးဆံ၊ မှင်ဆံ၊ လည်ဆံ၊ ခါးဆံ၊ ဝတ်ဆံ ဟူသော အရာ တို့နှိုက် ထင်၏။

ဤနှိုက် ဦးခေါင်းဝယ်ရောက်သော ဆံသည် အမည်မျှသာ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့် သဘောမပြား၊ ခါးနှိုက် ရောက်သည်ကို ခါးဆံ၊ လည်နှိုက် ရောက်သည်ကို လည်ဆံ

အမေးအမိုင်လည်း ဆိုကောင်းသောကြောင့် မှင်ဆံ၊ ဦးခေါင်းနှိုက် ရောက်သော ဆံကဲ့သို့ ပန်းချပ် ပန်းပွင့်အလယ်၌ ရောက်သောကြောင့် 'ပန်းဝတ်ဆံ' ။ ဤသို့ အကြောင်းတစ်မျိုးသာ ထူး၍၊ ဦးဆံ ဟူသည်နှင့် အလားတူအံ့သို့ ရှိ၏ ။

ဖြူဆံ ဟူသည်ကား မြက်၏ အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏ ။

ထိုနှင့်အသံတူ န သတ်ကား

- “ဝေးနီးစုန်ဆန်၊ ကုန်သည်မွန်တို့၊ ဖိုးဝန်နှင့်နှင့်”
- “ဘဝစုန်ဆန်၊ သေမင်းကျွန်မှ၊ တော်လှန်မင်းစစ်”
- “အာဏာမဆန်၊ ရှိခိုးပန်လျက်”
- “ရိက္ခာရေဆန်၊ ကျိုးလင့်ဟန်သို့၊ ငှက်တန်မရှိ”
- “သင်္ချာတာမှန်၊ ယင်းအလွန်တွင်၊ မျက်ဆန်လင်းကွင်း”
- “စေတနာထက်သန်၊ မုံညင်းဆန်မျှ၊ အတန်ငယ်ပျိုး”
- “ဝမ်း၏ တမန်၊ ပုဏ္ဏားကျွန်သို့၊ တိရစ္ဆာန်ပိုးမူး”
- “နောင်ရင်းငဆန်၊ မပြန်လာပြီ”

စသည်ဖြင့် စုံဆန်သည်၊ အာဏာဆန်သည်၊ စပါးရေဆန်၊ မုံညင်းဆန်၊ သစ်စေ့ဆန်၊ မြက်ဆန်၊ တိရစ္ဆာန်၊ အမတ်ငဆန် ဟူသည်တို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ရေညာသို့ဆန်၊ မလိုက်မနာ အာဏာကို ဆန်သည် တို့ကား သဘောမကွဲ အသတ်တူဖြစ်၏ ။ စပါးရေဆန်၊ မုံညင်းဆန်၊ သစ်စေ့ဆန်၊ မျက်ဆန် ဆိုသည်လည်း အစေ့အဆန်ချည်း ဆိုသင့်သောသောကြောင့် သဘောမကွဲအသတ်တူ ဖြစ်၏ ။ ယခင် အာဏာဆန်၏ ဟူသည်နှင့်ကား သဘောကွဲ၏ ။ အသတ်တူ အသံတူသာ ဖြစ်၏ ။ အမတ်ငဆန်၊ တိရစ္ဆာန်ဟူသည် နှိုက်ကား ဆန္ဒသဒ္ဒါ၊ တိရစ္ဆာန် သဒ္ဒါကို စူးသောကြောင့် မာဂဓဘာသာရင်းဖြစ်၍၊ သဘော ကွဲ၏ ။ အသတ် အသံမျှသာ တူသည်ဖြစ်၏ ။

(ဆန်း—ဆမ်း)

၂၇၇။ ဆပျည်း နသတ် မသတ်၊ ဝိဆဇ္ဇနီသံ ဝေါဟာရများ

နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “ထူးဆောင်ထူးဆန်း၊ သွန်းရရွန်းလျှင်၊ ခြယ်သွန်းစီသင့်”
- “အလှဖန်ဆန်း၊ ပြာသာဒ်နန်းလည်း၊ တကျွန်းလုံးတွင်”
- “ထိုမှတဆန်း၊ ငါတို့ကျမ်းနှိုက်၊ မြင့်သွန်းယူဇနာ”

“ဖျက်ဆီးခင်ပွန်း၊ အကျင့်ဆန်းသား၊ သလွန်းတန္တ”
“မာသပေါ်ထွန်း၊ တပေါင်းဆန်းက၊ တောပန်းရနံ”
“တိမ်ငြမ်းဆိုင်ဝန်း၊ တင့်ရည်ဆန်းနှင့်၊ ရေငန်းပွားကာ”
“ရှည်လျားကြီးဆန်း၊ တောမြေငန်းကို၊ အမှန်းမသိ”

စသည်ဖြင့် ထူးဆန်း၊ ဖန်ဆန်း၊ လဆန်း၊ တဆန်း ဆန်းကြယ်၊ ပြုဆန်း၊ ဖြစ်ဆန်း စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ရှိက် ထင်၏။

ဤနှိုက် ထူးဆန်း၊ လဆန်း၊ တဆန်း၊ ဆန်းကြယ် ဟူသည်တို့ကား ‘အထူးဖြစ်ခြင်း’ ဟူသော အနက်သဘောတူ၏။ လဆန်းဟူသည်နှိုက် တရွေ့ရွေ့ တနေ့တပါး ပြည့်ဝသဖြင့် အထူးဖြစ်ခြင်း။ တန်ခူးမူသည် ကဆုန်နယုန်၊ မိဿမူသည် ပြိဿ၊ မေထုန်၊ အဿဝဏီမူသည် ဘရဟ္မီ၊ ကျတ္တိကာ စသည်ဖြင့် နက္ခတ် အထူးနှင့်ယှဉ်၍ သွားခြင်းစသည်ဖြင့် လ၏အထူးဖြစ်ခြင်းသည် ဆန်းပြား ဆန်းကြယ်သည် ဖြစ်၍ ကွယ်သည်တိုင်အောင် ‘လဆန်းသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသာ ဖြစ်သင့်လျက် ပြည့်ဝသော လဝန်းသည် လျော့ဆုတ်ပြန်သည်ဟူသော အကြောင်းတစိတ် ထင်ပြန် သည်ကိုစူး၍ ‘လဆုတ် ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည်သာ ယူသင့်၏။ ဖြစ်ဆန်း၊ ပြုဆန်း ဟူသည်နှိုက် ဖြစ်ကာ၊ ပြုကာမတ္ထ သာမညဟူ၍ ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် ယခင် ထူးဆန်းဟူသည်နှင့် သဘောကွဲ အသတ်အသိ တူကာမျှသာ ဖြစ်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ မ သတ်ဇာနည်

“အသာရွှင်ဆမ်း၊ လင်္ကာပြမ်းသည်၊ ဆန်းကျမ်းမလွန်မကျူးတည်း”
“အရှုတ်အဆမ်း၊ ကိုစယ်ပြမ်းလျက်၊ အဲအမ်းလက်ငင်း”
“ပဲကြီးပဲလွမ်း၊ ဗူးခရမ်း၊ ဆီဆမ်းကြိုင်နဲ့လှောင်း”

စသည်ဖြင့် ‘အရှုတ်အဆမ်း၊ ဆီဆမ်း’ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ဆမ်း၏ ဟူသည်ကား သွန်ကြားခြင်းအနက်ဖြစ်၍ ယခင် ထူးဆန်း၊ ဖြစ်ဆန်းဟူသော စကား အရနှင့် သဘောကွဲ ဖြစ်၏။

(ဆံ့၊ ဆန့်၊ ဆွံ့)

၂၇၈။ ဆပျည်း သေးသေးတင် နသတ်အောက်မြစ် ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင် ဝေဟာရများ

ဆပျည်း သေးသေးတင် အမြစ်ကား

“မြေပြင်မဆံ့၊ ကောင်းကင်နွံ့မျှ၊ ကြားလွှံ့ ထင်ပေါ်”
“မြန်ပြည်မဆံ့၊ ကျော်နွံ့သတင်း”

စသည်ဖြင့် မဆံ့ မကန် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ နသတ်အဖြစ်ကား

“ကြီးသွားပျံ့ ဆန့်၊ ကောင်းကင်တန့်လျက်၊ ကောင်းညွန့်သားသား”
“လည်တိုင်မလွန့်၊ ဆန့်လော့စင်းစင်း”
“ငေါက်ငေါက်လည်းဆန့်၊ ပါးပျဉ်းဖြန့်လျက်၊ ကွန့်ကွန့်ကြားကြား”
“ဘဝါးကြာညွန့်၊ ခြေတော်ဆန့်ဟု၊ လေသွန့်နုန်းကြား”

စသည်ဖြင့် ကွေးသည် ဆန့်သည် ဟူသောအနက်ဖြစ်၍၊ ယခင် မဆံ့မကန်သည်၊ ဆံ့ဝန်သည် ဟူသောအရနှင့် သဘောကွဲ ဖြစ်၏။

ဆပျဉ်း ဝဆွဲး သေးသေးတင်ကား

“မစိမ်းမဆံ့၊ မရွံ့မထိတ်”
“မောင်းမမိသံ၊ စောင့်မြဲမြဲ၊ စိမ်းဆံ့မကြောက်ရှက်”
“မုတ်ရှားမဆံ့၊ စဆွံ့စရပ်”

စသည်ဖြင့် စိမ်းဆွံ့သည်၊ စရပ်စဆွံ့ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် စိမ်းဆွံ့ သည်ဆိုသော ဝေါဟာရသည် အချင်းအရင်း ကျက်နပ်သောသူ မဟုတ်။ ပြင်ပ သူစိမ်းဖြစ်၍၊ ဆိုခြင်းပြုခြင်းငှာ မဝံ့မရဲ၊ လျင်မြန်သွက်လက် ထက်မြက်ပေါ့ပါးခြင်း မရှိ။ ထိုင်းပျဉ်း သေးလံခြင်း ရှိသည်ကို ဆွံ့သည် ဆိုသည်။ ထိုအရာကို ‘စိမ်းဆွံ့’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ခြေလက်ဆွံ့သည်၊ နှုတ်ဆွံ့သည်၊ ဆွံ့အသည် ဟူသော အရာလည်း ထိုင်းမိုင်းခြင်း ဟူသော ယင်းသည့် အနက်ပင် ဖြစ်၏။

မျက်စိစွန့်သည် ဟူသော စ-လုံးနသတ် ဆိုမိန့်ကြသည်နှိုက်လည်း သဘောအား ဖြင့် မျက်စိရောဂါ နှိပ်စက်၍၊ အရည်အတိုင်း မခန့် မသန့်ရှင်းလေသောကြောင့် အမြင်တန်သည်၊ ထိုင်းမိုင်းသည် လည်းကောင်းဖြစ်၍၊ ထိုင်းမိုင်းလေးလံသည် ဟူသော ဤအနက်နှင့်လျော်စွာ ‘မျက်စိဆွံ့သည်’ ဟူ၍၊ ဆလိမံ သေးသေးတင် သဘောရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

((ဆွန့်၊ ဆွန်း)
(ဆွမ်း၊ ဆွံ့၊ ဆွန့်)

၂၇၉။ စပျဉ်း ဝဆွဲး၊ နသတ်၊ မသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ၊ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ဆပျဉ်း ဝဆွဲးနသတ် မူလအသံကား မထင်။ ဝိသဇ္ဇနီသံကား လက်ဆွန်း ဟူသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက်ကား စပ်အင်မတွေ့။ ဝဆွဲး မသတ်ကား ‘နံနက်

ကားဆွမ်း၊ လက်ဖက်ကွမ်းနှင့်၊ ညှိုးသမ်းပျောင်းချွေ။ ဝတ်ရုံသင်္ခမ်း၊ ထီးဖြူငြမ်းကို၊ ဆွမ်းတသပိတ်' စသည်ဖြင့် 'ဆွမ်း' ဟူသော ဝေဟာရနို့က် ထင်၏။

ဆဗျည်း ဝဆွဲ သေးသေးတင် အမြစ်ကား မထင်။ နသတ် အမြစ်ကား 'စားမည်အခန့်၊ လျော်စွာပြန်လျက်၊ မဆွန့်မယုတ်။ ထုံးပိုင်းမခန့်၊ မေတ္တာဆွန့်ခဲ၊ ဗိုလ်ပြန်ဗိုလ်ရံ' စသည်ဖြင့် ယုတ်ဆွန့်သည် ဟူသောအရာနို့က် ထင်၏။ ဆွန့်ပါးသည်၊ ဆွန့်ရှားသည် ဟူသော ဝေဟာရလည်း ဆွန့်ယုတ်သည်ပင် ဟူသော ဤအနက် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ဆွန့်နှင့် ဆွန့်ရှား ဆွန့်ပါး ဟူသည်နှင့် လက်ဆွန့် ဟူသည်လည်း အမြစ်သံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံမျှသာ ကွဲရာသည်။ သဘောအားဖြင့် လက်ဖျား လက်ညှန်တွင် ငြိတင်ပါသမျှ ပမာဏဖြစ်၍ 'နည်းပါးဆွန့်ယုတ်' သည်ပင်။ ထို ဆွန့်သည် ဟူသော အမြစ်သံကို သုတိသာရုံ ချေဖျောက်၍ ဆိုကာမျှသာ ဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

(ညံ၊ ဉာဏ်၊ ဉမ်း၊ ဉ္ဇိ)
(ညွန်၊ ညွန်၊ ညွန်၊ ညွန်း)

၂၀၀။ ညဗျည်း သေးသေးတင် နသတ် ဝေဟာရများ

ညဗျည်းနို့က် ဝေဟာရ ထင်ရာသာ ရေးအံ့။ ဉာသက်သက် သေးသေးတင်ကား
“မဆိတ်မညံ၊ ခြံရံသင်းပင်း”
“သည်းညည်းခံခံ၊ တောကြီးထံဝယ်၊ ဆိတ်ညံကိုယ်ချည်း”
“ရင့်ရှည်အသံ၊ တကြံကြံလျှင်၊ မညံဟစ်ကြော်”
ခန့်ငြားမရှုံ၊ ထင်းရောင်းချ သို့အညံမပြတ်”

စသည်ဖြင့် ဆိတ်ညံသည်၊ အသံတညံညံ၊ မညံမပြတ် ဆိုသောအရာတို့နို့က် ထင်၏။ ညံဟူသော သစ်ပင်ငယ်၏ အမည်လည်း သေးသေးတင် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

ထို့နှင့် အသံတူ နသတ်ကား မဂ်ဉာဏ်၊ ဗိုလ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ ပညာဉာဏ် စသည်ဖြင့် ဉာဏသဒ္ဒါကို စွဲမိ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သော မာဂသောသာ မူလ ထင်၏။ မြန်မာမှုသက်သက် ညဗျည်း နသတ် မထင်။

ညဗျည်း မ သတ်ကား
“ညစ်ညစ်ညမ်းညမ်း၊ နဂါးဖမ်း၍၊ ဝမ်း၏အစာ”
“အလွန်ညစ်ညမ်း၊ စကားသွန်းကို၊ ဝမ်းမျှပြေတပ်”

စသည်ဖြင့် 'ညစ်ညမ်းသည်' ဆိုသောအရာနို့က် ထင်၏။

သေးသေးတင် အမြစ်ကား

“မူထားနူးညံ့၊ တည်တံ့တုန့်”
“လမ်းသက်ဖြည်းညံ့၊ ဘဝါးပျံ့လျက်၊ ခံ့ခံ့ကမ္မဋ္ဌာန်း”
“ဖြည်းဖြည်းဆွဲညံ့၊ ငါဆောင်အံ့ဟု၊ မငံသာငြိမ့်”
“မယုတ်မညံ့၊ မေတ္တာနံ့တိ၊ လှိုင်ပျံ့မပြယ်”

စသည်ဖြင့် နူးညံ့၊ ဖြည်းညံ့၊ ယုတ်ညံ့ ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ဝဆွဲး န သတ်ကား

“တဏှာတပ်ညွှန်၊ သေးကြောပြန်လိမ့်၊ တဖန် မနင်းမိစေပြီ”
“ပြည့်နက် ရေညွှန်၊ ကျိုးကိုလွန်၍၊ စွယ်ချွန်တောင်မှောက်”

စသည်ဖြင့် ရွံညွှန် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ညွှန်ကို

“ရွံစေးရေညံ့၊ နင်းတိုင်းကျံ၊ ချွံချွံသွားရက်ရက်”

ဟူ၍ သတ်ပုံဟောင်းတွင် သေးသေးတင်စပ်သည်ကား ပျက်၏ဟု အချို့ ထင်မှတ် ကုန်သည်။ ထိုသတ်ပုံ အရေးမျှသာ ပျက်ဘိမည်။ ရွံစေးရေညွှန် ဟူ၍ န ငယ်နှင့် ရှေးစာများ ရှိအံ့ထင်သည်။ နှံ ဟူသော စကားအရကိုထောက်လျှင်လည်း ဟောင်း နှမ်း ရိပုပ်သော ရွံနည်အနစ်သည် ခိုင်ကျန်ခြင်းမရှိ၊ ကျိုးနှံ့ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ‘နှံ့သည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဟောင်းနှမ်းသည် ဟူသော အရ မ သတ်အသံကို သေးသေးတင်အသံ ဆိုမိန့်သည် ဟူ၍ လည်းကောင်း အရ ထင်သည်။ ရောပြွမ်းကို ရောပြွံ၊ ဆင်ကျမ်းဟူသော အရာကို ဆင်ကျံ့ဆိုသည်နှင့် တူသင့်၏။ ဤသို့သော အရနှင့်အညီ “ရေနှံ့” ဟူ၍ လည်း ဆိုကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ န အက္ခရာကား သေး သေးတင်၊ ည အက္ခရာကား န သတ် ရေးဖတ်လျှင် သင့်နိုး၏။

ညဗျည်း ဝဆွဲး န သတ် အမြစ်ကား

“ဘဝါးကြာညွှန်၊ ခြေတော်ဆန့်ဟ”
“စီးပွားတက်ညွှန်၊ မိုးရှည်ပြန်သည်”
“မေတ္တာမတန်၊ သက်လုံးခန့်သည်၊ ကြင်ညွှန်မဖျားရက်သောကြောင့်”

စသည်ဖြင့် အဖျားအညွှန်၊ ရွက်ညွှန်၊ သားသားညွှန်ညွှန် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဝဆွဲး ဟဆွဲး န သတ်ကား

“မိဘရှေးညွှန်၊ ဆရာမုန်တို့၊ ဝေဖန်ပဲ့ပြင်”
“ဆိုကြကြိမ်ဖန်၊ ထုံးပုံညွှန်သည်၊ ကျမ်းဂန်နီးနီးနှယ်နှယ်တည်း”
“ကျေးဇူးပြည့်ဝှန်၊ ဦးအာနန်ကို၊ ညွှန်ခဲသောကျိုး”

စသည်ဖြင့် ပြညွှန်၊ ဖော်ညွှန် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“အိုင်နားမွှော်တုန်း၊ ပြည့်နိုးနိုင်စံ”

“မုခပြည့်နိုး၊ ဝင်ချိတ်ချွန်းသို့၊ ထက်ဝန်းလန္တ”

“ကြောင်းလျှာမေးမြန်း၊ ဂါထာညွှန်းလည်း၊ သာခန်းရောက်လ
လျှင် ပြီးတည်း”

“ကြည့်ညွှန်တိုက်တုန်း၊ ဆုံးမညွှန်းသည်၊ သာလွန်းဂါထာ နှစ်သွယ်
တည်း”

စသည်ဖြင့် ညွှန်းသည်၊ ပြသည် စပ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီလွတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီပါ အသံနှစ်ပါးဖြစ်၍ ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ပြုမှုခြင်းသဘောမကွဲကြ။ အသံမျှသာ လေးပေါ့သည် ယူသင့်၏။ စ၊ ဆ၊ ည ဟူသော စဝဂ်နှိုက် သေးသေးတင် န သတ် မ သတ် ပြီးပြီ။

(တံ၊ တန်)

၂၇၁။ တဗျည်း သေးသေးတင်၊ န သတ် ဝေါဟာရများ

စ ဝဂ်နောင် မုဒ္ဒဇ ၉ ဝဂ်ကို လောကဝတ် အသုံးနည်းသဖြင့် လွတ်၍ တ ဝဂ် နှိုက် နည်းတူထုတ်အံ။

တ ဗျည်း သေးသေးတင်ကား

“အနက်အတံ၊ အကြံအစည်”

“စုံစမ်းနက်တံ၊ ရေးရှည်လံသား၊ ပုံစံမှတ်မိ”

“အကယ်တံတံ၊ ဆိုကုန်တံသည်၊ ထွက်သံသက်သက်ညင်းညင်းတည်း”

“အရွက်ပွင့်တံ၊ ကြိုင်ကြိုင်လျှံ သား၊ စဆွံကျောင်းဆော်င်”

“ကေနံကျစံ၊ ပေါက်ပြလျှံ မျှ၊ ညှာတံပွင့်ချပ်”

“ပေါက်နှင့်ဟိုင်းဟံ၊ တည်တံမကြွင်း”

“ပေါက်နှင့်ဟိုင်းဟံ၊ တည်တံမုန့်ဝ”

စသည်ဖြင့် အနက်အတံ၊ အကယ်တံတံ၊ အညှာအတံ၊ ရိုးတံရွက်တံ၊ ပန်းသီတံ၊ ဆင်မျိုးတံ ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဤနှိုက် အနက်အတံ၊ ညှာတံ ဟူသည်ကိုကား သဘောမကွဲသည် ဖြစ်သင့်၏။ အညှာအတံ၊ ပန်းသီတံ၊ အချောင်းအတံ တို့သည် စွဲးမိုရာ အတည် ဖြစ်သကဲ့သို့ အနက်အတံ ဟူသည်နှိုက်လည်း ဆိုမိန့်စွဲးယူသော အကြောင်းအရာ နဂိုရ်မူလသည် ဆိုမိန့်စွဲးယူခြင်း၏ အနက်သဘောရင်းဖြစ်၍ စွဲးမိုရာ အချောင်းအတံနှင့် အတူ စွဲးမိုရာ မူလ ဖြစ်သင့်သဖြင့် သဘောမကွဲသည် ဖြစ်သင့်၏။

အကယ်တံတံ ဟူသည်ကို ကြံ၍ ယူလည်း သဘောအားဖြင့် အညှာအတံ ဟူသည်နှင့် အနက်နီးချည်း ရအံ့သို့ ရှိ၏။

ထိုနှင့်အတူ န သတ်ကား

- “ကျွတ်ထတတန်၊ လောကီလွန်၍”
- “ပမာနှိုင်းရန်၊ မှည့်ခါတန်နှိုက်၊ တုပ်ခွန်ခိုင်ပွတ်”
- “ကနက္ကတန်၊ ရောင်ဝုန်ဖြည့်”
- “ကနက္ကတန်၊ ဗိမာန်ဖြန့်ဝန်း”
- “ငကြင်းငတန်၊ အလွန်ကောင်းနှိုင်း”
- “ခါသင့်ပန်းမွန်၊ မတန်တချို”
- “ထေ့ထေ့ရုပ်ဟန်၊ သက္ကတန်နှင့်၊ လက်မြန်မြောက်ဖော်”
- “ဥဒေါင်းသိန်းစွန်၊ နှုန်းပါတန်လျက်၊ ယုဂန်ဗေခေါင်”
- “မရဏာသန်၊ ဇောငါးတန်ဖြင့်၊ သွေလှန်အသက်”
- “ဒါနကားလွန်၊ လောင်းထပ်ပြန်သည်၊ အတန်ကုသိုလ်ပွားသတည်း”
- “ရိက္ခာရေဆန်၊ ကျီးလင့်ဟန်သို့၊ ငှက်တန်မရှိ”
- “အာဏာဆန်ဆန်၊ ရက်ရက်ကန်၍၊ တန်သော်ကားဆေး”
- “ကြီးထူဖောင်းကန်၊ ဖျဉ်းအိုးတန်ကို၊ ရွက်သွန်ငွေကျော”
- “ကျွန်စကြိမ်သံ၊ လူမသန်ကို၊ ဆက်တန်အားပြိုင်”

စသည်ဖြင့် တတန်နှစ်တန်၊ အတန်တန်၊ အခါတန်၊ ကနက္ကတန်၊ သက္ကတန်၊ ငကြင်းငတန်၊ သစ်သီးမတန်၊ ငှက်တန်မဲ့၊ လူတန်မဲ့၊ ဖျဉ်းအိုးတန်၊ အကြောင်းတန်၊ မတန်ဆက်တန် ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက်

“ဆက်တန်အိုင်သာ၊ ဖက်ရန်ပြိုင်လာ”

ဟူ၍ ကသတ် စပ်အင်နှင့်အညီ ရေးလိုက်သည်။ ဆဒ္ဒန္တ ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ ဆဒ္ဒန် ဟူ၍ သော်လည်း ရေးသင့်၏။

(တန်း၊ တမ်း၊ တံ၊ တန့်)

၂၀၂။ တဗျည်း န၊မသတ်၊ သေးသေးတင် အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “မဖြောင့်မတန်း၊ ကောက်ယွန်းမကြံ”
- “ရွှင်အားလန်းလန်း၊ လက်ရုံးတန်းလျက်”
- “ဝါရပိုင်းတန်း၊ စတုရန်းဟု”

တတိယအကြိမ်

“ပရိသာတ်ထက်ဝန်း၊ လူရဟန်းကို၊ တိုင်တန်း သက်သေ ကြား
သတည်း”

“လေပင်စဆန်း၊ ကျန်းတန်းကျင့်တင်”

“ခတ္တာခေါင်ရန်း၊ အိမ်တန်းအင်ကြင်း”

“စကားအနန်း၊ တန်းလည်းဆူဆူ”

“စကားအနန်း၊ တန်းလည်းပျံ့မေး”

စသည်ဖြင့် ပြောင့်တန်း၊ လက်ရုံးတန်းသည်၊ ပိုင်းတန်း၊ တိုင်တန်းသည်၊ ကျင့်
တင့် ကျန်းတန်း၊ သစ်ပင် အိမ်တန်း ဟူသော အရာတို့၌ ယင်း ထင်၏။ ထိုတွင် အိမ်ခန်း
ဟူ၍၊ တတိယကွဲရာ ရေးကုန်သည်ကား ဖက်သံမျှကို အစွဲပြု၏။ သို့ ရှိ၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

“သူတော်ကျင့်တမ်း၊ ဘသခမ်းနှိုက်၊ ငြိမ်းချမ်းနေလင့်လေသတည်း”

“မယာနှိုင်းတမ်း၊ တံသုတ်ကျမ်းသို့၊ ပိုရမ်းစုတိုး”

“ရေရွတ်မြည်တမ်း၊ ကိုယ်ရမ်းမသိ”

“ရုပ်သွင်နှိုင်းတမ်း၊ မျက်ရမ်းယိုချွတ်”

“ရှာပေ့စုံစမ်း၊ လောင်းတမ်းစရာ”

စသည်ဖြင့် ထုံးတမ်း၊ နှိုင်းတမ်း၊ မြည်တမ်း၊ လောင်းတမ်း ဟူသော အရာတို့၌
ထင်၏။

သေးသေးတင် အမြစ်ကား

“မတည်မတံ၊ မခံတိုင်းပင်”

“အကယ်တံတံ၊ တောထွက်အံ့ဟု၊ ဝံ့ဝံ့စားစား”

“ထွက်ပြုဘယ်နံ၊ ပေါ်လတ္တံ့နည်း”

“တရရှည်မင်၊ ယူလတ္တံ့ဟု၊ ခံ့ရွံ့ငြား”

စသည်ဖြင့် တည်တံ့၊ အကယ်တံ့တံ့၊ ပြုမူလတ္တံ့၊ ဆိုသော အရာတို့၌ ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ နသတ်အမြစ်ကား

“မေတ္တာမတန့်၊ သက်လုံးခန့်သည်၊ ကြင်ညွန့်မဖျားရက်သောကြောင့်”

“ဆန့်မျှမတန့်၊ လွမ်းညွန့်ရစ်တပ်”

“ကြိုးသွားပြန့်ဆန့်၊ ကောင်းကင်တန့်လျက်၊ စောင်းညွန့်သားသား”

“မိုးဝါးသန့်သန့်၊ ထက်ဝယ်တန့်လျက်၊ အဝုန့်အဝါ”

စသည်ဖြင့် တန့်ကြာသည်၊ အတန့်အတန့် ရပ်နေသည် ဆိုသောအရာတို့၌ ထင်၏။

ဤနှိုက် သေးသေးတင် အမြစ်ကား တည်တံ့မြဲမြံသည်။

နသတ် အမြစ်ကား အတန်ပြုမူသည်။ အမြိတ်တန်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ တန်ကြာသည် ဟူသော အနက်ကို ယူရာ၏။ ပျိုလင်္ကာတို့နှိုက် အရ တချက်သင့် နှစ်ချက်သင့်၊ သုံးချက်သင့် ရှိရာ၏။ စပ်အင်ရှိလျှင် စပ်အင်ကိုယူရပါမည်သာ ဖြစ်၏။

“မနေမလွမ်း၊ တစံ့စမ်းသို့”

ဟူသည်နှိုက် မလွမ်းမဆွတ်ပဲ မြီးမြိတ်တည်တံ့အံ့သော စပ်သကဲ့သို့ ဟူ၍ သေးသေး တင် အနက်ယူသော် လည်းကောင်း၊ မလွမ်းမဆွတ်ပဲ လွမ်းဆွတ်သော စိတ်သည် တန်ကြာမြတ်စဲအံ့သော စပ်သကဲ့သို့ ဟူ၍ လည်းကောင်း အရနှစ်ချက်ပင် သင့်ဖွယ် ထင်၏။

“ဂင်္ဂါမြစ်နား၊ တန်လျက်သွားသည်”

ဟူ၍ သေးသေးတင် အမြစ်ရှိသည်နှင့်အညီ ကွက်မလှည့် တည်တံ့မြီးမြိတ်စွာ နှလုံး တချောင်းတည်း သွားသည် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တန်လျက်သွားသည်ဟူ၍ နသတ် အမြစ်ရှိသည်နှင့်အညီ ညီတော် ခမည်းစသည်တို့ နောက်ထပ်လိုက်လတ္တံ့ ဟု ဝံ့မြော် တန်တည်းလျက် သွားသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တန်းလျက်သွားသည်ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီ သံနှင့်အညီ နောက်ပါ ပရိသတ် တယူဇနာပါလျက် စီတန်း၍ ထွက်သွားလေ သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း အရသုံးချက်ပင် သင့်ဖွယ် ထင်၏။ အရ တချက်စီကား သင့်ရာ မကင်းသာသည် ဖြစ်၏။ ဤနည်းအတူ စပ်အင် လွတ်ရာနှိုက် နှစ်ချက်သင့် သုံးချက်သင့် ရှိသည်ပင် ဖြစ်၏။

(တွန်၊ တွန်း၊ တွန့်)

၂၇၃။ တဗျည်း ဝဆွဲ၊ နုဇတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ၊ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

တဗျည်း ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင်ကား မထင်။

န-သတ်ကား

“လမ်းကြောင်းတသွန်၊ ကောင်းကြီးတွန်လျက်၊ တံခွန်ကုက္ကား”

“ဝါပိုသိန်းစွန်၊ မြည်တွန်သောင်းသောင်း”

“စိုးထိုက်မင်းတန်၊ စကားမွန်ဖြင့်၊ ကြော်တွန်ကရဝိ”

စသည်ဖြင့် မြည်တွန်သည်၊ ကောင်းခြီးတွန်သည်၊ မြို့ရွာတွန်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“တားဖျဉ်တိုက်တွန်း၊ နှစ်ခွန်းစကား”

“လာလှည့်ပင့်တွန်း၊ ခေါ်သိန်းမြန်းလည်း၊ တခွန်းတည်းသာ”

“တိမိ၍ပယ်တန်း၊ ရဝိထွန်းမူ၊ ပျံ့မွန်းကြွယ်”
“တိတ္ထိတက္ကတန်း၊ ခင်ပွန်းလည်းဖြစ်”

စသည်ဖြင့် တိုက်တန်း၊ ပင့်တန်း၊ ပယ်တန်း၊ တက္ကတန်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် တိုက်သည် တန်းသည်၊ ပင့်သည် တန်းသည်၊ ပယ်သည် တန်း သည်ဟူသော စကားနှိုက် တန်းသည် ဟူသော စကားအရကား အလိုရှိရာ ညွတ် စေခြင်း သဘောအားဖြင့် မကွဲသည် ဖြစ်၏။ တက္ကတန်းဟူသည်ကား ခေါဝေါ ကာမျှသာ ဖြစ်၏။

အမြစ်သံကား

“အဖျားကော့တန်း၊ ဖြန့်သော်လံတက်”
“ဖိတိမပြန်၊ နှလုံးတန်းခဲ၊ ချစ်ညွန့်ရှင်ရှင်”
“တပက်ရင်ကန်း၊ ဝတ်စားသန့်နှင့်၊ ဆိတ်တန်းခြည်ပန်း”
“သန္တာလက်ညွန့်၊ ဆယ်ချောင်းဖြန့်လျက်၊ မတန်းမရွှောက်”
“ဦးဖျားချွန်ချွန်၊ အသက်စွန့်၍၊ မတန်းမထို”

စသည်ဖြင့် တန်း ဆိုသောအရာ ထင်၏။

(ထိ-ထန်၊ ထန်း-ထန်း)
(ထွန်၊ ထွန်း၊ ထွန်)

၂၇၄။ ထဗျည်း သေးသေးတင်၊ နှသတ်၊ မသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ
အောက်မြစ် ဝေဟာရများ

ထဗျည်း သေးသေးတင်ကား

“ဆင်ဖြူရှင်ထံ၊ ဘိသိက်ခံမှ”
“ဂေပါလထံ၊ ဆွမ်းပန်းခံ၍။ ပညာရှိထံ၊ ဆုံးမခံသော်”
“သိကြားနတ်ထံ၊ ဝိသုကံသို့”
“နှားကျောင်းတို့ထံ၊ နှ လေတုံလျှင်း”

စသည်ဖြင့် ဆရာမိဘ၊ အရှင်ဗိုးမင်းတို့၏ အထံသို့ သွားသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ နသတ်ကား

“သည်းစွာပြင်းထန်၊ မိုးရွာဝုန်သား”
“ဝေဿန္တရာ၊ တေဇပြင်းထန်၊ ဘုန်းရှိန်လွန်သော်၊ မကျန်ရန်သူ”

စသည်ဖြင့် ပြင်းထန်၊ သည်းထန် ဟူသောအရာနှိုက် ထင်၏။

နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ခုနစ်ဆင့်ထန်း၊ ကြီးလွန်းကြောက်ဖွယ်”
“သရက်အုန်းထန်း၊ ပန်းသစ်သီးတည့်”

စသည်ဖြင့် အုန်းထန်းဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ မသတ်ကား

“လွဲလွဲကမ်းကမ်း၊ မုသားထမ်းသား၊ စွဲလမ်းမရ”
“ခွန်အားကိုယ်စွမ်း၊ ထမ်းပိုးထမ်း၍၊ ညချမ်းဆည်းဆာ”
“ကြီးကြီးပမ်းပမ်း၊ မဖိတ်ထမ်းသည်၊ လူစွမ်းသဖွယ်”

စသည်ဖြင့် ထမ်းရွက်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထဗျည်း ဝဆွဲ သေးသေးတင် မသတ်တို့ကား မထင်။

နသတ်ကား

“မူလတုံထွန်၊ ထိုတသွန်ကား၊ ရေကန်ရေတွင်း”
“သင်္ကာမုံထွန်၊ ဆိုတိုင်းမုန်၏၊ လင်မုန်ကျေးဇူး”
“ကြိမ်ခါအကျွန်၊ ထွန်ခဲဘူး၍”

စသည်ဖြင့် မဖြစ်ထွန်၊ မရှိထွန် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ လယ်ထွန်သည့် ထွန် ဟူသော အမည်တို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် မရှိထွန် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းကား ရှေးသူဟောင်းတို့ ဝေါဟာရတည်း။ ‘မရှိထသောဝန်၊ မဖြစ်ထသောဝန်’ ဟူ၍ ထနှင့်ဝ ခြားနား၍ ဆိုကောင်းလျက် စပ်ဆိုဘိ သကဲ့သို့လည်း ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“မာသပေါ်ထွန်း၊ တပေါင်းဆန်းက၊ တောပန်းရနံ”
“ရွှေသဲပေါ်ထွန်း၊ မြစ်သာကျွန်းထက်”
“ဂီဝါရောင်ထွန်း၊ ရွှေလင်ပန်းနှင့်၊ ဆံစွန်းမဟုတ်”

စသည်ဖြင့် ပေါ်ထွန်းသည်၊ အရောင်ထွန်းသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

အမြစ်သံကား

“ကာလရှည်ထွန်၊ ထွက်ခန့်လေးထေ”
“မိုးသို့ကြောက်လန့်၊ ထွန်ထွန်စင်စင်”
“လွှားလွှားဖြတ်ရွန့်၊ ခုတ်ထစ်ဆန့်သည်၊ ထွန်ထွန်ချက်ချင်း
သေသတည်း”

စသည်ဖြင့် ကာလအထွန်၊ ထွန်ထွန်စင်စင် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

(နံ၊ နန်၊ နန်း)
(ဏန်း-နမ်း၊ နံ-နန့်)

၂၀၅။ နဗျည်းထက်သက် သေးသေးတင် နှမသတ် အောက်မြစ်
ဝိသဇ္ဇနီ ဝေဟာရများ

နဗျည်း သေးသေးတင်ကား

“အကျိုးမနံ၊ ပဲနွယ်ယံသည်၊ ဝေးလံ ယခုထက်တိုင်တည်း”

“အလျားအနံ၊ သံခုနှစ်တောင်”

“ယူကျုံးရုပ်နံ၊ ငါဟောသံကို၊ နားခံမှန်စွာ”

စသည်ဖြင့် အနံနံသည်၊ အလျားအနံ၊ ရုပ်နံ ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ရုပ်နံ၊ သန္ဓ် နံ ဆိုသော အရာနှိုက် နာမသဒ္ဓါကိုစူး၍၊ နဝယ်ချလျက် မသတ် ရေးကုန်သည်ကား မာဂဓ ဘာသာ မူလဖြစ်၏။ အမည်နာမ ဆိုမည်အနက်ကို နာမံ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နံ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နံစံ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဆိုသောအရာနှိုက်လည်း နည်းထူ ရေးသင့်လေသည် ဖြစ်၏။

ထိုနှင့်အတူ နသတ်ကား နန္ဒသဒ္ဓါ၊ အာနန္ဒသဒ္ဓါ၊ ဥပနန္ဒသဒ္ဓါ၊ နန္ဒောပနန္ဒ သဒ္ဓါတို့ကိုစူး၍ မင်းနန်၊ အာနန်၊ ဥပနန်၊ နန္ဒောပနန် ဆိုသော အရသာထင်၏။ မြန်မာဘာသာ သက်သက် မထင်။

ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ကပ်လာရွှေနန်း၊ ဖမေမြန်းကား၊ ရှမ်းယွန်း”

“ချောမွေ့တနန်း၊ ကမည်းညှန်းသည်၊ တိုင်တန်း သက်သေ ကြား သတည်း”

“ပျဉ်းမင်းအနန်း၊ လောင်းပန်းသဇင်”

“ကျည်းထူးဂဏန်း၊ ရှင်လန်းပျော်ဖွယ်”

“ကြကြရွတ်မန်း၊ ကျမ်းဂန်မှန်း၍၊ ဂဏန်းဟူးရား”

စသည်ဖြင့် မင်းနေနန်း၊ တုန်လှုပ်ဘနန်း၊ သစ်ပင်အနန်း၊ ဟူးရားဂဏန်း ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ နန်းခြည်၊ လှန်နန်း ဆိုသောအရာလည်း နသတ်လည်း ကောင်းတည်း။

ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

“ဖက်ဖက်ယမ်းယမ်း၊ ထိပ်ထက်နမ်းလျက်၊ တဝမ်းမပြား”

“တယောက်ကကမ်း၊ တယောက်လှမ်း၍၊ နှမ်းသည်ကာလ”
စသည်ဖြင့် ‘နှာခေါင်းဖြင့် နှမ်းသည်’ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

နဗျည်းသေးသေးတင် အမြစ်ကား

“စန္ဒကူးကျောင်းနို့၊ ပြည်လုံးပျံ့လျက်”
“မုန့်ကြားပက်လွှံ့၊ တန်ခိုးနို့ဖြင့်၊ လေပျံ့နှင်းပြီ”
“ထွက်ပြုဘယ်နို့၊ ပေါ်လတ္တံ့နည်း”
“တောပန်းရနံ့၊ မွှေးမွှေးပျံ့မျှ”

စသည်ဖြင့် ပန်းစသည်တို့၏ အနံ့၊ ဘယ်နံ့၊ ရနံ့ ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင်
‘ရနံ့’ ဟူသည်၊ ‘အနံ့’ ဟူသည် သဘောတူရာ၏။ ဘယ်နံ့ ဟူသည်ကား ‘ဘယ်
ကာလ’ ဟူ၍၊ ခမ်းမြန်းခြင်းအနက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ နသတ်အမြစ်ကား

“ကျိုက်ကျိုက်နန်နန်၊ တောလုံးလန့်မျှ၊ ဗိုလ်ပြန်များစွာ”
“ထိုခါ အဝှန်း၊ တောလုံးနန့်မျှ၊ သံပြန်သာမြူး”
“မြေကြီးထိန်ထိန် နန့်၏တည်း၊ ရှိခိုးသံထောက် တန်၏ တည်း၊
ရှာမှီးရည်တူ ခန့်၏တည်း”
“ရွရွနတ်ညှန်၊ ထိုသို့နန့်လိမ့်၊ မတူန့်မယုက်”
“လူတို့နာခန့်၊ ပညာပြန်သည်၊ နိုးနန့်လုံး မပျောင်းတည်း”

စသည်ဖြင့် ‘လုပ်လုပ်နန့်နန့်’ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

(ခွံ ၊ ခွန်-ခွမ်း၊ ခွံ-ခွံ-ခွမ်း၊ ခွံ)

၂၀၆။ နဗျည်း ဝဆွဲး ဟဆွဲး သေးသေးတင် နသတ် မသတ်
အောက်မြစ်၊ ဝိဇ္ဇသနီ ဝေါဟာရများ

နဗျည်းဝဆွဲး သေးသေးတင်ကား

“ကျိုးကျိုးနွံနွံ၊ စီရင်ခံသည်၊ လုပ်ကြံမခန့်မငြားတည်း”
“ဖမင်းအထ၊ ရိုကျိုးနွံလျက်၊ တရံမကွာ”
“အပေါင်းကျိုးနွံ ၊ လက်အောက်ခံသား၊ ထိသမ္ပဒါ”

စသည်ဖြင့် ကျိုးနွံသည်၊ ဝပ်ဝပ်နွံနွံရှိသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ဝဆွဲး နသတ်ကား

“စည်ယှဉ်ပြဋ္ဌာန်း၊ မွှေးနွန်းနေမှတ်”

စသည်ဖြင့် မွှေးနွန်းဟူသော အမည်နှိုက်သာ ထင်၏။

မသတ်ကား

“သားတို့မိဝမ်း၊ ပန်းညှိုးနှမ်းသို့၊ ခြောက်သမ်းသွေ့သွေ့”
“နှမ်းလျကြာတင်၊ လှမ်းလှရာတွင်”

စသည်ဖြင့် ညှိုးနှမ်းလည် ဆိုသော အရာထင်၏။

နဗျည်း ဟဆွဲ သေးသေးတင်ကား

“မယုံမနှုံ၊ ကိုယ်ထူးကြံ၍၊ မချဲ့မဖွဲ့”
“နှားကျောင်းတို့ထံ၊ နှံလေတုံလျှင်”
“မြတ်စွာမောင်နှံ၊ လင်မိုးဆံကို”

စသည်ဖြင့် အပ်နှံသည်၊ မောင်နှံဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ တိရစ္ဆာန် နှံလည်း နည်းတူ ဖြစ်သင့်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“မြန်ပြည်မဆံ၊ ကျော်နှံသံတင်း”
“မြေပြင်မဆံ၊ ကောင်းကင်နှံ့မျှ၊ ကြားလှုံ့ ထွန်းပေါ်”

စသည်ဖြင့် ပြန်နှံ့သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ဟဆွဲ မသတ်ကား

“နှလုံးမည်းနှမ်း၊ ပုဏ္ဏားသွမ်းကား၊ ကြောင်းလမ်းဇာတိ”
“မြစ်စိုနှယ်နှမ်း၊ သားမျိုးပြွမ်းလျက်၊ ရှင်ဝမ်းသာစံ”
“ဝမ်းထီးအားရမ်း၊ ဝတ်စားလှမ်းလျက်၊ ဖျင်နှမ်းအင်္ကျီ”

စသည်ဖြင့် မည်းနှမ်း၊ ရှူးနှမ်းသည်၊ နှယ်နှမ်း၊ တဆန်တနှမ်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဝဆွဲ ဟဆွဲ သေးသေးတင်ကား

“ဖြန်းတော ခြိမ်းသံ၊ ကြောက်ဖွယ်နှံ့သည်၊ နှုတ်သံ ငေါက်ငေါက်
ငမ်းငမ်းတည်း”

စသည်ဖြင့် ခြိမ်းနှံ့သည်၊ နှံ့အောင် နှံ့သည် ဆိုသောအရာနှိုက်ထင်၏။ နှံ့သည် ကား သယံဇာတ သုဒ္ဓအသံ၊ နှံ့သည်ကား နှံ့စေသည်ဟူသော စေခြင်းအနက် ကာရိုက်အသံဟူ၍ နှလုံးသွင်းရာ၏။ တ၊ ထ၊ န ဟူသော အက္ခရာတို့နှိုက် သေးသေး တင် နသတ် ပြီးပြီ။

(ပံ၊ ပန်၊ ပန်း၊ ပမ်း၊ ပံ)

၂၇၇။ ပဗျည်း သေးသေးတင်၊ နသတ်၊ မသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီအောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ပ အက္ခရာ သေးသေးတင်ကား

“နှစ်ဘက်တောင်ပံ၊ ရွှေချည်မံလျက်၊ လက်တံညွတ်မျှ”
“လည်ရောက်တောင်ပံ၊ ခါးဆံသွယ်ဝေ”

စသည်ဖြင့် ငှက်တောင်ပံဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ န သတ်ကား

“လူများတောင်းပန်၊ ကြားလတွန်သော်၊ အချန်မရှိ”
“အာဏာမဆန်၊ ရှိစိုးပန်လျက်”
“ခေါင်းထက်ပန်ဟန်၊ မပန်လိုက်ရ”
“လက်ဝါးရှိဝန်၊ သွားခွင့်ပန်၍၊ ဗိမာန်ရပ်ဟောင်း”
“မျက်မှောက်ပစ္စုပန်၊ ဝတ္တမန်နှင့်၊ တမလွန်ချမ်းသာ”

စသည်ဖြင့် တောင်းပန်၊ အခွင့်ပန်၊ ပစ္စုပန် ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပစ္စုပန် ဟူသည်ကား ပစ္စုပုဒ္ဓါငြိ စွဲထင်သောကြောင့် မာဂဓာသာ မူလ ဖြစ်၏။

န သတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“မွေးဘလုံးပန်း၊ မတိုက်တုန်းနှင့်၊ ရဟန်းကျင့်ဝတ်”
“ဤစာကိုးခန်း၊ ပုလုံးပန်းဖြင့်၊ စိတ်ကျန်းမာန်လျော့”
“မပင်မပန်း၊ ပြီးစီးထွန်းသား၊ ကိုးခန်းကျမ်းပြု”
“စားတော်ကွမ်းပန်း၊ မခေါ်လွန်းလည်း၊ နီမြန်းသန္တာ”
“ကျောင်းနှင့်သက်န်း၊ ဆွမ်းပန်းဆေးဝါး”
“ငါ့သားရဟန်း၊ ငါ့ထိပ်ပန်းနှင့်၊ နှုတ်ခွန်းဆက်လျှင်းတော့မည် တည်း”
“သာသည်ထူးဆန်း၊ ရှင်မပန်းဟု၊ ရစ်သန်းကြော့ချည်”
“သရက်အုန်းထန်း၊ ပန်းသစ်သီးတည့်”
“မနောလင်ပန်း၊ ယောက်စွန်းစလောင်း”
“ဂီဝါရောင်ထွန်း၊ ရွှေလင်ပန်းနှင့်၊ ဆံစွန်းမယုတ်”
“ထင်ပြီးနွယ်တန်း၊ ရွှံပန်းကျောက်ချပ်”

စသည်ဖြင့် လုံးပန်း၊ ပင်ပန်း၊ ပန်သည်ပန်း၊ ကွမ်းပန်း၊ ဆွမ်းပန်း၊ ရွံပန်း၊ ရှင်ပန်း ဟူသော အမည် လင်ပန်း။ ဤသို့သောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် လုံးပန်း၊ ပင်ပန်း ဟူသည် အကြောင်းတစ်ကွဲ ကွဲသင့်၏။ လုံးပန်း ဟူသည်ကား ပင်ပန်းသည်၊ မပင်ပန်းသည် မဟူရ။ လုံ့လအားထုတ် ပြုမှုသည် ဟူသော အနက်ဖြစ်၏။ ပင်ပန်း ဟူသည်ကား လုံ့လအားထုတ် ပြုမှုသည်၊ မပြုမှုသည် မဟူရ။ ပင်ပန်းနှမ်းနယ်သည် ဟူသော အနက်ဖြစ်၍၊ ဤသို့ တစ်စိတ်ကွဲ ယူသင့်၏။

ကွမ်းပန်း၊ ဆွမ်းပန်း၊ ရှင်ပန်းဟူသော အမည်တို့ကား ပန်သည့် ပန်းသဖွယ် မြတ်နိုးသော အမှုအရာ တစ်စိတ်သို့ တင်၍၊ လည်းကောင်း၊ သာယာပြေပြစ်စေလို၍၊ လည်းကောင်း ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်၏။

ရှင်ပန်း ဟူသည်ကား သာယာပြေပြစ်ရုံ ဖက်ဆိုကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

သက်ပန်း၊ သင်ပန်းဟူသော အရပ်မည်တို့ကား ပင်ပန်း၍၊ မြင်းမှ ဆင်းသက်သင့်သည်။ ထိုပင်ပန်းသည် ဟူသော အကြောင်းကို စွဲသည် ဟူလျှင် ပင်ပန်းသည် ဟူသော အနက်နှိုက် ဝင်ပြီ။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

“ကြီးကြီးပမ်းပမ်း၊ မစိတ်ထမ်းသည်၊ လူ့စွမ်းသဖွယ်”

“ကြီးကြီးပမ်းပမ်း၊ သင်သောကျမ်းနှိုက်၊ ငြိမ်းချမ်းမဂ်ဖိုလ်”

စသည်ဖြင့် ကြီးပမ်း ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ကြီးပမ်း၊ လုံးပမ်း ဟူသည်တို့၏ သဘောကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

သေးသေးတင် အ မြစ်ကား

“လောက်လောက်ငံ့ငံ့၊ ထောက်ပံ့သုံးစွဲ၊ လျှောက်ကဲချစ်မဲ့၊ နေ့တိုင်းပျံ့လျက်၊ ကြင်နာမလိမ်း”

စသည်ဖြင့် ပေးပံ့သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက်

“ဝတ်စားပေးပံ့၊ ဖြည့်ဖြူးဖြန့်လျက်၊ အဝန်ကျန်ကျေး”

စသည်ဖြင့် လောကသာရတွင် န သတ် စပ်အင်ထင်၍၊ ပေးပံ့သည်ကို န သတ် ဆိုပွယ် ရှိ၏။ ထိုနှိုက် အရေးပျက်အံ့ထင်သည်။

“ဝတ်စားပေးပံ့၊ ဖြည့်ဖြူးနှံ့လျက်၊ အလွှ်ကျန်ကျေး”

ဟူ၍၊ သေးသေးတင် စပ်အင်ရှိသင့်သည်။ ထိုနှင့် အသံတူ န သတ် အ မြစ် မထင်။

(ပျံ၊ ပျံ၊ ပြန်၊ ပြန်၊ ပြန်)

၂၇၀။ ပဗျည်း ယပင့်၊ ရရစ်၊ သေးသေးတင်၊ န သတ်၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနိ ဝေါဟာရများ

ပ အက္ခရာ ယပင့် သေးသေးတင်ကား

“ငှက်နှယ်ဝဲပျံ၊ ကွန်မြူးစံလျက်၊ တရံရောခါ”

“ပညာရှိထံ၊ ဆုံးမခံသော်၊ တက်ပျံမိုးတိုင်”

စသည်ဖြင့် ကျေးငှက်ပျံသည်၊ တက်ပျံသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“နည်းများဆွတ်ပျံ၊ ဆယ်ရံ့ရံတန်”

“မတည်မတံ့၊ လွင့်ပျံ့နှလုံး”

စသည်ဖြင့် ဝေးပျံ၊ သင်းပျံ၊ လှိုင်ပျံ၊ ကြိုင်ပျံ၊ လွင့်ပျံ၊ လေပျံ၊ ညှင်းညှင်းပျံ၊ ပျံ၊ ပျံ၊ ပြူးသည်၊ ပျံပျံပျံပျံ ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ရစ်၍ န သတ်ကား

“တယောက်တပြန်၊ ကျေးသားလှန်သို့၊ စောင်းမာန်မရှုတ်”

“ထွေးကြင်းစားပြန်၊ ဝမ်းဝန်ပြည့်ရောင်”

“ခန္ဓာမပြန်၊ ချမ်းရိပ်မွန်သား၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ခါ”

“မိုးမြေပြောင်းပြန်၊ လန်ဘနန်းတည်း”

“ကြောင်းလျားကျော်၊ ဖမင်းပြန်အံ့၊ ယမန်သရော်”

“မဖောက်မပြန်၊ သူမွန်စင်စစ်”

စသည်ဖြင့် တပြန်၊ နှစ်ပြန် ဆိုသောအရာ၊ စားပြန်သည်၊ သွားပြန်သည် ဆိုသော အရာ၊ အကြောင်းပြန်သည်၊ ဖောက်ပြန်သည်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ခန္ဓာမပြန်ဆိုသည်နှိုက် ခန္ဓာမဖောက်ပြန်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာအရေအတွက်မှ လွတ်ပြီးဖြစ်၍ ခန္ဓာ ဟူသော ဖြစ်ပြန်ခြင်း သဘောသို့ မဖြစ်မပြန် မလည်ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်၏။ ဤကဲ့သို့၍ ရဟန်းတို့ သေလွန်လျှင် ‘ပြန်သည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၍ ယူကုန်သည်။ အချို့လည်း နိမ့်ရာမှ မြင့်ရာလှမ်း၏ဟု ဆိုလိုသော အရာဖြစ်၍ ‘ပျံတက်သည်’ ဟူသော အနက် ရောက်အောင် ယပင့်သေးသေးတင် ယူသည်။ ထိုတွင် နောက်အယူ သင့်ဘိမည်။ နတ်ရွာလားသည်၊ နတ်ရွာတက်သည်၊ နတ်ပြည်ပျော်သည်၊ နတ်ရွာစံသည်၊ နိဗ္ဗာန်

လားသည် ဟူ၍ သေလွန်ခြင်းသဘောကို အထူးထူး သာယာအောင် ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား မြင့်မြတ်ရာ အလားကို လှမ်း၍ မိန့်သောအရာ ထင်သည်။

ပျံသည် ဆိုသောအရာလည်း မြင့်ရာသို့ လှမ်းသည် တက်သည် ဖြစ်၍ သဘော လျော်သည်။ ပြန်သည် ဆိုခြင်းနှိုက်ကား ဖောက်ပြန်ကာမျှ အနက်သာရ၍ ကောင်း မကောင်း၊ အနိမ့် အမြင့် အနက်ထူး မထင်။ ခန္ဓာမပြန် ဟူသည်နှိုက်ကား ခန္ဓာ ဟူ၍လည်း ဆိုသည်။ နိဗ္ဗာန်ဟူ၍လည်း အရပ် တိုက်ရိုက် ဆိုသည်ဖြစ်၍ လိုအပ်သော အရပ်မြတ်ကို ယူသာသည်။ ရဟန်းတို့ သေလွန်သည် ကိုကား စကားထူး မဖက်။ ပြန်သည်သာ ဆိုခဲ့သောကြောင့် သာမညအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း အနက် မျှသာ ရကောင်းခဲ့သည်။

“ဘိုးတော်ဘုန်းဝုန်၊ နတ်ပြည်ပြန်သော်”

ဟူ၍ ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ‘ဘိုးတော်သည် နတ်ပြည်မှ လူ့ပြည်သို့ ပြန်လာ၍ တဖန် ပျော်စံမြဲ နတ်ပြည်သို့ ပြန်လည်သည်’ ဟူသော အနက်ကို ယူသာသကဲ့သို့ လည်း မယူသာဖြစ်ခဲ့၍ နောက်အယူကို အထူးနှစ်သက်ပေသည်။

ဝိသဇ္ဇနီသံကား * ‘ပြန်မူသည်’ ဟူ၍ အလွတ်ပြောဆိုသော အရာသာထင်၏။

အမြစ်သံကား ‘သမ္ဘာမပြန်၊ လူ့အဝုန်းအား။ ကုသိုလ်မပြန်၊ မှိတ်ထုတ်ကြန့်ခဲ့၊ တောင်ညွန့်ကုန်းထက်’ စသည်ဖြင့် နှံ့ပြန်သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

(ပွန်၊ ပွန်း)

၂၇၉။ ပပျည်း ဝဆွဲ၊ နသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဝေါဟာရများ

ဆွဲ နသတ်ကား

“လိမ္မာမပွန်၊ အရွယ်လွန်သော်၊ ရွှေဟန်ဆင်းရောင်”

“ပျိုင်းထက်ပပွန်၊ လိမ္မာပွန်သို့၊ ချစ်ဟန်လှည့်ဖြား”

“ပဋိဘာန်ဖြင့်၊ တတ်ပွန်ပရိယာယ်”

“ယုံမှားမွှောက်လှန်၊ ကျေပွန်ဖြေတင်”

စသည်ဖြင့် လူမှုပွန်သည်ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“အဆွေခင်ပွန်း၊ ခေါ်မေးမြန်းသည်၊ ရံဝန်းသဘင် ပဲ့လယ်တည်း”

“ပျက်ဆီးခင်ပွန်း၊ အကျင့်ဆန်းသား၊ သလွန်းတန္တ”

“အဆွေခင်ပွန်း၊ မှန်းသသူအား”

စသည်ဖြင့် မိတ်ခင်ပွန်း ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

* ယခု ‘ပျမ်းမျှ’ဟု ရေးသည်။

တရော်ကင်ပွန်း၊ သူငယ်တို့ကို ကင်ပွန်းပေးသည်။ ပွန်းတီးသည် ဆိုသော အရာ
နှိုက်လည်း နသတ်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

(ပြုံး၊ ပြုံး၊ ပြုံး)

၂၉၀။ ပဗျည်း အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင် နှ၊ မသတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ရစ်လျက် ဝဆွဲ သေးသေးတင်ကား

“မခြားရောပြုံး၊ ညီတော်ထံဝယ်၊ စံစံပပ”

“စကားထွက်သံ၊ ရောမပြုံးသည်၊ ရှက်ရွံ့ဆုတ်ဆိုင်၊ ဆုတ်ဆိုင်ကည်း”

“သာလျောက်ချစ်ပြုံး၊ ကျွန်ုပ်ကြံ၏၊ တဆံ့ရှိမျှ”

“ကိုးမည်ရည်လျှံ၊ စိနစ်ပြုံးသား၊ သူ့ဇံဒေဝတ်”

စသည်ဖြင့် ရောပြုံးသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် မသတ်ကား

“မရောမပြုံး၊ သူတော်တမ်းဖြင့်၊ စုံစမ်းဆင်ခြင်”

“လာကြပြုံးပြုံး၊ ချစ်ရိပ်မှမ်းလျက်၊ သခမ်းနှိုက်တွင်”

“တစုတပြုံး၊ မေတ္တာမှမ်းလျက်၊ ပဲ့လမ်းဖဲ့ငှာ”

စသည်ဖြင့် ရောပြုံးသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် နသတ်ကား

“လည်မှာအပြုံး၊ ပြယားမုန်ဖြင့်၊ အလွန်တရာ”

“တရိုရိပ်ဟန်၊ မြရည်ပြုံးမှ၊ ပျံလွန်တက်လေ”

“ထွေးအင်မကျန်၊ ကိုးပါးပြုံးလျက်၊ ကောင်းမွန်ဖြောင့်သား”

စသည်ဖြင့် စိနစ်ပြုံး သည်၊ ရေပြန် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ
သံကား မထင်။

ဤနှိုက် ပ-အက္ခရာ ဝဆွဲ နသတ်အသံ (ပွန်)၊ ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီအသံ (ပွန်း)၊
ပ-အက္ခရာ ဝဆွဲအရစ်တွင် သေးသေးတင်အသံ (ပြုံး)၊ ထိုနှိုက် နသတ်အသံ (ပြုံး)၊
မသတ်အသံ (ပြုံး)။ ဤအသံငါးရပ်တွင် မြဲသည် ဟူသော ရစ်လျက် ဝဆွဲ သေး
သေးတင်အသံနှင့် ပြုံး ဟူသော မသတ် အသံသည် ရောပြုံးခြင်း အနက်အားဖြင့်
တူ၏။

ပြုံး ဟူသော ဝဆွဲ နသတ်ကား ရေပြန်၊ စိနစ်ပြုံးသည်၊ ပြုံးထွက်သည် ဟူ
သော အနက်ဖြစ်သင့်၏။ လူမှုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဟူသကဲ့သို့ နသတ်အသံကား “လေ့လာ
ကျင်လျင်သည်” ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။

ပြုံးတီးသည် ဟူသကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီသံကား ကြွေပဲ့သည်။ ကျေပျောက်သည် ဟူသော အနက် ရင်းတွင် မထင်သာသော စိတ် အာရုံတို့နှိုက် သော်လည်း ‘ပွန်းတီးသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဤသို့ အကြောင်း ကဲ့ဟန်၊ ထူးဟန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

(ဖန်၊ ဖန်း၊ ဖန့်၊ ဖမ်း)

၂၉၁။ ဖဗျည်း သက်သက် နသတ်၊ မသတ်၊ အောက်မြစ်သံ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဝေါဟာရများ

ဖ အက္ခရာ သက်သက်နှိုက် သေးသေးတင်ကား မထင်။

န သတ်ကား

- “ကျွန်ုပ်ကြိမ်ဖန်၊ လူမသန်ကို၊ ဆဒ္ဒန်အားပြိုင်”
- “ကြောင်းလျား တဖန်၊ လျှောက်တုံပြန်အံ့၊ ကျော်ဝှန် တေဇ”
- “နောက်လည်း တဖန်၊ မလာပြန်ပဲ”
- “မကြီးလုံးဖန်၊ မမွန်ရသာ”
- “ကြီးဘိလုံးဖန်၊ ကြီးလွန်* ရှစ်ရှား”
- “စသည်မကျန်၊ အိပ်ဖန်တွင်းပြင်”
- “တန်ခိုးပြင်းဝှန်၊ ပြဟွာဖန်သည်၊ မွန်တုံသော်လည်း”
- “မြန်ဆိမ့်ချိုမွန်၊ ချဉ်စပ်ငန်နှင့်၊ အဖန်အခါး”

စသည်ဖြင့် ကြိမ်ဖန်၊ တဖန်၊ နှစ်ဖန်၊ အိပ်ဖန်၊ အဖန်ဖန်၊ အလုံး အဖန်၊ အိပ်လှည့် အိပ်ဖန်၊ အစပ် အဖန်၊ ကျောက်မျိုးဖန် ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ကျောက်၏ အမျိုး အမည်ကို မြဖန် ဆိုသော အရာနှိုက် ဖလိက သဒ္ဒါကို စွဲ၍ လ အက္ခရာ သတ်လျက် (ဖလိ)အချို့ ရေးကုန်သည်ကား ပါဠိမှီ ထင်စေသည်ကား ဟုတ်၏။ လူပြိန်း ဖတ်ခက်သည် တကြောင်း၊ နသတ် စပ်အင် ထင်ပြီး တကြောင်း ဖြစ်၍ န သတ်လည်း သင့်နိုး၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “မင်္ဂလာရွတ်ဖြန်း၊ ရေသဖန်းထက်၊ မြောက်သွန်းကြကြ”
- “စိတ်လက်ညွန့်လန်း၊ ရေသဖန်းကို၊ ကျယ်ဝန်းတောခြေ”
- “ရွက်စိပ်ညွန့်လန်း၊ ရေသဖန်းနှိုက်၊ လိုပန်းကြီးစွာ”

* ယခု ‘သျှိုသျှား’ ဟု ရေးသည်။

စသည်ဖြင့် သစ်ပင်၏ အမည် ရေ သဖန်း၊ ကြည်း သဖန်း ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

“မလိမ်းဖြေဖမ်း၊ လက်ပမ်းလက်ရွှေ့”

“ရွေးချယ်စုံစမ်း၊ ရိပ်ချည်ဖမ်းက၊ မသမ်းမြို့မဲ့”

“ကန့်ရေပြည့်လျှမ်း၊ ငါးတိမ့်မီးလည်း၊ မဖမ်းမထောင်”

စသည်ဖြင့် ဖမ်းယူသည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

န သတ် အမြစ်သံနှိုက်ကား ခပ်ဖန့် ရှိသည်၊ ခပ်ငန့် ရှိသည်ဖြင့် အောက်နှိုက် ဆိုပြီးသည်နှင့် အညီ ‘အားမကြီးလွန်းသော’ ဖန်ငန်ခြင်းကို ဆိုသော အရာမျှသာ ထင်၏။

(ဖျံ၊ ဖြန်၊ ဖြန်း၊ ဖြန့်၊ ဖြမ်း)

၂၉၂။ ဖဗျည်း ယပင့်၊ အရစ်၊ သေးသေး တင်၊ နသတ်၊ မသတ်
ဝိသဇ္ဇနီ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ယပင့် သေးသေးတင်ကား

“မေတ္တာဆက်ဆံ၊ မျောက်ဖျံမြေခွေး”

“လက်ဝဲမြီးမြ၊ မည်ရည်ခံ၊ လက်ဖျံတလုံးချင်း”

စသည်ဖြင့် တိရစ္ဆာန်ဖျံ၊ လက်ဖျံ ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ စပ်အင်ကို ရှာကြံရာ၏။ ဤ အမည် မျှသာ ဖြစ်၍ ရစ်သော်လည်း လျော်သည်ပင်။

ရစ်၍ နသတ်ကား

“အဟုတ်ခက်ထန်၊ အကြံလွန်ရှင့်၊ နက်ဖြန်သံဘက်”

“သားမပေးထွန်၊ နင်မေ့ကျန်မှု၊ နက်ဖြန်ပင်လုံး”

စသည်ဖြင့် နေ့ နက်ဖြန် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ‘နက်ဖန်’ ဟူ၍ ဖ အက္ခရာ သက်သက်လည်း ဆိုမိန့်ကုန်၏။ ‘နက်ဖန်နက်ဖန်၊ အဖန်ဖန်လျှင်’ ဟူသော စပ်အင်ကို ထောက်လျှင် နောက်နှိုက် ဖ အက္ခရာ သက်သက်နှင့် စပ်အင် မလုံးရာခဲ။ နက်ဖြန် ဆိုသည်ကို သုတိ မသာ ယူ၍ တောင်ငူရောက် မင်းတရား ထွင်ပြင်၍ ဆိုမိန့်သည် ဟူသော စကားကို ထောက်လျှင်လည်း ဖ သက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်းသည် အရင်း မူလ မဟုတ်ဖြစ်ခဲ။ ထို့ကြောင့် ဖ သက်သက် လိုဟန်မထင်။ ယပင့်သော်လည်း ဆိုရာ၏။ ရစ်သည်မှာကား အမည်မျှ ဖြစ်၍ သင့်နိုးအံ့သည်။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ရန်နိုင်ထီးဖြန်း၊ ဝရွေနန်းသို့၊ ကြဉ်းထွက်စ”
 “ကြည်ပွတ်ကြဖြန်း၊ အိုးသွန်းမနား”
 “ရေဖြန်းသဘင်၊ ခွေဖြန်းမရွှင်၊ ထေ့ဆန်းတပြင်”
 “မြေကြောထုတ်သန်း၊ ပြတ်ဘနန်းတည့်၊ ဖြန်းဖြန်းသံရှင်”
 “ဆိတ်တုန်ခြည်ဖန်း၊ ဆံထိုးရန်းလျက်၊ သတ်ဖြန်းရန့်”
 “မိုးနှင့်မဖြန်း၊ ရေမသွန်းတည့်၊ ချစ်မွန်းကမ္ဘာ”

စသည်ဖြင့် ထီးဖြန်း၊ ကြီးဖြန်း၊ ဖျော်ဖျော် ဖြန်းဖြန်း * သတ်ဖြန်းသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်သား

“လှစံမြီးဖြမ်း၊ ရင်လှမ်းရဲရဲ”
 “လည်စွန်မြီးဖြမ်း၊ ရွှေတိမ္မင်းလျက်၊ ရင်လှမ်းရစ်ပတ်”
 “ဦးခက်မြီးဖြမ်း၊ တင်လှမ်းရင်တူ”
 “တောင်လေ သုတ်ဖြမ်း၊ နောင် ထူးချမ်းသည်၊ မလှမ်း စရာ၊ လှမ်းစရာ”

စသည်ဖြင့် မြီးဖြမ်း၊ လေပြည် သုတ် ဖြမ်းသည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ယပင့် အချို့ ရေးကုန်သည်ကား ဖတ်သံကို လိုက်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။

ထိုတွင် ‘တောင်လေသုတ်ဖြမ်း၊ နောင်ထူးချမ်းသည်’ ဟူ၍ လေဖြမ်းသည်ကို မသတ်စပ်သည်ကား ရေဖြန်း နှင်းဖြန်း ဟူသည်နှင့် သဘောမပြားသင့်လေ။ ထိုနှိုက် ဖြန်း၏ ဟူသည်ကား နှံ့ပြားစေခြင်းအနက်ချည်းဖြစ်သင့်၏။ မိုးဖြန်း၊ နှင်းဖြန်း၊ ရေဖြန်း ယူသည်လည်း မိုး၊ နှင်း၊ ရေတို့ဖြင့် နှံ့ပြားသည်ပင်။ ကြီးဖြန်း ဟူသည်လည်း ရေစသည်တို့ကို ကြီးဖြန်း နှံ့ပြားစေသည်ပင်။ သတ်ဖြန်း ဟူသည်နှိုက် တသတ်ရှိမူ အနှံ့အဖွေမြူမှုန်အရိန်တို့ကို သေသပ်အောင် သတ်သော အခြင်းအရာဖြင့် ‘ကြီးဖြန်း နှံ့ပြားစေသည်’၊ ပသတ်ရှိမူ ‘သုံးသပ်ကြီးဖြန်းသည်’ ဟူ၍ ယူသင့်၏။

တီးဖြန်း၊ ကျူးဖြန်း ဟူသည်နှိုက်လည်း တီးမှတ်ကျူးရင့်ခြင်းဖြင့် အသံကို နှံ့ပြားစေသည်၊ ဖျော်ဖျော်ဖြန်းဖြန်း ဆိုသောအရာနှိုက်လည်း အမူအရာ ဆိုမိန့်သံ၊ မညီမဆိတ် နှံ့ပြားစေသည်ပင်။ လေဖြန်းသည် ဟူသည်လည်း လေသံဖြင့် နှံ့ပြား ကြောက်ရွံ့အောင် ခြိမ်းနှံ့သည်လည်းကောင်းဖြစ်၍၊ နှံ့ပြားစေခြင်း သဘော တူဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့လျက်

* ယခု ‘ဖျန်းသတ်’ ဟု ရေးသည်။

“တောင်လေသုတ်ဖြစ်၊ နောင်တူချမ်းသည်”

ဟူ၍ အောင်ချာနန်းမြေချီ ပြည်ရွှေစံတော်ဘွဲ့ အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ စပ်သည်။ ဆိုရတုကို အချီပြန်လျက် ‘နန်းမြေအောင်ချာ’ ဟူ၍ အဝမြို့တောင် ရွှေစည်းခုံဘွဲ့ အရှင်မဟာသီလဝံသ လိုက်သည်ဟူ၍ မှာထားဆိုမိန့်ကြသည်။ နှုတ်ရည် နှုတ်သံကို ထောက်လျှင် ဆိုဆရာမြတ်တို့၏ နှုတ်သံနှင့်မတူ၊ ပမာဏ ပြုစေချင်သောကြောင့် တင်ယင် ခိုမှီး၍ မှားထားပြောဆိုကြသည်လည်း များသောကြောင့် တမူကား ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏ ။

ဖအက္ခရာ ရစ်လျက် နသတ်အဖြစ်ကား

“အဖျားကော့တုန့်၊ ဖြန့်သော်လံတက်”

“မေတ္တာသက်ဖြန့်၊ လူအဝှန်းအား၊ မကျန့်ကျင်စေ”

“စားမည်အခန့်၊ လျော်စွာဖြန့်လျက်၊ မဆွန့်မယုတ်”

“လူတို့နာခန့်၊ ပညာဖြန့်သည်၊ နိုးနန့်နှလုံး မပျောင်းတည်း”

စသည်ဖြင့် ဝေဖြန့်သည်၊ ဖြန့်ချိသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ဖြန့်စေသည်ကို ဖြန့်သည်ဟူသောအနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ဖြန့်၏ ဟူသည်ကား အလိုအလျောက် သယံဇာတ ပြန့်နှံ့ခြင်း၊ ဖြန့်၏ ဟူသည်ကား ဖြန့်စေအပ်သော ဝတ္ထုကို ဖြန့်စေခြင်းဟူသော ကာရိုက် အနက်တည်း။

(မံ၊ မနံ၊ မာနံ၊ မန်း-မံ၊ မြံ-မြိန်-မြိန်း-မြိမ်)

၂၉၃။ မဗျည်း သေးသေးတင် နသတ် မသတ် ဝိသဇ္ဇနီ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

မအက္ခရာ သေးသေးတင်ကား

“ဆင့်လောင်းချောမံ၊ ရွှေတိကျသို့၊ နက်တံလေးကို”

“ဆောင်ဖြူချောမံ၊ ပြင်နိရံဝယ်၊ မလျှံမပျစ်”

“တထောင်တည်ရံ၊ ရွှေတိမ်လျက်၊ မိသံမောင်းမ”

“နှစ်ဖက်တောင်ပံ၊ ရွှေရည်မံ၍၊ လက်တံညွတ်မျှ”

“မျက်နှစ်စီမံ၊ ဖိတ်ဖိတ်လျှံမျှ၊ သာစံလွတ်နိုင်”

“ရစ်ထပ်ရွှင်စံ၊ ယမံဆံစည်း”

“ရွှင်ဝမ်းသာစံ၊ ကုကုမံသား”

စသည်ဖြင့် မွမ်းမံ၊ စီမံ၊ ဆံယမံ၊ ခါသာကမံ၊ ကုကုမံ ဆိုသောအရာတို့နှိုက်ထင်၏။ ထိုတွင် ကုကုမံ ဟူသည်နှိုက် ကုကုမံဟူသော ပါဠိမို့ ထင်သောကြောင့် မာဂဘောသာ မူလ ဖြစ်၏ ။

ထိုနှင့်အသံတူ နှ သတ်ကား

- “ယမန် ယမန်၊ နေ့တိုင်းလွန်၍၊ နက်ဖြန်နက်ဖြန်”
- “စေခြင်းတမန်၊ အဖန်ဖန်လျှင်၊ တသန္ဓေခေ”
- “ဝမ်း၏တမန်၊ ပုဏ္ဏားကျွန်တို့၊ တိရစ္ဆာန်ပိုးမွှား”
- “မင်းစေတမန်၊ လူ့သဏ္ဍာန်ဖြင့်၊ ရံဖန်ငါ့တွင်”
- “ရတနာတံခွန်၊ လက်ရုံးအန်ဖြင့်၊ ရန်မာန်တျင်းတျင်း”
- “မြတ်နိုးအကျွန်၊ ပန်းနှယ်ပန်သည်၊ မင်းမာန်ညံ့ညံ့ ပျောင်းပျောင်း တညှိ”
- “ကျောင်းကြီးဗိမာန်၊ ဇေတဝန်နှိုက်၊ မြတ်မွန်နေတော်”
- “မျက်မှောက်ဝတ္ထမာန်၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်၊ တမလွန်ချမ်းသာ”

စသည်ဖြင့် ကာလယမန်၊ တမန်၊ ရန်မာန်၊ စောင်းမာန်၊ ဗိမာန်ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတင် ယမန် ဟူသည်ကား လွန်ပြီး တိတ်ပြီး၊ အတိတ်ကာလကိုဆိုသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ရန်မာန်၊ စောင်းမာန် ဟူသည်ကား မာနဟူသောပါဌ်၊ ဗိမာန် ဟူသည်ကား ဝိမာန ဟူသောပါဌ်၊ ဝတ္ထမန် ဟူသည်ကား ဝတ္ထမာန ဟူသော ပါဌ် တို့ကို စူးမိသော ဝေါဟာရဖြစ်၍၊ မာဂဓဘာသာ မူလဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိကား

- “မော်မိမော်မန်း၊ နှလုံးဆန်းဖြင့်၊ သူကန်းအလား”
- “ကြံကြံရွတ်မန်း၊ ကျမ်းဂန်မှန်း၍၊ ဂဏန်းဟူးရား”

စသည်ဖြင့် မော်မိမော်မန်း၊ မှုတ်မန်းသည်၊ မန်းအနာ၊ မန်းစူးသည်၊ စကောမန်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

သေးသေးတင် အမြစ်ကား

“ကြာတင်ဖွယ်စုံ၊ ရောက်တုံမံ့ဟု၊ ဆွတ်ပျံ့မယိမ်း”

စသည်ဖြင့် ကြာတုံမံ့၊ ရောက်တုံမံ့၊ သိတုံမံ့ ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ရစ်လျက် သေးသေးတင်ကား

- “အမြီးအမြုံ၊ အကြံအစည်”
- “မြီးမြီးမြံမြံ၊ ဤအကြံကို၊ ကိုထံငါ့ဖိုလွှဲလေကုန်”

စသည်ဖြင့် မြမြံသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ နသတ်ကား

“ပညာထက်မြန်၊ တတ်ပွန်စကား”

“နှားလားတတုန်၊ လျင်သန်မြန်လျက်၊ တိုင်မွန်သံတောင်”

စသည်ဖြင့် လျင်မြန်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

(မြန်မာဟူသော ဝေါဟာရသည်လည်း မြန်သည်၊ မာသည်ဟူသော အကြောင်းကုန်ကိုစွဲ၍ ‘မြန်မာ’ ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဟူသော စကားဟောင်းကို ထောက်လျှင် နသတ် ရေးသင့်သည်ဖြစ်၏။ အချို့ကား ‘မြေမာမနုဿာ ဝေါဟာရန္တိ၊ မြေဓိသယေ ဌာနေ’ စသည်ဖြင့် ကလျာဏီ ကျောက်စာတွင် မဆင့်လျက် ရေးသည်ကိုလိုက်၍ ‘မြေမာ’ဟု မအက္ခရာဆင့် လျက် ရေးကုန်၏။ သဘောကိုထောက်သော် စွဲရင်းမူလအတိုင်း နသတ် သည်မှာ သင့်ဘိမည်။ ကျောက်စာမှာ ဆင့်၍ ရေးသည်ကား မာဂဓရေးရိုး မှာ တံခွန်ပြလိုသည့်အတွက်ကို နောက်ဗျည်းနှိုက် သံယုတ်ဖြစ်စေသည် များ သည်။ ‘ကုသန်နာမဿ’ ဟူ၍ နသတ်မရေးမူ၍ တံခွန်ကျေစေလျက် ‘ကုသန္နာမဿ’ ဟူ၍ နဗျည်းသံယုတ် ပြုလေသည်။ ဤနှင့်တူစွာ နဗျည်း နှိုက် တံခွန်အရေး ကျေပျောက်စေ၍ နောက်မအက္ခရာဝယ် ဆင့်သင့်လျက် နနှင့်မ ဝဂ်ကွဲ၍ နကို မပြု၍ ကပ်လေဆင့်လေ၍ မြေ ရှိလေသည်။ ဤသို့ ရုပ်ပြီးသင့်သည်နှင့် မာဂဓ ရေးရိုးမှန်အောင် ကြံဆောင်သောအရာ ဖြစ်လေသည်။ ထိုကို လိုက်ခင်းမရှိ၊ ပကတိမူလ နသတ်သဘောရင်းကို နင်းမိအောင် ရေးသည်မှာ သင့်မြတ်သည်။)

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“ကြောင်းလျားမေးမြန်း၊ ဂါထာညွှန်းသည်၊ သာခန်း ရောက်လ လျှင်ပြီးတည်း”

“လွမ်းရိညှိုးဖြန်း၊ စစ်ကဲခန်းဝယ်၊ လွမ်းမြန်းတယူ”

“ဘိသိက်မြောက်သွန်း၊ ဖရာမြန်းမူ”

“စားတော်ကွမ်းပန်း၊ မခေါ်လွန်းတည့်၊ နိမြန်းသန္တာ”

စသည်ဖြင့် မေးမြန်းသည်၊ ညှိုးမြန်းသည်၊ သိမ်းမြန်း၊ နီးမြန်းသည်၊ သူစိမ်းဖြန်း ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

(မွန်-မွန်း၊ မှန်-မှန်း)
(မွန်-မွန်း)

၂၉၄။ မဗျည်း ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ နသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ဝဆွဲ နသတ်ကား

- “ရဟန္တာမွန်၊ ဖြစ်ဆုံးစွန်သို့၊ အမှန်တိုင်မြောက်”
- “တရားကောင်းမွန်၊ တို့နှင့်တန်သား၊ ကျမ်းဂန်ပေစာ”
- “ရှေးဦးလက်မွန်၊ စီရင်ဟန်ကား၊ လေသွန်ပျော်ခန်း”
- “ရှမ်းကျေးတသွန်၊ နောင်မွန်အုန်းအောင်း”
- “ကြောင်းလျားပြည့်၊ ကမည်းကန်သည်၊ မွန်တို့ပြည်ဝယ်၊ ဖြစ်သည် တည့်လေ မောင်စောတို့”

စသည်ဖြင့် ကောင်းမွန်သည်၊ လက်ဦးလက်မွန်၊ ရုမညတို့ကို မွန်-ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာတို့၏ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “အသက်ရေမွန်း၊ မြို့လုံးခန်း၍၊ ပြည်ယွန်းသနင်း”
- “အယယ်ဖိသန်း၊ ငြိအောင်တန်း၍၊ နှစ်မွန်းတတ်ဘိ”
- “ရေဝယ်နှစ်မွန်း၊ ရက်ရက်ကန်းဖြန်း၊ လှန်းဝါးလုပ်လုပ်”

စသည်ဖြင့် နှစ်မွန်း ဆိုသော အရာတို့၏ ထင်၏။

ဟဆွဲ နသတ်ကား

- “ဤသို့ ဟုတ်မွန်၊ တို့ ဆိုဟန်ကို၊ သားမွန်သက်ာ”
- “အလားမမွန်၊ ဖောက်ပြန်တတ်မော”
- “မမေ့မကျန်၊ ပန်းမွန်သစ်သီး”

စသည်ဖြင့် ဟုတ်မွန်သည်၊ ပန်းမွန် ဆိုသော အရာတို့၏ ထင်၏။

ဖန်မွန်ဟူသော ကျောက်မျိုး၏ အမည်လည်း နသတ်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ထို မွန်ကျောက်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ရှေးထင်ရှားဟန် မရှိ။ ဖန်ဟူသော ကျောက်မျိုးကား သယံဇာတလည်း ရှိရာ၏။ ပြုခြင်းသည်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ထိုတွင် သယံဇာတမှန်သည်ကို ဖန်မဆို၊ မွန်ဆိုလေသည် လက္ခဏာ ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့် ကား ဖန်ဟူသော အမည်သာ ထင်ရှားဟောင်း။ ထိုတွင် သယံဇာတမှန်သည်ကို

ဖန်စစ်၊ မမှန်သည်ကို ဖန်တု ဤသို့သာ ဆိုမိန့်ရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ မာဂဇ္ဈိန် ဖန်ဟော ဖလိကဟု ထင်၏။ ပျို့လင်္ကာ စာဟောင်းတို့နှိုက်လည်း ဖန်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသာ ထင်သည်။ မှန်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း မထင်။ ဖန်၏ အဆင်းနှင့် သန်လျှက်အဆင်း သဒ္ဒါဖြစ်ဟန် စာပေထင်သောကြောင့် ဖြူသော လက္ခဏာရှိ၍ မှန်ဟူသော ယခု အသုံးအဆောင် ဖြစ်ဖွယ်ပင်။ ထိုတွင် မစင်သာ ပြားရာသည် ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ခေါ်ဦးမည်မှန်း၊ ပြည်ကြငန်းနှိုက်”
“တွင်ထမည်မှန်း၊ သောင်းတိုက်ခန်းဝယ်”
“မြတ်နိုးရဟန်း၊ ပြုလိမ့်မှန်းကို၊ စွန်းစွန်းမထိ”

စသည်ဖြင့် အမည်မှန်းသည်၊ ခေါ်တွင်မှန်းသည်၊ ထိမ်းမှန်းသည်၊ မည်မှန်းမည်ရာ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် မှန်း၏ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ‘နုလုံးဖြင့် တပ်မှတ်သောအနက်’ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အမည်မှတ်သည်၊ တွင်မှတ်သည်၊ ထိမ်းမှတ်သည် ဟူသော သဘောအရ ယူသင့်သည် ဖြစ်၏။

ဝဆွဲ၊ ဟဆွဲ၊ နသတ်ကား

“ချောင်းချောင်းမှန်သည်၊ ဆိပ်ဝှန်တေဇ”

အစရှိသည်ဖြင့် ချောင်းချောင်းမှန်သည်၊ အမှန်ဖြစ်သည်၊ ချောင်းမြစ်အမှန် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“သတင်းပျံ့မှန်း၊ သောင်းတိုက်ခန်းဝယ်၊ မော်ကွန်းသက်သေ”
“ရွတ်ရွတ်ငင်ထွန်း၊ မှန်းဘိရကား”
“ဆူလှိုက်ဘနန်း၊ ကြားမှန်းရှိန်ပြင်း”
“လျှပ်လျှပ်နှုတ်ခွန်း၊ ခြိမ်းတည်းမှန်းက၊ မှန်းသည်အတူ”

စသည်ဖြင့် ပျံ့မှန်း၊ ရိုက်မှန်း၊ နှစ်သည်၊ မှန်းသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ပျံ့မှန်း၊ ရိုက်မှန်း ဆိုမိန့်သောဝိသဇ္ဇနီသံသည် ယခင် ချောင်းချောင်းမှန်သည် ဟူသော အသံနှင့် သဘောတူသင့်၏။ နှစ်သည်၊ မှန်းသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား နှစ်စေသည်ကို နှစ်သည်၊ မှန်းစေသည်ကို မှန်းသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၍ နှစ်မှန်း သည်ဆိုမိန့်ခြင်းကား သယံဇာတ သုဒ္ဓါအသံ၊ နှစ်မှန်းသည် ဆိုမိန့်ခြင်းကား ကာရိုက် အသံ ယူသင့်၏။ ပ၊ဖ၊မ အက္ခရာတို့နှိုက် သေးသေးတင် နသတ်၊ မသတ်တို့ကား ပြီးပြီ။

(ယံ၊ ယာမ၊ ယာန၊
ယမ်း၊ ယွံ၊ ယွန့်)

၂၉၅- ယဗျည်း၊ သက်သက် ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင်၊ န၊ မသတ်၊ ဇောက်မြစ်
ဝိသဇ္ဇနီ ဝေ ဂါဟာရဗျား

ယ- အရာ သေးသေးတင်ကား

“ကိုက်ခဲးယားယံ၊ ဤသုစံရှင့်၊ ဆက်ဆံမရ”
“ပစ္စည်းပယံ၊ အစံအပ”
“နော်မာမြစ်ယံ၊ မိုးပျံ့ဣဒ္ဓိ”
“ဆိုတ်ဆိုတ်ညံညံ၊ ဆည်းကြံကြံသည်၊ ညဉ့်ယံသန်းခေါင် အခါတည်း”
“တောင်ပုံမိုးယံ၊ ကျောက်သံပတ္တမြား”
“ရွှေတောင်မင်းဝံ၊ မနောခံရှင့်၊ သယံကြထွေ”

စသည်ဖြင့် ယားယံသည်၊ ပစ္စည်းပယံ၊ မြစ်ယံ၊ ကမ်းယံ၊ တောင်ယံ၊ မိုးယံ၊ ညဉ့်ဦးယံ၊
သန်းခေါင်ယံ၊ သယံကြသည် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ယားယံ၊ ပစ္စည်းပယံ ဟူသည်တို့နှိုက် ယားသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊
ပစ္စည်း ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း မူလဖြစ်၍၊ ယံ ဟူသောစကား၊ ပယံ ဟူသောစကားတို့
ကား ပြေပြစ်ရုံမျှ ဖက်ဆိုသောအရာသာ ဖြစ်သင့်၏။

မြစ်ယံ၊ ချောင်းယံ၊ တောင်ယံ၊ ကမ်းယံ ဟူသည်တို့နှိုက်ကား မြစ်၊ ချောင်း၊
တောင်၊ ကမ်းတို့၏ နံပါးဆိုလိုသော အရာသာ ဖြစ်၏။ မိုးယံ၊ ကောင်းကင်ယံ
ဟူသည်တို့ကား ယှဉ်ဖက်ကာမျှသာလည်း ယူသင့်၏။ မြင့်မားခြင်း ထင်စေလို
သော ဆိုမိန့်ခြင်းလည်း ယူသင့်၏။ ညဉ့်ဦးယံ၊ သန်းကောင်းယံ ဆိုမိန့်ခြင်းကား
ကေယာမ၊ ဒွိယာမ စသော ပါဠိနှင့်အညီ ယကို ချလျက် မသတ်၍၊ အချို့ ရေး
ကုန်၏။ လူပြိန်းဖတ်ခက်အံ့တကြောင်း၊ သေးသေးတင် စပ်အင်ရှိပြီး တကြောင်း
ဖြစ်၍၊ သေးသေးတင်လည်း သင့်မည်ပင်။

ယ အက္ခရာ ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင်ကား

“အကျိုးမန၊ ပဲနယ်ယွံသည်၊ ဝေးလံ ယခုထက်တိုင်တည်း”

စသည်ဖြင့် ယိမ်းယွံသည်၊ ခြေချင်းလက်ကောက်ပိန်ယွံသည် ဆိုသော အရာနှိုက်
ထင်၏။ ထို ယွံသည် ဟူသော ဆိုခြင်းကား ယိမ်းယိုင်သည်၊ ယွင်းသည်၊ ယွန်း
သန်၊ ယုံယွံသည် ဟူသော သဘော လျော်သည်ချည်း ဖြစ်၏။

ဝဆွဲနသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ရွှေယွန်းအောင်မြေ၊ နေဝန်းခေါင်ဗွေ”
“မိုးနားမိုးဝန်း၊ ယွန်းယိုးဒယား”

“ကပ်လာရွှေနန်း၊ ဖမေ့မြန်းက၊ ရှမ်းထွန်း”
 “မဖြောင့်မတန်း၊ ကောက်ယွန်းမကြ”
 “တရားထီးဝန်း၊ ရောင်ဖြူထွန်းလျက်၊ မယွန်းမထောင့်”
 “ညိုစင်ရည်စွန်း၊ လာမှယွန်းခဲ၊ ဆင်ဆန်းထွေချိပ်”

စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရှမ်းယွန်း ဆိုသောအရာ၊ ယိမ်းယွန်းဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ယ သက်သက် မသတ်ကား

“သူ့အားခယမ်း၊ အမှုထမ်းဟု၊ ဝေခြမ်းပိုင်းခြား”
 “စစ်မြေမှုထမ်း၊ ခယမ်းသူမှာ”
 “ဖက်ဖက်ယမ်းယမ်း၊ ထိပ်ထက်နမ်းလျက်၊ တဝမ်းမပြား”
 “မယ်သာယောင်ယမ်း၊ ဖက်၍နမ်းလည်း၊ အလွမ်းမပြေ”
 “မျော့နယ်သွေးစမ်း၊ တဖျင်ယမ်းလျှင်၊ ဝမ်း၏တမန်”

စသည်ဖြင့် ခယမ်းသည်၊ ဖက်ယမ်းသည်၊ ယောင်ယမ်းသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

တဖျင်ယမ်း ဟူသည်နှိုက် ယ အက္ခရာနှင့်ရှိမှု ‘ယောင်ယမ်းသည်’ ဟူသောအနက်၊ ရ အက္ခရာနှင့်ရှိမှု ‘ရမ်းဆသည်၊ ရမ်းရော်သည်’ ဟူသောအနက် ယူသင့်၏။

ယ အက္ခရာနှိုက် သက်သက်သေးသေးတင်လည်းကောင်း၊ ထိုတွင် ဝဆုံး လည်းကောင်း၊ ဝဆုံးနသတ်လည်းကောင်း၊ သက်သက်တွင် မသတ်လည်းကောင်း ဤသည်များသာ ဝေဟာရ ထင်၏။ * ဥယာန်၊ ဆင်ယာန်၊ မြင်းယာန် ဟူသည်တို့ကို နသတ်ရေးတတ်ကုန်သည်ကား ဥယာနသဒ္ဒါ၊ ယာနသဒ္ဒါ မာဂဓရှိသည်ကို မှီသောကြောင့် မာဂဘောသာ မူလ ဖြစ်၏။

(ရံ၊ ရံ၊ ရန်၊ ရန်း၊ ရမ်း)

၂၉၆။ ရပျည်း သက်သက် သေးသေးတင်၊ နသတ်၊ မသတ်၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေဟာရများ

ရ အက္ခရာ သေးသေးတင်ကား

“ဆုံးဆောင်တရံ၊ သူမဆံသား၊ ကျောက်သံပတ္တမြား”
 “တခါတရံ၊ ကျွန်ုပ်ထံဝယ်၊ ဆွမ်းခံကြည်လင်”

* ဇေရ ‘ဥယျာဉ်၊ ဆင်ယဉ်’ စသည်ဖြင့် ရေးသည်။

“တထောင်သည်ရံ၊ ငွေတိမံလျက်၊ မိသံမောင်းမ”
 “ရောင်ဖြူချောမံ၊ ပြင်နံရံဝယ်၊ မလျှံမပျစ်”
 “လှည်းချောင်းခွံ၊ ကျူထရံသို့၊ အကံဘာဘာ”
 “ရွှေပျားမစံ၊ ပုစွန်ခွံသို့၊ အရံအကာ”
 “မူးဝမြစ်ယံ၊ သောက်လင်းစံသည်၊ ခြွေရံဝန်းဝန်းလျားလျားတည်း”
 “တောင်လှူနစ်ခြံ၊ မြင်၊ မိုရိရံသို့၊ ငါထံဝန်းပတ်”

စသည်ဖြင့် တကြိမ် တရံ၊ သည်ရံ၊ ထရံ၊ အကာ အရံ၊ ခြွေရံ၊ ဝန်းရံသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် သည်ရံ၊ နံရံ၊ အကာ အရံ၊ ခြွေရံ ဟူသော ဝေါဟာရသည် ‘ဝန်းရံ သည်’ ဟူသော အနက်ချည်းတည်း။ တခါ တရံ၊ အကာ အရံ ဟူသော ဝေါဟာရ တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာ မျှသာတည်း။

ထိုနှင့် အသံတူ နှ သတ်ကား

“တွေ့ငြားဘေးရန်၊ ဖြစ်လေတန်ဟု၊ ဘုန်းဝုန်မယ်တော်”
 “မင်းဘို့မင်းရန်၊ မင်းနှင့်တန်ဟု၊ မင်းမွန်မင်းကောင်း”
 “တည်ကြားနေဟန်၊ ထားသင့် ရန်သည်၊ ရောင်ဝုန် ပြောင်ပြောင် ဝန်းဝန်းတည်း”
 “ပန်းပွတ်အဟန်၊ ပန်းရန်ပန်းတော်”
 “နန်းလျှာပို့ရန်၊ ကံဟောင်းဖန်၍၊ ဆင်းကြန်နတ်တူ”

စသည်ဖြင့် ဘေးရန်၊ ခံရန်သည်၊ ပန်းပွတ် ပန်းရံ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

န သတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“မီးတားစောင်ရန်း၊ ဝန်းသည်ခြံနယ်”
 “တူလွတ်တင်ရန်း၊ အဆန်းအကြယ်”
 “ခတ္တာခေါင်ရန်း၊ အိမ်ဒန်းအင်ကြင်း”
 “နုတ်ခြည်ပိတ်ရန်း၊ ဖိထားသန်းမ၊ ဆန်းနှင့်လက်ာ”
 “ဖန်ရည်ဆိုးစွန်း၊ သက်တင်ရန်းသို့၊ သက်နန်းနီစွတ်”
 “တက်ပျံဘနန်း၊ ကြားလွှံ့မွန်း၍၊ အရန်းအတား”
 “ဝါရပိုင်တန်း၊ စတုရန်းဟု”

စသည်ဖြင့် စောင်ရန်း၊ တင်ရန်း၊ ပန်းခေါင်ရန်း၊ အဝတ်ကိုရန်း၊ သက်တင် ရန်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရတို့သည် * အရန်းအတား ဟူသော အနက်ချည်း ဖြစ်၏။

* ယခု ‘အရံအတား’ဟု ရေးသည်။

ပန်းခေါင်ရန်း ဟူသည်ကား အမည် မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

စတုရန်း ဟူသည်ကား စတုရန္တ ဟူသော ပါဠိမှီ ထင်သောကြောင့် မြန်မာမှု သက်သက် မဟူရ။ ထို စတုရန္တဟူသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ကား အစွန်း လေးဘက် ဟူလိုသည်။ နံပါး လေးမျက်နှာ အပိုင်း အခြား ဆိုလိုသော အရာ ဖြစ်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

- “အားပါးမရမ်း၊ ကျေးကျွန်ဝမ်းမျှ၊ မချမ်းပါနိုင်”
- “ရွှင်အားရမ်းရမ်း၊ ချီးမွမ်းမြတ်လေး”
- “သင်းသီးညောင်ရမ်း၊ နောက်မှီငြမ်းဖြင့်၊ ကျွန်းဝှမ်းဖေမူ”
- “ဟဟရမ်းရမ်း၊ ကြမ်းကြမ်းကြုတ်ကြုတ်”
- “သခွားခရမ်း၊ မြီးဆန်ခြမ်းလည်း၊ တတ်စွမ်းသည်ချည်း”
- “လေးယောက် ကြွေကြွေ ရမ်းရမ်းတည်း၊ ရှိသေခေ ရမ်းရမ်းတည်း၊ ဆိုထွေ လဲ့လဲ့ ကမ်းကမ်းတည်း”
- “ရေရွတ်မြည်တမ်း၊ ကိုယ်ရမ်းမသိ”
- “ခြောက်တောင်လျှမ်းလျှမ်း၊ ကျွန်ုပ်ရမ်း၏၊ ဆီးဝမ်းလျှလျ”
- “နက်ကျယ် ကြည်ချမ်း၊ ကြာတိမွမ်းလျက်၊ ဟင်းရမ်း တောပျဉ်”
- “ပမာနှိုင်းတမ်း၊ တံသုတ်ကျမ်းသို့၊ ပိုရမ်းစုံတိုး”
- “ရုပ်သွင်နှိုင်းတမ်း၊ မျက်ရမ်းယိုချွတ်”

စသည်ဖြင့် မြို့ညောင်ရမ်း၊ ဗူးခရမ်း၊ ဟင်းရမ်း၊ ကိုယ်ရမ်းသိသည်၊ ရမ်းဆ သည်၊ ကြွေကြွေ ရမ်းရမ်း၊ နှစ်သက် အားရမ်း၊ ဟရမ်းသည်၊ ဟော့ရမ်းသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

အမာအနာ ရောင်ရမ်းသည်၊ ကန်ရမ်း ဆိုသော အရာလည်း နည်းတူ ဖြစ်သင့်၏။

ရ အက္ခရာ သေးသေးတင် အမြစ်ကား

- “နည်းများဆွတ်ပျံ့၊ ဆယ်ရုံရံပန်”
- “နင်းသွားမခံ၊ ညွှန်စေးရွှံ့နှိုက်၊ ဆယ်ရုံရံခါ”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဆယ်ရုံ ဟူ၍ အမြစ်သံ ဆိုမိန့်သော်လည်း တခါ တရံ ဆိုသော အရာကဲ့သို့ အမမြစ်သံ ဆိုသော အရာနှင့် သဘော မထူး ဖြစ်၏။

ငါးရုံ ဟူသော ငါး၏ အမည်၊ ငရုံ ပတူ ဟူသော သစ်ပင် မည်တို့လည်း နည်းတူ ဖြစ်သင့်၏။

(ရှံ၊ ရှံ၊ ရှန်၊ ရှမ်း၊ ရှမ်း၊ ရှံ၊
ရှန်၊ ရှမ်း၊ ရှံ)

၂၉၇။ ရဗျည်း ဝဆွဲ၊ ဟဆွဲ၊ သေးသေးတင်၊ နသတ်၊ မသတ်
ဝိသဇ္ဇနိ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ဝဆွဲ မ သတ်ကား

“ရဲခြင်း စည်နှယ် ရှမ်းသတည်း၊ သံကြီး မြိုင်လုံး လွမ်းသတည်း၊
ခြင်းရာနူးညံ့ စမ်းသတည်း”
“သီးရင် သမ္ဘာ ရှမ်းရှမ်းတည်း၊ နေအောင် ငြိမ်းငြိမ်း ချမ်းချမ်း
တည်း၊ ဝန်းကျင် ထိမ့်ထိမ့် မှမ်းမှမ်းတည်း”
“မည်သာ * စောရွမ်း၊ ရဲစမ်း စုံအင်”
“မြဆိုင် တင်းကျမ်း၊ တပိုင်း မှမ်းနှင့်၊ စိမ်းရှမ်း မရွေး”

စသည်ဖြင့် မှည့်ရွမ်းသည်၊ စည်ရွမ်းသည်၊ * အသင်္ခယာ စောရွမ်း ဟူသော
အမည်တို့နှိုက် ထင်၏။

ရ အက္ခရာ ဝဆွဲ သေးသေးအင်ကား “သတ်ကိုက် မရွံ၊ သွေးသံ သောက်ထုတ်”

“မုန်းချစ် ကြောက်ရွံ့၊ မိုက်မဲ ကြံဖြင့်၊ ဆင်ကျံ တရား”
“မစို မရွံ့၊ ဘိသိက် ခံ၍၊ ထွန်းလျှံ လတူ”

စသည်ဖြင့် ကြောက်ရွံ့ သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

သေးသေးတင် အမြစ် ဝဆွဲကား

“ထိုမှာ ဖိုရွံ့၊ မစေဝံ့၍၊ မငံ့ မဆည်း”
“ရှင်လည်း ဖိုရွံ့၊ မဝံ့ ညည်းတည်း”
“မဆိုလှည့်ဝံ့၊ စောင်းမာ ညွှ၏၊ ကြောက်ရွံ့ ခန့်ငြားထိုးစွတည်း”

စသည်ဖြင့် ဖိုရွံ့၊ ကြောက်ရွံ့ ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ရှံ သည် ဟူသော
အမြစ်သံသည် ယခင် အမြစ်သံ ‘ကြောက်ရွံ့’ ဟူသည်နှင့် သဘောမထူး။ အောက်နှိုက်
ဆိုပြီးသည်နှင့်အညီ အားမကြီးလွန်းသော ရှံရှားခန့်ငြားခြင်း အနက်ကို ထင်စေ
ကာမျှသာတည်း။ ဖိုရွံ့ ဟူသည်လည်း အရာမထူး။ ရှေးသူဟောင်းတို့၏ ဝေါ
ဟာရဟူ၍ ယူသင့်၏။

* ယခု ‘စောယွန်း’ ဟု ရေးသည်။

ဝဆွဲ နသတ် အမြစ်သံကား

“လေးလေးရွန်ရွန်၊ ကြူးတန်ကြူးမြောက်”

“လွှားလွှားပြတ်ရွန်၊ ခုတ်ထည့်ဆန်သည်၊ ထွန်ထွန်ချက်ချင်း သေသတည်း”

စသည်ဖြင့် ကွေးရွန်သည်၊ ပြတ်ရွန်သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ဟဆွဲ မသတ်ကား

“ဘုန်းအားပြွမ်းပြွမ်း၊ တထောင်ရှမ်းနှင့်၊ ကြမ်းတစုပုံ”

စသည်ဖြင့် လူမျိုး ရှမ်းဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ခပ်ရှုံ့ရှုံ့ ရှိသည် ဆိုသော အရာကား ပျို့လက် စာဟောင်းနှိုက် မထင်ရှား။

‘ခပ်ရှုံ့ရှုံ့ရှိသည်’ ဆိုသည်နှင့် သဘောတူသင့်၏။ ‘ရှုံ့သည်’ ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ကြောက်ရွံ့၊ ရက်ရွံ့ ရှိသည်တွင် သင့်ရာသာ ယူရကြအံ့သည်။

ဝဆွဲ ဟဆွဲ နသတ်ကား

“ဝင်းဝင်းရွန်းရွန်း၊ ထောပတ်သွန်း၍၊ ထွန်းသည်မီးနှယ်”

“ရောင်ထင်ညီးရွန်း၊ ဌာနမှန်းသည်၊ ကျယ်ဝန်းအလှ၊ ကွင်းကွင်းတည်း”

“ဝင်းဝင်းရွန်းရွန်း၊ စက်ရောင်ထွန်းလျက်၊ ရိုက်ဖြန်းသံအိုင်”

“သီရိပြည်ဝန်း၊ ရိန်းရိန်းရွန်းတည့်၊ လန်းလန်းရှင်ရှင်”

စသည်ဖြင့် အရောင်ရွန်းသည်၊ သွယ်သွယ်ရွန်းရွန်း၊ အစရွန်းသည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် မသတ်ကား

“မျက်ရည်ရွမ်းရွမ်း၊ အိမ်သာဝှမ်းနှိုက်၊ တလွမ်းကြံအောက် မေ့သတည်း”

“ပြိုက်ပြိုက်စိုရွမ်း၊ မျက်ခွက်လျှမ်းမျှ၊ ချစ်ဝမ်းကျေအောင်”

စသည်ဖြင့် အရည်ရွမ်းသည်၊ စိုရွမ်းသည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ဤနှိုက် န သတ်၊ မ သတ် အထူးကား အရည်ရှင်သည်ကို အရည်ရွန်းသည် ဆိုရာနှိုက် န သတ်၊ စိုရွှဲသည်ကို ရှမ်းသည် ဆိုရာနှိုက် မသတ်ဟူ၍ မှတ်ရာ၏။

ထိုနှိုက် သေးသေးတင် အမြစ်ကား

“နင်းသွားမခံ၊ ညွန်ရွံစေးနှိုက်၊ ဆယ်ရုံရံခါ၊ ခရီးညွန်ပျောင်းစေးရွံတည်း၊ စေ့စုံမဆုံးနိုင်အံ့တည်း၊ ချက်တိုင်ကျေးဇူးမညံ့တည်း”

စသည်ဖြင့် ရွံညွန် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

(လံ၊ လမ်း၊ လန်၊ လန်၊ လန်း)

၂၉၈။ ပဗျည်း သေးသေးတင် နသတ် ဝိသဇ္ဇနီ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

လ အက္ခရာ သေးသေးတင်ကား

- “ဖျဖျလိုက်လံ၊ စစ်ဦးနှို့က၊ ရှုံလေရှုံရှုံ”
- “တပါးဝေးလံ၊ မကြဲလေလင့်”
- “တောင်ဝူမင်းခံ၊ တောင်မင်းဝံမှ၊ ကွာလံမပြောင်း”
- “စုံစမ်းနက်တံ၊ ရေရှည်လံသား၊ ပုံစုံမှတ်မိ”
- “သုံးဆယ်အလံ၊ ရောင်လျှံတောက်ဝှန်း”
- “ခန္ဓာတလံ၊ အသက်နှံသည်”

စသည်ဖြင့် လိုက်လံ၊ ဝေးလံ၊ ကွာလံ၊ ရှည်လံ၊ တထွာတလံ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

တံခွန်အလံ၊ ငွေမှုတ်သည်တို့၏ အလံလည်း နည်းတူ ဖြစ်သင့်၏။

ထိုတူင် တံခွန်အလံကို ဇေ ဟူ၍ သာ မာဂဓထင်သောကြောင့် တံခွန် ဆိုသည် မများ၊ အလံ ဆိုသည်လည်း မများ ဖြစ်သင့်လျက် လေ့ယာဉ် စသော သဘင်နှိုက် လူတို့ အတင်အတယ် အပုန်အဝါရှိအောင် ရွက်ဆောင်စိုက်ထူရာနှိုက် အလံ၊ ရတနာ သုံးပါးကိုရည်၍ စိုက်ထူသည်ကား တံခွန် ဟူ၍ မြန်မာမှု ပြားလေသည်။

ထိုနှင့် အသံတူ နသတ်ကား

- “မိုးပြေပြောင်းပြန်၊ လန်ဘနန်းတည့်”
- “ပွင့်ကောင်းပန်းမွန်၊ တွန်နားလန်သော်၊ တဖန်မညစ်”

စသည်ဖြင့် တွန်လန်သည်၊ ညွတ်လန်သည်၊ နောက်သို့လန်သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “ရှင်အားလန်းလန်း၊ လက်ရုံးတန်းလျက်၊ ချခန်းချိန်းချက်”
- “သန်းမိုက်မူဠာန်း၊ စိတ်မလန်းခဲ၊ ရဟန်းပဉ္စင်း”
- “ယူကျုံးသို့ပန်း၊ ရှင်လန်းရဲမက်”

စသည်ဖြင့် ရှင်လန်းသည်၊ လူလူလန်းလန်း ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

လော်လန်းသည်၊ ပိုးလောက်လန်း ဟူသည်လည်း နည်းတူဖြစ်သင့်၏။ ရှင်ရှင် ထက်ထက် ဆိုသည်ကို လန်းသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လော် လော် လည်လည် ပြုခြင်းသည်လည်း ရှင်လန်းသည်လည်းကောင်းဖြစ်၍ ‘လော်လန်း’ သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ * ပိုးလောက်လန်းဟူသော အမည်ရင်းတွင် လော်လော် လန်းလန်း ဟူသော အမူအရာ ထင်သည်ကိုစူး၍ ‘လောက်လန်း’ ဟူသော ဆိုမိန့် ခြင်းဖြစ်၏။ ယူလျှင် သဘာဝသင့်ရာသောကြောင့် နသတ်ရေးလိုသည် ဖြစ်ကြောင်း။

ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

- “သိမြင်ခွင့်လမ်း၊ ရုံးစွမ်းကစ”
- “ခရီးညွှန်ဝှမ်း၊ ဈေးလမ်းမဝယ်၊ ထစွမ်းမဖြစ်”
- “နှလုံးမည်းနှမ်း၊ ပုဏ္ဏားသွမ်းကား၊ ကြောင်းလမ်းဇာတိ”
- “တခုမပြုမ်း၊ မေတ္တာမုမ်းလျက်၊ ပွဲလမ်းပွဲငှာ”
- “ငြိတ်ငြိတ်မုမ်းမုမ်း၊ ခရီးလမ်းနှိုက်၊ တင်းကျမ်းပြည့်ဖိုး”

စသည်ဖြင့် အခွင့်အလမ်း၊ ခရီးလမ်း၊ ကြောင်းလမ်း၊ ပွဲလမ်း၊ ဘဝါးလမ်း ဆို သော အရာနှိုက် ထင်၏။

လ အက္ခရာ သေးသေးတင် အ မြစ်မထင်။

န သတ် အ မြစ်ကား ထင်၏။

- “နိဗ္ဗာန်ရည်ခန့်၊ ရွံသန့်မထိတ်လန့်၏ တည်း၊ ရှာမှီးရည်တူခန့်၏ တည်း၊ ရှိခိုးသံထောက် တန့်၏ တည်း”
- “ထော်လော်ကန့်လန့်၊ ဘယ်သူဟန့်ပိမ့်၊ မကွန့်စသာ”

စသည်ဖြင့် ရွံလန့်၊ ထိတ်လန့်၊ ကန့်လန့် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ထိတ်လန့်၊ ရွံလန့် ဟူသည်နှိုက် လန့်၏ ဟူသည်ကား စိတ်၏ တုန်လှုပ် ကြောက်ကြမ်းခြင်း အနက်တည်း။ ထိုသို့လျက် စိတ်ကင်းသော သစ်ဝါး ကွဲအက် သည်ကိုပင် ‘လန့်သည်’ ဟူသည်ကား စေ့စပ်လျက် တည်ရာမှ ညှစ်လန့်သည် ဟူသော အ မြစ်သံ မူလရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။

ကန့်လန့် ဟူသည်တို့နှိုက်ကား ကန့် ဟူသော စကားခွန်းသာ ကန့်ကွက်သည် ဟူသော အနက် ထွက်သင့်၏။ လန့် ဟူသော စကားခွန်းကား ဖက်ယှဉ်ကာမျှသာ။ ထော်လော်စုံလုံးထသည်၊ တန်းလန်း မှန်သည် စသည်ဖြင့် လ အက္ခရာ အနက်မဲ့ ပြေပြစ်ရုံမျှ ဖက်ယှဉ်သည်ကား များစွ။

ဝ ဆုံး သေးသေးတင် မထင်။

* ယခု ‘လောက်လမ်း’ ရေးသည်။

(လွန်၊ လွန်၊ လွန်၊ လွမ်း)
(လှံ၊ လှံ၊ လှံ၊ လှံ၊ လှမ်း)
(လှံ၊ လှမ်း၊ လွန်၊ လွမ်း၊ လွမ်း)

၂၉၉။ လဗျည်း ဝဆွဲ၊ ဟဆွဲ၊ မ န သတ် ဝိသဒ္ဓနီ အောက်မြစ် ဝေဟာရများ

န သတ်ကား

“တင်းလည်းမလွန်၊ အိမ်ဗိမာန်နှိုက်၊ မှန်မှန်ရာရာ”
“ဒါနကံးလွန်၊ လောင်းထပ်ပြန်သည်၊ တဖန်ကုသိုလ် ပွားသတည်း”
“စသည်မကျန်၊ ရှေးလွန်အတိတ်”
“ပျားကြံချိုဟန်၊ တည်လွန်ချိုမော”
“ကြီးဘိလုံးဖန်၊ ကြို့လွန်ရှစ်ရှား”
“သားထွေးအဲးမှန်၊ ရှေ့သလွန်ထက်၊ ရောင်ဝုန်မင်းစံ”
“နောင်တမလွန်၊ ပစ္စုပုန်ဟု၊ နှစ်တန်ကာလ”
“မကျူးမလွန်၊ တည့်တည့်မှန်ဟု၊ ဆိုဟန်ကြားပြီ”

စသည်ဖြင့် ကျူးလွန်၊ ကဲလွန်၊ ရှေးလွန်၊ တမလွန်၊ သစ်ပင်၏ အမည် လွန်၊ အရပ်
မည် နလွန်၊ မလွန်၊ စူးဆောက်လွန်၊ စလွန်၊ ကြီးလွန်၊ သေလွန်သည်၊ ညောင်
စောင်း သလွန်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ကြီးလွန်၊ တမလွန်၊ စလွန် ဟူသည်တို့နှိုက် အနက်ကြံမှု ရဖွယ်ရှိ၏။
ရိုဟန်ကား ပွတ်နှိမ်၍ အစာကို လွန်စေ၊ ထွက်စေသည်ကို ထောက်၍ ‘စာလွန်’ဟု
မြစ်သံမူသ ဖြစ်သည်တွင် မြစ်သံမပါ။ စာ ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း လိုက်လျော်စွာ
ဆိုမိန့်သာသည်ကို စွဲ၍ ‘စလွန်’ ဆိုသည်ဟု အနက်ကြံသော် ရဖွယ် ထင်၏။ ကြီး
လွန် ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း ကြီးသေး ကြီးငယ် မဟုတ်၊ သာလွန်သည် ဟူ၍ လည်း
ကောင်း၊ လွန်လွန်ဖွံ့ဖွံ့ ကြီးကျန်းသောကြီးဝဲးပျံ၍ ‘လွန်’ဟု မြစ်သံမူလတွင် ဆိုသာရာ
လိုက်၍ မြစ်သံ မပါစေသည် ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူမှု ရဖွယ် ထင်၏။

တမလွန် ဟူသည်နှိုက်ကား တဖန် သေလွန်ပြီးသော ကာလဘဝဟု ဆိုလိုသော
အရာဖြစ်၍ ‘တဖန်လွန်’ ဆိုသင့်လျက် မဝီမပြင် လွန်ဖဲးရွှေလျော့၍ ဆိုမိန့်ခြင်း
ဖြစ်သည်ဟူသော် ရဖွယ်ထင်၏။ သစ်ပင်၏ အမည် လွန်၊ အရပ်မည်မလွန်၊ နလွန်၊
ညောင်စောင်းသလွန်၊ သေလွန်သည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက်လည်း နည်းဥပဒေသ
အရ လျော်ရာကြံသော် ရဘိမည်။ ပညတ်မျှသာ ဟူလည်း စကားဆိုပြီးသင့်လျက်
အကြောင်းအနက် ရသင့်ရာ ရအံ့ဖြစ်၍ ထုတ်သည်။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“ရတုသာလွန်း၊ တထေ့ဆန်းသား၊ မီးပန်းပွင့်တုံး”

“ပူပင်ညှိုးမြန်း၊ မကြီးလွန်းတည်း၊ ဆိုဆန်းမဆို”

“စားတော်ကွမ်းပန်း၊ မခေါ်လွန်းသည်၊ နိုမြန်းသန္တာ”

“ကြည့်ညွှန်တိုက်တန်း၊ ဆုံးမညွှန်းသည်၊ သာလွန်းဂါထာ နှစ်သွယ် တည်း”

“ကုန်မိလင်းလွန်း၊ ပျဉ်းပန်းထင်ရှား”

“ပျက်ဆီး ခင်ပွန်း၊ အကျင့်ဆန်းသား၊ သလွန်းတန္တ”

စသည်ဖြင့် မကြီးလွန်း၊ မငယ်လွန်း စသည် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ သစ်ပင်၏ အမည် လင်းလွန်း၊ သလွန်းတန္တ၊ လက်ခတ်လွန်း၊ ကြီးလွန်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် မကြီးလွန်း စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းကား အကျူးအလွန်ဟူသော ဝိသဇ္ဇနိ မပါသည့် သဘောမထူး။ စပ်အင်အသံ ညီစေကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

လင်းလွန်း၊ သလွန်း၊ လက်ခတ်လွန်း ဟူသည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ။ ထိုတွင် သလွန်း ဟူသည်ကား ရှေးဝေါဟာရ ဟူသင့်၏။

ဝဆွဲ မ သတ်ကား

“ထွန်ချင်ငမ်းငမ်း၊ လယ်မှူးလွမ်းလျက်၊ တထမ်းရှောက်ရှောက်”

“မျက်ရည်ရွမ်းရွမ်း၊ အိမ်သာဝှမ်းနှိုက်၊ တလွမ်းကြံအောက် မေ့ သတည်း”

“ပဲကြီးပဲလွမ်း၊ ကြမ်းသည်သဘော”

“သခွားခရမ်း၊ ပဲလွမ်းပဲကြီး”

စသည်ဖြင့် ပဲလွမ်း ဟူသော အမည်၊ လွမ်းဆွတ်သည် ဆိုမိန့်သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဝဆွဲ နသတ် အမြစ်ကား

“လည်တိုင်မလွန်၊ ဆန်လောစင်းစင်း”

“ပြေးထွက်လိုလွန်၊ ကွန်ရနည်းဟု”

“မီးသို့ကြောက်လွန်၊ ထွန်ထွန်စင်းစင်း”

“ရွှံစိုးထိတ်လွန်၊ ရှက်ကြောက်စွန့်၍၊ လိုက်လွန်ပြုထေ့”

စသည်ဖြင့် ကွန်လွန်၊ လိုလွန်၊ လွန်သည်၊ ဆန်သည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဟဆွဲ သေးသေးတင်ကာ

“လက်လက်ရောင်လျှံ၊ ရွှေရည်ကျံသား၊ ရွှေလှံရွှေဓား”

စသည်ဖြင့် ဓားလှံ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ နသတ်ကား

“ယုံမှားမှောက်လှန်၊ ကျေပွန်ဖြေတင်”
“ဖိုဝပစ်လှန်၊ ဆယ်မီးပြန်သား၊ ရွှေဟန်လည်းကောင်း”
“မရကာသန်၊ ဇောငါးတန်ဖြင့်၊ သေလှန်အသက်”
“တယောက်တပြန်၊ ကျေးသားလှန်သို့၊ စောင်းမာန်မဂ္ဂတ်”
“ပြည့်နှက်ရေညွှန်၊ ကျုံးကိုလှန်၍၊ စွယ်ချွန်တောင်မှောက်”
“လူသူရုံးမွန်၊ ကြီး၍ လှန်သည်၊ မတန်လက်ရည်”

စသည်ဖြင့် မှောက်လှန်သည်၊ တွန်းလှန်သည်၊ သွေလှန်သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“ရေဝယ်နှစ်မုန်း၊ ချင်ရက်ကန်းဖြင့်၊ ဖြန့်လှန်းလှုပ်လှုပ်”

စသည်ဖြင့် နေရိန်နေပူလှန်းပျက်သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ။

ထိုနှင့်အသံတူ မသတ်ကား

“အစွဲ၊ အလှမ်း၊ ခန့်တမ်းမည်သူ”
“လွဲလွဲကမ်းကမ်း၊ မုသားထမ်းသား၊ စွဲလှမ်းမရ”
“မနီးမကမ်း၊ ကြယ်ကိုလှမ်းသို့၊ တိုင်တမ်းနှိုင်းချက်”
“တယောက်ကကမ်း၊ တယောက်လှမ်း၍၊ နမ်းသည်ကာလ”
“ခွန်မြောက်သန်စွမ်း၊ ကြယ်ကိုလှမ်းသော်၊ လက်ဖမ်းမိနီး”
“လင်္ကာဆန်းလှမ်း၊ မချီးမုမ်းတည့်၊ ပြိုင်ကမ်းနှိုင်းဖက်”

စသည်ဖြင့် စွဲလှမ်းသည်၊ ကမ်းလှမ်းသည်၊ ဆန်လှမ်းသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ။

ထိုတွင် ‘လင်္ကာဆန်းလှမ်း၊ မချီးမုမ်းတည့်’ ဟူ၍ ယိုဒယား မိဖုရား ချောင်းတွင် စပ်လေသည်ကား ‘ဆန်းလန်း’ ဟူ၍ လသက်သက်၊ နသတ် ဝိသဇ္ဇနိ ဆိုသင့်၏။ ယခင် ထော်လော်ကန်လန်း၊ တန်းလန်း စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သည်နှိုက် လအက္ခရာ ဖက် ယှဉ်ကာမျှ ဖြစ်သကဲ့သို့ ယှဉ်ဖက်ကာသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို ယှဉ်ဖက်ကာသာ ဆိုမိန့် သည်နှိုက်လည်း မူလအသံနှိုက် နသတ်၊ မသတ်၊ သေးသေးတင် ရှိသည်နှင့်တူစွာသာ ဖြစ်သင့်လေသောကြောင့် ကန်လန်း၊ တန်းလန်း ရှိသည်ဟူသော အရာကဲ့သို့ ဆန်းလန်း သည်ဟူ၍ လသက်သက် နသတ် ဖြစ်သင့်လျက် ဟဆုံး မသတ် စပ်လေသည်မှာ သင့်အောင်ကြံ၍ ယူသော် လင်္ကာအားဖြင့် ဆန်းလည်းမဆန်း၊ ဝါကြားလှမ်းကမ်း၍ လည်း မချီးမုမ်း၊ ရိုးရိုးမတ်မတ်၊ ဟုတ်မှန်တိုင်းသာ ဆိုသည်ဟု ယူရအံ့သို့ ရှိ၏။ ။

ဟဆုံး နသတ် အမြစ်ကား

“တံငါကုန်စွန့်၊ ပစ်ကြီးဖြန့်၊ ခြောက်လှန့်ဘိသောနယ”

စသည်ဖြင့် ခြောက်လှန့်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် လှန့်၏ ဟူသည် ကား လှန့်စေသည်ဟူသော ကာရိုက်အနက်ဖြစ်၍၊ လှန့်သည်၊ လှန့်သည်ဟူ၍၊ နသတ် သဘောတူ ဖြစ်၏။

ယပင့်၊ ဟဆုံး၊ သေးသေးတင်ကား

“ဖိတ်စည်းနတ်လျှံ၊ တိုင်ပင်သံကို၊ မင်းထံမင်းပါး”

“ကိုးမျက်ရည်လျှံ၊ စီနှစ်ပြုံလျက်၊ သူဇံဒေဝတံ”

“တေဇာရောင်လျှံ၊ ရှန်းရှန်းပျံ့မျှ၊ နိုင်ငံတလျှောက်”

“ရောင်ဖြူချောမံ၊ ပြင်နံရံဝယ်၊ မလျှံမပျစ်”

“မစိုးမရွံ၊ ဘိသိက်ခံ၍၊ ထွန်းလျှံလတူ”

“လက်သက်ရောင်လျှံ၊ ရွှေရည်ကျံသား၊ ရွှေလုံရွှေဓား”

စသည့်ဖြင့် အဝါအလျှံ၊ ပြည့်လျှံသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ပြည့်လျှံသည် ဟူသော အနက်သာလျော်သည်။ အဝါအလျှံ ဟူသော အနက်သာ လျော်သည်ဟု အနက်နှစ်ပါး လျော်သည်ကို အရ ရှေ့နောက်ကို မြော်ထောက်၍ ယူရာ၏။

“ကုံအောင်းကျိုးနွံ၊ ပတ်ဝန်းရံသည်၊ ရောင်လျှံ
လျှပ်ဝါလျှပ်ဝါတည်း”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုရာနှိုက်ကား လျှပ်ဝါဟူသော နောက်စကား အရိပ်နှင့်လျော်စွာ ‘အဝါအလျှံ’ ဟူသော အနက် ထင်၏။

“အကျိုးမနံ၊ ထွက်လျှံစီးပွား”

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ထွက်သည်၊ ယိုသည်ဟူသော စကားရိပ် ကြောင့် ‘ပြည့်လျှံသည်’ ဟူသော အနက် ထင်၏။

“ကိုးမျက်ရောင်လျှံ၊ တေဇာရောင်လျှံ”

ဟူသည်တို့နှိုက်ကား ‘အရောင်အဝါ၊ အခြည်အလျှံ’ ဟူသော အနက်ယူလည်း လျော်၏။ အရောင်အဝါ ပြည့်လျှံ ယိုထွက်သည်ဟူသော အနက်ယူလည်း လျော်၏။ ဤနည်းအတူ အနက်တပါးသင့် အရကို ချင့်၍၊ နှလုံး သွင်းရာ၏။

လအက္ခရာ ယပင့်၊ ဟဆုံးနှိုက် နသတ် မထင်။

မသတ်ကား

“ကန်ရေပြည့်လျှမ်း၊ ငါးတိမ့်မီးလည်း၊ မဖမ်းမထောင်”

“ဆိပ်နက်ပြည့်လျှမ်း၊ နဂါးဝမ်းတွင်”

“ခြောက်ထောင်လျှမ်းလျှမ်း၊ ကျွန်ုပ်ရမ်း၏၊ ဆီးဝမ်းလျှလျ”
“ဝှန်တက် ပြည့်ပြည့်လျှမ်းလျှမ်းတည်း၊ ကြောင်းချးစွဲစွဲ
လှမ်းလှမ်းတည်း”

စသည်ဖြင့် ပြည့်လျှမ်းသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် လျှမ်းသည်ဟူသော မ-သတ်အသံ၊ လျှံသည် ဟူသော သေးသေးတင် အသံသည် သဘောရ ကွဲဟန် မထင်။

ဝဆွဲ ဟဆွဲ နသတ်ကား

“အပိုင်းမလှန်၊ ကော်စကား”

စသည်ဖြင့် လှန်စေသည်ဟူသော ကားရိုက်အနက်ကို လှန်သည်ဟူ၍ ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် မသတ်ကား

“ရမ္မက်မိုက်လှမ်း၊ လူတို့တမ်းကား၊ ခြီးမှုမ်းသောထွေ”

“နောက်မှ အုပ်လှမ်း၊ သံပိုင်းတမ်းလည်း၊ မှတ်ကျွမ်း နားပါး
လည်ပြီး၍”

“အထက်နှုတ်ခမ်း၊ အောက်သို့ လှမ်း၏၊ ပုံစမ်းစိစေ”

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖုံးလှမ်းသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“ပေါက်ပြသံလှမ်း၊ ကြွေးကြော်အံလျက်၊ ဘယ်နံ့သောခါ”

“မုန်ကြားပတ်လှမ်း၊ တန်ခိုးနမ်းဖြင့်၊ လေပျံ့နှင်းဖြို”

“နှိုင်းဆမဝမ်း၊ ဂုဏ်ရနမ့်တိ၊ ပတ်လှမ်းဒေကြိုင်”

စသည်ဖြင့် သံလှမ်း၊ ပတ်လှမ်း ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် မသတ်အမြစ်နှင့် သေးသေးတင်အမြစ်ကို မပြားဟူ၍ အောက်နှိုက်ဆိုပြီးသည်နှင့်အညီ သေးသေး တင် အမြစ်သော်လည်း သင့်၏။ ဤနှိုက် လှမ်း ဟူသော ဝေါဟာရ အနက်သည် ယခင် ဖုံးလှမ်းသည်ဟူသောအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဖြစ်သင့်ဟန်ကား သံလှမ်း ဟူ သည်နှိုက် အသံလှမ်းသည်။ ပတ်လှမ်း ဟူသည်နှိုက် ပတ်သည် လှမ်းသည်။ ဤသို့ အနက်ရသင့်သည်သာ ဖြစ်၍ ‘ဖုံးလှမ်းသည်’ ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။

(ဝံ၊ ဝံ၊ ဝန်၊ ဝန်း၊ ဝမ်း
ဝှန်၊ ဝှန်၊ ဝှမ်း)

၃၀၀။ ဝဗျည်းသက်သက် သေးသေးတင်၊ န၊ မသုတ် ဝိသဇ္ဇနီ အောက်မြစ်
ဝေါဟာရများ

ဝ အက္ခရာ သေးသေးတင်ကား

“သေကြောင်းဆက်ဆံ၊ ကြို့နှင့် ဝံသို့၊ တရံတဆစ်”

တတိယအကြိမ်

“တောင်ငူမင်းခံ၊ တောင်မင်းဝံ့မှ၊ ကွာလံမပြောင်း”

စသည်ဖြင့် တိရစ္ဆာန်ဝံ၊ တောင်မင်းဝံ ဟူသည်တို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် မင်းဝံတောင် ဟူသည်ကား ဝံမင်းနှင့်တူသည်ကိုစွဲ၍ ‘မင်းဝံ’ ဆိုသည်ယူမှု သဘောမကွဲသည် ဖြစ်၏။

ဝအက္ခရာ နသတ်ကား

- “မိန်းမိုင်းလက်ဝန်၊ ကြောင့်ကြသန်လျက်၊ ပူပန်ကင်းလို”
- “လက်ဝါးရိုဝန်၊ သွားခွင့်ပန်၍၊ ဗိမာန် ရပ်ဟောင်း”
- “လေးပါးမှုဝန်၊ တတ်မြောက်ပွန်မှ၊ မိုးစွန်တိမ်ခြည်”
- “ချင်းပိကြက်သွန်၊ ရောင်ဝှန်မရှား”
- “ပျိုညှီးထွေးအန်၊ ပေါ့သောဝန်ဖြင့်၊ စွမ်းထန်မြောက်လှ”
- “ယုံကြည် ကေန်၊ ဝေးမြီးကျွန်ကို၊ သဝန်စသိပ်”
- “နာလင့်သူမုန်၊ ပညာဝန်တို့၊ ကျမ်းဂန်ကျယ်မြင့်၊ မှတ်စေချင့်၏”
- “ငါသည် သူမုန်၊ ဉာဏဝန်လျက်၊ အလွန်ညစ်ညမ်း”
- “မင်းကျောင်းရိပ်မုန်၊ ဝေဠုဝန်နှိုက်”
- “ဗောဓိတသွန်၊ သတ္တဌာန်နှင့်၊ ဇေတဝန်ဝိဟာ”
- “အပကားဖန်၊ သုဝန်အတွင်း”

စသည်ဖြင့် လက်ဝန်၊ မှုဝန်၊ ဆောင်ရွက်သောဝန်၊ စာသဝန်၊ ပညာဝန်၊ ဉာဏဝန်၊ ဇေတဝန်၊ ဝေဠုဝန်၊ သုဝန် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် လက်ဝန်ဟူသည်နှိုက် ‘လက်ယှက်သည်’ကို ယူသင့်၏။ လက်ယှက်သည် တွင်လည်း မိန်းမိုင်းလက်ဝန် ဟူသည်တွင် ကြောင့်ကြ သံသည် မိန်းမိုင်းသည် ဟူသော စကားအရိပ်ကိုထောက်သော် ‘နှလုံးငင်ပန်း၍ လက်ယှက်သောအမှုအရာ’ ယူသင့်၏။

လက်ဝါးရိုဝန် ဟူသည်တွင်ကား မိမိသခင် မိုးနတ်ရှင်အား သွားခွင့် ပန်သည် ယူသော စကား၊ ရိုဝန်ဟူသော စကားအရိပ်ကို ထောက်သော် ‘ရိုသေ မြတ်နိုး သဖြင့် ရိုခိုးသည်’ကို ဆိုသောအရာ ယူသင့်၏။

ဆောင်ရွက်သောဝန် ဟူသည်နှိုက် ‘အဖို့အတာ ရောက်သောအခွင့်’ကို ဆိုသော အရာဖြစ်၏။ အတွင်းဝန်၊ အပြင်ဝန်၊ ဝန်ကြီး၊ ဝန်ထောက် စသော ဆိုမိန့်ခြင်း။ ကိုယ်ဝန်၊ တာဝန်၊ မှုဝန်၊ မိမိဝန်၊ သူတပါးဝန်၊ ပြစ်ဝန် စသည်ဖြင့် အရာ အလျောက် ရောက်သော အဖို့အခွင့် အတာကို ‘ဝန်’ ဆိုမိန့်သော အရာကား ထင်ရှားစွာ။

စာသဝန် ဟူသည်ကား ‘ဆောင်ပါးမှစာ’ကို ဆိုမိန့်သော အရာမျှသာဖြစ်၏။

ပညာဝန်၊ ဉာဏဝန် ဟူသည်တို့ကား ပညာဝန္တ၊ ဉာဏဝန္တ ဟူသော ပါဠိကို စွဲမှီသည်။ ဂုဏဝန် ဟူသည်လည်း ဂုဏဝန္တဟူသော ပါဠိကိုမှီသည်။

ဇေတဝန်၊ ဝေဠုဝန် ဟူသည်တို့ကား ဇေတဝန၊ ဝေဠုဝန ဟူသော ပါဠိကို စွဲမှီသည်။ မဟာဝန် ဟူသည်လည်း မဟာဝန ဟူသောပါဠိကို မှီသည်။

သုဝန် ဟူသည်ကား သုဝဏ္ဏပါဠိကို မှီသည်။ ပါဠိနှင့်အညီ ဣကြီးသော်လည်း သတ်လို၏။ စပ်အင်ကိုထောက်၍ န ငယ်သတ်လည်း သင့်သည်ပင်။

သရဝန် ဟူသည်လည်း နည်းတူ သရဝဏ္ဏ ဟူသောပါဠိနှင့်အညီ ဣကြီး သတ်ခြင်း စပ်အင်ရှိရာ နငယ်သတ်ခြင်းအထူးမဆိုသာ ဖြစ်၏။ ဤမှတပါး ပါဠိမှီ ဖြစ်သင့်သော အရာ၊ မြန်မာမှုသက်သက် ဖြစ်သင့်သော အရာတို့ကို စုံစမ်းအပ်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံဃား

“ပရိသတ်ထက်ဝန်း၊ လူရဟန်းကို၊ တိုင်တန်းသက်သေ ကြား သတည်း”

“လွန်းပတ်သိဝန်း၊ ခေါ်ပြဋ္ဌာန်းသည်၊ ကြငှန်းနာဂ”

“ပြည်လုံးလှည့်ဝန်း၊ စည်သံမွန်းလျက်၊ မခန်းမယုတ်”

“သီရိပြည်ဝန်း၊ ရှိမ်းရှိမ်းရွန်းတည့်၊ လန်းလန်းရှင်ရှင်”

“စကြာ ဖြန့်ဝန်း၊ ရေ သဖန်းထက်၊ မြောက်သွန်း ကြံကြံ၊ နိုင်ငံ တဝန်း၊ ရေးငန်းထွန်းငြား”

“ကျယ်စွာလှည့်သန်း၊ နေ့တိုင်းထွန်းသား၊ လုံးဝန်းမဏ္ဍလ”

“မိုးနားမိုးဝန်း၊ ယွန်းယိုးဒယား”

စသည်ဖြင့် ညီဝန်းသည်၊ ရံဝန်းသည်၊ အရပ်မည် မိုးဝန်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝန်း၏ ဟူသည်ကား စက်ဖြင့် မှတ်၏သို့ မထောက် မချွန်း မယွန်း မယိုင် ညီဝန်းသည်ကို ဆိုသည်လည်း ရှိ၏။ ပတ်ရံကာမျှဆိုသည်လည်း ရှိ၏။ အရာသာ ပမာဏ ဟူ၍ နှလုံး သွင်းအပ်၏။

ဝ အက္ခရာ မ သတ်ကား

“သားမိတို့ဝမ်း၊ ပန်းညှိုးနှမ်းသို့၊ ချောက်သွန်းသွေးသွေး”

“ပုဏ္ဏားမဝမ်း၊ ဘုန်းရိပ်လှမ်းလျက်၊ ငြိမ်းချမ်းသန္ဓေ”

စသည်ဖြင့် ‘ဝမ်းပိုက်’ ‘ကြက်ဝမ်းပူ’ ဟူသော အမည်နှိုက် ထင်၏။

သေးသေး တင် အမြစ်ကား “ဆိုဆို မဝံ၊ စောင်းမာန် ညံလျက်၊ ကြောက်ရွံ့ ရိုသေ။ နှိုင်းဆ မဝံ၊ ဂုဏ် ရနံ့တိ၊ ပတ်လွှံ၊ ဧးကြိုင်။ စွဲချွန်ရဲဝံ၊ ခြောက်တောင် ညွှံကို၊ ကြိုက်စံ၊ ချစ်မေ့” စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက် ထင်၏။

၀ အက္ခရာ ဟဆွဲး န သတ်ကား

“ဖြိုးဖြိုး ပြည့်ဝှန်၊ ပြည် နိဗ္ဗာန်ဟု”
 “တန်ခိုး ပြင်ဝှန်၊ ဗြဟ္မာ ဖန်သည်၊ မှန်တို့ရကား”
 “စီးထွက် လျှံဝှန်၊ ရေ မဝန်ဝည့်၊ အလွန် တရာ”
 “သံညောင်း သာဝှန်၊ ကြူးပေးပြန်အံ့၊ တံခွန်ထွတ်ထား”
 “ရန်နှင့် ဘုန်းဝှန်၊ မင်း၏၊ မာန်ဖြင့်၊ မကျန် တျင်းကျင်း”

စသည်ဖြင့် ပြင်းဝှန်သည်၊ အဝှန် အဝါ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

မ သတ်ကား

“မကော မဝှမ်း၊ ချစ်မြဲတမ်းဖြင့်၊ မှုထမ်း ရိုက္ကီး”
 “ရေတင်း ကျမ်းလည်း၊ နှိုင်းတမ်း မမျှ”
 “နဂိုရ် ချိုင့်ချိုင့် ဝှမ်းဝှမ်းတည်း၊ တရား သိထင် ပြွမ်းပြွမ်းတည်း”

စသည်ဖြင့် ချိုင့်ချိုင့် ဝှမ်းဝှမ်း၊ ကောဝှမ်းသည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ဟဆွဲး န သတ် အမြစ်ကား

“မတ်များ အဝှန်၊ ဖိထား ဟန့်၏၊ ကောင်းညွန့် ရှင်လှ”
 “လူ အဝှန်နှင့်၊ မဆန်ကျင်မှု”
 “ထိုခါ အဝှန်၊ တောလုံးနုနုမျှ၊ သံပြန့် သာမြူး”

စသည်ဖြင့် များပြားသည်ကို အဝှန် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

(သံ၊ သံ၊ သန်၊ သန့်
 သန်း၊ သမ်း)

၃၀၁။ သဗျည်း သေးသေးတင်၊ နသတ်၊ မသတ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

သ အက္ခရာ သေးသေးတင်ကား

“စကားထွက်သံ၊ ရောမပြုသည်၊ ရှက်ရွံ့ဆုတ်ဆိုင်း ဆုတ်ဆိုင်းတည်း”
 “မကြားခြေသံ၊ ဆိတ်ဆိတ်ညံ့ညံ့၊ ကြောက်ရွံ့ဗိုလ်လူ ကြီးသတည်း”
 “ရင့်ရှည်အသံ၊ တကြံကြံလျှင်၊ မညံ့ဟစ်ကြော်”
 “ထုတ်ချင်းအသံ၊ ရပ်ဝေးပြန်သား၊ အာလမွှရ”
 “သက်ကမရွံ့၊ သွေးသံသောက်ထုတ်”
 “မတ်ပေါင်းမိသံ၊ ကိုယ်လုပ်ရံလျက်၊ မောင်နွံမကွာ”

“စသည်မယ့်၊ ကျောက်သံပတ္တမြား”

“အလျားအနံ၊ သံခုနစ်တောင်”

စသည်ဖြင့် အသက်ရှိ အသက်မဲ့တို့၏ အသံ၊ သွေးသံ၊ ပတ္တမြား ကျောက်သံ၊ မောင်းမ မိသံ၊ သံတောင် ဆိုသော အရာတို့၏ သင်၏။ ထား မိသံ ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်းလည်း နည်းတူ သင့်၏။ စာဟောင်း မထင်။

ထိုနှိုက် အသံတူ နှ သတ်ကား

“ရိညှတ်စိတ်သန်၊ ပူဇော်မွန်လျက်၊ မြိတ်စွန်သားမြေး”

“တမုတ်ဘုန်းသန်၊ လက်ရုံးအန်ဖြင့်၊ ကျော်ဝှန်တေဇ”

“ကြီးထူးဖောင်းကန်၊ ဖျဉ်းအိုးတန်ကို၊ ရွက်သန်ဇွေကျော”

“ပိတ်စစ်အမွန်၊ နသန်ရွေကွင်း”

“ဘူမိနက်သန်၊ အလွန်မြတ်စွာ”

“မည်သာကကုသန်၊ ရှေးလွန်တကြူ”

“မရဏာသန်၊ ဇောငါးတန်ဖြင့်၊ သေလွန်အသက်”

“ကောင်းကင်ယုဂန်၊ စောင်း၍ သွန်သို့၊ တသန်မလွတ်”

“မုရင်းနှစ်သန်၊ ကောင်းစဟန်ကား၊ လယ်ခွန်လယ်နက်”

“ပန်ဖွဲ့အဟန်၊ မြီးစိတ်မွန်ဖြင့်၊ ထွန်သန်ထွန်ကိုင်း”

စသည်ဖြင့် မြန်သန်သည်၊ ဖွံ့သန်သည်၊ သန်မုရင်း၊ တသန်၊ နသန်၊ ဘူမိ နက်သန်၊ ပါဒနက်သန်၊ ထွန်ကိုင်း ထွန်သန်၊ လှည်းသန်၊ ကကုသန်၊ မရဏာသန်၊ အဝသန်၊ မင်းဝေသန် ဆိုသော အရာတို့၏ ထင်၏။

ထိုတွင် ကကု သန္တ သဒ္ဒါ၊ မရဏာ သန္တ သဒ္ဒါ၊ အဝသာန သဒ္ဒါ၊ ဝေဿန္တရာ သဒ္ဒါနှင့် အညီ ကကုသန်၊ မရဏာသန်၊ အဝသန်၊ ဝေဿန် ဟူသော ဝေ ဟာရ ဖြစ်သောကြောင့် သက်သက် မြန်မာမှု မဟုတ်။

တသန်၊ မုရင်းသန်ဟူသည်နှိုက် ‘ဖွံ့သန်သည်’ ဟူသော အနက်ယူလည်း သင့်ရာ၏။ ဝေဿန္တ ဥတု ညံစဲးမှ လုပ်သည့် ကောက်ကို မုရင်း၊ ဝေဿန္တ ဥတု အား ရှိခိုက် လုပ်သည့် ကောက်ကို ဝေဿန္တသဒ္ဒါကို စွဲ၍ ‘ဝေဿန်’ ဆိုသင့်လျက် ဝ အက္ခရာကို ပယ်၍ သန် ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း ဖြစ်သည် ယူလည်း သင့်ရာ၏။

ထွန်သန် လှည်းသန် ဟူသည်နှိုက်လည်း ထွန်လှည်းတို့ကို သန်မြန်စေသော အင်္ဂါ ဟူ၍ ယူသော် အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ထွန်ကိုင်း၊ ထွန်သွား၊ ထွန်တုံး၊ လှည်းအိမ်၊ လှည်းလက်တင် စသည်ဖြင့် အသီးအသီး အနက် ထင်သောကြောင့် ထွန်သန်၊ လှည်း သန် ဟူသည်နှိုက် အနက်ယူလိုသည်။ ပညတ် မျှသာ ဟူလည်း သင့်၏။

“နောင်မကြံဟု၊ အားသံဆောက်တည်လျက်ပင်တည်း”

“မြင်မြင်မကြံ၊ ချစ်အားသန်လျက်၊ တရံတဖန်”

“အဲဒါးခိုးသံလျက်၊ လုပ်ကြံဘိတတ်”

“နှစ်ပါးမောင်နှံ၊ ဖြစ်အောင်သံလျက်၊ လုပ်ကြံရှေးနှောင်း”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် အဲဒါးသန်သည်၊ ဖြစ်အောင်သန်သည်၊ အာသန်သည် ဟူ၍၊ နသတ်အနက် ထင်အောင် ‘မြန်သန်သည်’ ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ဟူ၍၊ နသတ်စပ် အင် ရှိသင့်လျက် သေးသေးတင် စပ်လေသည်ကား မြန်သံသည်၊ ဖွံ့သံသည် ဆိုသော အရာသည်ကား အားကြီးသည် ဟူသောအနက် ဖြစ်၏။ အားသံ၊ အဲဒါးသံ၊ ဖြစ်အောင်သံ ဆိုသည်ကား * ရည်သံ၊ ရည်မှတ်သည် ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။

ထိုတွင် အဲဒါး ဟူ၍ ဆိုသည်ကား ရှေးသူဟောင်းတို့၏ ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ‘သူမသိရအောင် လျှိုငှက်သောအသံဖြင့် အားသံရည်မှတ် စွဲလေသည်’ ကို ဆိုသော အရာဖြစ်၏။ အရာမဟုတ်၊ အလျဉ်းသင့်၍ ရေးလိုက်သည်။

သံ အက္ခရာ နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ကျယ်စွာလှည့်သန်း၊ နေ့တိုင်းထွန်းသား၊ လုံးဝန်းမဏ္ဍလ”

“ပစ်ပယ်ခါသန်း၊ မငြိစွန်းတည့်၊ ရဟန်းဖြစ်ခြင်း”

“ပတ်ပတ်ထက်ဝန်း၊ ရံဆီးသန်းသည်၊ ပိုက်သန်းတင်းတိမ် သပ္ပယ်တည်း”

“မြစ်မပီသန်း၊ ပြင်ကြီးထွန်းသား၊ ကျွန်း၏သပ္ပယ်”

“သာသည်ထူးဆန်း၊ ရှင်မပန်းဟု၊ ရစ်သန်းကြောခြင်”

“ထူးထောင့်ထူးဆန်း၊ သွန်းရရွန်းလျှင်၊ ခြယ်သန်းစီသင့်”

“ရံထပ်ပိုက်သန်း၊ မြို့ကူးခန်းကို၊ ပန်း၏ အတူ”

“မြတ်သွယ်ခြောက်သန်း၊ မြင့်ရှည်ထွန်းသည်၊ များလွန်းအာယု ဇွန်တာတည်း”

စသည်ဖြင့် ဆီးသန်းသည်၊ အသိန်းအသန်း ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

“မညှိုးမသမ်း၊ ငြိမ်းသည်ဝမ်းဖြင့်၊ သင်္ခမ်းမက္ခေ”

“မပျောင်းမသမ်း၊ မတမ်းရတုံ”

* ယခု ‘ရည်သန်’ ဟု ရေးသည်။

“နနက်ကားဆွမ်း၊ လက်ဖက်ကွမ်းနှင့်၊ ညှိုးသမ်းပျောင်းခွေ”
“သားမိတို့ဝမ်း၊ ပန်းညှိုးနှမ်းသို့၊ ချောက်သမ်းသွေသွေ”
“ရွေးချယ်စုံစမ်း၊ ရိပ်ခြည်ဖမ်းက၊ မသမ်းမြူမဲ့”

စသည်ဖြင့် ညှိုးသမ်း၊ ပျောင်းသမ်း၊ ချောက်သမ်းသည်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် မသန်းမြူမဲ့ ဟူ၍၊ နသတ်နှင့် ယှဉ်သည့် ‘ရစ်သန်းသည်’ ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်လျက် မသမ်းမြူမဲ့ ဟူ၍၊ မသတ် စပ်သည်ကား မြူကြေးမကင်း မသန်ရှင်း သော ကြေးမုံသည် ကြည်ကြည် လင်လင် မရွှင် မလန်း ညှိုးသမ်းသော အမူအရာ ဖြစ်၏။ ဟု ယူစေလိုရိပ်ရှိ၏။ သမ်းသည် ဟူသော စကားအရ မရွှင်မလန်း နှမ်းမြန်း သည် ဟူသော အနက်ရသင့်၏။

သေးသေးတင် အမြစ်ကား

“ဆံ့မျှင်လေသံ့၊ မပျံ့စသား”
“နားဝယ်ပျံ့ပျံ့၊ သံ့သံ့သံ့လျှင်”
“ထပ်တျံ့တေးတျား၊ သူနားလေသံ့၊ မပျံ့တေးတော့”

စသည်ဖြင့် လေသံ့၊ အသံသံ့သံ့ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် အသံသံ့သံ့၊ လေသံ့သည် ဟူသည်ကား အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်အညီ အားမကြီးသော ပြုံးရယ်ခြင်းကို ‘ပြုံးပြုံး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အားမကြီးသော အချို အချဉ်ကို ‘ချိုချိုချဉ်ချဉ်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း မြစ်သံဆို၏။ သို့၊ အားမကြီးသောအသံ လေ ညှင်း လေဖြည်ကဲ့သို့ သက်သက်ညှည့်ညှည့်နားဝယ်ပျံ့ ရောက်လာသည်ကို လေသံ့ ဆိုသည်။ အားမကြီးမူ၍ ရိပ်မြက်ကာမျှသော အသံကိုရည်၍ ‘အသံသံ့သံ့’ ဟူ၍ ဆိုသည် ယူဖွယ်ရှိ၏။

‘အသီးအသန့်၊ ရှင်းရှင်းသန့်သော’ အသန့် ဟူ၍၊ နသတ်ယူမှုကား အရာအား ဖြင့် လျော်ကောင်း၏။ သေးသေးတင် စပ်အင်နှင့် လွဲခွဲရာ၏။

နသတ် အမြစ်ကို ယခင် သီးသန့်သည် ဟူသော အရာနှိုက်ထင်၏။ စပ်အင်ကား

“မိုးဝသန့်သန့်၊ ထက်ဝယ်တန့်လျက်၊ အဝုန်အဝီ”
“တဖက်ရင်ကန့်၊ ဝတ်စားသန့်နှင့်၊ ဆိတ်တန့်ခြည်ပန်း”
“ပြည်ကြီးပစ်စွန့်၊ ရှင်ဖြစ်ခန့်သည်၊ သန့်သန့်တောထွက်လေပြီတည်း”

စသည်ဖြင့် ထင်၏။

ထိုတွင် မိုးဝသန့်သန့် ဟူသည်နှိုက် ‘သီးသန့်သည်’ ဟူသော အနက် လျော်၏။ သီးသန့်သည်လည်း ‘သန့်ရှင်းသည်’ ပင်။

ဝတ်စားသန့် ဟူသည်နှိုက်ကား ‘သန့်ရှင်းသည်’ ဟူသော အနက် လျော်၏။ သန့်သန့်တောထွက်လေပြီတည်း ဟူသည်နှိုက်ကား ‘ချစ်တပ်ခြင်း သန့်ရှင်းသည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လူ့အဝမှ တသီးတသန့် ဟူ၍လည်းကောင်း အနက် နှစ်သွယ်လုံး လျော်၏။ သီးသန့် သည်လည်း သန့်ရှင်းသည်ပင်။ သန့်ရှင်းသည်လည်း သီးသန့် သည်ပင်ဟူ၍ သဘောမကွဲသင့်ယူလည်း သင့်ရာ၏။

(သွံ၊ သွန်၊ သွန်း၊ သွမ်း)

၃၀၂။ သဗျည်း ဝဆွဲ၊ သေးသေးတင်၊ နသတ်၊ မသတ် ဝိသဇ္ဇနီ အောက်မြစ် တို့နှိုက် ဝေါဟာရများ

သ အက္ခရာ ဝဆွဲသေးသေးတင်ကား

“ဗူးတောင်းလက်ပံ၊ စကားသွံကို၊ တရံမယှဉ်”

စသည်ဖြင့် စကားသွံ၊ စကားဖောက် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဖယောင်း ပျားသွံ၊ သစ်မြစ်သစ်ဖု သွံသည် ဆိုမိန့်သော အရာလည်း နည်းတူသင့်၏။

ဤနှိုက် စကားသွမ်း၊ ပျားသွမ်း၊ သစ်ဖုသစ်မြစ်သွမ်းသည် ဟူ၍ မသတ် အနက်မူလကို ရောပြွမ်းသည်ကို ရာပြုသည် ဖဲသည်ကို ခြမ်းသည်၊ ရှေ့သည်၊ ခြမ်းသည်ကို မခြံမဖဲ မရွှေ့မခြံ ဆိုသောအရာကဲ့သို့ စကားသွမ်း၊ ပျားသွမ်း ဆိုရ မည် အတွက်ကို ‘စကားသွံ၊ ပျားသွံ’ ဆိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

သ အက္ခရာ ဝဆွဲ နသတ်ကား

- “ကိစ္စတသွန်၊ ပဒဠာန်ဖြင့်၊ မဟဏ္ဏဝ”
- “လမ်းကြောင်းတသွန်၊ ကောင်းကြီးသွန်လျက်၊ တံခွန်ကုက္ကား”
- “ချင်းပိကြက်သွန်၊ ရောင်ဝန်မရှား”
- “တရက်မချန်၊ မိုးနယ်သွန်လျက်၊ ရွယ်တန်ပျိုဇွား”
- “ကောင်းကင်ယုဂန်၊ စောင်း၍သွန်သို့၊ တသန်မလွတ်”
- “ကြာဆင်းလေသွန်၊ ကျော်စောဟန်ထက်၊ တိုင်းလွန်မသ”
- “ရှေးဦးလက်မုန်၊ စီရင်ဟန်ကား၊ လေသွန်ပျော်ခန်း”

စသည်ဖြင့် ချင်းပိကြက်သွန်၊ ကြီးသွန်သည်၊ လေသွန်တလျောက်၊ တသွန်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် တသွန် ဟူသည်ကား ရှေးသူဟောင်းတို့၏ စကား ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကာ

“ချင်းတွင်တသွန်း၊ ရန်မျိုးခန်းမှ၊ ရစ်သန်းမြစက်”
 “ရွှေညောင်ရေသွန်း၊ ကဆုန်မှန်းသား၊ လဆန်းတရက်”
 “သားများသွန်းသွန်း၊ တရားထွန်း၏၊ သန်ကျန်းမှုထမ်း”
 “သို့ပင်သွန်းသွန်း၊ ပြုဖန်ဆန်းသည်၊ ရှင်လန်းအရွက် လူလူတည်း”

စသည်ဖြင့် တယောက်တသွန်း၊ ကြီးသွန်းသည်၊ ညွှန်ညွှန်သွန်းသွန်း ဆိုသော အရာ တို့နှိုက် ထင်၏။

ဝဆုံး မ သတ်ကာ

“နှလုံးမည်းနှမ်း၊ ပုဏ္ဏားသွမ်းကြောင့်၊ ကြောင်းလမ်းဇာတိ”
 “သူ့ယူသူ့ဝမ်း၊ သူ့ကျင့်တမ်းကို၊ မှားသွမ်းသိလှ”
 “အရည်အစွမ်း၊ အတတ်သွမ်းဟု၊ မကျွမ်းမကျင့်”

စသည်ဖြင့် ပေါ့သွမ်း၊ ယူသွမ်း၊ အသွမ်းပြုကျင့်သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ သ အက္ခရာနှိုက် ဤမျှသာ ဝေါဟာရ ထင်၏။

“ဖဝါးကြာညွှန်၊ ခြေတော်ဆန်ဟု၊ လေသွန်နန်းကြား”ဟူ၍၊ လေသွန်ဟူသည် နှိုက် ဝဆုံး န သတ် အမြစ်သံ ထင်သော်လည်း တံခါးလေသွန် ဆိုသော အရာလည်း ကောင်း အမြစ်စပ်အင်ရှိ၍၊ မြစ်သံဖတ်သည်သာ ယူသင့်၏။ ထိုနှိုက် လေသွန် ဟူ သည်ကား ထိုတံခါးမှ လိုအပ်သော လေညှင်းကို သွတ်သွင်း၊ ကြီးသွန်ရာ ဖြစ်သော ကြောင့် ‘လေသွန်’ ဆိုသည်။

ပါဠိတော်နှိုက်ကား ဝါတပါန၊ သဒ္ဓါ လေသွန်ဟော၏။ ထိုပါဠိ အနက်ထွက်ဟန် ထင်အောင် ဝိဂြိုဟ်ဆိုလိုက်အံ့။ ‘ဝါတံ ပိဝတိတံ ဝါတပါန၊ ဝါတံပိဝတိ ဣ တေနာတိ ဝါ ဝါတပါနံ’ ယံဒ္ဓါရံ၊ အကြင်တံခါး သည်။ ဝါတံ၊ လေကို။ ပိဝတိ၊ သောက်တတ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထိုသို့ လေကို သောက်တတ်သော သတ္တိကြောင့်။ တံဒ္ဓါရံ၊ ထိုတံခါးသည်။ ဝါတ ပါနံ၊ ဝါတပါနမည်၏။ ဝါ၊ တနည်းကား။ ဣဒ္ဓါရေ၊ ထိုတံခါး နှိုက်။ ဝါတံ၊ လေကို။ ပိဝတိ၊ သောက်တတ်၏။ ဝါ၊ ကား။ တေန ဒ္ဓါရေန၊ ထိုတံခါးဖြင့်။ ဝါတံ၊ လေကို။ ပိဝတိ၊ သောက်တတ်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထိုသို့ လေကို သောက်ရာသောက်ကြောင်း ဖြစ်သော သတ္တိ ကြောင့်။ တံဒ္ဓါရံ၊ ထိုတံခါးသည်။ ဝါတပါနံ၊ ဝါတပါန မည်၏။ ရှေးဦး ဝိဂြိုဟ်ကား ကတ္တုသာနေ၊ လေကိုသောက်တတ်သည့် တံခါးရ၏။ အလယ် ဝိဂြိုဟ်ကား အဓိကရဏသာနေ၊ လေကိုသောက်ရာ တံခါးရ၏။ နှောင်း ဝိဂြိုဟ်ကား ကရဏသာနေ၊ လေကို သောက်ကြောင်း တံခါးရ၏။ ထိုတွင်

သောက်ရာ၊ သောက်ကြောင်း ဟူသည်နှိုက် သောက်တတ်သော ကတ္တား မကင်းရာသောကြောင့် လေသွန်တံခါး။ တူရှု လေညှင်းခံယူသော သူသည် သောက်သည်၊ သုံးသည် ဖြစ်ရကား လေဖြည် လေညှင်းကို ခံယူသောသူသည် ကတ္တား ဖြစ်၏။ ဤဝိဂ္ဂိုဟ်အရာနှိုက် လေကို သောက်၏၊ ဟူသည်ကား အပမ္မ လာသော လေသည် ထိုတံခါးနှိုက် ပျောက်သော အခြင်းအရာ ထင် သောကြောင့် သောက်သည် မည်၏။ ဤနှင့် လျော်စွာ 'လေသောက်တံ ခါး၊ ဟူသင့်လျက် သဘောနီးစပ်သည်၊ သုတိသာသည်သို့ လိုက်၍ လေသွန် ဆိုလေသည် ယူသင့်၏။

(ဟံ ဟန်၊ ဟန့် ဟန်း)

၃၀၃။ ဟဗျည်း သေးသေးတင်၊ နသတ်၊ မသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ
အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ဟ-အက္ခရာ သေးသေးတင်ကား

- “ပေါက်နှင့်ဟိုင်းဟံ၊ တည်တံမကြင်း”
- “ပေါက်နှင့်ဟိုင်းဟံ၊ တည်တံမြားမြောင်”

စသည်ဖြင့် ဟိုင်းဟံဟူသော အမည်နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံဟူ နသတ်ကား

- “တည့်ကြားနေဟန်၊ ထားသင့်ရန်သည်၊ နောင်ဝှန် ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်းတည်း”
- “ကျိုးကြောင်းဖြစ်ဟန်၊ သိမြော်မှုန်သည်၊ ဘုန်းအန်သန်ကြား”
- “တောထွက်လေဟန်၊ ပြန်ပိမ့်သောငှာ”

စသည်ဖြင့် ပြုဟန်၊ မူဟန်၊ ရုပ်ဟန်၊ ဟန်ပန် ဟူသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “ငါ့သားရဟန်း၊ ငါ့ထိပ်ပန်းနှင့်၊ နှုတ်ခွန်း ဆက်လျှင်း တော့မည်တည်း”
- “လူနှင့်ရဟန်း၊ ခင်ပွန်းဟူလောက်”
- “လူဖြစ်ဘနန်း၊ ဤရဟန်းကား၊ ဟန့်တုန်းလေခတ်”

စသည်ဖြင့် ရသေ့ရဟန်း ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“မစ္ဆေတားဟန်၊ ကုသိုလိကြံလျက်၊ ဘုန်းညွန့်မပွား”

“အရေးကန်ကန်၊ ဟန်ပါကောင်းလျက်”

“မတ်များအဝန်း၊ ဖိဘားဟန်၏၊ ကောင်းညွန့်ရှင်လှန်”

စသည်ဖြင့် တားဟန်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤ ဟပျည်းနှိုက် သက်သက် တွင် သေးသေးတင်လည်းကောင်း၊ နုသတ်တွင် နုသတ် သက်သက်လည်းကောင်း၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ လည်းကောင်း၊ အမြစ်သံလည်းကောင်း။ ဤ အသံလေးမည်မျှသာ ဝေါဟာရ ထင်သည်။

ပျည်းတို့တွင် အသုံးထင်လော့ ဝေါဟာရတို့နှိုက် မသတ်၊ နုသတ် ယှဉ်စပ် လျက် သေးသေးတင် ဟူသော ပျဉ်နအန္တကို ထုတ်သည်ကား ပြီးပြီ။

ဤတွင် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ သတ္တမပိုင်း ပြီးပြီ။

အဋ္ဌမပိုင်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ည်၊ ဥ ဝေါဟာရများ

သေးသေးတင် ဟူသော ဗျဉ္ဇနအန္တနောင်၊ ကသတ်၊ ငသတ် စသတ် ဟူသော ဗျဉ္ဇနအန္တတို့ကို အစဉ်အားလျော်စွာ ဆိုသင့်လျက် ကသတ်၊ ငသတ်၊ စသတ်တို့နှိုက် အသံတူ အသတ်၊ သေးသေးတင် စသည်ဖြင့် မရှိသည်ဖြစ်၍၊ ထွေးယှက်ဖွယ် မထင်။ ညသတ်နှိုက် ယသတ်နှင့် အသံမတူလျက် အမှတ်မထင် မခြားမနား အပြားမဲ့ဆိုဝံ ရေးတတ်သည် ထင်သောကြောင့် ထို ယသတ်နှင့် အချန်မဲ့စပ်လျက် ညသတ်ကို ထုတ်အံ့။ ထို ညသတ်နှိုက် ဦးခေါင်းရှိ သတ်သောအသံ၊ ညသက်သက် အသံထူးဟန်ကို ထောက်၍၊ အောက်နှိုက် ခုံးခုံးသည်နှင့်အညီ ညဦးခေါင်းရှိသော အသံကို ရှေးဦးအစ ဝေါဟာရ အသုံးထင်ရာ ကအက္ခရာစခန်းဖြင့် အစဉ်သင့် ရှေးနှင့်တူစွာ ထုတ်အံ့။ ထို့နောက် ညသက်သက် သတ်သောအသံ၊ ယသတ် အသံတို့ကို ထုတ်အံ့။

(ကျည် ၊ ကျည်း)

၃၀၄။ ကဗျည်း ယပင့်၊ ညသတ်ဆက်သက်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ကအက္ခရာ သက်သက်နှိုက် ညသတ် မထင်။ ယပင့် ညသတ်ကား

- “ကျိုးကျိုးကျည်ကျည်၊ ကျင့်လိမ့်သည်ဟု၊ ယုံကြည်စလောက်”
- “မီးအာ ကျိုးကျည်၊ ဘယ်သူသည်လျှင်၊ ကြိုက်လည်စေအောင်”
- “နှလုံးခိုင်ကျည်၊ ပုသ်ဆောက်တည်လျက်၊ နှစ်မည်နံရပ်”
- “အလွန်ခိုင်ကျည်၊ သဘောတည်လျက်၊ ရုပ်ရည်ဆင်ပြင်”
- “သီလဟူသည်၊ စစ်လျင်တည်၍၊ ခိုင်ကျည်သတိ”
- “ရွဲရွဲအိရည်၊ ထွက်စိမ့်သည်ဟု၊ ဆိုကျည်အဝ”
- “မပြုန်းမကျည်၊ ရွက်တူရှည်သား၊ ပင်ခြည်သေးသေး”

“သီတင်းမတည်၊ ကိုယ်ရင်ကျည်ရှင့်၊ ငါသည်သူမုန့်”

“သဒ္ဓါမစည်၊ စီရင်ကျည်သည်၊ တာရှည် သွေးတုံ တုံသတည်း”

စသည်ဖြင့် ကျီးကျီးကျည်ကျည်ပြုသည်။ ကျီးကျီးကျည်ကျည်မြည်သည်။ အသံကျည်သည်။ မီးကျည်၊ ဆုံကျည်၊ တို့တောင်းသည်ကို ကျည်သည် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ နှိုက် ထင်၏။

ကျီးကျီးကျည်ကျည်ပြု၏ ဟူသည်ကား ကျီးကျီးနှံနှံ၊ မမစစ၊ သိပ်သည်းစွာ ပြုသည် ဟုလိုသည်။ ကျီးကျီးကျည်ကျည်မြည်သည်၊ အသံကျည်သည် ဆိုမိန့်သော အရာကား ကျစ်ကျစ်ကျာကျာ ထင်မြင်စွာသော အသံ ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ခိုင်ကျည်၏ ဟူသည်ကား ခိုင်ကျန့်ခန့်မာသည် ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၏။ မီးကျည်၊ ဆုံကျည် ဟူသည်ကား အခေါင်းအပေါက် အစရှိသော သစ်ဝါး စသည်တို့ကို ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်၏။ တိုသည်ကို ကျည်သည် ဆိုမိန့်သောအရာကား-

“နတ်စင်ပိတုန်း၊ တောင်ပံနှုန်းလျက်၊ မပြုံးမကျည်”

ဟူသည်နှိုက် ပိတုန်းတောင်ပံနှင့် နှုန်းစံအပ်သော၊ စင်သန့်သော၊ မည်းနက်ခြင်း ရှိသော မပြုန်းမသောင်း၊ မတောင်းမတို၊ ဆံရွက်တူမျှသော ရှည်ခြင်းရှိ၏။ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ထွက်အောင်ယူလျှင် ထင်၏။

“မလပ်ခြည်သာ၊ အခါခါလျှင်၊ သဒ္ဓါအစည်၊ စီရင်ကျည်သည်၊ တာရှည်သွေးတုံ တုံသတည်း”

ဟူသည်နှိုက်လည်း ကောင်းမှုပြုခြင်းကာလ မရ၊ နှစ်လရက်စပ်အောင် မလပ်မအား ခြည်သာနှင့် အခါခါလွန်၍ သဒ္ဓါတရား မပွားမစည်းသဖြင့် စီရင်ခွင့် ကောင်းမှု ပြုရန် တိုတောင်းကျည်မြောင်းလေသည်။ တာရှည်သွေးလေသည်။ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ် ယူလျှင် နည်းတူ ထင်သ၏။

“သီတင်းမတည်၊ ကိုယ်ရင်ကျည်ရှင့်”

ဟူသည်မှာလည်း နည်းတူ ယူသင့်၏။

*ဦးကျည်ဟူသော တိရစ္ဆာန်အမည်နှိုက်လည်း ခေါင်းဦးမရည်မသွယ် တိုတောင်း သည်ကိုစွဲ၍ ‘ဦးကျည်’ ဆိုလိုသည် ယူရဖွယ်ရှိ၏။ ခွေးအမြီးတို့ ဆိုမည့်အတွက်ကို ‘မြီးကျည်’ ဟူ၍ သူဟောင်းတို့ ဆိုမိန့်သည် ဟူကုန်၏။ ယခုကား အဆိုအမိန့် မထင်။ တိမ်ပျောက်သည် ဖြစ်ရာ၏။

ယပင့် ညသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ဧဇ္ဇာရကျည်း၊ မိစ္ဆာချည်းတို့၊ တိုက်လှည်းပြင်းပြ”

* ယခု ‘ကြောင်ဥကျည်’ ဟု ရေးသည်။

ကျည်းကပင်သည်၊ ကျည်းကပေါ်သည်၊ ကျည်းကပါသည်၊ ကျည်းကဆက်သည်၊ ကျည်းကသတ်သည်၊ ကျည်းကဖွပ်သည်။

“ဆော်မောင်းသံသည်၊ ထိတ်ထိတ်ကျည်းမျှ၊ ပစ္စည်းပုံယင်”
“သက်ယုတ်သေနည်း၊ ဖြစ်သည်ချည်းဟု၊ လန့်ကျည်းထိတ်လ”
“ဖနောင့်ဖကြည်း၊ ဟိုက်ဟိုက်ကျည်းမျှ၊ အသည်းထောင်းထောင်း”
“နားဝေးနားစည်း၊ နှလုံးကျည်းမျှ၊ ဖြည်းဖြည်းပျံ့ပျံ့”

စသည်ဖြင့် ကုလားကျည်း၊ နာကျည်းသည်၊ လန့်ကျည်းသည် ဆိုသောအရာတို့ကို ထင်၏။

ထိုတွင် ကုလားကျည်း ဟူသည်ကား အမည်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

နာကျည်းသည်၊ လန့်ကျည်းသည်၊ ထိတ်ထိတ်ကျည်း၊ နှလုံးကျည်းသည်၊ မြေ ကျည်းသည် ဆိုမိန့်သောအရာကား ‘နာကျည်းသည်’ ဟူသောအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ။
ငှက်တင်ကျည်း၊ တုတ်တင်ကျည်း၊ အနာတကျည်း၊ သစ်ပင်မန်းကျည်း၊ ရေ တကျည်း၊ ခြေကျည်း၊ လက်ကျည်း၊ ငှက်ကျည်း၊ ငါးကျည်း၊ တကျည်း၊ ကျည်း နာသည်၊ ကျည်းဟိ ဆိုသောအရာလည်း နည်းတူသင့်၏။ ထိုတွင် မြေကြီးကြည်း သည်၊ နာကြည်းသည် ဟူ၍ ရစ်လျက် အချို့ရေးကုန်၏။ မြေကြီးကြည်းသည်ကို ကြည်းဟိသည် ဟူ၍ ရင့်ကြွေးကြော်ငြာသော အသံဖြစ်သည်ကို စူး၍ ယူမှု ရစ်လို အံ့သို့ ရှိ၏။ နာကျည်းသည် ဟူသည်နှင့် သဘောတူသည်ကိုလည်းကောင်း၊

* “ဖနောင့်ဖကြည်း၊ ဟိုက်ဟိုက်ကျည်းမျှ”

ဟူ၍ အရစ်၊ ယပင့် စပ်အင် ပြားသင့်သည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်မှု ယပင့်ကို နှစ်သက်ပေသည်။ ကအက္ခရာ ယပင့်ညသတ် အမြစ်သံကား မထင်။

(ကြည်၊ ကြည်း၊ ကြည့်)

၃၀၅။ ကမျည်း ရရစ်၊ ညသတ်သက်သက်၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေဟာရများ

ရစ်၍ ညသတ်ကား

“မြစ်ထက်လည်းကြည်၊ ချမ်းငြိမ့်တည်လျက်၊ မိုးရည်မထင်”
“ဆောင်လေသာကြည်၊ နဂါးပြည်၌၊ နေသည်တကူ”
“မိုးပေါက်ရေကြည်၊ ကျနှင်းလည်သို့၊ မျက်ရည်ရွမ်းရွမ်း”

* ယခု ‘ဖနောင့်ဖကြည်း’ဟု ရေးသည်။

“ယုံယုံကြည်ကြည်၊ လူ့ပြည်ထင်လှည့်”
 “စီးပွားသာစည်၊ လွန်ချမ်းကြည်ဟု၊ သက်ရှည်ဆုယူ”
 “မှန်းထားမည်ရည်၊ နတ်အိမ်တည်လျက်၊ အကြည်အညို”
 “လျော့လျော့ကြံစည်၊ တရားဆည်းမှ၊ ကြည်ကြည်လင်လင်”

စသည်ဖြင့် ယုံကြည်၊ ညွတ်ကြည်၊ ချမ်းကြည်၊ ရှင်ကြည်၊ သာကြည်၊ ကြည်လင် သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ကြည်၏။ ဟူသည်ကား အနှောင့်အယှက် ကင်းသည်၊ သန့်ရှင်းသည် ဟူသော အနက်တည်း။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“တောင်မြောက်ရေကြည်း၊ စိစစ်သည်းလျက်၊ စောင့်စည်းရံတား”
 “ဖြင်ညီပေါ်ပည်း၊ တစုတည်းလျှင်၊ ရေကြည်းပန်းမျိုး”
 “ပေါက်လတ္တံ့နည်း၊ ကုန်းကြည်းတောင်ခိုင်”
 “ငံ့ရှာသနည်း၊ ငကြည်းငတောင်”
 “ပျော်ကြများနည်း၊ မကျည်းမပျစ်”
 “အကြောင်းတနည်း၊ ပမာဆည်းသော်၊ ကြည်းကြည်းရှင်ရှင်”
 “ဖနောင့်ဖကြည်း၊ ဟိုက်ဟိုက်ကျည်းမျှ”

စသည်ဖြင့် ကြည်းရေ၊ အရည်ပျစ်ပျစ်ကြည်းကြည်း၊ ရှင်ရှင်ကြည်းကြည်း၊ * ဖနောင့် ဖကြည်း ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ရှင်ရှင်ကြည်းကြည်း၊ ပျစ်သည် ကြည်းသည် ဆိုမိန့်သော အရာနှိုက် ‘ကြည်လင်သည်’ ဟူသော ယခင်အနက် မူလတွင် ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုပါသည် မျှသာ ထူး ၏သို့ ရှိ၏။ ရှင်လန်းသည်ဟူသော မူလအသံသည် မျက်နှာရှင်းရှင်း၊ ဝင်းဝင်း ရွှေရွှေ ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ ချိုမြက်သည်ဟူသော မူလအသံသည် ‘ဆိမ့်ဆိမ့်ချိုးချိုး၊ ကောင်းမွန်နိုးက’ ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုမိန့်သည်နှင့် တူအံ့သို့ ရှိ၏။

အ မြစ်သံကား

“ရွှေရွှေမြော်ကြည့်၊ နေတုံလှည့်သည်”
 “မရွှေမကြည့်၊ နေ့တိုင်းလှည့်၍၊ မိုက်၏ဟူလောက်”

စသည်ဖြင့် ‘ရွှေကြည့်သည်’ ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

* ယခု ‘ဖနောင့် ဖကျည်း’ ဟု ရေးသည်။

(ချည်-ချည်း-ချည်း၊
ခြည်-ခြည်း)

၃၀၆။ ချည်း ယပင့်၊ အရစ်၊ ညသတ်၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ခ အက္ခရာနှိုက်လည်း သက်သက် ည သတ်သည် မထင်။

ယပင့်ကား

“တုပ်ကူနှောင်ချည်၊ ဘုံသုံးမည်တွင်၊ ကျင်လည်သောအား”

“ဆွေအားဖွဲ့ချည်၊ ဖူးခြံမြံသည်ဟု၊ ဆော်စည်ခေတ်တီး”

“မီးကျက်စံတည်၊ ရှေ့နှင့်ချည်သော်၊ ကျောက်ရည်တက်ဟန်”

“ရှေ့လျော်စံတည်၊ မြနှင့်ချည်သို့၊ လူ့ပြည်နှိုက်တွင်”

“ပတ္တမြားတချည်၊ ဆန်တပြည်သို့၊ ကြံစည်စတတ်”

“ဖေတချည်၊ လွတ်စံတည်၊ ရောင်ခြည်ပြိုးပြိုးပြက်ပြက်တည်း”

စသည်ဖြင့် ဖွဲ့သည်၊ ချည်သည်၊ အကွင်းအချည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ရှေ့နှင့် ချည်၏၊ မြနှင့် ချည်၏ ဟူသည်ကား မီးဖြင့် ကျက်နပ်သော စံထားရှေ့နှင့် ဖွဲ့ချည်သဖြင့် ကျောက်ရည်တက်၏။ လျော်ပြီး ဦးပြီးသော စံထား ရှေ့နှင့် မြကျောက်ကို ချည်ဖွဲ့ စပ်နှောင်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဤသို့သော အနက်ကို ဖော်သည်၊ ဖွဲ့သည်၊ ချည်သည် ဟူသော ယခင်အနက် လည်းကောင်းတည်း။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ဒေရိုက်ချည်းချည်း၊ ဖြည်းဖြည်းညင်းညင်း”

ချည်းလျပြာသည်၊ ချည်းလျညက်သည်၊ ချည်းလျညွတ်သည်၊ ချည်းလျလှုပ်သည်။

“နာပျော်ပွယ်ချည်း၊ ရှေ့စောင်းဖြည်းသို့၊ ချည်းချည်းဝံဝံ”

စသည်ဖြင့် လျလျ ချည်းချည်း၊ လှုပ်လှုပ်ချည်းချည်း ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ချည်းချည်း ဟူသည်ကား ‘လျလျပါးပါး ပျောင်းနွဲ့သော အမူအရာ’ကို ဆိုမိန့်သော စကား ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် အ မြစ်သံကား

“ရှေ့ရှေ့မြော်ကြည့်၊ နေတုံလှည့်သည်၊ ပျောင်းချည် ကြိုးသို့ခွေ သတည်း”

စသည်ဖြင့် ပျောင်းပျောင်းချည့်ချည့်၊ နန်းနန်းချည့်ချည့် ဆိုသော အရာနှိုက်ထင်၏။ ဤနှိုက် ချည့်၏ ဟူသည်ကား ယခင် လှလှချည်းချည်း ဆိုသော အနက်မူလတွင် အားနည်းပြန်သော အနက်မျှသာ အထူးကဲ့သို့ ရှိ၏။

ခ အက္ခရာ ရစ်၍ ည သတ်ကား

- “မိုးစွန်တိမ်ခြည်၊ အိမ်ကိုရည်လော့၊ ငါးမည်ကြန့်သင့်”
- “ထွက်မြီးနေခြည်၊ နေလုံးတည်မှ၊ ငွေရည်လျှံဝါ”
- “ဘုရားဟောခြည်၊ နားတော်လည်၍၊ မြန်ပြည်တခွင်”
- “နီလာရောင်ခြည်၊ လျှံပြေလည်သား၊ မြရည်မယွန်း”
- “တသီးလျှံခြည်၊ နေလရည်လည်း၊ တူမည်ပြိုင်ခိုင်း”
- “မပြုန်းမကျည်၊ ရွက်တူရည်သား၊ ပင်ခြည်သေးသေး”
- “ပုဆိုးသင်တည်၊ ဝါခြည်တမုတ်”
- “ရွှေစင်ငွေရည်၊ ဖန်ခြည်လျှံထွန်း”

စသည်ဖြင့် အရိပ်အခြည်၊ ရောင်ခြည်၊ လျှံခြည်၊ * ဝါပိုးခြည် ဆိုသော အရာတို့ နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ခြည်ဟူသော ဝေါဟာရကား ‘အသွယ်အမျှင် ရိပ်ရိပ်ရေးရေး ထင်မြင် ကောင်းသည်’ ကို ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ရွှေ ငွေ ကြေး စသည် တို့ကို နန်းသို့သွင်း၍ စင်းစင်းလျားလျား အသွယ်အမျှင် ငင်အပ်သော အချောင်း အတံငယ်ကို နန်းခြည် ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ယင်းနှင့်အတူ အသွယ်အမျှင် ထင်ကောင်းသူမျှ ပင့်ကူခြည်၊ ပိုးခြည်၊ ဝါခြည် ဆိုမိန့်သောအရာ များစွာ။

နေခြည်၊ ဖန်ခြည် ဆိုသည်တို့နှိုက်လည်း နေ စသည်တို့မှ ကျယ်စီးထွက်သော အရောင်သည် အသွယ်အမျှင်ကဲ့သို့ ပြန့်နှံ့၍ ထင်သော အမူအရာပင် ဖြစ်၏။ မိုးခြည် တိမ်ခြည်ဟူသည်လည်း မိုးတိမ်စသည်တို့မှ အရိပ်ပြန့်နှံ့သော အမူအရာလည်းကောင်း ဖြစ်၍ သဘောမကွဲသည် ဖြစ်၏။ ရောင်ခြည် လျှံခြည် ဟူသည်လည်း အရောင် အလျှံပင် ပြန့်နှံ့သော အခြင်းအရာ ဖြစ်၏။ အရိပ်အခြည် ဟူသည်လည်း တည်ရာ တစုံတခုမှ ထွက်သော အမူအရာ အခြည်အဝါ လည်းကောင်း ယူသင့်သော အရာ ဖြစ်၏။ ဤသည်တို့ကို ထောက်လျှင် မူလအနက် လျော်သည်သာ ဖြစ်သင့်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “နာပျော်ဖွယ်ခြည်း၊ ရွှေစောင်းဖြည်းသို့၊ ချည်းချည်းချောင်း”
- “မတားသည်ခြည်း၊ သဲလည်းကောက်ရုံး”
- “လေးပါးပစ္စည်း၊ ရှေးကခြည်းဟု၊ ကောင်းနည်းမယူ”

* ယခု ‘ဝါချည်’ ဟု အပင့်ရေးသည်။

စသည်ဖြင့် *ပြုသည်ခြင်း၊ မူသည်ခြင်း၊ စားသောက် အိပ်နေသည်ခြင်းဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

အရစ်ညသတ်နှိုက် အမြစ်သံကား မထင်။ ကအက္ခရာ၊ ခအက္ခရာ တို့နှိုက် ယပင့် အရစ်မျှသာ ဝေါဟာရထင်သည်။ ဝဆုံးမထင်။

ခအက္ခရာ ညသတ်နှိုက်လည်း မထင်သည်ဖြစ်၍၊ ကအက္ခရာ၊ ခအက္ခရာ တို့တွင် ယပင့် အရစ်ကိုသာ ထုတ်သည်။ နောက် ဆိုလတ္တံ့သော အက္ခရာ တို့နှိုက်လည်း ဝေါဟာရမထင်သည်ကို လွှတ်၍ ထင်ရာသာ ထုတ်အံ့။

[(စည်၊ စည်း၊ စည့်)]

၃၀၇။ စပျည်း ညသတ်သက်သက်၊ အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ခအက္ခရာ ညသတ်ကား

- “တစိကြံစည်၊ ဆိုအံ့သည်လည်း၊ ထူးတည်မတတ်”
- “လျှောလျှောကြံစည်၊ တရားသည်မှ၊ ကြည်ကြည်လင်လင်”
- “စီးပွားသာစည်၊ လွန်ချမ်းကြည်ဟု၊ သက်ရှည်ဆုယူ”
- “မည်သာထူးလည်၊ ပန်းတိစည်သား၊ လေပြည်ဖြည်းညင်း”
- “ရပ်သီးတတည်၊ နတ်ပွဲစည်သား၊ နတ်ပြည်တထောက်”
- “တံပိုးမြောက်စည်၊ တရှည်တမြှာ”
- “မည်ထမည်ရည်၊ မိုဒိန်းစည်ကို၊ ပြုသည်ပေါ်ထင်”
- “မတန်လက်ရည်၊ ညည်းညည်းလည်မျှ၊ အောင်စည်ဆော်ခတ်”
- “ဉာဏခြောက်မည်၊ တုကင်းစည်တည့်၊ တီးမြည်ကြံကြံ”
- “ရှင်ပြုလိမ့်မည်၊ နှမြောသည်တည့်၊ ရွှေစည်တီးတီး”

စသည်ဖြင့် ကြံစည်သည်၊ စည်ပင်သည်၊ စောင်းငြင်းပတ်စည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထို စည်ပင်၏ ဟူသည်ကား ပြန့်ပွားကြီးကျယ်သည် ဟူသော အနက်တည်း။

“ကျီးခွင့်လျှောက်မည်၊ ကြံခင်းစည်လည်း၊ ဝိုက်သည်ခယ”
ဟူ၍ စပ်ဆိုသောအရာနှိုက် ကြံခင်းကြံဖွယ် စည်ပင်ပွားပြန့်အံ့သည် ဆိုလိုရိပ်ထင်သည် နှင့်အညီ ကြံစည်သည် ဟူသောအရာကိုလည်း ‘အကြံစည်ပင်၏’ ဟူသောအနက်

* ယခု ‘ချည်း’ ဟု ရေးသည်။

ယူရဖွယ် ရှိ၏။ အစည်တတ်သည် ဆိုမိန့်သော အရာလည်း ပြန်ပွားစေတတ်သော အနက် ထင်၏။ မီးထင်းစည်သည်၊ မြို့ရွာစည်သည် ဆိုသောအရာကို သို့ ရှိ၏။

ပတ်စည် ဟူသည်လည်း ပရိသတ်ကို သွေးခေါ်၏ သို့ ပြန်ပွား စည်ပင်စေသည် ဟူ၍ ယူသော် အနက်ရကောင်းဖွယ် ရှိ၏။ အမည်မျှသာ၊ အနက်ရဖွယ်မရှိ ယူ၍ လည်း သင့်ရာ၏။ အရာသို့လိုက်၍ အနက်သဘောလျော်ရာ စုံစမ်းလေ့ ဖြစ်စေလို သောကြောင့် ထုတ်လိုက်သည်။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

- “ပန်းမန်ကွမ်းစည်း၊ တင့်ရည်းရှင်ပ”
- “ရုံးရုံးစည်းစည်း၊ ရှစ်ပိုဒ်တည်းဖြင့်၊ အနည်းကျဉ်းသင့်”
- “အလိုလည်းနည်း၊ လေးပိုဒ်တည်းဖြင့်၊ ပေါင်းစည်းလျှံခဲ့”
- “ဖြင့်၏ ပေါပည်း၊ လုံးစည်းကိုယ်လက်”
- “တောင်မြောက်ရေကြည်း၊ စိစစ်သည်းလျက်၊ စောင့်စည်းရံတား”
- “တပင်စီခြည်း၊ စည်းဖြင့်သားသို့”
- “နားဝေးနားစည်း၊ နှလုံးကျည်းမျှ၊ ဖြည်းဖြည်းပျံ့ပျံ့”
- “ဆယ်ခုပစ္စည်း၊ တဖြည်းဖြည်းလျှင်၊ ရှေ့တည်းနောက်တွ်”
- “လေးပါးပစ္စည်း၊ ရှေးကခြည်းဟူ၊ ကောင်းနည်းမယူ”
- “စိတ်ဖြာသွယ်နည်း၊ အပည်းပည်းလျှင်၊ ပစ္စည်းပစ္စယုဂ်”

စသည်ဖြင့် ရုံးစည်း၊ ပေါင်းစည်း၊ လုံးစည်း၊ စောင့်စည်းသည်၊ စည်းခြံ၊ ပစ္စည်းပယံ၊ ပစ္စည်းပစ္စယုဂ် ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ပစ္စည်းပစ္စယံ၊ ပစ္စည်းပစ္စယုဂ် ဟူသည်နှိုက်ကား ပစ္စယ သဒ္ဒါကို စူး၍ ယသတ်လိုလျက် ဝိနယသဒ္ဒါကို ဝိနည်း၊ သိဉ္ဇယ သဒ္ဒါကို သိဉ္ဇည်း ဟူ၍ ညသတ် ဆိုမိန့်သည်နှင့် အတူတည်း။

ရုံးစည်း၊ လုံးစည်း၊ ပေါင်းစည်းသည်၊ ခြံစည်း ဟူသည်တို့ကား သဘောကွဲဟန် မထင်။ စုရုံးစေခြင်းအနက်ရင်း ဖြစ်သင့်၏။ ခြံစည်း ဆိုသည်နှိုက်လည်း အမိုင်း အခြား ဆီးကာ၍ သိမ်းဆည်းစုရုံးသည်၊ ဖွဲ့စည်းသည် ဟူသောအနက် ရကောင်းဖွယ် ထင်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

- “ဝါခေါင်လပြည့်၊ ထွန်းစဉ်ဝင်းဝါ”
- “ခေါင်ထွန်လည့်လှည့်၊ နေ့စဉ်စည်ကို၊ မည်သည့်ချိန်ခါ”

စသည်ဖြင့် လင်းလင်းစည်စည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤ စည်စည် ဟူသော ဝေါဟာရ မထင်သောကြောင့် ‘နေ့စည်စည်’ ကို ဟူ၍ ရှေ့တခွန်းကို အမြစ်သံ

မပါပဲ အချိုဖတ်ကုန်၏။ အချိုလည်း 'နေစေ့စေ့' ဟူ၍ ညသတ် စပ်အင်ကို မရှ ဖတ်ကုန်၏။ ဆိုပြီးသော စပ်အင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အလိုက်ရတုမှာ "နေရှင်ရှင်ကို၊ ဆင်ခြင်မလာ"

ဟူ၍ စပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊
"စည့်စည့်လင်းဖြာ၊ တိတိခြင်းရာ"
"လင်းစည့်ထိန်ဖြာ၊ မင်း၏ ကျိန်စာ"

ဟူ၍ အခံအလိုက် စပ်ဟပ်ကြသည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ ယူရာ၏။

(ဆည်၊ ဆည်း)

၃၀၈။ ဆည်း ညသတ် သက်သက် အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနိ ဝေဟာရများ

ဆ အက္ခရာ ညသတ်ကား

- "မဝံမဆည်၊ နေတည်မြီးအောင်"
- "ဟူးဟူးလေမည်၊ နတ်စက်လည်သို့၊ တံဆည်မဆိုင်း"
- "ယိုရှုံးမျက်ရည်၊ ဆည်လည်းမတတ်"
- "ဆင်ခေါင်ကျောက်ဆည်၊ ရေကြည်စီးရာ"

စသည်ဖြင့် ချုပ်သည်၊ ဆည်သည်၊ ဆည်ကန်ရိုး ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထို့တိုင် ကန်ဆည် ဟူသည်လည်း တံလည်းရေကျကို မထွက် မသွားရ ဟန့်တား ချုပ်သော အရာပင် ဖြစ်၍ သဘောမကွဲသည် ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

- "သိမ်းသိမ်းဆည်းဆည်း၊ အိမ်ပစ္စည်းကို၊ မဲ့ချည်းထားမြို့"
- "ညီထွေးလျက်တည်း၊ ကပ်ဆည်းမကွာ"
- "ကုန်၏ ပစ္စည်း၊ တပိုဒ်တည်းဖြင့်၊ ရုံးဆည်းစကား"
- "ယောင်ဆင်းဆုံဆည်း၊ စုလည်းဆံထုံး"
- "အကြောင်းတနည်း၊ ပမာဆည်းသော်၊ ကြည်းကြည်းရှင်ရှင်"

စသည်ဖြင့် သိမ်းဆည်း၊ ကမ်းဆည်း၊ ရုံးဆည်းသည်၊ ဆုံဆည်း ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဆည်း၏ ဟူသည်ကား 'ပေါင်းရုံးနီးချဉ်းစေသည်' ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် စည်း၏ ဟူသည်ကား သယံဇာတ အလိုအလျောက် စည်းရုံးခြင်း ဟူသော သုဒ္ဓ အသံ၊ ဆည်း၏ ဟူသည်ကား စည်းရုံးနီးကပ်စေခြင်းဟု ကာရိုက်အသံကဲ့သို့ ရှိ၏။

ဆုံဆည်း ဟူသည်၊ ရီဆည်း ဟူသည်တို့လည်း သိမ်းဆည်းခြင်း အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုအကြောင်းကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

ဆည်းကြံကြံ ဟူသည်နှိုက် ဆည်း ဟူသော စကားအရကို 'ဆည်း' အမည် ရှိသော တိရစ္ဆာန်ရှိသည်လည်း အချို့ဆိုကုန်၏။ ထိုတိရစ္ဆာန်ကို ထင်မြင်တွေ့ကြိမ်ဖူး သည် ဟူ၍ မှ မကြားစဖူး။ တိရစ္ဆာန်ဝိသေသ၊ အထည်ခြိပ် ဝိသေသရှိဟန် စာပေ လည်း မထင်။ သဘောကိုထောက်သော် တောအုံတောင်ကမ်း ထူထဲ၊ ကြီးကျယ်စွာ သော အရပ်ဝယ် သစ်ခက်သစ်ရွက်တို့သည် အလိုအလျောက် သွေ့ခြောက်နှမ်းရိ၍၊ ကြေကျခြင်း၊ ကျေးငှက်စသော တိရစ္ဆာန်တို့ ခိုက်တိုက်မိခြင်း၊ ခြေချခြင်း၊ လေ ခတ်ခြင်း အကြောင်းတို့ကြောင့် ကြေကျသောအသံ၊ ကြေကျသည်တွင် အဆင့်ဆင့် ထိခိုက်ပြန်၍ ဆင့်ပွားသော အသံ၊ ကျေးငှက်စသော တိရစ္ဆာန်တို့၏ လှုပ်ရှား မြည်တုန်သော အသံ၊ ယင်းသို့ မရေတွက်နိုင်သော လှုပ်ရှားခြင်းကို စူး၍ ဖြစ်သော လေညှင်းလေပြည်တို့သည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အသံတို့ကို သိမ်းဆည်း စုရုံး၍ နားသို့ ရောက်လတ်သော် ဝေးသောအသံ၊ မပြင်းမပြသောအသံ၊ ခြားနားသိသာ မရှိသော အသံတို့လည်း ပြွမ်းနှောလျက်ရှိ၍ မည်သည့်အသံ မဆို မမှတ်သာ။ စိစိကျာကျာ တညံ့ညံ တကြံကြံမျှသာ ထင်သောအသံကိုပင် စုရုံးသိမ်းဆည်း၍ ကြံကြံညံ့ညံ့ ထင်သောကြောင့် ဆည်းကြံကြံ ဟူ၍ သူဟောင်းတို့ ဆိုမိန့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ယင်းသို့ ယူလျှင် ယခင် သိမ်းဆည်းဟူသော အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဆ အက္ခရာ ည သတ် အမြစ်ကား မထင်။

(ညည်း၊ ညည်း)

၃၀၉။ ညဗျည်း ညသတ် သက်သက် ဝိသဇ္ဇနီ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ည အက္ခရာ ည သတ်ကား

“တူးဝပ်ကြောက်ညည်း၊ အပြည်ပြည်ကို၊ ဇွေနှည်လုပ်ကြံ”
 “ငင်းမယ်ယွန်းပြည်၊ စောင်းအပ်သည်ကို၊ ရွံ့ညည်းမကြောက်”

စသည်ဖြင့် ကြောက်ညည်း၊ ရွံ့ညည်း ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် 'ကြောက် ညည်း'ဆိုသည်နှင့် 'ကြောက်ညင်း'ဆိုသည် သဘော တူသင့်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“မူသနည်းဟု၊ ညည်းညည်းတူးတူး”
 “အောင့်တောင့်ညည်းတည်း၊ ပုတ်ခတ်သည်လည်း၊ အိန်အည်း မရွတ်”
 “ဖို့ရွံ့ညည်းတည်း၊ ကြောက်ရွံ့သည်၍၊ သရည်းလေဖွယ်”
 “ငံတံညင်းဖြည်း၊ အပည်းပည်းတိ၊ ကြောက်ညင်းပြေးဝင်”

စသည်ဖြင့် ညည်းထူးသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ညည်း၏ ဟူ

သော ဝိသဇ္ဇနီသံကား ကြည်ညည်း ဝေဒနာ နှိပ်ကော်၍ မခံချီ ညည်းညူသည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်သောကြောင့် တစိတ်ကုံးအံ့သို့ ရှိ၏။

ဥ အက္ခရာ ဥ ဦးခေါင်းရှိသတ်၍ အမြစ်သံကား (ညည့်) မထင်။

(တည်)

၃၁၀။ တဗျည်း ညသတ် ထက်သက် ဝေါဟာရများ

တ အက္ခရာ ဥ သတ်ကား

“မျက်နှာရင်းတည်၊ စူးစူးရည်လျက်၊ ကျင်လည်ရှေးဖျား”

“ရပ်သီးတတည်၊ နတ်ပွဲစည်သား၊ နတ်ပြည်တထောက်”

“သောက်စားချက်တည်၊ စပိုသည်လည်း၊ နတ်ပြည်သို့သာ”

“ကမ္မဆောက်တည်၊ နိဗ္ဗာန်ရည်သည်၊ ပြောကြည်သဒ္ဓါ”

“မီးကျက်စံတည်၊ ရွှေနှင့်ချည်သော်၊ ကျောက်ရည်တက်ဟန်”

“မတူမတည်၊ မျက်ရည်ဖြင့်ဦး”

“ရွှေချည်နတ်ပြည်၊ တာဝတည်ဝယ်၊ ကျင်လည်လေမြောက်”

စသည်ဖြင့် ရပ်တည်သည်၊ ဆောက်တည်သည်၊ တည့်မတ်စွာတည်သည်၊ မတူမတည်၊ တာဝသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ရပ်တည်သည် ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်းကို စူး၍ ဆောက်တည်သည်၊ တူရူ တည့်မတ်စွာတည်သည်၊ စံတည်၊ တူးတည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း အကြောင်းတစိတ် ကုံးအံ့သို့ ရှိ၏။

ဆောက်တည်၊ တူးတည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား စိတ်၏ ရပ်တည်ခြင်းသဘော သာဖြစ်၏။ ထိုတွင်လည်း ဆောက်တည် သည် ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်းကား အဓိဋ္ဌာန် မူခြင်း၊ ကုသိုလ်ဖြစ်စေခြင်း ကိစ္စနှိုက် ထင်၏။ တူးတည်၏ ဟူသည်ကား စိုးရိမ် ပင်ပမ်း ချုပ်ဆည်း၍ စိတ်၏ ရပ်တည်ခြင်း ဖြစ်ကာမျှကို ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

တူရူတည့်မတ်စွာတည်သည်၊ စံတည်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ရပ်၏ တည် တုပ်ခြင်း၊ စိတ်၏ တည်ရပ်ခြင်း၌ပင် ထင်၏။ ထိုတွင် တည့်မတ်စွာ တူရူတည်သည် ကိုလျက် တည့်မတ်စွာတည်သည်၊ တူရူတည်သည်၊ ရွှေရည်မှတ်၍ တည်သည် စသည်ဖြင့် စကားပြည့်စုံအောင် မဆို။ မျက်နှာတည်၍၊ ရင်ပြင်တည်၍၊ လေးဖြင့် တည်၍၊ ပစ်လွှတ်သည် စသည်ဖြင့် တည့်မတ်ခြင်းအသံမပါ။ မျက်နှာဖြင့်၊ ရင်ဖြင့်၊ လေးမြားဖြင့် ဟူ၍ တည်အပ်သောဒြပ်မျှသာ ပါ၍ မျက်နှာ စသည်တို့၏ မတည့် မမတ် တည်ရပ်ကာမထွက်ကိုလည်း မလို။ မျက်နှာ၊ ရင် စသည်တို့နှင့် တည့်မတ်ရာကို သာ လိုအပ်လျက် မျက်နှာတည်၍၊ ရင်တည်၍၊ သွားသည်၊ လေးဖြင့်ပစ်သည် ဟူ၍ သာမညဆိုလေသော်လည်း တည့်မတ်သည် ဟူသော သဘောဝိသေသကို ယူကာ

ဆိုသောအရာဖြစ်၏။ မျက်နှာ၊ ရင် စသည်ဖြင့် ရှေ့ရှုရည်မှတ်၍ သွားသည်။ လေးမြား တို့ဖြင့် ရည်မှတ်၍ ပစ်လွှတ်သည် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရွယ်တော၍ သွားသည်၊ ပစ်လွှတ်သည်ဟူ၍ ဆိုလိုရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ တည်ရပ်ခြင်းကိရိယာကား ကံရှိဖြစ်သောကြောင့် တည်ရပ်လျက်ကို သွား၏။ မဆိုသာသောကြောင့် တည်၍ သွားသည် ဟူသော စကားရင်းမဟုတ်။ ရည်၍ သွားသည်၊ ရွယ်၍ သွားသည်သာ ဆိုလိုရင်း ကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

စံတင် ဆိုသည်နောက်ကား စံနှုန်းလို၍ ထားကာ၊ တည်ရပ်ကာမျှ ထည်သည်၊ တိမ်သည်မဟူ ရသာသောအရာ ဖြစ်၏။ ယင်းမှတစ်ပါး သစ်ပင်တို့အမည်ကို 'တည်' ဆိုသည်ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ ဖြစ်သင့်၏။

ပွဲတည် ဆိုသောအရာကား တည့်မတ်သည်၊ တည်တံ့စွာ ပိုင်းခြားစေလို၍ ထားသည်ဟု အနက်ယူသော် ရဖွယ်ထင်၏။ အမည်နိုက် တည် ဟူသည် ကိုလည်း တည့်မတ်တည်တံ့စွာ ဝေ့စူးတတ်သည် ဟူသောအနက်ယူလျှင် ခေါ်ဝေါ်ကာမျှသာ မဟုတ်၊ အနှုတ္တ ဆိုသင့်၏။ စပ်အင်ကိုလည်း စုံစမ်းရာ၏။

တာဝတိန်ကို

“တာဝတည်ဝယ်၊ ကျင်လည်လေမြောက်”

ဟူ၍ မင်းတရားမယ်တော် ဒေးချင်းတွင် စပ်လေသည်ကား တပါးပျို့ကဗျာတို့နိုက် မထင်။ အဆိုအမိန့်လည်း မတွင်။ လုံးကြီးတင်၊ နသတ်၊ မသတ် အသံနှင့် ဥသတ် အသံလည်း ကွာဝေးသည်။ ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏။

(တည်း၊ တည့်)

၃၁၁။ တဗျည်း ညသတ်သက်သက်၊ ဝိသဇ္ဇနိ ဝေါဟာရများ

ညသတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

- “ကြမ္မာဖြင့်ချည်း၊ ဖြစ်သတည်း”
- “လုံစေသတည်း၊ မိုးလည်းခါးခါး”
- “ရင်သွေးမယ်နည်း၊ တယောက်တည်းကို”
- “တတ်နိုင်အံ့သည်း၊ တစီးတည်းဖြင့်”
- “ခေါက်ခေါက်တိုက်လည်း၊ တချက်တည်းဖြင့်”
- “သာရပွဲချည်း၊ တသွန်တည်းလျှင်”
- “ဖြင့်ညီးပေါ်ပည်း၊ တစုတည်းလျှင်”
- “ကု၏ပစ္စည်း၊ တပုဒ်တည်းဖြင့်”
- “အလိုလည်းနည်း၊ လေးပုဒ်တည်းဖြင့်”
- “ရိုးရိုးစည်းစည်း၊ ရှစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်”

“ပြုသနည်းဟု၊ ချုပ်တည်းစောလောင်း”

“ရသနည်းဟု၊ သည်းလည်းပုစ္ဆာ”

“ခရီးတည်းလည်း၊ မျက်နှာမည်းလည်း၊ တိုက်လှည်းမကျန်”

စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ။ ဖြစ်သတည်း၊ ဖြစ်စေသတည်း ဆိုသောအရာ။ တယောက်တည်း၊ တစီးတည်း၊ တချက်တည်း၊ တစုတည်း၊ တပုဒ်တည်းစသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ။ ညီထွေးလျက်တည်း၊ သူငယ်လျက်တည်း စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ။ တည်းတည်း၊ ချုပ်တည်းသည်ဆိုသောအရာ။ တည်းတည်းရင်းရင်း၊ တည်းတည်းလင်းလင်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ဖြစ်သတည်း၊ ဖြစ်စေသတည်း ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသည် ကိရိယာအနက် အားဖြင့် တူသော်လည်း ဖြစ်သတည်း ဟူသည်ကား ‘ဖြစ်သည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြင့်ပင် ဖြစ်ခြင်းကြိယာအနက် ပြီးပြီးလျက် ‘တည်း’ ဟူသော စကား ယှဉ်ဖက် ပြန်သည်ကား ပြေပြစ်ရုံမျှသာ ဖြစ်၏။ ဖြစ်စေသတည်း ဟူသည်နှိုက်ကား ‘ဖြစ်စေသည်’ ဟူ၍ သာ ဆိုမှု ကာရိုက်အနက် ဝေခြင်းကိရိယာ ဖြစ်၏။ ‘ဖြစ်စေသတည်း’ ဟူ၍ ဆိုမှုကား ဖြစ်ခြင်းကို တောင့်တသော အာသိသအနက် ဖြစ်၏။ ဤသို့တစ်စုံတစ်ထူး၏။

တယောက်တည်း၊ တစီးတည်း စသည်ဖြင့်ဆိုသော အရာကား ထိုထက် မလွန်ဟူ၍ အလွန်ကို မြစ်ခြင်း အဝဓာရဏအနက်။ ဝေသဒ္ဓါကန်သကဲ့သို့ ပိုင်းခြား၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ညီထွေးလျက်တည်း၊ သူငယ်လျက်တည်း စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာကား ‘လျက်ဝစနံ ဝိသေသနံ၊ ကိစ္ဆိအရူစိယံ မတံ’ ဟူသည်နှင့် အညီ လျက်ဟူသော စကားသည် ဝိသေသန၊ အချို့ကား အရူစိ ဟူသည်တွင် အရူစိအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ညီအထွေးသာ ဖြစ်လျက်ပင် ပညာရှိထံ ဆည်းကပ်၍ ဆုံးမ ခံလေသော ကြောင့် ကောင်းစားပိုင်လေ၏ အဓိပ္ပာယ် ဆိုလိုရာ၏။ ထို့ကြောင့် ညီအထွေး ဖြစ်လျက် ဆိုသော စကားသည် အစ်ကိုကြီး ဖြစ်သော်သာ အဖအရာ ကောင်းစားရမည်ကို ညီထွေးဖြစ်လျက်ပင် ကောင်းစားရ၏ ဆိုသော စကားသည် မနှစ်သက်သံ ဖြစ်၍ အရူစိယ အနက်ဆိုသည်ဟု ယူသင့်၏။ ထို အရူစိယအနက်သည် ‘လျက်’ ဟူသော စကားဖြင့်ပင် ပြီးပြီးသင့်လျက် ‘တည်း’ ဟူသော စကား ဖက်ပြန်သည်ကား ပြေပြစ်ရုံမျှသာ ဖြစ်၏။

တည်းတည်း၊ ချုပ်တည်းသည် ဆိုသော အရာသော်ကား မြူးစေသည်၊ ကြပ်စေသည် ဟူသော အနက်နှိုက် ဖြစ်၏။ စာပေတည်းသည် ဆိုသည်လည်း စာဟောင်းစာသစ်တို့ကို ညီမျှစေသောကြောင့် မြူးစေ၊ ကြပ်စေသည်ပင် ဖြစ်၏။

တည်းလည်းတင်းလင်း ဆိုသောအရာနှိုက်လည်း ယခင် ချုပ်တည်းသည် ဆိုသော အရာနှင့် သဘောတူ မြူးစေ၊ ကြပ်စေသည် ဟူသော အနက်တွင် မျက်မြင်ပက်ပါ ဟူသော အနက်ထူး ထင်၏။

တည်းတည်းရင်းရင်း မိကား မြီးစေ ကြပ်စေသည် ဟူသော အနက်သာထင်၏။
တည်းလည်းတင်းလင်း ဆိုမှုကား မျက်မှောက်ဖြစ်၍ အကြပ်အတည်း တွေ့မြင်
ပြောဆိုခြင်း၊ မေးမြန်းစုံစမ်းခြင်း အနက် ထင်၏။ တည်းလည်းတင်းလင်း ဟူ၍
လ အက္ခရာပါ ဆိုမိန့်ခြင်းကား တည်းတည်းသည် ကြပ်တည်းသည် ဟူသော အနက်
သာ ရသင့်လျက် ပြေပြစ်ရုံမျှ ယှဉ်ဖက်သည်လည်း ဟူ၏။

ဥ သတ် အ မြစ်သံသော်ကား

“အလယ်မတည့်၊ ငလှည့်ငလည်”

“မကွက်မလှည့်၊ ရွှေတည့်တည့်ဖြင့်၊ ကြည့်သည့်ယုဂ”

“အင်္ဂါမုန်းတည့်၊ လိုတော်ပြည့်သည်၊ ကင်း၏ တည်ရန်ဘေး
မနှောင့်နှေး”

စသည်ဖြင့် တည့်မတ်သည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

(ထည်၊ ထေရ်၊ ထည်း၊ ထည့်)

၃၁၂။ ထဗျည်း ညသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနိ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

ထ အက္ခရာ ည သတ်သော်ကား

“ပုဆိုးသင်ထည်၊ * ဝါခြည်တမုတ်”

“နှားတရထည်၊ တောင်သူပြည်တွင်”

“ရွှေစက်ကြွလည်၊ အာနန်ထည်နှင့်၊ သုံးမည်ဒေသစာ”

စသည်ဖြင့် ပုဆိုးသင်ထည်၊ အလိပ်အထည်၊ တရထည်၊ သရထည်၊ မထည် ဆို
သော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ပုဆိုးသင်ထည်၊ အလိပ်အထည် ဆိုသည်တို့ကား ပုဆိုးအင်္ကျီ စသည်ဖြင့်
အထည် ဖြစ်ထိုက်သော အသုံးအဆောင်ကို ဆိုသောအရာမျှသာ ဖြစ်၏။ နှားတရ
ထည် ဆိုသည်ကား နှားနှင့်မပြား ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၍ ‘တထေဝ’ ဆိုသင့်သည်
တွင် တချို့ ‘တထေရ’ ဟူ၍ ဆိုကုန်သည်နှင့်တူစွာ တထေရထည် ဟူ၍ ရှေး
သူဟောင်းတို့ ဆိုမိန့်သော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ ယခု ကာလကား ‘တရထည်’ ဟူသော
ဆိုမိန့်ခြင်း မထင်။ တိမ်မြုပ်သည် ဖြစ်၏။

သရထည် ဟူသည်ကား စေတီတော်၏ အမည်မျှသာ ယူသင့်၏။

အာနန်ထည် ဟူသည်နှိုက်ကား ထေရ် သဒ္ဓါနှင့်အညီ သုဝေထိုး ထ အက္ခရာကို
ရ သတ် ရေးလိုလျက် ည သတ်အသံ ရွတ်ဖတ်လေသည် ဖြစ်၍ ည သတ် စပ်အင်

* အချို့ခွဲ၌ ဝါချည် ရှိသည်။ အပိုဒ် ၃၀၆တွင် အရစ်၌ ဆရာတော် အကိုးထုတ်သည်ကို
သတိရှိသင့်သည်။

ပြုပါသည်သာ ဆိုသင့်၏။ ည သတ် စပ်အင်ရှိသည်ကို လည်းကောင်း၊ ည သတ် အသိ ရွတ်ဖတ်လေသည်ကိုလည်းကောင်း လှူပြုန်းတို့ ဖတ်သာရာကိုလိုက်၍ ည သတ် ရေးသော်လည်း သင့်ဖွယ် ထင်၏။ သရထည့် ဘုရားကိုလည်း သာရထေရ ဟု မာဂဓ ဘာသာ ဟူ၍ နည်းတူ ရ သတ် ရေးသော်လည်း သင့်ဖွယ်ထင်၏။ ဆင်ခြင်လေ။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီ အသံသော်ကား

“ညစ်ကျိမည်းမည်း၊ အထည်းထည်း၊ အနည်းဝတ်တထည်”

ဟူ၍ သတ်ပုံဟောင်းတွင် ဆိုသည်နှင့်အညီ ညစ်ညစ်ထည်းထည်း ဆိုသော အရာသာ ထည်းထည်း ဆိုသောအရာသာ ထင်၏။ အထည်းထည်း ဟူသည်ကား စာဟောင်း တို့နှိုက် အစပ်အဟပ် နည်းအံ့သည်။ သဘောသော်ကား ‘အညစ်အကြေး လွှမ်းထပ် သည်’ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံသော်ကား

“မြတ်ပြတ်ထွက်ကြည့်၊ ပစ်လျှင်ထည့်သော်၊ နှိုင်းရှည့်မရ”

“ထိုတွင်အပြည့်၊ ဓာတ်တော်ထည့်၍၊ နှိုင်းရှည့်မမြော်”

စသည်ဖြင့် ပြုထည့် မှုထည့်သည် ဆိုသောအရာထည့်သွင်းသည် ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ပြုထည့် မှုထည့် စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာသည် တိုက်တွန်းခြင်းအနက်၊ အဆောတလျင် ပြုမှုသည် ဟူသော အနက် ထင်၏။ ပြုစေ မှုစေလိုသော သူကို မျက်မှောက်ထား၍ ‘ပြုထည့်လော၊ မှုထည့်လော’ ဆိုသည်နှိုက်ကား အဆောတလျင် ပြုမှုစေလို၍ တိုက်တွန်းသော အသံထင်၏။ ပြုထည့်လေသည်၊ မှုထည့်လေသည်၊ ပစ်ခတ်ထည့်လေသည် စသည်ဖြင့် ဆိုခြင်းကား တိုက်တွန်းသံမထင်။ အဆောတလျင် ပြုမှုလေသည် ဟူသော အနက်သာထင်၏။ စကားမလွဲကြလျက် အက္ခရာအားဖြင့် အနက် တစိတ်ကွဲကို သတိ ရှိစေလို၍ ပမာဏ မမူလောက်လျက် ဖော်ရေးလိုက် သည်။

(နည်၊နည်၊ နည်း၊နည်)

၃၁၃။ နုပျဉ်း ဟုဆုံး၊ ညသတ်သက်သက်၊ ဝိသဇ္ဇနီ၊ အောက်မြစ်၊ ဝေါဟာရများ

န-အက္ခရာ ညသတ်နှိုက်ကား

“ရေနောက်မှန်နည်၊ သားဆေးရည်သို့၊ မကြည့်မောဟ”

“ရွာလိုမှန်နည်၊ ပြာသိုဟူသည်၊ ကြစည့်တူရည်”

“ကျောက်စက်မြရည်၊ အနည်ပုပ်ပုပ်”

“ရပ်ခွင်ထူးလည်၊ ပင်ရထည်က၊ ဇာနည်ဖြူဆွ”

စသည်ဖြင့် အမှန်အနည်၊ အညစ်အနည်၊ ဟန်ပန်မှုနည်၊ အာဇာနည် ဆိုသောအရာ နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် အာဇာနည် ဟူသည်ကား အာဇာနေယျ ဟူသော မာဂဓ ထင်သော ကြောင့် မြန်မာမှုသက်သက် မဟူရ။ မာဂဓနှင့်အညီ ယသတ်လိုလျက် ပစ္စယကို ပစ္စည်း၊ နယကို နည်းဟူ၏။ သို့ ညသတ် စပ်အင်ထားလေသည့် ဖြစ်၏။ အာဇာနေယျ ဟူသော ပါဠိ၏ အနက်ကို ထင်စေခြင်းငှာ ဝိဂြိုဟ်လှစ်အံ့။ ‘အာဘူသော ဇာနာတိတိ အာဇာနေယျော’ ယော သတ္တော၊ အကြင်သတ္တဝါသည်။ ကာရဏာ ကာရဏံ၊ အကြောင်းဟုတ် မဟုတ်ကို။ အာဘူသော၊ လွန်စွာ၊ တနည်းစား လျင်စွာ၊ တနည်း ထား ကောင်းစွာ။ ဇာနာတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထိုသို့ အကြောင်းဟုတ် မဟုတ်ကို လွန်စွာ၊ လျင်စွာ၊ ကောင်းစွာ သိတတ်သောကြောင့်။ သောသတ္တဝါ ထို သတ္တဝါသည်။ အာဇာနေယျော၊ အာဇာနေယျ မည်၏။

လူဖြစ်အံ့ ဒိဏာသဝ၊ တိရစ္ဆာန်ဖြစ်အံ့ ဆင်သော် ဆဒ္ဒန်မျိုး၊ မြင်းသော် သိန္ဓော အမျိုးနှိုက်သာ မုချ ရသင့်၏။ ဥပစာအားဖြင့်ကား လူဝိသေသ၊ တိရစ္ဆာန် ဝိသေသ တည်တံ့ခြင်း ဂုဏ်အထူး ရှိသည်ကို ယူသင့်၏။ မှတ်ဖွယ်ထင်၍ ချပ်လိုက်သည်။

န-အက္ခရာ ဟဆုံး၊ ညသတ်ကား

- “လကျာမြန်ပြည်၊ ရှာဖွေနှည်သော်၊ ငါးမည်အင်နှင့်”
- “မိရူဖန်လည်၊ ဖွေနှည်စိစစ်”

စသည်ဖြင့် ဖွေနှည်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

န-အက္ခရာ ညသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “အလိုလည်းနည်း၊ လေးပိုဒ်တည်းဖြင့်၊ * ပေါင်းစည်းလုံးခြုံ”
- “ဖျော်ကြများနည်း၊ မကြည်းမပြစ်”
- “ဆရာသင်နည်း၊ နိဿရည်းကို၊ ငါလည်း တတ်ချင်ချင်သတည်း”
- “သက်ယုတ်သေနည်း၊ သည်နယ်ချည်းဟု၊ လန့်ကြည်းထိတ်လ”
- “ဖြစ်ပူးလိမ့်နည်း၊ အံ့ဖွယ်ချည်းဟု”
- “လာလသည်နည်း၊ ကျော်သည်းမြေပြင်”
- “ကေရှင်စုလည်း၊ မြပန်းစည်းကို၊ လင်နည်းစောထွဋ်”
- “လေးယောက်မောင်နည်း၊ သားခမည်းတို့၊ လက်တည်းနှင့်ပြီ”

စသည်ဖြင့် နည်းပါးသည်၊ နည်းနာနယ၊ ဖြစ်လိမ့်နည်း၊ သွားလိမ့်နည်း စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ၊ လင်နည်း၊ မောင်နည်း စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

* အချို့ မူနှိုက် ပေါင်းဆည်း ဖြစ်နေသည်။ အပိုဒ် ၃၀၇ စည်းကာရန်တွင် အကိုးပြုခဲ့သည်။

ထိုတွင် နည်းနာဟူသည်ကား နယသဒ္ဓါကို စွဲမှီသော အရာဖြစ်၍ မာဂဓ
ဘာသာ မူလဖြစ်၏။

လင်နည်း၊ မောင်နည်း၊ မယ်နည်း၊ ရှင်နည်း စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာကား
စုံမက်မြတ်နိုးသဖြင့် ရှေးသူဟောင်းတို့ ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်၏။ နည်း၏၊ များ၏၊
ဟူသည်ကား အတိုင်းအရှည်တို့ကို ဆိုသော စကားတည်း။

ဖြစ်လိမ့်နည်း၊ သွားလိမ့်နည်း၊ ဖြစ်သနည်း၊ သွားသနည်း၊ ဖြစ်အံ့နည်း၊ သွားအံ့
နည်း စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းကား မေးခြင်းအနက် ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံ ဝေဟာရကား

“မအားချည့်နည့်၊ ကြည့်လည်းမမြော်”

ဟူ၍ ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် နံနံသည် နံသည် ဆိုသောအရာဖြစ်မူ

“ထိတ်လန့်နဲ့နဲ့၊ ကြင်းမဲ့ပြည်တွင်”

“ကျောက်ညောင်းတုန်းလဲ၊ မြေကြီးနဲ့မျှ၊ လေးဆယ့်ငါး ယူဇနာ”

စသည်ဖြင့် နောက်ပစ်အန္တဝယ် ဆိုခဲ့သည်နှင့်အညီ နောက်ပစ်လို၏။ ဤနှိုက်
ညသတ်ရုံသည်ကို လိုက်၍ ယူမူ ‘ချည့်သည်’ သာ ဆိုသင့်လျက် စနသည်၊ ကျနသည်၊
ရှုနသည်၊ သာနားသည် ဆိုသောအရာတို့နှိုက် န အက္ခရာ အနက်မရ၊ ဖက်ကာမျှ
ဆိုသကဲ့သို့ ပြေပြစ်ရုံ ဖက်သည်သာဟု ယူမူ သင့်ရာ၏။ ဆုတောင်းခန်းသည်
အသတ်ညီ များပေသောကြောင့် မပျက်အောင် ယူလိုက်သည်။

(ပည်း၊ ပျည်း၊ ပြည်၊ ပြည်း၊ ပြည့်)

၃၁၄။ ပဗျည်း ယပင့် ရရစ် ညသတ်သက်သက် အောက်မြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ
ဝေဟာရများ

ပအက္ခရာသက်သက် ညသတ် ဝိဇ္ဇနီသံကား

“ဖြင်ညီး ပေါပည်း၊ တစုတည်းလျှင်၊ ရေကြည်းပန်းမျိုး”

“ဖြင်၏ ပေါပည်း၊ လုံးစည်းကိုယ်လက်”

“အစစ်ကိုများနည်း၊ သားခမည်းလည်း၊ ကမ္မည်းတင်လောက်”

“စေလေသည်လည်း၊ ကမ္မည်းတပ်ကာ”

“ရွှေတောင်ရပည်း၊ ရေယဉ်သည်လည်း၊ တန့်ကြည်းမင်င်”

စသည်ဖြင့် ဖြင်ပည်း၊ ပေါပည်း၊ လိပ်ကမ္မည်း၊ *အရပ်အမည်ရပည်း ဆိုသော
အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဖြင်သည်၊ ပည်းသည်၊ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား များ
သည်ကို ဆိုလိုသော ရှေးသူဟောင်းတို့၏ ဝေဟာရ ဖြစ်၏။

* ယခုအခါ ပြည်၊ ရတဲရပ်၊ (ရွာတဲ)ဟု အခေါ်ရှိသည်။

ပအာက္ခရာ ယပင့် ညသတ်ကား

“ပျိုပျိုပျည်ပျည်၊ ချစ်မှုနည်နှင့်၊ ရှည်ရှည်သို့စင်”
“စိုးစိုးပျည်ပျည်၊ ချစ်မှုနည်နှင့်၊ လည်လည်ပတ်ပတ်”
“ဟင်းရမ့်တော်ပျည်၊ ညွန့်ရှည်ကညီ”

စသည်ဖြင့် ပျိုပျိုပျည်ပျည်၊ စိုးစိုးပျည်ပျည်၊ ဟင်းရမ့်တော်ပျည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် အချို့ရစ်လျက်ရေးကုန်၏။ ပျိုပျိုပျည်ပျည် ဆိုသော အရာသည် ပျူပျူပျူပျူ ပျောင်းပျောင်းညံ့ညံ့ ဆိုသောအရာနှင့် နီးချေသည်။ စိုးစိုးပျည်ပျည် ဟူသည်လည်း နည်းတူသင့်၏။

“သွားပျည် နေပျည်၊ ဤနှစ်လီတွင်”

ဟူ၍ စပ်သည်လည်း ‘ပျိုပျည်၊ စိုးပျည်’ ဟူသကဲ့သို့ သွားပျော်နေပျော် ဟူသော အနက်အားဖြင့် ပျောင်းပျ ပျော့ညံ့သော အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

ပအာက္ခရာ ရစ်၍ ညသတ်ကား

“သာဝတ္ထိပြည်၊ ပျော်ပင်စည်မှ၊ မရှည်ထွန်နီး”
“ပမာမည်သည်၊ ရှာဖွေနည်သော်၊ သွေးပြည်ကျိကျိ”
“ပတ္တမြားတချည်။ ဆံတပြည်သို့”
“မည်သောထူးလည်၊ ပန်တံစည်သား၊ လေးပြည်ပြည်သင့်”

စသည်ဖြင့် ရွာပြည်၊ သွေးပြည်၊ တုံပြည်၊ လေပြည် ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် လေပြည် ဆိုသောအရာကို ယခင် သွားပျည်၊ နေပျည်ဟူသကဲ့သို့ ပျော် ပါးခြင်းအနက် မယူမူ၍ မပြင်းမပြ ပြေပြစ်သည် ဟူသောအနက် ယူကောင်းဖွယ် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“သန့်စင်ဦးပြည်း၊ သင်တုန်းလှည်းသို့၊ သိမ်းဆည်း၊ ကုန်ကြောင်း”
“ချင့်ကွက်ဦးပြည်း၊ ကုလားကျည်းလည်း”
“ကွက်နှံမနည်း၊ ငှက်တင်ကျည်းသို့၊ ပြည်းပြည်းစင်လိမ့်”
“ရှင်အရည်းလည်း၊ ပြည်းစင်မယုတ်”

စသည်ဖြင့် ပြည်းပြည်းစင်သည်၊ ဦးခေါင်းပြည်းသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“ပညာပွဲပြည့်၊ ငါးနှစ်ရှိလျက်၊ တပည့်များထွတ်”
“ဂုဏ်ရည်သန့်လှည့်၊ လိမ္မာပြည့်သည်၊ တပည့်ခြောက်သောင်း”
“နှိုင်းဆမရှည်၊ စုံပြည့်ဤသို့”

စသည်ဖြင့် ပြည့်ဖိုးသည်၊ ပြည့်ဝသည်၊ ပြည့်စုံသည် ဟူသော အမြစ် အရစ်သံ၊ တပည့်ဟူ၍၊ ပသတ်သက်သက် ရေးသင့်သောအရာ ထင်၏။

(ဖည်၊ ဖြည်း၊ ဖြည့်)

၃၁၅။ ဖဗျည်း အရစ် ညသတ်သက်သက် ဝိသဇ္ဇနီ အောက်မြစ်
ဝေ ဟာရဗျား

ဖအက္ခရာ ညသတ်ကား

“ရက်လံရှောင်ဖည်၊ ဖက်စံခေါင်တည်”

“သုံးဆယ်တလည်၊ ဘုံကိုဖိ၍၊ အပြည်ပြည်ထွက်”

စသည်ဖြင့် ရှောင်ဖည်၊ သွေဖည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဖ အက္ခရာ ရစ်၍ ညသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“စေ့စေ့သာဖြည်း၊ လျောက်ရုံး စည်းသည်”

“ငုံတုံညင်ဖြည်း၊ အပည်းပည်းတည့်၊ ကြောက်ညည်းပြေးဝင်”

“ယုယပြန်ဖြည်း၊ နာဖွယ်ချည်းတည့်၊ မယ်လည်းသို့လိုက်”

“ဆယ်ခုပစ္စည်း၊ တဖြည်းဖြည်းလျှင်၊ ရွှေတည်းနှောက်တုံ”

စသည်ဖြင့် ဖြန့်ခြင်း၊ ဖြည်းသာဖြည်းညင်း ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သောအသံသည်ကား

“ဆိုသာမှာလှည့်၊ သူ့ ကိုဖြည့်သား၊ ဟုတ်တည့်မှန်စွာ”

“ကြံကြံကြည့်ကြည့်၊ ပညာဖြည့်သည်၊ တပည့်ခြောက်သောင်း”

“ပျူငှာမဖြည့်၊ သလည့်သလွင်း”

စသည်ဖြင့် ပြည့်စေသည်၊ ဖြည့် ဆိုသော အရာသာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ပြည့်သည်ကား သယံဇာတ အလိုအလျောက် ပြည့်ခြင်းဟူသော သုဒ္ဓ
အသံ၊ ဖြည့်သည်ကား ပြည့်စေခြင်းဟူသော ကာရိုက်သံအားဖြင့် ပြားသော်လည်း
အချို့သောအရာနှိုက်သော်ကား နှစ်ပါးသောအနက်ပင် သင့်ဖွယ်ထင်၏။ ကြံကြံ
ကြည့်ကြည့် အားထုတ်၍ ပညာကို ပြည့်ဖို့သည် ဟူသော အနက်၊ ကြံကြံကြည့်
ကြည့် အားထုတ်သဖြင့် ပညာကို ဖြည့်သည်ဟူသော အနက်။ ဤသို့ အနက်နှစ်ပါး
သင့်ဖွယ် ထင်၏။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် အနက်နှစ်ပါးသင့်မည်၊ တပါးသင့်မည်ကို
စူးစမ်း ဆင်ခြင်ရာ၏။

(မည်၊ မည်း)

(မြည်၊ မြည်း၊ မြည့်)

၃၁၆။ မဗျည်း အရစ် ညသတ် သက်သက် အောက်မြစ် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေ ဟာရဗျား

မ အက္ခရာ ညသတ်ကား

“ဉာဏခြောက်မည်၊ တုကင်းစည်တိ”

“လူ့ဘောင်နတ်ပြည်၊ ရပ်သုံးမည်ကို”

တတိယအကြိမ်

“သိကြားပေးသည်၊ အမည်ကား၊ မွန်ရည်ဘူရိဒတ္တတည်း”

“ဆောင်အံ့မရည်၊ ပြေးမည်ငင်ငင်”

စသည်ဖြင့် တမည်၊ နှစ်မည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ၊ အမည်အရည် ဆိုသော အရာ၊ လာမည် သွားမည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် တပါး နှစ်ပါး၊ တခု နှစ်ခု၊ တဦးနှစ်ဦး စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်မည့်အတွက်ကို တမည် နှစ်မည်ဆိုသောအရာနှင့် အမည်အရည် ဆိုသောအရာ တစိတ်ကွဲဖွယ် ထင် ၏။ သွားမည် လာမည် ဆိုမိန့်ခြင်းကား အနာဂတ်ကိုရိယာဖြစ်၍၊ ‘သွားလတ္တံ့၊ လာလတ္တံ့’ ဟူသော အနက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“နက်နက်မည်းမည်း၊ ကြောက်ဖွယ်ချည်းလျှင်၊ ပေါ့ပည်းသင်္ချေ”

“အဖေမည်း၊ ဝမ်းမနည်းနှင့်၊ ဆည်လည်းယူလင့်”

စသည်ဖြင့် နက်နက်မည်းမည်း၊ အဖြူအမည်း၊ ခမည်းဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

မ အက္ခရာ ရစ်၍ ည သတ်ကား

“သံထင်ရင့်ရည်၊ ငှက်ငယ်မြည်သည်၊ ရှေ့ပြည်စိုးတည့်သာတော့၏”

“တုကင်းစည်တိ၊ တီးမြည်ကြဲကြဲ”

စသည်ဖြင့် တွန်မြည်သည်၊ ဆိုမည်၊ အသံမြည်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ကျွန်သင်း နွား မြည်း၊ လှည်းနှင့်ဝန်တင်”

“ဝန်တင်နွားလှည်း၊ မြင်းနှင့်မြည်း၊ တောင်ကြည်းသွားလှည့်လည်”

စသည်ဖြင့် မြင်း၊ မြည်းဆိုသော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“မုန်းထားတုံလှည့်၊ ငါလျှင် ကြည့်က၊ မြည့်မြည့်ဖွဲ့ပြာ”

“ခတ်တက်စောင်းလှည့်၊ ကျွန်ပိကြည့်က၊ မြည့်မြည့်လည်းကျေ”

စသည်ဖြင့် မြည့်မြည့်ကျေသည်၊ မြည့်မြည့်ဆွေးသည် ဆိုသောအရာနှိုက် ထင်၏။

(ရည်၊ ရည်း၊ ရှည်)

၃၁၇။ ရမျည်း ညသတ် သက်သက် ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

ယ အက္ခရာ ည ဦးခေါင်းထုတ် သတ်သော အသံဝေါဟာရကား မထင်။

ရ အက္ခရာ ည သတ်ကား

“နွားမနှိုရည်၊ ချိုနှိုက်တည်ဟု”

“ရွဲရွဲဆီရည်၊ ထွက်စိမ့်သည်ဟု”

“ရွှေစင်ငွေရည်၊ ဖန်ရည်လျှံထွန်း”

- “ကျောက်စက်မြရည်၊ အနည်ပုပ်ပုပ်”
- “မာန်လက်ရည်၊ ညည်းညည်းလည်မျှ၊ အောင်စည်ဆော်ခတ်”
- “လျော်အုံလည်းရည်၊ မြီးဆောက်တည်လျက်၊ ချမ်းကြည်သီတာ”
- “မှန်းထားမည်ရည်၊ နတ်အိမ်တည်လျက်၊ အကြည်အညို”
- “မျက်နှာရင့်တည်၊ စူးစူးရည်လျက်”
- “မိုးစွန်တိမ်ခြည်၊ အိမ်သို့ရည်လော့”
- “သူ့သားထူးလည်၊ သူ့သွေးရည်မူ၊ မတည်မည်”

စသည်ဖြင့် ရွှေရည်ငွေရည်၊ မိုးနှင့်ရည်စသော ဆိုမိန်ခြင်း၊ နှုတ်ရည် လက်ရည်၊ အသွေးအရည်၊ ခန့်ရည်သည်၊ အမည်အရည် ဆိုမိန်ခြင်းတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ရွှေငွေ စသည်တို့၏ အရည်အသွေး၊ အရည် ဟူသော စကား၏ သဘောအနက်ကို အောက်နှိုက် ထုတ်ခဲ့ပြီ။ နှုတ်ရည် လက်ရည် ဟူသည်ကား အရည် အသွား အစွမ်းသတ္တိကို ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ခန့်ရည်သည်ဆိုသော အရာကား နှလုံးဖြင့် ရွယ်တော တတ်မှတ်သည် ဟူသော အနက်ဖြစ်၏။ အမည်အရည် ဟူသည် နှိုက်ကား အမည်သာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်လျက် ယှဉ်ဖက်ကာမျှ ရ အက္ခရာပါ ဆိုမိန်သည် ဟူသင့်၏။ အမည် ဟူသည်ကား သမ္မုတိပညတ်၊ အရည် ဟူသည်ကား အစွမ်း သတ္တိဟူ၍၊ ခြားနားလျက်ယူလည်း သင့်ဖွယ်ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “နိဗ္ဗာန်ကိုချည်း၊ ရည်းလျက်ပင်”
- “စိုးရဟန်းချည်း၊ ရှင်တင့်ရည်းသည်၊ နတ်လည်းကာလ မှန်စေတုံ”
- “ကြမ္မာကိုချည်း၊ မှတ်ထင်ရည်းသည်၊ ကျင့်နည်းသွမ်းဆုံး”
- “ဖိုရွှံညည်းတည်း၊ ကြောက်ရွံ့သည်၍၊ သရည်းလေဖွယ်”
- “ဝေးရပ်ကျော်သည်၊ ပိတ်စရည်းက၊ ရွှေချည်းတင်ကာ”
- “ကမ္မစရည်း၊ သမာသ်နည်းဖြင့်”
- “ဆရာသင်နည်း၊ နိဿရည်းကို၊ ငါလည်းတတ်ချင်ချင်သတည်း”
- “စေ့မြေသိပ်သည်၊ ရွှေရွှေဆည်းသော်၊ စရည်းအိုးခွက်”

စသည်ဖြင့် တင့်ရည်း၊ ထင်ရည်းသည်၊ သရည်းသည်၊ အိုးစရည်း၊ အရပ်မည်ပိတ် စရည်း၊ နိဿရည်း၊ ကမ္မစရည်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် တင့်ရည်းသည် ဟူသည်ကို တင့်တယ်သော အရည်အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝိသဇ္ဇနီ မပါ သဘောယူသင့်၏။ ထင်ရည်းသည် ဟူသည်နှိုက်လည်း မှတ်ခန့်ရည်သည်ဟူ၍၊ ဝိသဇ္ဇနီ မပါသလည်းကောင်း သဘောယူသင့်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို မှတ်ရည်လျက်၊ ကြမ္မာ ကိုချည်း မှတ်ရည်လျက်ဟူ၍၊ သဘော ထင်သာ၏။

သရည်းသည် ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းကား အောင်သည်၊ ရှုံးသည်၊ ရုံးသည်၊ ကြောက်သည် မဟူရာ၊ တူမျှသောနေခြင်းကို 'သရေသည်' ဆိုသည်။ ထို သရေသည်ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် သဘောကျ တူသည်တွင် တစိတ်မျှ ကွဲသင့်၏။ ကွဲဟန်ကား သရေသည် ဟူသော စကားခွန်းကား ရုံးသည်၊ ကြောက်သည် မဆိုရ။ တူမျှသော စိတ်ဖြင့် ပြောနေကြကာသာ။ သရေသည် ဟူသော စကားခွန်းကား စိတ်မပြေကြလျက် အပန်းအညောင်းဖြေလို၍ မျက်နှာမယှဉ် ရုံးကားရုံမျှကဲ့သို့သာ ရှိ၍ တစိတ်မျှသာ ကွဲသင့်၏။

အိုးစရည်း၊ ပိတ်ရည်း ဟူသည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှသာကဲ့သို့ ရှိ၏။

နိဿရည်း ဟူသည်ကို နိဿယဘု ပါဠိရှိ ရှိဘိုင်း ယခုကာလ နိဿယ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ကမ္မစရည် ဟူသည်တို့ကား ကမ္မစာရယ ဟူသော ပါဠိကို စွဲမှီ၍ ဆိုမိန့်သော အရာ ဖြစ်၏။

ရ အက္ခရာ ဟဆွဲ ညသတ် အမြစ်ကား

“ထောက်ထားနှိုင်းရှည်၊ မင်းရိပ်ကြည်၍၊ မင်း၏စိတ်ညဉ်”

“နှစ်ပါးနှိုင်းရှည်၊ နှုန်းလာလှည့်လည်း၊ ပြုံးပြည့်လတ္တံ့”

“နှိုင်းဆမရှည်၊ စုံပြည့်၍သို့”

စသည်ဖြင့် နှိုင်းရှည်သည်၊ ဖက်ရှည်သည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ နှိုင်းရှည် နှိုင်းရှဲဟူ၍ ညသတ် နောက်ပစ် ထူးဟန်ကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။

(လည်၊ လည်၊ လှည်း၊ လှည့်)

၃၁၈။ လပျည်း သက်သက်၊ ဟဆွဲ၊ ညသတ်၊ အောက်မြစ်
ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

လ အက္ခရာ ညသတ်ကား

“မကြိုက်မလည်၊ မကြည်မညို”

“တထူးတလည်၊ သူ့လင်ရည်နှင့်၊ စံတည်ပမာ”

“ရပ်ခွင်ထူးလည်၊ ပင်ရထည်က၊ ဇာနည်ဖြူဆွ”

“မိုးကထွေလည်ဘိသောကြောင့်၊ စိုးရလေသည် ရှိသောကြောင့်”

“ထွေလည်နှိုးလှည့်ကြားတော့၏၊ ဆွေသည်မျိုးရှည်များတော့၏”

“ပျက်စီးသန်လည်၊ နတ်ရှူးသည်ဟု၊ မတည်မတံ့”

“မီးရှူးပန်လည်၊ ဖွေနှည်စိစိ”

“လော်လော်လည်လည်၊ အတည်မကျ”

“ရွေလျက်ဟူသည်၊ အမှတ်တည်၍၊ လော်လည်ယောက်ျား”

“သွားလားရာသည်၊ စုံစည်သည်လည်း၊ ရင်ရှည်အသံ”
 “တကောင်းမလည်၊ ရှမ်းပြည်ဝေးရပ်”
 “ခုတ်ဖြတ်ဦးလည်၊ ရေမကြည်တည့်၊ စက်ခြည်ဝင်းပြောင်”
 “သံလေးပျံ့ကြည်၊ မှာလိုက်သည်ကို၊ နားလည်စိုက်ရိုက်”
 “ငလျင်လည်၊ တည်သည်တို့အား”
 “တုတ်ကုနှောင်ချည်၊ ဘုံသုံးမည်ဝယ်၊ ကျင်လည်သောအား”

စသည်ဖြင့် ကျင်လည်၊ အရပ်မည်မလည်၊ ဦးလည်၊ လော်လည်သည်၊ လှည့်လည်သည်၊ ထူးလည်းထွေလည်၊ ဆုတ်လည် ဟူသော အရာတို့၌ကံ ထင်၏။

ထိုတွင် ထူးလည်၊ ထွေလည် ဟူသည်တို့ကား ‘ဆန်းလည်သည်’ ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဆုတ်လည်သည် ဟူသည်ကား တုံ့၍ ပြန်သည်ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။

အရပ်မည်မလည်၊ ဦးလည် ဟူသည်တို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ဖြစ်သင့်၏။ မျက်စိသန်လည် ဟူသည်ကား လှည့်လည်သည်ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ကျင်လည်၏၊ ဟူသည်ကား ကျွမ်းကျင်သည် ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။ နားလည်၏၊ ဟူသည်ကား သဘောအနက်ကို သိ၏၊ ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။ လော်လည်၏၊ ဟူသည်ကား လျှပ်ပေါ်သည်၊ မငြိမ်မဝပ် လော်လည်သည် ဆိုလိုသော အရာဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် သဘော အသီးသီး ကွဲပြားဟန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

လှည့်လည်သည် ဟူသော သဘောမျှသာ အရမပြားကောင်း သကဲ့သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၍ စိတ်လိုက်ရေးသည်။

ထို၌ကံ ဝိသဇ္ဇနီသံကား
 “ခရီးတည်လည်း၊ မျက်နှာမည်းသည်၊ တိုက်လည်းမကျန်”
 “* အိမ်စိုးတလည်း၊ စွန်သည်းတထောက်”
 “ငလျင်တော်လည်း၊ စနည်းတပေါင်း”
 “ရောင်ဆင်ဆုံဆည်း၊ စုလည်းဆံထုံး”
 “ရှုတယဉ်သည်း၊ စိတလည်းကို၊ မဲ့ခြည်းထားမြို့”
 “ခယတိမ်းလည်း၊ ချစ်သည်ချည်းကို၊ ခမည်းမကြားဖူးလှည့်လော”
 “တောင်ဘိမလည်း၊ စည်လည်သည်းနှင့်၊ ကျင့်နည်းကျင့်ဝတ်”
 “ငါတုံသည်လည်း၊ သားတို့နည်းလျှင်၊ ပစည်းမခင်”
 “ယုယပျံ့ပြည်း၊ နာဖွယ်ခြည်းတည့်၊ မယ်လည်းသို့လိုက်”

* ဆီးသီးကို ရှေးက ‘စူး’ ဟု ရေး၏။ ဆီးသီး၊ တလည်းသီးကို ဆိုသည်။ အချို့မူ၌ ‘ချီး’ ဟု ရှိသည်။ မသင့်။ အပိုဒ် ၁၂၉ ရှု။

စသည်ဖြင့် ရေကျ တည်း၊ အိမ်စိုး တည်း၊ ဆံစုလည်း၊ တော်လည်းသည်၊ တိမ်းလည်းသည်၊ ခရီး တည်းလည်း၊ အလပ် ဟည်းလည်း ဆိုသော အရာ၊ ငါတို့ သည်လည်း၊ မယ်လည်း စသည်ဖြင့် သမုစွည်း အနက် ဆိုကောင်းသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် သစ်ပင် ရေကျ တည်း၊ ဆံစုလည်း၊ တော်လည်းသည် ဆိုသော အရာ ကား ပညတ်ကာ မျှသာ ယူသင့်၏။ ဆံစုလည်း ဟူသည်နှိုက် ဆံ အစု တိမ်းလည်း သည်ဟူသော အနက်ယူသော် ရကောင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ခရီး တည်းလည်း ဟူသည်ကို ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။

ဟည်းလည်း ဟူသည်ကား ဟင်းလင်း ဟားလား ဟူဆကဲ့သို့ လွတ်လပ်သည် ဟူသော အနက်ပင်။ ထိုတွင် လ အက္ခရာကား ဖက်ယှဉ်ကာ မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ဟက်လက် ဟားလား ဆိုသည် နှိုက်လည်း နည်းတူ ဖြစ်သင့်၏။

ငါတို့သည်လည်း စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာနှိုက် သမုစွည်းအနက် ဖြစ်ဟန်ကား ငါ့ သားတို့ တော ထွက်ကုန်ပြီ။ ငါ့ သားတို့နည်း ငါလည်း တော ထွက်အံ့ ဟူ၍ တော ထွက်ခြင်း အနက်ကို ပေါင်းခြင်း၊ ဆည်းခြင်း အနက် ဖြစ်သောကြောင့် သမုစွည်း အနက် ဟူသည်။ ထို သမုစွည်း အနက်ကား ဆို ပြီးသည်ကို ဆည်းမှု၊ ဝုတ္တ သမုစွည်း၊ မဆိုသေးသည်ကို ဆည်းမှု အဝုတ္တ သမုစွည်း၊ ဆိုပြီး မဆိုသေး နှစ်ရပ် ကိုပင် ဆည်းမှု ဝုတ္တ ဝုတ္တ သမုစွည်း။ ဝုတ္တ သမုစွည်းကို သမ္ပိဏ္ဍနလည်း အမည် ပေး၏။ ဤမှ တပါး သမ္ဘာ ဝနာ အနက်၊ ဂရဟာ အနက် စသည် ဖြင့်လည်း များသေးစွာ။ သဒ္ဒါ ကျမ်းတို့နှိုက် တွေ့လေ အံ့သည်ကို လည်းကောင်း၊ ကျယ် အံ့သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ မရေးပြီ။

လ အက္ခရာ ဟဆွဲ ညသတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

- “ခေါက်ခေါက်တိုက်လှည်း၊ တချက်တည်းဖြင့်၊ တော်လည်းသံအိုင်”
- “ရေမြေသိမ်းဆည်း၊ ရန်ထိပ်လှည်းသား၊ ခမည်းတော်ရင်း”
- “သန့်စင်ဦးပြည်း၊ * သင်တုံးလှည်းသို့၊ သိမ်ဆည်းကုန်ကြောင်း”
- “ကျန်သင်းနှူးမြည်း၊ လှည်းနှင့်ဝန်တင်”
- “မထားသည်ခြည်း၊ သဲလှည်းကောက်ရိုး”

စသည်ဖြင့် လည်းစေသည်ကို လှည်းသည် ဆိုသော အရာ၊ လှေလှည်း ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုတွင် အမြစ်သံကား

- “မပြုစလှည်း၊ လူ၏ ခန္ဓာ”
- “ဆိုသာမာလှည်း၊ သူတို့ပြည့်ပိမ့်၊ ဟုတ်တည့်မှန်စွာ”

* ယခု ‘သင်ရန်း’ဟု ရေးသည်။

“ခွန်အားချလှည့်၊ ခေါင်းကိုတည့်လျက်”
“ဗယ်ညာပတ်လှည့်၊ ရှစ်မိကြည့်သော်”
“တပတ်လည်လှည့်၊ တိုင်းရှည်နာရီ”

စသည်ဖြင့် လည်စေသည်ကို လှည့်သည် ဆိုသော အရာ၊ ပြုတုံလှည့်၊ မူတုံလှည့် စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် နေ လ စသည် တို့သည် မြင်းမိုရ် တောင်ကို လကျော ရစ်ခွေ ပတ်၍၊ လည်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ လှေ လှည်း စသည်တို့သည် လာခဲ့သည့်ခရီးကို ထပ်၍၊ ပြန်လည် သကဲ့သို့ လည်းကောင်း အလို အလျောက် လည်သည် ဟူသော သုဒ္ဓ အသံနှိုက်ကား လ သက်သက် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ လည်စေသည် ဟူသော ကာရိုက် အသံ နှိုက်ကား လှည့်သည် ဟူ၍၊ ဟဆုံး အမြစ်သံ ဖြစ်၏။ ထို့ အတူ အလို အလျောက် တိမ်းလည်း၏ ဟူသည်ကို လ သက်သက် တိမ်းလည်းစေ၏ ဟူသော ကာရိုက် အသံကို ဟဆုံး ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

(သည်)

၃၁၉။ သဗျည်း ညသတ် သက်သက်နှိုက် ဝေါဟာရကို ပြခြင်း

ဝ အက္ခရာ ည သတ်ကား မထင်။

သ အက္ခရာနှိုက်ကား

“ရဲမက်ခြေသည်၊ မြောက်စည်မရိုး”
“ကြမ္မာကုန်သည်၊ အခွန်တည်၍၊ ဖွေနှည်ပတ်ပတ်”
“ဖူးသော်ကသည်၊ လူတို့ပြည်သို့၊ နောက်လည်တပန်”
“နတ်မင်းနေသည်၊ နဂါးပြည်မှ၊ အကြည် နှင်ထုတ်လေသတည်း”
“အညာကသည်၊ ဤရွှေပြည်သို့၊ အကြည်ရောက်အောင်”
“သီလဟူသည်၊ စစ်လျှင်တည်၍၊ ခိုင်ကြည်သတိ”
“လုံးကြီးသစ်ရှည်၊ အသည်တချောင်း”
“မြေမိုးခွန်ရှည်၊ အသည်အလာ၊ သွားရာလာသည်”
“စုံစည်သည်လည်း၊ ရင့်ရှည်အသံ”

စသည်ဖြင့် အမှုသည်၊ အရာသည်၊ ဈေးသည်၊ နာသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာ၊ အသည် အလာ၊ သည်းထွေး၊ သည်းခံ၊ သည်တိုင် ဆိုသော အရာ၊ ပြုသည်၊ မူသည် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် အမှုသည်၊ အရာသည်၊ ကချေသည်၊ ပတ်သည် ဆိုသော ဆိုမိန့်ခြင်း တို့ကား အမှု အရာ စသည်တို့ကို သိမ်းပိုက် ဆောင်ရွက်သော သူ ဆိုလိုသော အရာ ဖြစ်၏။

အသည်၊ အလာသည်၊ သည်ခံ၊ သည်ထွေး ဟူသည်ကား အမည် မျှသာ ကဲ့သို့ ရှိသည်။

ပြုသည် မူသည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား မှာဂဇနိုက် ဝိဘတ်တို့၏ အနက် ဖြစ်သင့်သည်လည်း ရှိ၏။ ပြေပြစ်ရုံမျှသော အနက်လည်း ရှိသင့်၏။ ဝိဘတ် အနက် ဖြစ်သင့်ဟန် ပြေပြစ်ရုံမျှသော အရာ ရှိသင့်ဟန်ကို အရိပ်မျှဆိုအံ့။

“မီးအားကျိုးလျှင်၊ ဘယ်သူသည်လျှင်၊ ကြိုက်လည်စေအောင်၊ ဆောင်နိုင်အံ့နည်း”

ဆိုသောအရာနှိုက် ဘယ်သူသည် ဟူသော ကတ္တားအနက်ကို ဆောင်နိုင်အံ့နည်း ဟူသော ကိရိယာအနက်နှင့်စပ်၍ ယူသင့်သောကြောင့် ကတ္တားအနက်ကို ဟောသော ဝိဘတ်တို့၏ အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ‘ကတ္တာတိ ဝုစ္စတိ သည့် ကား၊ သည့် ကား၊ ဝ ပဌမာဝုတ္တာ’ စသည်ဖြင့် သည်ဟူသော အနက်ကား ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်ဖြစ်ဟန်၊ ကတ္တား အနက်ဖြစ်ဟန်ကို ဆရာမြတ်တို့ မိန့်ကုန်ပြီ။ ဤမှတစ်ပါး ကံစသော ကာရကအနက်၊ ဝိသေသန စသော အကာရကအနက်၊ အာချာတ် ဝိဘတ်တို့၏ အရာ ကိရိယာ အနက်တို့နှိုက်လည်း သင့်ရာကြံ၍ ယူသင့်၏။

ပြေပြစ်ရုံမျှသာ ဖြစ်သောအရာကား

“ချစ်သည်ကိုမူ၊ မည်ဆိုထုတ်ပွက်၊ ချစ်သည်လျက်တည်း”
“ကျွန်ုပ်သည်လျှင်”

စသော အရာတို့နှိုက် ချစ်ခြင်းသဘောကို ထုတ်ပွက်၍ ဆိုသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖြောင့်လျှင် သည်ဟူသော စကားခွန်း ပြေပြစ်ရုံမျှသော အရာသာဖြစ်၏။ ချစ်ခင် သော သဘောရှိလျက် သည်းထန်စွာ ဖြစ်လေပြီးသည်ကို အတိုင်းအထက်အလွန် အဖွဲ့အစည်း မြီးလေအောင် အိမ်ရာထောင်ချေသော်၊ ချည်နှောင်သကဲ့သို့သော မယားသည် ကြိုးတပါး ဖြစ်ပြန်ခဲ့၏။ ထိုတွင် သားသမီးကား ပွားပြန်ထပ်ပြန် ရစ်ပတ်ပြန်သည်နှင့် အတူဖြစ်၍ ဖြေနိုင်ခက်အံ့သည်ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖြောင့်လျှင် သည်ဟူသော စကားခွန်း ပြေပြစ်ရုံမျှသာ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

(သည်း)

၃၂၀။ သဗျည်း ညသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီ ဝေါဟာရများ

သအက္ခရာ ညသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီအသံကား

“ဆော်မောင်းသံသည်၊ ထိတ်ထိတ်ကျည်းမျှ၊ ပစ္စည်းပုံယင်”
“တတ်နိုင်အံ့သည်၊ တစီးတည်းဖြင့်၊ ကမည်းတင်လောက်”

“ကျတ်ခေါက်ကျော်သည်း မဆံ့သော၊ နတ်အောက်သော်လည်း မညံ့သော”

“ခြေသည်းလက်သည်း၊ ပုပ်မည်းညစ်ကျီ”

“တဝမ်းတသည်း၊ လူလည်းယှဉ်နှော”

“အိမ်စိုးတလည်း၊ စွန်သည်းတထောက်”

“တောင်ဘိမလည်း၊ စစ်လည်သည်းနှင့်၊ ကျင့်နည်းကျင့်ဝတ်”

စသည်ဖြင့် ကျော်သည်း၊ ထန်သည်း ဆိုသောအရာ၊ ခြေသည်းလက်သည်း ဆိုသော အရာ၊ အဥိအသည်း ဆိုသောအရာ၊ သစ်ပင်၏ အမည် စွန်သည်း လည်သည်း ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ကျော်သည်း၊ ထန်သည်း ဟူသည်နှိုက် **လည်၏** ဟူသည်ကား ပြင်း ထန်၏ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

အဥိအသည်း၊ ခြေသည်းလက်သည်း ဟူသည်ကား အမည်မျှသာ ဖြစ်၏။

စွန်သည်းဟူသော သစ်ပင်၏ အမည်ကို ‘စွန်လက်သည်း’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကို ထောက်လျှင် ခြေသည်းလက်သည်းနှင့် တစိတ်တူသည်ကို စူးသင့်လေသောကြောင့် ခြေသည်းလက်သည်း ဟူသော ဝေဟာရလည်းကောင်း ယူသင့်၏။

လည်သည်း ဟူသည်ကား အကြီးအမြတ် ဖြစ်သည်မှ အခြား မဲ့လျော့ဆုတ်ကာ သာ ဂုဏ်အရည် ရှိသည်ဖြစ်၍ လည်၏ သဖွယ် အကြီးအမြတ် ဖြစ်သည်နှင့် နီးစပ် သည်ကိုစွဲ၍ လည် ဟူသော ဝေဟာရ၊ အောက်အောက်သော အဖို့မထောက်၍ သည်းထန်သာလွန်သော ဂုဏ်အရည်၊ အဥိအသည်းကဲ့သို့ အမုန်အမြတ် မှတ်ထိုက် သော ဂုဏ်အရည် ထင်သည်ကိုစွဲ၍ **လည်** ဟူသော ဝေဟာရ၊ ဤ စကားခွန်း နှစ်ရပ် စပ်နှော၍ ‘လည်သည်း’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏ ဟု ယူသော် အနက် ရဖွယ်ထင်၏။ အမည်မျှသာဆိုလည်း သင့်ရာ၏။ ညက်လိုက်စေခြင်းငှာ ဆိုသည်။ ဆင်ခြင်။

ဖိနပ်သည်း ဟူသော ဝေဟာရလည်း ခြေသည်းလက်သည်း ဟူသကဲ့သို့ အမည် မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ယခင်နည်းတူ ကြံ၍ ယူလည်း သင့်ရာ၏။ လူပြိန်းတို့ နား ယှက်သဖြင့် ခိုင်းမျည်း၍ ဆိုသည် ထင်အံ့တကြောင်း၊ ကျယ်အံ့တကြောင်းစိုး၍ မထုတ်ပြီ။

(ဟည်း)

၃၂၁။ ဟည်း ညဆတ်နှိုက် ဝေဟာရကို ပြခြင်း

ဟအက္ခရာ ညသတ်ကား

“ကုဟည်းဂုက်ဆင်၊ ခုလည်းရွက်ရှင်၊ ခုတည်းစက်ဖြင်”

တထိယအကြိမ်

“သံရှင်ရိုက်ဟည်း၊ စိုက်သတ်လှည်းက၊ ဝုန်းသည်းပတ်ကုန်း”

စသည်ဖြင့် ဆင်ဟည်းသည်၊ သစ်ပင်၏ အမည် ကုဟည်းသည်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် သစ်ပင်၏ အမည်နှိုက် လက်ပံကုတ်ဟည်း ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကုန်သည် ထင်၏။ စပ်အင်နှိုက် ‘ကုဟည်းငှက်ဆင်’ စသည်ဖြင့် တသတ်မပါလေ။ ငှက်ဆင် ဆိုသည်လည်း ပကတိငှက် မဟုတ်၊ ကုဟည်းမည်သော သစ်သားသည် မလေးမလံ ပေါ့ပါးသည်ကိုစူး၍ လုပ်သည့်လက္ခဏာ ရှိ၏။ ထိုကုဟည်းသားဖြင့်ပြီးသော ငှက် ဆင် ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၍ စပ်အင်ရှိတိုင်း ရေးဖတ်သည်မှာ သင့်ဖွယ် ထင်၏။

(အည်း၊ အည့်၊ ၏)

၃၂၂။ အဗျည်း ညသတ် သက်သက် ဝိသဇ္ဇနီ အောက်မြစ် ဝေါဟာရများ

အ အက္ခရာနှိုက် ညသတ်ကား

“အောင်တောင်ညည်းတည်း၊ ပုပ်ခပ်သည်းလည်း၊ အိမ်းအည်းမရွတ်”
“မရောမရည်း၊ ဩအည်းမလိုက်”

စသည်ဖြင့် ဩအည်း၊ အိမ်းအည်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

အ အက္ခရာ ညသတ် အမြစ်သံကား

“သည်မှာရှိအည့်၊ မထူးလှည့်တည့်၊ သူ၏ဘာသာ”
“လက်ဆောင်တပည့်၊ ငါအည့်ကိုယ်စား”
“အာဂန္တုအည့်၊ လူငှားထည့်၊ သီးမှည့်ဆွတ်ဖြတ်ရဉ်”

စသည်ဖြင့် ရှိ၏။ ဖြစ်၏။ စသည်ဖြင့် ကိရိယာအနက် ဖြစ်သင့်သော အရာ၊ သူ၏ ဘာသာ၊ ငါ၏ကိုယ် စသည်ဖြင့် လမ္မန်အနက် ဖြစ်သင့်သော အရာ၊ အည့်သည်၊ အာဂန္တု ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် အ အက္ခရာ ညသတ်အသံကို သေရ တွင် တံခွန်လွှားကာမျှ ရေးသည်ကား သဘော အကြောင်း ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏။ ဧ၊ အ အက္ခရာသည် သရ ဖြစ်၍ တံခွန်အရေးပြဖွယ် မရှိ။ တံခွန် အရေးပြကာကို လည်း ညသတ် မြစ်သံ ဖတ်ရဖွယ် မရှိ။ သေရဝယ် ညသတ်ရဖွယ်လည်း မရှိ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏။ ဤနှိုက် ထင်ပေသည်ကား သေရလည်းမဆိုကောင်း၊ တံခွန်အသတ်လည်း မဆိုကောင်း။ နှိုက် ဟူသောအရေး၊ ၍ ဟူသောအရေး စသည် တို့နှိုက်ကဲ့သို့ အကြောင်းအသံ တော် မတော် မစစ်သာ၊ အမှတ်ထညာမျှသာ ရေး သူဟောင်းတို့ ရေးမှတ်လေသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ည ဦးခေါင်းတပ် သတ်သံ ပြီးပြီ။

(ကျဉ်၊ ကျဉ်း၊ ကြဉ်၊ ကြဉ်း)

၃၂၃။ ကဗျည်း ယပင်၊ ရရစ်၊ ဦခေါင်မတပ်၊ ဥသတ် ဝေဟာရပျား

ည သက်သက် ဦးခေါင်းမတပ် သတ်သော အရာကား က အက္ခရာ သက်သက် မထင်။

“ယပင်သော အရာကား

“ထုံထုံကျဉ်ကျဉ်၊ သွေးမြေယဉ်၊ ပါစဉ်ဆေးဖြင့်ကု”

“ကျိတုံအပြင်၊ အကျဉ်အခဲး”

စသည်ဖြင့် ထုံကျဉ်၊ အခဲးအကျဉ်၊ တိရစ္ဆာန်၏ အမည်ကျဉ် ဟူသည်တို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် အခဲးအကျဉ် ဟူသော ဝေဟာရ၏ အနက်၊ အစုအခဲးဟူသော မူလကို စူး၍ ထုံကျဉ်သည်၊ တိရစ္ဆာန်၏ အမည်ကျဉ်၊ နံရံ စသည်တို့နှိုက် လိမ်းကျသော မြေစိုင်ရွံညွန်တို့ကို ‘မြေကျဉ်’ ဟူသော အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဣရိယာ ပုထ် မလှုံးမပြောင်း မညောင်းမညာ လောက်အောက် သွားလာထိုင်နေခြင်း ရှိလ သော် သွေးလေလူးလာ မကြည်မလင် ရပ်တံ့စုပုံ၍ အခဲးအကျဉ်းဖြစ်လေသည်လျှင် မခံချိရှိ၍ ထုံသည်၊ ကျဉ်သည် ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

တိရစ္ဆာန်၏ အမည် ကျဉ် ဟူသည်နှိုက်လည်း ထိုတိရစ္ဆာန်၏ အဆိပ်အငွေ့ တွေ လေလျှင် အသွေးအသားစုပုံ၍ မခံချိ အခဲးအကျဉ်ဖြစ်၍ နာကျင် စေတတ်သည် ဟူသော အစွဲအရ လျော်ဖွယ် ထင်၏။

မြေကျဉ် ဟူသည်နှိုက်လည်း ရွံစိုင်အခဲးအကျဉ် ဟူသော အနက် ထင်သာ၏။

“ဘုရားရုပ်ထု စသည်တို့ကို အကျဉ် ထောပမာဏ မည်မျှခံ”

စသည်ဖြင့် ဆိုမိန်သည်နှိုက်လည်း အခဲးအကျဉ်ဖြစ်၍ ‘အကျဉ်အထု’ ဆိုလိုသော အနက်လည်းကောင်း ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“အကျယ်အကျဉ်း၊ စိုးတစဉ်းမျှ၊ မလျဉ်းလျှင်ကောင်း”

“တစီးမကျဉ်း၊ ဦယျဉ်းမကျ”

“ပေယျာအကျဉ်း၊ ရုံးစည်းချဉ်းလျက်၊ စိတ်မျဉ်းကောင်းညွတ်”

စသည်ဖြင့် အကျဉ်းသို့လိုက်သောအရာ ထင်၏။ ဤကျဉ်းသည်ဆိုသော သုဒ္ဓအသံ၊ ချဉ်းသည် ဟူသော ကာရိုက်အသံ အစုံရသင့်သောကြောင့် ယှဉ်ဖက်၍ ဆိုအံ့။

“လွယ်ရုံးစည်းချဉ်း၊ ဆိုမြက်လျဉ်းပိမ့်၊ စိုးစဉ်းမှတ်သားဖွယ်ဖွယ်တည်း”

“ရောင်ဖြူစေချဉ်း၊ စဉ်းကားကာလ”

“သိတ်လက်တူစဉ်း၊ ဓေ့ချဉ်းမိတ်ဖော်”

“သေမင်းကပ်ချဉ်း၊ နှိပ်စက်ညဉ်း၏၊ စိတ်မျဉ်းသံဝေ”

စသည်ဖြင့် နီးကျဉ်းစေသည်ကို ချဉ်းသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဆိုလတ္တံ့သည် တို့နှိုက်လည်း သုဒ္ဓအသံ၊ ကာရိုက် အသံ ယှဉ်ဖက်၍ ဆိုမိန့်သော ဝေါဟာရတို့သည် အရစ်၊ အပင့်၊ အသတ် အလတ် မကွဲလည်းသာ ဖြစ်သင့်ကြောင်း၊ အရစ်အပင့်၊ အသတ် အလတ် ထင်သာအံ့ တကြောင်း၊ အနည်း အကျဉ်းဖြင့် ပြီးလင့်တန်သည် အရာ ပြီးပါအံ့သည် တကြောင်း ထောက်၍ သုဒ္ဓအသံ၊ ကာရိုက်အသံ စပ်ယှဉ်၍ ထုတ်အံ့သည်။

က အက္ခရာ ရစ်လျက် ဥ သတ်ကား

“မလိုဖဲးကြဉ်၊ ကုသိုလ်ယှဉ်လျက်၊ စိတ်ယှဉ်လုံး”

“သည်ကိုရှောင်ကြဉ်၊ သည်ကိုယှဉ်ဟု၊ တားဖျဉ်တိုက်တုန်း”

စသည်ဖြင့် ရှောင်ကြဉ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“ကိစ္စယူကြဉ်း၊ မင်းထံချဉ်း၍၊ စိတ်မျဉ်းရှင်ပျော်”

“ဗိုလ်ပါဆောင်ကြဉ်း၊ ကပ်ချဉ်းတောမူ”

စသည်ဖြင့် ယူကြဉ်း ဆောင်ကြဉ်း ဆိုသော အရာ ထင်၏။

(ချဉ်၊ ချဉ်း၊ ချဉ်)

၃၂၄။ ဧပျဉ်း ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် ဝေါဟာရများ

ခ အက္ခရာနှိုက် သက်သက် မထင်။ ယပင်ကား

“အချို အချဉ်၊ အစဉ် အသီး”

“ခါးချိုဆူးချဉ်၊ စပ်ဖန်ယှဉ်လျက်”

စသည်ဖြင့် အချဉ် အချို ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား ယခင် ကျဉ်းစေသည်ကို ချဉ်းသည် ဆိုသော ကာရိုက်အသံ မျှသာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ် သံကား ချဉ်ချဉ် ရှိသည်၊ ခပ်ချဉ် ရှိသည် ဟူ၍ ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း အားကြီးလွန်းသော အချဉ်ကို ရည်၍ အလွတ် ပြောဆိုခြင်းသာ ထင်၏။

(စဉ်၊ စဉ်း၊ စဉ်း)

၃၂၅။ ဧပျဉ်း ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် ဝေါဟာရများ

စ အက္ခရာ ဥ သတ်ကား

“မေတ္တာဖဲးကြဉ်၊ မိစ္ဆာယှဉ်သား၊ တံစဉ်အသွင်”

“ငြိမ်သက်လျောင်းစဉ်၊ မောဟယဉ်သား၊ စီလျဉ်စကား”

“မင်းရိုးမင်းစဉ်၊ ကျင့်လျဉ်မပြတ်”

“သူတို့မစဉ်၊ ငါ့တွင်ယဉ်၏၊ မကြည့်နိုင်ဖွယ်”

စသည်ဖြင့် တံစဉ်၊ လျောင်းစဉ်၊ အိမ်စဉ်၊ နေစဉ်၊ ထိုင်စဉ်၊ ပြုစဉ်၊ မူစဉ် ဆိုသော အရာ။ အတန်းအစဉ်၊ အစီအစဉ်၊ မင်းစဉ် စိုးဆက် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာ။ ဖိတ်စဉ်သည်၊ ပြင်လွှင့် စဉ်လွှင့်သည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံစား

“သိဟ်လက်တူစဉ်း၊ စေ့ချဉ်းမိတ်ဖော်”

“စိုးမင်းကစဉ်း၊ တုတ်ခွန်ညဉ်း၍”

“ကျီးနက်ရှဉ်းရှဉ်း၊ * ပစဉ်းကျာကျာ”

စသည်ဖြင့် တိရစ္ဆာန်မည် ပစဉ်း၊ စဉ်းလက်(စန်းလက်)ဆိုသော အရာ။ ကံစဉ်းသည် ဆိုသော အရာ။ စဉ်းကော၊ စဉ်းသည်၊ ဖြတ်စဉ်းသည်၊ စဉ်းသွားတတ်သည်၊ အစဉ်း အဝါး၊ စဉ်းစဉ်း ဝင်လည်၊ ခါးစဉ်း ရင်ကျယ် စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာ တို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် စဉ်းလက် ဟူသည်နှိုက် တနင်းလာ ငြိဟ်ကို စန္ဒ၊ စန္ဒ ဟူ၍၊ ပါဠိ ရှိသည်နှင့် အညီ ‘စန်း’ ဟူ၍၊ အလွတ် ဆိုမိန့်ကုန်သည် ထင်၏။ ဗျို၊ လင်္ကာ ဆရာတို့ကား ‘စဉ်း’ ဟူ၍၊ ဥ သတ် စပ်တော်မူကုန်သည်။ ဥယျာန၊ ဥယျောဇန၊ ဘာဝနာ၊ ဉာဏ၊ အဘိ ဉာဏ၊ ဝိညာဏ စသော ပါဠိနှင့် အညီ ဥယျာန် စသည်ဖြင့် နငယ်၊ ဘာဝနာ ဉာဏ် စသည်ဖြင့် ဣကြီး စပ်အင် ရှိမည်အတွက်ကို

“ဈေးလည်းနီးယဉ်၊ ဥယျာဉ်နှစ်စုံ”

“ဤသို့ပဋိညာဉ်၊ ဥယျောဇဉ်နှင့်”

“တန်ခိုးယဉ်ဖြင့်၊ စက်ပျဉ်ရထား”

“ဘာဝနာညဉ်၊ သံပျားပျဉ်ထိ”

“ငါးပါးဘိညာဉ်၊ တန်ခိုးယဉ်သား”

“အသက်ဝိညာဉ်၊ ဖိတ်စဉ်ဘနန်း”

စသည်ဖြင့် ဥ သတ် စပ် သက္ကဲ့သို့ စန္ဒ၊ စန္ဒ သဒ္ဓါ ရှိလျက် န၊မ သတ် စဉ်းလက် ဟူ၍၊ ဥ သတ် စပ်လေသည်။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“သံသာဝေစဉ်၊ မောဟညဉ်ကြောင့်၊ လျဉ်လျဉ်မလင်း”

စသည်ဖြင့် ဝေစဉ် စသည်ဖြင့် စပ်သော အရာ၊ စဉ်အိုး၊ စဉ်ခွက် စသည်ဖြင့် ‘စဉ်’ ဆိုသော အရာ ထင်၏။

* ယခု ‘ပုစဉ်း’ ဟု ရေးသည်။

ထိုတွင် ဝေစဉ် ဟူသည်ကား ဝေးခိုက်၊ ဝေးကြိုက် ဟူ၍၊ ပစ္စုပ္ပန် အနက် ထင်စေ လို၍ ဆိုသော စကားခွန်း ဟူ၍ လည်း ဟူသင့်၏။ ယခင် လျောင်းစဉ်၊ အိပ်စဉ် ဆိုသော အရာ ကဲ့သို့ အ မ မြစ်သော အသံ ဖြစ်လျက် မြစ်သံဆိုသည်လည်း ဟူသင့်၏။ ဤနှိုက် အ မမြစ်သံ မြစ်သံသာ ကွဲသည်။ အရအနက်ကား 'ဖြစ်ကြိုက်၊ ဖြစ်ခိုက်၊ ဖြစ်ဆဲး' ဟူသကဲ့သို့ အိပ်စဉ် လျောင်းစဉ်၊ အိပ်စဉ် လျောင်းစဉ် အမြစ် မ မြစ် အရ ထူးဖွယ် မရှိသည် ဖြစ်၏။

(ညဉ်၊ ညာဉ်၊ ညဉ့်၊ ညဉ်း)

၃၂၆။ ညဗျည်း ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် ဝေါဟာရများ

ည အက္ခရာ ဥဦးခေါင်းမတပ် (၉) သက်သက်သော အသံကား ဝေါဟာရ မထင်။

ည အက္ခရာနှိုက်ကား

“မင်း၏ စိတ်ညဉ်၊ ရှင်မြူးစဉ်ဝယ်”

“ခြောက်စုံဝိညာဉ်၊ ခြောက်စဉ်ဝီထိ”

စသည်ဖြင့် စိတ်ညဉ်၊ ဝိညာဉ်၊ ဘာဝနာညာဉ်၊ အဘိညာဉ် ဟူသော ယခင် ပါဠိမှ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ထိုတွင် အမြစ်သံကား

“မောဟညဉ်ကြောင့်၊ လျဉ်လျဉ်မလင်း”

စသည်ဖြင့် 'ညညဉ်' ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထို့နှိုက် ဟဆဲး ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“စိုးမင်းကစဉ်း၊ ထုတ်ခွန်ညဉ်းလျက်”

“သေမင်းကပ်ချဉ်း၊ နိပ်စက်ညဉ်း၏”

စသည်ဖြင့် ညဉ်းဆဲသည်၊ ညဉ်းပန်းသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

(ထဉ်း)

၃၂၇။ ထဗျည်း ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် ဝေါဟာရများ

ထ အက္ခရာနှိုက်လည်း မထင်။

ထ အက္ခရာနှိုက်ကား

“ရှုန်းရှုန်းရှုန်းရှုန်း၊ တောင်ဟုန်ကြည်းလျက်၊ ထဉ်းထဉ်းပြန်မြောက်”

ဟူ၍ ထဉ်းထဉ်း ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။ အချို့ကား ဤနှိုက် ကုန်းကြည်း ဟူသော အသံကဲ့သို့ 'တောင်ဟုန်ကြည်းလျက်၊ ထဉ်းထဉ်း' ဟူ၍ ညဉ်းခေါင်း

တစ်သံ ဖတ်ကုန်၏။ ထည်းထည်း ဟူသော အသံကား အညစ်အထည်း ဆိုသော အရာသာ ထင်သောကြောင့် သဘောလျော်အံ့သို့ မရှိ။

န အက္ခရာနှိုက်လည်း မထင်။

(ယျဉ်၊ ယျဉ်း)

၃၂၈။ ပယျည်း ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် ဝေါဟာရများ

ပ အက္ခရာနှိုက်ကား သက်သက်ဝယ် မထင်။

ယပင့်နှိုက်ကား

“ဘာဝနာညာဉ်၊ သံပျားပျဉ်တိ၊ အကျဉ်အခဲး”

စသည်ဖြင့် အခဲးအလျက် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ သစ်ပျဉ်၊ ကျောက်ပျဉ် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည်လည်း ‘အပျဉ်အလျက်’ ဆိုလိုသော အရာနှိုက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“နောက်လည်းဝမ်းပျဉ်း၊ ပခုံးစဉ်းမျှ”

“ခေါင်းခဲးဦးယဉ်း၊ ကျမျက်ပျဉ်းနှင့်”

“အနောက်ချဉ်းချဉ်း၊ မြစ်ပျဉ်းတထောင်”

“ရှုန်းရှုန်းလှေလျဉ်၊ ယဉ်မပျဉ်းလေ”

“အရပ်မျဉ်းမျဉ်း၊ ကိုယ်ကိုမျဉ်းလျက်၊ ထိုင်ပျဉ်းမိန်းမိန်း နေ သတည်း”

“မီးပွားရှဉ်းရှဉ်း၊ ဟူးဟူးလျဉ်းလျက်၊ နှေးပျဉ်းမပြင်”

စသည်ဖြင့် ဝမ်းပျဉ်း၊ မျက်ပျဉ်း၊ ပါးပျဉ်း ဆိုသော အရာ၊ ထိုင်ပျဉ်း၊ နေပျဉ်း၊ ပျော့ပျော့ပျဉ်းပျဉ်း ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ဝမ်းပျဉ်း၊ မျက်ပျဉ်း၊ ပါးပျဉ်း ဆိုသောအရာတို့ကို ယခင် ‘အပျား အပျဉ်’ဆိုသော အသံအနက်တွင် ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုသည်သာ ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ မြစ်ပျဉ်း ဆိုသည်ကား နည်းတူ * ‘အပျားအပျဉ်း’ ဟူသော အနက်လည်း ဖြစ်သင့် ၏။ ပျော့ပျဉ်းသည် ဟူသော အနက်လည်း ဖြစ်သင့်၏။

ထိုင်းပျဉ်း၊ နှေးပျဉ်း ဟူသည်နှိုက်ကား မသွက်မလက် ထိုင်းမှိုင်းသည် ဟူသော အနက် ဝိသဇ္ဇနီသံ မူလ ယူသင့်၏။

* ပျား၊ ပြား၊ ရေးထုံးကို ဆရာတော် မပြ၊ ယခု ‘အပြား’ဟု ရေးသည်။

(ဖျဉ်၊ ဖျဉ်း)

၃၂၉။ ဖဗျည်း ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် ဝေါဟာရများ

ဖ အက္ခရာနှိုက်လည်း သက်သက် မထင်။

ယပင့်ကား

“မတားမဖျဉ်၊ နှလုံးယဉ်မှု၊ အစဉ်တလင်း”

“မိစ္ဆာဖြေဖျဉ်၊ ပညာယဉ်သား”

စသည်ဖြင့် ဖျဉ်တားသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

“ရွှေအင်ငွေဖျဉ်၊ စေချဉ်းကျစ်လစ်”

“အဝမကျဉ်း၊ ကျယ်သည့်ဖျဉ်း”

စသည်ဖြင့် အိုးဖျဉ်းဆိုသောအရာ၊ ဖျဉ်းဖျဉ်းတက်သည်ဆိုသောအရာ၊ ဖျဉ်းဖျဉ်းနာသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဖျဉ်းစူး၊ ဖျဉ်းအနာ ဆိုသည်လည်း အိုးဖျဉ်းနှင့် သဏ္ဍာန် တစိတ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တဖျဉ်းဖျဉ်းနာကျဉ် လေးလံသည် ဟူသော အနက် ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ ဤ ဖ အက္ခရာနှိုက် ပင့်သံသာ နာသာအံ့ဖြစ်၍ ပင့်သံဖတ်သော်လည်း ပညတ်မျှသောအရာ ရောက်သဖြင့် ရစ်၍ ရေးလည်း သင့်ရာသည်ပင် ဖြစ်၏။

(မျဉ်၊ မျဉ်း၊ မျဉ်း)

၃၃၀။ မဗျည်း ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် ဝေါဟာရများ

မ အက္ခရာနှိုက်လည်း သက်သက်မထင်။

ယပင့်နှိုက်ကား

“ဥပါယ်တမျဉ်၊ မင်းတိုင်းယဉ်၍၊ ဖိတ်စဉ်နှုတ်လျ”

“ဥပါတမျဉ်၊ ယဉ်သားပညာ”

“နိမိတ်တမျဉ်၊ ချိုးငှာချဉ်”

စသည်ဖြင့် ဥပါယ်တမျဉ်၊ နိမိတ်တမျဉ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

“နှလုံးတမျဉ်း၊ ခိုင်ကျဉ်းသောဟန်”

ဟူ၍ ပါရမီခန်းနှိုက် ဖတ်ကုန်သည်ကား မအက္ခရာ ယပင့်၊ ညသတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါသံနှိုက် ဥပါယ်တမျဉ်၊ နိမိတ်တမျဉ် ဆိုသောအရာသာ ပျို့လက်ကံ စကားပြေ ထင်သည်။ နှလုံးတမျဉ် ဟူ၍ ဆိုသကဲ့သို့ တပါးသောအရာ မထင်သည်ကိုလည်း ကောင်း၊ ခိုင်ကျဉ်ဟူ၍ ဥဦးခေါင်းမတပ် သတ်သော အသံသည် အခဲအကျဉ်၊

တိရစ္ဆာန်ကျဉ် ဆိုသော အသံကဲ့သို့သော အရာသာထင်သည်။ ‘ခိုင်ကြံ့’သည် ဟူသော အနက်မထင်။

ခိုင်ကျည်သည်ဟူသော အနက်နှိုက်ကား

“နုလုံးခိုင်ကျည်၊ ပုသ်ဆောက်တည်လျက်”

“သီလဟူသည်၊ စင်လျင်တည်၍၊ ခိုင်ကျည်သတိ”

“နုလုံးခိုင်ခိုင် ကျည်ကျည်တည်း၊ လူကောင်းမွန်မွန် ရည်ရည်တည်း”

စသည်ဖြင့် ဦးခေါင်းတပ် သတ်သံသာ ထင်သည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်သော်

“နုလုံးတမည်၊ ခိုင်ကျည်သောဟန်”

ဟူ၍ မသက်သက် ဦးခေါင်းတပ် သတ်သံ ဖတ်ရအံ့သို့ ရှိ၏။ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ‘နုလုံးတမည် တချောင်းတည်း၊ ခိုင်ခိုင်ကျည်ကျည် ရှိ၏’ ဟူ၍ ယူသော် သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“အရုပ်မျဉ်းမျဉ်း၊ ကိုယ်ကိုမျဉ်းလျက်”

“ပေယျာအကျဉ်း၊ ရုံးစည်းချဉ်းလျက်၊ စိတ်မျဉ်းငင်ညွတ်”

“မသိလက်စဉ်း၊ သူတည်းချဉ်းမူ၊ မျဉ်းလျင်ခတ်ဆို”

စသည်ဖြင့် ပျောင်းမျဉ်းသည်၊ မျဉ်းကြီး မျဉ်းတံ၊ မျဉ်းခတ်သည် ဆိုသော အရာတို့ နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် စိတ်မျဉ်း ငင်ညွတ် ဟူသည်နှိုက် ‘စိတ်တည်းဟူသော မျဉ်းဖြင့် ငင်သည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘စိတ်ကိုပျောင်းမျဉ်း ညွတ်ငင်သည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း အနက်နှစ်ပါး ရဖွယ်ထင်၏။ ပျောင်းမျဉ်းသည် ဆိုသောအရာကို သုဒ္ဓ အသံယူ၍ ကာရိုက်အသံလိုခါ ပျောင်းမျဉ်းသည် ဟူ၍ ဟဆွဲသံ ဆိုမိန့်သောအရာလည်း ပေါ်ပြီ။ ပျောင်း၏၊ မျဉ်း၏ဟူသော အသံကား အလိုအလျောက် ‘ပျောင်းမျဉ်း ခြင်း’ ဟူသော သုဒ္ဓအသံ၊ ‘ပျောင်းမျဉ်းသည်’ ဟူသော ဖအက္ခရာ မ-ယပင့်၊ ဟဆွဲအသံကား ပျောင်းစေ မျဉ်းစေသည် ဟူသော ကာရိုက် အသံဟူ၍ နုလုံး သွင်းရာ၏။ ဤစကားမျိုးကို အောက်နှိုက်ဆိုသည် များပြီ။ သတိ ရစေလို၍ ထပ်မူသည်။

(ယဉ်၊ ယဉ်း၊ ယဉ်)

၃၃၁။ ယမျဉ်း ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် ဝေါဟာရများ

ယ-အက္ခရာ ဥသတ်ကား

“တရားမြိုက်ယဉ်၊ နာစဉ်ဆဲးဆဲး”

တတိယအကြိမ်

“မြစ်မရေယဉ်၊ ကမြူးစဉ်နှိုက်”
 “သူတို့မစဉ်၊ ငါ့တွင်ယဉ်၏”
 “တော၏ အလျှင်၊ ထိုညယျာဉ်နှိုက်၊ စီစဉ်ဘင့်တယ်”

စသည်ဖြင့် ရေယဉ်မြိုက်ယဉ် ဆိုသောအရာ၊ ယဉ်ချေးသည် ဆိုသောအရာ၊ ဥယဉ်၊ ဆင်ယဉ်၊ မြင်းယဉ် စသည်တို့ဖြင့် ယခင် ပါဠိမှီ ဆိုမိန့်သောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ရေယဉ် ဟူသည်ကား ယဉ်ချေးသည် ဟူသောအရာ၊ ယဉ်သံလျှဉ်း ဟူသော အရာတို့မှ ကွဲအံ့သို့ ရှိ၏။ ယဉ်သံလျှဉ်း ဟူသည်ကား ယာန သဒ္ဓါ၏ အနက်၊ ရေယဉ် ဟူသည်ကား သောတသဒ္ဓါ၏ အနက်ဖြစ်၏။ ဤ မာဂလေည်း ကွဲသည် ဖြစ်၏။

*ယဉ်ချေး၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း မျက်စိအာရုံ သင့်လျော်သည်ကို ‘ယဉ်ချေးသည်’ ဆိုသောအရာ၊ ရေယဉ် ဟူသည်နှိုက်ကား ရေဟုန် ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၍ ကွဲသင့်၏။ ယင်းသို့လျှင် ရေယဉ်မြိုက်ယဉ် ဟူသည်တို့နှိုက် အဟုန်အစွမ်းထင်သော သတ္တိကို ဆိုလိုသောအရာဟူ၍ အနက်အရ ကွဲအောင် ယူသင့်အံ့ ရှိ၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

“ခေါင်းခဲးဦးယဉ်း၊ ကျမျက်ပျဉ်း”
 “တစ်စိတ်မကျဉ်း၊ ဦးယဉ်းတချို့”
 “ရှုန်းရှုန်းရှုဉ်းရှုဉ်း၊ လှေလင်းယဉ်း”

စသည်ဖြင့် ဦးယဉ်း၊ လင်းယဉ်း၊ ယဉ်းအနာ ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဟဆုံးအသံကား

“ထံနီးကပ်ယဉ်၊ စကားလျှဉ်မှ၊ ဥယျာဉ်ချစ်တောင်း”
 “မေတ္တာဖဲးကြဉ်၊ မိစ္ဆာယဉ်သား”
 “ငြိမ်သက်လျောင်းဧဉ်၊ မောဟယဉ်သား”

စသည်ဖြင့် စပ်ယဉ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ယဉ်၏ ဟူသည်ကား ယုဇသဒ္ဓါ၏ အနက်ဖြစ်၍ ယုဇသဒ္ဓါနှိုက် ယအက္ခရာကို စွဲမီသဖြင့် ယအက္ခရာ ရေးခြင်းသည် အထောက် ဖြစ်သင့်၏။ ရှဉ်သည် ဟူ၍ ရအက္ခရာ အရေးကား ပါဠိထောက်လည်း မထင်။ မုဒ္ဒဇ ရ-အက္ခရာသည် ဟဆုံးယဉ်သဖြင့် တာလုဇ ယ-အက္ခရာသံ ထွက်၏ဟူသော ဆရာနည်းလည်း မထင်လျက် ရအက္ခရာ ရေးကုန် သည်ကား လေ့ကျမ်းသည်များ၍ ဆိုသာသကဲ့သို့ ရှိ၏။ (ရဉ် မှာလည်း ရှ)

* ယခု ‘ယဉ်ကျေး’ဟု ရေးသည်။

(ရ၍၊ ရှဉ်း)

၃၃၂။ ရဗျည်း ဦးခေါင်းမတ် ဥ သတ် ဝေါဟာရများ

၇ အက္ခရာ ဥ သတ်ကား

- “အစတလျဉ်၊ များပိုင်ရ၍သို့”
- “သံယောဇဉ်ကို၊ ဖြတ်ရ၍ပိုင်းပိုင်း”
- “စက်ခုတ်ဖြတ်ရ၍၊ လေးတောင်ယျဉ်နွယ်”

စသည်ဖြင့် ဖြတ်ရ၍သည်ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ထင်၏။

ဟဆုံး ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “ရှုန်းရှုန်းရှုဉ်းရှုဉ်း တောင်ဟုန်ကြဉ်းလျက်”
- “ကျီးနက်ရှုဉ်းရှုဉ်း၊ ပစဉ်းကျားကျား”
- “မီးပွားရှုဉ်းရှုဉ်း၊ ဟူးဟူးလျဉ်းလျက်”

စသည်ဖြင့် နားနှိုက်ထင်သော အသံမျှကိုစူး၍ ရှုန်းရှုန်းရှုဉ်းရှုဉ်းဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤနှိုက်လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း အရေးအမြင် ကျွမ်းကျင်သဖြင့်သာ ရ အက္ခရာ အရေးထင်သည်။

ယျဉ်းဟူသောအမည်၊ မည်သံယျဉ်းယျဉ်း ဟူသည်ကို ယအက္ခရာရေးလည်း သင့်အံ့သည်ပင် ဖြစ်၏။ နွားယျဉ်း၊ ကျွဲယျဉ်း၊ တယျဉ်း၊ နှစ်ယျဉ်း၊ ဧစုံဧယျဉ်း ဟူသည် နှိုက်ကား ‘စပ်ယျဉ်သည်’ ဟူသောအနက်ကို ဝိသဇ္ဇနီသံ ဆိုပါသည်သာ ယူသင့်၏။

(လျဉ်၊ လျဉ်း၊ လျဉ်း)

၃၃၃။ လဗျည်း ယ်ပင့် ဦးခေါင်းမတ် ဥ သတ် ဝေါဟာရများ

၈ အက္ခရာ ယ်ပင့်နှိုက်ကား

- “တစိတ်လျဉ်သည်၊ ဆိုဇဉ်ဤနှင့်”
- “ဆိုချင်တလျဉ်၊ ကြောင်းစပ်ရ၍၍”
- “ဤဆို့ပဋိညာဉ်၊ ဥယျေးဇဉ်နှင့်၊ စီလျဉ်သင့်အောင်”

စသည်ဖြင့် စီစီလျဉ်လျဉ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- “အကျယ်အကျဉ်း၊ စိုးတစဉ်းမျှ၊ မလျဉ်းလျဉ်ကောင်း”
- “လွယ်ကားရုံးချဉ်း၊ မြိုးမြိုက်လျဉ်းပိမ့်”
- “မီးပွားရှုဉ်းရှုဉ်း၊ ဟူးဟူးလျဉ်းလျက်”

စသည်ဖြင့် စပ်လျဉ်းသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

“သံသာဝေစဉ်၊ မေးဟညဉ်ကြောင့်၊ လျှဉ်လျှဉ်ပလင်း”

စသည်ဖြင့် သီးသီးလျှဉ်လျှဉ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဤ လအက္ခရာ ယပင့် ဥသတ်နှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံဖြင့် လျှဉ်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရ၊ ဝိသဇ္ဇနီအမြစ်သံ မပါမူ၍၊ ‘လျှဉ်း’ဟူသော ဝေါဟာရတို့သည် အလေးအပေါ့ အသံမျှသာ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ်သံ မပါသည်နှိုက် စီလျှဉ်သည်၊ အလျှဉ်သင့်သည် ဟူသော ဝေါဟာရကား အစီအစဉ် အလှည့် အထောက်အပံ့ ရောက်သည်ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက် စပ်လျှဉ်းသည်၊ အလျှဉ်းသင့်သည်ဟူသော ဝေါဟာရကား နီးချဉ်းတူလျော်သည်၊ နီးနှော စပ်ယှက်သည် ဟူသော အနက်ဖြစ်သင့်၏။ ယင်းသို့လျှင် အရအနက်လည်း ပြားသင့်သည် ဖြစ်၏။

လ အက္ခရာ ယပင့် ဥသတ် အမြစ်သံဖြင့် ‘လျှဉ်’ဟူသော ဝေါဟာရ၊ ရအက္ခရာဖြင့် ‘ရဉ်’ဟူသော ဝေါဟာရ၊ ယ အက္ခရာဖြင့် ‘ယဉ်’ ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ကွဲပြားသော အနက် ရှိသင့်၏။

‘လျှဉ်’ ဟူသည်ကား သီသီဖားဖား၊ လျားလျား ကျသည် ဟူသော အနက် လျော်၏။

‘ရဉ်’ ဟူသော ဝေါဟာရကား အစအစွန်း မပြန်မထွက် တိတိတုံးတုံး ညီမျှစေလို၍၊ ‘ဖြတ်ရဉ်သည်’ ဟူသော အနက်လျော်၏။ ဖြတ်အပ်သော ခြေဝတ္ထု နှစ်စု နှစ်ပုံ ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မထင်၊ ကြိုးဖြင့် ရစ်၏ သို့ အရေးအကြောင်းထင်ရုံ၊ ရစ်ရုံ ကာမျက် ရစ်၏ ဟူသည်ကား ရှေ့နောက် အပိုင်းအခြား မစွန်းမစက် တိတိသတ်သတ် ညီမျှစေသောအရာလည်းကောင်း ဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

“အစတလျှဉ်၊ မြားပိုင်ရဉ်သို့”

“သံယောဇဉ်ကို၊ ဖြတ်ရဉ်ပိုင်းပိုင်း”

ဟူ၍၊ မြစ်သံမပါစပ်သည်လည်း ဖြတ်ရဉ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်းတည်း။ ယဉ် ဟူ၍၊ ယ အက္ခရာ အသံကား သူငယ်ကစားသော ‘တိုးယဉ်’ ဆိုသောအရာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှိုက် ပညတ်မျှသာဟူ၍၊ ရ အက္ခရာ ရေးလေသော်လည်း မဆိုသာသကဲ့သို့ ရှိ၏။

(- ၆)

၃၃၄။ ဦးခေါင်းမတပ် ဥသတ် အမြစ်ရာ ဝေါဟာရများ

ဤ ဥ သက်သက် ခေါင်းမတပ်သတ်သည်နှိုက် မြစ်သံကား “စဉ်အိုး၊ စဉ်ခွက်၊ စဉ်သွန် ဟူသည်နှိုက် စဉ် ဟူသောအသံ၊ နေ ညဉ် ဟူသည်

နှိုက် ညဉ့် ဟူသောအသံ၊ ဖြတ်ရ၍သည်နှိုက် ရ၍ ဟူသောအသံ၊ တိရစ္ဆာန်၏အမည် ရ၍ ဟူသောအသံ ယဉ့် ဟူသော အသံ၊ သီသီလျဉ့်လျဉ့် ဟူသောအသံ။ ဤမျှသော ဝေါဟာရ ထင်သည် ဖြစ်၏။

“ဤလူ ပုထုဇဉ်၊ ရှိ၏ သဉ်၊ အ၊ ဉ်ဆိုသတည်း”

ဟူ၍ သတ်ပုံဟောင်းတွင် စပ်သည်နှင့်အညီ သဉ်ရှိသည် ဆိုသောအရာ၊ ကျိုင်းသဉ် ဟူသော အမည်နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ‘သဉ်ရှိသည်’ ဆိုသောအရာကို သတ်မဲ့ ‘သိမ် ရှိသည်’ ဟူ၍ အချို့ ဆိုမိန့် ဖတ်ကုန်၏။ သိမ် ငယ်သည် ဆိုသော အရာ၊ သီမ သဒ္ဒါ၏ အနက် သိမ် ဆိုလိုသော အရာနှင့် မလျော်။ ကျက်သရေ မင်္ဂလာ ရှိသည်ကို ရည်၍ ဆိုသော ရှေ့ ဝေါဟာရ ဖြစ်သင့်၏။

ကျိုင်းသဉ် ဟူသော အမည်နှိုက်လည်း ဦးခေါင်း မတပ် သတ်လျှင် ပြီးသင့်လျက် သဝေထိုး ဥ သတ် (သေဉ်) ရေးကုန်သည်ကား သဘော အရ မထင်။ အမြင် များရာ လိုက်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

ဟ စသော ကြွင်းသော အက္ခရာတို့နှိုက်လည်း ဦးခေါင်း မတပ်သံ မထင်သော ကြောင့် မထုတ်ပြီ။

(ကယ်-ကာယ်၊ ကျယ်-ကြယ်၊ ကွယ်-ကြွယ်)

(၃၃၅) ကုဗျည်း သက်သက် ယပင့်၊ အရစ် ယသတ် ဝေါဟာရများ

ယ သတ် ကအက္ခရာ သက်သက်နှိုက်ကား

“နတ်ကုစုန်းရှယ်၊ အကယ်ကယ်သို့”

“တတ်လှယုံဖွယ်၊ အကယ်ကယ်သို့”

“ပြုံးပြက်ရောင်နှယ်၊ ရှန်းရှန်းကယ်မျှ”

“ဝင်းထိတ်လန်ဖွယ်၊ ဝန်းဝန်းကယ်မျှ”

စသည်ဖြင့် အကယ် ဆိုသော အရာ။ လကျော် ကယ်သည်၊ အညာကယ်သည် စသည် ဆိုသော အရာ၊ ဆယ်ကယ်သည် ဆိုသော အရာ။ နိကာယ်၊ ရူပကာယ် စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ‘အကယ်’ ဆိုမည့် အတွက်ကို ‘တကယ်’ ဟူ၍ တ အက္ခရာဖြင့် ဆိုမိန့်ကုန်၏။

လကျော် ကယ်သည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား အရပ် မူလမူ ကွာ၍ ဖြစ်သည် ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ရှန်းရှန်း ကယ်၏၊ ဝင်းဝင်း ကယ်၏၊ ဟူသည်နှိုက် အရောင် အရှိန်တို့သည် တည်ရပ်စွဲမှီရာ ကွာလှ ပြေးလွင့်သည်ဟူသော အနက် ရသင့်၏။

ကယ်ပေါက် ကယ်တွင်း ဆိုသည်လည်း တွင်းရင်း မူလမူကွာ၍ ဖြစ်ခြင်း အနက် ထင်သာ၏။

ရူပကာယ်၊ နိကာယ် ဟူသည်တို့နှိုက်ကား ရူပကာယ၊ နိကာယ သဒ္ဓါတို့ကို မှီစွဲ သော အရာ ဖြစ်၍ ချလျက် ယ သတ် ရေးသင့်သော အရာတည်း။

ဤ ယ သတ် အက္ခရာနှိုက် မြစ်သံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံတို့ကား နောက် ပစ်သံနှင့် မထူး သောကြောင့် မြစ်သံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါ။ ယ သက်သက်သက်တွင် ပင့်သံ၊ ရစ်သံ၊ ဝဆွဲသံ ရထိုက်ရာသာ ထုတ်အံ့။

က အက္ခရာ ယပင့် ယ သတ်ကား

“အမြင်မကျယ်၊ သူမိုက်နှယ်လျှင်၊ ယုံဖွယ်လိလိ”

“ပညာမကျယ်၊ အလမ္မာယ်”

စသည်ဖြင့် အကျယ် အကျဉ်း ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ရစ်သော အရာကား

“မိုက်မြက်စင်ကြယ်၊ ရေသဖွယ်တည့်”

“သန်စင်ကြယ်သား၊ နက်ကျယ်ယဉ်တေ့”

“ကောင်းစွာဆန်းကြယ်၊ အရိုးဝယ်ကား”

“လုံးကြီးရွှေကြယ်၊ ထောင့်တိုင်းချယ်လျက်”

“ဦးဖြူကြီးကြယ်၊ အရွယ်အိုမင်း”

“ဖြူကြီးကြယ်မျှ၊ ကိုယ်လှယ်ကိုယ်စား”

စသည်ဖြင့် စင်ကြယ်၊ ဆန်းကြယ်၊ နက္ခတ်ကြယ်၊ ကြီးကြယ် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုတွင် ကြီးကြယ် ဟူသည်ကား ကြီးကြီး ကြားကြား ဆိုလိုသော အရာ ယူသင့်၏။

ဝဆွဲ ယ သတ်ကား

“မန္တန်ကိုးကွယ်၊ အလမ္မာယ်လျှင်၊ စဉ်းယော်မရွှင်”

“တတ်လှယုံဖွယ်၊ အကယ်ကယ်သို့၊ ပြက်ကွယ်ချောသွေ”

“တိထိလကွယ်၊ ညဉ့်လယ် * သန်းကောင်”

“ယိုးယိုးမယ်မယ်၊ ကွယ်ကွယ်ပြက်ပြက်”

စသည်ဖြင့် ကိုးကွယ်၊ လကွယ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ကွယ်၏ ဟူသည်ကား မမြင်ခြင်း အနက် ဖြစ်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ မျက်စိ ကွယ်သည် ကို မျက်ကွယ်၊ လဝန်း မမြင်ကွယ်သည်ကို လကွယ်၊ မမြင်စေလို၍ ပြက်ဝှက်သည်ကို ပြက်ကွယ်၊ အန္တရာယ်ကို ကြောက်သဖြင့် ဟန့်တား နိုင်အပ်သော သူကို မှီခို ကိုးစားသည်၊ အန္တရာယ် ပြုအံ့သောသူ မမြင်စေခြင်းငှာ ဟန့်တားနိုင်အံ့

* ယခု ‘သန်းခေါင်’ ဟု ရေးသည်။

ဇံသာ သူဖြင့် ကွယ်သည်။ ဤသို့ ကိုးသည်၊ ကွယ်သည် ဟူသော စကား နှစ်ရပ် စပ်နှော၍ 'ကိုးကွယ်သည်' ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည်ယူမူ ကွယ်သည် ဟူသော စကားခွန်း၏ အရ မမြင်ခြင်း အနက်ချည်း ဖြစ်၏။

နား ကွယ်သည် ဟူ၍ မကြားခြင်း အနက်လည်း ရှိသင့်၏ တကား ဟူအံ့။ ထိုသို့ မမြင်ခြင်းသည် ရူပါရုံ ဆိတ်၏ ဟူသော အနက် ပြီးသကဲ့သို့ မကြားခြင်း သည် သဒ္ဓါရုံ ဆိတ်၏ ဟူသော အနက်၊ မနံ မစောခြင်းသည် ဂန္ဓာရုံဆိတ်၏ ဟူသော အနက်အားဖြင့် ဆိတ်ကွယ်ခြင်း အာရုံမှ လွတ်ကင်းခြင်း တူသည် ဖြစ်၍ ဥပစာ နည်းအားဖြင့် နား ကွယ်သည် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဉာဏ် ပညာ ကွယ် သည်၊ သာသနာ ကွယ်သည် စသည်ဖြင့် မြင်ကောင်းသော မျက်စိအာရုံ မဟုတ်လျက် 'ကွယ်သည်' ဆိုသော အရာ များစွာ ယေနဝါဒဿနံသုတ်နှိုက် အဒဿန အနက် ဟူသည်ကား မမြင်ခြင်း အနက်၊ မမြင် ဟူသည်ကား ကွယ်ခြင်းပင်။ အန္တရ ဓာယတိ ဟူသော ပါဠိကို ထောက်သာပြီ။ ဤနှင့် ညီအောင် မှာလိုက်သည်။

ရစ်လျက် ဝဆုံး ယသတ်ကား

“အိမ်ခိုင်သူကြွယ်၊ ရှိတိုင်းနှယ်၍”

“ပိဗ္ဗာဘုန်းကြွယ်၊ ရာဟုမယ်၏၊ အနှယ်မောင်ဖား”

စသည်ဖြင့် ကြွယ်ဝသည်ဟူသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် ကြွယ်သည် ဟူသည် ကား ပြည့်စုံမြားမြောင်၏ ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ကုံစင်သည်ကိုလျက် 'ကြွယ်ပြီ' ဆိုသည်ကား ပြက်ပြယ်စကားလည်း ဖြစ်သင့်၏။ သုတ်မင်္ဂလာလို၍ ဆိုသည်လည်း ဖြစ်သင့်၏။

(ခယ်၊ ခြယ်)

၃၃၆။ ချည်း ရရစ်၊ ယသတ် ဝေ ဟာရများ

ခအက္ခရာနှိုက် သက်သက် ယသတ်ကား ခယ်မ၊ ခဲအို ဆိုသောအရာမျှ ထင်သော် လည်း အန္တမဟုတ်၊ စပ်အင် မြင်ခက်အံ့။

ရစ်သော အရာကား

“လုံးကြီရွှေကြွယ်၊ ထောင့်တိုင်းခြယ်လျက်”

“အရိုးဝယ်ကား၊ စီခြယ်ပတ္တမြား”

“ကျစ်လျစ်စင်ကြယ်၊ နာချင်ဖွယ်လျှင်၊ ရွှေခြယ်ခြေမီ”

စသည်ဖြင့် စီခြယ်၊ ခြယ်လှယ်၊ * ရွှေခြယ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ယပင့် ဖတ်သံသို့လိုက်၍ အချို့ ယပင့် ရေးကုန်သည်။

* ယခု 'ရွေးချယ်' ဟု ရေးသည်။

(ငယ်)

၃၃၇။ ငမည်း ယသတ် ဝေါဟာရများ

၀ အက္ခရာ ယသတ်ကား

“အမှုကြီးငယ်၊ စေပီးဖွယ်နှိုက်၊ လွဲဖယ်မသာ”

“ထိုသူငယ်ကား၊ အကယ်ပင်ကို”

“မင်း၏ မုန်းဖွယ်၊ ဤလိပ်ငယ်ကို”

“ညှိုးညှိုးငယ်ငယ်၊ သူ့ဝယ်ခစား”

စသည်ဖြင့် ငယ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

(စယ်၊ စွယ်)

၃၃၈။ စမည်း ယသတ် ဝေါဟာရများ

၀ အက္ခရာ ယသတ်ကား

“မြက်ရှောက်စက်စယ်၊ နည်းရာဝယ်ကား၊ နှုနယ်စလှ”

“ထူးပြားကုန်စယ်၊ သွားရောင်းဝယ်သည်၊ သွယ်လှယ်ခေါက်ရောက် စင်စင်တည်း”

“ဘဏ္ဍာကုန်စယ်၊ အန္တရာယ်မရှိ”

“ရောက်ပေါက်ရောင်းဝယ်၊ ကုန်စယ်မရှား”

“သာရွှင်မြူးရယ်၊ နှုတ်ကျီစယ်လျက်၊ လိပ်ငယ်အမျိုး”

စသည်ဖြင့် ကျီစယ်သည်၊ ကုန်စယ်၊ မြက်ရှောက်စယ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ဝဆုံးကား

“ထူပါရုံဝယ်၊ လက်ဝဲစွယ်ကို”

“ပညာပင်လယ်၊ အင်သုံးသွယ်ဖြင့်၊ ပြည်စွယ်ပြည်သွား”

“ပါစဖွယ်ဖွယ်၊ ကြာစွယ်ကြာရင်း”

စသည်ဖြင့် အစွယ်အသွား ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် သဘောရင်းကား ရှေ့သွား၊ အံသွားတို့၏ အနားအစွန်းဝယ်ဆွယ်လျက် ပေါက်ရောက်သည်စွဲ၍ ‘ဆုံး’ ဆိုသင့်လျက် ‘စွယ်’ ဆို၏ သို့ ရှိ၏။ ထိုအစွယ်သည် ဆင်ဝယ်၊ တိရစ္ဆာန်တို့ ဝယ် တင်တယ်ခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ ရန်ကို နှိမ်နင်းရာလည်း ဖြစ်၏။ ထိုနှင့် တင် တယ်ဟန် အသွင်တစိတ် တူသည်ကိုစွဲ၍ ကြာစွယ်၊ ရန်ကိုနှိမ်နင်းရာ ဂုဏ်အရည် ရှိသည်ကိုစွဲ၍ မင်းရောင်တို့ဝယ် ခိုင်းပယ်လောက်သောသူကို၊ ‘ပြည်စွယ်’၊ ရန်ကို

မဟာနိဗ္ဗာန်သော်လည်း အတင့်အတယ် ကြင်ချစ်ဖွယ်ရှိသော ဂုဏ်ကိုစွဲ၍ * 'ကြင်စွယ်'၊ ရေကန်၏ အမြိတ်အစကို 'ကန်စွယ်' စသည်ဖြင့် ဝေါဟာရများ ထင်သော်လည်း ဆွယ်စပ်လျက်ဖြစ်သော သဘောရင်း မကင်းသကဲ့သို့သာ ရှိ၏။

(ဆယ်၊ ဆွယ်)

၃၃၉။ စာပျဉ်း ယသတ်နှိုက် ဝေါဟာရကို ပြခြင်း

ဆ အက္ခရာ ယသတ်ကား

“တရားငါးဆယ်၊ အံ့ဩဖွယ်အောင်”

“ငါ၏ အရွယ်၊ သက်ရှစ်ဆယ်ဟု”

“နှစ်ရာသုံးဆယ်၊ ကုဋေသွယ်၏”

“လယ်လုပ်ကုန်သွယ်၊ ကြေးဆယ်မြီချ”

“လူ ဘုံတို့ဝယ်၊ ကျွန်းထင်းဆယ်သို့”

စသည်ဖြင့် တဆယ်၊ နှစ်ဆယ် စသည်ဖြင့် ရေတွက်သောအရာ၊ ကြေးဆယ်မြီချဆိုသောအရာ၊ ထယ်ဆယ်သည် ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝဆွဲကား

“ညှိုး ** ယော်ပြိုင်းသွယ်၊ ရှေ့မှမ်းလယ်တွင်၊ ပြိုင်ဆွယ်မမျှ”

စသည်ဖြင့် ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဆွယ်သည်ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်၏။ ဆီဆွယ်၊ ဆိုဆွယ်၊ နှိုင်းဆွယ် စသည်ဖြင့် အထူးထူး ဖက်ဆိုသော်လည်း 'ဆွယ်စပ်ဖက်ပြိုင်သည်' ဟူသော အနက်ချဉ်း ဖြစ်သင့်၏။ (စယ်၊ တယ် တို့မှာ ရှဉ်း)

(တယ်၊ တွယ်)

၃၄၀။ စာပျဉ်း ယသတ် ဝေါဟာရများ

တ အက္ခရာနှိုက် သက်သက်မထင်။

သစ်ပင်၏ အမည်ကို တယ်ဟူ၍၊ အချိုဆိုကုန်သည်ကား ခိုင်လုံသော အမှီမတွေ့။

ဝဆွဲသော အရာကား

“ဝမ်းပျက်ချင်ဖွယ်၊ ညှိုးငယ်လွယ်၏၊ တာတွယ်မရှိ ကောင်းစွာ တည်း”

* ယခု 'ကျင်စွယ်'ဟု ရေးသည်။

** အခု 'ညှိုးရင်'ဟု ရေးသည်။

“စသည်ငြိတွယ်၊ လုံးစုံပယ်လျက်၊ ဆွေနှယ်မျိုးနီး”

စသည်ဖြင့် တာတွယ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် တွယ်၏ ဟူသည်ကား အလိုအလျောက် ကပ်စွဲ ငြိတွယ်ခြင်း ဖြစ်၍ သုဒ္ဓါအသံကဲ့သို့ရှိ၏။ မျော့တွယ်၏၊ သားသမီးတွယ်၏ ဟူသည်လည်း တွယ်စေလို သည် မဟုတ်လျက် ငြိလာထပ်လာသည်ပင် ယူသင့်၏။ တွယ်တာ၏၊ တွယ်ထောက်၏၊ ဟူသည်လည်း အလိုအလျောက် ငြိတွယ်သည်ကိုပင် တာပြန်၊ ထောက်ပြန်သည် ယူရ ဖွယ်ရှိ၏။ ယင်းသို့သော သဘောကိုထောက်၍ သုဒ္ဓါအသံကဲ့သို့ ရှိ၏။ တွဲ၏ ဟု နောက်ပစ်သံ ဆိုခြင်းကား ကျွဲ၊ နွား၊ ဗူး၊ ကရား၊ သစ်ဝါး၊ လှေတက်ဆောင်ရွက် ကောင်းသော ဝတ္ထုကို ယှဉ်စပ်ငြိတွယ်စေသော အရာဖြစ်၍ ကာရိုက် အသံကဲ့သို့ ယခင် ဆွဲသည်ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက်လည်း နည်းတူ၊ ဆွယ်သည် ဆိုမှုကား အလို အလျောက် ယှဉ်စပ်ခြင်း ဟူသော သုဒ္ဓါအသံ၊ တွဲသည် ဆိုမှုကား ယှဉ်စပ်စေခြင်း ဟူသော ကာရိုက်အသံကဲ့သို့ ရှိ၏။ အောက်နှိုက်ဆိုခဲ့ပြီးသော ယုတ္တိကို ဆင်ခြင်။

(ထယ်)

၃၄၁။ ထဗျည်း ယသတ် ဝေါဟာရများ

ထ အက္ခရာနှိုက် သက်သက် ယ သတ်ကား ထယ် ဟူသော အမည်နှိုက် ထင်၏။ ထိုထယ်ဟူသော ဝေါဟာရသည် သံအိုးကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ရာထွန်သမားတို့၏ အသုံးအဆောင်ကို ဝေါ်ခေါ်ခြင်း အမည် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ရာထွန် သမားတို့၏ ထယ်သည်ကား ထွန်ကဲ့သို့ အသွားမများ၊ အစွယ် တချောင်းသာ ရှိသော ဆင်ကို ‘တည်’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သကဲ့သို့၊ အသွားတခုတည်းသာ ဖြစ်၍ ‘တည်’ ဟူ၍ ဆိုလိုသော အရာ စကားရှေ့သကဲ့သို့ ရှိ၏။ သံအိုး၏ အမည်ကိုလည်း နည်းတူ၊ အကြောင်း သင့်ရာ စုံစမ်းသင့်၏။ ပင်အင်ကိုလည်း ရှုရာ၏။

(နယ်၊ နွယ်၊ နှယ်၊ နှယ်)

၃၄၂။ နဗျည်း ယသတ် ဝေါဟာရများ

န အက္ခရာ ယသတ်ကား

- “ကိုယ်လက်ပွတ်နယ်၊ တနေဝယ်သော်၊ တဆယ်နှစ်ဖန်”
- “ကြောက်မက်ဖွယ်သာ၊ ကောက်နယ်တလင်း”
- “ဖဝါးဆူလှယ်၊ သားရေနယ်သို့၊ လမ္မာယ်ပူဏ္ဏား”

“အသက်အရွယ်၊ ထွားနဲ့နယ်သား၊ သူငယ်တပါး”

စသည်ဖြင့် ပွတ်နယ်သည်။ နယ်နိမိတ်၊ နယ်ကန်သည်။ တနယ်မြေ ဆိုသော အရာတို့ နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ပစ်နယ်သည် စသည်ဖြင့် နယ်၏ ဟူသော ဝေါဟာရသည် ညံ့ပျောင်း ပျော့ညက်စေသည်။ အပုံအစု အလုံးအခဲ၊ ကြေကွဲပြိုပျက်စေသည်ဟူသော အနက် ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ နနယ်၏ ဟူသည်နှိုက် နှဲသော ဝတ္ထုသည် ပစ်နယ်သော ဝတ္ထုကဲ့သို့ နှဲပျောင်း ပျော့ညက်သည် ဟူသော သဘောတူကိုစွဲ၍ ‘နနယ်သည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသည်လည်း ယူသင့်၏။

နှဲနောင်းသည် ဟူသော အရာတို့နှိုက် နှဲသည် ဆိုလျှင် ပျောင်းပျော့သည် ဟူ သော အနက်ပြီးလျက်ပင် နောင်း ဟူသော ကားခွန်း ဖက်၏ သို့၊ န ဟူသော စကားခွန်းတွင် ‘နယ်’ ဟူသော စကားခွန်းသည် ပြေပြစ်ရုံဖက်က မျှလည်း ယူသင့် ၏။ ဤနှင့်အတူ * တနယ်မြေ ဟူသည်လည်း ကျောက်စစ် အိုးခြမ်း နည်းသဖြင့် နယ်ပစ်သော ဝတ္ထုကဲ့သို့ ရေတွေ့လျှင် ပျောင်းပျော့လွယ်သည်ဟူသော အနက်ယူ သော် ရကောင်းဖွယ် ထင်၏။

နယ်ကန်သည်။ နယ်ဆူး၊ နယ်ကိုင်း စသည်ဖြင့် ရက်ကန်းသည်တို့၏ အဆောက် အဦကို ‘နယ်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား ပညတ်ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ ရက်ကန်း သား၊ ခြည်ချောင်း၊ ခြည်ပင်တို့ကို ပစ်နယ်သကဲ့သို့ မထပ်မထင် ကွဲပြားစေသည် ဟူ၍၊ နယ်ခြင်းအနက် နီးချဉ်းအောင် ယူလည်း ရကောင်းဖွယ် ထင်၏။ နယ်နိမိတ် ဟူသည်နှိုက်လည်း နည်းတူ ယူရာ၏။ စပ်အင်ကိုလည်း ရှုရာ၏။

ဝဆွဲ ဖာသက်သက်ကား

“လံဗုးကြာနွယ်၊ ဝါးတောဝယ်နှိုက်၊ ဘုန်းကြွယ်သန္ဓေ”
“ပြီးပြက်ရောင်နွယ်၊ ရွန်းရွန်းကယ်မျှ၊ ဆန်းကြယ်ခမ်းနား”
“ဥတောင်ကြက်ငယ်၊ လျှပ်ရောင်နွယ်သို့၊ ခြည်သွယ်သေးဖွဲ”

စသည်ဖြင့် မြက်နွယ်၊ လျှပ်ရောင်နွယ်၊ လျှပ်စစ်နွယ် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဟဆွဲ ယ သတ်ကား “တပါး မင်းနယ်၊ မစင်ကြယ်လျှင်၊ ပြီးလွယ် ဆန်းမှု”
“ကပ်လာယဉ်လွယ်၊ သမင်နယ်လျှင်၊ ပေးဖွယ်ပေးရာ”
“မိုက်မွှောင်ပျောက်ပယ်၊ ကောင်းကင်လယ်နှိုက်၊ ငှက်နယ်ဝံးပျံ”

စသည်ဖြင့် ဥပမာ ပုံစံ နှိုင်းခိုင်းလို၍ ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

* ‘စနယ်မြေ’ ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဟ ဆွဲ ၀ ဆွဲ ယ သတ်ကား

“တော့ကြောင်းနီးနှယ်၊ အလမ္ပာယ်လျှင်၊ နှိပ်နယ်ကလူ”
“အိမ်ခိုင်သူကြွယ်၊ ရှိတိုင်းနှယ်၍၊ မျော့နှယ်သွေးစမ်း”
“ပိမ္မာဘုန်းကြွယ်၊ ရာဟုမယ်၏၊ အနှယ်မောင်ဖား”

စသည်ဖြင့် အမျိုး အနှယ်၊ နီး နှယ်သည်၊ နှယ် စပ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် သဘောရင်းကား ပျောင်းပျော့သည်ကို ‘နှယ်သည်’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် သဘောရင်း မူလ သယံ ဇာတ သုဒ္ဓ အသံ ကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထို နှယ်သော ဝတ္ထုသည် မခိုင် မခံ ပျောင်းညံ့ သဖြင့် မှီကပ်ရာ ဝစုံ တခု ဝတ္ထုနှိုက် ယိမ်းယိုင် စွဲ ကပ်၍ တည်သည်ကို ‘နှယ်သည်၊ နှီးသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ယင်းသို့ မှီ ကပ်ရာ ယိမ်း ယိုင်သည်ကို ‘နှယ်သည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသည် နှယ်စေသည် ဟူသော ကာရိုက် အနက် ရောက်လတ်သော် နှယ်သည် ဟူသော ဆို မိန့်ခြင်း ဖြစ်ပြန်၏။ နီး နှယ်သည်၊ နှယ် စပ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည် အကြောင်း အလမ်း နီးချဉ်းစေသည် ဟူသော ကာရိုက် အနက် ရဖွယ် ထင်၏။

အမျိုး အနှယ် ဟူသည် နှိုက်ကား ဝံသ သဒ္ဓါ၏ အနက် ပညတ် မျှကာလည်း ယူ သင့်၏။ ယခင် နည်းတူ အမျိုး အမည် အကြောင်း အလမ်း နီးချဉ်းစေသည် ဟူသော အနက်လည်း ရအံ့သို့ ရှိ၏။ မြက်နှယ် ဟူသည် နှိုက်လည်း နည်းတူ ထုလ သဒ္ဓါ၏ အနက် ပညတ်ကာ မျှလည်း ယူ သင့်၏။ မခိုင် မခံ ပျောင်းနှံ့သဖြင့် မှီကပ် စွဲငြိရာ ယိမ်းယိုင်တတ်သည်၊ နှယ်တတ်သည်ဟု အနက် ရယူလည်း သင့်ဖွယ် ထင်၏။ ဆင်ခြင်။

(ပယ်၊ ပါယ်၊ ပြယ်၊ ပွယ်)

၃၄၃။ ပပျည်းသက်သက် အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ယသတ် ဝေါဟာရများ

ပ အက္ခရာ ယ သတ်ကား

“မိုက်မှောင်ဖျောက်ပယ်၊ ကောင်းကင်လယ်နှိုက်”
“စံပယ်ပယ်၊ သဘင်လယ်နှိုက်၊ မြူးရယ်ပျော်ပါး”
“ပုလဲးငုံသွယ်၊ အလွယ်လွယ်လျှင်၊ စံပယ်ဖြူမွှေး”
“မုလေးစံပယ်၊ နို့ကြွယ်ကြိုင်ဖြည်း”
“လကျောနှင့်ဖယ်၊ အကယ်မတိ”

စသည်ဖြင့် * ညာပယ် ဆိုသော အရာ၊ စံပယ်သည်၊ ပန်း စံပယ်၊ ဖျောက်ပယ်၊

* ယခု ‘ညာဗယ်’ ဟု ရေးသည်။

တန်းပယ်၊ ပစ်ပယ်၊ လွှဲပယ်၊ လှယ်ပယ်သည်။ အရပ်မည် တပယ် ဆိုသော အရာ တို့၌ ထင်၏။

မိန်းမတို့ကို ရိုသေသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၌ ‘အပယ်’ ဟူသော ဝေဟာရကား သူ့ဟောင်းတို့ ဆို မိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ စာပေ တို့၌လည်း ဘဒ္ဒေ ဟူသော မာဂဓ ထင်၏။

ထိုမှတပါး အဓိပ္ပာယ်၊ အလမ္ပာယ်၊ သပ္ပာယ်သည်။ အပါယ်လေးတို့ ဆိုမိန့်သော အရာတို့၌ကား အဓိပ္ပာယ်၊ အလမ္ပာယ်၊ အပါယ် ဟူသော ပါဠိမှ ထင်သောကြောင့် မာဂဓ ဘာသာ မူလ ဖြစ်၏။

အရစ် ယသတ်ကား

“လှိုင်ယုံ့ မပြယ်၊ မောင်ဘုန်းကြွယ်ကို၊ သက်လှယ်မတတ်”

“ဆိုးရှုံးအပါယ်၊ လားလေဖွယ်သား၊ ပြက်ပြယ်ဆောကြော”

“ပြက်ပြက်ပြယ်ပြယ်၊ ငရဲလှယ်ရှင့်၊ မျိုးနွယ်တို့ထက်”

စသည်ဖြင့် ပန်း အနံ့ စသည် ပြယ်သည်၊ ပြက်ပြယ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဝဆုံး ယ သတ်ကား

“နတ်ကြီးပွယ်ပွယ်၊ အင်သွယ်လူလူ”

ဟူ၍၊ ပြည်စုန်တွင် နတ်ပွယ်သည် ဟူ၍၊ စပ်သည် ထင်၏။ နတ်တို့အား ကိုးကွယ် သည် ဟူသော အနက်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် နတ် ကွယ်သည် ဟူ၍၊ ဆိုမိန့်ခြင်းသာ အနက်ရကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

(ဖယ်၊ ဖွယ်)

၃၄၄။ ဖပည်းသက်သက် ဝဆုံး၊ ယသတ် ဝေဟာရများ

ဖ အက္ခရာ ယ သတ်ကား

“လူလူအန္တရာယ်၊ ဖြစ်ချင်ဖွယ်သား၊ အဖယ်ရောဂါ”

စသည်ဖြင့် *အဖယ် ဟူ၍၊ မေးခြင်း အနက် ဆို မိန့်သော အရာ ထင်၏။ ဤ၌ကိ ဖဦးထုပ် မရေး၊ ဘကုန်း ရေးသည်သာ ထင်၏။ ဖတ်သံကို လည်းကောင်း၊ အရေး အမြင် လေ့ကျမ်းသည်ကို လည်းကောင်း လိုက်၍၊ အရေးထင်သည် ဖြစ်ရာ၏။ ပါဠိမှ မဟုတ်။ မြန်မာမှု သက်သက်ဝယ် တပါးသော ဝဂ်ဗျည်းတို့၌ကိ ဗ အက္ခရာ၊ ဈ အက္ခရာ စသော စတုတ္ထက္ခရာ တို့ကို အသုံး နည်းသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဖဦးထုပ်ကို ကြားသံ သာအောင် ဘကုန်း အက္ခရာ ကဲ့သို့ ဖတ်သော် သင့်အံ့သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍၊ ဖဦးထုပ်ပင် ရေးသော်လည်း သင့်ရာသည်ပင် ဖြစ်၏။

* ယခု ‘အဘယ်’ ဟူ၍ ရေးသည်။

ဝယ်ဟူသော အမည်ကား စပ်အင်မတွေ့။ သွေဖည်သည်၊ ဖည်လည်ကန်လန် ဖြစ်သည် ဟူ၍ ညသတ်အသံသာ အနက် ထွက်ရာသည်။ ဖယ်သည် ဟူသော ယသတ်ဝယ် အနက်မထင်သည်ကို ထောက်လျှင် အမည်မျှသာ ယူကောင်း၏။

ဝဆုံး ယသတ်ကား

“တွေးတောမှားဖွယ်၊ သန့်စင်ကြယ်သား”

“လှေကျက်ဖွယ်ဖွယ်၊ သရဇ္ဈာယ်မှ”

“မြင်းမိုရ်သဖွယ်၊ ထိုပြည်ဝယ်နှိုက်”

“တတ်လှယုံဖွယ်၊ အကယ်ကယ်သို့”

“ရေရွတ်ကြောက်ဖွယ်၊ ယုန်သငယ်ကြောင့်”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် သဖွယ်ဟူ၍ သအက္ခရာပါ ဆိုသည်ကား ဥပမာအနက် ဖြစ်သင့်၏။ သ အက္ခရာ မပါမူ၍ လှေကျက်ဖွယ်၊ ယုံမှားဖွယ်၊ ကြောက်မက်ဖွယ်၊ ချစ်ကြင်ဖွယ်၊ ခဲးဖွယ်၊ စားဖွယ် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့် သည်ကား လှေကျက်ခြင်း၊ ယုံမှားခြင်း၊ ကြောက်မက်ခြင်း၊ ချစ်ကြင်ခြင်း၊ စား ခြင်း၊ ခဲးခြင်းငှာ လျော်သည်၊ ဖွယ်သည်၊ ရာသည် ဆိုလိုသော အနက်ဖြစ်သင့်၏။

ထိုမှတပါး အရည်အစေးနည်း၍ သွက်လက်သော ဝတ္ထုကို ခပ်ဖွယ်ဖွယ်ရှိ၏ ဟု ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား သေးသေးဖွဲ့ဖွဲ့ ကွဲကွဲပြားပြား ရှိသည်ကိုပင် ဆိုသော အရာဖြစ်၍ ‘ခပ်ဖွဲ့ဖွဲ့’ ဟူ၍ နောက်ပစ်သံ အနက်ရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။

(၁ မယ်)

၃၄၅။ မဗျည်း ယသတ် ဝေါဟာရများ

မ အက္ခရာ ယသတ်ကား

“ရှေ့မှာစင်းမယ်၊ *ထဝယ်မကြွင်း”

“သက်နှံချစ်ဖွယ်၊ စောဘို့မယ်နှင့်၊ နန်းလယ်ညာဖျား”

“ပိမ္မာဘုန်းကြွယ်၊ ရာဘုမယ်၏၊ အနှယ်မောင်ဖား”

“ဥယျာဉ်လှယ်လှယ်၊ ကသည်နှယ်လျှင်၊ ဆွေမယ်သက်ရှည်”

စသည်ဖြင့် အမိအမယ် ဆိုသောအရာထင်၏။ အရွယ်တူမျှလျက်၊ ငယ်လျက်ကို ဆိုမိန့်သည်ကား ‘မြတ်နိုးစုံမက်သော အရာထင်စေသည်’ ယူသင့်၏။

* ယခု ‘ထားဝယ်’ ရေးသည်။

(ယာယ် - ယယ်)

၃၄၆။ ယဗျည်း ယသတ် ဝေါဟာရများ

ဃ အက္ခရာ ယသတ်ကား

- “ဂါသာပြယာယ်၊ ကုန်ရောင်းဝယ်သို့၊ ဖလှယ်ခံငြင်း”
- “နှုတ်ရောင်းနှုတ်ဝယ်၊ နှုတ်ပြယာယ်ဖြင့်၊ ရယ်ရွှင်လန်းလန်း”
- “တတ်လှပြယာယ်၊ ထိုလိပ်ငယ်ကား၊ ဥပယ်တမုဉ်”
- “ဖြင့်ညီးပေါယယ်၊ ပျော်ပိုက်ဖွယ်သား၊ လုံးငယ်လုံးကြီး”

စသည်ဖြင့် ပြယာယ်၊ ပေါယယ် ဆိုသော အရာထင်၏။ ထိုတွင် ပြယာယ်သည် ဟူသည်ကား ပရိယာယ ဟူသော ပါဠိမှီထင်၏။ ပရိယာယသဒ္ဓါကို ပနှင့်ကပ်၍ ‘ပြိယာယ်’ ဆိုသင့်လျက် ထို သရကို အ သရအဖြစ် ရေးဖတ်လေသည် ယူသင့်၏။ အချို့ကား ‘ပရိယာယ်’ ဟူ၍ ပနှင့်ရ ခြားနား၍ ဆိုမိန့် ရေးခြစ်သည်လည်း ထင်၏။

ပေါယယ် ဟူသည်ကား များသည်ဆိုသော ရှေးစကားဟောင်းတည်း။

(ရယ်-ရာယ်၊ ရွယ်-ရှယ်)

၃၄၇။ ယဗျည်း သက်သက် ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ ယသတ်တို့ ဝေါဟာရများ

ရ အက္ခရာ ယသတ်ကား

- “သာရွှင်မြူးရယ်၊ နှုတ်ကျီစယ်လျက်၊ လိပ်ငယ်အမျိုး”
- “ပေါ်လွင်မြူးရယ်၊ ပျံ့ပျူးဖွယ်သား၊ တဆယ်ကျူးမြောက်”
- “သားမောင်တို့မယ်၊ မိဘုန်းကြွယ်ကား၊ ရယ်ရယ်မြူးမြူး”
- “သမင်*တရယ်၊ ချေငယ်နှားနောက်”

စသည်ဖြင့် ရယ်မောသည်၊ သမင် တရယ် ဆိုသော အရာထင်၏။ ပန်းရန်သမားတို့၏ အသုံးအဆောင် တရယ်ခေါင်း ဆိုသော အမည်ကား တရယ်မည်သော သား၏ ဦးခေါင်းနှင့် တစိတ်မျှ တူဟန်ကိုစူး၍ ဆိုမိန့်သည် ဖြစ်သင့်၏။

“လ၏အန္တရာယ်၊ ရှင်းရှင်းပယ်၍”

စသည်ဖြင့် အန္တရာယ်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား အန္တရာယဟူသောပါဠိ စူးထင်၏။

* ယခု ‘ဒရယ်’ ဟု ရေးသည်။ ဆရာတော်သည် မြန်မာမှု၌ နေတ၊ ယောသ အက္ခရာ အရေးကို မနှစ်သက်လေ။

ဝဆွဲ ယသတ်ကား

“ငါ၏ သက်ရွယ်၊ နှစ်ရှစ်ဆယ်ဟု၊ အကယ်တုံတုံ”
“ပျိုညီဆင်းရွယ်၊ လှမျိုးကြွယ်သား၊ တင့်တယ်ပြင်လျာ”
“နတ်ကုစုန်းရွယ်၊ အကယ်ကယ်သို့၊ ရယ်ဖွယ်အိုကြီး”
“တန္တီခိုင်းနှယ်၊ ဆုကြီးရွယ်လျက်၊ သူကငယ်ပင်”

စသည်ဖြင့် ကြီးသောအရွယ်၊ ငယ်သောအရွယ် ဆိုသောအရာ၊ ရွယ်တောသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် အရွယ်ဟူသည်ကား ဝယသဒ္ဓါ၏ အနက် ကုန်ပျက်တတ်သော အခန့် ကာလကို ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

ရွယ်တောသည်၊ ရွယ်ထောက်သည်၊ ရွယ်ချူသည် ဆိုသောအရာနှိုက်ကား ‘ရည် မှတ်သည်’ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

ဟဆွဲ ယသတ်ကား

“မျက်သီးထွက်ဖွယ်၊ ရန်စရှယ်သို့၊ လူဝယ်ကျင့်တတ် ကုန်စွတည်း”
“ပုဏ္ဏားအလမွယ်၊ ရန်စရှယ်၍၊ နှစ်သွယ်ဂါထာ ရွတ်လတည်း”
“လူမသငယ်၊ ယက်ကန်းရှယ်သို့၊ အလယ်ထိုင်ကိုင်”

စသည်ဖြင့် ရန်စရှယ်သည်၊ ယက်ကန်းရှယ်သည်၊ တန်ရှယ်ငင်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ရှယ်၏ ဟူသည်ကား သွယ်ဝယ်တန်းမှန်းသည် ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။

(လယ်၊ လွယ်၊ လှယ်)

၃၄၇။ လဗျည်းဆက်သက် ဝဆွဲ၊ ဟထိုး ယသတ် ဝေါဟာရများ

လ အက္ခရာ ယသတ်ကား

“စံပယ်ပယ်၊ သဘင်လယ်နှိုက်၊ မြူးရယ်ပျော်ပါး”
“ပညာပင်လယ်၊ အင်သုံးသွယ်ဖြင့်၊ ပြည်စွယ်ပြည်သွား”
“မြို့ပင်လယ်နှိုက်၊ စံပယ်ပျံ့ပျူး”
“လျှောက်လေပွတ်လယ်၊ ပြင်သာကျယ်သား၊ သင်ပယ်သရက်”
“မျှားလှဆောင်းဝယ်၊ ကုန်စလယ်ကား၊ သွတ်လှယ်ခေါက်တင်”
“ထွေးစချင်ဖွယ်၊ မတင့်တယ်လည်း၊ ယာလယ်လုပ်စား”

စသည်ဖြင့် အချက်အလယ်၊ မြစ်ပင်လယ်၊ အရပ်မည်ပင်လယ်၊ ပွတ်လယ်၊ ကုန်စ လယ်၊ ယာလယ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် အချက်အလယ်ကို ပင်လယ် ဆိုမိန့်သည်လည်း ထင်၏။ အရပ်မည်နှိုက် မြို့ပင်လယ်၊ ရွာပင်လယ် ဟူသည်ကား ပင်လယ်မြစ်နှင့် တစ်စိတ်တူ ကျယ်ဝန်းပြန့် ပြောသော အရည်တစ်စိတ် ထင်သည်သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။

ဝဆွဲး ယသတ်ကား

“လေးမြားတောင့်လွယ်၊ မြော်ရှုဖွယ်လျှင်၊ ဆင်းရွယ်ဖျိုထွတ်”

“မကင်းပိုက်လွယ်၊ နို့မပယ်သား၊ သူငယ်ချားမိ”

“လျှောက်ပြန်ခဲလွယ်၊ ဆိုရေးကျယ်သည်၊ မုန်းဖွယ်မများ”

“အခဲအလွယ်၊ အကျယ်အကျဉ်း”

“လွယ်လွယ်ကူကူ၊ ရွယ်ရွယ်ချူချူ”

“ဝင်းမောင်းပလွယ်၊ အသင်ရွယ်လျက်၊ မှောင်ကွယ်ရိတ်ဖြူ”

“ကျိန်မှတ်ထိုဝယ်၊ တုံးဖြင့်ရွယ်၏၊ မလွယ်တံခါး”

စသည်ဖြင့် လွယ်ပိုးသည်၊ အခဲအလွယ်၊ တံခါးမလွယ်၊ ဓားလွယ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုတွင် ဓားလွယ် ဆိုသည်ကား များသောအားဖြင့် လွတ်အပ်သောဓားကို ဆိုလိုသည် ဖြစ်သင့်၏။

တံခါးမလွယ် ဟူသည်လည်း ခဲယဉ်းအောင်ကြံ၍၊ ထွက်ဝင်စေသော အရာ ဖြစ်သောကြောင့် ‘မလွယ်’ ဆိုသည်ယူမူ ယခင် အခဲအလွယ် ဆိုသောအရာနှိုက် ဝင်သင့်၏။

ဟဆွဲး ယသတ်ကား

“*ပလင်းအိုးဝယ်၊ သေရက်လှယ်သော်၊ မပြယ်န့်ဟောင်း”

“မုလေးစံပယ်၊ လှယ်ကားပျံ့ရွာ”

“ဂါထာပြယာယ်၊ ကုန်ရောင်းဝယ်သို့၊ ဖလှယ်ခုံငြင်း”

စသည်ဖြင့် လဲလှယ်သည်၊ ဖလှယ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဖလှယ်ဟူ၍၊ ဖအက္ခရာ ပါပြန်သည်ကား လှယ်၏ ဟူသည်နှင့် အထူး မထင်ကြံ၍၊ ယူမှုကား အကြောင်းတခုကို မလိုရာမှ တွန်းပစ်၍၊ လှယ်သည်ဟူသော အနက်ယူ၍၊ ဖည်သည်၊ လှယ်သည် ဆိုရမည်ကို ညသတ်အသံကို ဖျောက်၍၊ ဆိုသည် ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

(ဝယ်)

၃၄၉။ ဝဗျည် ယသတ် ဝေါဟာရများ

ဝ အက္ခရာ ယသတ်ကား

* ယခု ‘ပလင်း’ဟု ရေးသည်။

“သက်ပြတ်တဝယ်၊ ယူသယ်မနိုင်”
 “ယုန်လက်တဝယ်၊ နကျယ်လင်းစင်”
 “ရွှေမှာဇင်းမယ်၊ ထဝယ်မကြွင်း”
 “ရောက်ပေါက်ရောင်းဝယ်၊ ကုန်စယ်မရှာ”
 “ဂါထာပြုယာယ်၊ ကုန်ရောင်းဝယ်သို့”
 “ထူးပြားကုန်စယ်၊ သွားရောင်းဝယ်သည်၊ သွတ်လှယ်ခေါက်ရောက်
 စင်စင်တည်း”
 “နန်းတော်ရွှေဝယ်၊ ရှုစဖွယ်သား၊ ပင်လယ်မြစ်ဟန်”
 “ကန်ဝှိုက်ဝယ်၊ ကြောက်မက်ဖွယ်သား၊ ကောက်နယ်တလင်း”

စသည်ဖြင့် အမျိုးအမည် တဝယ်၊ ရောင်းဝယ်သည် ဆိုသောအရာ၊ နန်းတော်ရွှေ
 ဝယ် စသည့် အာဇာရ အနက်ဖြစ်၍၊ ‘နှိုက်’ ဆိုမည့်အတွက်ကို ‘ဝယ်’ ဆိုသော
 အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် အာဇာရ အနက်ဟူသည်ကား ‘စူးမြီရာအရပ် ဖြစ်ထိုက်သည်’ ကို ဆိုသော
 အနက်တည်း။ ထိုအနက်ကို မြို့နှိုက်နေသည်၊ ရွာနှိုက်နေသည်၊ မြို့ရွာနှိုက်တည်သည်
 စသည်ဖြင့် ‘နှိုက်’ ဆိုမည့်အတွက်ကို မြို့ရွာဝယ်နေသည် တည်သည်၊ မြို့ရွာတွင်နေသည်
 တည်သည်ဟူ၍၊ မြန်မာမှု ဆိုမိန့်သည်များ၏။ ပျို့လင်္ကာတို့နှိုက်လည်း

“ထက်ကြပ်ငါ့တွင်၊ ခိုင်ပလှာ”
 “နှီးနှီးနှွယ်နှွယ်၊ ငါ့ဝယ်ကပ်ဆည်း”

စသည်ဖြင့် ‘ငါ့နှိုက်’ ဆိုမည့်အတွက်ကို ‘ငါ့တွင်၊ ငါ့ဝယ်’ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

(သယ်၊ သွယ်)

၃၅၀။ သဗျည်း သက်သက် ဝဆွဲး ယသတ် ဝေါဟာရများ

သ အက္ခရာ ယသတ်ကား

“လယ်ကံသက်သယ်၊ မငဖွယ်လျှင်၊ ငယ်ငယ်ကြီးကြီး”
 “သက်ပြတ်တဝယ်၊ ယူသယ်မနိုင်”
 “ရှင်တို့ကုန်စယ်၊ သွားရောင်းဝယ်၊ ရွက်သယ်တင့်ငိုင့်”
 “စင်စင်ကြယ်ကြယ်၊ ကသယ်ကြေးညင်း”
 “နန္ဒင်းကသယ်၊ လိမ်းဆီနယ်လျက်၊ သူကြွယ်အိမ်လုပ်”

စသည်ဖြင့် သယ်ပိုးသည်၊ နန္ဒင်းကသယ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ‘ကသယ် * ပုံကား၊ ထုံနယ်လည်းထား’ ဟူ၍ စပ်သည်နှင့်အညီ လိမ်းကျံ အပ်သော ညက်မွေ့သော အထုံအနံ့ကို ယခုကာလတွင် ‘လွင်မှုန့်မျက်နှာချေ’ ဆိုသော အရာ ယူသင့်၏။ အဋ္ဌကံသီလနို့ကို မာလာ၊ ဓာရဏ၊ ဝန္ဓ၊ မဏ္ဍန၊ ဝိလေပန၊ ဝိဘူသန ဟူ၍ ယထာကမ ဟပ်သည်တွင် ဝိလေပနသဒ္ဒါ၏ အနက် လိမ်းကျံတတ် သော အမှုန့်ဖြစ်၍ ဝိဘူသနသဒ္ဒါနှင့်အညီ ရှိုင်းရာ နိမ့်ရာကို ဖွဲ့ညှိသော အခြင်း အရာဖြင့် လိမ်းကျံခြင်းကိစ္စ ဖြစ်၏။ ထိုလိမ်းကျံအပ်သော ဝတ္ထုသည်ပင်လျှင် ကသယ်မှုန့်၊ ထိုကသယ်မှုန့်ကို ယခုကာလ လွင်မှုန့်မျက်နှာချေ ဆိုလေသည် ယူ ကောင်း၏။

ဝဆုံး ယသတ်ကား

“တန်းထားကြိုးသွယ်၊ အခိပွယ်ကား၊ ကျင့်နွယ်မိစ္ဆာ”

“လယ်လုပ်ကန်သွယ်၊ ကြေးဆယ်မြီချ”

“စီးဝုန်ဖြူသွယ်၊ ဆန်းတကြယ်လျှင်၊ အံ့ဖွယ်ထေ့လာ”

“စိုက်လည်တတ်ကြွယ်၊ အသွယ်သွယ်သည်၊ တိမ်နွယ်ယှက်စိုင်း ထေ့ တော့သည်”

“သာလွန်းဂါတာ နှစ်သွယ်တည်း၊ ရဝန်းသဘင် ပဲ့လယ်တည်း၊ ရင်လက်သပ်ကာ အံ့ရယ်တည်း”

“ညှိုးယော်ပြိုင်သွယ်၊ ရှေ့မှမ်းလယ်တွင်၊ ပြိုင်ဆွယ်မမျှ”

စသည်ဖြင့် အသွယ်အတံ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် စိတန်းကာသာ၊ အရင်းအဖျား ညီမျှသည်ကိုလျက် ပုလဲသွယ်၊ ကြိုးသွယ်၊ စကားသွယ်၊ မြောင်းသွယ်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့၊ တကြောင်းတသွယ် ဆိုသော အရာလည်း ထင်၏။ အရင်းအဖျားမမျှ လျှလျသပ်သပ် အစဉ်အတိုင်း ညွှန်ညွှန် သားသား ရှိသည်ကိုရည်၍ ‘ညွှန်းညွှန်းသွယ်သွယ်၊ အဖျားအမြီးသွယ်သည်’ ဆိုမိန့် ခြင်းလည်း ထင်၏။ အရာသို့ လိုက်၍ ယူလိုသည် ဖြစ်၏။

(ဟယ်)

၃၅၁။ ဟမျည်း ယသတ် ဝေါဟာရများ

ဟ အက္ခရာ ယသတ်ကား

“တသမ်းဟယ်ဟယ်၊ တတယ်တာတာ”

“တဟိဟယ်ဟယ်၊ ဝမ်းပြက်ရယ်နှင့်၊ ရှင်ဖွယ်လေ့”

* ယခု ‘မှုန့်’ (ဝတ်မှုန့်) ဟု ရေးသည်။

“နှစ်သက်နာဖွယ်၊ နှုတ်သံငယ်နှင့်၊ ဟယ်ဟယ်ပြဟူဏ”

စသည်ဖြင့် တသမ်းဟယ်ဟယ်၊ တဟီဟယ်ဟယ်၊ ဟယ်ဟယ်ပြဟူဏ ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် တသမ်း ဟယ်ဟယ် ဟူသည်နှိုက်

“ရှစ်ပော်ဈာန်ခွမ်း၊ ကျေးဇူးဝှမ်းကို၊ မသမ်းဟယ်ဟယ်၊ ရောက်ရ လွယ်မြောက်”

ဟု စပ်ဆိုသောအရာ။

“တတလွမ်းလွမ်း၊ တသမ်းဟယ်ဟယ်”

ဟု စပ်ဆိုသောအရာတို့ကို ညှိနှိုင်း၍ ယူသော် ‘တတလွမ်းလွမ်း၊ တသမ်းဟယ်ဟယ်၊ တတယ်တာတာ’ ဟူသည်နှိုက် အထောက် ထင်၏။

ထင်ဟန်ကား တတလွမ်းလွမ်း ဟူသော ရှေ့စကား၏ အရာ၊ တလွမ်းသည် ဆိုသော အရာလည်း ‘ညှိုးငယ်တောင့်တခြင်း’ အနက်ထင်၏။ တတယ်တာတာ ဟူသော နောက်စကားအရ တယ်သည်ဆိုသောအရာလည်း တောင့်တ ကောင်းသော ဝတ္ထုနှိုက် ‘စိတ်မလွတ်ငြိတယ်ခြင်း’ အနက်ထင်၏။ ဤသို့ ရှေ့စကား နောက်စကား ၏ အရသည် အာရုံတောင့်တခြင်း၊ ငြိစွန်းခြင်း အနက် ဖြစ်၍ ‘တသမ်း ဟယ် ဟယ်’ဟူသော အလယ်စကားအရကိုလည်း တောင့်တ ငြိစွန်းခြင်း အနက်နှင့် နီးစပ် လျော်သင့်အောင် ‘တောင့်တငြိစွန်းသဖြင့် ညှိုးသမ်းသည်’ ဟူသော အနက်မျှသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှင့် ရှေ့နောက် ထောက်သော် ‘တသန္ဓေဓမ၊ တပေလျဉ်းလျဉ်း’ စသော ရှေးစကားနှင့်လည်းကောင်း၊ ‘တဟာလိုက်လိုက်၊ တရှိုက်ငင်ငင်’ ဟူသော နောက်စကားနှင့်လည်းကောင်း နှော့ရော နီးစပ်ခြင်းရှိသည် ဖြစ်၏။ ဤနှင့်လျော်စွာ မသမ်းဟယ်လောက် ဟူသည်နှိုက်လည်း မညှိုးသမ်း မကြောင့်ကြလောက်၊ အလွယ် တကူ ရမြောက်၏။ ဟူသော အနက် ထင်သာသည် ဖြစ်၏။ တသမ်းညှိုးညှိုး ဆိုမည့် အတွက်ကို တသမ်းဟယ်ဟယ်ဟူ၍ ရှေးသူဟောင်းတို့၏ ဝေါဟာရဖြင့် ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ခိုင်းမျဉ်း၍ ဆို၏ သို့ လူပြိန်းထင်ဖွယ် ရှိ၏။

တသမ်း ဟူသည်နှိုက် န သတ်ရှိမှုကား သန်းသည်၊ ရစ်သည်၊ ရစ်သန်းသည်၊ အသိန်းအသန်းဟူသော အနက်ထင်၏။ မ သတ်ရှိမှုကား ညှိုးသမ်း၊ ပျောင်းသမ်း ဟူသော အနက်ထင်သည်။ ထိုတွင် တတလွမ်းလွမ်း၊ တသမ်းဟယ်ဟယ်။ ကျေးဇူး ဝှမ်းကို မသမ်းဟယ်လောက်’ဟူ၍ မ သတ်စပ်သည်နှင့် လျော်အောင်ကြံ၍ ထုတ် လိုက်သည်။

တဟီဟယ်ဟယ် ဟူသည်နှိုက်ကား တဟီဟီတဟာဟာ ဟူသကဲ့သို့ ရယ်မောသံ နားနှိုက် ထင်ကာမျှသော အခြင်းအရာကိုစွဲ၍ ဆိုသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သင့်၏။

ဟယ်ဟယ်မြဲဟူက ဟူသည်နှိုက်ကား အို၊ ဟယ်၊ အချင်း၊ အမင်း စေဝ၊ အာလပန မုဒီရိတ် ဟူသော ဆရာတို့၏ အမိန့်နှင့်အညီ မရိသေသော အခြင်းအရာဖြင့် ဝေါ ဝေါခြင်းဟူသော အာလုပ်အနက်တည်း။ ဆရာတို့ကား ‘ဟေဟေအနာဒရေစေဝ၊ ဟာဟာတိ ပိယဝစနံ’ ဟူ၍ ဟာဟာ ဆိုသောစကားကား ချစ်သော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ဟေဟေ ဟူသောစကားကား မရိသေခြင်းအနက်ဟူ၍ မိန့်ကုန်၏။ ဟယ်ဟယ် ဟူသော အနက်စကားကို မရိသေခြင်းအနက်ဟူ၍ မဆို။ ထိုသို့သော်လည်း ဟေ ဟေဟူသည် ဟာဟာဟူသည် စကားတို့ကား အာလုပ်အနက်မထင်။ အာလုပ်အနက် မဟုတ်သည်နှိုက် ဟာဟာ ဟူသည်ကား ချစ်သော အခြင်းအရာဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း၊ ဟေဟေ ဟူသည်ကား မရိသေသော အခြင်းအရာဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

အာလုပ်အနက် ဟူသည်နှိုက်ကား ‘ဘောဘောတိ ဂရုကံ ဥေယျံ၊ အို၊ ဟယ်၊ အချင်း၊ အမင်း စေဝ၊ အာလပန မုဒီရိတ်’ ဟူ၍ ‘ဘောဘော’ ဟူသည်ကို အလေးအမြတ်ဆိုခြင်း အနက်ဟူ၍ မိန့်သည်။ အိုး ဟယ်၊ အချင်း ဟူသည်ကိုကား ဂရုက-လဟူက၊ သာဒရ-အနာဒရ၊ ပိယဝစနံ-အပိယဝစနံဟူ၍ အထူးမဆို။ မဆိုသော ကြောင့် အို ဟူသည်ကား သာဒရ၊ အနာဒရ ဆက်ဆံ၍ ယူသင့်၏။ ဟယ် ဟူသည် ကား အနာဒရ၊ အာလုပ်အနက်သာ မြန်မာမှုထင်၏။ ယင်းသို့ မြန်မာမှု ထင်သည် ကိုလည်းကောင်း၊ ဆရာတို့ သာဒရ-အနာဒရ မစွဲ၊ အကြောင်းအရာ ယှဉ်သင့် သည်ကိုရည်၍ သာမန်ဆိုသည်ကိုလည်းကောင်း နှလုံးသွင်း၍ မရိသေခြင်းအနက် ဟူ၍ ဆိုလိုက်သည်။

(အယ်)

၃၅၂။ အပျဉ်းသက်သက် ယသတ် ဝေါဟာရများ

အ အက္ခရာ ယ သတ်ကား

“သစ်ကြားသစ်အယ်၊ ရိယယ်စရိ”

စသည်ဖြင့် သစ်အယ်ဟူသော အမည်နှိုက် ထင်၏။

များသည်ကို အယ်သည် ဟူ၍ အလွယ်ပြောဆိုခြင်းလည်း ထင်၏။ စပ်အင် ကား မထင်။ ‘အင့်သည်’ ဆိုမည်အတွက်ကို ရင်အယ်သည်၊ ဝမ်းအယ်သည် ဆိုသော အရာလည်း အလွတ်ဆိုမိန့်ခြင်းသာ ထင်၏။ သစ်အယ်ဟူသည်ကို အမည် များသာယူလည်း သင့်ရာ၏။ တောက်အဲ ကောင်းအောင် ဆိမ့်အိမ့်သော ရသရိ၍ အမြစ်သံ ဆိုလိုလျက် မြစ်သံမပါ ဆိုသည်ဟု အနက်ယူလည်း ရပွယ်ထင်၏။

(- ညှိ - ယ်)

၃၅၃။ ညသတ်၊ ယသတ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်

ညသတ်၊ ယသတ် အသံမတူလျက် အမှတ်မထင် မခြားနား အပြားမဲ့ ဆိုမိန့်ရေး ဖတ်သည်ထင်၏ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ပြီးသော စကားနှိုက် အပြားမဲ့ ဆိုမိန့် ရေးဖတ်ခြင်း ထား အနက်တော်လျော်သည်ကို ဆိုမိန့်သည်လည်း ရှိ၏။ အနက် မလျော်သည် လည်း ရှိ၏။ ထိုတွင် အနက်လျော်သည်ကား စင်ကြယ်ဟူသော ယသတ် အသံကို 'စင်ကြည်၏' ဟူ၍ ည သတ်သံဆိုမှု စင်သန့်ကြည်လင်သည်ဟူသော အနက်လျော် သည် ဖြစ်၏။

အသံကျည်သည်ဟူသော ညသတ်အသံကို 'အသံကျယ်သည်' ဟူသော ယသတ်သံ ဆိုမှု အသံပြန့်နှံ့ခြင်း၊ အရပ်ကျယ်သည်ကိုစွဲ၍ အသံကျယ်သည်ဟု ယသတ်အသံ အနက်လျော်သည် ဖြစ်၏။

ရွှေနှင့်ချည်သော်ဟူ၍ ညသတ်အသံ ဆိုသည်ကို * 'ချယ်သည်' ဟူ၍ ယသတ် ဆိုမှု ရွှေနှင့်ချယ်လှယ်သည်ဟူသော အနက်လျော်၏။

ရေနှိုက် မျောသည်ကို 'ဆယ်၏' ဟူ၍ ယသတ်အသံ ဆိုမည်ကို 'ဆည်၏' ဟူ၍ ည သတ်သံ ဆိုမှု မမျော မသွားရ ရပ်တံ့အောင် ဆည်းတားသည် ဟူသော အနက် လျော်၏။

လေပြည် ဟူသော ည သတ် အသံကို 'လေ ပြယ်သည်' ဟူ၍ ယ သတ် ဆိုမှု အဟုန် မပြင်း ပြယ်ညံ့သည် ဟူသော အနက် လျော်၏။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် ညသတ်၊ ယ သတ် အဓိပ္ပာယ် လျော်သည်နှိုက် အပြားမဲ့ ရေး ဖတ် ဆို မိန့်ခြင်း ရှိသော်လည်း စပ်အင်ရှိရာ ယူသင့်၏။

အနက် မလျော်သည်ကား ခိုင်ကျည်သည်၊ ကျိုးကျည်သည် ဟူသော ညသတ် အသံကို 'ခိုင်ကျယ်သည်၊ ကျိုးကျယ်သည်' ဟူ၍ ယ သတ် အသံ ဆိုမှု ကျယ်သည် ပြန့်သည် ဟူသော အနက် ဖြစ်၍ ခိုင်ကျည်၊ ကျိုးကျည်သည် ဟူသော အနက်နှင့် မလျော်သည် ဖြစ်၏။

ကြည်လင်သည် ဟူသော ည သတ် အသံကို 'ကြယ်သည်' ဟူ၍ ယသတ် ဆိုမှု နက္ခတ် ကြယ် ဟူသော အနက် ထွက်၍ မလျော်သည် ဖြစ်၏။

ရယ်သည် ဟူသော ရှင်ခြင်း အနက် ယ သတ် အသံကို 'ရည်သည်' ဟူ၍ ည သတ် ရှိမှု 'ရည်မှတ်သည်' ဟူသော အနက် ထွက်၍ မလျော်သည် ဖြစ်၏။

* ယခု 'ခြယ်' ဟု ရေးသည်။

ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် အနက် မလျော်သည်နှိုက်သော်လည်း အပြားမဲ့ ဆိုမိ ရေးမိ တတ်သည်ကို ထောက်၍ ည သတ် နောင် ယ သတ် စပ်လျက် ထုတ်လိုက်သည်။ ည သတ် ယ သတ် ပြီးပြီ။

(ကတ်)

၃၅၄။ ကဗျည်း သက်သက် တ သတ် ဝေါဟာရများ

ည သတ် နောင် အစဉ် လျော်စွာ တ သတ်ကို ထုတ်ရာ နှိုက် ပ သတ်လည်း ဖြစ်သင့်၍ ပူးယှဉ်လျက် ထုတ်အံ့။ က အက္ခရာ တ သတ်ကား

“ပေါင်းမြောင်ရှို့ကတ်၊ ရောက်လာလတ်သော်၊ ချောမွတ်စင်လှ”

“စုံခြည်ကွက်ကတ်၊ တူလွတ်မျက်နှာ”

“ဆိုခြင်းကတ်လတ်၊ နှလုံးဆတ်သည်၊ အမတ်ပဲ့ခဲ”

စသည်ဖြင့် ရှို့ကတ်သည် ဆိုမိန်ပြုခြင်းသည် ‘ခဲကတ်သည်’ ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် သဘောရင်းကား ခဲကတ်သည် ဟူသော အနက် မူလရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ကတ်သည် ဟူသော မူလ အရာဖြင့် ရှို့ဝှက်ခြင်း အနက်ကို ဆိုလိုသော အရာ ဖြစ် သင့်၏။ ဆိုခြင်း ကတ်လတ် ဟူသည် နှိုက်လည်း ခြေပ တုံလှန်ခြင်းငှာ ခဲကတ် အောင် ကြံအောင် ဆိုမိန်သည်၊ ပြုကျင့်သည် ဆိုလိုသော အရာ ဖြစ်သင့်၏။ ကတ်လတ် ဟူ၍ လတ် ဟူသော စကားခွန်း ပါသည်ကား ကန်လန်၊ တန်းလွန်း စသည်ဖြင့် ဆိုခဲပြီးသည်နှင့် အညီ ပြေပြစ်ရုံမျှ ဖက်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ စုံခြည် ကွက် ကတ် ဟူသည် နှိုက် အဆင်း စုံသော ခြည်ဖြင့် အကွက် အတန် ခဲကတ်အောင် ဖောက်သန်းခြယ်လှယ်၍ ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် သဘောရင်းကား ‘ခဲခက်၊ ခဲယဉ်းသည်’ ဟူသော အနက် မူလ ဖြစ်သင့်၏။

“သိုးပုံပိဋကတ်၊ ကျမ်းရိုးတတ်တို့၊ မှတ်သည့်ထုံးကား”

“ထွန်းထိန်ကရကတ်၊ မှတ်ခလော့တည်”

စသည်ဖြင့် ပိဋကတ်၊ ကရကတ်၊ သကတ် ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကား ပိဋကတ္တယ၊ ကက္ကဋ၊ သကတ္တ ဟူသော ပါဠိမှီ ထင်၏။

(ကပ်)

၃၅၅။ ကဗျည်း သက်သက် ပသတ် ဝေါဟာရများ

က အက္ခရာ ပ သတ်ကား

“နီးနီးကပ်ကပ်၊ တုံဝပ်ကြည်ညို”

“ထံပါးမကပ်၊ ထိတ်*လန့်ပြပ်လျက်၊ တပ်တပ်ပြင်လျှာ”

“စီရင်ချဉ်းကပ်၊ ဆံသပ်ဆံထုံး”

“မဆည်းမကပ်၊ လပ်သောသူအား”

“ကျောင်းဟောင်းမလပ်၊ နှစ်ဆွမ်းကပ်လျက်”

“ကန်ဝှမ်းကြာချပ်၊ ရေမကပ်သို့”

“ကိုယ်ပါးထက်ကြပ်၊ တောင့်ကပ်ဖားရား”

“မကွာကပ်လပ်၊ အမြီးကြပ်၍၊ နောက်ထပ်မကင်း”

“မကွာကပ်လပ်၊ ပျပ်စပ်ပေါင်လည်း”

“မြန်ခွင် တရပ်၊ ဘဒ္ဒကပ်မည်သာ” စသည်ဖြင့် နီးကပ်၊ ချဉ်းကပ်၊

ဆည်းကပ်၊ အနီး အပါး ကပ်၍၊ နေသည်၊ ရေညှန် အစေး အညှိ ကပ်သည်။ တောင့်ကပ်ဖားရား၊ အမြီး ကပ်လပ်၊ ဘဒ္ဒကပ်၊ ကမ္ဘာကပ်၊ အနက်ဝိကပ် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဘဒ္ဒကပ်၊ သာရကပ်၊ မဏ္ဍကပ်၊ ဝရကပ်၊ ကမ္ဘာကပ်၊ ဝိကပ် ဟူသည် တို့ကား ကပ္ပ သဒ္ဒါကို စူး မှီ၍ ဆိုမိန့်သော အရာ ဖြစ်၏။

နီးကပ်၊ ချဉ်းကပ် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သည် နှိုက်ကား နီးစပ်သည် ဟူသော အနက်ချဉ်း ဖြစ်သင့်၏။

တောင့်ကပ်ဖားရားဟူသည်နှိုက်ကား နွားရိုင်းစသည်တို့ကို လှန့်မပြေး ပြောင်း သာအောင် တွဲမြှောင်၍ ဆွဲအပ်သော သစ်ချောင်းဝါးချောင်းငယ်၏ အမည်ကို ‘တောင့်’ ဟူ၏။ ထို တောင့်သည် ကပ်မြှောင်၍ တည်၏သို့ ကိုယ်ပါး ထက်ကြပ် တောင့်ကပ်၏သို့ ဖြစ်သည်ဟူသော အနက် ဖြစ်၏။ တောင့်တပ်၏သို့ မလပ်မကွာ များလျား ဖြစ်၏ ဟူသော အနက်ကို ယူ၍ ‘တောင့်တပ်များလျား’ ဆိုသော်လည်း သင့်ဖွယ် ရှိ၏။

မကွာကပ်လပ်သည် ဟူသည်နှိုက်လည်း လပ်ဟူသော စကားခွန်းသည် ရှေ့နည်းတူ ဖက်ဆိုကာမျှ နီးစပ် ယှဉ်တွဲသည်ဟူသော အနက်သာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ရေညှန် ဖြူနည် ကပ်၏ ဟူ၍လည်း ယှဉ်စပ်ခြင်း အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ လက် ရန်းဆင်ကပ်ကာသည်၊ ကပ်ထရံ ဆိုသည်လည်း နည်းတူ အဆင့်ရှိ အရပ်ဝယ် ကပ်၍ ကာသည်။ ကြမ်းခါးပန်း အထက်တွင် ဆင်တပ်လျက် ကပ်သည်ကိုစူး၍ မြစ်သံ ဆိုမည်ကို မြစ်သံ ကျေလေသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကာသည့် ကပ်ကိုလည်း ဝါးခြမ်းစိတ်တို့ကို ပူးကပ် ယှဉ်စပ်၍ ရက်သည်၊ ကပ်၍ ကာအပ်သည်။ ဤသို့သော အနက်ဟူ၍ လည်းကောင်း ယှဉ်စပ်ခြင်း အနက်ချဉ်း ရောက်အောင်ယူသော် ရကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

* ယခု ‘လန့်ဖျပ်’ ဟု ရေးသည်။

(ကျတ်၊ ကျပ်၊ ကျစ်)

(ကြပ်၊ ကွပ်)

၃၅၆။ ကဗျည်း ယပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆုံး၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

က-အက္ခရာ ယပင့်၊ တသတ်ကား

“ဝါဝါကျတ်ကျတ်၊ မညွတ်ကိုက်ဦး”

“သဖန်းညောင်ကျတ်၊ သတုတ်သတ်”

“ရွေးပုံးမူးမတ်၊ ခွဲး * ကျတ်ပိသာ”

စသည်ဖြင့် ဝါဝါကျတ်ကျတ်၊ ညောင်ကျတ်၊ ခွဲးကျတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ယပင့် ပသတ်ကား

“ချောက်နက်မြောင်ကျပ်၊ တပ်နှင့်တည်တည်”

“ရွှေတာရွှေကျပ်၊ ရွှေကွမ်းချပ်နှင့်၊ စိတပ်ပတ္တမြား”

“ဖိုထုံးပုတ်သပ်၊ ရွှေပြိုကျပ်တွင်”

“ယမားဖိနပ်၊ ရွှေသင်းကျပ်နှင့်၊ စလပ်အတူ”

“ဝါဝါသင်းကျပ်၊ ရှိညှပ်နဖူး”

“အပြုနေလုပ်၊ ကျပ်နှင့်လည်းတင်”

စသည်ဖြင့် မြောင်ကျပ်၊ ရွှေကျပ်၊ ငွေကျပ်၊ ကျပ်တင်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။
ယေဘုယျအားဖြင့် အရအနက် မထင်။ ပညတ်ကာမျှသော အရာနှိုက် တသတ်အနက် ထင်လေသည်နှိုက် ပသတ် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုတွင်

“စလွယ်သင်းကျစ်၊ မျက်နှာရွှေကောင်း”

“လည်မှာသင်းကျစ်၊ သွယ်ဖြစ်ပုလဲ”

စသည်ဖြင့် သင်းကျစ်ဟူ၍၊ စသတ် စပ်သောအရာလည်း ထင်၏။

က-အက္ခရာ-ရစ်၍၊ တသတ်ကား မထင်။ ပသတ်ကား

“ဖြူလွလက်ကြပ်၊ လှုပ်လှုပ်မကျော်”

“ရံဆီးကြပ်ကြပ်၊ မြို့ရွှေကပ်သို့၊ ထူထပ်ရုံးလေ”

“ထံရင်းထက်ကြပ်၊ မြီးဆည်းကပ်မှ၊ သုံးထပ်ဗာဟီ”

“လက်ကောက်လက်ကြပ်၊ လက်စွပ်ပုံခတ်”

.....

* ယခု ‘ကျပ်’ဟု ရေးသည်။

“ထံပါးကြပ်ကြပ်၊ ရွှေတွင်ရပ်သို့၊ တပ်တပ်မြင်နိုင်”

“ဆယ်တွေ့စောင့်ကြပ်၊ တရားကပ်လျက်၊ လက်ယပ်ခေါ်ထို”

စသည်ဖြင့် မြီးမြီးကြပ်ကြပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

လက်ကောက်လက်ကြပ် ဟူသည်နှိုက်လည်း လက်တွင် မြီးမြီး၊ ကြပ်ကြပ် ဝတ်သည် ဟူသော အနက်လျော်အံ့သည် ဖြစ်၏။

က-အက္ခရာ ဝဆွဲ၊ တသတ်လည်း မထင်။

ပ-သတ်ကား

“လူတို့အကွပ်၊ ဟိရောတ္တပ်ကို၊ အလပ်မလွတ်”

“ဟိရိုဩတ္တပ်၊ ဤသို့ကွပ်၏၊ မအပ်အရာ”

“ရွှေဖျားနေရပ်၊ ဘေးတော်ကွပ်လျက်၊ ရှုပ်ရှုပ်ချင်းနင်း”

စသည်ဖြင့် အုပ်ကွပ်သည်၊ ဆုံးမကွပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

(ကျွတ်-ကြွတ်၊ ကျွပ်-ကြွပ်)

၃၅၇။ ကဗျည်း ယပင့်၊ ဝဆွဲ၊ တသတ် ဝေါဟာရများ

ယပင့် ဝဆွဲ၊ တသတ်ကား

“မနောပြေကျွတ်၊ မလွတ်သဲရွှေ”

“ဖြိုဖြိုတ်ချီချွတ်၊ စေပီးလတ်သော်၊ အောင့်ကျွတ်မူထား”

စသည်ဖြင့် ကျွတ်လွတ်သည်၊ အောင့်ကျွတ်သည်၊ ကျိကျိကျွတ်ကျွတ်၊ တိရစ္ဆာန် အမည် မျော့ကျွတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ကျိကျိကျွတ်ကျွတ် ဟူသည်နှိုက် ‘ကျိသည်’ ဟူသော စကားမျှသာ စေးစေးနဲနဲနဲ ကျိချွတ်သည်ဟူသော အနက် ထင်၏။ ‘ကျွတ်’ ဟူသော စကားခွန်း နှိုက် အရထူး မထင်။ ပြေပြစ်ရုံမျှ ဖက်ဆို၏သို့ ရှိ၏။

တိရစ္ဆာန် ကျွတ်ဟူသည်နှိုက်ကား ယခင် ကျိကျိကျွတ်ကျွတ် ဟူသော အနက်နှင့် အညီ ကိုယ်နှိုက် အစေးအညီ ကျိကျိကျွတ်ကျွတ် ထင်သည်ကိုစူး၍၊ အရယူလျှင် ရကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

အောင့်ကျွတ် ဟူသည်ကိုလည်း ယခင် အနက် နီးချဉ်းအောင် ပေါ့ပါးသွက် လက်စွာ မလာမသွားခြင်းတည်း။ ဖင့်နွဲ့ထိုင်းပျဉ်း လေးလံသောအရာကို အစေးအနဲး ကပ်ငြိ၍ အကျိအချွဲး ဖြစ်သကဲ့သို့ ကျိကျွတ်သည်ဟူသော သဘောလျဉ်းစပ်အောင် ကြံ၍ ဟူသည် သင့်ရာ၏။ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ဟူသည် သင့်ရာ၏။ အရ ထွက်သင့် မထွက်သင့်ကို ချင့်ထောက်ရာ၏။

ကျွတ်လွတ်သည်ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ကျွတ်သည် ဟူသော ဝေါဟာရလည်း သုဒ္ဓအသံဖြစ်၍ 'ချွတ်သည်' ဟူသော ကာရိုက်အသံလည်း ရှိသင့်၏။ ထိုချွတ်သည် ဟူသော အသံမူကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ကားရိုက်သံလည်း ရှိ၏။ မှားယွင်းသည် ဟူသော အနက်ဖြစ်သင့်သော အရာလည်းရှိ၏။ ရေးချွတ်သည်၊ အမာအရာ အချွတ်ချွတ်ရှိသည်၊ အသံချွတ်ချွတ်ဆိုသော အရာလည်း ရှိ၏။ ထိုကို စဉ်သင့်ဆိုအံ့။

ကျွတ်လွတ်သည် ဟူသော ဝေါဟာရနှိုက် ကျွတ်၏ ဟူသည်ကား အလိုအလျောက် ကျွတ်ခြင်းဟူသော သယံဇာတ သုဒ္ဓအသံ၊ ချွတ်၏ ဟူသည်ကား 'ကျွတ်စေသည်' ဟူသော စေခြင်းအနက် ကာရိုက်သံဖြစ်၏။

“ဆောလျှင်နှုတ်ချွတ်၊ ယှဉ်ချွတ်ဖြတ်က”
“နှားနှိုထောပတ်၊ နှမ်းချွတ်ဆီကြည်”
“မိုးကြီးဖြန်းဆုတ်၊ ငြိမ်းစေတတ်လျက်၊ ကယ်ချွတ်ဒေသနာ”

စသည်ဖြင့် အဆောတလျှင် နှုတ်ငင်သည်၊ ကျွတ်စေသည်၊ ကိုယ်နှုတ် ချွတ်သည်၊ နှမ်းလုံးနှိုက် အမြှေးအခွံ ကွာကျွတ်စေသည်ကို နှမ်းချွတ်ဆိုသည်။ ငရဲမီးကို ငြိမ်းစေ ကျွတ်စေလျက် ကယ်မည်ကို ကယ်ချွတ်သည်ဆိုသည်။ သတ္တဝါအား ဘုရားချွတ်၏ ဆိုသော အရာနှိုက်လည်း စဉ်ဒုက္ခမှ ကွာကျွတ်စေသည်ကို ချွတ်သည် ဟူသော ကာရိုက်အသံလည်းကောင်း ဖြစ်၏။

မှားယွင်းခြင်း အနက်ကို ချွတ်သည်ဆိုသော အရာကား

“တွေးအံ့မချွတ်၊ အမြီးမှတ်လော၊ ကာလတ်သည်ကား”
“ဖြိုဖြုတ်ခြေချွတ်၊ မြေကြီးခတ်မျှ၊ လာလတ်သသူ”
“မေ့မှားကိုယ်ချွတ်၊ လက်မူလွတ်သည်၊ အဝတ်ပုဆိုး”

စသည်ဖြင့် ခြေချွတ် လက်ချွတ်၊ အပြုအမူချွတ်သည်၊ သတိချွတ်သည်၊ ဆိုချွတ် မိန့်ချွတ်ဆိုသော အရာထင်၏။ အမာအရာ အချွတ်ချွတ် ဆိုသော အရာကို ရေးခြစ်သည် ဟူ၍ လည်း ဆိုကုန်၏။

ရေးချွတ်သည် ဆိုသော အရာကို အရေးချွတ်ယွင်းသည် ဆိုသော အရာနှင့် အသံတူ ယူကုန်ရာသည် ဖြစ်ရာ၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အမာအရာ အချွတ်ချွတ် ဆိုသည်ကိုလည်း 'အချစ်ချစ်' ဟူ၍ ပင် ဆိုကောင်းလေ၏။

အသံချွတ်ချွတ် ဆိုသော အရာကား နားနှိုက်ထင်သံမျှကိုစူး၍ ဆိုမိန့်သောအရာ ယူသင့်၏။ တချိုးချိုး၊ တချက်ချက်၊ တဖျစ်ဖျစ်၊ တဖျက်ဖျက် ဆိုသည်နှင့်နည်းတူ သင့်၏။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် ယွင်းချွတ်သည်၊ ရေးချွတ်သည်၊ အသံချွတ်ချွတ် ဆိုသော အရာတို့ကား ကာရိုက်သံ စေခြင်းအနက် မဟုတ်သည် ဖြစ်၏။

က-အက္ခရာ ရစ်၍ ဝဆွဲတသတ် (ကြွတ်) မထင်။

ယပင့်ဝဆွဲ ပသတ် (ကျပ်) လည်း မထင်။

ရစ်၍ ဝဆွဲပသတ်ကား

“ပျဉ်ထောင်အုတ်ကြွပ်၊ မိုးစေ့စပ်လျက်၊ ဖြူလှုပ်ဆွဲဆွဲ”

“မိုးဖုံးမုမ်းထပ်၊ ရွှေအုတ်ကြွပ်နှင့်၊ စရပ်သူဗွေ”

စသည်ဖြင့် ကြွပ်ကြွပ်ရွှရွှ ဆိုသော အရာထင်၏။ အုတ်ကြွပ်၊ မုန့်ကြွပ် ဟူသည်တို့ ကား ရွှရွကြွပ်ကြွပ် ဟူသော သဘောထင်သည်ချည်း ဖြစ်၏။

(ခတ်-ခပ်၊ ချတ်-ချပ်
ခွတ်၊ ခွပ်၊ ချွတ်)

၃၅၇။ ခမျည်းသက်သက် ဝဆွဲ၊ ယပင့်၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

ခ အက္ခရာ တ သတ်ကား

“ဟန့်တုန်းလေခတ်၊ ဖောင်ကြိုးပြတ်သို့၊ စွန့်လွှတ်ဝီရိယ”

“လက်ကြပ်ပုံခတ်၊ လက်တော်ဝတ်လည်း၊ ဆွတ်ဆွတ်နှစ်ခြိုက်”

“နှိုင်းဆပုံခတ်၊ မင်းချင်းလွှတ်၏၊ ယုတ်မြတ်ပြည်သူ”

“ခြေထုတင်ခတ်၊ နယ်ပွတ်ဆီသွင်း”

“ပျံသွားမတတ်၊ နွယ်တန်းခတ်သို့၊ ဖတ်ဖတ်မော့မျှ”

“ခြေချွတ်လက်ချွတ်၊ မြေကြီးခတ်မျှ၊ လာလတ်သဘူ”

“တံတိုင်းစနတ်၊ ချိန်ခွင်ခတ်သို့၊ ယုတ်မြတ်လည်းရွေး”

“စသည်နက်သတ်၊ သက်ခတ်ဂြိုဟ်စား”

“ဇာတ်ပေါင်းပြီးသတ်၊ တံဆိပ်ခတ်ပိမ့်၊ ကြည်ညွတ်သဒ္ဒါ”

“မြီးတူးသိမ်းခတ်၊ ခြေကိုပတ်လည်း၊ ရွတ်ရွတ်ငင်တုန်း”

“မုလေးရင်ခတ်၊ ဖက်ဆွတ်ဖြည်းဖြူး”

“ရွှေစာရင်ခတ်၊ ဖက်ဆွတ်အနန်း”

စသည်ဖြင့် ထိခတ်သည်၊ ပန်းရင်ခတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ထိခတ်သည် ဟူသော ကောင်း၏ အရနှင့်အညီ ရိုက်ခတ်သည်။ အရပ်ကို ထိတော်မူစွဲ၍ အသက်ကျ ရေးသည်ကို ‘သက်ခက်ခတ်’ ဆိုသည်။ သင်ခတ်သည်၊ ပုံပြင်ခတ်သည်ကို ‘ပုံခတ်’ ဆိုသည်။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် အကြောင်းနှစ်ပါး ထိခိုက် သည်ဖြစ်စေ၊ ခတ်ကားမျှသော်လည်းဖြစ်စေ သဘောတူချည်း ယူသင့်၏။

“ယှဉ်သည်မပြတ်၊ နှာခေါင်းနှုတ်နှင့်၊ ခတ်သည်မျက်စဉ်း”

ဟူ၍၊ သုဝဏ္ဏသျှပျိုတွင် မျက်စဉ်းခတ်သည်ကိုလည်း တသတ်စပ်၏။ ယခင် ထိုခတ်သည် အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ဆား၊ ပျား၊ ချင်း၊ ငရုတ် ခတ် သည်။ ထန်းလျက်၊ သကာ ခတ်သည် ဆိုသော အရာလည်း နည်းတူဖြစ်၏။

ခ-အက္ခရာ ပသတ်ကား

“အမြီးရေခပ်၊ လုပ်ကျွေးအပ်၏၊ ဆောင်းစပ်ခါချိန်”

“ဖိုးအင်သိမ်းခပ်၊ ပေးဆင့်ထပ်သည်၊ လက်စွပ်ထည်ရည်”

“ခြေချင်းလိုက်တပ်၊ အင်တွဲခပ်မှ၊ သလပ်ကွန်ရက်”

“နှာမောင်းလေခပ်၊ နှုတ်စွယ်ဖိုး”

“ခပ်ကောက်ပည်စွာ၊ ရပ်စောက်မည်သာ၊ ထပ်လှောက်ကြည်စွာ”

စသည်ဖြင့် ရေခပ်သည်၊ အဖိုးတသိန်းခပ်သည်၊ အင်တွဲခပ်သည်၊ လေခပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ရေခပ်ဟူသည်၊ မျက်စဉ်းခတ် ဟူသည်နှိုက် အထူးကား ရေခပ် ဟူသည် နှိုက် ‘ခပ်ယူသည်’ ဟူသောအနက်၊ မျက်စဉ်းခတ် ဟူသည်မှာ ထည့်သွင်းသည်၊ မျက် ခွက်မျက်လုံးကို ‘ထိခတ်စေသည်’ ဟူသော အနက်ဖြစ်၍ ထူး၏။ ရေကို သစ်ဝါး လှန်ကန်ဖြင့် ရိုက်ခတ်သည် ယူမှုကား တသတ် ဖြစ်၏။

‘ဟန့်တုန်းလေခတ်၊ နှာမောင်းလေခပ်’ ဟူ၍ တသတ်၊ ပသတ် စပ်သည်နှိုက် အထူးကား ဟန့်တုန်းလေခတ် ဟူသည်မှာ လေဟန့်ထိခတ်သည်။ နှာမောင်းလေခပ် ဟူသည်မှာ နှာမောင်းဖြင့် လေကို ခပ်ယူသည်ဖြစ်၍ ထူး၏။ နှာမောင်းဖြင့် လေကို ပုတ်ခတ်သည် ဟူမှုကား တသတ် ဖြစ်၏။ ဖိုးအင်သိမ်းခပ် ဟူသည်နှိုက်ကား အဖိုး တသိန်းသို့ ကူးခပ်သည်ဟူသော အနက် ယူသင့်၏။ မြစ်တဘက်သို့ ခပ်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

ခပ်ကောက်ပည်စွာ ဟူသည်နှိုက်ကား ခပ်ပြု၊ ခပ်မှု၊ ခပ်ဆို၊ ခပ်မိန့် စသည်ဖြင့် ‘အနည်းငယ်မျှ လွန်လေသည်’ ဆိုသောအရာ ဖြစ်၏။

ခ-အက္ခရာ ယပင့် တသတ်ကား မထင်။

ပသတ်ကား

“ဖြူထုတ်ပွင့်ချပ်၊ ပန်းဇလပ်သို့၊ စောင့်ကြပ်မကောင်း”

“လျလျချပ်ချပ်၊ သပ်သပ်ရှင်းရှင်း”

“ကန်ဝှမ်းကြာချပ်၊ ရေမကပ်သို့၊ ဝင်လပ်တုတ်ခွန်”

“ရေနှင့်တောင်ထပ်၊ ချပ်၍ပတ်သား”

“ထူးစွာသံထပ်၊ ဝတ်သံချပ်နှင့်၊ စိန်ရပ်ကျော်လှိုင်း”

စသည်ဖြင့် ပန်းပွင့်ချပ်၊ လျှာချပ်ချပ်၊ အကြားဝယ်ချပ်သည်။ ချပ်တန်ဆာ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် သဘောရင်းကား အကြားအလပ်ဝယ် ချပ်သည် ဟူသော အနက်ချည်း ဖြစ်သင့်၏။ ပန်းပွင့်ချပ်၊ ကြာပွင့်ချပ် ဟူသည်လည်း အထပ်ထပ်ချပ်၍ စီလျက် တည်သော အခြင်းအရာ ထင်၏။ ချပ်တန်ဆာ ဟူသည်လည်း အလွှာအချပ်ထပ်၍ စီစဉ်သုံးဆောင်သော အခြင်းအရာ ထင်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

“လှည်းဘီးရွှေချပ်၊ သုံးခုစပ်သို့”

စသည်ဖြင့် လှည်းဘီး စသော အလွှာအလျှက်ကို ‘ချပ်’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်သောအရာ လည်း အပြားအလွှာဟူက အကြားအလပ်ဝယ် ချပ်၍ တည်တတ်သည်။ ချပ်၍ ထားသို့ သုံးဆောင်အပ်သည်ဟူသော အနက် ရသင့်သည်ချည်း ထင်၏။ ဤနှိုက် အကြားအလပ်ဝယ် ကျပ်ညှပ်၍ ရှိသည်ဟူသော သဒ္ဒါအသံသည် ကျပ်ညှပ်၍ ရှိစေ သည်ဟူသော ကာရိုက်အသံ ရောက်လတ်သော် ‘ချပ်ညှပ်သည်’ ဟူ၍ ဒုတိယ အက္ခရာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဟဆုံးအသံဖြင့် လည်းကောင်း ဝေါဟာရ ဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤနှိုက် ‘ပွင့်ခြပ်’ ဟူ၍ အချို့ အရစ် ရေးကုန်သည်ကား ပညတ်မျှဟူ၍ အယူရှိသည် ဖြစ်ရာ၏။ ဆင်ခြင်။

ခ အက္ခရာ ဝဆုံး တသတ်ကား

“သိကြားနှစ်မြတ်၊ သုံးကျိပ်ထွတ်လျှင်၊ သခွတ်ပွင့်ချိန်”

“ကိုက်ခဲးမတတ်၊ သူရာနတ်တို့၊ သခွတ်ပွင့်က”

စသည်ဖြင့် သခွတ်ဟူသော အမည် ထင်၏။ ထိုနှိုက် သစ်ပင်၏ အမည် ပညတ် ကာမျှသာတည်း။

ဝဆုံး ပသတ်ကား

“ပူလောင်ထိုးဆွပ်၊ ကျီးငှက်ခွပ်သို့၊ ဖပ်ဖပ်သွေးစို”

“ဗိုလ်ပါစည်းကြပ်၊ ကိုယ်မှူးကွပ်၍၊ ပဲခွပ်ခားမ”

“ခုံမင်လျပ်လျပ်၊ မိအောင်ခွပ်သို့၊ ပြည်ကွပ်လူမှု”

စသည်ဖြင့် ကျီးငှက်ခွပ်သည်၊ ပဲခွပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ပဲခွပ်ဟူသည်လည်း ကျီးငှက်ခွပ်သည်၊ ဓားဖြင့်ခွပ်သည် ဆိုသောအရာ ကဲ့သို့ ခွပ်ကြောင်း အသုံးအဆောင်လည်းကောင်း၊ အရမကွဲသည် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

ယပင့် ဝဆုံး တသတ်ကား “ကယ်ချွတ်၊ ယင်းချွတ်” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော အရာ ထင်၏။ (ကျွတ် မှာ ပြန်ကြည့်လေ)။

ယပင့် ဝဆွဲး ပသတ် (ချုပ်)ကား မထင်။
ရစ်၍၊ ဝဆွဲးကား တသတ်၊ ပသတ် (ခွတ်၊ ခွပ်) နှစ်ပါးလုံး မထင်။

(ငတ်၊ ငပ်)

၃၅၉။ ဗျည်းသက်သက် တသတ်၊ ပသတ်တို့ ဝေဝါဟာရများ

င အက္ခရာ တသတ်ကား

“လူသားချင်မှုတ်၊ ဘီးလူးငတ်သို့၊ ရွတ်ရွတ်ငင်လျှင်”

စသည်ဖြင့် မှတ်ငတ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

င အက္ခရာ ပသတ်ကား ‘ငပ်လွှာ၊ ငပ်ငါ’ စသည်ဖြင့် ပသတ်အချို့ ရေးကုန်သည်ကား စပ်အင်မတွေ့။ မှတ်ငတ်သည်ဆိုသောအရာနှင့် သဘော မတူသည် ကိုစွဲ၍၊ အသတ်ကွဲရေးကုန်သည် ဖြစ်ရာ၏။

င အက္ခရာ တ,သတ်၊ ပ,သတ်တို့နှိုက် ယပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲးတို့ကား မထင်။

(စတ်၊ စပ်၊ စွတ်၊ စွပ်)

၃၆၀။ စပျည်း သက်သက် ဝဆွဲး၊ တ,သတ်၊ ပ,သတ် ဝေဝါဟာရများ

စ အက္ခရာ တသတ်ကား

“ယဝင်ရစ်စတ်၊ လည်ပတ်ယှက်တင်”

ဟူ၍၊ ထောင်သင်းမှူးဆို မနေင်တွင် ရစ်စတ် ဆိုသောအရာ၊ ‘ကလော * ခံစတ်၊ သနတ်နရုံး’ ဟု တုံခန်းတွင် ခံစတ်ဆိုသော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် ** နိုစတ်စတ် ရှိ သည်၊ ငှက်စတ်၊ ခွေးစတ် စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သည်၊ ပူးစပ်သည် ဆိုသော အရာမှ တပါး သဘောကွဲ ပညတ်သောအရာဖြစ်၍၊ တသတ်သင့်သောအရာ၊ အစပ်တွေ ခဲးသော အရာကဲ့သို့ ထင်၏။

စ အက္ခရာ ပ,သတ်ကား

“မျှင်ကျယ်နှိုစပ်၊ ပညာလျှပ်၍၊ အာတဗ္ဗန”

“အိမ်နီးအိမ်စပ်၊ အိမ်ရပ်အိမ်မိုး”

* ယခု ‘ခံစပ်’ ဟု ရေးသည်။
** ယခု ‘နိုစပ်စပ်’ ဟု ရေးသည်။

- “ရှားရှားရှိန်းစပ်၊ တံလှုပ်နေပူ”
- “အလျားပျပ်စပ်၊ ပုဆိုးဖွပ်သို့၊ ရှုပ်ရှုပ်ညက်ကျေ”
- “မယောပိစပ်၊ ပြောင်းလူးဆပ်ကို၊ မအပ်စရာ၊
- “လွမ်းရိလွမ်းပွပ်၊ ကျိန်းစပ်မျက်ရေ”
- “ကျပ်တင်နေလှုပ်၊ ပုပ်စပ်တင်းကျမ်း”

ဖသည်ဖြင့် နွဲ့စပ်သည်၊ ယှဉ်စပ်သည်၊ ရှိန်းစပ်သည်၊ ပူစပ်သည်၊ ပုပ်စပ် ကျိန်းစပ်၊ ပျပ်စပ်၊ မယောပိစပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုကွင် နွဲ့စပ်၊ ယှဉ်စပ် ဟူသည်ကား ထိခိုက်နိုးချဉ်းသည်၊ ယှဉ်ပူးသည်ဟူသော အနက်ရင်း ဖြစ်၏။ နွဲ့ပြားသောကြောင့် မလွတ်မလပ် စပ်ယှက် ပူးယှဉ်သည်ကို ‘နွဲ့စပ်သည်’ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

မယောပိစပ် ဟူသည်ကို * ပိပိပျားပျား အလွှားအချပ် ယှက်စပ်၍ တည်တတ် သည် ဟူသော အနက်ယူသော် ရဖွယ်ထင်၏။ ရှိန်းစပ်၊ ပူစပ် ဆိုသော အရာကား အစပ် အင် စသော ရသခြောက်ပါးတွင် စပ်သည်ဟူသော ရသနှင့် သတ္တိ တစ်စိတ် ဟူသည်ကိုစွဲ၍၊ ပူစပ်၊ ရှိန်းစပ်၊ ကျိန်းစပ်၊ ပုပ်စပ် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

စ အက္ခရာ ဝဆွဲး တသတ်ကား

- “ပျံကုန်စွတ်စွတ်၊ တန်ခိုးလွတ်သော်၊ အဋ္ဌနှင့်ယေ”
- “သက်နိုးနိုးစွတ်၊ ထဲးနှိဝတ်လျက်၊ လတ်လတ်ပေါ်ရုံ”
- “လန်းလန်းလတ်လတ်၊ စွတ်စွတ်စွေးစွေး”

စသည်ဖြင့် စွတ်စွတ်လျင်လျင်ပြုသည်၊ စိုစွတ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

မိုးစွတ်သည်၊ နှင်းစွတ်သည်၊ ရေစွတ်သည်၊ အဆင်းအသွေး စွေးစွေးစွတ်စွတ် ရှိသည်ဆိုသော ဝေါဟာရတို့သည် ‘အရောင်ချက်ချက် စိုစွတ်သည်’ ဆိုသော အရာ ချဉ်း ဖြစ်သင့်၏။ လယ်လုပ်သမားတို့၏ အသုံးအဆောင် ‘လှည်းစွတ်’ ဟူသည် ကား ပညတ်မျှဖြစ်၍၊ တ သတ်လို၏။ စပ်အင်ထိုးစံ အခိုင်အမာ မတွေ့။

ဝဆွဲး ပသတ်ကား

- “သူအားယိုးစွပ်၊ တိုက်လျပ်မင်စေ”
- “တစ်မှတ်တပ်၊ ဝတ်လက်စွပ်လည်း၊ တင့်အပ်မွေသိမ်”
- “ရွှေထိခတ်တပ်၊ ပိုသေအပ်သား၊ စီးစွပ်ခြေနင်း”
- “ခေါခေါရုံးထပ်၊ ဦးစွပ်သင်တိုင်း”

* ယခု ‘ပိပိပြားပြား’ ဟု ရေးသည်။

စသည်ဖြင့် ရိုးစွပ်သည်၊ လက်စွပ်၊ စီးစွပ်၊ ဦးစွပ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက်
'တပ်သည်၊ စွပ်သည်' ဟူသော သဘောရင်း မူလ ဖြစ်၏။

(ဆတ်၊ ဆပ်၊ ဆွတ်၊ ဆွပ်)

၃၆၁။ ဆဗျည်း သက်သက် ဝဆွဲ၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

ဆ အက္ခရာ တသတ်ကား

- “သားချင်းတောက်ဆတ်၊ မသင့်တတ်သော်၊ ခပ်ပြတ်ချုပ်လွယ်”
- “နှလုံးကြပ်ဆတ်၊ ကြံသင့်ချွတ်၏၊ ယုတ်မြတ်ထွေပြား”
- “ကြားကဆတ်ဆတ်၊ လောကဝတ်လည်း၊ ပတ်ပတ်မေ့ချောက်”
- “ဆိုခြင်းကတ်လတ်၊ နှလုံးဆတ်သည်၊ အမတ်ပွဲခွဲ”
- “ကြွစိုင်မလွတ်၊ ချေဆတ် သမင်”

စံသည်ဖြင့် တောက်ဆတ်၊ ကြပ်ဆတ်သည်၊ ဆတ်ဆတ်ဟုတ်မှန်သည်၊ တိရစ္ဆာန်၏၊
အမည် ဆတ် ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဆတ်ဆတ်ချေသည်၊ ချေဆတ်သည်၊ ဆတ်ဆတ်သွားသည် ဆိုသော အရာတို့
နှိုက်လည်း ကြပ်ကြပ်ဆတ်ဆတ်ဖြစ်ခြင်း အမူအရာ ထင်သောကြောင့် 'ကြပ်သည်'
ဆိုသော အနက်ချည်း ဖြစ်သင့်၏။

မြည်သံ ဆတ်ဆတ် ဆိုသော အရာကား ယခင် ကြပ်ဆတ်သည် ဟူသော အနက်
လည်း ဖြစ်သင့်၏။ နားနှိုက်ထင်သော အသံမျှကိုစူး၍ ဆိုသည်လည်း ဖြစ်သင့်၏။
တိရစ္ဆာန်၏ အမည်လည်း နည်းတူ။ ပညတ်မျှဖြစ်သင့်၏။ ကြပ်ဆတ်သည် ဟူသော
အနက်လည်း ရအောင် ဆင်ခြင်ကောင်း၏။

ဆ အက္ခရာ ပသတ်ကား

- “ခြေပတုံဆပ်၊ အစပ်သင့်ထွေ”
- “ပြောင်းပဲလူးဆပ်၊ အထပ်ထပ်လျှင်၊ အလပ်မြေနည်း”
- “ထိုခါထပ်ထပ်၊ မဆပ်နိုင်ဟု”
- “ဤစာကျေးဇူးဆပ်သတည်း၊ ဤစာဆုံးမကွပ်သတည်း”

စတံသည်ဖြင့် ခြေပတုံဆပ်သည်၊ ကြွေးမြီဆပ်သည်၊ ကျေးဇူးဆပ်သည်၊ ပြောင်းပဲ
လူးဆပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဝဆွဲ တသတ်ကား

- “တွေ့ချင်းဆွတ်ဆွတ်၊ လွန်နှင့်လတ်၏၊ သုဒဿန”
- “ပုဆိုးရေဆွတ်၊ ကြည်ဖွတ်ကြဲဖြန့်”
- “ကင်းငုံခြေဆွတ်၊ ရက်ယူဝတ်က၊ ဆယ်မြတ်အခေါင်”

စသည်ဖြင့် ဆွတ်ဖြန်း ဆွတ်လွတ် ဆိုသောအရာ၊ ရေဆွတ်သည် ဆိုသော အရာ၊
ခြေဆွတ်သည် ဆိုသော အရာထင်၏။

ထိုတွင် ရေဆွတ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား စိုစွတ်စေသည်ကို 'ဆွတ်
သည်' ဟူသော ကာရိုက်အသံ ဖြစ်သင့်၏။

ဝဆွဲး ပသတ်ကား

“ပူလောင်ထိုးဆွပ်၊ ကျီးငှက်ခွပ်၍၊ ဖပ်ဖပ်သွေးစို”

စသည်ဖြင့် ထိုးဆွပ်သည်၊ ကျီးဆွပ်သည် ဆိုသော အရာထင်၏။ ထိုးဆွပ်သည်၊
ဆိတ်ဆွပ်သည်' ဟူသော အနက်နှင့် သဘောတူသင့်၏။

(ညတ်၊ ညပ်၊ ညွတ်၊ ညွတ်၊ ညွပ်)

၃၆၂။ ညဗျည်းသက်သက် ဝဆွဲး ဟဆွဲး တသတ် ပသတ် ဝေါဟာရများ

ည အက္ခရာ တသတ်ကား

“နာမည်ပညတ်၊ နိပါတ်ဝတ္ထု”

“နာမပညတ်၊ အထူးမှတ်သား၊ အာဘဿရာ”

စသည်ဖြင့် ပညတ်ဆိုသော အရာထင်၏။ ထိုနှိုက် ပညတ္တိ သဒ္ဒါကို စူးသင့်သော
ကြောင့် မြန်မာဘာသာ မူလမဟုတ်သည် ဖြစ်၏။

အသံတညတ်ညတ် ဟူသည်နှိုက် ပညတ်မျှဖြစ်၍၊ တသတ်လိုအံ့သို့ ရှိ၏။

ညအက္ခရာ ပသတ်ကား

“ဆင့်လောင်းတရပ်၊ ဘူရိတပ်၏၊ ပညပ်မှည့်ထွေ”

“များစွာပညပ်၊ ဆိုတင့်အပ်၍၊ ရှစ်ရပ်တိုင်းခန်း”

“ဇာနည်ပညပ်၊ လန့်ဖျပ်မထင်”

စသည်ဖြင့် ပညပ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် 'ပညာပနံ၊ ပညာပေသိ' စသော သဒ္ဒါကို စူးသင့်သောကြောင့် မြန်မာ
ဘာသာ မူလမဟုတ်သည် ဖြစ်၏။ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြားအလပ်ဝယ် ညပ်
သည် ဆိုသော အရာလည်း ပသတ်သင့်သည်ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ပညတ်၊ ပညပ် ဟူ၍၊
တသတ် ပသတ် ရှိသည်ကား စပ်အင်နှစ်ထွေ၊ ပါငြိနှစ်ထွေ ရှိလေသောကြောင့် သင့်
သည်ချည်း ယူသင့်၏။ ဆရာတို့လည်း နှစ်ချက်သင့်၊ သုံးချက်သင့် ရှိသည်ဟူ၍၊
မိန့်ကုန်၏။

ည အက္ခရာ ဝဆွဲးတသတ်ကား

“မယိုင်မညွတ်၊ ခေါင်တမုတ်သို့”

“လှိုက်လျော့ညီညွတ်၊ သည်အံ့မှတ်၏။”

“မြင်ကတိမ်းညွတ်၊ သည်းဦပြတ်မျှ”

စသည်ဖြင့် တိမ်းညွတ်သည်၊ ပြောင်းညွတ်သည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ဝဆွဲးပသတ်ကား မထင်။ ည အက္ခရာ ဟဆွဲး ပသတ်ကား

“သင်အားကွပ်ညှပ်၊ အင်မအပ်ကို၊ တပ်တပ်လည်းချ”

“ရှမ်းပြည်ဝေးရပ်၊ * ကညှပ်ပြည်ထောင်”

စသည်ဖြင့် ကွပ်ညှပ်သည်၊ အရပ်မည်ကညှပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ကွပ်ညှပ် ၏ ဟူသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ‘ကြပ်ညှပ်စေသည်’ ကို ညှပ်သည် ဟူ၍၊ ကာရိုက်အသံ ဖြစ်သင့်သော အရာမျှကိုစွဲ၍၊ ပန်းပဲပန်းထိမ် စသော အမှုနှိုက် အသုံးအဆောင် ညှပ်၊ ပုစွန်ညှပ်သည် ဟူသော ဆိုခိုနှင့်ခြင်း ဖြစ်၏။

အရပ်မည်ကညှပ် ဟူသည်လည်း ညှပ်ဖြင့်ညှပ်၍၊ တညှပ်စီ မီးဝယ်ကင်ဖူးလေ သည်ကိုစွဲ၍၊ ‘တညှပ်’ ဆိုရင်းသည် ကောင်းလျော်၍၊ တညှပ်တွင်၏ ဟူသော စကားဟောင်းကိုထောက်သော် ‘ကွပ်ညှပ်သည်’ ဟူသော အနက်ပင် ဖြစ်သင့်၏။ ‘တညှပ်’ ဟူ၍၊ ဟမဆွဲးပဲ ရေးဖတ်သင့်သည်ကား အဆိုအမိန့်သာရာ ရေးဖတ်ကုန် သည် ဖြစ်ရာ၏။

ည အက္ခရာ ဝဆွဲးဟဆွဲး တသတ်ကား

“ကောင်းအင်ညီညွတ်၊ တို့ထက်မြတ်၍၊ ချစ်ညွတ်နှယ်တန်း”

စသည်ဖြင့် ညွတ်ကျော့ကွင်း ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ယခင် ညွတ်သည် ဟူသော ဝေါဟာရသည် အလိုအလျောက် ကိုင်းညွတ်ခြင်းဟူသော သုဒ္ဓအသံဖြစ်၍၊ ညွတ် စေသည်ဟူသော ကာရိုက်အသံ ရောက်လသော် ညွတ်သည် ဟူသော ဟဆွဲးဝဆွဲး၊ တ သတ်အသံလည်း ထင်၏။

(တတ်-တပ်၊ တွတ်-တွပ်)

၃၆၃။ တဗျည်းသက်သက် ဝဆွဲး၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

တ အက္ခရာ တ သတ်ကား

“ပညောင်စောင့်တတ်၊ ရုက္ခနတ်ဝယ်၊ အပတ်တကုတ်”

“ပျံသွားမတတ်၊ နှယ်တန်းခတ်သို့၊ ဖတ်ဖတ်မော့မျှ”

* တကောင်း (ကညှပ်၊ တညှပ်၊ ကံညှပ်၊ ကြံညှပ်) ဟု အခေါ်ခြင်းသည်။

“ရည်သွားသိတတ်၊ ကျင့်ရာဝတ်ကို၊ နှာဂတ်နှောင်လာ”
 “ကမ္ဘာပျက်တတ်၊ လေပြင်းခတ်၍၊ ဖွတ်ဖွတ်လည်းကျိုး”
 “သက်လွယ်မတတ်၊ ချစ်လှမြတ်၏၊ ချစ်မှတ်သဘော”
 “ခါထုပ်ပွေးဖွတ်၊ ပတတ်လိပ်ငါး”

စသည်ဖြင့် ပြုတတ်၊ မှုတတ် တိရစ္ဆာန်၏ အားသည်*ပတတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။
 ထိုတွင် ပြုတတ်၊ မှုတတ်ဟူသည်နှိုက် အထူးသဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ကိုရည်၍၊
 တတ်ပြားသည်၊ တတ်လိမ္မာသည်၊ အတတ်ပညာရှိဆိုသော အရာကိုသို့လည်း ရှိ၏။
 ပြုကာမျှ၊ ဖြစ်ကာ မျှ ကိုပင် ကတ္တား အနက် ဖြစ်ထိုက်သည်ကို ရည်၍၊ ကရောတိ
 ပြုတတ်၏။ ပစတိ ချက်တတ်၏။ စသည်ဖြင့် ကတ္တား အနက် ထင်အောင်
 ဆိုသော အရာလည်း ရှိ၏။

“သက်လွယ်မတတ်၊ ချစ်လှမြတ်၏”
 “ဦးချာသည်းပွတ်၊ ထွက်မတတ်လျှင်”

စသည်ဖြင့် အသက်ကို လွယ်ပယ် ချာတနန်း၊ ဦးချာသည်းပွတ် ထွက်တနန်း ဟူ၍၊
 အသက် ဝိညာဉ် ဖိတ်စဉ် တနန်း ဟူ၍၊ စပ်သော အရာ ကဲ့သို့ ထွက်တနန်း ဆိုအံ့
 သော အရာကို ‘ထွက်မတတ်’ စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာလည်း ရှိ၏။

ပြုသတတ်၊ မှုသတတ် စသည်ဖြင့် ကိရ သဒ္ဒါ၏ အနက် ဖြစ်ထိုက်သော
 သူဟောင်းတို့၏ ဆိုမိန့်ခြင်းလည်း ရှိ၏။ မေ့တတ်လေသည်၊ နေတတ်လေသည်
 စသည်ဖြင့် မေ့အား၊ မေ့ ဖြစ်လေသည်၊ နေအား၊ နေ ဖြစ်လေသည်၊ နေနိုင်
 နေစောက်လေသည် ဟူ၍၊ နှလုံး မသာ သဖြင့် ဆိုမိန့်သော အရာလည်း ရှိ၏။
 ထိုကို ပျို့လင်္ကာ စပ်ဟပ်သည် များစွာ။ ကျယ်အံ့၊ တွေ့လွယ်အံ့ ဖြစ်၍၊ မညွှန်းပြီ။
 အနဝဒတ်၊ ယညဒတ်၊ ဒေဝဒတ်၊ သောမဒတ်၊ ဘူရိဒတ် စသည် တို့ကား
 အနဝဒတ္တ၊ ယညဒတ္တ၊ ဒေဝဒတ္တ၊ သောမဒတ္တ၊ ဘူရိဒတ္တစသော ပါဠိကို စွဲမိသည်နှင့်အညီ
 တတိယက္ခရာ ဒေဒွေး တ သတ် ရေးလိုသော မာဂဓ ဘာသာ မူလ ဖြစ်၏။

တ အက္ခရာ ပ သတ်ကား

“ပြည်ကိုမတပ်၊ တောထွက်အပ်ဟု၊ ကြပ်ကြပ်ဆံ့ပ”
 “အံ့ထီးဝင်တပ်၊ နေရပ်ရိုးစု”
 “ချောက်နက်မြောင်ကြပ်၊ တပ်နှင့်ထည်းတည်း”
 “လွန်းညွန့်ရစ်ထပ်၊ စစ်တပ်မြေတာ”
 “နားဇောင်းတပ်တပ်၊ လက်စွပ်ညီးညီး”
 “မျက်မှတ်တပ်တပ်၊ တွေ့သည်ရပ်ကို၊ ရွပ်ရွပ်ညက်ကျေ”
 “ဝမ်းမျှပြေထပ်၊ ရှိအပ်သလော”

* ယခု ‘ပုတတ်’ ဟု ရေးသည်။

‘မှန်ထိတ်ခတ်အပ်၊ ရှင်တော်ကွပ်သား၊ တည်ရပ်ဆိုင်ဆိုင်’

“တစ်မှတ်တပ်၊ ဝတ်လက်စွပ်လည်း၊ တင့်အပ်မွေသိမ်”

“ခန်းဝါ တပ်တပ်၊ ကျောက်ချောက်ချပ်လည်း၊ ကလာပ် ထောင်
သောင်း”

‘စုလည်းတပ်တပ်၊ ရွှေပုံစွပ်သို့၊ မမပ်ရွှေနှောက်’

“ရွှေတို့ခပ်တပ်၊ ပုံသေအပ်သား၊ စီးစွပ်ခြေနင်း”

စသည်ဖြင့် သစ်တပ် မြေတပ် စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာ၊ တပ်မက်၊ တပ်စွန်းသည်
ဆိုသော အရာ၊ တပ်တပ် သိ မြင်သည် ဆိုသော အရာ၊ စွပ်သည် တပ်သည် ဆိုသော
အရာ၊ ဆေး ဝါး ဆိုး၍ ‘တပ်သည်’ ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတူင် တပ်မက်သည်၊ တပ်စွန်းသည်၊ ဆေး ဝါး ဆိုး၍ တပ်သည် ဆိုသော
အရာတို့ကား ရန္တ ဓာတ်၏ အနက်ချည်း ထင်သောကြောင့် ‘ငြိခြင်း အနက်’ အားဖြင့်
မကွဲသည်သာ ယူသင့်၏။ စွပ်သည် တပ်သည် ဆိုသော အရာလည်း ငြိခြင်း အနက်
လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ တပ်တပ် သိ မြင်၏ ဆိုသော အရာလည်း အမှတ် သညာ
စွဲငြိလောက်သည်ကို ဆိုလိုသော အရာ လည်းကောင်း ဖြစ်၍ အနက်တူ လည်း
ကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ သစ်တပ်၊ မြေတပ် ဆိုသော အရာကား ဝေါဟာရ မျှလည်း
ယူသင့်၏။ မှီ ခိုလို၍ လုပ်သော သူတို့သည် ငါတို့၏ ခိုဝင်ရာ ဟူ၍ တပ်မှတ်သော
နေရာ ဖြစ်၏။ ဟု အနက် ရကြံလည်း သင့်ဖွယ် ထင်၏။

တ အက္ခရာ ဝဆွဲ တ သတ်ကစား

“တတီးတုတ်တုတ်၊ မန္တန်ရွတ်လျက်၊ လာလတ်ရကား”

“စကားတုတ်တုတ်၊ ဆိုသတတ်ဟု၊ လာလတ်သသူ”

“ဖန်တီဖန်တုတ်၊ ရေရွတ်ကြောက်ဖွယ်”

“စီးနင်းတုတ်တုတ်၊ ပျောင်းနုထုတ်ကို၊ ပတ်ပတ်လူချင်း”

“*ဇက်သုံးနီတုတ်၊ သကလတ်နှင့်၊ ရွှေမှတ်အောင်သာ”

စသည်ဖြင့် တုတ်တုတ် ပီသည်၊ တုတ်တုတ် နီသည် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။
ကြော ကစားသော သူတို့၏ ‘တုတ်’ ဟူသော အခေါ် အဝေါ်ကား အောက်နှိုက်
ဆိုပြီးသည်နှင့် အညီ ‘တစ်’ ဆိုလိုသော အရာလည်း သင့်၏။ အနက်မရ၊ ပညတ်မျှ
ယူသဖြင့်လည်း တ သတ် သင့်သည် ဖြစ်၏။

ဝဆွဲ ပ သတ်ကား ပါရမီခန်းနှိုက်

“ထိပ်ဖျားတုပ်တုပ်၊ မိုး၍ ဟပ်သား၊ စွယ်သပ်ဆိပ်ချိုး”

ဟူ၍ စပ်သောအရာမျှသာ ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် ထိပ်ဖျားတုပ်တုပ် ဟူ၍ ဆိုသော
အရာသည် နီသည်တုတ်တုတ်၊ ပီသည်တုတ်တုတ် ဟူသောအနက် လျော်အံ့သို့မထင်။

* (ဆက်) ဒုတိယက္ခရာက ရွှေသည် ဖြစ်၍ စတုတ္ထက္ခရာ (ဇက်) ဟု မူ၌ ရှိသည်။

ငါးမျှားသော သူတို့သည် ဖော့ဖြင့်အမှတ်မူ၍ ရေနှိုက်ချလသော် သံမျှားချိတ်နှိုက် တတ်သောအစာကို ငါးဟပ်သော် သံချိတ်နှင့် ကြီးစပ်သော ဖော့ နှစ်လေသည်ကို 'တွပ်သည်' ဆိုသော အရာသည် 'ဟပ်သည်' ဆိုသော အနက်သည်ပင် ဖြစ်သင့်စည် ကိုလည်းကောင်း၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နိသည်တွတ်တွတ်၊ ပီသည်တွတ်တွတ် ဟူသော အနက်အားဖြင့် သဒ္ဒါမသင့်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ မိုး၍ ဟပ်သား ဟူသော နောက်စကားနှိုက် ဟပ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကို လည်းကောင်း ထောက်သဖြင့် ငါးမျှားသောသူတို့၏ အခေါ်အဝေါ် 'တွပ်သည်' ဆိုသော ဝေါဟာရပင် ဖြစ်သင့် ၏။ ထိုအရာ ပျို့လင်္ကာတပါးလည်း အစပ် မထင်။ အဆိုအမိန့်မျှလည်း မတွင်။ မတွင်သော်လည်း သဒ္ဒါလျော်အံ့ထင်၍ ထုတ်လိုက်သည်။

(ထတ်၊ ထပ်၊ ထွတ်)

၃၆၄။ ထဗျည်း သက်သက်၊ ဝဆွဲ၊ ပသတ်၊ တသတ်ဘို့နှိုက် ဝေါဟာရများ

ထ အက္ခရာ တသတ်ကား မထင်။ ပသတ်ကား

- “မည်သာတထပ်၊ ခြီးမွမ်းအပ်သား၊ အုပ်ကွပ်သင်းသီး”
- “အပြားပြီးထပ်၊ ပွင့်ချပ်ကြာသွင်”
- “ရှုဖွယ်ပြီးထပ်၊ စရပ်ရွှေကျောင်း”

စသည်ဖြင့် အဆင့်အထပ် ဆိုသော အရာထင်၏။

ဝဆွဲ တသတ်ကား

- “စည်းစိမ်သာထွတ်၊ နန်းပြာသာဒ်နှိုက်၊ ထူးမှတ်ရွယ်နု”
- “နေခင်းကောင်းထွတ်၊ ပျော်ရာမှတ်သား၊ ရပ်မြတ်ပင်စည်”
- “ခေါင်လွှာထွတ်ထွတ်၊ ပန်းစုံသတ်လျက်၊ အမှတ်ဖုမှသိမ်”
- “ရဟန်းများထွင်၊ သုံးလူနတ်ကား၊ သာဝတ္ထိပြည်”
- “ဖြူပြာညိုမှတ်၊ ဝင်းဝင်းထွတ်သည်၊ ကိုယ်ဝတ်ပန်းတိုကြိုင်သတည်း”
- “နီစင်တွတ်တွတ်၊ ပျောင်းနုထွတ်ကို၊ ပတ်ပတ်လူချင်း”

စသည်ဖြင့် အခေါ်အထွတ်၊ ထွားထွားထွတ်ထွတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဝဆွဲ ပသတ်ကား မထင်။

ဝေါဟာရဆင်ရာဆိုအံ့ ဟူသည်နှင့်အညီ ဝေါဟာရ မထင်သည်ကိုလွှတ်၍ ထင် ရာသာ ဆိုသင့်လျက် ဝေါဟာရမထင်ဟု အထပ်ထပ် ဆိုသည်ကား အစဉ်သင့်မဆိုဟု အောက်စကားကို သတိမရသူ မှတ်ဖွယ်ရှိ၍ အထပ်ထပ် မှာလိုက်သည်။ ဆိုလတ္တံ့ သည်တို့နှိုက် ဝေါဟာရ မထင်ဟု အမှာ မဆိုပြီ။ အဆင်သင့် မရှိသည်နှိုက် ဝေါ ဟာရမထင်၍ လွှတ်သည်ဟု နှလုံးသွင်း။

(နတ်၊ နပ်၊ နွတ်)

၃၆၅။ နုပျဉ်း သက်သက် ဝဆုံး၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေဟာရမျာစး

န အက္ခရာ တသတ်ကား

- “ထိုမျှလူနတ်၊ ပရိသတ်အား၊ ကယ်ချွတ်နိုင်ပြီ”
- “ရံကာရေနတ်၊ ပရိသတ်တို့၊ ရိညွတ်သီးသီး”
- “ကလောခံစတ်၊ သနတ်နရုံး”
- “တံတိုင်းစနတ်၊ ချိန်ခွင်ခတ်သို့၊ ယုတ်မြတ်လည်းရွေး”
- “မလွဲမချွတ်၊ မှန်စသတ်သား၊ သေနတ်မီးပေါက်”
- “ဒုက္ခအနတ်၊ အာရုံညွတ်သား၊ ဝိပဿနာ”

စသည်ဖြင့် လူနတ်၊ သစ်ပင်မည်သနတ်၊ တံတိုင်းစနတ်၊ မီးပေါက်သေနတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဒုက္ခအနတ် ဟူသည်ကား ဒုက္ခအနတ္တ ဆိုလိုသောအရာ ပါဠိမှီဝေဟာရ ဖြစ်၏။

န အက္ခရာ ပသတ်ကား

- “ခြေနှင်းဖိနပ်၊ သားမြီးယပ်ဟု၊ ထက်ကြပ်စဉ်လျား”
- “ယမားဖိနပ်၊ ရွှေသင်းကျပ်နှင့်၊ စလပ်အတူ”
- “မျှားစွာထွက်နပ်၊ လပ်သပ်ဖျင်မျှ”
- “ပြစ်မှားကျင့်သွပ်၊ ကျိုးမနပ်ဘည်း၊ တပ်ဘပ်အရှင်”
- “ကွမ်းသီးနေလုပ်၊ ဆော်ဖန်ကြပ်လျက်၊ သနပ်ချဉ်စိုက်”

စသည်ဖြင့် ခြေနှင်းဖိနပ်၊ ထွက်နပ်သည်၊ အကျိုးနပ်သည်၊ နူးနပ်သည်၊ ချဉ်သနပ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် နူးနပ်သည် ဟူသော အနက်ကိုစူး၍၊ ထမင်းနပ်သည်၊ အကျိုးနပ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

သနပ် ဟူသည်နှိုက်လည်း ချဉ်ငွေ့ကြောင့် အသားနူးနပ်သည် ဆိုသောအရာယူမှု နူးနပ်ခြင်းအနက်လည်းကောင်းတည်း။

ဖိနပ်ဟူသည်လည်း ခြေနှင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အုတ်ကျောက် စသော လေးလံသော ဝတ္ထုဖြင့်လည်းကောင်း ဖိတင်း၍၊ ညှိပျောင်း နူးနပ်သည်ဟူသော အနက်ယူလျှင် ရကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ခေါ်ဝေါ်ကာမျှယူလည်း သင့်၏။

န အက္ခရာ ဝဆုံး တသတ်ကား ‘သိဂီစံလွတ်၊စမန္နတ်နှင့်၊ ကရတ်ခါသာ’ဟူ၍၊ ငဆန်ပြန်ဟောင်းတွင် ‘စမန္နတ်’ ဆိုသော အရာမျှသာ ထင်၏။ ထိုအမည်ကား တပါးသော အရာနှိုက် မထင်။ ကုလားတို့၏ အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်သင့်၏။

(ပတ်၊ ပပ်၊ ပျပ်၊ ပြတ်)

(ပွတ်၊ ပွပ်၊ ပြတ်၊ ပြုပ်)

၃၆၆။ ပပျည်းသက်သက် ယပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆုံး၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

ပ အက္ခရာ တသတ်ကား

- “မြီးရန်မလွတ်၊ ကမ္ဘတ်လက်ရုံး”
- “ကျောင်းစဉ်ရံပတ်၊ ရွှေထွဋ်ရွှေတိုင်”
- “ကြပ်ကြပ်ရစ်ပတ်၊ မလွတ်သာအောင်”
- “နှားနှီးထောပတ်၊ နှမ်းချွတ်ဆီကြည်”
- “ရစ်ခွေကရွတ်၊ ခုနစ်ပတ်လျှင်၊ လူနုတ်ကြေးမုံ”

စသည်ဖြင့် ကမ္ဘတ်၊ ရံပတ်သည်၊ ထောပတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ပသတ်ကား ‘နောက်ဖေးဖိနပ်၊ မြီးပပ်အထူး’ ဟူ၍၊ ဆင်ဘွဲ့တွင် ‘မြီးပပ်’ ဆိုသော အရာမျှသာ ထင်၏။

ထိုတွင် ပအက္ခရာ တသတ်နှိုက် ရစ်ပတ်သည်ဟူသော အနက်ကိုစွဲ၍ ရံပတ်သည်၊ ခွေပတ်သည်၊ ယှက်ပတ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ တလည်တပတ်၊ လည်ပတ်သည်၊ လျှပ်ပတ်သည်၊ * ငှက်ပျောပတ်၊ ကမ္ဘတ်၊ နဂါးပတ် ဟူသည်တို့လည်း ‘ရံပတ်သည်၊ ရစ်ပတ်သည်’ ဟူသော အနက် ရသင့်သည်ချည်း ဖြစ်သင့်၏။

ထောပတ်ဟူသည်၊ စဉ်ပတ်ဟူသည်တို့ကား ရစ်ပတ်ခြင်းအနက် နီးချဉ်းအောင် ယူလည်း ရကောင်း၏။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် ပအက္ခရာ သက်သက်နှိုက် တသတ်သာ ထင်သည်။

ဆင်ဘွဲ့နှိုက်သာ ‘မြီးပပ်’ ဟူ၍၊ ပသတ်စပ်သည်ကား ငှက်ပျောပတ် စသည်တို့ကဲ့သို့ ရစ်ရံ၍ ပတ်သည်ဟူသော အနက် ရသင့်လည်း တသတ် ဖြစ်ကောင်း၏။ အနက်မရ ပညတ်မျှဟူလည်း တသတ် ရှိကောင်း၏။ ထိုသို့လျက် မြီးပပ်ဟူ၍၊ ပသတ်စပ်သည်ကို စာရေးဆရာကိုလည်းကောင်း၊ သဘောကွဲရှိမည် မရှိမည်ကိုလည်းကောင်း ဆင်ခြင်သင့်၏။

ပ အက္ခရာ ယပင့် ပသတ်ကား

- “နိမ့်ချင်းကွပ်ကွပ်- ပျပ်လည်းပျပ်လွန်း”
- “စောင်စောင်ပျပ်ပျပ်၊ ကွပ်ညှပ်ဆိုးမ”

စသည်ဖြင့် စောင်စောင်ပျပ်ပျပ်၊ နိမ့်လည်းပျပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်သည်။ တုပ်ပျပ်သည်၊ ညှပ်ပျပ်သည်၊ ပျပ်ဝပ်သည်၊ ပျပ်စပ် ဆိုသောအရာလည်း သဘောမကွဲ။ ‘နိမ့်ညှပ်ပျပ်သည်’ ဟူသော အနက်ချည်း ဖြစ်သင့်၏။

* ယခု ‘ငှက်ပျောပပ်’ဟု ရေးသည်။

ရစ်၍ တသတ်ကား

- “ထံပါးမပြတ်၊ လုပ်ကျွေးတတ်သား၊ ဥပဋ္ဌက”
- “ဘဝမပြတ်၊ ဖြစ်စေတတ်သား၊ မချွတ်မယွင်း”
- “ချစ်ခြင်းမပြတ်၊ မေတ္တာညွတ်၍၊ လက်လှူတ်သီးခြား”
- “ညလည်းမပြတ်၊ ဝတ်လည်းကုစွာ”
- “ခန္ဓာလျော့ပြတ်၊ ကာမဓာတ်သို့၊ ဥပပါတ်ထင်ပြ”
- “လှန်းကြင်သက်ပြတ်၊ ဘူရိဒတ်ကို၊ လှမ်းဆွတ်ရူတ”
- “ပြတ်မူးအကြင်၊ လှူတ်ဦးသဘင်၊ ညွတ်နူးမရှင်”

စသည်ဖြင့် ‘စူးပြတ်သည်’ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဝဆုံး တသတ်ကား

- “ဦးချာသည်းပွတ်၊ သားမင်းလတ်ကို၊ မပြတ်ရှေ့ခါ”
- “ဆူမှုန်သည်းပွတ်၊ ထွက်မတတ်လျှင်၊ ဖတ်ဖတ်သေငယ်”
- “ပုဆိုးရေဆွတ်၊ ကျည်ပွတ်ကြုံးဖြန့်”
- “ခြေထုတင်ခတ်၊ နယ်ပွတ်ဆီသွင်”
- “မြို့ရင်တူးဖြတ်၊ စက်မီးပွတ်သို့၊ တောင်ပတ်လှေကား”
- “တုတ်ခွန်ကိုင်ပွတ်၊ ပြည်ဆီဆွတ်လော့၊ တိမ်းမှတ်မင်းစား”
- “ခရီးမလွတ်၊ ခြံပွတ်အကြား”

စသည်ဖြင့် အခိုင်အပွတ်၊ နှလုံးသည်းပွတ်၊ ခြံပွတ်၊ နယ်ပွတ်သည်၊ သူငယ်တို့ ရေကစားသည့် * ပွတ်ဟူသော အမည်တို့နှိုက် ထင်၏။

ပူးပွတ်သည် ဆိုသောအရာလည်း အခိုင်အပွတ်၊ နှလုံးသည်းပွတ် ဟူသည်နှင့် သဘောတူ၏။

ငှက်၏ အမည် ပွတ်ဟူသောအရာ၊ ကျည်ပွတ် ဆိုသောအရာကား ပညတ်မျှ ဖြစ်သင့်၏။

နယ်ဖွတ်သည် ဆိုသောအရာကား ပွန်းတည်းစေသည် ဟူသော ကာရိုက် အနက်ကဲ့သို့ ရှိ၏။

ဝဆုံး ပသတ်စား

- “လွမ်းရိလွမ်းပွပ်၊ ကျိန်းစပ်မျက်ရေ”
- “အဟောင်းရိပွပ်၊ အမိုးရပ်နှင့်၊ ကြမ်းကွပ်သက်ကယ်”

စသည်ဖြင့် ဟောင်းနွမ်း ရိပွပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

* ယခု ‘ရေပြိတ်’ဟု ရေးသည်။ အချို့ဒေသ၌ ‘ပွတ်’ဟုပင် ခေါ်နေကြဆဲ ရှိသည်။

အရစ် ဝဆွဲး တသတ်ကား

“ကြီးရှည်တုလွတ်၊ နဂါးပတ်နှင့်၊ ပြတ်ပြတ်ထွက်ကြည်”
စသည်ဖြင့် ပြတ်ပြတ်ထွက်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ပြန်၍ ထွက်သည်၊
လွတ်လွတ်ထွက်သည် ဆိုသောအရာနှင့် ပြတ်ပြတ်ထွက်သည် ဆိုသောအရာ သဘော
နီးစပ်ကြ၏။

ပသတ်နှိုက်ကား

“ရေကြည်လျော်ပြုပ်၊ နှလုံးပွပ်လျက်၊ လှုပ်လှုပ်စင်ဖြူ”
“ဆေးဝါးဆိုးတပ်၊ စိန်နှင့်ပြုပ်၍၊ သစ်ရပ်လျှောက်ထုပ်”

စသည်ဖြင့် လျော်ပြုပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် လျော်ပြုပ်သည် ဆိုသော
အရာကား ရေနှင့်လည်းကောင်း၊ အနီအဝါ စသော ဆိုအပ်သော အရည်နှင့်လည်း
ကောင်း ရောနှောစေသည်၊ ပြုပ်စေသည်ကို ဆိုလိုသောအရာ ယူသင့်၏။

ဤ ပ အက္ခရာနှိုက် သက်သက်တွင် လည်းကောင်း၊ အရစ်တွင် လည်းကောင်း
တ သတ်သာ ထင်သည်။

ယပင့်နှိုက်ကား ပ သတ်သာ ထင်သည်။

ဝဆွဲးနှိုက် လည်းကောင်း၊ အရစ်ဝဆွဲးနှိုက် လည်းကောင်း တ သတ်၊ ပ သတ်
နှစ်ပါး ထင်သည်။

ညွှန်းခဲ့သည်မှတစ်ပါး ရကောင်းသည့် စပ်အင်တို့ကို ဆင်ခြင်။ (ပွတ် ကို ဖွတ်မှာ
လည်း ကြည့်ပါဦး)

(ဖတ်-ဖပ်၊ ဖျပ်-ဖြတ်၊ ဖွတ်-ဖွပ်)

၃၆၇။ ဖပျည်း သက်သက် အရစ် ယပင့် ဝဆွဲး တ သတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

ဖ အက္ခရာ တ သတ်ကား

- “လောင်ပူဖတ်ဖတ်၊ ဥပပတ်ကို၊ ဖြန်းဆွတ်သည်းစွာ”
- “ဆူမှန်သည်းပွတ်၊ ထွက်မတတ်လျှင်၊ ဖတ်ဖတ်သေငယ်”
- “ပျံသွားမတတ်၊ နှယ်တန်းခတ်သို့၊ ဖတ်ဖတ်မောမျှ”
- “အာကစဉ်လွတ်၊ ထမင်းဖတ်ကို၊ စားလတ်မည်လော”
- “လောင်လင်ရေရွတ်၊ ရင်ဖတ်သတ်ကာ”
- “ပါယာသဖတ်၊ ဆွမ်းမြတ်လည်းရ”
- “ချစ်ပဆွမ်းမြတ်၊ နိစ္စဖတ်ကို၊ ရှင်မြတ်ယူခံ”

“ဆင်မြင်းအတတ်၊ ဆိုဖတ်လက္ခဏာ”

“ကြွင်းကျန်မလွတ်၊ * သွတ်ပြို့ဟတ်တိ၊ ရွတ်ဖတ်ဟောရိုး”

စသည်ဖြင့် မောမောဖတ်ဖတ်၊ အရည်အဖတ်၊ ရွတ်ဖတ်သည်၊ ရင်ဖတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ပါယာသဖတ်၊ နိစ္စဖတ် ဆိုသော အရာကား ပါယာသဘတ္တ-နိစ္စဆွမ်း၊ နိစ္စဘတ္တ-အမြူးဝတ်တည်းသော ဆွမ်းဟူ၍၊ အနက်ထွက်ကောင်းသော ပါယာသဘတ္တ၊ နိစ္စဘတ္တ သဒ္ဒါတို့ကို စွဲမိသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် မာဂဓဘာသာ မူလ ဖြစ်၏။ ပါဠိနှင့်အညီ ဘ ကုန်းရေးသင့်သည်သည် ရှိ၏။ ရဘတ်၊ ထမင်းဘတ်၊ ရွတ်ဘတ် သည် ဟူ၍၊ ဘကုန်းရေးသည်ကား ဖတ်သံကို လိုက်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ မှန်စီ ဆရာတော်ကား ဘာသ သဒ္ဒါကိုစွဲ၍၊ ‘ရွတ်ဘာသသည်’ ဟူ၍၊ ဘကုန်းချလျက် သ သတ်ခြင်းကို မိန့်တော်မူကုန်၏။

ဝါဂွမ်း**ဖတ်သည် ဟု တ သတ် အသံ ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား ဖျစ်နယ်သည် ဟူ သော အနက်အားဖြင့် စ သတ်သံကို လိုရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။

၀ အက္ခရာ ပ သတ်ကား

“သွေးတိဖပ်ဖပ်၊ ပျပ်စပ်မြေတွင်”

“ဆင်ပြောင်မှန်ဖပ်၊ မင်းစီးအပ်၍၊ နောက်ထပ်အများ”

“ရွှမ်းရွှမ်းဖပ်ဖပ်၊ စီးထပ်မျက်ရည်”

“ပူလောင်ထိုးဆွပ်၊ ကျီးငှက်ခွပ်၍၊ ဖပ်ဖပ်သွေးစို”

စသည်ဖြင့် ရွှမ်းရွှမ်းဖပ်ဖပ်၊ စိုဖတ်သည် ဆိုသောအရာထင်၏။

၀ အက္ခရာ ရစ်၍ တ သတ်ကား

“ဤသို့ဆုံးဖြတ်၊ ကြံပြီးလတ်မှ၊ ပြုထုတ်သဘော”

“မြို့ရင်ထူးဖြတ်၊ စက်မီးပွတ်သို့”

စသည်ဖြင့် ပြတ်စေသည်ကို ဖြတ်သည်ဟူသော ကာရိုက်အသံထင်၏။*** ဆုန်းဖြတ် ၏ ဟူသော အရာလည်း အလျော်အသင့်ကို ဆုန်းဆထောက်မြော်၍၊ ပြတ်သည် ဆိုလိုသောအရာပင် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ယခင် ပြတ်စေသည် ဟူသော ကာရိုက် အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ အသံတဖြတ်ဖြတ် ဟူသည်ကိုကား အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

* ယခု ‘ပြို့ဟတ်’ဟု ရေးသည်။
** ဆရာတော်သည် ‘ဝါဂွမ်း’ဟု ရေးလိုသည်။
*** ယခု ဆုံးဖြတ်ဟု ရေးသည်။ အချို့မူ၌ ဆုံးဆဟု ပါနေသည်။ ရှေ့တွင် ဆုန်း၌ နသတ် ပြထားသည်ကို သတိမပြုမိ၍ ဖြစ်သည်။

ယပင့် ပ သတ်ကား

“ဇာနည်ပညပ်၊ လန့်ဖျပ်မထင်”
“ထံပါးမကပ်၊ ထိတ်လန့်ဖျပ်၏၊ တပ်တပ်ပြင်လျာ”
“အသာကြပ်ကြပ်၊ နားပါးအပ်၍၊ လန့်ဖျပ်နိုးနိုး”
“လက်ချရှစ်ရပ်၊ လန့်ဖျပ်ကြောက်ညဉ်”

စသည်ဖြင့် လန့်ဖျပ်ကြောက်ရွံ့သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ရစ်၍ အချို့ ရေးကုန်၏။

ဝဆုံး တ သတ်ကား

“ခါထုပ်ပွေးဖွတ်၊ ပတတ်လိပ်ငါး”
“ကမ္ဘာပျက်တတ်၊ လေပြင်းခတ်၍၊ ဖွတ်ဖွတ်လည်းကျိုး”

စသည်ဖြင့် ဖွတ် ဟူသော တိရစ္ဆာန်၏ အမည်၊ ဖွတ်ဖွတ်ကျိုးပဲ့သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ပ သတ်ကား

“စုပ်ရှုရှုပ်ရှုပ်၊ ကြေအောင်ဖွပ်သို့၊ ကြပ်ကြပ်အမြီး”
“ရေကြည်လျှော်ဖြူ၊ နှလုံးဖွပ်လျက်”
“အလျားပျပ်စပ်၊ ပုဆိုးဖွပ်သို့၊ ရှုပ်ရှုပ်ညက်ကြေ”

စသည်ဖြင့် နှယ်ဖွပ်သည်ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် ဖွပ်၏ ဟူသည်ကား ရိပွပ်စေလိုသော နှလုံးရေခေါင်းလည်း ရိပွပ်စေသောအနက် ကာရိုက်အသံကဲ့သို့ ရှိ၏။

“ဖွေးဖွေးဖြူထွတ်၊ ဆယ်ထပ်ဖွတ်မူ၊ လတ်လတ်ရောင်ချော”
ဟူ၍ ဆေနံပြန်တွင် ဆန်ဖွတ် ဟူ၍ တ သတ်စသည် ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုနှိုက် နှပ်ဖွေးဖွေးမပါရ လက်ရွေးဆန်ကို မြှူနှုတ်အနက်အကြေ ကင်းလွတ်စေခြင်းငှာ ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော အဝတ်အထည်ဖြင့် အဖန်ဖန်ပွတ်သတ်သည် ဟူသော အနက်ကို ယူ၍ ပ အက္ခရာ ရေးလိုအံ့သို့ ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့် ဆယ်ထပ်ဆယ်ရာ ပွတ်သတ်ကာဖြင့် ပင် ဆန်ကျိုးပျက်ဖွယ် ရှိသည်ကို ဆိုကျေပေ့ဖြင့် ဆယ်ထပ်ဆယ်ရာ ဖွတ်တပြိုးကား ကျိုးပဲ့၍ အနှပ်အဖွေးဖြစ်ဖွယ် ထင်၍ ‘ပွတ်နယ်သည်’ ဟူသော အနက်သာ သင့်မြတ်သည်ကို လည်းကောင်း၊

“ဖွေးဖွေးဖြူထွတ်၊ လတ်လတ်ရောင်ချော”
ဟူ၍ ရွှေနောက် တ သတ် စပ်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်သော် ပွတ်၏ ဟု ပ အက္ခရာ ရှိသည်သာ သင့်မြတ် အံ့သည်။

(မတ်-မင်း-မပ်၊ မြတ်-မြှင်
မွတ်၊ မွတ်၊ မှတ်)

၃၆၈။ မဗျည်းသက်သက် အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ဟဆွဲ၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေၤဟာၤရဗျား

မ အက္ခရာ တ သတ်ကား

- “ညီမနှင့်မတ်၊ လောကနတ်ကို၊ ရှိညွတ်အစုံ”
- “မင်းထက်အမတ်၊ အရိမြတ်မူ၊ ရေရွတ်ဗိုလ်လူ”
- “မင်းမူးမင်းမတ်၊ ဝန်ပတ်ပြောထူ”
- “နိုင်တမ်းမချွတ်၊ တရားဖြတ်သည်၊ မတ်မတ်နှလုံး တော်သတည်း”
- “ရွေးပဲးမူးမတ်၊ ခွဲကျတ်ပိဿာ”
- “ငွေစင်တမတ်၊ ဖြတ်၍၊ ရောင်းလည်း”
- “တံခွန်ရိမတ်၊ မလည်ထွတ်ဝယ်၊ ရေနတ်နဂါး”

စသည်ဖြင့် မတ်ဟူသော နှယ် စပ်ခြင်း၊ အမူး အမတ်၊ ဖြောင့်မတ်သည်၊ ရွေးပဲး
မူးမတ်၊ အရိမတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထို အမူး အမတ် ဟူသည်ကို အရှင် မင်းနှင့်အညီ ပြည်တဲးဝန်ကို ဆောင်ရွက်
သဖြင့် ဖြောင့် မတ်စေသည် ဟူ၍၊ အနက်ရ ကြံလျှင် ဖြောင့် မတ်သည် ဟူသော
အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ရွေးပဲး မူးမတ် ဟူသည်ကား ပညတ်ကာမူ ကဲ့သို့ ရှိ၏။

အရိမတ် ဟူသည်ကား အရိမဒ္ဒနရန်ကို နှိပ်ရာဟူ၍၊ အနက် ထွက်ကောင်းသော
အရိမဒ္ဒနသဒ္ဒါကိုစွဲသည်ဖြစ်၍၊ ဒေဒွေးသတ်လိုရင်းကို စပ်အင်ကို ထောက်၍၊ တ ဝမ်းပူ
သတ်ဆည်ဟု ယူသင့်၏။

ပ သတ်ကား

- “မမောမမပ်၊ မထပ်ညွတ်ညွတ်”
- “ရွှေတူင်ကြပ်ကြပ်၊ မတိမ်းမပ်တည့်၊ နောက်ချပ်ဝိုက်လည်”
- “စုလည်းတပ်တပ်၊ ရွှေပုံစုပ်သို့၊ မမပ်ရွှေနောက်”
- “ချစ်ပြေ့ညွတ်တိမ်း မပ်သတည်း၊ အမြီးကိုယ်ကို ကွပ်သတည်း၊
- ကျေးဇူးမစေ့ စပ်သတည်း”

စသည်ဖြင့် တိမ်းမပ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် မပ်၏ ဟူသည်ကား ညွတ် ယိုင်သည် ဆိုလိုသော အရာ ဖြစ်၏။
ဖြောင့်မတ်သည် ဟူ၍၊ တ သတ် ဆိုမိန့်ခြင်းကား ‘တည့်သည်’ ဟူသော အနက်၊
တိမ်းမပ်သည် ဟူ၍၊ ပ သတ် ဆို မိန့်ခြင်းကား ‘ယိမ်း ယိုင်သည်’ ဟူသော အနက်။
ဤကဲ့သို့ ကွဲ သင့်၏။

မ အက္ခရာ ရစ်၍ တ သတ်ကား

“လူကိုယုတ်မြတ်၊ မသိတတ်သည်၊ စောင့်မှတ်ရကွ”
“မေးမင်းမြတ်၊ မေးတုံလတ်၏၊ ထွားမှတ်ခရာခင်း”
“သိကြားနှစ်မြတ်၊ သုံးကျိပ်ထွင်လျှင်၊ သခွတ်ပွင့်ချိန်”
“ညီစောပျိုထွတ်၊ ကြားရလတ်သော်၊ ဆယ်မြတ်သက်ရွယ်”

စသည်ဖြင့် ကောင်းမြတ်သည်၊ မြတ်စွန်းသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ကောင်းမြတ်၏ ဟူသည် နှိုက်ကား ဥတ္တရ၊ ပဝရ၊ မဇရ၊ ဥဋ္ဌာရ စသော သဒ္ဒါတို့၏ အနက် ‘ကောင်းမွန် မြတ်ထွင်သည်’ ဟူသော အနက်တည်း။ မြတ်စွန်း၏ ဟူသည်ကား ‘ထပ်ပွား ဆင်းကုံးသည်’ ဟူသော အနက်တည်း။ ထိုနှင့် လျော်စွာ ‘သိကြား နှစ်မြတ်၊ သုံးကျိပ်ထွင်’ ဟူသည် နှိုက်လည်း သုံးကျိပ်ထက် နှစ်ယောက်သော သူ၊ ကောင်းမြတ်သည် ဟူသော အနက်ကို မယူ မှု၍ ‘သုံးကျိပ် မက၊ နှစ်ယောက်စွန်း’ ဟူ၍ ထပ်ပွားခြင်း အနက်သာ ထင်သည် ဖြစ်၏။ ‘ဆယ်မြတ် သက်ရွယ်’ ဟူသည် နှိုက်လည်း နည်းတူ တဆယ်ကို လည်းကောင်း၊ တဆယ်မှ အလွန်ကို လည်းကောင်း ကောင်းမြတ်သည် ဟူသော အနက် မယူ မှု၍ တဆယ် မက စွန်းထွက်သည် ဟူ၍ ထပ်ပွားခြင်း အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ အရည်ကောင်း အဖိုး ထိုက်သော ဥစ္စာကို ရင်း၍ ဖြစ်ပွားသည့် ဥစ္စာ များစွာ၏ ဟူသော်လည်း အရည်ည့် အဖိုးတန် ဖြစ်၍ အရင်းကိုမျှ မထူးလျက် မည်မျှ မည်မျှ မြတ်၏ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့သည်လည်း ထပ်ပွားသည်၊ စွန်းသည်၊ ထွက်သည် ဟူသော အနက် လည်းကောင်းတည်း။

အသားမြတ်ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက်လည်း ပကတိသော ကိုယ်အသားမှ စွန်းထွက် သည် ဟူသော အနက်သာ ထင်၏။ ယင်းသို့လျှင် မြတ်သည် ဟူသော စကား၏ အရ စွန်းထွက်ခြင်း၊ ကောင်းမွန်သည် ဟူသော အနက် ကွဲသင့်သည်ကို သတိ ရှိစေခြင်း ငှာ ထုတ်လိုက်သည်။

မ အက္ခရာ ရစ်၍ ဟဆုံး ပ သတ်ကား

“ဝီဝါသင်းကျပ်၊ ရိုးမြပ်နပူး”

စသည်ဖြင့် မြပ်ရိုး ဆိုသည် မျှသာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ညှပ်ရိုး ဟူသည်လည်း ဆိုမိန့်ကုန်၏။ လကျာလက်ဝဲ အစုံညှပ်လျက် တည်သည်ဟူသော အနက်ကို စူး၍ ဆိုသင့်၏ သို့ ရှိ၏။

မ အက္ခရာ ဝဆုံး တ သတ်ကား

“ရှားရှားမှတ်မှတ်၊ ကျိန်းအောင်းလတ်သော်၊ ရေနတ်သမီး”
“လူသားချင်မှတ်၊ ဘီလူးဝတ်သို့၊ ရွတ်ရွတ်ငင်လျှင်း”

စသည်ဖြင့် မှတ်သိပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် မှတ်သည်ကား ခဲးဖွယ်၊ သိပ်သည် ကား သောက်ဖွယ် ဟူ၍လည်း ခွဲးကုန်၏။

မ အက္ခရာ တဆွဲး တသတ်ကား

“မင်းဆုံးထိမ်းမှတ်၊ တံဆိပ်ပပ်သား၊ ပွင့်လတ်ရွှေတောင်”

“ပြောပထိမ်းထိမ်း မှတ်မှတ်တည်း၊ မော့မျှတိမ်းတိမ်း ညွတ်ညွတ် တည်း”

“ဤသို့ကျင့်မှတ်၊ ဆရာဝတ်နှင့်၊ ညီညွတ်လက္ခဏာ”

“ဘယက်လည်ဝတ်၊ ဖမင်းမှတ်သား”

“နဂါးမမှတ်၊ သိကြားနတ်ဟု”

စသည်ဖြင့် ထိမ်းမှတ်သည်၊ ကျင့်မှတ်သည်၊ အမှတ်သညာ ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ဝဆွဲးကား

“အောင်ချာတမုတ်၊ နဂိုရ်ထွဋ်မှ၊ တောင်မြတ်အတာ”

“မယိုင်မညွတ်၊ ခေါင်တမုတ်သို့၊ လတ်လတ်ဘုန်းရင့်”

“ရွှေတောင်တမုတ်၊ လူများထွဋ်အား၊ အမှတ်တရ”

“ကပိလဝတ်၊ တမုတ်စံတည်”

“ဖြူပြာထွားမှတ်ထွားမှတ်တည်း၊ ရေချမ်းဖျန်းဆွတ်ဖျန်းဆွတ်တည်း၊ ကြာနယ်ခွေညွတ်ခွေညွတ်တည်း”

“မနှမ်းရွှေဝတ်၊ လိမ်းချေမှတ်နှင့်၊ ဆွတ်လွတ်ဖွယ်ခင်”

“ပေါင်မြောင်ရှိ၊ ကတ်၊ရောက်လာလတ်သော်၊ ချောမှတ်ခင်လှ”

စသည်ဖြင့် တမုတ်၊ ထွားမှတ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထွားမှတ်သည် ဟူ၍၊ ဟမဆွဲးပဲး ‘ဆာမှတ်’ သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ အချို့ ရေးမှတ်ကုန်၏။ မင်းလျှာ ဟူသည်တို့ကိုလည်း အချို့ ဟမဆွဲးကုန်ပြီ။ ပြည့်ဖြိုး နှက်ကျီ၊ အနက် ပြည့်ဖြိုး၊ ကျီနှက် ဖောင်းကန် စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ် ဆိုမိန့်သည်နှိုက် လည်း န အက္ခရာ ကသတ်ကာမျှ။ ဟမဆွဲးကုန်ပြီ။ ဤသို့သော အရာနှိုက် ဆိုသာ မိန့်သာကိုစွဲ၍၊ ဟဆွဲးဖျောက်၏သို့ ထင်၏။ ဆင်ခြင်။

(ယတ်၊ ယပ်၊ ယွတ်)

၃၆၉။ ယဗျည်း သက်သက် ဝဆွဲး၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေ ဟာရများ

ယ အက္ခရာ တသတ်ကား

“လက်စောင်ဆင်တတ်၊ သိကြားမတ်ကို၊ ပတ်ယတ်ဦးလျှောက်”

“ကရိုက်ပယတ်၊ ဌာန်မချွတ်တည့်၊ ဟောရွတ်ပီပြင်”

“သိုးဖြာပိဋကတ်၊ ပရိယတ်လျှင်၊ မချွတ်ကေန်”

စသည်ဖြင့် လက္ခဏာ ပယတ်၊ ကရိုဏ်းပယတ်၊ ပရိယတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုတွင် ကရိုဏ်းပယတ်၊ ပရိယတ်ဟူသည်ကား ပယတနသဒ္ဓါ၊ ပရိယတ္တိ သဒ္ဓါကို စူး၍ ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် မာဂဘောသာ မူလဖြစ်၏။

ပ သတ်ကား

- “ဥဒေါင်းမြီးယပ်၊ သင်းကျပ်တခြား”
- “သားမြီးဒေါင်းယပ်၊ ဖိနပ်ခြေနင်း”
- “ခြေနင်းဖိနပ်၊ သားမြီးယပ်ဟု၊ ထက်ကြပ်စဉ်လျား”
- “ဆယ်ထေစောင့်ကြပ်၊ တရားကပ်လျက်၊ လက်ယပ်ခေါ်တုံ”
- “အိမ်နီးအိမ်စပ်၊ အိမ်ယပ်အိမ်မိုး”
- “အထပ်ထပ်လျှင်၊ မိုးယပ်တို့ဘောင်”
- “ထိပ်ပေါ်မိုးယပ်၊ လျှပ်နယ်လျှပ်သား၊ လက်စုပ်ကောင်းများ”

စသည်ဖြင့် ထန်းရွက်သားမြီး စသည်ဖြင့် ပြီးသောယပ်ဖြင့် ယပ်သည်၊ လက်ဖြင့်ယပ်သည်၊ အိမ်၊ ကျောင်း စသည်တို့၏ အမိုးအယပ်၊ အတောင်အဖီ အယပ်၊ နံယပ်၊ မိုးယပ်၊ တိမ်ယပ် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်သောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ထမ်းရွက်ယပ် စသော ယပ် ဟူသော အမည်ကိုကား လက်ဖြင့်ယပ်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့၊ ယပ်ကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်၍ ‘ယပ်’ ဟူသော အမည် ဖြစ်သင့်သည် ယူသင့်သောကြောင့် ‘လယ်ဖြင့်ယပ်သည်’ ဟူသော အနက်နှင့် မကွဲ ဖြစ်၏။

မိုးယပ်၊ တိမ်ယပ် ဟူသည်တို့ကို အိမ်၊ ကျောင်း စသည်တို့၏ နံပိုး၊ နံရပ် ဟူ သကဲ့သို့ မိုးတိမ်နှိုက် အရပ်နံပိုးတို့သည် မျက်စိနှိုက် လျဉ်းလျဉ်း စဉ်တန်းလျက် တည်၏။ သို့ ထင်သည်တွင် လျှပ်ရောင်ထင်သော မိုးတိမ် နံပိုး၊ အနီးအစပ် အယပ် အဖီတွင် စူးကပ်၍ ပြက်သော အရောင်ထင်သည်ကိုရည်၍ ‘မိုးတိမ်ယပ်’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ မိုးရပ် တိမ်ရပ် ဟူ၍ မိုးတိမ်ဟူသော အရပ်ဌာနဆိုသည်ယူမူ လူပြိန်း ထင်သာသည်ဖြစ်၏။

ယ အက္ခရာ ဝ ဆုံး တသတ်ကား

“မဏ္ဍိမယုတ်၊ လုံးပတ်လျလျ”

စသည်ဖြင့် မဏ္ဍိမယုတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် မယုတ် ဟူသည်ကား မယိုင်မယိမ်းနိုင် ငြိမ်သက်စွာ တည်သည် ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။ မရွတ် ဟူ၍ ရအက္ခရာ အသံဖြစ်မှုကား ရွတ်ရွတ်လျဉ်းလျဉ်း မလှုပ်ရှားနိုင် ဟူသော အနက်ကို ယူသည်ဖြစ်၍ လူပြိန်းထင်သာသည် ဖြစ်၏။

(ရတ်၊ ရပ်၊ ရွတ်၊ ရွပ်၊ ရှပ်၊ ရှင်)

၃၇၀။ ရဗျည်း သက်သက် ဝဆွဲး ဟဆွဲး တသတ်၊ ပသတ် ဝေဟာရဗျား

ရ အက္ခရာ တသတ်ကား

“မဏိဇောတရတ်၊ ဝေဘူထွဋ်က၊ လျှံပတ်ကြွကြွ”

“ခင်ခင်မွတ်မွတ်၊ မဏိရတ်ကောင်း၊ တောင်ထွတ်နှိုင်းဆ”

“တံခွန်ရိမတ်၊ ဘူမိရတ်ဝယ်၊ ကြာဝတ်ဆံသာ”

“ယောက်ဖရေနတ်၊ ဓတရတ်၏၊ သည်းပွတ်နဂါး”

စသည်ဖြင့် ဇောတရတ်၊ မဏိရတ်၊ ဘူမိရတ်၊ ဓတရတ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထို့တွင် ဇောတရတ် ဟူသည်နှိုက် ဇောတိရသ ဟူသော ပါဠိမှီနှင့်အညီ ‘ရသိ’ ဟူ၍ သ အက္ခရာသတ်လိုလျက် တ သတ်စပ်အင်သို့ လည်းကောင်း၊ ‘တကာရန္တံ သကာရန္တံ သမဝဒေ’ ဟူသည်နှင့်အညီ တ ကာရန်၊ သ ကာရန် အသံတူသည်သို့ လည်းကောင်း လိုက်၍ တ သတ်အညီရေးသည်လည်း အသင့်ဖြစ်၏။

မဏိရတ်၊ ဘူမိရတ် ဟူသည်တို့ကား ဘူမိရတန၊ မဏိရတန ဟူသော ပါဠိနှင့် အညီ တ သတ်စပ်အင် ဖြစ်၏။ ဓတရတ် ဟူသည်ကား ဓတရဋ္ဌဟူသော ပါဠိနှင့် ဌဝမ်းဘဲသတ်လိုလျက် တ သတ်စပ်အင်သို့ လိုက်သည်ဖြစ်၏။

ဘူမိရတ် ဟူသည်တွင် ‘ဘူမိထွဋ်’ဟူ၍ အချို့ ရေးဖတ်ကုန်သည်ကား ရ အက္ခရာ တ သတ် မြန်မာမှု သက်သက် မထင်သည်နှင့် အရပ်ဌာနဟူသကဲ့သို့ ပ သတ် အသံ ထင်အံ့စိုး၍ ရေးဖတ်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ သို့သော်သည် မဏိရတ်၊ ဓတရတ် စသော အရာတို့လည်း ရှိပြီးဖြစ်၍ စိုးရိမ်ခွင့်မရှိပြီ။

ရ အက္ခရာ ပ သတ်ကား

“စည်းစိမ်ငါးရပ်၊ ငါးကျောင်းထပ်၏၊ နှံ့စပ်မိုးမြေ”

“ကိုးဆဲ ကိုးရပ်၊ နပန်းထပ်မျှ၊ ချဉ်းကပ်မြို့ပါး”

“မြန်ခွင်အရပ်၊ ဘဒ္ဒကပ်မည်သာ”

“ဆင့်လောင်းတရပ်၊ ဘူရိတပ်၍၊ ပညပ်မူည့်ထွေ”

“လက်ချရွှစ်ရပ်၊ လန့်ဖျပ်ကြောက်ညည်”

“ရွှေဖျားနေရပ်၊ ဆေးတော်ကွပ်၍၊ ရွပ်ရွပ်ချင်းနင်း”

“ကွာဝေးအရပ်၊ နတ်ခြောက်ထပ်သို့၊ နှံ့စပ်ရှာဖွေ”

“စသည်တောင်ရပ်၊ ရွာစပ်ခိုမှီး”

“ခြေသည်ရေရပ်၊ နောက်ကွပ်ဆင်မြင်း”

“ဘူကောင်းအိမ်ရပ်၊ အာဏာအပ်လျက်၊ မလပ်မညာ”

“ထံပါးကြပ်ကြပ်၊ ရွှေထွင်ရပ်သို့၊ တပ်တပ်မြင်နိုင်”

“ရွှေယံဖြိုးထပ်၊ စရပ်ရွှေကျောင်း”

“သာသည်စရပ်၊ အမိုးရပ်တွင်၊ ကြပ်ကြပ်အမြီး”
 “မိုးဖုံးမိုးမီးထပ်၊ ရွှေအုပ်ကြပ်နှင့်၊ စရပ်သူဓမ္မာ”
 “ရိုးလှေထက်ရပ်၊ ရင်းထပ်လှော်ကား”
 “လှေကားထက်ရပ်၊ ရင်းထပ်လှေရိုး”

စသည်ဖြင့် ဌာနအရပ်၊ တည်ရပ်သည်၊ တကြောင်းတရပ်၊ တန်ဆောင်းစရပ်၊ လှေ
 မျိုးတက်ရပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဝ ဆွဲး တ သတ်ကား

“ငင်ခွဲရွတ်ရွတ်၊ ဟယ်အမတ်တို့၊ သတ်လေအနေ”
 “ရစ်ခွေကရွတ်၊ ခုနစ်ပတ်လျှင်၊ လူနတ်ကြေးမုံ”
 “အောင်ကျင်ရေရွတ်၊ ခတ်သွတ်တစ်”
 “ဘုရားမေ့မြတ်၊ တစရွတ်ကို၊ ရှိညွတ်မြတ်နိုး”
 “စိမ်းညိုပြာလတ်၊ တွတ်ရရွတ်လျှင်၊ တမုတ်ထားလောက်”
 “ပန်တီပန်တုတ်၊ ရေရွတ်ကြောက်ဖွယ်”
 “တတီတွတ်တွတ်၊ မန္တန်ရွတ်လျက်၊ လာလတ်ရကား”
 “ခရော်ခရွတ်၊ မြေပတ်မကြား”

စသည်ဖြင့် လျင်လျင်ရွတ်ရွတ်၊ ရေရွတ်သည်၊ အိုးခံကရွတ်၊ တစိတ်တစရွတ်၊ တွတ်ရ
 ရွတ်၊ မှတ်ရရွတ်၊ ခရော်ခရွတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ အမာရွတ်၊ အမဲရွတ်၊ မြေ
 ညွှန်သရွတ် ဟူသည်တို့လည်း တ သတ် လည်းကောင်းတည်း။

ပ သတ်ကား

“တိုက်လှည်းရွပ်ရွပ်၊ ဘဒ္ဒကပ်ဝယ်၊ နှံ့စပ်ဝန်းလျား”
 “စုပ်ရရွပ်ရွပ်၊ ကြေအောင်ဖွပ်သို့၊ ကြပ်ကြပ်အမြီး”
 “အလျားပျပ်စပ်၊ ပုဆိုးဖွပ်သို့၊ ရွပ်ရွပ်ညက်ကြေ”
 “မျက်မှောက်တပ်တပ်၊ တွေသည်ရပ်ကို၊ ရွပ်ရွပ်ညက်ကြေ”
 “ရွေဖျားနေရပ်၊ ဘေးတော်ကွပ်ရွှါ၊ ရွပ်ရွပ်ချင်းနင်း”
 “ရွာပြည်အရပ်၊ လွန်ထူထပ်လည်း၊ ရွပ်ရွပ်သွင်သွင်”
 “ဆိုဖွယ်နှံ့စပ်၊ နှစ်ရွပ်စကောက်”
 “ပည်းထူထပ်ထပ်၊ ကူရွပ်သဘော”

စသည်ဖြင့် ရွပ်ရွပ်သိသိ ကြေပျက်သည် ဆိုသောအရာ၊ နှံ့ရောင်နှရွပ် ဆိုသောအရာ၊
 လှေ၏အမည် ကူရွပ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဟဆွဲး ပ သတ်ကား ပြုပ်ပြုပ်ရွပ်ရွပ် ဆိုသောအရာမျှသာ ထင်၏။

ဟဆွဲး ဝ ဆွဲး ပ သတ်ကား ရွပ်ရွပ်စူးသည်၊ ရွပ်ရွပ်ဝင်သည် ဆိုသော အရာမျှ
 သာ ထင်၏။ (ယတ်မှာလည်း ပြန်၍ ရှု)

(လတ်-လပ်၊ လွတ်-လွတ်၊ လှုပ်-လျှပ်)

၃၇၁။ လပျဉ်း သက်သက် ဝဆွဲး ဟဆွဲး ယပင့်ဆွဲး တ သတ် ပ သတ်
ဝေါဟာရများ

လ အက္ခရာ တ သတ် ကား

- “သားကြီးသားလတ်၊ သားထွေးဝတ်နှိုက်၊ ယုတ်မြတ်မရှိ”
- “နောင်မင်းညီလတ်၊ ဘူရိဒတ်ကြောင့်၊ သေပြတ်ဘနန်း”
- “သားဦးသားလတ်၊ တသမတ်လျှင်၊ အကျွတ်ဆုယူ”
- “သိခြားတလတ်၊ ဘူရိဒတ်မူ၊ ရုပ်ဓာတ်ကစ”
- “တခြားမြိတ်လွတ်၊ တလတ်ကြက်တောင်”
- “မလည်မပတ်၊ ရှေးတလတ်က၊ မညွတ်မတိမ်း”
- “စိမ်းညိုပြာလတ်၊ တွတ်ရွတ်သျှင်၊ တမုတ်သားလောက်”
- “ကြောမစိမ်းစိမ်း၊ လတ်လတ်တည်း၊ ပြောပ ထိမ်းထိမ်း မှတ်မှတ် တည်း”
- “လန်းလန်းလတ်လတ်၊ စွတ်စွတ်စွေးစွေး”
- “ကိုင်လည်းမလွတ်၊ ဝိညာဉ်ပြတ်မူ၊ စိမ်းလတ်အကောင်”
- “ဓားဖြင့်ပိုင်းဖြတ်၊ ငါ့ကိုသတ်မူ၊ လတ်လတ်ယခု”
- “တည်ဘိလတ်သော်၊ လွတ်လွတ်သည်းဦ”
- “မွေးဘမင်းမြတ်၊ မေးတုံလတ်၏၊ ထွားမှတ်ရောင်ဝင်း”
- “သားနှင့်ညီညွတ်၊ တိုင်ပင်လတ်သည်၊ ဖျက်တတ်ပုဏ္ဏား မျောက်လှောင်တည်း”
- “ဤသို့ဆုံးဖြတ်၊ ကြံပြီးလတ်မူ၊ ဖြူလွတ်သဘော”
- “ဆိုခြင်းကတ်လတ်၊ နှလုံးဆတ်သည်၊ အမတ်ပဲ့ခွဲ”
- “ဈက်သုံးနီးတွတ်၊ သကလတ်နှင့်၊ ဆွဲမှတ်အောင်သာ”

စသည်ဖြင့် အကြီးအလတ်၊ လန်းလန်းလတ်လတ်၊ ရွှေတလတ်၊ တကြောင်းတလတ်၊ ပြုလတ်သည်၊ မူလတ်သည်၊ အထည်သကလတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

- ပသတ်ကား ‘မအားမလပ်၊ လောင်လပ်ကားကား’
- “ကျောင်းဟောင်းမလပ်၊ နှစ်ဆွမ်းကပ်၏၊ ပညပ်သိုက်တိုင်”
- “မူကောင်းဆုလပ်၊ ထက်ကြပ်မကွာ”
- “ရွှေမှာတည်ကပ်၊ ထမင်းလပ်ကို၊ မသပ်လက်ဖျား”
- “မကွာကပ်လပ်၊ အမြဲကြပ်၍၊ နောက်ထပ်မကင်း”
- “အမြဲကပ်လပ်၊ ပျပ်စပ်ပေါင်းလည်”

“ဆပ်သွားလုပ်၊ ရွှေချပ်ခဲဝဲ”
 “ဖြူဆွတ်ပွင့်ချပ်၊ ပန်းလုပ်သို့၊ စောင့်ကြပ်မကင်း”
 “ယမားဖိနပ်၊ ရွှေသင်းကျပ်နှင့်၊ စလပ်အတူ”

စသည်ဖြင့် လွတ်လပ်သည်၊ ဆုလုပ်၊ ကပ်လပ်၍ နေသည်၊ ပန်းလုပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုကွင်း ‘ကတ်လတ် ၍ ဆိုမိန့်၏’ ဟူသည်နှိုက် တသတ်သည်ကား ခဲးကတ် အောင်ကြံ၍ ဆိုမိန့်သည်။ ခဲးကတ်သည်ကို ကတ်လတ်သည် ဟူ၍ ဆိုသည် ယူသင့် သောအရာ ဖြစ်၏။ ‘ကပ်လပ် ၍ နေသည်’ဟု ပသတ်စပ်သည်ကား ယှဉ်တွဲ ပူးကပ်၍ နေသည်၊ ယှက်စပ် စွဲးကပ်သည်ကို ‘ကပ်လပ်’ ဟူ၍ ဆိုသည် ယူသင့် သောအရာ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ သဘောကွဲ နှလုံးသွင်းရာ၏။

လ-အက္ခရာ ဝဆုံး တသတ်ကား

“ဟူသည်းလွတ်၊ မိုးကြယ်ဆွတ်သို့၊ အထွတ်ကောင်းရာ”
 “ရှောင်ရာမလွတ်၊ ဖြစ်တို့တတ်၏၊ မနွှာတ်ရာဇာ”
 “လွတ်စံ စံရာ၊ ဆွတ်ပျံ့ကြံရှာ”
 “တည်တိလတ်သော်၊ လွတ်လွတ်သည်းဦ”
 “နှိုင်းဆပုံခတ်၊ မင်းချင်းလွတ်၏၊ ယုတ်မြတ်ပြည်သူ”
 “စိုခြည်ကွက်ကတ်၊ တုလွတ်ချက်နှာ”

စသည်ဖြင့် လပ်လွတ်သည်၊ အထည်၏အမည် တုလွတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ စံရာလွတ်သည်ကို စံလွတ်သည်၊ တုရာလွတ်သည်ကို တုလွတ်သည် ဆိုသောအရာကား ‘လပ်လွတ်သည်’ ဟူသော အနက် လည်းကောင်းတည်း။

ဟဆုံး ဝဆုံး တသတ်ကား

“ဟတ္ထိတိုက်လွတ်၊ သတ်စိမ့်အနေ”
 “ပျံ့ကုန်စွတ်စွတ်၊ တန်ခိုးလွတ်သော်၊ အငြိနှင့်ဇယ”
 “လွတ်ဦးသဘင်၊ ပြတ်မှူးအကြင်၊ ညွတ်နှူးမရွှင်”
 “တခြားမြိတ်လွတ်၊ တလတ်ကြက်တောင်”

စသည်ဖြင့် လွတ်စေသည်ကို ‘လွတ်သည်’ ဟူ၍ ကာရိုက်အသံ ဆိုမိန့်သောအရာ၊ ရုံးတော် လွတ်တော်၊ ဆံမြိတ်လွတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဆံမြိတ်လွတ် ဟူသည်လည်း အမြိတ်အညွန့် လွတ်စေသည်ကို လွတ်သည် ဟူသော ကာရိုက် အသံလည်းကောင်း ယူသည်လည်း သင့်၏။

လွတ်ရုံး ဟူသည်နှိုက်လည်း နည်းတူ ပြည်သူတို့၏ အမှုကို ဆောင်ရွက်စေခြင်းငှာ အာဏာစက်လွတ်သော အရပ် ဝိသေသဖြစ်၍ ‘လွတ်ရုံး’ ဟူသော အမည်ဖြစ်၏။

ယူလျှင် ယခင် လွတ်စေသည်ကို လွတ်သည်ဆိုသော ကာရိုက် အနက်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ အနက်ထင်သာ၍ ထုတ်လိုက်သည်၊ ပညတ်မျှဟူလည်း သင့်ရာ၏။

လ-အက္ခရာ ဟဆုံး ပသတ်ကား

- “ကွမ်းသီးနေလုပ်၊ ဆော်ဖန်ကြပ်၍၊ သနပ်ချင်စိုက်”
- “ကျပ်တင်နေလုပ်၊ ပုပ်စပ်တင်းကျမ်း”
- “အပြုပ်နေလုပ်၊ ကျပ်နှင့်လည်းတင်”
- “ရေကြည်လျှော်ပြုပ်၊ နှလုံးဖွပ်၏၊ လှုပ်လှုပ်စင်ဖြူ”
- “ဖြူလွှလက်ကြပ်၊ လှုပ်လှုပ်အကြော”
- “ရှားရှားရိုန်းစပ်၊ တံလှုပ်နေပူ”

စသည်ဖြင့် နေလုပ်သည်၊ လှုပ်လှုပ်ရှုရှု ဖြူဖြူစင်သည်၊ နေပူတံလှုပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ လွတ်စေသည်ကို လွတ်သည် ဆိုသောအရာကဲ့သို့ လပ်စေသည်ကို လှုပ်သည် ဆိုသောအရာလည်း ထင်၏။

ထိုတွင် * တံလှုပ် ဟူသည်ကို ‘တံလျှပ်’ ဟူ၍ ယပင့်လျက် အချို့ ရေးဖတ် ဆိုမိန့်ကုန်၏။ တလျှပ်လျှပ် ထင်သည်ကို အစွဲပြုကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ နေလုပ်၏၊ လှုပ်လှုပ်ရှုရှု ဖြူဖြူစင်၏ ဟူသည်နှိုက် ‘လှုပ်သည်’ ဟူသော ဝေဟာရသည် နေရိုန် ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မီးရိုန်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရေဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်တခု အကြောင်းသင့်ရာဖြင့် လည်းကောင်း သန့်ရှင်းစေခြင်းငှာ ပြုပြင်သော အခြင်းအရာ ယူသင့်၏။ ထိုနှိုက် ဖြူသော အဆင်း ဖြစ်စေသည်ဟူ၍ အဆင်းဝိသေသ မယူမူ၍ နိုသောအဆင်း စသည်ဖြင့် သန့်ရှင်းခြင်း အနက်မျှကိုသာလည်း ယူလို၏။ ထိုနှင့် လျှော်စွာ ‘ငွေ့ကားလက်ကြပ်၊ နိုလှုပ်ဝတ်စား’ ဟူ၍ နိုသော အဆင်းကိုပင် ‘နိုလှုပ်’ ဟူ၍ ပုံတောင်ဘွဲ့တွင် စပ်သောအရာ ထင်၏။

ဟဆုံး ယပင့် ပသတ်ကား

- “ခံမင်လျှပ်လျှပ်၊ မိအောင်ခွပ်သို့၊ ပြည်ကွပ်လူမှု”
- “မြင်ကျယ်နှံ့စပ်၊ ပညာလျှပ်၏၊ အာတဗုဒ္ဓ”
- “သက်လုံးတလျှပ်၊ နေလှုပ်မတန်”
- “တိမ်ပေါ်မီးရပ်၊ လျှပ်နှယ်လျှပ်သား”
- “လက်စုပ် တောင်းဖျား၊ ရှေ့ဖျား ရောင်လျှပ်၊ ပေနှစ်ချပ်ထက်၊ မြေစပ် ပျူငှာ”

“သုအားယိုးစုပ်၊ တိုက်လျှပ်မင်းစေ” စသည်ဖြင့် လျှပ်လျှပ်ထင်သည်၊ လျှပ်စစ် လျှပ်ရောင်၊ လျှပ်လျှပ် သွက်သွက် လျင်မြန်သည်၊ လျှပ်စားသည်ဆိုသော အရာ ထင်၏။

* ယခု ‘တံလှုပ်’ဟု ရေးသည်။

ထိုတွင်လျှပ်(စစ်)ဟူသည်လည်း တလျှပ်လျှပ် တဝင်းဝင်း အရောင် ထင်သည်
ကို လည်းကောင်း၊ လျှပ်လျှပ် သွက်သွက် လျှင်မြန်သော အခြင်းအရာထင်သည်ကို
လည်းကောင်း အစွဲ ပြု၍ ယူကောင်း အံ့သို့ ရှိ၏။

လျှပ်စားသည် ဆိုသောအရာကိုလည်း နည်းတူ အနက်နီးချဉ်းအောင်ကြံ၍ ယူမှု
မဟုတ်သည်ကို ဟုတ်အောင် မှသားစွဲ၍ နှုတ်ခွန်းလျှင်သည်၊ လျှပ်လျှပ်သွက်သွက်
လျှင်မြန်သော ပဋိဘာန် ဉာဏ်အားကိုး၍ ရိုးစွပ် စွဲလမ်းခြင်း၊ သူအား အပေါက်
အကျ အရ ဖမ်းကိုင်၍ နှမ်းနယ် ပင်ပန်းလေအောင် ပြုခြင်း အနက်ကို 'လျှပ်သည်'
ဆိုသည်ဟု ယူမှု အနက် ရသင့်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ မဟုတ်မမှန်ဆိုမိန့်တတ်သည်၊
လျှင်မြန်စွာ သွား လာ့ဆို မိန့်တတ်သည်ကို 'လျှပ်သည်' ဆိုမိန့်သော အရာလည်း
ထင်၏။

ဤ လ အက္ခရာနှိုက် ဝဆွဲတွင် လည်းကောင်း၊ ဟဆွဲတွင် လည်းကောင်း
တ သတ်သာ တင်၏။ ဟဆွဲ နှိုက် လည်းကောင်း၊ ယပင့် ဟဆွဲ နှိုက် လည်း
ကောင်း ပသတ်သာ ထင်၏။ သက်သက်နှိုက်ကား တသတ် ပသတ် နှစ်ချက်လုံး
ထင်၏။

(ဝတ်-ဝပ်)

၃၇၂။ ဝဗျည်း တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

ဝ အက္ခရာ တ သတ်ကား

- “မနှမ်းရွှေဝတ်၊ လိမ်းချေမှုတ်နှင့်၊ ဆွတ်လွတ်ဖွယ်ခင်”
- “သက်န်းနီစွတ်၊ ထဲးနီးဝတ်လျက်၊ လတ်လတ်ပေါ်ရုံ”
- “လက်ကြပ်ပုံခတ်၊ လက်တော်ဝတ်လည်း၊ ဆွတ်ဆွတ်နှစ်ခြိုက်”
- “မေ့မှားကိုင်ချွတ်၊ လက်မှလွတ်သည်၊ အဝတ်ပုဆိုး”
- “ကင်းငုံခြွေဆွတ်၊ ရက်ယူဝတ်က၊ ဆယ်မြတ်အခေါင်”
- “နိက္ခဦးချွတ်၊ စံနှိုင်းမှတ်သား၊ ပန်းဝတ်ဆံတု”
- “ညလည်းမပြတ်၊ ဝတ်လည်းကုစွာ”
- “ရည်သွားသိတတ်၊ ကျင့်ရာဝတ်ကို၊ နာဂတ်နှောင်လာ”
- “သားကြီးသားလတ်၊ သားထွေးဝတ်နှိုက်၊ ယုတ်မြတ်မရှိ”
- “ရဟန်းကျင့်ဝတ်၊ တပါးတတ်က၊ လူနတ်ဦးခိုက်”
- “ယူသီးဓမ္မသတ်၊ လောကဝတ်လည်း၊ မူးမတ်မင်းလို”
- “အလောင်းမနှွတ်၊ စက္ကဝတ်နှင့်၊ မိုးနတ်မာဃ”
- “ကဝိလဝတ်၊ တမှုတ်စံတည်”

“ခန်းဝါနေမှတ်၊ သာဝတ်ပြည်ကြီး”

“ပေါက္ခရာဝတ်၊ အတ္ထုပ္ပတ်ကြောင့်၊ ဆခတ္တိယာ”

စသည်ဖြင့် အရုံ အဝတ်၊ ကိုယ် နှိုက် ဝတ်သည်၊ ပန်းရက်ဝတ်၊ ဝတ်ကုံသည်၊ ကျင့်ဝတ်၊ လောကဝတ်၊ ဓမ္မဝတ်၊ ရာဇဝတ်၊ စက္ကဝတ်၊ ကပိလဝတ်၊ သာဝတ်၊ ပေါက္ခရာဝတ် ဟူသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတွင် ဝတ်ကုံသည်၊ လောကဝတ်၊ ဓမ္မဝတ်၊ ရာဇဝတ်၊ ကျင့်ဝတ် ဟူသည် တို့ကား ဝတ္ထသဒ္ဒါကို စူး မှီသော အရာ ဖြစ်၍၊ မာဂဓ ဘာသာ မူလ ဖြစ်၏။ ဝတ္ထသဒ္ဒါ၏ အနက်ကား ‘အကျင့်’ ဟူလိုသည်။ လောကဝတ္ထ-လူတို့၏ အကျင့်၊ လူတို့နှိုက် အကျင့်၊ လောကနှိုက် အကျင့် သော်လည်း ဆို။ ဓမ္မဝတ္ထ-တရားလျော် သော အကျင့်၊ တရား လာသော အကျင့် သော်လည်း ဆို။ ရာဇဝတ္ထ-မင်းတို့၏ အကျင့်၊ မင်းတို့နှိုက် အကျင့် ဟူလိုသည်။ ဝတ္ထ သဒ္ဒါကို ဖြစ်စေခြင်း အနက် ဟူ၍၊ လူတို့နှိုက်၊ လောကနှိုက် ဖြစ်ခြင်း၊ မင်းတို့နှိုက် ဖြစ်ခြင်း၊ တရား လျော်စွာ ဖြစ်ခြင်း၊ တရား လာတိုင်း ဖြစ်ခြင်း။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း အနက် သော်လည်း ကြံရာ၏။

စက္ကဝတ် ဟူသည်ကား စက္ကဝတ္တိ ဟူသော ပါဠိကို စူး မှီသည်။ ထို အနက်ကား စက် ရတနာကို ဖြစ်စေသည်၊ လည်စေသည်၊ စကြာ ရောက်ထိုက်သော အကျင့် ရှိသည် စသည်ဖြင့် သဘော သင့်ရာ အနက် ကြံရာ၏။

ကပိလဝတ်၊ သာဝတ် ဟူသော အရပ် မည်နှိုက်ကား ကပိလဝတ္ထု၊ သာဝတ္တိ ဟူသော ပါဠိကို စူး၍ ဖြစ်၏။ အကျဉ်း အားဖြင့် အနက်ကား ကပိလဝတ္ထု-ကပိလ ရသေ့၏ နေရပ်။ သာဝတ္တိ-လိုအပ်သော အလုံး စုံသော အသုံး အဆောင် ရှိသော မြို့ ဟူလို၏။ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ္ထ ပြုလျက် ပုဒ် ပါဠိကို သန့်ရှင်း၍ အရ ထင် အောင် ဆိုမှု ကျယ်အံ့၊ တွေ့လွယ်အံ့ ဖြစ်၍ မရေးလိုက်သည်။

ပေါက္ခရာဝတ် ဟူသည်နှိုက်ကား ပေါက္ခရာဝဿကြာတောနှိုက် ရွာသကဲ့သို့ စုတ် တချို့မစုတ် တချို့ ရွာသော မိုး ဟူလို၏။ ထိုကဲ့သို့ မိုးကား နိဂြောဓာရုံ ကျောင်းနှိုက် ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး အရှေ့သော ဆွေမျိုးတော်တစုနှိုက် ရွာ၏။ ထိုမိုးကို အကြောင်းပြု၍ ရှေးလည်းနည်းတူ ရွာပုဒ်၏ ဟု ဝေဿန္တရာဇာတ်ကို သုရားမြတ်စွာ ဟောတော် မူသည်။ ဝေဿန္တရာ ဇာတ်မှာ ဝက်ပါ တောင် ဝုဒ်း နှိုက် အလောင်း တော် မင်းဝေဿန်၊ ခမည်းတော် သိဉ္ဇည်းမင်း၊ မယ်တော် ဖုဿတီ မိဖုရား၊ မြောက်သားတော် ရှင်မဒ္ဒ၊ သားတော်ဇာလီ၊ သမီးတော်ကဏှာ။ ဤမင်းခြောက်ဦး ကို ရည်၍။

“ဆခတ္တိယာ၊ တကာဆွေဝါး၊ မင်းခြောက်ပါး”

ဟူ၍ ဆိုသည်။ လူပြိန်းတို့ သိမှတ်စေခြင်းငှာ အလျဉ်းသင့်ကြိုက် ဖော်လိုက်သည်။ ဤနှိုက် ပေါက္ခရာဝဿ ဟူသော ပါဠိနှင့် အညီ သ သတ်လိုလျက် ‘သကာရန္တ တကာရန္တ သမံ ဝဒေ’ ဟူသည်နှင့်အညီ သ, ကာရန်၊ တ, ကာရန် အသံတူ ဟူသည်

ကိုလည်းကောင်း၊ တသတ်စပ်အင်သို့လည်းကောင်း လိုက်၍ တသတ် ရေးသင့်သည် ယူသင့်၏။

၀ အက္ခရာ ပသတ်ကား

“မြီးမြိုကျို နိုးဝပ်၊ နိဗ္ဗာန်ရပ်သို့၊ မကပ်သောကြား”

“နီးနီးကပ်ကပ်၊ တို့ဝပ်ကြည်ညို”

“မြင်းဆင်နယ်ကပ်၊ စစ်ချက်ထပ်သို့၊ အဝပ်ကျကျ”

“တင်းတင်းကြပ်ကြပ်၊ ကြမ်းနယ်ကွပ်သည်၊ ဝပ်ဝပ်နုလုံးသေသေ တည်း”

စသည်ဖြင့် ပျပ်ဝပ်သည်၊ ကျိန်းဝပ်သည်၊ တို့ဝပ်သည်၊ အဝပ်ကျသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ‘ထော်လော်မထ၊ ပိပိပျပ်ပျပ်ရှိသည်’ ဟူသောအနက် ဖြစ်၏။ ၀အက္ခရာ နှိုက် သက်သက်မျှသော တသတ်၊ ပသတ်မျှသာ ထင်၏။

(သတ်၊ သာတ်၊ သာဒိ၊ သပ်၊ သွတ်၊ သွပ်)

၃၃၃။ သဗျည်း ဆက်သက် ဝဆုံး၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ။

သ အက္ခရာ တသတ်ကား

“မသေမသပ်၊ စိတ္တုပ္ပာဒ်ကို၊ ထိန်ညွတ်ခြည့်နှောင်ထားသတည်း”

“မင်းဈေးငြိမ်သတ်၊ စုန်မည်တတ်ဟု၊ လှ့ပတ်သိထွေ”

“ကျည်းကသတ်သည်၊ မည်းမျှပတ်သည်၊ ချည်းလျညွတ်သည်”

“ဇာတ်ပေါင်းပြီးသတ်၊ တံဆိပ်ခတ်ပိမ့်၊ ကြည်ညွတ်သဒ္ဒါ”

“ချီလည်းတညွတ်၊ သတ်လည်းညီအောင်”

“ခေါက်လွှာထွတ်ထွတ်၊ ပန်းစုံသတ်သား၊ အမွတ်ဖုမ္မသိမ်”

“ငင်ခွဲရွတ်ရွတ်၊ ဟယ်အမတ်တို့၊ သတ်လေအနေ”

“ဟတ္ထိတိုက်လွတ်၊ သတ်စိမ့်အသေ”

“တိုင်းကိုတိုက်သတ်၊ အောင်ပြီးလတ်မှ၊ ဘုန်းထွဋ်မင်းစစ်”

“အမှန်သေသတ်၊ သီလဝတ်ကို၊ အမြတ်ကျိုသို့”

“များစွာပရိသတ်၊ လိုက်ကုန်လတ်သို့၊ မှူးမတ်ရံစောင့်”

“ယူသီးဓမ္မသတ်၊ လောကဝတ်လည်း၊ မှူးမတ်မင်းလို”

“နန်းတော် * ပြာသတ်၊ ကွန်းဖူးထွဋ်နှင့်၊ သွယ်ညွတ်စွယ်စုံ”

စသည်ဖြင့် သေကျေအောင်သတ်သည်၊ သေသတ်သည်၊ ပရိသတ်၊ ဓမ္မသတ်၊ ပြာသတ်ဆိုသော အရာ ထင်၏။

* ယခု ‘ပြာသာဒ်’ ရေးသည်။

ထိုတွင် *သေသတ်သည် ဆိုသော အရာနှိုက်လည်း ထော်လော်မထ အဝပ်ကျကျ ဖြစ်ခြင်းကို 'သေသတ်' ယူသင့်သောကြောင့် ငြိမ်ဝပ်တည်ကြည်စွာသော သစ်ဝါး လှန်ကန် စိတ်နှလုံးကိုပင်ရည်၍ သေသေသတ်သတ်၊ သေသတ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့် ခြင်းဖြစ်၏။ မငြိမ်မဝပ် ထထကြွကြွရှိသည်ကို 'ရှင်သည်၊ ငြိမ်ဝပ်သည်'၊ မထမကြွ ရှိသည်ကို သေသည်၊ သေစေခြင်းငှာ သတ်သည်ကို 'သေသတ်' ဆိုသည်။ ဤသို့ ထင်အောင် ယူရာ၏။ သေစေလိုသောကြောင့် သတ်သည်။ သတ်သောကြောင့် သေသည်။ ဤသို့သော်လည်း အကျိုးအကြောင်း ပြန်လှန်၍ ထင်အောင်ယူရာ၏။

“ကျည်းကသတ်သည်၊ ဖြူထွတ်ရနံ့”

“မွေ့ရာပန်းသတ်၊ ထပ်ဝတ်ခင်းနိုး”

စသည်ဖြင့် ကျည်းကသတ်သည်၊ ပန်းသတ်ဆိုသောအရာလည်း အဝတ်အထည်နှိုက် မလိုအပ်သောအနံ့ကို ပန်း စသော လိုအပ်သောအနံ့ဖြင့် သတ်သည်ဆိုသော အရာ ယူသင့်၏။ မြူမှုန့်အငွေ့ မထင်စေခြင်းငှာ ရေဖြင့်ဖျန်းသတ်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် လည်း နည်းတူ၏။

ပြာသတ်၊ ပရိသတ်၊ ဓမ္မသတ်၊ ရာဇသတ် ဟူသည်တို့ကား ပါဠိမှိုဝေါဟာရ ထင်သာပြီ။

သ အက္ခရာ ပသတ်ကား

“မသုံးမသပ်၊ ထိုထိုရပ်မှ၊ လူလပ်အများ”

“ရေစင်ဖျန်းသပ်၊ ဘိသိက်တပ်က၊ တွားဝပ်ကြောက်ညဉ့်”

“ဖုံထေးပွတ်သပ်၊ ရွှေပြီးကျပ်တွင်”

“စီရင်ချဉ်းကပ်၊ ဆံသပ်ဆံထုံး”

“လှလှချပ်ချပ်၊ သပ်သပ်ရှင်းရှင်း”

“များစွာထွက်နပ်၊ လပ်သပ်ဖြင်မျှ”

“မရမ်းသပ်သပ်၊ လုံးရပ်အားအန်”

“မြီးလည်းသွယ်သပ်၊ ဖိနပ်စုပ်စုပ်”

“ဆေးဝါးထက်ကြပ်၊ သမားအပ်၍၊ ကုသပ်ကံကျွေး”

စသည်ဖြင့် သုံးသပ်သည်၊ ဖျန်းသပ်သည်၊ သွယ်သပ်သည်၊ သပ်သပ်ချပ်ချပ် ရှိသည်၊ ပွတ်သပ်သည်၊ လပ်သပ်၊ ကုသပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် သုံးသပ်သည် ဟူသော အရာကား သေသတ်သည် ဟူသကဲ့သို့ သေစေ ခြင်းငှာ မသတ်၊ လိုအပ်သည်နှင့်လျော်စွာ ပညာဖြင့် ဆန်းဆ၍ ပြုပြင်ခြင်း အနက်မျှ သာ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုအနက်ကိုစူး၍ ကုမသုံးသပ်သည်ကို ကုသပ် သည်။ လိမ်းကျ သုံးသပ်သည်ကို လိမ်းသပ် သည်။ ညွန့်ညွန့်သွယ်သွယ်ဖြစ်စိမ့်ဟု ဓားစသည်ဖြင့် သုံး

*ယခု 'သေသပ်' ဟု ရေးသည်။

သပ်ပြုပြင်၏။ သို့ ရှိသည်ကို သွယ်သပ် သည်။ သပ်သပ်ချပ်ချပ် သပ်သပ်ရှင်းရှင်း ရှိသည်။ ပွတ်တုန်းသုံးသပ်သည်ကို ပွတ်သပ် သည်။ ရေစင်ဖြင့် ဖျန်းပက် သုံးသပ်သည်ကို ရေစင် ဖျန်းသပ် ဆိုသည်။ ဦးဆံကို သုံးသပ်သည်ကို ဆံသပ် ဆိုသည်။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် ပညာဖြင့်ဆုန်းဆွဲ၍ လိုရာရောက်အောင် ပြုပြင်ကာမျှသော အရာနှိုက် ပသတ် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ဖျန်းသတ် ဟူ၍ တသတ်ရှိမူ အငွေ့ အမှုန့် မထပ် သေဝပ်စေခြင်းငှာ သတ်သည်။ ပသတ်ရှိမူ အသာအရာ ဆုန်းဆွဲ၍ သုံးသပ်ကာမျှ ကို ဆိုသည်။ ဆရာတို့ နှလုံးသွင်းရှိရာ စပ်လေသည် ယူသင့်၏။ စပ်အင် လွတ်ရာနှိုက်ကား သဘောလျော်ရာ ယူသင့်၏။

သ-အက္ခရာ ဝဆွဲး တသတ်ကား

- “တရံမပြတ်၊ ချားရဟတ်နှင့်၊ ခြည်သွတ်မခြား”
- “သရိရဓာတ်၊ တင်းကျမ်းသွတ်၍၊ ရစ်ပတ်နှောင်ယှက်”
- “ကြွင်းကျန်ပြိုဟတ်၊ သွတ်နှင့်ယဇာ”
- “အောင်ကျင်ရေရွတ်၊ ခတ်သွတ်တစ်”

စသည်ဖြင့် သွတ်သွင်းသည်၊ သွတ်ဟူသော အမည်၊ ခတ်သွတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ခတ်သွတ်ဟူသည်ကား ‘အလျင်တဆော’ ဆိုလိုသော အရာ ရှေးဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ထိုကို ‘ခပ်သွတ်’ ဟူ၍ ခတွင် ပသတ်အချို့ ရေးကုန်သည်ကား ခပ်ပြု၊ ခပ်မူ ဆိုသော အရာ၊ ရေမိုးခပ်သည်၊ ကူးခတ်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ အနက်ရဖွယ် မထင်။ ပညတ်မျှဖြစ်၍ တသတ်ကို နှစ်သက်ပေသည်။ ထို ခတ်သွတ်ဟူသည်ကို

- “ခဏသွတ်သွတ်၊ ကောက်၍ လွတ်မူ”
- “ဆောလျင်ခဏ သွတ်သွတ်တည်း”
- “သမ္မာပတ်ကို သွတ်ပွင့်တည်း”

စသည်ဖြင့် ‘ခတ်’ ဟူသော စကားခွန်း မပါမူ၍ ဆိုသော အရာ ထင်သည်ကို စွဲး၍ ခပ်ပြု၊ ခပ်မူ ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ ခပ်ပြု၊ ခပ်မူ ဟူသကဲ့သို့ ယူလျှင် ‘စဉ်းငယ်မျှ အနည်းငယ်မျှသာ အဆောတလျင် ဖြစ်သည်’ ဟူသော အနက်မျှသာ ရောက်၍ မသင့်။ မာဂဓနိုက် တက္ကသဒ္ဒါလည်း အကြံ၊ ဝိတက္ကသဒ္ဒါလည်း အကြံ။ ဝိသဒ္ဒါယှဉ်သဖြင့် အနက်မထူး။ ဓာတုနုဝတ္တက ဓာတ်နက်သို့ လိုက်လေကာမျှ ဖြစ်သကဲ့သို့ ခတ်သွတ်ဟူသည်၊ သွတ်သွတ်ဟူသည် အရမထူး။ ‘အဆောတလျင်’ ဟူသော အနက်မျှသာ ရကောင်းဖွယ် ထင်၏။ အနက်ထူးမရ။ ပညတ်မျှကို ထောက်၍ တသတ် ယူတ္တိ ရှိအံ့သည်။

သ-အက္ခရာ ဝဆွဲး ပသတ်ကား

“ပြစ်မှားကျင့်သွပ်၊ ကျိုးမနပ်တည့်၊ တပ်တပ်အရှင်”

“ရှင်သားပေါ်လျှပ်၊ ကိုယ်လုံးသွပ်ကား၊ ကွပ်ညှပ်မနာ”

စသည်ဖြင့် ရူးသွပ်၊ ပေါ့သွပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် သွပ် ဟူသော ဝေဟာရသည် သွမ်းပသည်၊ ပျားသွံ၊ သစ်ဖုသစ်မြစ် သွံသည် ဟူသောအရာနှင့် သဘောလျော်၏။ ‘မလိုအပ်သော ယုံယွင်းသော အနက် ချည်း’ ဖြစ်၏။

(ဟတ်၊ ဟပ်)

၃၇၄။ ဟဗျည်းသက်သက် တသတ်၊ ပသတ် ဝေဟာရများ

ဟ-အက္ခရာ တသတ်ကား

“ကြွင်းကျန်ပြို့ဟတ်၊ သွတ်နှင့်ယဇ္ဇ”

စသည်ဖြင့် ပြို့ဟတ်၊ ကာလဟတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ပြို့ဟတ် ဟူသည်လည်း သံသကရိုက်ကို စွဲမိသောအရာ၊ ကာလဟတ် ဟူသည်လည်း ကာလဟတ္ထိ ဟူသော မာဂဓကို စွဲမိသောအရာ ဖြစ်၏။

ပသတ်ကား

“ရောရစေ့ဟပ်၊ အထပ်ထပ်တည့်၊ ချုပ်စပ်ဆည်းဆူ”

စသည်ဖြင့် စပ်ဟပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ကိုက်ဟပ်သည် ဆိုသောအရာလည်း နည်းတူ ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှိုက် ဟပ်သည် ဟူသော ဝေဟာရသည် ထိခိုက် ပူးယှဉ် အပ်သော ဝတ္ထုနှစ်ရပ်တို့၏ ယှဉ်စပ်ခြင်း အနက်ဖြစ်၍ အဝတ်အထည် စသည် ထိခိုက် ပူးယှဉ်ခြင်း၊ သစ်ကျား စသည်တို့၏ ခံတွင်းနှင့် ကိုက်ခဲအပ်သော တိရစ္ဆာန် တို့၏ ကိုယ်နှင့် ထိခိုက်ခြင်း။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် ဝတ္ထုနှစ်ရပ် ယှဉ်စပ်ခြင်း အနက် ထင်အောင် ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

ဋ္ဌ-ကြီးအက္ခရာ မြန်မာမှုသက်သက် မထင်ဟန်ကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

(အတ်၊ အဋ္ဌ၊ အပ်)

၃၇၅။ အ-အက္ခရာ တသတ်၊ ပသတ် ဝေဟာရများ

အ-အက္ခရာ တသတ်ကား

“ဒေးဇယအတ်၊ ခါကောင်းထင်္ဂုနှိုက်၊ တမုတ်ဆောင်ဆောင်”

‘ပျံကုန်စွတ်စွတ်၊ တန်ခိုးလွတ်သော်၊ အတ်နှင့်ဇယ’

တတိယအကြိမ်

စသည်ဖြင့် အတ်ဇယ ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ရှစ်ခုသင်္ချာဟော အဋ္ဌသဒ္ဓါကို စူးမှီ၍ ငှဝမ်းဘေး သတ်လိုလျက် ဝေအင်သို့လိုက်၍ တဝမ်းပူ သတ်သည် ဖြစ်၏။ အချိုကား အဋ္ဌသဒ္ဓါကို ငှသံလျင်းချိတ်ဒွေးဘော်ဟူ၍ ငှသံလျင်းချိတ် သတ် ကုန်၏။ * ငှဝမ်းပေးနှိုက် သသံယောဂ၊ နိသံယောဂကို ဆင်ခြင်ရန် ရှိ၏။

ပသတ်ကား

- “လျောက်လျားတင့်အပ်၊ အထပ်ထပ်လျင်၊ ဆုလပ်ပေးထေ့”
- “များစွာပညပ်၊ ဆိုတင့်အပ်၍၊ ရှစ်ရပ်တိုင်းခန်း”
- “သင့်အားကွပ်ညှပ်၊ အပ်မအပ်ကို၊ တပ်တပ်လည်းချ”
- “ဝမ်းမျှပြေတပ်၊ ရှိအပ်သလော”
- “မည်သာတပ်တပ်၊ ခြီးမခွမ်းအပ်သား၊ အုပ်ကွပ်သင်းသီး”
- “ဟိရိဩတ္တပ်၊ ဤသို့ကွပ်၏၊ မအပ်မရာ”
- “တစ်စုတပ်တပ်၊ ဝတ်လက်စွပ်လည်း၊ တင့်အပ်မေ့သိမ”
- “မယောပိစပ်၊ ပြောင်းလူးဆပ်ကို၊ မအပ်မရာ”
- “အသာကြပ်ကြပ်၊ နားပါးအပ်၍၊ လန်ဖျပ်နှိုးနှိုး”
- “အမြီးရေခပ်၊ လုပ်ကျွေးအပ်၏၊ ဆောင်းဝေခါချိန်”
- “ရွှေတိခတ်တပ်၊ ပုံသေအပ်သား၊ စီးစွပ်ခြေနင်း”
- “ဆောင်းနှင်းဖွဲ့ထပ်၊ မျိုးချင်းအပ်သည်၊ တုံဝပ်တည့်ရန်၊ လှေးကြောက်ရွန်၏”
- “ဆင်ပြောင်မုန်ဖပ်၊ မင်းစီးအပ်၍၊ နောက်တပ်အများ”
- “သူကောင်းအိမ်ရပ်၊ အာဏာအပ်လျက်၊ မလပ်မညာ”
- “နှစ်ပါးရင်သပ်၊ ကိုယ်ချင်းထပ်၍၊ ကြပ်ကြပ်ရစ်ပတ်”
- “ရေသွန်းနှင်းအပ်၊ လက်ထပ်မင်္ဂလာ”
- “ရေသွန်းနှင်းအပ်၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြား”
- “ယှဉ်ကာရင်အပ်၊ ကျောင်းတော်စပ်သည်၊ ဗိုလ်ထပ်ကြီးကြီး ယေငယ်တည်း”
- “အကြောင်းလျဉ်းစပ်၊ ကိုယ်ပညပ်နှင့်၊ စွန့်အပ်စွန့်တတ်”
- “သဘောမစပ်၊ အပ်နှင့်ပုဆိန်”
- “မေတ္တာချဉ်းထပ်၊ ပညာအပ်ဖြင့်၊ ချုပ်ဝေမြေမြေ”

စသည်ဖြင့် လျောက်ပတ်တင့်အပ်သည်၊ ပြုသင့် ပြုစပ်သည်၊ နားပါးအပ်သည်၊ အလုပ်အကျွေးအပ်နှံသည်၊ စွန့်အပ်စွန့်တတ်သည်၊ အပ်ဟူသော အသုံးအဆောင် အမည်တို့နှိုက် ထင်၏။

* အဋ္ဌသည် အဋ္ဌဋ္ဌဟူ၍ ငှနှင့်ငှ သံယုတ် ဆင့်ခြင်းဖြစ်၍ ငှသတ် ဖြစ်သင့်သည်။ သို့ရာတွင် အဋ္ဌကို ထင်ရှားစေလို၍ ငှနှင့်ငှသာ ရေးသည်။ (အဋ္ဌ)

ထိုတွင် တင့်အပ်သည်။ ပြုသင့်ပြုအပ်သည် ဆိုသော အရာကား ရပ်တင်းသင့်၊ ရပ်တင်းကောင်းသည်။ ရပ်တင်းရာသည် ဟူတော့ ကိရိယာအနက် ဖြစ်၏။ ရပ်တင်းခြင်းငှာ ထိုက်သည်ဟူသော အရပါအနက်သည် ထင်၏။ ဤနှင့်လျော်စွာ ကွပ်ညှပ်ကောင်း၊ ကွပ်ညှပ်ခြင်းငှာ ရာ မရာ၊ သင့် မသင့်၊ ထိုက် မထိုက်ဟူသော အနက်ကို အပ် မအပ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။ တပ်ပြေခြင်း ရှိသင့် ရှိထိုက် ရှိရာ ရှိကောင်းသလော ဟူသောအနက်၊ ခြီးမွမ်းသင့် ခြီးမွမ်းကောင်း ခြီးမွမ်းရာ ခြီးမွမ်းထိုက် ခြီးမွမ်းအပ်သောသူ ဟူသောအနက်၊ မအပ်မရာ မသင့်မထိုက် မပြေကောင်းဟူသော အနက်။ ယင်းသို့စသည်ဖြင့် 'အပ်သည်၊ ရာသည်'ဟူသော စကား၏ အရထင်၏။

နားပါးအပ်သည်၊ အပ်နှံသည် ဆိုသော အရာကား ယခင် ဟပ်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ဝတ္ထုနှစ်ရပ် ယှဉ်စပ်ခြင်းအနက်ဖြစ်၍၊ နားနှင့်ခံတွင်းအပ်သည် ယှဉ်စပ်သည် အလုပ်အကျွေး ဖြစ်သင့်သည်။ တပည့်သားမြေးနှင့် ဆရာပြုအံ့သူအပ်သည်၊ ယှဉ်စပ်သည်၊ ပုံပန်းသေသပ်စွာ ချုပ်စပ်သည်၊ ယှဉ်သည်အပ်သည်၊ အမျိုးတူချင်းဆောင်နှင်းနှံ့အပ်သည်၊ မင်းစီးဆင်နှင့် စီးထိုက်သသူ ယှဉ်စပ်သည် အပ်သည်၊ သူကောင်းစိုးမင်းအိမ်ရပ်နှိုက် မင်း၏အာဏာစက် ယှဉ်စပ်သည် အပ်သည်။ ယင်းသို့ စသည်ဖြင့် ယှဉ်စပ်ခြင်းအနက်ကိုရည်၍၊ 'ရင်အပ်မကွာသည်၊ အပ်နှင်း အပ်နှံသည်' ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။

အပ် ဟူသော အသုံးအဆောင်အမည်ကို ပညတ်မျှသာလည်း ဆိုသင့်၏။ အထည်အလွှာကို အပ်စပ်သော အသုံးအဆောင် ဖြစ်၏ဟု အနက်ရကြံလည်း လျော်ဖွယ်ထင်၏။

အ ကာရန္တိ ဘေးဘေးတင်တို့နှင့် စပ်ကာ အသံတူ မသတ်၊ န သတ်ဟူသော ဗျဉ္ဇနအန္တ၊ ထို့နောက် အစဉ်လျော်စွာ က သတ်၊ င သတ် စသည်တို့ကို အသံတူ မရသဖြင့် မထုတ်ခဲ့မူ၍ အကာရန္တ၊ ၎င်းဖြစ်သော အစဉ်သင့် ည သတ်ဟူသော ဗျဉ္ဇနအန္တ၊ ထို့နှင့် အရေးအဖတ် ယှက်ဖြမ်းတတ်သော ယ သတ် ဟူသော ဗျဉ္ဇနအန္တ၊ ၎င်းဖြစ်သော တ သတ်၊ ပ သတ်ဟူသော ဗျဉ္ဇနအန္တတို့ကို ဝေဟာရထင်ရာ ပျို့လင်္ကာ စပ်အင်ပြ၍ အရအနက် ထွက်ကောင်းသည်နှင့် အကာရန္တ ဝေဟာရကို ထုတ်သည် ပြီးပြီ။

(ကျိတ်၊ ကြိတ်၊ ကျိပ်)

၃၇၆။ ကဗျည်း လုံးကြီးတင် တ သတ် ပ သတ် ဝေဟာရဗျား

အ ကာရန္တ ဝေဟာရကို ထုတ်ပြီးသော် ဣ ကာရန္တကို ထုတ်အံ့။ ထို ဣ ကာရန္တ နှိုက်လည်း ဝေဟာရ အသုံးထင်ရာသာ ထုတ်အံ့။

က အက္ခရာ လုံးကြီးတင်ဟူသော ဣ ကာရန္တနောင် တ သတ်ကား
“ချင်းချင်းကျိတ်ကျိတ်၊ နပင်းပိတ်သို့၊ ခွဲစိတ်မမြီး”

“ဝမ်းထားထဲကျိတ်၊ သံမျှားချိတ်သို့၊ မိတ်မမူကောင်း”

“မယိုရေဖိတ်၊ ကျိတ်ကျိတ်လဲလဲ”

“မှတ်သားမြူးကျိတ်၊ ထုံးကြံစိတ်ကို၊ တုံ့ဆိတ်ကွယ်ရာ”

စသည်ဖြင့် မာကျိတ်၊ မြူးကျိတ်၊ ကျိတ်ကျိတ်လဲလဲ ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုကား ‘ဖရိုဖရဲး မကွဲးမပျက် စုရုံးသိပ်သည်းစွာဖြစ်ခြင်း’ အနက်ထင်၏။

ရစ်သော အရာကား

“ဝန်တိုဆိုပိတ်၊ ရံမက်စိတ်ဖြင့်၊ ညှစ်ကြိတ်ယန္တရား”

စသည်ဖြင့် ညှစ်ကြိတ်သည်၊ ထိုးကြိတ်သည်၊ ကျောက်သားဖြင့် ကြိတ်သောအရာ ထင်၏။ အချို့ကား ဤနှိုက် ယပင့်ကုန်သောကြောင့် က အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တွင် တသတ်နှိုက် အရစ် မရသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ကြိတ်ပတီး၊ ကြိတ်မြက် ဟူသည် သည်း နည်းတူ တသတ်သည်းကောင်း ဖြစ်၏။ စစ်အင် ဆင်ခြင်။

ထိုနှင့် အသံတူ ပသတ်ကား

‘သိကြားသုံးကျိပ်၊ ခြောက်ယောက်ထိပ်ကို၊ လှည်းနှိပ်ဘုန်းဖြင့်’

‘နှောင်မင်းကိုးကျိပ်၊ ကိုးယောက်ထိပ်ကို၊ တက်ဆိပ်မြေစွယ်’

‘ရွှေရောင်ရိပ်ရိပ်၊ တကျိပ်မောင်းမ’

စသည်ဖြင့် တကျိပ်နှစ်ကျိပ် စသော ရေတွက်ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ဤ ပသတ်နှိုက် အရစ် (ကြိပ်)ကား မထင်။

(ချိတ်၊ ချိပ်)

၃၇၇။ ၁ ပျည်း ယပင့် လုံးကြီးတင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

၁ အက္ခရာ ယပင့်လုံးကြီးတင် တသတ်ကား

‘ချွန်းတောင်းငင်ချိတ်၊ ထေးဖာစိတ်ဖြင့်၊ ပိတ်ပိတ်ဆိုဆို’

‘မငင်မချိတ်၊ မပိတ်မကွယ်’

‘ရွှေကြိုးသွယ်မြိတ်၊ ရွှေချိတ်ချိတ်လျက်၊ ကရဝိက်တုန်သံ’

“ဝမ်းထားထဲကျိတ်၊ သံမျှားချိတ်သို့”

စသည်ဖြင့် ငင်ချိတ်သည်၊ ချိတ်တချူဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထို့နှိုက် ချိတ်တချူ ဟူသည်ကို ချိတ်ချူ၍ ယူတတ်သော အနက် ကြံသဖြင့် အနက်မကွဲး၊ အစွဲးသင့်သည် ဖြစ်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ ပ သတ်ကား

‘လင်းစဉ်ဝင်ချိပ်၊ * ဒကုံဆိပ်ဝယ်၊ နေရိပ်ပယ်စင်’

* ယခု ‘ဒဝုံ’ ဟု ရေးသည်။ ဆရာတော်က သိထိလ၊ ပထမက္ခရာကို နှစ်သက်သည်။

‘တရိချိပ်ဟန်၊ မဏိထိပ်စွန်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်’
‘မောင်းမောင်းချိပ်ချိပ်၊ သက်န်းရိပ်နှင့်၊ ကျင့်သိပ်ချေငံ’
‘မုတ်ဝင်လိုက်ထိပ်၊ ရွန်းရွန်းချိပ်မျှ၊ ပြုံးရိပ်လိုလို’
‘သုံးမည်လထိပ်၊ မှတ်ခါးရိပ်က၊ ပတ်ချိပ်နည်းဝေ’

စသည်ဖြင့် မောင်းမောင်းချိပ် ဆိုသောအရာ၊ ချိပ် ဟူသောအမည် ထင်၏။

ထိုတွင် အဆင်းအားဖြင့် မောင်းမောင်းချိပ်ချိပ် ရှိသည်ကိုပင်စူး၍ ဆိုအပ်သော ‘ချိပ်’ ဟူသော အမည်ဖြစ်သင့်သောကြောင့် အနက်တူလည်း ယူသင့်၏။ ပညတ် ကာမျှလည်း ယူသင့်၏။ ဤ ချည်းနှိုက် အရစ် မထင်။

(ငြိတ်၊ ညိတ်)

၃၇၈။ ငျည်း အရစ်၊ တသတ်၊ ပသတ်၊ ဝေ ဟာရမ္ပား

င အက္ခရာ ရစ်လျက် လုံးကြီးတင် တသတ်ကား

‘သောင်းသောင်းထိတ်ထိတ်၊ ငြိတ်ငြိတ်မွမ်းမွမ်း’
‘ပျံဝဲထိတ်ထိတ်၊ လျှပ်နယ်ဖိတ်သည်’
‘ငြိုငြိတ်ကုန်ထွက်၊ ပတ်မျှစက်မြေ’

စသည်ဖြင့် ငြိတ်ငြိတ်မွမ်းမွမ်း၊ ငြိုးငြိုးငြိတ်ငြိတ် ဆိုသော အရာနှိုက် ရေးဖတ် ကုန်၏။

ဤနှိုက် အချို့ကား ညအက္ခရာ (ညိတ်) ရေးကုန်၏။ ညီးညီးလက်လက်ဆိုသော အရာနှင့် တူသင့်သောကြောင့် ည အက္ခရာ လျော်အံ့သို့ ရှိ၏။

ပ သတ်ကား မထင်။

(စိတ်၊ စိတ်)

၃၇၉။ စည်း သက်သက် လုံးကြီးတင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေ ဟာရမ္ပား

စ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တသတ်ကား

‘ဆန်ခြမ်း ဆယ်စိတ်၊ လန့်ထိတ်မထင်’
‘တင်းလျှော့နိဂ္ဂဟိတ်၊ အစိတ်အဖြာ’
‘ချင်းချင်းချိတ်ချိတ်၊ နပင်းပိတ်ဖြင့်၊ စူးစိတ်မမြဲ’
‘မဖြောင့်နဲ့စိတ်၊ တဏှာရိတ်ကို၊ အနိတ်တရား’
‘ရွှေလွန်အတိတ်၊ သူ့ စိတ်ကြံရှောင်း’

စသည်ဖြင့် ခွဲစိတ်သည်။ စိတ်ဖြာသည်။ စိတ်နှလုံး ဆိုသောအရာ ထင်၏။ တရွတ် တစိတ် ဟူသော အမည်လည်း ခွဲစိတ်ခြင်းအနက်လည်းကောင်း ရသင့်၏။ ပညတ်မျှ ဟူလည်း တသတ်အရာပင် ဖြစ်၏။ စိတ်နှလုံးဟူသည်နို့ကကား ဝိတ္တသဒ္ဓါကို စွဲမှီခြင်း ထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ပ သတ်ကား

‘ငြိမ့်ဆင်ချပ်ချပ်၊ ခြုံစိပ်ပုဆိုး’
‘ရွက်လည်းသိပ်သိပ်၊ စေ့စေ့စိပ်လျှင်၊ ရိပ်သည်းမြိုင်မြိုင်’
‘စေ့စေ့စိပ်စိပ်၊ သိပ်သိပ်သည်းသည်း’

စသည်ဖြင့် စေ့စိပ်သည်။ မကြမစိပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

မိုးတစိပ်စိပ်ရွာ၏ ဟူသည်ကား မိုးပေါက် မကြမလပ်၊ စေ့စိပ်၏ ဟူသော အနက်ယူလျှင် ပသတ် လို၏။ မိုးပေါက်မကြီးမဖွံ့၊ အစိတ်စိတ် အဖြာဖြာ ကွဲ၍ ရွာ၏ ဟူသော အနက်ကိုယူလျှင် တသတ်လို၏။ ထိုတွင် နောက်နည်းနှင့် ဝေါဟာရလျော်အံ့ ထင်၏။

(ဆိတ်-ဆိပ်)

၃၈၈။ ဆပျည်း သက်သက် လုံးကြီးတင်၊ တ သတ်၊ ပ သတ် ဝေါဟာရများ

ဆ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ်ကား

“လူသံဆိတ်ဆိတ်၊ မြို့လုံးတိတ်၏၊ ကောင်းစိတ်နကောင်းနှယ်”
“ဝှက်ထားမြီးကျိတ်၊ ထဲကြံစိတ်ကို၊ တုံဆိတ်ကွယ်ရာ”
“မ္မာခွဲတုံဆိတ်၊ နှုတ်တော်ပိတ်မှ၊ နေမိတ္တက”
“နေချင်တုံဆိတ်၊ ရှေးအတိတ်ဖြင့်၊ ဝိနိစ္ဆယ”
“ကြည့်မျှော် ရှုဆိတ်၊ သတိပိတ်သည်၊ တပ်စိတ်ငြူစူရဲသတည်း”
“မရွလှည့်ဆိတ်၊ ငြူစူစိတ်ဖြင့်၊ အဟိတ်ငှက်ညစ်”
“တဖျောက်ဆိတ်ဆိတ်၊ ထဲစိတ်ဝန်တို”
“ဆင်မြင်နှားဆိတ်၊ အဟိတ်ထိန်းကျောင်း”
“အမြီးအနိတ်၊ ဝိပရိတ်ကို၊ တဆိတ်အထွေ”
“သွယ်လှမုဆိတ်၊ ချမြိတ်မျိုးလျား”
“မုနားသွယ်မြိတ်၊ မုဆိတ်မြို့မြို့”
“နန်းသူဆိတ်သည်၊ ပရိတ်ခြည်မျှ”

စသည်ဖြင့် တိတ်ဆိတ်သည်။ တုံတုံဆိတ်ဆိတ်၊ ရှုဆိတ်၊ နေဆိတ်သည်။ တဖျောက်ဆိတ်ဆိတ် ရှိသည်။ ဆင် မြင်း နှား ဆိတ်၊ တဆိတ် တပေါက်မျှ ဆိုသော အရာ။

ဆံမုဆိတ် ဆိုသော အရာ၊ လက်ဖြင့် ဆိတ်သည်၊ နှုတ်သီးဖြင့် ထိုးဆိတ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် မှာခဲ့တုံဆိတ် ဟူသည်ကို တံဆိတ် မတွေ့ ဟူသည် မှာကဲ့သို့ ‘တဆိတ် တပေါက်’ ဟူသော အနက် အချို့ ဆိုမိန့် ရေးဖတ်ကုန်၏။ အချို့ကား ‘တံဆိတ် ဟူ၍ ရပ်တုံ ဆိတ်ည့်ခြင်း’ အနက် ရေးဖတ်ကုန်၏။ ခြေနှင်းတုံဆိတ် ဟူသည်မှာ လည်း နည်းတူ အံ့သည်။ ‘ဆိတ်သည်’ ဟူသော အနက် ယူကုန်၏။

“ထီးကြံစိတ်ကို၊ တံဆိတ်ကွယ်ရာ”

“တိုင်ပင်စကား၊ တုံသက်ကြားသော်”

“ရိုးမက်လုံးလည်း၊ တီးတုံးဆိုကြ”

စသည်ဖြင့် သူများ မကြား မသိစေရ ယုံကြည် လောက်သော သူ တယောက် နှစ်ယောက်မျှ သိ ကြားရုံ ဆိတ် သာသာ ပြောဆိုသည်ကို တုံတုံ ဆိတ်၊ ဆိတ်တုံ၊ တုံဆိတ်၊ တီးတီး တုံးတုံး ပြောဆိုသော ဝေါဟာရဖြင့် ဒသရဋ္ဌမင်း သားတော်ကြီး ရာမ လက္ခဏ တို့အား အမောင်တို့ ညီ ဘာရတကို အမိ ကျေးဇူး နန်းစောင့်တော့ ဆိုပဲ ချေသည်။ တဆယ့် နှစ်နှစ်မျှ ငါ၏ သက်တော် ကြွင်းသည်ကို ငါ လွန်ရုံ အမောင်တို့ ရှောင် တိမ်း၍ နေကြပါဦး။ ငါ မရှိနောက် မောင်တို့ သိမ်း ယူကာ အလွယ် သာပ။ ဤ သို့သော အဓိပ္ပာယ်ကို ‘နိမိတ္တက၊ တတ်လှ အကျော်၊ ဆရာ ခေါ်၍၊ သက်တော် အကြွင်း’

မှ သည် ‘ဖြားယောင်း ခယထည်း’ ဟူသော လင်္ကာ အားဖြင့် ထင်သာသည် ဖြစ်၏။ တဆိတ် တပေါက်မျှ မှာထားသည် ဟူသော အနက် လျော်အံ့သို့ မရှိ။

ခြေနှင်း တုံဆိတ် ဟူသည်မှာကား ရာမ မင်း၏ ခြေ နှင်းသည် အဆုံး အဖြတ် သဘော မကျမူ မငြိမ် မဝပ် မတုံ မဆိတ် လှုပ် ရှားသည်၊ သဘော ကျမူ ငြိမ်ဝပ် တုံ ဆိတ်သည် ဟူသော အနက်၊ တုံတုံ ဆိတ် ဆိတ် တည် ရပ်၏ ဟူသော အနက် လျော်၏။ (ပျို့ လင်္ကာတို့နှိုက်ကား ဉာဏ်သွားတိုင်း၊ စကားရတိုင်း ဆိုမိန့်ကုန်သည်။ အချို့ကား အသတ် အစပ် နှင့် ညှိနှိုင်း၍ ဆိုမိန့်ကုန်သည်။ အသင့် အားဖြင့် စကား အရလည်း လျော်အောင်၊ အသတ် အစပ်လည်း တော်အောင် ရွှေ့မျှော် နောက်လှမ်း ဆိုရိုး စကား ဟောင်းကို မျှော် ထောက်၍၊ ပျို့ ဆရာ၏ အာသာသို့ ရောက်အောင် ဆင်ခြင်၍ ယူသည်သာ သင့်ရာသည် ဖြစ်၏။)

ဆ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် ပ သတ်ကား

- ‘ခံပြီးတံဆိပ်၊ ကမည်းလိပ်ဖြင့်၊ နှောင်သိပ်မြီးလှ’
- ‘စကားတဆိပ်၊ တခွန်းရိတ်က၊ တောင်ထိပ်ကြာရောက်’
- ‘ရွှေစက်နှင်းနိပ်၊ ရာတံဆိပ်ဖြင့်၊ မှန်ထိပ်ခတ်ထပ်’
- ‘ကျွန်းသားမြရိပ်၊ ဇမ္ဗူဒိပ်နှိုက်၊ တံဆိပ်ပြောင်ပြောင်’
- ‘ပျောက်တိမ်ရံဆိပ်၊ လေးကျွန်းထိပ်ဝယ်၊ ဘုန်းရိပ်လှမ်းပြိုင်’

‘နောင်မင်းကိုးကျိပ်၊ ကိုးယောက်ထိပ်ကို၊ တက်ဆိပ်မြေ့စွယ်’
‘ချက်ဗေလယ်ထိပ်၊ စာန်ဆောင်းရိပ်ဝယ်၊ ဖျောက်ဆိပ်သောကြာ’
‘ယိမ်းနှုံးမသိပ်၊ ရွှေနန်းဆိပ်သို့၊ ချမ်းရိပ်သာစွာ’

စသည်ဖြင့် ခတ်သည့် တံဆိပ်၊ မြေ့ စသည်တို့၏ အဆိပ်၊ ကြယ်ဖျောက်ဆိပ်၊ မြစ်ဆိပ် ဟူသော အရာ ထင်၏။ ထိုတွင် ပျောက်တိမ် ရန်ဆိပ် ဟူ၍ ရန်သူ တိဏ် ဆိတ်သည် ဟူသော တ သတ် အနက် ယူမှု သဘောကား ထင်သာစွာ။ ပံ သတ် စပ်အင် ထင်ခြေ သောကြောင့် ရန်သူ ဟူသော အဆိပ်၊ ရန်၏ အကင်း အဆိပ် ပျောက်တိမ်၏ ဟူသော အနက်ကို ယူမှု သင့်၏။

ဥ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ်ကား ယခင် မွမ်းမွမ်း ညိတ်ညိတ်၊ ညီးညီး ညိတ်ညိတ် ဆိုသော အနာ မျှသာ။
ပ သတ်ကား မထင်။

(တိတ်-ဒိတ်)

၃၀၁။ တ ဗျည်း သက်သက် လုံးကြီးတင်၊ တ သတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ။

တ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ်ကား

‘လူသံ ဆိတ်ဆိတ်၊ မြို့လုံး တိတ်၏၊ ရှေး လွန် အတိတ်၊ သူ့ စိတ် ကြံရှောင်း’

စသည်ဖြင့် ဆိတ်တိတ်သည်၊ ရှေးအတိတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုတွင် ရှေး အတိတ်ဟူသည်နှိုက် အတိတ် ဟူသော ပါဠိမှီ ထင်၏။

‘မဟာပဏ္ဍိတ်၊ ပရောဟိတ်လည်း၊ ဆိတ်ဆိတ်မနေ’
‘မဟာပဏ္ဍိတ်၊ လင်မိတ်ဘုန်းကျော်’

စသည်ဖြင့် ပဏ္ဍိတ်ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်းလည်း ပဏ္ဍိတ် ဟူသော ပါဠိမှီနှင့်အညီ ဣကြီး သံယုတ်နှင့် အရေးထင်ပြီ။

‘ဘုန်းရောင်ဗျာဒိတ်၊ ချစ်နိမိတ်ကို၊ မဲ့ဂိတ်ယုံထိုက်’

စသည်ဖြင့် ဗျာဒိတ်ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်းနှိုက်ကား အသုတ်အသင် ခက်၏။ ပါဠိမှီ လည်း မထင်။ မြန်မာမှုလည်း သဘောမမြင်။ မြန်မာသက်သက်ဝယ် ဗထက်ချိုက် ဒဋ္ဌေးငယ်တို့လည်း မတွင်သောကြောင့် သုတ်သင်ခက်၏။

ယမိုက် * ဗျာဒိတ်ဟာ ဟူသည်နှိုက်ကား ‘ပဋိတော ဟိဿ ဟေရဏ် ဟိရဏ်’ ဟူသော သုတ်၏၊ ဥဒါဟရဏ် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ပဋိ ရှေးရှိသော ဟိဓာတ်ကို ဟေရဏ် ဟိရဏ်ပြု၍ ရုပ်ပြီး၏။ အရကား ‘ပဋိပက္ခေ မဒ္ဒိတော ဟိနောတိ ပဝတ္ထတိတိ’

* ယခု ‘ပြာဋိဟာ’ဟု ရေး၏။ သက္က ပြာဒိက၊ ပါဠိ ပါဠိတာရိယ၊ ပါဠိဟာရိက။

ပါဠိဟာရိယံ' ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ဆန့်ကျင်ဖက်ကို နှိပ်၍ ဖြစ်တတ်သော အစွမ်းကို ပြုခြင်း အနက်တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ တိတ္ထိတို့အစွမ်းကို နှိပ်၍ ဘုရား မြတ်စွာ ပြတော်မူခြင်း၊ အရှင်ပိဏ္ဍောလ၊ အရှင်မောဂ္ဂလာန် စသော သာဝက ရဟန္တာ ဗြဟ္မာသိကြား ထူးပြားသော ဘုန်းတန်းခိုးရိုသော လူပုထုဇဉ် မေ့တော် ဓာတ်တော်တို့၏ တန်းခိုးအစွမ်း ပြခြင်းကို ဗျာဒိတ်ဟာ ပြသည်ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။ ထိုနှိုက်ကား ပဋိဟူသော ဥပသာရပုဒ်ကို ထောက်၍ ပစောက် တဝမ်းပူ အက္ခရာ (ပါတိဟာ) ထင်၏။ ပနှိုက် ရစ်ခြင်း၊ ဒီသရောက်ခြင်း၊ တဝမ်းပူကို ငွေခြေစင်း ပဌမက္ခရာချင်းတူစွာ ပြခြင်းတို့လည်း ထင်သာ၏။ ထင်သည်နှင့်အညီ 'ပြာဋိဟာ' ဟူ၍ ရေးသင့်လျက် ဗထက်ချိုက် ဒဒွေးငယ်ရေးခြင်း၊ ဒဒွေးတွင် တသတ်ပြန်ခြင်းတို့ကား သဒ္ဓါနေကို မကျွမ်းသည်နှင့် ဖတ်သံမျှကို လိုက်၍ သာ အရေးယှင်းသည် ဖြစ်ရာ၏။ ယင်းသို့သော်လည်းမြင်သာ၊ အရေးလည်း ထင်သာ သည် ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် အရကား တန်းခိုး အစွမ်းပြခြင်းကို 'ဗျာဒိတ်ဟာ' ယူခဲ့။ အမိန့်တော်၊ ဗျာဒိတ်တော် ဟူသည့်နှိုက်ကား ဆိုမိန့်ခြင်းအနက်ဖြစ်ခဲ့။ ထို့ကြောင့် သုတ်သင်ခက်၏ သို့ ရှိ၏။ ကြံ၍ ယူမှုကား ဘုန်းစက်ဗျာဒိတ် ဟူသည်နှိုက်

'ငြိမ်အောင်ပြေကြောင်း၊ ပြည့်ပါကောင်း၏'

ဟူသည်နှင့်အညီ နှလုံးပန်းခြင်းငြိမ်အောင် အခွင့်ပြေမည်အကြောင်း ပြည့်ပါ ကောင်း၏ ဟူသော အနက်ကိုယူ၍ နှလုံးငြိမ်ခြင်း၊ အခွင့်ပြေခြင်း ထင်အောင် ပြည့်ဆောင်ခြင်းကိုပင် တန်းခိုးအစွမ်း ပြခြင်းအနက်ဟူ၍ 'ဗျာဒိတ်ဟာ' ဆိုလို သောအရာပင်။ လင်္ကာအားဖြင့်သာ ဗျာဒိတ် ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အမိန့်တော်၊ ဗျာဒိတ်တော် ဟူသည်တို့နှိုက်လည်း ဘုန်းတန်းခိုးကြီးသော သူတို့၏ အမိန့်မြှောက်ကိုသာ ဗျာဒိတ် ဆိုသောအရာ ထင်သောကြောင့် အကျိုးအခွင့် ပြီးစေ ခြင်းအစွမ်းကို ပြသော အရာလည်းကောင်း ယူရဖွယ် ရှိ၏။ ယင်းသို့ယူလျှင် ယခင် ဆိုတိုင်း ပဌမက္ခရာသာ ရေးလိုရင်းမူလ ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။ ကုသလတိုက်၊ ဝေဒန တိုက် ဆိုသောအရာကား တိကသဒ္ဓါ အစွဲထင်၏။ ပသတ်ကား မထင်။

(ထိတ်၊ ထိပ်)

၃၈၂။ ထဗျည်း လုံးကြီးတင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

- ထအက္ခရာ လုံးကြီးတင် တသတ်ကား
- 'ညီညာထိတ်ထိတ်၊ တောင်လုံးပိတ်မျှ၊ ဘိသိက်မြောက်သွန်း'
- 'သောင်းသောင်းထိတ်ထိတ်၊ ငြိတ်ငြိတ်မုမ်းမုမ်း'
- 'အံ့လောက်ကောင်းဟိတ်၊ တိတ်နိမိတ်ဖြင့်၊ ထိတ်ထိတ်မုမ်းမုမ်း'
- 'ကျောင်းလည်ထိတ်ထိတ်၊ ရှမ်းပြည်ပိတ်မျှ၊ နိမိတ်ပြာဋိဟာ'

‘ပျံ့ထိတ်ထိတ်၊ လျှပ်နှယ်ဖိတ်သည်၊ ညိုညိုတံကုန်ထွက်’
 ‘မိုးဝှန်ထိတ်ထိတ်၊ မြောက်ဘိသိက်ဖြင့်၊ အာဒိစ္စဝင်’
 ‘ကြေးရှင်ကရဝိတ်၊ ကျွန်းလုံးထိတ်မျှ၊ မဖိတ်မယိ’
 ‘ဆခြမ်းဆယ်စိတ်၊ လန်ထိတ်မထင်’
 ‘ကြားသော်လန်ထိတ်၊ ဆို့ပိတ်နားဝ’

စသည်ဖြင့် သောင်းသောင်းထိတ်ထိတ်၊ မွမ်းမွမ်းထိတ်ထိတ်၊ လန်ထိတ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် အနက်ကား ထိန်သည်ဟူသော အနက်နှင့် လျော်အံ့သို့ ရှိ၏။ ခတ်သည် ထိတ်လည်း တသတ် လျော်၏။

ပသတ်ကား

‘မှတ်ဝင်လိုက်ထိပ်၊ ရှန်းရှန်းချိပ်မျှ၊ ပြုံးရိပ်လိုလို’
 ‘သုံးမည်လူထိပ်၊ မှတ်ခွဲရိပ်က၊ ပတ်ချိပ်နီးဝေး’
 ‘မြေပြင်အထိပ်၊ ပြည့်သိပ်သဿာ’
 ‘ပြိုယိုင်တောင်ထိပ်၊ မိုးကြိုးနှိပ်သို့၊ လည်းသိပ်နိုင်မည်’
 ‘ကြီးထူသစ်ထိပ်၊ တက်၍ အိပ်၏၊ နေရိပ်မမြင်’
 ‘ရွှေစက်နှင်းနှိပ်၊ ရာတံဆိပ်ဖြင့်၊ မှန်းထိပ်ခတ်တတ်’

စသည်ဖြင့် အထွဋ်အထိပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် မှန်းထိပ်ခတ်တတ် ဟူသည်နှိုက် မှန်းထိပ် ဟူသည်ကား တသတ်၊ ပသတ် နှစ်ပါးလုံး အနက် မထင်။ မှန်းထိန်း ဆိုလိုသော အနက်ကဲ့သို့သာ ထင်၏။

(နိတ်-နိစ်၊ နိပ်-နိပ်)

၃၇၃။ နပျည်း လုံးကြီးတင် တ သတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

န အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ်ကား

‘အမြီးအနိတ်၊ ဝိပရိတ်ကို၊ တစိတ်မတေ့’

စသည်ဖြင့် အနိတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် အနိစ္စ ဟူသော ပါဠိသို့ လိုက်၍ စ သတ်သင့်လျက် ‘စကာရန္တံ တကာရန္တံ သမံဝဒေ’ ဟူသည်နှင့် လည်းကောင်း၊ စပ်အင်နှင့် လည်းကောင်း ညီစွာ တ သတ်သည် ဖြစ်၏။

ပ သတ်ကား

‘သုံးတန်ပေါ်နိပ်၊ ဂြိုဟ်အိပ်စန်းကျ’

စသည်ဖြင့် နိပ်သည်၊ နိမ့်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထို နိပ်သည် ဟူသော ဝေါဟာရသည် သယံဇာတ အလိုလိုပျောက်နိပ်ခြင်း ဟူသော သုဒ္ဓါအနက် ဖြစ်၍ ‘နိပ်စေသည်’ ဟူသော ကာရိုက်အနက်လိုခါ

‘ချီဆောင့်ခန့်နင်း၊ နှိပ်နင်းသတ်ပုတ်’
‘ကြီးမကွပ်နှိပ်၊ နှုတ်သာရိပ်က’
‘ရွှေစက်နင်းနှိပ်၊ ရာတဆိပ်ဖြင့်’
ဟူ၍၊ ‘နှိပ်သည်’ ဟူသော ဟဆွဲ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

(ပိတ်၊ ‘၆၆’၊ ပြတ်)

၃၈၄။ ဗဗျည်း လုံးကြီးတင် တ သတ် ပ သတ် ဝေဟာရများ

ပ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ်ကား

‘မျက်စိပိတ်ပိတ်၊ အသေမှိတ်၍၊ အဓိဋ္ဌာန’
‘အချင်အပိတ်၊ ရောင်ဖိတ်ရွှေစင်’
‘မငင်မချိတ်၊ မဖိတ်မကွယ်’
‘ကြည့်ပျော်ရွှေစိတ်၊ သတိပိတ်သည်’
‘ချင်းချင်းကျိတ်ကျိတ်၊ နပင်းပိတ်ဖြင့်’
‘ကျောင်းလည်ထိတ်ထိတ်၊ ရှမ်းခြည်ပိတ်မျှ’
‘ဆွမ်းတသပိတ်၊ မှုတ်သည်စိတ်ဖြင့်’
‘ရောင်ခြည်ပိတ်ပိတ်၊ သပိတ်နှစ်ထွေ’

စသည်ဖြင့် ဆို့ပိတ်သည်၊ သပိတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ပ သတ်ကား မထင်။

‘မိုးကာပိပ်ပိပ်၊ ချနေရိပ်၊ ဖွင့်မှိပ်ပျော်မိပ်မိပ်’
ဟူ၍၊ ပိပ်ပိပ်၊ ဖွင့်မှိပ် ဟူ၍၊ ပ သတ်လေသည်ကား ထိုဆရာ၏ ဝါဒသာ ဖြစ်၏။
ရစ်၍၊ တ သတ်ကား

‘ကြက်ငါးဘုတ်ပြိတ်၊ အဟိတ်မြေဖား’

ဘုတ်ပြိတ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပေတ သဒ္ဒါ၊ ပြေတ သဒ္ဒါ ရှိသော
ကြောင့် ‘ဘုတ်ပိတ်’ ဟူ၍လည်း ပ သက်သက်လည်း ရေးဖတ် ကောင်း၏။ ပြိတ်
မြက် ဟူသည်လည်း တ သတ် လျော်၏။ ပ သတ် မထင်။

(ပိတ်)

၃၈၅။ ဗဗျည်း လုံးကြီးတင် တ သတ် ပ သတ် ဝေဟာရများ

ပ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ်ကား

‘ပညာရောင်ဖိတ်၊ ပရောဟိတ်ကား၊ ဆိတ်ဆိတ်သံဝေ’
‘ရောင်ခြည်ဖိတ်ဖိတ်၊ သပိတ်နှစ်ထွေ’

‘ပျံဝဲထိတ်ထိတ်၊ လျှပ်နှယ်ဖိတ်သည်’

‘မယိုရေဖိတ်၊ ကျိတ်ကျိတ်လဲလဲ’

‘မှားခဲတုံဆိတ်၊ နှုတ်တော်ဖိတ်မှ’

စသည်ဖြင့် အရောင်ဖိတ်ဖိတ်၊ ယိုဖိတ်သည်၊ နိမန်ဖိတ်သည်ဆိုသော အရာထင်၏။

ထိုနှိုက် အရောင်ဖိတ်ဖိတ် ဟူသည်လည်း ‘ယိုဖိတ်သည်’ဟူသော အနက် လျော်
၏။ ‘နှုတ်တော်ဖိတ်’မှ ဟူသည်တွင် ပ စောက်အက္ခရာ အချို့ ရေးပတ်ကြကုန်၏။

‘မရွတ်မချ၊ ထပ်မျှဒမတ္တာ၊ မှားခဲတုံဆိတ်’

ဟူသည်နှင့်သာ နှုတ်တော်ကို ပိတ်ဆို၍ မနေ။

နှစ်ပါးညီနောင်၊ မောင်တို့မှတ်ရစ်၊ ထိုသည်နှစ်လျှင်၊ လွန်လစ်
သောခါ၊ လာလှည့်ကုန်မင်း၊ မရွံလျှင်းနှင့်၊ ချက်ချင်းထီးဖြူ၊ ပရာ
ဟူလော့၊ ဘယ်သူတည်တန်၊ ဟန်ထားအံ့

ဟူ၍ အရှည် အံ့သောအကြောင်းကို ပြားယောင်း ခေယယ အခွင့်တောင်း၏။
ဟူသော နောက်စကားဖြင့် ပိတ်၍ မနေ၊ ထပ်၍ ဆိုမိန့်မှားထားပြန်သော အခြင်း
အရာ ထင်သောကြောင့် နှုတ်တော်ဖြင့် မြက်၍ ဖိတ်တောင်းပန်သည် ဟူသော
အနက်ကို အထူးနှစ်သက်ပေသည်။ ဆင်ခြင်။

ဆွမ်းဖိတ်သည် ဟူသော ဝေါဟာရလည်း ဒါနကုသိုလ် ဖြစ်စေလို၍ ဖိတ်
တောင်းပန်သည် အနက်ထင်၏။

အဖိတ်နေဆိုသော အရာလည်း သီတင်းနေ၏ အချန်မဲ့ဖြစ်၍ ဒါနကုသိုလ်
ဖြစ်လို၍ ‘ပိတ်ဖိတ်တောင်းပန်အပ်သော နေ့ဖြစ်၏’ ဟူလျှင် သင့်ဖွယ်ပင်။ ပါဠိတော်
နှိုက် နိမန္တေသိ၊ နိမန္တေတွာ၊ နိမန္တံ စသည်ဖြင့် ထင်သည်နှင့်အညီ နိမန်သည် ဟူသော
ဝေါဟာရလည်း ‘ဖိတ်တောင်းပန်သည်’ ဟူသော အနက် လည်းကောင်းတည်း။
ပ သတ်ကား မထင်။

(မိတ်၊ မြိတ်၊ မှိတ်)

၃၈၆။ မဗျည်း သက်သက်၊ အရစ်၊ ဝဆွဲ၊ လုံးကြီးတင် တသတ် ဝေါဟာရများ

မ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တသတ်ကား

‘ရွှင်စောမြတ်စိတ်၊ သုံးလှမိတ်လျှင်၊ အဖိတ်ရေထ’

‘မပြိုချစ်စိတ်၊ ပရောဟိတ်နှင့်၊ ဆွေမိတ်ကျွမ်းဝင်’

‘ဘုန်းစက်ဗျာဒိတ်၊ ချစ်နိမိတ်ကို’

‘ရွှင်လမ်းမထိတ်၊ မှတ်သည်စိတ်ဖြင့်၊ နိမိတ်ရှေးရိုး’

စသည်ဖြင့် မိတ္တ၊ နိမိတ္တ သဒ္ဒါကို စူးမှီသော အဆွေမိတ်၊ နိမိတ် ဆိုသော အရာ
ထင်၏။

ရစ်၍ လုံးကြီးတင် တသတ်ကား

‘မုနားသွယ်မြိတ်၊ မဆိတ်မြို့မြို့’
‘ရွှေကြီးသွယ်မြိတ်၊ ရွှေချိတ်ချိတ်လျက်၊ ကရဝိက်တူနံသ’
‘သွယ်လှမုဆိတ်၊ ချမြိတ်များလျား’

စသည်ဖြင့် အမြိတ်အညွန့်၊ အမြိတ်အသံ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဟဆူး လုံးကြီးတင် တသတ်ကား

‘စက္ခုမမှိတ်၊ ပိုလ်ဇောစိတ်ဖြင့်၊ မျဉ်းတိတ်ပျော်မွေ့’
‘မျက်စိပိတ်ပိတ်၊ အသေမှိတ်၍၊ အဓိဋ္ဌာန်’

စသည်ဖြင့် မျက်စိမှိတ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် မအက္ခရာ လုံးကြီး တင်၍ ပသတ် မထင်။

(ရိတ်၊ ရိပ်)

၃၈၇။ ရမျည်း လုံးကြီးတင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေဟာရများ

ယ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တသတ်၊ ပသတ် နှစ်ပါးလုံး မထင်။

ရ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တသတ်ကား ‘ပရိတ္တသဒ္ဓါကို ပရိတ်၊ ဝိပရိတ္တသဒ္ဓါကို ဝိပရိတ်၊ ကံကျွေးစရိတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ပသတ်ကား

‘ညှိရောင်ရိပ်ရိပ်၊ ခြူးစိပ်ပုဆိုး’
‘ရွှေရောင်ရိပ်ရိပ်၊ တကျိပ်မောင်းမ’
‘ကျွန်းသားမြရိပ်၊ ဇမ္ဗူဒိပ်နှိုက်၊ တံဆိပ်ပြောင်ပြောင်’
‘သုံးမည်လှထိပ်၊ မှတ်ခွဲရိပ်က၊ ငတ်ချိပ်နီးဝေး’
‘ကြီးမှကွပ်နှိပ်၊ နှုတ်သာရိပ်က၊ ကိုးကျိပ်ကိုးယောက်’

စသည်ဖြင့် အရောင်အရိပ်၊ ရိုးရိုးရိပ်ရိပ်၊ ရိပ်သည်၊ အရိပ်အမြှက် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

(လိတ်၊ လိပ်)

၃၈၈။ လမျည်း လုံးကြီးတင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေဟာရများ

လ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တသတ်ကား

‘မဟာကဝိတ်၊ ခေါင်ပဏ္ဍိတ်ဝယ်၊ မလိတ်စိန်တပ်’

ဟူ၍ ထက်ပေါ်ဇလာ ချီသည့် မေတ္တာစာ ရတုတွင် ‘မလိတ်စိန်တပ်’ ဟူ၍ စပ် သောအရာ ထင်၏။

ပ သတ်ကား

‘ခတ်ပြီးတံဆိပ်၊ ကမ္မည်းလိပ်ဖြင့်၊ နောင်သိပ်မြီးလှ’
 ‘ရွှေစာတံဆိပ်၊ ကမ္မည်းလိပ်နှင့်’
 ‘တစမလိပ်၊ စောင့်စည်းသိပ်၏၊ အရိပ်အခြည်’
 ‘သဝန်စသိပ်၊ ရွှေပေလိပ်နှင့်၊ ချစ်ရိပ်မှာလျက်’
 ‘သည်းချေသလိပ်၊ စားအိပ်ပျော်မှု’

စသည်ဖြင့် ကမ္မည်းလိပ်၊ ခွေလိပ်သည်၊ သည်းချေသလိပ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ တိရစ္ဆာန်လိပ်လည်း ပ သတ် လျော်၏။

ဤနှိုက် ‘တစမလိပ်၊ စောင့်စည်းသိပ်၏’ စသည်ဖြင့် ပသတ် စပ်သည်နှင့် ယခင် ‘မလိတ်စိန်တပ်’ ဟူ၍ တသတ်စပ်သည် သဘောမကွဲကောင်းပြီ။ ကြံ၍ ခွဲမှုကား မလိတ်စိန်တပ် ဟူသည်မှာ စိန်တပ်သော အသွားသည် မလည်မလိတ်၊ မတုန်မလိတ် ဟူ၍ ဓားသွား လှံသွားသည်လည်း တွန်းလှန်သည်ကို ‘လိတ်သည်’ ဆိုသော အရာကား တသတ်၊ ပေထန်းရွက် အဝတ်ထည် စသည်တို့ကို ခွေပတ် ထက်သို့ ခွေလိပ် ရပ်ပတ်သော အရာကား ပသတ်ဘု ခွဲလေအံ့သို့ ရှိ၏။ ‘လိတ်’ ဟူ၍ တသတ် စပ်သောအရာ ပျို့လင်္ကာတပါး မထင်သောကြောင့် ထိုဆရာ၏ ဝါဒမျှကဲ့သို့လည်း ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

၀ အက္ခရာနှိုက် ကရဝိက ဟူသော ပါဠိမိ၍ ‘ကရဝိတ်’ ဟူသော အရာမျှသာ။ မြန်မာသက်သက် မထင်။

(သိတ်၊ သိက်၊ သိသ်၊ သိပ်)

၃၈၉။ သဗျည်း လုံးကြီးတင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

သ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တသတ်ကား အဘိသိတ်၊ စေတသိတ် ဟူ၍ အဘိသေက၊ စေတသိက သဒ္ဒါတို့ကို စွဲ မှီ ဆိုမိန့်သော အရာ ထင်၏။ ပါဠိနှင့် အညီ က သတ်မရေးမူ၍ ဆိုခဲ့ပြီးသေ အတိုင်း အသံတူစပ်အင်သို့ လိုက်၍ တသတ်သည် ဖြစ်၏။

ကေသိတ် ဟူသည်နှိုက်ကား သဒ္ဒါမူနှိုက် ယှဉ်ဖက်ရာသဒ္ဒါတခုကို လည်းကောင်း၊ အများကို လည်းကောင်း ချေ၍ တခုကြွင်းစေသည်။ ထိုသို့ တခုကြွင်းပြုသည်ကို ကေသေသနည်း ဟူသည်။ ထို ကေသေသ သဒ္ဒါကို စွဲမှီသောကြောင့် ‘ကေသိသ်’ ဟူ၍ သ သတ်သင့်လျက် ဆိုပြီးသော နည်းအားဖြင့် တ သတ်သည် ဖြစ်၏။

ပ သတ်ကား

‘ယိမ်းနှုံးမသိပ်၊ ရွှေနန်းဆိပ်သို့၊ ချမ်းရိပ်သာစွာ’
‘သဝန်စသိပ်၊ ရွှေပေလိပ်နှင့်၊ ချစ်ရိပ်မှာလျက်’
‘ရံကာစောင့်သိပ်၊ မအိပ်စက်’
‘ရွက်လည်းသိပ်သိပ်၊ စေ့စေ့စိပ်လျှင်၊ ရိပ်လည်းမြိုင်မြိုင်’
‘မြေပြင်အထိပ်၊ ပြည့်သိပ်သင်္ဘော’

စသည်ဖြင့် သိပ်သိပ်သည်းသည်း၊ အပြည့်အသိပ်၊ မှတ်သိပ်သည် ဆိုသော အထင်၏။

(ဟိတ်)

၃၉၀။ ဟဗျည်း လုံးကြီးတင် တ သတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

ဟ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ်ကား

‘တရားတိဟိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်၊ ပင်ဖိတ်ကော်ရော်’
‘အံ့လောက်ကောင်းဟိတ်၊ တိတ်နိမိတ်ဖြင့်၊ ထိတ်ထိတ်မှမ်းမှမ်း’
‘ဆင်မြင်းနှားဆိတ်၊ အဟိတ်ထိန်းကျောင်း’

စသည်ဖြင့် ဟေတု၊ အဟေတု၊ ဒွိဟေတု၊ တိဟေတု သဒ္ဒါတို့ကို စူးမှီ၍ ဟိတ်၊ အဟိတ်၊ ဒွိဟိတ်၊ တိဟိတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနိက် ဟေတုသဒ္ဒါကား အကြောင်းကို ဟောသည်။ သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ကောင်းဖြစ်စေ၊ မကောင်း ဖြစ်စေ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ် ဟူသော အကြောင်းသာ မန်ကို ယူသင့်၏။ ပရမတ္ထအားဖြင့်ကား လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ ဟူသော စေတသိက် ခြောက်ခုကို ‘ဟိတ်’ ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ လောကီ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် စေတနာ ရုပ်ကို ပြုတတ်သော စိတ် တေဇောဩဇာဟူသော ရုပ်နှင့်တကွ ဆိုခဲ့ပြီးသော စေတသိက် ခြောက်ခုကိုလည်း ယူသင့်၏။ စေတသိက်ခြောက်ခုတွင် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ။ ဤသို့ ဟိတ်နှစ်ခုစီရသင့်သည်ကို ‘ဒွိဟိတ်’၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ ဟူသော ဟိတ်သုံးခု ရသင့်သည်ကို ‘တိဟိတ်’။ ယင်းသို့စသည် ဖြင့် အဟိတ်၊ ကေဟိတ်၊ ဒွိဟိတ်၊ တိဟိတ်တို့၏ အကြောင်းအရာကို ဆရာ တို့ အမိန့် ခံ၍ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ အလျဉ်းသင့်အမြက်မျှ ချပ်လိုက်သည်။

ဟ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် ပ သတ်ကား မထင်။

ကတိယအကြိမ်

(အိတ်၊ အိပ်)

၃၉၁။ အ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

အ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် တ သတ်ကား

‘ရေစက်ယိုဖိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်၊ အိတ်စလည်ကြီး’
ဟူ၍ လွယ်ပိုးအပ်သော အသုံးအဆောင် အမည်လည်း ထင်၏။

ပ သတ်ကား

‘ကြီးထူသစ်ထိပ်၊ တက်၍ အိပ်၏၊ နေရိပ်မမြင်’
‘ရံကာစောင်သိပ်၊ မအိပ်မစက်’
‘ရေပန်းမြစ်ဆိပ်၊ ပွင့်မြောက်ရိပ်က၊ နတ်အိပ်ခဲးသေ’
စသည်ဖြင့် ကျိန်းအပ်သည် ဆိုသော အရာထင်၏။

လုံးကြီးတင် တ သတ်၊ ပ သတ် ပြီးပြီ။

ဤတွင် ဝေါဟာရဏ္ဍပကာသနီ အဋ္ဌမပိုင်း ပြီးပြီ။

နဝမပိုင်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

(ကိန်း၊ ကျိန်၊ ကျိန်း၊ ကြိမ်၊ ကြိမ်း၊ ခြိမ်း)

၃၉၂။ ကဗျည်း အပင်း၊ အရစ်၊ လုံးကြီးတင်၊ နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

လုံးကြီးတင် တသတ်၊ ပသတ်နောင် လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ်တို့သည် ထူကာရန္တ သဘောတူ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ်တို့ကို ဝေါဟာရ ထင်ရာနှိုက် နည်းတူ ယှဉ်စပ်၍ ထုတ်အံ့။ ထိုတွင် လုံးကြီးတင် နသတ် နှိုက် မူလအသံ၊ ဝိသဇ္ဇနီအသံ၊ အမြစ်အသံတို့နှိုက် သက်သက်၊ ယပင့်၊ အရစ်၊ ဝဆုံး စသည် ရထိုက်ရာ နှလုံးသွင်း။

ကကြီး လုံးကြီးတင် နသတ်နှိုက် ကျိန်သည်ဟူသော ဝေါဟာရသည် ယုံစေခြင်းငှာ သစ္စာမူခြင်း၊ ဒေါသအလျောက် အပြစ် ရောက်စေလို၍ ပွက်ဆိုခြင်း အနက် ထင်၏။ သပ ဓာတ်အယှဉ် သမ္ပဒါန်ကို ထုတ်သည်နှိုက် 'သပတိသစ္စကိရိယံ ကရေတိ' ဆိုသည်နှင့်အညီ ယုံစေခြင်းငှာ သစ္စာမူခြင်း အနက်ကို 'ကျိန်သည်' ဆိုသော ဝေါဟာရ ထင်၏။ ဤကား သူ၏ မျက်မှောက်ဆိုခြင်း၊ ထိုသူကို ရိုသေခြင်း၊ မိမိကို အပြစ်လွတ်လိုခြင်း အမူအရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤကား သစ္စာမူခြင်း အနက်တည်း။

ဒေါသအလျောက် အပြစ် ရောက်စေလို၍ ပွက်ဆိုခြင်းကို ကျိန်၏ ဟူသော ဝေါဟာရကား

‘ကြေကွဲပူလော၊ ဖြစ်စေသောဟု၊ သဘောပန်နက်၊ ကျိန်စာရွက် သည်၊ မည်၏လည်းကောင်း။’

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤကား ယခင်ကဲ့သို့ သူ၏ မျက်မှောက်သာလည်း မဟူရ၊ ရိုသေခြင်း အနက်လည်း မဟူရ။ မရိုသေခြင်း အနက်သာ ထင်၏။ မိမိကို အပြစ် လွတ်လိုချင်သော နှလုံးသွင်းလည်း မဟူရ။ ကိုယ်အပြစ် မလွတ်ကောင်းသော အရာသာလည်း ထင်၏။ ဤကား ဒေါသအလျောက် အပြစ် ရောက်စိမ့်ဟု ဆိုခြင်းတည်း။ ယင်းသို့လျှင် ကျိန်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းနှိုက် အရ ကွဲဟန်ကို နှလုံးသွင်းရာ၏။ စပ်အင်ကား စာဟောောင်းမတော့။

‘မင်း၏ ကျိန်စာ၊ လင်းစည့်ထိန်ဖြာ’

ဟူ၍ အပြစ် ရောက်စိမ့်ဟု ကျိန်ခြင်း အနက်ကိုရည်၍ စပ်သောအရာ နောက်ပစ် စာတို့နှိုက်သာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ယပင့် လုံးကြီးတင် နှသတ် ရေးထုံးထင်သော ကြောင့် သင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ မသတ်ကား

‘စိတ်ကိုဆယ်ကြိမ်၊ ရေချမ်းစိမ်သို့၊ စိုးရိမ်ငြိမ်မှု’

‘ထိုမှတကြိမ်၊ မင်းစည်းစိမ်တုံ’

‘အကြိမ်ကြိမ်လျှင်၊ ရန်နှိမ်ပွားကြီး’

စသည်ဖြင့် အလှည့်အကြိမ်၊ တကြိမ်နှစ်ကြိမ်၊ အကြိမ်ကြိမ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ကေဝါရော၊ ကေက္ခတ္ထ၊ စသော ပုဒ်နှိုက် ဝါရသဒ္ဓါ၊ ခတ္ထုသဒ္ဓါတို့၏ အနက်ဖြစ် သော ရောက်သော အလှည့်အကြိမ် ဟူသော ဝေါဟာရတည်း။

‘မညီပျဉ်းထိမ်၊ ဝက်ကြိမ်အိပ်မွေ’

ဟူ၍ ဘုံခန်းတွင် စပ်သော ‘ဝက်ကြိမ်’ ဟူသော ဝေါဟာရ၊ လူတို့သုံးဆောင် သော ကြိမ်နှယ် ဟူသော ဝေါဟာရလည်း နည်းတူ မသတ် ဖြစ်သင့်၏။

ဤ လုံးကြီးတင် မသတ်နှိုက် ရစ်၍ ရေးထုံးထင်၏။ ပညတ်မျှ ဖြစ်၍ လည်း ရစ်သင့်သည်ပင်လည်း ဆိုကောင်း၏။ စပ်အင်တမူကား တွေခဲအံ့သည်။

လုံးကြီးတင် နှသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

‘ကုဋေတသိန်း၊ တွက်ကိန်းစကြဝဠာ’

‘ကုဋေတသိန်း၊ တွက်ကိန်းနှံအောင်’

‘သင်္ချာတွက်ကိန်း၊ တသိန်းခြောက်သောင်း’

စသည်ဖြင့် ကိန်းခန်း၊ တည်ကိန်း၊ မြောက်ကိန်း၊ နောက်ကိန်း၊ စားကိန်း၊ လောင်းကိန်း ဆိုသော အရာတို့ကား ကိန္ဒ ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ က-သက်သက် ရေးလိုရင်းဖြစ်၍

‘သတိဉာဏ်ထိန်း၊ ဝါဆိုကျိန်းသည်၊ ယှဉ်မှိန်းသူတော် နှလုံးတည်း’

‘လူရွာပျော်မှိန်း၊ တဖိန်းဖိန်းလျှင်၊ စက်ကျိန်းဖန်များ’

စသည်ဖြင့် ပါဠိမှီ မရ။ သယန သဒ္ဓါ၏ အနက် အိပ်သည် ဆိုသောအရာကို ရိုသေ သဖြင့် နားကြားသင့်အောင် ကြံဆောင်၍ ဆိုမိန့်သော မြန်မာမှု သက်သက်ဖြစ်၍ ယခင် ကျိန်းခန်း ဟူသည်နှင့် သဘောကွဲ၏။ ယပင့် နှသတ် ရေးလို၏။ ကျိန်း အိပ်သည်၊ ကိန်းခန်းကို အချိုကား ယပင့်ချည်း၊ အချိုကား ကသက်သက်သာ မကွဲမပြား ရေးမှတ်ကုန်၏။ နားကြားသာယာရာ ယပင့်သံချည်း ဖတ်သော်လည်း ဆိုခဲပြီးသည်နှင့်အညီ အရေးခြား သင့်လေသည်။

ထိုနှင့်အသံတူ မသတ်ကား

‘ကြောက်မက်လန့်ကြိမ်း၊ သိကြားခြိမ်းလည်း၊ မတိမ်းမပျို’

‘ခိုးသား * မုတိမ်း၊ ကြောက်ငြကြိမ်းသည်၊ စင်ငြိမ်းတည်း
ပြည့်အလေး’

စသည်ဖြင့် ကြောက်ကြိမ်းသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ကြောက်ကြိမ်း
သည်ကား သယံဇာတ အလို အလျောက် ကြောက်သည်၊ ကြိမ်းသည် ဟူသော
သုဒ္ဓ အနက်၊ ခြောက်ခြိမ်း၏ သည်ကား ကြောက်စေ ကြိမ်းစေသည် ဟူသော
ကာရိုက် အနက် ထင်သောကြောင့် ရစ်ခြင်း၊ မသတ်ခြင်း တူ၏။ စပ်အင်ကား

‘လေးစက်ပစ်ခြိမ်း၊ ရန်မျိုးငြိမ်းသို့၊ စောင်းတိမ်းမြေပြင်’
‘မုန်းလှဲခြည်ငြိမ်း၊ ညညယိမ်းက၊ ထစ်ခြိမ်းမည်းညို’
‘မိစ္ဆာမုတိမ်း၊ ဘေးခပ်သိမ်းကို၊ ဟန်ခြိမ်းရန်တား’
‘နဂါးခပ်သိမ်း၊ နှလုံးငြိမ်းသည်၊ မခြိမ်းမခြောက်’

စသည်ဖြင့် ထင်၏။ အရကား ဆိုခဲ့ပြီ။ ခ အက္ခရာကိုလည်း ပြီးလင့်ပြီ။

(ချိန်-ချိန်း၊ ဗြိမ်)

၃၉၃။ ခဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ န သတ်၊ မ သတ် ဝေဟာရဗျား

ခ အက္ခရာ လုံးကြီးထင် န သတ်ကား

‘သခွတ်ပွင့်ချိန်၊ အသူရိန်ကို၊ ဝတိန်သာမ္မ’
‘တရားပွင့်ချိန်၊ နာထပိန်ဟု၊ ကျော်ရိန်ဟိုးဟိုး’
‘ဆောင်းစပ်ခါချိန်၊ ကထိန်မချွတ်’
‘တထောက်ပျော်ချိန်၊ တာဝတိန်ဝယ်၊ ခေဝိန်သုံးကျိပ်’
‘လှည့်ဖောက်ဇီဝိတိန်၊ စုတေ့ချိန်ဝယ်၊ ဝရဇိန်ရောင်ပြေး’
‘ချိန်အသစ်လျှင်၊ ရှိန်ကထစ်လျှင်’

စသည်ဖြင့် အခါ အချိန် ဆိုသော အရာ၊

‘ရွှေလျော်ငွေချိန်၊ ဖုမ္မသိမ်ဟု၊ ကျော်ရိန်လှိုက်ဆူ’
‘သင်္ဂါလေးချိန်၊ ဖုမ္မသိမ်ညွန့်ရှင်’
‘အပ်နှင့်ပုဆိန်၊ အလေးချိန်သို့၊ အရိန်အစော်’
‘မိုးကြိုးစက်ရိန်၊ ဝရဇိန်သို့၊ နှိုင်းချိန်မယွင်း’
‘ကောဇာကောဝိန်၊ ဂြိုဟ်သွားချိန်လျက်၊ ဆတ္တိန်တရင်း’
‘ပဉ္စမာလိန်၊ စောင့်ချိန်ရံတား’
‘ချိန်ဆတွက်သည်၊ ထိန်မျှပြက်သည်’

စသည်ဖြင့် နှိုင်းချိန်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ် မထင်။

* ယခု ‘မုတိမ်း’ဟု ရေးသည်။

န သတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

‘ခန့်တာဆုံးချိန်း၊ ရထားထိန်းလျှင်၊ ရှစ်စိန်းချက်စိ’
 စသည်ဖြင့် ဆုံးချိန်း ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤနို့က် ယခင် ခြောက်ခြိမ်းသည်
 ဟူသော အရာနှင့် အသံကား တူ၏။ ယပင် န သတ် ဖြစ်၍ အရေးလည်း မထူး။
 ခန့်တွက် ဆုံးဆခြင်း အနက် ဖြစ်၍ အရလည်း မထူး။ နှိုင်းချိန်သည် ဆိုသော အရာ
 နှင့် ကား ယပင် န သတ် အရေးလည်း တူ၏။ ခန့်တွက် ဆုံးဆခြင်း အရလည်း
 တူ၏။ ဝိသဇ္ဇနီသံ ဖြစ်၍ အသံကား မတူ။ ‘နှိုင်းချိန်’ ဟူသည်နှင့် အရတူဟန်ကား
 နှိုင်းသည် ချိန်သည် ဆိုသော အရာလည်း အဆုံး အဆ အမှန် အကန် ဖြစ်စိမ့်ဟု
 ခန့်တွက် ပြုမူခြင်း အနက်ပင်။ ‘ခန့်ထား ဆုံးချိန်း’ ဟူသည် နို့က်လည်း ရထား
 ထိန်းသည် လိုရာ နို့က် ချုပ်ထားတန်သည်။ သွားစေတန်သည်ကို ဆုံးဆ ခန့်တွက်၍
 ပြုမူခြင်း အနက်ပင်။ ဤသို့သော သဘော အရ တူသည် ဖြစ်၏။

လုံးကြီးတင် မ သတ် အမြစ်ကား

‘ကုတိုခြိမ့်ဟု၊ နှစ်သိမ့်ကြံတေ့’
 ‘ထီးဖြူဆောင်းစိမ့်၊ ငါပင်ခြိမ့်ဟု၊ နှစ်သိမ့်ကြံမြောက်’
 စသည်ဖြင့် * ပြုခြိမ့်၊ မူခြိမ့် ဆိုသော အရာ။ ‘ခြိမ့်ခြိမ့်ကြေး၍’၊ ‘စိမ့်စိမ့် ငေး၍’
 စသည်ဖြင့် တခြိမ့်ခြိမ့် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤနို့က် အချို့ ယပင် ရေးကုန်၏။
 အနက်မရ ပညတ်မျှ ဟူသင့်သောကြောင့် ရစ်လိုအံ့သို့ရှိ၏။

(ငြိမ်-ငြိမ်-ငြိမ်း)

၃၉၄။ ငျည်း လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

c အက္ခရာ လုံးကြီး ထင် မ သတ်ကား

‘မင်္ဂသာငြိမ်၊ စစ်ဦးနှိမ်သို့၊ စည်းစိမ်သဘင်’
 ‘အတူရိပ်ငြိမ်၊ နန်းရွှေအိမ်နှိုက်၊ စည်းစိမ်ဓမ္မလျော်’
 စသည်ဖြင့် ငြိမ်သက်၊ ငြိမ်ဆိမ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနို့က် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

‘ချမ်းချမ်းငြိမ်းငြိမ်း၊ ရပ်ခပ်သိမ်းသို့၊ ညွတ်တိမ်းတစိ’
 ‘ရှာပေမငြိမ်း၊ သိမ်းသဘူအား’
 ‘နံသာချမ်းငြိမ်း၊ ကောင်းစွာလိမ်းမှ၊ ခပ်သိမ်းပျူငှာ’
 ‘မွန်းလုံခြည်ငြိမ်း၊ ညညယိမ်းမှ၊ ထစ်ခြိမ်းမည်းညို’

* ယခု ‘ချိမ့်’ ဟု ရေးသည်။

‘အကျက်အစိမ်း၊ အငြိမ်းအနှေး’

စသည်ဖြင့် ချမ်းငြိမ်းသည်၊ ခြည်ငြိမ်းသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

အမြစ်သံကား

‘ဦးသည်းငြိမ့်ငြိမ့်၊ ကြောခြင်စိမ့်မျှ၊ နှစ်သိမ့်လွှမ်းရှု’
‘ရှင်ရှင်လှငြိမ့်၊ စိမ့်ရရိမ့်လျှင်၊ မနိမ့်မမြင့်’
‘နားယည်းထောင်ငြိမ့်၊ သဒ္ဓါစိမ့်လော၊ မနိမ့်စုလည်း’
‘တရားနာငြိမ့်၊ နားတော်စိမ့်လော၊ မြိန်ဆိမ့်ချိုလေး’
‘ရောင်ဆင်းငြိမ့်ငြိမ့်၊ မြင့်နိမ့်မည်းဖြူ’

စသည်ဖြင့် လေးငြိမ့်၊ လှငြိမ့် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဤ ငအက္ခရာ လုံးကြီးတင် မသတ်နိုင် ငြိမ်သက်၊ ငြိမ်ဆိမ်သည် ဟူသော အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီ လွတ်သော အသံကား ဝိညာဉ်ရှိ၊ ဝိညာဉ်မဲ့ နှစ်ပါး နှိုက်ပင် ရထိုက်သော အနက် ဖြစ်၏။ ချုပ်ငြိမ်းသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ လှငြိမ့်၊ လေးငြိမ့် စသည်ဖြင့် အမြစ်သံ ဆိုမိန့်ခြင်းတို့ကား ဝိညာဉ်ရှိနိုင်သာ ထင်သော ဆိုမိန့်ခြင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ မီးတောက်မီးလျှ ငြိမ်းသည်၊ ကံငြိမ်းသည် ဆိုသော အရာတို့သည် ဝိညာဉ်မဲ့နိုင် ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား မီးတောက် မီးလျှကို စွဲ၍ လူတို့ ကိုယ်နှိုက် ပူအိုက်ခြင်းတို့သည် မီးလျှမီးတောက် စဲပျောက်လျှင် ပူအိုက်ခြင်း မရှိ၊ ငြိမ်းခြင်းသဘော ဖြစ်လေသည်ကား ဝိညာဉ်ရှိတို့၏ ကိုယ်စိတ်နှိုက်သာ ဖြစ်သည်ကို ထောက်သဖြင့် ဝိညာဉ်ရှိနိုင်သာ ထင်သော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သင့်၏။ ကံ ငြိမ်း၏ ဟူသည်နှိုက်လည်း ထိုဘဝနှိုက် ဖြစ်ထိုက်သော ကံသည် ရုပ်နာမ် အသစ် ဖြစ်စိမ့်ဟု မပုံမထောက် စဲပျောက်သည်ကိုလျက် မီးလျှမီးတောက် စဲပျောက် သည်ကို ငြိမ်းသည်ဆို၏သို့ အသာအယာ ဖြစ်စေခြင်းငှာ ခန္ဓာငြိမ်းသည်၊ ကံငြိမ်း သည် ဆိုသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိညာဉ်ရှိ သဏ္ဍာန်ကို စွဲမိ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ငြိမ်သည်ဟူသော အမြစ်သံ ဆိုမိန့်ရာနှိုက်လည်း လှေ လှည်းစသော ယာဉ်၊ ပတ်စည် စောင်းငြင်းသော အဆောက်အဦတို့ကြောင့် တပ်မက်သာယာခြင်း၊ နှလုံး ၏ စိမ့်ခြင်း ငြိမ့်ခြင်းတို့သည် ဝိညာဉ်ရှိ သဏ္ဍာန်နှိုက်သာ ဖြစ်ထိုက်သော အခြင်း အရာ ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ‘ငြိမ့်၏’ ဟူသည်ကား တပ်မက်သာယာသော နှလုံး၏ စိမ့်ခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်း သဘောကို ယူသင့်၏။

ငြိမ်သက်၊ ငြိမ်ဆိမ်သည် ဟူသော အမြစ်၊ ဝိသဇ္ဇနီလွတ်သံ ဝိညာဉ်ရှိမဲ့ ထင်ဟန် ကား ရေဟုန်တပိုး ငြိမ်သက်သည်၊ လေငြိမ်သည်၊ လှေလှည်း စသည် ငြိမ်သက် သည် ဆိုမိန့်ရာနှိုက်ကား ဝိညာဉ်မဲ့နိုင် ငြိမ်ဆိမ်၊ ငြိမ်သက်သည် ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။ လက်ခြေငြိမ်သက်သည်၊ မြင်းဆင် ကျွဲနွား ငြိမ်သက်သည် ဆိုမိန့်ခြင်းကား

ဝိညာဉ်ရှိနှိုက် ငြိမ်သက်သည် ဆိုမိန့်သောအရာ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်သင့်ဟန် ယေဘုယျ ထင်သည်။ ဆင်ခြင်။

အချုပ်မှတ်ရန်

ဤ က၊ ခ၊ င ဟူသော အရာတို့နှိုက် လုံးကြီးတင် နှ သတ်၊ မ သတ်တို့ကား က အက္ခရာ သက်သက်ဝယ် 'ကိန်းခန်း' ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံ၊ ယပင့်ဝယ်ကား 'ကျိန်တယ်သည်' ဟူသော မူသအသံ၊ 'စက်ကျိန်းသည်' ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီအသံ၊ ရစ်သော အရာနှိုက်ကား 'တကြိမ်နှစ်ကြိမ်' ဟူသကဲ့သို့ မ သတ်အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီလွတ်သံ၊ 'ကြောက်ကြိမ်းသည်' ဟူသကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနီသံ။ ဤကား ကဗျည်းနှိုက် ထင်သောအသံတည်း။

ဓပျည်းနှိုက်ကား 'နှိုင်းချိန်သည်' ဟူသော ယပင့် နှ သတ်အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီလွတ်သံ 'ခန့်တားဆုံးချိန်း၊ ရထားထိန်းလျှင်' ဟူသကဲ့သို့ ယပင့် နှ သတ် ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ မ သတ်နှိုက်ကား 'ခြောက်ခြိမ်းသည်' ဟူသော အရာကဲ့သို့ ရစ်လျက် ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ 'ပြုခြိမ့်မှုခြိမ့်' စသည်လည်းကောင်းတွင် အမြစ်သံ။ ဤ ကား ဓပျည်းနှိုက် ထင်သော အမြစ်သံတည်း။

င အက္ခရာနှိုက်ကား ရစ်၍ မ သတ် 'ငြိမ်သက်သည်' ဟူသော အမြစ် ဝိသဇ္ဇနီလွတ်သံ၊ 'မြိမ်းချမ်းသည်' ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံ၊ 'လေးငြိမ့်၊ လှငြိမ့်၊ အငြိမ့်အသာ' ဟူသော အမြစ်သံထင်၏။ ဆိုလတ္တံ့သော အက္ခရာတို့နှိုက် လည်းကောင်း၊ အသတ်တို့နှိုက် လည်းကောင်း သက်သက် ယပင့် အရစ် ဝဆုံး ရတန်သည်။ ဝိသဇ္ဇနီ အမြစ်လွတ်သံ မလွတ်သံ၊ ရတန် ရထိုက်ကို နှလုံးသွင်း။

(စိန်-စိမ်၊ စိန့်-စိဉ်)
(စိန်း၊ စိမ်း၊ ဇိန့်)

၃၉၅။ စပျည်း သက်သက် လုံးကြီးတင် တ သတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

- စ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် နှ သတ်ကား
  - 'ဗုဒ္ဓိဝရစိန်၊ တောက်ထိန်ခနစ်ပါး'
  - 'ထိန်သန်ရိန်ကို၊ မိုးစိန်ကြီးထစ်'
  - 'စုတေ့ချိန်ဝယ်၊ * င ရစိန်ရောင်ပြေး'
  - 'ဆားဖုမ္မသိန်၊ စိန်သလင်းနှင့်'

စသည်ဖြင့် ဝရစိန်၊ စိန်ကျောက်ဆိုသောအရာ၊

* ယခု 'ဝရဇိန်' ဟု ရေးသည်။

‘စိန်ကဆက်သည်၊ ချိန်ဆတွက်သည်၊ ထိန်မျှပြက်သည်’
‘သုံးယောက်ကျော်ရှိန်၊ သံစိန်ယော်ခာ’

စသည်ဖြင့် စိန်တိုင်းစိန်ပြည် ဆိုသောအရာတို့ကို ထင်၏။ စိန်ပန်း စိန်ခတ်သည်၊ စိန်ပေါက်သည် ဆိုသော အရာတို့ကိုလည်း နည်းတူ နသတ်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ထိုတွင် ဝရစိန် ဟူသည်ကား ဝဇီရ ဟူသော ပါဠိမှီထင်၏။ ပါဠိနှင့်အညီ ဝဇီရ သာ မဆို၊ စိန်ဟူသော စကားခွန်းလောင်းပြန်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ယခုကာလ ဝဇီရစိန် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတိမ်၍၊ စိန်ဟူသောဆိုမိန့်ခြင်းသာ ထင်သည်ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝဇီရ ဟူသောပါဠိ၏ အနက်ကို မပိတ်မပင်ဖြစ်တတ်သွားတတ်၏ ဟူသည် နှင့်အညီ စိန်ကျောက်လည်း ကျမ်းမာစွာသော ကျောက်သံတပါးတို့ကို မငြိမရှောက် ထွင်းဖောက်နိုင်သော အစွမ်းရှိသည်ကို လည်းကောင်း ထောက်သော် ဝဇီရစိန် ဟူသော အမည်ကိုပင် ယခုကာလ စိန်ကျောက် ဆိုကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုစိန် ကျောက် အရည်အစွမ်း ကောင်းဟန်ကို ထင်စေလို၍

‘တောင်ကို ဖောက်သည်၊ စိန်ကျောက်ပမာ’
ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းထင်သည်။ အရည်အစွမ်း လွန်သည်ထင်သည်သာ။ ဝဇီရစိန် အမည် ကိုပင် ‘စိန်’ဆိုသကဲ့သို့ရှိ၏။ ပျို့ကဗျာတို့ကိုကား
‘အရည်မိန့်သား၊ စိန်ကားပြာပြာ’
‘စိန်တရထည်၊ လက်ရုံးရည်ကြောင့်’
‘စိန်သလင်းနှင့်၊ ပယင်းပွဲလျက်’

စသည်ဖြင့် ‘စိန်’ဟူ၍ စပ်ဆိုသောအရာ။
‘စုတေ့ချိန်ဝယ်၊ ဝရဇိန်ရောင်ပြေး’
‘မိုးကြိုးစက်ရှိန်၊ ဝရဇိန်သို့’

စသည်ဖြင့် အလယ်၌က ဇ-အက္ခရာ၊ ရ-အက္ခရာတို့ကို ချန်လှုတ်၍ ဧပ်ဆိုသော်လည်း လက်ာ၏ ဗျယ်ရာမျှသာ ‘ဝရဇိန်’ ဆိုလိုသော အရာချည်း ဖြစ်သင့်၏။ ဆင်ခြင်။

* စိန်တိုင်း၊ စိန်ပြည် ဟူသည်လည်း စိန် ဟူသော ပါဠိမှီ ထင်၏။ ထို၌က အဇိန ဟူသင့်လျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် စိန် ဟူသော ပုဒ်ပြီးသည်။ အဇိန ဟူသော ပါဠိအလိုကား အစာမချေသော ပုဆိုးဖြစ်ရာ/ဟူလို၏။ ထိုအရိပ်ကိုထောက်သော် ပိုးခြည်ဖြင့် ပြီးသော အဝတ်ထည်ကို အစာမချေသော ပုဆိုးဟု ယူသင့်၏။ ထို ပိုးခြည်ဖြင့်ပြီး၏ ဟူသည်ကိုလည်း မိုင်းလုံး၊ ကတ္တိပါ၊ ဇာ၊ ဇယင်း၊ မော်ယော်၊ ဖီးပယော် စသော အထည်တို့ကို ယူသင့်၏။ ထိုအထည် ဖြစ်ရပ်ကိုလည်း ရှမ်းတရုပ် တို့၏ အရပ်ကို ယူသင့်၏။ ရှမ်းတရုပ် ဟူသည်တွင် တရုပ်အရပ်တို့၌က ထိုအထည် ဖြစ်သော အခြင်းအရာထင်သဖြင့် တရုပ်ပြည်ကို ‘စိန်ပြည်’ ဆိုသည် ဟူသင့်၏။ ထို

* ယခု ‘စိန်တိုင်း’ ဟု ရေးသည်။

စိန်ပြည်မှ ဖြစ်လာ ပေါ်လာခြင်း အရင်း ဖြစ်၍ စိန်ပန်း စသော အမည်တို့ကား သင်းတောအရပ်မှ ပေါ်ရောက်လာသည်ကို 'သင်းတော * ကပ်ကျေး၊ သင်းတော ဓား' ဟူသည်နှင့်နည်းတူ ဖြစ်သင့်၏။ ဉာဏ်လိုက်ဆိုသည်။ ဆင်ခြင်။

ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

'ယစ်မူးစည်းစိမ်၊ မေ့ထိမ်ကသိုလ်'
'လောကီစည်းစိမ်၊ အကြိမ်ကြိမ်ကို၊ မသိမ်မနွဲ့'
'စိတ်ကိုဆယ်ကြိမ်၊ ရေချမ်းစိမ်သို့'

စသည်ဖြင့် စည်းစိမ်၊ ရေ စသည်နှိုက် စိမ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် စည်းစိမ် ဟူသည်ကို သာယာ သုံးဆောင်ထိုက်သော ပစ္စည်းကို ရုံးစည်းလျက် ရေ စသည်တို့နှိုက် စိမ်ဘိ ပြုမ်းဘိ သကဲ့သို့ သာယာ ခံစားအပ်သည်။ သာယာခံစား ကြောင်းဖြစ်သည် ဟူ၍ အနက်ရကြံလျှင် ယခင် ရေ စသည်နှိုက် စိမ်သည် ဟူသော အနက်လည်းကောင်း မကွဲသင့်သည် ဖြစ်၏။

လုံးကြီးတင် နုသတ် ဝိသဇ္ဇနီအသံကား စိန်းစိန်း ကြည့်သည်၊ ရှုသည်၊ ကစိန်း ကဝါးဆိုသော အရာတို့နှိုက် ရေးမှတ်ကုန်၏။

'ကြည့်ထွေရှုစိန်း၊ မိန်းမိန်းနေလျက်'
'ခန့်တားဆိုးချိန်း၊ ရထားထိန်းလျှင်၊ ရှုစိန်းမျက်စိ'

ဟူ၍ စပ်အင်ဆိုကုန်၏။ အကျက်အစိမ်း၊ အပြာအစိမ်း ဟူသောအရာနှင့် အသံမျှ တူ၍ အရကွဲဖြစ်သောကြောင့် သဘောထုံးစံကို ဆင်ခြင်သင့်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

'အကျက်အစိမ်း၊ အငြိမ်းအနေ'
'ရင်ကြောစိမ်းစိမ်း၊ ရှိမ်းရိုမ်းရှန်းရှန်း၊ ပန်းစိမ်းမျှလျှင်'
'မယိုင်မယိမ်း၊ မစိမ်းမဆုံ'

စသည်ဖြင့် ယခင် အကျက်အစိမ်း၊ အပြာအစိမ်း၊ စိမ်းဆုံသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် 'စိမ်းဆုံ' ဟူသော စကားသည် တော်စပ် ကျက်နပ်သည့် မဟုတ်၊ သူစိမ်းဖြစ်၍ အဆိုအမိန့် အပြုအမူ ထိုင်းမှိုင်းလေးလံ ရှက်ရွံ ရှိ၏။ နှုတ်လက်ဆုံ သည်ဟူသောအရာကို စိမ်းဆုံသည် ဆိုသည်ဟူမူ ယခင်အကျက်အစိမ်းဟူသော အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

'ဝမ်းထဲမှတိမ်း၊ ရန်စစ်ငြိမ်းသည်၊ သစ်စိမ်းထင်းနှယ် ချိုးသတည်း'
စသည်ဖြင့် သစ်စိမ်း ဝါးစိမ်း ဆိုသော အရာကား နွမ်းညှော့သောအခါထက် မနွမ်း ညှော့မီ စိမ်းညိုသော အဆင်းရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နွမ်းညှော့သောအခါ ဥတု ဖြင့် ကျက်နပ်သကဲ့သို့ မကျက်မနပ် စိမ်းသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

* ယခု 'ကတ်ကြေး' ဟု ရေးသည်။

‘စိမ်းလတ်အကောင်း၊ မြင့်အောင်းမထား’
ဆိုသော အရာနှိုက် လတ်ဆတ်သည်ကိုပင် ‘စိမ်းလတ်’ ဆိုသကဲ့သို့၊ သစ်စိမ်း ဆိုသည်
ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယူသော်လည်း သင့်သည်ချည်း ဖြစ်ရာ၏။ တပါးသော အရာ
လည်း နည်းတူ စိမ်းသော အဆင်း၊ အကျက်အစိမ်း၊ စိမ်းလတ်သည် ဟူသော
အနက်တို့တွင် သင့်ရာ တပါးသင့်၊ နှစ်ပါးသင့် ယူရာ၏။

လုံးကြီးတင် နသတ်အမြစ်ကား
စိန်တိုင်း စိန်ပြည့် စသည်ဖြင့် စပ်အပ်သော နောက်ပုဒ် အနက်ကို ဝဲ၍ မြစ်သံ
ဆိုကာမျှသာတည်း။

မသတ် အမြစ်ကား
‘ထီးဖြူဆောင်းစိမ့်၊ ငါပင်ခြိမ့်ဟု၊ နှစ်သိမ့်ကြံမြောက်’
‘ရည်သွားယုတ်စိမ့်၊ အားတိုင်းနှိမ့်လည်း၊ မနိမ့်ကိုယ်ပင်’
‘စိမ့်စိမ့်ဒေး၍၊ ငြိမ့်ငြိမ့်ကြွေး၍’

‘နားယဉ်ထောင်ငြိမ့်၊ သဒ္ဓါစိမ့်လော့၊ မြိန်ဆိမ့်ချိုလေး’
စသည်ဖြင့် ပြုစိမ့်၊ မူစိမ့် ဆိုသောအရာ၊ ရေ စသည် စိမ့်သည် ဆိုသောအရာထင်၏။
ထိုတွင် ပြုစိမ့်၊ မူစိမ့် ဆိုသောအရာကား ပြုစေအံ့ မူစေအံ့ ဟူသော ကာရိုက်
အနက်နှင့်တကွ ဝန်ခံခြင်း အနက်တည်း။

ရေ စသည် စိမ့်၏ ဟူသည်ကား စိုစွတ်နှူးနှံခြင်း အနက်တည်း။ ယခင် ရေ
စသည်နှိုက် စိမ့်၏ ဟူသော အနက်ကား ရှိသင့်သော ရေ စသည်နှိုက် စိမ့်အပ်သော
ဝတ္ထုကို စိမ့်သည် နှစ်သည်။ ဤနှိုက် အမြစ်သံကား ရေ စသည်ပင် စိမ့်သည်၊ ပြွမ်း
သည်။ ဤသို့ တစိတ်မျှ ကူးသည်ဖြစ်၏။

‘ပဉ္စမာရဇိန်၊ ဉာဏ်ရောင်ထိန်သား’
စသည်ဖြင့် ဇက္ခဲအက္ခရာ ထင်သည်ကား ‘မာရဇိန်’ ဟူသော ပါဠိမှ ဖြစ်၏။

(ဆိန်၊ ဆိမ်၊ ဆိမ့်)

၃၉၆။ စပျည်းသက်သက် လုံးကြီးတင် နသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

ဆ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် နသတ်ကား
‘အပ်နှင့်ပုဆိန်၊ အလေးချိန်သို့၊ အရှိန်အစော်’
‘အနာပုဆိန်၊ ရှိန်စလေသို့’
‘လက်ရိုးဝရဇိန်၊ မိုးပုဆိန်သို့’
စသည်ဖြင့် ပုဆိန် ဟူသောအရာ အမည်နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပေါက်ဆိန် ဟူ၍
အချို့ ဆိုမိန်ကုန်သည်ကား ပေါက်ခွဲခြင်း အကြောင်း ထင်သည်ကိုစွဲ၍ ဆိုမိန်ကုန်

သက္ကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့ယူလျှင် ဆိန်၏ အရကို ရပြန်ကောင်းသက္ကဲ့သို့ ဖြစ်တိ၏။ ပုဆိုး၊ ပုဆစ်၊ ပုလဲ စသော အရာကဲ့သို့ အကာရန္တမျှသာ အရထုတ် ကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

ထိုနှင့်အသံတူ မသတ်ကား

‘ကျစ်လစ်မွေ့သိမ်၊ ငြိမ်ဆိမ်ဆေးလေး’

‘သပ္ပာယ်ငြိမ်ဆိမ်၊ ရှင့်စည်းစိမ်ဖြင့်၊ ခြောက်ကြိမ်အပြစ်’
စသည်ဖြင့် ငြိမ်ဆိမ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ငြိမ်သက်သည် ဟူသော အနက်မျှသာရ၍ ဆိမ် ဟူသည် အနက်မရ။ ဖက်ယှဉ်ကာမျှသာ။ စန ဟူသည်နှိုက် စ၏ ဟူသော အနက်မျှသာ။ န အနက်မရ ဟူသက္ကဲ့သို့တည်း။

ဝိသဇ္ဇနီသံ လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ်တို့ကား ဝေါဟာရ ဖထင်၊

အမြစ်သံကား

‘လင်္ကာချိုဆိမ်၊ သည်းတွင်းငြိမ်မျှ၊ ဖတ်စိမ့်သောကြောင်း’

‘ဟောထွေချိုချို ဆိမ်ဆိမ်တည်း၊ ကြောရေစိုစို စိမ့်စိမ့်တည်း’

‘ဩဇာနှစ်သိမ်၊ ကြောခြင်ငြိမ်မျှ၊ ဆိမ်ဆိမ်ချိုချို’

စသည်ဖြင့် ဆိမ်အိမ်သည် ဆိုသောအရာ မသတ် အမြစ်သံသာ ထင်၏။

ဉာအက္ခရာ လုံးကြီးတင် မသတ်၊ နသတ်တို့လည်း မထင်။

(တိန်၊ တိမ်၊ တြိန်း၊ တိမ်း)

၃၉၇။ တဗျည်း လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

တအက္ခရာ လုံးကြီးတင် နသတ်ကား

‘လွဲဖောက်ဇီဝိတိန်၊ စုတေ့ချိန်ဝယ်၊ ဝရဇိန်ရောင်ပြေး’

‘ကောဇာကောဝိန်၊ ဂြိုဟ်သွားချိန်လျက်၊ ဆတ္တိန်တရင်း’

‘ပြည်ကြီးတာဝတိန်၊ ဒေဝိန်ပျော်နေ’

‘တာဝတိန်သို့၊ ဈာန်ရိန်ကိုရောက်’

‘တာဝတိန်ဝယ်၊ ထုတ်ထိန်ယူဇနာ’

‘သခွတ်ပွင့်ချိန်၊ အသူရိန်ကို၊ ဝတိန်သာမူ’

စသည်ဖြင့် ဇီဝိတိန်၊ ဆတ္တိန်၊ တာဝတိန် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဇီဝိတိန်ဟူသည်ကား ဇီဝိတိန္ဒြိယ ဟူသော ပါဠိမှီ ထင်၏။ တာဝတိန်၊ ဆတ္တိန် ဟူသည်နှိုက်ကား တာဝတိံသ၊ ဆတ္တိံသ ဟူသော ပါဠိနှိုက် တိံသ ဟူသော ပုဒ်အစိတ်၊ သအက္ခရာကို ချန်လှတ်၍ ထိုနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်ကို နသတ်ကာရန်သို့

လိုက်၍ နသတ်လေသည် ဖြစ်၏။ ဤနှိုက် ပါဠိမှီချည်းဖြစ်၍ မာဂဓဘာသာမူလ ဖြစ်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ မသတ်ကား

- ‘တန်းခိုးထင်တိမ်၊ စည်းစိမ်သုခ’
- ‘မည်ထင်မတိမ်၊ ကုက္ကိုထိမ်ဟ၊ ချမ်းငြိမ်ရိပ်သာ’
- ‘ဘုန်းပျောက်မတိမ်၊ စည်းစိမ်ငါ့သို့’
- ‘ဖိုလ်အောက်မတိမ်၊ ရှေးရှစ်ကြိမ်ထက်’
- ‘ယစ်မှူးစည်းစိမ်၊ မေ့တိမ်ကုသိုလ်’
- ‘ကြူးဝါးကြိမ်ကြိမ်၊ တိမ်မူခုနစ်’
- ‘ပွင့်လင်းစည်းစိမ်၊ တာဝတိမ်ဟ၊ ရိပ်ငြိမ်သာထွေ’

စသည်ဖြင့် ပျောက်တိမ်တည်း၊ တိမ်လွှာ၊ တိမ်ထပ်၊ တာဝတိမ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် တိမ်ထပ်တိမ်လွှာ ဟူသည်ကို တိမ်သောရေသည် ကျေပျောက် ခန်းခြောက် လွယ်သကဲ့သို့ တိမ်ပျောက်၊ လွင့်ပျောက်၊ ပြယ်လွယ်သည်ဟူ၍ အရအနက်ယူလျှင် ‘ပျောက်တိမ်သည်’ ဟူသော အနက် လည်းကောင်းတည်း။

တာဝတိမ် ဟူသည်နှိုက် မသတ် စပ်ပြန်သည်ကား ပါဠိမှီ ဝေဟာရဖြစ်၍ ယခင်နည်းတူ တိမ်သ ပုဒ်နှိုက် သကိုချန်၍ တနှိုက်ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို မသတ် ကာရန်သို့ လိုက်စေသည် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် အကြောင်းကား

‘သိခံရစ်လျှင်၊ ချိန်အသစ်လျှင်’

ဟူသည်နှိုက် သိခံ ဟူသော င သတ် ဆိုလျက်ကိုမျှ ‘ချိန်အသစ်’ ဟူ၍ န သတ် စပ်တုံ့ဆေး၏။ တာဝတိမ် ဟူသော ပါဠိ နှိုက်ကား ဝဂ္ဂန္တဝါဝဂ္ဂေ ဟူသော သုတ်နှိုက် ဝဂ္ဂေ ဟူသော ပရ နိမိတ်ဖြင့် သဗျည်း နှောင်းရာ င၊ ည၊ ဏ၊ န၊ မ ဟူသော ဝဂ္ဂန် င လုံးပင် ရောက်သင့်သော အရာ ဖြစ်၍ န သတ် လိုသည်၊ မ သတ် လိုသည် ဟူ၍ မဆိုသာ။ န ဝဂ္ဂန်၊ မ ဝဂ္ဂန် ရောက်သည်လည်း မဟုတ်။ မြန်မာ ဘာသာ မူလ မဟုတ်သောကြောင့် ပရမတ်သံ၊ ပညတ်သံ စစ်သာသည်လည်း မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ‘တာဝတည်ဝယ်၊ ကျင်လည်လေမြောက်’ ဟူ၍ မင်းတရား မယ်တော် ဧချင်းတွင် ည သတ် စပ်အင်ပင် ထားလေသည်။ ပျို့ လင်္ကာ တပါးနှိုက် မထင်။ အဆို အမိန့်တွင် ဆိုပါရသည်သာ ဖြစ်၏။

န သတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

‘စကားတြိန်း၊ ထွက်ကျိန်းယူဇနာ’

စသည်ဖြင့် တြိသဒ္ဓါ၏ အနက် သုံးခု ဆိုလိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

‘သူတို့မတိမ်း၊ ထိုသူ့ယိမ်းလျက်၊ ခပ်သိမ်းလူငိုလ်’
 ‘ကြောက်မက်လန့်ကြမ်း၊ သိကြားခြိမ်းလည်း၊ မတိမ်းမပြို’
 ‘လေးခတ်ပစ်ခြိမ်း၊ ရန်မျိုးငြိမ်းသူ၊ စောင်းတိမ်းမြေပြင်’
 ‘ဗိုလ်လူညွတ်တိမ်း၊ လူခပ်သိမ်းတို့၊ မစိမ်းမဆွ’
 ‘လူခပ်သိမ်းတို့၊ ညွတ်တိမ်းပူဇော်’
 ‘ငယ်သွေးရိုမ်းရိုမ်း၊ ပြုနယ်စိမ်းသည်၊ ချစ်တိမ်းရူပွယ်’
 ‘ခိုးသားမုတိမ်း၊ စစ်မက်ငြိမ်းလျက်၊ ခပ်သိမ်းကြေညာ’
 ‘ဝမ်းထဲမုတိမ်း၊ ရန်စစ်ငြိမ်းသည်၊ သစ်စိမ်းထင်းနယ် ချိုးသတည်း’
 ‘ခိုးရန်မငြိမ်း၊ မုတိမ်းတန္တ’
 ‘စည်ကြီးထိမ်းထိမ်း၊ စည်မုတိမ်းလည်း၊ မြည်ရှိုမ်း ကြားကျယ်’

စသည်ဖြင့် တိမ်းညွတ်သည်၊ တိမ်းအောင်းသည်၊ ဘေးမုတိမ်း၊ စည်မုတိမ်းဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ညွတ်တိမ်းသည်၊ ရှောင်တိမ်းသည်၊ တိမ်းယိမ်းသည်ဆိုသော အရာကား တည်ရပ်မှလွဲသည် ဟူသော အနက်။ တိမ်းပေါ့တိမ်းအောင်းသည် ဆိုသော အရာကား တည်ရပ် မလွဲ၊ မပြောင်း တိမ်းအောင်း ဆိတ်ညံ့ကာမျှကို ဆိုသော အရာလည်း ထင်သောကြောင့် သဘော တစိတ် ကွဲဖွယ် ထင်၏။ ထို အနက် နှစ်ပါးသည် ပျောက်ပျက်သည် ဟူသော အနက် မဖြစ်သင့်လျက် ပျောက်ပျက်သည်ကိုပင် တိမ်းယိမ်းသည် ဟူ၍ ဆိုမိန်ခြင်းကား တိမ်းယိမ်း၏ ဟူလျှင် ဆုံးရှုံး ပျောက်ပျက်သည် မဟုတ်။ တည်ရပ် လွဲကာမျှ ဟူသော အရ စကားကျ သာယာသည်ကိုထောက်၍ ဆိုမိန်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ တိမ်းယိမ်း၏ ဟူလျှင် တည်ရပ် လွဲကာမျှ တိမ်းအောင်း၊ တိမ်းပေ၏ ဟူလျှင် တည်ရပ်မလွဲ တိတ်ဆိတ်ကာမျှ။ ဤအနက် နှစ်ပါးသင့်၊ တပါး သင့် ဖြစ်တန်သည်။ ဆုံးရှုံးပျောက်ပျက်သည်ကိုလျက် စကားကျ သာယာရုံမျှဆိုသော အရာ ဖြစ်တန်သည်ကို နှလုံး သွင်းရာ၏။

ခိုးသားမုတိမ်း ဟူသည်ကို ရှေး ဝေါဟာရ မျှသာ အရ မရှိလည်း ဆိုသင့်၏။ အမှု အရာ ဆိုး သွမ်းသည်ကို ဆို၏ သို့ အမှု အရာ တိမ်းယွင်းသည် ဟူ၍ အနက် ရကြံလည်း လျော်ဖွယ် ရှိ၏။

စည်မုတိမ်း ဟူသည်နှိုက်ကား မုဒိန် ဟူသော ပါဠိမှို ထင်၏။ ထိုမုဒိန်ဟူသော ပါဠိကို ‘မုတိမ်းစည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘မုရိုးစည်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း မြန်မာ ပြန်တော် မူကုန်၏။ မုရဇ ဟူသော ပါဠိလည်း နည်းတူ အနက် ဖြစ်၏။ သဒ္ဒါ အနက်ကား လူတို့အား ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် မုတိမ်း ဟူသည်။ အသူရာတို့မှ ဖြစ်သောကြောင့် မုရဇ ဟူသည်။ ထိုတွင် မုဒိန် ဟူသော ပါဠိနှင့် အညီ ‘မုဒိမ်း’ ဟူ၍ ဒဒွေးငယ် ရေးမူကား ဓမ္မဝတ်၊ တဝမ်းပူ ‘မုတိမ်း’ ရေးမူကား လောကဝတ် ဟူသင့်၏။

(ထိန်-ထိမ်-ထိမ်း-ထိန်း)

၃၉၈။ ထဗျည်း လုံးကြီးတင် န သတ်၊ မ သတ် ဝေါဟာရများ

ထ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် န သတ်ကား

‘ညှိကြချိန်သည်၊ ကထိန်လူသက်န်းတည့်လေ’
‘ဆောင်းစပ်ခါချိန်၊ ကထိန်မချွတ်’
‘အာဏာ လောင်ထိန်၊ ညှိုးယော် ပိန်သည်၊ နေရှိန် ပန်းနှယ်
သွေသတည်း’
‘တေဇပြင်းထိန်၊ တန်ခိုးရှိန်ဖြင့်၊ * ပုသိန်တိုင်းကား’
‘ပဉ္စမာရဇိန်၊ ဉာဏ်ရောင်ထိန်သား’

စသည်ဖြင့် ကထိန်၊ ဝင်း ထိန်သည်၊ လင်း ထိန်သည် ဟူသော အရာ ထင်၏။
ထိုနှိုက် ကထိန် ဟူသည်ကား ကထိန် ဟူသော ပါဠိမှီ၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

‘စရှက်တင်းထိမ်၊ ရိပ်ငြိမ်သာထွေ’
‘ရိလည်းတင်းထိမ်၊ ရှေ့အိမ်အလယ်’
‘ဖြင်မျှရိပ်ငြိမ်၊ နန်းရှေ့အိမ်နှိုက်၊ တင်းထိမ်ကာသန်း’
‘မည်ထင်မတိမ်၊ ကက္ကိထိမ်ဟု၊ ချမ်းငြိမ်ရိပ်သာ’
‘ပျောက်လျက်ဆည်းငြိမ်၊ ခြုပ်ပြေထိမ်လည်း၊ တကြိမ်ရှေးဦး’
‘ကျစ်လျစ်မွေ့သိမ်၊ ပန်းထိမ်မိုးနတ်’
‘တတ်စွာမွေ့သိမ်၊ ရှေ့ပန်းထိမ်လည်း၊ အလိမ်အကျွေ့’

စသည်ဖြင့် တင်းထိမ်၊ ကုက္ကိထိမ်၊ ဝှက်ထိမ်သည်၊ ပန်းထိမ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

လုံးကြီးတင် န သတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

‘ဆင်ထိန်းမြင်းထိန်း၊ ကလိန်းကလက်’
‘သတိဉာဏ်ထိန်း၊ ဝါဆိုကျိန်းသည်၊ ယဉ်မှိန်းသူတော်နှလုံးတည်း’
‘ယရည်းမထိန်း၊ တောဆင်မိန်းသူ၊ ကလိန်းကလက်’
‘ကာယဆင်မိန်း၊ ကိုယ်မထိန်းမူ၊ အပြိန်းအဖျင်း’
‘ခန့်တားဆုံးချိန်း၊ ရထားထိန်းလျှင်၊ ရှုမှိန်းမျက်စိ’

စသည်ဖြင့် ထိန်းသိမ်း၊ ထိန်းကျောင်း ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

‘စည်ကြီးထိမ်းထိမ်း၊ စည်မုတိမ်းလည်း၊ မြည်ရိမ်းကြားကျယ်’

* ယခု ‘ပုသိမ်’ ဟု ရေးသည်။

‘မြရောင်ခပ်သိမ်း၊ တောလုံးစိမ်းသား၊ မထိမ်းမဖဲး’
 ‘ထောက်ပံ့ဖျားသိမ်း၊ တိုင်းကားငြိမ်းလျက်၊ မထိမ်းမဖဲး’
 ‘ပြောပထိမ်းထိမ်း မှတ်မှတ်တည်း၊ ကြောမစိမ်းစိမ်းလတ်လတ်တည်း’
 ‘မှန်းထိမ်းစလျင်၊ မှန်းယိမ်းကလျင်’
 ‘ကြေညာခပ်သိမ်း၊ ရန်စစ်ထိမ်းလည်း၊ မတိမ်းမပါး’

စသည်ဖြင့် စည်သံထိမ်းထိမ်း၊ အရပ်မည်မထိမ်းမဖဲး၊ မှန်းထိမ်းသည်၊ ထိမ်းမှတ်သည်၊ ရန်စစ်ထိမ်းသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုကွင် စည်သံထိမ်းထိမ်း ဟူသည်ကို မြေမိုးထိန်သည်။ ထိန်ထိန်လှုပ်မျှ မြည်သည် ဟူသော အနက်ယူ၍ အမြစ်ကျေသော န သတ်အသံ။ စည်မှတိမ်း ဟူသည်နှိုက်လည်း မုဒိဂ် ဟူသော ပါဠိမြို့ဖြစ်၍ သိခံဟူသော င သတ်အရာကို ‘သိန်ခရစ်လျင်၊ ချိန်အသစ်လျင်’ ဟူ၍ န သတ်ပုံ၏ သို့ န သတ်၊ မြည်ရှိမ်း ဟူသည်နှိုက်လည်း တန်းခိုးရှိန်၊ ဘုန်းရှိန်ဟူ၏ သို့ အသံမြည်ရှိန် ဟူသော အနက်ကို ဝိသဇ္ဇနီသံ ဖြစ်စေ၍ န သတ်။ ယင်းသို့ န သတ်အညီယူလည်း သင့်ဖွယ်ထင်၏။

စည်သံထိမ်းထိမ်း ဟူသည်ကို နားနှိုက် ထင်သော အသံမျှသာယူ၍ မ သတ်၊ တာဝတိမ်ကို မ သတ်၏ သို့ စည်မှတိမ်းကိုလည်း မ သတ်

‘မြမြရှိမ်းရှိမ်း၊ ပြည့်ဖြိုးစိမ်းသား’
 ‘လျှပ်နှယ်တောက်ရှိမ်း၊ နောက်ရှက်ငြိမ်းလျက်’

စသည်တို့နှိုက် ရှိမ်းရှိမ်း မ သတ်ကဲ့သို့ မြည်ရှိမ်းဟူသည်ကို မ သတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း

‘ကြောက်ဖွယ်လန်ကြိမ်း၊ ကျားသို့ဟိမ်း’

ဟူ၍ ဟိမ်းသည်၊ ဟည်းသည် ဆိုသောအရာ။ ဟ အက္ခရာအတွက်ကို ရ အက္ခရာ ဟဆုံးလျက် ရှိမ်းဟူးသာအသံ မ သတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း မ သတ် အညီ ဆိုသည် သင့်ဖွယ် ထင်၏။ ဩဇာသာ ပမာဏ။ အချိုကား ‘စည်ကြီးတိမ်းတိမ်း’ ဟူ၍ တဝမ်းပူ ရေးဖတ်ကုန်၏။ စည်မှတိမ်း ဟူသည်နှင့် အရေးအသံ ထပ်ခွဲအံ၊ ဒုန္နုဘိ ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ ‘တုန်းတုန်း’ ဟူသောအသံ၊ ခိုဏှိမ ဟူသည်နှင့်အညီ ‘တိမ်းတိမ်း’ ဟူသော အသံဆိုသည်မှာသာ တဝမ်းပူလျော်ဖွယ်ထင်သည်။ ဆင်ခြင်။

*မထိမ်းမဖဲး ဟူသည့် အရပ်မည်ကား ‘နတ်တို့ ပန်းငို၊ ပန်းဖဲး လုပ်ဖူးသည်ကို စူး၏’ ဟူသဖြင့် ‘ပန်ထိမ်း’ ဆိုမည်အတွက် စကားရွှေသည်မျှသာ ဖြစ်၏။

မှန်းထိမ်းသည်၊ ထိမ်းမှတ်သည် ဆိုသောအရာကား ထိန်းသိမ်း၏ ဟူသည်နှင့် သဘောကွဲ ယူသင့်၏။ ထိန်းသိမ်း၊ ထိန်းကျောင်း၏ ဟူသည်နှိုက် ထိန်း၏ ဟူသော စကားအရာကား စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ယှဉ်စပ်ခြင်းအနက် ဖြစ်သင့်၏။

* ယခု ‘ပတိမ်းမဖဲး’ ဟု လည်းကောင်း၊ ‘ပထိမ်းမဖဲး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်သည်။

မှန်းထိမ်းသည်၊ ထိမ်းမှတ်သည် ဟူသော စကားအရကား ဤသို့ ဖြစ်စေဟူ၍၊ ရည်မှတ်ခြင်း၊ မှန်းထားခြင်းအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ

‘ရန်စစ်ထိမ်းလည်း၊ မတိမ်းမပါး’

ဟူသည့်နှိုက် ရန်စစ်ကို ထိန်းကျောင်းစောင့်ရှောက်သည်။ ရန်စစ်နှင့် ယှဉ်စပ်သည် ဟူသော အနက်မလျော်။ ရန်စစ်ကို ကျိုးနွံပျင်ဝပ်စိမ့်ဟု ရည်မှတ်ခန့်ထားလျှင် ရည်မှတ်သောအလျောက် မတိမ်းမပါးအောင်၊ ကြိမ်းအောင်ပန်းအများကို စကား အစဉ်လာသဖြင့် သိကောင်းစွာလျက်ဟူ၍၊ အဓိပ္ပာယ်ဖြောင့်ရာ၏။ ဤနှိုက်

‘ရန်စစ်ငြိမ်းလျက်၊ မတိမ်းမပါး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

‘ရန်စစ်ထိမ်းလျက်၊ မတိမ်းမပါး’ ဟူ၍ လည်းကောင်း။

စာလည်းအထွေထွေ၊ အယူလည်းအထွေထွေ ရှိကုန်သည်ကား အစပ်အကွရာလည်း မပြား၊ သဘောလည်း မကွဲသကဲ့သို့ ရှိ၏။ (ထိန်း-ထိမ်းတို့ကို လိန် မှာလည်း ရှုပါ။)

(နိုန်၊ နိုမ်၊ နိုမ်၊ နိုမ်)

၃၉၉။ နပျည်း သက်သက် ဟထိုး လုံးကြီးတင် န သတ် မ သတ် ဝေါဟာရများ

န အက္ခရာ လုံးကြီးတင် န သတ်ကား

‘ဘူပဇနိန်၊ နရိန်ရာဇာ’

စသည်ဖြင့် ဇနိန္ဒ ဟူသော ပါဠိမို့ ‘ဇနိန်’ဆိုသော အရာထင်၏။ ဇနိန္ဒ ဟူသည်နှိုက် အနက်ကား လူတို့ကို အစိုးရသသူ ဆိုလိုသည်။ အရကား မင်းတည်း။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

‘ရန်မြစ်ချိုးနှိမ်၊ ဗိမာန်အိမ်နှိုက်၊ စည်းစိမ်ချမ်းသာ’

‘ထုံးပိုင်မနှိမ်၊ မီးမငြိမ်မှု၊ ထိုအိမ်လောင်ရာ’

‘မင်္ဂလာငြိမ်၊ စစ်ဦးနှိမ်သို့၊ စည်းစိမ်သတင်’

‘ရောက်သည့်စိုးရိမ်၊ ချက်ချင်းငြိမ်စိမ့်၊ မနှိမ်နိုင်ပဲ’

စသည်ဖြင့် နှိမ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် သုဒ္ဒအသံ၊ ကာရိုက်အသံ ထင်၏။ န အက္ခရာ သက်သက် လုံးကြီးတင် မသတ် အမြစ်သံဖြစ်သော ‘နှိမ်သည်’ ဟူသော ဝေါဟာရကား သယံဇာတ နှိမ်သည် ဟူသော သုဒ္ဒအသံ ဖြစ်၏။ နှိမ် စေသည် ဟူသော ကာရိုက် အနက် ‘နှိမ်သည်’ ဟူ၍ ဟဆုံး အမြစ်သံ လည်း ကောင်း၊ ‘နှိမ်သည်’ ဟူ၍ အမြစ် ဝိသဇ္ဇနိမပါသံ လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ကာရိုက် အသံသည် ဟဆုံးအမြစ်သံ၊ မမြစ်သံ ပြားသည်နှိုက် သဘောကွဲအောင်ယူမှု

နိမ့်သည် ဟူသောအမြစ်သံကား များသောအားဖြင့် နိမ့်စေပြီးသော အတိတ်ကာလ၊
နိမ့်သည် ဟူသော အ-မမြစ်သံကား နိမ့်စေဟု အားထုတ်ဆုံးကာလ။ ဤသို့ ကာလ
အားဖြင့် ကူးအံ့သို့ရှိ၏။ ထိုနို့က် စပ်အင်ကား

‘နတ်အောက်မနိမ့်၊ လှလေးငြိမ့်ကို၊ လွမ်းစိမ့်သောဟု’
‘ဆင်းရောင်ငြိမ့်ငြိမ့်၊ မြင့်နိမ့်မည်းဖြူ’
‘နားယဉ်ထောင်ငြိမ့်၊ သဒ္ဓါစိမ့်လော့၊ မနိမ့်စုလည်း’

စသည်ဖြင့် နိမ့်သည်ဟူသော သဒ္ဓါအသံနို့က် စပ်အင်။

‘မမြောက်မနိမ့်၊ ဆိုပိမ့်သောငှာ’
‘ရည်သွားယုတ်စိမ့်၊ အားတိုင်းနိမ့်လည်း၊ မနိမ့်ကိုယ်ပင်’

စသည်ဖြင့် နိမ့်သည်ဟူသော အမြစ်သံနို့က် စပ်အင်ထင်၏။ အ မမြစ်သံ စပ်အင်
စား ထုတ်ခဲ့ပြီ။

(ဝိန၊ ဝိဏ၊ ဝိန်း၊ ပြိန်း၊ ဝိမ့်)

၄၀၀။ ပ ဗျည်း လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

ပ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် နသတ်ကား

‘အာဏာလောင်ထိန်၊ ညှိုးယော်ပိန်သည်၊ နေ့ရှိန်ပန်းနယ်သွေသတည်း’
‘အနာထပိန်၊ ကျော်ရှိန်လိုင်ပေါက်’

စသည်ဖြင့် ညှိုးပိန်သည်၊ အနာထပိန် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် အနာထပိန် ဟူသည်ကား အနာထပိဏ္ဍိက ဟူသော ပါဠိမှီနှင့် အညီ
ဏကြီးသတ်မှု ဓမ္မဝတ်၊ စပ်အင်သို့လည်းကောင်း၊ ရေးဖတ် လွယ်သည်သို့ လည်း
ကောင်း၊ လောကဝတ် အသတ် ဏကြီး မထင်သည်သို့လည်းကောင်း လိုက်၍ န ငယ်
သတ်မှုကား လောကဝတ်တည်း။ အနာထပိဏ္ဍိက ဟူသောပါဠိ၏ ဝစနတ္ထကို ‘အနာ
ထာနံ ပိဏ္ဍိ ဒဒါတိတိ အနာထပိဏ္ဍိကော’ ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်ကုန်၏။ အနက်ကား
ယောဂဟပတိ၊ အကြင် သူကြွယ်သည်။ အနာထာနံ၊ ကိုးကွယ်မဲ့တို့အား။ ပိဏ္ဍိ၊
ထမ်းကို။ ဒဒါတိ၊ ပေးတတ်၏။ တတိ၊ ထိုကြောင့်။ သောဂဟပတိ၊ ထိုသူကြွယ်
သည်။ အနာထပိဏ္ဍိကော၊ မည်၏။ ဒဒါတိတဒ္ဓိတ်၊ တရတျာဒိ သော်လည်း ဆို။
အနာထပိဏ္ဍိပုဒ်၊ ဏိက၊ ပစ္စည်းတည်း။ ပုဒ်ရ ပစ္စည်းရကျယ်အံ့။ ဆရာတို့ထံမှ သိလေ
အံ့ဖြစ်၍ မရေး။ အနက်မျှထင်ရုံ အလျဉ်းသင့်ကြိုက် မှတ်ဖွယ်ထင်၍ ရေးလိုက်သည်။

န သတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

‘ဆိုခဲမိန်းမိန်း၊ ခန္ဓာကျိန်းသည်၊ လူပြိန်းသေကြီး သေကြားတည်း’
‘ကာယဆင်မိန်း၊ ကိုယ်မထိန်းမှု၊ အပြိန်းအဖျင်’

စသည်ဖြင့် လူပိုင်း၊ အဖျင်းအပြိုင်း ဆိုသော အရာထင်၏။ ဤနှိုက် မကြားမပေါက် ပိတ်သည် ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၍ ပ-သက်သက် အနက်ရင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုနှင့်လျော် စွာ မကျားအပြောက် မပေါက်အကွက်မျှ မလပ် ပိတ်စပ်အောင် ရွှေငွေအပြား အလျက်လွမ်းသည်။ ချသည်ကို 'ရွှေပိုင်းချသည်၊ ငွေပိုင်းချသည်'၊ အနီ အနက်ကို ပိုင်းသုတ်သည်။ လူးသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။

ထိုနှိုက် ပိုင်း ဟူသည်ကား မကျားမပြောက် ဆိုလိုသော အရာပင် ဖြစ်၏။ လူပိုင်း၊ အဖျင်းအပြိုင်း ဟူသည်နှိုက်လည်း ကိုယ့်စီးပွား၊ သူ့ စီးပွား ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ လောကဓမ္မ အလေး၊ အပေါ့၊ အနည်း၊ အများ၊ အတို၊ အရှည်၊ ရွှေရွှေနောက်နောက်၊ မျှော်ထောက်ခြင်းငှာ၊ ပညာမျက်စိ၊ မကျားမပြောက်၊ မစူးပေါက်ပိတ်သည်။ ပိုင်း သည် ဆိုလိုသောအရာဖြစ်၍ လည်း ဖြစ်သင့်၏။

* ပြိုင်းမျောက် ဟူသော အဖြစ်စားဖွယ်၏။ အမည်နှိုက်လည်း ဤနည်းကို မှီ၍ တပိတ် တပိုင်းတည်း အပေါက်အကြားမလပ် တစပ်တယှက်တည်းသာ ဟူသော အနက် ရကောင်းဖွယ်ပင်။

လှေပျဉ်းကောကို 'ပိုင်းကော' ဟူ၍ လုံးကြီးတင် နသတ် ခေါ်ဝေါ် လိုသည် နှိုက်လည်း အောက်နှိုက် ထုတ်ခွဲသည်နှင့် အညီ လွှဲခွဲပျဉ်ယောင်၊ မပေါင်မတပ် မစပ်မသေ တပိတ်တပိုင်းတည်းသော သစ်လုံးကို ပေါက်ပါးရုံ ဝန်ရွက်ရုံမျှ ဝမ်းရိုး ခုတ်ထွင်ကာ စဉ်ကာ ကောကာမျှ ဖြစ်သည်ဟူ၍ အနက်ရကောင်းဖွယ်ပင်။ ယင်း သို့သော အနက်အားဖြင့် 'တပိတ် တပိုင်းတည်း' ဆိုသော အရာဖြစ်၍ လူပိုင်း၊ အဖျင်းအပိုင်း ဟူ၍ ပ-သက်သက် အားဖြင့် အနက်ယူသော်သာ ရဖွယ် ထင်၏။ ထိုသို့လျက် 'အပြိုင်း' ဟူ၍ ရစ်သံ ဆိုသည်ကား အပေါက်ဆီမူ 'အပိုင်း' ဟူ၍ ပ-သက်သက်ခြင်း ဆိုသင့်၏။ အပြောက်ဆိုခြင်းကြောင့် 'အပြိုင်း' ဟူ၍ ရစ်သံနှင့် ဆိုမိန့်သည် ဟူသင့်၏။ အပေါက် ဟူသည်နှင့် အပြောက်၊ အပိုင်း အပိတ် ဟူသည် နှင့် အပြိုင်း ဟူသည် သဘောလျော်အံ့သို့ ရှိ၏။

လုံးကြီးတင် မသတ်ကား

- 'ကျွေးနှင့်ခရမ်းပိမ့်၊ ချိုဆိမ့်စွန်ပလ္လ'
- 'တတ်တိုင်းနှစ်သိမ့်၊ ဖြေလျှင်းပိမ့်၊ ပြေစိမ့်မကြား'
- 'မမြှောက်မနှိမ့်၊ ဆိုပိမ့်သောငှာ'

စသည်ဖြင့် ပိပိပိမ့်ပိမ့် ဆိုသောအရာ၊ မေးပိမ့်၊ ဖြေပိမ့် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ခရမ်းပိမ့် ဆိုမည်ကို 'လုံးဝန်းတိတိ၊ ခရမ်းပိလည်း၊ ဘုန်းရှိစားတို့'

* ယခု 'ပိုင်းဥ' ဟု ရေးသည်။

ဟူ၍ စပ်သောအရာလည်း ထင်သောကြောင့် ပိသည်၊ပိမ့်သည်၊နိမ့်သည်၊ပျပ်သည်၊
ကွပ်သည်၊ ကွသည် စသော ဝေါဟာရတို့ကား သဘောတူ ဖြစ်၏။ အောက်နှိုက်
ခုံးခဲသည်နှင့်အညီ အရာသို့ လိုက်ပါသည်သာ ဖြစ်၏။

(ဖိန်း၊ ဖိမ်း၊ ဖိမ့်)

၄၀၁။ ဖဗျည်း လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

ဖအက္ခရာ လုံးကြီးတင် နသတ်ကား

‘ရေသားဖိန်းဖိန်း၊ မျဉ်းမျဉ်းမိန်းသည်၊ စက်ကျိန်းတပျောင်း ပျောင်း
သတည်း’

‘လှရွာပျော်မိန်း၊ တဖိန်းဖိန်းလျှင်၊ စက်ကျိန်းဖန်များ’

စသည်ဖြင့် အရေးအသားဖိန်းသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

စည်သံ တဖိန်းဖိန်း ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား စာပေမတွေ့။ ဖိန်းနွဲ့ဖိန်းခါ
ဆိုသည်နှိုက်လည်း စပ်အင်မတွေ့။ ထိုတွင် ‘စည်သံဖိမ်းဖိမ်း’ ဟူသည်နှိုက်ကား နားဝယ်
ထင်သော အသံမျှကိုစူး၍ ဆိုသည်သာ ဖြစ်ရသောကြောင့် မသတ်လိုအံ့သို့ ရှိ၏။
ဖိန်းနွဲ့ဖိန်းခါ ဟူသည်နှိုက်ကား လာလတ္တံ့သော နေ့ရက်ကိုစူးမှတ်၍ ခေါ်ဝေါ်
သောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် သဘောအရ အစူးဆိုသော် ရရာသဖြင့် နသတ်
ရေးသော်လည်း သင့်အံ့သည်ပင် ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်။

လုံးကြီးတင် မသတ်ကား

‘ဝန်းကျင်သိမ့်သိမ့်၊ ဖိမ့်ဖိမ့်လည်းတုန်’

စသည်ဖြင့် ဖိမ့်ဖိမ့်တုန်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

(မိန်၊ မိန်း၊ မိန့်၊ မြိန်၊ မှိန်)

၄၀၂။ ဖဗျည်း လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

မ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် နသတ်ကား

‘ဒေဝါနမိန်၊ ဒေဝိန်နတ်စစ်’

စသည်ဖြင့် ဒေဝါနမိန့် ဟူသော ပါဠိကိုမိ၍ ‘ဒေဝါနမိန်’ ဆိုသောအရာ ထင်၏။
ကုန်ရာသီ၊ မိန်ရာသီ ဆိုသည်နှိုက်လည်း မိန် ဟူသော ပါဠိကိုစူး၍ ‘မိန်’ ဆိုသည်
ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် မိန် သဒ္ဒါကား ငါးဟောတည်း။ မိန်ရာသီ ဟူသည်ကား
ဝေါဟာရအားဖြင့် တပေါင်းလည်း။ ဆတ်ဆတ်အားဖြင့် တနင်္ဂနွေဂြိုဟ် ၁၂

ရာသီသို့ ပေါက်ရောက်သော လတည်း။ ထိုလနှိုက် ငကြင်းမြူးဟန်၊ ငကြင်းရုပ်
ထားမှတ်ဖြစ်၍ ထိုလ ထိုရာသီကို 'မိန်' ဆိုသည်။ မိန် သဒ္ဒါနှင့်အညီ မိန် ဆိုသည်
ဖြစ်၏။

သုခမိန်ဟူသော ဆိုမိန်ခြင်းကား ရှေး ဝေဟာရတည်း။ ပဏ္ဍိတသဒ္ဒါကို သုခမိန်
ဟူ၍ ဆရာတို့ မြန်မာပြန်သောကြောင့် ပညာရှိဟု သမုတ်သောသူကို 'သုခမိန်'
ဆိုသည် ယူသင့်၏။

‘အရည်မှိန်သား၊ စိန်ကားပြာပြာ’

ဟူ၍ ဘုံခန်းတွင်

‘ယုံဖွယ်ကျိန်လည်း၊ မှိန်လသောခါ’

ဟူ၍ ပါရမီခန်းတွင် ဟဆုံးသံ ဆိုမိန်သောအရာလည်း ပျို့လင်္ကာတပါး မမြင်။
အလွတ် ဆိုမိန်သည်ကား ထင်စွ။ ထိုနှိုက် အရည်မှိန်၏ ဟူသည်ကား အရည်အရောင်
မလင်းမပွင့် မှိတ်သည် ဆိုသောအရာကဲ့သို့ ရှိ၏။

ရစ်သော အသံကား

‘စားသော်မမြိန်၊ လွမ်းရှိန်မပျောက်’

‘ချိုချိုမြိန်မြိန်၊ လေးပေါ့ချိန်သော်၊ သူရိန်နတ်သား’

‘အာကာမြင့်ချိန်၊ တာဝတိန်သို့၊ စမြိန်မပြေ’

စသည်ဖြင့် မြိန်ရှက်သည်၊ စမြိန် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

‘ကာယဆင်မိန်း၊ ကိုယ်မထိန်းမူ၊ အပြိန်းအဖျင်း’

‘ဆိုခဲမိန်းမိန်း၊ ခန္ဓာကျိန်းသည်’

‘လူရွာပျော်မိန်း၊ တဖိန်းဖိန်းလျှင်’

‘ယရည်မထိန်း၊ တောဆင်မိန်းသို့၊ ကလိန်းကလက်’

စသည်ဖြင့် တမိန်းမိန်း ဆိုသောအရာ၊ ပကုတ်ကာမိန်းဟူသော အမည်နှိုက် ထင်၏။

‘ညွန်ပေါ်လေကိမ်း၊ နွဲ့ရွာတိမ်းသို့၊ မိမ်း၍ ဆွတ်ဆွတ်’

ဟု မိမ်းကို မသတ်စပ်သည်။ သဘောကွဲအံ့သို့ မရှိ။

အချို့ကား ပျော်မိန်းသည်ကို နသတ်၊ ပျောင်းမိမ်းသည်ကို မသတ်ဟူ၍
ဆိုကုန်၏။ မိန်း၏ ဟူက ထိုင်းမှိုင်းသည်ပင်။ လောဘ ဒေါသ မုန်ကျဆင်ကို ‘ဆင်
မိန်း’ ဟူ၏။ ထို လောဘ ဒေါသအားဖြင့် အရာဟုတ်သည်၊ မဟုတ်သည်ကို သိခြင်း
နှိုက် ထိုင်းမှိုင်းသည်ပင်။ ‘ဆိုခဲမိန်းမိန်း၊ လူရွာပျော်မိန်း’ ဟူသည်နှိုက်လည်း အရာ
ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်၊ နားမပေါက် လူပြိန်းဖြစ်၍ အသင့် နှလုံးသွင်းခြင်းငှာ
ဆုံးရှုံး ထိုင်းမှိုင်းလေသည်။ တဖိန်းဖိန်း စက်ကျိန်းပျော်ပါးလေသည်။ ယရည်သားတို့
မထိန်းမသိမ်းနိုင်သော လောဘဒေါသ မုန်ကျဆင် ထိုင်းမှိုင်း၏ သို့ ကလိန်းကလက်

ချစ်ရမ္မက်ကြောင့် သွမ်းပျက်ပေါ့လွင်ခြင်းဖြစ်၍ အသင့် နှလုံးသွင်းခြင်းနှိုက် ထိုင်းသည်ပင်။ မခိုင်ခံ့ ပျောင်းညွှံ့သော ညွှန်ပေါ်ဝယ် ရောက်သော ပန်းပင်ငယ်သည် လေခတ် ဖြင့် ပျောင်းညွှတ် တိမ်းယိမ်းသကဲ့သို့ မသွက်မလက် ထိုင်းမိုင်း၏ ။ တဆွတ် ဆွတ် ကပျံ့ပျံ့ ရှိသည်။ ဤသို့သော သဘောကျရှိရာသည်ကို ထောက်သဖြင့် နသတ်၊ မသတ် အရာမကွဲး။ ထိုင်းမိုင်းသည်ကို မိန်းသည် ဆိုလိုသော အရာချည်းဖြစ်၍ သဘောကွဲးအံ့သို့ မရှိ။ အရှင် * ရဋ္ဌပါလ စပ်တော်မူသည်မှာ မသတ် မထင်မိ။ သဘောထူးလည်း မထင်မိ။ ဝါဒအလျောက်သာ ကွဲး၏ သို့ရှိ၏ ။ ဆင်ခြင်။ ပကုတ် ကာမိန်း ဟူသော အမည်ကား ကမိန္ဒ ဟူသော ပါဠိမှီဝင်၏။ လုံးကြီးတင် နသတ် အမြစ်သံကား

‘သံမြတ်သာအိန္နံ၊ ဤသို့မိန္နံ၏၊ ကျော်ထိန်အံ့ဖွယ်’
ဟူ၍ မိန္နံသည်ဆိုသောအရာ ကင်၏။

(ယိမ်း၊ ရိန်-ရိမ်၊ ရှိန်-ရှိမ်း)

၄၀၃။ ယ, ရ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် န သတ် မ သတ် ဝေါဟာရများ

ယ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် မ သတ်ကား

‘မယိုင်မယိမ်း၊ မစိမ်းမဆွ’
‘သီတာမယိမ်း၊ စိတ်ယုံငြိမ်းလျက်၊ ချစ်တိမ်းမညွတ်’

မသည်ဖြင့် ယိုင်ယိမ်းသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ရ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် န သတ်ကား

‘ပြင်းဟုန်သူရိန်၊ ထွန်းထိန်ကရကတ်’
‘ရန်အောင်နရိန်၊ ဇေယျသိန်ဩရသိ’
‘ဘူပဇနိန်၊ နရိန်ရာဇာ’

စသည်ဖြင့် သူရိန်၊ နရိန် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် သူရိန္ဒ၊ နရိန္ဒ ဟူသော ပါဠိမှီ ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ဟဆွဲး န သတ်ကား

‘ချစ်ကြည်နံ့ရှိန်၊ ဖုမ္မသိန်ကတိုး’
‘ကြောက်လှလန့်ရှိန်၊ အသူရိန်သို့၊ ဇနိန်ရန်တောက်’
‘မိုးကြိုးစက်ရှိန်၊ ဝရဇိန်သို့၊ နှိုင်းချိန်မယွင်း’

စသည်ဖြင့် အရိန်အပော်ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဘုန်းရိန်၊ တန်းခိုးရိန်၊ မီးရိန်၊ နေရိန် စသည်ဖြင့် အစွန်းအညွှန်ထွက်ခြင်း သတ္တိကို ‘အရိန်’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။

* ဤ၌ ကိုးခန်း၊ ဘူရိဒတ် ဇာတ်ပေါင်းဆရာ ရှင်ရဋ္ဌသာရကို ဆိုအံ့ထင်သည်။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

‘မစိုးမရိမ်၊ စည်းစိမ်ခိုင်မြီး’

‘မစိုးမရိမ်၊ ကြောင့်ကြငြိမ်ကာ၊ မွေသိမ်ကျင့်ခက်’

‘မစိုးမရိမ်၊ နတ်စည်းစိမ်သို့၊ ရှေ့အိမ်ဘုံမြင့်’

ဖသည်ဖြင့် စိုးရိမ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဟဆွဲး မ သတ်ကား

‘မြမြရှိမ်းရှိမ်း၊ ပြည့်ဖြိုးစိမ်းသား၊ ငြိမ်းချမ်းစွာမော’

‘လှုပ်နယ်တောက်ရှိမ်း၊ နှောင့်ယှက်ငြိမ်းလျက်၊ ဝေသိမ်းစကြဝဠာ’

‘ငယ်သွေးရှိမ်းရှိမ်း၊ မြေနှယ်စိမ်းသည်၊ ချစ်စိမ်းရှုဖွယ်’

စသည်ဖြင့် ရှိမ်းရှိမ်းရွန်းရွန်း ဆိုသော အရာထင်၏။

ဤနှိုက် ရှိမ်းရှိမ်း ဟူသည်နှင့် ယခင် အရှိန်ဆိုသော ဝေ ဟာရ အထူးကား နေဝန်း လဝန်း၊ မီးတောက်မီးလျှံ စသည်တို့မှ ထွက်လသော အစွန်းအညွန့်ကဲ့သို့ တည်ရပ်ဝယ်သာမက နှံ့ပြေးသော အာနုဘော် အစွမ်းကို အရှိန်ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ဤနှိုက် ရှိမ်းရှိမ်းဟူသည်ကား တည်ရပ်မကွာ ရွန်းရွန်းစားစား လန်းလန်း လတ်လတ် ထင်မြင်လောက်သော အခြင်းအရာကို ရှိမ်းရှိမ်း ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ယင်းသို့ တစိတ်မျှ အရကူးကောင်း၏။ ဆင်ခြင်။

(လိန်၊ လိန့်၊ လိန်း)

(လိမ်၊ လိမ်၊ လိမ်း၊ လိမ်)

၄၀၄။ လ ဗျည်း လုံးကြီးတင် န သတ် မ သတ် ဝေ ဟာရများ

လ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် န သတ်ကား

‘ပဉ္စမာလိန်၊ စောင့်ချိန်ရန်ထား’

‘နှောင့်ယှက်သူရိန်၊ နတ်နှင့်ချိန်၍၊ ကလိန်ကလစ်’

စသည်ဖြင့် ပဉ္စမာလိန်၊ ကလိန်ကလစ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ပဉ္စမာလိန် ဟူသည်ကား ပဉ္စမာလိန္ဒ ဟူသော ပါဠိကိုမှီ၏။ ထိုပါဠိ အနက်ကား ငါးဆင့်သော အကွေးအရစ်ဟူသည် မြင်းမိုရ်တောင်ခြေ ဖြစ်သော အောက်ဆင့်ဝယ် နဂါး၊ ထိုမှ အထက်ဆင့်ကား ဂဠုန်၊ ထိုမှ အထက်ဆင့်ကား ကုမ္ဘဏ် မည်သော ဘီလူး၊ ထိုမှ အထက်ဆင့်ကား ရက္ခိုက်မည်သော ဘီလူး၊ ထိုမှ အထက်ဆင့်ကား စာတုမဟာရာဇ်နတ်။ ဤငါးရပ်သော အဆင့်အကွေးကို ‘ပဉ္စမာလိန်’ ဆိုသည်။ အခြားအကျယ် အသေအချာ ယူစနာနှင့်တကွ ကျယ်အံ့၊ တွေ့လွယ်အံ့ ဖြစ်၍ မရေးသည်။

ကလိန်ကလစ် ဟူသည်၊ လိန်လစ် ဟူသည် မထူး။ ကြီးလိန်၊ နဂါးလိန်၊ အကွေး အလိန် ဟူသည်လည်း နည်းတူသင့်၏။ ဘုံခန်းနှိုက်ကား

‘တတ်စွာမွေ့သိမ်၊ ရွှေပန်းထိမ်လျှင်၊ အလိမ်အကွေး’ ဟူ၍၊ မသတ် စပ်သည်ကား လိမ်လစ်သည် ဆိုသောအရာ ထူးသင့်၏။ လက်ံ ဆရာတို့ပင် ဝါဒမညီသကဲ့သို့ ရှိ၏။ သဘောကွေးအောင် ကြံ၍ ယူမှု တလိန် တလည် ကွေ့ကောက်ပြုကျင့်သည်။ ကလိန်ကလစ် ဥပါယ်တမျှ၌ဖြင့် ကြံစည်၍ ကတ် ပြုကျင့်တတ်သည် ဆိုလိုသော အရာနှိုက် နသတ်၊ ကြီးလွန် ကြီးလိမ်ကဲ့သို့ ခွေလိမ်ယှက်တင်သည် ဆိုသော အရာကို မသတ်။ ဤသို့ယူမှု သဘောကွေးကောင်း အံ့သို့ ရှိ၏။

လုံးကြီးတင် မသတ်လည်း ‘ခွေလိမ်လည်’ ဟူသောအနက်သာ ထင်၏။ စပ်အင် ခြားနား သိသာအောင် နှလုံးသွင်းရာ၏။

လုံးကြီးတင် နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

- ‘ဆင်ထိန်း မြင်းထိန်း၊ ကလိန်းကလက်’
  - ‘ယရည်းမထိမ်း၊ တောဆင်မိန်းသို့၊ ကလိန်းကလက်’
  - ‘ယောကျာ်းလူပြိန်း၊ ခမ်းအောင်းချိန်းလျက်၊ ကလိန်းကလက်’
  - ‘နွဲ့မွှေးတသုန် * လိန်းလင်ကုန်၊ ချွန်းတောင်းဉာဏ်ဟုန် ထိန်းလင်ကုန်’
- စသည်ဖြင့် ကလိန်းကလက်၊ ကလိန်းကလင် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

အမြစ်သံကား

‘မြေချာပိတ်လိန့်၊ ခံရွက်ထိန့်သည်၊ လေးသိန့်ရှစ်သောင်း’ ဟူ၍၊ ‘ပိတ်လိန့်’ ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုတွင် ကလိန်းကလက်၊ ကလိန်းကလင် ဟူ၍၊ က ဟူသော စကားခွန်း၊ လက် ဟူသော စကားခွန်း၊ လင် ဟူသော စကား ခွန်းတို့ကား အရမထွက် ယှဉ်ဖက်ကာမျှကဲ့သို့ ရှိ၏။ အလုံးညီသော ဝတ္ထုသည် မငြိမ်ဝပ်။ လိန့်သည်၊ လိန့်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ မငြိမ်ဝပ်ရှိသည်ကို ‘လိန့်သည် လိန့်သည်’ သာ ဆိုသင့်လျက် က အကွေ့ရာ ယှဉ်ဖက်သည်ကား လျည့်သီ သည်သာ မဆို၊ ကလျည့်ကသီ။ သီရိသည်သာ မဆို၊ ကသီကရီ။ စီရင်သည်သာမဆို၊ ကစီ ကရင်။ ဤနည်းအတူ ကစဉ့်ကလျား၊ ကယွေးကတည်း၊ ကတိမ်းကယိမ်း စသည်ဖြင့် အနက်ထူး မရှိလျက် က အကွေ့ရာ ယှဉ်ဖက်၍ ဆိုမိန့်သည်နှင့် ထူးအံ့ သတည်း။

လက် ဟူသော စကားခွန်း၊ လင်း ဟူသောစကားခွန်းယှဉ်ဖက်သည်ကား ဖက်သည် ဆက်သည်သာမဆို၊ ဖက်လက်သည်၊ ဆက်လက်သည် ဆိုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တိမ် သည်သာမဆို၊ တိမ်တင်းဟူ၍၊ တင်း ဟူသောစကားခွန်းကို အရထူးမရှိလျက် ယှဉ်

* ယခု ‘လိမ်းကျ’ ဟုရေးသည်။

ဖက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လိန့်သည်သာ မဆို လိန့်လက်သည် ဟူ၍၊ လက်ဟူသော စကားအရထူး မရှိလျက် ယှဉ်ဖက်သည် ဖြစ်၏။ လင် ဟူသောစကားခွန်း ယှဉ်ဖက် သည်ကား လိန့် ဟူ၍ အမြစ်သံ တိုသော အသံတူ လက် ဟူသော စကားခွန်း ဖက်သည်။ လိန့် ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက်ကား ယှဉ်သော အသံတူ ဖြစ်စေလို၍ သာ လင် ဟူသော စကားခွန်း ဖက်သည်။ အချို့ကား ဝိသဇ္ဇနီသံနှိုက်ပင် လက် ဟူသော အသံကိုဖက်၍ ‘လိန့်လက်’ ဆိုသည်လည်း ရှိ၏။ ယင်းသို့လျှင် လိန့်သည်၊ လိန့် သည် မဆို၊ လိန့်လက်ရှိသည်၊ လိန့်လင်ရှိသည်၊ လိန့်လက်ရှိသည်၊ ကလိန့်ကလက်၊ ကလိန့်ကလင် ဟူ၍ က စသော အက္ခရာဖက်ယှဉ်ကာမျှသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။

ထိုတွင်

‘နံ့မွေးတသုန်၊ လိန့်လင်ကုန်’

ဟူသည်နှိုက်

‘ချွန်းတောင်းဉာဏ်ဟုန်၊ ထိန်းလင်ကုန်’

ဟူသော နသတ် စပ်အင်ကို မထောက်။ လိမ်းကျံသည် ဟူသော မသတ် အနက် တချို့ ယူကုန်၏။ အချို့ကား လိမ်းလင်ကုန် ဟူသည်နှိုက် လိမ်းကျံသည် ဟူသော မသတ် စပ်အင်ညီအောင် လိမ်းလင်ကုန် ဟူသည်နှိုက်လည်း မသတ်ယူ၍ ထိမ်းစေ သည်ကို ထိမ်းသည် ဆိုသည်ဟူ၍ ယူကုန်၏။ အချို့ကား ထိမ်းမှန်းသည် ဟူသော အနက်ယူကုန်၏။ ထိုတွင် ထိမ်းစေသည်ကို ထိမ်းသည်ဆိုသောအရာလည်း ထ အက္ခရာ သို့ဒွအသံသည် ကာရိုက် အနက်လိုခါ ထ အက္ခရာဆိုသော အရာ မထင်။ ထိမ်းစေ သည် ဟူ၍ ဆိုဖူးမြီးလည်း မဟုတ်ခဲ့။ ထိမ်းမှန်းသည် ဟူသော အနက်ယူသည်မှာ လည်း နှလုံးမဟူသာ။ မှန်ဆူမှန်ချောင်း ဆင်မကောင်းကို ဉာဏ်ဟုန်ဟူသော ချွန်း တောင်းဖြင့် ထိန်းသိမ်းအုပ်မ လင်ကုန် ဟူသောအနက်သာ ဝေလျာသည်။ ထိမ်းမှန်း ခြင်း၊ မှန်းထားရည်မှတ်ခြင်းအနက် မသင့်ရာခဲ့။ ထိုကြောင့် ထိုသို့ယူ၍ သဘော မရောက်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

ကြိုက်ပေသည်ကား ထိန်းလင်ကုန် ဟူသည်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ထိန်းထိမ်း အုပ်မခြင်းအနက် နသတ် ဟူ၍ * လိန့်လင်ကုန် ဟူသည်နှိုက်လည်း ဝေါသီတ စန္ဒကူးသည် ပူသောခရကို ဧစေနိုင်သကဲ့သို့၊ ရမ္မက်ဖြင့်ပူသော စိတ်ကို ဧဒြိမ်းစေ နိုင်သော အနှစ်သာရရှိသော ဤစာဝေါသီတကို နားဝနှစ်ဘက်ဟူသော မြကျောက် ထက်နှိုက် ဉာဏ်ဟူသော လက်ဖြင့် ကိုင်ဖေး၍ ဖြည်းဖြည်း ညှင်းညှင်း သွေးခြင်း ဟူသော အာရုံမူခြင်းဖြင့် စိတ်နှလုံးသို့ လိန့်၍ လိန့်၍ သွင်းလင်ကုန်။ ဤသို့သော သဘောအနက်ကို ယူသင့်၏။

* ပုဂံ ကျောက်စာ၌ ‘ရွှေရည်လိန့်သော’ဟု န သတ်ပင် ရှိခဲ့သည်။

ဤနှိုက်လည်း ခိုင်းမျဉ်း၍ ဆိုသကဲ့သို့ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား 'လိန်းကျ' သည် ဟူသည်မှတစ်ပါး လိန်းသည်၊ လိန်းသည် ဟူသော အနက်အရကွဲ ဝေါဟာရ လည်း ရှိပေသည်။ ထိုနှိုက်လည်း 'ဆင်ထိန်းမြင်းထိန်း၊ ကလိန်းကလက်' စသည့် ဖြင့် နသတ် စပ်အင်လည်း ထင်သည်။ နားနှစ်ဘက် မြကျောက်ပြု၍ သွေးအပ်သည် ကား ထို အရာပြုသော ကဗျာကျမ်း ဖြစ်သည်။ နား နှစ်ဘက်နှိုက် သွေးပြီးဖြစ်၍ နားသို့ ရောက်ပြီးသည်။ နားသို့ ရောက်ပြီးလျှင် နား ကြားကာမျှ မဖြစ်စေလင့်။ စိတ် နှလုံးသို့ လိန်၍ သွတ်သွင်းရမည်။ ဤ သို့သော အရာသာ လျော်သည်။ နားသို့ ရောက်ပြီးမှ လိမ်းကျဉ်း ဆိုဖွယ် မရှိ။ လိမ်းကျ အပ်သော နံသာ စစ်လည်း မဟုတ်။ နားသို့ ရောက်ပြီးသည်ကို စိတ်နှလုံးသို့ ရောက်အောင်သာ လိန်၍ သွင်း ရဖွယ် ရှိတော့သည်။

ပရမတ္ထအားဖြင့် ဆိုမှုကား ကဗျာ လင်္ကာကို ဖတ်ရွတ်သောသူ၏ အသံ ဟူသော သဒ္ဒါရုံ ပြု၍ သောတ ဝိညာဉ် စိတ်ဖြင့် သဒ္ဒါ ရုံကို သိကာ မျှသာ မဖြစ်စေလင့်။ ထို သို့သာ ဖြစ်ခဲ့လျှင် ကဗျာ လင်္ကာ ဖတ်သူ၏ အသံလည်း သဒ္ဒါရုံသည် ပစ္စုပ္ပန် မျှသာ ဖြစ်ခဲ့။ ကာမ ဂုဏ် ငါးပါး နှိုက် အကျိုး ဝင်သည်သာလည်း ဖြစ်ခဲ့။ ထို သဒ္ဒါရုံသည် လည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏိက ဖြစ်သော သောတဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် လည်းကောင်း ကာမ တရားချည်းသာ ဖြစ်ခဲ့။ ထို သဒ္ဒါရုံလည်း စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ် တရား ဖြစ်၍ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ ဟူသော အကြောင်း ခံ၍ ဖြစ်သော အကျိုးတရားမျှသာ ဖြစ်ခဲ့။ ထို သဒ္ဒါရုံကို အာရုံ ပြုတတ် သိတတ်သော သောတ ဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်လည်း အဟိတ်ဝိပါက် စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ အကျိုး တရား မျှသာ ဖြစ်ခဲ့။ ယင်းသို့ အကျိုး တရား မျှသာ ဖြစ်၍ အကြောင်း မဖြစ်ခဲ့လျှင် အကျိုး မဖြစ်ရာ ခဲ့သောကြောင့် ကဗျာ ဖတ်သံကို ကြားကာ မျှသာ မဖြစ်စေမူ၍ စိတ် နှလုံးသို့ ရောက်အောင် လိန်၍ သွတ်သွင်းလင့်ကုန် ဟူ၏။

စိတ်နှလုံးသို့ ရောက်၏ ဟူသည်ကား ထိုသဒ္ဒါရုံကိုပင် အာရုံပြု၍ တဒန္တဝတ္ထက မနောဒွါရဝိထိ သည်လည်း အဖန် တလဲလဲ ဖြစ်ပါစေ။ ထိုသို့ ပါလျှင် ထို မနောဒွါရဝိထိသည် သဒ္ဒါရုံကို သိကာ မျှသာ မဟုတ်။ သဒ္ဒါရုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ အနက်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ နှစ်ပါးလုံးကို ဆင်ခြင်ခြင်း ကိစ္စလည်း ပြည့်စုံပါသည်။ ပစ္စုပ္ပန် မျှသာ မက အတိတ် အနာဂတ်နှင့် တကွ ကာလ သုံးပါးလုံး အာရုံလည်း ဖြစ်ပါမည်။ ထို မနောဒွါရု၏ ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ် တို့သည်ကား ကာမ တရား မျှကိုသာ အာရုံ ပြုသည် မဟုတ်။ ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာ ဟူသော ပရမတ္ထ ပညတ္တိ တို့ကိုလည်း အာရုံ ပြုနိုင်သည်။ ထို အာရုံ အာရမ္မဏိက တရား တို့သည် အကျိုး မျှသာ မဟုတ်။ အကြောင်း တရားလည်း ဖြစ်ပါ အံ့သည်။ ထို အကြောင်း တရားသည် အလောဘ စသော ကုသိုလ် ဟိတ်ကို ရပါက ဒိဋ္ဌေဓိက သမ္မုဏယိက ဟူသော ကောင်းကျိုးကို ပေးနိုင် အံ့ပါသည်။ ယင်းသို့သော သဘောကို ထောက်၍ နား နှစ်ဘက်နှိုက် သွေးခြင်း ဟူသော နားသို့ ရောက်ကာမျှ မဖြစ်စေလင့်။ စိတ်

နုလုံးသို့ ဝင်အောင် လိန်၍ သွင်းလင့် ဟူသော အနက်သည် ယုတ္တိ ရှိတိမည်။
ခိုင်းမျဉ်း၍ ဆိုသကဲ့သို့ ထင်မှတ်အံ့ စိုးသဖြင့် သိ ထင်သာအောင် လှည့်လည်၍
စကား များစွာ ဆိုလိုက်သည်။ ထို အသံမျှကို ပမာဏ မပြု။ အတ္ထလျော်သည်ကဲ့သာ
နုလုံးသွင်းရာ၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

‘တပ်ချစ်မလိမ်း၊ ကြောင့်ကြငြိမ်းလျက်၊ ခပ်သိမ်းဒါန’
‘ချမ်းရည်သပ်လိမ်း၊ မျက်တောင်ငြိမ်းလော့၊ သူစိမ်းကဲ့သို့’
‘ကြင်နို့မလိမ်း၊ စိတ်မငြိမ်းတည်း၊ သိမ်းသိမ်းဆည်းဆည်း’

စသည်ဖြင့် ယခင် လိမ်းကဲ့သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ (လုံးကြီးတင် န သတ်
အမြစ်ကား

‘မြေချာပိတ်လိန့်၊ ခံရွက်ထိန့်သား၊ လေးသိန့်ရှစ်သောင်း’

စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီ။

ထိုနှိုက် အချို့ အမြစ် မဖတ်၊ ဝိသဇ္ဇနီသံ အညီ ဖတ်ကုန်သည်ကား လေးသိန်း
ရှစ်သောင်း ဟူသည်နှိုက် လေးသောင်းဟူသော နောက်ပုဒ်ခံ၍ မြစ်သံဖတ်သော်သာ
ဝါစာ သိလိဋ္ဌ ဖြစ်ရာသောကြောင့် နားကြားမသာ ဆိုပါရမည်သာ။ အရာကား
ထိုနှင့် လျော်အောင်သာ ယူသာ၏။

‘မြေချာ ပိတ်လိန့်၊ ခံရွက် ထိန့်သား၊ လေးသိန်း ရှစ်သောင်း၊
အပေါင်းယူဇနာ၊ နက်စွာအံ့ဝှမ်း၊ ရေတင်းကျမ်း’

ဟူသည်နှိုက် ယူဇနာ လေးသိန်းနှင့် ရှစ်သောင်း နက်သော ဝှမ်းသော ရေအထုလည်း
တစိုးတစီမျှ ပါသည် တိမ်သည် မရှိ။ တံသုတ်ဖြင့် ကျမ်း၏ သို့ တင်းကျမ်း ညီညွတ်စွာ
မြေချာကို မယို မဖိတ်ရ အထိန်း အချုပ် ပြု၍ ဆိုပိတ် ခံရွက်သည်။ ထိုသို့ ခံရွက်
သည်ကား ရေပြင် ဖြစ်၍ ကလိန် ကလင် ရှိ၏။ မငြိမ် မဝပ် လိန့်လက်ပင် တည်၏။
ရေခံ လေ လှုပ်ရှားခြင်း အား မကြီးလျှင် ရေလှုပ် နည်း၏။ ရေလှုပ် နည်းလျှင်
မြေ မလှုပ်လောက် ပျောက်လေသည်။ ရေခံလေ လှုပ်ရှားခြင်းဖြင့်လျှင် ရေလှုပ်
ဖြစ်၏။ ရေ လှုပ်ခြင်းလျှင် ရေနှင့် စပ်သော မြေ လှုပ်ရှား၍ သိထင်သာသည်ကို
‘လျှင် လှုပ်သည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ စသော စကားမျိုးကို
အလျဉ်း ကြိုက်၍ ဆိုလိုက်သည်။ အသေ အချာ သိလိုမူ ဆရာတို့ကို လျှောက်ထား
အပ်၏။

အ မြစ်သံနှိုက် အရာကား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ရေ။ ထိုကို ခံရွက်သည်ကား ရေပြင်
ဖြစ်၍ လှိုင်း ထလျက် တထိန့်ထိန့် လှုပ်ရှားလျက် တောင်ယိုင် မြောက်ယိုင် လိန့်လက်
ရှိသည်ပင် ဟူ၍ ယူရာ၏။ ထိုနှိုက် လိန့်စေသည် ဟူသော ကာရွိုက် အနက်ကို
‘လိန့်သည်’ ဟူ၍ ဟဆွဲ ဆိုမိန့်ခြင်းလည်း ထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

‘ကောင်းစွာနှစ်သိမ့်၊ ကျင့်လျှင်းလိမ့်’

စသည်ဖြင့် ပြုလိမ့်၊ မူလိမ့် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပြုလိမ့် ဟူသည်ကား ‘ပြုလေအံ့’ ဟူ၍ ဝန်ခံခြင်း ကိရိယာအနက်တည်း။

(ဝိနိ - ဝိနိး)

၄၀၅။ ဝဗျည်း သက်သက် လုံးကြီးတင် န သတ် ဝေါဟာရများ

၀ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် န သတ်ကား

‘ပျော်ရာဒေဝိနိ၊ တာဝတိန်ဝယ်၊ ဟောချိန်လည်းအိ’
‘ပျော်ထမ်းဒေဝိနိ၊ တာဝတိန်ဝယ်၊ ထွန်းထိန်ယူဇနာ’
‘သာပျော်ဒေဝိနိ၊ တာဝတိန်သို့၊ ဈာန်ရိန်ကိုရောက်’
‘ကောစာကောဝိနိ၊ ဂြိုဟ်သွားချိန်လျက်၊ ဆတ္တိန်တြင်း’

စသည်ဖြင့် ဒေဝိနိ၊ ကောဝိနိ၊ ဆိုသော အရာထင်၏။

ထိုနှိုက် ဒေဝိနိ ဟူသည်ကား ဒေဝိန္ဒ ဟူသောပါဠိကို မှီ၏။ ဝါဠိအနက်ကား သိကြားဟူလို၏။ သဒ္ဓါအနက်ကား နတ်တို့ကို အစိုးရသဘူ ဟူလို၏။

ကောစာကောဝိနိ ဟူသည်ကား မြန်မာဘာသာလည်း မထင်။ ပါဠိပါကန်လည်း တိုက်ရိုက်မမြင်။ သဘောချင့်၍ ဆိုအံ့။ ထိုကောစာကောဝိနိ ဟူသော ဝေါဟာရ သည် ပေဒင်ကြောင်းနှိုက် ဆိုသောအရာသာ ထင်သည်။ ပေဒင်ကြောင်းနှိုက် ‘ကော စာ’ ဟူသည်ကား နှစ်အသစ်အသစ်ဆန်းသည်နှိုက် မိဿ စသော ရာသီသို့ ရောက် ခိုက် ရောက်ဆုံးသောဂြိုဟ်၊ ရောက်ခိုက် ရောက်ဆုံးသော နှစ်သက္ကရာဇ်ကိုပင် ကော စာ ဆိုသည် ဖြစ်၏။ ကောဝိနိ ဟူသည်ကို အရမပြား ယှဉ်ဖက်ကာမျှလည်း ယူ သင့်၏။ ထိုဂြိုဟ်၊ ထိုနှစ်တို့၏ ဖြစ်ပွားခြင်း၊ သွားခြင်း ခရီးအစဉ်ကို ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ကောစာ ကောဝိနိ ဟူသော ဝေါဟာရသည် ပေဒင် ကြောင်းနှိုက်သာ ထင်သည်။ ထိုပေဒင်ကြောင်းနှိုက် ဝေါဟာရသည်လည်း သံသ ကရိုက်ဘာသာ မူလတွင် နာဂရီဘာသာ၊ မြန်မာစသော ဘာသာမျိုး ယှက်ပြွမ်း လျက် ရှိသည်။ ထို သံသကရိုက် ဘာသာသည်လည်း ပစ္စည်းအာဂုံကြောင့် ရုပ်ပြီးမျှ သာ အချို့ကွဲသည်။ ဓာတ်မူလ တူကြသည်သာ များသောကြောင့် မာဂနေ့င့် နီးချဉ်းသည်ပင်။ သမာသ်တဒ္ဓိတ် အကွဲအယှက် ထင်ခက်သည်။ မကျွမ်း၍ လည်း ရုပ်ပြီးဖြင့် ခက်သည်သာဖြစ်ရာ၏။

‘ကောစာ’ ဟူသည်နှိုက် ကုန်ပတ်ရှေးရှိသော စရဓာတ်ကြံ့၍ ကုအစိတ်ဥကို
သြပြု၍ စရနိုက် ဓာတုန် ရကျေခြင်း၊ စ အစိတ်ကို အာ ပြုခြင်းဖြင့် ‘ကောစာ’ ဟူ
၍ ရုပ် ပြီးသင့်၏။ ဝစနတ္ထကား ‘ကု စရံ ကောစာ’ ကုနဝံ အသစ်သော။
စရံ၊ ကျင်လည်ခြင်း ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ကောစာ၊ အသစ်သော ကျင်လည်ခြင်းဖြစ်ခြင်း။
ကုန်ပတ်ပဗ္ဗကမ္မရည်းသမာသိ ကုနှင့် စရ၊ ချဉ်းကာမျှသာ။ သမာသိ၊ စရဓာတ်
နှင့် ဏ စသော ပစ္စည်းချဉ်းသည်ကား ကိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ကိတန္တသမာသိ
ဟူသင့်၏။ သမာသိမည် ဝိသေသပုဒ် ဝါကျ သမာသိ ဓာတ်ပစ္စည်းအရ မုချဉ်ပစာရ
ခွဲသောပြီ။

ကောဝိနိ ဟူသည်နှိုက် ကုဝိထိ- သဒ္ဓါကြံ့၍ ကုလားဆိုမြဲ။ ဝိထိကား အစဉ်
ဟော ပါဠိပဒိကပုဒ် ဟူသင့်၏။ ဝစနတ္ထကား ‘ကုဝိထိ ကောဝိထိ’ ကုနဝံ-အသစ်
သော၊ ဝိထိ- အစဉ်တည်း၊ ခရီးတည်း၊ ‘ကောဝိထိ- အသစ်သော ခရီးအစဉ်၊ သမာသိ
ပုဒ် အမည် ဝိသေသအရ စစ်ခြင်းငှာ မခဲးပြီ။ ဤနှိုက် ‘ကောဝိထိ’ ဆိုသင့်လျက်
ထိသဒ္ဓါကျေ၍ ကောဝိသာဆိုရမည်ကို စပ်အင်အလျောက် နံ သတ်နှင့် ဆိုမိန့်
သည်။ ယင်းမှတစ်ပါး ကောဝိန္ဒ၊ ကောဝိန ဝသည်ဖြင့် နံ သတ် ထင်အောင်ကြမူ
အနက်အရ ကွာဝေး၍ ခိုင်းမျဉ်းလွန်းသကဲ့သို့ ထင်အံ့ဖြစ်၍ မကြပြီ။ ဤကား
သဘောကို ချင့်၍ အတ္တနောမတိ ကြံလိုက်သည်။ ယုတ္တိအာဂုံကို နှလုံးသွင်းရာ၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား ဒေဝိနံး ပကုတ် ဟူသော အမည်ထင်၏။ ထိုနှိုက်လည်း
ဒေဝိန္ဒဟူသော ပါဠိမှီ ထင်၏။ ဤကား အလွတ်ဆိုမိန့်သံသာ။ ပျို့လင်္ကာမထင်။

(သိန်း၊ သိန့်၊ သိန်း၊
သိမ်၊ သိဉ်၊ သိမ်း၊ ဟိန်း)

၄၀၆။ သပျည်း လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

သ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် နသတ်ကား နာဂသေန၊ ဇေယသေန စသောပါဠိ
တို့ကိုစူးမှီ၍ နာဂသိန်၊ ဇေယသိန် စသော အမည်တို့နှိုက် ထင်၏။ သိန်း၊ ဒေဝိနံး၊
သိန်းစွန် ဟူသော အမည်တို့နှိုက်လည်း သေန ဟူသောပါဠိမှီ ထင်သည် လည်း
ကောင်း ဖြစ်၏။ ဤ သေန ဟူသောပုဒ်နှိုက် သအစိတ် ကော် ထုပြု၍ န ဝယ်
တံခွန်လွှားကာသာတည်း။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်ကား

‘တန်ဆောင်း၊ ဓမ္မအိမ်၊ ရွှေသိမ်တကူ’
‘ဂေါတမ မာရ်နှိမ်၊ မြတ်သည်သိမ်သို့၊ ငြိမ်ဆိမ်လျှင်ဝင်’
‘ဘူရိဒတ်အိမ်၊ နတ်စည်းစိမ်နှိုက်၊ သူသိမ်သူငယ်’

‘ရိုပျောင်းသိမ်သိမ်၊ ကျောက်လိမ်လပ်လျား’
‘ချမ်းသာမွေ့သိမ်၊ လွန်ရိပ်ငြိမ်သား၊ စည်းစိမ်သခင်’
‘ဗိမာန်မွေ့သိမ်၊ ချမ်းရိပ်ငြိမ်သား၊ နေအိမ်စီရင်’

စသည်ဖြင့် သိမ် ဟူသော အမည်။ သိမ်မွေ့၊ သိမ်ယေသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။
ထိုတွင် သိမ် ဟူသော အမည်ကား သိမ် ဟူသော ပါဠိကို ‘မ’ ဝယ်၊ တံခွန်
လွှားကာမျှ ဖြစ်၏။ သိမ် ဟူသော ပါဠိ၏ ဝစနတ္ထကား ‘သိယတိ ဗန္ဓိယတိ
ထောတိ သိမာ၊ ထောဌာနေ၊ ထို အရပ်၌။ သိယတိ ဗန္ဓိယတိ၊ ဖွဲ့အပ်၏။ ထုတ်တသွာ၊
ထိုသို့ ဖွဲ့ရာဖြစ်သောကြောင့်။ သိမာ၊ သိမ် မည်၏။ ကိတ်ပုဒ်၊ ကိတ်ဝိဂြိုဟ်၊ သိခေတ်၊
မန် ပစ္စည်း၊ ဖွဲ့ရာ အရပ် ရ၏။ ဤ ဝစနတ္ထအားဖြင့် ရဟန်း သံဃာတို့ ကံဆောင်ရာ
သိမ်သာ သိမ်မည်၏။ အပိုင်း အခြားဖြင့် ဖွဲ့စည်းအပ်သော အရပ်ကိုပင် ‘သိမ်’
ဟူသင့်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ မြို့ ရွာ နယ် နိမိတ် အပိုင်း အခြားဖြင့် မှတ်သားအပ်
သော အရပ် ကိုလည်း ဂါမသိမ်၊ နဂရသိမ် စသော ဝေါဟာရလည်း ထင်စွ။
အလျဉ်းသင့် မှတ်ဖွယ် ကြိုက်၍ ရေးလိုက်သည်။

လုံးကြီးတင် နှ သတ် ဝိသဇနီသံကား

‘ကုဋေတသိန်း၊ တွက်ကိန်း စကြဝဠာ’
‘ကုဋေတသိန်း၊ တွက်ကိန်းနွဲ့အောင်’

စသည်ဖြင့် တသိန်း တသန်း ဆိုသော အရာ ထင်၏။

‘မြေချာပိတ်လိန်၊ ခံရွက်ထိန်သား၊ လေးသိန်ရှစ်သောင်း’

စသည်ဖြင့် လေးသိန် ဟူသော အမြစ်သံ ထင်သော်လည်း တသိန်းဟု ရေ တွက်ခြင်း
သင်္ချာလည်းကောင်း ဖြစ်၍ သဘော မကွဲသည် ဖြစ်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

‘နဂိုပိုက်သိမ်း၊ တိုင်းကားငြိမ်းအောင်’
‘ထောက်ပင့်ဖျားသိမ်း၊ တိုင်းကားငြိမ်းလျက်၊ မထိမ်းမဖဲ’
‘လူခပ်သိမ်းတို့၊ ညွတ်တိမ်းပူဇော်’
‘ရန်စစ်ခပ်သိမ်း၊ ငြိမ်းလသောခါ’

စသည်ဖြင့် ထိန်းသိမ်းသည်၊ ခပ်သိမ်း ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် အမြစ်သံကား

‘ဝန်းကျင်သိမ့်သိမ့်၊ ဖိမ့်ဖိမ့်လည်းတုန်’
‘ကောင်းစွာနှစ်သိမ့်၊ ကျင့်လျှင်းလိမ့်’
‘ဩဇာနှစ်သိမ့်၊ ကြေ ခြင်ငြိမ့်မျှ၊ ဆိမ့်ဆိမ့်ချိုချို’
‘မဂ်ဖိုလ်နှစ်သိမ့်၊ ရလျှင်းစိမ့်ဟု၊ ငြိမ့်ငြိမ့်ကျင့်ခြင်း’

စသည်ဖြင့် သိမ့်သိမ့် လှုပ်ရှားသည်၊ နှစ်သိမ့်သည် ဆိုသော အရာထင်၏။

ဟ အက္ခရာနှိုက်ကား

‘ကြောက်ဖွယ်လန့်ကြိမ်း၊ ကျားသို့ဟိမ်း’
ဟူ၍ သတ်ပုံဟောင်းတွင် ကျားဟိမ်းသည်၊ စည် မောင်း ခေါင်းလောင်း စသည်တို့
အသံ ဟိမ်းသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထို ဝေဝါဟာရကား မျိုး လင်္ကာ
စာဟောင်း မထင်။

(အိမ်-အိမ်၊ အိမ်)

၃၀၇။ အ အက္ခရာ လုံးကြီးတင် န သတ်၊ မ သတ် ဝေဝါဟာရများ

အ အက္ခရာ နှိုက်ကား

‘ဘူရိဒတ်အိမ်၊ နတ်စည်းစိမ်နှိုက်’
‘တန်ဆောင်ဓမ္မအိမ်၊ ရွှေသိမ်တက္က’
‘လူမင်းစည်းစိမ်၊ နိဗ္ဗာန်အိမ်နှိုက်’
စသည်ဖြင့် လုံးကြီးတင် မ သတ် ဖြစ်သော အိမ် ဟူသော ဝေဝါဟာရ ထင်၏။

‘ပုတ်ခတ်သည်လည်း၊ အိမ်အည်းမရွတ်’
‘နည်းသီးထုံးဖွဲ့၊ အိမ်အည်းမဲ့လျှင်’
စသည်ဖြင့် အိမ်အည်း ဟူသည်နှိုက် ‘အိမ်’ ဟူသော ဝေဝါဟာရ ထင်သော်လည်း
အန္တ မဟုတ်။ ဤနှိုက် အချို့ကား န သတ် ရေးကုန်သည်။ အနက်မရ ပညတ်မျှ
ဆိုကောင်းသော အရာ ဖြစ်သည်ကိုထောက်မူ မသတ် ရဖွယ်ရှိ၏။

‘မရောမရည်း၊ ဩအည်းမလိုက်’
‘အည်းအည်းဩဩ၊ နင်ငါလောဟု၊ ကျန်းတော့ချုပ်ချယ်’
‘ဘုရားရှင်စော၊ ဖြစ်သည်ဩဟု၊ အဆောတလျှင်’
‘ဘုရားဩရှင်၊ သခင်သက်ရှည်’

ဤသို့စသော စပ်ဟပ်ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ‘အိမ်’ ဆိုသည်အတွက်ကို ‘ဩ’ဆိုသည်ကို
ထောက်လျှင် ဩ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းသာ ရှေး ဝေဝါဟာရ ဖြစ်တန်သည်။ အိမ်
ဟူသော ဝေဝါဟာရ စပ်အင်လည်း မထင်သည်ကိုထောက်သဖြင့် နောက်သားတို့သာ
အိမ် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကို ဆိုကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ အရကား ‘ဟုတ်ပြီ၊ ကောင်းပြီ’
ဟူ၍ ဝန်ခံခြင်း အနက် ဖြစ်သင့်၏။

လုံးကြီးတင် နသတ် အမြစ်ကား

‘သံမြတ်သာအိန်၊ ဤသို့မိန့်၏၊ ကျော်ထိန်အံ့ဖွယ်’
စသည်ဖြင့် ညင်းညင်း အိန်အိန် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ လုံးကြီးတင် နသတ်
အ မြစ်သံကား ဤ လင်္ကာ စပ်သည်နှင့် အညီ မူလအားဖြင့် ‘အိန်သည်၊ မိန့်သည်၊

ထိန်းသည်' ဟူသော ဝေါဟာရ သုံးချက် သာ အချို့ ဆိုကုန်၏။ အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီးသော 'လိန်လက်' ဟူသော အရာနှိုက် လိန်သည် ဆိုသော ဝေါဟာရ နှင့် လေးချက် ဖြစ်၏။ ဤထက် အလွန်ကား မထင်မိ။

လေးသိန်း ရှစ်သောင်း စသည်ဖြင့် သဒ္ဒါကုန်ရာ လုံးကြီးတင်နသတ်ကား မူလအသံ မဟုတ်။ လေးသိန်းဟူသော ဝိသဇ္ဇနိသံသာ မူလ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝေါဟာရ လေးချက် အဖတ်အသံမျှသာ မထင်။ လုံးကြီးတင် နသတ်၊ မသတ် ပြီးပြီ။

လုံးကြီးတင်ဟု ဆိုအပ်သော ထူ ကာရန္တနောင် နှောင်းသော ဗျဉ္ဇနအန္တဟု ဆိုအပ်သော တသတ်၊ ပသတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နသတ်၊ မသတ်တို့ကိုလည်းကောင်း ယှဉ်ဖက်၍ ဖေ အင်ထင်ရာ၊ သဘောမြင်ရာ အစဉ်ညီစွာ ထုတ်သည် ပြီးပြီ။

(ကုတ်၊ ကုဋ်၊ ဂုတ်)

၄၀၈။ ကဗျည်းသက်သက် တချောင်းငင် ပသတ်၊ တသတ် ဝေါဟာရများ

ထူ ကာရန္တနောင် ဗျဉ္ဇနအန္တကို ထုတ်ပြီး၍၊ အစဉ်လျော်စွာ တချောင်းငင် ဟူသော ဥ ကာရန္တနောင် နှောင်းကောင်းသော တသတ်၊ ပသတ်၊ နသတ်၊ မသတ် တို့ကို ဆိုပြီးသည်နှင့်အတူ ထုတ်အံ့။

ကု ဟူသော ဥကာရန္တနောင် တသတ်ကား

- 'အပတ်အကုတ်၊ အားထုတ်ကြိမ်ဖန်'
- 'သည်းစွာကြီးကုတ်၊ ခွန်အားထုတ်၍၊ ဥပုသ်သီတင်း'
- 'ဆစ်မြက်ကြီးတုတ်၊ ပါဠိခလုတ်ဖြင့်၊ ကုတ်ကုတ်ကော်ကော်'
- 'မကြာငင်တုတ်၊ ခြည်စနုတ်သို့၊ မကုတ်မကော်'
- 'ပင်လယ်သမုတ်၊ မိုးကုတ်ကျော်ကစ'
- 'ရတနာမုတ်၊ လေးမျက်ထုတ်၍၊ မိုးကုတ်ဇော်တ'
- 'အယူအနုတ်၊ အကုတ်အကျဉ်း'
- 'လုံ့လအားထုတ်၊ အရကုတ်သား၊ သမုဒ္ဒရာ'
- 'သီတင်းဥပုသ်၊ အားအန်ထုတ်၍၊ လောကုတ္တရာ'
- 'စေသည်တသုတ်၊ ဂိဇ္ဈကုတ်မှ'
- 'သီလအားထုတ်၊ မွေကုတ်တို့'

စသည်ဖြင့် အပတ်ဘကုတ်၊ ကြီးကြီးကုတ်ကုတ်၊ အရကုတ်သည်၊ နုတ်သည်၊ ကုတ်သည်၊ အရပ်မည်မိုးကုတ်၊ လောကီလောကုတ်၊ ဂိဇ္ဈကုတ်၊ စိတ္တကုတ်၊ ဓမ္မကုတ်၊ ကိုယ်ဝတ်ဒုကုတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် အပတ်တကုတ်၊ ကြီးကုတ်သည်၊ အရကုတ်သည်၊ ကုတ်ကော်သည် ဆိုသောအရာသည် 'အားထုတ်သည်' ဟူသော အနက်ချည်း ယူသင့်၏။ ကော်သည်။

ကုတ်သည် ဆိုသောအရာလည်း ကုတ်ကော်အားထုတ်ကြောင်း အဆောက်အဦ ဆိုသင့်သောကြောင့် သဘော တူသင့်၏။

နုတ်သည်၊ ကုတ်သည် ဆိုသောအရာကား နှစ်ခုသုံးခု စသော သင်္ချာအတိုင်းသာ တည်ကိန်းသင်္ချာတွင် ပယ်သည်ကို နုတ်သည်ဆိုသည်။ ထားအပ် စိုက်အပ် စုပ်အပ် သောအရာကို သိမ်းယူသည်။ ချွတ်နုတ်သည် ဆိုသကဲ့သို့ တည်ရပ်မှ ရွှေစေ့ကွယ်စေ သဖြင့် ပယ်ခြင်းအနက်ကို 'နုတ်သည်' ဆိုသည်။ ကုတ်သည် ဆိုသောအရာကား နှစ်ခုသုံးခု စသော သင်္ချာ ဖြင့် တည်ကိန်းသင်္ချာတွင် တပြန်နှစ်ပြန် စသည်ဖြင့် ရကောင်း မိကောင်းသည်။ မရမိကောင်းသည်ကို လပ်တင်၍ စားသည်ကို 'ကုတ် သည်' ဆိုသည်။ ထို နုတ်ခြင်း ကုတ်ခြင်းသည် ရှိလင့်သော တည်ကိန်းသင်္ချာတွင် ပယ်ခြင်း ယူခြင်း အနက်ချည်း သဘောတူ၍ တသတ်ချည်း ရေးသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ယခင် အားထုတ်ခြင်းဟူသော တသတ် အနက်ကို ကုတ်ကော်သည်၊ ကုတ်ပတ်သည်၊ အရကုတ်သည် ဆိုသောအရာ တသတ် ရေးသည်နှင့် တူ၏။

မိုးကုတ် ဟူသည်ကား အမည် ပညတ်မျှ ဖြစ်သင့်၏။ မိုးတိမ်တို့သည် ကုပ်ကုပ် ကွေးကွေး နိမ့်ညွတ်သကဲ့သို့ထင်၍ မိုးကုပ်ဆိုသည် ဟူမှုကား ပသတ် ဆိုသင့်၏။ ထိုသို့ တမှုကား ဆရာတို့ ပသတ်မစပ်၊ တသတ် စပ်ခြင်းကြောင့် ပညတ်မျှ ယူသင့်၏။ လောကီလောကုတ် ဟူသည်နှိုက်ကား လောကုတ္တရ ဟူသော ပါဠိမှီ ထင်၏။ မေ့ကုတ် ဟူသည်နှိုက်လည်း မေ့ဂုတ္တ ဟူသော ပါဠိမှီထင်၏။ ပါဠိနှင့်အညီ မေ့ဂုတ် ဟူ၍ ဂဝယ်လည်း ရေးသင့်၏။

ဂိဇ္ဈကုတ်၊ စိတ္တကုတ် ဟူသည်နှိုက်လည်း ဂိဇ္ဈကုဋ္ဌ၊ စိတ္တကုဋ္ဌ ဟူသော ပါဠိမှီ ထင်၏။ ပါဠိနှင့်အညီ ဋ္ဌသံလျှင်းချိတ်သတ်မှု မေ့ဝတ်၊ ပါဠိမှီ ရှိရာမလိုက် စပ်အင် သို့လည်းကောင်း၊ ရေးလွယ် ဖတ်လွယ်သို့လည်းကောင်း လိုက်၍ တဝမ်းပူသတ် မှုကား လောကဝတ်တည်း။ ပါဠိမှီမလိုက် စပ်အင်သို့လိုက်၏ ဟူသော်လည်း မြန်မာမှုနှိုက် ကသတ်၊ ငသတ်၊ စသတ်၊ ညသတ်၊ တသတ်၊ နသတ်၊ ပသတ်၊ မသတ်၊ ယသတ်၊ ဝသတ် ဟူသော အသတ်တဆယ်သာ ထင်သောကြောင့် ပါဠိမှီ သံယုတ် အသံတို့ကို အသံတူရာသာ စပ်အင်ပြုသည်။

၄၀၉။ တသတ်၊ နသတ်၊ မသုတ်တို့နှင့် သဘောတူ အသတ်များ

အကာရန္တ အရာနှိုက် ဋ္ဌသံလျှင်းချိတ် ဝဂ်ဖြစ်သော ဋ္ဌ၊ ဋ္ဌ၊ ဋ္ဌ၊ ဋ္ဌ၊ အက္ခရာ၊ တဝမ်းပူ ဝဂ်နှိုက် တ၊ ဒ၊ ဓ အက္ခရာ၊ အဝဂ်နှိုက် သ အက္ခရာ။ ဤအက္ခရာရှစ်လုံးတို့တွင် တလုံး လုံးနှင့် လျော်ပါဋ်၊ အသတ်သံသည် တဝမ်းပူသတ် အသတ်သံနှင့် တူသည်ဖြစ်၍ တဝမ်းပူသတ် စပ်အင်သို့ လိုက်သည်။ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ လငယ်တို့တွင် တလုံးလုံး ပါဠိမှီ အသတ်သံသည် နငယ်သတ် အသံနှင့်တူ၍ နငယ်သတ် စပ်အင်သို့လိုက်သည် ဖြစ်၏။

ဣ ကာရန္တ၊ ဥ ကာရန္တအရာနှိုက်ကား ကဝဂ်ဖြစ်သော က,ခ,ဂ,ဃ အက္ခရာ၊ စဝဂ်ဖြစ်သော စ,ဆ,ဇ,ဈ အက္ခရာ၊ ယပင်အက္ခရာ ရှစ်လုံး၊ ဤ ၁၆ လုံးတို့တွင် တလုံးလုံး ပါငြိမ့် အသတ်သံလည်း တသတ်အသံနှင့် တူသည်သာ ဖြစ်၍ စပ်အင် ဖက်သည်။

ဝဂ္ဂန္တ န ငယ်သတ်သော အသံနှင့်ကား င, ည, ဏ ဟူသော ဝဂ္ဂန္တ အက္ခရာ၊ ဋ, ဌ, ဍ, ဎ, ဏ အက္ခရာ။ ဤအက္ခရာ ငါးလုံးတို့တွင် တလုံးလုံးပါငြိမ့် အသံတူသော ကြောင့် နငယ်သတ် စပ်အင်နှင့် ဖက်လေသည်။

ပ ဝဂ်နှိုက်ကား ပသတ်၊ တသတ် အသံတူကောင်းသော အရာရှိလျက် တသတ် နှင့် မဖက်။ ပသတ်နှင့် မိမိဝဂ်ဖြစ်သော ဖ, ဗ, ဘ ဟူသော အက္ခရာသုံးလုံး ပါငြိမ့် အသံတို့ကိုသာ ဖက်သည်။

ဝဂ္ဂန္တဖြစ်သော မသတ်၊ နသတ် အသံတူကောင်းသောအရာရှိလျက် နသတ်နှင့် မဖက်။ မသတ် ပါငြိမ့် အသံကို မသတ်နှင့်သာ ဖက်သည်။

‘သဗ္ဗသိပ္ပမ်း၊ နိဋ္ဌိတမ်းဟု၊ တတ်စွမ်းဝန္တံ’
‘အကောဓေန၊ ဇိနေဂေ၁မ်း’
‘သူတော်တမ်းဖြင့်၊ ကျင့်ကျွမ်းလေ့လာ’
‘တေဒဂ္ဂမ်း၊ ချီးမွမ်းထိုက်တန်’

စသည်ဖြင့် သဗ္ဗသိပ္ပံ၊ နိဋ္ဌိတံ၊ ကောဓံ၊ တေဒဂ္ဂံ ဟူသော သေးသေးတင် ပါငြိမ့်နှင့် တပ်စွမ်း၊ မှတ်ကျွမ်း၊ ချီးမွမ်း ဟူသော မသတ်စပ်အင်နှင့်လည်းကောင်း၊

‘မခြားရောပြေ၊ ညီတော်ထံဝယ်၊ စံစံပပ’

‘စကားထွက်သံ၊ ရောမပြေ သည်၊ ရှက်ရွံ့ဆုတ်ဆိုင်၊ ဆုတ်တိုင်းတည်း’
စသည်ဖြင့် ရောပြေမ်း ဟူသော မသတ် အသံကို ရှက်ရွံ့ ဟူသော သေးသေးတင် အသံနှင့် ဖက်လေသော်လည်း အသံတူသည်သာ များ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိုင်း အသံတူကောင်းသောအရာ ရှိသင့်လျက်လည်း တသတ်နှင့် ပသတ်၊ နသတ်နှင့် မသတ်၊ န သတ်နှင့် သေးသေးတင်တို့ကို ပညာရှိတို့ စပ်အင်မပြုကုန်။ မသတ်နှင့် သေးသေး တင်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း စပ်အင်ဖက်သော်လည်း မြန်မာမှုထင်ရာ အသံလိုက် လေသည်။

‘ကျွတ်ထတတန်၊ လောကီလွန်၍၊ မေဉ္ဇရေ’

ဟူသောစပ်အင်နှိုက် နသတ်နှင့် ညသတ် အသံမတူ ဖက်လေသည်ကား မေဉ္ဇ ဟူသည် နှိုက် စဝဂ်နှောင်းခြင်းကြောင့် စဝဂ္ဂန္တ ညသာ ဖြစ်သင့်သည်။ တဝဂ်နှောင်းခြင်း ကြောင့် တဝဂ္ဂန္တ န မဖြစ်သာခဲ့။ ခမ္မ ဟူသော ဒုတိယာ ကေဝစန ဝိတကျန္တပဒ်နေ အတိုင်း သေးသေးတင်ရာလျင်လည်း

‘ကျွတ်ထတတန်၊ လောကီလွန်၍’

ဟူသော နသတ်နှင့်မစပ်ရာခဲ။ ထိုကြောင့် နသတ်၊ ညသတ် အသံ မတူသော်လည်း နဝဂ္ဂနံ၊ ညဝဂ္ဂနံ ဟူသော ဝဂ္ဂန္တ အက္ခရာ တူကာမျှဖြင့် စပ်အင် ပြုလေသည် ယူ သင့်၏။

ဒုက္ခိ ဟူသည်နှိုက် ဋသံလျှင်းချိတ်သည်ကား ပါဌိမ္မိ မထင်။ သင်္ခါဒိ သဒ္ဓါ ဒုက္ခိဟောသည်ကို လိုက်အံ့ဟူလျှင် ပါဌိမ္မိ ကွာဝေးသည်။

ဒိဂုဏသဒ္ဓါ ဒုက္ခိဟော ပရိယာယ်မဟုတ်သော်လည်း ဒုက္ခိလက္ခဏာ အနက် ထင်သောကြောင့် ဒိဂုဏသဒ္ဓါကိုပင် လိုက်အံ့ဟူသော်လည်း ဒိက္ခိဒုပ္ပသော ရုပ် ထင်၍ ဒိက္ခိမဆို၊ ဒုက္ခိဆို ညည်မှာကား သင့်တော့အံ့။ ဂုဏသဒ္ဓါနှင့်အညီ ဂငယ် အက္ခရာ ဏကြီးသတ်လျက် ဒုက္ခိဟူ၍ သာ သင့်လေသောကြောင့် ပါဌိမ္မိ ဝေဟာရ ကွာဝေးသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ခဲ့၏။

အချို့ကား တစိုးတစိ အရိပ်အရောင်မျှကို ဖမ်းယူ၍ ပါဌိမ္မိ ဝေဟာရ အသံ ကွာဝေးလျက်ကို ကုဋသဒ္ဓါရှိသည်ဟူ၍ 'အထွဋ်' ကို ဋသံလျှင်းချိတ် သတ်သည်။ လေချသဒ္ဓါ ရှိသည်ဟူ၍ * 'ကျောက်အုဋ်'ကို ဋရင်ကောက်သတ်သည်။ သိဟသဒ္ဓါ ကို လိုက်၍ 'ချင်သော်' ကို ဟသတ်သည်။ မေဃသဒ္ဓါရှိ၏ ဟု 'မိုးဆုံး'ကို ဃကြီး သတ်သည်။ မာရသဒ္ဓါရှိ၏ ဟု 'မာရ်'ကို ရသတ်သည်။ ဤသို့စသော အရာတို့ကား ဝေဟာရအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အသံအားဖြင့်လည်းကောင်း မယုတ္တိ သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။ ဤကား ပါဌိမ္မိသတ်၏ ဟူသော်လည်း အသံဝေဟာရ တော် သင့်ရာသာ လိုက်အပ်သည်ကို အလျဉ်းကြိုက်၍ ရေးလိုက်သည်။

(ကုပ်)

၄၁၀။ ကဗျည်း တချောင်းငင် ပ သတ် ဝေဟာရများ

က အက္ခရာသက်သက် တချောင်းငင် တသတ်နှင့် အသံတူ ပ သတ်ကား
'ဖိနပ်ထီးကုပ်၊ လက်ဆုပ်ကိုင်သွား'
'အလှပေါင်းချုပ်၊ စာရင်းကုပ်ပိမ့်၊ တအုပ်တအုပ်'
'အရေတုန့်ရှုပ်၊ လည်ကုပ်ခက်ခါး'
'နေခြည်ကားအုပ်၊ ဝှုံးဝှုံးလုပ်သား၊ တင်းကုပ်တော်လျား'
စသည်ဖြင့် ထီးကုပ်၊ စာရင်းကုပ်သည်၊ လည်စိလည်ကုပ် ဆိုသောအရာထင်၏။

ထိုတိုင် 'ဖိနပ်ဒူးကုပ် ဟူ၍ အချို့ဆိုကုန်သည်ကား အသတ်လည်း မတော်၊ သဘောလည်း မလျော်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ အသတ်မတော်ဟန်ကား လက်ဆုပ် ဟူသည်

* အချို့က ဣဋ္ဌဏကို စွဲ၍ 'အုဋ်' ဟု အမြဲ ဋဝမ်းဘဲ သတ်သည်။ 'အုဋ်' သာ ဖြစ်သင့် ကောင်းသည်။ ယခု 'အုတ်' ဟု ရေးသည်။

နှိုက် လက်ဖြင့် ကိုင်ဆုပ်သည်ကို ပ သတ်၊ ဒုကုတ်ကား တ သတ်ဖြစ်ခဲ့၍ မတော်။ သဘောမလျော်ဟန်ကား “တစုံသက်န်း၊ ခါးပန်းသင်းပိုင်” ဟူသည်တွင် တစုံ သက်န်း ဟူသည်နှိုက် ကိုယ်ဝတ် * ဒုကုတ် အစုံကို ယူသင့်သောကြောင့် ဒုကုတ် ဝင်ပြီးသည်ကို ဖိနပ်ဒုကုတ်ဟူ၍ ဒုကုတ်ကို နှစ်ထပ်ကျ ဆိုစုမရှိလေသည်ကို လည်း ကောင်း၊ ဒုကုတ်ကို လက်ဖြင့်ကိုင်၍ မသွားတန်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက် ၍ သဘောမလျော်သည် ဖြစ်၏။ အချို့ကား ‘လက်သုပ်ကိုင်သွား’ ဟု ဆိုကုန်၏။ ဤနှိုက် ဓူတင်တိစိဝရိတ်နှိုက် မုခပဉ္စန ဟူသော လက်သုပ်ပါဝင်ဖွယ် မရှိသော ကြောင့် သဘောမလျော်ဖွယ် ရှိ၏။

ဤ ‘အရညကင်၊ ဓူတင်ရအောင်’ ချီသော ရတုနှိုက် အရညကင် ဓူတင်ရအောင် ဟူသော အဦးသော စကားမျှကိုသာ လိုက်၍ အရညကင်ဓူတင် တပါးမျှကိုသာ ရဖွယ်မရှိ။ ကုလလေးတာ ပြန်ငါးရာစသော စကားအစဉ်ဖြင့် အရညကင်ဓူတင် ရဟန် စကား ပြီးသည်။

‘တစုံသက်န်း၊ ခါးပန်းသင်းပိုင်’
စသော စကားအစဉ်ဖြင့် တိစိဝရိတ်ဓူတင် ပြီးသည်။
‘တတောထွက်လျှင်၊ တတောဝင်၍၊ တပင်ထွက်သွား၊ တပင်နား၏’
ဟူသဖြင့် ရုက္ခမူဇူတင် ပြီးသည်။

‘ကြယ်ကြီးနက္ခတ်၊ အခါမှတ်၍’
စသော စကားအစဉ်ဖြင့် ပိဏ္ဍပါတ်ဓူတင်ပြီး၏။ ယင်းသို့လျှင် လင်္ကာအားဖြင့်ပင် အရညကင်ဓူတင်မှတပါး အများရသင့်ဟန်ကိုလည်း ဆိုသည်။ အချုပ် စကားမှာ လည်း ဓူတင်အပြား သာမည တဆယ့်သုံးပါးသာမက အညံ့၊ အလတ်၊ အမြတ် ပြား၍ သုံးဆယ့်ကိုးပါးစင် ရဟန်ကို

‘ဓူတင်အမျိုး၊ သုံးဆယ့်ကိုးက၊ သန္ဓောသဘု၊ ဓမ္မကျင့်မှု’
ဟူ၍ အုပ်ပြန်သည်ကို ထောက်သဖြင့် အရညကင်ဓူတင် တပါးမျှကိုသာ ရအောင် ဟူ၍ ယူရဖွယ် မရှိသကဲ့သို့ ထင်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ဝိနည်း တိစိဝရိတ် မဟုတ်၊ ဓူတင်တိစိဝရိတ်ကို ယူရာသောကြောင့် လက်သုပ်ပဝါကို လိုအပ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

ဤနှိုက် ထီးကုပ် ဟူသည်၊ လည်ကုပ်၊ တင်းကုပ် ဟူသည်တို့ကား ကွေးကွေး ကုပ်ကုပ် ဟူသော အနက်ချည်းဖြစ်သင့်၏။ ခြေဖြင့်ကုပ်သည်၊ လက်ဖြင့်ကုပ်သည်၊ သိမ်းစွန့်ကုပ်သည် ဆိုသော အရာတို့လည်း ကွေးသည်၊ ကုပ်သည် ဟူသော အနက် လည်းကောင်း လျော်၏။ စာရင်းကုပ်သည် ဆိုသော အရာလည်း လက်ဖြင့်သာ ကုပ်၏သို့ ရေးခြစ်ခြင်းဖြစ်၍ သဘောနီးချင်း၏။ ဤသို့သော သဘောအရကို ထောက်၍ ကိုင်းကိုင်းကုပ်ကုပ် ဟူသည်နှိုက် ပ သတ်၊ ကြီးကြီးကုပ်ကုပ် အားထုတ်

* ယခု ‘ဒုကုန်’ ဟု ရေးသည်။

သည် ဆိုသော အရာနှိုက် တ သတ်ဟူ၍၊ ကြွင်းသော ဝေ ဟာရတ္ထိနှိုက်လည်း ယူကောင်း၏။

(ကျွတ်၊ ကြွတ်-ကြွတ်)

၄၁၁။ ကဗျည်း ယပင့် အရစ် တချောင်းငင် တ သတ် ပ သတ် ဝေ ဟာရဗျား

က အက္ခရာ ယပင့် တ သတ်ကား အမှောင်ကျွတ်ကျွတ်၊ မည်းမည်း ကျွတ် ကျွတ်၊ နက်ကျွတ်သည်၊ သစ်ပင်မည်ကျွတ်ပင်၊ ကျဉ်းကျဉ်းကျွတ်ကျွတ်၊ ဝှက် မည် ကျေးကျွတ်၊ သစ်ဆင်သစ်ကျွတ် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် အမှောင်ကျွတ်၊ မည်းကျွတ်၊ နက်ကျွတ်၊ ကျွတ်ပင်၊ ကျွတ် ဟူသည်တို့ကား သဘောတူသင့်၏။ မည်းခြင်း ဂုဏ်အထူးကို ထင်စေလိုသော အသံချည်း ဖြစ်၏။ အမှောင်ကျွတ် ဟူသည်ကို ဒေါသသည် မှောင်နှင့် အတူဖြစ်ဖက် နံတရားကိုလည်း မည်းကျွတ်စေသည်။ မည်းကျွတ်သော ဒေါသမူဝိတ်ပြု၍ ရုပ်လည်း မည်းကျွတ် သော အဆင်းရှိလေသည်ကို ထောက်၍၊ ‘မှောင်နှင့်ကျွတ်ကျွတ်၊ မှောင်ကျွတ် သည်’သာ ဆိုရမည်ကို အ အက္ခရာပါ ဆိုလေသည် ယူသင့်၏။ ဒေါသရှိလျှင် မျက် မှောင် မျက်ခုံး အမွေးအမှင် ကြွကြွချီချီ ရှိတတ်သဖြင့် ပကတိကာလထက် မျက် မှောင် နက်ကျွတ်သည်ကို ထောက်၍၊ ‘မျက်မှောင်ကျွတ်’ ဆိုရမည်ကို အမှောင် ကျွတ် ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။

သစ်ပင်ကို ကျွတ်ပင် ဟူသည်လည်း မည်းကျွတ်သော အဆင်း ထင်သည်ကိုပင် စွဲသင့်၏။ ကျဉ်းကျွတ် ဟူသည်နှိုက်ကား ကျဉ်းသည်ဟူသော စကားမျှသာ လိုရင်း။ ပြေပြစ်ရုံပတ်ကာမျှ ယူသင့်၏။ ကျေးကျွတ်၊ သစ်ကျွတ် ဟူသည်ကို အမည်မျှလည်း ယူသင့်၏။ ကြက်တော စသော ကျေးတို့ကဲ့သို့ မကြီး၊ သစ်ဆင် စသည်တို့ကဲ့သို့ မကြီး၊ ငယ်လှသော ကိုယ်ရှိ၍ ‘ကျေးကျွတ်၊ သစ်ကျွတ်’ဆိုသည် လည်း ယူသင့်၏။ နောက်ဖြစ်သော စာတို့နှိုက်

‘မည်းနက်မိုးကျုပ်၊ နေလမြုပ်လိမ့်’

ဟူ၍ ‘မည်းကျုပ်သည်’ကို ပသတ် စပ်သည်ကား ထုံးစံခိုင်သည်ကို ရှုသင့်၏။ ယပင့် ပသတ်ကား မထင်။

အရစ် တသတ်ကား

‘ရွှေကြွတ်ငွေကြွတ်၊ အဟုတ်ဖြင်မျှ’
‘ပြစ်မှားကြမ်းကြွတ်၊ အဟုတ်ခက်ထန်’

စသည်ဖြင့် ခွက်ကြွတ်၊ ကြမ်းကြွတ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

‘လည်ချောင်းကြုတ်ကြုတ်၊ သွေးသံထုတ်သား’
ဟူ၍လည်းကောင်း၊

‘ခံတွင်းကြုတ်ကြုတ်၊ တုတ်လချင်ဖွယ်’
ဟူ၍လည်းကောင်း၊

‘ငယ်ကျွန်အစုတ်၊ ဝမ်းကထုတ်လျှင်၊ ကြုတ်ကြုတ်မျိုသောက်’
ဟူ၍လည်းကောင်း ဘုံခန်းတွင် ကြုတ်ကြုတ် စပ်သောအရာ။

‘မြူလောက်ရေမျှ၊ မကြုတ်ရတည့်’
ဟူ၍ ဆင်ဖွဲ့တွင် မကြုတ်ရ ဆိုသော အရာတို့ကား ‘ရေကြိုက်သည်’ ဆိုသောအရာ
ပင် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှိုက်

‘သောက်ရေကြိုက်ကာ ကြိုက်ကာတည်း၊ တောင်လေစိုက်ကာ စိုက်
ကာတည်း၊ မုန့်ကြုပ်ကိုက်ကာ ကိုက်ကာတည်း’
ဟူ၍ ယခုကာလ ရေကြိုက်သည်၊ ကြိုက်ကြိုက်မျိုသည် ဆိုမိန့်ကြသောအတိုင်း
လုံးကြီးတင် တချောင်းငင် ကသတ် စသည်လည်း ထင်၏။ ထိုနှိုက် ယပင့်လည်း
အချို့ ရေးကုန်၏။

‘သမာသံတဒ္ဓါတ်၊ အာချာတ်ကြုတ်’
ဟူ၍လည်းကောင်း

‘သမာသံတဒ္ဓိက်၊ အာချာတ်ကြိုက်’
ဟူ၍လည်းကောင်း တချောင်းငင် တသတ်၊ လုံးကြီးတင် တချောင်းငင် ကသတ်
အသံ အပြားမဲ့ စပ်ဆိုသည်နှင့် တူသင့်၏။

‘ခေါင်းကင်နုတ်၊ ယုန်ရေဆုတ်သို့၊ ကြုတ်ကြုတ်မမြည်’
ဟူ၍ စပ်သောအရာကား မြည်သံ တကြုတ်ကြုတ် ဆိုလိုသော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။
ထိုနှိုက်ကား ဝမ်းတကြုတ်ကြုတ်၊ ဥိတကြုတ်ကြုတ် ဟူ၍ အလွတ် ပြောဆိုသော
အရာကဲ့သို့ တရုတ်ရုတ် မြည်သံကိုပင် ဝမ်းရုတ်သည်၊ ဝမ်းတကြုတ်ကြုတ်၊ ဥိတကြုတ်
ကြုတ် ဆိုသောအရာ ဖြစ်သင့်၏။

ကအက္ခရာ ရစ်၍ ပသတ်ကား

‘သစ်ရပ်လျှောက်ထုပ်၊ အကြုပ်အဆင့်’
စသည်ဖြင့် အဆင့်အကြုပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

‘ရွက်ဟုန်ကြွေကြုပ်၊ ချမင်းတုပ်သို့၊ စိတ်ချုပ်အာရုံ’
ဟူ၍ ကြွေကြုပ်ဆိုသော အရာကား အရေကြုပ်သည် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ‘ကွာ
ပြတ်သည်’ ဟူသော အနက် ယူသင့်၏။ ဤကား ယပင့် ရေးကုန်၏။

(ခုတ်၊ ခုပ်)

၄၁၂။ ချည်းသက်သက် တချောင်းငင်၊ တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

ခ အက္ခရာ တချောင်းငင် တသတ်ကား

‘ရွပ်ရွပ်ထိုးခုတ်၊ ကြက်ရဲးစုတ်သို့၊ အားထုတ်လှန်ကြိုးစားလေမင်း’
‘လွင်ပြင်ထွက်စုတ်၊ သိန်းနှယ်သုတ်လျက်၊ ထိုးခုတ်တွန်းယိုင်’
‘ပုံနည်းသွယ်ထုတ်၊ စက်မွန်ခုတ်သို့၊ ဝုတ်ဝုတ်လည်လည်’
‘သီတင်းဥပုတ်၊ ရွှေလျော်ခုတ်သည်၊ မယုတ်နိတုံ ရောက်သတည်း’

စသည်ဖြင့် ဖြတ်ခုတ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ ပသတ်ကား ‘မိုထလျှင်ခုပ်၊ ကျွန်ုပ်လိုက်လိမ့် မှန်ပြီတည်း’

‘ပြန်၍ လျှင်ခုပ်၊ တံမခြပ်သည်၊ ကျွန်ုပ် ပန်းမောလှချေ၏၊’
‘မြေတွင်လျှိုးငုပ်၊ ပြေးခုပ်လျှင်လျား’
‘ကြောက်ဝါကြောက်ရုပ်၊ စီးနင်းခုပ်၍၊ ကိုက်ဆုပ်သွေးသား’
‘တိုက်ဖက်ကိုက်ဆုပ်၊ ကျားသို့ခုပ်လျက်၊ လက်အုပ်မရ’
‘ကြားကြားကိုက်ဆုပ်၊ ခုပ်လျှင်းလေသော်’
‘သံပြီသံအုပ်၊ မြင်းမှင်ချုပ်လျက်၊ လက်ခုပ်တဖြောက်’
‘ဖက်သက်ဖက်အုပ်၊ ဝါးလက်ခုပ်ဖြင့်၊ ရေမြှုပ်ကြိမ်သီ’
‘သံသာစဉ်းဆုပ်၊ ဖွင့်ကအုပ်၊ လက်ခုပ်တီးခြိမ့်ခြိမ့်’

စသည်ဖြင့် လျှင်ခုပ်၊ ပြေးခုပ်၊ ကြောင်ခုပ်သည်၊ ကျားခုပ်သည်၊ လက်ခုပ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် လျှင်ခုပ်သည်ကား ရှေးဝေါဟာရ ‘လျှင်သည်’ ဟူသော အနက်မျှသာ ရသင့်၏။ ဖင်ဖင်ခုပ်ပြုသည်၊ အစားခုပ်သည်၊ အလုပ်ကြာသည် ဟူ၍၊ အလွတ် ပြောဆိုကုန်သော အရာတို့သည် ‘လျှင်သည်’ ဟူသော အနက်ချည်း ရသင့်၏။ ကြောင်ခုပ်သည်၊ ကျားခုပ်သည် ဆိုသောအရာကား ဓားဖြင့် ခုပ်သကဲ့သို့ မဟုတ်၊ ဓားဖြင့်ခုပ်သည်ကား ဓားသွားရင်၍၊ ရှုပြတ်စေခြင်းငှာ ခုပ်သည်၊ ကြောင်ကြား ခုပ်သည်ကား မရှုပြတ်သော်လည်း ဖမ်းမိကိုက်မိစေခြင်းငှာ လက်ဝါးဖြန့်၍၊ သိမ်း အုပ်သည်ကိုပင် ‘ခုပ်သည်’ ဆိုသောအရာဖြစ်၍၊ အကြောင်းကဲ့သင့်၏။

လက်ခုပ် ဟူသည်ကိုလည်း လက်ျာ လက်ဝဲး အစုံအုပ်သည်ဖြစ်၍၊ ‘လက်အုပ်’ ဆို သော အရာကိုပင် လက်ခုပ် ဆိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။

သစ်ပင်၏အမည် လက်ခုပ် ဟူသည်နှိုက်လည်း လက်အုပ်အစုံနှင့်တူသော အသီး၏ တင့်တယ်ဟန်တစိတ်ကို စူးဆိုသည်ဟူမူ သဘောတူ ဖြစ်၏။ လက်ခုပ်တဖောင်ဆို၏၊ လက်ခုပ်တီး၏၊ ဟူသော အရာတို့နှိုက်လည်း မကွဲကောင်းပြီ။ တလက်ခုပ်၊ တလက် ဖက် ဆိုသော အရာတို့လည်း ထင်သာပြီ။

ထိုသို့လျက်ကို 'ခေတ္တသရေ' ချီသည့် ရတုတွင်မူကား

'ပိန်ညင်းစည်းဆုပ်၊ ကျီးလက်ခုပ်နှင့်၊ တီးမှုတ်သာမော'
ဟူ၍ စာအချို့ရှိကုန်သည်။ ထိုနှိုက် ကြိုက်ပေသည်ကား

'ပိန်ညင်းစည်းဆုပ်၊ ကျီးလက်ခုပ်နှင့်၊ တီးရုပ်သာမော'
ဟူ၍ ရှိလိုမည် ထင်သည်။ ကျီးကား လက်ခုပ် တီးရှုပ် အသံဖြင့် သာမောစွာ
မြည်၏။ ဤသို့သော အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ယင်းသို့ အဓိပ္ပာယ်ရပါမူ ဟင်္သာကား အထူး
ရုပ်၊ ဝမ်းပဲးကား ညင်းမှုတ်ရုပ်၊ ပိန်ညင်းကား စည်းဆုပ်တီးရုပ်၊ ကျီးကား လက်ခုပ်
တီးရုပ် ဟူ၍ သဘောအားဖြင့် ညင်းဆုပ်ကိုင်၍ မတီးမှုတ် သော်လည်း တီးမှုတ်
သောအရုပ် အယောင် ပီပြင်သာယာစွာ မြည်၏။ ဟူသော အရသင့်ပါမည်။ တီး
မှုတ်သာမော ရှိချေလျှင် သဘောအားဖြင့် ညင်းစည်းဆုပ်ကိုင်၍ ငှက်တို့ပင် တီးမှုတ်
သကဲ့သို့လည်း ရှိ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ပျို့တို့နှင့်လည်း အသတ်မညီခဲ့ ရှိရာသောကြောင့်
'တီးရုပ်သာမော' ဟူ၍ ရှိသောစာ သင့်ဘိမည်။

(ချုတ်၊ ချပ်၊ ခြတ်၊ ခြပ်)

၄၁၃။ ခဗျည်း အပင့်၊ အရစ်၊ တချောင်းငင်၊ နသတ်၊ မသတ် ဝေါဟာရများ

ခ အက္ခရာ ယပင့် တသတ်ကား

'မြေတွင်ချုတ်ချုတ်၊ စဖက်တုတ်၍၊ ညှို့ဖြတ်ထစ်ထစ်'
'ရွှေချီနောက်ချုတ်၊ တို့ချုတ်ယံနား'

စသည်ဖြင့် ချုတ်ချုတ်ထိခိုက် ပေါက်ရောက်သည်ဆိုသော အရာထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ပသတ်ကား

'ခက်ညွန့်ကိုင်ဆုပ်၊ သိမ်သိမ်လှုပ်၍၊ ချုတ်ချုတ်အမျက်'
'မြေတွင်လျှိုးငုပ်၊ နာနာရုပ်ဖြင့်၊ ချုတ်ချုတ်မျက်ငြိုး'

စသည်ဖြင့် အမျက်ချုပ်ချုပ် ထွက်သည်၊ ချုပ်ချုပ်ပူသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ချုတ်ချုတ် ထိခိုက်သည် ဆိုသော အရာနှင့် ချစ်ချုတ်သည် ဆိုသော အရာ သဘောတူသင့်၏။ ချစ်သဖြင့် ချုတ်ချုတ် ထိသည်ကိုပင် ချစ်ချစ်ချုတ်ချုတ် ဆိုသော သဘော ဖြစ်သင့်၏။ ပသတ် ချုပ်ချုပ်ကား ပူခြင်းသတ္တိ ထင်သည်ကို 'ချုပ်ချုပ်' ဆိုလိုရင်း ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ အမျက်ဆိုး၊ အမျက်ရှိသူကို ပူစေတတ်ခြင်း သဘောတူယူ၍ အမျက်ထွက်သည်ကို 'အမျက်ချုပ်ချုပ်ထွက်သည်' ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သင့်၏။

ခ အက္ခရာ ရစ်၍ တသတ်ကား

'ရစ်ဝဲးရန်ခြတ်၊ ကြက်ရဲစုတ်သို့၊ မဟုတ်မရာ'

‘ရန်ရှာမခြတ်၊ ကိုယ်နှုတ်နှိမ်ချိုး’
‘ကြမ်းကြမ်းကြုတ်ကြုတ်၊ ခြတ်ခြတ်ခြယ်ခြယ်’
စသည်ဖြင့် * ခြတ်ခြယ်သည် ဆိုသော အရာထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ပသတ်ကား

- ‘စကားပိတ်ခြပ်၊ ချွန်းနှယ်အုပ်၍၊ နှာရှုပ်ထည့်သွင်း’
- ‘အာဏာစောင့်ခြပ်၊ ပိုက်ထုပ်တတ်လှ’
- ‘အခေါင်စိုးခြပ်၊ အုပ်စိမ့်သောကြောင့်’
- ‘တပ်တန်းဝိုက်ခြပ်၊ သိမ်းယူအုပ်သည်၊ တရုပ်မြို့မှာ’
- ‘အချာကွန်ချပ်၊ ချဉ်းကာအုပ်၍၊ ကျွန်ုပ်ချစ်ကြောက်’
- ‘ဇာတ်ပေါင်းပြီးခြပ်၊ စာကိုးအုပ်ဖြင့်၊ ထုပ်ထုပ်ပိုက်ပိုက်’
- ‘ရထားပေါင်းခြပ်၊ စကြာ ရုပ်နှိုက်၊ မလှုပ်မရှား’
- ‘ကြေညာပတ်ခြတ်၊ ကွန်ချာရုပ်သို့၊ တအုပ်တစည်း’
- ‘ဥပမာရှေးခြပ်၊ ချဉ်းကာအုပ်၍၊ ဗဟုဗွီဟီ’
- ‘နှယ်လျှော်ပခြတ်၊ အရုပ်ပြက်ပြက်’
- ‘ရတနာပခြပ်၊ မလှုပ်မရှား’
- ‘ရတနာပခြပ်၊ လက်ဆုပ်ကိုင်ပြီး’
- ‘ရိမိုင်းမိုးခြပ်၊ ရံကိုယ်လုပ်နှင့်၊ ကျွန်ုပ်ပြစ်တင်မလွတ်ဘူး’
- ‘ညရိမိုးခြပ်၊ ရောက်ရပ်မထင်’

စသည်ဖြင့် အုပ်ခြပ်သည်၊ ပခြပ်၊ မိုးခြပ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ခြပ်ခြယ်၏ ဟူသည်ကား ရန်လိုသဖြင့် ရန်စသွယ်သည်၊ ရန်စ ဂွယ်သည် ဟူသော အနက်တည်း။

အုပ်ခြပ်၏ ဟူသည်ကား အစမထွက်ရ သိမ်းဆည်းသည်ဟူသော အနက်တည်း။

ပခြပ် ဟူသည်လည်း ခြပ်ခြပ်အုပ်အုပ် သိုမှီးရာ ဖာငယ်၏ အမည် ဖြစ်၍ ‘ဖာခြပ်’ ဆိုလိုရင်းဖြစ်လျက် ပြေပြစ်စေခြင်းငှာ အသံနှောစပ် ထွေးလုံး၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည် ဟူသင့်၏။

မိုးခြပ်သည် ဆိုသော အရာနှိုက်လည်း အဇဇာကာသ အငြိအစွန်းမရှိ မဆုံးသော ကောင်းကင်ကို မျက်မြင်အားဖြင့် ကုန်းကုန်း ကွေးကွေး အုပ်မိုးလျက် တည်၏ သို့ ထင်မှတ်သည်ကို အစွဲပြု၍ ‘မိုး’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း။ ထို မိုးသည် ပတ်လည် အုပ်ခြပ်လျက် တည်၏ သို့ ထင်မှတ်သည်တွင် နေဝန်းသည် အစဉ် သဖြင့် နိမ့်ညွတ်၍ မြေသို့ဝင်၏ သို့၊ ကုန်းကုန်းကွေးကွေး ထင်သောမိုးသည် ခြပ်ထား၍

* ယခု ရန်ရှာ ‘ခြတ်ခြယ်၊ တန့်တား ‘ချုပ်ချယ်’ ဟု ရေးသည်။

ကွယ်ပျောက်လေသကဲ့သို့၊ နေဝန်းကို မိုးဖြင့် ခြုပ်အုပ်လတ္တံ့သည့် ကာလ နီးလတ်သည်ကို 'မိုးခြုပ်သည်' ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည် ယူသင့်၏။

'အခါမဟုတ်၊ မိုးချုပ်နေဝင်'
'မိုးသောက်မိုးချုတ်၊ တဖြုတ်မနေ'

ဟူ၍၊ စာအချို့ မိုးချုတ်ကို တ သတ် ရှိသည်။ ထိုနှင့် ညီအောင်ယူမှု ယခင်သို့သာ မိုး၏ အရင်းအခြေသို့ နေဝန်း ချုတ်ချုတ် ထိရောက်လတ္တံ့သည့်ကာလ နီးသည်ကို 'မိုးချုတ်သည်' ဆိုသည် ယူသင့်၏။

စာတချို့ကား

'မိုးသောက်မိုးချုပ်၊ တန်ရှုပ်မနေ'
'အခါတက်စုပ်၊ မိုးချုပ်နေဝင်'

ဟူ၍၊ ပ သတ် အညီ ရှိကုန်၏။ ပ သတ် အရှိ များ၍၊ များရာ ညီစေခြင်းငှာ မပြင်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

(၄၀၇။ ၄၀၈)

၄၀၇။ ငမည်း တချောင်းငင်၊ တ သတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

င အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား

'လူတွင်လူယုတ်၊ သစ်ငုတ်လည်းကောင်း'
'ငြောင့်ဆူးသစ်ငုတ်၊ ခလုတ်တံသင်း'

စသည်ဖြင့် သစ်ငုတ်၊ အစ အငုတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ပ သတ်ကား

'ရေတွင်စုပ်စုပ်၊ နက်ရာငုပ်လည်း၊ လွှတ်ရှုပ်မထင်'
'မြေတွင်လျှိုးငုပ်၊ ပြေးစုပ်လျင်လျား'
'မြေတွင်လျှိုးငုပ်၊ နာနာရှုပ်ဖြင့်၊ ချုပ်ချုပ်မျက်ငြို'

စသည်ဖြင့် ပေါ်သည်၊ ငုပ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

(၄၀၉။ ၄၁၀)

၄၀၉။ ငမည်း တချောင်းငင် တ သတ်၊ ပ သတ် ဝေါဟာရများ

စ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား

'ဆင်းသက်စုတ်စုတ်၊ ပြေးအားထုတ်မှု၊ ဂါဂုတ်တိုင်အောင်'

* ယခု 'မိုးချုပ်' ရေးသည်။

‘ရတနာအစုတ်၊ ကုန်အောင်ထုတ်၍၊ သမုဒ္ဒဇာ’
 ‘ကြိုင်သည်အစုတ်၊ နှိပ်ရုတ်ကို၊ ရွှေကြွတ်ရွှေလှော်’
 ‘နိပင်အမြိတ္တစုတ်၊ အဟုတ်ပွန်ကျော်’
 ‘ပြင်းထန်ခတ်ပုတ်၊ ရေသားစုတ်လျက်၊ လှီးခတ်လည်ချောင်း’
 ‘မင့်မဆတ်၊ ရုံးအားထုတ်လျက်၊ စုတ်စုတ်တွင်တွင်’
 ‘လှိုင်ပြင်ထုတ်စုတ်၊ သိန်းနယ်သုတ်လျက်၊ ထိုးစုတ်ဘုန်းယိုင်’
 ‘ရွတ်ရွတ်ထိုးသုတ်၊ ကြက်ရုံးစုတ်သို့၊ အားထုတ်လွန်ကြီးစားလေမင်း’

စသည်ဖြင့် စုတ်စုတ် ရက်ရက် ပြုမူသည်။ အပေါင်းအစုတ်၊ အမြိတ္တစုတ်၊ ပြတ်စုတ် သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

စုတ်ခေါ်သည်၊ အမွှေးစုတ်စုတ်၊ ကြံစုတ်သည်ဆိုသောအရာတို့လည်း တ သတ် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ပ သတ်ကား

‘မွန်းနှစ်စုတ်စုတ်၊ ကိုယ်လုံးမြုပ်ချိမ့်၊ ကျွန်ုပ်မလွတ်ပချေပြီ’
 ‘ရေတွင်စုပ်စုပ်၊ နက်ရာဝပ်လည်း၊ လွတ်ရုပ်မထင်’
 ‘တွင်းလေစုပ်စုပ်၊ အောက်ထက်ခြုပ်သော်၊ တုန်လှုပ်မရှိ’
 ‘အများဝန်းခြုပ်၊ မင်းကိုအုပ်၍၊ မြစ်စုပ်မင်းကျွန်’

စသည်ဖြင့် စုပ်စုပ် မြုပ်သည်၊ မြစ်စုပ် မင်းကျွန် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

မန္တန် စုပ်သည် ဆိုသော အရာလည်း ပသတ် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ထိုတွင် စုတ်ခေါ်သည်၊ စိုက်ခေါ်သည်ဟူ၍၊ အသံမျှကွဲစေ၍၊ တဒ္ဒုတ်၊ ကြွတ်ပုဒ် ဆိုတဲ့ တဒ္ဒါက်ကြိုက် ပိုက်ဆိုတဲ့၊ ဝုတ်လည်း ဆိုတဲ့၊ ဝိုက်လည်း ဆိုတဲ့၊ သဘော မပြား အသံပြား ဆိုသည် နှင့် တူဖွယ် ထင်၍၊ ကြံစသည်တို့ကို ခံတွင်းဖြင့် စုတ်၏ ဟူသည်ကား ‘သောက်တုတ်’ ဟူသည်နှင့် သဘော တူသင့်၏။ စပ်အင် ခိုင်သည်ကို ရှုရာ၏။

မန္တန်စုပ် သည်ကိုကား ဇပုနသဒ္ဒါ ထင်သောကြောင့် ပါဠိနှင့် အညီ ဇကွဲ ပ သတ် သော်လည်း ရေးသင့်၏။ လုံးကြီးတင် ပသတ် ဆိုမိန့်သည်လည်း ထင်၏။ ဇပုနသဒ္ဒါ၏ အနက်ကား ဆိုခြင်းအနက် ဖြစ်၏။ မန္တန် အက္ခရာဖြင့် ဆိုသည်ပင် ဖြစ်၏။ ပုတီးစိပ်၏ ဟူသည်လည်း နည်းတူ။ ဇပုနသဒ္ဒါ၏ အနက်၊ အလုံးအက္ခရာ ရေး ဂုဏ်တော် စသည်တို့ကို မှတ်၍၊ ဆိုသည် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ စပ်အင်ခိုင် သည်ကိုလည်း ရှုသင့်စွ။

(ဆုတ်၊ ဆုပ်)

၄၁၆။ ဆဗျည်း တချောင်းငင် တ သတ်၊ ပ သတ် ဝေါဟာရများ

ဆ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား

‘ခေါင်းကင်နှုတ်၊ ယုန်ရေဆုတ်သို့၊ ကျွတ်ကျွတ်မမည်’
‘မင်္ဂမဆုတ်၊ စုတ်စုတ်ထိုးသွား’
‘ပြိုင်လည်းမဆုတ်၊ ထိုးဆုတ်မရွံ’
‘မနှစ်မဆုတ်၊ မယုတ်မညံ့’
‘ဤလဆန်းဆုတ်၊ ဥပုသီပဝါရဏာ’

စသည်ဖြင့် ဆုတ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ ပ သတ် ကား

‘ချိုကြွကိုင်ဆုပ်၊ ဖမ်းလရုပ်ဖြင့်၊ လျှိုးငုပ်ပြေးရှူး’
‘ခက်ညွန့်ကိုင်ဆုပ်၊ သိမ့်သိမ့်လှုပ်ရွှံ’
‘နုသည်မျက်ဆုပ်၊ ကိုင်လှုပ်လက်စွဲ’
‘ဆရာလက်ဆုပ်၊ မှန်ထုပ်ရွှံ့ဝှက်’
‘နာပျော်စရုပ်၊ ရိပ်ခြည်မြုပ်ရွှံ့၊ စက်ဆုပ်ဖုံးခွာ’

စသည်ဖြင့် ကိုင်ဆုပ်သည်၊ စက်ဆုပ်သည်၊ လင်းခွင်းစည်းဆုပ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

(တုတ်-တုပ်၊ ဝှုတ်-ဝှက်-ဒုက်)

၄၁၇။ တဗျည်း တချောင်းငင် တ သတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

တ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား

‘နှိုင်းလေမှန်တုတ်၊ ရှည်ကိုတုတ်လော့’
‘သေရက်သောက်တုတ်၊ မမှန်နှုတ်နှင့်၊ မဟုတ်မရာ’
‘ဆစ်မျက်ကြိုးတုတ်၊ ပါငြိခလုတ်ဖြင့်၊ ကုတ်ကုတ်ကော်ကော်’
‘မြေတွင်ချွတ်ချွတ်၊ တဖက်တုတ်ရွှံ့၊ ညှိဖြုတ်ထစ်ထစ်’

စသည်ဖြင့် ယှဉ်တုတ်သည်၊ သောက်တုတ်သည်၊ ကြိုးတုတ်သည် ဆိုသော အရာတို့ နှိုက် ထင်၏။

ကြိုးဖြင့်တုတ်သည်၊ တုတ်လှံကန်၊ ငှက်အမည် * တီးတုတ်၊ တုတ်တိုင်စိုက်သည်၊ တုတ်ခတ်သည်၊ ဖွဲ့ဖွဲ့တုတ်တုတ်၊ ပိုးလောက်တုတ်၊ လွှားကာကတုတ်၊ တုတ်တုတ်

* ယခု ‘ဒီးဒုတ်’ဟု ရေးသည်။

စီသည်။ အသံတုတ်တုတ်မြည်သည်။ * ပုစွန်တုတ် ဆိုသော အရာတို့နှိုက်လည်း တသတ်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ အစေ့အစုံ စပ်အင်ကို ရှုရာ၏။ ထိုတွင် အချို့ကား ရှေးဝေဟာရ မဟုတ်။ နှောင်းမှဖြစ်သော ဝေဟာရဖြစ်ခဲ့က စာဟောင်းတော့ခဲ့အံ့သည်။ အရလက္ခဏာကိုသာ နှလုံးသွင်းရာအံ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်လင့်။

ထိုနှင့် အသံတူ ပ သတ်ကား

** 'ကြက်ငှက်ယုန်တုပ်၊ ခါထုပ်ပွေးဖွတ်'
'ဖွဲ့သည်ပေါင်းတုပ်၊ အရုပ်ဆန်းထူး'
'ကြည်လင်ကျွန်ုပ်၊ ပုဆစ်တုပ်လျက်၊ လက်အုပ်ဖြူထွား'
'စီးစီးကိုင်ဆုပ်၊ လက်တုပ်ငင်ရှား'
'ချဲ့ချဲ့တုန်လှုပ်၊ ကင်းလျှင်တုပ်သို့'
'ရွက်ဟုန်ကြွေကျပ်၊ ချမင်းတုပ်သို့၊ စိတ်ချုပ်အာရုံ'

စသည်ဖြင့် ယုန်တုပ်၊ ပေါင်းတုပ်၊ ပုဆစ်တုပ်သည်၊ လက်ဖြင့်တုပ်သည်၊ ကင်းတုပ်သည်၊ မင်းတုပ်ချသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ မှန်တုပ်ချသည်၊ ပျားတုပ်သည်၊ တုပ်ကွေး၊ တုပ်ပျပ်သည် ဆိုသောအရာတို့လည်း ပ သတ်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ဤနှိုက်လည်း စပ်အင်ခိုင်ရာ ရှုလေ။

ထိုတွင် အရလက္ခဏာ ဆင်ခြင်ဖွယ်ကို အရိပ်မျှဆိုအံ့။ ပုစွန်တုတ်ကို ကြီးတတ်သကဲ့သို့ ကွေးညွတ်အသွင် ရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကြီးဖြင့်တုတ်၏ သို့ အသွင်ရှိသည် ဟူ၍ လည်းကောင်း ပုစွန်ဆိတ်နှင့် အသွယ်တူသည်တွင် ဖွဲ့ဖွဲ့တုတ်တုတ်ရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း တသတ်အရ လက္ခဏာကို တင်လေသင့်၏။

တုပ်ကွေးသည် ဟူသော အနက်ယူမှုကား ပ သတ်ကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း တုပ်ကွေး၊ တုပ်ပျပ်သည် ဟူသော အနက်သည် ရှိသော်လည်း နှလုံးရှိ၍ ညွှန်ပျပ်သော အရာနှိုက်သာ ထင်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ လက္ခဏာ အနည်းမျှသာ ထင်သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်၍ တသတ်ရဖွယ် ထင်၏။

တုတ်လုံကန် ဆိုသော အရာနှိုက်လည်း 'လုံကန်' ဟူသည်ကား အောက်နှိုက်ဆိုခဲ့သည်နှင့်အညီ လုံ၏ အရိုးအထံမျှ၊ နွားကျွေးစသည်တို့ကို နှင်ခြောက်ရုံမျှ နှံ့ပါးငယ်လျသည်။ ထိုထက်သာလွန်၍ ရန်သူတို့ နှိပ်နင်းခြင်းငှာ ဖွဲ့ဖွဲ့တုတ်တုတ် ရှိသော အသွင်ကိုစူး၍ တုတ်လုံကန် ဆိုသည်ယူမူ ဖွဲ့တုတ်သည်ဟူသော အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ငှက်အမည် တီးတုတ်၊ မြည်သံတုတ်တုတ်၊ တုတ်တုတ်စီးသည် ဆိုသော အရာတို့ကား ခေါ်ဝေါ်ကာမျှ ဖြစ်၍ တသတ်သည် ဟူသင့်၏။

* ယခု 'ပုစွန်တုပ်'ဟု ရေးသည်။
** သံဝရပျို့၌ 'ကြက်ငှက်ယုန်တုပ်၊ ခါထုတ်ပွေးဖွတ်'ဟု တသတ် ရှိနေသည်။

ပိုးလောက်တုတ် ဟူသည်ကို သတ္တဝါတို့၏ အသွေးအသားကို သောက်တုတ် တတ်သည်ဟု အနက်ယူမှု ရဖွယ်ထင်၏။

လွှားကာကတုတ် ဟူသည်ကိုကား ကာရံအပ်သော တုတ်လှံကန်၊ ကာရံအပ်သော တုတ်တိုင်သဖွယ်ဖြစ်၍ 'ကာတုတ်' ဆိုလိုရင်းယူမှု ရဖွယ်ထင်၏။

တုတ်တိုင် ဟူသည်ကိုကား မပြုမလန်စေခြင်းငှာ ကြီးဖြင့် ခြည်နှောင်တုတ်တွဲ သကဲ့သို့ စိုက်မြှုပ်သည်ဟူသော အနက်ယူမှု ရဖွယ်ထင်၏။ ပညတ်မျှ ခေါ်ဝေါ်ကာ မျှသော အရာချည်းဆိုလည်း သင့်ရာတော့သည်။

ပ သတ်နှိုက်လည်း နည်းတူစပ်အင်ကို လည်းကောင်း၊ အရကို လည်းကောင်း ဆင်ခြင်။

‘တြိကတုတ်၊ ငရုပ်ချင်းဖီး’
‘ငါးရာအစ်တုတ်၊ ကောင်းယုတ်ပေဒင်’

စသည်ဖြင့် တြိကတုတ်၊ အစ်တုတ်၊ ပဏ္ဍုတ် ဆိုသော အရာတို့ကား မြန်မာဘာသာ မူလမဟုတ်။ တြိကဋ္ဌ၊ က၊ ဒုက၊ ပဏ္ဍက ဟူသော ပါဠိမှီနှင့် အညီ တြိကဋ္ဌ၊ ဟူ၍ ဋ္ဌသံလျှင်းချိတ် တချောင်းငင် ကသတ်၊ အစ်ဒုက် ဟူ၍ ဒဒွေးငယ် တချောင်း ငင် ကသတ်၊ ပဏ္ဍုက်ဟူ၍ ဏကြီးခုရင်ကောက်ဆွဲ တချောင်းငင် ကသတ် ရေး လိုရင်း ဖြစ်၏။

(ထုတ်၊ ထုပ်)

၄၁၈။ ထဗျည်း တချောင်းငင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

ထ အက္ခရာ တချောင်းငင် တသတ်ကား

‘မြေတွင်ဖုတ်ဖုတ်၊ သည်းစွာပုတ်သော်၊ ထုတ်ထုတ်ကြောခြင်’
‘အားအန်လည်းထုတ်၊ ဥပုသ်ဆောက်တည်’
‘ဥစ္စာဖော်ထုတ်၊ နုတ်၏ အသွင်’
‘သိ၍ ထုတ်သို့၊ မယုတ်မလွန်’

စသည်ဖြင့် ထုတ်ထုတ်ပြတ်သည်၊ ပြင်သို့ထုတ်၊ ထန်းထုတ်၊ ချောက်ထုတ်ခြင်း ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ ပသတ်ကား

‘ရိက္ခာမထုပ်၊ လက်ဆုပ်မရှိ’
‘ကရားပိုက်ထုပ်၊ ရေသနပ်ဖြင့်၊ ရုပ်ရုပ်လိုက်လျော့’
‘အမြီးသိမ်းထုပ်၊ လောဘရုပ်ရှင်၊ ကျွန်ုပ်သော်ကား’

‘တသီးဦးထုပ်၊ တရုပ်မြင်းက’
‘သစ်ရပ်လျှောက်ထုပ်၊ အကြပ်အဆင့်’

စသည်ဖြင့် ပိုက်ထုပ်သည်၊ ပဝါစသည်ဖြင့် ထုပ်သည်၊ ဦးပေါင်း ဦးထုပ်၊ လျှောက်ထုပ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် တသတ်ကား အတွင်းမှ လွင်သို့ထုတ်သည်။ ပသတ်ကား ပြင်မှ အတွင်းသွင်းသည်လျှင် အထူး။

ဦးထုပ် ဟူသည်လည်း ခေါင်းဦးကို အတွင်းထား၍ စုပ်သည် တပ်သည်ပင်။ လျှောက်ထုပ် ဟူသည်လည်း လျှောက်၏ အောက်နှိုက် ခံသွင်း၍ အတွင်း ထားသည်ပင်။ ဤသို့သော သဘောရင်း ကွဲဟန်ထင်၏။

((နှုတ်၊ နှပ်၊ နှုတ်))

၄၁၉။ နမည်း တချောင်းငင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

န အက္ခရာ တချောင်းငင် တသတ်ကား

‘ကောက်စိုက်ပျိုးနှုတ်၊ ခြံထုတ်ကျွေးနှား’
‘ငါ့အားသတ်ပုတ်၊ အညီနှုတ်လည်း၊ ကြမ်းကြုတ်အမျက်’
‘အယူအနုတ်၊ အကုတ်အကျဉ်း’
‘မကြာငင်ထုတ်၊ ခြည်စနုတ်သို့၊ မကုတ်မကော်’

စသည်ဖြင့် ထုတ်နှုတ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ ပသတ်ကား

‘ဆန်ကွဲမို့နှပ်၊ ဖွဲးတဆုပ်မျှ၊ ရရုပ်မထင်’
‘မောက်တော်ကျွန်ုပ်၊ ချဉ်းခြပ်စကား’
‘ဆံတော်ရေသနပ်၊ သိမြုပ်အစုံ’

စသည်ဖြင့် ဖွဲးဖွဲးနှပ်နှပ်၊ ကျွန်ုပ်၊ ရေသနပ် စသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် နုတ် ဟူသော တသတ်ကား ထုတ်ယူခြင်းအနက်။ နှပ် ဟူသော ပသတ်ကား သေးဖွဲးငယ်လျှင်ခြင်း အနက်။ ဤသို့ထူး၏။ ကျွန်ုပ်ဟူသည်ကို ကြီးမားသော ကျွန်မျှမဟုတ်၊ ငယ်လျှင်သော ကျွန်ဟူ၍ အလွန် နှိမ့်ချကြိုင်ခြင်း အနက် ယူသင့်၏။

ရေသနပ် ဟူသည်မှာလည်း အဝတ်အထည် မကြီးမမြတ် ငယ်လျှင်သဖြင့် ရေချိုးအခံမျှသာ ဖြစ်ထိုက်၍ ရေသနပ် ဆိုသည်ယူမှု သေးဖွဲးငယ်လျှင်ခြင်း အနက်လည်း ကောင်း ဖြစ်၏။

န အက္ခရာ ဟဆွဲ တချောင်းငင် တသတ်ကား

‘နှလုံးနှင့်နှုတ်၊ တံသုတ်ငင်နည်း’
‘ပန်းဖုံးဖိနှုတ်၊ ဟူးဟူးမှတ်သို့၊ သုတ်သုတ်ညင်းညင်း’
‘ဥစ္စာဖော်ထုတ်၊ နှုတ်၏ အသွင်’

စသည်ဖြင့် နှုတ်ခမ်း၊ နှုတ်သီး၊ နှုတ်လျှာ၊ ကိုယ်နှုတ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက်
နှုတ်ယူစေသည် ဟူသော ကာရိုက်အနက်ကို နှုတ်သည်ဟူ၍ ဟဆွဲတသတ် ဆိုမိန့်
ကုန်သည်ကား စာပေမတွေ့။ ထိုနှင့်အသံတူ ဟဆွဲ တချောင်းငင် ပသတ်ကား
မထင်။

(ပုတ်၊ ပုသိ၊ ပုဒ်၊ ပုပ်၊ ပြုတ်၊ ပြုပ်)

၄၂၀။ ကဗျည်းသက်သက် အရစ်တချောင်းငင် တသတ်၊ ပသတ် ဝေါဟာရများ

ပ အက္ခရာ တချောင်းငင် တသတ်ကား

‘ငါအားသတ်ပုတ်၊ အဦနှုတ်လည်း၊ ကြမ်းကြုတ်အမျက်’
‘ပြင်းထန်ခတ်ပုတ်၊ ရေသားစုတ်လျက်၊ လှီးခတ်လည်ချောင်း’
‘အသတ်အပုတ်၊ အဟုတ်မောင်းမဲး’
‘သီတင်းဥပုသ်၊ အားအန်ထုတ်၍၊ လောကုတ္တရာ’

စသည်ဖြင့် ခတ်ပုတ်သည်၊ ဥပုသ် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ငှက်၏အမည် * ပုတ်၊ တင်းပုတ်၊ သင်ပုတ်၊ ** ကင်ပုတ် ဆိုသော အရာတို့
လည်း တသတ်လည်းကောင်း ယူသင့်၏။

ထိုတွင် ဥပုတ် ဟူသည်ကို ဥပေါသထဟု ပါဠိမီထင်၍၊ ပါဠိနှင့်အညီ သသတ်
လိုရင်း ဖြစ်၏။

တင်းပုတ် ဟူသည်ကို လေးလေးလံလံ ချီကြ၍၊ တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ခတ်ပုတ်
အပ်သော အသုံးအဆောင်ဖြစ်သည်ဟူ၍၊ အနက်ကြံသော် ရပွယ်ထင်၏။

ငှက်အမည်ပုတ်၊ ကင်ပုတ် ဟူသည်တို့ကား အမည်မျှဖြစ်၍၊ တသတ်သည် ယူရ
အံ့သို့ရှိ၏။

သင်ပုတ် ဟူသည်ကို သံပူဇသဒ္ဒါ ဟူ၍၊ မှန်စီ ဆရာတော် အမိန့်ရှိသည်ကား
သဘောလျော်သည်ကို ထောက်၍ သာ မိန့်တော်မူသကဲ့သို့ ရှိ၏။ သံပူဇ သဒ္ဒါနှိုက်
အနက်ကား ‘ကောင်းသောပူဇော်ခြင်း၊ ကောင်းစွာ ပူဇော်အပ်သော အလှဝတ္ထု’

* ယခု ‘ဘုတ်’ဟု ရေးသည်။
** ယခု ‘ခင်ပုပ်’ဟု ရေးသည်။

ဟူလို၏။ ထိုအနက်သည် ဘုရားသခင်အား ရည်သော အရာဖြစ်၍ သဘောကား
လျော်၏။ သင်ပုတ်ဟော သံပူဇသဒ္ဓါဟူ၍ မတွေ့စလှည့်။ အစပ်ကား

‘ထမင်းသင်ပုတ်၊ လက်သုတ်ပဝါ’

ဟူ၍ ဘုံခန်းတွင် စပ်၏။ ထိုပျိုလင်္ကာ လက်သုတ်ပဝါကို တသတ်အစပ်နှင့် ထင်
သောကြောင့် သင်ပုတ်လည်း တသတ် ဆိုသင့်၏။ ယင်းသို့မူလည်း မွန်စီဆရာတော်
အမိန့်ရှိတိုင်း သံပူဇသဒ္ဓါနှင့် ညီဖွယ်ထင်၏။ ဆင်ခြင်သင့်။

ထိုနှင့် အသံတူ ပသတ်သား

‘တလ္လညီပုပ်၊ ထုပ်သည်ဖက်လျှင်’

‘ညစ်ညူးတိမ်ပုပ်၊ အုပ်သည်လက်’

‘အံ့နည်းပုပ်ပုပ်၊ အမြှုပ်သိသိ’

စသည်ဖြင့် ပုပ်နံ့သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပုဒ်ပါဠိ ဆိုသော အရာ၊
အပုတ်အကန် ဆိုသော အရာတို့ကား ပဒ ဟူသော ပါဠိမှို ထင်သဖြင့် မာဂဓ
ဘာသာ မူလ ဖြစ်၏။ ပျို့ဆရာတို့ကား ပုတ်ဟူ၍ တချောင်းငင်တသတ် စပ်ဆို
သည် နည်းအံ့။

‘သံသကရိုက်၊ ပိုက်၏ ဖွင့်နည်း’

ဟူ၍ လည်းစောင်း၊

‘ခြောက်သောင်းတိုက်တိုက်၊ ခန်းသည်ပိုက်ကို၊ ရပ်ကြိုက်သင်ကူး’

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လုံးကြီးတင် တချောင်းငင် ကသတ် စပ်သည်သာ ထင်၏။
ထိုနှင့်လျော်စွာ ‘သမာသံတဒ္ဓါက်၊ အာချာတ်ကြိုက်ဟု၊ လေးပိုက်ဝါစက’ ဟူသည်
နှိုက်လည်း လုံးကြီးတင် တချောင်းငင် ကသတ်အသံ ဖတ်ရဖွယ် ထင်၏။ အပုတ်
အကန် ဟူသည်နှိုက်လည်း အပိုက်အကန်၊ ပိုက်မကန်သည်၊ ပိုက်သည်ဟူသော ဆိုမိန့်
ခြင်းလည်း ထင်၏။ ထို ပိုက်၏၊ ပုတ်၏ ဟူသည်လည်း ရအပ်သော အနက်ရှိသော၊
အနက်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော တခုသောသဒ္ဓါ၏ အဆုံးနှိုက် ဝိဘတ်အုပ်၍ တပုတ်
နှင့်တပုတ် မယှက် မနှောရ ခြားနားပိုင်းဖြတ်သကဲ့သို့ ပုဒ်ဖြတ်အသံနှိုက်လည်းကောင်း၊
ဝါကျဖြတ်ဆုနှိုက်လည်းကောင်း၊ အရေးအတန်ဖြတ်ကန်သည်ကို ‘ပုတ်သည်၊ ပိုက်
သည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ယူသင့်သောကြောင့် ပဒသဒ္ဓါ၏ အနက်လျော်
သည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဖြတ်ကန် သိမ်းပိုက်သည် ဟူ၍ မြန်မာမှု သက်သက်
လည်း ယူသင့်၏။

ပ အက္ခရာ ရစ်လျက် တချောင်းငင် တသတ်ကား

‘ထမင်းချက်ပြုတ်၊ ငရုတ်ချင်းဆား’

‘ဖွပ်ထောင်းချက်ပြုတ်၊ နှုတ်မည့်လျှင်’

‘လုံ့လအားထုတ်၊ မီးကိုမှုတ်သော်၊ ချက်ပြုတ်ကိစ္စ’

‘နန်းမှသက်ဆုတ်၊ စံပိုင်းပြုတ်သည်၊ အဟုတ်တည့်ပြည်ရေးခုနယ်မြေး’

စသည်ဖြင့် ချက်ပြုတ်သည်။ အတည်းအကွပြုတ်သည်။ ကျွတ်ပြေသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ အသံပြုတ်ပြုတ်လည်း တသတ်လည်းကောင်းတည်း။

ထိုနှင့် အသံတူ ပသတ်ကား

‘အရေတူနှံ့ရှုပ်၊ ဖားပြုတ်ကိုယ်နှယ်’

‘သခွားငပြုပ်၊ မျောက်လုပ်မှက်ခြေ’

စသည်ဖြင့် ဖားပြုတ်၊ သခွားငပြုပ် ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။ ထိုနှိုက် မချော မနှုတ်၊ ပြုတ်ပြုတ်ရှုပ်ရှုပ် ရှိသည်ဟူသော အနက်တူ၏။

(ဖိုတ်၊ ဘုတ်၊ ဖြိုတ်၊ ဖြိုဝ်)

၄၂၁။ ဖဗျည်း သက်သက် အရစ် တချောင်းငင် တသတ်ပသတ် ဝေါဟာရများ

ဖ အက္ခရာ တချောင်းငင် တသတ်ကား

‘မြေတွင်ဖုတ်ဖုတ်၊ သည်းစွာပုတ်သော်၊ ထုတ်ထုတ်ကြောခြင်’

‘အကင်အဖုတ်၊ အပြုတ်နေလုပ်’

‘ဆံစွန်းမယုတ်၊ သုခာဖုတ်သို့၊ တလုတ်အမှန်’

စသည်ဖြင့် မြည်သံဖုတ်ဖုတ်၊ အကင်အဖုတ် * သုခာဖုတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

မြေမှန် စသည်ကို ‘ဖုန်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ဖုတ်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသော အရာလည်း တသတ်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ပဉ္စဘုတ်၊ မဟာဘုတ် ဟူသည်ကား ပဉ္စဘူတ၊ မဟာဘူတ ဟူသော ပါဠိမှီ ဝေါဟာရတည်း။

သုခာဘုတ် ဟူသည်လည်း သုခာဘောဇန ဟူသော ပါဠိနှိုက် ဘုစ ဟူသောပါဠိ နေရင်းသို့ လိုက်၍ ဇက္ခံသတ်လိုရင်း ဖြစ်၏။ မြေမှန် စသည်ကို

‘မရွာပဇ္ဇန်၊ လေတိဟုန်၍၊ ဖုန်ဖုန်မြှူဆောင်’

‘နှုတ်လျှာမဖုန်၊ ပါလျှင်းကုန်’

‘နှုတ်ခွန်းဖုန်ဖုန်၊ မအုန်မထက်’

‘မတင်မဖုန်၊ အကျွန်ဂုဏ်ကြောင့်၊ သည်းဟုန်ပီတိ’

စသည်ဖြင့် ဖုန်မြှူကိုဆောင်သည်၊ နှုတ်ခွန်းဖုန်သည်၊ မတင်မဖုန် စသည်ဖြင့် ‘ဖုန်’ ဟူ သော အဆိုအမိန့်သာ စာပေထင်သည်။ ‘ဖုတ်’ ဟူသော အဆို အမိန့် နည်းရာသော

ကြောင့် နောက် ဝေါဟာရ ဖြစ်အံ့သို့ ရှိ၏။ တစ္ဆေမြေဘုတ်၊ ဘုတ်ပြိတ္တာ ဟူသည် ကား သတ္တဝါဟော ဘူကသဒ္ဓါကိုမှီ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သင့်၏။ ထိုနှင့် အသံတူ

ပ သတ်ကား မထင်။

* ယခု ‘သုခာဘုတ်’ ဟု ရေးသည်။

၆ အက္ခရာ ရစ်၍ တ သတ်ကား

‘မကြာချက်ဖြုတ်၊ မှိုသို့နုတ်လျက်၊ အဟုတ်ကြောင်းလျား’

‘သို့သာမဟုတ်၊ ပြီးဖြုတ်ရံခါ’

‘သစ္စာမဖြုတ်၊ လိုတော်နှုတ်ကား၊ အဟုတ်သုံးစွဲ’

‘ပြစ်မှားကြမ်းကြုတ်၊ ခင်ပွန်းဖြုတ်သည်၊ အဟုတ်မတော်မလျား
တည်း’

‘မြေတွင်ချုတ်ချုတ်၊ တဖက်တုတ်၍၊ ညှိဖြုတ်ထစ်ထစ်’

‘ဖမ်းစားမြည်ရုတ်၊ သွေးသံထုတ်၍၊ တဖြုတ်မခံ’

စသည်ဖြင့် ချက်ဖြုတ်၊ သစ္စာဖြုတ်သည်၊ ခင်ပွန်းဖြုတ်သည်၊ ညှိဖြုတ်သည်၊ တဖြုတ်
တခဏ ဆိုသော အရာထင်၏။

ထိုတွင် ချက်ဖြုတ် ဟူသည်ကား ရှေးဝေါဟာရ၊ ယခုကာလကား ခဏတဖြုတ်
သာ ဆိုမိန့်ကုန်သည်။ အရကား တခဏမျှသာ ဆိုလိုသောအရာတည်း။ သစ္စာဖြုတ်၊ ခင်
ပွန်းဖြုတ်၊ ညှိဖြုတ် ဟူသည်ကား ယခင် အတည်းအတူ ပြေကျွတ်ကွာလွတ်သည်ကို
ပြုတ်သည် ဆိုမိန့်ခြင်းကား သယံဇာတ အလိုအလျောက် ‘ပြုတ်သည်’ ပြေကျွတ်
ကွာလွတ်သည် ဟူသော သုဒ္ဓအနက် ဖြစ်၏။ ပြုတ်စေ ကျွတ်စေသည် ဟူသော
ကာရိုက်အနက်လိုခါ ‘ဖြုတ်သည်’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ တိရစ္ဆာန်ဖြုတ်လည်း
တ သတ် လည်းကောင်းတည်း။

ထိုနှင့် အသံတူ ပ သတ်ကား

‘ဖောင်းတမလှုပ်၊ မဖြုပ်စာရှည်’

စသည်ဖြင့် ဖြုပ်သည် ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ‘မဖြုပ်စာရှည်’ ဟူ၍
စာရှိကြသည်။ ‘မဖြုပ်နှာရှည်’ ဟု ရှိမှ သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ အရကား နှာရှည်ရွလျှင်
မခံချိ၍ နှာခေါင်းတွင် လေဖြင့်ပြင်သို့ ထုတ်လွှင့်သည်ကို ‘ဖြုပ်’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။
ယင်းသည်လည်း အနာတပီး ယူသင့်သောကြောင့် ‘မဖြုပ်နှာရှည်’ ဆိုသည် ယူသင့်
၏။ ကြောင်ဖြုပ်သည်၊ သစ်ကျားကျွန်းနွားတို့ ဖြုပ်သည် ဆိုသောအရာလည်း တူ
သင့်၏။ လူတို့နှိုက် ချောင်းဟန်သည်ဆိုသော အရာနှင့် တစိတ်တူ၏။ တစိတ်တူ
ဟန်ကား လည်ချောင်းမသက်သာသကဲ့သို့ နှာခေါင်းတွင် မသက်သာခြင်း ဖြစ်သည်
တူ၏။ လူတို့နှိုက်ကား လည်ချောင်း မသက်သာသည်နှိုက်သာ ချောင်းမဟန်။ သတိ
ရှိဟန် ထင်စေလို၍ လည်ချောင်းသံဖြင့် အဟန်အရိပ်ပြသော အရာလည်း ရှိသင့်
သတည်း။ ဤ ၆ အက္ခရာ တ သတ်၊ ပ သတ်နှိုက် ယပင့် အချို့ ရေးကုန်သည်ကား
ဖတ်သံမျှကိုလိုက်သည် ဖြစ်ရာ၏။

(မုတ်-မုက်-မုဒ်-မုဒ်၊ မှုတ်-မြိုင်-မြိုင်)

၄၂၂။ မဗျည်း သက်သက် အရစ် ဟဆွဲး တချောင်းငင် တ သတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

မ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား

- ‘ပင်တိုင်တမုတ်၊ ကြီးသွင်းထုတ်၍၊ ရုတ်ရုတ်မသည်း’
- ‘ဝါခြည်တမုတ်၊ ငရုတ်ကမ်းသီး’
- ‘ဖွဲ့ဆီတိုင်ဝုတ်၊ တမုတ်သန္တာ’
- ‘ပညာဖော်ထုတ်၊ စီရင်နှုတ်နှင့်၊ တမုတ်နယ်နဲ့’
- ‘တမုတ်ပြေဝါ၊ ကမုတ်ရွှေကြာ၊ သမုတ်ရော’
- ‘ကြာကမုတ်ကို၊ နုတ်၍ နေပူ’
- ‘ပင်လယ်သမုတ်၊ ရေအစုတ်လည်း၊ သောက်တုတ်မကောင်း’
- ‘တောကသမုတ်၊ ဂိဇ္ဈကုတ်လည်း၊ ကျေးနုတ်လှခေါင်’
- ‘ဒိသာပါမုတ်၊ အဟုတ်ကျော်ခေါင်’
- ‘အာဒါသမုတ်၊ မည်ထုတ်တင်ခေါ်’
- ‘ဖိုးအင်မယုတ်၊ ဂေါ်မုတ်ဂေါ်မိတ်’
- ‘ရတနာမုတ်၊ လေးမျက်ထုတ်၍၊ မိုးကုတ်ဇော်တ’
- ‘ဘုံသာယည်ဟုတ်၊ စမုတ်မြင့်သွန်း’

စသည်ဖြင့် တမုတ်ကြီး၊ တမုတ်ငယ်နဲ့၊ ကြာကမုတ်၊ မြစ်သမုတ်၊ မှုတ်သမုတ်သည်၊ ဒိသာပါမုတ်၊ အာဒါသမုတ်၊ ဂေါ်မုတ်၊ လိုင်မုတ် ဆိုသော အရာထင်၏။ မုတ် ဟူသော ဆေးအမည်လည်း တ သတ် လည်းကောင်းတည်း။

ထို့ကြောင့် တမုတ်ကြီး၊ တမုတ်နယ်နဲ့၊ မုတ် ဟူသော ဆေးအမည်ကား မြန်မာ မှု သက်သက်တည်း။

ကြာကမုတ်၊ မြစ်သမုတ် စသည်တို့ကား မာဂဘောသာ မူလဖြစ်၏။ ကြာကမုတ် လည်း ကုမုဒ်သဒ္ဒါ၊ မြစ်သမုတ်သည် သမုဒ္ဒသဒ္ဒါ၊ မှုတ်သမုတ်လည်း သမ္မုတိသဒ္ဒါ၊ မုတ်လိုင်လည်း မုဒ်သဒ္ဒါ၊ ဒိသာပါမုတ်၊ အာဒါသမုတ် ဟူသည်တို့လည်း ဒိသာပါ မုဒ်၊ အာဒါသမုဒ် သဒ္ဒါ ထင်သောကြောင့် ပါဠိမို့ဝေါဟာရတည်း။ ပါဠိနှင့်အညီ ဒဒ္ဒေါင်းယ စသည် မ သတ် စပ်အင်သို့ လိုက်ဟန်ကို အောက်နှိုက်ဆိုတိုင်း နှလုံးသွင်း ရ၏။ မှုတ်သမုတ်သည်ကို ပါဠိနှင့်အညီ

‘သမုတ်သည်လျှင်၊ မယုတ်ရှည်ယှဉ်’

စသည်ဖြင့် တချောင်းငင် တ သတ် စပ်သည်လည်း ထင်၏။

‘သမိုက်အပ်စွာ၊ တတိုက်လျှပ်ဝါ’

စသည်ဖြင့် လုံးကြီးတင် တချောင်းငင် က သတ် စပ်သည်လည်း ထင်၏။

စမုတ်ဆောင် ဟူသော အမည်ကား စာဟောင်းမတွေ့စလှည့်။ နောက်ပေါ်
ဝေ ဟာရ ဖြစ်ရာသည်။ အဦးအစသော မုတ်ဆောင် ဆိုသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ယင်းသို့လျှင်
ပမုစ သဒ္ဓါနှင့် အညီ မုတ်လိုင် ဟူသည်နှင့် မတူရာပြီ။ ထိုနှင့် အသံတူ ပ သတ်၊
ရစ်၍ တချောင်းငင် တ သတ်တို့ကား မထင်။

ပ သတ်ကား

‘မထွက်ပျောက်မြုပ်၊ ကွန်နယ်အုပ်လျက်၊ တရုပ်ဥတည်’
‘မုန်းနှစ်စုပ်စုပ်၊ ကိုယ်လုံးမြုပ်ချိမ်း၊ ကျွန်ုပ်မလွတ်ပူချေပြီ’
စသည်ဖြင့် နှစ်မြုပ်သည်၊ တိမ်မြုပ်သည်၊ ပျောက်မြုပ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဟဆွဲလျက် ပ သတ်ကား

‘မြေတွင်သိုမြုပ်၊ ဖုံးအုပ်ဝှက်ကွယ်’
‘တသိတအုပ်၊ သိမ်းပိုက်ထုပ်သည်၊ မြေမြုပ်ကုဋေရှစ်ဆယ်တည်း’
စသည်ဖြင့် မြုပ်စေသည်ကို မြုပ်သည် ဟူသော ကာရိုက် အသံ။
‘ကမ္ဘာရေမြုပ်၊ တောင်ဝန်ချုပ်တွင်၊ ပေါ်ငုပ်ယူဇနာ’
‘အနည်းပုပ်ပုပ်၊ အမြုပ်သိသိ’
စသည်ဖြင့် ရေမြုပ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

တချောင်းငင် ဟဆွဲ တ သတ်ကား

‘လေချွန်ပြွမ်းမှုတ်၊ ခပုပ်နာမောင်း’
‘ကြေးရှင်တီးမှုတ်၊ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်’
‘ပန်းဖုံးဖို့နှုတ်၊ ဟူးဟူးမှုတ်သို့၊ သုတ်သုတ်ညင်းညင်း’
‘လုံ့လအားထုတ်၊ မီးကိုမှုတ်သော်၊ ချက်ပြုတ်ကိစ္စ’
စသည်ဖြင့် တီးမှုတ်သည်၊ မီးမှုတ်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် မှုတ်၏
ဟူသည်ကား လေကို ထွက်စေခြင်း အနက် တူ၏။ ရေမှုတ် ဟူသည်လည်း တ သတ်
လည်းကောင်းတည်း။

(ယုတ်-ယုတ်)

၄၂၃။ ယဗျည်း တချောင်းငင် တ သတ်၊ ပ သတ် ဝေ ဟာရပျား

ယ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား

‘လူတွင်လူယုတ်၊ သစ်ငုတ်လည်းကောင်း’
‘တစ်မယုတ်၊ ဥစ္စာထုတ်၍၊ မရွတ်မချ’
‘မဆွန်မယုတ်၊ လုံ့လထုတ်၍’
‘လုံ့လမယုတ်၊ ခွန်အားထုတ်၍၊ မဆုတ်မနုတ်’

တတိယအကြိမ်

စသည်ဖြင့် အမြတ် အယုတ်၊ အလျော့ အယုတ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် အယုတ် ဟူသော အသံ တစ်သတ် အားဖြင့် တူသော်လည်း သဘော ကွာဝေးသည်။ ယုတ်မာသည်၊ ယုတ်နှမ်းသည်၊ ယုတ်ညံ့သည် ဟူသော ဟိန် သဒ္ဒါ၊ လာမက သဒ္ဒါ တို့၏ အနက် ဖြစ်ထိုက်သော အရာလည်း သဘောတခြား၊ တခုယုတ်၊ နှစ်ခုယုတ်၊ အယုတ် အလျော့၊ အဆုတ် အယုတ် ဟူသော ဥိန် သဒ္ဒါ၏ အနက် ဖြစ်ထိုက်သော အရာ လည်း သဘော တခြား။ ထိုတွင် ‘ယုတ်နှမ်း၏’ ဟူသည်ကား မကောင်း မမြတ် သည်သာ။ အရေအတွက် သင်္ချာ မလျော့ မယုတ်။ ‘အယုတ် အလျော့’ ဟူသည်ကား အရေ အတွက် သင်္ချာ မမီ၊ လျော့သည်သာ။ ယုတ်မာ ညစ်နှမ်းသည် မဟုတ်။ ယင်းသို့ သဘော ကွဲပြားသည်။ ထိုတွင် ပျို့ လင်္ကာတို့နှိုက် သဘော တချက် သင့်၊ နှစ်ချက်သင့် ရှိရာ၏။

‘လူတွင်လူယုတ်၊ သစ်ငုတ်လည်းကောင်း’

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာနှိုက်ကား ‘ယုတ်နှမ်းသည်’ ဟူသော အနက် လျော်၏။

‘တရာပြည့်လုတ်၊ တယောက်ရုတ်လျှင်၊ ရုတ်ရုတ်သဲသဲ’

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာနှိုက် ‘ယုတ်သည်၊ လျော့သည်’ ဟူသော အနက် လျော်၏။

‘မျိုးလည်းမယုတ်၊ ရှောင်ခတ်သို့’

‘ဖိုးအင်မယုတ်၊ ဂေါ်မုတ်ဂေါ်မိတ်’

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုသော အရာတို့ နှိုက်ကား ‘အမျိုး အဖိုး မယုတ် မနှမ်း ဟူသော အနက် လည်းကောင်း၊ ‘မယုတ် မလျော့ အရည်နှင့် အရောင် ညီမျှ ရှိ၏’ ဟူသော အနက်သည် လည်းကောင်း လျော်ဖွယ် ထင်၏။ ဤသို့လည်း သဘော ပြား၏။ မယုတ် မလျော့ ဟူသည်နှိုက် ယုတ်စေ၊ လျော့စေသည် ဟူသော ကာရိုက် အနက် လိုခါ

‘လုံ့လမရွတ်၊ အားအန်ထုတ်၍၊ ဥပုသ်သီတင်း’

‘စောင်မာန်မရွတ်၊ ယောက်ျားဟုတ်သော်၊ မထုတ်မပွဲ’

‘မာန်စောင်ချရွတ်၊ ကိုယ်နှုတ်နှလုံး’

စသည်ဖြင့် လုံ့လ မာန်စောင်ကို ယုတ်လျော့စေသည်ကို ‘ရွတ်သည်’ ဟူ၍ ဟဆုံးသံ ဆိုမိန့်သော အရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ယုတ်လျော့သည် ဟူသော သုဒ္ဒ အသံကို ယ အက္ခရာ ရေး၏။ သို့၊ ရွတ်သည် ဟူသော ကာရိုက် အသံကိုလည်း နည်းတူ ယ အက္ခရာ ရေးလိုလျက် ရေးကျမ်း မြင်ကျမ်းရာ ရေးလေသည်သာ ယူသင့်၏။ ယင်းသို့လျှင် ယုတ်လျော့သည်၊ ရွတ်လျော့သည် ဟူ၍ သုဒ္ဒ အသံ၊ ကာရိုက် အသံ ထင်သကဲ့သို့၊ ယုတ်မာ၊ ယုတ်နှမ်းသည် ဟူသော အသံနှိုက် သုဒ္ဒ ကာရိုက် အထူး မထင်သာ သဖြင့်လည်း သဘော ပြားဟန်ကို နှလုံး သွင်းရာ၏။ ထိုမှ တပါး သမ္ပယုတ်၊ ဝိပွယုတ်၊ သံယုတ်၊ ပြယုတ် စသော ဝေါဟာရတို့ကား သမ္ပယုတ္တ၊ ဝိပွယုတ္တ စသော ပါဠိမို့ ထင်သာ၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ပသတ်ကား ‘ပစ္စည်း ပစ္စယုပ၊ နံရုပ် ပျစ်ပျစ်’ စသည်ဖြင့် ပစ္စယုပ ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက်ကား ပစ္စယုပုန္ဒ ဟူသော ပါဠိမှီ ထင်၏။

(ရုတ်၊ ရုပ်၊ ရှုတ်၊ ရှုပ်)

၄၂၄။ ရပျည်း သက်သက် ဟဆုံး၊ တချောင်းငင်၊ တသတ်၊ ပသတ်
ဝေဟာရများ

ရ အက္ခရာ တချောင်းငင် တသတ်ကား

- ‘သဲးသဲးရုတ်ရုတ်၊ အုတ်အုတ်ကြံကြံ’
- ‘မြေမိုးရုတ်ရုတ်၊ သဲးသဲးအုတ်မျှ၊ မဆုတ်မနစ်’
- ‘သဲးသဲးရုတ်ရုတ်၊ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်’
- ‘တရာပြည့်လုတ်၊ တယောက်ယုတ်ဖြင့်၊ ရုတ်ရုတ်သဲးသဲး’
- ‘ပင်လယ်ဝဲးဝုတ်၊ မြစ်သမုတ်သို့၊ တရုတ်ဥတည်’
- ‘တရုတ်ပြည်တွင်း၊ မယုတ်ရည်ရှင်’
- ‘ဝါခြည်တမုတ်၊ ငရုတ်ကွမ်းသီး’
- ‘ထမင်းချက်ပြုတ်၊ ငရုတ်ချင်းဆား’
- ‘ကြိုင်သည်အစုတ်၊ နံပရုတ်ကို၊ ရှေ့ကြုတ်ရှေ့လှော်’
- ‘ဖမ်းစားမြည်ရုတ်၊ သွေးသံထုတ်၍၊ တဖြုတ်မခံ’
- ‘ပင်တိုင်သမုတ်၊ ကြီးသွင်းထုတ်၍၊ ရုတ်ရုတ်မသည်’

စသည်ဖြင့် သဲးသဲးရုတ်ရုတ်၊ လူမျိုးတရုတ်၊ ချင်းငရုတ်၊ ပရုတ်၊ ဝက်တိရစ္ဆာန်စသည် တို့ မြည်ရုတ်သည်။ ရုတ်ရုတ်လျှင်လျှင်ပြုသည် ဆိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဝမ်းရုတ် သည် ဆိုသောအရာလည်း လေသံ တရုတ်ရုတ်ရှိသည် ဆိုလိုသောအရာ ဖြစ်သင့်သော ကြောင့် ရုတ်ရုတ်သဲးသဲး ဟူသည်နှင့် တူသင့်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ပသတ်ကား

- ‘နရစက်သူရုပ်၊ ပေါ်ငုပ်နံစ’
- ‘ပုထိုးသွင်းရုပ်၊ ပေါင်းကူးလုပ်၍၊ နောက်အုပ်တခါ’
- ‘ချပ်ကိုင်သရုပ်၊ ကမ္ပည်းခြပ်သည်၊ တအုပ်စတုတ္ထပိုင်းတည်း’
- ‘မြေတွင်လျှိုးငုပ်၊ နာနာရုပ်ဖြင့်၊ ချုပ်ချုပ်ဖုံမျက်ပြို’
- ‘ချိုကြွကိုင်ဆုပ်၊ ဖမ်းလရုပ်ဖြင့်၊ လျှိုးငုပ်ပြေးရှူး’
- ‘ဖန်နီပေါင်းထုပ်၊ တောရုပ်ရိုင်းရိုင်း’
- ‘ဖွဲသည်ပေါင်းထုပ်၊ အရုပ်ဆန်းတူး’
- ‘အမြီးသိမ်းထုပ်၊ လောဘရုပ်ရှင်၊ ကျွန်ုပ်သော်ကား’

‘စေပါလက်သုပ်၊ ငယ်စ ရုပ်နှင့်၊ လယ်လုပ်ကုန်သွယ်’
 ‘ရှိရွယ်တအုပ်၊ နံရုပ်အလား’
 ‘မူရိပိတ်အုပ်၊ တရုပ်ပုဆိုး’
 ‘ရွှေစိုင့် ငွေဆုပ်၊ တရုပ်ရေတူ’
 ‘ဥတည်ဝှန်းခြုပ်၊ တရုပ်မကင်း’
 ‘တသီးဦးထုပ်၊ တရုပ်မြင်းက’
 ‘တပ်တန်းဝိုက်ခြုပ်၊ သိမ်းယူအုပ်သည်၊ တရုပ်မြို့မှာ’
 ‘သိကြားပဲဆုပ်၊ တရုပ်မြင်းခိုး’

စသည်ဖြင့် အသွင်အရုပ်၊ ကမ္မည်းသရုပ်၊ သိမ်းပရုပ်သည်၊ လူမျိုးတရုပ် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုတူင် အသွင်အရုပ်၊ သရုပ် ဟူသည်ကား ရူပသဒ္ဒါ၊ သရူပသဒ္ဒါ၊ ပါဠိမှီ ထင်၏။ အသွင်အရုပ် ဆိုလိုသော အရာနှိုက် တတ်ရုပ်၊ လိမ္မာရုပ်၊ တတ်စရုပ်၊ လိမ္မာစရုပ် စသည်ဖြင့် အထွေထွေ ဝေါဟာရထင်သော်လည်း ရူပသဒ္ဒါ၏ အနက် အသွင်အပြင်ကို ဆိုလိုသော အရာချည်း ဖြစ်၏။

လူမျိုးတရုပ်ကို ယခင် တသတ်နှိုက်လည်း ထင်သည်။ ဤပသတ်အရာနှိုက်လည်း ထင်သည် ဖြစ်၍ တာဝတိန်ကို နုသတ်၊ မသတ်၊ ပညတ်ကို တသတ်၊ ပသတ် ယူ သကဲ့သို့ ယူရဖွယ် ရှိ၏။

‘တရုပ်ပြည်တွင်၊ သမုတ်သည်လျှင်၊ မယုတ်ရည်ရှင်’
 ချီသော ရတုကိုလည်း ထောင်သင်းဆို ဟူခဲ့။

‘တသီးဦးထုပ်၊ တရုပ်မြင်းက’
 ဟူ၍ မြစ်ရတုလျှင် ချီသည့်ရတုတွင် စပ်သည်။ ထိုရတုကိုလည်း ထောင်သင်းဆို ဟူခဲ့။ စာဆိုမပြား။ သဘောမခြားသင့်လျက် တသတ် ပသတ် စပ်ခဲ့သည်။

‘ပင်လယ်ဝဲးဝုတ်၊ မြစ်သမုတ်သို့၊ တရုပ်ဥတည်’
 ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

‘ရွှေစိုင့်ငွေဆုပ်၊ တရုပ်ရေတူ’
 ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယိုးဒယားမိဖုရား ဧချင်းတွင် ချည်း တသတ် ပသတ် နှစ်ရပ် ရှိခဲ့။ ဤလည်း စာတစောင်မပြား၊ သဘောမပြားပင် ထင်ခဲ့၏။ ထိုကြောင့် မည်သည်မှာသာ သင့် မသင့် မဆိုကောင်းပြီ။ စပ်အင်များရာ၊ ရေးထုံးထင်ရာ သုံး ဆောင်သင့်တော့သည်။

ရ အက္ခရာ ဟဆုံးတချောင်းငင် တသတ်ကား ယခင် ယုတ်လျော့ စေသည်ကို ‘ရှုတ်လျော့သည်’ ဆိုသော အရာထင်၏။ ထိုကို ဆိုခဲ့ပြီ။ ဟင်းရည်ကို ရှုတ်သည်၊ ရှုတ်ရှုတ်သောအသံ ဆိုသော အရာလည်း တသတ် လည်းကောင်းတည်း။

ထိုနှင့် အသံတူ ပတတ်ကား

‘အရေတုန်ရှုပ်၊ ဖားပြုပ်ကိုယ်နယ်’
‘အရေတုန်ရှုပ်၊ လည်ကုပ်ကျောက်ခါး’
‘လက်ဝါးချရှုပ်၊ ဆယ်ချောင်းရှုပ်လျက်၊ လက်အုပ်ဖူးမုံ’
‘လယ်သာမလုပ်၊ အရှုပ်အဆမ်း’
‘ကြေညာ ပတ်ခြပ်၊ ကွန်ချာရှုပ်သို့၊ တအုပ်တစည်း’
‘စကားပိန်ခြပ်၊ ချွန်းနှယ်အုပ်ရွှံ့၊ နှာရှုပ်ထည့်သွင်’

စသည်ဖြင့် အတုန်အရှုပ်၊ သိမ်းသည်ရှုပ်သည်၊ အရှုပ်အဆမ်း၊ နှာရှုပ်ထည့်သည်ဆိုသော အရာထင်၏။ အထွေးအရှုပ် ဟူသည်လည်း နည်းတူဖြစ်၏။

ဤနှိုက် သဘောအနက်ရင်းကား အရေတုန်ရှုပ်၊ လက်ဝါးချရှုပ်၊ အရှုပ်အဆမ်း၊ ကွန်ချာရှုပ်သည်၊ နှာရှုပ်ထည့်သည် ဆိုသော အရာတို့ကား ‘မကားမပြန် ရှုပ်တုန်သည်’ ဟူသော အနက်ချည်း ယူသင့်၏။

အထွေးအရှုပ် ဟူသည်တို့ကား နည်းတူ ရှုပ်တုန်သည် ဟူသော အနက်လည်း ယူသင့်၏။ မရှင်းမသန့် ထွေးလုံးယှက်တင် ရှိသည်ဟူသော အနက်လည်း ယူသင့်၏။

(လုတ်-လုပ်၊ လှုပ်)

၄၂၅။ လဗျည်း တချောင်းငင် တ သတ်၊ ပ သတ် ဝေါဟာရများ

လ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား

‘တရာပြည့်လုတ်၊ တယောက်ယုတ်ဖြင့်၊ ရုတ်ရုတ်သုံးသုံး’
‘ဆံစွန်းမယုတ်၊ သုခာဘုတ်သို့၊ တလုတ်အမှန်’
‘ရောက်လာချက်ပြုတ်၊ သုခာဘုတ်ကို၊ တလုတ်တယောက်’
‘ဝံကျုံးပုံးစလုတ်၊ သစ်ခုတ်ယောက်ျား’

စသည်ဖြင့် တရာ ပြည့်လုတ်၊ ပုံးစလုတ်၊ ထမင်းလုတ်၊ အလုတ် အလွေး ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် တရာပြည့်လုတ် ဟူသည်ကား တရာပြည့်လုတ်၊ ဆိုသော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤ ဝေါဟာရ ကဲ့သို့ တပါးသော အရာနှိုက် မထင်။ ထမင်းလုတ် ဟူသည်ကား အလုတ် အလွေး ဆိုသော အရာ လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ကဗဠ ဟူသော ပါဠိသည် အလုတ် အလွေး ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထမင်းလုတ်ကိုလည်း ဟော၏။ ယင်းသို့ မာဂဓ နီးချဉ်းသည်ကိုလည်း ရှုရာ၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ပထတ်ကား

‘မတုန်မလုပ်၊ စိတ်ချုပ်နှောင်ချည်’
 ‘ခရီးတုန်လုပ်၊ ပဇ္ဇာန်ရုပ်သို့၊ အုပ်ထုပ်ကားရွှေ’
 ‘တုန်းလေစုပ်စုပ်၊ အောက်ထက်မြုပ်သော်၊ တုန်လှုပ်မရှိ’
 ‘နှုတ်ခမ်းဖွင့်အုပ်၊ မေးလုပ်လုပ်လျှင်၊ အရုပ်မထင်’
 ‘သပိတ်သံလုပ်၊ ပိတ်အုပ်သက်န်း’
 ‘လယ်သာမလုပ်၊ အရုပ်အဆမ်း’
 ‘ပုံထိုးသွင်ရုပ်၊ ပေါင်းကူးလုပ်၍၊ နောက်ဆုပ်တခါ’
 ‘ဖော်နှောတအုပ်၊ နှုတ်ကိုလုပ်တံ၊ သာရပူချည်း’

စသည်ဖြင့် တုန်လှုပ်သည်၊ တရွရွ တလုပ်လုပ် ဆောင်သည်၊ မောင်းမ ကိုယ်လုပ် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် တုန်လှုပ်သည်၊ လုပ်လုပ်ရွရွရှိသည်ဟူသောအနက်သည် အလိုအလျောက် မငြိမ် မဝပ်ခြင်း ဟူသော သယံဇာတ သုဒ္ဓ အနက် ဖြစ်၍၊ လုပ်လုပ် ရွရွ ဖြစ်စေ ဟူသော ကာရိုက်အနက် ဖြစ်သောအခါ ‘လှုပ်သည်’ ဟူသော ဟဆုံးအသံ ဖြစ်၏။ စပ်အပ်ကား

‘နှုသည်မြက်ဆုပ်၊ ကိုင်လှုပ်လက်စဲ’
 ‘ခက်ညွတ်ကိုင်ဆုပ်၊ သိမ့်သိမ့်လှုပ်၍၊ ချုပ်ချုပ်အမျက်’
 ‘ပိုက်ဖျားသိမ်းထုပ်၊ ပြည်ကြီးအုပ်၍၊ ရှားလှုပ်မနိုင်’
 ‘နှုတ်ထိုးမလှုပ်၊ စိတ်ကိုချုပ်၍၊ အရုပ်မျဉ်းမျဉ်း’

စသည်ဖြင့် လှုပ်သည်၊ မလှုပ်သည် ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်၏။

(ဝုတ်—ဝုတ်)

၄၂၆။ ဝဗျည်း ထချောင်းငင် တသတ် ဝေါဟာရများ

ဝ အက္ခရာ တချောင်းငင် ထသတ်ကား

‘ဖွဲ့ဆီတိုင်ဝုတ်၊ တမုတ်သန္တာ’
 ‘ပင်လယ်စဝုတ်၊ မြစ်သမုတ်သို့၊ တရုပ်ဥတည်’
 ‘ရံလည်းသမုတ်၊ ရစ်ဝုတ်ရှက်ဆုံ’
 ‘မဟာသမုတ်၊ ဝေဝုတ်ရေကြောင်း’
 ‘ပုံနည်းသွယ်ထုတ်၊ စက်မှန်ခုတ်သို့၊ ဝုတ်ဝုတ်လည်လည်’
 ‘ကာလမဟုတ်၊ ကြီးပြစ်ထုတ်၍၊ ဝေဝုတ်ပရိယာယ်’

စသည်ဖြင့် ဝုတ်ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်၏။ ထို ဝေါဟာရကား ခွေပတ် ရှက်လည်သည်ဆိုသော အရာကို ခွေဝိုက်သည်၊ ခွေဝုတ်သည် ဟူ၍ သမုတ်သည်။

သမိုက် ဟူသော အရာကဲ့သို့၊ ‘ရစ်ဝုတ် ဆိုတုံ၊ ရစ်ဝိုက် ဆိုတုံ’ အသံ ခြားသော်လည်း သဘောပြားဟန် မထင်။

‘လက်ယာလည်းဝိုက်၊ နိမ့်၍ ဆိုက်၏’
‘မြူဖည်နိမ့်ဝိုက်၊ ရှင်တော်ရိုက်သို့’

စသည်ဖြင့် ဝိုက်ဟူသော အစပ်လည်း ထင်စွ။

ဝေဝုတ် ပရိယာယ် ဟူသည်ကား ဝေဝစန ဟူသော ပါဠိမှ ဝေါဟာရတည်း။ ဧဝဝစန သဒ္ဒါကို ဧဝဝုတ်၊ ဗဟုဝစန သဒ္ဒါကို ဗဟုဝုတ် ဟူသကဲ့သို့ ပါဠိနှင့် အညီ စ သတ်လည်း ရေးသင့်၏။ ပ သတ်ကား မထင်။

(သုတ်-သုတ်)

၄၂၇။ သဗျည်း တချောင်းဝင် တ သတ်၊ ပ သတ် ဝေါဟာရများ

သ အက္ခရာ တချောင်းဝင် တ သတ်ကား

‘ပေါင်းဖျဉ်မျက်သုတ်၊ လူနယ်ဟုတ်၍၊ သမုဒ္ဒဇာ’
‘စေသည်တသုတ်၊ ဂိဇ္ဈကုတ်မှ’
‘ထိုမှတသုတ်၊ တလျဉ်ထုတ်ပိမ့်၊ သမုဒ္ဒဇာ’
‘ပန်းပဲဖို့နှုတ်၊ ဟူးဟူးမှုတ်သို့၊ သုတ်သုတ်ညှင်းညှင်း’
‘နှုလုံးနှင့်နှုတ်၊ တံသုတ်ငင်နည်း’
‘လှောင်ပြင်ထွက်စုတ်၊ သိန်းနယ်သုတ်လျက်၊ ထိုးစုတ်ထွန်းထိုင်’

စသည်ဖြင့် ပဝါ မျက်နှာသုတ်၊ တသုတ် တကြိမ် ဆိုသော အရာ၊ သုတ်သုတ် ညှင်းညှင်း၊ လေညှင်း သုတ်သည်၊ သိန်းစွန် သုတ်သည်၊ တံသုတ် ဆိုသော အရာ တို့နှိုက် ထင်၏။

ထိုနှိုက် ထိခိုက်ပွတ်ရှားသည် ဟူသော အနက်သာ မူလအရင်းကဲ့သို့ရှိ၏။ ရှိဟန် ကား သိန်းစွန်သုတ်၏ ဟူသည်လည်း အစာကို ခြေဖြင့်ထိခတ်ပွတ်ရှား၍ သိမ်းယူ သည်ပင်။ တံသုတ်ဟူသည်လည်း သစ်ဝါးစသော အချောင်းအတံဖြင့် ညှိမျှစေခြင်း ငှာ ပွတ်ခတ်စေသော အရာပင်။ လေသုတ်၏ ဟူသည်လည်း လေဟုန် လေညှင်းတို့ သည် ကိုယ်လက်ကို ထိပါးပွတ်ရှားသော အရာပင်။ ထိုလေသည် ညှင်းညှင်းသာသာ ထိခတ်သည်ကို ‘လေညှင်းသုတ်သည်၊ သုတ်သုတ်ညှင်းညှင်းလာသည်’ ဟူသော ဆိုမိန့် ခြင်း ဖြစ်၏။ နွားကျုံးစသည်တို့ကို ရိုက်ခတ်သော လှံကန်ကိုပင် ရှေးသူဟောင်းတို့ သည် တံသုတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သုတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုမိန့်သည် လည်း ဟူကုန်၏။ ထိုနှိုက်လည်း ထိခိုက်စေကြောင်း အဆောက်အဦ ဖြစ်၍ အစွဲ သင့်သည်ပင် ဖြစ်၏။

တကြိမ်တသုတ် ဟူသည်ကိုကား တလှည့်တကြိမ်ဖြစ်ခြင်း ကြိယာကိုပင် ထိခိုက်ခြင်း အနက်ယူ၍ နည်းတူကြံလည်းသင့်ရာ၏။ တလျှောက်တသွန်၊ တဖန်တကြိမ် ဟူသကဲ့သို့ ရေတွက်ဆိုမိန့်ကာမျှသာ ဟူ၍ ယူလည်း သင့်ရာ၏။

တက်သုတ်လျော်သည်၊ တကြိမ်တသုတ်ပြိုင်ပြီးသည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက်လည်း နည်းတူ အနက်လျော်ဖွယ်ထင်၏။ ပေါင်းဖျဉ်းမျက်သုတ် ဟူသည်နှိုက်လည်း နည်းတူအနက် မျက်ခွက်မျက်နှာကို ပွတ်ရှားထိပါးစေအပ်သည်။ မျက်နှာကို သုတ်သင်သည်။ ဤသို့သောအနက် ထင်၏။ ဤနှိုက် သုတ်သင်၏ ဟူသည်ကိုလည်း သုတ်ခြင်းထိခတ်ခြင်းဖြင့် ရှင်းလင်းသည် ဟူသော အနက်သင့်၏။ သစ်စေးသုတ်သည်၊ ဆေးဒါန်းဟင်းသပဒါးဆီ ကညင် စသည် သုတ်သည် ဆိုသော အရာတို့လည်း တသတ် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ သုတ်အဘိဓမ္မာ၊ သုတ်ဝတ္တိ ဟူသည်တို့ကား သုတ္တဟူသော ပါဠိမှီထင်၏။

ထိုနှင့်အသံတူ ပ သတ်ကား ‘စေပါးလက်သုပ်၊ ကျွန်ုပ်ကိုသာ’
‘စေပါးလက်သုပ်၊ ငယ်ဇရပ်နှင့်၊ ငယ်လုပ်ကုန်ဆွယ်’
‘အောက်ခံစွန့်သုပ်၊ ခြံအုပ်ဖြန့်ကာ’

စသည်ဖြင့် စေပါးလက်သုပ်၊ စွန့်သုပ်ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုနှိုက် လက်သုပ် ဟူသည်နှင့် ယခင် မျက်သုတ် ဟူသည် သဘောကွဲသင့်၏။ မျက်သုပ်ပဝါ၊ လက်သုပ်ပဝါ ဟူသည်ကား မျက်နှာ လက်ချောင်းတို့နှိုက် ကပ်ငြိသော အညစ်အကြေးကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းကြောင်း အထည်ပဝါဟူ၍ ယူသင့်၏။ စေပါးလက်သုပ် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဟင်းလျာလက်သုပ် ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်သော အရာကား လက်ဖြင့်ဆုပ်အုပ်၍ ပစ်ညစ်သုပ်နယ်သည်။ ရသဩဇာနှောယှက်မိအောင် ခြွေဖဲ့ ထွေးယှက်၍ ပြုပြင်သော ဟင်းလျာကို ‘လက်သုပ်’ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်၏။ ထိုနှင့်အတူ လက်နီးထား၍ သေးသေးဖွဲ့ဖွဲ့ အမြှေးစေခိုင်းသည်ကို ‘စေပါး လက်သုပ်’ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်၏။ သို့ ရှိ၏။ သဘောအားဖြင့်ကား သုတ်သင်သည်၊ တိုက်သုတ်၊ ထိုးသုတ်သည်ကို တသတ်၊ နယ်သုပ်သည်ကို ပ သတ် ဟူသင့်၏။ သစ်စေးသုတ်စသည်၊ လေးညှင်းသုတ်သည် ဆိုသောအရာကဲ့သို့ ထိပါးတိုက်သုတ်ခြင်း အနက် ထင်၏။ သစ်စေးစသည် ကပ်ငြိအောင် သုတ်သည်မှာ ထိပါးခြင်း အနက်၊ စင်အောင် ပွတ်သတ်သည်ကိုလျက် မဝင်မသန့် ရှည်ညွန်လိန်းကျသည်ကို သုတ်သည် ဆိုသည်မှာ သုတ်သင်ခြင်း အနက်ဖြစ်၍ တသတ်ချည်း လျော်လေ၏။

(ဟုတ်၊ဟုပ်)

၄၂၈။ ဟ အက္ခရာ တချောင်းငင် တသတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

ဟ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား
‘ဖရင်းအဟုတ်၊ နာအားထုတ်လော၊ မြတ်ယုတ်မျိုးရိုး’

ထတိယအကြိမ်

‘မနည်းအဟုတ်၊ တလ္လယုတ်ဟု၊ လှီးခုတ်ဖြတ်ကောင်းတုံအံ့လော’
‘ကြီးစားအဟုတ်၊ အားခွန်ထုတ်၍၊ ဥပုသ်သီလ’
စသည်ဖြင့် ဟုတ်မှန်သည်ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ပ သတ်ကား

‘အပြင်းဟုပ်ဟုပ်၊ ကပ်လာရပ်သို့၊ ကျွန်ုပ်စိတ်တွင်’
‘ညဉ့်ငှက်တအုပ်၊ ပြင်းဟုပ် မဝံ့’
စသည်ဖြင့် ပြင်းဟုပ်ဆိုသော အရာထင်၏။ ဤနှိုက် စာမည်ကြ။ အပြင်းလဟုတ်
ဟူ၍လည်း စာအချို့ရှိ၏။ သဘော မပျက်ကောင်း။ အပြင်းလုပ်လုပ် ဟူ၍
ရှိသောစာကား အသတ် ထင်သာ၏။ အရကား အပြင်း ဟူသည်နှိုက် လျင်မြန်
သည်၊ လုပ်လုပ် ဟူသည်နှိုက် နှေးမျဉ်းသည် ယူရအံ့ဖြစ်၍ သဘောမသွားသကဲ့သို့
ရှိ၏။ ညဉ့်ငှက်တအုပ် ဟူသည်မှာလည်း အနည်းနည်း စာရှိကြသည်။ ရေးမှတ်ခဲ့
သော အရာသာ သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

(အုတ်-အုပ်)

၄၂၉။ အ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ် ပ သတ် ဝေါဟာရများ

အ အက္ခရာ တချောင်းငင် တ သတ်ကား

‘သဲးသဲးရုတ်ရုတ်၊ အုတ်အုတ်ကြံကြံ’
‘မြေမိုးရုတ်ရုတ်၊ သဲးသဲးအုတ်မျှ၊ မဆုတ်မနစ်’
‘သဲးသဲးရုတ်ရုတ်၊ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်’
စသည်ဖြင့် အုတ်အုတ်သဲးသဲး၊ အုတ်အုတ်ကြံကြံ၊ အသံတအုတ်အုတ် ဆိုသောအရာ
ထင်၏။

ကျောက်အုတ်ဟူသည်လည်း တ သတ် လည်းကောင်းတည်း။

ပ သတ်ကား

‘ကြီးငယ်တအုပ်၊ ရံ့ကိယ်လုပ်တီ’
‘ရှိရွယ်တအုပ်၊ နတ်ရုပ်အလား’
‘သိမ်းယူစိုးအုပ်၊ ရန်မျိုးခြုပ်သည်၊ တုန်လှုပ်နတ်လူ’
‘ပူရိပိတ်အုပ်၊ တရုပ်ပူဆိုး’
‘ဖက်သက်ဖက်အုပ်၊ ဝါးလက်ခုပ်နှင့်၊ ရေမြုပ်ကြိမ်သီး’
‘ကျပ်လော့ခွက်အုပ်၊ အလုပ်ရွေထိ’
စသည်ဖြင့် ဖုံးအုပ်သည်၊ သိမ်းအုပ်သည်၊ စိုးအုပ်သည်၊ ပိတ်အုပ်၊ ခါသာအုပ်၊ ခွက်
အုပ်၊ တပေါင်းတအုပ်၊ မိုးအုပ်သည် ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ဥကာရန္တ ဖြစ်
သော တချောင်းငင် တ သတ်၊ ပ သတ်တို့ကို တွဲယှဉ်၍ ထုတ်သည်ဏား ပြီးပြီ။

(ကုန်၊ကုမ်၊ ကုန်၊ကုံး၊ကုမ်း)
(ကျ၊ကျမ်၊ ကျ၊ကျမ်း)
(ကြ၊ကြမ်၊ ကြ၊ကြမ်း)

၄၃၀။ ကဗျည်း သက်သက် အပင့် အရစ် တချောင်းငင် န သတ် သေးသေးတင်
ပ သတ်နှိုက် ဝေါဟာရများ

တချောင်းငင် တ သတ် ပ သတ်တို့ကို ထုတ်ပြီး၍ အစဉ်လျော်စွာ န သတ်၊
မ သတ်တို့ကို ထုတ်အံ့။ ထိုနှိုက် မူလအသံ၊ ဝိသုဇ္ဇနိအသံ၊ အမြစ်သံ ရသင့်သည်တိုင်
အမြစ်သံနှိုက် န သတ်၊ မ သတ် ထွေးယှက်သည် မများလေသေးသည်ကို ထောက်
၍ နောက်မှ သီးသန့်၍ ထုတ်အံ့။

က အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား

‘ဆုတ်ကျိုးမကုန်၊ သမ္ဘာဟုန်ဖြင့်၊ ဝသုန္ဒရာ’
‘စွဲသုံးမကုန်၊ ရောက်ဟုန်ခစဲး’
‘ကမ္မည်းမကုန်၊ လဝယ်ယုန်သို့၊ ဝသုန္ဒရာ’
‘လျှောက်လကုန်သော်၊ ကဆုန်သာလှည့်’
‘သွေးသီတသုန်၊ ခြီးမုမ်းဟုန်ဖြင့်၊ နေကုန်သရော်’
‘ကြိမ်မမြူးခုန်၊ ခံလင်ကုန်သည်၊ သူပုန်ရန်လို စူးစူးတည်း’

စသည်ဖြင့် ကုန်စင်၊ ကုန်ပျောက်သည် ဆိုသောအရာထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ ‘မ သတ်ကား

‘မလျှောက်မကုမ်၊ ဖျားနာတုမ်လည်း၊ ရေလှုပ်ဟင်းခါး’
‘ညီညွတ်ဆောင်ကုမ်၊ ပြည်ကြီးဘုမ်နှိုက်၊ ဝန်းခြယ်အုပ်စိုး’
‘တရားဆောက်ကုမ်၊ ရန်ခြယ်ထွင်ခြွေ’
‘မင်းဖျားချက်ကုမ်၊ မိန့်ခဲတုမ်မှ၊ လူ့ဘုမ်ပြောင်ရွှီး’
‘မှာတိုင်းဆိုတုမ်၊ အင်ခြောက်စုမ်နှင့်၊ ယုံကျုံမှတ်လောက်’
‘စီးပွားဆောင်ကုမ်၊ ဝန်စိုးတုမ်လည်း၊ စုပုမ်စသော်’
‘လိမ္မာတတ်ကု၊ ဆင်စွယ်စုသို့၊ ကိုယ်ယုံငြီးမြီး’

စသည်ဖြင့် ကုံသည်၊ ကုံလိုသည် ဆိုလိုသောအရာတို့နှိုက် ထင်၏။ ရောင်းဝယ်သည့်
ကုံလည်း သေးသေးတင် လည်းကောင်း လျော်၏။

ဤနှိုက် သေးသေးလည်း တင်၊ မ လည်း သတ် ရေးသည်ကိုကား ပါဠိပါဏ်တို့
နှိုက် ရုပ်စီရင်ဟန်နှင့် မတန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား သေးသေးတင် ဟူသော
နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ ပြုလျှင် သေးသေးတင် ပျောက်၏။ မ ကို နိဂ္ဂဟိတ် ပြုလျှင်လည်း
မ အက္ခရာ ပျောက်၏။ ထိုသို့လျက် သေးသေးတင် မ သတ်နှစ်ပါး ထင်ခဲ့သော
ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သေးသေးတင် နိဂ္ဂဟိတ်၏ နောက်နှိုက် မ သတ်ခြင်းကား

သံယုတ်မည်၏။ ထိုသံယုတ်ကား နိဂ္ဂဟိတ်နောင် မနှောင်းသည်ဖြစ်လျက် သေး
 သေးတင်နောင် မသတ်သံယုတ် နှောင်းခဲ့သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မြန်မာ
 နှိုက်သော် လည်းကောင်း၊ သေးသေးတင်လျက် ကသတ် စသော တစုံတခုသော
 အသတ်မျှ မထင်လျက် မသတ်သာ ထင်ခဲ့သောကြောင့် လည်းကောင်း အ
 ကာရန္တ၊ ဣကာရန္တ၊ ဥကာရန္တ ဟူသော ရဿသရသုံးလုံးနှိုက် နိဂ္ဂဟိတ်မိလသော်
 ထို၏ နောက်နှိုက် ခွေးတော်သံယုတ် မနှောင်းရာ။ ခွေးတော် သံယုတ် နှောင်းရာ
 လည်း နိဂ္ဂဟိတ် မရှေးရာသကဲ့သို့ အကာရန္တ၊ ဣကာရန္တ၊ ဥကာရန္တတို့နှိုက် သေးသေး
 တင်လျက် ကသတ်စသော တစုံတခုသော အသတ်မလို။ ထိုသို့လျက် ဥကာရန္တ
 ဖြစ်သော တချောင်းငင်သာ သေးသေးတင် ရှိလျက် မသတ်ခဲ့သောကြောင့် လည်း
 ကောင်း ဆင်ခြင်ဖွယ် ရှိ၏။

သင်ပုံးကြီး သင်ရိုးပြုသည်နှိုက် ကံတင်၊ ကုင် မသတ်သော ဟူ၍ အလေ့
 အတွင် အထင်အရှား ဆိုမိန့်ကုန်သည်တကား ဟူအံ့။ ထိုနှိုက် ကုင်၍ ကံတင်သော်
 လည်းကောင်း၊ မသတ်သော် လည်းကောင်း ဟူ၍ ကံတင်ခြင်း၊ မသတ်ခြင်း
 တချက်ချက် ပြုစေလိုသော အာဘော်ရှိသည်ဟူ၍ ယူလျှင် သင့်ရာ တော့သည်။
 ကံတင်ကုင် မဆိုလို၊ ကုင်ကံတင် ဆိုလိုသကဲ့သို့လည်း ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား ကုင်
 ၏ နောက်နှိုက် ကံတင်သော် လည်းကောင်း၊ မသတ်သော် လည်းကောင်း ဟူ၍
 သေးသေးတင်တခြား၊ မသတ်တခြား ကွဲပြား၍ ယူသာသည်ကို လည်းကောင်း၊
 ကုင် ဟူသည်ကား ဥသရပင်။ ထိုသရကား ပျဉ်းခပ်သိမ်းတို့၏ စွဲမိရာ နိဿယ
 ဌာန မူလဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သေးသေးတင်ခြင်း၊ မသတ်ခြင်းတို့၏ ရွှေအဖို့
 နှိုက်သာ ဥသရ ရှိလင့်ရာသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သေးသေးတင်ခြင်း၊ မသတ်ခြင်း တို့
 သည် ဥသရ၏ နောက်အဖို့နှိုက်သာ စွဲမိရာသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍
 ကုင်ဆိုပြီးမှ ကံတင် မသတ်ကို ဆိုလိုသည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့လျက် ကံတင်၊ ကုင်ဟူ၍
 ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား အချို့ သတိမမူ။ အချို့ကား သတိရှိလျက်ပင် ဆိုရိုးထင်ရာ
 လိုက်သည် ဖြစ်ရာ၏။ ဆိုရိုးမပျက် ဆိုလိုသော်လည်း သဘောအသင့်ကို သတိမမူမိ
 သူတို့အား သတိရှိစေခြင်းငှာ ထုတ်ဆိုလိုက်သည်။

က အက္ခရာ တချောင်းငင် နသတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား
 ‘ကျောက်ဆစ်ကုန်းကုန်း၊ တင်းတင်းရုန်းလျက်၊ ဖြန်းဖြန်းတက်ယုံ’
 ‘ကုန်းသွယ်မသွားတောင်းကိုလည်း၊ မုန်းဖွယ်မများတောင်းကိုလည်း’
 စသည်ဖြင့် ကုန်းကုန်းကွေးကွေးဆိုသော အရာထင်၏။ ကုန်းတောင်ပို့ဆိုသောအရာ
 ထင်သည်လည်း ကုန်းကုန်းပို့ရှိသည်လည်းကောင်း ဖြစ်၍ သဘောတူ၏။

အသံတူ သေးသေးတင် မသတ်ကား
 ‘ထိပ်ထက်ရွှေကုံး၊ ရွှေဆံထုံးသို့’
 ‘မိခင်ပန်းကုံး၊ သားရွှေတုံးကို’

‘သီလမြတ်ဆုံး၊ ပုလဲကုံးသို့’
‘မဖြောင့်နှလုံး၊ ကုံးနှင့်ဥပါယ်’
‘ထိုကြောင့်ပတ်ကုံး၊ နိုင်ငံလုံး၌’

စသည်ဖြင့် ကုံးဥပါယ်၊ ပတ်ကုံး၊ ပန်းထိုးသီကုံးသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ယပင့် တချောင်းငင် နသတ်ကား မထင်။
ယပင့် သေးသေးတင် မသတ်ကား

‘ဆိုကယုံကျို၊ မှုကုထံရင်း’
‘မှတ်သားယုံကျို၊ မြတ်နိုးတုံသည်၊ စပုံလက်သုံး တောင်ဝှေးတည်း’
‘မှုထမ်းယုံကျို၊ ငါ့ကိုတုံလည်း၊ ဗိုလ်ပုံစားသောက်’

စသည်ဖြင့် ယုံကျိုသည်ဆိုသော အရာထင်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

‘ခြီးမြင့်ရွက်ကျိုး၊ ခြေတော်အိုး၍၊ ပြည်လုံးမနူး ညွတ်လှည့်လော့’
‘နှုတ်ငုံယူကျိုး၊ ဓိပ္ပာယ်ရုံးလျက်၊ နှလုံးစိုက်စိုက်’
‘ရေလည်းပတ်ကုံး၊ သုံးထပ်ကျိုးနှင့်၊ မြင့်ဆုံးမြို့တောင်’
‘ရင်လျှောက်ပတ်ကုံး၊ ငါးတန်ကျိုးနှင့်၊ မြို့လုံးဝန်းကျင်’

စသည်ဖြင့် ရွက်ကျိုး၊ ယူကျိုး၊ သမ်းကျိုး၊ ဆင်ကျိုး၊ ကျိုးမြောင်း ဆိုသောအရာ ထင်၏။

အရစ် သေးသေးတင် မသတ်ကား

‘မဆူမကြို၊ ဖြစ်တုံရကား’
‘လုံ့လသွီးကြို၊ ရှာမိုးတုံလည်း၊ မဆိုကြမ္မာ’
‘ဂုဏ်အား မယုတ်မကြိုတည်း၊ လူတွင်ဆူးသို့လပုံတည်း’
‘မှတ်လောတကြို၊ တရားထိုပိမ့်၊ အာရုံမှားမိုက်’
‘ရွှေလှန်တကြို၊ ကောဏာဂုံနှင့်၊ နှောင်းဆိုကသပ’
‘မြင်ရ ဗူးတွေကြို၏တည်း၊ ကောင်းထွေငြိမ့်လေးကု၏တည်း’
‘တတ်ပုန်နီတုံ၊ ဝိသကြိုကို၊ ကျင့်ပုံနားသွင်း’

စသည်ဖြင့် အဆူအကြို၊ ကြိုက်ကြိုသည်၊ ဝိသကြို ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် ကြိုသည်၊ ကြိုက်သည် ဆိုမည်ကို ‘ကြိမ်သည်’ ဟူ၍ ဆိုသည်ကား စာ ဟောင်း စပ်ဟပ်သည် မတွေ့။

‘အကြိမ်အကြိမ်၊ ရန်နှိမ်ပွဲကြီး’
‘ထိုမှတကြိမ်၊ မင်းစည်းစိမ်တုံ’
‘စိတ်ကိုဆယ်ကြိမ်၊ ရေချမ်းစိမ်သို့’

ဝပ်သော အရာတို့လည်း ကြုံကြိုက်သည် ဆိုသော အရာမဟုတ်။ တကြိမ် နှစ်ကြိမ် စသည်ဖြင့် 'အလှည့်အကြိမ်' ဟူသော ရေတွက်ခြင်းအနက် ထင်၏။ ထို အလှည့် အကြိမ် ဟူသည်ကို ဧကက္ခတ္တံ၊ ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဧကဝါရေ၊ ဒွိဝါရေ စသည်ဖြင့် သက် သဒ္ဒါ၏ အနက် အကြိမ်ဟူသော စကားသည် ဧက၊ ဒွိ၊ တိ စသော သင်္ချာသဒ္ဒါ ယှဉ်လျက်သာ မာဂဓနိက်လည်း ထင်သည်ဖြစ်၍ ရေတွက်ခြင်းအနက် လျော်၏။ ကြိုက်ကြုံ၏ ဟူသည်ကား ပြီးပြိုင်တွေ့ဆိုင်ခြင်းအနက် ထင်၏။ ယင်းသို့ သဘော ကုံး ဖြစ်သော အလှည့် အကြိမ် ဟူသည်ကိုသာ စာဟောင်းထင်သည်။ ကြုံကြိုက် သည်၊ ကြိမ်သည် ဟူ၍ စာဟောင်း အစပ် မတွေ့။

အဆူအကြိုကို ယပင့် အချို ရေးကုန်၏။ ရေကျိုးစား၏ ဟူသည်ကိုလည်း ပင့်ကုန်၏။ သဘောအားဖြင့်ကား ပေး၊ ကြွက်စသော တိရစ္ဆာန် ရေကြောင်းလမ်း သင့်၍ အောက်ခံမြေမခိုင် နှံ့ယိုင်လသော် အပေါ်မြေ ရှိုင်းဝင်နိုင်ညွတ်လေသည်။ ထိုနှိုက် နိမ့်ညွတ်ရာရေကြောင်း ထပ်လောင်းစီးဝင်ပြန်လျှင် ထင်မြင်ကောင်းသော တွင်းကျင်းဖြစ်လေ၍ ကြပတေ့မြေပြင်နှင့် မညီမမျှကြုံကျလေအောင် ရေကြောင်း စသည် စား၍ ကြုံလျှသည်ကို 'ကြုံစားသည်၊ ရေကြုံစားသည်' အနက်ယူကောင်း ဖွယ် ထင်၏။ ဆင်ခြင်။

ဝိသကြုံ ဟူသည်နှိုက် ဝိသုကမ္မ ဟူသော ပါဠိထင်သည်။ ပါဠိနှင့်ညီစွာ

'ဝိသုကံဟု၊ မည်ခံထွန်းပ'
'သိကြားဝိသုကံ၊ ညီ၍ကြံသို့'

စသည်ဖြင့် က သက်သက်တွင် သေးသေးတင်ကာမျှ စပ်ဆိုသည်လည်း ထင်၏။ ဝိသကြုံ ဟူ၍ ရစ်၍ ဆိုမိန့်ပြန်သည်ကား ကုမုဒ္ဒ၊ သမုဒ္ဒသာ မာဂဓ ရှိသည်ကို ကုမုဒြာ၊ သမုဒြာ၊ သက္ကဟူ၍ မာဂဓရှိသည်ကို သိကြားဟူ၍ ရစ်၍ ဆိုမိန့်သည်နှင့် တူ၏။ ဤသို့စသော အရာတို့ကား သံသကရိုက်ဘာသာဝယ် ကုမုဒြာ၊ သမုဒြာ၊ သကြ ဟူ၍ ရစ်လျက်ရှိသည်ဟူ၏။ ယေဘုယျအားဖြင့်လည်း မာဂဓနိက် သက်သက်ရှိလျက် သံသကရိုက်ဝယ် ရစ်၍ လည်းကောင်း၊ ပင့်၍ လည်းကောင်း ရှိသင့် ထင်၏။ ထိုကို ရည်၍။

သက္ကသကြ၊ မာဂဓနှင့်၊ သက္ကဋ္ဌဘာသာ၊ ဝေါဟာအပြား၊ ထိုနှစ်ပါးမှ၊
ဣ အား အက္ခရာ၊ လွဲကာလည်းပြု၊ မြန်မာမှုဖြင့်၊ ယခုလူတွင်၊ သိကြား
ထင်သည်'

ဟူ၍ ရှင်ရဋ္ဌသာရအကျော် မိန့်တော်မူ၏။

ထိုနှိုက် အရာ ဖြောင့်လိုက်အံ့။ သက္က-ဟူသော မာဂဓ၊ သကြ-ဟူသော သက္က၊
ထိုဝေါဟာရ နှစ်ပါးတွင် သကြ ဟူသည်ကို သနှိုက် ဣတင်ခြင်း၊ ကနှိုက် အား
ဟူ၍ ချခြင်း၊ ဝိသဇ္ဇနီ ယှဉ်ခြင်း ဟူသော ဣ အက္ခရာ၊ အား အက္ခရာ၊ ယိမ်းကာလွဲ
ကာ မြန်မာမှုဖြင့် 'သိကြား' ဟူ၍ အမည် ထင်သည် ဟူလို၏။ ဤစကားကား

အမြက်မျှ၊ ဤစကားရိပ်ဖြင့် သံသကရိုက် ဘာသာကို စွဲမှီသော အခြင်းအရာ ထင်
သောကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသည်၊ မဆိုသေးသည်တို့နှိုက် လျော်ရာ နှလုံးသွင်းသင့်၏။ ။
ထို့ကြောင့် မြန်မာမှုသည် မာဂစေသော ဘာသာတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်သောအားဖြင့်
များသင့်ဟန်ကို အောက်နှိုက် ဆိုအပ်ပြီ။

က အက္ခရာ ရစ်၍ တချောင်းငင် န သတ် ဝိသဇ္ဇနီ မထင်။

မ သတ် သေးသေးတင်ကား

‘သံပဟုံးစိုး၊ ဖက်မဲ့ကြူးသား၊ အာသုံးထောင်ထား’
စသည်ဖြင့် ကြူးဝါးသည်ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ကြိမ်းဝါးသည် ဆိုသည်လည်း
မထူး။ ဂုဏ်ကို ပလ္လာ၏ ဆိုလိုသော အရာချည်း ယူသင့်၏။ ။

(ခုန်-ခု-ခုမ်၊ ခုန်း-ခုုံး-ခုမ်း)
(ချို-ချမ်၊ ချန်း-ချုံး-ချမ်း)
(ခြို-ခြမ်)

၄၃၁။ ခဗျည်း သက်သက် အပင့် အရစ် တချောင်းငင် န သတ် မ သတ်
သေးဆေးတင် ဝေါဟာရများ

ခ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား

‘ကြိမ်းပမြူးခုန်၊ ခံလင့်ကုန်သည်၊ သူပုန်ရန်လို စူးစူးတည်း’
‘ကြောက်ဒေးဆွေဆွေ ခုန်သတည်း၊ ကျာကျာမြည်တမ်း ကုန်သည်
တည်း’
စသည်ဖြင့် ခုန်ပုံ၊ ခုန်လွှားသည်၊ ဆွေဆွေခုန်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ။

မ သတ် သေးသေးတင်ကား

‘လက်ရက်လည်းခု၊ သုံးပါးစုံလျက်၊ ပျောက်ပုံများစွာ’
‘ပည်းဖြင့်ပြောပုံ၊ တံခါးခုနှင့်၊ ဆူးခြုံမကြွင်း’
‘ရောင်ခြည်တောက်ဟုံ၊ ထူပါရုံဟုံ၊ ကမ်းခုရေနား’
‘ခြင်းရာကြောင်းစုံ၊ အံ့ဖွယ်ပုံလျက်၊ တည်ခုမြောက်စွာ’
‘ဉာဏ်ဝါရင့်မို့၊ ဗောဓိခုကား၊ တစုံတယောက်’
‘ကုသိုလ်များပုံ၊ သဒ္ဓါလုံသား၊ စည်းခုရတနာ’
‘မြူတေဓာတ်ပုံ၊ ရွှေစည်းခုကို၊ ဖူးတုံခွဲရွှေငါး’
‘အိမ်ဓားအစုံ၊ လွယ်ပြီးတုံမှ၊ မခုံမငြင်း’
‘အကြောင်းစေစုံ၊ မြင်လေတုံသော်၊ ခုံခုံမင်မင်’

စသည်ဖြင့် ယဉ်ခုံ၊ တံခါးခုံ၊ ကမ်းခုံ၊ ခုံသရုပ်၊ ခုံတည်သည်၊ ဂူစည်းခုံ၊ ခုံငြင်းသည်၊ ခုံမင်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် စွဲရပ်ရာ အခြေမူလကို 'ခုံသည်' ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ထိုနှင့် လျော်စွာ ခုံပလ္လင် တည်သည်။ ခုံပြု၍ ဆုံးဖြတ်စီရင်သည်။ ခုံပလ္လင်တည်၏ သို့ ရှိသောကမ်းကို 'ကမ်းခုံ' တံခါးရွက်၊ တံခါးပေါင်တည်ရာကို 'တံခါးခုံ' စသည်ဖြင့် စွဲရပ်ရာ အခြေမူလကို ခုံ ဆိုသော အခြင်းအရာ ထင်သာ၏။

န သတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား မျက်ခန်းမျက်မှောင် ဆိုသောအရာကို ယူသင့်၏။

မ သတ် သေးသေးတင်ကား

'လက်မလက်ရမ်း၊ ပခမ်းမေးပါး'

'ခွာဖျားတုံးမျှ၊ ပခမ်းကျောက်ဆစ်'

'ပျား၏ နည်းထမ်း၊ မှတ်ကျင့်သုံးလျက် * ချခမ်းတောင်ပို'

စသည်ဖြင့် ပခမ်း၊ ချခမ်း ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ယပင့် တချောင်းငင် သေးသေးတင် မ သတ်ကား

'မပြလုံးချမ်း၊ အာဘော်ငုံလျက်၊ ဆိုတုံလချင်'

'ပည်းမျှဝန်းချမ်း၊ ပုံလည်းမလေး'

'မတ်ပေါင်းဝန်းချမ်း၊ ရှေ့နန်းဘုမံနှိုက်၊ ဆောင်းတုံထီးဖြူ'

စသည်ဖြင့် လုံးချမ်း၊ ဝန်းချမ်း ဆိုသောအရာ ထင်၏။

န သတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

'ကုန်ရစ်ထစ်ချုန်း၊ စက်သံမှုန်းသည်၊ မိုးအုန်းညိုဖြန်း မြကဲ့သော'

'ချောင်းချောင်းချုန်းချုန်း၊ ငရုန်းငရင်း'

'ထစ်ချုန်းသံရင်၊ ချစ်ဘုန်းမြင့်၍'

'ချုန်းလျက်ရင်ကာ၊ နှုန်းဖက်သင့်စွာ'

စသည်ဖြင့် အသံချုန်းချုန်း၊ မိုးသို့ချုန်းသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

သေးသေးတင် မသတ်ကား

'ပယ်ချိုးနှမ်းချမ်း၊ နိုင်ငံကျမ်းလျက်၊ နှလုံးမနေ့ငို'

'ကြောင့်ကြည့်ချမ်း၊ မရွှင်ပြုမ်းသည်၊ ကိုယ်လုံးသမ်းထိုးစွတကား'

'လောင်လင်ညှိုးချမ်း၊ နှလုံးဆင်းရဲ'

'ပျောင်းပျက်လုံး၊ ချမ်းစေတုံးလျက်'

'ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ ကိုယ်လက်ချမ်းမျှ၊ အိုင်ထမ်းမြစ်ငယ်'

'ကြောက်ရွံ့ချမ်းမျှ၊ ပတ်ကမ်းဝန်းလျား'

* ယခု 'ခြ'ဟု ရေးသည်။ ရှေ့ကလည်း ပြခဲ့ပြီ။

‘တနေ့လုံးလုံး၊ မိုးအချမ်းလျှင်၊ ရွှေကုံးပန်းနှစ်’
 ‘ထိုရော်တနေ့ မိုးချုပ်တည်း၊ ရှင်တော်ဘုရား ကျင့်ထုံးတည်း’
 ‘ဟောရိုးလက်သုံး၊ ဘုရားထုမ်းဖြင့်၊ ခန့်ချမ်းအနက်’
 ‘စလေပတ်ကုံး၊ ရံပိတ်ဖုံးသည်၊ ချမ်းချမ်းမိုးနှယ် လဖိတည်း’

စသည်ဖြင့် နွမ်းချမ်း၊ ညှိုးချမ်း၊ ကိုယ်လက်ချမ်းသည် ဆိုသော ကာရိုက်အသံလည်း ထင်၏။

ဤနှိုက် ချန်း ချန်း ဟူသော န သတ် အသံကား ထစ်ချန်းသော အသံ၊ ချမ်း ချမ်း ဟူ၍ မသတ် သေးသေးတင်ကား ကျဉ်းစေသည်ကိုချဉ်းသည်၊ ကျိုးစေသည်ကို ချမ်းသည် ဟူသော ကာရိုက်အသံ ဖြစ်၏။ ကျဉ်းသည်၊ ကျိုးသည် ဟူသော သယံဇာတအားဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းခြင်းကို ဆိုသောအရာလည်း ထင်၏။ ချဲ့သည်၊ ချိုးသည်ဆိုသော အရာနှိုက် ကျယ်စေသည်ကို ချဲ့သည်၊ ကျိုးစေသည်ကို ချိုးသည် ဟူသော ကာရိုက်အသံဖြစ်၏။ ‘ချိုးချိုးမိုးနှယ် လဖိတည်း’ ဆိုသော အရာနှိုက်လည်း စလေပတ်ကုံး ရံပိတ်ဖုံးလေသောကြောင့် မိုးတိမ်အုပ်၍၊ ပိသကဲ့သို့ မပြေးမထွက်သာ၊ ကျဉ်းစေ၊ ကျိုးစေသည်ကိုပင် ‘ချိုးချိုး’ ဆိုသည် ယူရဖွယ် ထင်၏။ ဤကား ကျိုးစေသည် ဟူသော ကာရိုက်အသံ ဖြစ်၏။ ကျဉ်းသည်၊ ကျိုးသည် ဟူသော သယံဇာတ ကျဉ်းမြောင်းခြင်းအနက် ထင်ဟန်ကား နွမ်းချိုးသည် ဆိုသော အရာနှိုက် နှိပ်နှံသောကြောင့် ကိုယ်စိတ်ကျဉ်းမြောင်းခြင်း ရှိသည်ကိုပင် ‘နွမ်းချိုးသည်’၊ ညှိုးငယ်လျက်ကို စိတ်ကျဉ်းမြောင်းသည်ကို ‘ညှိုးချိုးသည်’ ဤနှိုက် ညှိုးကျိုး ဟူ၍ ကကြီးအက္ခရာပင် အချို့ ရေးကုန်သည်။ သဘော ထင်သာလေ၏။ ကိုယ်လက်ချိုး၏ ဟူသည်ကိုလည်း နည်းတူ ကိုယ်လက်ကျုံ့လျှင်၊ ကျဉ်းမြောင်းသည်ဟူသော အနက်ထင်သာ၏။ တမိုးချိုး ဟူသည်နှိုက်လည်း ပတ်လည်ဝန်းကျင် ကောင်းကင်နှိုက် နေရောင် အလင်းကြောင့် အမြင် ကျယ်ဝေးစွာ နေ့အခါ ပတ်ဝန်းဖုံးအုပ်လျက် ထင်သော မိုးဟူ၍ ဆိုမိန့်သောကြောင့် ကောင်းကင် အပြင်သည် နေရောင်ညှစ်လျှင် ရိမိုင်းသော မှောင်ဖြစ်၍ နေ့အခါ ကျယ်ဝေးစွာ ထင်၏။ ထိုသို့ အကျယ်အဝေးမထင် ကျဉ်းမြောင်းသော မိုး၏ ဖုံးအုပ်ခြင်းကဲ့သို့ ထင်သည်ကိုစွဲ၍ မိုးကျဉ်းသည်၊ ကျိုးသည်၊ မိုးချိုးသည် ဆိုသော အရာကို ‘တမိုးချိုး၊ တနေ့မိုးချိုး၊ မိုးအချိုး’ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းဖြစ်သည် ဟူသင့်သောကြောင့် ကျဉ်းမြောင်း၏ ဟူသော အနက်ကိုပင် ‘ချိုးသည်’ ဆိုသောအရာ ယူကောင်းဖွယ် ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

ရစ်၍ သေးသေးတင် မသတ်ကား

‘ဘုန်းရိပ်လှမ်းခြမြ၊ သက္ကဘုမံသို့၊ အပုမံအယင်’
 ‘ထုဋ်ကုံးစိုးခြုံ၊ ရှင်မတုံလည်း၊ တစုံတခု’
 ‘ငါ့ကိုတုံလည်း၊ ဆွေစုံမွေးဘ’

‘ထိုစကားတုံ၊ ဒေါသခြုံတွင်’

‘လတ်လတ်ပေါ်ရုံ၊ လျှော်တေခြုံလျက်၊ လူတုံသဒ္ဒါ’

စသည်ဖြင့် လွှမ်းသည်။ စေးခြုံဆိုသော အရာထင်၏။

ဤနှိုက် လွှမ်းခြုံ၊ စေးခြုံ ဟူသည်နှင့် လုံချုံ၊ စန်းချုံသည်ကို အရစ်အပင် ခြား၍ ထုတ်လိုက်သည်။ အချို့ကား ရစ်၍ ချည်း၊ အချို့ကား ပင်၍ ချည်း၊ အချို့ကား အပြားမဲ့ ရေးမှတ်ကုန်၏။ သဘောအားဖြင့် စေးခြုံ၊ လွှမ်းခြုံ ဟူသည်ကား ရစ်ပတ်ဖုံးလွှမ်းခြင်း အနက်ထင်သည်။ ဝန်းချုံ၊ လုံချုံ ဟူသည်ကား ခပ်သိမ်းစုံ အလုံးစုံဟူသော အနက်ထင်သည်။ မင်းတရားမယ်တော် ဧချင်းတွင်လည်း

‘ရာဝန်းခြုံ၊ မြစ်လုံးစုံကို၊ ရန်ခြုံရန်မြစ်’

ဟူ၍ ဝန်းခြုံ၊ ရန်ချုံ စသည်မှာ အရစ် အပင် လွဲရာလေသည်ကို ထောက်သဖြင့် အပင် အရစ် ခြား၍ ထုတ်လိုက်သည်။

(ဂုံ၊ ဂုဏ်၊ ဂုမ်)

၄၃၂။ ဂ ဗျည်း တချောင်းငင် န သတ်၊ မသတ် သေးသေးတင် ဝေဟာရများ

- ‘အနန္တဂုဏ်၊ ကျေးဇူးဟုန်ဖြင့်၊ ဝသုန္ဓရာ’
- ‘မထင်မဖုန်၊ အကျွန်ဂုဏ်ကြောင့်၊ သည်းဟုန်ပီတိ’
- ‘နှစ်ဖလဂုဏ်၊ ကဆုန်ဂီမွန်’
- ‘မလည်မသုန်၊ မဟာဂုဏ်တို့၊ သူရုန္ဓန’
- ‘မလျင်မတုန်၊ နှုတ်အာဂုဏ်နှင့်၊ မမှုမပိုင်’
- ‘ရှေ့လှန်တကြုံ၊ ကောနာဂုံနှင့်၊ နှောင်းစုံကသပ’
- ‘သရဏဂုံ၊ ကိုယ်လုံးထုံ၍၊ အာရုံမယွင်း’
- ‘အစမ်းအစုံ၊ အာဂုံအာဂါ’

စသည်ဖြင့် ဂ ငယ် အက္ခရာ ထင်သည်ကား အနန္တဂုဏ်၊ ဖလဂုဏ်၊ မဟာဂုဏ် ဟူသော ပါဠိမှီနှင့်အညီ အနန္တဂုဏ်၊ ဖလဂုဏ်၊ မဟာဂုဏ် ဟူ၍ ထာကြီးသတ် ဖြစ်၏။ ကောဏာဂမ၊ သရဏာဂမ၊ အာဂမ ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ မ သတ် ဖြစ်၏။

အာဂုဏ် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အာဂုမ် ဟူ၍ လည်းကောင်း မ သတ်၊ ကသတ် နှစ်ရပ် ထင်သည်ကား သဘောကွဲ၏။

‘မလျင်မတုန်၊ နှုတ်အာဂုဏ်နှင့်’

ဟူ၍ န ငယ်စပ်သည်ကား မလျင်မတုန် နှုတ်အားကောင်းသော ဂုဏ်ဟူ၍ ဂုဏ် သဒ္ဒါကို စွဲမှီသည်။

‘အစမ်းအစုံ၊ အာဂုံအာဂါ’ ဟူ၍ မ သတ် စပ်သည်ကား သရဏာဂမကို သရဏဂုံ ဟူ၍ မ သတ် စပ်၏ သို့ အာဂမသဒ္ဓါကို စွဲမှီသည် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် ဂုဏသဒ္ဓါ၊ အာဂမသဒ္ဓါအားဖြင့် ပါဠိမှီနှင့်အညီ စပ်သည် ဖြစ်၏။ ထိုနှိုက် ဂုဏသဒ္ဓါ အနက်ကား ခြိပ်ဝတ္ထုနှိုက် ထင်သော ကျေးဇူးချီးမွမ်းအပ်သော အကြောင်းတည်း။ အာဂမသဒ္ဓါ၏ အနက်ကား အာရှေးရှိသော ဂမုဓာတ်၏ နိပ္ပန္နပုဒ် ဖြစ်၍ လာရောက်ခြင်းအနက် ရှိ၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အာဂုဏ်ဟူသည်ကား ကျမ်းလာ သဒ္ဓါအနက်ကို ဆောင်ရွက် ပြောဆိုခြင်း အနက်တည်း။ ယင်းသို့သော သဘောအနက် ကွာဝေးကြဟန်ကိုလည်း နှလုံးသွင်းရာ၏။

‘ပျံ့ရွန်းရဂုံ၊ စုံသည်နှိုးနှော’

စသည်ဖြင့် ရဂုံကို ဂ ငယ် ရေးကုန်သည်ကား ပါဠိမှီမထင်။ တော ဆိုလိုသော အရာကိုပင် သူဟောင်းတို့ ‘ရဂုံ’ ဆိုသည် ယူသင့်၏။ ပါဠိမှီ မရ၊ မြန်မာဘာသာ ဖြစ်လျက် ဂ ငယ် ရေးကုန်သည်ကား ဖတ်သံမျှကိုသာ ရှု၏ သို့ ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

(ငုံ- ငုံး- ငမ်း)

၄၃၃။ ငျည်း သက်သက် တချောင်းငင် သေးသေးတင် မ သတ် ဝေါဟာရများ

င အက္ခရာကား

‘ထူးထူးနှုတ်ငုံ၊ အာဂုံအာဂါ’
 ‘မပြုလုံချို၊ အာဘော်ငုံလျက်၊ ဆိုတုလချင်’
 ‘နိလာပွင့်ငုံ၊ ပေါက်ပန်းရုံသို့၊ အပုံအယင်’

စသည်ဖြင့် အပွင့်အငုံ၊ နှုတ်ငုံ ဟူသော သေးသေးတင် မ သတ် ထင်၏။ ထိုတွင် အပွင့်အငုံ ဟူသည်ကို ကြာငုံ အပွင့် အငုံ စသည်ဖြင့် မ အက္ခရာ ဆိုမိန့်သည်လည်း ထင်၏။ သဘောအားဖြင့်ကား နှုတ်ငုံ ဟူသည်နှိုက် နှုတ်ဖြင့် ငုံသည် ဆိုလိုသော အရာကိုသို့ ပွင့်ချပ်ဖြင့် ပိုးအုပ်လျက် ငုံလျက် တည်ခိုက်ကိုပင် ‘အဖူးအမုံ’ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ငုံလျက်တည်ခြင်း ကိရိယာကို ဆိုလိုသော အရာတိုင်းလည်း မုံသည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း မထင်သည်ကို ထောက်လျှင် ‘ငုံသည်’ ဟူသော ဝေါဟာရသာ မူလ ဖြစ်ကောင်းဖွယ် ထင်၏။

ဝိသဇ္ဇနိသံကား

‘ငယ်စအဆိုး၊ ငုံး၏အစစ်’

စသည်ဖြင့် တိရစ္ဆာန်၏ အမည် ငုံး ဟူသည်နှိုက် ထင်၏။ အမြိတ်အစ မထင် တို့ တောင်းသည်ကို ငုတ်ငုတ်တိုသည်၊ သစ်ငုတ်ဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်သည်တွင် ‘ငုံးငုံး

တို၏ ဟူ၍ ဆိုမိန့်ကုန်သည်။ ထိုငုံးငုံးတို၏ ဝေ ဟာရကို ယူ၍ ထိုတိရစ္ဆာန်သည် မရှည်မဝင့် တိုတောင်းသော အမြီးအတောင် ရှိသည်ကို စွဲ၍ 'ငုံး' ဆိုသည် ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ယင်းသို့ ရှိသည်ကို ထောက်လျှင် ငုံး ဟူသော အမည်၊ ငုံးငုံး တို၏ ဟူသည်တို့နှိုက် သဘောမပြား၊ သေးသေးတင် မ သတ်ချည်း ယူသင့်၏။

(စုန်, စုံ, စုမ်၊ စိုး, စုမ်း)

၄၃၄။ စမျည်း တချောင်းငင် န သတ် မ သတ် သေးသေးတင် ဝေ ဟာရများ

စ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား

'လှန်ကွန်ဂလုန်၊ ဆန်စုန်ရေမြေ'

'လှေဦးမျှောသုန်၊ သောင်းသောင်းစုန်ခဲ၊ သူပုန်တက'

စသည်ဖြင့် အောက်သို့စုန်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

သေးသေးတင် မ သတ်ကား

'စက္ခုမစုံ၊ ပညာကြုံကို၊ လုဘုံတို့ဝယ်'

'ရှင်တော်ခြေစုံ၊ ထိပ်ထက်ခြံမှ၊ မျိုးပုံတစုံ'

'မကြာပြည့်စုံ၊ နေ့ရက်ကုလိမ့်၊ ကြေးမုံစက္ခု'

'ပလ္လင်အစုံ၊ ပြီးစေတုသည်၊ လုံချိုလေးဆယ်ကိုးဆူတည်း'

စသည်ဖြင့် အပြည့်အစုံ၊ အစေ့အစုံ ဆိုသော အရာထင်၏။ ထိုတွင် နှစ်ခု၊ လေးခု စသည်ဖြင့် ခေါက်ချိုးသင်္ချာမျှသည်ကို 'စုံသည်'၊ မမျှသည်ကို 'မစုံ' ဆိုသော အရာ လည်း ထင်၏။ သုံးခု၊ ငါးခု စသည်ဖြင့် ခေါက်ချိုးသင်္ချာမမျှသော်လည်း အင်္ဂါ စုံထောက်သည်ကို ရတုသုံးပိုဒ်စုံသည်၊ အင်္ဂါငါးပါးစုံသည်၊ ခက်မငါးဖြာ စုံသည် စသည်ဖြင့် အင်္ဂါ အပြည့်အစုံ၊ အစေ့အစုံ၊ စေ့စုံသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ အကြောင်း တစိတ်ကွဲဟန်ကို သတိရှိစေခြင်းငှာ ထုတ်လိုက်သည်။

မ သတ် ဝိသဇ္ဇနီသိကား

'သိပဟိုးစိုး၊ ဖက်မဲ့ကြိုးသား၊ အားသုံးထောင်ထား'

'ပြောထူးတံစိုး၊ ကျွန်းထင်းတူးကို၊ အလုံးပုတ်ချိုး'

'လူဝယ်လူစိုး၊ * မျက်မိုးလည်းကျိုး'

'သောင်းခြောက်ထောင်လုံး၊ နတ်စိုးကိုးကိုး'

စသည်ဖြင့် ဟိုးစိုးသည်၊ နတ်စိုး ဆိုသော အရာထင်၏။

* 'လူဝယ်လူစုန်၊ မျက်မုန်းလည်းကျိုး' ဟု ရှိသင့်၏။ စုန်ကို န သတ်ကြောင်း ဆိုသည် နှင့် ညီပမည်။ ရေးထုံးတွေ့၍သာ ဆိုသည်။

ထိုနှိုက် တံစိုးဟူသည်၊ နတ်စိုးဟူသည် အရထူးသင့်ဟန်ကို အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့ပြီ။

‘တိမ်ငုပ်စိုးစိုး၊ ကမ္ဘာလုံးလည်း၊ ပတ်ကူးပူအပ်’

ဟူ၍၊ ပါရမီခန်း စပ်သော အရာကဲ့သို့ စိုးစိုးနစ်သည်၊ စိုးစိုးမြုပ်သည် ဆိုသော အရာကား အလွတ် ပြောဆိုခြင်းသာ ဖြစ်၍၊ ပျို့၊ လင်္ကာ တခြား မထင်မိ။ စုပ်စုပ် မြုပ်သည်၊ စုပ်စုပ် နစ်သည် ဆိုသော အရာနှင့် မကွဲ သင့်ပြီ။ အချို့ကား စုန်းစုန်း နစ်သည်၊ မြုပ်သည်၊ နတ်စုန်း ဟူသည်ကို န သတ် ကုန်၏။ ဆင်ခြင်။

(ဆုန်၊ ဆုံ၊ ဆုမ်း၊ ဆုန်း၊ ဆုံး၊ ဆုမ်း၊ ဇုန်၊ ညုန်း)

၄၃၅။ ဆဗျည်း တချောင်းငင် န သတ်၊ သေးသေးတင် မ သတ် ဝေါဟာရများ

ဆ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား

‘ပူပြင်းကဆုန်၊ ဝေါဟာကုန်၍၊ နယုန်ဆန်းတက်’

‘နှစ်ပလဂုဏ်၊ ကဆုန်ဂိမ္မန်’

‘လျှောက်လကုန်သော်၊ ကဆုန်သာလည်’

စသည်ဖြင့် လ ကဆုန် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

‘ရအယုံပင်၊ မျှမစုံခင်၊ လကဆုန်တွင်’

ဟူ၍ မ သတ် စပ်အင် အချို့ ဆိုကုန်၏။ လ မည်နှိုက် န သတ်သာ ဟူ၍၊ သူဟောင်းတို့ ဆိုကုန်သည်နှင့် အညီ

‘တန်ခူးကဆုန်၊ နယုန်တန်ဆောင်မုန်း’

ဟူ၍၊ န သတ်သာ ထင်၍၊ သေးသေးတင် မ သတ် မထင်သောကြောင့် လည်း ကောင်း၊ န သတ် စပ်သည်သာ စာခိုင် အများ ထင်သောကြောင့် လည်းကောင်း န သတ် သင့်အံ့သို့ ရှိ၏။

အသံတူ မသတ်ကား

‘အကြိုက်ဘုန်းဆုံ၊ တကြိမ်တုံလည်း၊ လုတုံတုလွတ်’

‘မေတ္တာပေါင်းဆုံ၊ ထည့်လိုက်တုံ၍၊ စုစုံမက်မက်’

‘မင်းစည်းစိမ်တုံ၊ ခရီးဆုံဝယ်၊ ပြည့်စုံခိုင်ဖြီး’

‘လေးပါးမျိုးပုံ၊ လက်အုပ်ဆုံသား၊ အစုံနှစ်ဘက်’

စသည်ဖြင့် ပေါင်းဆုံသည်၊ ကြေးငွေဆုံသည်၊ ဆုံကျေပွေ ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ကြေးငွေဆုံ၏ ဟူသည်လည်း စုရုံး ပေါင်းဆုံသည်ပင်။

ဆုံ ကျေပွေ ဆိုသော အရာလည်း အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့သည်နှင့် အညီ ချင်းငရုတ် စသည်တို့ကို ပေါင်းဆုံရာ အဆောက်အဦ ဖြစ်၍၊ သဘော မကွဲသည်ပင် ဖြစ်၏။

တချောင်းငင် န သတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

‘ကြမ္မာနှင့်ဘုန်း၊ ချိန်ဆုန်းတော်လှ’
‘တကာမင်းဘုန်း၊ ချိန်ဆုန်းနာထိက်’
‘သန္တာရင့်တုန်း၊ ချိန်သင့်ဆုန်း၍၊ ရွှေဘုန်းညွှန်ရှင်’
‘အမုက်ဆုန်းဆုန်း၊ ရန်သူမုန်းလှ၊ ရုန်းခင်္ဂါကို’

စသည်ဖြင့် ချိန်ဆုန်းသည်၊ မျက်ဆုန်းသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မသတ်ကား

‘အစအဆုံး၊ ကုန်အောင်ကျုံးမှ၊ ပတ်ကုံးဝန်းလျား’
‘ထိုသို့မြူးဆုံး၊ သုံးသည်သိတင်း’
‘သီလမြတ်ဆုံး၊ ပုလဲးကုံးကို၊ နှလုံးတိုက်ထုံး’
‘ဖြိုးဖြိုးကြီးဆုံး၊ ဖြင်ပိုပိုးသား၊ သီးလုံးငယ်လျှ’

စသည်ဖြင့် အပျား အဆုံး ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် မ သတ်ကား အပိုင်းအခြား၏ အဆုံး အဖျား ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။ နသတ်ကား ချိန်တွက်ဆုန်းဆသည်၊ ပျက်စီးဆုန်းပါးသည်၊ ဆုန်းရှုန်းသည် ဆိုသော အရာ ဖြစ်၏။ ဆုံးဖြတ်သည် ဆိုသော အရာလည်း အခန့် အရန် ဆုန်းဆ၍ ဖြတ်ပိုင်း ခြားနားသည်ပင် ဖြစ်၍ ‘ဆုန်းဆသည်’ ဟူသော အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ပျက်ဆုံး၏ ဟူသည်ကား သုံးဖျင်း ဟူသည်နှင့် သဘော နီးချဉ်း၏။ ဆုန်းဟင်းသပဒါး ဟူသည်လည်း န သတ် ဖြစ်သင့်၏။

‘သီလပဇ္ဇန်၊ မိုးရွာဟုန်ဖြင့်၊ မအုန်မအောက်’
‘ထက်မြင့်တိမ်မုန်၊ ရေပြခုန်သည်၊ ပဇ္ဇန်ခါလွန်ဘိသောကြောင့်’

စသည်ဖြင့် ဇကုံး တချောင်းငင် န သတ် တင်သည်ကား ပဇ္ဇန္တ ဟူသော ပါဠိမို့ ထင်၏။ ထိုနှိုက် ပဇ္ဇန် ဟူ၍ စလုံး ရေးသည်ကား သဒ္ဓါမူကို သတ် မထားမိသည် ဖြစ်ရာ၏။ ပဇ္ဇန္တသဒ္ဓါကို ပဇာယ အန္တံ ပဝတ္ထေတိ ဟူ၍ ဟေတု ကတ္တုသာဓိဝိဂ္ဂိုဟ်၊ ‘ပဇာယ အန္တံ ပဝတ္ထေတိတေနာတိ’ ဟူ၍ ကရဏသာဓိဝိဂ္ဂိုဟ်ကို ဆရာတို့ မိန့်သော အရာနှိုက် ပဇာ ဟူသော ပုဒ် ထင်သဖြင့် ပဇ္ဇန္တ ဟူ၍ ဇကုံး ထင်သာသည် ဖြစ်၏။

‘ညောင်းညောင်း ညုန်းညုန်း၊ မိုးနွယ် အုန်း၍၊ ချုန်းချုန်း ကျဉ်းကျဉ်း’

‘ညောင်းညောင်းညုန်းညုန်း၊ လူမင်းဘုန်းလည်း၊ မနှုန်းလှည့်ထိုက်’ ဟူ၍ ည အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား တပါး ပျို့ လင်္ကာ အဆို နည်း၏။ အလွတ် ပြောဆိုခြင်း မျှသော်လည်း နည်းအံ့သို့ ရှိ၏။

(တုန်၊ တုံ၊ တုမ်၊ တုန်း၊ တုံး၊ တုမ်း၊ ဒုံ၊ ဒုန်၊ ဒုမ်)

၄၃၆။ တဗျည်း တချောင်းငင်၊ န သတ်၊ မ သတ် သေးသေးတင်
ဝေ၂ဟာရများ ၊

တ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား

‘ဖလျှင်မတုန်၊ နှုတ်အာ ဂုဏ်နှင့်’
‘ဖိမ့်ဖိမ့်လည်းတုန်၊ မြည်တမ်းတုန်၏’
‘မကျဇျာန်ဟုန်၊ မတုန်မလှုပ်’
‘ချောင်းချောင်းချက်ဟုန်၊ ချဲ့ချဲ့တုန်မျှ၊ ဆူမှုန်ပြင်းစွာ’
‘လန့်ကြောက်ပြင်းဟုန်၊ ချဲ့ချဲ့တုန်ဟု၊ ဆိုကုန်အချင်း’

စသည်ဖြင့် တုန်ယင်၊ တုန်လှုပ်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏ ။

မ သတ်ကား

‘လာစေကိုယုံ၊ မြို့ပတုံကို၊ ရန်ခြံရန်မြစ်’
‘ရေးထုပြောက်စုံ၊ နိတုံအတိ’
‘ရည်ပျောနိတုံ၊ ဝတ်လုံပုဆိုး’
‘ယင်းသည်ကတုံ၊ လူ့ဘုံသည်မှာ’
‘ထိုစကားတုံ၊ ဒေါသခြံတွင်’
‘ကျလတုံတုံ၊ ပိုက်ခြံငြိထ’
‘ပေါ်လတုံတုံ၊ တလုံလဲလဲ’

စသည်ဖြင့် မြို့မည်ပတုံ၊ ရွှေမည်နိတုံ၊ ပြုတုံ၊ မူတုံ၊ ပြုတုံတုံ၊ မူတုံတုံ ဆိုသော
အရာ ထင်၏ ။ ထိုတွင် ရွှေနိတုံကို သေးသေးတင် မသတ် အစပ်ထင်၍ ထုတ်
လိုက်သည်၊ နိတ္တုနဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ နသော်လည်း သတ်ကောင်း၏ ။

ပြုတုံတုံ၊ မူတုံတုံ စသည်ဖြင့် နှစ်ထပ်ဆိုသည်ကား ‘အဖန်တလဲလဲ ပြုမူ၏’ဟု
ပြုခြင်း ကိရိယာအများ နှံ့ပြားစေခြင်းငှာ ဝိစ္စာအနက်အားဖြင့် ထပ်ဆိုမိန့်ခြင်းတည်း။
ဝိစ္စာအနက် အာမေတ်အနက်တို့ ခို၏။ သဘောကို အောက်နှိုက် ခွဲခွဲတိုင်း နှလုံး
သွင်းရာ၏ ။ ‘ပုပ္ဖပဒုံ၊ ကြာပုဗ္ဗမုလျှင်၊ တိမ်ခြံ့ပယ်တုန်း’ စသည်ဖြင့် ကြာပဒုံ
ဆိုသော အရာကား ပဒုမ ဟူသော ပါဠိမှ ဝေ၂ဟာရတည်း။

တချောင်းငင် နသတ် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

‘မီးပန်းပွင့်တုန်း၊ တန်းဆောင်မုန်းဝယ်၊ မအုန်းဝသ’
‘ဆင်းရွယ်တက်တုန်း၊ ဘုန်းလည်းတက်ခါ’
‘ခမည်းရွယ်တုန်း၊ တဖြန်းဖြန်းသည်၊ ရွှေဘုန်းနှိုင်းတက်မထင်တည်း’
‘မြူးရှင်စံတုန်း၊ ချိန်ဆုန်းခန့်တွက်’

‘လင်္ကာမြည်ရှုန်း * ပတုန်းပျဲး’
‘နက်စင်ပတုန်း၊ တောင်ပန်နှုန်းလျက်၊ မပြုန်းမကျည်’
‘ရှင်ကြော့ဖြုန်းဖြုန်း၊ လေသင်တုန်းသို၊ ရှုန်းရှုန်းရှည်းရှည်း’
‘မိုးနှယ်ရိုက်အုန်း၊ တဖြုန်းဖြုန်းလျင်၊ တုန်းတုန်းတင်းတင်း’

စသည်ဖြင့် ပွင့်တုန်းသီးတုန်း၊ ပျားပတုန်း၊ ပဲခွံသင်တုန်း၊ မြည်သံတုန်းတုန်း
ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် ‘မည်သံတုန်းတုန်း’ကို ဒုန္နုဘိ ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ ဒဒွေးငယ်သော်
လည်း ရေးကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ‘ဒုန္နုသဒွေန ဉဘိ ဒဒွဘိ’ ဟူ၍ အဘိဓာန်ဝိကာ
ဝိဂြိုဟ်လှစ်၏။ ဒုန္နုသဒွေန ဒုန်ဒုန်အသံနှင့်။ ဉဘိ၊ ပြည့်စုံသည်တည်း။ ဒုန္နုဘိ၊ ဒုန္နု
အသံနှင့် ပြည့်စုံသည်။ တတိယာ တပျရိသံ သမာသံ ဝိဂြိုဟ်။ ဤကို ထောက်သဖြင့်
ပါဠိဝယ် တတိယအက္ခရာ ထင်လျက်လည်း လောကဝတ်မှုနိုက် ပဌမက္ခရာ သုံးဆောင်
ကုန်သောကြောင့် ပါဠိမိမရ။ မြန်မာဘာသာ ကေန္တဝယ်ကား တတိယက္ခရာ၊
စတုတ္ထက္ခရာ အသုံးနည်းသောအရာ ထင်သည်သာ ဖြစ်၏။

အသံတူ မသတ်ကား

‘ပြင်လှရွှေတုံး၊ အငယ်ဆုံးလျက်၊ နှလုံးဆောက်တည်’
‘ပညာထွန်တုံး၊ ကြည်လုံးတံပိုး’
‘လင်ပစ်လင်ရှုံး၊ လင်သစ်တုံးကို၊ နှလုံးတိမ်းပါး’
‘သမ္မာနှလုံး၊ မတုံးမပေ’
‘ရွှေဝါဖြိုးလုံး၊ ဉလက်ရုံးကို၊ မတုံးမြိုက်စက်’
‘မရွှင်ညှိုးချုံး၊ ရမက်လုံးလည်း၊ တီးတုံးဆိုကြ’
‘စီးဖြုန်းတုံးတုံး၊ နှလုံးသိပ်သိပ်’

စသည်ဖြင့် ရွှေတုံး၊ သစ်တုံး၊ ထွန်တုံး၊ အခဲအတုံး၊ တုံးပေသည်၊ တီးတုံး၊
တုံးသက် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏။ ထိုတွင် တီးတုံးဆိုသည်၊ တုံးသက်
ဆိုသည်တို့ကား ‘တိုးတိုးသက်သက်’ ဆိုသည်ဟူသော အရာနှင့် မကွဲ။

(ထုန်၊ ထို၊ ထုမ်၊ ထိုး၊ ဌ၊ ဝို)

၄၃၇။ ထအက္ခရာ တချောင်းငင် နသတ်၊မသတ်၊ သေးသေးတင် ဝေၤဟဲၤရဲၤပျား

ထ အက္ခရာ တချောင်းငင် နသတ်ကား

‘ဇီဝါမေထုန်၊ ဝင်ဟုန်သူရိန်’
‘လင်ကားမေထုန်၊ ဂလုန်ချိုကြား’

* ယခု ‘ပိတုန်း’ဟု ရေးသည်။

စသည်ဖြင့် မေထုန်ဟူသော ဝေါဟာရ ထင်၏။ ကာမဂုဏ်မေထုန်၊ ရာသီမေထုန် ဟူသည်နှိုက် အရအနက် မကွဲ၊ မေထုန် ဟူသော ပါဠိမှီလည်း မကွဲသဖြင့် အသတ် လည်း မကွဲသည် ဖြစ်၏။

အသံတူ မသတ်ကား

‘ကြိုင်လွင့်ပန်းစုံ၊ တောလုံးထုံသည်’
‘မှတ်လောတကြုံ၊ တရားထုံပိမ့်’
‘သရဏဂုံ၊ ကိုယ်လုံးထုံ၍၊ အာရုံမယွင်း’
‘ကမ်းယံပြုမြို့၊ သထုံ’
‘အိပ်မက်တိတ္ထုံ၊ စံပုံမှီးမှီး’

စသည်ဖြင့် ပန်းနံ့သာထုံသည်၊ လူမျိုးသထုံ၊ အိပ်မက်တိတ္ထုံ ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ထိုတွင် ပန်းနံ့သာ စသည်ဖြင့် ထုံ၏ ဟူသည်ကား အခါလေမြင့် ထပ်ဆင့်အမြီး မှီဝဲချေသော သဘောလက္ခဏာ ထင်၏။

ပညာထုံ၏ ဟူသည်ကား အမှတ်အစူး ထင်ခဲသဖြင့် သတိနှလုံး မသွက်လက် ထိုင်းမှိုင်း လေးလံခြင်း ဖြစ်သော အမူအရာသည် ထုံကျဉ် မှိုင်းထိုင်းသည်နှင့်အတူ လေးလံသည်ကိုစူး၍ ပညာထုံသည်၊ ထိုင်းသည် ဆိုမိန့်၏ သို့ ရှိ၏။

အိပ်မက်တိတ္ထုံ ဟူသည်နှိုက် တိတ် ဟူ၍၊ တိတျ၊ ဝုံ ဟူသည် ဝုမ သဒ္ဒါတို့ကို စူး၍ ဆိုမိန့်သည်လည်း ဟူကုန်၏။ ဤအလိုသော် ဝုံ ဟူ၍ ဝ အောက်ချိုက် အရာလည်း ရေးသင့်၏။ အချိုကား အတိတ်ဖြစ်သော ထုံးစံ ဆိုလိုသည် ဟူကုန် ၏။ အချိုကား ကောင်း၊ မကောင်းကို သိမြင်ခြင်းငှာ ထားသောအရာ ဖြစ်၍ ‘ဒိဋ္ဌိ’ ဆိုလိုသည် ဟူကုန်၏။ ဤအလိုသော် ဒဒ္ဒေးငယ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဌဝမ်းပဲး နှင့်လည်းကောင်း ရေးလို၏။ ဩဇာသာ ပမာဏ။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

‘တဦးနည်းထုံး၊ မတော်သုံးသည်၊ နှလုံးမည်းနှမ်း’
‘မှတ်သည်ထုံးကား၊ လက်သုံးတံတား ကြီးသွယ်တည်း’
‘ကြီးမကျင့်ထုံး၊ ဖွယ်ရာသုံး၍၊ သားလုံးငါးကောင်း’
‘မောဟရစ်ထုံး၊ တိမ်နွယ်ပုံးသည်၊ နှလုံးလေးတုံတုံသတည်း’
‘တခြားတရုံး၊ တကြီးထုံးဖြင့်၊ နှလုံးတခု’
‘စုလည်းဆံထုံး၊ ရှောင်လုံးရှောင်ကွင်း’
‘ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ ကိုယ်လက်ချိုးမျှ၊ အိုင်ထုံးမြစ်ငယ်’
‘စိမ့်စိုမြက်ုံး၊ အိုင်ထုံးသာလှ’
‘ဆေးခဲးဆေးတုံး၊ ထုံးနှင့်အတူ’

စသည်ဖြင့် ရစ်ထုံးသည်၊ ထုံးစံ၊ ဆံထုံး၊ အိုင်ထုံး၊ ကျောက်ထုံး ဟူသော ဆို မိန့်ခြင်း ထင်၏။

ထိုတွင် ဆံထုံး ဟူသည်လည်း ရစ်ထုံးသည် ဟူသော အနက် လည်းကောင်း တည်း။ ထုံးစံ ဟူသည်လည်း ထုံးအပိုင်း ဆိုလိုသော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ အိုင်ထုံး ဟူသည်လည်း ချိုင့်ဝှမ်းသဖြင့် စီးဝင်သောရေ ရပ်အောင်းရာ အထုံး အပိုင်း ဖြစ်သည်ကိုစူးမူ သဘောနီးရိပ် ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

(နုန်း၊ နုံ၊ နုမ်း၊ နှုန်း)

၄၃၈။ နပျည်း တချောင်းငင်၊ နသတ်၊ မသတ် သက်သက် ဟဆုံး၊ သေးသေးတင် ဝေဟာရများ

န ငယ် တချောင်းငင် နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား
'ပင်လှတနုန်း၊ ထန်းနှင့်အုန်းလည်း၊ ဘုန်းလကောင်းသာ'
'ပင်လှတနုန်း၊ ထန်းအုန်းပင်စောက်'
စသည်ဖြင့် တနုန်း ဟူသော သစ်ပင်အမည် ထင်၏။ ဤတနုန်း ဟူသည်ကား အစပ် တွေးခဲအံ့သို့ ရှိ၏။

ထိုနှိုက် ဟဆုံးကား

'မြေပြင်မနှုန်း၊ ငါ့သားဘုန်းကြောင့်'
'ချစ်သော်ချစ်နှုန်း၊ မုန်းသော်မုန်းတို့'
'မြေပြင်မနှုန်း၊ ဘုန်းလက်ရိုးကို'
'တေဇဂ္ဂုန်းဂုန်း၊ နတ်ရှင်ဘုန်းကြောင့်၊ မြူနှုန်းပရမာ'
စသည်ဖြင့် နှိုင်းနှုန်းသည်၊ နှုန်းစံသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ နှုံးချည့်၊ ပျောင်နုံး သည် ဆိုသောအရာကို သေးသေးတင် မသတ် ဟူသင့်၏။

(ပုန်၊ ပုံ၊ ပုမ်၊ ပုန်း၊ ပုံး၊ ပုမ်း
(ပွါ၊ ပွမ်၊ ပွန်း၊ ပွီး၊ ပွမ်း)

၄၃၉။ ပ အက္ခရာ သက်သက် ရစ်လျက်၊ ထချောင်းငင်၊ နသတ်၊ မသတ် ဝေဟာရများ

ပ အက္ခရာ တချောင်းငင် နသတ်ကား
'ဝင်လာသည်ပုန်၊ တိမ်းညွတ်ကုန်လျက်၊ လျှင်ဟုန်မြစ်ဝ'
'ကြိမ်းပမြူးခုန်၊ ခံလင့်ကုန်သည်၊ သူပုန်ရန်လှိုစုံးစုံးတည်း'
'လှေဦးမျောသုန်၊ သောင်းသောင်းခုန်ခဲ၊ သူပုန်တကာ'
စသည်ဖြင့် သူပုန်သူကန် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

အသံတူ သေးသေးတင် မသတ်ကား

‘တကာမျိုးပုံ၊ မှတ်ရတုံအံ့၊ ဆက်ရုံညီအောင်’
‘လေးပါးမျိုးပုံ၊ လက်အုပ်ဆိုသား၊ အစုံနှစ်ဘက်’
‘မစုမပုံ၊ မယုံမနွဲ့’
‘သခင်ချစ်ပုံ၊ ယုံစခေါက်ရက်’
‘ရာသီလဲအံ့၊ ကင်းပုံကျီးအာ’

စသည်ဖြင့် စုပုံသည်၊ ကျီးအာကင်းပုံ ဆိုသော အရာထင်၏။

တီးသည့် * ပုံလည်း နည်းတူ ရေးသင့်၏။

ရစ်လျက် သေးသေးတင် မသတ်ကား

‘တိထီရက်ပုံ၊ တပြုဖြည်းဖြည်း’
‘ခေါက်နှစ်တုံတုံ၊ တပြုဖြည်းဖြည်း’

စသည်ဖြင့် တပြုဖြည်းဖြည်း ဆိုသော အရာ၊ တပြုလုံး ဆိုသော အရာမျှသာထင်၏။

ထိုတပြုလုံး ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား စာပေမတွေ့။

တချောင်းဝင် နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

‘တောဝှမ်းပျော်ပုန်း၊ ရသေ့ဘုန်းကား၊ မျက်မုန်းကျိုးဖွယ်’
‘မိုးရွာထစ်အုန်း၊ လုပ်ဆောင်တုန်းဝယ်၊ လျှိုးပုန်းစုံဖြား’

စသည်ဖြင့် ပုန်းလျှိုးသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

လွယ်သည့်ပုံ၊ ရေပုံးတို့ကား စာဟောင်းမထင်။ နောင်မှပေါ်သော ဝေါဟာရ ဖြစ်၍၊ ပညတ်မျှ ယူသင့်သောကြောင့် သေးသေးတင် မသတ် ရေးကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

ရစ်၍၊ တချောင်းဝင် နသတ်ကား

‘ထွက်ဝင်မြောက်စည် ပြုန်းပြုန်းတည်း၊ ပဇ္ဇာန်ရိုက်မြည် ချွန်းချွန်း တည်း’
‘မိုးနယ်ရိုက်အုန်း၊ တပြုန်းပြုန်းလျှင်၊ တူးတူးတင်းတင်း’
‘နက်စင်ပိတုန်း၊ အောင်ပန်းနှုန်းလျက်၊ မပြုန်းမကျည်’
‘သံချေးဖျက်ဖြုန်း၊ သံတွေပြုန်းသို့၊ နတ်မုန်းကြံမှား’

စသည်ဖြင့် မည်သံပြုန်းပြုန်း၊ ပျက်ပြုန်းသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

‘နတ်များအလုံး၊ အောင်စည်ရုံးလျက်၊ ပြုတ်ပြုံးမရုံ ဟူ၍၊ ဥတ္တမရာဇ် မင်းသမီး ခေးချင်းတွင် ‘ပြုတ်ပြုံး’ဟူသည်ကို သေးသေးတင် မသတ် စပ်သည်ကား မြည်သံပြုံးပြုံး ဟူသည်ပင်။ ထိုသို့သော်လည်း စာဟောင်းခိုင်ရာ၊ အစပ်များရာ ယူ ကောင်း၏။ ပျို့ဆရာတို့ပင် ဝါဒမည်သည်လည်း ရှိ၏။ ဆင်ခြင်။

* ယခု ‘ဗုံ’ ဟု ရေးသည်။

သေးသေးတင် မ သတ်ကား

‘မရွှင်မပြုံး၊ ဧဒါသဖိုးသည်၊ နှလုံးမဖြူမထွားတည်း’
 ‘မရွှင်မပြုံး၊ နှလုံးအနာ’
 ‘ဂိဗ္ဗာလုံးလုံး၊ ဝါပြုံးလိုလို’
 ‘ရန်စစ်မတုံး၊ မီးနှယ်ပြုံးမှု၊ လက်ရိုးရောင်ဝါ’
 စသည်ဖြင့် ရွှင်ပြုံးသည်၊ ပွားပြုံးသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

(ဖုန်-ဖုန်း၊ ဖုံး-ဖုမ်း၊ ဖြန်း)

၄၄၀။ ဖဗျည်း သက်သက် အရစ် တချောင်းငင် န သတ် မ သတ် ဝေဟာရများ

ဖ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား

‘မထင်မဖုန်၊ အကျွန်ဂုဏ်ကြောင့်၊ သည်းဟုန်ပီတိ’
 ‘နှုတ်ခွန်းဖုန်ဖုန်၊ မအုန်မတက်’
 ‘နှုတ်လျှာမဖုန်၊ ပါလင်ကုန်’
 စသည်ဖြင့် မထင်မဖုန်၊ နှုတ်လျှာမဖုန်သည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ဖုန်၏ ဟူသည်ကား သွက်လက်ပေါ့ပါးသည်ကို ဆိုလိုသော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။ (ဖုတ် မှာ ပြန်ကြည့်။)

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနိသံကား

‘တကာမင်းဖုန်း၊ ချိန်ဆုန်းနာထိုက်’
 ‘ဆင်းရွယ်တက်တုန်း၊ ဖုန်းလည်းတက်ခါ’
 ‘တောဝှမ်းပျော်ပုန်း၊ ရဟန်းဖုန်းတား’
 စသည်ဖြင့် * ဖုန်းအာဏာဆိုသော အရာထင်၏။ ဤနှိုက် စတုတ္ထက္ခရာ ဘက္ခန်းရေး ကုန်သည်ကား ဘဂ ဟူသော ပါဠိကို မှီသည် ဟူကုန်၏။ ပဒုမသဒ္ဓါကို ပဒု၊ ဘူမ သဒ္ဓါကို ဘုံ ဟူသကဲ့သို့ ပါဠိမှီမနီးချဉ်းလေ။ ဘဂနှိုက် ဘ အက္ခရာဝယ် ဥသရ လည်း မထင်။ ဂ အက္ခရာဝယ် ဥသရလည်း မထင်။ ဂ အက္ခရာလည်း အသတ် မဖြစ်လေခြင်းကြောင့် အစွဲကွာဝေးရာခဲ့သည်။ ပါဠိကို ထောက်မှီလိုသော် ပုည သဒ္ဓါ ဖုန်းကိုဟော၏။ ထိုနှိုက် ပအက္ခရာဝယ် ဥသရလည်း ထင်ပြီ။ ည အက္ခရာ န သတ် ဖြစ်သင့်၏။ သုညသဒ္ဓါကို ‘သုံးသည်’ ဟူ၍ န သတ်ဖြစ်သည်နှင့် တူအံ့ သည်။ ပဌမက္ခရာ ပ ကို ဒုတိယက္ခရာ ဖ နှင့် လှယ်သော်လည်း အက္ခရာ လှယ်ရိုး ကျပင် ဖြစ်သည်။ အက္ခရာ နီးချဉ်းသည်။ ဤမျှ အက္ခရာပြန်သော အရာလည်း ရှိသင့်

* ယခု ‘ဘုန်း’ဟု ရေးသည်

သည်သာ ဖြစ်၍ ယုတ္တိတန်အံ့သို့ ရှိ၏။ ရှေးသူဟောင်းတို့လည်း ဖ ဦးထုပ်ပင်
ရေးသည်ထင်၏။ ထိုသို့လျက် ယခုကာလ ဘုန်းရေးကုန်သည်ကား အရေးအရာ
ကျမ်းကျင်လေ့လာရာ ရေးမှတ်ကုန်သည်သာ ဖြစ်ရာ၏။

ထိုနှင့် အသံတူ မ သတ်စား

‘မပွင့်ပိတ်ဖုံး၊ သူ့နှလုံးကို၊ ကျုံးတိသောလား’
‘လွမ်းပိတ်ဖုံးသား၊ နှလုံးသစ်မိ’
‘မပျဉ်းဖုံးလျက်၊ ပတ်ကုန်းရံပြီး’
‘သဘင်မီးဖုံး၊ ဆော်ညိုရိုးသည်၊ ပြည်လုံးဝန်းကျင်’

စသည်ဖြင့် လွမ်းဖုံးသည်၊ မီးဖုံး ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် မီးဖုံး ဟူသည်
လည်း ချမ်းရေးခြင်းတို့ကို လိုစေခြင်းငှာ ဖုံးလွှမ်းသည် ဟူ၍ သဘောကြံမှု ဖုံး
လွှမ်းခြင်း အနက် လည်းကောင်းတည်း။

ရစ်၍ တချောင်းငင် န သတ်ကား

‘ခိုးခြင်းဖျက်ဖြုန်း၊ မုန်းသားရန်သူ’
‘ကြက်လျင်ဖြုန်းဖြုန်း၊ ပျံထွက်ရုန်းသို့၊ ရှေးပုန်းရှောင်ရှား’
‘ရှင်ကြော့ဖြုန်းဖြုန်း၊ လေသင်တုန်းသို့၊ ရုန်းရုန်းရှည်းရှည်း’
‘မလေးရွှေဖြုန်း၊ ဂမုန်းရွှေသား’

စသည်ဖြင့် ဖျက်ဖြုန်းသည်၊ ဖြုန်းဖြုန်းပျံသည်၊ အမုန်အဖြုန်း ဆိုသောအရာ ထင်၏။
ထိုတွင် ဖျက်ဖြုန်း၏ ဟူသည့်ကား အလိုအလျောက် ဖျက်ခြင်း၊ ပြုန်းခြင်း ဟူသော
သုဒ္ဓါအနက်၊ ဖျက်ဖြုန်း၏ ဟူသည်ကား ပျက်စေ၊ ပြုန်းစေသည်ဟူသော ကာရိုက်
အသံ အနက်မျှသာ ဖြစ်၍ ‘ပြုန်းသည်၊ ဖြုန်းသည်’ဟူ၍ ရစ်ခြင်း၊ န သတ်ခြင်း
မကွဲ။ ပ အက္ခရာ၊ ဖ အက္ခရာမျှသာ ကွဲသည်ဖြစ်၏။ အမုန်အဖြုန်း၊ ဆန်ကွဲ၊
ဆန်ဖြုန်းဆိုသော အရာကား အစပ်နည်းအံ့သို့ ရှိ၏။ အသံတူ မ သတ်ကား မထင်။

(မုန်, မုံ, မုမ်, မုန်း၊ မုန်, မုန်း၊ မြံ, မြမ်, မြိုး)

၄၄၁။ မပျဉ်း သက်သက် ယဆွဲ တချေစင်းငင် န သတ် မ သတ် သေးသေးတင်
ဝေါဟာရများ

မ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား

‘ရင်ကြော့ကြွေးဟုန်၊ မြေမိုးတုန်မျှ၊ စမုန်မြစ်သာ’
‘တောအားမကုန်၊ မျက်မာန်ဟုန်ဖြင့်၊ ပါးမုန်စက်စက်’

စသည်ဖြင့် မြစ်စမုန်၊ လောဘ ဒေါသဟူသောမုန် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤနှိုက်
မုန် ဟူသည်ကား သည်းထန်သော အစွမ်းဂုဏ် အခြင်းအရာ ထင်သည်ကို ဆိုမိန့်ခြင်း
တည်း။ ထိုနှင့်လျော်စွာ ပြင်းထန်သောလေကို 'မုန်တိုင်း' ဆိုသောအရာ ထင်၏။

'မုန်ကျသွင်သွင်၊ ငွေညောင်း ဆင်သို့'
'မုန်းကျင်ပြမိန်း၊ ဆယ်နယ်ထိန်းလျက်'
'ဒေါသမုန်ယို၊ ဖပ်ဖပ်စိုမျှ'

စသည်ဖြင့် လောဘဇော၊ ဒေါသဇောသည် ပြုအပ်သော စိတ္တဇအာပေါ အဓိက
ရုပ်သည် ကျယ်သည်ကို မုန်ကျသည်၊ မုန်ယိုသည် ဆိုမိန့်သော အရာတို့ကိုသာ ထင်၏။
မြစ်စမုန် ဟူသည်ကိုကား အမည်မျှလည်း ဟူသင့်၏။ စီးသောရေယဉ် ထန်
ပြင်းသည်ကိုစွဲ၍ 'စမုန်' ဆိုသည်လည်း ယူသင့်၏။ ဆင်ခြင်။

အသံတူ မသတ်ကား

'နီလာပွင့်မုံ၊ ပေါက်ပန်းရုံသို့၊ အပုံအယုင်'
'လက်စွပ်ကြေးမုံ၊ ပတ်ခြုံဆင်းတုံ'
'မွှေးဘကြေးမုံ၊ ညီနှောင်စုံကို၊ ရှုတုအင်တက်'

စသည်ဖြင့် ပန်းမုံ၊ ကြေးမုံ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် ပန်းမုံ၊ ပန်းငုံ ဆိုသည်ကား အရမထူး။ အောက်နှိုက် ဆိုခဲ့တိုင်း နှလုံး
သွင်းရာ၏။ ကြေးမုံ ဟူသည်ကို အမည်မျှလည်း ဟူသင့်၏။ ကြေးစင်ဖြင့် အပွင့်
အငုံကဲ့သို့ ပြုသည်ဟူသော အနက်ကိုယူမှု ယခင် အပွင့်အမုံ ဟူသော ဝေါဟာရ
လည်းကောင်းတည်း။ သဒ္ဒါမုန်ကား ကြေးမုံ ဟူသည်ကို အမုံ အငုံဟော ပါငြိ
မထင်။ အာဒါသ ဟူသော သဒ္ဒါ ထူးသင့်သောကြောင့် အမည်ပညတ်မျှ ယူသည်
မှာ သင့်နိုး၏။ ဆင်ခြင်။

ဟဆွဲး တချောင်းငင် နသတ်ကား

'ရေထေးဆူမှုန်၊ ထံပိုးခုန်မျှ၊ အဟုန်ထန်သည်'
'တိမ်လည်းရေမှုန်၊ နှင်းခြိမ်ဟုန်ဖြင့်၊ ဝသုန္ဒရာ'
'မာန်စောင်မမှုန်၊ မသုန်မလည်'
'မလျှင်မတုန်၊ နှုတ်အာဂုဏ်နှင့်၊ မမှုန်မမှိုင်း'

စသည်ဖြင့် ဆူမှုန်၊ ဝေမှုန် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် မုန် ဟူသော ဝေါဟာရသည် ပိတ်ဆို့ မှိုင်းဝေသည် ဟူသော အနက်
တည်း။ မာန်ဒေါသမှုန်၊ ရန်မှုန်၊ မြူမှုန်၊ တိမ်မှုန် ဟူသည်တို့လည်း ရန်မာန်တိမ်မြူ
ဟူသော အမြှေးအယှက် ဖုံးလွှမ်း ဆီးကာ၍ မရှင်းမလင်း ပိတ်ဆို့ မှိုင်းဝေသည်
ဟူသော အနက် ထင်၏။

ဤနှိုက် 'ဖုန်' ဟူသည် 'မှုန်' ဟူသည်ကို အချို့ အပြားမဲ့ ဆိုမိန့်ကုန်သည်ကား
အကြောင်းအကျိုး မုချဥပစာ ခွဲ၍ နှလုံး သွင်းကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ဖုန် ဟူသော်

ကား သိမ်မွေ့သော မြေမှုန့် စသော မြူကိုဆိုသည်။ ထို မြေမှုန့် စသော မြူတို့ကြောင့် မြိုင်းဝေ ပိတ်ဆိုသော အခြင်းအရာကို 'မှုန့်သည်' ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဖုန်ကားအကြောင်း၊ ဖုန်ဆည်းကားသောကြောင့် သန့်ရှင်းစွာ မမြင် မှုန့်သည်၊ မြိုင်းသည်ကား အကျိုး ဖြစ်၏။ အကြောင်းဖြစ်သော ဖုန်ကိုလျက် မှုန့် ဟူ၍ အကျိုး နှိုက်တင်၍ ဆိုသည်ယူမှု 'ဂုဠော သေမော' ဟူသော ပြယုဂ်နှင့်အညီ ဖလူပစာ ဟူသင့်၏။ ဖုန်ကိုလည်း ဖုန်ပင်၊ မှုန့်ကိုလည်း မှုန့်ပင် ဆိုခဲ့တိုင်းသော သဘောနှင့် အညီ ဆိုမှုကား မုချ ဟူသင့်၏။ ဤနှိုက် ခွဲ၍ ထုတ်လိုက်သည်ကား ရန်မာန်၊ လောဘ၊ ဒေါသ၊ ရေ စသော အယဉ် မြူမဟူသင့်သော အရာတို့နှိုက် 'ဖုန်' ဟူ၍ စာပေမထင်။ ရန်မှုန့် ရေမှုန့် စသည်ဖြင့် 'မှုန့်' ဟူသော အကျိုးမည်ဖြင့်သာ ဆိုမိန့် သည် ထင်သောကြောင့် ထုတ်လိုက်သည်။ ဆင်ခြင်။

ထိုင်နှင့်အသံတူ ရစ်၍ သေးသေးတင် မသတ်ကား

'ပျော်ပါးရိပ်မြုံ၊ သိကြားဘုံသို့၊ ပြည့်စုံချမ်းညိမ်း'
 'မျှော်ခိုက်တုံတုံ၊ ချစ်ရိပ်မြုံ လျက်၊ အာရုံယောင်ယမ်း'
 'မတပ်နတ်ဘုံ၊ ဇာတိမြုံသည်၊ လေးစုံရှစ်ဖော်'
 'တောင်လတ်လျှောက်တုံ၊ သစ္စာယုံက၊ တမြုံကြက်မြောင်'
 'ကမ်းယံဖြူမြုံ၊ သထုံ'
 'ချင်းရင်းသက်မြုံ၊ ဝန်းချုပ်ရပ်ပိုင်း'

စသည်ဖြင့် ရိပ်မြုံ၊ ဇာတိမြုံသည်၊ ကြက်မြုံ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုတွင် မြုံ ဟူသော ဝေါဟာရကို မလျှမ်းမထွက် လျှိုသည်ဟူသော အနက် ယူသင့်၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ အရိပ်လျှို စေပေသည်ကို 'ရိပ်မြုံ'၊ ပဋိသန္ဓေ မစွဲမယူ သည်ကို 'ဇာတိမြုံသည်'၊ ကြက်ငှက်တို့ကို မထွက်မသွားရ လျှိုအောင် သိုမှီးရာ ဖြစ်၍ 'ကြက်မြုံ' ဟူသည် ယူကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ချစ်ရိပ်မြုံ ဆိုသောအရာလည်း နည်းတူ ထင်သာပြီ။ ပြုမြုံ ဟူသည်ကား အမည်မျှ ဖြစ်သင့်၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

'ကာသိရစ်လုံး၊ မြုံးတွင်ငါးသို့'

စသည်ဖြင့် မြုံးဟူသော အမည်ထင်၏။ ဤနှိုက် ဟဆွဲသံ အချို့ ဆိုမိန့်ကုန်၏။ ကြက်မြုံး ဟူသကဲ့သို့ ငါးကို သိုမှီးရာဟူသော အနက် ရသင့်သည်တွင် ဝိသဇ္ဇနီ သံမျှသာ ထူးကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။

တချောင်းငင် နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

'မုန်းဖွယ်မများတောင်းကိုလည်း၊ နှုန်းဆွယ်မရှား တောင်းကိုလည်း'
 'ချစ်သော်ချစ်နှုန်း၊ မုန်းသော်မုန်းတုံ'
 'တောဝှမ်းပျော်ပုန်း၊ ရဟန်းဖုန်းကား၊ မျက်မုန်းကျိုးဖွယ်'

‘ခိုးခြင်းဖျက်ပြုန်း၊ မုန်းသားရန်သူ’
‘သရက်ထန်းအုန်း၊ ဂမုန်းဇီသဝါ’
‘မီးပန်းပွင့်တုန်း၊ တန်းဆောင်မုန်းဝယ်၊ မအုန်းဝသ’
‘တန်းဆောင်မုန်းလျှင်၊ ထွန်းပြောင်ဘုန်းထင်’

စသည်ဖြင့် ချစ်သည်၊ မုန်းသည်၊ ပန်းဂမုန်း၊ တန်းဆောင်မုန်း ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဟဆွဲသံကား

‘မုန်းဝေပြန်၍၊ ဘုန်းနေကုန်၍’
‘သ်ချေးဖျက်ဖြုန်း၊ သံတော့ပြုန်းသို့၊ နတ်မှုနီးကြံမှား’
‘နန်းခွင်ပွင့်တုန်း၊ ရွှေမှောက်ဘုန်းနှင့်၊ ဖြင်မုန်းလေနဲ့’

စသည်ဖြင့် မုန်းစားသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် မုန်း၏ ဟူသည်ကို ချီးမြှင့် တိုက်တွန်းသည် ဟူသောအနက် ယူသင့်၏။

(ယုန်၊ ယုံ၊ ယုမ်)

၄၄၂။ ယဗျည်း တချောင်းငင်၊ နသတ်၊ မသတ်၊ စေးစေးတင် ဝေၤဟာရများ

ယ အက္ခရာ တချောင်းငင် နသတ်ကား

‘ကမည်းမကုန်၊ လဝယ်ယုန်သို့၊ ဝသုန္ဒရာ’
‘ပူပြင်းကဆုန်၊ ဝေၤဟာကုန်၍၊ နယုန်ဆန်းတက်’
‘မလည်မသုန်၊ ရဲမာန်ဟုန်ဖြင့်၊ နယုန်ဆန်းတက်’
‘ငါးချက်တသုန်၊ နဝင်းခုန်၍၊ နယုန်လသာ’

စသည်ဖြင့် တိရစ္ဆာန်ယုန်၊ လနယုန် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

အသံတူ မသတ်ကား

‘ကြမ္မာမယုံ၊ ပြည်မင်းတုံလည်း၊ ရွှေဘုံစောလောင်း’
‘လာစေကိုယုံ၊ မြို့ပတုံကို၊ ရန်ခြံရန်မြစ်’
‘ခွန်အားကိုယုံ၊ ရောက်လေတုံသည်၊ လူ့ဘုံတရံတခါတည်း’

စသည်ဖြင့် ယုံကျ၊ ယုံမှတ်၊ ယုံကြည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ယ အက္ခရာ နသတ်၊ မသတ်နှိုက်ပင် ဝိသဇ္ဇနိသံ မထင်။

(ရုန်း၊ ရုံ၊ ရုမ်၊ ရုန်း၊ ရုံး၊ ရုမ်း၊ ရှုန်း၊ ရှုံး)

၄၄၃။ ရပျဉ်း သက်သက် ဟဆွဲ၊ တချောင်းငင်၊ နသတ်၊ မသတ်
သေးသေးတင် ဝေါဟာရများ

၄ အက္ခရာ တချောင်းငင် နသတ်ကား

‘မလည်မသုန်၊ မဟာဂုဏ်ကို၊ သုရုန္ဒန’

‘ဘုန်းရှိကျော်ဟုန်၊ ဝရုဏ်နာမ’

စသည်ဖြင့် သုရုန္ဒန၊ ဝရုဏ ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ စပ်သောအရာမျှသာ ထင်၏။

အသံတူ မသတ်ကား

‘လတ်လတ်ပေါ်ရုံ၊ လျော်တေခြုံလျက်၊ လူတုံသဒ္ဓါ’

‘အင်္ဂါကြန်ရုံ၊ စွယ်စုံပျိုလူး’

‘ဆွေပုံမျိုးပုံ၊ ကျူနယ်ရုံမျှ၊ ကုံကုံတံတံ’

‘တဏာမျိုးပုံ၊ မှတ်ရတုံအံ့၊ ထက်ရုံညီအောင်’

‘သဌေးထက်ရုံ၊ သူကြွယ်တုံလည်း၊ ကုံ၏ပစ္စည်း’

‘ကြိုက်ခဲရုံမျှ၊ ငံ့တုံပါဦး’

‘မစေ့မစုံ၊ တခန်းရုံမျှ၊ လုံခြုံမပြီး’

‘ကဲရဲ့လွတ်ရုံ၊ ဆိုတုံတုံတည်း၊ မှတ်ရုံစေမှု’

‘ကြောက်မက်လန့်ရုံ၊ ခက်လေတုံသည်၊ မှတ်ရုံသိခြင်း ကြောင်းလျှာ
တည်း’

‘စသည်အာရုံ၊ ခြောက်ခုကြုံက၊ နှိုင်းပုံသွယ်ချ’

‘ထည်ကြားအာရုံ၊ နေနေတုံလျက်’

‘ရောင်ခြည်တောက်ဟုံ၊ ထူပါရုံဟုံ၊ ကမ်းခုံရေနား’

‘မည်တော်ထူပါရုံတကား၊ နှစ်ပါးတူသာ စုံတကား၊ ပုလဲပြုအာငုံ
တကား’

စသည်ဖြင့် ဝတ်ရုံသည်ဆိုသော အရာ၊ ထက်ရုံဆိုသော အရာ၊ စားသောက် ဆင်
ဝတ်ရုံ၊ တလရုံ၊ တရက်နှစ်ရက်ရုံ၊ တခန်း တပိုင်းရုံမျှ စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာ၊
အာရုံ၊ ထူပါရုံ ဆိုသော အရာတို့နှိုက် ထင်၏။

မျိုးပေါင်းရုံသည်၊ ကြန်ရုံ ဆိုသော အရာလည်း အမျိုးအပေါင်းဖြင့် ပတ်ရုံသည်၊ ကြန်လက္ခဏာ ပတ်ရုံလွှမ်းဖုံးသည် ဆိုသောသဘောချည်း ဖြစ်၏။

ထက်ရုံ ဟူသော အရာလည်းနည်းတူ ထက်ဝန်းကျင် ခြုံရုံသည် ဟူသော အနက် ရသင့်၏။ ထိုအနက်ကို သူဟောင်းထို့ ထက်ရုံ ဆိုကုန်သည် ယူသင့်၏။

စားသောက်ဆင်ဝတ်ရုံ၊ တလ နှစ်လ၊ တရက်နှစ်ရက်ရုံ စသော ဝေဟာရတို့ ကား ပိုင်းခြားခြင်းအနက် ထင်၏။ ထိုကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့နှိုက် တိုက်ရိုက် မထင်သော် လည်း စားသောက်ဆင်ဝတ်ရုံ ဟူသော ဝေဟာရသည် စားသောက်ရုံမျှသာ ကြာ မြင့်မည်၊ စားသောက်ရုံမျှသာ ဆောင်ယူသည်ဟူ၍၊ စားသောက်ခြင်း ကိရိယာဖြင့် ကြာမြင့်အံ့သော ကာလ၊ ဆောင်ရွက်ခြင်း ကိရိယာကို ပိုင်းခြားခြင်းအနက် ထင်၍၊ ကြာမြင့်အံ့သော ကာလ ဆောင်ယူခြင်း ကိရိယာ မပြတ် ယှဉ်သင့် သောကြောင့် အစုန္တသယောဂ အနက် ထင်၏။

တရက်တိုင်ရုံ၊ တလတိုင်ရုံ ဟူသည်ကို တလ၊ တရက် ဆိုသော အရာကဲ့သို့ အဘိဝိဓိ အပါဒါန် အနက်လည်း ယူသင့်၏။ ဆင်ခြင်။

တချောင်းငင် နသတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

‘ကြက်ရှင်ဖြုန်းဖြုန်း၊ ပျံထွက်ရုန်းသို့၊ ပြေးပုန်းရှောင်ရှား’
‘ချောင်းချောင်းချုန်းချုန်း၊ ငရုန်းငရင်း’

စသည်ဖြင့် ရုန်းရင်းသည်၊ ငရုန်းငရင်း ဟူသော အမည် ထင်၏။ ငရုန်းငရင်း ဟူသည်ကို ရုန်းထွက်သည် ဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ယူမှု မထူးပြီ။

ထိုနှိုက် ဟဆွဲသံကား

‘တေဇရှုန်းရှုန်း၊ နတ်ရှင်ဘုန်းကြောင့်၊ လွှဲပုန်းနေပိုင်’
‘တေဇရှုန်းရှုန်း၊ နတ်ရှင်ဘုန်းကြောင့်၊ မြို့နှုန်းပရမာ’
‘အာဏာတက်ရှုန်း၊ တဖြုန်းဖြုန်းလျှင်၊ ရွှေဘုန်းပရမေ’
‘ရှင်ကြောဖြုန်းဖြုန်း၊ လေသင်တုန်းသို့၊ ရှုန်းရှုန်းရှည်းရှည်း’
‘လင်္ကာမည်ရှုန်း၊ ပတုန်းပျံစဲး’

စသည်ဖြင့် ရှုန်းရှုန်း ဆိုသော အရာ ထင်၏။ ဤ ရှုန်းရှုန်း ဟူသော ဝေဟာရ သည် ထင်သောအစွမ်းရှိသည် ဆိုလိုသောအရာကို သူဟောင်းထို့ ‘ရှုန်းရှုန်း’ဆိုသည် ယူသင့်၏။

အသံတူ မသတ်ကား

‘တခြားတရမ်း၊ တကြီးထမ်းဖြင့်၊ နှလုံးတခု’
 ‘တဝေးတရမ်း၊ ဖော်ရွေကျုံး၍၊ အိမ်လုံးတောထွက် လျှင်းခဲ့ပြီ’
 ‘တစုဖော်ရုံး၊ ဆေးနယ်လုံးမှ၊ ကျင့်ထုံးတဖန်၊ ပေးတုံပြန်၏’
 ‘ခယညွတ်ရုံး၊ ရှေး ကျင့်ထုံးဖြင့်၊ ပြည်လုံး ပေးကြလေကုန်လော’
 ‘တစည်းတရုံး၊ ကြီးနှယ်ထုံးလျက်၊ အားလိုအားထ’
 ‘မတ်ထုပေါင်းရုံး၊ တကျိပ်ကျုံးတွင်၊ နောက်ဆုံးမျက်ရှု’
 ‘အာဏာလက်ရုံး၊ တန်ခိုးပြုံးက၊ ပတ်ကုံးထန်သည်’
 ‘ဘုန်းလက်ရုံးကို၊ ကျွန်းလုံးကျော်ဟိုး’
 ‘လက်မလက်ရုံး၊ ပခုံးမေးပါး’
 ‘ရွှေဝါဖြိုးလုံး၊ ညာလက်ရုံးကို၊ မထုံးမြှိုက်စက်’

စသည်ဖြင့် ပေါင်းရုံးသည်၊ လက်ရုံး ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုနှိုက် ဟဆုံးသံကား

‘လင်ပစ်လင်ရှုံး၊ လင်သစ်တုံးကို၊ နှလုံးတိမ်းပါး’
 ‘နှစ်ဘဝလုံး၊ နှစ်ပါးရှုံးကြီး’
 ‘နှစ်ပါးစုံလုံး၊ စီးပွားရှုံးသည်၊ သစ်တုံးကဲ့သို့’

စသည်ဖြင့် ဆုံရှုံးသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

(ဠုန်၊ လုံ၊ လုမ်၊ လုံး၊ လှုံ)

၄၄၄။ လဗျည်း၊ ဠဗျည်း၊ တချောင်းငင်၊ န သတ်၊ မ သတ်၊ သေးစေးတင်
ဝိသဠုနီ ဝေါဟာရများ

လ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ် မထင်။

‘လှန်ကွန်ဂဠုန်၊ ဆန်စုံရေမြေ’
 ‘နဂါးဂဠုန်၊ ကခုန်မြူးကွန်’

စသည်ဖြင့် ‘ဂဠုန်’ ဟူသော တိရစ္ဆာန် အမည် ဠုကြီး အက္ခရာ ထင်၏။ ဤနှိုက် ဂရုဠ ဟူသော ပါဠိကို မှီသည် ဟူကုန်၏။ အောက်နှိုက် ဆိုအပ်သည် နှင့် အညီ

ပါဠိမှီ ကွာဝေးအံ့သို့ ရှိ၏။ ဂရုဠ ဟူသော ပါဠိကို မှီလိုမှု ဂရုဠဟု ရကီ ဌကြီး သတ် ကောင်းအံ့သို့ ရှိ၏။ ရ အက္ခရာ ပျောက်ကောင်းမည် မထင်။ ရ အက္ခရာ နှိုက်လည်း ဥသရလည်း မထင်။ ထို့နောင် နသတ်ကောင်းသော ဝဏ္ဏလည်း မထင်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိမှီ ကွာဝေးအံ့သို့ ရှိ၏။

ကကြီး လငယ်နှင့် (ကလုန်) မြန်မာမှု သက်သက် ဟူမှု ဆိုဖွယ်မရှိကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏။ ‘မင်သေ့ ကလုံ’ ဟူသည်နှိုက်ကား အစပ်မတွေ့။ နောက်ပေါ် ဝေါဟာရ သာ ဖြစ်ရာ၏။ ပညတ်မျှ ဖြစ်၍ သေးသေးတင် မ သတ် လျော်ကောင်း၏။

အသံတူ မ သတ်ကား

- ‘အင်္ကျီဝတ်လုံ၊ ရွှေတုံပုဆိုး’
- ‘ရည်ပျောင်းနီတုံ၊ ဝတ်လုံအင်္ကျီ’
- ‘ပည်းဖြင့်မတ်ပုံ၊ ငါ့မှုကုဟု၊ ဝတ်လုံရွှေသား’
- ‘မကုံမလုံ၊ တစ်တစ်ခု’
- ‘မကြင်းပြည့်စုံ၊ ထုံးကုံလုံ၍၊ လူ့ဘုံဝေးနီး’
- ‘ရွက်စိမ်းဟု ဟု၊ ဘေးမဲ့လုံသည်၊ သီးမြုံတရုသာဒိတည်း’
- ‘ကုသိုလ်များပုံ၊ သဒ္ဓါလုံသား၊ စည်းခုံရတနာ’
- ‘ပန်းပြေသက်လုံ၊ ရေသောက်ရုံမျှ’
- ‘ရွှေကြတုံ တုံ၊ တလုံနှေးနှေး’
- ‘ပေါ်လတုံ တုံ၊ တလုံလဲလဲ’ စသည်ဖြင့် အင်္ကျီဝတ်လုံ၊ လုံခြုံသည်၊

ကုံလုံသည်၊ သက်လာသက်လုံ၊ တလုံနှေးနှေး၊ တလုံလဲလဲဆိုသောအရာ ထင်၏။

ထို့တွင် အင်္ကျီ ဝတ်လုံ ဟူသည်ကို ဝတ်သဖြင့် လုံခြုံစေတတ်သည် ဟူ၍ အနက် ကြံမှု လုံခြုံသည် ဟူသော အနက် လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ကုံလုံ၏ ဟူသည်ကိုလည်း ကုံတံ သောကြောင့် လုံခြုံစေ စပ်၏ဟု အရကုံးယူမှု နည်းတူ ဖြစ်၏။

တလုံ နှေးနှေး၊ တလုံး လဲလဲ ဟူသည်တို့ကား ‘အဖန် တလဲလဲ’ ဆိုသော အနက်တွင် တလုံ နှေးနှေး ဟူသည်နှိုက် အဖန် တလဲလဲ နှလုံး မပြေ တကြောင့် ကြကြ၊ တစီး ရိမ်ရိမ်၊ နှလုံး မပြေ ပူပန်ခြင်း ဖြစ်သည် ဟူသော အနက် ထင်၏။ တလုံ လဲလဲ ဟူသည်ကား အဖန်ဖန် ဖြစ်ခြင်း၊ ပေါ်ခြင်း စသော အနက် မျှသာ ထင်၏။ ယင်းသို့ တစိတ် ကွဲကောင်း၏။

အသံတူ ဟဆုံး မ သတ်ကား

‘ကြင်ငွေချစ်လို့၊ မင်းနှစ်စုံ၏၊ လုပ်ပြောလို့င်’

စသည်ဖြင့် လုံစေသည်ကို လှံသည် ဟူသော အာရိက် အနက် ထင်၏။ အနုလုံ၊ ပဋိလုံ ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား အနုလော ပဋိလောမ ဟူသော ပါဠိမှို ဝေါဟာရ တည်း။

ဝိသဇ္ဇနီသံကား ‘တလလုံးလုံး၊ ပေါင်းရုံးမေတ္တာ’

‘တနေ့လုံးလုံး၊ မိုးအချိုးလျှင်၊ ရွှေကူးပန်းနှစ်’
‘ပြည်တုံးလုံးလုံး၊ ဝန်းပတ်လုံးနှိုက်၊ မင်းဆုံးပြဋ္ဌာန်း’

‘ပစ်ခဲလုံးလုံး၊ မသုံးမသမ်း’
‘နှစ်ဘဝလုံး၊ နှစ်ပါးရှုံးကြီး’

‘ကာသိရာဇ်လုံး၊ ကျုံး၍ ပစ်သို့’
‘တတိုင်းပြည်လုံး၊ ယူကျုံးပိုက်ထုပ်’
‘ဆံပင်ကျစ်လုံး၊ ပတ်ထုံးနောက်ကျ’

‘ခတ်လှည့်မျက်လုံး၊ ခပ်ပြုံးရယ်ရွှင်’
‘ကေသာမြလုံး၊ ရှောင်ကြောထုံးမှ၊ ရွှေကူးနိမ့်မြင့်’
‘ရွှေဝါဖြိုးလုံး၊ ညာလက်ရုံးကို၊ မထုံးမြိုက်စက်’

‘ဂူလေးလုံးသို့၊ စွဲသုံးပြတ်ပြတ်’
‘ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ ကိုယ်လက်ချုံးမျှ၊ အိုင်ထုံးမြစ်ငယ်’
‘သတိနှလုံး၊ စွဲသုံးနှင်တံ’

‘ပထိုး နှလုံး၊ ကျင့်ထုံးဖွယ်ရာ’ စသည်ဖြင့် တနှစ် တလ လုံးလုံး၊ တနေ့ လုံးလုံး ဆိုသော အရာ၊ လုံးလုံး ပစ်စွန့်သည်၊ ဆောင်ယူသည် စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာ၊ တမြို့ တပြည်လုံး၊ တဘဝလုံး စသည် ဆိုသော အရာ၊ တနှစ်ပတ်လုံး၊ တလပတ်လုံး စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာ၊ အလုံး အခဲ၊ အလုံး အစု ဆိုသော အရာ၊ အလုံး အပျား ဆိုသော အရာနှိုက် ထင်၏။

ထိုတိုင် တစိတ်တဒေသ ကွဲကောင်းသည်ကို ဆိုအံ့။ တနှစ်လုံးလုံး စသည်ဖြင့် ဆိုသော အရာကား တနှစ်၊ တလ၊ မယွင်းမလျော့ ဟုတ်မှန် ပြည့်မီသည် ဆိုမိန့်သော အရာ ထင်၏။ လုံးလုံးပစ်စွန့်သည် စသော ဆိုမိန့်ခြင်းလည်း ပစ်စွန့်ခြင်း စသော ကြိယာအနက်မျှသာ ဟူကောင်း၏။ ပစ်စွန့်သည်ကား တစိုးတစီမျှ ငြိစွန်းငဲ့ကွက် ခြင်း မရှိ။ နှလုံးစင်သန် ကွာလွတ်ခြင်း ဟုတ်မှန်လေသည် ဟူသော အနက် ထင်၏။ ‘လုံး’ ဟူသော စကားခွန်းထပ်သည်ကား ဝါစာသီလိဋ္ဌမျှသာ ဟူသင့်၏။ တနှစ်

လုံး စသည်ဖြင့် တခွန်းတည်း ဆိုမိန့်သည်ကား ဤအနက်လည်းကောင်း ယူသင့်သည်
လည်း ရှိရာ၏။ 'ပတ်လုံး' ဟူသော အစွန္တသံယောဂ အနက် လည်း ရှိရာ၏။
တပြည်လုံး၊ တမြို့လုံး ဟူသည်နှိုက်ကား အစွန္တ သံယောဂအနက် မသင့်။ မယွင်း
မလျော့ ပြည့်မီဟုတ်မှန်သည် ဟူသော ယခင်အနက်သာ လျော်၏။ တနှစ်ပတ်လုံး၊
တလပတ်လုံး စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းကား အစွန္တသံယောဂအနက် စင်စစ်တည်း။

အခဲအလုံး၊ အစုအလုံး၊ * အပျားအလုံး ဆိုသောအရာကား ခြစ်ဝတ္ထု ထင်
ကောင်းသည်ကို ဆိုသောအရာတည်း။ ထိုနှိုက်လည်း တစိတ်ကွဲ၏။ ထွေးနေစုပုံ
မိကာမျှကို 'အလုံး' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'အားလုံး' ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသော
အရာလည်း ရှိ၏။ ရှောက်သမ္ဘရာ စသော သစ်သီးကဲ့သို့ စက်ရလုံးသော အရာလည်း
ရှိ၏။ တံခွန်လုံး၊ ဝါးလုံး ဟူသကဲ့သို့ အလျားရှည်လျက်၊ အထူအပြန့်မျှကို ရည်
၍ လုံးသည် ဆိုသော အရာလည်း ရှိ၏။ ယင်းသို့ အကြောင်းသဘော ကွဲသင့်
၏။ စိတ်နှလုံး ဟူသည်နှိုက် စိတ် ဟူသည်ကား စိတ္တသဒ္ဒါကို စွဲမှီသော မာဂဓ
ဘာသာမူလ၊ နှလုံး ဟူသည်ကား ပါဠိစွဲမရ၊ မြန်မာဘာသာသက်သက်။ ဤမျှသာ
ကွဲ၍ အရမတူသည် ဖြစ်၏။ 'နှလုံး' ဟူသည်ကား ဟဒယသဒ္ဒါ၏ အနက်လည်း
ထင်သောကြောင့် ဟဒယ ဝတ္ထုရုပ်၊ ထိုကိုမှီသော မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏ
ဓာတ် ဟူသော ပဉ္စဝိညာဉ်၊ အရူပဝိပါက်မှ တပါးသော စိတ်ဟူ၍ သော်လည်း
ယူသင့်၏။ ရှေးနည်းကား 'စိတ်သာမန်'၊ နောက်နည်းကား ဟဒယရုပ်နှင့် စိတ်
ဝိသေသကို ယူသည့်အရာသာ အရကွဲသို့ ရှိ၏။

(ဝံ၊ ဝုန်၊ ဝုဏ်)

၄၄၅။ ဝဗျည်း တချောင်းငင် န သတ် သေးသေးတင် မ သတ် ဝေါဟာရများ

ဝ အက္ခရာနှိုက်ကား

'မိဂဒါဝံ၊ ရိပ်မြူးမြိုင်ဝုံး'

စသည်ဖြင့် မိဂဒါဝံ ဆိုသော အရာထင်၏။ ဤနှိုက် စာအချို့ကား

'မိဂဒါဝန်၊ ရိပ်မွန်မြိုင်ဝုံး'

ဟူ၍ န သတ် စပ်၏။

* ယခု 'အပြား' ရေးသည်။

မဟာဝနကို မဟာဝန်၊ ဇေတဝနကို ဇေတဝန်၊ ဝေဠုဝနကို ဝေဠုဝန် ဟူ
သည်နှင့် အတူ မိဂဒါဝနကို မိဂဒါဝန် ဆိုသည် ဟူသင့်သောကြောင့် လျော်သည်
လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ပရဝုဏ် ဟူသည်ကား ပရိဝေဏ ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ ဣကြီးသော်လည်း
သတ်သင့်သော အရာတည်း။ ပရိုဏ်းဟူ၍ ဆိုမိန့်သည်လည်း ထင်၏။

(သုန်၊ သုန်း၊ သုဉ်း၊ သုံး၊ သှမ်း)

၄၄၆။ ဆမည်း တချောင်းငင် န သတ် သေးသေးတင် မ သတ် ဝေါဟာရများ

သ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်ကား

- ‘ငါးချက်တသုန်၊ နဝင်းခုန်၍၊ နယုန်လသာ’
- ‘နဂါးတသုန်၊ ဂဠုန်တသုန်’
- ‘သွေးသီတသုန်၊ ခြီးမုမ်းဟုန်ဖြင့်၊ နေကုန်သရော်’
- ‘မလည်မသုန်၊ မဟာဂုဏ်တို့၊ သုရန္ဒန’
- ‘မလည်မသုန်၊ ရဲးမာန်ဟုန်ဖြင့်၊ နယုန်ဆန်းတက်’
- ‘ကြိမ်းလွတ်ဘက်ဟုန်၊ တသုန်သုန်လျှင်၊ ပဇ္ဇန်မျက်သန်း’
- ‘ဖော်ပြတသုန်၊ ဆိုဘိကုန်လော’
- ‘ညီညာတသုန်၊ နှစ်သိန်းကုန်၏’
- ‘မျက်နှာမသုန်၊ လင်လင်ကုန်’
- ‘စွန်းငြိမသုန်၊ ယဉ်မြင်းဟုန်ဖြင့်၊ ကဆုန်တိခြည်’

စသည်ဖြင့် တသုန်ဆိုသော အရာ၊ မလည်မသုန်၊ အသံတသုန်သုန် ဆိုသော အရာ
ထင်၏။

ထိုဝေါဟာရတို့ကား သဘောတစိတ် ကွဲအံ့သို့ ရှိ၏။ နဂါးတသုန် စသည်ဖြင့်
‘တသုန်’ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား တသုန်တလျှောက် ဆိုသောအရာဖြစ်၏။ ‘မလည်
မသုန်’ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းကား မသွေမချော် ဆိုလိုသော အရာဖြစ်၏။ ‘အသံ
တသုန်သုန် ဆိုမိန့်ခြင်းကား နားနှိုက်ထင်သော အသံမျှကို စူး၍ ဆိုမိန့်သောအရာ
ကဲ့သို့ ရှိ၏။ တသုသူ၊ တရုသူ စသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှင့် တူရာ၏။

ထိုနှိုက် ဝိသဇ္ဇနီသံကား သုန်းဖျင်းသည် ဟူသော ဝေါဟာရမျှသာ ထင်၏။ ထိုကို 'အသောင်းအဖျင်း' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'ဖျင်းသောင်း' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'လူသောင်း' ဟူ၍ လည်းကောင်း သူဟောင်းတို့ ဆိုမိန့်ကုန်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

'မူ၍ လည်းကောင်း၊ လူပါရှောင်းလည်း၊ ဖျင်းသောင်းပပ်သပါ' စသည်ဖြင့် ဖျင်းသောင်းဟူ၍ စပ်ဆိုခြင်းသာ ထင်သည်။ သုန်းဖျင်းသည် ဟူသော စပ်ဆိုခြင်း နည်းအံ့သို့ ရှိ၏။ အသုန်း ဟူသည်၊ အသောင်း ဟူသည့် သဘောကွဲအံ့သို့ မရှိ။ သုညသဒ္ဒါကို စွဲမှီ၍ ဆိုမိန့်ခြင်း ဆိတ်တိတ်စဲးည ကုန်ပျောက်သည် ဟူသော အနက်ချည်း ယူသင့်၏။

အသံတူ သေးသေးတင် မသတ်ကား

- 'ဘုန်းကြွယ်ဆယ်သုံး၊ တိုင်အောင်ကျုံးလျက်၊ လက်ရုံးထွန်ကယ်'
- 'သီတင်းကျင့်သုံး၊ နှလုံးသေသတ်'
- 'ကြည်ဖြူကျင့်သုံး၊ နှလုံးမြတ်ထုတ်'
- 'လူတို့ထုံးကား၊ အသုံးအစွဲ'
- 'သဒ္ဒါလက်သုံး၊ ကျမ်းရိုးထုံးဖြင့်'
- 'ဟောရိုးလက်သုံး၊ တုရားထုံးဖြင့်၊ ခန့်ချိုးအနက်'
- 'သံပဟုံးစုံး၊ ဖက်မဲ့ကျုံးသား၊ အားသုံးထောင်ထား'
- 'ပစ်ခဲလုံးလုံး၊ မသုံးမသပ်'

စသည်ဖြင့် သုံးခုလေးခု ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်း၊ သုံးစွဲသည်၊ သီတင်းသုံးသည်၊ လက်သုံးတောင်ဝေး၊ သုံးသပ်သည် ဟူသော ဆိုမိန့်ခြင်းတို့နှိုက် ထင်၏။ ဤနှိုက် သုံးခုလေးခု ဟူသည်ကား ရေတွက်ခြင်း အနက်တည်း။ စွဲသုံးသည်၊ သီတင်းသုံးသည်၊ လက်သုံး ဆိုသောအရာကား သဘောမကွဲ စွဲမှတ် လေ့ကျက်သည် ဟူသော အနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဥပုသ်သီတင်းနှိုက် အလေ့အကျက် ဆောင်ရွက် စွဲမှတ်သည် ဟူသော အနက်ချည်း ဖြစ်၏။

သုံးသပ်၏ ဟူသည်ကား သာယာသောစိတ်ဖြင့် ထိပါးခြင်း အနက်တည်း။

လက်သုံးတောင်ဝေး၊ လက်သုံးဝါး ဟူသည်တို့နှိုက်ကား မပြတ်မလပ် မှတ်လေ့ကျက်သည် ဟူသော အနက်လည်း လျော်၏။ သုံးသပ်ကာမျှ မှီဝဲသော အသုံးအဆောင် ဟူ၍ သော်လည်း ယူရာ၏။

(ဟုန်၊ ဟုံ၊ ဟုမ်၊ ဟုမ်း၊ ဟုံး၊ ဟုမ်း)

၄၄၇။ ဟအက္ခရာ တချောင်းငင် နသတ်၊ မသတ်၊ သေးသေးတင်နှိုက်
ဝေါဟာရများ

ဟ အက္ခရာ တချောင်းငင် နသတ်ကား

‘မကျဉ်းဟုန်၊ မတုန်လှုပ်’
‘ထွက်လျှံယိုဟုန်၊ မျက်ရည်ကုန်မ၊ တမုန်ဆန်ဆန်’
‘လန်ကြောက်ပြင်းဟုန်၊ ချဲ့ချဲ့တုန်လျက်၊ ဆိုကုန်အချင်း’
‘ချောင်းချောင်းမျက်ဟုန်၊ ချဲ့ချဲ့တုန်မျှ၊ ဆူမုန်ပြင်းစွာ’
‘ဘုန်းရှိန်ကျော်ဟုန်၊ ဝရုဏ်နာမ’

စသည်ဖြင့် အရှိန်အဟုန် ဆိုသောအရာ ထင်၏။

သေးသေးတင် မသတ်ကား

‘မိုးလည်းရွာဟုံ၊ မျိုးလည်းစုံ၍၊ ယုံကျုံလယ်တာ’
‘ရောင်ခြည်တောက်ဟုံ၊ ထူပါရုံဟု၊ ကမ်းခုံရေနား’
‘ရွက်စိမ့်ဟုံ၊ ဘေးမဲ့လုံသည်၊ သီးမြုံတရုသာခိတည်း’
‘ထည့်သည်ပြောဟုံ၊ မုန်ညင်းပုံမျှ၊ ဆောင်တုံလိုငှာ’
‘ရောက်လတုံတုံ၊ ပေါပည်းဟုံမျှ၊ အပုံအယင်’

စသည်ဖြင့် ပေါပည်းဟုံသည် ဆိုသောအရာ ထင်၏။ ဤ သေးသေးတင် မသတ်
နှင့် ဟုံဟူ၍ ဆိုမိန့်ခြင်းကား များသည်ဟူသော အနက်တည်း။ ဟုန် ဟူသော
နသတ်ကား ပြင်းထန်သော အဟုန် ဆိုလိုသော အရာတည်း။

ဝိသဇ္ဇနိသံ တချောင်းငင် နသတ်ကား

‘လေသံတဟုန်းဟုန်း’

ဆိုသော အရာမျှသာ ထင်၏။ ထို ဝေါဟာရကား စာဟောင်း မထင်။ ရခိုင်ရတု
ဖော်ကား

‘မှိုင်းဝေဆင်ပျားနှယ်အုန်း၊ အထက်လည်းရေ အောက်လည်းရေသည်၊
တောင်လေတဟုန်းဟုန်းနှင့်၊ ပျားပိတုန်းမျှမကျန်’

ဟူ၍ နသတ် စပ်လေ၏။ ဤနည်းတူ တောင်လေတဟုန်းဟုန်း စပ်မည်အတွက်ကို

‘တောင်လေဟူးဟူး၊ ကူးသည်ထက်လည်း’

ဟူ၍၊ တဟူးဟူး စပ်သောအရာ ထင်၏။

ကျားဟုန်းသည် ဆိုသောအရာလည်း နည်းတူ သင့်၏။

အသံတူ သေးသေးတင် မသတ်ကား ဟူးနတ် ပူဇော်သည် ဆိုသောအရာနှိုက် ဖြစ်သင့်၏။ ဤလည်း အစပ်တွေ့ခဲးအံ့သည်။ သဘောကား ဟူသဒ္ဒါ ပူဇော်ခြင်း အနက်ကို ဟောသည်။ ဟုတာဝဟ သဒ္ဒါ ပူဇော်ခြင်းကို ဆောင်ယူ သိမ်းခံတတ် သည် ဟူလို၏။ ထိုနှင့်လျော်စွာ မီးသည် ယစ်ပူဇော်ခြင်း စသည်ဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကို သိမ်းခံ ဆောင်ယူတတ်သည်ဖြစ်၍ ‘ဟုတာဝဟ’ မည်သည်။ ထို ဟုတာဝဟ မည် သော မီးကိုပင် နတ်ဟု ပူဇော်သည်။ ဤကိုရည်၍။

‘ဟုတာဝဟ၊ စသည်ထင်ရှား၊ မီးအားမြတ်နိုး၊ ပူဇော်ကျိုးလျှင်’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊

‘အယူမှားချွတ်၊ မီးကိုနတ်ဟု၊ အမှတ်တရ၊ ရိုညွတ်ခ၏’

ဟူ၍လည်းကောင်း အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ ဆရာတော် အကျော် မိန့်တော်မူသည်။

‘မီးတွင်ပြု၍၊ စုသည်ရဲရဲ၊ မီးကျီးခဲးတွင်၊ သွန်ကြေးဖျောက်ဖျောက်၊ ပေါက်ပေါက်စသည်၊ ပန်းငါးမည်ဖြင့်’

ဟူ၍၊ ပူဇော်သော အခြင်းအရာကို လောကသာရတွင် စပ်လေ၏။

(အံ့-အုမ်-အုန်း- အုံး-အုမ်း)

၄၄၈။ အ အက္ခရာ တချောင်းငင် န သတ်၊ မ သတ် ဝေါဟာရများ

အ အက္ခရာ သေးသေးတင် တချောင်းငင် မ သတ်ကား

‘သွားကြိုက်အံ့အံ့၊ ရံလေတုံသော်၊ ခုဆုံလမ်းကွဲး’
‘ဝစွာသောက်ရုံ၊ ရိပ်စေတုံမှ၊ တဲးအံ့အနီး’
‘မူးမတ်နည်းတုံ၊ ပြည်ကြီးကြုံသော်၊ အံ့၍ရန်သူ’

စသည်ဖြင့် အံ့ညီသည်၊ တဲးအံ့ ဆိုသောအရာ ထင်၏။

ဆေး ဝါးဖြင့် အမာရာကို အံ့သည်၊ ပျားအံ့၊ ခါချဉ်အံ့ ဆိုသော အရာလည်း နည်းတူ သင့်၏။

တချောင်းငင် န သတ် ဝိသဇ္ဇနီသံကား

‘သရက်ထန်းအုန်း၊ ဂမုန်းဇီသဝါ’

‘ပင်လှတနန်း၊ ထန်းနှင့်အုန်းလည်း၊ ဘုန်းလကောင်းသာ’

‘မိုးရွာထစ်အုန်း၊ လုပ်ဆောင်တုန်းဝယ်၊ လျှိုးပုန်းစုံဖြား’

‘မိုးနယ်ထစ်အုန်း၊ တပြုန်းပြုန်းလျှင်၊ တုန်းတုန်းတင်းတင်း’

‘မီးပန်းပွင့်တုန်း၊ တန်းဆောင်မုန်းဝယ်၊ မအုန်းဝသ’

‘ကွန်ရစ်ထစ်ချုန်း၊ စက်သံမုန်းသည်၊ မိုးအုန်းညိုဖြန်းမြခဲသော’

စသည်ဖြင့် ထန်းအုန်းဆိုသောအရာ၊ မိုးသံထစ်အုန်းသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ထိုတူင် မိုးသံ ထစ်အုန်းသည် ဆိုသော အရာသည် အသံ တအုန်းအုန်း ဆိုသည်နှင့် မကွဲသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ယခင် ရခိုင် ရတုဝယ် ‘မိုင်းဝေဆင်ပျားနယ်အုန်း’ ဟူ၍၊ ပျားနယ် အုန်းသည် ဆိုသော အရာလည်း အသံ တအုန်းအုန်း ဆိုသော အရာ လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဤကို ထောက်၍၊ ပျား ပိတုန်းတို့၏ အသံ တအုန်းအုန်း ဆိုသည်နှင့် လူသံ တအုန်းအုန်း ဆိုသော အရာလည်း မကွဲ။ ယခင် လေသံ ဟုန်းဟုန်း ဟူသည်နှင့် အက္ခရာ မျှသာ ကွဲ၍၊ အသတ် မလွဲ၊ သဘောလည်း မကွဲသကဲ့သို့ ရှိ၏။

အသံတူ သေးသေးတင် မ သတ်ကား

‘စက်လည်းတအုံး၊ ဟင်းသာထုံးသို့၊ ပေါင်းရုံးအိမ်ထောင်’

‘မွေရာကြက်ရုံး၊ သဇင်အုံးဝယ်၊ နှလုံးဝယ်ပ’

‘ချီးမြှင့်ရွက်ကျိုး၊ ခြေတော်အုံး၍၊ ပြည့်လုံးမညွတ် နူးလှည့်လော’

စသည်ဖြင့် အုံး အိမ်ရာ၊ ခုသည် အုံးသည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ဤနှိုက် ခုသည် အုံးသည် ဟူသော အနက်ဖြစ်သင့်သည်နှင့် အညီ ခေါင်းအုံး၊ မိုးအုံးသည်၊ မီးမုာ အုံးသည် ဆိုသော အရာတို့ကား မပြားကြပြီ။

တချောင်းငင် န သတ်၊ သေးသေး တင်၊ မ သတ်တို့ကို ယှဉ်စပ်၍ ထုတ်သည် ပြီးပြီ။

(-၂၆-၂၀-၂၆)

၄၄၉။ တချောင်းငင် န သတ်၊ မ သတ်၊ သေးသေး တင်၊ အ မြစ်သံ ဝေါဟာရများ

ထို တချောင်းငင် န သတ် သေးသေး တင် မ သတ်တို့နှိုက် အ မြစ်သံကား နည်းအံ့သောကြောင့် အက္ခရာစဉ်မထုတ်မူ၍၊ ပြီးလင့်ကောင်းသော အက္ခရာ ပါဝင် စေလျက် ထုတ်အံ့။ တချောင်းငင် န သတ် အမြစ်ကား

'ဝမ်းထဲယုန်ယုန်၊ ယုန်လျှင်ကျွန်သို့၊ ဆိုတုန်မဝံ'
 'မုန်းသော်မုန်းတုန်၊ ယုန်သော်ယုန်ခြင်း'
 'စကားမေးတုန်၊ လှည့်လသောခါ'
 'မမုန်ရတုန်၊ ယီယုန်ကြောက်ရှောင်'
 * 'သည်းကြားဦးထုန်၊ တဝမ်းကျွန်လျက်၊ ချစ်တုန်မရ'
 'ငမ္မာမယုန်၊ နှိုးလှည့်သောအား'
 'မျက်တောင်မလှည့်၊ မိဦးထုန်ဟု၊ မာန်တုန်မလောင်'
 'အလအလှည့်၊ အတုန်အပြေ'
 'ဖုန်ဖုန်မိုင်းအုန်၊ မြောက်လေတုန်သော်၊ ဆော်လှည့်လှမ်းကြောင်း'
 'နှစ်ထပ်မလှည့်၊ မသိုးမုန်က'

စသည်ဖြင့် ကျွန်ကျွန်နေသည်။ ** နှုတ်တုန်အလှည့်၊ အလှည့်အတုန်၊ ခေါက်တုန် ပြန်သည်၊ ဦးထုန်၊ အပိုင်း အထုန်၊ စားသည့်မုန်၊ ဆော်လှည့်သည်၊ မိုင်းအုန်သည် ဆိုသော အရာ ထင်၏။

ကုန်ကုန်ကက၊ ကုန်ကုန်ကွေးကွေး၊ ဆုန်ဆည်း၊ ဆုန်ကျိုင် ဆိုသော အရာလည်း နု သတ် လည်းကောင်းတည်း။ ထိုတွင် ကုန်က၊ ကုန်ကွေးဆိုသော အရာသည်ကား ကုန်းသည်ကို ကိုင်းသည် ဟူသော အနက်ကို အား မကြီးလွန်းသော အရာ ဖြစ်၍ မြစ်သံ ဆိုသည်သာ ယူသင့်၏။

ဆုန်ဆည်း၊ ဆုန်ကျိုင် ဟူသည်တို့နှိုက် အရကို ဆိုခဲ့လေပြီ။

သေးသေးတင် မသတ်စား

'ကမ်းနားတက် စုံ၊ သုံးမို့ယက်ထုတ်'
 'စစ် ဖွဲ့ နဲ့နဲ့၊ မြေမို့ ထောင်းထောင်း'
 *** မုတ်ဆိတ်မြို့မြို့၊ ပင်စုံ ထွက်ပြု'
 'တင်ခြင်းမြို့ မို့၊ ခြည် ရုံ ကြေးကြေး'

စသည်ဖြင့် စုံ တက်သည်၊ နဲ့နဲ့သည်၊ မြို့မို့၊ မုတ်ဆိတ်မြို့မြို့၊ ကြမ်းရုံ သည်ဆိုသော အရာထင်၏။ လျှိုးငဲ့ သည်၊ ပပပပ ပဲ့၊ ရှုံ့ရှုံ့ တွေ့ တွေ့ ဆိုသော အရာလည်း နည်းတူ သေးသေးတင်၊ မသတ် လည်းကောင်းတည်း။

* 'သည်းကြားဦးထု'၊ တဝမ်းကျွန်လျက်၊ ချစ်တုန်မရ' ဟူ၍ ရှိသင့်သည်။
 ** ယခု 'တုံ'ဟု ရေးသည်။
 *** ကိုးခန်းပျို့အချို့မူ၌ 'မုတ်ဆိတ် မြန်မြန်၊ ပင် စုန် ထွက်ပြု' ဟူ၍ နသတ်ရှိသည်။

ထိုတွင် 'ကျွန်ကျွန်' ဟူသည်ကို ပျိုကဗျာဆရာတို့သည် ဝါဒအလျောက် ကူးယှက်၍ စပ်ဟန်ကဲ့သို့ ရှိ၏။ ရှိဟန်ကား 'ယုန်လျှင်ကျွန်သို့၊ ဆိုတုန်မဝံ၊ တဝမ်းကျွန်လျက်၊ ချစ်တုန်မရ ဟူ၍ စပ်သည်နှိုက် ကျွန်၏ ဟူသည်ကား သယံဇာတ အလိုအလျောက် ကျွန်သည်။ ချုံ၏ ဟူသည်ကား ကျုံစေသည်ပင်။ ဤသို့ အနက်ထွက်သင့်သည်။ ကျုံသည်ချုံသည် ဟူသော ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့် အရတူသင့်၏။ ချုံ၏ ဟူသည်ကို

‘ပျောင်းပျောင်းကိုယ်လုံး၊ ချုံးစေတုန်းလျှင်’

စသည်ဖြင့် သေးသေးတင်၊ မသတ် အစပ်ထင်၏။

အလှည့်အတုန်၊ ခေါက်တုန်ပြန်သည်၊ တုန်လှန်သည် ဆိုသော အရာကား မူလကို လျှောက်၍ ထပ်ပြန်၊ လည်ပြန်ခြင်းအနက် ထင်၏။ အထုန်အပိုင်း၊ ဦးထုန် ဟူသည်ကား အပိုင်းအဖြတ် ဟူသောအနက်တည်း။ ဦးထုန်သည်လည်း တပိုင်းတပြတ်တည်း။ မကွဲမပြားဟန် ထင်စေလို၍ ဆိုသောအရာတည်း။

ယီယုန်၊ ယွင်းယုန် ဟူသည်နှိုက်လည်း ယခင် ကျွန်၏ ဟူသည်နှင့် အရတူ ယွင်းယိုသဖြင့် ကျလျှေ ခြင်း၊ တုန်ခြင်းအနက် ထင်၏။ ဆောလှန်၏ ဟူသည်ကား မူလတွင် ထပ်ပွားပြန်ခြင်း အနက်တည်း။

မိုင်းအုန်သည် ဟူသောအရာကား မိုးရိပ်ကို ဆိုသောအရာနှိုက်သာ စွဲရင်း ဝေါဟာရ ထင်သောကြောင့် မှည့်ပျော်သောသစ်သီးကဲ့သို့ ကြွေလွတ်ခါနီး အရိပ်ထင်သည်ဟူသောအနက် ဖြစ်သင့်၏။ ဤကား နသတ်အရာနှိုက်ထင်သော သဘောကို ထုတ်လိုက်သည်။

သေးသေးတင်၊ မသတ် အရာနှိုက်ကား စုံ၏၊ တက်၏ ဟူသောဝေါဟာရသည် ထခြင်း၊ မြောက်ခြင်းအနက် အားဖြင့် တူသော်လည်း စုံမဲ့၏ ဟူသော မူလကို မလွှတ်။ မြောက်ပွားခြင်းအနက်မျှသာ ထင်၏။ တက်၏ ဟူသည်ကား မူလမှ ကွာလွတ်၍ သော်လည်း မြောက်ပွားသည် ဟူသောအနက် ထင်၏။

နဲ့နဲ့ ဟူသောအရာနှိုက်ကား နဲ့သည်၊ နဲ့သည် အရမကွဲ၊ အစွဲမကြပ် တည်ခြင်း အနက်ချည်းလည်း ယူသင့်၏။ နဲ့သည်ကား သိမ်မွေ့သော နဲ့ခြင်း ဟူ၍ တစိတ်သင့်အံ့သို့လည်း ရှိ၏။ နဲ့သည် ဟူသောဝေါဟာရကား အစွဲမကြပ်၊ တည်ခြင်း ဟူသောအနက် ရှိ၍ နဲ့သည် ဟူသောဝေါဟာရကား ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ကာမျှသာလည်း ဟူသင့်၏။

*မြို့မို့ ဟူသည်နှိုက်ကား သိမ်မွေ့စွာကျေပျက်သော ဝတ္ထု၏ အမည်မျှဟူသင့်၏။

* ယခု 'မြို့မို့' ရေးသည်။

မုတ်ဆိတ်မြို့မြို့ ဟူသည်နှိုက်ကား ဇာတိမြို့သည်၊ရိပ်မြို့ ဟူသော အရာကဲ့သို့ မလျှံမထွက်၊ လိုခြံသည် ဟူသောအနက် မူလတွင် အားမကြီးလွန်းသော အရာ ယူသင့်သည်နှင့်အညီ မလျှံ မထွက်၊ လိုခြံသည်ကား တလုံးလုံး မဟုတ်၊ စိုးစဉ်းမျှ ပွန်ထွက်သော်လည်း ကရဲးကစဲး ဖိုးဖိုးဖွားဖွား များလျားမကျရှုသာ တင့်တယ် ရှုသာ ပြုထွက်သည် ဟူသောအနက် ထင်၏။

ကြမ်းသည်၊ရုံ့သည် ဆိုသောအရာကား သဘောမကွဲး။ ကြမ်းသည်ကား အထိ အပါးမသာ၊ ရုံ့သည်ကား အမြင်မသာ ဟူ၍ မူလအနက် ကွဲးအံ့သို့ ရှိ၏။

လျှိုးငုံ့သည် ဆိုသောအရာလည်း မပြန့်မကားသည်ကို ‘ငုံ့သည်’ဆိုသော မူလ အသံတွင် အားမကြီးလွန်းသောအရာ ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ဝိညာဏ်ရှိသတ္တဝါတို့၏ ဆန္ဒအလျောက် ကိုင်းညွတ်သည်ကို ရည်၍ လည်းကောင်း အမြစ်သံဆိုသော အရာ ကဲ့သို့ ရှိ၏။

ပုံ့ပုံ့ပူပူ ဆိုသောအရာကား ပုံ့ပုံ့စုစု၊ပူပူရွရွ ဆိုလိုသော မူလအနက်တွင် အား မကြီးလွန်းသောအရာကို ရည်၍ မြစ်သံဆိုသည် ယူသင့်၏။

ရှို့တူသည် ဆိုသောအရာကား တွန့်ယိုင်သည်ကို ‘ရှို့သည်’၊ ခြပ်တည်းလျက် ရှိသည်ကို တူသည်။ ဤအနက်နှစ်ပါး သဘောကွဲးလျက် တွန့်ယိုင်သောအရပ်တစိတ် ၏ ခြပ်တူခြင်း၊ခြပ်တူသော အရပ်တစိတ်၏ တွန့်ယိုင်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ‘ရှို့သည်၊တူသည်’ ဟူသောစကားခွန်း ယှဉ်စပ်လျက် ရှို့တူသည် ဟူသော ဆိုမိန့် ခြင်း ဖြစ်၏ သို့ ရှိ၏။

‘သတ်ရာထူးထွေ၊ သဝေနောက်ပစ်၊ စင်စစ်ယူငင်၊ သေးသေးတင်က၊ စသည်များစွာ၊ မြန်ဘာသာ၌၊ ယထာရဟ၊ ဉာဏအလျောက်၊ သင့်ရာထောက်၍၊ ခွဲးကောက်ခွဲးစု၊ မှတ်ထားပြုအံ့’

ဟူသော ပဋိညာဉ်နှင့် အညီ အကာရန္တ စသော သရအန္တ၊ သေးသေးတင် စသော ဗျဉ္ဇနအန္တ တို့ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်းထင်သော မြန်မာဝေါဟာရကို ထုတ်သည်ကား ပြီးပြီ။

ဤနှိုက် မဆိုသောဝေါဟာရ၊ တိုက်ရိုက်မဆိုသော သဘောအားဖြင့်သာ ပါဝင် ကောင်းသော ဝေါဟာရတို့လည်း ဤနှင့် အတူ လည်းကောင်း၊ ဤထက် အလွန် လည်းကောင်း ရှာမှီးကုန်ရာ၏။

ဤတွင် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ နဝမပိုင်း ပြီးပြီ။

၄၅၀။ နိဂုံးဂါထာ

ယခုအခါ ဂါထာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ လင်္ကာအားဖြင့် လည်းကောင်း
နိဂုံးအုပ်ပေအံ့။

- (က) တိသတံ ဒွိသဟဿဉ္စ၊ တေရသံ သာသနံ ဝဿံ။
သဟဿံ သက္ကရာဇံ တု၊ သတဉ္စ ကေတိံ သဉ္စ။
- (ခ) ရာဇရာဇာ ယဒါ ပတ္တံ၊ အဝဂ္ဂနဂရေ ရမ္မေ။
ရဇံ အကရိ ဓမ္မေန၊ တက္ကာလေ လိက္ခိတောယံ ဂန္ဓော။
- (ဂ) ယုတ္တာယုတ္တံ ဝိစိန္တေယျု၊ ဓိရာ ဂဏန္တု၊ ယုတ္တဉ္စေ။
သေသကမ္ပိ သုပူရေန္တု၊ သုမနာ အဝိဝါဒေန။
- (ဃ) ကျော်အောင်စံထားတိ ပညာတာ၊ နိဿာယာစရိယညေဟိ။
လဒ္ဓေါပဒေသိမံ ဂန္တံ၊ ဓာရေန္တု လိက္ခိတံ စိရံ။ (၎င်းမှာ ဝတ္တချည်း)
- (င) ပုညေနာနေန ဝဿတု၊ ဒေဝေါကာလေ ပဇာယိမာ။
ဓမ္မံ ဓာရေန္တု သဗ္ဗဒါ၊ သုပူရေန္တု ယထိစ္ဆိတာ။ (ဝိပရိတပထျာ)

(က) သာသနံဝဿံ၊ သာသနာတော်နှစ်သည်။ ဒွိသဟဿဉ္စ၊ နှစ်ထောင်သည်
လည်းကောင်း။ တိသတဉ္စ၊ သုံးရာသည်လည်းကောင်း။ တေရသဉ္စ၊ တဆယ့်
သုံးနှစ်သည် လည်းကောင်း။ (သာသနာနှစ် ၂၃၁၃ ခု) သက္ကရာဇံတု၊
သက္ကရာဇ်သည်ကား။ သဟဿဉ္စ၊ တထောင်သည် လည်းကောင်း။ သတဉ္စ၊
တရာသည်လည်းကောင်း။ ကေတိံ သဉ္စ၊ သုံးဆယ့်တနှစ်သည် လည်းကောင်း။
(သက္ကရာဇ် ၁၁၃၁ ခု) ယဒါ၊ အကြင်အခါ၌။ ပတ္တံ၊ ရောက်လတ်၏။

(ခ) တဒါ၊ ထိုအခါ၌။ ရမ္မေ၊ မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိသော။ အဝဂ္ဂနဂရေ၊ ရတနာပူရ
အဝ အမည်ရှိသော ပြည်ကြီး၌။ ဓာရေဇာ၊ မင်းတကာတို့ မင်းဖြစ်တော်

မူသော မင်းတရားကြီးသည်။ ဓမ္မေန၊ တရားသဖြင့်။ ရဇ္ဇံ၊ မင်းအဖြစ်ကို။ အကရိ၊ မင်းပြုတော်မူ၏။ တက္ကာလေ၊ ထို တရားမင်းမြတ်၏ လက်ထက် တော်၌။ အယံဂန္ဓော၊ ဤကျမ်းကို။ လိက္ခိတော၊ ရေးစီရင်အပ်၏။

(ဂ) ဓိရာ၊ ပညာရှိတို့သည်။ အဝိဝါဒေန၊ မငြင်းခုံသဖြင့်။ တနည်းကား မစွပ်စွဲ သဖြင့်။ သုမနာ၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ။ ယုတ္တာယုတ္တံ၊ သင့်မသင့်ကို။ ဝိစိန္တေယျ၊ အထူးသဖြင့်ကြံစေကုန်သတည်း။ သေသဏမ္ပိ၊ ကြွင်းကျန်သော အရာကိုလည်း။ သုပုရေန္တ၊ ကောင်းစွာ ပြည့်စေကုန်သတည်း။

(ဃ) ကျော်အောင်စံထားတိ ပညာတာ၊ ကျော်အောင်စံထား ဟူသော တံဆိပ် နှာမံဖြင့် အလွန် ထင်ရှားတသော။ အာစရိယာ၊ ဆရာမြတ်မှလည်းကောင်း။ အညေဟိ၊ တပီးသော ဆရာတို့မှလည်းကောင်း။ လဒ္ဓေါပဒေသံ၊ ရအပ် သော ဥပဒေသကို။ နိဿာယ၊ စွဲမိ၍။ လိက္ခိတံ၊ ရေးစီရင်အပ်သော။ ဣမံဂန္ဓံ၊ ဤကျမ်းကို။ စိရိ၊ ကြာမြင့်စွာ။ ဓာရေန္တ၊ ဆောင်ရွက် စေကုန် သတည်း။

(င) အနေန၊ ဤသို့ရေးစီရင်အပ်သော။ ပုဒညန၊ ကောင်းမှုကြောင့်။ ကာလေ၊ လိုအပ်သောကာလ၌။ ဒေဝေါ၊ မိုးသည်။ ဝဿတု၊ ကောင်းစွာ ရွာစေ သတည်း။ ဣမာပဇာ၊ ဤသတ္တဝါတို့သည်။ သဗ္ဗဒါ၊ အခါခပ်သိမ်း။ ဓမ္မံ၊ ကောင်းသော ကျင့်ဝတ်တရားကို။ ဓာရေန္တ၊ ဆောင်စေကုန်သတည်း။ ယထိစ္ဆိတာ၊ အကြင်အကြင် တောင့်တအပ် မြတ် သော အလိုတို့သည်။ သုပုရေန္တ၊ ကောင်းစွာ ပြည့်စေကုန်သတည်း။

၄၅၁။ * နိဂုံးရတု

၁။ ကြားပိမ့်လင်္ကာ၊ နိဂုံးမှာပိမ့်၊ ကမ္ဘာဆုံးအောင်၊ ခုနစ်မြောင်လျှင်၊ တောင်နှင့် ရေကြည်၊ ချပ်၍ လည်လျက်၊ မြရည်ဖန်ရွှေ၊ ငွေလည်းတသွယ်၊ လေးရောင် ခြယ်လျက်၊ ဖြူလွယ်သွန်းသွန်း၊ မြင်းမိုရ်နန်းသို့၊ ရစ်သန်းရော၊ သီတာနက်ကျယ်၊ ပျော်ဖွယ်ပတ်ရံ၊ တောင်မင်းဝံဟု၊ မြလျှံ ရောင်ကွန်း၊ ဘုမ္မိညွန့်ဝယ်၊ ပွားပြန်ရှည်ကြာ။

* ဤရတု၌ အသတ်အစပ် ရေးထုံးတို့ကို ဆရာတော်၏ အာတော်အတိုင်း ထားသည်။ ခွဲထားစပ်အပ်များ ပါသည်။

ဘုန်းကြောင့်သာသား၊ ရတနာပူရ၊ ဌာနအောင်စည်၊ ဤသည့်ပြည်ကား၊ ဝန်းလည်
 များစွာ၊ သာသနာနှံစပ်၊ အရပ်ရပ်ထက်၊ ထပ်ထပ်ပွားစည်၊ ညွန့်ညွန့်ရှည်၍၊ ခန့်ရည်
 မိန့်မှီ၊ သင်္ချာဆုံးခန်း၊ လွန်ဘနန်းသား၊ မော်ကွန်းပညပ်၊ ထိုပြည်ရပ်ကို၊ အုပ်ကွပ်
 စိုးတင့်၊ တန်းခိုးပြင်သည့်၊ ရာမင့်သင်းကျစ်၊ မေ့ရစ်မှု၊ ဘုန်းသစ်ဆင့်လောင်း၊ ဘုန်း
 ဟောင်းမပြယ်၊ ရန်စွယ်နှုတ်မြင်း၊ ရည်တိုင်းလင်း၍၊ မင်း၏ဖွယ်ရာ၊ ဆယ်ဖြာမေ့၊
 သင်္ဂဟလေးစုံ၊ တရားထုံလျက်၊ ရွှေဘုံမွေ့လျော်၊ စိုးသရော်တည့်၊ ဘုန်းတော်လှိုင်း၊
 ကောင်းကြံဖိုး၍၊ ရှေးရိုးယူငင်၊ ဖွေသုတ်သင်လျက်၊ ပြုပြင်ခန့်ရန်၊ စီကုံးဖန်ရှင်၊
 အမှန်နေကျ၊ ဆုံးမရသား၊ မြန်မာ့ဝေါဟာ၊ အဖြာဖြာကို။ ။ ဤစာ တံသား
 ထစ်စေသောဝံ။

၂။ ဤစာမြက်ဖော်၊ ပြီးခါသော်ကား၊ ရှင်တော်သာသနာ၊ သင်္ချာကုန်မြောင်၊
 နှစ်ထောင်သုံးရာ၊ စွန်းပါတဆယ်၊ သုံးခုဆွယ်လျက်၊ မှတ်လွယ်သိသာ၊
 နှစ်ကောစာမူ၊ ထောင်မှာကေ၊ သတစွန်းသွယ်၊ သုံးဆယ်နှင့်တစ်၊ သက္ကရာဇ်ဒီဃ၊ စိမ်းပြ
 ညွန့်လန်း၊ ပန်းလည်းလှိုင်သစ်၊ မြစ်လည်းသန့်ကြည်၊ မိုးစည်ရိက်ဖြန်း၊ ရေသွန်းသဘင်၊
 ပျော်ရွှင်မြူးခုန်၊ ကဆုန်ပြည့်ထွက်၊ လေးရက်လျှလူး၊ ရက်ဦးနေဝယ်၊ အရှေ့ပြုပွာ၊
 ဝိဒေဟာဟု၊ ဝေါဟာတွင်ထ၊ ခွင်မိသဝယ်၊ သူရဇ္ဇဗုဒ္ဓဟူး၊ စုံပူးမပျက်၊
 လက်ကားပြီသ၊ ဘောမသောကြာ၊ တူမကွာတည့်၊ သောရာမေထွန်း၊ ရောင်ဟုန်
 ထွန်းဝင်း၊ မင်း၏နက္ခတ်၊ သတ္တရသ်ဟု၊ လျှပ်ပတ်ထွန်းပ၊ နုရာနေင့်၊ စန္ဒြေဝါ၊
 ခွင်မြိစ္ဆာဝယ်၊ မကွာရုံးစုံ၊ ခွင်ခေ့ကား၊ ရာဟုရပ်ပေ့၊ တက်နေထွန်းစ၊ ဆကားနာရီ၊
 သုံးလိပတ်ရ၊ ကေဗီဇနာ၊ ဘဝါးမ္မာကား၊ ကောဒသ၊ သတ္တအင်္ဂု၊ သုံးခုမယော၊
 ကောင်းမောအခါ၊ မင်္ဂလာတွင်၊ ဤစာသာရ၊ မှတ်ထုံးကျကို၊ မှတ်ကြစိမ့်ငှာ၊
 မှတ်ရာအဉ္စပ်၊ နိဂုံးအုပ်ရှင်၊ ပိုက်ထုပ်ရှည်ကြာ၊ မျိုးလေးပြာဝယ်။ ။ ဤစာ
 ကြံအား သစ်စေသောဝံ။

၃။ ပညာပြီးစည်၊ မှတ်စိမ့်ရည်လျက်၊ ဝန်းလည်ပြန်သုံ၊ ဆင်စွယ်စုံသို့၊ ကုံလုံ
 ပညာ၊ ရှေး ဆရာတို့၊ သိသာစိမ့်ထွေ၊ သဝေနိဂုဟိတ်၊ အစိတ် အမြွာ၊
 သတ်ဆယ်ဖြာကို၊ မှတ်ရာ ထူးထွေ၊ စကားဖြေ ဖြောင့်တန်း၊ အဆန်းဆန်းသား၊
 သတ်ညွန်းသတ်ပုံ၊ ထားခဲ့တုံလည်း၊ မစုံမလင်၊ ရှိသည်ထင်၍၊ ကောင်းကင်သဖွယ်၊
 ဆိုရေးကျယ်လည်း၊ တနှယ်ငင်က၊ တစင်ရသို့၊ အန္တသိင်းခြုပ်၊ ကုန်ခြာအုပ်က၊
 ကိုင်ချုပ်လွယ်က၊ နှံပြားရာ၏။ ဘာသာမဂဓ၊ ကျယ်ဝန်းလှသည်၊ အန္တပြည့်နီ၊
 အကာရန်မှ၊ စ၍၊ သိမ်းအုပ်၊ အကုံ ခြုပ်၍၊ ကိုင်ဆုပ်ဖူးလေ၊ မရေ တွက်သာ၊
 များ သဒ္ဓါကို၊ ငါးဖြာ ပဝတ္ထ၊ နိမိတ် ပြ၍၊ ချက်ကျ သိမ်းယူ၊ လွယ်တကူသို့၊
 လူတို့ဝေါဟာ၊ များလှစွာလည်း၊ အက္ခရာအန္တ၊ ချက်ကျသိမ်းဆည်း၊ ကုန်ချာတည်းက။

အနည်းမျှသာ၊ ကျန် လွတ်ရာဟု၊ စိတ်မှာ ယူသိ၊ ဆင်ခြင်မိ၍၊ ကဝိ ဖက်ရှေး၊
ကစွဲဆရာ၊ မိန့်မှာကျမ်းထွက်၊ သင့်ရာစွက်၍၊ လိုက်ဖက်ရာရာ၊ နည်းနာယူတန်၊
ထူးပုံမွန်သား၊ ဝန္တန္တရ၊ ကျမ်းထိုမျှမှ၊ ခူးရသွယ်ပြောင်၊ သိသာအောင်လျှင်၊
ယူဆောင် ထုတ်ပြ၊ သဘော ချသား၊ ဝေဟာရတ္ထ ပကာသနီ၊ ဝဋ္ဋိ ဩဇာ၊
နှုတ်သညာသည်။ ။ဤစာ စံထား ရစ်စေသော်။

ကျော်စိမ့်စိတ်ထား၊ ဉာဏ်စဉ်းသွားဖြင့်၊ ပိုင်းခြားပြတ်ပြတ်၊ ရှင်တော်ရွတ်သား၊
ပိဋကတ် သုံးဦး၊ ကမ်းခိုက် ကူးမှ၊ နည်းထူး ဆန်းကြယ်၊ အသွယ်သွယ်သား၊
များကျယ်သဒ္ဓါ၊ ဉာဏ်ဦးကာလည်း၊ ခဲးရာ မြင် သိ၊ ကျမ်းနေတ္တိနှင့်၊ အဘိဓာန၊
သာရကျယ်ဝန်း၊ ဆန်းအလင်္ကာ၊ လေ့လာဆောင်ရွက်၊ ဝိဒက်ကလပ်၊ နှစ်စုံစီ၊
ဒဏ္ဍိမြို့ဟတ်၊ မလွတ်လေ့ကျမ်း၊ နည်းပြမ်းဖော်ပြ၊ ရာဇမတ္တန်၊ သိမွန်ပြည့်ဖြိုး၊
မော်ကွန်းထိုးမှ၊ ဆိုရိုးကဗျာ၊ မြန်ဘာသာလည်း၊ စိတ်ဖြာကုံး၊ အချက်ကျသား၊
ပဌမအကျော်၊ ဆရာတော်၏၊ ထွေငေါ်ကြိုင်လွင့်၊ ဂုဏ်ရောင်သင့်၍၊ ပွားဆင့်၊
သိမျှော်၊ နည်းတူခေါ်သား၊ ရှင်ပျော်စိတ်ကြည်၊ ထိုငါသည်လျှင်၊ ဖွေနှည်စေ့ငု၊
စီကုံးပြုသား၊ မှတ်စုများစွာ၊ ဤကျမ်းစာကား၊ ပဒေသာမည်ထင်၊ နတ်သစ်ပင်မှ၊
လိုအင်ဆန္ဒ၊ ကြိုက်တိုင်းရသို့၊ မိုးဝကောင်းကင်၊ ကြဲပုံယင်ကို၊ ဝန်းကျင်ရှုမျှော်၊
ကြည့်တိုင်းမြော်သို့၊ တောင်ကျော်နန္ဒမူ၊ လိုက်ဝဂ္ဂနိုက်၊ မဇ္ဈသက၊ မြတ်ရက္ခဝယ်၊
နိစ္စမကွေ၊ ကြည်းရေပန်းမျိုး၊ မှမ်းပြည့်ဖြိုးသို့၊ ဆိုရိုးစဉ်လာ၊ မြန်ဘာသာနှိုက်၊
အရာအလိုက်၊ အထိုက်အတန်၊ အရန်အပိုင်း၊ အနှိုင်းအဆ၊ ကြိုက်တိုင်းရအောင်၊
နယထေ့ပြား၊ ဖော်ပြကြားသား၊ ငါ့အားမှန်စွာ၊ နန်းခေမာကို။ ။ဤစာ တံခါး
လှစ်စေသော်။

ပေါင်းစည်းဖော်ပြ၊ အရအမိ၊ အသိအမြင်၊ အစင်အသန့်၊ ဝေဖြန့်ပညာ၊
မျိုးလေးဖြာကို၊ ဤစာမှီထောက်၊ ကိုယ်ထက်လောက်အောင်၊ အားမြောက်ကြည်စွာ၊
မဟာကုသလ၊ ဤ ပုညကြောင့်၊ မွေ့ ရာဇာ၊ ကေရာလည်း၊ စကြာ ရောက်တန်၊
ဘုန်းတော်ဖန်၍၊ ကဲးလွန်းသက်ကော်၊ ရာကျော်တွက်ကျိုး၊ ပတ်ကုံးဝန်းလျား၊
မျိုးလေးပါးကို၊ သားတော်ထပ်တူ၊ နှလုံးဖြူလျက်၊ သိမ်းယူပိုက်ထုပ်၊ အုပ်စေ
သတည်း၊ မိုးလည်း ချိန်မွန်၊ နှစ်တိုင်း အန်၍၊ မွန်သည်ဩဇာ၊ ရသာမြေဆီ၊
ခွန်နက်ညီလျက်၊ ပည်းသိများစွာ၊ သတ္တဝါလည်း၊ ဆွေညာထပ်တူ၊ သဘောဖြူဖြင့်၊
မှတ်ယူထောက်စာ၊ ကရုဏာနှင့်၊ မေတ္တာထန်သည်၊ ဒေါသနည်း၍၊ စောင့်စဉ်း
လောဘ၊ မောဟနည်းရှား၊ ကုသိုလ်ပွားလျက်၊ ပျော်ပါးမြင့်ရှည်၊ ချမ်းသာတည်၍၊
သုံးမည် ရည်ရန်၊ ဆုမြတ်မွန်လည်း၊ မွန်စေသတည်း၊ သာဖြည်း ယုယ၊ ပိုက်ထုပ်
ဝသည်၊ မိဘဆရာ၊ ညာတကာနှင့်၊ မေတ္တာပွားဆင့်၊ တခွင့်တလှည့်၊ ရှုကြည့်ဖြန့်ဖြိုး၊

၇၆၈

ဒုတိယ ကျော်အောင်ဝံထားဆရာတော်ဘုရား

စောင်မပူးလည်း၊ ကျေးဇူးမခန်း၊ တခွန်းစကား၊ ဆောက်ထားပဲ့ပြင်၊ သွန်သင်ဖူးသူ၊
ရှင်လူက စ၊ ဝေနေယျလည်း၊ ရစေဖို့ရန်၊ ဝေငှဖန်၏၊ ရင့်သန်ပညာ၊ လူသမ္မာဝယ်၊
ဤစာ ထံပါး ချစ်ဝေသော်။

ဤ မှာ ဖြင့်

ဝေဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်း

ဖြူး ပါ ဖြ

နိဗ္ဗာန်

မင်းသိန်းဝင်း၊ ဒုတိယ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးချုပ်၊
ဒေါက်တာအောင်ကျော်စွာ၊
ဒေါက်တာအောင်ကျော်စွာ၊
ဒေါက်တာအောင်ကျော်စွာ

၅၀ - ကျပ်

- က-အက္ခရာ လိုရာ၌ ခ-အက္ခရာ ရေး
မှား၍လည်းကောင်း၊ က-အက္ခရာပင်
ကျေပျက်၍လည်းကောင်း ယှင်းလေ၊
ပျက်လေ သည်ကိုသာ မယူလို။ က-
အက္ခရာ၌ က-အက္ခရာပင် အမှန်ရေး၍
မယှင်းမပျက် သော်လည်း ထို က-
အက္ခရာ၏အနက်ကို မသိသော် အနက်
နှင့် လျော်စွာ က-စသော အက္ခရာ
ရေးသင့်သည်ကို 'မသိသည်ဖြစ်၏။ ထို
က-စသောအက္ခရာကို ရေးသင့်သည်ကို
မသိခြင်းသည်လည်း အက္ခရာ ယှင်း
သည်၊ ပျက်သည်ပင် မည်လေ၏ ဟူလို
သည်။

- ဤ၌ အက္ခရာ၏ အနက် ကွယ်သည်၊
ပျက်သည်၊ ယှင်းသည်ကို အက္ခရာ
ကွယ်သည်၊ ပျက်သည်၊ ယှင်းသည် ဟူ၍
ဥပမာအားဖြင့် ဆိုလေသည်။

- နာခံသောသူ အနက်ကို မသိတတ်လျှင်
အက္ခရာကို မသိတတ်သည်မည်၏။ မသိ
တတ်က မဟောတတ်သည်ပင်။ မဟော
တတ်က အနက်ကွယ်သည်၊ အနက်ပျက်
သည် မည်၏။ အနက်ကွယ်သည်၊ အနက်
ပျက်သည် ဖြစ်က အက္ခရာကွယ်သည်၊
အက္ခရာပျက်သည် မည်လေ၏။

ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ

ပညာကြီး ပညာကျယ်တို့သည် ပေတွင်ရေးတိုင်း၊ သူပြုတိုင်း ယူတော် မမူကုန်။ အရေးပျက်၊ အဖတ်ပျက်၊ အဖြတ်ပျက်၊ အစပ်ပျက်၊ ဗဒ္ဒပျက်၊ အနက်ပျက် ဤ အပျက် ၆ ပါးနှင့်ဆင်ခြင်၍ သဘောမိမ္မယူကုန်သည်။

[ပုံစံမ ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၏ 'အနုသုရာဝိနိဗ္ဗယကျမ်း' မှ]

- မြန်မာ့ ဂန္ထဝင်တွင် စံတင်ထားရသော ဤကျမ်းကြီးကို ပညာရှင် အဆက် ဆက်တို့ အလေးအနက် ပြုခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ အလေးအနက် ပြုရလောက်အောင် လည်း ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ မည်သော ဤကျမ်းကြီးသည် ဂုဏ်ထူး ဝိသေသနှင့် ပြည့်စုံပါပေသည်။
- မြန်မာစာ ရေးသားကြရာတွင် အစဉ်သဖြင့် မလွဲမသွေ အသုံးပြုကြရသော သရ၊ ဗျည်း၊ အက္ခရာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်၊ အပင်၊ အရစ် စသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ မည်မျှလောက် သိရှိထားလေသနည်း။ ဤကျမ်းကြီး၌ အက္ခရာတလုံးစီ၏ မူလ သဘာဝနှင့်တကွ အသုံးပြုပုံများ၊ ငင်းအက္ခရာနှင့် ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက်များ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်များ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ် ပေါ်ထွက်ပုံများ စသည်ကို ဖော်ပြထားလေသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာ့ လူ့ဘောင်၌ အစဉ်အဆက် ပြောဆို ရေးသားနေကြသော ဝေါဟာရများကိုလည်း အရင်း မူတမူစ၍ ဆင်ခြား ဖြောင်းလဲလာမှု၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် ထွက်ရှိမှု စသည်ဖြင့် သိမှတ်ဖွယ်ရာ ရှင်းလင်း ပြထားလေသည်။
- မြန်မာစာ မြန်မာမှု အစုစုအဖြာဖြာကို အနှစ်ကျအောင် ကောက်နုတ် ယူတတ် ရေးနှင့် နေထားတကျ အသုံးပြုတတ်ရအတွက် လွန်စွာ အားထားရသော ဤ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ ကျမ်းကြီး၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို ရယူ ခံစားနိုင်ကြ ပါစေ သတည်း။

နုလုံးလှူစာအုပ်တိုက်